

**SUTTAPITAKE  
KHUDDAKANIKĀYE  
THAI**



**14<sup>TH</sup> INTERNATIONAL TIPITAKA  
CHANTING CEREMONY  
BODHGAYA, INDIA**



**Dhammagiri Pāli  
Ganthamālā**

**Khuddakanikāye**

**Thai**

**Sections:  
Buddhavaṃsapāḷi  
Cariyāpiṭakapāḷi  
Jātakapāḷi - 1 AND 2**



**Syāmaratthassa Tepitakam Thai  
Suttanatapitake Khuddakanikāye  
Mahamakut Rajavidyalaya Foundation  
under Royal Patronage**

Text copyright (c) 2018 Mahamakut Rajavidyalaya Foundation  
Artwork & Design (c) Light of Buddhadharma Foundation  
International

In collaboration with the Mahamakut Rajavidyalaya Foundation,  
Dharma Publishing is printing the Pali text in Thai Script. Any  
reproductions of these volumes must be preceded by prior  
permission from both Dharma Publishing and Mahamakut  
Rajavidyalaya Foundation.

Editor & Co-publisher  
Mahamakut Rajavidyalaya Foundation

Reprinted and donated by:  
The Corporate Body of the Buddha Education Foundation,  
11<sup>th</sup> Floor, 55 Hang Chow S. Road, Sec. 1  
Taipei, Taiwan R.O.C.  
Printed in Taiwan (This book is not for sale)

For Free Distribution

**แจกฟรีเป็นธรรมทาน ห้ามจำหน่าย!**

Printed in Taiwan



### **Word of Appreciation**

A word of the Buddha appears in the *Book of the Fives of Angasara Nibbaya* proposed that 'there is a dhamma that leads to the continuation, non-decline, and non-disappearance of the good Dhamma. What is that? The Bhikkhus recite the Dhamma in detail as they have heard it and learned it.'

This word of the Buddha applies to all Buddhists. It implies that the recitation of the Dhamma as well as the Tipitaka has a great benefit in studying, memorizing and passing on the Buddhist teachings. It is indeed a foundation of Buddhist studies as well as an endless continuation of Buddhism.

The Mahamakut Rajavidyalaya Foundation under Royal Patronage realizes the wholesome intentions of the Light of Buddhadharma Foundation International and the International Tipitaka Chanting Council, the organizers of the International Tipitaka Chanting Ceremonies. Accordingly, the Mahamakut Rajavidyalaya Foundation under Royal Patronage grants permission to reprint 500 sets of the Siamrath Tipitaka (Fah version) which will be properly used for the International Tipitaka Chanting Ceremonies.

The permission is granted in the light of the benefit of unceasing and firm development of Buddhism, as well as an everlasting happiness of all mankind.

**Mahamakut Rajavidyalaya Foundation**

**August 2014**

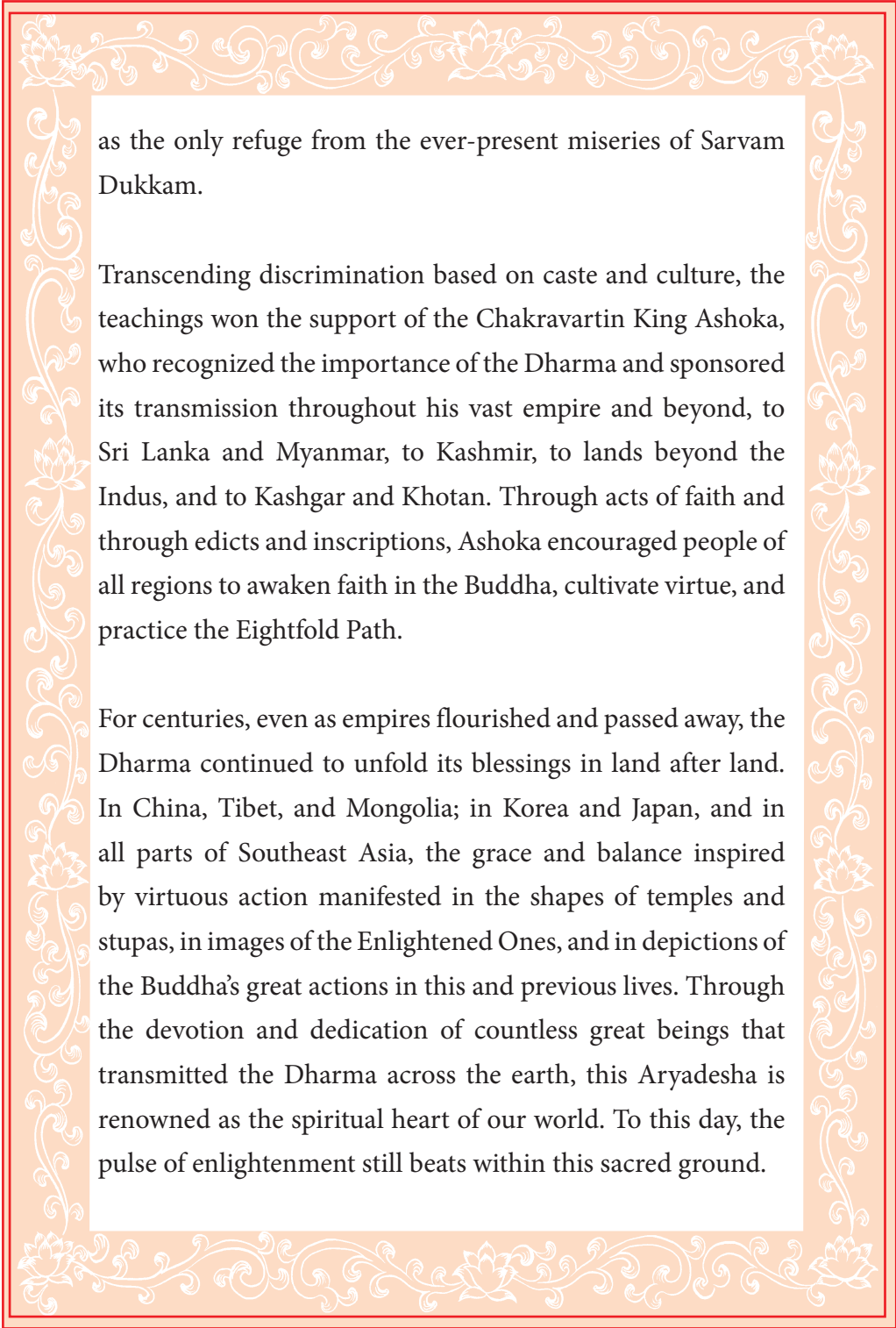
## DEDICATION

Homage to the Buddha, Dharma, and Sangha!



Here under the sacred Bodhi Tree, where Bhagavan Buddha Shakyamuni brought the blessings of Enlightenment into our world, the Mahasangha from eleven countries has assembled once again to recite the Tipitaka. The teachings we commemorate here were spoken to the Sangha at various places in India. They were affirmed by five hundred Arhats who assembled at the Satipattana cave in Rajgir a year after the Blessed One passed into Parinirvana. Led by Mahakassapa, Ananda, and Upali, the noble Arhats, empowered with full recall of all they had heard, recited the teachings and confirmed them as the true words of the Tathagata.

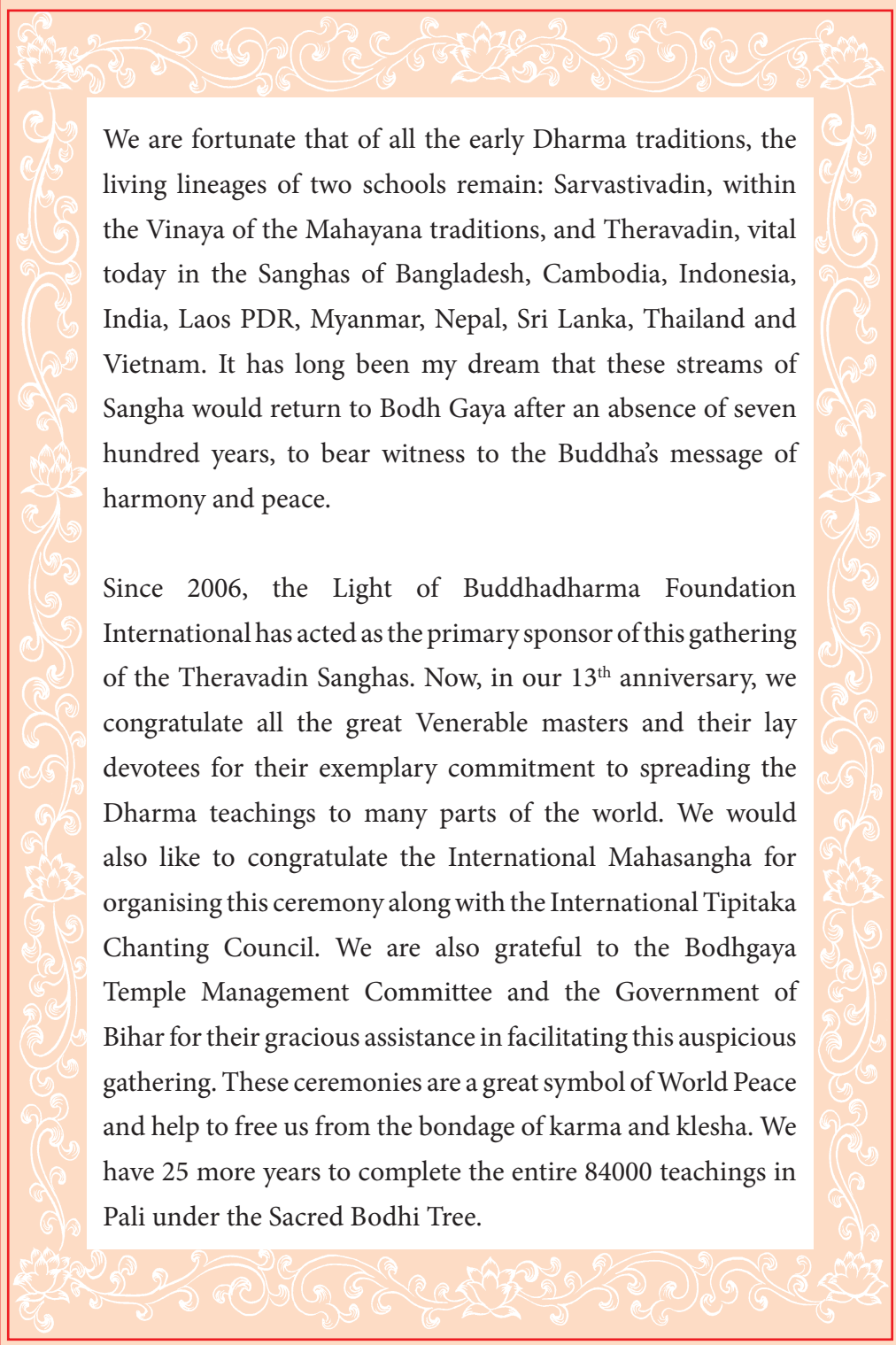
Since this first great council, the Sangha has kept alive the memory of the Buddha's presence and faithfully transmitted the Four Noble Truths and the Eightfold Path in all directions. From their dedication, four major traditions took form and gave rise to eighteen schools. While they emphasized different aspects of the teachings, all relied on the Three Jewels



as the only refuge from the ever-present miseries of Sarvam Dukkam.

Transcending discrimination based on caste and culture, the teachings won the support of the Chakravartin King Ashoka, who recognized the importance of the Dharma and sponsored its transmission throughout his vast empire and beyond, to Sri Lanka and Myanmar, to Kashmir, to lands beyond the Indus, and to Kashgar and Khotan. Through acts of faith and through edicts and inscriptions, Ashoka encouraged people of all regions to awaken faith in the Buddha, cultivate virtue, and practice the Eightfold Path.

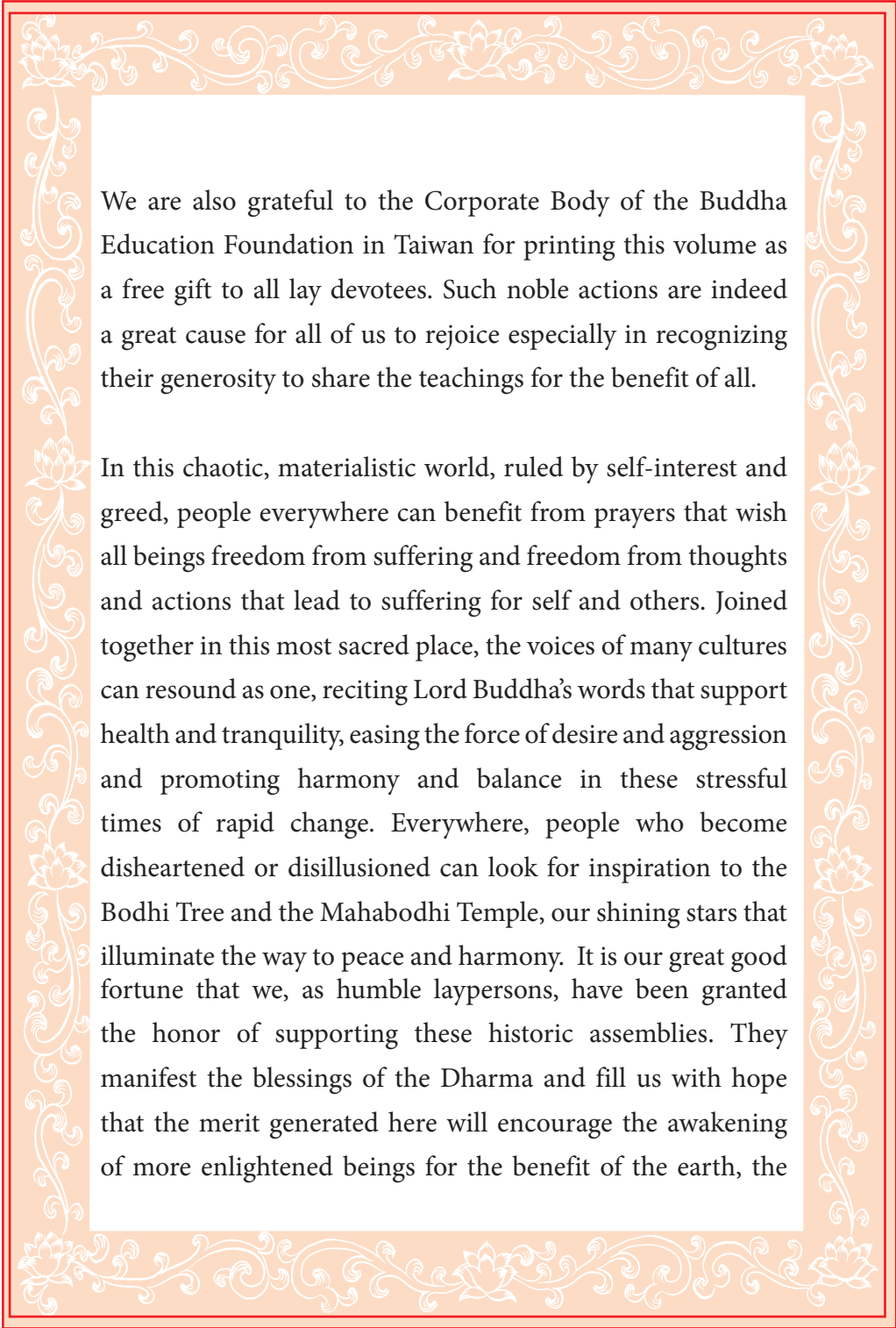
For centuries, even as empires flourished and passed away, the Dharma continued to unfold its blessings in land after land. In China, Tibet, and Mongolia; in Korea and Japan, and in all parts of Southeast Asia, the grace and balance inspired by virtuous action manifested in the shapes of temples and stupas, in images of the Enlightened Ones, and in depictions of the Buddha's great actions in this and previous lives. Through the devotion and dedication of countless great beings that transmitted the Dharma across the earth, this Aryadesha is renowned as the spiritual heart of our world. To this day, the pulse of enlightenment still beats within this sacred ground.



We are fortunate that of all the early Dharma traditions, the living lineages of two schools remain: Sarvastivadin, within the Vinaya of the Mahayana traditions, and Theravadin, vital today in the Sanghas of Bangladesh, Cambodia, Indonesia, India, Laos PDR, Myanmar, Nepal, Sri Lanka, Thailand and Vietnam. It has long been my dream that these streams of Sangha would return to Bodh Gaya after an absence of seven hundred years, to bear witness to the Buddha's message of harmony and peace.

Since 2006, the Light of Buddhadharma Foundation International has acted as the primary sponsor of this gathering of the Theravadin Sanghas. Now, in our 13<sup>th</sup> anniversary, we congratulate all the great Venerable masters and their lay devotees for their exemplary commitment to spreading the Dharma teachings to many parts of the world. We would also like to congratulate the International Mahasangha for organising this ceremony along with the International Tipitaka Chanting Council. We are also grateful to the Bodhgaya Temple Management Committee and the Government of Bihar for their gracious assistance in facilitating this auspicious gathering. These ceremonies are a great symbol of World Peace and help to free us from the bondage of karma and klesha. We have 25 more years to complete the entire 84000 teachings in Pali under the Sacred Bodhi Tree.





We are also grateful to the Corporate Body of the Buddha Education Foundation in Taiwan for printing this volume as a free gift to all lay devotees. Such noble actions are indeed a great cause for all of us to rejoice especially in recognizing their generosity to share the teachings for the benefit of all.

In this chaotic, materialistic world, ruled by self-interest and greed, people everywhere can benefit from prayers that wish all beings freedom from suffering and freedom from thoughts and actions that lead to suffering for self and others. Joined together in this most sacred place, the voices of many cultures can resound as one, reciting Lord Buddha's words that support health and tranquility, easing the force of desire and aggression and promoting harmony and balance in these stressful times of rapid change. Everywhere, people who become disheartened or disillusioned can look for inspiration to the Bodhi Tree and the Mahabodhi Temple, our shining stars that illuminate the way to peace and harmony. It is our great good fortune that we, as humble laypersons, have been granted the honor of supporting these historic assemblies. They manifest the blessings of the Dharma and fill us with hope that the merit generated here will encourage the awakening of more enlightened beings for the benefit of the earth, the

environment, and people everywhere. In these turbulent times, they remind us that there is no need to continue wandering, lost in this samsaric realm. Help is close at hand; the teachings that can awaken us are still here, and we who understand their value must not let them pass away. It is our duty to support the Sangha and keep these teachings alive through our practice and devotion. We pray that we may continue to support these ceremonies as they carry significant blessings for the world.

I am grateful to the leaders of the Sangha for allowing me this opportunity to commemorate the Lord Buddha and honor the beauty of his heritage. I thank my daughter Kunzang Wangmo, who has coordinated these assemblies over the last thirteen years. May the offering of this year's printed volume of the Khuddakanikāya be received with the great wish that these precious teachings continue to be recited by the Mahasangha for the benefit of all beings. May the sound of the Buddavaccana be loud and heard throughout all realms!

Sarvam Mangalam

Tarthang-pa Kunga Gellek Yeshe Dorje

Tarthang Rinpoche

Founder of the Bodh Gaya Monlam Chenmo,

World Peace Ceremony

Founder, Light of Buddhadharma Foundation International

June 2018

[www.lbdfi.org](http://www.lbdfi.org)

## Note on Pronunciation of Pāli

Pāli was a spoken language of northern India in the time of Gotama the Buddha. It was written in the Brāhmi script in India in the time of Emperor Asoka and has been preserved in the scripts of the various countries where the language has been maintained. In Roman script, the following set of diacritical marks is used to indicate the proper pronunciation.

The alphabet consists of forty-one characters: eight vowels, thirty-two consonants and one nasal sound (niggahita).

Vowels: a, ā, i, ī, u, ū, e, o

Consonants:

Velar: k, kh, g, gh, ṅ

Palatal: c, ch, j, jh, ñ

Retroflex: ṭ, ṭh, ḍ, ḍh, ṇ

Dental: t, th, d, dh, n

Labial: p, ph, b, bh, m

Miscellaneous: y, r, l, v, s, h, ḷ

Nasal sound (niggahita): ṃ

The vowels a, i, u are short; ā, ī, ū are long; e and o are pronounced short before double consonants: mettā, khetta, koṭṭha, sotthi; and long before single consonants: deva, senā, loka, odana.

a is pronounced like 'a' in 'about';  
ā like 'a' in 'father';  
i is pronounced like 'i' in 'mint';  
ī like 'ee' in 'see';  
u is pronounced like 'u' in 'put';  
ū like 'oo' in 'cool'

Consonants are pronounced mostly as in English. The consonant c is pronounced as 'ch' in 'church'. All the aspirated consonants are pronounced with an audible expulsion of breath following the normal unaspirated sound. Therefore th is not as in 'three' but more like the sound in 'Thailand', and ph is not as in 'photo' but rather is pronounced 'p' accompanied by an expulsion of breath.

The retroflex consonants, ṭ, ṭh, ḍ, ḍh, ṇ are pronounced with the tip of the tongue turned back; whereas in the dental consonants, t, th, d, dh, n it touches the upper front teeth.

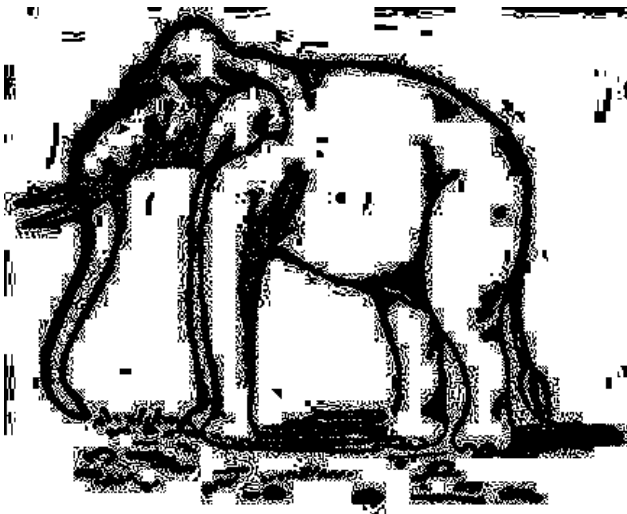
The palatal nasal, ñ, is the same as the Spanish 'ñ', as in 'señor'. The velar nasal, ṅ, is pronounced like 'ng' in 'singer' but occurs only with the other consonants in its group: ṅk, ṅkh, ṅg, ṅgh. The pronunciation of ṁ is similar to ṅ but occurs most commonly as a terminal nasalization: 'evaṁ me sutam'. The Pāli v is a soft 'v' or 'w' and ḷ produced with the tongue retroflexed, is almost a combined 'rl' sound.

Double consonants are very frequent in Pāli and must be strictly pronounced as long consonants, thus nn is like the English 'nn' in 'unnecessary'.

สุตตปิฎก ขุททกนิกายสุส  
ชาตกั

เอก-จตตาสีสนิปาตชาตกั

๒๗





สำเนาจาก  
ราชกิจจานุเบกษา

---

เล่ม ๔๔ ตอนที่ ๓ วันที่ ๑๗ เมษายน พุทธศักราช ๒๔๗๐

---

**ประกาศพระราชทานกรรมสิทธิหนังสือพระไตรปิฎก  
ฉบับสยามรัฐแก่มหามกุฏราชวิทยาลัย**

---

มีพระบรมราชโองการ ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหา  
ประชาธิปก พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ดำรัสเหนือเกล้าฯ ว่า พระเจ้าพี่ยา  
เธอ กรมพระจันทบุรีนฤนาถ ผู้จัดการพิมพ์พระไตรปิฎกฉบับสยามรัฐ  
ได้ทำหนังสือขอพระราชทานพระบรมราชานุญาต ให้มหามกุฏราชวิทยาลัย  
มีกรรมสิทธิในหนังสือพระไตรปิฎกที่กล่าวนามมาแล้ว

ทรงพระราชดำริเห็นว่า มหามกุฏราชวิทยาลัยเป็นสำนักกลาง  
แห่งการศึกษาพระปริยัติธรรม และเป็นผู้รักษาฉบับพระบาลีมิให้วิบัติลาค  
จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระบรมราชานุญาต ให้  
มหามกุฏราชวิทยาลัยมีกรรมสิทธิในหนังสือพระไตรปิฎกฉบับสยามรัฐ  
และได้สิทธิต่าง ๆ ตามพระราชบัญญัติกรรมสิทธิหนังสือจงทุกประการ.

ประกาศมา ณ วันที่ ๑๔ เมษายน พุทธศักราช ๒๔๗๐ เป็น  
ปีที่ ๓ ในรัชกาลปัจจุบัน.





# ขุทฺตกนิกาย



สุยามรฎุจสุส เตปิฏกั

---

สุตตนะตปิฏเก ชุททกนิกายสุส

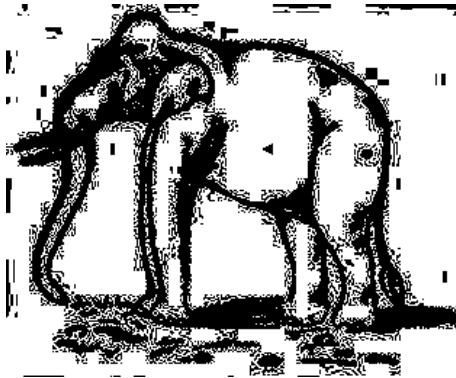
ชาตกั  
ปจโม ภาโค  
เอก-จตุตาฬีสนิปาตชาตกั

---

กิตติโสภณตเถเรน เทวมุณินา โสริตัง  
มหามกุฏราชวิทยาลัยเย คนุถาธิการตเถเรหิ ปุณเป โสริตัง

---

ราชปมุเชน สุยามรฎุจวาสินา มหาชเนน มุททาปีตัง



สุยามรฎุจสุส ราชธานี  
มหามกุฏราชวิทยาลัยเยน ปกาลิตัง  
พุทธรปรินิพพานา ๒๕....

สตุตเม วาเร

# มุกุททวารกุกโม

---

วาระ	ไปตฤกา	พุกุททปรินิพุกานา
ปจเม	๑,๐๐๐	๒๔๗๐
ทุกุติเย	๕๐๐	๒๔๙๙
ตติเย	๑,๐๐๐	๒๕๒๒
จตุตถะ	๑,๐๐๐	๒๕๓๘
ปญจเม	๑,๐๐๐	๒๕๕๓
จกุกุเจ	๕๐๐	๒๕๕๓
สตุตเม	.....	๒๕....

## หมายเหตุในการพิมพ์ครั้งที่ ๗

ในการพิมพ์ครั้งนี้ มีการเปลี่ยนแปลงจากฉบับเดิม (ฉบับพิมพ์ครั้งที่ ๖ พ.ศ. ๒๕๕๓) ดังต่อไปนี้

๑. เปลี่ยนอักษรพิมพ์จากตัวตะกั่วเป็นตัวคอมพิวเตอร์ ขนาดอักษรจึงไม่เท่ากับฉบับเดิม ดังนั้นเลขหน้าจึงไม่คงที่ แต่หมายเลขข้อคงเดิม

๒. ตรวจสอบเชิงอรรถกับพระไตรปิฎกที่พิมพ์ด้วยอักษรภาษาอื่นเพิ่มเติม บางแห่งมีการตัดออก บางแห่งมีการเปลี่ยนแปลง ส่วนใหญ่เป็นไปตามฉบับเดิม

๓. ดรรชนีค้นคำ คำใดที่มีอยู่เดิมก็ได้ลงไว้ตามนั้น และได้เพิ่มคำที่ควรเพิ่มขึ้นอีก

นอกนั้นคงไว้ตามเดิมทุกประการ.

## สุยามรภูจสุส เตปิฏการมกกา

เตปิฏกั พุทฺทวจนั นาม พุทฺทสุส ภควโต ฐมมวินยสุส  
สโมธานั โหติ ฯ ตถจ ยาว ทฬัหิ ติฏฺฐติ ตาว พุทฺทปริสาย  
สมมาปฏฺิปปตฺติ โสภติ ฯ เตน พุทฺทสาสนโปปตฺถมกกา ขตฺติยราชาโน  
พุทฺทสาวกานั พลั อนุปปเทนฺตา ภควโต ฐมมวินยํ สงคิตี  
อาโรปาเปตฺวา โปตฺถเกสุ ลีชาเปสุ ฯ เอตเทว เตสั จริยวตฺตํ ฯ

อปรมาเค พุทฺทสุส ภควโต ปรีนิพฺพานา ฉตฺตีสํวฺจจฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจ  
จฺจ  
สุยามานั ปิยมาหาราชา ตินฺถนั ปิฏกานั ภิชโยโส ปตฺถกฺกาวํ ปตฺถยนฺโต  
ตทา ติปปิฏกฺชเร เถรานุตฺถเระ พุทฺทสุส ภควโต เตปิฏกั พุทฺทวจนั  
โสธาเปตฺวา สุยามรภูจสุสมิ ปจฺมํ มุทฺทาเปสิ ฯ ตมฺปน ตตฺถ ตตฺถ  
วิสุสฺสาปิตตาย อิทานิ อนุวสิฏฺจํ โหติ อตฺติทฺลลภํ ฯ ตสฺมาयํ ปฺน  
มุทฺทาเปตุํ สมฺปตฺตกาโลเยว ฯ

อปิจ โข อิมสฺมี สํวฺจฺจเร กาลกโต มหาวชิราวุโธ นาม  
มาหาราชา มรณาสนฺนกาเล มม กาลกตฺสส อนุสฺสรณตฺถาย โย โภจ  
พุทฺทสาสนฺนูปกรโณ คนฺโถ มุทฺทาปิโต โหตฺตุติ อาณาเปสิ ฯ อถ ปรมินฺโท  
มหาปชาธิปโก นาม มาหาราชา อิมสฺมี กाले รชฺชั การณฺโต มยหํ  
เชฏฺฐกาตฺรุณฺโณ มโนเรตฺสส สมิชฺฌนตฺถาย เตปิฏกั พุทฺทวจนเมว  
มุทฺทาเปตฺวาพฺพตฺตกนฺติ วิจินิตฺวา ชินวรสงฺฆราชาปฺมุเช เตปิฏเก  
เถรานุตฺถเระ อาราเชตฺวา ปุพฺเพ มุทฺทิตํ ปฺน โสธาเปตฺวา ตสฺส  
มุทฺทาปเน อตฺตโน ฐนั ปรีจฺจชิตฺตุํ สุยามรภูจวาสิ มาหาชนั สมากเปสิ ฯ

เอวมิโท ติถนุณํ ปิฏกานํ สมุหภูตํ สยามรจสุต เตปิฏกํ  
ราชปมฺเขน สยามรจวาสิณา มหาชเนน พุทฺธสฺส ภควโต ปรีนิพพานา  
จตุสฺสตาธิกานํ ทฺวินฺนํ สหสฺสานมฺปรี อฏฺจสฏฺฐิจยา วสฺสานมจฺจเยน  
มฺุทฺทาเปตฺตุ อารทฺธํ ฯ

ยํ อิมสฺส เตปิฏกสฺส มฺุทฺทาปิตตฺตา ปุณฺณํ ปสฺสุตํ ตสฺส  
ปตฺติ มหาชริราวุฑฺมหาราชสฺส จานโส อุกฺกปฺปตฺตุ ฯ

อปิจ

เขมี อนีฆา สุรตา จ สนฺโต  
อนาตุราเถ สฺชิตา อเวรี  
เทวา มนุสฺสา จ ปชา จ เสรี  
ภทฺธานุปลสฺสี จ สทา ภวนฺตํ ฯ

## คำแปลอาร์มภกตาพระไตรปิฎก

พระพุทธรูปจะอันเปนมวดแห่งพระไตรปิฎก ย่อมเปนมวลแห่งพระธัมมวินัยของพระผู้มีพระภาคเจ้า ฯ พระเตปิฎกพุทธรูปจะตั้งมั่นอยู่ตราบใด สัมมาปฏิบัติของพุทธบริษัททั้งมรรุ่งเรื่องอยู่ตราบนั้น ฯ เพราะฉะนั้น พระเจ้าแผ่นดินผู้พุทธศาสนูปถัมภก จึงได้พระราชทานกำลังแก่พระสงฆ์พุทธสาวก ให้ทำสังคิตีชำระพระไตรปิฎกพุทธรูปจะจารึกลงในสมุด ฯ อันนี้เปนคริยาวัตรดีของพระเจ้าแผ่นดินเหล่านั้น ฯ

ภายหลังมาในพระพุทธศักราช ๒๔๓๖ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ พระปิยมหาราช มีพระราชประสงค์จะให้พระไตรปิฎกแพร่หลายมากขึ้น เมื่อโปรดเกล้าฯ ให้พระสงฆ์ผู้ทรงพระไตรปิฎกในครั้งนั้น ชำระพระไตรปิฎกพุทธรูปแล้ว จึงทรงสร้างพระไตรปิฎกขึ้นเป็นตัวพิมพ์ เป็นครั้งแรกในประเทศไทยสยาม ฯ พระไตรปิฎกฉบับพิมพ์นั้น บัดนี้ก็ได้จำหน่ายหมดสิ้นไป เปนของหาได้ด้วยยาก จึงเป็นเวลาสมควรที่จะพิมพ์พระไตรปิฎกขึ้นใหม่แล้ว ฯ

อนึ่ง พระบาทสมเด็จพระรามาธิบดี ศรีสินทรมหาวชิราวุธ ซึ่งเสด็จสวรรคตแล้วในปีนั้น ในกาลใกล้จะสวรรคต ได้มีพระราชดำรัสสั่งไว้ว่า ให้มีหนังสือเป็นศาสนูปถัมภก อันได้สร้างขึ้นเป็นที่ระภกถึงพระองค์สักเรื่องหนึ่ง ฯ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปก อันได้เสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติในปัจจุบันนี้ ทรงพระราชดำริห์ว่าพระไตรปิฎกพุทธรูปนั้นแล เปนหนังสือที่ควรพิมพ์ขึ้น เพื่อยังพระราชประสงค์ของสมเด็จพระบรมเชษฐาธิราชเจ้าให้สำเร็จ จึงได้ทรงอาราธนา

พระเถรานุเถระผู้ทรงไว้ซึ่งพระไตรปิฎก มีสมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหมื่นชินวรสิริวัฒน์ เป็นประธาน ให้ชำระพระไตรปิฎกอีกครั้งหนึ่ง แลทรงชักชวนมหาชนผู้มีอันอยู่ในสยามรัฐนี้ ให้บริจาครทรัพย์เป็นทุนที่จะพิมพ์ขึ้น ๆ

พระไตรปิฎก มีนามว่า **สยามรกฎสุต เตปิฎกั** อันเป็นประชุมแห่งปิฎกทั้งหลายสามนี้ เป็นอันมหาชนผู้มีอันอยู่ในสยามรัฐ มีพระราชอาเป็นประมุข ให้เริ่มพิมพ์แล้ว โดยกาลเป็นที่ล่วงไปแห่งปี ๒๔๖๘ นับแต่ปริณิพพานของพระผู้มีพระภาคเจ้า ๆ

บุญโดยอ้อมเกิดแต่การที่ได้ให้พิมพ์ประชุมแห่งปิฎกสามนี้ ขอส่วนแห่งบุญนั้น จงเป็นผลสำเร็จแต่พระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราวุธ โดยพลัน ๆ

อนึ่ง โสด

ขอฝูงเทพเจ้า เหล่ามนุษย์ แลหมู่มนต์ทั้งหลาย จงเป็นผู้เกษมไว้ทุกข์ เสี่ยงม สงบ ไม่มีความอาดูร มีสุข ไม่มีเวร มีอิสระ แลเห็นแต่สิ่งเจริญ ในกาลทุกเมื่อเทอญ ๆ



กิตติชนปตฺตํ  
 เอกนิปาตชาตกํ

อङ्กะ

๑ อปนฺณกาวคฺโค

๑	อปนฺณกชาตกํ	๑
๒	วณฺณุปถชาตกํ	๑
๓	เสริววาณิชชาตกํ	๒
๔	จุลฺลกเสณฺณิจชาตกํ	๒
๕	ตณฺฑุลนาฬิชาตกํ	๒
๖	เทวธมฺมชาตกํ	๓
๗	กมฺมจฺหาริชาตกํ	๓
๘	คามนิชาตกํ	๓
๙	มสมเทวชาตกํ	๓
๑๐	สุขวิหริชาตกํ	๔

๒ สึลวคฺโค

๑	ลกฺขณชาตกํ	๔
๒	นิโคธรมิคชาตกํ	๔
๓	กณฺฑสินชาตกํ	๔
๔	วาตมิคชาตกํ	๖
๕	ขราทียชาตกํ	๖

๖	ติปลลตถมิตชาตกำ	๖
๗	มาลุตชาตกำ	๗
๘	มตกภตตชาตกำ	๗
๙	อวยจิตภตตชาตกำ	๗
๑๐	นฬปานชาตกำ	๗
๓ กุรุงควคโค		
๑	กุรุงคมิตชาตกำ	๙
๒	กุรุงกรชาตกำ	๙
๓	โกชาชานียชาตกำ	๙
๔	อชณณชาตกำ	๑๐
๕	ติตถชาตกำ	๑๐
๖	มหิฬามุขชาตกำ	๑๐
๗	อภินุหชาตกำ	๑๐
๘	นหนุทวิสาลชาตกำ	๑๑
๙	กณุหชาตกำ	๑๑
๑๐	มุณิกชาตกำ	๑๑
๔ กุลาวกวคโค		
๑	กุลาวกชาตกำ	๑๓
๒	นลจชาตกำ	๑๓
๓	สมุโหมมานชาตกำ	๑๓
๔	มจจชาตกำ	๑๔

อังกะ

๕	วฏฏกชาตํ	๑๔
๖	สกุณชาตํ	๑๔
๗	ติตฺตฺตฺรชาตํ	๑๔
๘	พกชาตํ	๑๕
๙	นหนชาตํ	๑๕
๑๐	ขทฺรทฺรชาตํ	๑๕
๕ ขตฺตกามวคฺโค		
๑	โลสกชาตํ	๑๖
๒	กปฺตกชาตํ	๑๖
๓	เวฟุทกชาตํ	๑๖
๔	มกสชาตํ	๑๗
๕	โรหิตฺตชาตํ	๑๗
๖	อารามทฺฐกชาตํ	๑๗
๗	วารุณิทฺฐกชาตํ	๑๗
๘	เวทพพชาตํ	๑๘
๙	นทฺขตฺตชาตํ	๑๘
๑๐	ทุมเมทชาตํ	๑๘
๖ อาสีสวคฺโค		
๑	มหาสิลวชาตํ	๑๙
๒	จฺฐพฺชนกชาตํ	๑๙
๓	ปฺฤณฺณปาตฺตชาตํ	๑๙

๔	ผลชาติกัม	๑๙
๕	ปญจาวุทธชาติกัม	๒๐
๖	กถญจนกฺขนุทธชาติกัม	๒๐
๗	วานรินุทชาติกัม	๒๐
๘	ตโยธมฺมชาติกัม	๒๐
๙	เภริวาทชาติกัม	๒๑
๑๐	สงฺขธมฺนชาติกัม	๒๑

## ๗ อิติถิวคฺโค

๑	อสาตมฺนตชาติกัม	๒๒
๒	อณฺฑทฺมุตชาติกัม	๒๒
๓	ตกฺกชาติกัม	๒๒
๔	ทฺุราชานชาติกัม	๒๓
๕	อนภิริตฺติชาติกัม	๒๓
๖	มฺุทฺลกฺขณชาติกัม	๒๓
๗	อุจฺจนฺคชาติกัม	๒๓
๘	สาเกตชาติกัม	๒๔
๙	วิสวณฺตชาติกัม	๒๔
๑๐	กฺุทฺทาลชาติกัม	๒๔

## ๘ วรฺุณวคฺโค

๑	วรฺุณชาติกัม	๒๕
๒	สีลวณาคชาติกัม	๒๕

## อังกุเก

๓	สัจจุงฺกิรชาตํ	๒๕
๔	รุกฺขธมฺมชาตํ	๒๕
๕	มัจฉชาตํ	๒๖
๖	อสงฺกียชาตํ	๒๖
๗	มหาสุปฺปินชาตํ	๒๖
๘	อิสิสิสชาตํ	๒๗
๙	ขรสุสฺรชาตํ	๒๗
๑๐	ภีมเสนชาตํ	๒๗

## ๙ อปายิมหฺวคฺโค

๑	สุรปาณชาตํ	๒๙
๒	मितฺตวินฺนุชาตํ	๒๙
๓	กาฬิกณฺณิชาตํ	๒๙
๔	อตุถสุสฺหฺวารชาตํ	๓๐
๕	กิมฺปกุชาตํ	๓๐
๖	สีลวีมฺสนชาตํ	๓๐
๗	มงฺคลชาตํ	๓๐
๘	สارมฺภาชาตํ	๓๑
๙	กุหฺกชาตํ	๓๑
๑๐	อกตณฺณชาตํ	๓๑

## ๑๐ ลิตฺตวคฺโค

๑	ลิตฺตชาตํ	๓๓
---	-----------	----

๒	มหาสารชาตกํ	๓๓
๓	วิสุตาสโกชนชาตกํ	๓๓
๔	โลมหंसชาตกํ	๓๔
๕	มหาสุทสุสนชาตกํ	๓๔
๖	เตลปตฺตชาตกํ	๓๔
๗	นามสิทธิชาตกํ	๓๕
๘	กุกฺกวาณิชาตกํ	๓๕
๙	ปโรสทสุสชาตกํ	๓๕
๑๐	อสาตรูปชาตกํ	๓๖
๑๑ ปโรสทวคฺโค		
๑	ปโรสทชาตกํ	๓๗
๒	ปณฺณิกชาตกํ	๓๗
๓	เวริชาตกํ	๓๗
๔	มิตฺตวิณฑชาตกํ	๓๘
๕	ทุพฺพลกฺกชาตกํ	๓๘
๖	อุทฺตจนีชาตกํ	๓๘
๗	สาลิตฺตกชาตกํ	๓๘
๘	พาหิยชาตกํ	๓๙
๙	กุกฺกทกปฺปชาตกํ	๓๙
๑๐	สพฺพสํหารกปโณห	๓๙

## อังกะ

## ๑๒ หังสิวกุโโค

๑	คหุรภปณโห	๔๑
๒	อมราเทวีปโณห	๔๑
๓	ลึคาลชาตกำ	๔๑
๔	มิตจินฺตึชาตกำ	๔๒
๕	อนุสาลึกชาตกำ	๔๒
๖	หุพฺพจชาตกำ	๔๒
๗	ตึตฺตึรชาตกำ	๔๒
๘	วภูฏกชาตกำ	๔๓
๙	อกาลราวึชาตกำ	๔๓
๑๐	พนฺชนโม่กษชาตกำ	๔๓

## ๑๓ กุสนาหิวคโค

๑	กุสนาหึชาตกำ	๔๔
๒	หุมุเมธชาตกำ	๔๔
๓	นงคลีลชาตกำ	๔๔
๔	อมฺพชาตกำ	๔๕
๕	กภูาหกชาตกำ	๔๕
๖	อสิลิกฺษณชาตกำ	๔๕
๗	กลณฺหุกชาตกำ	๔๕
๘	มุสิกชาตกำ	๔๖
๙	อคฺคึกชาตกำ	๔๖
๑๐	โกสิยชาตกำ	๔๖

## ๑๔ อสมปทานวคฺโค

๑	อสมปทานชาตํ	๔๘
๒	ปญจภีรูกชาตํ	๔๘
๓	ฆตาสนชาตํ	๔๘
๔	ฉานโสธนชาตํ	๔๙
๕	จนฺทามชาตํ	๔๙
๖	สุวณฺณหंसชาตํ	๔๙
๗	พพฺพชาตํ	๔๙
๘	โคธชาตํ	๕๐
๙	อุภโตภฏฺจชาตํ	๕๐
๑๐	กากชาตํ	๕๐

## ๑๕ กกณฺฏกวคฺโค

		๕๑
๑	โคธชาตํ	๕๑
๒	ลิลกาลชาตํ	๕๑
๓	วิโรจนชาตํ	๕๑
๔	นงฺคฺฏจชาตํ	๕๑
๕	ราชชาตํ	๕๒
๖	กากชาตํ	๕๒
๗	ปฺปฺพรตฺตชาตํ	๕๒
๘	ลิลกาลชาตํ	๕๒
๙	เอภปณฺณชาตํ	๕๓
๑๐	สณฺฑีชาตํ	๕๓



## ทุกนิပါတชาตกำ

### ๑ ทฬัหวคุโค

๑	ราโรวาทชาตกำ	๕๕
๒	ลลคาลชาตกำ	๕๕
๓	สุกรชาตกำ	๕๖
๔	อูรคชาตกำ	๕๖
๕	ภคคชาตกำ	๕๗
๖	อลลนจลตตชาตกำ	๕๗
๗	คฤณชาตกำ	๕๗
๘	สุหนุชาตกำ	๕๘
๙	โฆรชาตกำ	๕๘
๑๐	वलลนลคชาตกำ	๕๙

### ๒ สนุถววคุโค

๑	ลนุทสมานคคตตชาตกำ	๖๐
๒	สนุถวชาตกำ	๖๐
๓	สุลลลชาตกำ	๖๑
๔	คลชฎชาตกำ	๖๑
๕	นกุลชาตกำ	๖๑
๖	อูปรสาฬุทกชาตกำ	๖๒
๗	ลสมลทลชาตกำ	๖๒
๘	ลกุลณคลลลชาตกำ	๖๒
๙	อรคชาตกำ	๖๓
๑๐	กคณฎกชาตกำ	๖๓

๓ กุลฺยาณธมฺมวคฺโค

๑	กุลฺยาณธมฺมชาตกํ	๖๕
๒	ททฺทฺรชาตกํ	๖๕
๓	มกฺกภูชาตกํ	๖๕
๔	ทฺพฺพริยมกฺกภูชาตกํ	๖๖
๕	อาทิจฺจุปฺภูจฺานชาตกํ	๖๖
๖	กพฺ้ายมุฏฺฐิชาตกํ	๖๗
๗	ติณฺหุกชาตกํ	๖๗
๘	กจฺฉปชาตกํ	๖๗
๙	สฺตธมฺมชาตกํ	๖๘
๑๐	ทฺพฺพทฺทชาตกํ	๖๘

๔ อสฺทิสวคฺโค

๑	อสฺทิสชาตกํ	๗๐
๒	สงฺคามาวจฺรชาตกํ	๗๐
๓	วาลอฺทกชาตกํ	๗๐
๔	คิริทตฺตชาตกํ	๗๑
๕	อนภริตฺติชาตกํ	๗๑
๖	ทริวาทนชาตกํ	๗๒
๗	จตุมฺภุจชาตกํ	๗๒
๘	สีหโกตฺถกชาตกํ	๗๓
๙	สีหจฺมมชาตกํ	๗๓
๑๐	สีลานิสํสชาตกํ	๗๓

## ๕ รุหกวาคโค

	อङ्กะ
๑ รุหกชาติกํ	๗๕
๒ ลีริกภาพกณณิชาติกํ	๗๕
๓ จุลลปทุมชาติกํ	๗๕
๔ มณีโจรชาติกํ	๗๖
๕ ปพพตฺตปตฺตชาติกํ	๗๖
๖ วลาหกสุสชาติกํ	๗๗
๗ มิตฺตตามิตฺตชาติกํ	๗๗
๘ ราชชาติกํ	๗๗
๙ คหปติชาติกํ	๗๘
๑๐ สาธุลีลชาติกํ	๗๘

## ๖ นตํทฬฬิวาคโค

๑ พนุชณาการชาติกํ	๗๙
๒ เกฬลีลชาติกํ	๗๙
๓ ขนุชปริตฺตชาติกํ	๘๐
๔ วีรกชาติกํ	๘๐
๕ คงเคยฺยชาติกํ	๘๑
๖ กุรุจฺจมิคชาติกํ	๘๑
๗ อสุสกชาติกํ	๘๑
๘ ลุสุมารชาติกํ	๘๒
๙ กกุกรชาติกํ	๘๒
๑๐ กนุทคลกชาติกํ	๘๒

๗ พีรณตฺถมฺภกาวคฺโค

๑	โสสมทตฺตชาตํ	๘๔
๒	อุจฺฉิภฺภูจฺจทตฺตชาตํ	๘๔
๓	ภรฺรราชชาตํ	๘๔
๔	ปฺฤณฺณทตฺตชาตํ	๘๕
๕	ภจฺจปชาตํ	๘๕
๖	มจฺจชาตํ	๘๖
๗	เสศฺคฺชาตํ	๘๖
๘	ภุจฺจวณฺชชาตํ	๘๖
๙	ครทิตฺตชาตํ	๘๗
๑๐	ธมฺมพฺุชชาตํ	๘๗

๘ กาสาวคฺโค

๑	กาสาวชาตํ	๘๙
๒	จฺลลนนฺทียชาตํ	๘๙
๓	ปฺภุจฺจทตฺตชาตํ	๘๙
๔	ภุจฺจภิลชาตํ	๙๐
๕	ขนฺุทิวณฺณนชาตํ	๙๐
๖	โกลียชาตํ	๙๑
๗	คฺฤทปาณกชาตํ	๙๑
๘	กามนิตฺตชาตํ	๙๑
๙	ปลาเยชาตํ	๙๒
๑๐	พฺุติยปลาเยชาตํ	๙๓

## ๙ อุปาหนวคฺโค

	อङ्กะ
๑ อุปาหนชาตกั	๙๔
๒ วิธนาถุณชาตกั	๙๔
๓ วิกถนถกชาตกั	๙๕
๔ อลิตามุชาตกั	๙๕
๕ วจจนขชาตกั	๙๖
๖ พกชาตกั	๙๖
๗ สาเกตชาตกั	๙๖
๘ เอกปทชาตกั	๙๗
๙ หริตมาตชาตกั	๙๗
๑๐ มหาปิงคลชาตกั	๙๗

## ๑๐ ลีคาลวคฺโค

๑ สพพทาจิชาตกั	๙๙
๒ สุนขชาตกั	๙๙
๓ คุตุติลชาตกั	๙๙
๔ วิคติจจชาตกั	๑๐๐
๕ มุลปริยายชาตกั	๑๐๐
๖ พาโลวาทชาตกั	๑๐๐
๗ ปาถญชลิชาตกั	๑๐๑
๘ กีสุโกปมชาตกั	๑๐๑
๙ สาลกชาตกั	๑๐๑
๑๐ กปีชาตกั	๑๐๒

## ติ๊กนิตปาตชาตกำ

### ๑ สงกปปวคโค

๑	สงกปปราคชาตกำ	๑๐๔
๒	ติลมุฏฐิชาตกำ	๑๐๔
๓	มณิกนุจชาตกำ	๑๐๕
๔	กุกุฏทกุกุจสิทธวชาตกำ	๑๐๕
๕	สุกชาตกำ	๑๐๖
๖	ชรูทปานชาตกำ	๑๐๖
๗	คามณินุทชาตกำ	๑๐๗
๘	มनुธาทูราชชาตกำ	๑๐๗
๙	ติริติวจฉชาตกำ	๑๐๘
๑๐	ทุตชาตกำ	๑๐๘

### ๒ ปทุมวคโค

๑	ปทุมชาตกำ	๑๑๐
๒	มุทูปาณิชาตกำ	๑๑๐
๓	จุลลปโลภนชาตกำ	๑๑๑
๔	มหาปนาทชาตกำ	๑๑๑
๕	ชुरปปชาตกำ	๑๑๒
๖	วาทคคสิทธวชาตกำ	๑๑๒
๗	สุวณนกกุกุฏฐกชาตกำ	๑๑๓
๘	อารามทูลกชาตกำ	๑๑๓
๙	สุชาตาทาชาตกำ	๑๑๔
๑๐	อุลลชชาตกำ	๑๑๔

อังกะ

๓ อุทปานหุสกวคโค

๑	อุทปานหุสกาตัก	๑๑๖
๒	พยุคสมชาตัก	๑๑๖
๓	กัจฉปชาตัก	๑๑๗
๔	โลลชาตัก	๑๑๗
๕	รุจิรชาตัก	๑๑๘
๖	กुरुธมมชาตัก	๑๑๘
๗	โรมชาตัก	๑๑๙
๘	มหิสชาตัก	๑๑๙
๙	สตปตตชาตัก	๑๒๐
๑๐	ปฐมหุสกาตัก	๑๒๐

๔ อพฆนตรวคโค

๑	อพฆนตรชาตัก	๑๒๒
๒	เสยยชาตัก	๑๒๒
๓	วทุมกีฐกรชาตัก	๑๒๓
๔	สิริชาตัก	๑๒๓
๕	มณิสูกรชาตัก	๑๒๔
๖	สาธุชาตัก	๑๒๔
๗	ลามครหิกชาตัก	๑๒๕
๘	มจจนานชาตัก	๑๒๕
๙	นานาจนนชาตัก	๑๒๖
๑๐	สีลวีมंसชาตัก	๑๒๖

## ๕ กุมภาคโค

๑	ภทรธมฺมเกทกชาตํ	๑๒๘
๒	สุปฺตตชาตํ	๑๒๘
๓	กายนิฟูพินฺุทชาตํ	๑๒๙
๔	ชมฺพฺุชาทกชาตํ	๑๒๙
๕	อนฺุตชาตํ	๑๓๐
๖	สมฺุททชาตํ	๑๓๐
๗	กามวิลาปชาตํ	๑๓๑
๘	อุทฺมฺุพรชาตํ	๑๓๑
๙	โกมาริยปฺุตตชาตํ	๑๓๒
๑๐	พกชาตํ	๑๓๒

## จตุกกฺกนิปาตชาตํ

## ๑ กาลิงควคโค

๑	จุลฺลกาลิงคชาตํ	๑๓๔
๒	มหาอสุสาโรทชาตํ	๑๓๕
๓	เอกราชชาตํ	๑๓๕
๔	ททฺุททชาตํ	๑๓๖
๕	สีลวีมฺุสชาตํ	๑๓๗
๖	สุชาตาชาตํ	๑๓๗
๗	ปลาตชาตํ	๑๓๘
๘	ชวสฺกฺุณชาตํ	๑๓๙
๙	ฉวชาตํ	๑๓๙
๑๐	สยฺุทชาตํ	๑๔๐



	องงเก
๒ ปุจิมนทวคโค	
๑ ปุจิมนทชชชชชชชช	๑๔๑
๒ กสสปมทททททททท	๑๔๑
๓ ชนตททททททท	๑๔๒
๔ โลทททททททท	๑๔๒
๕ มंसชชชชชชชช	๑๔๓
๖ สสปมทททททททท	๑๔๓
๗ มตโรทททททททท	๑๔๔
๘ กณเวรชชชชชชชช	๑๔๕
๙ ตตตทททททททท	๑๔๕
๑๐ สจจจจจจจจจ	๑๔๖
๓ กุฎทททททททท	
๑ กุฎทททททททท	๑๔๗
๒ ทททททททท	๑๔๗
๓ พุรทททททททท	๑๔๘
๔ จมมสทททททททท	๑๔๘
๕ โคทททททททท	๑๔๙
๖ กททททททท	๑๕๐
๗ ทททททททท	๑๕๐
๘ อนนุสจจจจจจจจ	๑๕๑
๙ ทททททททท	๑๕๒
๑๐ สีสวีสทททททททท	๑๕๓

๔ โภกิลวคฺโค

๑	โภกาลิกชาตํ	๑๕๔
๒	รถลภูจิชชาตํ	๑๕๔
๓	โคธชาตํ	๑๕๕
๔	ราโชวาทชาตํ	๑๕๖
๕	ชมพุกชาตํ	๑๕๖
๖	พurahมตตชาตํ	๑๕๗
๗	ปิจชาตํ	๑๕๗
๘	ถุสชาตํ	๑๕๘
๙	พาเวรุชาตํ	๑๕๙
๑๐	วิสยหชาตํ	๑๕๙

๕ จุลลกุณาลวคฺโค

๑	กุนฺฑลิกชาตํ	๑๖๑
๒	วานรชาตํ	๑๖๒
๓	กุนฺตินีชาตํ	๑๖๒
๔	อมฺพชาตํ	๑๖๓
๕	คชกุมฺภชาตํ	๑๖๓
๖	เกสวชาตํ	๑๖๔
๗	อຍกฺกชาตํ	๑๖๔
๘	อรวณฺชาตํ	๑๖๕
๙	สนฺธิเมทชาตํ	๑๖๖
๑๐	เทวตาปญฺหชาตํ	๑๖๖

## ปฏฺจกนึปตชตทกั

### ๑ มณึกุกุณทลวคุคเ

๑	มณึกุกุณทลชตทกั	๑๖๘
๒	สุชตชตทกั	๑๖๙
๓	เวนสชชตทกั	๑๗๐
๔	อูรคชตทกั	๑๗๑
๕	ชงกชตทกั	๑๗๒
๖	การนุทึยชตทกั	๑๗๒
๗	ลฎุกึกชตทกั	๑๗๓
๘	จุลลทมมปาลชตทกั	๑๗๔
๙	สุวณณมึคชตทกั	๑๗๕
๑๐	สุสนธิชตทกั	๑๗๖

### ๒ วณณนารุหวคุคเ

๑	วณณนารุหชตทกั	๑๗๗
๒	สึลวึมंसชตทกั	๑๗๗
๓	หึรึชตทกั	๑๗๘
๔	ชชุชปนกชตทกั	๑๗๙
๕	อหึตุนุทึกชตทกั	๑๗๙
๖	คุมพึยชตทกั	๑๘๐
๗	สาลึยชตทกั	๑๘๑
๘	ตจสสารชตทกั	๑๘๑
๙	มึตตวึนุทึกชตทกั	๑๘๒
๑๐	ปลาสชตทกั	๑๘๓

๓ อพฺพฉวมวคฺโค

๑	ทีฆีติโกสลชาตํ	๑๘๔
๒	มิกโปตกชาตํ	๑๘๕
๓	มุสิกชาตํ	๑๘๕
๔	จุลลชนคฺคหชาตํ	๑๘๖
๕	กโปตกชาตํ	๑๘๗

ฉกฺกนิปาตชาตํ

๑ อวาริยวคฺโค

๑	อวาริยชาตํ	๑๘๙
๒	เสตเกตฺตชาตํ	๑๙๐
๓	ทรีมุขชาตํ	๑๙๑
๔	เนรฺรชาตํ	๑๙๒
๕	อาสงฺกชาตํ	๑๙๓
๖	มิกาโลปชาตํ	๑๙๔
๗	สิริกาฬกณฺณิชาตํ	๑๙๔
๘	กุกฺกฏฺฐชาตํ	๑๙๗
๙	ธมฺมทฺตชาตํ	๑๙๘
๑๐	นหนฺทียมิกฺรราชชาตํ	๑๙๙

๒ ชุรปฺตฺตวคฺโค

๑	ชุรปฺตฺตชาตํ	๒๐๐
๒	สุจฺจิชาตํ	๒๐๑

	<b>องฺเก</b>
๓ ตฺถุณฺทิลชาตํ	๒๐๑
๔ สฺวณฺณกุกฺกชาตํ	๒๐๓
๕ มยฺหกสฺกุนชาตํ	๒๐๔
๖ ปพฺพชิตฺวิเหจฺกชาตํ	๒๐๕
๗ อฺปลิงฺมปฺปฺพชาตํ	๒๐๖
๘ วิฆาสาทชาตํ	๒๐๗
๙ วฏฺฏกชาตํ	๒๐๘
๑๐ มณฺนิชาตํ	๒๐๙

สฺตตฺตกนิปาตชาตํ

๑ กุกฺกาวคฺโค

๑ กุกฺกชาตํ	๒๑๑
๒ มโนชชาตํ	๒๑๒
๓ สฺสูตฺนชาตํ	๒๑๓
๔ มาตฺตฺโปสฺกคิซฺฉมชาตํ	๒๑๔
๕ ทพฺพปฺปฺพชาตํ	๒๑๕
๖ ทสฺสณฺณกชาตํ	๒๑๖
๗ เสนกชาตํ	๒๑๗
๘ อฏฺฐจฺสิเนนชาตํ	๒๑๘
๙ กปิชาตํ	๒๒๐
๑๐ พกพฺรหฺมชาตํ	๒๒๐

๒ คณฺธารวคฺโค

๑ คณฺธารชาตํ	๒๒๓
--------------	-----

๒	มหากปิชาตํ	๒๒๔
๓	กุมภการชาตํ	๒๒๕
๔	ทพฺพหตฺตมชาตํ	๒๒๖
๕	โสมทตฺตชาตํ	๒๒๗
๖	สุสํชาตํ	๒๒๘
๗	โกฏฺฐสิมฺพลีชาตํ	๒๒๙
๘	ฐุมการีชาตํ	๒๓๐
๙	ชาครชาตํ	๒๓๑
๑๐	กุมภมาสปิณฑชาตํ	๒๓๒
๑๑	ปรนตฺตปชาตํ	๒๓๓

อฏฺฐกนิปาตชาตํ

๑ กจฺจานิวคฺโค

๑	กจฺจานีชาตํ	๒๓๕
๒	อฏฺฐจสทฺทชาตํ	๒๓๗
๓	สุลสาชาตํ	๒๓๘
๔	สุมฺงคฺลชาตํ	๒๓๙
๕	คฺงคฺมลชาตํ	๒๔๐
๖	เจตฺติยราชชาตํ	๒๔๒
๗	อินฺทฺริยชาตํ	๒๔๓
๘	อาทิตฺตชาตํ	๒๔๔
๙	อฏฺฐจานชาตํ	๒๔๕
๑๐	ทึปชาตํ	๒๔๗

## นวกนิปาตชาตกำ

๑	คิฉฉมชาตกำ	๒๔๙
๒	โกสมพิยชาตกำ	๒๕๐
๓	มหาสุวราชชาตกำ	๒๕๑
๔	จุลลสุวกราชชาตกำ	๒๕๓
๕	หริตจชาตกำ	๒๕๔
๖	ปทกุสลมาถนวชาตกำ	๒๕๕
๗	โลมสกสสุปชาตกำ	๒๕๖
๘	จกุกวากชาตกำ	๒๕๗
๙	หลิทุทราคชาตกำ	๒๕๙
๑๐	สมุคคชาตกำ	๒๖๐
๑๑	ปุตติมัสชาตกำ	๒๖๑
๑๒	ททุทราชาตกำ	๒๖๒

## ทสกันิปาตชาตกำ

๑	จตุทวารชาตกำ	๒๖๕
๒	กถุหชาตกำ	๒๖๖
๓	จตุโปสถชาตกำ	๒๖๗
๔	สงขชาตกำ	๒๗๐
๕	จุลลโพธิชาตกำ	๒๗๒
๖	มถุทพยุชาตกำ	๒๗๓
๗	นิโครธชาตกำ	๒๗๖
๘	ตกุกลชาตกำ	๒๗๗

อङ्กะ

๙	มหาธมฺมपालชาตกํ	๒๗๙
๑๐	กุกฺกุฏชาตกํ	๒๘๑
๑๑	มจฺจุกฺกุณฺฑลชาตกํ	๒๘๒
๑๒	พิลารโกถียชาตกํ	๒๘๔
๑๓	จกฺกวากชาตกํ	๒๘๖
๑๔	ภฺริปญฺหาชาตกํ	๒๘๗
๑๕	มหามงฺคฺลชาตกํ	๒๘๘
๑๖	ฉตฺตปณฺทิตชาตกํ	๒๙๐

เอกาทสนิปาตชาตกํ

๑	มาตุโปสฺกชาตกํ	๒๙๓
๒	ชฺุณฺหาชาตกํ	๒๙๔
๓	ธมฺมเทวปฺุตฺตชาตกํ	๒๙๗
๔	อุทฺยชาตกํ	๒๙๙
๕	ปานีเยชาตกํ	๓๐๒
๖	ยฺุทธชยชาตกํ	๓๐๔
๗	ทสฺรณชาตกํ	๓๐๕
๘	ลํวรชาตกํ	๓๐๖
๙	สุปฺปารกชาตกํ	๓๐๘

ทฺวาทสนิปาตชาตกํ

๑	จฺุลลกฺกุณฺณลชาตกํ	๓๑๐
---	--------------------	-----



	<b>อङ्กะ</b>
๒ ภาททสาธชาตกำ	๓๑๒
๓ สมุททวาณิชาตกำ	๓๑๓
๔ กามชาตกำ	๓๑๕
๕ ชนสนุทธชาตกำ	๓๑๗
๖ มหากณหชาตกำ	๓๑๘
๗ โกลิยชาตกำ	๓๑๙
๘ เมณฑกปญหาชาตกำ	๓๒๒
๙ มหาปทุมชาตกำ	๓๒๔
๑๐ มิตตตามิตตชาตกำ	๓๒๖

เตรสนิปาตชาตกำ

๑ อมพชาตกำ	๓๒๘
๒ ผนุหนชาตกำ	๓๓๐
๓ ชวนหंसชาตกำ	๓๓๑
๔ จุลนารทกสสปชาตกำ	๓๓๓
๕ พุตชาตกำ	๓๓๕
๖ กาลิงคโพธิชาตกำ	๓๓๖
๗ อกิตติชาตกำ	๓๓๘
๘ ตกการิยชาตกำ	๓๔๐
๙ รุรัมมิคชาตกำ	๓๔๓
๑๐ สรรมาชาตกำ	๓๔๕

## ปกิณณกนิปาตชาตกั

๑	สาลีเกทธารชาตกั	๓๔๙
๒	จนุทกีนุทธชาตกั	๓๕๑
๓	มหาอุกุกุสชาตกั	๓๕๓
๔	อุททาลกชาตกั	๓๕๖
๕	ภิสชาตกั	๓๕๘
๖	สุรุจิชชาตกั	๓๖๒
๗	ปญจุโปสติกชาตกั	๓๖๕
๘	มหาโมรชาตกั	๓๖๘
๙	ตจจณสุกรชาตกั	๓๗๑
๑๐	มหาวาณิชชาตกั	๓๗๓
๑๑	สาธินราชชาตกั	๓๗๕
๑๒	ทสพราหฺมณชาตกั	๓๗๘
๑๓	ภิกฺขาปรมฺพรชาตกั	๓๘๓

## วีสตีนิปาตชาตกั

๑	มาตงฺคชาตกั	๓๘๖
๒	จิตตตสมฺภูตชาตกั	๓๙๐
๓	สีวิราชชาตกั	๓๙๔
๔	สิริมนุทชาตกั	๓๙๘
๕	โรหนมิกชาตกั	๔๐๓
๖	หังสชาตกั	๔๐๕
๗	สตตฺติคฺคุมฺพชาตกั	๔๐๘

อังก

๘	ภลลาติยชาตกำ	๔๑๑
๙	โลมนลสชาตกำ	๔๑๕
๑๐	จมเปยยชาตกำ	๔๒๐
๑๑	มหาปโลภนชาตกำ	๔๒๖
๑๒	ปณจปณทิตชาตกำ	๔๒๙
๑๓	หตถิปาลชาตกำ	๔๓๓
๑๔	อโยฆรชาตกำ	๔๓๗

ตีสนิปาตชาตกำ

๑	กีจนุทชาตกำ	๔๔๒
๒	กุมภชาตกำ	๔๔๕
๓	ชยททิสชาตกำ	๔๕๑
๔	จททนต์ชาตกำ	๔๕๗
๕	สมภวชาตกำ	๔๖๓
๖	มหากปิชาตกำ	๔๖๗
๗	ทกรกขสชาตกำ	๔๗๒
๘	ปณทรกชาตกำ	๔๗๕
๙	สมพุลชาตกำ	๔๘๑
๑๐	ภณทุติณทุกชาตกำ	๔๘๕

จตุตาลีสนิปาตชาตกำ

๑	เตสกุณชาตกำ	๔๙๐
---	-------------	-----

	<b>อङ्กะ</b>
๒ สรรภงฺคชาตกํ	๔๙๔
๓ อลฺมพุสาชาตกํ	๕๐๒
๔ สงฺฆปาลชาตกํ	๕๐๗
๕ จุจฺลลสุตฺโตสมชาตกํ	๕๑๖
ปทานุทุกโม	๕๒๕
คาถานํ ปจฺมปาทา	๕๕๖

# สุตตนต์ปิฎก ขุททกนิกายสุต

## ชาตกั

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมมาสมพุทฺธสฺส ฯ

### เอกนิปาตชาตกั<sup>๑</sup>

#### ๑ อปถุณกาวคโค

##### ๑ อปถุณกชาตกั

[๑] อปถุณกั จานเมเก                      ทุติยั อากุ ตกุกิกา  
เอตทญญาย เมธาวิ                      ตั คณฺเฬ ยทปถุณกนฺตึ<sup>๒</sup> ฯ

อปถุณกชาตกั ปจฺมํ ฯ

##### ๒ วถุณฺนปถชาตกั<sup>๓</sup>

[๒]                      อกิลาสฺสโน วถุณฺนปถ<sup>๔</sup> ขณฺนตา  
                            อุกฺกณฺเณ ตตฺถ ปปฺ อวิฬุ  
                            เอวํ มฺหึ วิริยพฺลุปฺปนโน<sup>๕</sup>

---

๑ ม. เอกนิปาต ฯ    ๒ ไป. ตั คณฺเฬยฺย อปถุณกั ฯ    ๓ ไป. วถุณฺนปถชาตกั ฯ  
๔ ไป. วถุณฺนปถ ฯ    ๕ ม. มฺหึ วิริยพฺลุปฺปนโน ฯ

อภิลาสู วินุเท ททยสุส สนนฺตินฺตติ ๑

วณฺณปถชาตกัม ทุตติยัม ๑

### ๓ เสรีววาณิชาตกัม

[๓] อิท เจ<sup>๑</sup> นํ วิราเชลลิตํ สทฺธมฺมสุส นิชามก<sup>๒</sup>  
จิรํ ตฺวํ อนฺุตปฺเปลลิต<sup>๓</sup> เสรีวาวํ วาณิไซตติ ๑

เสรีววาณิชาตกัม ตตติยัม ๑

### ๔ จุลลกเสฏฺฐิจชาตกัม

[๔] อปฺปเกนปิ เมธาวี ปาภณฺเณ วิจกฺขณฺเณ  
สมฺภูจฺจาเปตติ อตฺตทานํ อณฺุํ อคคฺคิวั สนฺธมฺนฺตติ ๑

จุลกลกเสฏฺฐิจชาตกัม จตฺตตฺถํ ๑

### ๕ ตณฺุทฺทูลนาฬิชาตกัม<sup>๔</sup>

[๕] กิมคฺขมฺตตี ตณฺุทฺทูลนาฬิกาย จ  
พาราณสีอนฺุตรพาหิรานิ  
อสุสฺสปญฺจสเตตทานิ เอกา ตณฺุทฺทูลนาฬิกาทติ ๑  
ตณฺุทฺทูลนาฬิชาตกัม ปญฺจมํ ๑

๑ สี่. ยฺ. เจ หิ นํ ๑ ๒ ม. นิชามตํ ๑ ๓ สี่. ยฺ. อนฺุตปฺเปลลิต อนฺุตปฺปิสุสฺสลิ ๑

๔ สี่. อิหํ ชาตกัม น ทิสฺสติ, ม. เอวํ ทิสฺสติ

กิมคฺขมฺตติ ตณฺุทฺทูลนาฬิกาย อสุสฺสาน มุลา ย วเทหิ ราช  
พาราณสีอนฺุตรพาหิรโต อยฺมคฺขมฺตติ ตณฺุทฺทูลนาฬิกา ๑

## ๖ เทวธมฺมชาตกั

- [๖] หิริโอสตตปฺปสมฺปนฺนา                      สุกฺกธมฺมสมาหิตา  
 สนฺโต สปฺบุริสา โลกเ                      เทวธมฺมาตี วุจฺจเรตี ฯ  
 เทวธมฺมชาตกั จฺญจฺ ๑

๗ กญฺจหาริชาตกั<sup>๑</sup>

- [๗] ปุตุโต ตฺยาหํ มหาราช                      ตฺวํ มํ โปส ชนาธิป  
 อญฺเณปิ เทโว โปเสตี                      กิณฺจ เทโว สกํ ปชฺนตี ฯ  
 กญฺจหาริชาตกั สตฺตมํ ๑

## ๘ คามนิชาตกั

- [๘] อปิ อตรมานานํ                      ผลาสาว สมิชฺฌตี  
 วิปกฺกพฺรหฺมจฺริโยสฺมิ                      เอรํ ชานาหิ คามนีตี ฯ  
 คามนิชาตกั อญฺจมํ ๑

๙ มฆเทวชาตกั<sup>๒</sup>

- [๙] อุตฺตมงฺครุหา มยฺหํ                      อิเม ชาตา วโยหฺรา  
 ปาตุภูตา เทวภูตา                      ปพฺพชฺชาสมโย มมาตี ฯ  
 มฆเทวชาตกั นวมํ ๑

๑ ไป. กญฺจวาทนชาตกั ๑

๒ ไป. เทวภูตชาตกั ๑

## ๑๐ สุขวิหาริชาตกำ

[๑๐] ยณจ อณเณ น รกขนติ โย จ อณเณ น รกขติ  
 สเว ราช สุขิ์ เสติ กามะสุ อนเปกขวาติ ฯ

สุขวิหาริชาตกำ ทสมั ฯ

อปณณกาวคโค ปจโม ฯ

## ตลสุททานั

วราปณณก วณณปถ<sup>๑</sup> เสริวโร

สุวิจกขณ ตณทุลนาพิกสภา

หิริ ปุตต วรุตตคามนินา

โย จ น รกขติ เตน ทล<sup>๒</sup> ฯ

๑ ม. วณณปถ ฯ

๒ ม. สัพพตถ ทลาคิ ฯ



## ๒ สิวคโค

### ๑ ลกขณชาตกำ<sup>๑</sup>

[๑๑] โหติ สิวคตํ อตุเถ ปฐิสนถาวรุตฺตินัน  
ลกขณํ ปสฺส อายนฺตํ ฆาติสงฺฆปุรฺกขิตํ<sup>๒</sup>  
อถ ปสฺสสิมํ กาทํ สุวีนฺว ฆาติมิตฺติ ฯ  
ลกขณชาตกำ ปจฺมํ ฯ

### ๒ นีโคธมคชาตกำ

[๑๒] นีโคธมว เสเวยฺย น สาขํ อฺปสฺวเส  
นีโคธมสิมํ มตํ เสยฺโย ยญฺเจ สาขสฺมิ ชีวิตนฺติ ฯ  
นีโคธมชาตกำ ทฺติยํ ฯ

### ๓ กณฺฐนินชาตกำ

[๑๓] ธิรตฺถุ กณฺฐนินํ สลลํ ปฺริสํ คาฟฺหเวธินัน  
ธิรตฺถุ ตํ ชนปฺทํ ยตฺถิตฺถี ปฺริณายิกา  
เต วาปิ<sup>๓</sup> ธิกกิตา สตฺตา เย อิตฺถินัน วสํ คตาติ ฯ  
กณฺฐนินชาตกำ ตฺติยํ ฯ

---

๑ ม. ลกขณมคชาตกำ ฯ

๒ ม. ฆาติสงฺฆปุรฺกขิตํ ฯ

๓ ม. จาปิ ฯ

## ๔ วาตมิกชาตกัม

[๑๔] น กิรตถิ รเสหิ ปาปิโย  
 อวาเสหิ วา<sup>๑</sup> สนฺถเวหิ วา  
 วาตมิกํ คหณนิสฺสิตํ  
 วสมานะสิ รเสหิ สยฺชโยติ ๗  
 วาตมิกชาตกัม จตุตฺถํ ๗

## ๕ ขราทียชาตกัม

[๑๕] อญฺจกขุรํ ขราทียเย มิคํ วงฺกาติวงฺกินํ  
 สตฺตกาเลหติกฺกนฺตํ<sup>๒</sup> น นํ โไอวิทฺตฺสฺสเหติ ๗  
 ขราทียชาตกัม ปณฺจมํ ๗

## ๖ ติปฺลลตฺถมิกชาตกัม

[๑๖] มิคํ ติปฺลลตฺถมเนกมายํ  
 อญฺจกขุรํ อทฺตฺตตฺตาวปายี<sup>๓</sup>  
 เอเกน โสเตน จมาสฺสสนฺโต  
 ฉหิ กลาหติโกติ<sup>๔</sup> ภาคินะโยติ ๗  
 ติปฺลลตฺถมิกชาตกัม ฉฎฺฐํ ๗

๑ ม. ว ๗ ๒ สී. ม. สตฺตทหิ กาลาติกฺกนฺตํ ๗ ๓ สී. ย. อทฺตฺตตฺตาวปายี ๗  
 ๔ ม. กลาหติโกติ ๗

## ๗ มาลุตชาตกัม

[๑๗] กาเพ วา ยทิ วา ชุณฺเหห ยทา วายติ มาลุต  
 วาตชานิ หิ สีตานิ อุภุทตฺถมปฺราชิตาติ ฯ

มาลุตชาตกัม สตฺตมัม ฯ

## ๘ มตกมตฺตชาตกัม

[๑๘] เอวญฺเจ สตฺตา ชานเยยฺยํ ทุกฺขายํ ชาตีสมฺภโว  
 น ปาโณ ปาณินํ หญฺเณ ปาณฆาตี หิ โสจตีติ ฯ

मतกมตฺตชาตกัม อฏฺฐมัม ฯ

## ๙ อายาจิตมตฺตชาตกัม

[๑๙] สเจ มุจฺเจ<sup>๑</sup> เปจฺจ มุจฺเจ<sup>๒</sup> มุจฺจมานิ หิ พชฺฌสิ<sup>๓</sup>  
 น เหวํ ธีรา มุจฺจนฺติ มุตฺติ พาลสฺส พนฺธนนฺติ ฯ

อายาจิตมตฺตชาตกัม นวมัม ฯ

## ๑๐ นพฺพานชาตกัม

[๒๐] ทิสฺวา ปทมนฺตฺติณฺณํ ทิสฺวาโนตฺริตํ ปทํ  
 นเพน วาริ ปิวิสฺสาม<sup>๔</sup> เนว มํ ตวํ วธิสฺสสิตี ฯ

นพฺพานชาตกัม ทสมัม ฯ

สีลวคฺโค ทุติโย ฯ

๑,๒ ม. มุจฺเจ ฯ อิติ ปรั อีทิสเมว ฯ

๓ ม. พชฺฌสิ ฯ

๔ ม. ปิวิสฺสาม ฯ

## ตสสุททานัม

อถ ลกขณ สาข อิริตถ  
 ปุณ นกิริตถิ รเสหิ ขราทिया  
 อติโภติ รสมาลุต<sup>๑</sup> ปาณ  
 มุจเจน นพ็อวหยเนน ภวนุติ ทส ฯ

---

๑ ม. วรมาลุต ฯ

### ๓ กุรุฑูควคโค

#### ๑ กุรุฑูคมิคชาตกำ

[๒๑] ฉาตเมตํ กุรุฑูคสฺส ยํ ตวํ เสปณฺธิ เสยฺยลึ<sup>๑</sup>  
อณฺเฑํ เสปณฺธิ คจฺฉามิ น เม เต รุจฺจเต ผลนฺติ ฯ  
กุรุฑูคมิคชาตกำ ปจฺมํ ฯ

#### ๒ กุฑูกรชาตกำ

[๒๒] ยะ กุฑูกร๑ ราชกุลสฺมิ วฑฺฒา  
โกเลยฺยกา วณฺณพลฺลุปปนา  
เตเม น วฑฺฒา มยฺมสฺม วฑฺฒา  
นายํ สจฺจจา ทุพฺพลฆาติกายนฺติ ฯ  
กุฑูกรชาตกำ ทฺติยํ ฯ

#### ๓ โภชาชานียชาตกำ<sup>๒</sup>

[๒๓] อปี ปสฺเสน เสมาเน สลฺเลภี สลฺลลึกโต  
เสยฺโยว วพฺวา โภชฺโฆ<sup>๓</sup> ยฺญช มณฺเฆว สารถีติ ฯ  
โภชาชานียชาตกำ ตฺติยํ ฯ

---

๑ ม. ลียฺยลึ ฯ

๒ ม. โคชานียชาตกำ ฯ

๓ ม. โคไซ ฯ

## ๔ อาชฌณชาตกัม

[๒๔] ยทา ยทา ยตถ ยทา ยตถ ยตถ ยทา ยทา  
 อาชฌณโณ กุรุเต เวคัม หายนฺติ ตตถ วาฬวาติ ฯ  
 อาชฌณชาตกัม จตฺตถัม ฯ

## ๕ ติตฺถชาตกัม

[๒๕] อณฺณมณฺเณหิ ติตฺถเณหิ อสฺสํ ปาเยหิ สารถิ  
 อจฺจาสนสฺส ปุริโส ปายาสสฺสปี ตปฺปตีติ ฯ  
 ติตฺถชาตกัม ปณฺจมํ ฯ

## ๖ มหิฬามุขชาตกัม

[๒๖] ปุราณโจราน วโจ นิสम्म  
 มหิฬามุโข โปถยมานุจาริ<sup>๑</sup>  
 สฺสณฺณตานํ หิ วโจ นิสम्म  
 คชฺชุตโตม สพฺพคฺุณฺณสุ อฏฺฐจาติ ฯ  
 มหิฬามุขชาตกัม ฉฏฺฐัม ฯ

## ๗ อภินฺนชาตกัม

[๒๗] นาลํ กพลํ ปทาตเว  
 น<sup>๒</sup> ปิณฺฑํ น กุเส น ฆลิตุํ

๑ ม. โปถยมนุจาริ ฯ

๒ ม. น จ ปิณฺฑํ ฯ

มณฺเฑมามี อภินฺทสฺสนา  
 นาโค สินฺทมกาลิ<sup>๑</sup> กุกฺกุเรติ ๑  
 อภินฺทชาตกํ สตฺตมํ ๑

### ๘ นนฺทิวีสาลชาตกํ

[๒๘] มนฺดฺมเมว ภาเสยฺย นามนฺดฺมณฺ คุทาจนํ  
 มนฺดฺมณฺ ภาสฺมานสฺส ครุภารํ อุททฺฐริ  
 ฐนญจ นํ อลาภสิ เตน จตฺตมโน อุหฺตุติ ๑  
 นนฺทิวีสาลชาตกํ อฏฺฐมํ ๑

### ๙ กณฺทชาตกํ

[๒๙] ยโต ยโต ครุ ฐุํ ยโต คมฺภีรวตฺตนิ<sup>๒</sup>  
 ตทาสฺสุ กณฺทํ ยฺยชฺนฺติ สวาสฺสุ ตํ วหเต ฐุรฺนฺติ ๑  
 กณฺทชาตกํ นวมํ ๑

### ๑๐ มุณฺนิกาชาตกํ

[๓๐] มา มุณฺนิกสฺส ปิทยิ อาตฺรณฺนานิ ภูมฺชติ  
 อปฺปิสฺสุกฺโก ภูสฺงขาทฺ เอตํ ทีฆายฺยลฺกฺขณฺนฺติ ๑  
 มุณฺนิกาชาตกํ ทสมํ ๑  
 กรุงकुโค ตติโย ๑

๑ ม. เสนทมกาลิ ๑

๒ ม. คมฺภีรวตฺตนิ ๑

ตสสุทฺททานํ

กฺุรฺกฺุสส กฺุกฺุร โภชวโร<sup>๑</sup>

ปฺน วาฬสสสิริวโน<sup>๒</sup>

มหิฬามฺข นามนฺณณวโร

วหเต ฐฺร มฺณิเกน ทส ๑

---

๑ ม. โภชวโร ๑

๒ ม. ... สิริวทยโน ๑



## ๔ กุลาวกวโคโค

### ๑ กุลาวกชาตกั

- [๓๑] กุลาวกา มาตลิว สิณฑลิสุมิ  
 อีสามุเชน ปริวชชยสสุ  
 กามั จชาม อสุเรสสุ ปาณั  
 มายิเม<sup>๑</sup> ทิชชา วิกุลาวา อเหตุสนุติ ๗

กุลาวกชาตกั ปจ่ม ๗

### ๒ นจจชาตกั

- [๓๒] รุหุ มนุญณั รุจิวา จ ปิมูลิว  
 เวฬุริยวณญปนนิภา<sup>๒</sup> จ คีวา  
 พุยามมตตานิ จ เปกชุนานิ  
 นจเจณ เต ชิตรั โน ททามิติว ๗

นจจชาตกั พุติยั ๗

### ๓ สมโม่ทมานชาตกั

- [๓๓] สมโม่ทมานา คจจนุติ ชาลมาทาย ปกชิวโน  
 ยทา เต วิวทิสสนุติ ตทา เอหินุติ เม วสนุติ ๗

สมโม่ทมานชาตกั ตติยั ๗

๑ ม. มาเม ๗

๒ ม. เวฬุริยวณญปนนิภา ๗

## ๔ มัจฉชาตกำ

[๓๔] น มํ ลีตํ น มํ อุณ्हํ น มํ ชาลสมิ พาชนํ  
 ยญจ มํ มณฺณเต มจฺฉิ อณฺณํ โส รติยา คโตติ ฯ  
 มัจฉชาตกำ จตุตถํ ฯ

## ๕ วรรณุกชาตกำ

[๓๕] สนฺติ ปกฺขา อปตนา สนฺติ ปาหา อวญฺจนา  
 มาตา ปิตา จ นิกฺขนฺตา ชาตเวท ปฏิกฺกมาติ ฯ  
 วรรณุกชาตกำ ปณฺจมํ ฯ

## ๖ สกฺุณชาตกำ

[๓๖] ยนฺนีสฺลิตา ชคตฺริหํ (วิหงฺคมา) สุวายํ อคฺคิ ปมฺุณฺจติ  
 ทิสา ฆชถ วงฺกคา<sup>๑</sup> ชาตํ สรณฺโต ฆยนฺติ ฯ  
 สกฺุณชาตกำ ฉฺฉจํ ฯ

## ๗ ทิตฺตฺริชาตกำ

[๓๗] เย วุฑฺฒมฺปจายนฺติ นรา ฆมฺมสฺส โกวินา  
<sup>๒</sup>ทิกฺุเจ ฆมฺเม จ ปาสํสา สมฺปราโย จ สฺุคคฺคิ<sup>๒</sup> ฯ  
 ทิตฺตฺริชาตกำ สตฺตมํ ฯ

๑ ม. วงฺกคา ฯ

๒-๒ ม. ทิกฺุเจ ฆมฺเม ปาสํสา สมฺปราเย จ สฺุคคฺคิ ฯ

## ๘ พกชาตกำ

[๓๘] นาจจนุตํ นิกติปปณโธ นิกตยา สุขเมตติ  
 อาราเชติ นิกติปปณโธ<sup>๑</sup> พโโก กกุฏกคามิวาติ ฯ  
 พกชาตกำ อัญจมนํ ฯ

## ๙ นนทชาตกำ

[๓๙] มณเฆ โสวณฺณโย ราลี โสวณฺณมาลา จ นนทโก  
 ยตถ ทาโส อามชาโต จิตฺตํ ฤถฺลานิ คชชตีตี ฯ  
 นนทชาตกำ นวมํ ฯ

## ๑๐ ขทิจริงการชาตกำ

[๔๐] กามํ ปตามิ นิริยํ อุทฺธปาโท<sup>๒</sup> อวสิโร  
 นานริยํ กริสฺสามิ หนท ปิณฺฑํ ปฏฺิคฺคหาติ ฯ

ขทิจริงการชาตกำ ทสมํ ฯ  
 กุลาวกคโค จตุตถโย ฯ

## ตสฺสุทฺทานํ

สิริ มาตลิ ธีตร ปกฺขิวโร  
 รติราคโต<sup>๓</sup> มาตาปิตา จ ปุณ  
 ชคตีรฺห วุฑฺฒ สุกกุฏโก  
 ตถา นนทก ปิณฺฑทวเรน ทส ฯ

๑ ย. อาราเช นิกติปปณโธ ฯ ๒ ม. อุทฺธปาโท ฯ ๓ ม. รติยาคโต ฯ

## ๕ อตฺถกามวคฺโค

### ๑ โลกษชาตกำ

[๔๑] โย อตฺถกามสฺส หิตานุํภมฺปิโน  
โอรุชฺชมานโน น กโรติ สาสนํ  
อชฺชียา ปาทโมลฺพุก<sup>๑</sup> มิตฺตโก วีย โสจตีติ ฯ  
โลกษชาตกำ ปจฺมํ ฯ

### ๒ กโปตฺตกษชาตกำ

[๔๒] โย อตฺถกามสฺส หิตานุํภมฺปิโน  
โอรุชฺชมานโน น กโรติ สาสนํ  
กโปตฺตกสฺส วจฺนํ อกตฺวา  
อมิตฺตหตฺถคโตว เสตีติ ฯ  
กโปตฺตกษชาตกำ ทฺตติยํ ฯ

### ๓ เวฬุกษชาตกำ

[๔๓] โย อตฺถกามสฺส หิตานุํภมฺปิโน  
โอรุชฺชมานโน น กโรติ สาสนํ  
เอวํ โส นิหโต เสติ เวฬุกสฺส ยถา ปีตาติ ฯ  
เวฬุกษชาตกำ ตฺตติยํ ฯ

---

๑ ม. ปาทโมลพุก ฯ

## ๔ มกสชาตกั

- [๔๔] เสยโย อมิตโต มติยา อุเปโต  
 น เตวว มิตโต มติวิปปหิโน  
 มกลํ วธิสฺสนฺติ หิ เอลมฺภูโค  
 ปุตุโต ปิตุ อพฺภิทา อุตฺตมฺงคฺนฺติ ฯ
- มกสชาตกั จตฺตถํ ฯ

## ๕ โรหิณีชาตกั

- [๔๕] เสยโย อมิตโต เมธาวิ ยญฺเจ พาลานุกมฺปโก  
 ปสฺส โรหิณิกํ ชมฺมํ มาตรํ หนฺตฺวาน โสจตีติ ฯ
- โรหิณีชาตกั ปณฺจมํ ฯ

## ๖ อารามทฺฐกชาตกั

- [๔๖] น เว อนตฺถกฺสเลน อตฺถจฺริยา สฺขาวหา  
 หาเปติ อตฺถํ ทฺมฺเมโธ กปิ อารามโก ยถาติ ฯ
- อารามทฺฐกชาตกั ฉฺฉจฺจํ ฯ

## ๗ วารุณีทฺฐกชาตกั

- [๔๗] น เว อนตฺถกฺสเลน อตฺถจฺริยา สฺขาวหา  
 หาเปติ อตฺถํ ทฺมฺเมโธ โกณฺทฺมฺโธ วารุณี ยถาติ ฯ
- วารุณีทฺฐกชาตกั สตฺตมํ ฯ

## ๘ เวทพพชาตกำ

[๔๘] อนุปาเยน โย อตถํ อิจฺฉติ โส วิหฺญฺยติ  
 เจตา หนึสฺสู เวทพพ<sup>๑</sup> สพฺเพ เต พยสนมฺชฺฉณฺตุ<sup>๒</sup> ๗  
 เวทพพชาตกำ อฏฺฐมํ ๗

## ๙ นกฺขตฺตชาตกำ

[๔๙] นกฺขตฺตํ ปฏฺฐิมาเนนฺตํ อตฺถิเถ พาลํ อฺปจฺจคา  
 อตฺถิเถ อตฺถสฺส นกฺขตฺตํ กิ ภิรฺิสฺสนฺติ ตารกาติ ๗  
 กฺขตฺตชาตกำ นวมํ ๗

## ๑๐ ทุมฺเมธชาตกำ

[๕๐] ทุมฺเมธานํ สหสฺเสน ยถฺยเถ เม อฺปยาจฺจิต  
 อิทานิ โขหํ ยชฺิสฺสํามิ พหุ<sup>๓</sup> อธมฺมิโก ชฺโนติ ๗  
 ทุมฺเมธชาตกำ ทสมํ ๗  
 อตฺถกามวคฺโค ปญฺจโม ๗  
 ปจฺมปณฺณาสโก

## ตสฺสุทฺทหานํ

อถ มิตฺตกมาตุ กโปตฺวโร  
 ตถา เวพฺุก เอลมฺมุโค โรหิณิ  
 กปิ วารุณิ เจตจฺรา จ ปฺน  
 ตถา ตารก ยถฺยวเรน ทส ๗

๑ ลี. ย. เวทพพ ๗

๒ ม. พยสนมฺชฺฉณฺตุ ๗

๓ ลี. ย. พหุ ๗

## ๖ อาลีศวคโค

### ๑ มหาลีลวชาตกำ

[๕๑] อาลีเสเถว<sup>๑</sup> ปุรีโส น นิพพินุเทยย ปณฺทิตโต  
ปสฺสสามิ โวหํ อตฺตทานํ ยถา อิจฺฉี ตถา อหฺมฺติ ฯ  
มหาลีลวชาตกำ ปจฺมํ ฯ

### ๒ จุฬชนกชาตกำ

[๕๒] วายเมเถว ปุรีโส น นิพพินุเทยย ปณฺทิตโต  
ปสฺสสามิ โวหํ อตฺตทานํ อุกกา ถลมุพฺภตฺตฺนฺติ ฯ  
จุฬชนกชาตกำ ทฺตฺติยํ ฯ

### ๓ ปุณฺณปาติชาตกำ

[๕๓] ตเถว ปุณฺณปาติโย อญฺญาयํ วตฺตเต กถา  
อาการเกน ชานามิ เหนวยํ ภาทฺทกา<sup>๒</sup> สุรฺราติ ฯ  
ปุณฺณปาติชาตกำ ตฺตฺติยํ ฯ

### ๔ ผลชาตกำ<sup>๓</sup>

[๕๔] นายํ รุกฺโข ทฺวารุโห นปิ คามโต อารกา  
อาการเกน ชานามิ นายํ สาทฺหุผลฺโล ทฺโมติ ฯ  
ผลชาตกำ จตฺตฺตฺถํ ฯ

---

๑ ม. อาลีเสเถว ฯ ๒ ม. น จายํ ภาทฺทิกา ฯ ๓ ม. กี่ผลชาตกำ ฯ

## ๕ ปณจาวุธชาตกัม

[๕๕] โย อลีเนน จิตเตน                      อลีมนนโส นโร  
 ภาเวติ กุสลं ฌมมं                      โยคกุเขมสส ปตติยา  
 ปาปุเณ อนุปุพเพน                      สพฺพสโยชนกฺขยนฺติ ฯ

ปณจาวุธชาตกัม ปณจมं ฯ

## ๖ กณจนกฺขนฺธชาตกัม

[๕๖] โย ปหฺภูเจน จิตเตน                      ปหฺภูจมนโส นโร  
 ภาเวติ กุสลं ฌมมं                      โยคกุเขมสส ปตติยา  
 ปาปุเณ อนุปุพเพน                      สพฺพสโยชนกฺขยนฺติ ฯ

กณจนกฺขนฺธชาตกัม ฌมฺมจํ ฯ

## ๗ วานรินฺทชาตกัม

[๕๗] ยสฺเสเต จตุโร ฌมฺมา                      วานรินฺท ยถา ตว  
 สจฺจํ ฌมฺโม ธิตี<sup>๑</sup> จาโค                      ทิฏฺฐจํ โส อติวตฺตตีตี ฯ

วานรินฺทชาตกัม สตฺตมํ ฯ

## ๘ ตโยฌมฺมชาตกัม

[๕๘] ยสฺเสเต จ ตโย ฌมฺมา                      วานรินฺท ยถา ตว  
 ทกฺขิยํ สุริยํ ปณฺณา                      ทิฏฺฐจํ โส อติวตฺตตีตี ฯ

ตโยฌมฺมชาตกัม อมฺมจมํ ฯ

๑ สี. ยุ. ธิตี ฯ



๙ เภริวาทชาตกั<sup>๑</sup>

[๕๙] ฃเม ฃเม นาติฃเม                    อติฃนุตัง ทิ ปาปกัง  
 ฃมนุเตน<sup>๒</sup> สตัง ลหุธัง                    อติฃนุเตน นาสิตนุติ ๗  
 เภริวาทชาตกั นวมัง ๗

๑๐ สงขฃมนชาตกั<sup>๓</sup>

[๖๐] ฃเม ฃเม นาติฃเม                    อติฃนุตัง ทิ ปาปกัง  
 ฃนุเตนนาติคตา โภคา                    เต ตาโต วิธมี ฃมนุติ ๗  
 สงขฃมนชาตกั ทสมัง ๗  
 อาสีสวคโค ฃญโจ ๗

## ตลลทุททาทัน

ยถา อิจฉิ<sup>๔</sup> ตถาทุ ทกา ถลา  
 สุร สาทุผลโลว<sup>๕</sup> อลีนมโน  
 สंपหุฏฐมโน จตุโร จ ตโย  
 สตลทุททโกคคเนน<sup>๖</sup> ทล ๗

๑ ม. เภริวาทกชาตกั ๗    ๒ ม. ฃนุเตน ทิ ๗    ๓ ม. สงขฃมนชาตก ๗ เวมมุปริปิ ๗  
 ๔ ม. อิจฉิ ๗                    ๕ ม. สาทุผลโล จ ๗    ๖ ม. สตลทุททโกคคเนน ๗

## ๗ อิตถิวคโค

### ๑ อสัทมนตชาตกัม

[๖๑] อาสา<sup>๑</sup> โลกิตถियो นาม เวลา ตาสํ น วิชชติ  
สารตฺตา จ ปคพฺภา จ ลีซี สพฺพคฺขโส ยถา  
ตา หิตฺวา ปพฺพชิสฺสามิ วิเวกมฺหุพฺรุหฺยนฺติ ๑

อสัทมนตชาตกัม ปจฺมํ ๑

### ๒ อณฺฑฏฺฐตชาตกัม

[๖๒] ยํ พฺราหฺมเณ อวาเทสิ วีณํ สมฺมุขเวจฺจิตฺ<sup>๒</sup>  
อณฺฑฏฺฐตา ภาตา ภริยา ตาสู โภ ชาตุ วิสฺเสตี ๑

อณฺฑฏฺฐตชาตกัม ทฺติยํ ๑

### ๓ ตกฺกชาตกัม<sup>๓</sup>

[๖๓] โภธนา อกตณฺญ จ ปิสฺสุณา จ วิภาทิกา<sup>๔</sup>  
พฺรหฺมจฺริยํ จร ภิกฺขุ โส สฺขํ น วิหาหิสฺสีตี<sup>๕</sup> ๑

ตกฺกชาตกัม ตฺติยํ ๑

๑ ม. อสา ๑

๒ ม. สมฺมุขเวจฺจิตฺ ๑ ๓ ม. ตกฺกปณฺฑิตชาตกัม ๑

๔ ม. ปิสฺสุณา มิตฺตภาทิกา ๑ ๕ ม. วิหาหิสฺสีตี ๑

## ๔ ทุราชานชาตกำ

[๖๔] มา สฺ นนฺทิ อิจฺฉติ มํ มา สฺ โสจฺ น อิจฺฉติ<sup>๑</sup>  
 ถีนํ ภาโว ทุราชาโน มจฺฉสเสโวทเก คตฺนฺติ ฯ  
 ทุราชานชาตกำ จตฺตถํ ฯ

## ๕ อนนริตติชาตกำ

[๖๕] ยถา นที จ ปนฺโถ จ ปานาคารํ สฺมา ปปา  
 เหวํ โลกิตฺถิโย นาม นาสํ กุชฺฉนฺติ ปณฺทิตาติ ฯ  
 อนนริตติชาตกำ ปญฺจมํ ฯ

## ๖ มุทุลกฺขณชาตกำ

[๖๖] เอกา อิจฺฉา ปฺเร อาสิ อลฺหฺตา มุทุลกฺขณํ  
 ยโต ลฺหฺตา อพฺารกฺขี<sup>๒</sup> อิจฺฉา อิจฺฉํ วิชฺายเถาติ ฯ  
 มุทุลกฺขณชาตกำ ฉฺฉจํ ฯ

## ๗ อัจฉนฺคชาตกำ

[๖๗] อัจฉนฺเค เทว เม ปฺตฺโต ปเถ ชาวนฺตฺติยา ปติ  
 ตณฺจ เทสํ น ปสฺสามิ ยโต โสทรียมานเยติ ฯ  
 อัจฉนฺคชาตกำ สตฺตมํ ฯ

๑ ม. น มิจฺฉติ ฯ

๒ ม. อพฺารกฺขี ฯ

## ๘ สาเกตชาตกั

- [๖๘] ยสมี มโน นีวีสติ จิตตญจาปิ ปสัทธิ  
 อหิญฺจบุพพะเก โปเส กามํ ตสฺมีปิ วิสฺสเสติ ฯ  
 สาเกตชาตกั อญฺจมํ ฯ

## ๙ วิสวณฺตชาตกั

- [๖๙] ธีรตฺถุ ตํ วิสํ วนฺตํ ยมหนํ ชีวิทการณา  
 วนฺตํ ปจฺจาวมิสฺสามิ มตํ เม ชีวิทา วรรณฺติ ฯ  
 วิสวณฺตชาตกั นวมํ ฯ

## ๑๐ กุฑฺฑาลชาตกั

- [๗๐] น ตํ ชิตํ สาธุ ชิตํ ยํ ชิตํ อวชิยยติ  
 ตํ โข ชิตํ สาธุ ชิตํ ยํ ชิตํ นาวชิยยตีติ ฯ  
 กุฑฺฑาลชาตกั ทสมํ ฯ  
 อิตถึวคฺโค สตฺตโม ฯ

## ตสฺสุทฺทหานํ

สิขี สพฺพคฺฆโลปิจ วิณฺวโร  
 ปิสุณฺนา มิตฺตภเกทิกา นนฺทิ นที  
 มุฑฺฑลกฺขณฺน โสทริยา จ มโน  
 วิส สาธุชิตฺเตน ภาวนฺติ ทส ฯ

## ๘ วรุณวคโค

### ๑ วรุณชาตกำ

[๗๑] โย ปุพเพ กรณีนยานิ ปจจมา โส กาทุมิจฺฉนติ  
วรุณกภูจ<sup>๑</sup> ภณโชนว ส ปจจมา อนุตปตตีติ ฯ

วรุณชาตกำ ปจจมา ฯ

### ๒ สीलวนาคชาตกำ

[๗๒] อกตณฺณสุส ปอสสุส นิจจํ วิวรทลลีนโน  
สพฺพณเจ ปจจวี ทชฺชา เหน นํ อภีรธาเยติ ฯ

สีลวนาคชาตกำ หุตติยํ ฯ

### ๓ สจจงกิริชาตกำ

[๗๓] สจจํ กิเรวม่าหฺสุ นรา เอกจจียา อิต  
กภูจํ นีปฺลวิท<sup>๓</sup> เสยโย น เตวเวกจจียโน นโรติ ฯ

สจจงกิริชาตกำ ตตติยํ ฯ

### ๔ รุกขชมฺมชาตกำ

[๗๔] สาธุ สมฺพหุลา ภาตี อปี รุกฺขา อรณฺณชา  
วาโต วหติ เอกภูจํ พฺรหฺนตมฺปิ วนปฺตินฺติ ฯ

รุกขชมฺมชาตกำ จตฺตฤตี ฯ

๑ สี. ยุ. วรณกภูจ, ม. วรุณกภูจ ฯ ๒ ม. สीलวหตติชาตกำ ฯ

๓ สี. ยุ. วิปลาวิต, ม. นีปลาวิต ฯ

## ๕ มัจฉชาตกำ

[๗๕] อภิตถนย ปชชุนน นิสี กากสส นาสย  
 กากํ โสกาย รนฺเชหิ มณฺจ โสกา ปโมจยาติ ฯ  
 มัจฉชาตกำ ปณฺจมํ ฯ

## ๖ อสงฺกียชาตกำ

[๗๖] อสงฺกโยมฺหิ คามมฺหิ อรณฺเย นตฺถิ เม ภายํ  
 อชฺชมคฺคํ สมารูโฬห เมตฺตยา ย กรุณฺยา ย จาติ ฯ  
 อสงฺกียชาตกำ ฉณฺจํ ฯ

## ๗ มหาสุปฺนชาตกำ

[๗๗] อุตฺมา รุกฺขา คาวิโย ควา จ  
 อสฺโส กํโส ลีคาลี<sup>๑</sup> จ กุมฺโฆ  
 โปกฺขรณฺนี จ อปากจฺนฺหนํ  
 ลาวฺณิ ลีหนฺติ ลีลา ปฺลวณฺติ  
 มณฺฑุกฺกโย กณฺหสฺปะเป คิลนฺติ  
 กากํ สุวณฺณา<sup>๒</sup> ปรีวารยฺนฺติ  
 ตสา วกา เอฬฺกานํ ภายา หิ  
 วิปริยาโย<sup>๓</sup> วตฺตติ นยฺธมตฺถีติ ฯ  
 มหาสุปฺนชาตกำ สตฺตมํ ฯ

๑ ม. ลิงคาลี ฯ

๒ ม. สุปณฺณา ฯ

๓ ม. วิปริยาโส ฯ

## ๘ อิสิสิสชาติกัม

[๗๘] อุโฆ ขณฺชา อุโฆ กุณฺเณ อุโฆ วิสมจกฺชุกา  
 อุภินฺนํ ปีฬิกา ชาตา นาทํ ปสฺสามิ อิสิสิสฺสนฺติ ฯ  
 อิสิสิสชาติกัม อฏฺฐมํ ฯ

## ๙ ขรสุสฺสรชาติกัม

[๗๙] ยโต วิลฺลุตฺตา จ หตา จ คาโว  
 ททฺฏฺมานิ เคหานิ ชโน จ นีโต  
 อถาคมา ปฺปฺตฺตฺหตฺตาย ปฺปฺตฺโต  
 ขรสุสฺสรํ เทณฺสฺสทิม<sup>๑</sup> วาทยฺนฺโตติ ฯ  
 ขรสุสฺสรชาติกัม นวมํ ฯ

## ๑๐ ภิมฺเสนชาติกัม

[๘๐] ยนฺเต ปวิกตฺถิตํ ปฺปร  
 อถ เต ปฺปฺตฺติสฺรา สชนฺติ ปจฺฉา  
 อุภยํ น สเมติ ภิมฺเสน  
 ยฺยทกฺกถา จ อิทฺถจ เต วิทฺถณฺนฺติ ฯ  
 ภิมฺเสนชาติกัม ทสมํ ฯ  
 วรฺณวคฺโค อฏฺฐโม ฯ

๑ ม. ฑิณฺสฺสทิม ฯ

## ตสสุททานัม

วรรณา อกตญญวเร ตุ สจจวรัม  
 สวณปปตินา จ อภิตถนย  
 กรุณาย ลีลาปลว อิลลิสโต  
 ปุณ ทินุทิม<sup>๑</sup> ปุติสเรน ทส ฯ

---

๑ ม. เทณุทิม ฯ



## ๙ อปายิมหอคโค

### ๑ สุราปานชาตกำ

[๙๑] อปายิมห อนจจิมห                      อคายิมห รุทิมห จ  
    วิสณญิกกรณึ ปิตวา                      ทิฏฐจา นาทุมห วานราติ ฯ  
    สุราปานชาตกำ ปจัม ฯ

### ๒ มิตตวิณฑชาตกำ<sup>๑</sup>

[๙๒] อติกกมม รณณกำ                      สทามตตถจ พูภำ  
    สุวาสิ ปาสาณมาสีโน                      ยสุมา ชีว น โมกขสี่ตี ฯ  
    मितตวิณฑชาตกำ พุติยํ ฯ

### ๓ กาทักกณณิชาตกำ

[๙๓]                      มิตโต หเว สตตปเพน โหติ  
                              สหાય ปน ทฺวาทสเกน โหติ  
                              มาสทุมมาเสน จ ชาติ โหติ  
                              ตตตตรึ อตตสโมปิ โหติ  
                              โสหํ กถํ อตตสุขสฺส เหตุ  
                              จิสสนุตุ<sup>๒</sup> กาทักกณณึ ชเหยยนฺติ ฯ  
                              กาฬักกณณิชาตกำ ตติยํ ฯ

---

๑ ม. มิตตวิณฑชาตกำ ฯ

๒ ย. จิสตถฺ นํ ฯ

## ๔ อตถสัสทวารชาตกำ

[๘๔] อาริขยมิจเฆ ปรมณจ ลามัง  
 สีสณจ พุทธานุมตัง สุตณจ  
 ฌมมานุวตตี จ อลีนตา จ  
 อตถสัส ทวารา ปมุชา ฉเพเตติ ฯ  
 อตถสัสทวารชาตกำ จตฺตถัง ฯ

## ๕ กิมปุกกชาตกำ

[๘๕] อายตี โทสํ นาณณาย โย กามะ ปฐิสเวติ  
 วิปากนุเต หนนตี<sup>๑</sup> นํ กิมปุกกมิว ภกขิตนติ ฯ  
 กิมปุกกชาตกำ ปณจมํ ฯ

## ๖ สีสวีมंसนชาตกำ

[๘๖] สีสํ กิเรว กลยณัง สีสํ โลเก อนุตฺตรัง  
 ปสฺส ไฆรวิสฺโส นาโค สีสวาติ น หณฺณตตีติ ฯ  
 สีสวีมंसนชาตกำ ฉณฺจํ ฯ

## ๗ มงฺคลชาตกำ

[๘๗] ยสฺส มงฺคลา สมฺมุตตา [๒]  
 อุปฺปาตา<sup>๓</sup> สฺปิณา จ ลกฺขณา จ

๑ ม. หนนฺตี ฯ ๒ ม. เอตถนฺตเร เสสทฺโเท ทิสฺสตี ฯ ๓ ย. อุปฺปาทา ฯ

โส มงคลโทสวีสิวตโต  
 ยุคโยคาธิตโต น ชาตุเมตตีติ ฯ  
 มงคลชาตกำ สตุตมัม ฯ

### ๘ สารมฆาตกำ

[๘๘] กลยาณิเมว มุญเจยย น หิ มุญเจยย ปาปิกัม  
 โมกโข กลยาณินยา สาธุ มุตฺวา ตปฺปติ ปาปิกนฺติ ฯ  
 สารมฆาตกำ อฏฺฐมัม ฯ

### ๙ กุหกชาตกำ

[๘๙] วาจาว กิร เต อาสิ สณฺหา สขิลภาณินโน  
 ตินมตฺเต อสชฺชิตฺโต โน จ นิกุขสํ หรณฺติ ฯ  
 กุหกชาตกำ นวมัม ฯ

### ๑๐ อกตณฺณชาตกำ<sup>๑</sup>

[๙๐] โย ปุพฺเพ กตกลยาโณ กตตฺโต นาวพฺุชฺฌติ  
 ปจฺฉา กิจฺเจ สมฺปฺปนฺเน กตตฺตารํ นาธิตฺตจฺฉิตฺติ ฯ  
 อกตณฺณชาตกำ ทสมัม ฯ  
 อปายิมหาคโค นวโม ฯ

๑ ม. อกตณฺณชาตกำ ฯ

ตสสุททานัน

อปายิมห จ ทูภก<sup>๑</sup> สตุตปหิ  
 ฉพฺทวร<sup>๒</sup> จ อายติเนา จ ปุณ  
 อหิสีลว มงฺคลิ ปาปิกสสา  
 สตันฺนิข กตตถวเรน ทส ฯ

---

๑ ม. ทูภก ฯ

๒ ม. ฉพฺทวร ฯ

## ๑๐ ลิตฺตาวคฺโค

### ๑ ลิตฺตชาตกํ

[๙๑] ลิตฺตํ ปรเมน เตชสา  
คิลมกขํ ปุริโส น พุชฺฌติ  
คิล เร คิล ปาปชฺชุดก  
ปจฺฉา เต กญฺจํ ภวิสฺสตีติ ฯ  
ลิตฺตชาตกํ ปจฺมํ ฯ

### ๒ มหาสารชาตกํ

[๙๒] อุกฺกฏเจ สุรมิจฺจนฺติ มนุสฺสี อุกฺตฺตุหฺลํ  
ปิยญจ อนฺนปानมฺหิ อตฺถเต ชาเต จ ปณฺทิตนฺติ ฯ  
มหาสารชาตกํ ทฺติยํ ฯ

### ๓ วิสฺสาสโมชฺชนชาตกํ

[๙๓] น วิสฺสเส อวิสฺสตฺถे วิสฺสตฺถेปิ น วิสฺสเส  
วิสฺสาสา ภยมนฺเวติ สีนฺหว มิคมาตฺตุกาติ ฯ  
วิสฺสาสโมชฺชนชาตกํ ตฺติยํ ฯ

## ๔ โลมหังสชาตกำ

[๓๔] โสตตโต โสลีโต คโต<sup>๑</sup> เอโก ภีสนเก วเน  
 นคโค น จคคิมาสีโน เอสนาปสุโต มุนีติ ฯ  
 โลมหังสชาตกำ จตตุถัม<sup>๒</sup> ฯ

## ๕ มหาสุทสุสนชาตกำ

[๓๕] อนิจจา วต สงขารา อุปฺปาทวยธมฺมิโน  
 อุปฺปชฺชิตฺวา นิสฺสุณฺนติ เตสํ วุปฺสโม สุโขติ ฯ  
 มหาสุทสุสนชาตกำ ปณฺจมัม<sup>๓</sup> ฯ

## ๖ เศลปตฺตชาตกำ

[๓๖] สมติตฺติกำ อนวเสกํ  
 เศลปตฺตํ ยถา ปรีหเรยฺย  
 เอวํ สจฺจิตฺตมฺนุรฺกฺเข (สตียา<sup>๓</sup>)  
 ปตฺตยาโน ทิสํ อคตปฺพพฺนฺติ ฯ  
 เศลปตฺตชาตกำ ฉมฺมจัม<sup>๓</sup> ฯ

๑ ม. โสตตโต โสลินโท เจว ฯ

๒ ลี. โปตฺตถเก โลมหังสชาตกณฺเจว มหาสุทสุสนชาตกณฺจ น ทิสฺสนฺติ ฯ

๓ ลี. ม. อิทํ นตฺถิ ฯ

## ๗ นามลัทธิตชาตกำ

[๙๗] ชีวภณจ มตํ ทิสฺวา                      ฌนปาลิณจ ทุคฺคตํ  
 ปนุถภณจ วเน มุพฺพหํ                      ปาปโก ปุนฺรภาคโตติ ๑  
 นามลัทธิตชาตกำ สตฺตมํ ๑

## ๘ กุฎฺฐวาณิชชาตกำ

[๙๘] สาธุ โข ปณฺสีโต นาม                      น เตวว อติปณฺสีโต  
 อติปณฺสีเตน ปุตุเตน                      มนฺมहि อฺปฺกุฎฺฐิตโตติ<sup>๑</sup> ๑  
 กุฎฺฐวาณิชชาตกำ อญฺจมํ ๑

## ๙ ปโรสหัสสชาตกำ

[๙๙] ปโรสหัสสมฺปิ สมากตานํ  
 กนฺเทยฺยุ<sup>๒</sup> เต วสฺสสํ อปณฺญา  
 เอโกว เสยโย ปุริโส สปณฺโณ  
 โย ภาสิตสฺส วิชานาติ อตฺถนฺติ ๑  
 ปโรสหัสสชาตกำ นวมํ ๑

๑ ม. ฌนฺมฺหิ อฺปฺกุฎฺฐิตโตติ ๑    ๒ ม. กนฺเทยฺยุ ๑

## ๑๐ อสาดรูปชาตกัม

[๑๐๐] อสาดัม สาดรูปเนน ปิยรูปเนน อปฺปิยัม  
 ทุกขัม สุขสส รูปเนน ปมตฺตมตฺติวตฺตตีตี ฯ

อสาดรูปชาตกัม ทสมัม ฯ

ลิตฺตวคฺโค ทสโม ฯ

มชฺฌิมปณฺณาสโก ฯ

ตสฺสุทฺทหานัม

คิลมกฺข กุตุหฺล มาตฺตูกสฺสา

มุณินา จ อนิจฺจต ปตฺตวาร์

ธนฺปาฬิวโร อติปณฺทิตโก

สปรสฺสทสฺส อสาด ทส ฯ



## ๑๑ ปโรสทวคโค

### ๑ ปโรสทชาติกัม

[๑๐๑] ปโรสทัม เวปี<sup>๑</sup> สماعيلทานัน  
ฉมาเยยยุ<sup>๒</sup> เต วสสสทัม อปณณ  
เอโกว เสยโย ปุริโส สปณโณ  
โย ภาสิตสส วิชานาติ อตถนติ ฯ  
ปโรสทชาติกัม ปจัม ฯ

### ๒ ปณณิกชาติกัม

[๑๐๒] โย ทุกขมุจ्ฉาย ภเวยย ตาณัน  
โส เม ปิตา ทุพพิ<sup>๓</sup> วเน กโรติ  
สา กสส กนุทามิ วนสส มชฺเฌ  
โย ตายิตา โส สหสา<sup>๔</sup> กโรตีติ ฯ  
ปณณิกชาติกัม ทุตติยัม ฯ

### ๓ เวริชาติกัม

[๑๐๓] ยตถ เวรี นิวิสตี<sup>๕</sup> น วเส ตตถ ปณณิโต  
เอกรตตัม ทวิรตตัม วา ทุกขัม วสตี เวริสูติ ฯ  
เวริชาติกัม ตติยัม ฯ

---

๑ ม. ปโรสทญเจปี ฯ ๒ ม. ฉมาเยยยุ ฯ ๓ ลี. ย. ทุพิ ฯ ๔ ม. สหส ฯ  
๕ ม. นิวิสตี ฯ

๔ มิตตวินุทชาตกัม<sup>๑</sup>

- [๑๐๔] จตุพุกิ อฏฐชุมคมา อฏฐจาภิปิ จ โสฬส  
 โสฬสากิ จ พตตีส อตฺริจัน จกุกมาสเท  
 อิจฉาหตสส โปสสส จกุกัม ฆมตี มตฺถเกตี ฯ

มิตตวินุทชาตกัม จตฺตถัม ฯ

## ๕ ทุพฺพลกฏฐชาตกัม

- [๑๐๕] พหุเมเปตัม วเน กฏฐัง วาโต ฆณชติ ทุพฺพลัม  
 ตสส เจ ฆายสิ นาค กิโส นฺน ฆวิสสสีตี ฯ

ทุพฺพลกฏฐชาตกัม ปณจมัม ฯ

## ๖ อุทฺถจณีชาตกัม

- [๑๐๖] สุกฺขัม วต มัม ชีวนตัม ปจมานา อุทฺถจณี  
 โจรี ชายปฺปวาเทน เตลลัม โลณณจ ฆาจตตีตี ฯ

อุทฺถจณีชาตกัม จฏฐัง ฯ

## ๗ สาลิตฺตกชาตกัม

- [๑๐๗] สาธุ โข ลิปฺปกนฺนาม อปิ ฆาหิสกීหิสัม  
 ปสฺส ฆณชปฺปหาเรน ลหฺธา คามา จตฺตฺทฺทิสาตี ฯ

สาลิตฺตกชาตกัม สตฺตมัม ฯ

๑ ม. มิตตวินุทชาตกัม ฯ

## ๘ พาทียชาตกำ

- [๑๐๘] ลิกฺเขยฺย ลิกฺขิตพฺพานิ สนฺติ ตจฺจนฺทีโน<sup>๑</sup> ชนา  
 พาทียาปี<sup>๒</sup> สุหนฺเนน ราชานํ อภิราชยீติ ฯ  
 พาทียชาตกำ อภฺจम् ฯ

## ๙ กุณฺตทกปฺวชาตกำ

- [๑๐๙] ยถฺโน นฺ ปุริโส โหติ ตถฺนฺนา ตสฺส เทวตา  
 อาหเรตฺ กุณฺตทปฺว<sup>๓</sup> มา เม ภาคํ วินาสยาติ ฯ  
 กุณฺตทปฺวชาตกำ นวम् ฯ

๑๐ สพฺพสํหารกปโณห<sup>๔</sup>

- [๑๑๐] สพฺพสํหารโก นตฺถิ สฺหุชฺชํ กงฺคฺ ปวายติ  
 อลิกํ ภาสตีย<sup>๕</sup> ฐตฺตี สจฺจมาหุ มหฺลลิกาติ ฯ  
 สพฺพสํหารกปโณห ทสโม ฯ  
 ปโรสตวคโค เอกาทสโม ฯ

๑ ลี. ย. พจฺจนฺทีโน ฯ ๒ ม. ... ติ ฯ ๓ ลี. ย. กณฺ ภูวํ ฯ

๔ ม. สพฺพสํหารกปณฺชาตกำ ฯ ๕ ม. ภายตีย ฯ

ตสฺสุทฺททานํ

สปโรสตตายิตเวรี ปุณ  
 ภมจกุกถ นาคสิริวหฺยโน  
 สุขกณฺจ วต สิปฺปกพาหิยา  
 กุณฺหฺมฺพวมฺหฺลลิกกา จ ทสฺ ๕

## ๑๒ หังวิคโค<sup>๑</sup>

### ๑ คหุรภปญโห<sup>๒</sup>

[๑๑๑] หัง<sup>๓</sup> ตุवं เหวं มณฺณลลิตฺย โสยโย  
ปุตฺตเตน ปิตาติ ราช เสฏฺฐจ  
หนฺนสฺสตรสฺส เต อยํ  
อสฺสตรสฺส หิ คหุโร ปิตาติ ฯ  
คหุรภปญโห ปจฺโม ฯ

### ๒ อมราเทวีปญโห

[๑๑๒] เยน สत्ตฺวิลฺงคา จ  
ทิกฺคณฺปลาโส จ ปุปฺผิตฺโต  
เยนาทามิ<sup>๔</sup> เตน วทามิ  
เยน นาทามิ<sup>๕</sup> น เตน วทามิ  
เอส มคฺโค ยวมชฺฌกสฺส  
เอตํ จนนฺปถํ วิชานาหิตฺติ ฯ  
อมราเทวีปญโห ทุตฺติโย ฯ

### ๓ ลีคาลชาตกั<sup>๖</sup>

[๑๑๓] สทฺทหาสิ ลีคาลสฺส สุราปิตสฺส พุราหฺมณ  
ลลิตฺตปิกานํ สตํ นตฺถิ กุโธ กัสสตา ทฺวเวติ ฯ  
ลีคาลชาตกํ ตตฺถิยํ ฯ

๑ ม. หังวิคโค

๒ ม. คหุรภปญชชาตกํ ฯ ๓ ม. หัง ฯ เหวมฺปฺริปิ ฯ

๔ ม. เยน ททามิ ฯ

๕ ม. เยน น ททามิ ฯ ๖ ม. สทฺทตฺถ ลิงคาล ... ฯ

## ๔ มิตจินฺตฺติชาตกัม

- [๑๑๔] พหุจินฺตฺติ อปฺปจินฺตฺติ จ<sup>๑</sup> อุโม ชาเล อพชฺฌเร  
 มิตจินฺตฺติ อโมเจสิ อุโม ตตฺถ สมากตาทิ ฯ  
 มิตจินฺตฺติชาตกัม จตฺตถํ ฯ

## ๕ อนุสาสิกชาตกัม

- [๑๑๕] ยายณฺณมนุสฺสติ สยํ โลลุปฺปจารินิ  
 สายํ วิปกฺขิกา เสติ หตา จกฺเกน สาลิกาติ ฯ  
 อนุสาสิกชาตกัม ปณฺจมํ ฯ

## ๖ ทุพฺพจชาตกัม

- [๑๑๖] อติกรรมกราวจฺริย มยฺหมเปตํ น รุจฺจติ  
 จตฺตถเถ ลิงฺฆยิตฺวาน ปณฺจมายสิ อาวุโตนฺติ ฯ  
 ทุพฺพจชาตกัม ฉฏฺฐํ ฯ

## ๗ ติตฺตฺติรชาตกัม

- [๑๑๗] อจฺจุคฺคตา อติพลตา<sup>๒</sup> อติเวลํ ปภาสิตา  
 วาจา หนฺติ ทุมฺเมธํ ติตฺตฺติรฺวาทิวสฺสิตนฺติ ฯ  
 ติตฺตฺติรชาตกัม สตฺตมํ ฯ

๑ ม. จสฺสทฺโท นตฺถิ ฯ ๒ ม. อจฺจุคฺคตาติลปฺตา ฯ

## ๘ วรรณกษัตรา

- [๑๑๘] นาจินตยนุโต ปุริโส วิเสสมชิตจจติ  
 จินติตสส ผลํ ปสส มุตฺโตสฺมิ วรรณนาติ ฯ  
 วรรณกษัตรา อมฺมํ ฯ

## ๙ อกาลราวิชาตกร

- [๑๑๙] อมาตาศิตรสํวฑฺฒิ<sup>๑</sup> อนาจริยกุเล<sup>๒</sup> วสํ  
 นายํ กาลมกาลํ วา อภิชานาติ กุกุกุโณติ ฯ  
 อกาลราวิชาตกร นวมํ ฯ

## ๑๐ พนฺธนโมกฺษชาตกร

- [๑๒๐] อพทฺธา ตตฺถ พชฺฌนฺติ ยตฺถ พาลา ปภาสเร  
 พทฺธาปิ ตตฺถ มุจฺจนฺติ ยตฺถ ธีรา ปภาสเรติ ฯ  
 พนฺธนโมกฺษชาตกร ทสมํ ฯ  
 หังสิวคโค ทวาทสโม ฯ

## ตสฺสทฺทานํ

อถ คทฺรมา สตฺตฺว กัสสตี  
 พหุจฺินฺติ สาลิกายาติกร  
 อติเวล วิเสสมนาจริโย  
 ธีรา ปภาสเรเตน ทส ฯ

๑ ม. อมาตาศิตรสํวฑฺฒิ ฯ

๒ ม. อนาจเรกุลเล วสํ ฯ

## ๑๓ กุสณาพิวคโค

### ๑ กุสณาพิชาตกำ

[๑๒๑] กเร สริกฺโข อถวาปี เสฏฺโฐ  
นิหีนโก วาปี กเรยย เอโก  
กเรยฺยูเมเต<sup>๑</sup> พยสเน อุตฺตมตฺถ<sup>๒</sup>  
ยถา อหํ กุสณาพิ รุจายนฺติ ฯ  
กุสณาพิชาตกำ ปจฺมํ ฯ

### ๒ ทุมฺเมธชาตกำ

[๑๒๒] ยสํ ลหุชาน ทุมฺเมธ อนตฺถํ จรติ อตฺตโน  
อตฺตโน จ ปเรสญจ หีสาย ปฏฺฐิตฺติ ฯ  
ทุมฺเมธชาตกำ ทฺติยํ ฯ

### ๓ นงฺคลีสชาตกำ

[๑๒๓] อสพฺพตฺถคามี วาจํ พาโล สพฺพตฺถ ภาสติ  
นายํ ทธี เวที น นงฺคลีส<sup>๑</sup>  
ทริปฺปย<sup>๒</sup> มณฺณติ นงฺคลีสนฺติ ฯ  
นงฺคลีสชาตกำ ตฺติยํ ฯ

---

๑ ลี. ย. กเรยฺยู เต ฯ

๒ ลี. ย. ทิมฺปย ฯ



## ๔ อมพชาตกำ

- [๑๒๔] วายเมเถว ปุริโส น นิพพินุทยย ปณฺหิตโต  
 วายามสฺส ผลํ ปสฺส ภูตฺตา อมฺพา อนีติหนฺติ ฯ  
 อมพชาตกำ จตฺตถํ ฯ

## ๕ กฏาหกชาตกำ

- [๑๒๕] พหุํปิ โส วิกตฺถะยย อญฺฉํ ชนปทํ คโต  
 อนฺวาคนฺตฺวาน ฑุเสยฺย ภูช โภเค กฏาหกาติ ฯ  
 กฏาหกชาตกำ ปถจมํ ฯ

## ๖ อสิลกฺขณชาตกำ

- [๑๒๖] ตเถเวกฺสฺส<sup>๑</sup> กฺลฺยาณํ ตเถเวกฺสฺส<sup>๑</sup> ปาปกํ  
 ตสฺมา สพฺพํ น กฺลฺยาณํ สพฺพํ วาปิ น ปาปกนฺติ ฯ  
 อสิลกฺขณชาตกำ ฉญฺจํ ฯ

## ๗ กลณฺฑุกชาตกำ

- [๑๒๗] เต เทสา ตานิ วตฺถุณี อหญฺจ วนโคจโร  
 อนฺุวิจฺจ โข ตํ คณฺเหยฺยํ ปิว ชีรํ กลณฺฑุกาติ ฯ  
 กลณฺฑุกชาตกำ สตฺตมํ ฯ

๑ ม. ตเถเวกฺสฺส ฯ

๘ มุสิกชาตกำ<sup>๑</sup>

[๑๒๘] โย เว ฌมมทุรชชํ กตวา นิคฺโขห ปาปมาจเร  
 วิสสาสยิตฺวา ภูตานิ พิฬารนฺนาม ตํ วตฺนฺติ ฯ  
 มุสิกชาตกำ อฏฺจมํ ฯ

๙ อคฺคิกชาตกำ<sup>๒</sup>

[๑๒๙] นายํ ลีชา ปุณฺณเหตุ ฆาสเหตุ อยํ ลีชา  
 นงฺคุฏฺฐจฺจนฺหนํ ยาติ อลนฺเต โหตุ อคฺคิกาติ ฯ  
 อคฺคิกชาตกำ นวมํ ฯ

## ๑๐ โกลียชาตกำ

[๑๓๐] ยถา วาจา จ ภูณชฺชสฺส ยถา ภูตฺตณฺจ พยาหาร  
 อภายนฺเต น สเมติ วาจา ภูตฺตณฺจ โกลีเยติ ฯ  
 โกลียชาตกำ ทสมํ ฯ  
 กุสฺนาฬิวคฺโค<sup>๓</sup> เตรสโม ฯ

๑ ลี. พิฬารชาตกำ, ม. พิฬารวตชาตกำ ฯ

๒ ม. อคฺคิกภวทวารชาตกำ ฯ

๓ ม. สริทฺทวคฺโค ฯ

ตสฺสุทฺทหานํ

กุสณาฬิสิริวฺหฺยโน จ ยลํ

ทริมฺมพกฺกฺขาหฺกปณฺจมโก

อถ ปาปสฺซีรพฺฟ้ารวตํ<sup>๑</sup>

สิขิโกสิยสฺวหฺยเนน ทส ๗

---

๑ ม. ปาปกซีรพฟ้ารวตํ ๗

## ๑๔ อสมปทานวคฺโค

### ๑ อสมปทานชาตกํ

[๑๓๑] อสมปทาเนนิตรีตรสฺส  
พาลสฺส มิตฺตานิ กลี ภาวนฺติ  
ตสฺมา หรามิ ภูสมพฺพตฺมมานํ  
มา เม มิตฺติ ภิขฺชิตฺถ<sup>๑</sup> สสฺสตายนฺติ ฯ  
อสมปทานชาตกํ ปจฺมํ ฯ

### ๒ ปณฺจภีรูกชาตกํ<sup>๒</sup>

[๑๓๒] กุสลฺรูปเทเส ธิติยา ทฬฺหาย จ  
อวตฺถิตตฺตา<sup>๓</sup> ภยภีรูกตาย จ  
น รกฺขสีนํ วสฺมาคมิมหฺเส  
ส โสฺตฺถิภาโว มหฺตา ภาเยน เมติ ฯ  
ปณฺจภีรูกชาตกํ ทฺติยํ ฯ

### ๓ ฆตาสนชาตกํ

[๑๓๓] เขมํ ยหี ตตฺถ อรี อุทฺธีโรโต  
ทกฺสฺส มชฺฌเม ชลเต ฆตาสโน  
น อชฺช วาโส มหิยา มหีรฺูเห  
ทิสา ภาชฺโวกฺห สรณฺชช<sup>๔</sup> โน ภายนฺติ ฯ  
ฆตาสนชาตกํ ตฺติยํ ฯ

๑ ม. ชียิตฺถ ฯ

๒ ลี. ย. ปณฺจครูก ..., ม. ภีรูกชาตกํ ฯ

๓ ม. อนิวตฺถิตตฺตา ฯ

๔ ม. สรณฺชช ฯ

## ๔ ฌานโสธนชาตกำ

- [๑๓๔] เย สณณิน เตปิ ทุคคตา  
 เยปิ อสณณิน เตปิ ทุคคตา  
 เขตต์ อุกยัม วิวชชย  
 ตัม สสมาปตฺตีสุขัม อนนฺคณนฺติ ฯ  
 ฌานโสธนชาตกำ จตฺตถํ ฯ

## ๕ จนุทามชาตกำ

- [๑๓๕] จนุทามํ สุริยามภจ โยธ ปณณาย คารตี  
 อวิตกฺเกน ฌาเนน โหติ อามสฺสรูปโคตี ฯ  
 จนุทามชาตกำ ปณณมํ ฯ

## ๖ สุวณฺณหังสชาตกำ

- [๑๓๖] ยัม ลหุํ เตน ตุณฺณจพฺพํ อตีโลโก หิ ปาปโก  
 หังสราชํ คเหตุวาน สุวณฺณา ปริหายตีตี ฯ  
 สุวณฺณหังสชาตกำ ฉณฺจํ ฯ

## ๗ พพฺพชาตกำ

- [๑๓๗] ยตฺเถโก ลมาเต พพฺพํ ทูตีโย ตตฺถ ชายตี  
 ตตีโย จ จตฺตถโก จ อิทนฺเต พพฺพกา พิลนฺติ ฯ  
 พพฺพชาตกำ สตฺตมํ ฯ

## ๘ โคธชาตกำ

[๑๓๘] กิณฑเต ชฎาหิ ทุมเมธ กิณฑเต อชินสาฎิยา  
 อพฆนตฺรนฺเต คหนํ พาหิรํ ปริมชฺชสีติ ฯ  
 โคธชาตกำ อฏฺฐมํ ฯ

## ๙ อุภาโตภฏฺฐชาตกำ

[๑๓๙] อกฺขี ภินฺนา ปโฆ นฺนุโจ สซีเคเห จ ภณฺทนํ  
 อุภาโต ปทฺฐจกมฺมฺนตา อุทกมฺหิ ถลมฺหิ จาติ ฯ  
 อุภาโตภฏฺฐชาตกำ นวมํ ฯ

## ๑๐ กากชาตกำ

[๑๔๐] นิจจํ อุพฺพิคฺคหทยา สพฺพลอกวิหเสกา  
 ตสฺมา เนลํ วสา นตฺถิ กากานมฺหาก ฆาตินนฺติ ฯ  
 กากชาตกำ ทสมํ ฯ  
 อสมฺปทานวคฺโค จุทฺทสโม ฯ

## ตสฺสุทฺทานํ

อิตริตฺร รกฺขลิ เขมิโย จ  
 ปโรสฺตปญฺเฬน อภสฺสโร ปฺน  
 อถ หํสฺวรุตฺตม พพฺพุ ชฎํ  
 ปฏฺฐนฺนฺจก กากวเรณ ทส ฯ

# ๑๕ กกณฺณกาวโค

## ๑ โคธชาตกำ

[๑๔๑] น ปาปชนส์เสวี อจจนตสุขเมตติ  
โคธากุลํ กกณฺณาว กสิ ปาเปติ อตฺตนนฺติ ฯ  
โคธชาตกำ ปจम् ฯ

## ๒ ลีคาลชาตกำ

[๑๔๒] เอตํ หิ เต ทูราชานํ ยํ เสสิ มตฺตสยิตํ  
ยสฺส เต กทฺธมฺมานสฺส หตฺถา ทณฺโท น มุจฺจตีติ ฯ  
ลีคาลชาตกำ ทุตฺติยํ ฯ

## ๓ วิโรจนชาตกำ

[๑๔๓] ลสิ จ เต นิปฺพลิตา มตฺถโก จ ปทาสิโต<sup>๑</sup>  
สพฺพา เต ฆาสุกา ภคฺคา อชฺช โข ตํ วิโรจสีติ ฯ  
วิโรจนชาตกำ ตตฺติยํ ฯ

## ๔ นงฺคฺกุจชาตกำ

[๑๔๔] พหุเมเปตํ อสพฺภิ ชาตเวห  
ยนฺตํ วาลธินาภิปุชฺชยาม  
มํสํารหสฺส นตฺถชฺช มํลํ  
นงฺคฺกุจมฺปิ ภาวํ ปฏฺธิคฺคหาตฺตติ ฯ  
นงฺคฺกุจชาตกำ จตฺตถํ ฯ

๑ ลี. ย. วิทาลีโต ฯ

## ๕ ราชชาตกำ

[๑๔๕] น ตวั ราช วิชานาลี อชุตมรตเต อนาคเต  
 อพยายต<sup>๑</sup> วิลปสิ วิตเต<sup>๒</sup> โกลิยายเนติ ฯ  
 ราชชาตกำ ปณจมံ ฯ

๖ กากชาตกำ<sup>๓</sup>

[๑๔๖] อปี นุ หนุกา สนุตา มุชฌจ ปริสุสสุติ ฯ  
 โอรัมม น ปาเรม ปุรเตว มโหทธิติ ฯ  
 กากชาตกำ ฉณฺจํ ฯ

## ๗ ปุปรตตชาตกำ

[๑๔๗] นยิทํ ทุกขํ อทุํ ทุกขํ ยํ มํ ตุหติ วายโส  
 ยํ สามา ปุปรตเตน กตติกํ นานุโกลิสตีติ ฯ  
 ปุปรตตชาตกำ สตตมํ ฯ

## ๘ ลีคาลชาตกำ

[๑๔๘] นาทํ ปุณํ น จ ปุณํ น จาปี อปุณปุณํ  
 หตถิโพนทึ ปเวกขามิ ตถา ทิ ภัยตชฺชิตฺติติ ฯ  
 ลีคาลชาตกำ อฏฺจมํ ฯ

๑ ม. อพยายตํ ฯ

๒ ม. วิตตฺตา ฯ

๓ ม. สมุพุทธากากชาตกำ ฯ



## ๙ เอกปณฺณชาตกำ

[๑๔๙] เอกปณฺณเณ อัย รุกไซ น ภูมยา จตุรงฺคฺโล  
 ฝเลน วิสภฺเปเน มหายํ ก็ ภวิสฺสตีติ ฯ

เอกปณฺณชาตกำ นวมํ ฯ

## ๑๐ สณฺชีวชาตกำ

[๑๕๐] อสนฺตํ โย ปคฺคณฺหาติ อสนฺตํ จูปเสวติ  
 ตเมว ฆาลํ ฺกรุเต พยฺคฺโสม สณฺชีวโก<sup>๑</sup> ยถาติ ฯ

สณฺชีวชาตกำ ทสมํ ฯ

กกณฺฏกาวคโค ปณฺณรสมิ ฯ

## ตสฺสุทฺทานํ

สฺขเมตฺติ ทณฺทวโร จ ปุณ  
 ลลิตี วาลิตี ปณฺจมราทวโร  
 สมนโหติ กตฺติก โปนฺนํ ปุณ  
 จตุรงฺคฺล พยฺคฺฆวเรน ทส ฯ

๑ ม. สณฺชีวโก ฯ

๑๑ ตตฺร วคฺคฺทฺทํ ภาวตี ๑

[๒]

อปณฺณกํ สีลวคฺค กุรุํจค  
 กุลาวกํ อตฺถกาเมน ปญจมํ  
 อาสีโส อิตฺถี วรฺุณํ อปายิ  
 ลิตฺตวคฺเคน เต ทส  
 ปโรสทํ หังสิ สริกฺขิ<sup>๑๑</sup> อสมฺปทํ  
 ปापเสวิวคฺโค<sup>๑๒</sup> เอกนิปาตมฺหิลงฺกตํ ๑

เอกนิปาต<sup>๑๓</sup> นิฏฺฐิตํ ๑

๑-๑ ม. อิเม ปาจา นตฺถิ ๑ ๒ ม. เอตฺถนฺตเร อถวา วคฺคฺทฺทํ อติ ทิสฺสนฺติ ๑  
 ๓ ม. หังสิ กุสฺนาหี ๑ ๔ ม. กกณฺฐกวคฺโค ๑ ๕ ม. เอกกนิปาตํ ๑

## ทุกนิปาตชาตกัม

### ๑ ทฬัฬหวคโค

#### ๑ ราโชวาทชาตกัม

[๑๕๑] ทฬัฬหัง ทฬัฬหสฺส ชิปรติ      พลลิกโก มุฑฺฒนา มุฑฺ์  
สาธุมฺปิ สาธฺนา เซติ      อสาธุมฺปิ อสาธฺนา  
เอตาทิสฺโส อยํ ราชา      มคฺคา อุยฺยาหิ สารถิ ๗

[๑๕๒] อกฺโกเชน ชิเน โกธํ      อสาธฺ์ สาธฺนา ชิเน  
ชิเน กทริยํ ทาเนน      สจฺเจนาลิกวาหิณํ  
เอตาทิสฺโส อยํ ราชา      มคฺคา อุยฺยาหิ สารถิตฺติ ๗

ราโชวาทชาตกัม ปจฺมํ ๗

#### ๒ ลีคาลชาตกัม

[๑๕๓] อสเมกฺขิตกมฺมนตํ      ตฺริตานิปาตินํ  
ตานี<sup>๑</sup> กมฺมานิ ตปเปนฺติ      อุณ्हํ วชฺโณหิตํ มุเช ๗

[๑๕๔] ลีโห จ ลีหนาเทน      ททฺทฺรํ อภินาทยิ  
สุตฺวา ลีหสฺส นิคฺโขลลํ      ลีคาลโ ลททฺทฺเร วลล์  
ภีโต สนนฺตาสมาปาหิ      ททฺทฺญจสฺส อปฺผลีติ ๗

ลีคาลชาตกัม ทฺุติยํ ๗

---

๑ ลี. ม. สานิ ๗

## ๓ สุธกรชาตกำ

- [๑๕๕] จตุปปโท อหํ สมมม                      ตวมปิ สมมม จตุปปโท  
 เอहि สมมม<sup>๑</sup> นินตตสสุ                      กิन्हุ ภาโต ปลายสิ ฯ
- [๑๕๖] อสุจิ ปุติโลไมสิ                      ทุคฺคนฺโธ วาสิ สุธกร  
 สเจ ยฺชฺฉิตฺตุกาไมสิ                      ชยํ สมมม ททามิ เตติ ฯ

สุธกรชาตกำ ตติยํ ฯ

## ๔ อุรคชาตกำ

- [๑๕๗] อธิฐรคานํ ปวโร ปวิญฺโจ  
 เสลสฺส วณฺณน ปโมกฺขมิจฺจํ  
 พุรหฺมณฺจ วณฺณํ อปฺจายมาโน  
 พุฏฺกฺขิตฺโต โน วิสทามิ<sup>๒</sup> โภตฺตํ ฯ
- [๑๕๘] โส พุรหฺมคฺตฺโต จิรเมว ชิว  
 ทิปฺยา จ เต ปาตุภวณฺตุ ภกฺขา  
 โส พุรหฺมวณฺณํ อปฺจายมาโน  
 พุฏฺกฺขิตฺโต โน วิตรลสิ โภตฺตุนฺติ ฯ

อุรคชาตกำ จตฺตํ ฯ

๑ ลี. ย. ลีห ฯ

๒ ม. วิตรลสิ ฯ

## ๕ ภาคชาตกำ

- [๑๕๙] ชีว วสสสตำ ภาค<sup>๑</sup> อปราณี จ วีรสตี<sup>๒</sup>  
 มา มํ ปิสัจจา ขาหนตุ ชีว ตวั สรโหสตำ ๑
- [๑๖๐] ตวมปิ วสสสตำ ชีว อปราณี จ วีรสตี<sup>๒</sup>  
 วิสํ ปิสัจจา ขาหนตุ ชีว ตวั สรโหสตณฺติ ๑

ภาคชาตกำ ปญจมํ ๑

## ๖ อลีนจิตตชาตกำ

- [๑๖๑] อลีนจิตตํ นิสสาย ปหฏฺฐา มหตี จมู  
 โกสลํ เสนาสนฺตฺถุจฺจํ ชีวคฺคาหํ อคาหิ ๑
- [๑๖๒] เอวํ นิสสยสมปนฺโน ภิกฺขุ อารทฺธีวโรโย  
 ภาวยํ กุสลํ ฌมมํ โยคกฺกฺเขมสฺส ปตฺติยา  
 ปาปุณฺเณ อนฺนุปฺพุเพน สพฺพสํโยชนกฺขยณฺติ ๑

อลีนจิตตชาตกำ ฉณฺจํ ๑

## ๗ คุณชาตกำ

- [๑๖๓] เยนกามํ ปณฺนาเมตี ฌมฺโม พลวตํ มิติ<sup>๓</sup>  
 อุนฺนหนฺติ วิชานาหิ ชาตํ สรณฺโต ภายํ ๑
- [๑๖๔] อปิ เจปิ ทฺพพโล มิตฺโต มิตฺตตมฺเมสฺสุ ติฏฺฐติ  
 โส ฌาตโก จ พนฺธุ จ โส มิตฺโต โส จ เม สขา  
 ทาจิณี มาติมณฺณิโวห<sup>๔</sup> ลิกาโล<sup>๕</sup> มม ปาณโหติ ๑

คุณชาตกำ สตฺตมํ ๑

๑ ลี. ยุ. คคฺค

๒ ม. วีรสตี ๑

๓ ม. มิติ ๑

๔ ม. มาติมณฺณิโจ ๑

๕ ม. ลิงฺคาโล ๑

## ๘ สุธนุชาตกั

- [๑๖๕] นยิทํ วิสมลีสเณน                      โสณน สุธนุสสุท<sup>๑</sup>  
 สุธนุปี<sup>๒</sup> ตาทิสเณน                      โย โสณสสุ ส โคจโร ๑
- [๑๖๖] ปกขนุทินา ปคพณน                      นิจจํ สนุทานชาทินา  
 สเมติ ปาป ปาเปน                      สเมติ อสตาตสนุติ<sup>๓</sup> ๑

สุหนุชาตกั อฏฐมํ ๑

## ๙ โมรชาตกั

- [๑๖๗] อุตตยณจกขุมา เอกราชา  
 หริสฺสวณฺเณ ปจวิปฺภาโส  
 ตํ ตํ นมสฺสามิ หริสฺสวณฺเณ ปจวิปฺภาสํ  
 ตยชฺช<sup>๔</sup> คฺคฺคฺตา วิหเรมฺ ุทิวสํ  
 เย พฺราหฺมณฺา เวทคฺ ุสพฺพชฺมเม  
 เต เม นโม เต จ มํ ปาลยฺนตฺ  
 นมตฺถุ พุทฺธานํ นมตฺถุ โพธิยา  
 นโม วิมฺตฺตานํ นโม วิมฺตฺติยา  
 อิมํ โส ปฺริตฺตํ กตฺวา โมโร จรติ เอสนา ๑

- [๑๖๘] อเปตยณจกขุมา เอกราชา  
 หริสฺสวณฺเณ ปจวิปฺภาโส  
 ตํ ตํ นมสฺสามิ หริสฺสวณฺเณ ปจวิปฺภาสํ  
 ตยชฺช คฺคฺคฺตา วิหเรมฺ รตฺตี  
 เย พฺราหฺมณฺา เวทคฺ ุสพฺพชฺมเม

๑ ม. สุธนุสสุท ๑

๒ ม. สุธนุปี ๑

๓ ม. อสตา อสนุติ ๑

เต เม นโม เต จ มํ ปาลยฺนตุ  
 นมตฺถุ พุทฺธานํ นมตฺถุ โภชียา  
 นโม วิมุตฺตานํ นโม วิมุตฺตียา  
 อิมํ โส ปริตตํ กตฺวา โมโร วาสมกปฺปยீติ ฯ  
 โมรชาตกํ นวํ ฯ

### ๑๐ วินีลกชาตกํ

- [๑๖๙] เอวเมว นฺนุ ราชานํ เวเทหํ มิถิลคฺคหํ  
 อสฺสา วหนฺติ อาชณฺญา ยถา หํสา วินีลกํ ฯ
- [๑๗๐] วินีล ทฺคฺคํ ภาชฺติ อภฺภูมี ตาต เสวลี  
 คามนฺตกาณี เสวสฺสุ เอตํ มาตาลยํ ตฺวานฺตึ<sup>๑</sup> ฯ

วินีลกชาตกํ ทสํ ฯ  
 ทฬัหฺวคฺโค ปจโม ฯ

### ตสฺสุทฺทานํ

วรพลฺลิก ททฺทร สฺฐกรโก  
 อฺรคฺคตฺตม ปญฺจมภคฺควโร  
 มหตฺตึจฺมุยาวิ ลีคาลวโร  
 สฺุหนฺตฺตม โมร วินีลํ ทส ฯ

๑ ม. ตวาติ ฯ

## ๒ สนฺถาวคฺโค

### ๑ อินฺทสมานโคตฺตชาตกํ

- [๑๗๑] น สนฺถวํ กาบฺุริเสน กยิรา  
อริโยนริเยน ปชานมตฺถํ  
จิรานุฏฺฐโจปี กโรติ ปาปํ  
คฺช ยถา อินฺทสมานโคตฺตํ ๑
- [๑๗๒] ยเทว<sup>๑</sup> ชณฺเวย สทิสฺโส มมฺนุติ  
สีเลน ปณฺเวย สุตฺน จาปี  
เตเนว เมตฺตํ กยิราถ สทฺธิ  
สุโข ทเว<sup>๒</sup> สปฺปุริเสน สงฺคโมติ ๑  
อินฺทสมานโคตฺตชาตกํ ปจฺมํ ๑

### ๒ สนฺถาวชาตกํ

- [๑๗๓] น สนฺถวสฺมา ปรมตฺถิ ปาปิโย  
โย สนฺถโว กาบฺุริเสน โหติ  
สนฺตปฺปิโต สปฺปิณา ปายาเสน  
กิจฺจมา กตํ ปณฺณกฺุฏฺฐิ อททฺตฺมहि<sup>๓</sup> ๑
- [๑๗๔] น สนฺถวสฺมา ปรมตฺถิ เสยโย  
โย สนฺถโว สปฺปุริเสน โหติ  
สีหสฺส พยคฺขสฺส จ ทิปิโน จ  
สามา มุขํ เลหติ สนฺถเวนาติ ๑  
สนฺถาวชาตกํ ทฺุติยํ ๑

๑ ม. ยํ เทว ๑

๒ สී. ม. สุขาวโ ๑ ๓ ม. อทฺยฺหิ, ยฺ. อทฺฏฺจฺหิ ๑



## ๓ สุธัมมชาตกัม

[๑๗๕] กาฬ้า มิคา เสตทนฺตาทา ตวีเม  
 ปโรสทัม เหมชาลาภิฉนฺนา  
 เต เต ททามีติ สุธัมม พุริสิ  
 อนุสฺสรัง เปตฺติปิตามหานํ ฯ

[๑๗๖] กาฬ้า มิคา เสตทนฺตาทา มมีเม  
 ปโรสทัม เหมชาลาภิฉนฺนา  
 เต เต ททามีติ วทามิ มาถนฺว  
 อนุสฺสรัง เปตฺติปิตามหานนฺติ ฯ

สุธัมมชาตกัม ตติยัม ฯ

## ๔ คิซุฉมชาตกัม

[๑๗๗] ยนฺนุ คิซุฉม โยชนสทัม กุณปานิ อเวกฺขติ  
 กสฺมา ชาลณฺจ ปาสณฺจ อาสซุชาปิ น พุซุฉมสิ ฯ

[๑๗๘] ยทา ปรามโว โหติ โปโส ชีวิตสงฺขเย  
 อถ ชาลณฺจ ปาสณฺจ อาสซุชาปิ น พุซุฉมตีติ ฯ

คิซุฉมชาตกัม จตุตถัม ฯ

## ๕ นกุลชาตกัม

[๑๗๙] สนฺธิ กตฺวา อมิตฺเตน อณฺฑทฺเชน ชลาพุช  
 วิวริย ทาจํ สยสิ<sup>๑</sup> กุโต เต ภายมาคตัม ฯ

๑ ม. เสสิ ฯ

- [๑๘๐] สงฺเกเถว อมิตฺตสมี                      มิตฺตสมีมปิ น วิสฺสเส  
 อภยา ภยมุปฺปนฺนํ                      อปิ มฺูลานิ กนฺตตีติ ฯ  
 นกุลชาตกั ปณฺจมํ ฯ

### ๖ อุปสาฬหชาตกั

- [๑๘๑] อุปสาฬหนามานัน<sup>๑</sup>                      สหสฺสานิ จตฺตทฺส  
 อสมี ปเทเส ททฺธมานิ                      นตฺถิ โลเก อนามตํ ฯ  
 [๑๘๒] ยมฺหิ สจฺจญฺจ ฐมฺโฆ จ                      อหีสฺยา สญฺญมฺโฆ ทมฺโฆ  
 เอตฺทริยา เสวนฺติ                      เอตํ โลเก อนามตฺนฺติ ฯ  
 อุปสาฬหชาตกั ฉฺฉจฺจํ ฯ

### ๗ สมิทฺธิชาตกั

- [๑๘๓] อภฺตฺวา ภิกฺขลฺสิ ภิกฺขุ                      น หิ ภฺตฺวาน ภิกฺขลฺสิ  
 ภฺตฺวาน ภิกฺขุ ภิกฺขสฺสุ                      มา ตํ กาลิ อุปจฺจคา ฯ  
 [๑๘๔] กาลํ โวหํ น ชานามิ                      จนฺโน กาลิ น ทิสฺสตี  
 ตสฺมา อภฺตฺวา ภิกฺขามิ                      มา มํ กาลิ อุปจฺจคาติ ฯ  
 สมิทฺธิชาตกั สตฺตมํ ฯ

### ๘ สกฺุณคฺุมิชาตกั

- [๑๘๕] เสโน พลสา ปตฺมานิ                      ลาปํ โคจรภฺจายินํ  
 สหสา อชฺฌปตฺโตว                      มรณํ เตนุปาคมิ ฯ

๑ ม. อุปสาฬหนามานิ ฯ

- [๑๘๖] โสฬหํ นเยน สมปนฺโนเน เปตฺติเก โคจเร รโต  
 อเปตสฺตตฺตฺ โมทามิ สมปฺสฺสํ อตฺถมตฺตเนติ ๑  
 สกฺุณคฺุมิชาตํ อฏฺุจมํ ๑

## ๙ อรกชาตํ

- [๑๘๗] โย เว เมตฺเตน จิตฺเตน สพฺพโลกาณฺุภมฺปติ  
 อุกฺุฏํ อโร จ ติริยญฺจ<sup>๑</sup> อปฺปมาเณน สพฺพโส ๑  
 [๑๘๘] อปฺปมาณํ หิตํ จิตฺตํ ปริปฺุณฺณํ สุภาวิทํ  
 ยํ ปมาณํ กตํ<sup>๒</sup> กมฺมํ น ตํ ตตฺตฺราวสิสฺสตีติ ๑  
 อรกชาตํ นวมํ ๑

## ๑๐ กกณฺุฏกชาตํ

- [๑๘๙] นายํ ปุเร อุนฺุณมตี<sup>๓</sup> ไตรณคฺุเค กกณฺุฏโก  
 มโหสฺส วิชานาหิ เกน ธทฺุโร กกณฺุฏโก ๑  
 [๑๙๐] อลทฺุชฺุพฺพํ ลทฺุชาน อชฺุฒมาสํ กกณฺุฏโก  
 อติมณฺุยติ ราชานํ เวเทหํ มิถิลคฺุคฺุหนฺุติ ๑  
 กกณฺุฏกชาตํ ทสฺมํ ๑  
 สหุทธวคฺุโค ทุติโย ๑

๑ ม. จสฺุทโท นตฺุถิ

๒ ม. ปมาณกตํ ๑

๓ ม. อุนฺุณมตี ๑

ตสฺสทุทานํ

อถ อิณฑสมาน สปนฺณภูฏี  
 สฺลิมฺตตม คิชฺฌ ชลาพุชโก  
 อุปสาฬหก ภิกฺขุ สลาปวโร  
 อถ เมตฺตวโร ทส ปุณฺณมาตี<sup>๑</sup> ฯ

---

๑ ม. ปุณฺณมตีตี ฯ

### ๓ กลยาณธมฺมวคฺโค<sup>๑</sup>

#### ๑ กลยาณธมฺมชาตกั

- [๑๙๑]      กลยาณธมฺโมติ ยทา ชนินฺท  
                 โลเก สมณฺณํ อนุปาปุณฺหาติ  
                 ตสฺมา น หียเยถ นโร สฺปณฺโณ  
                 หิริยาปิ สนฺโต ฐรฺมาทียนฺติ ฯ
- [๑๙๒]      สายํ สมณฺณา อิท มชฺช ปตฺตา  
                 กลยาณธมฺโมติ ชนินฺท โลเก  
                 ตาหํ สเมกฺขํ อิท ปพฺพชิสฺสํ  
                 น หิ มตฺถิ จนนฺโท อิท กามโภเคติ ฯ
- กลยาณธมฺมชาตกั ปจฺมํ ฯ

#### ๒ ททฺทฺรชาตกั

- [๑๙๓]      โโก นุ สทฺเทน มหตา      อภินาเทติ ททฺทฺรํ  
                 ตํ<sup>๒</sup> สีหา นปฺปฏินฺทฺติ      โโก นามโส มิคาทิฏฺฐ<sup>๓</sup> ฯ
- [๑๙๔]      อธโม มิคชาตานํ      สีคาโล ตาต วสฺสติ  
                 ชาติมสฺส ชิคฺฉจฺจนฺตา      ตฺถนฺหิ สีหา สมจฺจเรติ ฯ
- ททฺทฺรชาตกั ทฺติยํ ฯ

#### ๓ มกฺกภูชาตกั

- [๑๙๕]      ตาต มาณวโก เอส      ตาลมฺลํ อปฺสฺสฺสฺโต  
                 อคารกณฺจิทํ อตฺถิ      ทนฺท เทมสฺสคารกั ฯ

๑ ม. กลยาณวคฺโค ฯ

๒ สී. ยฺ. กิ ฯ

๓ สී. ม. มิคาทิฏฺฐ ฯ

[๑๙๖] มา โข ตํ ตาต ปกโกสิ ทุเสยย โน อคารกัม  
 เนตาสิส มุขํ โหติ พราหมณสฺส สุสิลีโนติ ฯ  
 มกฺกภูชาตกัม ตติยัม ฯ

#### ๔ ทุพฺภิมกฺกภูชาตกัม

[๑๙๗] อทมฺห เต วาริ พหุตฺตรูป<sup>๑</sup>  
 ฌมฺมาภิตตฺตสฺส ปิปาสิตสฺส  
 โสทานิ ปิตฺวาน กิกิ<sup>๒</sup> กโรสิ  
 น สงฺคโม<sup>๓</sup> ปาปชเนน เสยโย ฯ

[๑๙๘] โก เต สุโต วา ทิฏฺฐโจ วา สีลฺวา นาม มกฺกภู  
 อิทานิ โข ตํ โอหจฺจ<sup>๔</sup> เอสา อสฺมาภมฺมตาติ ฯ  
 ทุพฺภิมกฺกภูชาตกัม จตฺตถัม ฯ

#### ๕ อาทิจฺจุปฺปญฺจานชาตกัม

[๑๙๙] สพฺเพสุ กิร ภูเตสุ สนฺติ สีลสมฺมาหิตา  
 ปสฺส สาขมิกํ ชมฺมํ อาทิจฺจุปฺปติฏฺฐจฺติ ฯ

[๒๐๐] นาสฺส ลีลํ วิชานาถ อนนฺถาย ปสฺสถ  
 อคฺคิหุตฺตญจ อุหนฺ<sup>๕</sup> เทว จ ภินฺนา กมฺนฺตลฺลฺลฺลิตฺติ ฯ  
 อาทิจฺจุปฺปญฺจานชาตกัม ปณฺจมํ ฯ

๑ ม. ปหุตฺตรูป ฯ ๒ ม. กิริงฺกโรสิ ฯ ๓ ม. อสงฺคโม ฯ ๔ ม. โอหจฺจ ฯ  
 ๕ ม. อุหนฺ, ๕. อุหนฺติ ฯ

## ๖ กฬายมฺภูจิชฺชาตกํ

- [๒๐๑] พาโล วตายํ ทุมสาชโคจโร  
 ปณฺณา ชนินฺหา นยิมสฺส วิชฺชติ  
 กฬายมฺภูจี้ อวกิริย เกวลํ  
 เอกํ กฬายํ ปตฺติตํ คเวสตี ฯ
- [๒๐๒] เอวเมว มยํ ราช เย จญฺเณ อติโลภินो  
 อปฺเปเน พหุํ เชยฺยาม<sup>๑</sup> กฬายเนว วานโรติ ฯ  
 กฬายมฺภูจิชฺชาตกํ จญฺจํ ฯ

## ๗ ตินฺทุกชฺชาตกํ

- [๒๐๓] ธนฺุหตฺถกฺลาเปหิ เนตฺตีสฺวารชาริกิ  
 สมนฺตา ปริกิณฺณมฺหา กถํ โมกฺโข ภวิสฺสติ ฯ
- [๒๐๔] อปฺเปว พหุกิจฺจานํ อตฺถโธ ชาเยถ โภจิ นํ  
 อตฺถิ รุกฺขสฺส อจฺฉินฺนํ ชชฺช ตณฺเณว<sup>๒</sup> ตินฺทุกนฺติ ฯ  
 ตินฺทุกชฺชาตกํ สตฺตมํ ฯ

## ๘ กจฺจปชฺชาตกํ

- [๒๐๕] ชนิตํ เม ภวิตํ เม อิติ ปงฺเก อวสฺสยீ  
 ตํ มํ ปงฺโก อชฺฉมฺภวิ ยถา ทฺุพฺพลกํ ตถา  
 ตํ ตํ วทามิ ภคฺคว สฺุณฺเหติ วจฺนํ มม ฯ

๑ ม. ชียฺยาม ฯ

๒ ม. ชชฺชตณฺเณว ฯ

- [๒๐๖] คาเม วา ยทิวารณเณ      สฺขํ ยตราธคจฺฉติ  
 ตํ ชนิตํ ภวิตถจ      ปุริสสฺส ปชานโต  
 ยหิ ฐีเว ตหิ คจฺฉเน      น นิกตทโธติ ลียาติ ฯ  
 กจฺฉปชาตกัม อฏฺฐมํ ฯ

### ๙ สตถมมชาตกัม

- [๒๐๗] ตถจ อปฺปถจ อจฺฉินฺนิจฺจํ      ตถจ กิจฺฉเน นโ อทา  
 โสฬํ พฺราหฺมณชาตโก      ยํ ภูตฺตํ ตมฺปิ อุกฺคตํ ฯ  
 [๒๐๘] เอวํ ฐมฺมํ นินฺรํกตวา      โย อฐมฺเมน ฐีวติ  
 สตถมฺโมเว ลาเภณ      ลทฺธนาปิ น นนฺทตีติ ฯ  
 สตถมมชาตกัม นวมํ ฯ

### ๑๐ ทุทททชาตกัม

- [๒๐๙] ทุทททํ ททมานัน      ทุกฺกรํ กมฺมกฺุพฺพตํ  
 อสนฺโต นานุกฺุพฺพนฺติ      สตํ ฐมฺโม ทฺรนฺวโย ฯ  
 [๒๑๐] ตสฺมา สตถจ อสตถจ      นานา โหติ อิตฺโต คติ  
 อสนฺโต นินฺรํ ยนฺติ      สนฺโต สคฺคปฺรายนาติ ฯ  
 ทุทททชาตกัม ทสมํ ฯ  
 กลฺยาณฐมฺมวคฺโค ตติโย ฯ



ตสฺสทุทฺทํ

สุสมณฺณ มิคาคิฏฺฐ มาณวโก

วาริพฺพตฺตฺรปาทีจฺจุปฺนฺจจนา

สภพาย สตินฺทุก ปงฺก ปุณ

สจฺจมฺม สฺสทุทฺททเกน ทส ๖

## ๔ อสทิสวคโค

### ๑ อสทิสชาติกัม

- [๒๑๑] ธนุคคโห อสทิสโ ราชปุตุโต มหพพโโล  
ทุเร ปาตี อกขณเวธี มหากายปพทาลโน ๑
- [๒๑๒] สพพามิตเตเต รณํ กตวา น จ กิณจิ วิเหจยิ  
ภาตริ สโตถึ กตวาน สณณมํ อชฌปาคมีติ ๑

อสทิสชาติกัม ปจมํ ๑

### ๒ สงคามาวจรชาติกัม

- [๒๑๓] สงคามาวโร สฺวโร พลวา อิติ วิสสุโต  
กินนุ ไตรณมาสซช ปฏิกกมสิ กุณชร ๑
- [๒๑๔] โอมทท ชิปปิ ปลีฆํ เอลิกานิ จ อุพพห<sup>๑</sup>  
ไตรณานิ จ มหุทิตวา ชิปปิ ปวิส กุณชรชาติ ๑

สงคามาวจรชาติกัม พุติยํ ๑

### ๓ วาโลทกชาติกัม

- [๒๑๕] วาโลทกํ อปปรสํ นิหีนํ  
ปีตวา มโ ทายติ คทรภานํ  
อิมญจ ปีตวาน รสํ ปณีตํ  
มโ น สณชายติ สินธวานํ ๑

---

๑ ม. อพพท ๑

[๒๑๖]            อปฺปมฺปิวิตวาน นินฺนชจฺใจ  
                   โส มชฺชตี เตน ชนินฺห พุฏฺโฏ<sup>๑</sup>  
                   โธรยฺหสฺสี จ กุลมฺหิ ชาโต  
                   น มชฺชตี อคฺครลํ ปิวิตวาติ ฯ  
                           วาลอทกชาตํ ตติยํ ฯ

#### ๔ คิริทตฺตชาตํ

[๒๑๗]    หุสฺสีโต คิริทตฺเตน<sup>๒</sup>                    หโย สามสฺส ปณฺทโว  
                   ไปฺรณํ ปกตี หิตฺวา                        ตสฺเสวานุวิธิยติ ฯ  
 [๒๑๘]    สเจ จ ตนุโช โปโส                        สิงคาราการกปฺปิโต<sup>๓</sup>  
                   อานเน ตํ คเหตฺวาน                        มณฺฑลเ ปรีวตฺตเย  
                   ชิปฺปเมว ปหนฺตฺวาน                        ตสฺเสวานุวิธิยตีติ ฯ  
                           คิริทตฺตชาตํ จตุตถํ ฯ

#### ๕ อนมฺริตฺติชาตํ

[๒๑๙]            ยโถทเก อวิลเ อปฺปสฺนเน  
                   น ปสฺสตี ลีปฺปิกสมฺพุทฺฏจ  
                   สภฺขรํ วาลุกํ มจฺจนคฺมพํ  
                   เอวํ อวิลมฺหิ จิตฺเต  
                   น โส<sup>๔</sup> ปสฺสตี อตฺตทตฺถํ ปฺรตฺถํ ฯ  
 [๒๒๐]            ยโถทเก อจฺเณ วิปฺปสฺนเน  
                   โส ปสฺสตี ลีปฺปิกสมฺพุทฺฏจ

๑ ม. พุฏฺโฏ ฯ ๒ ย. คิริทตฺเตน ฯ ๓ ส. ม. สิงคาราการกปฺปิโต ฯ ๔ ม. อยํ ปาโจ นตฺถิ ฯ

สภขรํ วาลุกํ มจจนคฺคฺมพํ  
 เหวํ อนาวิลมฺหิ จิตฺเต  
 โส ปสฺสตี อตฺตทตฺถํ ปรตฺถนฺตํ ๑  
 อนภิริตฺติชาตกำ ปณฺจมํ ๑

### ๖ ทธิวาทนชาตกำ

- [๒๒๑] วณฺณคนฺธรสุเปโต                      อมฺโพยํ อหฺวา ปุเร  
 ตเมว ปุชฺชํ ลมมาโน                      เกนมฺโพ กฏฺกปฺผลโล ๑
- [๒๒๒] ปุจิมนฺทปริวารो                      อมฺโพ เต ทธิวาทน  
 มฺลํ มฺเลน ลํสฺมฺจํ                      สาขา สาขํ<sup>๑</sup> นิสฺเสวเร  
 อสาตสนฺนิวาเสน                      เตนมฺโพ กฏฺกปฺผลโลติ ๑
- ทธิวาทนชาตกำ ฉนฺจํ ๑

### ๗ จตุมฺภวจชาตกำ

- [๒๒๓] อฺจเจ วิภฺปิमारุหฺ                      มนฺตยโวห รโหคตา  
 นีเจ โอรุหฺ มนฺตโวห                      มิคราชาปิ โสสฺสตี ๑
- [๒๒๔] ยํ สุปณฺโณ สุปณฺเณน<sup>๒</sup>                      เทโว เทเวน มนฺตย  
 กิํ ตตฺถ<sup>๓</sup> จตุมฺภวจสฺ                      วิลํ ปวิส ชมฺพุกาติ ๑
- จตุมฺภวจชาตกำ สตฺตมํ ๑

๑ ม. สาขา สาขา ๑      ๒ ม. ยํ สุวณฺโณ สุวณฺเณน ๑      ๓ ม. กิํเตตฺถ ๑

## ๘ สี่หโกตฤกชาตกำ

- [๒๒๕] สี่หังคูลิ สี่हनไซ                      สี่หปาหปตติฏฺฐิโต  
 โส สี่โห สี่หสงฺฆมฺหิ                      เอโก นหติ อญญธา ฯ
- [๒๒๖] มา ตฺวํ นหิ ราชปฺตฺต                      อปฺปสทฺโท วเน วส  
 สเรน ไซ ตํ ชาเนยฺยํ                      น หิ เต เปตฺติโก สโรติ ฯ

สี่หโกตฤกชาตกำ อฏฺฐมํ

## ๙ สี่หจฺมฺมชาตกำ

- [๒๒๗] เนตํ สี่หสฺส นหิตํ                      น พยคฺคสฺส น ทิปิโน  
 ปารุโต สี่หจฺมฺเมน                      ชมฺโม นหติ คทฺรโฆ ฯ
- [๒๒๘] จิรมฺปิไซ ตํ ชาเทยฺย                      คทฺรโฆ หริตํ ยวํ  
 ปารุโต สี่หจฺมฺเมน                      รวมาโนว ทฺุสยฺตี ฯ

สี่หจฺมฺมชาตกำ นวมํ ฯ

## ๑๐ สี่ลานิสฺสชาตกำ

- [๒๒๙] ปสฺส สทฺชาย สี่ลสฺส                      จาคสฺส จ อยํ ผลํ  
 นาโค นาวาย วณฺเณน                      สทฺธํ วหตฺุปาสกํ ฯ
- [๒๓๐] สพฺภิเรว สฺมาเสถ                      สพฺภิ กุพฺเพถ สนฺถวํ  
 สตํ หิ สนฺนิวาเสน                      โสตฺถึ คจฺจติ นฺหาปิโตติ ฯ

สี่ลานิสฺสชาตกำ ทสมํ ฯ

อสทิสวคโค จตุตถโถ ฯ

ตสฺสุทฺททานํ

ธนุคฺคห กุณฺชร อปฺปรโส

คิริทตฺต มनावิลจิตฺตวรั

ทริวาทน ชมฺพุก สีนฺโข

หริตยว นาควเรน ทสฺ ๑

## ๕ รุหกวโคโค

### ๑ รุหกชาติกั

- [๒๓๑] อมโภ<sup>๑</sup> รุหก ฉินนาปี ชียา สนุธิยเต ปุณ  
สนุธิยสุสุ ปุราณียา มา โภธสุส วสั คมิ ฯ
- [๒๓๒] วิชชมานาส (มฺห) วาเกสุ<sup>๒</sup> วิชชมานาส การิสสุ  
อณณัง ชियั กริสสามิ อลณณเวว ปุราณียาติ ฯ

รุหกชาติกั ปจมံ ฯ

### ๒ สิริกาฬกณณชาติกั

- [๒๓๓] อิตถิ ลียา รุปวดี สภา จ สีสวดี ลียา  
ปุริโส ตํ น อิจเจยย สทททาสิ มโหสธ ฯ
- [๒๓๔] สทททามิ มหาราช ปุริโส ทุพุกโค ลียา  
สิริ จ กาฬกณณิ จ น สเมนุติ กุทาจนนุติ ฯ

สิริกาฬกณณชาติกั ทุติยั ฯ

### ๓ จุลลปทุมชาติกั

- [๒๓๕] อยเมว สภา อยมปิ<sup>๓</sup> โส อนณโณ  
อยเมว โส ทตถจจันไน อนณโณ  
ยมาท โโกมารปตีโก<sup>๔</sup> มมนุติ  
วชฌิตถิโย นตถิ อิตถิสสุ สจจั ฯ

๑ ลี. ม. อปิ ฯ  
๓ ม. อหมิ ฯ

๒ ลี. วิชชมานาส มรฺวาสุ, ย. วิชชมานาส มรฺทวาสุ ฯ  
๔ ม. โโกมารปตี ฯ

[๒๓๖] อิมญจ ชมมं มุสเลน หนุตวา  
 ลุทท์ ฌวี พรหารูปเสวี  
 อิมิสสา จ นํ ปาปปติพพตาย  
 ชีวนุตติยา ฉินทถ กณณนาสนติ ฯ  
 จุลลพทุมชาตกั ตติยํ ฯ

#### ๔ มณิโจรชาตกั

[๒๓๗] น สนติ เทวา ปวสนติ ญุน  
 น หิ ญุน สนติ อธิ โลกपालา  
 สหสา กโรนทานมสญจทานํ  
 น หิ ญุน สนติ<sup>๑</sup> ปฏิสเสิตาโร ฯ

[๒๓๘] อกาลे วสสตี ๓สส กाले ๓สส น วสสตี  
 สคคา จ จวติ จานา นนุ โส ตาวตา หโตติ ฯ  
 มณิโจรชาตกั จตุตถํ ฯ

#### ๕ ปพพตูปตถรชาตกั

[๒๓๙] ปพพตูปตถเร<sup>๒</sup> รรมเม ชาตา โปกุขรณี สีวา  
 ตํ สีคาโล อปาปาลี<sup>๓</sup> ชานํ สีเหน รกขิตํ ฯ

[๒๔๐] ปิวนติ เจ<sup>๔</sup> มหาราช สาปทานิ มทานที  
 น เตน อนที โหติ ชมสสุ ยที เต ปิยาติ ฯ  
 ปพพตูปตถรชาตกั ปญจมํ ฯ

๑ ม. สนติ ฯ ๒ สี. ย. ปพพตูปตถเร ฯ ๓ ม. อปาปายิ ฯ ๔ ย. ปิวนตี ฯ



## ๖ วลาหกสุสชาตกำ

- [๒๔๑] เย น กานฺหติ โอวาทํ นรา พุทฺเฑน เถลิตํ  
 พยสนํ เต คมิสฺสนฺติ รกฺขสีหิว วาณิชา ฯ
- [๒๔๒] เย จ กานฺหติ โอวาทํ นรา พุทฺเฑน เถลิตํ  
 โสตุถิ ปารํ คมิสฺสนฺติ วลาเหเนว วาณิชาติ ฯ

วลาหกสุสชาตกำ ฉญฺจํ ฯ

## ๗ มิตฺตคามิตฺตชาตกำ

- [๒๔๓] น นํ อุมฺหยเต ทิสฺวา น จ นํ ปฏินนฺหติ  
 จกฺขุณี จสฺส น ททาติ ปฏฺิโลมณฺจ วตฺตติ ฯ
- [๒๔๔] เอเต ภวนฺติ อาการา อมิตฺตสฺมี ปตฺฏิจฺจिता  
 เยหิ อมิตฺตํ ชาเนยฺย ทิสฺวา สุตฺวา จ ปณฺทิตฺตติ ฯ

มิตฺตคามิตฺตชาตกำ สตฺตมํ ฯ

## ๘ ราชชาตกำ

- [๒๔๕] ปวาสา อาคโต ตาต อิทานิ น จิราโคโต  
 กจฺจิ นฺุ ตาต เต มาตา น อณฺณมฺุปเสวติ ฯ
- [๒๔๖] น โข ปเนตํ สุภณํ คิริํ สจฺจฺอุปสณฺหิตํ  
 สยถ โปฏฺฐปาโทว มฺุมฺเร อฺุปกฺกุสิโตติ<sup>๑</sup> ฯ

ราชชาตกำ อฏฺฐมํ ฯ

๑ ม. มุมฺเร อฺุปกฺกุสิโตติ ฯ

## ๙ คหปติชาตกั

- [๒๔๗] อุภยํ เม น ขมติ                      อุภยํ เม น รุจจติ  
 ยา จายํ โภฏฐโหมติณฺณา              น ทสฺส<sup>๑</sup> อิติ ภาสติ ฯ
- [๒๔๘] ตํ ตํ คามปติ พุรุมิ                      กทเร อปฺปสฺมี ชีวิตะ  
 เทว มาเส สงฺคร<sup>๒</sup> กตฺวา              มํสํ ชรคควํ กิสิ  
 อปฺปตฺตกาเล โจเทสิ                      ตมฺปิ มยฺหํ น รุจจตีติ ฯ

คหปติชาตกั นวมํ ฯ

## ๑๐ สาธุสึลชาตกั

- [๒๔๙] สรีรทพฺยํ วุฑฺฒพฺยํ                      โสชจจํ สาธุสึลียํ  
 พฺราหฺมณฺนฺเตว ปุจฺจาม                      กิณฺหุ<sup>๓</sup> เตสํ วณฺิมฺหเส<sup>๔</sup> ฯ
- [๒๕๐] อตฺโถ อตฺถิ สรีรสฺมี                      วุฑฺฒพฺยสฺส นโม กเร  
 อตฺโถ อตฺถิ สุชาตสฺมี                      สีสํ อสฺมาก รุจจตีติ ฯ

สาธุสึลชาตกั ทสมํ ฯ

รุททวคโค ปณฺจโม ฯ

## ตสฺสุทฺทานํ

อปริหฺก รุปรวตี มุสโล  
 ปวสฺนติ สปณฺจมโปกฺขรณิ  
 อถ มุตฺติมวณฺิช อุมฺหยเต  
 จิรอาคต โภฏฐ สรีร ทส ฯ

๑ ม. นาทสํ ฯ

๒ ส. ย. การํ กตฺวา ฯ

๓ ม. กิณฺหุ ฯ

๔ ม. วณฺิมฺหเส ฯ

## ๖ นตัมพหุหวกโค

### ๑ พนธนาकारชาตกัม

- [๒๕๑]      น    ตัม    ทพ्हัม    พนฺธนมาहु    ธีรา  
          ยथायस्    ทारुषप्पพชणज  
          सारत्तरत्ता    मणिगुणुत्तलेसु  
          पुत्तत्तेसु    तारेसु    ज    या    अपेक्खा ५
- [๒๕๒]      एतम्    तप्हम्    พนฺธनมาहु    ธีरा  
          ओहारिन्    लिल्लिहुप्पम्मणज्<sup>๑</sup>  
          एतम्मपि    जेत्तवान्    वञ्जन्ति    ธีरा  
          अनपेक्खिन्    गामसुष्    पहायाति ५
- พนธนาकारชาตกัม    प्रजम् ५

### ๒ เกพิลลชาตกัม

- [๒๕๓]    หังสา    โกญจา    มยฺวรา    จ    หตฺถโย<sup>๒</sup>    ปสทา    มิกา  
          สพฺเพ    ลีสฺส    ภายนฺติ    นตฺถิ    กายสฺมิ    ตุลฺยตา ५
- [๒๕๔]    เอวเมว    มฺนุสฺเสสฺสุ    ททโร    เจปิ    ปญฺญา  
          โส    हि    ตตฺถ    มहा    โหติ    เนว    พาลो    สรีรวาติ ५
- เกพิลลชาตกัม    หุติยัม ५

---

๑ ม. ลิลลิลฺ หุप्ปम्मณจฺ ๕      ๒ ม. หตฺถโย ๕



## ๕ คงฺเคยฺยชาตกํ

- [๒๕๙] °โสภนฺติ มจฺฉา คงฺเคยฺยา อโถ โสภนฺติ ยามฺนา°  
 จตฺตฺตฺตฺตํ<sup>๒</sup> ปฺริโส นิโครธปริมณฑฺลโธ  
 อีสกยตฺตีโว จ สพฺเพว อตีโรจติ ๑
- [๒๖๐] ยํ ปุจฺฉิตฺโต น ตํ อกฺขา<sup>๓</sup> อณฺณํ อกฺขาติ<sup>๓</sup> ปุจฺฉิตฺโต  
 อตฺตปฺปลสฺสโก โปโส นายํ อสฺมา กฺรุจฺฉิตฺติ ๑

คงฺเคยฺยชาตกํ ปณฺจมํ ๑

## ๖ กุรุํคมฺมิชชาตกํ

- [๒๖๑] อิงฺฆ วฑฺฒมย<sup>๔</sup> ปาสํ จินฺท ทนฺเตหิ กจฺจป  
 อหํ ตถา กริสฺสามิ ยถา เนหิติ ลุฑฺทโก ๑
- [๒๖๒] กจฺจป ปาวิสี วาริ กุรุํโค ปาวิสี วนํ  
 สตปฺตฺโต ทุมคฺคมา ทูเร ปฺตฺเต อปานยิตฺติ ๑

กุรุํคมฺมิชชาตกํ ฉกฺโข ๑

## ๗ อสฺสกชาตกํ

- [๒๖๓] อยมสฺสกราชน เทโส วิจฺริโต มยา  
 อนุกามยกาเมน<sup>๕</sup> ปิเยน ปตินา สห ๑
- [๒๖๔] นวณ สฺขทฺกฺเขน โปราณํ อปฺธิยติ<sup>๖</sup>  
 ตสฺมา อสฺสกรณฺวาว กิโณ ปิยตโร มมฺนฺติ<sup>๗</sup> ๑

อสฺสกชาตกํ สตฺตมํ ๑

๑-๑ ม. โสภติ มจฺฉิ คงฺเคยฺโย อโถ โสภติ ยามฺเน ๑    ๒ ม. จตฺตฺตฺตํ ๑  
 ๓ ม. อกฺขาลี ๑    ๔ ม. วฑฺฒมย ๑    ๕ สී. ย. อนุกามยานุกาเมน ๑  
 ๖ ม. อปฺธิยติ ๑    ๗ ม. มมาติ ๑

๘ สุธุมารชาตกั<sup>๑</sup>

- [๒๖๕] อลเมเตหิ อมฺเพหิ ชมฺพุหิ ปนเสหิ จ  
 ยานิ ปารํ สมฺททสส วรํ มยฺหํ อุมฺพุโร ๑
- [๒๖๖] มหตี วต เต โพนฺหิ น จ ปญฺญา ตทฺฐปิกา  
 สุธุมาร<sup>๒</sup> วณฺจิตฺโต เมลฺลิตฺติ คจฺจนฺทานิ ยถาสฺสขนฺตฺติ ๑

สุธุมารชาตกั อฏฺฐจมํ ๑

๙ กกุกรชาตกั<sup>๓</sup>

- [๒๖๗] ทิฏฺฐจา มยา วเน รุกฺขา อสฺสกณฺณนา วิภาทกา<sup>๔</sup>  
 น ตานิ เอวํ สกฺกนฺตฺติ ยถา ตวํ รุกฺขํ สกฺกสิ ๑
- [๒๖๘] ปุราณกุกฺโคร<sup>๕</sup> อยํ ภตฺตวา ปญฺชวมาคฺโต  
 กุสโล วาลปาสาณํ อปกฺกมตฺติ ภาสตีตฺติ ๑

กกุกรชาตกั นวมํ ๑

## ๑๐ กนฺทคฺลกชาตกั

- [๒๖๙] อมฺโภา โโก นามยํ รุกฺโข สินฺนปตฺโต<sup>๖</sup> สกณฺณโก  
 ยตฺถ เอกปฺปหาเรน อุตฺตมมฺงคํ วิสาฎฺฐิตํ<sup>๗</sup> ๑

๑ ม. สุธุ ... ๑

๒ ม. สุธุมาร ๑

๓ ม. กุกุกุชาตกั ๑

๔ ม. สัพพตฺถ วิภิกฺกา ๑

๕ ม. ปุราณกุกุโฏ ๑

๖ ส. ย. สีนปตฺโต ๑

๗ ม. วิภชฺชิตํ ๑

[๒๗๐]

อจาริ วตายํ วิตุทํ วนานิ  
 กณฺจงฺครุกฺเขสุ อสารเกสุ  
 อถาสทา ขทิริ ชาติสารํ  
 ยตฺถพฺพิทา ครุเพ อุตฺตมฺงคฺนฺติ ฯ

กนฺทคฺลกชาติกํ ทสมํ ฯ

นตฺทพฺพหฺวคฺโค ฉนฺโฉ ฯ

ตสฺสุทฺทานํ

ทพฺพพนฺธน หํสวโร จ ปฺน  
 วิรูปกฺข สวิญฺจก มจฺจวโร  
 สกฺรุงค สอฺสสก อมฺพวโร  
 ปฺน กุกฺกุฏโก ครุเพน ทส ฯ

## ๗ พีรณตถมภากวคโค

### ๑ โสमतตตชาตกำ

- [๒๗๑] อกาลิ โยคคัม ชุมมปมตโต  
สัจจันรํ พีรณตถมภากสมิ  
พุกากาลิ อญญํ<sup>๑</sup> ปริสํ วิคยห  
น นียยโม ตายติ อปปญญํ ๗
- [๒๗๒] ทวยํ ยาจนโก ตาต โสमतตต นิคจจติ  
อลามํ ฆนลามํ วา เอวํ ฆมมา หิ ยาจนาติ ๗
- โสमतตตชาตกำ ปจมํ ๗

### ๒ อัจฉิน္ณภตตชาตกำ

- [๒๗๓] อญโณ อุปริโม วณโณ อญโณ วณโณ จ เหมจฺจิม  
พุราหฺมณิ เตวว ปุจฺจามิ กิ เหมจฺจา กิณจ อุปฺปริ ๗
- [๒๗๔] อหํ นโณสฺมิ ภทฺทเต มิกฺขโกสฺมิ อิทาคโต  
อยํ หิ โกณฺณจเมตฺติณโณ อยํ โส ยํ คเวสสีติ ๗
- อัจฉิน္ณภตตชาตกำ พุติยํ ๗

### ๓ ภารุราชชาตกำ<sup>๒</sup>

- [๒๗๕] อีสินมนฺตรํ กตฺวา ภารุราชาติ เม สุตํ  
อฺจฺฉินฺโน สห รณฺเฑหิ<sup>๓</sup> ส ราชา วิภวํ คโต ๗

๑ สี. ม. สญญํ ๗ ๒ ม. ภารุชาตกำ ๗ ๓ ย. รณฺเฑน ๗



[๒๗๖] ตสฺมา หิ ฉนฺทาคมนํ นปฺปสฺสํหุติ ปณฺทิตา  
 อทฺถจฺจิตฺโต ภาเสยฺย คิริํ สจฺจฺอุปสภฺหิตนฺติ ฯ  
 ภรฺุราชชาตกํ ตตฺติยํ ฯ

#### ๔ ปุณฺณนทฺีชาตกํ

[๒๗๗] ปุณฺณํ นทฺี เยน จ เปยฺยมาหุ  
 ชาตํ ยวํ เยน จ คฺยุหมาหุ  
 ทูรํ คตํ เยน จ อวฺหยนฺติ  
 โส ตฺยามาโต นนฺท จ ภูณฺช พฺราหฺมณฺ ฯ  
 [๒๗๘] ยโต มํ สรตฺธี ราชา วายสมฺปิ ปเทตเว  
 หํสา โภณฺจา มยฺยุรา จ อสตีเยว ปาปิยาติ ฯ  
 ปุณฺณนทฺีชาตกํ จตฺตํ ๑

#### ๕ กจฺจปฺชาตกํ

[๒๗๙] อวธิ วต อตฺตานํ กจฺจโปว ปพฺยาหฺรํ<sup>๑</sup>  
 สุกฺคหิตสฺมี กจฺจสฺมี วาจา ย สกฺิยา วธิ ฯ  
 [๒๘๐] เอตมฺปิ ทิสฺวา นรวิรเสฏฺฐจ  
 วาจํ ปมฺุญฺเจ กุสลํ นาตีเวลํ  
 ปสฺสตี พนฺุภาณฺน กจฺจปํ พฺยสนํ คตนฺติ ฯ  
 กจฺจปฺชาตกํ ปณฺจมํ ฯ

๑ ลี. ม. กจฺจโป วยาหฺรํ คิริํ ฯ

## ๖ มัจฉชาตกั

- [๒๘๑] น มายมคฺคิ ตปติ น สฺฐิลเ สธาธุ ตจฺฉิโต  
 ยญจ มํ มณฺณเต มจฺฉิ อณฺณํ โส รติยา คโต ฯ
- [๒๘๒] โส มํ ทหติ ราคคฺคิ จิตฺตณฺจฺฐปตเปติ มํ  
 ชาลิโน มุณฺจถยิธา มํ น กาเม หณฺณเต กฺวจีติ ฯ

มัจฉชาตกั ฉนฺฉํ ฯ

## ๗ เสคฺคชาตกั

- [๒๘๓] สพฺโพ โลโก อตฺตมโน อโหสิ  
 อโกวิทา คามธมฺมสฺส เสคฺค  
 โกมารโก นาม ตวชฺช ธมฺโม  
 ยํ ตวํ คหิตา ปวเน ปโรหสิ ฯ
- [๒๘๔] โย หุทฺชณฺญาย ภาเวยฺย ตาณํ  
 โส เม ปิตา หุทฺธิ วนเ กโรติ  
 สธา กสฺส กนฺทามิ วนสฺส มชฺเช  
 โย ตายิตา โส สหสา กโรตีติ ฯ

เสคฺคชาตกั สตฺตมํ ฯ

## ๘ กุณฺวาณิชชาตกั

- [๒๘๕] สจฺจสฺส สาทฺเตยฺยมิทํ สฺวจินฺติตํ  
 ปจฺจโจทฺทิตํ ปฏฺฐิกุณฺนสฺส กุณฺ  
 ฬาลํ เจ ชาเทยฺยํ<sup>๑</sup> มฺมุสิกา  
 กสฺมา กุมารํ กุลลา โน<sup>๒</sup> หเรยฺยํ ฯ

๑ ลี. ย. อเทยฺยํ ฯ

๒ ม. น ฯ

[๒๘๖]            กุณฺสสุส หิ สนฺติ กุณฺนกุณฺนา  
                   ภวติ ปโร<sup>๑</sup> นิกตฺโณ นิกตฺยา  
                   เทหิ ปฺตฺตฺนญฺจ ฬาลนฺญฺจสุส ฬาลํ  
                   มา เต ปฺตฺตฺมहाสิ ฬาลนฺญฺจโหติ ฯ  
                   กุณฺวาณิซชาตํ อญฺจมํ ฯ

### ๙ ครหิตชาตํ

[๒๘๗]    หิรณฺญํ เม สุวณฺณํ เม            เสา รตฺติณฺหิวา กถา  
                   ทุมฺเมธานํ มนุสฺसानํ            อริยธมฺมํ อปฺสสํ  
 [๒๘๘]    เทว เทว คหปตโย เคเห            เอโก ตตฺถ อมสฺสุโก  
                   ลมฺพตฺถโน เวณิกโต            อโถ องกิตกณฺณโก  
                   กีโต ธเนน พหุณา            โส ตํ วิตุทเต ชนฺนติ ฯ  
                   ครหิตชาตํ นวมํ ฯ

### ๑๐ ธมฺมทฺชชาตํ

[๒๘๙]    สุขํ ซีวิตฺรุเปสิ                    รฏฺฐา วิวนมาคโต  
                   โส เอกโก (อรณฺณสมิ<sup>๒</sup>) รุกฺขมฺมุเล            กปฺโณ วิย ฉายสิ ฯ  
 [๒๙๐]    สุขํ ซีวิตฺรุเปสมิ                    รฏฺฐา วิวนมาคโต  
                   โส เอกโก (อรณฺณสมิ) รุกฺขมฺมุเล            กปฺโณ วิย ฉายามิ  
                   สํ ธมฺมํ อนุสฺสรนฺติ ฯ  
                   ธมฺมทฺชชาตํ ทสมํ ฯ  
                   พีรณตถมภกาวคโค สุตโตโม ฯ

๑ ม. ภวติ จาปี ฯ

๒ ม. อยํ ปาโห นตฺถิ ฯ เอวมฺปฺริปี ฯ

ตสสุททานัน

อถ พีรณตถมภาวโร จ นโณ  
 กุรุราชวรุตตม ปุณณนที  
 พหุภาณิ อคฺติ ปวเน มฺมุสิกา  
 สห ลมฺพตถโน กปณเน ทส ฯ

## ๘ กาสาววคฺโค

### ๑ กาสาวชาตกํ

- [๒๙๑] อนิกฺกสาโว กาสาวํ โย วตฺถํ ปฺริทฺทิสฺสตี  
อเปโต ทมสจฺเจน น โส กาสาวมรฺหตี ฯ  
[๒๙๒] โย จ วนฺตกสวสฺส สึลฺลสุ สฺสุมาทิตฺโต  
อูเปโต ทมสจฺเจน ส เว กาสาวมรฺหตีตี ฯ

กาสาวชาตกํ ปจฺมํ ฯ

### ๒ จุลฺลนนฺทียชาตกํ

- [๒๙๓] อิทํ ตทาจฺริวโจ ปาราสฺริโย ยทาพฺรวี<sup>๑</sup>  
มา สุ ตวํ อกริ<sup>๒</sup> ปาปํ ยํ ตวํ ปจฺฉา กตฺตเป ฯ  
[๒๙๔] ยานิ กโรตี ปุริโส ตานิ อตฺตนิ ปสฺสตี  
กฺลฺยาณการี กฺลฺยาณํ ปาปการี จ ปาปกํ  
ยาทิสํ วปเต พิชํ ตาทิสํ หรเต ผลนฺตี ฯ

จุลฺลนนฺทียชาตกํ ทฺติยํ ฯ

### ๓ ปุณฺณทตฺตชาตกํ

- [๒๙๕] นเม นมนฺตสฺส ภาเช ภชฺนตํ  
กิจฺจานุภพฺพสฺส กเรยฺย กิจฺจํ  
นानตฺถกามสฺส กเรยฺย อตฺถํ  
อสมฺภชฺนตฺมปิ น สมฺภเชยฺย ฯ

๑ ม. ยทพฺรวี ฯ

๒ สึ. ย. อกรา ฯ

[๒๙๖] จเช จชนฺตํ วนถํ น กยิรา  
 อเปตจิตฺเตน น สมฺภเชยฺย  
 ทิโช ทุมํ ชีณผลํ<sup>๑</sup> ฌตฺวา  
 อญฺญํ สเมกฺเขยฺย มหา ทิ โลโกติ ฯ  
 ปุฎฺฐกตฺตชาตักํ ตติยํ ฯ

#### ๔ กุมภีลชาตัก

[๒๙๗] ยสฺเสเต จตุโร ฌมฺมา คุณฺหา ปรมภทฺทกา<sup>๒</sup>  
 สจฺจํ ฌมฺโม ติติ จาโค ทิฏฺฐจํ โส อติวตฺตติ ฯ  
 [๒๙๘] ยสฺส เจเต น วิชฺชนฺติ คุณฺหา ปรมภทฺทกา  
 สจฺจํ ฌมฺโม ติติ จาโค ทิฏฺฐจํ โส นาติวตฺตตีติ ฯ  
 กุมภีลชาตักํ จตฺตถํ ฯ

#### ๕ ขนฺติวณฺณชาตัก

[๒๙๙] อตฺถิ เม ปุริโส เทว สพฺพกิจฺเจสุ พยาวโณ  
 ตสฺส เจโกปราชตฺถิ ตตฺถ ตวํ กิณฺติ มณฺณสิ ฯ  
 [๓๐๐] อมฺหากํ อตฺถิ<sup>๓</sup> ปุริโส เอทิสฺส อิชฺ วิชฺชติ  
 ทูลลโภา องฺคสมฺปนฺโน ขนฺติ อสฺมาก รุจฺจตีติ ฯ  
 ขนฺติวณฺณชาตักํ ปณฺจมํ ฯ

๑ ม. ชีณผลนฺติ ฯ ๒ ลี. ม. วานรินฺท ยถา ตว ฯ ๓ ม. อมฺหากมฺปตฺถิ ปุริโส ฯ

## ๖ โกลิยชาตกั

- [๓๐๑] กाले निग्गमना साธु      नाकाले साधु निग्गमो  
 อกาลเณ หิ นิग्गम्म      เอกกมปิ พหุชฺชโน  
 น กิณฺจิ อตฺถํ ชาเตติ<sup>๑</sup>      ชงฺกเสนาว โกลิยํ ฯ
- [๓๐๒] ธีโร<sup>๒</sup> วิธิวิธานญญ      ปเรสํ วิวรานฺคฺค  
 สพฺพามิตฺเต วสีกตฺวา      โกลิโยว ลุขี ลียาติ ฯ
- โกลิยชาตกั จญฺจํ ฯ

## ๗ คฺฤปาณกชาตกั

- [๓๐๓] ลูโร ลูเรน สงฺคมม      วิกกนฺเตน ปหารินา  
 เอหิ นาค นีวตฺตสฺส      กิณฺหุ ภูโต ปลายสิ  
 ปสฺสนตฺถ องฺคมคธา      มม ตฺยฺหมฺจ วิกกมํ ฯ
- [๓๐๔] น ตํ ปาหา วธิสฺสามิ      น ทนฺเตหิ น โสณฺฐิตฺยา  
 มีเฟฺหน ตํ วธิสฺสามิ      ปฺปฺติ หนฺนตฺถ ปฺปฺตินาติ ฯ
- คฺฤปาณกชาตกั สตฺตมํ ฯ

## ๘ กามนีตชาตกั

- [๓๐๕]      ตโย คิริ อนฺตรํ กามยามิ  
 ปญฺจาโล<sup>๓</sup> กุรุโย เกกเก จ  
 ตตฺตตฺตริ พฺราหฺมณ กามยามิ  
 ติกิจฺฉ มํ พฺราหฺมณ กามนีตํ ฯ

๑ ม. ไชเตติ ฯ

๒ ม. ธีโร จ ฯ

๓ ส. ม. ปญฺจาลา ฯ

[๓๐๖] กณหาหิ ทฏฺฐสฺส กโรนฺติ เหนเก  
 อมนุสฺสวิญฺจสฺส<sup>๑</sup> กโรนฺติ ปณฺทิตา  
 น กามนีตสฺส กโรติ โกลิ  
 โอบกนฺตสฺสกสฺส หิ กา ติกิจฺฉาติ ฯ  
 กามนีตชาตกำ อฏฺฐมํ ฯ

### ๙ ปลายิชาตกำ

[๓๐๗] คชคฺคเมเมภิ หยคฺคมาลิกิ  
 รณฺุมิชาเตภิ สราภิวสฺสภิ<sup>๒</sup>  
 ธนฺคฺคหา<sup>๓</sup> วฏฺฐทพฺพปหาริกิ  
 ปริวาริตา ตกฺกสิลา สมฺนตฺโต ฯ

[๓๐๘] <sup>๔</sup>อภิชาวถา จุปฺตถา จ<sup>๔</sup>  
 วิวิธวินทิตา<sup>๕</sup> ว ทนฺตภิ  
 วตฺตตชฺช ตุมฺโล โสมโส<sup>๖</sup>  
 ยถา วิชฺชุตตา ชลชรสฺส คชฺชโตติ ฯ

ปลายิชาตกำ นวมํ ฯ

๑ สී. ย. อมนุสฺสวทสฺส, ม. อมนุสฺสปวิญฺจสฺส ฯ ๒ ม. สราภิวสฺสภิ ฯ

๓ สී. ม. ธนฺคฺคหา ฯ ๔-๔ ม. อภิชาวถ จุปฺตาวถ จ ฯ ๕ ม. วิวิธา วินาทิตา ฯ

๖ ม. ... โสมโส ยถา วิชฺชุตตา ... ฯ



๑๐ ทุติยปฺลายุชาตกั<sup>๑</sup>

- [๓๐๙]      ธชมปริมิตํ  อนนตฺตปารํ  
                   ทุปฺปสฺหํ  ชงฺเกหิ  สาครมिव  
                   คิริมिव  อนิเลน  ทุปฺปสฺโห<sup>๒</sup>  
                   ทุปฺปสฺโห  อหฺมชฺช  ตาทิเสน ๑
- [๓๑๐]      มา  พาลิยํ  วิปฺปลปิ<sup>๓</sup>  น  หิสฺส  ตาทิสํ  
                   วิทฺยหเส<sup>๔</sup>  น  หิ  ลภเส  นิเสธกํ  
                   อาสชฺชลิ  คชมิว  เอกจารินํ  
                   โย  ตํ  ปทา  นพฺมिव  โปถยิสฺสตีติ ๑
- ตุติยปฺลายุชาตกั  ทสมํ ๑  
                   กาสาววคฺโค  อฏฺฐโม ๑

## ตสฺสุทฺทหานํ

                  วรวตฺถ  วโจ  ทุมชฺเฌนผลํ  
                   จตุโรธมมวํ  ปฺริสฺสุตฺตม  
                   ชงฺก  มคธา  จ  ตโยคิริ  นาม  
                   คชคฺควโร  ชชวเรน  ทส ๑

๑ ม. ทุติยปฺลายุตฺตชาตกั ๑   ๒ ม. ทุปฺปสฺโยห ๑   ๓ ม. วิลปิ ๑  
 ๔ ลี. ย. วิพฺยหเส, ม. วิทฺยหเส ๑

## ๙ อุปาหนวคโค

### ๑ อุปาหนชาตกำ

- [๓๑๑] ยถาปี กิตา ปุริสสุปาหนา  
สุขสส อตถาย หุขุ อุปพพเท  
म्मมาภิตตดา ตลสาว ปีพิตา<sup>๑</sup>  
ตสเสว ปาเท ปุริสสุส ขาหเร ฯ
- [๓๑๒] เอวเมว โย หุกุกุลิโน อนริโย  
ตุมหากัม วิชชญจ สุตญจ อาหिय  
ตเมว โส ตตถ สุตเทน ขาหติ  
อนริโย วุจจตุปาหนูปไมติ<sup>๒</sup> ฯ

อุปาหนชาตกำ ปรหม ฯ

### ๒ วิณญาณชาตกำ

- [๓๑๓] เอกจินตितโต อยมตโต พาโล อปริณายโก  
น หิ ขุชเชน วาเมน โภติ สงคนตุมรหลิ ฯ
- [๓๑๔] ปุริสสุสภัม มณณมานา อหัม ขุชชมกามยัม  
โสยัง สงกุฎิตโต เสติ จินนตุนติ ยถา วิณชาติ ฯ

วิณญาณชาตกำ หุติยัม ฯ

---

๑ ม. ถลสาว ปีพิตา ฯ

๒ ม. วุจจติ หุปาหนูปไม ฯ

## ๓ วิกณฺณกชาตกํ

- [๓๑๕] กามํ ยหํ อิจฺฉลลิตฺเตน คจฺฉ  
 วิทฺโธลลิตฺติ มมฺมมฺหิตฺติ วิกณฺณเกน  
 หโตลลิตฺติ ภตฺเตน สวาทิตฺเตน<sup>๑</sup>  
 โลโลว<sup>๒</sup> มจฺฉเ ออนุพฺนฺธมาโน ๑
- [๓๑๖] เอวมปี โลกามิสฺสโมปตฺนโต  
 วิหฺยตฺติ จิตฺตวสานฺวตฺตํ  
 โส หยตฺติ ญาติสฺซาน มชฺเช  
 มจฺฉานฺนคโค โสริว ลุํสุมาโรติ ๑
- วิกณฺณกชาตกํ ตติยํ ๑

## ๔ อลิตาภฺชาตกํ

- [๓๑๗] ตวเมวทานิมกริ<sup>๓</sup> ยํ กาโม พุยคมา ตยิ  
 โสยํ อปฺปปฏิสฺสนฺธิโก ขรา จินฺนํว เรนุ<sup>๔</sup> ๑
- [๓๑๘] อตฺตริจฺฉ<sup>๕</sup> อติโลเกน อติโลภมฺเทน จ  
 เอวํ หายติ อตฺตมฺหา อหํว อลิตาภฺชาตํ ๑
- อลิตาภฺชาตกํ จตฺตตํ ๑

๑ ม. สุวาทิตฺเตน ๑ ๒ ม. โลโล จ ๑ ๓ ม. ตวเมวทานิมกร ๑  
 ๔ ลี. ย. เรนุ, ม. ขรจินฺนํว เรนุ ๑ ๕ ม. อตฺตริจฺฉ

## ๕ วจนชนชาตกำ

- [๓๑๙] สุขา ฆรา วจนชน สหิรณณา สโกชนา  
 ยตถ ภูตวา ปวิตวา จ สเยยยาสิ<sup>๑</sup> อนุสสุโก ๑
- [๓๒๐] ฆรา นานีหมานสส ฆรา นากณโต มุสา  
 ฆรา นาทินนทณสส ปเรส อนิกุพโต  
 เอว นิททำ ทุรภิสมาร<sup>๒</sup> โก ฆรं ปฏิปชชตีติ ๑

วจนชนชาตกำ ปณจมံ ๑

## ๖ พกชาตกำ

- [๓๒๑] ภาทโก วดายं ปกชี ทิโซ กุมุทสนนิโฆ  
 วุปลนเตหิ ปกเชหิ มนุทมนุโทว ฉายติ ๑
- [๓๒๒] นาสส ลีสํ วิชานาถ อนณณาย ปลंसถ  
 อเมห ทิโซ น ปาเลติ เตน ปกชี น ผนทตีติ ๑

พกชาตกำ ฉมฺจํ ๑

## ๗ สากेतชาตกำ

- [๓๒๓] โก ญุ โข ภควา เหตุ เอกจเจ อิช ปุคฺคเล  
 อตีว หทยं นิพฺพาทิ จิตฺตณฺจปิ ปลีหติ ๑
- [๓๒๔] ปุพฺพเว สนนฺวิวาเสน ปจฺจุปปนฺนหิตฺเตน วา  
 เอวฺนุตํ ชายเต เปมํ อุปปลवं ยถาทเกติ ๑

สากेतชาตกำ สตฺตมํ ๑

๑ ม. สเยยยาถ ๑

๒ ลี. ย. ทุรภิวา ๑

## ๘ เอกปทชาตกำ

- [๓๒๕] อิงฆ เอกปทํ ตาต อเนกตถปทสฺลิตํ<sup>๑</sup>  
 กิณฺจิ สงฺคหิตํ พฺรหฺมิ เยนตถเถ สาธเยมเส ๑
- [๓๒๖] ทกฺเขยฺเยกปทํ ตาต อเนกตถปทสฺลิตํ  
 ตณฺจ สึเลน สํยฺตตํ ชนฺตिया อุปปาทิตํ  
 อลํ มิตฺเตเต สฺขาเปตฺตุ อมิตฺตานํ ทุขาย วาตี<sup>๒</sup> ๑
- เอกปทชาตกำ อฏฺฐมํ ๑

๙ หริตมาตชาตกำ<sup>๓</sup>

- [๓๒๗] อาสีวิสมฺปิ มํ สนฺตํ ปวิฏฺจํ กุมินามุขํ  
 รุจฺจเต หริตมาตา ยํ มํ ขาหนฺติ มจฺจกา ๑
- [๓๒๘] วิลุมฺปเตว บุริโส ยาวสฺส อุปกปฺปติ  
 ยทา จณฺเณ วิลุมฺปนฺติ โส วิลฺลฺลฺโต วิลุมฺปตีติ ๑
- หริตมาตชาตกำ นวมํ ๑

## ๑๐ มหาปิงฺคฺลชาตกำ

- [๓๒๙] สพุโไพ ชโน หีลิตโต ปิงฺคฺเลน  
 ตสฺมี มเต ปจฺจยํ<sup>๔</sup> เวทยนฺติ  
 ปิโย นุ เต อาสิ อกณฺหนฺตโต  
 กสฺมา นุ ตวํ โรทฺลฺลฺโร ทวารปาล ๑

๑ ลี. ยุ. ... ปทนิสฺลิตํ ๑    ๒ ม. จาติ ๑    ๓ ม. หริตมณฺฑทุกชาตกำ ๑  
 ๔ ม. ปจฺจยา ๑

- [๓๓๐]           น เม ปิโย อาสิ อกณฺหเนตฺโต  
                   ภายามิ ปจฺจาคมนาย ตสฺส  
                   อิโต คโต หีเสยฺย มจฺจุราชํ  
                   โส หีลิตฺโต อาเนยฺย ปฺน อิท ๑
- [๓๓๑]   ททฺโธ วาหสฺสเสหิ           ลิตฺโต อมฺภูสฺสเทหิ โส  
           ปริกฺขิตฺตา<sup>๑</sup> จ สฺวา ภูมि       มา ภายิ นาคมิสฺสตีตี<sup>๒</sup> ๑
- มหาปิณฑลชาตกัม ทสมํ ๑  
                   อุปาหนวคโค นวโม ๑

ตสฺสุทฺททานํ

      วรุปาหน ชุชฺช วิกณฺณกโก  
       อลิตาภุย ปญฺจมวจฺจนโช  
       ทิช เปมวรุตฺตม เอกปทํ  
       กุมินามุข ปิณฑลเกน ทส ๑

๑ ม. ปริกขิตา ๑

๒ ลี. อัย ปจฺฉิมคคาถา น ทิสฺสตี ๑

## ๑๐ ลีคาลวคโค

### ๑ สัพพทาจิชชาตกำ

- [๓๓๒] ลีคาลอ มาณถทโธ จ      ปรีวารน อตถโก  
ปาปฺณิ มหตี ภูมี      ราชาลี สัพพทาจินัน ๑
- [๓๓๓] เอวเมว มนุสฺเสสุ      โย โหติ ปรีวารวา  
โส หิ ตตฺถ มหา โหติ      ลีคาลอ วีย ทาจินนฺติ ๑

สัพพทาจิชชาตกำ ปจฺม ๑

### ๒ สุนชชาตกำ

- [๓๓๔] พาโล วตายํ สุนฺชโ      โย วรตฺตํ น ชาหติ  
พนฺธนา จ ปโมเจยฺย<sup>๑</sup>      อลิตัว<sup>๒</sup> ฆรํ วเช ๑
- [๓๓๕] อฏฺฐิตํ เม มนฺสฺมี เม      อโถ เม หทยเ กตํ  
กาลญจ ปฏฺฐิกงฺขามิ      ยาว ปสฺสปตฺตฺชฺชโนติ<sup>๓</sup> ๑

สุนชชาตกำ หุตฺติยํ ๑

### ๓ คุตฺตลิลชาตกำ

- [๓๓๖] สตฺตตตฺตนฺตี สุมฺธฺรํ      รามณฺเยยํ อวาจยฺี  
โส มํ รงฺคมฺหิ อเวหติ      สรณํ เม โหติ โกลิย ๑
- [๓๓๗] อหํ ตํ สรณํ สมฺม      อหมาจฺริยปฺปฺชโก  
น ตํ ชยิสฺสตี ลิสฺโส      ลิสฺสมมาจฺริย เชสฺสตีติ ๑

คุตฺตลิลชาตกำ ตตฺติยํ ๑

๑ ม. ปมฺญเจยฺย ๑

๒ ม. อลิตัว จ ๑

๓ ม. ... ปสฺสปตฺตฺชฺชโน ๑

## ๔ วิคติจจนชาตกัม

- [๓๓๘] ยัม ปัสสตี น ตัม อิจฉตี ยถจ น ปัสสตี ตัม กิร อิจฉตี  
มณณามิ จิรํ จริสฺสตี น หิ ตัม ลจฉตี ยัม โส อิจฉตี ฯ
- [๓๓๙] ยัม ลภตี น เตน ตุสฺสตี ยัม [๑] ปตฺเถตี ลหุขํ หีเพตี  
อิจฉา หิ อนนฺตโคจรา วิคติจจนัน<sup>๑</sup> นโม กโรมเสตี ฯ

วิคติจจนชาตกัม จตฺตถํ ฯ

## ๕ มุลปริยายชาตกัม

- [๓๔๐] กาโล อสตี ภูตานิ สพฺพาเนว สหตฺตนา  
โย จ กาลสมฺโส ภูโต ส ภูตปจฺนี ปจิ ฯ
- [๓๔๑] พหุณี นรสีสฺตานิ โลมสฺตานิ พุรฺหฺานิ จ  
คฺิวาสฺ ปฏฺิมุกฺกานิ โกจิ เทเวตฺถ กณฺณวาตี ฯ

มูลปริยายชาตกัม ปณฺจมํ ฯ

๖ พาโลวาทชาตกัม<sup>๓</sup>

- [๓๔๒] หนฺตฺวา อตฺวา<sup>๔</sup> วริตฺวา จ เทตี ทานํ อสณฺณโต  
อึทิสํ ภาตฺตํ ภูณฺชมาโน ส ปาปมฺุปฺลิมฺปตี<sup>๕</sup> ฯ
- [๓๔๓] ปุตฺตทารมฺปิ เจ หนฺตฺวา เทตี ทานํ อสณฺณโต  
ภูณฺชมาโนปิ สปฺปณฺโณ น ปาปมฺุปฺลิมฺปตีตี ฯ

พาโลวาทชาตกัม ฉณฺฐํ ฯ

๑ ม. เอตฺถนฺตเร จสทฺโท ทิสฺสตี ฯ ๒ ม. วิคติจจนัน ฯ ๓ สී. เตโลวาทชาตกัม ฯ  
๔ ม. เณตฺวา ฯ ๕ สී. ม. ยฺ. ปาเนน ฯ เวมฺบุปริปี ฯ



## ๗ ปาทถชลิชาตกั

- [๓๔๔] อหุธา ปาทถชลิ สพเพ ปณณาย อติโรจติ  
 ตถา หิ โอฏฺจํ ภาณชติ อุตฺตริ ฐุน ปสฺสติ ฯ
- [๓๔๕] นายํ ฐมฺมํ อฐมฺมํ วา อตฺถานตฺถณฺจ พุชฺฌติ  
 อณฺณตฺร โอฏฺจนิพฺโภคา นายํ ชานาติ กิณฺจนนฺติ ฯ

ปาทถชลิชาตกั สตฺตมํ ฯ

## ๘ กิสุโกปมชาตกั

- [๓๔๖] สพเพหิ กิสุโก ทิฏฺฐโจ กิเนวตฺถ วิจิกิณฺณ  
 น หิ สพเพสุ จาเนสุ สารถิ<sup>๑</sup> ปริปฺจุฉิโต ฯ
- [๓๔๗] เอวํ สพเพหิ ญาเณหิ เยสํ ฐมฺมา อชานิตา  
 เต เว ฐมฺเมสุ กงฺขนฺติ กิสุกฺสมิว ภาตโรติ ฯ

กิสุโกปมชาตกั อฏฺฐมํ ฯ

## ๙ สาลกชาตกั

- [๓๔๘] เอกปฺตฺตโก ภวิสฺสลิ  
 ตฺวณฺจ โน เหสฺสลิ อีสฺสโร กุเล  
 โอโรห ทุมฺสฺมา สาลก  
 เอหิ ทานิ ฆรกั วเชมเส ฯ

๑ ม. สารถิ ฯ

[๓๔๙]            นनु มํ สุททโยติ<sup>๑</sup> มณฺวลิ  
                     ยณฺจ มํ หนฺลิ เวฬุยภูจฺฉิยา  
                     ปกฺกมฺพวเน รามเส  
                     คจฺฉ ตฺวํ ฆรํ ยถาสฺขนฺติ ฯ  
                             สาลกชาตกํ นวํ ฯ

### ๑๐ กปิชาตกัม

[๓๕๐]            อโย อิติ อุปสมสณฺณเม รโต  
                     ส ตฺถุจฺฉติ ลิตฺติรมาเยน อหฺริโต<sup>๒</sup>  
                     หนฺท อโย ปวิสตุํ อคารํ  
                     วิเนตุ ลีตํ ทรณฺจ เกวลํ ฯ

[๓๕๑]            นายํ อิติ<sup>๓</sup> อุปสมสณฺณเม รโต  
                     กปิ อโย ทุมฺพรสาชโคจโร<sup>๔</sup>  
                     โส ทฺสโก โรสโก จาปิ ชมฺโม  
                     สเจ วเช อิมฺปิ ทฺสเย ฆรณฺติ<sup>๕</sup> ฯ

                    กปิชาตกํ ทสมํ ฯ  
                     ลิตฺทาลวคฺโค ทสมฺ ฯ

---

๒ ลี. ย. นนุ มํ ททโยติ ฯ      ๒ ม. อญฺฉิตฺโต ฯ                      ๓ ม. อิติ ฯ  
 ๔ ลี. ม. ทุมวรสาชโคจโร ฯ      ๕ ม. สเจ วเชมฺปิ ทฺสเยย ฆรณฺติ ฯ

ตสฺสุทฺททานํ

อถ ราชา ลีคาลวโร สุนโข  
 ตถา โกสิย อิจฺฉติ กาลชฺโส  
 อถ ทานวโรฏฺฐปิ สารณินา  
 ปุณฺมปวนญจ ลีสิรกปิ ทส ๑

วคฺคฺทฺททานํ<sup>๑</sup> ๑

ทพฺพฺหญจ วคฺคํ อปเรน สนฺถวํ  
 กลฺยาณวคฺคาสทิสฺโส จ รุหํ  
 นตฺตํทพฺพํ พีรณตฺถมฺภกํ<sup>๒</sup> ปุณ  
 กาสาวุปาหนลีสคาลเกณ ทสชาติ ๑

ทุกนิปาตํ นิฏฺฐิตํ ๑

๑ ม. อถ วคฺคฺทฺททานํ ๑

๒ ม. พีรณตฺถมฺภกํ ๑

## ติกนิปาทชาตัก

### ๑ สงกปฺปวคโค

#### ๑ สงกปฺปราคชาตัก

- [๓๕๒] สงกปฺปราคโธเตน                      วิตกฺกนิสิตेन จ  
          เนवालงฺกตภเตรณ<sup>๑</sup>                      (น) อุตฺสการกเตน จ ฯ
- [๓๕๓] น กณฺเณยตมุตฺเตน                      นปี<sup>๒</sup> โมรูปเสวินา  
          เตนมฺหิ หทเย วิทฺโธ                      สพุพฺงคปริทาหิना ฯ
- [๓๕๔] อาเวธญจ น ปสฺสามิ                      ยโต รุหิรมสฺสเว  
          ยาว อโยนิโส จิตฺตํ                      สยं เม ทุกฺขมาगतนฺตฺติ ฯ

สงกปฺปราคชาตัก ปจฺมํ ฯ

#### ๒ ติลมุฏฺฐิจชาตัก

- [๓๕๕] อชฺชาปี เม ตํ मनฺติ                      ยํ มํ ตวํ ติลมุฏฺฐิจยา  
          พาหายํ มํ คเหตุวาน                      ลมุฏฺฐิจยา อนุตาลยิ ฯ
- [๓๕๖] นนฺุ ซีวิทฺเต น รมฺลิสฺส                      เยนาลิสฺส พฺราหมณฺณาคโต  
          ยํ มํ พาหา คเหตุวาน                      ติกฺขตฺตํ อนุตาลยิ ฯ
- [๓๕๗] อริโย อนุรียํ กุพฺพนํ<sup>๓</sup>                      โย ทณฺฑเณน นิสฺเสหติ  
          สาสนํ ตํ<sup>๔</sup> น ตํ เวรํ                      อิติ นํ ปณฺณชิตา วิพฺตุติ ฯ

ติลมุฏฺฐิจชาตัก ทฺติยํ ฯ

---

๑ ม. นาลงฺกเตน ภเตรณ ฯ ๒ ม. นาปี ฯ ๓ ลี. ย. กุพฺพนํ, ม. กุพฺพนตํ ฯ  
๔ ลี. สาสนตฺถํ, ม. สาสน ตํ ฯ

## ๓ มณิกถนุจชาตกำ

- [๓๕๘] มมนุณปานํ วิปุลํ อุฬารํ  
 อุปฺปชฺชตีมสฺส มณิสฺส เหตุ  
 ตนฺเต น ทสฺสํ อติยาจโกสิ  
 น จาปิ เต อสฺสมมาคมิสฺสํ ๑
- [๓๕๙] สฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส  
 ตาเสสิมํ เสลํ ยาจมาโน  
 ตนฺเต น ทสฺสํ อติยาจโกสิ  
 น จาปิ เต อสฺสมมาคมิสฺสํ ๑
- [๓๖๐] น ตํ ยาเจ ยสฺส ปิยํ ชีคีเส<sup>๑</sup>  
 เทสฺโส โหติ อติยาจนาถ  
 นาโค มณี ยาจิตฺตํ พุราหุมนเณน  
 อทสฺสนํเยว ตทชฺชณฺคมาติ ๑

มณิกถนุจชาตกำ ตติยํ ๑

## ๔ กุณฺฑกกุจฺฉินิธวชาตกำ

- [๓๖๑] ภูตฺวา ติณฺปริฆาถํ ภูตฺวา อาจามกุณฺฑกํ  
 เอตํ เต โภชนํ อาสิ กสฺมาทานิ น ภูณฺชลิ ๑
- [๓๖๒] ยตฺถ ไปสํ น ชานนฺติ ชาติยา วินเยน วา  
 ปหุ<sup>๒</sup> ตตฺถ มหาพฺรหฺเม อปี อาจามกุณฺฑกํ ๑
- [๓๖๓] ตวณฺจ โข มํ ปชานาสิ ยาทิสายํ หยตฺตโม  
 ชานนฺโต ชานมาคมฺม น เต ภกฺขามิ กุณฺฑกนฺติ ๑

กุณฺฑกกุจฺฉินิธวชาตกำ จตฺตถํ ๑

๑ ม. คีคีเส ๑

๒ ลี. ยุ. พหุ, ม. พหุ ๑

## ๕ สุกชาตกำ

- [๓๖๔] ยาว โส มตตมณณาลี โภชนสมมี วิหงคโม  
 ดาว อหุธานมาปาที มาตรณจ อไปสยิ ๑
- [๓๖๕] ยโต จ โข โส<sup>๑</sup> พหุตรัม โภชนัม อชฺฌวาทริ<sup>๒</sup>  
 ตโต ตตถเวถ สัสสีทิ อมตตณณญ หิ โส อหุ ๑
- [๓๖๖] ตสฺมา มตตณณตา สาธุ โภชนสมมี อคิหุชิตา<sup>๓</sup>  
 อมตตณณญ หิ สีสหนติ มตตณณว<sup>๔</sup> น สีสเรติ ๑

สุกชาตกำ ปณจมัม ๑

## ๖ ชรุทปานชาตกำ

- [๓๖๗] ชรุทปานัม ขณมานา วาณิชา อุกทตฺติกา  
 อชฺฌคคํสุ อโยโลห<sup>๕</sup> ติปุสสีสณจ มาณโย  
 รชตัม ชาตฺรฺปณจ มุตฺตา เวพฺุริยา พหุ ๑
- [๓๖๘] เต จ เตน อสนตฺตฺตฺจา ภิโยโย ภิโยโย ขณีสฺ เต<sup>๖</sup>  
<sup>๗</sup>ตตฺตปาสิวิโส โฆโร<sup>๗</sup> เตชสี เตชสา หนิ ๑
- [๓๖๙] ตสฺมา ขณ นาทิกฺขณ อติกฺขาตมฺหิ ปापกัม  
 ขณเนน<sup>๘</sup> ธนํ ลหุธ อติกฺขาเตน นาสิตนฺติ ๑

ชรุทปานชาตกำ จมฺจ ๑

๑ ม. อยํ ปาโจ นตฺติ ๑    ๒ สี. ย. อชฺฌปาหริ ๑    ๓ ม. อคิหุชิตา ๑  
 ๔ ม. จ ๑    ๕ ม. อชฺฌคคํมํ อยสํ โลหํ ๑    ๖ สี. อชานิสฺ, ม. อชานิสฺ ๑  
 ๗-๗ สี. ม. เต ตตฺตปาสิวิโส โฆโร ๑    ๘ ม. ขาเตน จ ๑

## ๗ ความฉินิจนุชชาติกัม

- [๓๗๐] นาย ฆรานัน กุสโล โลโล อัย วลีมุโข  
 กตัม กตัม โข ปทุเสยย เหวธมมมิมิ กุลัม ฯ
- [๓๗๑] นยิมิ จิตตวโต โลมัม นาย อสุสาสิโก มิโค  
 สตุถัม<sup>๑</sup> เม ชนสนุเชน นาย กิณจิจิ วิชานติ ฯ
- [๓๗๒] น มาตัม ปิตรัม วา ภาตัม ภคินี สกัม  
 ภเรยย ตาทิสโส โปโส ลิกฺขจัม<sup>๒</sup> ทสเรณ เมติ ฯ

ความฉินิจนุชชาติกัม สตุตมัม ฯ

## ๘ มนุชชาติราชชาติกัม

- [๓๗๓] ยาวตา จนุทิมสุริยา (ปริหรนุติ) ทิสา ภนุติ วิโรจนา  
 สพเพเว ทาสา มนุชชาติ ยะ ปาณา ปจวิสิสิตา ฯ
- [๓๗๔] น กหาปณวสุเสน ติตติ กามะสุ วิชชติ  
 อปฺปสุสาทา ทุชา กามา อิติ วิณฺณาย ปณฺธิโต ฯ
- [๓๗๕] อปิ ทิพเพสุ กามะสุ รตี โส นาธิคจฺจติ  
 ตณฺหกุขยรโต โหติ สมฺมาสมพุทฺธสาวโกติ ฯ

มนุชชาติราชชาติกัม อฏฺฐมัม ฯ

๑ ม. ลิกฺขจัม ฯ

๒ ลี. สตุถัม ฯ

๙ ติริติวัจฉชาตกัม<sup>๑</sup>

- [๓๗๖] นยิมสสุ วิชขามยมตถิ กิณจิ  
 น พนุชโว โน ปน เต สหาโย  
 อถ เกน วณณเนน ติริติวัจฉ<sup>๒</sup>  
 เตทณฺทีโก ภูณฺชติ อคฺคปิณฺฑํ ฯ
- [๓๗๗] อาปาสุ เม ยฺยุทฺทปราชิตสฺส  
 เอกสฺส กตฺวา วิวนสฺมิ โสมเร  
 ปสฺสารยิ กิจฺจคตสฺส ปาณึ  
 เตนฺทุทตารึ ทฺุชสมฺปเรโต ฯ
- [๓๗๘] เอตสฺส กิจฺจเนน อิทานฺุปตฺโต  
 เวยฺยาลิโน<sup>๓</sup> วิสย ชีวโลเก  
 ลามารโห ตาต ติริติวัจฉ  
 เทถสฺส โภคํ ยชิตถฺจ<sup>๔</sup> ยณฺณนฺุติ ฯ

ติริติวัจฉชาตกัม นวมํ ฯ

## ๑๐ พุตชาตกัม

- [๓๗๙] ยสฺสตถา ทฺุรมายนฺุติ อมิตตมปิ ยาจิตุํ  
 ตสฺสุทฺุรสฺสํ พุโต มา เม กุชฺฉม รเถสฺวา ฯ
- [๓๘๐] ยสฺส ทิวา จ รตฺโต จ วสฺมายนฺุติ มาณฺวา  
 ตสฺสุทฺุรสฺสํ พุโต มา เม กุชฺฉม<sup>๕</sup> รเถสฺวา ฯ

๑ ม. ติริฏฐ ... ฯ ๒ ม. ติริฏฐวัจฉ ... ๓ ลี. เวสยโยโน, ม. เวสยโยโน วิสยา ฯ  
 ๔ ลี. ย. ยชิตถฺจ, ม. ยชิตถฺจ ฯ ๕ ลี. ย. กุชฺฉมิ ฯ



[๓๘๑]

ททามิ เต พุราหุณน โรหิณีนัง  
 ควํ สหสฺสํ สห ปุํงคเวณ  
 ทูโต หิ ทูตสฺส กถํ น ทชฺชํ  
 มยมีปี ตสฺเสว ภวาม ทูตาติ ฯ

ทูตชาตกํ ทสมํ ฯ  
 สงกปปวคโค ปจโม ฯ

ตสฺสทุทานํ

อุสุการวโร ติลมุฏฺฐิ มณิ  
 หยราช วิหงคม อาสีวิโส  
 ชนสนฺธ กหาปณวสฺส ปุณ  
 ติริติ<sup>๑</sup> ปุณ ทูตาวเรน<sup>๒</sup> ทส ฯ

---

๑ ม. ติริฏฺฐิ ฯ

๒ ม. ทูตวเรน ฯ

## ๒ ปทุมวคโค

### ๑ ปทุมชาติกั

- [๓๘๒] ยถา เกสา จ มสฺส จ ฉินฺนํ ฉินฺนํ วิรุหติ  
เอวํ รุหตุ เต नासा ปทุมं เทहि ยาจิโต ๑
- [๓๘๓] ยถา สารทิกं वीचं खेतते वृत्तं विरुहति  
เอวํ รุหตุ เต नासा ปทุมं เทहि ยาจิโต ๑
- [๓๘๔] อุโภปิ विलपन्तेते<sup>๑</sup> अपि पथमानी तस्यति  
वञ्चुं वा ते न वा वञ्चुं नत्ति नासाय रुहना  
เทहि समं पथमानी पथमा मे เทहि याचितेति<sup>๒</sup> ๑
- ปทุมชาติกั ปจम् ๑

### ๒ มุทุปาณิชาติกั

- [๓๘๕] ปาणि जे मुठुगे जसुस नाโค जसुस सुगारितो  
อนुठกาโร ज वसुसेय्य ओठ णुन तथा लिया ๑
- [๓๘๖] อนला मुठुสมणासा तुप्पुรา ता नทีसमा  
สีหนุติ नं वित्तवान อารกา ปรีวชฺชเย ๑
- [๓๘๗] ยं ऐता उपसेवनुति जन्हसा वा चनेन वा  
ชาติवेठवो सणुजानं छिप्पि अनुทหนुति ननुติ ๑
- มุठुปาณิชาติกั ทุติยं ๑

๑ ม. ปลปนเตเต ๑

๒ ม. อหํ ยาจามิ ยาจิโต ๑

๓ จุลลปโลภานชาตกัม<sup>๑</sup>

- [๓๙๘] อภิซชมานเน วาริสมี                      สยัม อาคมม อิทธิยา  
 มิสสีภาวิตถิยา คนุตวา                      สัมสิทสิ มหณฺณเว ฯ
- [๓๙๙] อวภูฏฐนี มหามาया                      พุรหุมจริยวิโกปนา  
 สีนฺหติ นํ วิทิตฺวาน                      อารกา ปรีวชฺชเย ฯ
- [๓๙๐] ยัม เอตา อุปลเสวนฺติ                      จนฺทสา वा ชเนน वा  
 ชาตเวทฺเว สณฺจานํ                      ชิปฺปํ อนฺุทหนฺติ นนฺติ ฯ

จุลลปโลภานชาตกัม ตติยัม ฯ

## ๔ มหาปนาทชาตกัม

- [๓๙๑] ปนาโท นาม โส ราชา                      ยสฺส ญฺุโป สฺวณฺณโย<sup>๒</sup>  
 ติริยัม โสฬฺสฺสุพฺเพโธ                      อุจฺจมาหุ<sup>๓</sup> สหสฺสธา ฯ
- [๓๙๒] สหสฺสกณฺโฑ สตเคณฺธุ  
 อนจฺจุํ ตตฺถ คนฺทพฺพา                      ชฺชาลฺ หริตามโย  
 ฉ สหสฺसानิ สตฺตธา ฯ
- [๓๙๓] เอวเมตํ ตทา อาสิ                      ยถา ภาสสิ ภาทฺชิ  
 สกฺโก อหํ ตทา อาสิ                      เวยฺยาวจฺจโร ตวาติ ฯ

มหาปนาทชาตกัม จตุตถัม ฯ

๑ ม. จุฬปโลภานชาตกัม ฯ

๒ ม. สฺวณฺณโย ฯ

๓ ม. อฺุทฺจมาหุ ฯ

## ๕ ขุรปปชาตกัม

- [๓๙๔] ทิสฺวา ขุรปฺเป ฌนฺวเวคฺคฺคฺคฺคฺค  
 ขคฺเค คหิตฺเต<sup>๑</sup> ตฺติชฺเณ เตลฺโหเต  
 ตสฺมึ ภายสฺมึ มรณฺเณ วิรฺุเพห<sup>๒</sup>  
 กสฺมา นฺุ เต นาทฺุ จมฺภิตตฺตํ ๑
- [๓๙๕] ทิสฺวา ขุรปฺเป ฌนฺวเวคฺคฺคฺคฺค  
 ขคฺเค คหิตฺเต ตฺติชฺเณ เตลฺโหเต  
 ตสฺมึ ภายสฺมึ มรณฺเณ วิรฺุเพห  
 เวทํ อลตฺถํ วิปลํ อุฬารํ ๑
- [๓๙๖] โส เวทชาโต อชฺฉมภวี อมิตฺเต  
 ปุพฺพเว เม ชีวิตฺมาลี จตฺตํ  
 น หิ ชีวิตฺเต อาลยํ กุพฺพมาโน  
 สฺสุโร กยฺรา สฺสุรกีจจํ กทาจีติ ๑
- ขุรปปชาตกัม ปณฺจมํ ๑

## ๖ วาตคฺคฺคฺคฺคฺคชาตกัม

- [๓๙๗] เยนาลี กิลฺยา ปณฺฑุ เยน ภาตฺตํ น รุจฺจติ  
 อยํ โส อาคโต ภาตฺโต<sup>๓</sup> กสฺมาทานิ ปลาเยสิ ๑
- [๓๙๘] นฺุไซ<sup>๔</sup> ปนาทิกเณว สนฺถโว นาม ชายติ  
 ยโส หายติ อิตฺถินํ ตสฺมา ตาต ปลาเยหิ<sup>๕</sup> ๑

๑ ม. คหิตฺเต ๑

๒ ม. วิรฺุเพห ๑

๓ ส. ตาโต, ม. ภาตฺตา ๑

๔ ส. ม. สเจ ๑

๕ ม. ปลาเยหิ ๑

- [๓๙๙] ยสสุสินห์ กุเล ชาตัม อภตัม<sup>๑</sup> ยา น อิจฺฉติ  
 โสจตี จิรฺรตฺตาย วาตคฺคมิว คหฺรฺมิตี<sup>๒</sup> ฯ  
 วาตคฺคสิณฺทวชาตํ ฃฏฺฐัจ ฯ

๗ สุวณฺณกุกฺกุกฺกชาตํ<sup>๓</sup>

- [๔๐๐] สิงคี มิโค อายตจกฺขุเนตฺโต  
 อฏฺฐิตฺตฺโต วาริสโย อโลโม  
 เตนานิภูโต กปณํ รุทามิ  
 มาเหว มํ ปาณสมํ ชเหยย ฯ
- [๔๐๑] อยฺย น ตัม ชหิสฺสามิ กุณฺชรั สฏฺฐิจิหายน<sup>๔</sup>  
 ปจฺพฺยา จาตฺรฺนตฺตาย สุปฺปิโย โหสิ เม ตฺวํ ฯ
- [๔๐๒] เย กุฬีรา สมฺมทฺสฺมี คณฺคาย ยมฺนาย<sup>๕</sup> จ  
 เตสํ ตฺวํ วาริโช เสฏฺฐโจ มุณฺจ โรทฺนฺติยา ปตฺตินฺติ ฯ  
 สุวณฺณกุกฺกุกฺกชาตํ สตฺตมํ ฯ

๘ อารามทฺุสกชาตํ

- [๔๐๓] โยเมสณฺจ สเมตาน<sup>๖</sup> อหฺวา เสฏฺฐจฺสมมโต  
 ตสฺสายํ เอทิสี ปณฺณา กิเมว อิตฺรา ปชา ฯ
- [๔๐๔] เอวเมว ตฺวํ พฺรหฺเม อนณฺณาย วินินฺทสิ  
 กถํ หิ มฺลํ อทิสฺวา<sup>๗</sup> รุกฺขํ ชณฺณา ปตฺติฏฺฐิตํ ฯ

๑ ลี. ม. อาคตัม ฯ ๒ ลี. กุณฺทลีส, ม. ภทฺทลีส ฯ ๓ ม. กุกฺกุกฺกชาตํ ฯ

๔ ลี. ยฺ. กุณฺชรัสฏฺฐิจิหายน ฯ ๕ ลี. ยฺ. นมฺมทฺาย ฯ

๖ ลี. ม. โย เว สพฺพสเมตานํ ฯ ๗ ม. กถํ มฺลํ อทิสฺวาน ฯ

- [๔๐๕] นาทิ ตุมเมห วินินุทามิ เย เจตถ<sup>๑</sup> วานรา วเน  
 วิสเสโน<sup>๒</sup> จ คารโยห ยสสตุถา รุกขโรปกาติ ฯ  
 อารามทูลกชาตกั อฏฐมัม ฯ

### ๙ สุธาตาชาตกั<sup>๓</sup>

- [๔๐๖] นหิ วณณเนน สมปนฺนา มยชุกา ปิยทสฺสนา  
 ชรวาจา ปิยา โหนติ อสฺมี โลเก ปรมฺหิ จ ฯ  
 [๔๐๗] นนุ ปสฺสสิมํ กาทิ ทุพฺพณฺณํ ติลกาหตํ  
 โกกิลํ สณฺหฺวาเจน พฺหุณํ ปาณินํ ปิยํ ฯ  
 [๔๐๘] ตสฺมา สขิลวาจสฺส มนฺตภาณี อนุทฺตโต  
 อตฺถํ ฐมฺมญฺจ ทีเปติ มรฺุรฺนตสฺส ภาสิตนฺติ ฯ

สุธาตาชาตกั นวมัม ฯ

### ๑๐ อฎฐกชาตกั

- [๔๐๙] สพฺเพหิ กิร ฆาตีหิ โกลิโย อิสฺสโร กโต  
 สเจ ฆาตีหิ อญฺญาโต<sup>๔</sup> ภณฺดยยาหํ เอกวาจิกํ ฯ  
 [๔๑๐] ภณฺ สมฺม อญฺญาโต อตฺถํ ฐมฺมญฺจ เกวลํ  
 สนฺติ หิ ทหฺรา ปกฺขี ปญฺจวณฺโต ชฺุตินฺธฺรา ฯ  
 [๔๑๑] น เม รุจฺจติ ภาทํ โว อฎฐกสฺสภิสฺสจณฺ  
 อกฺกทฺตสฺส มุขํ ปสฺส กถํ กุทฺโธ กริสฺสตีติ ฯ

อฎฐกชาตกั ทสมัม ฯ

ปทุมวคฺโค ทูติโย ฯ

๑ ลี. ม. เย จฉนฺเว ฯ ๒ ม. วิสเสโน ว ฯ ๓ ม. สุธาตาชาตกั ฯ

๔ ลี. ย. ฆาตีหฺนญฺญาโต ฯ

ตสสุทุทานํ

ปทุมุตตม นาคสิริวิหยโน  
 สมหณณว ยุป ชุรปโปโร  
 อถ ภาทลึ กุณชร รุกข ปุณ  
 ชรวาจ อัญจนเรน ทส ฯ

### ๓ อุทปานหุสกวคโค<sup>๑</sup>

#### ๑ อุทปานหุสกชาติกั

- [๔๑๒] อารณณกสฺส อิลีนโ  จิรัง  รตฺตํ  ตปสฺสลินโ  
          กิจจกาทํ  อุทปานํ  กถํ  สมฺม  อปาหสิ<sup>๒</sup>  ฯ
- [๔๑๓] เอส  ธมฺโม  ลิกาลานํ  ยํ  ปิวิตฺวา  โอหทามเส  
          ปีตุปีตามหํ  ธมฺโม  น  ตํ  อุชฺฌาตุมฺรหสิ  ฯ
- [๔๑๔] เยสํ  โว  เอทิสโ  ธมฺโม  อธมฺโม  ปน  กัทิสโ  
          มา  โว  ธมฺมํ  อธมฺมํ  วา  อทฺทสาม  กฺุทาจนนฺติ  ฯ

อุทปานหุสกชาติกั  ปจฺมํ  ฯ

#### ๒ พุยคฺขชาติกั

- [๔๑๕] เยน  มิตฺเตน  ลํสคฺคา  โยคกฺเขโม  วิหียติ  
          ปฺุพฺเพวชฺฌาภวณฺตสฺส  รกฺเข  อกฺขีว  ปณฺทิตโ  ฯ
- [๔๑๖] เยน  มิตฺเตน  ลํสคฺคา  โยคกฺเขโม  ปวทฺตติ  
          กเรยฺยตฺตสฺมํ  วฺุตฺตี  สพฺพกิจฺเจสฺสุ  ปณฺทิตโ  ฯ
- [๔๑๗] เอถ  พุยคฺขมา  นิวตฺตโวห  ปจฺจุเปถ<sup>๓</sup>  มหาวนํ  
          มา  โน<sup>๔</sup>  วนํ  ฉินฺทิ  นิพุยคฺขํ  พุยคฺขมา  มาहेสฺสุ  นิพุพฺพนาติ  ฯ

พุยคฺขชาติกั  หุติยํ  ฯ

---

๑ ม. อุทปานวคฺค  ฯ   ๒ ลี. อวาทสิ,  ม. อวาทิ  ฯ   ๓ ลี.  ยฺ.  ปจฺจเมถ  ฯ  
๔ ม.  อຍံ  ปาโจ  นตฺติ  ฯ



## ๓ กัจฉปชาตกำ

- [๔๑๘] โโก นุ วฑุทธิตภตโตว<sup>๑</sup>      ปุรหตโตว พุราหุมโณ  
 กหนนุ วิกขิ อจริ      กำ สหุ อุปสงุมิ ๑
- [๔๑๙] อหิ กปิสิมิ ทุมเมโต      อนามาสาณิ อามลึ  
 ตวั มั โมจย ภททนเต      มุตโต คจเฉยย ปพพตัม ๑
- [๔๒๐] กัจฉปา กสฺสปา โหนติ      โกณทญญา โหนติ มกุกฎา  
 มุญจ กสฺสป โกณทญญัม      กตัม เมถุนกัม ตยาติ ๑

กัจฉปชาตกำ ตติยัม ๑

## ๔ โลลชาตกำ

- [๔๒๑] กายัม พลากา ลินิณี      โจริ ลุงสิปิตามหา<sup>๒</sup>  
 โอรัม พลาเก อากจฉ      จณโท เม วายโส สขา ๑
- [๔๒๒] นหิ พลากา ลินิณี      อหิ โลลสิมิ<sup>๓</sup> วายโส  
 อกตวา วจัน ตูยหิ      ปสฺส ลูโนสิมิ อากโต ๑
- [๔๒๓] ปุน ปาปชฺชสี สมุม      ลีลัม หิ ตว ตาหิลัม  
 นหิ มานุสิกา<sup>๔</sup> โภคา      สุกุญฺชา โหนติ ปกฺขินาติ ๑

โลลชาตกำ จตฺตถัม ๑

๑ ม. อุทธิตภตโตว ๑    ๒ ม. ลุงสิปิตามหา ๑    ๓ ม. โลลสิมิ ๑

๔ ม. มานุสกา ๑

## ๕ รุจิรชาตกำ

- [๔๒๔] กายํ พลาภา รุจิรา                      กากนินฺตฺตสมิมจฺจติ<sup>๑</sup>  
 จณฺโฑ กาโก สขา มยฺหํ                    ยสฺส<sup>๒</sup> เจตํ กุลาวกํ ๗
- [๔๒๕] นนุ มํ สมฺม ชานาสิ                    ทิชฺ สามกโกชน<sup>๓</sup>  
 อกตฺวา วจนํ ตฺยฺหํ                      ปสฺส ลฺลฺลฺลฺลฺลฺลฺลฺลฺลฺลฺลฺลฺลฺลฺลฺลฺลฺล  
 ปสนฺ ปาปชฺชสี สมฺม                      ลีลํ ทิ ตว ตาทิลํ  
 นหิ มานุสิกา โภคา                      สฺภุญฺชา โหนฺติ ปกฺขินาติ ๗

รุจิรชาตกำ ปณฺจมํ ๗

## ๖ กุรุชฺมมชาตกำ

- [๔๒๗] ตว สทฺตญฺจ ลีลญฺจ                    วิทิตฺวาน ชนาธิป  
 วณฺณํ อณฺชวณฺณเณน                    กาลิงฺคสมิ วิมิทฺเส<sup>๔</sup> ๗
- [๔๒๘] อนฺนภจฺจา จ ภจฺจา จ                    โยธ อฺทฺทิสฺส คจฺจติ  
 สพฺเพเต อปฺปฏิกฺขิปฺปา                    ปุพฺพพาจฺริยวโจ อิทํ ๗
- [๔๒๙]                    ททามิ โว พฺราหฺมณา นาคเมตํ  
                   ราชาเรหํ ราชโภค<sup>๕</sup> ยสฺสสินํ  
                   อลงฺกตํ เหมชาลาภิจฺจนํ  
                   สสารถิ<sup>๖</sup> คจฺจถ เยนกามนฺติ ๗

กุรุชฺมมชาตกำ ฉญฺจํ ๗

๑ ลี. ม. กากนินฺตฺตสมิมจฺจติ ๗

๒ ลี. ย. ตสฺส ๗

๓ ม. สามากโกชน ๗

๔ ม. นิมิทฺเส ๗

๕ ม. ราชโภค ๗

๖ ม. สสารถิ ๗

## ๗ โรมชาติกัม

- [๔๓๐] วสุธานี ปณณาส สมานิกานิ  
 วาสิมฺหิ เสลสุส คุหาย โรมก  
 อสงฺกมานา อภินิพฺพุตจิตฺตา<sup>๑</sup>  
 หตฺถตฺถมายนฺติ<sup>๒</sup> มมณฺทชชา ปุเร ฯ
- [๔๓๑] เตทานิ วฏฺกงฺค<sup>๓</sup> กิमतฺถมฺสุสฺสุกกา<sup>๔</sup>  
 ภชฺชนฺติ อณฺณํ คิริกนฺทรรํ ทิชชา  
 นนุ น มณฺณนฺติ มมํ ยถา ปุเร  
 จิรมปฺวฏฺฐจฺจา อถวา น เต อิเม ฯ
- [๔๓๒] ชานาม ตํ น มยํ สมฺมุพฺพิหา<sup>๕</sup>  
 เสวว ตวํ เต มยฺมสมฺ นณฺณเ<sup>๖</sup>  
 จิตฺตญฺจ เต อสฺมี<sup>๗</sup> ชเน ปทฺฐจฺจ  
 อาชีวก<sup>๘</sup> เตน ตํ อุตฺตสามาติ ฯ

โรมชาติกัม สจฺจตมํ ฯ

๘ มหีสชาติกัม<sup>๙</sup>

- [๔๓๓] กิमतฺถมภิสนฺธาย<sup>๑๐</sup>                      ลหุจิตฺตสฺส ทุพฺภินโน<sup>๑๑</sup>  
 สพฺพกามทฺทสฺเสว<sup>๑๒</sup>                      อิมํ ทุกฺขํ ติตฺติกฺขลฺลิตฺติ ฯ
- [๔๓๔] ลิงฺเคน นีหฺราเสตํ<sup>๑๓</sup>                      ปทฺสาว<sup>๑๔</sup> อธิฏฺฐห

๑ ม. อภินิพพุตตฺตา ฯ

๒ ม. หตฺถตฺถมายนฺติ ฯ

๓ ลี. ม. วฏฺกงฺค ฯ

๔ ม. กิमतฺถมฺสุสฺสุกา ฯ

๕ ม. สมฺมุพฺพิหา ฯ

๖ ม. นณฺณเ ฯ

๗ ม. อสฺมี ฯ

๘ ม. อาชีวกา ฯ

๙ ม. มหีสราชชาติกัม ฯ

๑๐ ลี. ย. กิमतฺถ ... ฯ

๑๑ ลี. ย. ทูภินโน ฯ

๑๒ ลี. ม. สพฺพกามทฺทสฺเสว ฯ

๑๓ ลี. ม. นีหฺนาเหตํ ฯ

๑๔ ม. จ ฯ

ภียโย พาลา ปกฺขุณฺเฑยฺยํ<sup>๑</sup> โน จสฺส ปฏฺฐิสฺสโรโก ๑  
 [๔๓๕] มเมวายํ มณฺณมาโน อณฺณเปวํ<sup>๒</sup> กริสฺสติ  
 เต นํ ตตฺถ วชิสฺสนฺติ สา เม มุตฺติ ภวิสฺสตีติ ๑  
 มหิสชาตกัม อฏฺฐมํ ๑

### ๙ สตปตฺตชาตกัม

[๔๓๖] ยถา มาณวโก ปนฺเถ ลิกาสิ วนโคจรี  
 อตฺถกามํ ปเวเทนฺตี<sup>๓</sup> อนตฺถกามาติ มณฺณติ  
 อนตฺถกามํ สตปตฺตํ อตฺถกาโมติ มณฺณติ ๑  
 [๔๓๗] เอวเมว อิธกฺจโจ ปุคฺคโล โหติ ตาทีโส  
 หิเตภี วจนํ วุตฺโต ปฏฺฐิคุคฺคฺนฺหติ วามโต ๑  
 [๔๓๘] เย จ โข นํ ปสฺสนฺติ ภยา อุกฺกํสยฺนฺติ วา  
 ตณฺหิ โส มณฺณเต มิตฺตํ สตปตฺตํว มาณโวติ ๑  
 สตปตฺตชาตกัม นวมํ ๑

### ๑๐ ปุณฺณทฺฐกชาตกัม

[๔๓๙] อทฺธา หิ นฺน มิคฺราชา ปุณฺณมฺมสฺส โกวีโห  
 ตถาหิ ปุณฺณํ ทฺฐเสติ อณฺณํ นฺน กริสฺสติ ๑  
 [๔๔๐] น เม ปิตา วา มาตา วา ปุณฺณมฺมสฺส โกวีทา  
 กตํ กตํ โข ทฺฐเสม เอวํ ฐมฺมมิมํ กุลํ ๑

๑ ลี. ม. ปกฺขุณฺเฑยฺยํ ๑

๒ ม. อณฺณเปวํ ๑

๓ ม. ปเวเทนฺตี ๑

[๔๔๑] เยสํ โว เอทิสฺส ธมฺโม อธมฺโม ปน กิทิสฺส  
 มา โว ธมฺมํ อธมฺมํ वा อทฺทสาม กุทาจนฺนติ ๑

ปฺภูทฺสกาตํ ทสมํ ๑  
 อุทปานวคฺโค<sup>๑</sup> ตติโย ๑

ตสฺสทฺทานํ

อุทปานวรํ วนพฺยคฺช กปิ  
 ลีขินี จ พลากรุจิริวโร  
 สุชฺนาธิป โรมก ทฺส ปฺน  
 สตปตฺตวโร ปฺภูกมฺม ทส ๑

๑ ลี. ยฺ. อรณฺณวคฺโค ๑

## ๔ อพภานตรวคโค

### ๑ อพภานตราชาทกั

- [๔๔๒] อพภานตโร นาม หุโม ยสฺส ทิพฺยมิทํ ผลํ  
ภุตฺวา โทหฺหิณี นารี จกฺกวตฺตึ วิชายติ ๑
- [๔๔๓] ตวम्ปิ<sup>๑</sup> ภทฺเท มหฺลึลึ สา จาปิ<sup>๒</sup> ปตีเน ปิยา  
อาหริสฺสตี เต ราชา อิทํ อพภานตฺรํ ผลํ ๑
- [๔๔๔] ภตฺตฺรตฺเถ ปฺรกกฺนฺโต ยํ จานมฺชิตฺจฺนติ  
สฺฐโร อตฺตปฺริจฺจาตี ลภมาโน ภวามฺหนฺติ ๑

อพภานตราชาทกั ปจฺมํ ๑

### ๒ เสยฺยชาทกั

- [๔๔๕] เสยฺยโส เสยฺยโส โหติ โย เสยฺยมฺปเสวติ  
เอเกน สฺนฺธิ กตฺวาน สตํ วชฺฺฉเ อโมจยึ ๑
- [๔๔๖] ตสฺมา สพฺเพน โลเกน สฺนฺธิ กตฺวาน เอกโก<sup>๓</sup>  
เปจฺจ สคฺคํ นิคฺจฺเจยฺย อิทํ สฺสุณาถ กาลิยา ๑
- [๔๔๗] อิทํ วตฺวา มหาราชา กัสโส พาราณสฺสิคฺคโห  
ธนฺุํ ตฺถุณฺุทฺธิมฺจ<sup>๔</sup> นิกฺขิปปฺ สณฺณมํ อชฺฉมฺปาคมฺมิตฺติ ๑

เสยฺยชาทกั ทฺติยํ ๑

๑ ลี. ยฺ. ตฺวณฺจ ๑

๒ ลี. ยฺ. จาลิ ๑

๓ ม. เอกโต ๑

๔ ม. กณฺฐณฺจ ๑

## ๓ วฑฺฒกีสฺสูกรชาตกั

- [๔๔๘]      วํ  วํ  ตํ  นิหนํ  ปุเร  จริ  
               อสุมี  ปเทเส  อภิกฺขุย  สฺสูกร  
               โสทานิ  เอโก  พฺยคฺฆ  ปคฺมม  ฉายสิ  
               พลนฺนุ  เต  พฺยคฺฆ  น  จชฺช  วิชฺชติ  ฯ
- [๔๔๙]      อิมฺสฺสูตา<sup>๑</sup>  ยฺนฺติ  ทีโสทิสํ  ปุเร  
               ภยฺหิตา<sup>๒</sup>  เลณคเวสิโน  ปุณฺ  
               เตทานิ  สงฺคมฺม  วสนฺติ  เอกโต  
               ยตฺถภูจिता  ทฺปฺปสฺสชฺชิเม  มยา  ฯ
- [๔๕๐]      นมตฺถุ  สงฺฆาน  สมาคทานํ  
               ทิสฺวา  สยํ  สํขฺย  วทามิ  อพฺภตํ  
               พฺยคฺฆํ  มิกา  ยตฺถ  ชินีสฺสู  ทาจโน  
               สามคฺคิยา  ทาจพฺลเส  มุจฺจเรติ  ฯ
- วฑฺฒกีสฺสูกรชาตกั  ตฺติยํ  ฯ

## ๔ ลีริชาตกั

- [๔๕๑]      ยํ  อุสฺสูกกา  สงฺฆรฺนฺติ  อลกฺขิกา  พฺหุ  ชนํ  
               สิปฺปวนฺโต  อสิปฺปา  วา  ลกฺขิกา  ทานิ  ภฺภูชเร<sup>๓</sup>  ฯ
- [๔๕๒]      สพฺพตฺถ  กตฺปุณฺณสฺส  อติจฺจณฺเวย  ปาณินो  
               อุปฺปชฺชนฺติ  พฺหุ  โภคา  อปี  นายตฺนេสฺปิ<sup>๔</sup>  ฯ

๑ ลี. ม. อิเม สฺสู  ฯ

๒ ม. ภยฺภูจिता  ฯ

๓ ลี. ลกฺขีว  ทานิ  ภฺภูชติ,  ม. ลกฺขีวา  ทานิ  ภฺภูชติ  ฯ

๔ ม. อุปฺปนายตฺนេสฺปิ  ฯ

[๔๕๓] กุกุกุโณ มณโย ทนุโตะ ธิโย จ ปุณณลกขณา  
 อูปปชชนฺติ อปาปสฺส กตปุณณสฺส ชนฺตฺโนติ ๑  
 ลิริชาตกัม จตฺตถํ ๑

### ๕ มณิสฺสูการชาตกัม

[๔๕๔] ทริยา สตฺต วสฺสทานิ ตีสฺมตฺตทา วสามเส  
 ทนฺณวาม มณฺโณ อากํ อิติ โน มนฺตฺติตํ อหุ ๑  
 [๔๕๕] ยาวตา มณฺโณ นฺสาม<sup>๑</sup> ภิโยโย โวทายเต มณฺโณ  
 อิทฺถจิทฺทานิ ปุจฺฉาม กิ กิจจํ อิตฺถ มณฺณลฺสิ ๑  
 [๔๕๖] อยํ มณฺโณ เวฬุริโย อกาโจ วิมฺโล สฺโก  
 นาสฺส สกฺกา ลิริ หนฺตํ อปฺกมฺมถ สฺสูการาติ ๑

มณิสฺสูการชาตกัม ปณฺจมํ ๑

### ๖ สาลูกชาตกัม

[๔๕๗] มา สาลูกสฺส ปิหฺย อาตฺรณฺหานิ ภูณฺชติ  
 อปฺเปสฺสูกโก ภูถํ ขาทฺถ เอตํ ทีฆายฺลฺกขณํ ๑  
 [๔๕๘] อิทฺทานิ โส อิทฺถคณฺตฺวา อติถิ<sup>๒</sup> ยุตฺตเสวโก  
 อถ ทกฺขลฺสิ สาลูกํ สยฺนฺตํ มฺุสฺลฺลุตฺตรํ ๑  
 [๔๕๙] วิกนฺตํ สฺสูการํ ทิสฺวา สยฺนฺตํ มฺุสฺลฺลุตฺตรํ  
 ชฺรคฺคฺวา อจฺินฺเตลฺลํ วรฺมฺหากํ ภูสามิวาทิ ๑

สาลูกชาตกัม จมฺมจํ ๑

๑ ลี. ยุ. ยาว ยาว นิสฺสาม ๑ ๒ ม. อติถิ ๑



๗ ลามครหิกชาตกั<sup>๑</sup>

- [๔๖๐] นานุมนตโต นาปีสุเณ      นานโณ นากุตฺทโธ  
 มุเพหัสสุ ลมเต ลามิ      เอสา เต อนุสาสนี ๑
- [๔๖๑] ชิริตถุ ตํ ยสลามิ      ชนลามญจ พุราหมณ  
 ยา วุตติ วินิปาเตน      อธมฺมจริยา<sup>๒</sup> วา ๑
- [๔๖๒] อปี เจ ปตฺตมาทาย      อนาคาโร ปริพฺพเช  
 เอสาว ชีวิกา เสยโย<sup>๓</sup>      ยา จาธมฺเมน เอสนาติ ๑

ลามครหิกชาตกั สตฺตมํ ๑

๘ มจฺจนทานชาตกั<sup>๔</sup>

- [๔๖๓]      อคฺขนฺติ มจฺจนา อธิกํ สหสฺสํ  
                   น โส อตฺถิ โย อิมํ สทฺทเหยฺย  
                   มยฺหญจ อสฺสุ อิทฺ สตฺต มาสา  
                   อหฺมปี ตํ มจฺจนานํ<sup>๕</sup> กิเณยฺย ๑
- [๔๖๔] มจฺจนาํ โภชนํ ทตฺวา      มม ทกฺขิณฺมาทิลิ  
                   ตํ ทกฺขิณํ สรณฺติยา      กตํ อปฺจิตฺตี ตยา ๑
- [๔๖๕]      ปทฺฐจฺจิตฺตสฺส น ผาติ โหติ  
                   น จาปี นํ เทวตา ปุชฺชนฺติ  
                   โย ภาตฺรํ เปตฺติกํ สํปเตยฺย  
                   อวณฺจยี่ ทกฺกฏกมฺมการีติ ๑

มจฺจนทานชาตกั อฏฺฐมํ ๑

๑ ลี. ... ลามครหชาตกั ๑      ๒ ม. อธมฺมจรเณน ๑      ๓ ลี. ย. เสยฺยา ๑  
 ๔ ม. มจฺจทานชาตกั ๑      ๕ ม. มจฺจทาน ๑

## ๙ นานาฉนุทชาตกั

- [๔๖๖] นานาฉนุทา มหาราช                    เอกาคาเร วสามเส  
 อหิ คามวาริ อิจฺฉะ                    พุราหุมนี จ ควิ สติ ๑
- [๔๖๗] ปุตุโต [๑] อาชณฺณกั รถิ<sup>๒</sup>                    กณฺณวา จ มณิกุณฺฑลั  
 ยา เจสา ปุณฺณกา<sup>๓</sup> ชมมี                    อุทฺทกฺขลั อภิกงฺขติ ๑
- [๔๖๘] พุราหุมนสฺส คามวาริ                    พุราหุมนียา ควิ สติ  
 ปุตุตสฺส อาชณฺณรถิ                    กณฺณาย มณิกุณฺฑลั  
 ยณฺเจตฺติ ปุณฺณกั<sup>๔</sup> ชมมี                    ปฏิปาเทถฺตุทฺทกฺขลนฺติ ๑

นานาฉนุทชาตกั นวมิ ๑

## ๑๐ สีสวีมัสชาตกั

- [๔๖๙] สีสั กิเรว กถฺยาณั                    สีสั โลเก อนฺตฺตฺตรั  
 ปสฺส โสมฺรวิสเ นาโค                    สีสฺวาติ น หณฺณติ ๑
- [๔๗๐] โสหิ สีสั สฺมาทิสฺสั                    โลเก อนฺมตฺติ สิวั  
 อริยวฺตุตฺติสฺมาจาโร                    เยน วุจฺจติ สีสฺวา ๑
- [๔๗๑] ฌาตีนณฺจ ปิโย โหติ                    มิตฺเตสฺสุ จ วิโรจติ  
 กายสฺส เมทา สุกฺคิ                    อุปฺปชฺชติ สีสฺวาติ ๑

สีสวีมัสชาตกั ทสมิ ๑

อพฺภานฺตรวคฺโค จตฺตฺโต ๑

๑ ม. เอตฺถนฺตฺเร จสทฺโท ทิสฺสติ ๑    ๒ ม. อาชณฺณรถิ ๑    ๓ ม. ปุณฺณิกา ๑  
 ๔ ม. ปุณฺณิกั ๑

ตสฺสุทฺทหานํ

ทุม กํส วรุตฺตมพฺยคฺขมิกา  
 มณโย มณี สาลุกมวฺหยน  
 อหฺสสสนฺนิโย ปิจ มจฺจวโร  
 มณิกุณฺฑทลเกน กิเรน ทส ฯ

## ๕ กุมุภวคโค

### ๑ ภัทรธมฺมภោทกษัตถกั<sup>๑</sup>

- [๔๗๒] สพพกามททำ กุมุภัง                      กุณฺโณ ลทธาน ฐุตตโก  
ยาว นั อนุปาเลติ                      ตาว โส สุขเมตติ ฯ
- [๔๗๓] ยทา มตฺโต จ ทิตฺโต จ                      ปมาทา กุมุภมพภิทา  
ตฺโต<sup>๒</sup> นคฺโค จ ไปตฺโต จ                      ปจฺจนา พาลो วิหญญติ ฯ
- [๔๗๔] เอวเมว [๓] ธนํ ลทธา                      ปมตฺโต<sup>๔</sup> ปริภุญชติ  
ปจฺจนา ตปติ ทุมเมโธ                      กุณฺโณ ภิตฺตวาว<sup>๕</sup> ฐุตตโกติ ฯ

ภัทรธมฺมภោทกษัตถกั ปจฺจมํ ฯ

### ๒ สุปตฺตชาตกั

- [๔๗๕] พาราณสฺย<sup>๑</sup> มหาราช                      กากราชา นิवासโก<sup>๓</sup>  
อสีติยา สหสฺเสหิ                      สุปตฺโต ปริวาริตฺโต ฯ
- [๔๗๖] ตสฺส โทหฬิณี ภริยา                      สุปตฺสสา<sup>๔</sup> ภกฺขิตฺตุมิจฺฉติ<sup>๕</sup>  
รณฺโณ มหานเส ปกุกั                      ปจฺจจฺจํ ราชโฆชนํ ฯ
- [๔๗๗] เตสํ ปหิตฺโต ทูโต                      รณฺโณ จมฺหิ อิทาโคโต  
ภตฺตฺ อปจิตฺตี กุมุมิ                      นาสายมกรั<sup>๑๐</sup> วณฺนติ ฯ

สุปตฺตชาตกั ทฺติยํ ฯ

---

๑ ม. สุรธมฺมชาตกั ฯ    ๒ ม. ตทา ฯ    ๓ ม. เอตถนฺตเร โยติ ทิสฺสติ ฯ  
๔ ลี. อมตฺตา , ย. อมตฺโต ฯ    ๕ ลี. ย. ภินฺโน ว ฯ    ๖ ลี. ย. พาราณสฺส ฯ  
๗ ลี. ย. นิวาริโก ฯ    ๘ ม. สุปตฺสสา ฯ    ๙ ลี. สุปตฺสสา มจฺฉมิจฺฉติ ฯ  
๑๐ ลี. ย. ... มกริ ฯ

## ๓ กายนิพฺพิณฑชาตกั

- [๔๗๘] ผุฏฺฐสฺส เม อณฺณตเรณ พฺยาธินา  
 โรเคน พาทุหํ ทุชิตสฺส รุปฺปโต  
 ปริสุสฺสติ ขิปปมิตํ กเพวริ  
 ปุပ္ผํ ยถา ปัสฺสูนิ อาตเป กตํ ฯ
- [๔๗๙] อชณฺณํ ชณฺณสงฺขาตํ อสุจึํ สุจิตฺตมฺมตํ  
 นานากุณฺนปปริปุริ ชณฺณรूपํ อปสฺสโต ฯ
- [๔๘๐] ธิรตฺถมํ อาตุริํ ปฺพุติกายํ  
 ชิคฺคฺจฺฉิยํ อสุจึํ พฺยาธิธมฺมํ  
 ยตฺถปฺปมตฺตา อธิมฺมุจฺฉิตา ปชา  
 หาเปนฺติ มคฺคํ สุคตฺตูปตฺตติยาติ ฯ
- กายนิพฺพิณฑชาตกั ตติยํ ฯ

## ๔ ชมฺพฺพชาทกชาตกั

- [๔๘๑] โภยํ พินฺทุสฺสโร วคฺคฺ สรวนฺตานมฺมตฺตโม  
 อจฺจุโต ชมฺพฺพสาขาย โมรรจฺฉาโปว กุชฺชติ ฯ
- [๔๘๒] กุลฺปฺตุโต ปชานาติ<sup>๑</sup> กุลฺปฺตุตฺ<sup>๒</sup> ปสฺสิตฺตุํ  
 พุยคฺคฺมจฺฉาปสฺทิสวณฺณ ภูยชฺ สมฺม ททามิ เต ฯ
- [๔๘๓] จิรฺสํ วต ปสฺสามิ มุสฺวาที สมากเต  
 วนฺตาทํ กุณฺปาทณฺจ อณฺณมณฺณํ ปสฺสเกติ ฯ
- ชมฺพฺพชาทกชาตกั จตฺตถํ ฯ

๑ ม. กุลฺปฺตุโตว ชานาติ ฯ

๒ ส. ย. กุลฺปฺตุเต ฯ

## ๕ อนุตชาตกั

- [๔๘๔] อุกฤษเสว เต ชนุโธ สีหเสว วิชฌมัตถัง  
 มิคราช นโม ตยตถุ อปี กิณฺจิ ลภามเส ฯ
- [๔๘๕] กุลปุตฺโต ปชานาติ กุลปุตฺตํ ปสฺสิตุํ  
 มยฺหุรคิวงสกาล อิตฺโต ปริยาหิ วายส ฯ
- [๔๘๖] มิคานํ โภกฺขโก<sup>๑</sup> อนุโต ปกฺขินํ ปน วายส  
 เอรณฺโฑ อนุโต รุกฺขานํ ตโย อนุตา สมากตาติ ฯ

อนุตชาตกั ปณฺจมํ ฯ

## ๖ สมุทฺทชาตกั

- [๔๘๗] โภ นฺวาย<sup>๒</sup> โลณฺโตยสฺมี สมนฺตา ปรีชาวติ  
 มจฺเจ มกเร จ วาเรติ อุมฺิสฺสุ จ วิหณฺณติ ฯ
- [๔๘๘] อนนฺตปายี สกฺุณเณ อติตฺโตติ ทิสสา สฺุโต  
 สมุทฺทํ ปาตุมิจฺฉามิ สาครํ สริตฺตปฺปตี ฯ
- [๔๘๙] โสยํ หายตี เจว ปฺุรเตว มโหหติ  
 นาสส นายติ ปิตฺนฺโต อเปยฺโย กิร สาครโรติ ฯ

สมุทฺทชาตกั ฉนฺนํ ฯ

๑ ส. โภตถุโก, ม. สิงคาลุ ฯ

๒ ม. นาย ฯ

## ๗ กามวิลาปชาตกํ

- [๔๙๐] อฺจุเจ สกฺุณ เทมาน ปตฺตยาน วิหงฺคฺม  
 วชฺชาลี โข ตฺวํ วามฺรุํ จิรํ โข สา กริสฺสตี ๑
- [๔๙๑] อิทํ โข สา น ชานาติ อสี สตฺติญฺจ โอยฺยํ  
 สา จณฺที กาทฺตี โภธํ ตํ เม ตปฺปติ โน อิตฺ<sup>๑</sup> ๑
- [๔๙๒] เอส อฺปฺปลสนฺนาโห นิกฺขณฺจฺจฺจฺสฺสเก กตฺ<sup>๒</sup>  
 กาลิกญฺจ มฺหํ วัตถํ ตปฺเปตฺตฺว ธนคามิยาตี<sup>๓</sup> ๑

กามวิลาปชาตกํ สตฺตมํ ๑

## ๘ อฺกฺุมฺพรชาตกํ

- [๔๙๓] อฺกฺุมฺพฺรา จิเม ปกฺกา นิโครธา จ กปิตฺถนา  
 เอหิ นิกฺขมฺม ภูณฺชสฺสุ กิ ชิมฺจฺฉาย มิยฺยสิ ๑
- [๔๙๔] เอวํ โส สฺหิตฺโต โหติ โย วุทฺถมฺมปฺจายติ  
 ยถาหฺมชฺช สฺหิตฺโต ทุมฺปกฺกานิ มาสิโต ๑
- [๔๙๕] ยํ วเนไซ วเนชฺชสฺส วณฺเจยฺย กปิโน กปิ  
 ทฺโรปี น สทฺเตยฺย<sup>๔</sup> นหิ ชินฺโณ ชรากปิตฺติ ๑

อฺกฺุมฺพรชาตกํ อฏฺฐมํ ๑

๑ ม. อิทํ ๑      ๒ ม. ... นิกฺขณฺจฺจฺจฺสฺสโกหิตํ ๑      ๓ ม. ธนิกา ปิยาตี ๑  
 ๔ ม. ทฺโร กปิ สทฺเตยฺย ๑

๙ โภมาริยปุตตชาตกั<sup>๑</sup>

- [๔๙๖] ปุเร ตุวั ลีลวตัม สกาเส  
 โอกุกนุทิกั กัฟสิ อสฺสมมฺหิ  
 กโรหเร มกุกฎิยานิ มกุกฎ  
 น ตัม มยัม ลีลวตัม รามาม ฯ
- [๔๙๗] สุตตา หิ มยหัม ปรมมา วิสุทฺธิ  
 โภมาริยปุตตสฺส<sup>๒</sup> พหุสฺสุตสฺส  
 มาทานิ มัม มณฺณิ ตุวั ยถา ปุเร  
 ฌานานภิกฺขุตฺตตา วิหฺราม อวฺสุโส<sup>๓</sup> ฯ
- [๔๙๘] สเจปิ เสลสฺมิ วเปยฺย พิชํ  
 เทโว จ วสฺเส น หิ ตัม วิฐุเพห  
 สุตตา หิ เต สตา ปรมมา วิสุทฺธิ  
 อวรา ตุวั มกุกฎ ฌานนฺณฺมยาตี<sup>๔</sup> ฯ
- โภมาริยปุตตชาตกั นวมัม ฯ

## ๑๐ พกชาตกั

- [๔๙๙] ปรปาณฆาเต<sup>๕</sup> ชีวนุโต มํสฺโลหิตโภชนโน  
 พโก<sup>๖</sup> วตัม สมาทาย อฺปฺปชฺชิ อฺโปสฺถํ ฯ
- [๕๐๐] ตสฺส สกุกโก วตณฺณาย อชฺฐุเปนฺุปาคมิ  
 วีตตโป อชฺฐณฺปะตฺโต ภณฺชิ โลหิตโป ตป ฯ

๑ ม. โภมารปุตต ... ฯ ๒ ม. โภมารปุตต ... ฯ

๓ ม. ฌานานนฺุยฺตุโต วิหฺรามิ อวฺสุโส ฯ ๔ ม. ฌานนฺณฺมยาตี ฯ

๕ ม. ปรปาณโรธา ฯ ๖ ม. วโก ฯ เอวมฺปริปี ฯ



[๕๐๑] เอวเมว อิเธกจฺเจ<sup>๑</sup>                      สมาทานสมฺมิ ทุพฺพลี<sup>๒</sup>  
 ลหุํ กโรตี<sup>๓</sup> อตฺตทานํ                      พโโกว อชการณฺนาติ ฯ

พกชาตกํ ทสมํ ฯ  
 กุมภาวคฺโค ปณฺจโม ฯ

ตสฺสสุทฺททานํ

วรกุมภ สฺปตฺตตสิริวฺหยนโน  
 สฺวจิสมฺมต พินฺทุสฺสโร จุสโฆ  
 สริตํปติ จณฺที ชรากปิณา  
 อถ มกุกฺกฺขิยา วกเกน ทสาติ ฯ

วคฺคฺคฺทฺททานํ

สงฺกปโป ปทุโม เจว                      อุทปาเนน ตติยํ  
 อพฺภนฺตรํ สมฺภเวทํ                      ติกนิปาตมฺหิลงฺกตํ<sup>๔</sup> ฯ

ติกนิปาตํ นิฏฺฐิตํ ฯ

๑ ม. อิเธกจฺเจ ฯ                      ๒ ม. ทุพฺพลา ฯ                      ๓ ม. กโรตี ฯ

๔ ปุราณไปตเถก วคฺคฺคฺทฺททานํ หนฺจํ ฯ                      อิหํ กิตฺติโสภเนน มยา लिखितं ฯ

# จตุกกนิปาตชาตกั

## ๑ กาลิงควกุโ

### ๑ จุลลกาลิงคชาตกั

- [๕๐๒] วิวรรถ อิมาสั ทวารั นครนตัม ปวีลิตุ<sup>๑</sup>  
 อรุณราชสสุ ลีเहन สุสิญฺเจน<sup>๒</sup> สุรกุขิตัม นนฺทิสเณน ๑
- [๕๐๓] ชโย กาลิงคานัน อสยหสาหิโน  
 ปราชโย อชโย<sup>๓</sup> อสสกาโน  
 อิจฺเจว<sup>๔</sup> เต ภาสิตัม พุรหุมจาริ  
 น อชฺฐภุตา วิตถัม ภณนฺติ ๑
- [๕๐๔] เทวา มุสาวาทมฺปาติวตฺตทา  
 สจฺจัม ตถัม ปรมัม กรัม นุ สกุก<sup>๕</sup>  
 ตนฺเต มุสา ภาสิตัม เทวราช  
 กิ วา ปฏิจฺจ มฆวา มหิโน<sup>๖</sup> ๑
- [๕๐๕] นนุ เต สุตัม พุรหุมณ ภณฺณมานเ  
 เทวา น อีสสนฺติ ปุริสปรกุกมสฺส  
 ทโม สมาธิ มนโส อเทชฺไซ<sup>๗</sup>  
 อพฺยตฺตทา<sup>๘</sup> นิกุกมนนฺจ<sup>๙</sup> กाले  
 ทพฺพญจ วิริยัม ปุริสปรกุกโม จ  
 เตเนว อาสิ วิชโย อสสกาณนฺติ ๑

จุลลกาลิงคชาตกั ปจฺมัม ๑

---

๑ ลี. นครัม ปวิสฺนตฺ, ม. วิวรรถิมาสั ทวารั นครัม ปวิสฺนตฺ ๑ ๒ ลี. ย. สุตตฺเถน ๑  
 ๓ ลี. ม. อนโย ๑ ๔ ม. อิจฺเจว ๑ ๕-๕ ลี. ม. สจฺจัม ฐนัม ปรมนฺเตสฺส สกุก ๑  
 ๖ ลี. ชนินฺท ๑ ๗ ลี. ย. อเทชฺไซ ๑ ๘ ลี. อพฺยคฺคตฺทา, ม. อพฺยคฺคตฺทา ๑  
 ๙ ลี. นิกุขมนนฺจ

## ๒ มหาอสุสาโรหชาตกำ

- [๕๐๖] อเทยเยสุ ททำ ทานํ เทยเยสุ นปฺปเวจฺจติ  
 อาปาสุ พยสนํ ปตฺโต สหายํ นาธิคจฺจติ ๑
- [๕๐๗] อเทยเยสุ อททำ<sup>๑</sup> ทานํ เทยเยสุ โย ปเวจฺจติ  
 อาปาสุ พยสนํ ปตฺโต สหายํ อธิคจฺจติ ๑
- [๕๐๘] สณฺเฎคสมฺโภาค วิเสสทสฺสนํ  
 อนริยธมฺเมสุ สเจสุ นสฺสติ  
 กตถจ อริเยสุ จ อณฺชเสสุ<sup>๒</sup>  
 มหปฺพลํ โหติ อณฺุมฺปิ ตาทิสฺ ๑
- [๕๐๙] โย ปุพฺเพ กตกลยาเณ อกา โลเก สุทฺทกฺรํ  
 ปจฺฉา กยิรา น วา กยิรา อจฺจนฺตํ ปุชฺนารโหติ ๑
- มหาอสุสาโรหชาตกำ ทุตฺติยํ ๑

## ๓ เอกราชชาตกำ

- [๕๑๐] อนฺตุตฺตเร กามคฺเณ สมิทฺเต  
 ภูตฺวาน ปุพฺเพ วลี<sup>๓</sup> เอกราช  
 โสทานิ ทฺคฺเค นรกมฺหิ ชิตฺโต  
 นปฺปชฺชเห วณฺณพฺลํ ปุราณํ ๑
- [๕๑๑] ปุพฺเพว ชนฺตี จ ตโป จ มยฺหํ  
 สมฺปตฺติตา ทฺพฺภิสฺเน<sup>๔</sup> อโหสิ  
 ตนฺทานิ ลทฺธาน กถนฺนุ ราช  
 ชเห อหํ วณฺณพฺลํ ปุราณํ ๑

๑ ม. นาเทยเยสุ ททำ ... ๑

๒ ลี. ม. อชฺชเวสุ ๑

๓ ม. วลี ๑

๔ ลี. ยฺ. ทพฺพเสนา ๑

- [๕๑๒] สพฺพา กิเรว<sup>๑</sup> ปริณฺณฺจิตานิ  
 ยสฺสลิํ ปณฺณวณฺตํ วิสยฺห  
 ยโส จ ลทฺธา ปุริมํ อุฬารํ  
 นปฺปชฺชเห วณฺณเพลล์ ปุราณํ ฯ
- [๕๑๓] ปนฺชชฺช ทฺกฺเขน สฺขํ ชนินฺท  
 สฺกฺเขน วา ทฺกฺขมสยฺหสสาหิ  
 อุภยตฺถ สนฺโต อภินิพฺพุตตฺตา  
 สฺกฺเข จ ทฺกฺเข จ ภวณฺติ ตฺลฺยาติ ฯ
- เอกราชชาตกำ ตติยํ ฯ

#### ๔ ททฺทรชาตกำ

- [๕๑๔] อิมานิ มํ ททฺทร ตาปยนฺติ  
 วาจาทฺรุตฺตานิ มนฺุสฺสโลเก  
 มณฺุชฺชุกภกฺขา อุทกนฺตเสวี  
 อสีวิลล์<sup>๒</sup> มํ อวิลา สปนฺติ ฯ
- [๕๑๕] สกา รฆฺฐา ปพฺพาซีโต อณฺณํ ชนปทํ คโต  
 มหนฺตํ โภกฺกจํ กยิราถ ทฺรุตฺตานํ นิเชตเว ฯ
- [๕๑๖] ยตฺถ ไปลล์ น ชานนฺติ ชาติยา วินเยน วา  
 น ตตฺถ มานํ กยิราถ วลล์ อณฺญาตเก ชเน ฯ
- [๕๑๗] วิเทสวาสลล์ วสโต ชาตเวทสเมนปี  
 ขมิตพฺพํ สปณฺเณน อปี ทาสฺส ตชฺชิตนฺติ ฯ
- ททฺทรชาตกำ จตฺตถํ ฯ

๑ ม. กิเรว ๑

๒ ม. อาสีวิลล์ ๑

## ๕ สीलวีมัสชาตกำ

- [๕๑๘] นตฺถิ โลเก รโห นาม ปาปกมมํ ปกฺกพฺพโต  
 ปสฺสนฺตฺติ วนฺภูตานิ ตํ พาลो มณฺณเต<sup>๑</sup> รโห ๑
- [๕๑๙] อหํ รโห น ปสฺสามิ สฺสณฺณํ วาปิ น วิชฺชติ  
 ยตฺถ สฺสณฺณ<sup>๒</sup> น ปสฺสามิ อสฺสณฺณํ โหติ ตํ มยา ๑
- [๕๒๐] ทุชฺชจฺจโจ จ สฺชจฺจโจ<sup>๓</sup> จ นนฺโท จ สฺชวจฺจโน<sup>๔</sup>  
 วชฺโฆ<sup>๕</sup> อทฺทวสีโล จ เต ฌมมํ ชฺหุมตฺติกา ๑
- [๕๒๑] พฺรหฺมโณ จ กถํ ชเห สพฺพฌมฺมาน ปารคฺคู  
 โย ฌมมํ อหฺนฺปาเลติ ติตฺติมา สจฺจนิกกโมติ ๑

สीलวีมัสชาตกำ ปณฺจมํ ๑

## ๖ สฺชชตาชาตกำ

- [๕๒๒] กิ อณฺทกา อิมเ ทเว นิภฺชิตฺตา กัสมฺลลเก  
 อฺปฺโลหิตกา วคฺคู ต<sup>๖</sup> เม อภฺชาหิ ปุจฺฉิตฺโต ๑
- [๕๒๓] ยานิ ปฺเร ตฺวํ เทวิ ภณฺฑุ นนฺตกาวัลินิ  
 อฺจฺฉนฺคหตฺถา ปจฺินาสิ ตสฺสา เต โกลิยํ ผลํ ๑
- [๕๒๔] อฺทฺยฺหเต<sup>๗</sup> น รมตฺติ โภคา วิปฺชฺชนฺติ ตํ  
 ตตฺเถวิมํ ปฏฺิเนถ ยตฺถ โกลํ ปจฺิสฺสติ ๑
- [๕๒๕] โหณฺติ เทเต มหาราช อิทฺธิปฺตฺตฺตฺตาย นาริยา  
 ชม เทเว สฺชชตฺตาย มาสฺสา กุชฺฌ รเถสฺมาติ ๑

สฺชชตาชาตกำ ฉณฺด์ลํ ๑

๑ ม. มณฺณตี ๑

๒ ม. อณฺณํ ๑

๓ ย. อชฺจโจ ๑

๔ ม. สฺชวจฺจโนติ ๑

๕ ม. เวชฺโไซ ๑

๖ ย. เต ๑

๗ ม. อฺทฺยฺทฺยเต ๑

## ๗ ปลาสชาตกัม

- [๕๒๖] อเจตน์ พุราหุมน อสสุณนตัม  
 ชาโน อชานนตมิมม ปลาสัม  
 อารทฐวีริโย ชุมปมตโต  
 สุขเสยยัม ปุจฉลลิต กิสส เหตุ ฯ
- [๕๒๗] ทูเร สุตโต เจว พุรหา จ รุกโข  
 เทเส จิตโต ภูตนิवासรูปโป  
 ตสฺมา นมสฺสามิ อิมม ปลาสัม  
 เย เจตถ ภูตา เต<sup>๑</sup> ฐนสฺส เหตุ ฯ
- [๕๒๘] โส เต กริสฺสามิ ยถาภูทาวัม  
 กตถญตัม พุราหุมน เปกฺขมาโน  
 กถัม หิ อาคมฺม สตัม สกาเส  
 โมฆา<sup>๒</sup> เต อสฺสุ ปริพนฺทิตานิ ฯ
- [๕๒๙] โย ตินฺหุรุกฺขสฺส<sup>๓</sup> ปโร ปิลกฺโข<sup>๔</sup>  
 ปริวาริตโต ปุพฺพยญญเอย อูพฺวาโร  
 ตสฺเสว มฺลสฺสมิ นิตฺติ นินฺชาโต  
 อทายาโท คจฺฉ นมฺ อุกฺุทฺธาหิตี ฯ

ปลาสชาตกัม สุตตมัม ฯ

๑ ลี. ย. เต จ ฯ

๒ ม. โมฆานิ ฯ

๓ ม. ตินฺหุรุกฺขสฺส ฯ

๔ ลี. ย. ปิลกฺขา ฯ

๘ ชาวสกุณชาติกั<sup>๑</sup>

- [๕๓๐] อกรรมหา<sup>๒</sup> เต กิจจํ ยํ พลํ อหุมหเส  
 มิคราช นโม ตยตถุ อปี กิณจิ ลมามเส ฯ
- [๕๓๑] มม โลहितภกขสฺส นิจจํ ลุพฺทานิ กุพฺพโต  
 ทนฺตฺนฺตรคโต สนฺโต ตํ พหุํ ยมฺปิ ชีวสิ ฯ
- [๕๓๒] อกตญญุมกตตารํ กตสฺส อปฺปฏิกการํ  
 ยสฺมี กตญญุตตา นตฺถิ นีรตฺถา ตสฺส เสวนา ฯ
- [๕๓๓] ยตถ<sup>๓</sup> สมฺมุขจिณฺเณน มิตฺตตมฺโม น ลพฺภติ  
 อนุสฺสุยมนโกสฺ<sup>๔</sup> สณฺธิกํ ตมฺหา อปฺกฺกเมติ ฯ

ชาวสกุณชาติกั อฏฺฐมํ ฯ

๙ จวชาติกั<sup>๕</sup>

- [๕๓๔] สพฺพํ อิทญจ มริกตํ<sup>๖</sup> อุโภ ฐมฺมํ น ปสฺสเร  
 อุโภ ปกตฺติยา จุตฺตา โย จายํ มนฺเต ฌาเปติ  
 โย จ มนฺตํ อธิยติ ฯ
- [๕๓๕] สาสินํ โอนํ ภูญฺเช สฺจึ มํสฺสุปเสจนํ  
 ตสฺมา เอตํ น เสวามิ ฐมฺมํ อีสึภิ เสวิตํ ฯ
- [๕๓๖] ปริพฺพช มหา โลโก ปจฺนตฺตญฺเณปิ ปาณิน  
 มา ตว<sup>๗</sup> อตมฺโม อัจจโร ตสฺมา กุมฺภมิวามิทา ฯ
- [๕๓๗] ธีรตถุ ตํ ยสฺลภาํ ชนลามาญจ พฺราหฺมณ  
 ยา วุตฺติ วิหนีปาเตน อตมฺมจฺรเณน วาติ ฯ

จวชาติกั นวมํ ฯ

๑ ม. สกุณชาติกั ฯ ๒ ม. อกรรมหส ฯ ๓ ม. ยสฺส ฯ

๔ ลี. ย. อนุสฺสุย ... , ม. อนุสฺสุย ... ฯ ๕ ม. จวชาติกั ฯ

๖ ลี. สพฺพมิตฺถํ จริมวตํ, ม. สพฺพมิตฺถํ จริมํ กตํ ฯ ๗ ม. ตํ ฯ

๑๐ สยหชาตัก<sup>๑</sup>

- [๕๓๘] สสมุทฺทปริยายํ มहीं สาครกฺุณฺทลํ  
 น อิจฺเฌ สห นินฺุทาย เอวํ สยห<sup>๒</sup> วิชานหิ ฯ
- [๕๓๙] ชิริตฺถุ ตํ ยสฺลามํ ฌนฺลามณฺจ พฺราหฺมณ  
 ยา วุตฺติ วินิปาเตน อธมฺมจรเณน วา ฯ
- [๕๔๐] อปิ เจ ปตฺตมาทาย อนาคาโร ปริพฺพเช  
 สาเอว ชีวิกา เสยโย ยา จาธมฺเมน เอสนา ฯ
- [๕๔๑] อปิ เจ ปตฺตมาทาย อนาคาโร ปริพฺพเช  
 อณฺเฏ อหีสยํ โลเก อปิ รชฺเชน ตํ วรฺนฺติ ฯ

สยหชาตักํ ทสมํ ฯ

กาลิงฺควคฺโค<sup>๓</sup> ปจฺโม ฯ

## ตสฺสุทฺทหานํ

วิวรํ จ อเทยฺย สมิทฺทวํ  
 อถ ททฺทร ปาปมฺหาติโร  
 อถ โกลิ ปลาสฺวณฺจกร  
 จริมํ สสมุทฺทวเรน ทส ฯ

๑ ม. เสยฺยชาตักํ ฯ

๒ ม. เสยฺย ฯ

๓ ลี. ยฺ. วิวรคฺโค ฯ



## ๒ ปุจฉิมนทวคโค

### ๑ ปุจฉิมนทชาตกำ

- [๕๔๒] อุกฺกเจหิ โจระ ก็ เสสิ โโก อตฺถเถ สุปเนน<sup>๑</sup> เต  
มา ตํ คเหสุ<sup>๒</sup> ราชานเ คามะ กิพฺพิสการกำ ๗
- [๕๔๓] นนุ<sup>๓</sup> โจระ คเหสฺสนติ คามะ กิพฺพิสการกำ  
ก็ ตตฺถ ปุจฉิมนทสฺส วเน ชาตสฺส ติฏฺฐโต ๗
- [๕๔๔] น ตวํ อสฺสตฺถ ชานาสิ มม โจระสฺส จนฺตวํ  
โจระ คเหตฺวา ราชานเ คามะ กิพฺพิสการกำ  
อจฺเจนติ<sup>๔</sup> นิมฺพสฺสฺสมี ตสฺมี เม สงฺกเต มโน ๗
- [๕๔๕] สงฺเกยฺย สงฺกิตพฺพานิ รกฺเขยฺยานาคตํ ภัย  
อนาคตฺภยา ธีโร อุโฆ โลเก อเวกฺขตฺตีติ ๗

ปุจฉิมนทชาตกำ ปจฺม ๗

### ๒ กสฺสปมฺนุทียชาตกำ

- [๕๔๖] อปิ กสฺสป มฺนุทียา ยฺว สปติ หนฺติ วา  
สพฺพหนฺตํ ขมเต ธีโร ปณฺทิตฺโต ตํ ติตฺติกฺขติ ๗
- [๕๔๗] สเจปิ สนฺโต วิวหนฺติ ชิปฺปํ สนฺธิยเร<sup>๕</sup> ปฺน  
พาลา ปตฺตาว ภิชฺชนฺติ น เต สมฺถมชฺฌณฺณ ๗
- [๕๔๘] เอเต ภัยโย สมายนฺติ สนฺธิ เตสํ น ชีรติ  
โย จาธิปฺนํ ชานาติ โย จ ชานาติ เทสํ ๗

๑ ลี. สุปิตน, ย. สุปิเนน ๗

๒ ม. คเหสุ ๗

๓ ม. ยํ นุ ๗

๔ ม. อปฺเปนติ ๗

๕ ม. สนฺธิยเร ๗

- [๕๔๙] เอโส ทิ อุตตริตโร ภาราวโห ชุรนุโธ<sup>๑</sup>  
 โย ปเรสาธิปนุหนัน สยั สนุชฌามรหตีติ ๑  
 กสสปนนุทียชาตกั ทุตติยั ๑

### ๓ ขนุติวาทิจาตกั

- [๕๕๐] โย เต หตเถ จ ปาเท จ กณณนาสญจ เจทยิ  
 ตสส กุชฌ มหาวีร มา รญจัน วินสส<sup>๒</sup> อิทั ๑  
 [๕๕๑] โย เม หตเถ จ ปาเท จ กณณนาสญจ เจทยิ  
 จิรั ชิวตุ โส ราชานหิ กุชฌนุติ มาทิสา ๑  
 [๕๕๒] อหุ อตีตมทุชานเ<sup>๓</sup> สมเณ ขนุติทีปโน  
 ตั ขนุติยาเยว จิตัง กาลิราชา อเจทยิ ๑  
 [๕๕๓] ตสส กมมพรุสส<sup>๔</sup> วิปาโก กญุโก อหุ  
 ยั กาลิราชา เวเทลิ นิริยมุทิ สมปปีโตติ ๑

ขนุติวาทิจาตกั ตติยั ๑

### ๔ โลหกุมภิจาตกั

- [๕๕๔] ทุชชีวิตมชีวิมุห เยสนุโน น ททามเส<sup>๕</sup>  
 วิชชมานะสุ โภเคสุ ทิป นากมท อตตโน ๑  
 [๕๕๕] สญจ<sup>๖</sup> วสสสทสสานิ ปริปฺนุณฺณานิ สพฺพโส  
 นิริเย ปจฺจมานาน กทา อนฺโต ภาวิสสตี ๑

๑ ม. ภาราวโห ชุรนุโธ ๑

๒ ม. วินสา ๑

๓ ม. อตีตมทุชานั ๑

๔ สี่. ยุ. กมมสส ๑

๕ ม. เย สนุเต น ททมทเส ๑

๖ ม. สญจ ๑

- [๕๕๖] นตฺถิ อนฺโต กุโต อนฺโต น อนฺโต ปฏฺฐิติสฺสตี  
 ตทาหิ ปกตํ ปาปํ มม ตฺยฺหณฺจ มาริสฺ ๑
- [๕๕๗] โสฬํ ฐุน อิตฺโต คนฺตฺวา โยนี ลทฺธาน มาณฺสี  
 วทณฺณฺย สีสฺสมฺปนฺโน กาทามิ กุสฺลํ พหุณฺตี ๑
- โลหกฺกุณฺธิชาตํ จตฺตถํ ๑

๕ มंसชาตกั<sup>๒</sup>

- [๕๕๘] ผรุสา วต เต วาจา มंसํ ยาจนโก อสิ  
 กิโลมสฺหิสี วาจา กิโลมํ สฺมม ทมฺมิ เต ๑
- [๕๕๙] องฺคเมตํ มนุสฺसानํ ภาตา โลเก ปวฺจจตี  
 องฺคสฺส สฺหิสี วาจา องฺคํ สฺมม ททามิ เต ๑
- [๕๖๐] ตาตาตี ปุตฺโต วทมาโน กมฺเปตี ททยํ ปิตุ  
 ททยสฺส สฺหิสี วาจา ททยํ สฺมม ทมฺมิ เต ๑
- [๕๖๑] ยสฺส คาเม สขา นตฺถิ ยถารณฺณํ ตเถว ตํ  
 สพฺพสฺส สฺหิสี วาจา สพฺพํ สฺมม ททามิ เตตี ๑

มंसชาตกั ปณฺจมํ ๑

## ๖ สสฺปนฺนทิตชาตกั

- [๕๖๒] สตฺต เม โรหิตา มจฺฉา อุกกา ถลมฺพฺภตา  
 อิหํ พฺราหฺมณ เม อตฺถิ เอตํ ภูตฺวา วเน วส ๑
- [๕๖๓] ทุสฺส เม เขตฺตปาลสฺส รตฺตี ภาตฺตํ อปาภตํ  
 มंसฺฐุลา จ เทว โคธา เอกณฺจ ททิวารกํ

๑ ม. มาริสฺ ๑

๒ ม. สพฺพมंसฺสาชาตกั ๑

- อิหัง พุราหุมน เม อตถิ เอตัง ภูตวา วเน วส ๑  
 [๕๖๔] อมฺพปกุ<sup>๑</sup> ทกํ สีสํ สีสจฺฉาย<sup>๒</sup> มโนรมํ  
 อิหัง พุราหุมน เม อตถิ เอตัง ภูตวา วเน วส ๑  
 [๕๖๕] น สสสุสํ ตีลา อตถิ น มุคฺคา นปี ตณฺฑุลา  
 อิมินา อคฺคินา ปกุกํ มมํ ภูตวา วเน วสชาติ ๑

สสฺปณฺทิตชาตกํ ฃฏฺจํ ๑

### ๗ มตโรทหนชาตกัม

- [๕๖๖] มตมตเมว<sup>๓</sup> โรทถ น ทิ ตัง โรทถ โย มริสฺสติ  
 สพฺเพว<sup>๔</sup> สรีรธาริโน อนฺุพฺพเพน ชฺหนฺติ ชีวิทํ ๑  
 [๕๖๗] เทวา มนุสฺสา จตฺตฺปฺพา ปกฺขิณฺณา อูรฺคา จ โภคิโน  
 ยมฺหิ<sup>๕</sup> สรีเร อนิสฺสรา รมมานาว ชฺหนฺติ ชีวิทํ ๑  
 [๕๖๘] เหวํ จลิตํ อสณฺจิตํ สุขทฺกฺขํ มนุเชสฺสุ อเปกฺขียํ<sup>๖</sup>  
 กนฺทิตํ รุณฺตํ<sup>๗</sup> นีรตฺถกํ กิ โว โสกณฺณากิเรว ๑  
 [๕๖๙] ชฺชุตฺตา โสณฺทา จ อกฺตา พาลา สฺฐา [๘] อโยคิโน  
 ธีรํ มณฺณนฺติ พาโลติ ยเ ชมฺมสฺส อโกวิทฺติ ๑

มตโรทหนชาตกัม สตฺตมํ ๑

๑ สี. ย. อมฺพปกุโกทกํ ๑

๔ ม. สพฺเพปิ ๑

๗ ม. กนฺทิตฺตฺรทิตํ ๑

๒ ม. สีสจฺฉายา มโนรมา ๑

๕ ย. อสฺมี ๑

๘ ย. เอตฺถนฺตเร ธีราติ ทิสฺสติ ๑

๓ ม. มตํ มตํ เอว ๑

๖ ม. มนุเชสฺสวเปกฺขีย ๑

## ๘ กณเวรชาตกั

- [๕๗๐] ยนฺตํ วสนฺตสมเย                      กณเวเรสุ ภาณฺสุ  
 สามํ พาหาย ปิเพฺสึ                      สา ตํ อาโรคฺยมพฺรวิ ฯ
- [๕๗๑] อมฺโภา น กิร สหฺเชยฺยํ                      ยํ วาโต ปพฺพตํ วเห  
 ปพฺพตญฺเจ วเห วาโต                      สพฺพมปิ ปจวี วเห  
 ยตฺถ สามา กาลกตา                      สามํ อาโรคฺยมพฺรวิ ฯ
- [๕๗๒] น เจว สา กาลกตา                      น จ สา อญฺญมิจฺฉติ  
 เอกภตฺตา<sup>๑</sup> กิร สามา                      ตเมว อภิกงฺขติ ฯ
- [๕๗๓]                      อสนฺนุตฺตํ มํ จิรสนฺนุเตน  
    นิมิณี สามา อจฺจํ ฐฺเวน  
    มยาปิ สามา นิมิเนยฺย อญฺญํ  
    อีโต อหํ ทฺรตรํ คมิสฺสนฺติ ฯ
- กณเวรชาตกั อฏฺฐมํ ฯ

## ๙ ติตฺตฺติรชาตกั

- [๕๗๔] สฺสุขํ วต ชีวามิ                      ลภามิ เจว ภูณฺชิตฺตํ  
 ปรีปนฺนเถว ติฏฺฐามิ                      กา นฺ ภาณฺเต คตฺตี มม ฯ
- [๕๗๕] มโน เจ เต นปฺปนฺมติ                      ปกฺขิ ปาปสฺส กมฺมฺโน  
 อวฺยวฏฺฐสฺส ภาทฺรสฺส                      น ปาปมฺุปลิมฺปติ ฯ
- [๕๗๖] ฅาตโก โน นิสินฺโนติ                      พหุ อาคจฺฉเต ชโน  
 ปฏฺิฉจ กมฺมํ ฝุสฺติ                      ตสฺมี เม สงฺกเต มโน ฯ

๑ ม. เอกภตฺติกิรี, ย. เอกภตฺติกิรี ฯ

[๕๗๗] น ปฏิจจ กมมํ ผุสฺสตี มโน เจ นปฺปทฺสฺสตี  
 อปฺเปสฺสกุทฺสส ภาทฺสส น ปาปมฺพลิมนฺตีติ ๑  
 ติตฺติรชาตกํ นวมนํ ๑

### ๑๐ สฺจจชชาตกํ

[๕๗๘] สฺจจชํ วต นจจชิตี วาจา ย อททํ คีรี  
 กิณฺจิจิ<sup>๑</sup> ตสฺส จชนฺตสฺส วาจา ย อทท<sup>๒</sup> ปพฺพตํ ๑  
 [๕๗๙] ยณฺหิ กยิรา ตณฺหิ วเท ยํ น กยิรา น ตํ วเท  
 อกโรนฺตํ ภาสฺมานํ ปริชานนฺติ ปณฺชิตา ๑  
 [๕๘๐] ราชนฺตต นโม ตยตฺถ สจฺเจ ชมฺเม จิตฺวลิ<sup>๓</sup>  
 ยสฺส เต พุยสนํ ปตฺโต สจฺจสมฺมึ รมนฺเต มโน ๑  
 [๕๘๑] ยา ทลิตฺทึ ทลิตฺทสฺส อทฺตมา อทฺตมฺสส กิตฺติมา<sup>๔</sup>  
 สทา หิสฺส ปรมมา ภริยา สหิรณฺณสฺส อิตฺถิโยติ ๑

สฺจจชชาตกํ ทสมํ ๑  
 ปุจิมนฺทวคฺโค ทฺติโย ๑

### ตสฺสทฺทานํ

อถ โจร สกสฺสป ขนฺตีวโร  
 ทฺชชิตฺตตา จ วรา ผรฺฐา  
 อถ สส มตํ จ วสนฺตสฺสชํ  
 สฺจจชชวตฺนจจชชิตฺนา จ ทส ๑

๑ ม. กิ หิตสฺส ... ๑

๒ ม. อทท ๑

๓ ม. จิตฺ จลิ ๑

๔ ม. กิตฺติม ๑

### ๓ กุฎิฑูสกวคโค

#### ๑ กุฎิฑูสกชาตกำ

- [๕๘๒] มนุสฺสสเสว เต สีสํ                    หตฺถปาทา จ วานร  
 อถ เกน นุ วณฺเณน                    อคารนฺเต น วิชฺชติ ๑
- [๕๘๓] มนุสฺสสเสว เม สีสํ                    หตฺถปาทา จ ลิงฺคิล  
 ยาหุ เสฏฺฐจา มนุสฺเสสุ                    สา เม ปณฺญา น วิชฺชติ ๑
- [๕๘๔] อนนฺนจิตฺตจิตฺตสฺส                    ลหุจิตฺตสฺส ทฺพภิกฺโข<sup>๑</sup>  
 นิจจํ อทฺทวสีลสฺส                    สุขภาโว<sup>๒</sup> น วิชฺชติ ๑
- [๕๘๕] โส กรสฺสุ อานฺุภาวํ                    วิตฺตวตฺตสฺสุ สीलฺยํ  
 สีตวาทปฺริตฺตาทนํ                    กรสฺสุ กุฎิกํ<sup>๓</sup> กปฺปติ ๑

กุฎิฑูสกชาตกำ ปจมนํ ๑

#### ๒ ทฺพทฺพภายชาตกำ

- [๕๘๖] ทฺพทฺพภายติ<sup>๔</sup> ภทฺทนฺเต                    ยสฺมี เทเส วสามหํ  
 อหฺมเปตํ น ชานามิ                    กิเมตํ ทฺพทฺพภายติ ๑
- [๕๘๗] เวลฺลวํ ปตฺติตํ สุตฺวา                    ทฺพทฺพภานฺติ สโส ชฺวิ  
 สสฺสสฺส วจฺนํ สุตฺวา                    สนฺตตฺตา มิคฺวาหิณี ๑
- [๕๘๘] อปฺปตฺวา ปทฺวิญฺญาณํ                    ปฺรโฆสฺสานุสฺสาริโน  
 ปมาทปฺรมา<sup>๕</sup> พาลา                    เต โหนฺติ ปฺรปฺตฺติยา ๑

---

๑ ย. ทฺพภิกฺโข ๑                    ๒ ส. สุวิภาโว ๑                    ๓ ส. กุลวํ, ม. กุณฺวํ ๑  
 ๔ ส. ย. ทฺพทฺพภายติ ๑                    ๕ ม. ปนาทปฺรมา ๑

[๕๘๙] เย จ ลีเลน สมปนฺนา ปณฺณายุปสเม รตา  
 อารกา วิรตา ธีรา น โหนฺติ ปรปตฺติยาติ ฯ  
 ทุทฺทภายชาตกัม<sup>๑</sup> ทุตฺติยัม ฯ

### ๓ พุรหมทตฺตชาตกัม

[๕๙๐] ทวยํ ยาจนโก ราช พุรหมทตฺต นิคจฺจติ  
 อลามํ ฐนลามํ वा เอวํธมฺมา หิ ยาจนา ฯ  
 [๕๙๑] ยาจนํ โรหนํ อากุ ปณฺจาลานํ รเถสภ  
 โย ยาจนํ ปจจกฺขาติ ตมาหุ ปฏฺวิโรหนํ ฯ  
 [๕๙๒] มํ มาทฺทลฺลํ<sup>๒</sup> โรหนตฺตํ ปณฺจาลา สฺสมาคตา  
 ตฺวํ वा ปฏฺวิโรหนตฺตํ ตสฺมา อิจฺฉามหํ รโห ฯ  
 [๕๙๓] ททามิ เต พุราหมณฺ โรหิณฺนํ  
 ควํ สหสฺสํ สห ปุํคเวน  
 อริโย หิ อริยสฺส กถํ น ทชฺชา  
 สฺตฺวาน คาถา ตว ธมฺมยฺตุตฺตาติ ฯ  
 พุรหมทตฺตชาตกัม ตุตฺติยัม ฯ

### ๔ จมฺมสาฎกชาตกัม

[๕๙๔] กลฺยาณรूपे วตายํ จตฺตฺปปโท  
 สฺสทฺทโก เจว สฺสเปสโล จ  
 โย พุราหมณฺ ชาติมนฺตฺตฺตฺปนฺนํ  
 อปจายติ เมณฺทวโร ยสฺสสึ ฯ

๑ ลี. ย. ทุทฺทภายชาตกัม ฯ ๒ ม. มาทฺทลฺลํ ฯ



- [๕๕๕] มา พุราหฺมณ อิตฺตฺรทสฺสเนน  
 วิสฺสาสมปชฺชชฺชํ จตฺตฺปปทสฺส  
 ทพฺพหฺปหารํ อภิกตฺตฺกาโม<sup>๑</sup>  
 อวสฺกฺกตฺตี<sup>๒</sup> ทสฺสติ สฺสฺปหารํ ๑
- [๕๕๖] อฺรฺกฺกจฺฉิ ภคฺคา ปตฺติโต<sup>๓</sup> ชาริภาโร  
 สพฺพํ ภณฺฑํ พุราหฺมณสฺสเสว<sup>๔</sup> ภินฺนํ  
 อฺโภปิ พาหา ปคฺคเยหฺว<sup>๕</sup> กนฺทติ  
 อภิชาวตํ หยฺยตฺติ พุรฺหฺมจารี<sup>๖</sup> ๑
- [๕๕๗] เอวํ โส นิหโต เสติ โย อပ္ปชฺชํ ปสฺสตี<sup>๗</sup>  
 ยถาหฺมชฺช ปทโต ทโต เมณฺฑเณน ทุมฺมตฺตีติ ๑  
 จมฺมสาณฺณกฺชาตกํ จตฺตฺตถํ ๑

### ๕ โคธชาตกํ<sup>๘</sup>

- [๕๕๘] สมนฺนตํ มณฺฑมาโน อฺปคณฺฉิ อสฺสยตํ  
 โส มํ ทณฺฑเณน ปาหาลิ ยถา อสฺสสมโน ตถา ๑
- [๕๕๙] กิณฺเต ชฺฉาหิ ทุมฺเมธ กิณฺเต อชินฺสาณฺณิยา  
 อพฺภนฺตรนฺเต คหฺนํ พาหิรํ ปริมชฺชลิ ๑
- [๖๐๐] เอหิ โคธ นีวตฺตสฺส ภูยชฺช สาลีนโมหนํ  
 เตลํ โลณฺณจ เม อตฺถิ ปหฺตํ<sup>๙</sup> มยฺหํ ปิพฺพลิ ๑

๑ ลี. ม. อภิกงขมาโน ๑ ๒ ม. อวสฺกฺกตฺตี ๑ ๓ ม. อฺรฺกฺกจฺฉิ ภคฺคํ ปวณฺณฺนิตโต ๑  
 ๔ ม. สพฺพยจ ภณฺฑํ พุราหฺมณสฺส ... ๑ ๕ ม. ปคฺคยท ๑  
 ๖ ลี. ม. อภิชาวต หยฺยเต พุรฺหฺมจารี ๑ ๗ ลี. ย. นมฺสฺสติ ๑  
 ๘ ม. โคธราชชาตกํ ๑ ๙ ม. ปหฺตํ ๑

- [๖๐๑] เอส ภียโย ปเวกขามิ วมมิกัม สตปปริสั  
 เตลั โลณณจ กิณฑะสิ<sup>๑</sup> อหิตัม มยหัม ปิปปลีสิติ ๗  
 โคธชาตกัม ปณจมัม ๗

### ๖ กุกการุชาตกัม

- [๖๐๒] กาเยน โย นาวหเร วาจาเย น มุสา ภณ  
 ยโส ลหุชา น มชฺเชยเย สเว กุกการุสมรหติ ๗
- [๖๐๓] ธมฺเมเน วิตตฺตเมเสยเย น นิกตฺตยา ธนํ หเร  
 โภเค ลหุชา น มชฺเชยเย สเว กุกการุสมรหติ ๗
- [๖๐๔] ยสฺส จิตฺตัม อหาลิทุหํ ลหุชา จ อวิราคินิ  
 เอโก สาหุํ น ภูณฺชเยเย สเว กุกการุสมรหติ ๗
- [๖๐๕] สมฺมุขา วา ติโรกฺขา<sup>๒</sup> วา โย สนฺเต น ปริภาสตี  
 ยถาวาที ตถาการิ สเว กุกการุสมรหตีติ ๗

กุกการุชาตกัม ฉมฺมัจจัม ๗

### ๗ กากาติชาตกัม<sup>๓</sup>

- [๖๐๖] วาตี จายัม ตโต คนฺโธ ยตฺถ เม วสตี ปิยา  
 หุเร อิตโต หิ กากาติ<sup>๔</sup> ยตฺถ เม นิรโต มโน ๗
- [๖๐๗] กถัม สฺมฺมุทฺตมฺมตริ กถัม อตฺริ เกปุกัม<sup>๕</sup>  
 กถัม สตฺต สฺมฺมุทฺตทานิ กถัม สิมฺพลิมารุหิ ๗

๑ ม. กิตเตสิ ๗

๒ ย. ปโรกขา วา ๗

๓ ม. กากวตีชาตกัม ๗

๔ ม. กากวตี ๗

๕ ส. ย. เกพุกัม ๗

- [๖๐๘] ตยา สมุทฺทมตริ                      ตยา อตริ เกปุกัน  
 ตยา สตฺต สมุทฺทานิ                    ตยา ลิมฺพลิมารุหิ ๑
- [๖๐๙] ชิริตฺถ มํ มหากายํ                ชิริตฺถ มํ อเจตนํ  
 ยตฺถ ชายายหํ ชารํ                    อวหามิ วหามิ จาติ ๑

กาคาติชาตกํ สตฺตมํ ๑

### ๘ อนนุโสจียชาตกํ

- [๖๑๐] พหุณํ วิชฺชตี โภตี                    เตหิ เม กิ ภาวิสฺสตี  
 ตสฺมา เอตํ น โสจามิ                ปิยํ สมฺมิลลหาสิเน ๑
- [๖๑๑] ตํ ตณฺเเจ อนฺุโสเจยฺย              ยํ ยํ ตสฺส น วิชฺชตี  
 อตฺตานมนฺุโสเจยฺย                    สทา มจฺจุวสํ ปตฺตํ<sup>๑</sup> ๑
- [๖๑๒] น เหว ติฏฺฐจํ นาสีนํ                น สยานํ น ปตฺถคฺุ<sup>๒</sup>  
 ยาวุปฺปตฺติ นิมิสฺสตี<sup>๓</sup>                ตตฺราปิ สรตี<sup>๔</sup> วโย ๑
- [๖๑๓] ตตฺถตฺตนิ วตฺตปฺนเถ<sup>๕</sup>              วินาภาเว อสฺสเย  
 ภูตํ เสสํ ทยิตพฺพํ                    จวิตํ<sup>๖</sup> อนนฺุโสจียนฺุติ ๑

อนนฺุโสจียชาตกํ อฏฺฐมํ ๑

๑ ม. ปตํ ๑ ๒ สี. ม. ปทฺธคฺุ ๑ ๓ สี. ยาว ปาติ นิมิสตี, ม. ยาว พฺยาติ นิมิสตี ๑  
 ๔ ม. รสตี ๑ ๕ ม. วตฺตปฺนเถ ๑ ๖ สี. ม. วิตํ ๑

## ๙ กาทัพพาหุชาตกั

- [๖๑๔] ยัม อนนปानสฺส ปุเร ลภาม  
 ตนุทานิ สาขมิมเมว คจฺจนฺติ  
 คจฺฉามทานิ วณเมว ราช  
 อสกกตาวมฺห<sup>๑</sup> ธนญชยาเย ฯ
- [๖๑๕] ลาโภ อลาโภ ยโส อยโส จ  
 นิหทา ปลฺลสา จ สฺขัม จ ทุกฺขัม  
 เอเต อนิจฺจา มนุเชสฺสุ ชมฺมา  
 มา โสจฺจि กิ โสจฺจิ โปฏฺฐปาท ฯ
- [๖๑๖] อหฺธา ตฺวํ ปณฺติตโกสิ ราช  
 ชานาสิ อตฺถานิ อนาคตานิ  
 กตัม นฺุชเ สาขมิมํ ทกฺขาม<sup>๒</sup>  
 นิหฺธาปิตัม<sup>๓</sup> ราชกุลโตว ชมฺมํ ฯ
- [๖๑๗] จาเลติ กณฺณํ ภกฺขุํ กโรติ  
 มุหุํ มุหุํ ภายเต<sup>๔</sup> กุมारे  
 สยเมว ตัม กาทฺติ กาทัพพาหุ  
 เยนารกา จสฺสติ อนนปानาติ ฯ  
 กาทัพพาหุชาตกั นวมํ ฯ

๑ ม. อสกกตาว จสฺม ฯ ๒ ม. ทกฺขิสาม ฯ ๓ ลี. ยฺ. นิพฺพาปิตัม, ม. นิหฺธาวิตัม ฯ  
 ๔ ลี. ภาสยเต, ม. ภายยเต ฯ

## ๑๐ สี่ลวิมส์ชาตกำ

- [๖๑๘] สี่ล กิเรว กลุยานัน สี่ล โลเก อนุตตารัง  
 ปสฺส โฆรวิสเ นาคเ สี่ลวาทิ น หญญติ ฯ
- [๖๑๙] ยาวเทวสุสฺหุ กิณฺจิ ตาวเทว อขาทิสุงัง  
 สงฺคมฺม กุลา โลเก น ทีสนฺติ อภิณฺจนัง ฯ
- [๖๒๐] สุขัง นิราสา สุปฺติ อาสา ผลวตี สุขา  
 อาสัง นิราสํ กตฺวาน สุขัง สุปฺติ ปิงฺคลา ฯ
- [๖๒๑] น สมาริปีโร อตฺถิ อสฺมี โลเก ปรมฺหิ จ  
 น ปรี นานิ อตฺตานัน วิทีสติ สมานิทิตติ ฯ

สี่ลวิมส์ชาตกำ ทสมัง ฯ

ภูฏิสกาวคโค ตติโย ฯ

## ตลสุทฺทหานัง

สมนฺุสฺส สทฺทฺทฺ สยาจนโก  
 อถ เมณฺุทวรุตฺตม โคทฺวโร  
 อถ กาย สเกปฺก โภทฺวีโร  
 อถ ราช สฺสี่ลวเรน ทส ฯ

## ๔ โกกิลวคโค

### ๑ โกกาลิกชาตกัม<sup>๑</sup>

- [๖๒๒] โย เว กाले อสมฺปตฺเต อติเวลํ ปภาสตี  
เอวํ โส น्हโต เสตี โกกิลายะ<sup>๒</sup> อตุรไซ ๑
- [๖๒๓] น หิ สตุถํ สุนิลิตํ วิสํ หลาหลมมิว<sup>๓</sup>  
เอวํ นิกฺกเฆ<sup>๔</sup> ปาเตติ วาจา พุพฺพภาสิตา ยถา ๑
- [๖๒๔] ตสฺมา กाले อกาลे จ<sup>๕</sup> วาจํ รุกฺเขยฺย ปณฺทิตโต  
นาติเวลํ ปภาเสยฺย อปี อตฺตสมฺมहि วา ๑
- [๖๒๕] โย จ กाले มิตํ ภาเส มติปฺพุโพ วิจฺกฺขโณ  
สพฺเพ อมิตฺเต อาเทติ สฺปณฺโณ อฺรคฺคมิวาทิ<sup>๖</sup> ๑

โกกาลิกชาตกัม ปจฺมํ ๑

### ๒ รถลญฺจิชชาตกัม

- [๖๒๖] อปี หนฺตฺวา หโต พฺรุติ เซตฺวา ชิตฺเตติ ภาสตี  
ปฺพุพฺพภฺกฺขายิโน<sup>๗</sup> ราช เอตฺตตฺถุ<sup>๘</sup> น สทฺทเท ๑
- [๖๒๗] ตสฺมา ปณฺทิตฺตชาตีโย สฺเณยฺย อิตฺรสุสปี  
อฺภินฺนํ วจฺนํ สุตฺวา ยถา ฌมฺไม เตถา กเร ๑
- [๖๒๘] อลโส คิหิ กามโภคิ น สาธุ  
อสนฺณโต ปพฺพชิตฺโต น สาธุ

---

๑ ม. โกกิลชาตกัม ๑      ๒ ม. โกกิลายิว ๑      ๓ ม. หลาหลามิว ๑  
๔ ม. นิกฺกฺเจ ๑      ๕ ม. วา ๑      ๖ ม. อฺรคฺคมิวาทิ ๑  
๗ ม. ปฺพุพฺพภฺกฺขายิโน ๑      ๘ ลี. ย. เอกตฺถุ, ม. อณฺณตฺถุ ๑

ราชา น สาธุ อนิสम्मการี

โย ปณฺหฺสฺสึโต โภชโน ตํ น สาธุ ฯ

- [๖๒๙] นิสम्म ชตฺตฺติโย กยิรา นานิสम्म ทิสมฺปติ  
 นิสम्मการีโน รณฺโณ<sup>๑</sup> ยโส กิตฺตฺตี จ วฑฺฒตฺตีติ ฯ  
 รถลภูจิชชาติกํ ทฺตฺติยํ ฯ

### ๓ โคธชาตก<sup>๒</sup>

- [๖๓๐] ตเทว เม ตฺวํ วิทิตฺโต วนฺมชฺเชม รเถสโม<sup>๓</sup>  
 ยสฺส เต ชคฺคพฺพชฺส<sup>๔</sup> สนนฺทชฺส ติริฎฺฐิโน  
 อสฺสตฺถทุมสาขาย ปกฺกา โคธา ปลายถ ฯ
- [๖๓๑] นเม นมนฺตสฺส ภาเช ภชฺนตํ  
 กิจฺจานุกุพฺพสฺส กเรยฺย กิจฺจํ  
 นานตฺถกามสฺส กเรยฺย อตฺถํ  
 อสมฺภชฺนตฺมปิ น สมฺภเชยฺย ฯ
- [๖๓๒] จเช จชฺนตํ วณฺถํ น กยิรา  
 อเปตจิตฺเตน น สมฺภเชยฺย  
 ทิโช ทุมํ ชีณผลว<sup>๕</sup> ญตฺวา  
 อญญํ สเมกฺเขยฺย มหา ทิ โลโก ฯ
- [๖๓๓] โส เต กริสฺสามิ ยถาญฺจาวํ  
 กตญฺจตํ ชตฺตฺติโย<sup>๖</sup> เปกฺขมาโน  
 สพฺพญจ เต อีสฺสรียํ ททามิ  
 ยสฺสิจฺฉลฺลี ตสฺส ตฺวํ ททามิตฺติ ฯ

โคธชาตกํ ตฺตฺติยํ ฯ

๑ ลี. ม. ราช ฯ ๒ ม. ปกฺกโคธชาตกํ ฯ ๓ ม. รเถสภ ฯ ๔ ม. ชคฺคพฺพชฺส ฯ  
 ๕ ม. ชีณผลนฺติ ฯ ๖ ม. ชตฺตฺติเย ฯ

## ๔ ราโชวาทชาตกั

- [๖๓๔] ควณฺเเจ ตรมานานํ ชิมฺหํ คจฺฉติ ปุํคโว  
 สพฺพา คาวี ชิมฺหํ ยนฺติ<sup>๑</sup> เนตฺเตเต ชิมฺหํ คเต สติ ๗
- [๖๓๕] เอวเมว มนุสฺเสสุ โย โหติ เสฏฺฐสम्मโต  
 โส เจ อธมฺมํ จรติ ปเคว อิตฺรา ปชา  
 สพฺพํ รฏฺฐํ ทุกฺขํ เสติ ราชฯ เจ โหติ อธมฺมิโก ๗
- [๖๓๖] ควณฺเเจ ตรมานานํ อุกฺขํ คจฺฉติ ปุํคโว  
 สพฺพา คาวี อุกฺขํ ยนฺติ<sup>๒</sup> เนตฺเตเต อุกฺขํ คเต สติ ๗
- [๖๓๗] เอวเมว มนุสฺเสสุ โย โหติ เสฏฺฐสम्मโต  
 โส เจปิ<sup>๓</sup> ธมฺมํ จรติ ปเคว อิตฺรา ปชา  
 สพฺพํ รฏฺฐํ ลุกฺขํ เสติ ราชฯ เจ โหติ ธมฺมิโกติ ๗

ราโชวาทชาตกั จตฺตถํ ๗

## ๕ ชมฺพุทฺถชาตกั

- [๖๓๘] พุรฺหา ปวทฺธกาโย โส ทิมฺหาโจว<sup>๔</sup> ชมฺพุทฺถ  
 น ตวํ ตมฺหิ กุเล ชาโต ยตถ คณฺหนฺติ กุณฺชริ ๗
- [๖๓๙] อสีโห สีหมานน โย อตฺตานํ วิกุพฺพติ  
 กุตฺถว<sup>๕</sup> คชมาสชช เสติ ภูมฺยา อนฺตฺถนุ ๗
- [๖๔๐] ยสฺสลิโน อุตฺตมปุคฺคสฺส  
 สยฺชาตชนฺธสฺส มหพฺพลสฺส  
 อสเมกฺขิย กามพฺลูปปตฺตี  
 ส เสติ นาเคน หโตยํ ชมฺพุทฺถ ๗

๑ ม. สพฺพา ตา ชิมฺหํ คจฺฉนฺติ ๗ ๒ ย. สพฺพา ตา อุกฺขํ คจฺฉนฺติ ๗ ๓ ม. สเจ ๗  
 ๔ ม. ทิมฺหาโจ จ ๗ ๕ ลี. โภจฺจว, ม. โภจฺจว ๗



- [๖๔๑] โย จีธ กมมํ กुरुเต ปมาย  
 ฅามพลํ อตตนิ สํวิทิตวา  
 ชปเปน มนุเตน สุภาสิตาน  
 ปริกขวา โส วิปลํ ชินาตีติ ฯ  
 ชมฺพุกชาตกํ ปณฺจมํ ฯ

### ๖ พุทธาณตตชาตกํ

- [๖๔๒] ตินํ ตินนฺติ ลปสิ โโก นุ เต ตินมาหริ  
 กิณฺนุ เต ตินกัจจติ ตินเมว ปภาสติ ฯ  
 [๖๔๓] อิธาคมา พุทธมจาริ พุทธาณตโต พุทฺธสุโต  
 โส เม สพฺพํ สมาทาย ตินํ นิทฺธิปฺป คจฺจติ ฯ  
 [๖๔๔] เอเวตํ โหติ กตฺตพฺพํ อปฺเปน พุทฺธิจฺจตา  
 สพฺพํ สกฺกสฺส อาทานํ อนาทานํ ตินสฺส จ  
 °ติณสฺส จาณฺตีสุ คโต ตตฺถ กา ปรีเทวนา° ฯ  
 [๖๔๕] สีลวนฺโต น กุพฺพนฺติ พาโล สีลานิ กุพฺพติ  
 อนิจฺจสีลํ พุทฺธสีลยฺ<sup>๑</sup> ก็ ปณฺทิจฺจํ กิริสฺสตีติ ฯ  
 พุทธาณตตชาตกํ ฉมฺมจํ ฯ

### ๗ ปิจชาตกํ

- [๖๔๖] น เต ปิจมทาสิม<sup>๓</sup> น ปานํ นปิ โภชนํ  
 พุทธมจาริ ชมสฺสุ เม เอตํ ปสฺสามิ อจฺจยํ ฯ

๑-๑ ม. อิหํ คาถาปาททวํ น ทิสฺสติ ฯ ๒ ย. พุทฺธสีลํ ฯ ๓ ม. ปิจมทายิมทา ฯ

- [๖๔๗]           เนวากิสชชามิ นจาปี กุเป  
                   นจาปี เม อปเปียมมาสิ กิณจิ  
                   อโถปี เม อาสิ มโนวิตกุโก  
                   เอตาทีโส หนุ น กุลสสุ ฐมโม ๑
- [๖๔๘]   เอสสุมากัม กุเล ฐมโม        ปีตุปีตามโห สทา  
           อาสนัน อุกัม ปชชัม            สพุเพตัม นิปทามเส ๑
- [๖๔๙]   เอสสุมากัม กุเล ฐมโม        ปีตุปีตามโห สทา  
           สกุภจจัม อุปตัญญาม            อุตตมัม วีย ฆาตกนุติ ๑
- ปีจชาตกัม สตตมัม ๑

### ๘ อุตฺตชาตกัม

- [๖๕๐]   วิทิตัม อุตฺตัม อุนทุรานัน        วิทิตัม ปน ตณฺฑุลัน  
           อฺตุลัน อฺตุลัน<sup>๑</sup> วิวชชิตวา        ตณฺฑุลัน ปน ชาทเร ๑
- [๖๕๑]   ยา มนฺตนา อรณฺณสฺมี            ยา จ คาเม นิกณฺณิกา  
           ยณฺเจตัม อิติ จินฺตีสึ<sup>๒</sup> จ        เอตมฺปิ วิทิตัม มยา ๑
- [๖๕๒]   ฐมฺเมน กิร ชาตสฺส                ปีตา ปุตุตสฺส มกุกฺกั  
           ททรสฺเสว สนฺตสฺส                ทนฺเตหิ ผลมจฺจิทา ๑
- [๖๕๓]   ยเมตัม ปริสฺปปลี                    อชกาณฺว สาสเป  
           โยปายันฺ หนฺนุจฺโต เสตี<sup>๓</sup>        เอตมฺปิ วิทิตัม มยาติ ๑

อฺุตฺตชาตกัม อญฺจมัม ๑

๑ ลี. อฺตุลัน อฺตุลัน ๑

๒ ม. ... จิตฺติ จ ๑

๓ ลี. เสตี ๑

## ๙ พาเวรุษชาติกั

- [๖๕๔] อทสฺสเนน โมรฺสส ลีขิโน มณฺชฺฐภาณิโน  
 กากั ตตฺถ อปฺุเชสฺสุ มํเสน จ ฝเลน จ ฯ
- [๖๕๕] ยทา จ สรสมฺปนฺโน โมโร พาเวรฺฐมาคมา  
 อถ ลาโม จ สกฺกาโร วายสสฺส อหายนฺ ฯ
- [๖๕๖] ยาว นฺุปรชฺชตี พุทฺโธ ฐมฺมราชา ปภงฺกโร  
 ตาว อญฺเฆ อปฺุเชสฺสุ ปุณฺณ สมณพฺราหฺมณฺเ ฯ
- [๖๕๗] ยทา จ สรสมฺปนฺโน พุทฺโธ ฐมฺมํ อเทสยิ  
 อถ ลาโม จ สกฺกาโร ติตฺถิยานํ อหายนฺติ ฯ

พาเวรฺฐชาติกั นวมํ ฯ

## ๑๐ วิสยหชาติกั

- [๖๕๘] อทาสี ทานานิ ปุเร วิสยห  
 ททโต จ เต ขยธมฺโม อโหสิ  
 อีโต ปฺรณฺเจ น ทเทยฺย ทานํ  
 ติฏฺฐเจยฺยํ เต สํมฺนตฺสสฺส โภคา ฯ
- [๖๕๙] อนริยมริเยน สทสฺสเนตฺต  
 สุกฺคฺคเตนาปิ อกิจฺจมาหุ  
 มา โว ธนํ ตํ อหุ วา ชนินฺท<sup>๑</sup>  
 ยํ โภคเหตุ วิชเหมฺ สุทฺธํ ฯ
- [๖๖๐] เยน เอโก รโถ ยาทิ ยาทิ เตน ปโร<sup>๒</sup> รโถ  
 ๓ไปฺราณํ นิหิตํ วตฺตํ วตฺตตตฺตณฺเวย วาสว<sup>๓</sup> ฯ

๑ ม. อหุ เทวราช ฯ ๒ ม. เตนาปโร ฯ

๓-๓ ลี. ไปฺราณํ นิหิตํ วทฺธํ วทฺธตตตฺตณฺเวย วาสว ฯ

[๖๖๑] ยทิ เหสฺสติ ทสฺสาม อสนฺเต กิ ททามฺหเส  
 เอวํ ภูตาปี ทสฺสาม มา ทานํ ปมทามฺหเสติ ฯ

วิสยฺหชาตกำ ทสมํ ฯ  
 โภกิลวคฺโค จตฺตฺเถ ฯ

ตสฺสุทฺทานํ

อติเวลํ ปภาสตี<sup>๑</sup> ชินวโร  
 วนมชฺเฒ รเถสภ ชิมฺหคโม  
 อถ ชมฺพุ ตินาสนเป็จวรํ  
 อถ ตณฺฑลํ โมร วิสยฺห ทส ฯ

---

๑ ม. อติเวลปภาสตี ฯ

## ๕ จุลลกุณาลวคโค

### ๑ กุณฺหลิกชาตกั<sup>๑</sup>

- [๖๖๒] นรานมารามกราสฺ นารีสฺ  
อนเณจิตฺตาสฺ อนิคฺคหาสฺ จ  
สพฺพตฺตนา ปิตฺติกรปิ เจ ลียุ<sup>๒</sup>  
น วิสฺสเส ติตฺถสฺมา หิ นาริโย ๑
- [๖๖๓] ยณฺจ<sup>๓</sup> ทิสฺวา กิณฺนรฺกิณฺนรึ<sup>๔</sup>  
สพฺพิตฺถิโย น รมนฺติ อคาเร  
ตํ ตาทิสํ สามิกิ<sup>๕</sup> จชิตฺวา ภริยา  
อณฺณํ ทิสฺวา ปุริสํ ปิจฺสปปี ๑
- [๖๖๔] พกฺสฺส จ ปาวริกฺส<sup>๖</sup> รณฺโณ  
อจฺจนฺตกามาณุกตฺสฺส ภริยา  
อจฺจาจรี พทฺทฺวสฺสานุกตฺส<sup>๗</sup>  
กึ วา<sup>๘</sup> อิตฺถึ นาทิจเร ตทณฺณํ ๑
- [๖๖๕] ปิยงฺคานิ<sup>๙</sup> สพฺพลฺลิกิสฺสรสฺส  
รณฺโณ ปิยา พุรฺหมตฺตตฺสฺส ภริยา  
อจฺจาจรี พทฺทฺวสฺสานุกตฺส  
ตํ วาปี สฺวา นาชฺฌคา กามกามินีติ ๑

กุณฺหลิกชาตกั ปจฺมํ ๑

---

๑ ลี. กิณฺนรีชาตกั, ม. กณฺหรีชาตกั ๑      ๒ ม. สพฺพตฺถ นาปีติกรปิ เจ ลียา ๑  
๓ ม. ยํ เว ๑      ๔ ม. กณฺหรีกิณฺนรานํ ๑      ๕ ลี. ม. มจฺจํ ๑      ๖ ลี. ปาวริกฺส ๑  
๗ ม. อวาจรี ปทฺทฺวสฺสานุกตฺส ๑      ๘ ม. กํ วาปี ... ๑      ๙ ม. ปิงฺคิยานี ๑

## ๒ วานรชาตกั

- [๖๖๖] อสกุขี วต อตฺตานัน อัญญาตุํ อุกกา ถลัน  
 นทานาหํ ปฺน ตฺยหํ วลัน คจฺฉามิ วาริช ๑
- [๖๖๗] อลเมเตหิ อมฺเพหิ ชมฺพุหิ ปนเสหิ จ  
 ยานิ ปารํ สฺมฺททสฺส วรํ มยหํ อุกฺมฺโพโร ๑
- [๖๖๘] โย จ อฺปฺปติตํ อตฺถํ น ชิปฺปมนุพฺพชฺฉติ  
 อมิตฺตวสฺสมเนวติ ปจฺฉา จ อนฺุตปฺปติ ๑
- [๖๖๙] โย จ อฺปฺปติตํ อตฺถํ ชิปฺปเมว นิโพธติ  
 มุจฺจเต สตฺตฺตฺสฺมปาธา น จ ปจฺฉานฺตฺปฺปตีติ ๑

วานรชาตกั ทุตฺติยํ ๑

## ๓ กุณฺติณีชาตกั

- [๖๗๐] อวสิมฺห ตวาการเ นิจจํ สกฺกตฺปฺปชิตา  
 ตวเมวทานิมกฺริ นนฺท ราช วชามหํ ๑
- [๖๗๑] โย เว กเต ปฏฺิกเต กิพฺพิเส ปฏฺิกิพฺพิเส  
 เวนฺตํ สฺมฺมตี<sup>๑</sup> เวรํ วส กุณฺติณี มา คมา ๑
- [๖๗๒] น กตฺสฺส จ กตฺตา จ มิตฺตี<sup>๒</sup> สฺนฺธิยเต<sup>๓</sup> ปฺน  
 หทยํ นานุชานาติ คจฺฉณฺเวยว รเถสฺสา ๑
- [๖๗๓] กตฺสฺส เจว กตฺตา จ มิตฺติ สฺนฺธิยเต ปฺน  
 ธีรานํ โน จ พาลานํ วส กุณฺติณี มา คมาติ ๑

กุณฺติณีชาตกั ตุตฺติยํ ๑

๑ ม. สฺมฺมตี ๑ ๒ ม. เมตฺติ, ย. เมตฺตี ๑ ๓ ม. สฺนฺธิยเต ๑

๔ อมฺพชาตกั<sup>๑</sup>

- [๖๗๔] โย นิลิย<sup>๒</sup> มณฺหทยติ สณฺหาเสน วิหณฺณติ  
 ตสฺส สฺวา วสฺมเนวตฺตุ ยา เต อมฺเพ อวาทริ ๑
- [๖๗๕] วีสิ วา ปณฺจวีสิ<sup>๓</sup> วา อุนฺทีสิว ชาติยา  
 ตาทิสฺวา ปติ มา ลหฺธา ยา เต อมฺเพ อวาทริ ๑
- [๖๗๖] ทีสิมฺ คจฺจตฺตุ อหฺตฺธานํ เอกิกกา อภิสาริยา<sup>๔</sup>  
 สงฺเกเต ปติ มาทฺทส<sup>๕</sup> ยา เต อมฺเพ อวาทริ ๑
- [๖๗๗] อลฺงฺกตา สุวสนฺนา มาลินี จนฺทนฺตฺสุสฺสา  
 เอกิกกา สยเน เสตฺตุ ยา เต อมฺเพ อวาทริติ ๑

อมฺพชาตกั จตฺตถํ ๑

## ๕ คชกฺุมภชาตกั

- [๖๗๘] วนํ ยทคฺคิ ทหฺติ ปาวโก กณฺหวตฺตนิ  
 กถํ กโรสิ ปจลกฺ เอวํ ทนฺธปรกฺกโม ๑
- [๖๗๙] พหฺนุ นิ รุกฺขฉิทฺทานิ ปจฺพยา วิวราณิ จ  
 ตานิ เจ นาทิสฺมโฆม โหติ โน กาลปริยาโย ๑
- [๖๘๐] โย ทนฺธกาเล ตรติ ตรณฺเีย จ ทนฺธติ  
 สุกฺขปณฺณวํ อกฺกมฺม อตฺถํ ภณฺชติ อตฺตโน ๑
- [๖๘๑] โย ทนฺธกาเล ทนฺธเตติ ตรณฺเีย จ ตารยิ  
 สสิว รตฺตี วิภังฺงฺ ตสฺสตฺถโถ ปริปฺฐรตีติ ๑

คชกฺุมภชาตกั ปณฺจมํ ๑

๑ อมฺพโจรชาตกั อิติปิ ๑

๒ ม. นิลิย อิติปิ ๑

๓ ลี. ย. ปณฺณวีสิ ๑

๔ ม. อภิสาริกา ๑

๕ ลี. ย. มา อทฺทส, ม. มา อทฺท ๑

## ๖ เกสวชาตกั

- [๖๘๒] มนุสฺสลิหํ ชหิตวาน สพฺพกามสมิทฺธินํ  
 กถํ นุ ภคฺวา เกลฺล กปฺปสฺส รมตฺติ อสฺสเม ฯ
- [๖๘๓] สาธุนิ<sup>๑</sup> รมณีนยานิ สนฺตฺติ วรฺกฺชา<sup>๒</sup> มโนรมา  
 สุภาลิตานิ กปฺปสฺส นารท รมยฺนตฺติ มํ ฯ
- [๖๘๔] สาลีนํ โอนนํ ภูณฺเช สุจิมํสฺสุปเสจฺจนํ  
 กถํ สามากนินวาริ<sup>๓</sup> อโลถนํ ฉาทยฺนตฺติ ตํ ฯ
- [๖๘๕] สาธุํ วา ยทิวาสาธุ<sup>๔</sup> อปฺป วา ยทิวา พหุํ  
 วิสฺสตฺโต ยตฺถ ภูณฺเชยฺย วิสฺสาสปรมา รลาตฺติ ฯ

เกสวชาตกั จญฺจํ ฯ

## ๗ อยญฺจชาตกั

- [๖๘๖] สพฺพายสํ ญฺจมตฺติปฺปมาถนํ  
 ปคฺคยฺห โย<sup>๕</sup> ตฺถิฏฺจลฺลิตฺติ อนฺตลิกฺเข  
 รกฺขาย มํ<sup>๖</sup> ตฺวํ วิหิตฺโตนุสฺสชฺช  
 อุกาหุ เม วายมเส<sup>๗</sup> วธาย ฯ
- [๖๘๗] ทูโต อหํ ราชิตฺถ รกฺขสถานํ  
 วธาย ตฺถุหํ ปหิตฺโตมฺหสมฺมิ  
 อินฺโท จ ตํ รกฺขตฺติ เทวราชา  
 เตนฺตุตฺตมจฺจํ น เต<sup>๘</sup> ฝาลยามี ฯ

๑ ลี. ม. สาธุนิ ฯ

๒ ลี. รุกฺชา ฯ

๓ ม. สามากนินวาริ ฯ

๔ ม. สาธุํ วา ยทิวาสาธุํ ฯ

๕ ย. โส ฯ

๖ ม. เม ฯ

๗ ลี. ม. เจตยเส ฯ

๘ ลี. ย. ทิ ฯ



- [๖๘๘] สเจ จ มํ รกฺขติ เทวราชา  
 เทวานมินฺโท มฆวา สุชฺชมฺปติ  
 กามํ ปิสาจา วินทนฺตุ สพฺเพ  
 น สนฺตเส รกฺขลียา ปชาย ฯ
- [๖๘๙] กามํ กณฺทนฺตุ<sup>๑</sup> กุมภณฺทา สพฺเพ ปฺสุปิสาจกา  
 นาลํ ปิสาจา ยฺพุชฺชาย มหตี สา วิเหสิกาติ<sup>๒</sup> ฯ
- อຍဂ္ဂူชาตកံ สတฺตมံ ฯ

### ๘ อรณฺณชาตกํ

- [๖๙๐] อรณฺณา คามมาคมฺม กีสึลํ กิวตํ อหํ  
 ปุริสํ ตาต เสเวยฺยํ ตํ เม อกฺขาหิ ปฺจุฉิโต ฯ
- [๖๙๑] โย ตํ วิสุตาสเย ตาต วิสุตาสญฺจ ชเมยฺย เต  
 สุสฺสูสี จ ติตฺติกฺขี จ ตํ ภาเชหิ อิตฺโต คโต ฯ
- [๖๙๒] ยสฺส กาเยน วาจา ย มนสา นตฺถิ หุฏฺถกฺกํ  
 อฺรสีว ปตฺติฏฺฐาย ตํ ภาเชหิ อิตฺโต คโต ฯ
- [๖๙๓] หลีหุทฺราคํ กปิจิตฺตํ ปุริสํ ราควิราคินํ  
 ตาหิสํ ตาต มา เสวิ นิมฺมนุสฺสมฺปิ เจ ลียาติ ฯ
- อรณฺณชาตกํ อฏฺฐมํ ฯ

๑ ม. กนฺทนฺตุ ฯ

๒ สี. ยฺ. วิเหสิกา, ม. วิหีสิกา ฯ

## ๙ สุนฺธิเภทชาตกั

- [๖๙๔] เหนว อิตฺถึสุ สามณฺณํ นาปิ ภกฺขेषุ สารถิ  
 อถสฺส สุนฺธิเภทสฺส ปสฺส ยาว สุนฺธิตฺตํ ๑
- [๖๙๕] อสิ ติกฺโขว มํสมฺหิ เปสฺยุณํ ปริวตฺตติ  
 ยตฺถสฺสภณฺจ สึหณฺจ ภกฺขยณฺติ มิคารมา ๑
- [๖๙๖] อิมํ โส สยนํ เสติ ยมิมํ<sup>๑</sup> ปสฺสสิ สารถิ  
 โย วาจํ สุนฺธิเภทสฺส ปิสฺสนสฺส นิโพธติ ๑
- [๖๙๗] เต ชนา สฺขเมชนฺติ นรา สคฺคคตาริว  
 เย วาจํ สุนฺธิเภทสฺส นาวโพนฺติ สารถึติ ๑

สุนฺธิเภทชาตกั นวมํ ๑

## ๑๐ เทวตาปญฺหชาตกั

- [๖๙๘] หนฺติ หตฺถเหหิ ปาเทหิ มุขณฺจ ปริสุภฺตติ  
 สเว ราช ปิโย โหติ กนฺเตน ตฺวามิปสฺสสิ<sup>๒</sup> ๑
- [๖๙๙] อกฺโกสติ ยถากามํ อาคมณฺจสฺส เนจฺจติ<sup>๓</sup>  
 สเว ราช ปิโย โหติ กนฺเตน ตฺวามิปสฺสสิ ๑
- [๗๐๐] อพฺภกฺขาติ อญฺเฐน อสิเกนาภิสารเย  
 สเว ราช ปิโย โหติ กนฺเตน ตฺวามิปสฺสสิ ๑

๑ ลี. ย. ยมิมํ ๑ ๒ ลี. ... มมิปสฺสสิ ๑ ๓ ม. อิจฺจติ ๑

[๗๐๑] หรั อนนญจ ปานญจ วตฺถเสนาสนานิ จ  
 (อณฺณทตฺถุ<sup>๑</sup> หรา สนฺตา)  
 เตเว ราช ปิยา โหนฺติ กนฺเตน ตฺวามิปฺสฺสสีติ ฯ  
 ทเวตาปณฺหชาตํ ทสมํ ฯ  
 จุลลกุณาลวคโค ปณจโม ฯ

ตสฺสุทฺทหานํ

นรานํ อสฺกฺขิ วสิมฺหฺวโร  
 นิลิยมคฺคิวรณฺจ ปุณ  
 ปุณ รสายสฺกุณฺวโร  
 ตถารณฺย สारถิ หนฺติ ทส ฯ  
 ตตฺร วคฺคฺทฺทหานํ ภาวติ ฯ  
 วิวร<sup>๒</sup> ปุจฺฉิมนฺทญจ กุณฺธิทฺฐลํ พหุภาณก<sup>๓</sup>  
 จุลลกุณาลวคโค โส ปณจโม สุปฺปกาลิไตติ ฯ  
 จตุกกนิปาตํ นิฏฺฐิตํ ฯ

๑ ม. อณฺณทตฺถุ ฯ

๒ ม. กาลิํค ... ฯ

๓ ม. กุณฺธิทฺฐล กโกลิลา ฯ

ปณฺจกนิปาตชาตกั  
๑ มณิกุณฺฑทลวคฺโค

๑ มณิกุณฺฑทลชาตกั

- [๗๐๒] ชินโน รฏฺฐสฺส มณิกุณฺฑทเล จ<sup>๑</sup>  
ปฺตุเต จ ทาเว จ ตเถว ชินโน<sup>๒</sup>  
สพฺเพสุ โภเคสุ อเสสเกสุ<sup>๓</sup>  
กสฺมา น สนฺตปฺปสิ โสกกালে ฯ
- [๗๐๓] ปุพฺพเว มจฺจํ วิชฺหนฺติ โภคา  
มจฺโจ วา เต<sup>๔</sup> ปุพฺพตฺรํ ชหาติ  
อเสสฺสตา โภคิโน กามกามิ  
ตสฺมา น โสจามหํ โสกกালে ฯ
- [๗๐๔] อุเทติ ปฺุเรติ ชียติ<sup>๕</sup> จนฺโท  
อตฺถงฺคเมตฺวาน<sup>๖</sup> ปเลติ สฺฐิริโย  
วิชิตา<sup>๗</sup> มยา สตฺตฺก โลกธมฺมา  
ตสฺมา น โสจามหํ โสกกালে ฯ
- [๗๐๕] อลโส คิหิ กามโภคิ น สาธุ  
อสนฺนโต ปพฺพชิตฺโต น สาธุ  
ราชา น สาธุ อนิสฺสมการี  
โย ปณฺฑิตฺโต โภชนํ ตํ น สาธุ ฯ
- [๗๐๖] นิสฺสม ชตฺติโย กยิรา นานิสฺสม ทิสฺมปฺติ  
นิสฺสมการิโน รณฺโณ ยโส กิตฺติ จ วฑฺฒตีติ ฯ

มณิกุณฺฑทลชาตกั ปจฺมํ ฯ

๑ ลี. ม. ชินโน รฏฺฐสฺส มณิกุณฺฑทเล จ ฯ ๒ ม. ชินโน ฯ ๓ ลี. ย. อเสสิเตสุ ฯ  
๔ ย. จ เน ฯ ๕ ลี. ม. อาปฺุเรติ เวติ ฯ ๖ ลี. ม. อตฺถํ ตเปตฺวาน ฯ  
๗ ลี. ม. วิชิตา ฯ

## ๒ สุชาตชาตกำ

- [๗๐๗] กิณฺหุ สนฺตรมาโนว                      ลายิตฺวา หริตํ ติณฺ
- ขาห ขาหาคี ลปสิ                      คตสนฺตํ ชรคฺควํ
- นหิ อนฺเนน ปาเนน                      มโต โคโณ สมฺภูจฺเห
- ตฺวณฺจ ตฺจณฺ วิลปสิ                      ยถาตํ ทุมฺมตี ตธา ฯ
- [๗๐๘] ตเถว ติณฺหฺจติ สีสํ                      หตฺถปาทา จ วาลิ
- โสตา ตเถว ติณฺหฺจนฺติ                      มณฺเษ โคโณ สมฺภูจฺเห
- เนวฺยยกสฺส สีสํ วา<sup>๑</sup>                      หตฺถปาทาว<sup>๒</sup> ทิสฺสเร
- รฺุํ มตฺตติกฺกฺุปฺสมี                      นนฺุ ตฺวณฺเฆว ทุมฺมตี ฯ
- [๗๐๙] อาทิตฺตํ วต มํ สนฺตํ                      ฉตฺถิตฺตํ ปาวกํ
- วารินา วิย โอสฺสิจํ                      สพฺพํ นิพฺพาปเย ทฺรํ
- อพฺพฺพฺหิ<sup>๓</sup> วต เม สลฺลํ                      โสกํ ทฺยนิสฺสฺสิตํ<sup>๔</sup>
- โย เม โสกปฺเรตสฺส                      ปิตฺุโสกํ อปานฺุทฺติ ฯ
- [๗๑๐] โสหนํ อพฺพฺพฺหฺสฺลโลสฺมิ                      วิตฺโสโก อนาวิโล
- น โสจามิ น โรทามิ                      ตว สฺุตฺวาน มาณว ฯ
- [๗๑๑] เหวํ กโรนฺติ สปฺปณฺณา                      เย โหนฺติ อนฺุกมฺปกา
- วินิวตฺเตนฺติ โสกมฺหา                      สฺุชาโต ปิตฺรํ ยถาติ ฯ

สุชาตชาตกำ ทฺติยํ ฯ

๑ ม. สีสณฺจ ฯ ๒ ม. จ ฯ ๓ ม. อพฺพหิ ฯ ๔ ส. ม. ยมาสิ ทฺยนิสฺสฺสิตํ ฯ

๓ เวณสาชชาตกั<sup>๑</sup>

- [๗๑๒] นยิทํ นิจจํ ภวิตพพํ พุรหมทตต  
 เขมํ สุภิกขํ สุขตา<sup>๒</sup> จ กาเย  
 อตถจจเย มา อหุ สมปมุโพห  
 ภินนปฺลโว สาครสเสว มชฺเฌ ๑
- [๗๑๓] ยานิ กโรติ ปุริโส ตานิ อตตนิ ปสฺสตี  
 กลฺยาณการี กลฺยาณํ ปापการี จ ปापกั  
 ยาทิสํ วปะเต พิชํ ตาทิสํ รุหเต<sup>๓</sup> ผลํ ๑
- [๗๑๔] อิทํ ตทาจรียวโจ ปาราจริโย<sup>๔</sup> ยทพฺรวิ  
 มาสฺสุ<sup>๕</sup> ตวํ อกริ ปาป ยนตํ<sup>๖</sup> ปจฺจมา กตํ ตเป ๑
- [๗๑๕] อยเมว โส ปิงฺคิโย<sup>๗</sup> เวณสาช<sup>๘</sup>  
 ยมฺหิ ฉาตยี่ ขตฺติยานํ สหสฺสํ  
 อลงฺกเต จนฺทนสารลิตฺเต<sup>๙</sup>  
 ตเมว ทุกขํ ปจฺจาคตํ มมํ ๑
- [๗๑๖] สามาปิ โข จนฺทนลิตฺตคตฺตตี<sup>๑๐</sup>  
 ลิงฺคว<sup>๑๑</sup> โสภณชนกสฺส อุคฺคตา  
 อทิสฺวา กาลํ กริสฺสามิ อุพฺพรี  
 ตํ เม อิตโต ทุกฺขตฺรํ ภวิสฺสตีติ ๑

เวณสาชชาตกั ตติยํ ๑

๑ ลี. ย. โชนสาชชาตกั ๑      ๒ ลี. สุขตา ๑      ๓ ลี. ม. หรเต ๑  
 ๔ ลี. ม. ปาราจริโย ๑      ๕ ม. มาสุ ๑      ๖ ม. ยํ ตวํ ๑  
 ๗ ม. ปิงคิย ๑      ๘ ลี. ย. โชนสาช ๑      ๙ ม. จนฺทนสารานฺดุลิตฺเต ๑  
 ๑๐ ม. สามา จ โข จนฺทนลิตฺตคตฺตตา ๑      ๑๑ ลี. ม. ลมฺมจิว ๑

## ๔ อูรคชาตกำ

- [๗๑๗] อูรโคว ตจํ ชินฺณํ                      หิตฺวา คจฺฉติ สนฺตํ  
 เอวํ สรีเร นิพฺโภเค                      เปเต กาลกเต สติ  
 หยฺหมาโน น ชานาติ                      ฅาตีนํ ปรีเทวิทํ  
 ตสฺมา เอตํ น โสจามิ                      คโต โส ตสฺส ยา คติ ๗
- [๗๑๘] อนพฺภิตโต<sup>๑</sup> ตโต อาคา                      นานุญฺญาโต<sup>๒</sup> อีโต คโต  
 ยถาคโต ตถา คโต                      ตตฺถ กา ปรีเทวนา  
 หยฺหมาโน น ชานาติ                      ฅาตีนํ ปรีเทวิทํ  
 ตสฺมา เอตํ น โสจามิ                      คโต โส ตสฺส ยา คติ ๗
- [๗๑๙] สเจ โรเท กีสํ<sup>๓</sup> อสฺส                      ตสฺสา เม ก็ ผลํ ลียา  
 ฅาติมิตฺตสฺสหฺชฺชานํ                      ภียโย โน อรตี ลียา  
 หยฺหมาโน น ชานาติ                      ฅาตีนํ ปรีเทวิทํ  
 ตสฺมา เอตํ น โสจามิ                      คโต โส ตสฺส ยา คติ ๗
- [๗๒๐] ยถาปี ทารโก จนฺทํ                      คจฺฉนฺตํ อนฺุโรหติ  
 เอวํ สมฺปทเมเวตํ                      โย เปตมฺนุโสจติ  
 หยฺหมาโน น ชานาติ                      ฅาตีนํ ปรีเทวิทํ  
 ตสฺมา เอตํ น โสจามิ                      คโต โส ตสฺส ยา คติ ๗
- [๗๒๑] ยถาปี อุกกมุโภ                      ภินฺโน อปฺปฏิสฺนฺธิโย  
 เอวํ สมฺปทเมเวตํ                      โย เปตมฺนุโสจติ  
 หยฺหมาโน น ชานาติ                      ฅาตีนํ ปรีเทวิทํ  
 ตสฺมา เอตํ น โสจามิ                      คโต โส ตสฺส ยา คติติ ๗

อูรคชาตกำ จตฺตฺถํ ๗

๑ ลี. อนฺุหาโต, ม. อนฺุหิตโต ๗    ๒ ม. อนฺุญฺญาโต ๗    ๓ ม. กีส, ย. กีส ๗

๕ ธงกชาตกั<sup>๑</sup>

- [๗๒๒] อณฺเณ โสจฺหนฺติ โรหนฺติ อณฺเณ อสฺสุมฺมา ชนา  
ปสฺนฺนฺมฺขวณฺโณลฺลิตฺติ กสฺมา ฆมฺม น โสจฺลิตฺติ ๑
- [๗๒๓] นาพฺภตฺติตฺทโร โสโก นานาคตฺตสฺสฺชาวโห  
ตสฺมา ธงก น โสจามิ นตฺถิ โสเก ทฺตฺติยตา ๑
- [๗๒๔] โสจํ ปณฺทฺทฺกฺโก โหติ ภตฺตตฺตสฺส น รุจฺจติ  
อมิตฺตา สุมฺนา โหนฺติ สลฺลวฺทฺตสฺส รุปรโปต ๑
- [๗๒๕] คาเม วา ยทิวารณฺเณ นินฺนฺเน วา ยทิวา ถล  
จิตฺตํ มํ นาคมิสฺสตี<sup>๒</sup> เหวํ ทิฏฺฐปฺโท อหํ ๑
- [๗๒๖] ยสฺสตฺตา นาลเมโกว สพฺพกามรสาทโร  
สพฺพปาปิ ปจฺวี ตสฺส น สฺขํ อวทิสฺสตีตฺติ ๑

ธงกชาตกั ปณฺจมํ ๑

๖ การนุทฺติยชาตกั<sup>๓</sup>

- [๗๒๗] เอโก อรณฺเณ คิริกนฺทรายํ  
ปคฺคยฺห มหนฺตเสลล์ ปเวจฺฉลิตฺติ<sup>๔</sup>  
ปฺนฺปฺนํ สนฺตรมานฺจฺโป  
การนุทฺติย<sup>๕</sup> โกนฺุ ตวยิตฺตฺโต ๑
- [๗๒๘] อหณฺหิมํ สาครเสวิตนฺตํ  
สมํ กริสฺสามิ ยถาปิ ปาถึ<sup>๖</sup>

๑ สฺ. ม. ฆมฺมชาตกั ๑ ๒ สฺ. น มํ ตํ นาคมิสฺสตี ๑

๓ ม. โกรณฺุทฺติยชาตกั ๑

๔ สฺ. เสลล์, ม. ปคฺคยฺห ปคฺคยฺห ลิลล์ ปเวจฺฉลิตฺติ ๑

๕ ม. โกรณฺุทฺติย ๑

๖ ม. ปาถึ ๑



- วิกิริย สาธุนิ จ ปพพตานิ [๑]  
 ตสฺมา เสลํ กนฺทราย<sup>๒</sup> ปกฺขิปามิ ฯ
- [๗๒๙] นยิมํ มहीं อรหติ ปาณิกปฺป  
 สมํ มนุสฺสโส กรณายเมโก  
 มณฺณามิ มณฺณเฆว ทรี ชิตฺสี<sup>๓</sup>  
 การนุทฺธิย หายสิ<sup>๔</sup> ชีวโลกํ ฯ
- [๗๓๐] <sup>๕</sup>สเจ อยํ ภูตธรรํ น สกฺโก<sup>๕</sup>  
 สมํ มนุสฺสโส กรณายเมโก  
 เหวเมว ตฺวํ พฺรหมฺม อิมฺม มนุสฺสเส  
 นานาทิฏฺฐจิกเก นานยิสฺสสฺสึ เต ฯ
- [๗๓๑] สงฺขิตฺตฺรฺฐเปณ ภาวํ มมตฺถํ  
 อกฺขาลิ การนุทฺธิย เหวเมตํ  
 ยถา น สกฺกา ปจวี สมายํ  
 กาทุ<sup>๖</sup> มนุสฺสเสน ตถา มนุสฺสสาติ ฯ
- การนุทฺธิยชาตกํ ฉนฺนํ ฯ

### ๗ ลกฺขณิกชาตกํ

- [๗๓๒] วนฺทามิ ตํ กุณฺชร<sup>๗</sup> สฺมฺมจฺจิทฺทํ  
 อารณฺณกํ ยฺยธปฺตี ยสฺสสิ  
 ปกฺเขหิ ตํ ปณฺชลิกํ กโรมิ  
 มา เม วธิ ปฺตฺตเก ทฺพพฺพลาเย ฯ

๑ ม. เอตฺถนฺตเร จสทฺโท ทิสฺสติ ฯ

๒ สี. ม. ลิลํ ทริยา ฯ ๓ ม. ชิตฺสี ฯ

๔ ม. โกรณฺทฺธิย หาทฺสิ ฯ

๕-๕ ม. สเจ อหํ ภูตธรรํ น สกฺกา ฯ

๖ ม. กตฺตุํ ฯ

๗ ม. กุณฺชร ฯ เหวมฺปริปี ฯ

- [๗๓๓]      วนุหามิ   ตํ   กุญฺชริ   เอกจารี  
                   อารณฺณกั   ปพฺพตสฺสานุโคจริ  
                   ปกฺเขหิ   ตํ   ปณฺชลิกั   กโรมิ  
                   มา   เม   วธิ   ปฺตฺตเก   ทฺพฺพลาเย ๑
- [๗๓๔]      วริสฺสามิ   เต   ลฺภฺกิกเก   ปฺตฺตกานิ  
                   กึ   เม   ตฺวํ   กาหสิ   ทฺพฺพลาสิ  
                   สฺตสฺสทฺสฺสณินฺปิ   ตาทิสึนํ  
                   วาเมน   ปาเทน   ปฺปโปถเยยฺยํ ๑
- [๗๓๕]      นหเว   สพฺพตฺถ   พเลน   กิจจํ  
                   พลํ   หิ   พาลสฺส   วชาย   โหติ  
                   กิริสฺสามิ   เต   นาคราชา<sup>๑</sup>   อนตถํ  
                   โย   เม   วธิ   ปฺตฺตเก   ทฺพฺพลาเย ๑
- [๗๓๖]   กากณฺจ   ปสฺส   ลฺภฺกิกั           มณฺฑุกันํ   นีลมกฺขิกั  
                   เอเต   นาคํ   อฆาเตสฺสุ           ปสฺส   เวรสฺส   เวรินํ  
                   ตสฺมา   หิ   เวรํ   น   กยิราถ           อปฺปิเยนฺปิ   เกนจึติ ๑
- ลฺภฺกิกชาตกั   สตฺตมํ ๑

### ๘ จุฬลธมฺมปาลชาตกั<sup>๒</sup>

- [๗๓๗]   อหเมว   ทฺฐลียา   ภฺนฺหตา           รณฺโธ   มหาปตาปสฺส  
                   เอตํ   มุณฺจตุ   ธมฺมปาลํ           หตฺถे   เม   เทว   เจเทหิ<sup>๓</sup> ๑
- [๗๓๘]   อหเมว   ทฺฐลียา   ภฺนฺหตา           รณฺโธ   มหาปตาปสฺส  
                   เอตํ   มุณฺจตุ   ธมฺมปาลํ           ปาเท   เม   เทว   เจเทหิ ๑

๑ ม. นาคราชา ๑   ๒ ม. จุฬลธมฺมปาลชาตกั ๑   ๓ ม. เจเทหิ ๑   เอวมฺปริปิ ๑

- [๗๓๙] อหเมว ทูลิยา ฎุณหตา รณโณ มหาปตาปสฺส  
 เอตํ มุณฺจตุ ฐมฺมปาลํ ลีลํ เม เทว เจทฺธิ ฯ
- [๗๔๐] นห<sup>๑</sup> นฺุณิมสฺส รณโณ มิตฺตามจฺจา จ วิชฺชเร  
 สฺุทฺทา เย น วทฺนฺติ ราชานํ มา ฆาตยิ โอรสํ ปุตฺตํ ฯ
- [๗๔๑] นห นฺุณิมสฺส รณโณ มิตฺตา ฅาตี จ วิชฺชเร  
 สฺุทฺทา เย น วทฺนฺติ ราชานํ มา ฆาตยิ อตฺรขฺํ ปุตฺตํ ฯ
- [๗๔๒] จนฺุทฺนสํารานฺุลิตฺตา พาหา ฉิขฺชนฺุติ ฐมฺมปาลสฺส  
 ทายาทสฺส ปจฺพฺยา ปาณา เม เทว รุชฺฅนฺุตีติ ฯ

จฺลลฐมฺมปาลชาตกํ อฏฺฐมํ ฯ

#### ๙ สฺุวณฺุณมิตฺชาตกํ

- [๗๔๓] วิกฺกม เร มหามิตฺ วิกฺกม เร หรีปท<sup>๒</sup>  
 ฉินฺุท วรตฺติก<sup>๓</sup> ปาลํ นาหํ เอกา วเน รเม ฯ
- [๗๔๔] วิกฺกมามิ น ปาเรมิ ฎุมฺมิ สฺุสมฺภามิ เวคสา  
 ทโพฺห วรตฺติโก<sup>๔</sup> ปาโส ปาทํ เม ปริกฺนฺตติ ฯ
- [๗๔๕] อตฺตรสฺสฺส ปลาसानิ อลี้ นิพฺพาห ลุทฺทก  
 ปจฺมํ มํ วตฺติวาน หน ปจฺจา มหามิตฺ ฯ
- [๗๔๖] น เม สฺุตํ วา ทิฎฺฐจํ วา ภาสฺนฺุตี มานฺุสฺสี มิตี  
 ตวณฺุจ ภาทฺเท สฺุขี โหฺหิ เอโส จาปิ มหามิตฺ ฯ
- [๗๔๗] เอวํ ลุทฺทก นนฺุทสฺสฺส สห สพฺเพหิ ฅาตีมิ  
 ยถาหมฺชฺช นนฺุทามิ มุตฺตํ ทิสฺวา มหามิตฺนฺุติ ฯ

สฺุวณฺุณมิตฺชาตกํ นวมํ ฯ

๑ ม. น หิ ฯ เอวฺมฺปฺริปี ฯ

๒ ม. มหามิตฺ ฯ

๓ ม. วรตฺติกํ ฯ

๔ ม. วรตฺติโก ฯ

## ๑๐ สุสนธิชาตกัมมัฏฐ

- [๗๔๘] วาติ คนุโร ติมิราณํ กุสมุทโท<sup>๒</sup> โฆสวา  
 ทูเร อิตโต หิ สุสนธิ<sup>๓</sup> ตมฺพ กามา ตุหนฺติ มํ ๑
- [๗๔๙] กถํ สฺมฺพทฺมตฺริ กถํ อทฺทกฺขิ เสรฺมํ  
 กถํ ตสฺสา จ ตฺยฺหณฺจ อหุ อคค<sup>๔</sup> สฺมาคโม ๑
- [๗๕๐] ภาจฺจจฺฉา<sup>๕</sup> ปยาตานิ วาณิชาณํ ฌเนสินํ  
 มงฺกเรหิ ภิทา นาวา ผลเกณ มหณฺณว<sup>๖</sup> ๑
- [๗๕๑] สฺวา มํ สเนฺहन มุทฺตนา นิจฺจํ จนฺทนคฺชนฺธิ  
 องฺเคน<sup>๗</sup> อฺทฺทริ ภาทฺทา มาตา ปุตฺตํว โอรสํ ๑
- [๗๕๒] สฺวา มํ อนฺเนน ปาเนน วตฺเตน สยเนน จ  
 อตฺตนาปิ จ มนฺทกฺขิ เหวํ ตมฺพ วิชานหิตี ๑

สุสนธิชาตกัมมัฏฐ ทสมํ ๑

มณิกุณฺฑลวคฺโค ปจฺจโม ๑

ตสฺสุทฺทานํ

อถ ชินวโร หริตํ ตินโก ๑  
 อถ ภินฺนลิวํ อฺรคฺว สฺมฺม  
 ทฺริยา ปฺน กุณฺชร ภูนฺหตา  
 มิค ปุตฺตมสคฺควเรน ทส ๑

๑ ม. สุโยนนฺทชาตกัมมัฏฐ ๑ ๒ ม. จ ๑ ๓ ม. สุโยนนฺท ๑ ๔ ม. สคค ๑

๕ ม. กุจฺจจฺฉา ๑

๖ ลี. มกฺเรหิภิทา ..., ม. มกฺเรหิ อภิทา นาวา ผลเกณทมฺปจฺฉี, ยฺ. มกฺเรหิ ภินฺนา ... ๑

๗ ลี. ยฺ. องฺเคน ๑

## ๒ วรรณนาโรหคโค

### ๑ วรรณนาโรหชาตกำ

- [๗๕๓] วรรณนาโรहन ชาตिया พลนิกุมเนน จ  
สุพาหุ น มยา เสยโย สุทาโจ<sup>๑</sup> อิติ ภาสลิ ๗
- [๗๕๔] วรรณนาโรहन ชาตिया พลนิกุมเนน จ  
สุทาโจ น มยา เสยโย สุพาหุ อิติ ภาสลิ ๗
- [๗๕๕] เอวญเจ มं วิหรนุตं สุพาหุ สมม ทุพภสิ  
นทานาหं ตยา สหุธี สว่าสมภิโรจเย ๗
- [๗๕๖] โย ปเรลं วจนานิ สหุทเหตุ<sup>๒</sup> ยถาตถ  
ชิปปิ ภิชุเชถ มิตตสมิ เวรญจ ปสเว พหุ ๗
- [๗๕๗] น โส มิตโต โย สทา อปฺปมตฺโต  
ภาทาสกั ฆนุชเมวานุปลสิ  
ยสมิญจ เสติ อูรสิว ปุตฺโต  
สเว มิตฺโต โย อภะชฺไซ ปเรภีติ<sup>๓</sup> ๗

วรรณนาโรหชาตกำ ปจม ๗

### ๒ สीलวีมंसชาตกำ

- [๗๕๘] สील เสยโย สุตं เสยโย อิติ เม สंसโย อหุ  
สीलเมว สุตตา เสยโย อิติ เม นตถิ สंसโย ๗
- [๗๕๙] โมฆา ชาติ จ วณฺเณ จ สीलเมว กิรุตฺตมं  
สึเลน อนุเปตฺตส  
สุเตนตฺเถ น วิชฺชติ ๗
- [๗๖๐] ขตฺติโย จ อชฺมมฺภุโจ เวสฺโส จาชฺมมนิสฺสิโต

๑ ม. สุทาจ ๗

๒ ม. สหุทเหตุย ๗

๓ ม. ปเรหิ ๗ เอวมุปฺริปิ ๗

- เต ปริจจชฺชโภ โลกเ อูปปชฺชนฺติ ทุกฺคตึ ๑  
 [๗๖๑] ขตฺติยา พุราหฺมณา เวสฺสา สุทฺทา จณฺทาลปุกฺกุสา  
 อิตฺ ธมฺมํ จริตฺวาน ภวนฺติ ตีทิเว สฺมา ๑  
 [๗๖๒] น เวทา สฺมปรายาย น ชาตี นปิ<sup>๑</sup> พนฺธฺวา  
 สกณฺจ สึลลํสุทฺธํ สฺมปรายสุทฺทวหนฺติ<sup>๒</sup> ๑

สึลลวีสฺมาตํ ทฺติยํ ๑

### ๓ หิริชาตกัม

- [๗๖๓] หิรินฺตรนฺตํ วิชฺชิจฺจมนํ  
 ตฺวามสฺมิ อิตฺติ ภาสฺมานํ  
 เสยฺยานิ กมฺมานิ อนาทียนฺตํ  
 เนโส มมนฺติ อิตฺติ นํ วิชฺชณฺวา ๑  
 [๗๖๔] ยณฺหิ กยฺรา ตณฺหิ วเท ยํ น กยฺรา น ตํ วเท  
 อกโรนฺตํ ภาสฺมานํ ปริชานนฺติ ปณฺธุตฺตา ๑  
 [๗๖๕] น โส มิตฺโต โย สทา อปฺปมตฺโต  
 เกทาสงฺกึ รนฺธเมวานุปลฺลึ  
 ยสฺมิณฺจ เสติ อฺรสีว ปฺตฺโต  
 สเว มิตฺโต โย อเกชฺโช ปเรภิ ๑  
 [๗๖๖] ปาโมชฺชกรณํ จานํ ปลํสฺวหนํ สุขํ  
 ผลานิปลฺลึ ภาเวติ วหนฺโต โปริสํ ฐุรํ ๑  
 [๗๖๗] ปวิเวกรสํ ปิตฺวา รลํ อฺปสมสฺส จ  
 นิทฺทโร โหติ นิปฺปาโป ธมฺมปีติรสํ ปิวนฺติ ๑

หิริชาตกัม ตติยํ ๑

๑ ม. นาปิ, ย. โนปิ ๑

๒ ส. ม. สฺมปรายสุทฺทว จ ๑

## ๔ ขชฺชโชนกชาตกำ

- [๗๖๘] โกนุ สนฺตมฺหิ ปชฺชโชนเต อคฺคิปริเยสนํ จรํ  
 อททกฺขิ รตฺตตี<sup>๑</sup> ขชฺชโชนตํ ชาตเวทํ อมณฺณถ ๑
- [๗๖๙] สุวาสฺส<sup>๒</sup> โคมยจฺจนฺณานิ อภิมตฺถํ ตินฺนานิ จ  
 วิปริตาย สณฺณาย นาสกฺขิ ปชฺชเลตเว ๑
- [๗๗๐] เอวมฺปิ อนฺุปาเยน อตฺถํ น ลภเต มฺุโค<sup>๓</sup>  
 วิสาณโต ควํ โทหํ ยตฺถ ชีรํ น วินฺหติ ๑
- [๗๗๑] วิวิเวหิ อุปาเยหิ อตฺถํ ปปฺโปนฺุติ มาณวา  
 นิคฺคเหน อมิตฺตาทนํ มิตฺตาทนํ ปคฺคเหน จ ๑
- [๗๗๒] เสนีโมกฺขฺชลลาเภณ<sup>๔</sup> วลฺลมานํ นเยน จ  
 ชคตี ชคตีปาลา<sup>๕</sup> อาวสฺนติ วสุณฺธรนฺติ ๑

ขชฺชโชนกชาตกำ จตฺตถํ ๑

## ๕ อหิตฺตฺถกฺกชาตกำ

- [๗๗๓] อุตฺโตมฺหิ<sup>๖</sup> สมฺม สฺมุข ชฺชเต อกฺขปฺราชิโต  
 หเวหิ<sup>๗</sup> อมฺพปกฺกานิ วีริยนฺเต ภกฺขยามเส ๑
- [๗๗๔] อลิกํ วต มํ สมฺม อณฺุเตน ปสฺสสิ  
 โโก เต สฺุโต วา ทิณฺุโจ วา สฺมุโข นาม มกฺกโณ ๑
- [๗๗๕] อชฺชปิ เม ตํ มนฺลสิ ยํ มํ ตวํ อหิตฺตฺถกฺก  
 ฐณฺณาปณํ ปวฺลิตฺวา มตฺโต ฉาตํ หนาลิ มํ ๑

๑ ม. รตฺตติ ๑

๒ ม. สุวาสฺส ๑

๓ ม. มิโค ๑

๔ ม. เสนาโมกฺขฺชลลาเภณ ๑

๕ ม. ชคตีปาลา ๑

๖ ส. อุตฺโตมฺหิ ๑

๗ ส. อ. เสเวหิ ๑

- [๗๗๖] ตาหัง สรํ ทุกุขเสยยํ อปี รชชมปี การเย  
เนวาทํ ยาจิโต ทชฺชํ ตถาหิ ภายตชฺชิตโต ฯ
- [๗๗๗] ยณจ ชณฺณา กุเล ชาตํ คพฺเภ ติตตํ อมจฺจรี  
เตน สชฺชณฺจ มิตฺตณฺจ ธีโร สนฺธาตุมรหตีติ ฯ
- อหิตฺตุนฺทิกชาตกัม ปณฺจมํ ฯ

### ๖ คุมพียชาตกัม

- [๗๗๘] มฐฺวณฺณํ มฐฺรลํ มฐฺคณฺธํ วิสํ อหุ  
คฺมุพฺปิโย ฆาสเมสาโน อรณฺเย โอทหิ วิสํ ฯ
- [๗๗๙] มฐฺ อิติ มณฺณมานา เย ตํ วิสมสายิสฺสุ<sup>๑</sup>  
เตสหนฺตํ กญฺจํ อาสิ มรณฺํ เตนุปาคมฺํ ฯ
- [๗๘๐] เย จ โข ปฏฺิสงฺขาย วิสนฺติ<sup>๒</sup> ปรีวชฺชยฺ  
เต อาตุเรสุ สฺชิตา ทยฺหมานेषฺ นีพพฺตา ฯ
- [๗๘๑] เอวเมว มนุสฺเสสุ วิสกามา<sup>๓</sup> สโมหิตา  
อามิสํ พนฺธณญเจตํ มจฺจฺวโส<sup>๔</sup> คฺุหาสโย ฯ
- [๗๘๒] เอวเมว อิเม กามे อาตุรา ปรีจาริก  
เย สทา ปรีวชฺชนฺติ สงฺคํ โลเก อุปจฺจคฺุณฺติ ฯ

คฺุมพฺปิยชาตกัม จญฺจํ ฯ

๑ ม. วิสมขาทิสฺสุ ฯ

๒ ส. ม. วิสนฺตํ ฯ

๓ ม. วิสํ กามา ฯ

๔ ม. มจฺจฺวโส ฯ



## ๗ สาลิยชาตกั

- [๗๘๓] ยวายั สาลิยจฉาไปติ      กณฺหสปปิ อคาหยิ  
 เตนฺ สปปเนยั ทญฺโฆ      ทโต ปาปานุสาลโก ๙
- [๗๘๔] อหฺนตฺรมหฺนตารั<sup>๑</sup>      โย นโร หนฺตุมิฉนฺติ  
 เอวํ โส นิตฺโต เสติ      ยถายั ปุริโส ทโต ๙
- [๗๘๕] อหฺนตฺมฉาเตนฺตั<sup>๒</sup>      โย นโร หนฺตุมิฉนฺติ  
 เอวํ โส นิตฺโต เสติ      ยถายั ปุริโส ทโต ๙
- [๗๘๖] ยถา ปัสฺมุฏฺฐิ<sup>๓</sup> ปุริโส      ปญฺฉิวัตถํ ปญฺฉิขิปเป  
 ตเมว โส รโช หนฺติ      ยถายั ปุริโส ทโต ๙
- [๗๘๗]      โย อปฺปทฺมุจฺจสฺส นรสฺส ทฺสฺสติ  
    สฺสทฺสฺส โปสฺสส อนนฺกณฺสส  
    ตเมว พาลั ปจฺเจติ ปาปํ  
    สฺซุโม รโช ปญฺฉิวัตถํ ขิตฺโตติ ๙

สาลิยชาตกั สตฺตมํ ๙

## ๘ ตจฺจสารชาตกั

- [๗๘๘] อมิตฺตทตฺตตฺถคตา      ตจฺจสารสมปฺปิตา  
 ปสฺนฺนมุขวณฺณตฺถ      กสฺมา ตฺมุเห น โสจถ ๙
- [๗๘๙]      น โสจนาย ปรีเทวนาย  
    อตฺถิโถ จ ลพฺภา<sup>๔</sup> อปิ อปฺปโกปิ  
    โสจนฺตเมนํ หุขิตํ วิทิตฺวา  
    ปจฺจตฺติกา อตฺตมฺนา ภวนฺติ ๙

๑ ม. อหฺนตฺรามหฺนตารั ๙    ๒ ม. อหฺนตฺรามฉาเตนฺตั ๙    ๓ ม. ปัสฺมุฏฺฐิ ๙

๔ ม. อตฺถิโถว ลพฺโภา ๙

- [๗๙๐] ยโต จ โช ปณฺสีโต อาปทาสุ  
 น เวตติ อตฺถวินิจฺฉยณฺณ  
 ปจฺจตฺถิกาสุส พุชิตา ฆวนฺติ  
 ทิสฺวา มุขํ อวิการํ ปุราณํ ฯ
- [๗๙๑] ชปฺเปน มนฺเตน สุภาสิตฺเณ  
 อนฺุปฺปทาเนน ปเวณียา वा  
 ยถา ยถา ยตฺถ ลภเถ อตฺถํ  
 ตถา ตถา ตตฺถ ปฺรกุภเมยฺย ฯ
- [๗๙๒] ยโต จ ชาเนยฺย อลพฺภเนยฺโย  
 มया वा อณฺเณน वा เอส อตฺถโถ  
 อโสจฺมานโ อธิวาสเยยฺย  
 กम्मํ ทฬ्हํ กิณฺติ กโรมิทานีติ ฯ
- ตจฺจสารชาตกั อฏฺฐมํ ฯ

### ๙ มิตฺตวินทุกชาตกั

- [๗๙๓] ฎยาหํ เทวานมกรํ กิ ปาปํ ปกตํ มया  
 ยํ เม สิริสฺมี โอหจฺจ จกุกํ ฆมตฺติ มตฺถเก ฯ
- [๗๙๔] อตฺถิกุมฺม รมณกั สทามตฺตตฺถจ พุภกั  
 พุรหมตฺตรณฺจ ปาสาทํ เกนตฺถเนน อิจาโคโต ฯ
- [๗๙๕] อิตฺโต พุทฺตรา โภคา อตฺตร มณฺเณ ฆวิสฺสเร  
 อิตฺติ เอตฺตาย สณฺณาย ปสฺส มํ พุยฺสนํ คตํ ฯ
- [๗๙๖] จตฺตฺพุทฺธิ อฏฺฐจฺชฺเมคฺคา อฏฺฐจาภิ จาปิ<sup>๑</sup> โสฬฺส

๑ ม. อฏฺฐาปิหิ จ ฯ

โสฬสภิกิ จ ทวตตีส อตริจัน จกุกมาสโท  
 อิจฉาหตสส ปสสส จกุกั ภมตติ มตถเก ๗  
 [๗๙๗] อูปริ วิสาลา ทุปปุรา<sup>๑</sup> อิจฉาวิสทคามินี<sup>๒</sup>  
 เย จ ตัง อนุกิซุฉนตติ เต โหนตติ จกุกธาริโนติ ๗  
 มิตตวิญทุกชาตกั นวมัง ๗

## ๑๐ ปลาสชาตกั

[๗๙๘] หังโส ปลาสมวจ นิโครโร สมม ซายติ  
 องกสมี เต นิสินโนว โส เต มมมานิ เจชชติ<sup>๓</sup> ๗  
 [๗๙๙] วทตตมาเมว นิโครโร ปติฏฐสส ภวามหัง  
 ยถา ปิตา จ มาตา จ เอวเมโส<sup>๔</sup> ภวิสสติ ๗  
 [๘๐๐] ยัง ตวั องกสมี วทตเตลลิตี ซีรูกุขัง ภยานกั  
 อามนต โข ตัง คจฉาม วุทตติมสส น รุจจติ ๗  
 [๘๐๑] อิทานิ โข มัง ภายติ<sup>๕</sup> มหานครุนิทสสนัง  
 หังสสส อนภิญญา ย มหา เม ภยมาตตัง ๗  
 [๘๐๒] น ตสส วุทตติ กุสลปปลตถา  
 โย วทตตมานิ ฉลเต ปติฏฐัง  
 ตสสุปโรธัง ปริสงกมานิ  
 ปตารย็ มุลวธาย ธีโรติ ๗

ปลาสชาตกั ทสมัง ๗  
 วรรณโรหคโค ทุติโย<sup>๖</sup> ๗

๑ สี่. อูปริ วิสาลัง ทุปปุรัง ๗ ๒ ม. อิจฉาวิสทคามินี ๗ ๓ ม. เจชชติ ๗

๔ ม. เอวัง เม โส ๗ ๕ ม. ภายติ ๗

๖ อิท ตสสุททานัง ตติยวคคาวัสสานิ สโมหิตัง ๗

## ๓ อพฺพมวคโค

### ๑ ทีฆีติโกสลชาตกำ

- [๘๐๓] เอวํ ภูตสฺส เต ราช อาคตสฺส วเส<sup>๑</sup> มม  
อตฺถิ นุ โกจิ ปริยาโย โย ตํ ทุกฺขา ปโมจเย ๑
- [๘๐๔] เอวมภูตสฺส เม ตาต อาคตสฺส วเส ตว  
นตฺถิ โน โกจิ ปริยาโย โย มํ ทุกฺขา ปโมจเย ๑
- [๘๐๕] นาญญํ สุจฺริตํ ราช นาญญํ ราช สุภาสิตํ  
ตายเต มรณกาลे เอวเมวितฺรํ ฐนํ ๑
- [๘๐๖] อุกโกจฺฉิ มํ อวธิ มํ อชิณี มํ อหาลิ เม  
เย จ ตํ อุนยหนฺติ เวรํ เตลํ น สมฺมติ  
อุกโกจฺฉิ มํ อวธิ มํ อชิณี มํ อหาลิ เม  
เย จ ตํ นุนยหนฺติ เวรํ เตสฺสูปสมฺมติ ๑
- [๘๐๗] น หิ เวเรน เวรานิ สมฺมन्ตฺธิท กุทาจนํ  
อเวเรน จ สมฺมन्ตฺธิ เอส ฐมฺโमे สนนฺตโนติ ๑
- ทีฆีติโกสลชาตกำ ปจฺมํ ๑

### ๒ มิคโปตกชาตกำ

- [๘๐๘] อคารา ปจฺจุเปตสฺส อนาคารสฺส เต สโต  
สมณสฺส น ตํ สาธุ ยํ เปตมฺนุโสจสิ ๑
- [๘๐๙] สํวาเสน ทเว สกฺก มนุสฺสสฺส มิคสฺส วา  
ททเย ชายเต เปมํ น ตํ สกฺกา อโสจิจฺตุํ ๑

๑ ย. วโส ๑

- [๘๑๐] มตํ มริสฺสํ โรทฺหติ เย รุทฺหติ ลปนฺติ จ  
 ตสฺมา ตํ อิสิ มา โรหิ โรหิตํ โมฆมาหุ สฺนฺโต ๑
- [๘๑๑] โรหิตฺเตน หเว พฺรหฺม มโต เปโต สฺมฺภูจฺเห  
 สพฺเพ สงฺคมฺม โรทาเม อณฺณมณฺณสฺส ฅาตเก ๑
- [๘๑๒] อาทิตฺตํ วต มํ สฺนฺตํ ฆตฺลิตฺตํ ปาวํ  
 วารินา วีย โอลิณฺจํ สพฺพํ นิพฺพาปเย ทฺรํ  
 อพฺพุพฺพฺหิ<sup>๑</sup> วต เม สลฺลํ ยมาลี ททยฺสฺสิตํ  
 โย เม โสภปรเตสฺส ปุตุตฺโสภํ อปานุหิ  
 โสฬํ อพฺพุพฺพฺหสฺสโลสฺมิ วิตฺโสภํ อนาวิโล  
 น โสจามิ น โรทามิ ตว สุตฺวาน วาสวาทิ ๑
- มิคฺโปตกชาตํ ทฺติยํ ๑

### ๓ มุสิกชาตํ

- [๘๑๓] กุหิ คตา กตฺถ คตา อิติ ลาลปฺปตี ชโน  
 อหเมเวโก ชานามิ อุกฺพาเน มุสิกา หตา ๑
- [๘๑๔] ยณฺเจตํ อิติ จินฺตํ จ<sup>๒</sup> คทฺโรภาว นินฺตฺตลิต्  
 อุกฺพาเน มุสิกา หตฺวา ยวํ ภกฺขิตฺตุมิจฺฉลิต्<sup>๓</sup> ๑
- [๘๑๕] ททโร จาลิ ทฺมเมธ ปจฺมุปฺปตฺติโก<sup>๔</sup> สฺสุ<sup>๕</sup>  
 ทิฆณฺเจตํ<sup>๖</sup> สฺมาปชฺช<sup>๗</sup> น เต ทสฺสามิ ชีวิทํ ๑
- [๘๑๖] นานตฺลิกฺขภวเนน นางคปฺตุตฺตลิเรน<sup>๘</sup> วา  
 ปฺตุเตน ทิ ปตฺถยฺโต ลีโลเกหิ ปโมจฺโต ๑

๑ ม. อพฺพุพฺพ ๑

๒ ลี. ยณฺเจตํ อิตฺถิจิตฺ จ, ม. ยณฺเจตํ อิตฺถิ จิตฺ จ ๑

๓ ม. ภกฺขิตฺตุมิจฺฉลิต् ๑

๔ ลี. ย. ปจฺมุปฺปตฺติโต ๑

๕ ม. สฺสุ ๑

๖ ย. ทิฆณฺเจตํ ๑

๗ ม. สฺมาสชฺช ๑

๘ ม. นางคปฺตุตฺตปิเนน วา ๑

[๘๑๗] สพพํ สุตมธีเยถ หีนมุกกภูจุมชฺฉิมํ  
 สพพสฺส อตฺถํ ชาเนยฺย น จ สพพํ ปโยชเย  
 โหติ ตาทิสโก กาลิ ยตถ อตฺถาวหํ สุตนฺติ ฯ  
 มุลิกชาตกำ ตติยํ ฯ

#### ๔ จุลธนุคคหชาตกำ

[๘๑๘] สพพํ ภาณฺหํ สมหาย ปารํ ตินฺโณสิ พฺราหฺมณ  
 ปจฺจาคจฺฉ ลหุํ ชิปฺปิ มมฺปิ ตาเรหิทานิ โภ<sup>๑</sup> ฯ

[๘๑๙] อสนฺนฺตํ มํ จิรสนฺนฺตฺน  
 นิมนิ<sup>๒</sup> โภที อฐว<sup>๓</sup> ฐฺเวน  
 มยาปิ โภที นิมิเนยฺย อณฺณํ  
 อีโต อหํ ทฺรตฺรํ คมิสฺสํ ฯ

[๘๒๐] กายํ เอฬคณิคุมเพ<sup>๔</sup> กโรติ อหฺุหาลิยํ  
 นยิธ นจจํ วา คีตํ วา ตาลํ วา สฺสฺมาหิตํ  
 อนมฺหิกาเล<sup>๕</sup> สฺสฺโสณิ กิณฺนุ ชคฺชฺลิสฺส โสภเน ฯ

[๘๒๑] ลีคาล พาล ทุมฺเมธ อปฺปปณฺโณสิ ชมฺพุก  
 ชินฺโน<sup>๖</sup> มจฺฉนฺนํ เปรฺลิณฺนํ กปฺโณ วิย ฌายสิ ฯ

[๘๒๒] สฺทสฺสํ วชฺชมณฺเณสํ อตฺตโน ปน ทฺทสฺสํ  
 ชินฺนา ปติณฺนํ ชารณฺจ มมฺปิ ตฺวณฺเณว<sup>๗</sup> ฌายสิ ฯ

[๘๒๓] เอวเมตํ มิคฺราช ยถา ภาสสิ ชมฺพุก  
 สา นฺนฺนาหํ อีโต คนฺตฺวา ภาตฺตุ เหสฺสํ วสาณฺคา ฯ

๑ ลี. ม. ทานีโต ฯ

๒ ม. นิมนิ ฯ

๓ ม. อทฐวํ ฯ

๔ ลี. ม. เอลคลาคุมเพ ฯ

๕ ย. อนมฺหิกาเล ฯ

๖ ม. ชินโน ฯ เอวมุปริปี ฯ

๗ ม. มณฺเณ ตฺวณฺเณว, ย. ตวมฺปิ มณฺเณว ฯ

- [๘๒๔] โย หเร มตฺตํ ภาสํ กัสสาลมฺปิ โส หเร  
 กตฺตเยว<sup>๑</sup> ตยา ปาปํ ปุณฺเปวํ กิริสฺสสีติ ๑  
 จุลลชนฺุคคหชาตํ จตฺตถํ ๑

### ๕ กโปตกชาตํ

- [๘๒๕] อิทานิ โขมฺหิ ลุขิตฺโต อโรโค  
 นิกกณฺณโก นิปฺปติโต กโปโต  
 กาทามิทานิ หทยสฺส ตฺถุจฺฉี  
 ตถาหิ มํ มํสสาํ พลลฺลิตํ ๑
- [๘๒๖] กายํ พลาภา ลีขินิ โจรี ลุงฺฆีปิตามหา  
 โอโร พลาเก อาคจฺจน จณฺโฑ เม วายโส สขา ๑
- [๘๒๗] อลณฺหิ เต ชคฺชิตาย มมํ ทิสฺวาน เอทิสํ  
 วิลฺลนํ ลุทฺตฺตเตน ปิฏฺฐมฺภูเจน<sup>๒</sup> มกฺขิตํ ๑
- [๘๒๘] สุนฺหาโต ลุวลิตฺโตลฺลิตํ อนนฺปาเนน ตปฺปิตํ  
 กณฺเฏ จ เต เวฬุริโย อคมาลิม<sup>๓</sup> กชฺงคฺลํ ๑
- [๘๒๙] มา เต มิตฺโต อมิตฺโต วา อคมาลิม กชฺงคฺลํ  
 ปิณฺชานิม<sup>๔</sup> ตตฺถ ลายิตฺวา กณฺเฏ พนฺชนฺุติ วมฺภูณํ ๑
- [๘๓๐] ปุณฺ ปาปชฺชสี สมนฺม สีลํ หิ ตว ตาทิสํ  
 น หิ มานุสกา โภคา ลุภฺภุชา โหนฺติ ปกฺขินฺนิติม<sup>๕</sup> ๑

กโปตกชาตํ นิฏฺฐิตํ ๑  
 อฏฺฐวคฺโค ตติโย ๑

๑ ม. กตฺ เจว ๑ ๒ ลี. ย. ปิฏฺฐมฺภูเทน, ม. ปิฏฺฐมฺภูเตน ๑  
 ๓ ลี. ม. อคมา นุ ๑ ๔ ม. ปิณฺชานิม ๑ ๕ ม. ปกฺขินฺนิติม ๑

## ตสุสุททานัม

อถ วณฺณ สลีส หิริ ลภเต  
 สุมฺขาลี สสาฬห<sup>๑</sup> มิตฺตวโร  
 อถ จกฺก ปลาส สราช สโต  
 ยว พาล กโปตก ปณฺณร<sup>๒</sup> ฯ  
 ตตฺร วคฺคทฺทานัม ภวติ ฯ  
 ชินฺนจ วณฺณํ อสมํ วคฺคปฺปริ  
 สฺุเทสิทา ชาตกนฺติ สนฺติ วิสฺติ  
 มहेสิโน พุรหฺมจริตฺตมฺตฺต  
 มโวจ คาถา อตฺถวตี สฺุพฺยณฺชนา  
 ปณฺจกนิปาตํ นิฏฺฐจิตํ ฯ

๑ ม. สุมฺขา วิส สฬหิย ฯ

๒ อิทํ หุตฺติยตฺติยวคฺคทฺวเย สโมธานุทฺทานัม ฯ



# ฉกุกนิปาตชาตกั

## ๑ อวาริยวคฺโค<sup>๑</sup>

### ๑ อวาริยชาตกั

- [๘๓๑] มาสุ กุชฌ<sup>๒</sup> ฐมิปติ                      มาสุ กุชฌ รเถสภ  
 กุทฺธํ อปปฏิกุชฌนโต                      ราชา รฏฺจสฺส ปุชฺชิตो  
 คาเม วา ยทิวารณฺเณ                      นิหฺนฺเน วา ยทิวา เถเล  
 สพฺพตฺถมฺนุสาสามิ<sup>๓</sup>                      มาสุ กุชฌ รเถสภ ฯ
- [๘๓๒] อวาริยปีตา นาม                      อหุ คจฺกาย นาวีโก  
 ปุพฺเพ ชนํ ตารยิตฺวา<sup>๔</sup>                      ปจฺจมา ยาจติ เวตนํ  
 เตนสฺส ภาณฺพนํ โหติ                      น จ โภเคหิ วทฺธมฺติ ฯ
- [๘๓๓] อติณฺณณฺเณว ยาจสฺสุ                      อปารํ ตาต นาวิก  
 อณฺเณ ทิ ติณฺณสฺส มโน                      อณฺเณ โหติ ติเรสิโน<sup>๕</sup> ฯ
- [๘๓๔] คาเม วา ยทิวารณฺเณ                      นิหฺนฺเน วา ยทิวา เถเล  
 สพฺพตฺถมฺนุสาสามิ                      มาสุ กุชฺฉิตฺถ นาวิก ฯ
- [๘๓๕] ยายเว อนุสาสนิยา                      ราชา คามวํ อทา  
 ตายเว อนุสาสนิยา                      นาวีโก ปหริ มุขํ ฯ
- [๘๓๖] ภาตฺตํ ภาณฺนํ หตา ภริยา                      คพฺโภา จ ปติโต ฉมา  
 มิโคว ชาตฺตฺรฺปน                      น เตนตฺถํ อวทฺธมฺิตฺตุนฺติ<sup>๖</sup> ฯ

อวาริยชาตกั ปจฺมํ ฯ

๑ ม. สพฺพตฺถ อวาริย ...๑    ๒ สී. ย. มาสุ กุชฺฉิ ฯ    ๓ ม. สพฺพตฺถ อนุสาสามิ ฯ  
 ๔ ม. ตาเรตฺวาน ฯ    ๕ สී. ย. ตเรสิโน, ม. ปาเรสิโน ฯ    ๖ ม. อพฺนฺธิสฺสูติ ฯ

## ๒ เสตเกตฺตชาตกัม

- [๘๓๗]            มา ตาต กุชฺฌิ น หิ สาธุ โโกโธ  
 พหุมนฺปิ เต อภิภูตัง อสฺสุตตญจ  
 มาตาปิตา ทิสา<sup>๑</sup> ตาต เสตเกตฺต  
 อัจฉริยมาหุ ทิสตัม ปสตุถา ฯ
- [๘๓๘]            อคาริโน อนนปานวตฺถทา<sup>๒</sup>  
 อวฺหายิกา ตมฺปิ ทิสํ วทนต์ิ  
 เอสา ทิสา ปรมา เสตเกตฺต  
 ยํ ปตฺวา ทุกฺขี สฺขิโน ภวนต์ิ ฯ
- [๘๓๙]            ขราชีนา ชฺฉิลลา ปงฺกทนต์า  
 ทุมฺกฺขรฺฐปา<sup>๓</sup> เยเม ชปนฺติ มนฺเต  
 กจฺจิ นุ เต มานุสเก ปโยเค  
 อิทํ วิหฺว ปริมฺตฺตา อปายา ฯ
- [๘๔๐]            ปาปานิ กมฺมานิ กริตฺวา<sup>๔</sup> ราช  
 พหุสฺสฺสฺโต เนว<sup>๕</sup> จเรยฺย ฌมฺมํ  
 สหสฺสเวโทปิ น ตํ ปฏฺิจจ  
 ทุกฺขา ปมฺญเจ จรณํ อปตฺวา ฯ
- [๘๔๑]            สหสฺสเวโทปิ น ตํ ปฏฺิจจ  
 ทุกฺขา ปมฺญเจ จรณํ อปตฺวา  
 มณฺณามิ เวทา อผลา ภวนต์ิ  
 สลฺยมํ จรณณฺเฆว<sup>๖</sup> สจฺจํ ฯ

๑ ม. ทิสตา, ยฺ. ทิสา ตา ฯ

๒ ม. อนนทปานวตฺถทา ฯ

๓ ม. ทุมฺกฺขรฺฐปา, ยฺ. ทุมฺกฺขรฺฐป ฯ

๔ ม. กตฺวาน ฯ

๕ ม. น ฯ

๖ ม. จรณเมว ฯ

[๘๔๒]           น เหว เวทา อผลา ภาวนติ  
 สลั้มม จรณณเฆว สจจัม  
 กิตติณจ<sup>๑</sup> ปโปปติ อธิจจ เวเท  
 สนตึ ปุณตึ<sup>๒</sup> จรณน ทนโตติ ฯ  
 เสตเกตุชาตัก ทุติยัม ฯ

### ๓ ทริมุขชาตัก

[๘๔๓]           ปงโก จ กามา ปลิโป จ กามา  
 ภาณจ เมตัม ติมูลัม ปวุตตัม  
 รโช จ ฐโม จ มยา ปกาลิตา  
 หิตวา ตูวัม ปพพช พุรหมทตต ฯ  
 [๘๔๔]           คธิโต<sup>๓</sup> จ รตโต จ อธิมุจจิติ จ  
 กามะสุวหัม<sup>๔</sup> พุราหมณ ภูสิฐูป  
 ตัม นุสสเห ชีวิกตโต ปหาตุ  
 กามามิ ปุณณานิ อนปปกานิ ฯ  
 [๘๔๕]           โย อตถกามสส หิตานุกมปิโน  
 โอวชชมานโน น กโรติ สาสนัม  
 อิทเมว เสยโย อิติ มณณมานโน  
 ปุณปปุณัม คพภมเปติ มนุโท ฯ  
 [๘๔๖]           โส โฆรรูป นิริยัม อุเปติ  
 สุภาสุภัม มุตตกรีสปุรัม  
 สตตทา สกาเย น ชนตติ คิทธา  
 เย โหณติ กามะสุ อวีตราคา ฯ

๑ ม. กิตตี หิ ฯ

๒ สී. ย. สนตัม ปุเนติ ฯ

๓ สී. คธิโต ฯ

๔ ม. กามะสุวหัม ฯ

- [๘๔๗] มิเพ็هن<sup>๑</sup> ลิตตา รุหิเรน มกฺขิตา  
 เสเมहन ลิตตา อุปนิกฺขมนฺติ  
 ยํ ยํ หิ กาเยน ผุสฺสนฺติ ตาวเท  
 สพฺพํ อสํวํ ทุคฺคเมว เกวลํ ฯ
- [๘๔๘] ทิสฺวา วทามิ น หิ อญฺญโต สวํ  
 ปุพฺพเพนิวาสํ พหุํ สรามิ  
 จิตฺราหิ คาถาหิ สุภาสิตาหิ  
 ทริมฺโข นิชฺฌาปยิ สุมฺเชนฺติ ฯ
- ทริมฺขชาตกั ตติยํ ฯ

## ๔ เนรุชาตกั

- [๘๔๙] กาโกลา กากสงฺฆา จ มยญจ ปตตํ วรา  
 สพฺพเพว สทิสฺสา โหม อิมํ อาคมม ปพฺพตํ ฯ
- [๘๕๐] อิท สึหา จ พุคฺคฆา จ สกฺกณฺา<sup>๒</sup> จ มิคาคฺคา  
 สพฺพเพว สทิสฺสา โหนฺติ อยํ โภ นาม ปพฺพโต ฯ
- [๘๕๑] อิมํ เนรุณฺติ<sup>๓</sup> ชานฺนฺติ มนุสฺสา ปพฺพตฺตตมํ  
 อิท วณฺณเนน สมฺปนฺนา วสนฺติ สพฺพปาณินो ฯ
- [๘๕๒] อมานนา ยตฺถ ลียา สนฺตํ ภา วา วิมานนา  
 หีนสมฺมานนา วาปิ น ตตฺถ วสตี<sup>๔</sup> วเส ฯ
- [๘๕๓] ยตฺถ อลโล จ ทกฺโข จ สฺวโร ภีรุ จ ปุชฺชียา  
 น ตตฺถ สนฺโต วสนฺติ อวิเสสฺสเร นเค<sup>๕</sup> ฯ

๑ ม. มีเพ็هن ฯ

๒ ส. ลี. ม. สิงคาลา ฯ

๓ ม. เนรุติ ฯ

๔ ม. วสตี วเส, ย. วส ทิวเส ฯ

๕ ม. นเร ฯ

[๙๕๔] นาย เนรุ วิษติ หีนอุกุกฎจมชฺฉมิเม  
 อวิเสสโร เนรุ หนท เนรุ ชหามเสติ ฯ  
 เนรุชาตกำ จตุตถํ ฯ

### ๕ อาสงฺกชาตกำ

[๙๕๕] อาสาวตี นาม ลตา ชาตา จิตฺตลดาวเน  
 ตสฺสา วสฺสสทสฺเสน เอกํ นิพฺพตฺตเต ผลํ ฯ

[๙๕๖] ตํ ทเวา ปยฺรุปาสนฺติ ดาว ทูรพลเส สติ<sup>๑</sup>  
 อาลีเสว<sup>๒</sup> ตูว์ ราช อาสา ผลวตี สุขา ฯ

[๙๕๗] อาลีเสว<sup>๓</sup> โส ปกฺขี อาลีเสว โส ทีไซ  
 ตสฺเสวาสา สมิชฺฉตฺถ<sup>๔</sup> ดาว ทูรคตา สติ  
 อาลีเสว ตูว์ ราช อาสา ผลวตี สุขา ฯ

[๙๕๘] สมฺเปลิ โข มํ วาจาเย น จ สมฺเปลิ กมฺมฺนา  
 มาลา เสเรยยกสฺเสว วณฺณวณฺตา อคฺนฺธิกา ฯ

[๙๕๙] อผลํ มจฺจํ วาจํ โย มิตฺเตสฺส ปกฺกพฺพติ  
 อททํ อวิสฺสชํ โภคํ สนฺธิ เตนสฺส ซีรติ ฯ

[๙๖๐] ยํ ทิ กยฺริรา ตํ ทิ วเท ยํ น กยฺริรา น ตํ วเท  
 อกรฺโหนฺตํ ภาสฺमानํ ปริชานนฺติ ปณฺหิตา ฯ

[๙๖๑] พลญฺจ วต เม ชีณํ ปาเถยฺยญฺจ น วิชฺชติ  
 สงฺเก ปาณฺฐปโรชาย หนฺททานิ วชามํ ฯ

[๙๖๒] เอตเทว ทิ เม นามํ ยํ นามสฺมี รเถสภ  
 อากเมหิ มหาราช ปิตรํ อามนฺตยามนฺติ ฯ

### อาสงฺกชาตกำ ปณฺจมํ ฯ

๑ ม. ทูรผลํ สติ ฯ ๒ ม. อาลีเสว ฯ ๓ ม. อาลีเสว ฯ เอวมฺปิปริ ฯ  
 ๔ ม. ตสฺส จาสา สมิชฺฉติ ฯ

## ๖ มิคาลोปชาตกัม

- [๘๖๓] น เม รุจิ<sup>๑</sup> มิคาลोป ยสฺส เต ตาทิสี คติ  
 อตุจจํ ตาท คจฺฉลีส<sup>๒</sup> อญฺมึ ตาท เสวลี ๑
- [๘๖๔] จตุกกุณฺณว เกทารํ ยถา<sup>๓</sup> เต ปจวี ลียา  
 ตโต ตาท นีวตฺตสฺสุ มาสุ เอตโต ปรํ คมิ ๑
- [๘๖๕] สนฺติ อญฺเฌปี สกฺุณา ปตฺตยาณา วิหฺงคฺมา  
 อุกฺขิตฺตา<sup>๔</sup> วาตเวเคน นญฺจา เต สฺสสตีสมฺา ๑
- [๘๖๖] อกตฺวา อปรณฺณสฺส<sup>๕</sup> ปีตุ วุฑฺฒสฺส<sup>๖</sup> สาสนํ  
 กาลวาเต อติกกมฺม เวรมฺภาณํ วสํ อคา ๑
- [๘๖๗] ตสฺส ปฺตฺตา จ ทารา จ เย จญฺเฌ อนุชฺชีวิน  
 สพฺเพ พฺยสนฺมาปาหุ อโนวาทฺกเร ทิเช ๑
- [๘๖๘] เอวมฺปิ อีธ วุฑฺฒานํ โย วากยํ นาวพฺุชฺฌติ  
 อติสึมํ จโร<sup>๗</sup> ทิตฺโต คิซฺเฌ วาตีตฺสาสน  
 สพฺเพ พฺยสนํ ปฺปโปนฺติ อกตฺวา พุฑฺฐาสนฺนฺติ<sup>๘</sup> ๑

มิคาลอปชาตกัม จญฺจํ ๑

## ๗ ลีริกภาพิณฺณชาตกัม

- [๘๖๙] กา ญฺ กาเพน วณฺเณน น จาปี<sup>๑</sup> ปิยทฺสฺสนา  
 กา วา ตวํ กสฺส วา ตีตา กถํ ชาเนมฺุ ตํ มยํ ๑
- [๘๗๐] มหาราชฺสทํ ตีตา วิฐฺปกฺขสฺส จณฺุทียา

๑ ม. รุจจิ ๑    ๒ ลี. ม. ปตฺลีส ๑    ๓ ม. ยทา ๑    ๔ ลี. ม. อุกฺขิตฺตา ๑  
 ๕ ม. อปนนฺทสฺส ๑    ๖ ม. วุฑฺฐสฺส ๑    เอวมฺปริปี ๑    ๗ ม. อติสึมจโร ๑  
 ๘ ม. วุฑฺฐาสนฺนฺติ ๑    ๙ ลี. น จาลี ๑

- อหัง กาฬี อลกขิกา                      กภาพกณณัติ มัง วิหุ  
 โอกาลัง ยาจิโต เทหิ                      วเสมุ ตว สนฺติเก ๑
- [๘๗๑] กิลีเล กัสมาจาเร                      ปุริเส นิวิเส<sup>๑</sup> ตวั  
 ปุฏฐา เม กาฬี อกฺขาหิ                      กถ<sup>๒</sup> ชาเนมุ ตัง มยํ ๑
- [๘๗๒] มกฺขี ปลาสิ สารมภี                      อีสฺสุกี มจฺจวี สโต<sup>๓</sup>  
 โส มยหัง ปุริโส กนฺโต                      ลทฺธํ ยสฺส วินสฺสติ ๑
- [๘๗๓] โกธโน ออุปนาหิ จ                      ปิสฺสุณ จ วิเภทโก  
 กณฺฐกวาโจ<sup>๔</sup> พรุโส                      โส เม กนฺตตโร ตโต ๑
- [๘๗๔] อชฺช สุเวติ ปุริโส                      สทตฺถํ นาวพฺพชฺฉติ  
 โอวชฺชมาเน กุปฺปติ                      เสยฺยโส<sup>๕</sup> อติมณฺณติ ๑
- [๘๗๕] ทวปฺปลทฺโธ<sup>๖</sup> ปุริโส                      สพฺพमितฺเตหิ ธฺงฺสติ  
 โส มยหัง ปุริโส กนฺโต                      ตสฺมี โหมิ อนามยา ๑
- [๘๗๖] อเปหิ เอตฺโต ตวั กาฬี                      เนตัง อเมหฺสุ วิชฺชติ  
 อณฺณํ ชนฺปหัง คจฺฉ                      นิคเม ราชธานีโย ๑
- [๘๗๗] อหฺมปิ โข ตัง<sup>๗</sup> ชานามิ                      เนตัง ตฺเมหฺสุ วิชฺชติ  
 สนฺติ โลเก อลกขิกา                      สงฺฆรฺนฺติ พหุํ ฐนํ  
 อหัง เทโว จ เม ภาดา                      อฺภฺโง นัง วิธมามเส ๑
- [๘๗๘] กา นุ ทิพฺเพเน วณฺเณเน                      ปจฺพยา สุปฺติภูจिता  
 กา วา ตวั กสฺส วา ธีตา                      กถํ ชาเนมุ ตัง มยํ ๑
- [๘๗๙] มหาราชสฺสหัง ธีตา                      ฐตฺตรภูจสิริมโต<sup>๘</sup>  
 อหัง ลีวี จ ลกฺขี จ                      ภูริปณฺณาดิ มัง วิหุ  
 โอกาลัง ยาจิโต เทหิ                      วเสมุ ตว สนฺติเก ๑

๑ ม. นิวิสเส ๑                      ๒ ลี. ย. ยถา ๑

๔ ลี. ย. อณฺทกวาโจ, ม. กณฺทกวาโจ ๑

๖ ย. ทวปฺปลทฺโธ ๑                      ๗ ลี. เจตํ ๑

๓ ม. สโต ๑

๕ ม. เสยฺยโส ๑

๘ ม. ฐตฺตรภูจสฺส ลีริมโต ๑

- [๘๘๐] กีสึเล กีสมาจาเร ปุริเส นิวิเส<sup>๑</sup> ฑุวั  
 ปุฎฐจา เม ลกขิ อกขาทิ ยถา<sup>๒</sup> ชานมฺม ทั มยํ ๑
- [๘๘๑] โย จาปิ สีสเต อถวาปิ อุณฺห  
 วาตาตเป ฑัสนีรึสเป จ  
 ขุทท<sup>๓</sup> ปิपालํ อภิภูยฺย สพพํ  
 รตฺตินฺทิวํ โย สตตํ นิยุตฺโต  
 กาลาคตณฺจ น หาเปติ อตฺถํ  
 โส เม มนาโป นิวิเส วตมฺหิ<sup>๔</sup> ๑
- [๘๘๒] อกโกธโน มิตฺตวา จาควา จ  
 สีสฺฐปนฺโน อสโถชฺชุกฺโต<sup>๕</sup>  
 สงฺคาหโก สขิลो สณฺหฺวาโจ  
 มหตฺตปตฺโตปิ นีวาตวฺจฺจติ  
 ตสฺมีห<sup>๖</sup> โปเส วิปฺลา ภวามิ  
 อุมฺมี<sup>๗</sup> สมฺมทสฺส ยถาปิ วณฺณํ ๑
- [๘๘๓] โย จาปิ มิตฺเต อถวา อมิตฺเต  
 เสฏฺฐเจ สริกฺเข อถวาปิ ธีเน  
 อตฺถํ จรณฺตํ อถวา อนตฺถํ  
 อาวี รโห สงฺคหเมว วตฺโต<sup>๘</sup>  
 วาจํ น วชฺชา ฬรฺรํ กทาจิ  
 มตฺสฺส ชีวสฺส จ ตสฺส โหมิ ๑
- [๘๘๔] เอเตส โย อญฺญตรํ ลกิตฺวา  
 กนฺตํ ลีรี<sup>๙</sup> มชฺชติ อปฺปปณฺโณ  
 ฑํ ทิตฺตรูปํ วิสมํ จรณฺตํ

๑ ม. นิวิสเส ๑

๒ ม. กถํ ๑ ๓ ม. ชุฑฺ, ๕. ชุฑฺ ๑

๔ ม. จ ตมฺหิ ๑

๕ ๕. อสโถ อชฺชุกฺโต ๑ ๖ ลี. ๕. ตสฺมาหํ, ม. ตสฺมีหํ ๑

๗ ม. อุมิ ๑

๘ ม. วตฺเต ๑

๙ ม. กนฺตา ลีรี ๑



กรีสชาตํ<sup>๑</sup> วิวชฺชยามิ ฯ

- [๘๘๕] อตฺตนา กุรุเต ลกฺขี อลกฺขี กุรุตฺตตนา  
 น หิ ลกฺขี อลกฺขี วา อณฺเวย อณฺเวยสฺส การโกติ ฯ  
 ลีริกาฬกณฺณิชาตํ สฺตตมํ ฯ

### ๘ กุกฺกุกฺกฺชาตํ

- [๘๘๖] สฺจิตฺตปตฺตฉาน<sup>๒</sup> ตมฺพจฺจุฬ วิหงฺคม  
 โอิโรห ทุมสาชาย มุธา ภริยา ภวามิ เต ฯ
- [๘๘๗] จตฺตปฺปที ตวํ กุลฺยาณิ ทวิปทาหํ มโนรม  
 มิคิ ปกฺขี อสฺยตฺตา<sup>๓</sup> อณฺเวย ปริเยส สามิกํ ฯ
- [๘๘๘] โกมาริกา เต เหลสฺสามิ มณฺชุกา ปิยภาณินิ  
 วินฺท มํ อริเยน เวเทน กุลฺยาณิ พุรฺหมจารินิ<sup>๔</sup> ฯ
- [๘๘๙] กุณฺปาที<sup>๕</sup> โลหิตเป โจริ กุกฺกุกฺกฺไปถินิ  
 น ตวํ อริเยน เวเทน มมํ ภาตฺตารมิจฺจลฺลิติ ฯ
- [๘๙๐] เอวมฺปิจาตฺตรา<sup>๖</sup> นารี ทิสฺวาน ปวรี<sup>๗</sup> นรี  
 เนนฺติ สณฺหาหิ วาจาหิ วิฬารี วิย กุกฺกุกฺกฺ ฯ
- [๘๙๑] โย จ อุปฺปติตํ อตฺถํ น ชิปฺปมนฺนุพฺพชฺฉติ  
 อมิตฺตวสฺสมเนวติ ปจฺฉา จ อนฺนตฺตปฺปติ ฯ
- [๘๙๒] โย จ อุปฺปติตํ อตฺถํ ชิปฺปเมว นิโพชฺติ  
 มุจฺจเต สฺตตฺตสมฺพาธา กุกฺกุกฺกฺว วิฬาริยาติ ฯ

กุกฺกุกฺกฺชาตํ อฏฺฐมํ ฯ

๑ ม. กรีสจานวํ ฯ      ๒ ม. สฺจิตฺตปตฺตฉาน ฯ      ๓ ม. อสณฺณตฺตา ฯ  
 ๔ ลี. ม. สาวย มํ ยทิจฺจลฺลิติ ฯ      ๕ ลี. สกุณฺชาทินิ, ม. กุณฺปาทินิ ฯ  
 ๖ ม. เอวมฺปิ จตฺตรา ฯ      ๗ ลี. ม. สณฺ ฯ

## ๙ ฌมมทุชชาตัก

- [๘๙๓] ฌมมํ จรต ฌาตโย ฌมมํ จรต ภาทท ไว<sup>๑</sup>  
 ฌมมจาริ สฺขํ เสติ อสฺมี โลเก ปรมฺหิ จ ฯ
- [๘๙๔] ภาททโก วตายํ ปกฺขิ ทิไซ ปรมฌมฺมิโก  
 เอกปาเทน ติฏฺฐนฺโต ฌมมเมวานุสาสติ ฯ
- [๘๙๕] นาสฺส สึลํ วิชานถ อนญฺฌาย ปลํสถ  
 ภูตฺวา อณฺฑญจ ฉาเป จ<sup>๒</sup> ฌมฺโม ฌมฺเมติ ภาสติ ฯ
- [๘๙๖] อญฺญํ ภาณติ วาจา ย อญฺญํ กาเยน กุพฺพติ  
 วาจา ย โน จ กาเยน น ตํ ฌมมํ อธิฏฺฐิตํ ฯ
- [๘๙๗] <sup>๓</sup>วาจา ย สฺขิลो โหติ มโนปวิทฺตุโค ลียา  
 ปฏฺิจฺฉนฺโน กุปฺสฺสโย กถฺสไปว ฌมมทุชฺช  
 คามนิกมาสุ สาสฺสุ สมฺมโต ทฺชฺชานอ อยํ

ปุริเสน พาลิเสน<sup>๓</sup> ฯ

- [๘๙๘] อิมํ ตฺถนฺเตหิ ปกฺเขหิ ปาทา จิมํ วิหะถ<sup>๔</sup>  
 ฉวํ หิมํ วินาสเถ นายํ สํวสนารโหติ ฯ

ฌมมทุชชาตัก นวมํ ฯ

๑ ม. ภาทท ไว ฯ ๒ ม. ย. ไปตญจ ฯ

๓-๓ สึ. ม. เอวํ ทิสฺสนฺติ

วาจา ย สฺขิลอ มโนปวิทฺตุโค  
 ฉนฺโน กุปฺสฺสโยว กถฺสไปว  
 ฌมมทุชฺช คามนิกมาสุ สาสฺสุ  
 ทฺชฺชานอ ปุริเสน พาลิเสน ฯ

๔ ย. วิปถถ ฯ

## ๑๐ นนุทียมิมิคราชชาตกำ

- [๙๙๙] สเจ พุราหุณณ คจฉล<sup>๑</sup>      สากेतํ อชฺชน<sup>๒</sup> วนํ  
 วชฺชาลี นนุทียมิ นาม      ปุตุตํ อสมากโมรสํ  
 มาตาปีตา จ เต วุฑฺฒา      เต ตํ อิจฉนฺติ ปสฺสิตุํ ๑
- [๙๐๐] ภูตฺตา มยา นิวาปานิ      ราชีโน ปานโกชนํ  
 ตํ ราชปิณฺฑํ อวโภตตุํ      นาหํ พุราหุณณมุสฺสเท ๑
- [๙๐๑] โอิทิสฺสามหํ ปสฺสํ      ชุรปฺปานิสฺส<sup>๓</sup> ราชีโน  
 ตทาหํ สฺขิตฺโต มุตฺโต      อปี ปสฺเสยฺย มาตฺรํ ๑
- [๙๐๒] มิคราชา ปุเร อาสี      โกสลสฺส นิเกตเว<sup>๔</sup>  
 นนุทียมิ นาม นามเนน      อภีรุโป จตฺตฺตฺตฺต ๑
- [๙๐๓] ตํ มํ วชิตฺตฺตฺตจฺฉิ      ทายสฺมี อชฺชนาวเน<sup>๕</sup>  
 ฐนุํ อารชฺชํ กตฺวาน      อสุํ สนฺธาย<sup>๖</sup> โกสโล ๑
- [๙๐๔] ตสฺสทาหํ โอิทฺทํ ปสฺสํ      ชุรปฺปานิสฺส ราชีโน  
 ตทาหํ สฺขิตฺโต มุตฺโต      มาตฺรํ ทฏฺฐจฺจมาคฺตฺตติ ๑

นนุทียมิมิคราชชาตกำ ทสมํ ๑

อวาริยวโค ปจโม ๑

ตสฺสสุทฺททานํ

อถ กุชฺฉมรเถสฺมา เกตฺวโร  
 ทริมุข สเนรฺรฺตา จ ปฺน<sup>๗</sup>  
 อปนนฺท ลีวี จ สฺจิจิตฺตวโร  
 อถ ฐมฺมิก นนุทียมิเคน ทส ๑

๑ ม. คจฉล<sup>๑</sup> ๑      ๒ ม. สากेतอ อชฺชน<sup>๒</sup> ๑      ๓ ลี. ชุรปฺปานิสฺส ๒. ชุรปฺปานิสฺส ๑  
 ๔ ม. นิเกตเน ๑      ๕ ม. อชฺชน ๑      ๖ ม. สนฺธาย ๑  
 ๗ ม. สทริมุข เนรฺรฺ ลตา จ ปฺน ๑

## ๒ ขุรปุตตวาทโก<sup>๑</sup>

### ๑ ขุรปุตตชาตกำ

- [๙๐๕] สจจํ กิเรวมาหंसุ                      กลก<sup>๒</sup> พาโลติ ปณฺทิตา  
ปสฺส พาโล รโหภมมํ                      อวิกุพฺพํ น พุชฺฌติ ๑
- [๙๐๖] ตวํ นุ ไช<sup>๓</sup> สมฺม พาโลลิ                      ขุรปุตฺต วิชานฺทิ  
รชฺชชฺยาหิ<sup>๔</sup> ปริกฺขิตฺโต                      วงฺโกฏฺโฏ โอิหิตฺมุโข ๑
- [๙๐๗] อปฺริปี สมฺม เต พาลยํ                      โย มุตฺโต น ปลาณสิ  
โส จ พาลตโร สมฺม                      ยํ ตวํ วหฺสิ เสนกํ ๑
- [๙๐๘] ยนฺนุ สมฺม อหํ พาโล                      อชราช วิชานฺทิ  
อถ เกน เสนโก พาโล                      ตํ เม อกฺขาหิ ปุจฺฉิตฺโต ๑
- [๙๐๙] อุตฺตมตฺถํ ลภิตฺวาน                      ภริยา<sup>๕</sup> โย ปทสฺสติ  
เตน ชฺหิสฺสตตฺตทานํ                      สวา เจวสฺส น เหนสฺสติ ๑
- [๙๑๐]                      น ปิยฺมเมติ<sup>๖</sup> ชนินฺท ตาทิโส  
                    อตฺตํ นินฺรํกตฺว ปิยานิ เสวติ  
                    อตฺตาว เสยฺโย ปรมาว<sup>๗</sup> เสยฺโย  
                    ลพฺภา ปิยา โอิจิตฺตเตน<sup>๘</sup> ปจฺฉาติ ๑

ขุรปุตตชาตกำ ปจฺฉมํ ๑

๑ ม. ขุรปุตฺต ... ๑      ๒ สී. ย. ภสฺสํ, ม. วสฺสํ ๑      ๓ ม. ตวํ ไชปี, ย. ตวณฺจ ไช ๑  
๔ ม. รชฺชชฺยา หิ ๑      ๕ ย. ภริยา ๑      ๖ ม. นเว ปิยฺมเมติ ๑  
๗ ม. ปรมมา จ ๑      ๘ ม. โอิจิตฺตเตน ๑

## ๒ สัจฉิชาตกำ

- [๙๑๑] อกกกัลล์ อพรรลล์                      ขรโธตัม สุปาลิยัม  
 สุขุมัม ติชิณคคณจ                      โก สัจฉิ เกตุมิจจติ ๑
- [๙๑๒] สุมชชณจ สุปาสณจ                      อนุปุพพสุวตติตัม<sup>๑</sup>  
 ฉนฉาติมัม ปฏิตถทฐัม                      โก สัจฉิ เกตุมิจจติ ๑
- [๙๑๓] อิตทานิ ปตายนนติ                      สัจฉิโย พลิสานิ จ  
 โภยัม กมมารคามสมัม                      สัจฉิ วิกเกตุมิจจติ ๑
- [๙๑๔] อิต สตถานิ คจฉนนติ                      กมมนนตา วิวิธา ปุณฺณ  
 โภยัม กมมารคามสมัม                      สัจฉิ วิกเกตุมรหติ<sup>๒</sup> ๑
- [๙๑๕] สัจฉิ<sup>๓</sup> กมมารคามสมัม                      วิกเกตพพา ปชานตา  
 อัจฉริยา ปชานนติ<sup>๔</sup>                      กมมัม สุกตทุกกัม ๑
- [๙๑๖] อิมณเจ<sup>๕</sup> เต ปิตา ภทเท                      สัจฉิ ชณณวา มยา กตัม  
 ตยา จ มัม นิมนเตยย                      ยณจตถณณัม ฉเร ฉนนติ ๑

สัจฉิชาตกำ พุติยัม ๑

## ๓ ตุณฉิลชาตกำ

- [๙๑๗]                      นวฉนททเก<sup>๖</sup> ทานิ ทิยยติ  
                                  ปุณณณายัม โทณิ สุวามินิ จิตา  
                                  พทุโก ชโน ปาสปาณิก<sup>๗</sup>  
                                  โน จ โข เม ปฏฐิภาติ ภูณชิตุ ๑

๑ สี่. อนุปุพพํ สุวตติตัม, ม. อนุปุพพํ สุวตติตัม ๑    ๒ ม. วิกเกตุมิจจติ ๑

๓ ม. สัจฉิ ๑                      ๔ ม. อัจฉริยาว ชานนติ ๑    ๕ ม. อิมณเจ ๑

๖ ม. นวฉนททเก ๑    ๗ สี่. ม. พทุเก ชเน ปาสปาณิก ๑

- [๙๑๘] ตสสิ ฆมสิ เลณมิจฉลสิ  
 อตาโณสิ กุหิ คมิสสสิ  
 อปโปสสุโก ภูชช ตุณฺฑิล  
 มंसตถาย [๑] โปสิยามเส<sup>๑</sup> ฯ
- [๙๑๙] โอคห รหํ อกททมํ  
 สพฺพํ เสทมลํ ปวาทย  
 คณฺหาหิ นวํ วิเลปนํ  
 ยสฺส คนฺโธ น กทาจิ ฉิขฺชติ ฯ
- [๙๒๐] กตโม นุ<sup>๒</sup> รหโต อกททโม  
 กิสุ เสทมลนฺติ วุจฺจติ  
 กตมญฺจ นวํ วิเลปนํ  
 กสฺส<sup>๓</sup> คนฺโธ น กทาจิ ฉิขฺชติ ฯ
- [๙๒๑] ฆมโม รหโต อกททโม  
 ปาปํ เสทมลนฺติ วุจฺจติ  
 สีลญฺจ นวํ วิเลปนํ  
 ตสฺส คนฺโธ น กทาจิ ฉิขฺชติ ฯ
- [๙๒๒] นนฺทนฺติ สรีรฆาติโน  
 น จ นนฺทนฺติ สรีรฆาริโน  
 ปุณฺณาย [๕] ปุณฺณมาลียา  
 รมมานาว ชนฺตติ ชีวิตนฺติ ฯ

ตุณฺฑิลชาตกำ ตติยํ ฯ

๑ ม. เอตถนฺตเร หิสฺสโต ทิสฺสติ ฯ

๒ ม. โปสิตามเส ฯ

๓ ม. นุสฺสโต นตฺติ ฯ

๔ ม. ยสฺส ฯ

๕ ม. เอตถนฺตเร จสฺสโต ทิสฺสติ ฯ

## ๔ สุวณฺณกกฺกฏฺกชาตํ

- [๙๒๓]      สิ่งคี่ มิโค อายตจกฺขุเนตฺโต  
 อฏฺฐิตฺตฺโต วาริสโย อโลโม่  
 เตนานิกฺกุโต กปณํ รุทามิ  
 หเร สขา กิสฺส นุ มํ ชหาสิ ๑
- [๙๒๔]      โส อสฺสสนฺโต มหตา ผณน  
 กุชฺงคโม กกฺกฏฺกชฺฌปตฺโต  
 สขา สขารํ ปริตายมาโน  
 กุชฺงคมํ กกฺกฏฺโก อคฺคเหสิ<sup>๑</sup> ๑
- [๙๒๕]      น วายสํ โน ปน สปฺปราชฺ<sup>๒</sup>  
 ฌาสตฺถิโก กกฺกฏฺโก อเทยย  
 ปุจฺฉามิ ตํ อายตจกฺขุเนตฺต  
 อถ กิสฺส เหตุมฺห อุโภ คหิตา ๑
- [๙๒๖]      อยํ บุริโส มม อตฺถกาโม  
 โย มํ คเหตุวา อุทกาย<sup>๓</sup> เนติ  
 ตสฺมี มเต ทุกฺขมนบฺปกํ เม  
 อหฺมจฺ เอโส จ อุโภ น โหม ๑
- [๙๒๗]      มมฺภจฺ ทิสฺวาน ปวทฺธมฺกายํ  
 สพฺโพ ชโน ทิสฺสูเมวมิจฺเจ  
 สาทฺถฺภจฺ ญฺลภฺจฺ มุทฺถฺภจฺ มํสํ  
 กากาปิ มํ ทิสฺวาน<sup>๔</sup> วิเหจฺเยยฺยํ ๑
- [๙๒๘]      สเจ ตสฺส เหตุมฺห อุโภ คหิตา  
 อฏฺฐจาทฺ โปโส วิสฺมาวมามิ<sup>๕</sup>

๑ ม. คเหตุสฺสลิ ๑

๒ ม. กณฺหสฺปปี ๑   ๓ ม. คเหตุวาน ทกาย ๑

๔ สී. ยฺ. ทิสฺวา ๑

๕ สී. ยฺ. วิสฺมาจฺมานิ ๑

- มมณฺจ กากณฺจ ปมฺมุณฺจ ขิปฺปิ  
 ปุเร วิสํ คาฬหฺมุเปติ มจฺจํ ฯ  
 [๙๒๙] สปปํ ปโมกฺขามิ น ตาว กากํ  
 ปฏิพทฺธโก<sup>๑</sup> โหติ<sup>๒</sup> ทิ ตาว กาโก  
 ปุริสณฺจ ทิสฺวาน สฺขี อโรคํ  
 กากํ ปโมกฺขามิ ยถา สปปํ ฯ  
 [๙๓๐] กาโก<sup>๓</sup> ตทา เทวทฺโต อโหสิ  
 วารเณ<sup>๔</sup> ปน กณฺหสฺปิเป อโหสิ  
 อานนฺทมาทฺร กกฺกณฺโโก อโหสิ  
 อหํ ตทา พฺราหฺมเณ โหมิ สตฺถาติ<sup>๕</sup> ฯ  
 สฺวณฺณกกฺกณฺนชาตกํ จตฺตถํ ฯ

### ๕ มยฺหกสฺสกุณชาตกัม<sup>๖</sup>

- [๙๓๑] สกุณฺ มยฺหโก นาม คิริสถานฺฑริจโร  
 ปกฺกํ ปิปลฺลิमारุยฺห มยฺหํ มยฺहनฺติ กนฺทติ ฯ  
 [๙๓๒] ตสฺเสวํ วิลปฺนตฺสส ทิชฺสงฺฆา สมากตา  
 ภูตฺวาน ปิปลฺลึ ยนฺติ วิลปเตว<sup>๗</sup> โส ทิไซฺ ฯ  
 [๙๓๓] เอวเมว อิธกจฺใจ สงฺฆริตฺวา พหุํ ฌนํ  
 เนวตฺตโน น ฌาตีนํ ยโถธี ปฏิปชฺชติ ฯ  
 [๙๓๔] น โส อจฺฉาหนํ ภูตฺตํ น มาลํ น วิเลปนํ  
 นานฺโมติ<sup>๘</sup> สกึ กิณฺฉิ น สงฺคณฺหาติ ฌาตเก ฯ

๑ ม. ปฏิพทฺธโก ฯ ๒ ม. โหติ ฯ ๓ ส. กาโก ฯ ๔ ม. สตฺถาติ อิม ปาจา นตฺติ ฯ  
 ๕ ม. มาโร ฯ ๖ ม. ตตฺถาติ ฯ ๗ ม. มยฺหกชาตกัม ฯ  
 ๘ ม. วิลปเตว ฯ ๙ ม. อนฺโมติ ฯ



- [๙๓๕] ตสเสว วิลปนตสส มยหํ มยหนติ รกขโต  
 ราชาโน อถวา โจรา ทายาทา เย จ<sup>๑</sup> อปฺปียา  
 ธนมาทาย คจฺจนฺติ วิลปเตว โส นโร ฯ
- [๙๓๖] ธีโร โมเค อธิคมม สงฺกณฺหาติ จ ฆาตเก  
 เตน โส กิตฺตี ปปฺโปติ เปจฺจ สคฺเค ปโมทตีติ<sup>๒</sup> ฯ
- มยฺหกสฺกณฺชาตกํ ปณฺจมํ ฯ

### ๖ ปพฺพชิตฺวิเหจกชาตกํ<sup>๓</sup>

- [๙๓๗] ทพฺพณฺณรूपํ ตวมริยวณฺณี  
 ปุรฺกชิตฺวา<sup>๔</sup> ปณฺชลิโก นมสฺสตี  
 เสยฺโย นุ เต โส อุททา<sup>๕</sup> สฺริกฺโข  
 นามํ ปรสฺสตฺตโน จาปิ พฺรหฺมิ ฯ
- [๙๓๘] น นามโคตฺตํ คณฺหนฺติ ราช  
 สมคฺคตานุชฺชคฺคตานุ<sup>๖</sup> เทวา  
 อหฺมจ เต นามเชยฺยํ วทามิ  
 สกฺโกหฺมสมิ ติทฺธานมินฺโท ฯ
- [๙๓๙] โย ทิสฺวา ภิกฺขุํ จรณฺฐปฺปนํ  
 ปุรฺกชิตฺวา ปณฺชลิโก นมสฺสตี  
 ปุจฺฉามิ ตํ เทวราเชตมตฺถํ  
 อิตฺโต จูโต กิ ลฺมาเต สฺขํ โส ฯ
- [๙๔๐] โย ทิสฺวา ภิกฺขุํ จรณฺฐปฺปนํ  
 ปุรฺกชิตฺวา ปณฺชลิโก นมสฺสตี

๑ ม. เยาว ฯ

๒ สี. ย. สคฺเค จ โมทตีติ ฯ

๓ สี. ย. ธชฺวิเหจกชาตกํ, ม. วิชฺชาธรรชาตกํ ฯ

๔ ม. ปุรฺกชิตฺวา ฯ

๕ ม. อุททา ฯ

๖ ม. สมฺมคฺคตฺตา ... ฯ

- ทิฏฐเจว ฐมฺเม ลภเต ปสฺสํ  
 สคฺคณฺจ โส ยาติ สรีรเมทา ฯ  
 [๙๔๑] ลกฺขี วต เม อุทปาที อชฺช  
 ยํ วาสวํ ภูติปติททสาม<sup>๑</sup>  
 ภิกฺขุณฺจ ทิสฺวาน ตฺวณฺจ สกฺก  
 กาทามิ ปุณฺณานิ อนปฺปกานิ ฯ  
 [๙๔๒] อทฺธา หเว เสวิตพฺพา สปณฺณา  
 พหุสฺสุตา เย พหุจฺฉานจินฺตโน  
 ภิกฺขุณฺจ ทิสฺวาน มมณฺจ ราช  
 กโรหิ ปุณฺณานิ อนปฺปกานิ ฯ  
 [๙๔๓] อกโกธโน นิจฺจปสฺนนจิตฺโต  
 สพฺพาทิตฺถียาจโยโค ภวิตฺวา  
 นิหณฺณ<sup>๒</sup> มานํ อภิวาทยิสฺสํ  
 สุตฺวาน เทวีนฺท สุภาสิตานีติ ฯ  
 ปพฺพชิตฺวิเหจฺจชาตกัม ญฺจํ ฯ

### ๗ อุปสังฆปุပ္ผชาตกัม<sup>๓</sup>

- [๙๔๔] ยเมตฺ<sup>๔</sup> วาริชํ ปุပ္ผํ อทินนํ อุปสังฆสิ  
 เอกงฺคเมตฺ เถยฺยานํ คนฺธเถโนสิ มาริส ฯ  
 [๙๔๕] น ทรามิ น ภณฺชามิ อารา สิงฺขามิ วาริชํ  
 อถ เกน นุ วณฺณเนน คนฺธเถโนติ วุจฺจติ ฯ  
 [๙๔๖] โยยํ ภิสานิ ขณฺติ ปุณฺทรีกานิ ภณฺชติ

๑ ม. ภูติปติททสาม ฯ ๒ ม. นิหจจ ฯ

๓ ลี. ย. ภิสปุပ္ผชาตกัม, ม. สิงฺขปุပ္ผชาตกัม ฯ ๔ ย. ยเมกัม ฯ

- เอวํ อากิณฺณกมฺมนุโต กสฺมา เอโส น วุจฺจติ  
 [๙๕๗] อากิณฺณลฺหุโร ปุริโส ชาติโจลว<sup>๑</sup> มกฺขิโต  
 ตสฺมี เม วจนํ นตฺถิ ตถฺจารหามิ วตฺตเว<sup>๒</sup> ฯ  
 [๙๕๘] อนนฺคณฺสฺส ปสฺสฺส นิจจํ สฺจิจเวสิโน  
 วาลคฺคตฺตปฺปสฺส<sup>๓</sup> อพฺภามตฺตํว ขายติ ฯ  
 [๙๕๙] อทฺธา มํ ยกฺข ชานาสิ อโถ มํ อนฺนํมปฺสิ  
 ปฺนปิ ยกฺข วชฺชาสิ ยทา ปสฺสฺสสิ เอทิสํ ฯ  
 [๙๕๐] เหนว ตํ อฺปชฺชวามิ นปิ เต ภาติกมฺหเส<sup>๔</sup>  
 ตฺวเมว ภิกฺขุ ชานเญยฺย เยน คจฺเจญฺย สฺสคฺคตินฺฺติ ฯ  
 อฺปสฺสิงฆปฺปฺพชชาติกํ สตฺตมํ ฯ

## ๘ วิฆาสาทชาติกํ

- [๙๕๑] สฺสฺสขํ วต ชีวนฺติ ยะ ชนา วิฆาสาทีโน  
 ทิฏฺฐเจว ฆมฺเม ปาสํสา สมฺปฺราเย จ สฺสคฺคตี<sup>๕</sup> ฯ  
 [๙๕๒] สฺกสฺส<sup>๖</sup> ภาสฺมานสฺส น นิสาเมถ ปณฺฑิตา  
 อิทํ สฺสฺสณฺถ สโรทริยา อเมหฺวายํ ปสฺสฺสตี ฯ  
 [๙๕๓] นาทํ ตฺมเมห ปสฺสํสามิ กุณฺปาทา สฺสฺสณฺถ เม  
 อฺจฺจฺฉิฏฺฐโฆสิโน ตฺมเมห น ตฺมเมห วิฆาสาทีโน  
 [๙๕๔] สตฺตวสฺสสา ปพฺพชิตา มชฺฌมฺรณฺเณ ลีขณฺฑีโน  
 วิฆาเสเนว ยาเปนฺตา มยํ เจ โภโต คารยฺหา

เก ญฺ โภโต ปสฺสฺสียา ฯ

๑ ม. ชาติโจลว ฯ ๒ ส. วณฺณเว ฯ ๓ ม. วาลคฺคตฺตํ ปฺปสฺส ฯ  
 ๔ ส. ย. ภาติกมฺหเส, ม. ภาติกามฺหเส ฯ ๕ ม. สฺสคฺคตี ฯ  
 ๖ ส. ย. สฺวสฺส ฯ

- [๙๕๕] ตุมเห สีสานัน พุคคฆานัน วาฟานญจาวลิสฺสวักกั  
 อุกคฺคิณฺเณว ยาเปนฺตา มณฺณวิโห วิฆาสาทีนเ ๑
  - [๙๕๖] เย พุราหฺมณสฺส สมนฺสฺส อณฺณสฺส จ วณฺพิพินเ<sup>๑</sup>  
 ทตฺตวาวเสสฺส<sup>๒</sup> ภูณฺชนฺติ เต ชนา วิฆาสาทีนฺติ ๑
- วิฆาสาทชาตกั อฏฺฐมํ ๑

๙ วมุญฺจกชาตกั

- [๙๕๗] ปณฺีตํ ภูณฺชเส ภตฺตํ สปปิตฺเตลญฺจ มาตุล  
 อถ เกน ญุ วณฺณเณน กีสเ<sup>๓</sup> ตวฺมสิ วายส ๑
- [๙๕๘] อมิตฺตมชฺเณ วสโต เตสฺ อามิสเมสโต  
 นิจฺจํ อุกฺคพิคฺคหทยสฺส กุโต กากสฺส ทพฺพิยํ ๑
- [๙๕๙] นิจฺจํ อุกฺคพิคฺคิโน<sup>๔</sup> กากา ชงฺกา ปาเปน กมฺมุณา  
 ลทฺโธ ปิณฺโธ น ปิณฺเติ กีสเ เตนฺสมิ วมุญฺจ ๑
- [๙๖๐] ลูฆานิ ตินฺวีฆานิ อปฺปเสฺนทานิ ภูณฺชสิ  
 อถ เกน ญุ วณฺณเณน ฐุโล ตวฺมสิ วมุญฺจ ๑
- [๙๖๑] อปฺปิจฺฉา อปฺปจินฺตาย อวิทฺตรคเมน<sup>๕</sup> จ  
 ลทฺธาลทฺธเณ ยาเปนฺโต ฐุโล เตนฺสมิ วายส ๑
- [๙๖๒] อปฺปิจฺฉสฺส ทิ โปสฺสส อปฺปจินฺติสฺสชฺส<sup>๖</sup> จ  
 สฺสจฺจทิตฺตปฺปมาณฺสฺส<sup>๗</sup> วุตฺตี สฺสมุทฺธานิยาติ<sup>๘</sup> ๑

วมุญฺจกชาตกั นวมํ ๑

---

๑ ม. อณฺณสฺส วา วณฺพิพินเ ๑      ๒ ม. ทตฺตวาว เสสฺส ๑      ๓ ม. กีสเ ๑  
 ๔ สี. อุกฺคพิคฺคิโน, ม. อุกฺคพิคฺคิโน ๑      ๕ ม. อวิทฺตรคเมเนน จ ๑      ๖ ม. อปฺปจินฺติสฺสชฺส จ ๑  
 ๗ ม. สฺสจฺจทิตฺตมานฺสฺส ๑      ๘ ม. สฺสมุทฺธานิยาติ ๑

๑๐ มณิชาตกำ<sup>๑</sup>

- [๙๖๓] จิรสลํ วัต ปสสามิ สหายํ มณิธารินํ  
 สุกตา<sup>๒</sup> มสสุกุตติยา โสภเต วัต เม สขา ฯ
- [๙๖๔] ปฐพีหกจจนขโลโม อหํ กมเม สุพยาวโฏ  
 จิรสลํ นหาปิตํ ลหุธา โลมมนตมชชหารยิ<sup>๓</sup> ฯ
- [๙๖๕] ยํ นุ โลมํ อหาเรสิ ทุลลภํ ลหุชกปป์กํ  
 ๔อถ กิณจจิ หิ เต สมม กณเจ กีนิกิถายติ<sup>๔</sup> ฯ
- [๙๖๖] มนุสสสุขุมаланํ มณิ กณเจสุ ลมพติ  
 เตสาหํ อนุสิกขามิ มา ตวํ มณฺวิ ทวา กตํ ฯ
- [๙๖๗] สเจปิมํ ปิทยสิ มสสุกุตตี สุการิตํ  
 การยิสสามิ เต สมม มณิ จาปี ททามิ เต ฯ
- [๙๖๘] ตวณฺเฆว มณินา จนฺโน สุกตาย จ มสสุยา  
 อามนฺต ไช ตํ คจจามิ ปियํ เม ตว ทสฺสนนฺติ ฯ

มณิชาตกำ ทสมํ ฯ  
 ขุรปุตตวคโค<sup>๕</sup> ทุติโย ฯ

## ตสสุททานํ

อถ ปสส สสุจิจิ จ ตฺถนฺทิลโก  
 มิค มยฺหกปณฺจมปกฺขิวโร  
 อถ ปณฺชลิ วาริช มชฺฉนฺ ปฺน  
 อถ วณฺณุก กโปณฺวเรน ทส ฯ

๑ ลี. ยู. กากชาตกำ, ม. ปาราวตชาตกำ ฯ ๒ ลี. ยู. สุกตาย ฯ

๓ ม. โลมํ ตํ อชช หารยิ ฯ ๔-๔ ลี. ม. อถ กิณจจรหิ เต สมม กณเจ กิณิกิถายติ ฯ

๕ ลี. เสนกาวคโค, ม. ขุรปุตตวคโค ฯ

ตตฺร วคฺคฺหุทฺทานํ ภาวติ ฯ  
 อถ วคฺคํ ปกิตฺติสฺสํ ฉนฺนิปาตํ วรฺุตฺตเม  
 อวาริยา จ สฺฐิจิ<sup>๑</sup> จ เทว จ วุตฺตทา สฺสุพฺยญฺชนา<sup>๒</sup> ฯ  
 ฉกฺกนฺนิปาตํ นิฏฺฐิจิตํ ฯ

---

๑ ลี. เสนกา, ม. อวาริยา จ ชโร จ ฯ

๒ ม. สฺสุพฺยญฺชนาติ ฯ

# สตุตกนิปาตชาตกั

## ๑ กุกุกวคโค

### ๑ กุกุกุชาตกั

- [๙๖๙] ทิยทตมกุกุกุ อุทเยน กณณนิกา  
 วิทตติโย อฏฺจ ปริกฺชิปนฺติ นํ  
 สภา สีสปา<sup>๑</sup> สารมยา อפעคฺคกา  
 กุหิ จิตา อุปริโต<sup>๒</sup> น ฐํสฺติ ฯ
- [๙๗๐] ยา ตีสฺติ สารมยา อפעคฺคกา<sup>๓</sup>  
 ปริกิริย โคปาณสิโย สมภูจิตา<sup>๔</sup>  
 ตาหิ สฺสงคฺหิตา<sup>๕</sup> พลสา จ<sup>๖</sup> ปิฬิตา  
 สมภูจิตา อุปริโต น ฐํสฺติ ฯ
- [๙๗๑] เอวมฺปิ มิตฺเตหิ ทเพฺหฺหิ ปณฺฑิตโต  
 อเมชฺชรูปฺเปหิ สฺจฺจิหิ มนฺตฺมิ  
 สฺสงคฺหิตโต ลิริยา น ฐํสฺติ  
 โคปานสิภารวหาเว กณณนิกา ฯ
- [๙๗๒] ชรตฺตจํ เพลลํ ยถาปิ สตุตฺตวา  
 อนามสนฺโตปิ กโรติ ติตฺตกํ  
 สมหาหํ สาธุกโรติ ปตฺตฺวา<sup>๗</sup>  
 อสาธุกยิธา<sup>๘</sup> ตนฺนุพฺนฺธมฺมทฺธร<sup>๙</sup> ฯ
- [๙๗๓] เอวมฺปิ คามนิกเมสฺสุ ปณฺฑิตโต  
 อสาหํ ราช ฆนานิ สงฺฆรํ  
 ฆมฺมานุวตฺตี ปฏฺฐิพฺชชฺมาโน

---

๑ ลี. ย. สีสปา, ม. สภา สีสปา ฯ ๒ ม. อุปริโต ฯ ๓ ม. อนุชชุกา ฯ  
 ๔ ม. สมนํ จิตา ฯ ๕ ลี. ตา สฺสงคฺหิตา ... ฯ ๖ ม. จสทฺเท นตฺติ ฯ  
 ๗ ม. สาหํ กโรติ ปตฺตฺวา ฯ ๘ ม. อสาหํ กยิธา ฯ ๙ ลี. ย. ตนฺนุพฺนฺธมฺมทฺธร ฯ

- [๙๗๔] ผาตี<sup>๑</sup> กยิรา อวิหะยัม ปรัม  
 โอทาตมฺลํ สุจิตฺตวารีสมภวํ  
 ชาตัม ยถา โปกฺขรณีสฺส อมฺพุชฺชํ  
 ปทุมํ ยถา อคฺคินิภาสิผาลิม<sup>๒</sup>  
 น กทฺทโม น รโช น วาริ ลิมฺปติ ฯ
- [๙๗๕] เวมปิ โวหารสุจฺจํ อสาหลํ  
 วิสุทฺตกมฺมมฺนตฺมเปตฺตปาปกํ  
 น ลิมฺปติ กมฺมกิลฺลสฺส ตาทิโส  
 ชาตัม ยถา โปกฺขรณีสฺส อมฺพุชฺชนฺติ ฯ  
 กุกฺกุชาตกัม ปจฺจมํ ฯ

## ๒ มโนชชาตกัม

- [๙๗๖] ยถา จาปิ นิมนฺมติ ชียา จาปิ นิกุชฺชติ<sup>๓</sup>  
 หนฺนเต นฺน มโนชฺชํ มิคฺราชา สขา มม ฯ
- [๙๗๗] หนฺนทานิ วณฺณทานิ ปกฺกมามิ ยถาสุขํ  
 เนตาทิสสา สขา โหนฺติ ลพฺภา เม ชิวโต สขา ฯ
- [๙๗๘] น ปาปชนฺสํเสวี อจฺจนฺตํ สุขเมตฺติ  
 มโนชฺชํ ปสฺส เสमानํ คิริยสุสฺสาณฺสสนี<sup>๔</sup> ฯ
- [๙๗๙] น ปาปสมฺปวงฺเคน มาตา ปุตฺตเตน นนฺทติ  
 มโนชฺชํ ปสฺส เสमानํ อจฺจนฺนํ สมฺหิ โลหิตฺเต ฯ
- [๙๘๐] เวมมาปชฺชเต โปโส ปาปิโย จ นิคฺจฺจติ  
 โย เว หิตาน วจฺนํ น กโรติ อตฺถทสฺสสินํ ฯ

๑ ม. ส ผาตี ฯ ๒ ม. อคฺคินิภาสิผาลิม ฯ ๓ ม. นิกุชฺชติ ฯ

๔ สී. ยฺ. ... อริยสุสฺสาณฺสสนี ฯ



- [๙๘๑] เหวณจ โส โหติ ตโตว<sup>๑</sup> ปาปิโย  
 โย อุตตโม อธมชฺชูปเสวี  
 ปสฺสุตตมํ อธมชฺชูปเสวี<sup>๒</sup>  
 มิคาคิปี สรรวเวคินิหุตุตํ ฯ
- [๙๘๒] นิหียติ ปุริโส นิหีนเสวี  
 น จ หาเยถ กทาจิ ตุลยเสวี  
 เสฏฺฐมฺพคฺคมณฺจ อุกเทติ ชิปปิ  
 ตสฺมา อตฺตโน อุตฺตร<sup>๓</sup> ภาเชถาติ ฯ
- มโนชชาตกํ ทุตฺติยํ ฯ

### ๓ สุตฺตนิชชาตกํ<sup>๔</sup>

- [๙๘๓] ราชา เต ภาตตํ ปาเหสิ สฺวี มํสฺฐูปเสจนํ  
 มชฺชเวทสฺมี อธิวตฺเถ เอหิ นิภฺชมม ภูณชฺชสฺสุ ฯ
- [๙๘๔] เอหิ มาณว โอรหิ<sup>๕</sup> ภิกฺขมาทาย สฺฐิปตํ  
 ตวณฺจ มาณว ภาชฺชิลิ<sup>๖</sup> อฺภ ภาทฺชา ภวิสฺสถ ฯ
- [๙๘๕] อปฺปเกน ตฺวํ ยภฺช ฤลลมตฺถํ ชฺหิสฺสสิ  
 ภิกฺขนฺเต นาทริสฺสนฺติ ชนา มรณฺสงฺกิโน<sup>๗</sup> ฯ
- [๙๘๖] ลทฺชายํ ยภฺช<sup>๘</sup> ตว นิฉฺจภิกฺขํ  
 สฺวี ปณฺธิตํ รสสาธฺเปตํ<sup>๙</sup>  
 ภิกฺขณฺจ เต อาทริโย นโร อิต  
 สฺหุลฺลภ โหหิติ ชาทิเต<sup>๑๐</sup> มยิ ฯ

๑ ม. ตโต จ ฯ      ๒ ม. อธมชฺชูปเสวิตํ ฯ      ๓ ม. ตสฺมาตฺตนา อุตฺตริตฺรํ ฯ  
 ๔ ม. สุตฺตนิชชาตกํ ฯ      ๕ ลี. ม. โอรน ฯ      ๖ ม. ภิกฺขา จ ฯ  
 ๗ ลี. ม. มรณฺสณฺณิโน ฯ      ๘ ม. ลทฺชาย ยภฺชา ฯ      ๙ ม. รสสา อฺเปตํ ฯ  
 ๑๐ ม. เหนิติ ภิกฺขิตฺเต ฯ

- [๔๘๗] มเมว<sup>๑</sup> สุตน<sup>๒</sup> อตฺถิเถ ยถา ภาสสิ มาณว  
 มยา ตวํ สมนุญญาโต โสตุถิ ปัสสาหิ มาตรํ ฯ
- [๔๘๘] ขคคํ นตตญจ ปาติญจ คจฺจเวทาทย<sup>๓</sup> มาณว  
 โสตุถิ ปัสสตุ เต มาตา ตวญจ ปัสสาหิ มาตรํ ฯ
- [๔๘๙] เอวํ ยกข สฺขี โหหิ สห สพฺเพหิ ญาติภิ  
 ชนญจ เม อธิคตํ รณญเ จ วจนํ กตฺตนฺติ ฯ

สุตตนชาตกั ตติยํ ฯ

#### ๔ มาตุโปสกคิซุณชาตกั

- [๔๙๐] เต กถนฺนุ กริสฺสนฺติ วุฑฺฒา คิริทริสยา  
 อหํ พนฺุชฺเชสฺมิ<sup>๔</sup> ปาเสน นิลียสฺส วสํ คโต ฯ
- [๔๙๑] กิ คิซุณฺ ปริเทเวสิ กา นุ เต ปริเวทนา  
 น เม สฺสูโต วา ทิฏฺฐโจะ วา ภาสนฺโต มานุสี ทิไซ ฯ
- [๔๙๒] ภรามิ มาตาปิตโร วุฑฺฒเ คิริทริสเย  
 เต กถนฺนุ กริสฺสนฺติ อหํ วสํ คโต ตว ฯ
- [๔๙๓] ยนฺนุ คิซุณฺ โยชนสฺตํ กุณฺพานิ อเวกฺขติ  
 กสฺมา ชาลญจ ปาสญจ อาสซฺชาปิ น พุชฺฌสิ ฯ
- [๔๙๔] ยทา ปรามโว โหติ โปโส ซิวิตสฺงฺขเย  
 อถ ชาลญจ ปาสญจ อาสซฺชาปิ น พุชฺฌติ ฯ
- [๔๙๕] ภรสฺสุ มาตาปิตโร วุฑฺฒเ คิริทริสเย  
 มยา ตวํ สมนุญญาโต โสตุถิ ปัสสาหิ ญาตเก ฯ

๑ ลี. ย. มเมส ฯ ๒ ม. สุตโน ฯ ๓ ม. คจฺจเวทาทย ฯ ๔ ม. พนฺุชฺเชสฺมิ ฯ

- [๙๙๖] เอวัง ลุฑทก นนทสสุ สห สพเพหิ ฆาติมิ  
 ภริสฺสํ มาตาปิตโร วุฑฺฒเ คิริทริสเยติ ฯ  
 มาตุโปสกกิซฺฉมชาตํ จตฺตถํ ฯ

### ๕ ทพพปุปฺพชาตํ<sup>๑</sup>

- [๙๙๗] อนุตฺตรจารี ภทฺทนฺเต สหายมฺนุชฺว มํ  
 มหา เม คหิตโต มจฺฉเ โส มํ หรติ เวคสา ฯ
- [๙๙๘] คมภีรจารี ภทฺทนฺเต ทพฺพํ คณฺหาหิ ฅามสา  
 อหํ ตํ อฑฺฐทริสฺสามิ สุปฺณโณ อฺรคฺมมิว<sup>๒</sup> ฯ
- [๙๙๙] วิวาโท โน สมฺปฺปนฺโน ทพพปุปฺพ สฺโณหิ เม  
 สเมหิ เมธคํ<sup>๓</sup> สมฺม วิวาโท วุปรสมฺมตฺ<sup>๔</sup> ฯ
- [๑๐๐๐] ฅมฺมภูจฺหํ ปฺเร อาสี พหุอฺภูวํ ติริตํ<sup>๕</sup>  
 สเมหิ เมธคํ สมฺม วิวาโท วุปรสมฺมตฺ ฯ
- [๑๐๐๑] อนุตฺตรจารี นงฺคฺภูจํ สีสํ คมภีรจาริโน  
 อจฺจาโย<sup>๖</sup> มชฺฉณิโม ชนฺโท ฅมฺมภูจฺสฺส ภริสฺสติ ฯ
- [๑๐๐๒] จิรฺปิ ภกฺโข อภวิสฺส สเจ น วิวเทมเส  
 อสีสํ อนนฺคฺภูจํ ลิกาโล หรติ โรหิตํ ฯ
- [๑๐๐๓] ยถาปี ราชานนฺทเยย รชฺชํ ลทฺธาน ชตฺติโย  
 เอวามชฺช นนฺทามิ ทิสฺวา ปุณฺณมฺขํ ปตี ฯ
- [๑๐๐๔] กถนฺนุ ธลฺโซ สนฺโต อุกเก มจฺฉํ ปฺรามสิ  
 ปุณฺโณ เม สมฺม อุกฺขาหิ กถํ อธิคตํ ตยา ฯ

๑ ม. ทพพปุปฺพ ... ฯ เอวมฺปริปี ฯ ๒ ม. อฺรคฺคามิว ฯ ๓ ย. เมธคํ ฯ

๔ ม. วุปรสมฺมตํ ฯ ๕ ม. พหุ อฺภูวา เม ติริตา ฯ ๖ ลี. ย. อถายํ ฯ

- [๑๐๐๕] วิวาเทน กิสา โหนติ วิวาเทน ฌนภุชยา  
 ชินา อุททา วิวาเทน ภุช มายาวิ โรหิตัง ฯ  
 [๑๐๐๖] เอวเมว มนุสเสสุ วิวาโท ยตถ ชายติ  
 ฌมมภูจัน ปฏิจาวันติ โส หิ เนลัน วินายโก  
 ฌนาปี ตตถ ชียนติ ราชโกโส ปวทุตตีติ ฯ  
 ทพพปุปผชาตกั ปณจมนัง ฯ

๖ ทสณฺณกชาตกั<sup>๑</sup>

- [๑๐๐๗] ทสณฺณกั<sup>๒</sup> ติชิณธารัง อลัน สมนนุชปาอินัน  
 ปริสายนัง ปุริโส คิลติ กิ ทุกฺกรตรัง ตโต  
 ยทณฺณัง ทุกฺกรัง ฌานัง ตัง เม อกฺขาหิ ปุจฺฉิตโต ฯ  
 [๑๐๐๘] คิเลยย ปุริโส โลภา อลัน สมนนุชปาอินัน  
 โย จ วชฺชา ททามิตี ตัง ทุกฺกรตรัง ตโต  
 สพฺพณฺณัง สุกฺกรัง ฌานัง เอว ฌานาหิ มาคธ<sup>๓</sup> ฯ  
 [๑๐๐๙] พุยากาลิ อายุโร ปณฺหัง อตถัน ฌมมสฺส โกวิทโ  
 ปุกฺกุสฺทานิ ปุจฺฉามิ กิ ทุกฺกรตรัง ตโต  
 ยทณฺณัง ทุกฺกรัง ฌานัง ตัง เม อกฺขาหิ ปุจฺฉิตโต ฯ  
 [๑๐๑๐] น วาจมุชชีวันติ อผลัน คิรมุทธีรุตัง  
 โย<sup>๔</sup> ทตฺวา อวากยิรา ตัง ทุกฺกรตรัง ตโต  
 สพฺพณฺณัง สุกฺกรัง ฌานัง เอว ฌานาหิ มาคธ ฯ  
 [๑๐๑๑] พุยากาลิ ปุกฺกุโส ปณฺหัง อตถัน ฌมมสฺส โกวิทโ  
 เสนกฺทานิ ปุจฺฉามิ กิ ทุกฺกรตรัง ตโต

๑ ม. สพฺพตถ ปณฺณกชาตกั ฯ

๒ ม. ปณฺณกั ฯ

๓ ม. มทฺทว ฯ

๔ ม. โย จ ... ฯ

- ยทญญํ ทุกุกรํ จานํ ตํ เม อกฺขาหิ ปุจฺฉิตฺโต ๑  
 [๑๐๑๒] ทททย ปุริโส ทานํ อปฺปิ วา ยทิวา พหุํ  
 โย จ ทตฺวา นานุตฺตปฺเป ตํ ทุกุกรตรํ ตโต  
 สพฺพญญํ สุกรํ จานํ เอวํ ชานาหิ มาคธ ๑  
 [๑๐๑๓] พุยาภาสิ อายุโร ปณฺหํ อโถ ปุกฺกุสโปริโส  
 สพฺเพ ปณฺเฑห อภิโฆติ<sup>๑</sup> ยถา ภาสติ เสนโกติ ๑  
 ทสณฺณกชาตกํ ฉนฺนํ ๑

### ๗ เสนกชาตก<sup>๒</sup>

- [๑๐๑๔] วิพฺพานุตฺตจิตฺโต กุปิตินุทฺริโยสิ  
 เนตฺเตหิ เต วาริคณา สวฺนฺติ  
 กิณฺเต นนฺนํ กิ ปน ปตฺถยาโน  
 อิทาคมา พุราหฺมณ อิงฺฆ<sup>๓</sup> พุริหิ ๑  
 [๑๐๑๕] มียเยถ ภริยา วชโต มมชช  
 อคจฺฉโต มรณฺมาห ยกุโข  
 เอเตน ทุกุเชน ปเวธิโตสมิ  
 อกฺขาหิ เม เสนก เอตมตฺถํ ๑  
 [๑๐๑๖] พหุณี จานานิ วิจฺฉินฺตยิตฺวา  
 ยเมตฺถ วกฺขามิ ตทเว สจฺจํ  
 มณฺณามิ เต พุราหฺมณ สตฺตฺตฺมาสฺตํ  
 อชานโต กณฺหสฺสโป ปวิณฺโณ ๑  
 [๑๐๑๗] อาทาย ทณฺฑํ ปริสุมฺภ ภาสฺตํ  
 ปสฺเสลฺลมุคํ อฺรคํ ทุชิวํ

๑ ม. อติโฆติ ๑

๒ ส. ม. สตฺตฺตฺมาสฺตชาตกํ ๑

๓ ม. ตทิงฺฆ ๑

- ฉินฺทชฺช กงฺขั วิกิกิจฺจิทานิ  
 ภุชฺงคมํ ปสฺส ปมฺมุจ ภาสฺสํ ๑
- [๑๐๑๘] สํวิคฺคฺรุโป ปรีสาย มชฺฌเ  
 โส พุราหฺมโณ สตฺตฺตฺตฺตํ ปมฺมุจิ  
 อถ นิกฺขมิ อฺรโค อฺคฺคเตไซ  
 อาสีวิโส สปิโป ผณํ กริตฺวา ๑
- [๑๐๑๙] สฺลทฺทลาภา ชนฺกสฺส รณฺเ  
 โย ปสฺสติ เสนกํ สาธุปณฺณํ  
 วิวฺฆฺฏจฺจโท<sup>๑</sup> นฺุสิ สพฺพทสฺสี  
 ฌาณํ นฺุ เต พุราหฺมณ ภาสิรูปิ  
 อิมานิ เม สตฺตฺตฺตฺตานิ อตฺถิ  
 คณฺหาหิ สพฺพานิ ททามิ ตฺยหํ  
 ตยา หิ เม ชีวิทฺมชฺช ลทฺธํ  
 อโถปิ ภริยายมกาลี โสตฺถี ๑
- [๑๐๒๐] น ปณฺทิตา เวตฺตฺนมาทियนฺุติ  
 จิตฺราหิ คาถาหิ สฺภาลิตาหิ  
 อโถปิ เต พุราหฺมณ ททนฺุ วิตฺตํ  
 อาทาย ตฺวํ คจฺจ สกํ นิเกตฺนฺุติ ๑
- เสนกชาตกัม สตฺตฺตมํ ๑

๑ ลี. วิวตฺตจฺจโท, ม. วิวฆฺฏจฺจโท, ย. วิวตฺตจฺจททา ๑

## ๘ อฏฺฐิเสนชาตกั\*

- [๑๐๒๑] เยเม อหํ น ชานามิ อฏฺฐิเสน วณิพฺพเก  
เต มํ สงฺคมฺม ยาจนฺติ กสฺมา มํ ตํวํ น ยาจสิ ๑
- [๑๐๒๒] ยาจโก อปฺปิโย โหติ ยาจํ อทฺทมปฺปิโย  
ตสฺมาหฺนตํ น ยาจามิ มา เม วิทฺเทสฺสนา อหุ ๑
- [๑๐๒๓] โย จ<sup>๒</sup> ยาจนชฺวีวโน กाले ยาจํ น ยาจติ  
ปรณฺจ ปุณฺณ<sup>๓</sup> ธฺเสติ อตฺตนาปิ น ชฺวีวติ ๑
- [๑๐๒๔] โย จ ยาจนชฺวีวโน กाले ยาจํปิตฺ<sup>๔</sup> ยาจติ  
ปรณฺจ ปุณฺณํ ลพฺเภติ อตฺตนาปิ จ ชฺวีวติ ๑
- [๑๐๒๕] น เว ทุสฺสนฺติ<sup>๕</sup> สฺปฺปณฺณา ทิสฺวา ยาจกฺมาคเต  
พฺรหฺมจาริ ปิโย เมสิ วร ภาณณิตฺมิจฺฉลิตี<sup>๖</sup> ๑
- [๑๐๒๖] น เว ยาจนฺติ สฺปฺปณฺณา ชฺวีโร จ วิทิตฺมฺรหฺติ  
อุทฺทิสฺส อริยา ติฏฺฐจฺนฺติ เอลา อริยาน ยาจนา ๑
- [๑๐๒๗] ททามิ เต พฺรหฺมณฺโณ โรหิตินํ  
ควํ สหสฺสํ สห ปุํคเวน  
อริโย ทิ อริยสฺส กถํ น ทชฺชา  
สุตฺวาน คาถา ตว ฐมฺมยฺตุตฺตาติ ๑

อฏฺฐิเสนชาตกั อฏฺฐมํ ๑

๑ ม. อฏฺฐิเสนกชาตกั ๑      ๒ ม. โย เว ๑      ๓ ม. ปุณฺณา ๑

๔ ม. ยาจํ ทิ ๑      ๕ ลี. ยุ. ทิสฺสนฺติ, ม. เทสฺสนฺติ ๑

๖ ลี. วร ตํ ภาณณมิจฺฉลิตี, ม. วท ตํวํ ภาณณมิจฺฉลิตี ๑

## ๙ กปิชาตกั

- [๑๐๒๘] ยตถ เวรึ นวิสตี<sup>๑</sup> น วเส ตตถ ปณฺทิตไ  
 เอกรตฺตํ ทฺวิรตฺตํ<sup>๒</sup> วา ทุกฺขํ วสตี เวรึสุ ๑
- [๑๐๒๙] ทิสเ เว ลหฺจิตฺตสฺส โปสสฺสทฺทวิธิยโต  
 เอกสฺส กปิโน เหตุ ยฺยสฺส อนโย กโต ๑
- [๑๐๓๐] พาลอ จ<sup>๓</sup> ปณฺทิตมานิ ยฺยสฺส ปริหารโก  
 สจฺจิตฺตสฺส วสํ คนฺตฺวา สเยถายํ ยถา กปิ ๑
- [๑๐๓๑] น สาธุ พลวา พาลอ ยฺยสฺส ปริหารโก  
 อหิตอ ภวติ ฆาตึนํ สกฺขณานํ เจตโก ๑
- [๑๐๓๒] ธีโร จ พลวา สาธุ ยฺยสฺส ปริหารโก  
 หิตอ ภวติ ฆาตึนํ ติทฺสณานํ วาสโว ๑
- [๑๐๓๓] โย จ สึลญจ ปณฺณญจ สุตฺตญจตฺตนิ ปสฺสตี  
 อฺภินฺนมนฺตถํ จรตี อตฺตโน จ ปรสฺส จ ๑
- [๑๐๓๔] ตสฺมา ตฺลฺเขยฺยมตฺตทานํ สึลํ ปณฺณํ สุตฺตปิว<sup>๔</sup>  
 คนฺถํ วา ปริหเร ธีโร เอโก วาปิ ปริพฺพเชตี ๑

กปิชาตกั นวมํ ๑

๑๐ พกพฺรหฺมชาตกั<sup>๕</sup>

- [๑๐๓๕] ทฺวาสตฺตตี โคตม ปฺญญกมฺมา  
 วสวตฺตโน ชาตีชฺรํ อตีตา  
 อยมนฺติมา เวทฺฐุ พฺรหฺมปฺตตี<sup>๖</sup>

๑ ม. นวิสตี ๑

๒ ม. ทิรตฺตํ ๑

๓ ม. พาลอว ๑

๔ สึ. ม. สึลปณฺณาสฺสตามิว ๑ ๕ ม. พกชาตกั ๑ ๖ ม. พฺรหฺมปฺตตี ๑



- [๑๐๓๖] อสุมาริขปฺปนฺติ ชนา อเนกา ฯ  
 อปฺปณฺจ เหนฺติ<sup>๑</sup> น ทิ ทิมฺมายุ  
 ยํ ตวํ พก มณฺณสิ ทิมฺมายุ  
 สตํ สหฺสฺสาน<sup>๒</sup> นีรพฺพุทฺธานํ  
 อายํ ปชานามิ ตวาท พุรฺทฺเม ฯ
- [๑๐๓๗] อนนฺตทสฺสี ภาควาหฺมสฺมิ  
 ชาตฺติชฺชรํ โสภมฺปาตฺิวตฺโต  
 กิ เม ปุรฺาณํ วัตฺตีลวตฺตํ  
 อาจิกฺข เมตํ ยมฺหํ วิชณฺณํ ฯ
- [๑๐๓๘] ยํ ตวํ อปาเยสิ พุทฺ มนุสฺเส  
 ปิปาสิเต ฆมฺมนิสมฺปเรเต  
 ตนฺเต ปุรฺาณํ วัตฺตีลวตฺตํ  
 สุตฺตปฺปพฺพุทฺโธว อนุสฺสรามิ ฯ
- [๑๐๓๙] ยํ เอณิฏฺฐสฺมี ชนตํ คหิตํ  
 อโมจยิ คยฺหก นียมาณํ  
 ตนฺเต ปุรฺาณํ วัตฺตีลวตฺตํ  
 สุตฺตปฺปพฺพุทฺโธว อนุสฺสรามิ ฯ
- [๑๐๔๐] คงฺกาย โสตฺสฺมี คหิตนาवं  
 ลุทฺเทน นาเคน มนุสฺสกปฺปา  
 อโมจยิ ตวํ พลสา ปสยฺห  
 ตนฺเต ปุรฺาณํ วัตฺตีลวตฺตํ  
 สุตฺตปฺปพฺพุทฺโธว อนุสฺสรามิ ฯ
- [๑๐๔๑] กปฺโป จ เต ปตฺถจโร อโหสิ<sup>๓</sup>  
 สมฺพุทฺธิวณฺตํ วัตฺตี<sup>๔</sup> อมณฺณ

๑ ม. อปฺปิ ทิ เหนฺติ ฯ

๒ สී. ยุ. สหฺสฺสานํ, ม. สหฺสฺสานิ ฯ

๓ ม. พุทฺจโร อโหสิ ฯ

๔ ม. สมฺพุทฺธิมณฺตํ วัตฺติ ฯ

[๑๐๔๒]

ตนฺเต ปุราณํ วตสีลวตฺตํ  
 สุตฺตปฺปพฺพุทฺโธ อนุสฺสรามิ ฯ  
 อทฺธา ปชานาลิ มเมตมายุํ  
 อณฺณปี ชานาลิ ตถาหิ พฺพุทฺโธ  
 ตถาหิ ตายํ ชลิตานุกาโว  
 โอบาสยํ ติฏฺฐจฺติ พฺรหฺมโลกนฺติ ฯ  
 พกพฺรหฺมชาตกัม ทสมํ ฯ  
 กุกฺกุกฺโค ปจฺโม ฯ

ตสฺสุทฺทานํ

วรกณฺณิก จาปวโร สุตโน  
 อถ คิซฺฆ สโรหิตมจฺจวโร  
 ปฺน ทสณฺณก<sup>๑</sup> เสนก ยาจนโก  
 อถ เวรึ สพฺรหฺมพเกน ทส ฯ

๑ ม. ปณฺณก ฯ

## ๒ คนธรรวคโค

### ๑ คนธรรชาติกั

- [๑๐๔๓] หิตฺวา คามสหสฺถานิ ปริบุญณานิ โสฬส  
โกฏฺฐจาคารานิ ผิตานิ สนนฺธิณฺทานิ กุพฺพลี ๓
- [๑๐๔๔] หิตฺวา คนฺธรวิสยํ ปหุตฺตชนปานียํ<sup>๑</sup>  
ปฺลสฺสนิโต<sup>๒</sup> นิกฺขนฺโต อิทฺทานิ ปฺลสฺสตี ๓
- [๑๐๔๕] ฐมฺมํ ภณฺนามิ เวเทห อฐมฺโฆ เม น รุจฺจติ  
ฐมฺมํ เม ภณฺมานสฺส น ปาปมฺุปลิมฺปติ ๓
- [๑๐๔๖] เยน เกนฺจि วณฺเณน ปโร ลภติ รุปรนํ  
มฺหตฺถิยมฺปิ เจ วาจํ น ตํ ภาเสยฺย ปณฺทุทิตฺโต ๓
- [๑๐๔๗] กามํ รุปรปฺตฺวา มา วา ฐุสฺสํ วา<sup>๓</sup> วิกิริยฺยตฺถ  
ฐมฺมํ เม ภณฺมานสฺส น ปาปมฺุปลิมฺปติ ๓
- [๑๐๔๘] โน เจ อสฺส สกา พุทฺธิ วินโย วา สฺสุลฺลิกฺขิตฺโต  
วเน อนฺุฐมฺหิโสว<sup>๔</sup> จเรยฺย พฺทฺุโก ชโน ๓
- [๑๐๔๙] ยสฺมา จ ปนฺิเทกจฺเจ อาเจรมฺหิ<sup>๕</sup> สฺสุลฺลิกฺขิตา  
ตสฺมา วินิตฺวินยา ธีรา<sup>๖</sup> จรณฺติ สฺสุสมฺาหิตาติ ๓

คนธรรชาติกั ปจฺมํ ๓

๑ ลี. ย. ปหุตฺตชนานียํ, ม. ปหุตฺตชนาธาธิยํ ๓ ๒ ม. ปฺลสฺสนโต ๓ ๓ ม. ฐุสฺสํ ๓  
๔ ลี. ย. อนฺุฐมฺหิโส ว ๓ ๕ ลี. ย. อาจารมฺหิ ๓ ๖ ม. ย. อยํ ปาโล นตฺถิ ๓

## ๒ มหากปิชาตกั

- [๑๐๕๐] อตฺตทานํ สงฺกมํ กตฺวา โย โสตถึ สมตารยิ  
 กิํ ตฺวํ เตสํ กิเม<sup>๑</sup> ตฺยหํ โหนฺติ เหเต<sup>๒</sup> มหากปิ ๗
- [๑๐๕๑] ราชาหํ อิสฺสโร เตสํ ยฺยลสฺส ปรีหารโก  
 เตสํ โสภปเรตฺวานํ ภีตฺตานนฺเต อริณฺทม ๗
- [๑๐๕๒] อุลฺลงฺขยิตฺวา อตฺตทานํ วิสฺสณฺฺจจฺจฺนุโน สตํ  
 ตโต อปรปาเทสฺส ทฬฺหํ พนฺธํ ลตาคุสฺม<sup>๓</sup> ๗
- [๑๐๕๓] ฉินฺนพฺภมิมิ วาเตน นฺฺณโน รุกฺขมฺุปาคมึ  
 โสหํ อปฺปภวํ ตตฺถ สาขํ หตฺถเกหิ อคฺคหิ ๗
- [๑๐๕๔] ตํ มํ วิณายตํ สนฺตํ สาขาย จ ลตาย จ  
 สมฺนุกฺกมฺนฺตฺวา ปาเทหิ โสตถึ สาขมิกา คตา ๗
- [๑๐๕๕] ตํ มํ น ตปฺปตี<sup>๔</sup> พนฺโธ วโร<sup>๕</sup> เม น ตเปสฺสติ  
 สฺขมาหริตํ เตสํ เยสํ รชฺชมการยิ ๗
- [๑๐๕๖] เอสา เต อุปฺมา ราช ตํ สฺุณฺหาหิ อริณฺทม<sup>๖</sup>  
 รณฺญา รณฺฺจสฺส โยคฺคสฺส พลสฺส นิคมสฺส จ  
 สพฺเพสํ สฺขเมตพฺพ<sup>๗</sup> ขตฺติเยน ปฺชานตฺตาติ ๗

มหากปิชาตกั ทฺติยํ ๗

๑ สี. ยฺ. กิโม, ม. กิเม ๗      ๒ ม. เอเต ๗      ๓ ม. ลตาคุณํ ๗  
 ๔ ม. ตปเต ๗      ๕ ม. มโต ๗      ๖ สี. ยฺ. อตฺถสฺนทสฺสนิ กตา, ม. สฺุณฺเหหิ อริณฺทม ๗  
 ๗ ม. สฺขเมทพฺพ ๗

## ๓ กุมฺภการชาตกั

- [๑๐๕๗] อมฺพาทมทฺหํ วนมนุตรสฺมี  
 นีโลภาสํ ผลิตํ<sup>๑</sup> สํวิรุฬฺหํ  
 ตมทฺหสํ ผลเหตุ วิภคคํ  
 ตํ ทิสฺวา ภิกฺขฺวาจริยํ จรามิ ฯ
- [๑๐๕๘] เสลํ สุมภูจํ นรวิรินฺนฺจิจิตํ  
 นารี ยุกํ ธารยิ อปฺปสทฺทํ  
 ทุติยญฺจ อาคมฺม อโหสิ สทฺโท  
 ตํ ทิสฺวา ภิกฺขฺวาจริยํ จรามิ ฯ
- [๑๐๕๙] ทิชา ทิซํ กุณฺปมาหรนฺตํ  
 เอกํ สมนํ พหุกา สเมจฺจ  
 อาหารเหตุ ปริปาตยิสฺสุ  
 ตํ ทิสฺวา ภิกฺขฺวาจริยํ จรามิ ฯ
- [๑๐๖๐] อุสภาทมทฺหํ ยฺยถสฺส มชฺเช  
 วลกุกฺกํ<sup>๒</sup> วนฺณพลฺลุปฺปนฺนํ  
 ตมทฺหสํ กามเหตุ วิตฺตุนฺนํ  
 ตํ ทิสฺวา ภิกฺขฺวาจริยํ จรามิ ฯ
- [๑๐๖๑] กรณฺทโก<sup>๓</sup> กลิงฺคานํ คนุธารานญฺจ นคฺคชฺ  
 นิมิราชา วิเทหานํ ปญฺจาลานญฺจ ทุมฺมุโข  
 เอเต รฏฺฏจฺฉานิ หิตฺวาน ปพฺพชฺชีสฺสุ อภิญฺจนา ฯ
- [๑๐๖๒] สพฺเพปิเม เทวสฺมา สมากตา  
 อคฺคิ ยถา ปชฺชฺลิตฺโต ตเถวิเม  
 อหํปิ เอโก จริสฺสามิ ภคฺควิ

๑ ม. ผลิตินํ ฯ

๒ ม. จลกุกฺกํ ฯ

๓ ลี. ย. กรณฺทชฺ นาม ฯ

- หิตวาน กามานิ ยโธธิกานิ ฯ  
 [๑๐๖๓] อยเมว กาลเ น หิ อญเญม อตถิ  
 อนุสาสิโต เม น ภเวยฺย ปจฺฉา<sup>๑</sup>  
 อหฺมปิ เอกา จริสฺสามิ ภคฺคว  
 สกฺุณเิว มฺุตฺตา ปุริสสฺส หตฺถา ฯ  
 [๑๐๖๔] อามํ ปกฺกณฺจ ชานนฺติ อโธ โลณํ อโลณกํ  
 ตมหํ หิสฺวาน ปพฺพชเี จเรว ตฺวํ จรามหนฺติ ฯ  
 กุมฺภการชาตกํ ตติยํ ฯ

#### ๔ ทฬัฑธมฺมชาตกํ

- [๑๐๖๕] อหฺมจ<sup>๒</sup> ทฬัฑธมฺมสฺส<sup>๓</sup> วหนฺตี นามิราชเี  
 นฺุหนฺตี<sup>๔</sup> อฺุรสิ สลลํ ยฺุทฺเต วิกฺกนฺตจารเี น ฯ  
 [๑๐๖๖] นฺุณ<sup>๕</sup> ราชา น ชานาติ มม วิกฺกมโปริสํ  
 สงฺคาเม สฺกตนฺตานิ ทฺุตฺวิปฺพิทานิ จ ฯ  
 [๑๐๖๗] สา นฺุนาหํ มริสฺสามิ อพฺนฺุทฺ อปรายเี  
 ตทา หิ<sup>๖</sup> กุมฺภการสฺส หินฺนา ฉกณฺหาริกา ฯ  
 [๑๐๖๘] ยาวตาสีสตี โปโส ตาวเทว ปวีณฺติ  
 อตฺถาปาเย ชนฺติ นํ โอบฺุสิพฺยาชเีว ชตฺติโย ฯ  
 [๑๐๖๙] โย ปฺุพฺเพ กตกลฺยาณเ อ กตตโธ นาวพฺุชฺฉมฺติ  
 อตฺถา ตสฺส ปฺุชฺชนฺติ เย โหหนฺติ อภิปฺตฺติตา ฯ  
 [๑๐๗๐] โย ปฺุพฺเพ กตกลฺยาณเ กตตโธ มนฺุพฺุชฺฉมฺติ  
 อตฺถา ตสฺส ปวชฺฉนฺติ เย โหหนฺติ อภิปฺตฺติตา ฯ

๑ ลี. อนุสาสิตา เย น ภเวยฺย ปจฺฉา ฯ ๒ ม. อหํ เจ ฯ ๓ ย. ทฬัฑธมฺมาย ฯ  
 ๔ ม. ธรนฺตี ฯ ๕ ลี. ย. น ห นฺุณ ฯ ๖ ย. ตถาหิ ฯ

[๑๐๗๑] ตัง โว วทามิ ภทฺทัง โว<sup>๑</sup> ยาวนฺเตตฺถ สมากตา  
 สพฺเพ กตญฺเณ โทถ จิรัํ สคฺคมฺหิ จสฺสเถวติ ๑  
 ทพฺพิหฺมมฺชาตํ จตฺตํ ๑

### ๕ โสมหตฺตชาตํ

[๑๐๗๒] โย มํ ปุเร ปจฺจุเทติ<sup>๒</sup> อรณฺเณ ทูรมาโยโต<sup>๓</sup>  
 โส น ทิสฺสติ มาตงฺโค โสมหตฺโต กุหิ คโต ๑

[๑๐๗๓] อยํ วา โส มโต เสติ อลฺลปิตํ วิจฺฉิโต<sup>๔</sup>  
 ญฺมฺยา นิปฺติโต เสติ อมฺรา วต กุณฺชโร ๑

[๑๐๗๔] อนคาริยฺเยตฺตสฺส วิปฺปมฺุตฺตสฺส เต สโต  
 สมณฺสฺส น ตัง สาธุ ยํ เปตมฺนุสฺสจฺติ<sup>๕</sup> ๑

[๑๐๗๕] ลํวาเสน หเว สกฺก มนุสฺสสฺส มิคฺสฺส วา  
 ทฺหเย ชายตี เปมฺ น ตัง สกฺกา อโสจฺติ<sup>๖</sup> ๑

[๑๐๗๖] มตํ มริสฺสํ โรหฺนฺติ เย รุหฺนฺติ ลปฺนฺติ จ  
 ตสฺมา ตวํ อิลิ มา โรหิ โรหิตํ โมฆมาหุ สฺนฺโต ๑

[๑๐๗๗] กนฺทิตฺเตน หเว พฺรหฺเม มโต เปโต สฺมฺญฺจเห  
 สพฺเพ สงฺคมฺม โรทาม อณฺวมณฺณสฺส ฌาตเก ๑

[๑๐๗๘] อาทิตฺตํ วต มํ สฺนฺตํ ฆตฺลิตฺตํ ปาวกํ  
 วารินา วิย โอลิณฺจ<sup>๗</sup> สพฺพํ นิพฺพาปเย ทรํ ๑  
 อพฺพพฺพิ<sup>๗</sup> วต เม สลฺลํ ยมาลฺลิตฺตํ  
 โย เม โสภปเรตฺตสฺส ปฺุตฺตโสภํ อปานฺทิตฺ ๑

๑ ม. ภทฺทนฺเต ๑ ๒ ม. ปจฺจุเทติ ๑ ๓ ส. ทูรมาโคโต ๑

๔ ส. ย. อลฺลปิตํ วิจฺฉิโต, ม. อลฺลสิทฺตํ วิจฺฉิโต ๑ ๕ ม. เปตมฺนุสฺสจฺติ ๑

๖ ม. โอลิณฺจ ๑ ๗ ม. อพฺพพฺพิ ๑

โสหํ อพฺพุพฺพฺหสฺสโลสฺสมิ วีตโสโก อนาวิโล  
 น โสจามิ น โรทามิ ตว สุตฺวาน วาสวาทิ ฯ

โลสมทตฺตชาตกัม ปณฺจมํ ฯ

### ๖ สุตฺมชาตกัม

[๑๐๗๙] กาฟานิ เกสานิ ปุเร อहेลฺลํ  
 ชาตานิ สีสฺมฺหิ ยถาปเทเส  
 ตานิชฺช<sup>๑</sup> เสตานิ สุตฺม ทิสฺวา  
 ฌมฺมํ จร พุรฺหมจฺริยสฺส กาโล ฯ

[๑๐๘๐] มเมว เทว ปลิตํ น ตฺยฺหํ  
 มเมว ลีลํ มม อุตฺตมํจํ  
 อตฺถํ กริสฺสนฺตฺติ มุสา อภาณิ  
 เอกาปราชํ ฌมถ<sup>๒</sup> ราชเสฏฺฐจ ฯ

[๑๐๘๑] ททโร ตฺวํ ทสฺสนิโยสิ ราช  
 ปจฺมุคฺคโต โหสิ ยถา กสิโร  
 รชฺชญจ กาเรหิ มมญจ ปสฺส  
 มา กาลิกํ อนฺธาวี<sup>๓</sup> ชนินฺท ฯ

[๑๐๘๒] ปสฺสามิ โวหํ ททรี กุมาริ  
 สามญฺจปสฺสํ สุตฺนุํ สุมฺชณฺ  
 กาลปฺปลวาว<sup>๔</sup> ปเวลฺลมานา  
 ปโลภยฺนฺตฺวี<sup>๕</sup> นเรสุ คจฺจติ ฯ

๑ ม. ตานิชฺช ฯ

๒ ม. ฌม ฯ

๓ ม. อนฺธาวี ฯ

๔ ลี. กาลาปวาลาว, ม. กาลปฺวาฟาว ฯ

๕ ย. สา โลภยฺนฺตฺวี ฯ



- [๑๐๘๓] ตเมน ปสฺสามิ ปเรน นารี  
 อาสีติกั นาวุติกณจ<sup>๑</sup> ชจจา  
 ทณฺฑํ คเหตุวาน ปเวธมานํ  
 โคปานสีภคคสมํ จรณฺตี<sup>๒</sup> ฯ
- [๑๐๘๔] โสหํ ตเมวานุวิจินฺตยณฺโต  
 เอโก สยามิ สยนสฺส มชฺเฌ  
 อหฺมปิ เอวํ อิติ เปกฺขมาโน  
 เคเห น รเม<sup>๓</sup> พุรหมจริยสฺส กาโล ฯ
- [๑๐๘๕] รชชฺ วาลมฺพนี เจสา ยา เคเห วสฺโต รติ  
 เอตฺปิ เหตุวาน วชนฺติ ธีรา  
 อนเปกฺขิโน กามสฺสุํ ปหาชาติ ฯ
- สุสึมชาตกั ฉณฺจํ ฯ

### ๗ โกฎิสึมฺพลิจาตกั

- [๑๐๘๖] อหํ ทสฺสตพฺยามํ อฺรคมาทาย อาคโต  
 ตณฺจ มณฺจ มหากายํ ธารยํ นปฺปเวธสิ ฯ
- [๑๐๘๗] อถิมํ ชุทฺทกั ปกฺชี อปฺปมฺสตรํ มยา  
 ธารยํ พฺยถสิ ภีโต<sup>๔</sup> กิมตฺถ<sup>๕</sup> โกฎิสึมฺพลึ<sup>๖</sup> ฯ
- [๑๐๘๘] มํสภกฺโข ตฺวํ ราช ผลภกฺโข อยํ ทิไซ  
 อยํ นิโครธวีชานิ มิลกฺขุทฺมฺพรานิ จ  
 อสฺสตฺถานิ จ ภกฺเขตฺวา<sup>๗</sup> ชนฺธ เม โอทหิสฺสตี ฯ

๑ ม. นาวุติกั ว ฯ    ๒ ม. โคปานสีภคคสมํ จรณฺตี ฯ    ๓ ม. น คเห รเม ฯ  
 ๔ ม. ภีตา ฯ    ๕ ม. กมตฺถ ฯ    ๖ ส. ย. โกฎิสึมฺพลึ ฯ  
 ๗ ม. ภกฺชิตฺวา ฯ

- [๑๐๘๙] เต รุกฺขา สัวิรุหนฺติ มม ปสฺเส นีวาตธา  
 เต มํ ปริโยนทุตฺติสฺสหนฺติ อรุทฺถํ มํ กริสฺสเร ฯ
- [๑๐๙๐] สหนฺติ อญฺเฌปิ รุกฺขาสฺเส มุลินฺโน ขนฺธิโน ทุมมา  
 อิมินา สกฺกนฺชาเตน วิชฺมาหริตฺวา หตา ฯ
- [๑๐๙๑] อชฺฌมารูหฺมา หิ<sup>๑</sup> วทฺตมฺหนฺติ พฺรหฺนตฺปิ วนปฺปตี  
 ตสฺมา ราช ปเวธามิ สมนฺปสฺสํ นาคตํ ภายํ ฯ
- [๑๐๙๒] สงฺเกยฺย สงฺกิตพฺพานิ รุกฺเขยฺยานาคตํ ภายํ  
 อนาคตภยา ธีโร อุโภ โลเก อเวกฺขตฺตีติ ฯ

โกฏฺฐสิมฺพลีชาตกั สตฺตมํ ฯ

### ๘ ชฺฐมการิชาตกั

- [๑๐๙๓] ราชา อปฺจุฉิ วิชฺฐุํ ชฺฐมกาโม ยฺุฉิฉฺฉิล  
 อปี พฺราหฺมณฺ ชานาลิ โโก เอโก พหุ สฺโสจติ ฯ
- [๑๐๙๔] พฺราหฺมณฺ อชฺยุเถน พหุเตนโท<sup>๒</sup> วเน วสํ  
 ชฺฐมํ อกาลิ วาสฺสฺสฺจ รตฺตินฺทิวมตฺนฺทิตฺโต ฯ
- [๑๐๙๕] ตสฺส ตํชฺฐมคณฺเชน สรฺมา มกสฺสทฺทิตา<sup>๓</sup>  
 วสฺสวาลํ อุปคจฺจํ ชฺฐมการิสฺส สหนฺติเก ฯ
- [๑๐๙๖] สรฺมาสุ มนํ กตฺวา อชา สฺโส นาวพฺุชฺฌถ  
 อาคจฺจหนฺติ วชฺนฺติ วา ตสฺส ตา วินสฺสุ<sup>๔</sup> อชา ฯ
- [๑๐๙๗] สรฺมา สรฺเท กาลे ปหีนมกเส วเน  
 ปาวีสฺสุ คิริทฺุคคานิ นทึนํ ปภวานิ จ ฯ

๑ ลี. ยฺ. อชฺฌมารูพฺพิทาวิทฺตมฺหนฺติ, ม. อชฺฌมารูทาวิทฺตมฺหนฺติ ฯ

๒ ลี. พหุเตชฺ, ม. พหุเตเช ฯ ๓ ยฺ. มกสฺสทฺทิตา ฯ ๔ ลี. วินสฺสุ ฯ

- [๑๐๙๘] สรภะ จ คเต ทิสฺวา อชา จ วิภวํ คตา  
 กิโส จ วิวณฺโณ อสิ ปณฺฑุโรคิ จ พฺราหฺมโณ ๑
- [๑๐๙๙] เอวํ โย สหฺนฺริงฺกตฺวา อาคนฺตุํ กุรุเต ปิยํ  
 โส เอโก พหุ โสจติ ชฺฐมการีว พฺราหฺมโณติ ๑
- ชฺฐมการิชาตกํ อภฺจฺมํ ๑

### ๙ ชาครชาตกํ

- [๑๑๐๐] โภช ชาครตํ สุตฺโต โภช สุตฺเตสุ ชาคโร  
 โภ เมตํ หนฺ<sup>๑</sup> วิชานาติ โภ ตํ ปฏฺิภณฺนาติ เม ๑
- [๑๑๐๑] อหํ ชาครตํ สุตฺโต อหํ สุตฺเตสุ ชาคโร  
 อหเมตํ วิชานามิ อหํ ปฏฺิภณฺนามิ เต ๑
- [๑๑๐๒] กถํ ชาครตํ สุตฺโต กถํ สุตฺเตสุ ชาคโร  
 กถํ เอตํ วิชานาติ กถํ ปฏฺิภณฺนาติ เม ๑
- [๑๑๐๓] เย ชฺชมํ นปฺปชานนฺติ สญฺญเมติ ทเมติ จ  
 เตสุ สุตฺตปฺปมาเนสุ<sup>๒</sup> อหํ ชคฺคามิ เทเวเต ๑
- [๑๑๐๔] เยสํ วาโค จ โทโส จ อวิชฺชา จ วิราชิตา  
 เตสุ ชาครมาเนสุ อหํ สุตฺโตสฺมิ เทเวเต ๑
- [๑๑๐๕] เอวํ ชาครตํ สุตฺโต เอวํ สุตฺเตสุ ชาคโร  
 เอวเมตํ วิชานามิ เอวํ ปฏฺิภณฺนามิ เต ๑
- [๑๑๐๖] สาธุ ชาครตํ สุตฺโต สาธุ สุตฺเตสุ ชาคโร  
 สาธุ เมตํ วิชานาติ สาธุ ปฏฺิภณฺนาติ เมติ ๑

ชาครชาตกํ นวมํ ๑

๑ ม. โภ มเมตํ ... ๑

๒ ม. สุปฺปมาเนสุ ๑

๑๐ กุมมาสปีณฑุชาตกั<sup>๑</sup>

- [๑๑๐๗] น กิรตติ อโนมทลลีสสุ  
 ปารีจริยา พุทฺเธสุ อปฺปกา<sup>๒</sup>  
 สุกฺขาย อโลณิกาย จ  
 ปสฺส ผลํ กุมมาสปีณฑุชาตกั ฯ  
 ทตฺถิ ควาสฺสา จิเม พหู  
 ชนธณฺเณ<sup>๓</sup> ปจฺวี จ เกวลา  
 นาริโย จิมา อจฺจรูปฺมา  
 ปสฺส ผลํ กุมมาสปีณฑุชาตกั ฯ
- [๑๑๐๘] อภิกุชณฺโณ ราชกุณฺฑล  
 คาถา ภาสสิ โภสลาธิป  
 ปุจฺฉามิ ตํ รณฺฑลวฑฺฒน  
 พาฬุหํ ปิติมฺเณ ปภาสสิ ฯ
- [๑๑๐๙] อิมสฺมีเยว นคเร กุเล อณฺเฑตเร อหุ  
 ปรกมฺมกโร อาสิ ภาตโก ลีลลํวูโต ฯ  
 กมฺมาย นิกุชมนฺตาทิ<sup>๔</sup> จตุโร สมณทฺทล  
 อาจารลีสสมฺปนฺเน ลีตีญฺเฑ อนาสเว ฯ  
 เตสุ จิตฺตํ ปสาเทตฺวา นิสีเทตฺวา ปณฺณสนฺนเต  
 อหํ พุทฺธาน กุมมาลํ ปสนฺโน เสหิ ปาณฺณิ ฯ  
 ตสฺส กมฺมสฺส กุสลสฺส อิหํ เม เอทิลํ ผล  
 ออนุโณมิ อิหํ รชฺชํ ฝีตํ ธรรมิมฺุตตมํ ฯ
- [๑๑๑๐] ทหํ ภูณฺช จ มา จ ปมาโท  
 จกฺกํ วตฺตย โภสลาธิป  
 มา ราช อธมฺมิโก อหุ

๑ ม. กุมมาสปีณฑุ ... ฯ ๒ ม. อปฺปิกา ฯ ๓ ม. ชนธณฺเณ ฯ ๔ ม. นิกุชมนฺตาทิ ฯ

- [๑๑๑๑]      ธมฺมํ ปาลย โสลาธิป ฯ  
                   โสหํ ตเทว ปุณฺนปุณฺ  
                   วภูมํ อัจริสฺสามิ โสภเน  
                   อริยาจริตํ สุโกสเล  
                   อรหนโต เม มนาปาว ปสฺสิตุํ ฯ
- [๑๑๑๒]      เทวี วีย อจฺจรูปมา  
                   มชฺฌเม นาริคนฺสฺส โสภสิ  
                   กึ กมฺมมกาลี ภาทกํ  
                   เกนาลี วณฺณวตี สุโกสเล ฯ
- [๑๑๑๓]      อมฺพภูจฺกุลสฺส ชตฺตีย  
                   ทาสฺยาหํ ปฺรเปฺลียา อหุํ  
                   สญฺเจตา จ ธมฺมชีวีนิ  
                   สีลวตี จ อปาปทสฺสนา ฯ  
                   อุทฺตภูมตฺตํ อหํ ตทา  
                   จรมานสฺส อทาลี ภิกฺขุโน  
                   จิตฺตา สุมนา สยํ อหํ  
                   ตสฺส กมฺมสฺส ผลํ มเมทิสฺนฺติ ฯ  
                   กุมฺมาสปีณฺทชาตกํ ทลฺมํ ฯ

### ๑๑ ปฺรณฺตปชาตกํ

- [๑๑๑๔]      อาคมิสฺสติ เม ปาปํ      อาคมิสฺสติ เม ภยํ  
                   ตทา หิ จลิตา สาชา      มฺนุสฺสเสน มิเคน วา ฯ
- [๑๑๑๕]      ภีรฺยา หนฺน เม กาโม      อวิหฺูเร วสฺนฺติยา  
                   กิริสฺสติ กิสิํ ปณฺฑุํ      สาว สาชา ปฺรณฺตปํ ฯ

- [๑๑๑๖] โสจยิสฺสติ มํ กนฺตา คาเม วสํ อนินฺหิตา  
 กริฺสฺสติ กิสิํ ปณฺฑุํ สาว สาขา ปฺรนฺตปํ ฯ
- [๑๑๑๗] ตยา มํ หลิตาปงฺคี<sup>๑</sup> मिहितानि<sup>๒</sup> ภาณิตानि จ  
 กิสิํ ปณฺฑุํ กริฺสฺสติ สาว สาขา ปฺรนฺตปํ ฯ
- [๑๑๑๘] อคฺมา นฺนุ โส สทฺโท อสํสิ นฺนุ โส ตว  
 อกฺขาตํ นฺนุ ตํ เตน โย ตํ สาขมกมฺปยิ ฯ
- [๑๑๑๙] อิหํ โข ตํ สฺมาคฺมฺม มม พาลสฺส จินฺติตํ  
 ตทา หิ จลิตา สาขา มนุสฺสเนน มิเคน วา ฯ
- [๑๑๒๐] ตเถว ตฺวํ อเวทสิ อวญฺจิ ปิตฺรํ มม  
 หนฺตฺวา สาขาทิ ฉาเทนฺโต อาคมิสฺสติ เต<sup>๓</sup> ภายนฺติ ฯ

ปฺรนฺตปชาตัก อเอกาทสมํ ฯ

คณฺธารวคฺโค ทฺติโย ฯ

ตสฺสุทฺทานํ

วรคฺคาม มหากปิ ภคฺคว จ  
 ทพฺพิทฺทมฺม สกฺกญฺชฺร เกสวโร  
 อฺรโค วิฐฺโร ปฺนุ ชาครตํ  
 อถ โกสลาธิป ปฺรนฺตป จ<sup>๔</sup> ฯ

ตตฺร วคฺคฺุทฺทานํ ภาวติ ฯ

อถ สตฺตนิปาตมฺหิ วคฺคํ เม ภาณโต สฺถ  
 กุกฺกุ จ ปฺนุ คณฺธาโร เทว จ วุตฺတာ มเหสินา<sup>๕</sup> ฯ

สตฺตกนิปาตํ นิฏฺฐจฺจิตํ ฯ

๑ ม. อลิตาปงฺคี ฯ

๒ ม. สิตานิ ฯ

๓ ม. เม ฯ

๔ ม. จาติ ฯ

๕ ม. มเหสินาติ ฯ

# อัญจนินิปาตชาตกั

## ๑ กัจจანიวกุโค

### ๑ กัจจანიชาตกั

- [๑๑๒๑] โธทาตวตถุถา สุจิจิ อลลเกเสธา  
กัจจანი กิ กุมภิมชิสสยิตวา<sup>๑</sup>  
ปิฏฐจา ตีลา ไชวสิ ตณนุฏลานิ  
ติโลทโน เหหิติ กิสส เหตุ ๑
- [๑๑๒๒] น โช อยั พุราหมณ โภชนตถ<sup>๒</sup>  
ติโลทโน เหหิติ สาธูปโก  
ธมโม มโต ตสส ปหุนมชช<sup>๓</sup>  
อหัง กริสสามิ สฺสานมชฺเฒ ๑
- [๑๑๒๓] อนฺุวิจจ กัจจანი กโรหิ กิจจัน  
ธมโม มโต โโก นุ ตเวตลล<sup>๔</sup>  
สทสสเนตโต อตุลลภาโว  
น มียยตี ธมมวโร กทาจิ ๑
- [๑๑๒๔] ทฬัปปมาณั มม เอตถ พุทธเม  
ธมโม มโต นตถิ มเมตถ กงฺขา  
เย เยวทานิ ปาปา ภวนตติ  
เต เตวทานิ สฺชิตา ภวนตติ ๑  
สุณิสสา หิ มยฺหัง วชฺฐมา อโหสิ  
สา มัง วชิตวาน วิชายิ ปุตตัง

๑ ยุ. กุมภิมปสฺสยิตวา ๑

๒ ลี. ม. โภชนตถา ๑

๓ ลี. ปหุตมชช, ม. ปหุตตมชช, ยุ. พหุตมชช ๑ ๔ ม. เตว ลล ๑

- [๑๑๒๕] สาทานิ สพพสุล กุลสุล อีสสุรา  
 อหัม วสามิ<sup>๑</sup> อปวิภูจจา เอกิกกา ฯ  
 ชีวามิ โวหัม น มโตหมสมิ<sup>๒</sup>  
 ตเวว อตถาย อีชาคโตสมิ  
 ยา ตัม วธิตุวาน วิชายิ ปุตตัม  
 สหาว ปุตเตน กโรมิ ภสมัม ฯ
- [๑๑๒๖] เอวญจ เต รุจจติ เทวราช  
 มเมว อตถาย อีชาคโตสิ  
 อหญจ ปุตโต สุนิสสา จ นตตทา  
 สมโมหมานา อรมาวเสม ฯ
- [๑๑๒๗] เอวญจ เต รุจจติ กาทิยานิ  
 หตาปิ สนตทา น ชหาลิ ฐมัม  
 ตุวญจ ปุตโต สุนิสสา จ นตตทา  
 สมโมหมานา อรมาวเสถ ฯ
- [๑๑๒๘] สาท กาทิยานิ สุนิสาย สหุธี  
 สมโมหมานา อรมาวสิตถ  
 ปุตโต จ นตตทา จ อุปภูจหีสู ฯ  
 เทวานมินนเทเน อธิคฺคหิตาติ ฯ  
 กจฺจานิชาตกัม ปจฺจมัม ฯ

๑ ลี. ม. ปนมฺหิ ฯ

๒ ลี. ย. นาทัม มโตสมิ ฯ



## ๒ อภฺจสททชาตกํ

- [๑๑๒๙] อิหํ ปุเร นินฺนมาหุ พหุมาจฺจํ มโหทกํ  
 อาวาโส พกฺราชสฺส เปตฺตีกํ ภวนํ มม  
 ตยชฺช ภิงฺเคน<sup>๑</sup> ยาเปม โือกํ น วิชฺชหามเส<sup>๒</sup>
- [๑๑๓๐] โก ทฺตฺติยํ อลลิสฺส พนฺธฺรฺรสฺสทฺทชฺชि เกชฺชติ<sup>๓</sup>  
 โก เม ปฺตฺเต กุลาวกํ มณฺจ โสตฺถิ กิริสฺสติ ๗
- [๑๑๓๑] สพฺพา ปริกฺชตา<sup>๔</sup> เผคฺคฺ ยาว ตสฺสา คตฺติ อหุ  
 ชีณภฺกฺโข มหาราชฺ สาเร น รมติ ชฺุณฺ ๗
- [๑๑๓๒] สา นฺุหนาทํ อิโต คนฺตฺวา รณฺโณ มฺตฺตา นิเวสนา  
 อตฺตานํ รมายิสฺสามี ทุมสาชานิกตฺตินี<sup>๕</sup> ๗
- [๑๑๓๓] โส นฺุหนาทํ อิโต คนฺตฺวา รณฺโณ มฺตฺโต นิเวสนา  
 อคฺโคทกานิ ปวิสฺสามี ยฺธสฺส ปฺรโต วชฺ ๗
- [๑๑๓๔] ตํ มํ กามฺเหสิ สมฺมตฺตํ รตฺตํ กามฺเส มุจฺจิตํ  
 อานยิ ภฺรโต ลุทฺโต<sup>๖</sup> พาหิโก ภทฺทมตฺถฺ เต ๗
- [๑๑๓๕] อนฺธการตฺมิสยํ ตฺงฺเค อฺปริ ปพฺพเต  
 สา มํ สณฺฺหน มฺุหนา มา ปาทํ ชณฺิยสฺมฺนิ ๗
- [๑๑๓๖] อลฺลยํ ชาติชยฺนตทลฺลิสฺสิ  
 น คพฺภเสยฺยํ ปฺนราวชฺชิสฺส<sup>๗</sup>  
 อยมนฺติมา ปจฺจิมคพฺภเสยฺยา<sup>๘</sup>  
 ชีณฺ เม ลฺลโร ปฺนพฺภวายาติ ๗

อภฺจสททชาตกํ ทฺตฺติยํ ๗

๑ ลี. ม. เกเคน ๗

๒ ม. วชฺหามเส ๗

๓ ม. พนฺธฺรฺรสฺสทฺทชฺชิ เกจฺจติ ๗

๔ ม. ปริกฺชยา ๗

๕ ม. ทุมสาชานิกตฺตินี ๗

๖ ม. สพฺพตฺถฺ ลุทฺโต ๗

๗ ม. ปฺนราวชฺชิสฺส ๗

๘ ลี. ยฺ. อยํ ทิเม อนฺติมา คพฺภเสยฺยา ๗

## ๓ สุลสาชาตกั

- [๑๑๓๗] อิหิ<sup>๑</sup> สุวณฺณกาญฺรํ มุตฺตา เวฬุริยา พหุ  
สพฺพํ หรฺสสุ ภาทฺทเนเต มณฺจ ทาสีติ สาวย ๑
- [๑๑๓๘] โอโรปยฺสสุ กลฺยาณิ<sup>๒</sup> มา พหุ<sup>๓</sup> ปริเทวลี  
น จาหิ<sup>๔</sup> อภิขานามิ อาคนฺตวา<sup>๕</sup> ธนมาภตํ ๑
- [๑๑๓๙] ยโต สรามิ อตฺตานํ ยโต ปตฺตาสุมิ วิมฺภตํ  
เนวahi<sup>๔</sup> อภิขานามิ อณฺเฏ ปิยตรํ ตยา ๑
- [๑๑๔๐] เอहि ตํ อุกฺกุหิสฺสํ กริสฺสํ จ ปทกฺขิณํ  
น ทิทานิ ปฺน อตฺถิ มม ตฺยฺหณฺจ สงฺคโม ๑
- [๑๑๔๑] น หิ สพฺเพสุ จาเนสุ ปฺริโส โหติ ปณฺทิตโต  
อิตฺถิปี ปณฺทิตา โหติ ตตฺถ ตตฺถ วิจกฺขณา ๑
- [๑๑๔๒] น หิ สพฺเพสุ จาเนสุ ปฺริโส โหติ ปณฺทิตโต  
อิตฺถิปี ปณฺทิตา โหติ ลหฺมตฺถํ วิจินฺติกา ๑
- [๑๑๔๓] ลหฺมณฺจ วต ชิปปณฺจ นิग्ฆฺเจ สมเจตฺยิ  
มิกํ ปุณฺณายตเนว<sup>๕</sup> สุลสา สตฺตฺกํ วธิ ๑
- [๑๑๔๔] โยธ อฺปปตฺติตํ อตฺถํ น ชิปปมฺนุชฺชมฺติ  
โส หณฺเวเต มนฺทมตี โจโรว คิริคพฺภาเร ๑
- [๑๑๔๕] โยธ<sup>๖</sup> อฺปปตฺติตํ อตฺถํ ชิปปเมว นิโพธติ  
มุจฺเจเต สตฺตฺสุมฺพาธา สุลสา สตฺตฺกามิวาติ ๑

สุลสาชาตกั ตติยํ ๑

๑ ม. กลฺยาณิ ๑

๒ ม. พหุหิ ๑

๓ ม. อคฺนฺตวา ๑

๔ ม. น จาหิ ๑

๕ ม. ปุณฺณายตเนว ๑

๖ ม. โย จ ๑

## ๔ สุ่มงคลชาตกัม

- [๑๑๔๖] ภูสมุหิ กุฑุไชติ อเปกฺขิยาน  
 น ตาว ทณฺฑํ ปนเยยฺย อิสฺสโร  
 อภุจฺจานโล อปฺปฏฺฐิฐฺมตฺตโน  
 ปรสฺส ทุกฺขานิ ภูสํ อุทฺธิรเย ฯ
- [๑๑๔๗] ยโต จ ชานเยยฺย ปสฺสทมตฺตโน  
 อตถํ นิยุตฺตเชยฺย ปรสฺส ทุกฺกมฺมํ  
 ตทายมตฺถโตติ สยํ อเวกฺขิย  
 อถสฺส ทณฺฑํ สทิสํ นิเวสเย ฯ
- [๑๑๔๘] น จาปิ ฉมาเปติ ปรํ น อตฺตทนํ  
 อมฺจุจฺฉิตโต โย นยเต นยานยํ  
 โย ทณฺฑทฺธาโร ภาวตีช อิสฺสโร  
 ส วณฺณณคฺคตฺโตติ ลีริยา น ธัสฺสตี ฯ
- [๑๑๔๙] เย ขตฺตติยาเส อนิสฺมมการีเน  
 ปเนนฺตติ ทณฺฑํ สหสา ปมฺจุจฺฉิตา  
 อวณฺณณสฺสยฺตฺตทา ชนฺนติ ชีวิทํ  
 อีโต วิมฺตฺตทาปิจ ยนฺตติ ทุกฺคตฺตี ฯ
- [๑๑๕๐] ฌมฺเม จ เย อริยปฺปเวทิตฺเต รตา  
 อนฺตฺตตรา เต วจฺสา มนฺสา กมฺมฺนา จ  
 เต ชนฺตติโสรวจฺจสฺมาธิสฺสนฺจิตา<sup>๑</sup>  
 วชนฺตติ โลกํ ทุกฺกยํ ตถาวีธา ฯ
- [๑๑๕๑] ราชานมฺสฺมิ นรปฺมฺทานมิสฺสโร  
 สเจปิ กุชฺฌมฺมิ จเปมิ อตฺตทนํ  
 นิเสธยฺนฺโต ชนฺตํ ตถาวีธํ

๑ ม. สนฺตติ ... ฯ

[๑๑๕๒] ปเนมิ ทณฺหํ อนุกมฺป โยนิโส ๑  
 ลีรี จ ลกฺขี จ ตเวว ชตฺตฺติย  
 ชนาธิป มา วิชฺหิ กุหาจนํ  
 อกโกธโน นิจฺจปสฺนนจิตฺโต  
 อนิโฆ ตุวํ วสฺสสฺตานิ ปาลย ๑

[๑๑๕๓] คฺุณฺเหหิ เอเตหิ อฺุเปหิ<sup>๑</sup> ชตฺตฺติย  
 จิตฺมริยวฺตฺตฺติ<sup>๒</sup> สุวโจ อโกธโน  
 สฺุชฺชี อนุปฺปீฬ ปสาส เมหฺนึ<sup>๓</sup>  
 อิตฺโต วิมฺตฺโตปิ วชฺหาหึ<sup>๔</sup> สฺุคฺคตฺตี ๑

[๑๑๕๔] เหวํ สฺุณฺนีเตน<sup>๕</sup> สฺุภฺาสิเตน  
 ฐมฺเมน ฌาเยน อฺุปายโส นยํ  
 นิพฺพพายเย สงฺขุมฺภิตํ มหาชนํ  
 มหาว เมโฆ สลฺิเลน เมหฺนินฺนฺติ<sup>๖</sup> ๑

สฺุมฺงคฺลชาตกั จตฺตฺตฺถํ ๑

๕ คฺงคฺมาลชาตกั

[๑๑๕๕] องฺคารชาตฺตา ปจฺวี กุกฺกฺลฺานุกตฺตา มหึ  
 อถ คายลฺิ วตฺตฺตานิ น ตํ ตปฺติ อาตโป ๑  
 อฺุทฺธํ ตปฺติ อาทิจฺโจ อโร ตปฺติ วาลูกา  
 อถ คายลฺิ วตฺตฺตานิ น ตํ ตปฺติ อาตโป ๑

[๑๑๕๖] น มํ ตปฺติ อาตโป อาตปฺปา ตปฺยนฺตฺติ มํ  
 อตฺถา หิ วิวิธา ราช เต ตปฺนฺตฺติ น อาตโป ๑

---

๑ ม. อฺุเปถ ๑                      ๒ ม. จิตฺมริยวฺตฺตฺติ ๑                      ๓ ม. ปสาสเมหฺนึ ๑  
 ๔ ม. ยาหิ ๑                        ๕ ยฺ. สฺุณฺนีเตน ๑                      ๖ ม. เมหฺนินฺนฺติ ๑

- [๑๑๕๗] อทฺทลํ กาม เต มฺลํ สงฺกปฺปา กาม ชายสิ  
น ตํ สงฺกปฺปยิสฺสามิ เอวํ กาม น เหหิสิ ฯ
- [๑๑๕๘] อปฺปาปิ กามา น อลํ พหุหิปี น ตปฺปติ  
อโห พาลานลปนา<sup>๑</sup> ปฏฺวิชฺเชถ<sup>๒</sup> ชคฺคโต ฯ
- [๑๑๕๙] อปฺปสฺส กมฺมสฺส ผลํ มเมทํ  
อุทโย อชฺฌคมา มหตฺตปตฺตํ  
สฺสทฺทลาโภ วต มาถนวสฺส  
โย ปพฺพชฺชิ กามราคํ ปหาย ฯ
- [๑๑๖๐] ตปฺสา ปชฺชนฺติ ปาปกมฺมํ  
ตปฺสา นฺหาปิตกฺกุชฺฌการภาวํ<sup>๓</sup>  
ตปฺสา อภิภฺยฺย คณฺคมาล  
นามเณลปสฺสชฺช<sup>๔</sup> พฺรหฺมทตฺตํ ฯ
- [๑๑๖๑] สนฺทิกฺกิกิเมว อมฺม ปสฺสถ  
ชนฺติโสฺรจฺจสฺส โย<sup>๕</sup> วิปาโก  
โส<sup>๖</sup> สพฺพชนฺสฺส วนฺทิตฺโต อหุ  
ตํ วนฺทาม สราชฺชิกา สมจฺจา ฯ
- [๑๑๖๒] มา กิณฺณิ อวจฺจตฺถ คณฺคมาลํ  
มฺุณฺนํ โมนปเถสฺสุ ลิกฺขมานํ  
เอโส หิ อตฺริ อณฺณวํ  
ยํ ตฺริตฺวา วิจฺรณฺติ<sup>๗</sup> วีตโสฺกาทิ ฯ
- คณฺคมาลชาตกํ ปณฺจมํ ฯ

๑ สී. ม. อหฺทา พาลลปนา ฯ      ๒ สී. ยฺ. ปฏฺวิชฺเชถ, ม. ปริวชฺเชถ ฯ  
๓ ม. นฺหาปิตกฺกุชฺฌการภาวํ ฯ      ๔ ม. นามเณลปสฺสชฺช ฯ  
๕ ม. อยํ ฯ      ๖ ม. โย ฯ      ๗ ม. จฺรณฺติ ฯ

## ๖ เจตติยราชชาตกั

- [๑๑๖๓] ฌมโม หเว หโต หนติ      นาทโต หนติ กิณฉิน<sup>๑</sup>  
 ตสฺมา หิ ฌมมံ น หนเน      มา ต<sup>๒</sup> ฌมโม หโต หนิ ๗
- [๑๑๖๔] อลิกั ภาสฺมานสุล      อปกฺกมฺหนติ เทวตา  
 ปฺพุตฺติกณฺจ มุขํ วาติ      สกณฺฐานา จ ฌสฺติ  
 โย ชานํ ปุจฺฉิตโต ปณฺหํ      อณฺณถา นํ วิทยาการ  
 สเจ หิ สจฺจํ ภาณลฺสิ      โหหิ ราช ยถา ปุเร  
 มุสา เจ ภาสเส ราช      ภูมียํ ติฏฺฐจฺเจตฺติย ๗
- [๑๑๖๕] อกาลे วสุลฺลตี ตสฺล      กाले ตสฺล น วสุลฺลตี  
 โย ชานํ ปุจฺฉิตโต ปณฺหํ      อณฺณถา นํ วิทยาการ  
 สเจ หิ สจฺจํ ภาณลฺสิ      โหหิ ราช ยถา ปุเร  
 มุสา เจ ภาสเส ราช      ภูมึ ปวิสฺเจตฺติย ๗
- [๑๑๖๖] ชิวหา ตสฺล ทฺวิธา โหติ      อฺรคฺคสฺเสว ทิสฺมปฺติ  
 โย ชานํ ปุจฺฉิตโต ปณฺหํ      อณฺณถา นํ วิทยาการ  
 สเจ หิ สจฺจํ ภาณลฺสิ      โหหิ ราช ยถา ปุเร  
 มุสา เจ ภาสเส ราช      ภียโย ปวิสฺเจตฺติย ๗
- [๑๑๖๗] ชิวหา ตสฺล น ภวติ      มจฺจลฺลสฺเสว ทิสฺมปฺติ  
 โย ชานํ ปุจฺฉิตโต ปณฺหํ      อณฺณถา นํ วิทยาการ  
 สเจ หิ สจฺจํ ภาณลฺสิ      โหหิ ราช ยถา ปุเร  
 มุสา เจ ภาสเส ราช      ภียโย ปวิสฺเจตฺติย ๗
- [๑๑๖๘] ติโยว ตสฺล ชายนฺติ      น ปุมา ชายเร กุเล  
 โย ชานํ ปุจฺฉิตโต ปณฺหํ      อณฺณถา นํ วิทยาการ  
 สเจ หิ สจฺจํ ภาณลฺสิ      โหหิ ราช ยถา ปุเร

๑ ม. กิณฉิน ๗

๒ ม. ตว ๗

- มุสา เจ ภาสเส ราช ภฺยโย ปวิส เจตฺย ๑  
 [๑๑๖๙] ปฺตุตฺตา ตสฺส น ภวนฺติ ปกฺกมฺนฺติ ทิสฺทิสฺ  
 โย ชานํ ปฺจฺจนิโต ปณฺหํ อณฺณถา นํ วิทยาเกร  
 สเจ ทิ สจฺจํ ภณฺสิ โหหิ ราช ยถา ปฺรู  
 มุสา เจ ภาสเส ราช ภฺยโย ปวิส เจตฺย ๑  
 [๑๑๗๐] ส ราชฯ อิมินา ปตฺโต<sup>๑</sup> อนฺตลิกฺขจโร ปฺรู  
 ปาเวกฺขิ ปจฺวี เปจฺโจ หีนตฺโต อตฺตปฺริยาย<sup>๒</sup>  
 ตสฺมา ทิ ฉนฺทาคมนํ นปฺปสฺสฺนฺติ ปณฺหิตา  
 อหฺมฺจจิตฺโต ภาเสยฺย คิรํ สจฺจฺปฺสณฺหิตนฺติ ๑

เจตฺยราชชาตกํ ฉนฺจํ ๑

### ๗ อิทฺทฺริยชาตกํ

- [๑๑๗๑] โย อิทฺทฺริยานํ กามฺเน วสํ นารท คจฺจติ  
 โส ปฺริจฺจชฺชฺโภ โลกํ ชีวนฺโตปฺิ<sup>๓</sup> วิสุสฺสฺติ ๑  
 [๑๑๗๒] สุขสฺถานนฺตรํ ทุกฺขํ ทุกฺขสฺถานนฺตรํ สุขํ  
 โสปฺิ<sup>๔</sup> ปตฺโต สฺขทุกฺขํ ปาภฺมิกงฺข วรํ สุขํ ๑  
 [๑๑๗๓] กิจฺจกาเล กิจฺจสฺโห โย กิจฺจํ นาตีวตฺตติ  
 ส กิจฺจนฺตํ สุขํ ธีโร โยคํ สมตฺติคจฺจติ ๑  
 [๑๑๗๔] น เหว กามานํ กามา นานตฺถา นตฺถการณฺา<sup>๕</sup>  
 น กตฺถจ นฺรํกตฺวา ฐมฺมา จวิตฺตฺมรหฺสิ ๑  
 [๑๑๗๕] ทกฺขํ คหปตี<sup>๖</sup> สาธุ สฺวิภชฺชณฺจ โภชนํ  
 อหาโส อตฺถลาภสฺสุ อตฺถพฺยาปตฺติ อพฺยธฺ ๑

๑ สฺ. ม. อิมินา สตฺโต ๑

๒ สฺ. ม. ปตฺวปฺริยายํ ๑

๓ ม. ชีวนฺโตว ๑

๔ ม. โสสิ ๑

๕ ม. นานตฺถการณฺา ๑

๖ ม. คหปตี ๑

- [๑๑๗๖] เอตตาวเตตัม ปณฺหิจจํ อสิโต<sup>๑</sup> เทวิโล พุริ  
 นยิตो กิณฺจิ ปาปิโย [๒] อินฺหฺริยานํ วสํ วเช ๑
- [๑๑๗๗] อมิตตानํว หตฺถตฺถํ สีวิ ปโปติ मामิ  
 กम्मํ วิชฺชณฺจ ทกฺเขยฺยํ วิวาทํ สีลมทฺทวํ  
 เอเต จ ยเส หาเปตฺวา นิพฺพตฺโต เสหิ กมฺเมหิ ๑
- [๑๑๗๘] โสหํ สหสฺสซีโนว อพฺนฺธฺ อปรายโน  
 อริยธฺมา อปกฺกนฺโต ยถา เปโต ตเถวหํ ๑
- [๑๑๗๙] สุขกาเม ทุกฺขาเปตฺวา อาปนฺโนสฺมิ ปทํ อิมํ  
 โส สุขํ นาธิคจฺฉามิ จิตฺตํ<sup>๓</sup> ภาณฺมฺหิมิวาตี<sup>๔</sup> ๑

อินฺหฺริยชาตกัม สตฺตมํ ๑

### ๘ อาทิตฺตชาตกัม

- [๑๑๘๐] อาทิตฺตสฺมี อคารสฺมี ยํ นีหฺรติ ภาชนํ  
 ตํ ตสฺส โหติ อตฺถาย โน จ ยํ ตตฺถ ๗ยฺหติ ๑
- [๑๑๘๑] เอวมาทิปีโต โลโก ชฺราย มฺรณฺน จ  
 นีหฺเรถว ทาเนน ทินฺนํ โหติ สฺนฺนํ<sup>๕</sup> ๑
- [๑๑๘๒] โย ฌมฺมลทฺธสฺส ททาติ ทานํ  
 อญฺ्ञานวิริยาธิคตสฺส ชนฺตุ  
 อติกกมฺม โส เวตฺรณฺนี ยมสฺส  
 ทิพฺพานิ จานานิ อูเปติ มจฺโจ ๑
- [๑๑๘๓] ทานญฺจ ยุกฺทญฺจ สฺमानมาหุ  
 อปฺปาปิ สนฺตา พหุเก ชินฺนฺติ

๑ ม. อปิโส ๑      ๒ ม. เอตฺถนฺตเร โยติ ทิสฺสตี ๑      ๓ สී. ย. จิตฺโต ๑

๔ ภาณฺมฺกาสิวาตีปี ปาโล, สී. ม. ภาณฺมฺตามิว ๑      ๕ ม. สฺนฺนํ ๑



- อปฺปมฺปิ เจ สทฺทหาโน ทหาติ  
 เตเนว โส โหติ ลุขี ปรตถ ๑
- [๑๑๘๔] วิเจยฺย ทานํ สุคตปฺปสฺตถํ  
 เย ทกฺขิณฺเณยฺยา อិธ ชีวโลเก  
 เอเตสุ ทินฺนฺทานิ มหปฺพลานิ  
 พีชานิ วุฏฺฏทานิ ยถา สุเขตฺเตเต ๑
- [๑๑๘๕] โย ปาณญฺฏทานิ อหฺเจยฺม จรํ  
 ปฺรฐปฺวาทา น กโรติ ปาปํ  
 ภีรํ ปลํสนฺติ น ตตถ สฺสรํ  
 ภายา हि สนฺโต น กโรนฺติ ปาปํ ๑
- [๑๑๘๖] ทิเนน พุรฺหมจฺริเยน ขตฺติเย อฺปปชฺชติ  
 มชฺฌิเมน จ เทวตฺตํ อุตฺตเมน วิสุชฺฌติ ๑
- [๑๑๘๗] อทฺธา हि ทานํ พหุชฺา ปสฺตถํ  
 ทานา จ โช ฐมฺมปทํ เสยฺโย  
 ปุพฺเพว हि ปุพฺพตฺเรว สนฺโต  
 นิพฺพานเมวชฺฌคมฺมํ สปฺญญาติ ๑
- อาทิตฺตชาตกํ อภฺจมํ ๑

### ๙ อภฺจจฺานชาตกํ

- [๑๑๘๘] คจฺจกา กุมฺภินี สนฺตา สงฺฆวณฺณนา จ โภกิลา  
 ชมฺพุ ตาลผลํ ทชฺชา อถ นฺน ตทา ลียา ๑
- [๑๑๘๙] ยทา กจฺจปโลมานํ ปาวาโร ติวโร ลียา  
 เหมนฺตีกํ ปาปฺรณํ<sup>๑</sup> อถ นฺน ตทา ลียา ๑

๑ ม. ปาฐรณํ ๑

- [๑๑๙๐] ยทา มกสปานัน<sup>๑</sup> อฏฐาโล สุกโต ลียา  
ทโพห จ อวิกมปี<sup>๒</sup> จ อถ นูน ตทา ลียา ๗
- [๑๑๙๑] ยทา สลวิสาณานัน  
สคคสสาโรหณตถาย อถ นูน ตทา ลียา ๗
- [๑๑๙๒] ยทา นิสฺเสณิมารุยฺห  
ราหุญจ ปริพาเทยฺยุ<sup>๓</sup> อถ นูน ตทา ลียา ๗
- [๑๑๙๓] ยทา สุราธมฺมํ ปิตวา มกฺขิกา คณจารินี  
องคาเร วาสํ กปฺเปยฺยุํ อถ นูน ตทา ลียา ๗
- [๑๑๙๔] ยทา พิมฺโพนฺจสฺมปฺนโน  
กุสโล นจจคิตฺตสฺส อถ นูน ตทา ลียา ๗
- [๑๑๙๕] ยทา กากา อฏฺฐกา จ มนฺตเยยฺยุํ โรหิตตา  
อณฺณมณฺณํ ปิหเยยฺยุํ อถ นูน ตทา ลียา ๗
- [๑๑๙๖] ยทา มุลาสฺปตฺตานัน<sup>๔</sup> ฉตฺตํ ธิรตฺรํ ลียา  
วสฺสสฺส ปฏฺฐิฆาตาย อถ นูน ตทา ลียา ๗
- [๑๑๙๗] ยทา กุลฺโล<sup>๕</sup> สกุโณ ปพฺพตํ คนฺธมาทนํ  
ตุณฺฑเทนาทาย คจฺเจยฺย อถ นูน ตทา ลียา ๗
- [๑๑๙๘] ยทา สามุทฺทิกํ นาवं สยนฺตํ สวณฺณการํ  
เจโต อาทาย คจฺเจยฺย อถ นูน ตทา ลียาติ ๗

อฏฺฐจานชาตกั นวมํ ๗

๑ ลี. ย. มกสทาจัน ๗ ๒ ลี. ย. อวิกมปิ ๗ ๓ ลี. ปริพาเทยฺยุ, ม. ปริพาเตยฺยุ ๗  
๔ ลี. ย. ปุลสฺปตฺตานัน, ม. มุพาลสฺปตฺตานัน ๗ ๕ ลี. ย. กุลฺโล, ม. กุโล ๗

## ๑๐ ทีปิตาตกั

- [๑๑๙๙] ขมณียํ ยาปณียํ กจฺจि มาตุล เต สฺขั  
 สฺขั เต อมฺมา อวจ สฺขกามา หิ<sup>๑</sup> เต มยํ ๑
- [๑๒๐๐] นงฺคฺกุจฺจํ เม อปกฺกมฺม<sup>๒</sup> เหจฺยิตฺวาน เอฬิกิ<sup>๓</sup>  
 สาชฺช มาตุลวาเทน มุญฺจิตฺตพฺพา นุ มณฺณลลิตี ๑
- [๑๒๐๑] ปฺรตฺถาภิมฺโข<sup>๔</sup> นิสินฺโนลลิตี อหนฺเต มุขมาคตา  
 ปจฺจโต ตฺยหํ นงฺคฺกุจฺจํ กถํ โฆหํ อวกฺกมึ<sup>๕</sup> ๑
- [๑๒๐๒] ยาวตา จตุโร ทีปา สสมฺพุทฺธา สปพฺพตา  
 ตาวตา มยฺหํ นงฺคฺกุจฺจํ กถํ โฆ ตวํ วิวชฺชลลิตี<sup>๖</sup> ๑
- [๑๒๐๓] ปุพฺพเว เมตํ อภฺชิสฺสุ มาตา ปิตา จ ภาตโร  
 ทีฆํ พุฏฺฐสฺส นงฺคฺกุจฺจํ สามหิ เวทายสาคตา ๑
- [๑๒๐๔] ตณฺจ ทิสฺวาน อายนฺตึ อนฺตลิกฺขสฺสมิ เอฬิกิ  
 มิคสงฺโฆ ปลายิตฺถ ภกฺโข เม นาลิตโต ตยา ๑
- [๑๒๐๕] อิจฺเจวํ วิลปนฺตียา เอฬิกิยา รุหคฺขสฺโส  
 คลกํ อนฺวามพฺพิ นตฺถิ พุฏฺฐเจ สฺภาลิตํ ๑
- [๑๒๐๖] เหน พุฏฺฐเจ นโย อตฺถิ น ฐมฺโฆ น สฺภาลิตํ  
 นิกฺกมํ พุฏฺฐเจ ยฺยเชถ สฺโส จ สพฺภิ น รชชตฺตีตี<sup>๗</sup> ๑

ทีปิตาตกั ทสมํ ๑

กจจานิวคฺโค ๑

๑ ม. ว. ๑                    ๒ ม. อวกฺกมฺม ๑                    ๓ ม. เอฬิกิ, ยฺ. เอฬิกิ ๑                    เอวมฺฺปริปี ๑  
 ๔ ม. ปฺรตฺถาภิมฺโข ๑                    ๕ ม. ขวาทํ อวกฺกมึ ๑                    ๖ ม. วิวชฺชลลิตี ๑  
 ๗ ม. ... สพฺภิ น รชชตฺตีตี ๑

ตสฺสทุทานํ

ปริสฺสุทฺตามนาวิลลา วตฺถธฺธา

พฺภรราชสฺส กายฺรํ ทนฺทวโร

อถ องฺการ เจตฺย เทวิลินา

อถ อาทิตฺต คงฺคา ทเสฟฺกิณา ฯ

อญฺจกนิปาตํ นิฏฺฐิตํ ฯ

# นวกนิปาตชาตกั

## ๑ คิซุฌชาตกั

- [๑๒๐๗] ปริสงกุปโถ นาม คิซุฌปโถ<sup>๑</sup> สนนุตโน  
ตตฺรลลิตฺติ มาตาปิตโร คิซุฌเ โปเสลลิตฺติ ชินฺณณเก ๗
- [๑๒๐๘] เตลลํ อชคฺรํ เมทํ อจฺจหาลิตฺติ พหุตฺตโส<sup>๒</sup>  
ปีตา จ ปุตฺตํ อวจฺจ ชานํ อจฺจํ ปปาตินํ  
สุปฺตํ ปกฺขสมฺปนฺน<sup>๓</sup> เตชลลิตฺติ ทูรคามินํ ๗
- [๑๒๐๙] ปริปลวณฺตํ ปจวี ยทา ตาต วิชานนิตฺติ  
สาคเรณ ปริกฺขิตฺตํ จกฺกํว ปริมณฺทลํ  
ตโต ตาต นินฺตตฺตสฺสุ มาสฺสุ เอตฺโต ปริ คมิ ๗
- [๑๒๑๐] อุทฺทปฺตฺตลิตฺติ<sup>๔</sup> เวเคน พลิตฺติ ปกฺขี ทิซุตฺตโถม  
โอล็อกยนฺโต วงฺกโค ปพฺพทานิ วณานิ จ ๗
- [๑๒๑๑] อทฺทส ปจวี คิซุฌเ ยถาสฺลลิตฺติ ปิตฺตสฺสุตํ  
สาคเรณ ปริกฺขิตฺตํ จกฺกํว ปริมณฺทลํ ๗
- [๑๒๑๒] ตณฺจ โส สมตฺติกฺกมฺม ปรมเว ปวตฺตตถ<sup>๕</sup>  
ตณฺจ วาตลลิตฺติ ติกฺขา อจฺจหาลิตฺติ พลิตฺติ ทิซุ ๗
- [๑๒๑๓] นาสกฺขาตฺติคฺโต โปโส ปฺนทเว นินฺตตฺติตฺติ  
ทิสฺส พฺยสนฺมาปาทิตฺติ เวรพฺพาน<sup>๖</sup> วลํ คโต ๗
- [๑๒๑๔] ตสฺส ปุตฺตตา จ ทารา จ เย จณฺเณ อนฺนุชฺชิวโน  
สพฺเพ พฺยสนฺมาปาทิตฺติ อนฺนวาทกเร ทิเช ๗

๑ ม. คิซุฌปนโถ ๗ ๒ ลี. ปหุตฺตโต, ม. พหุตฺตโส ๗ ๓ ม. งามสมฺปนฺน ๗  
๔ ลี. อุทฺท ปตฺตลิตฺติ ๗ ๕ ม. ปรมเวจฺจวตฺตถ ๗ ๖ ลี. ย. เวรมพฺพาน, ม. เวรมพฺพาน ๗

[๑๒๑๕] เอมปิ อธิ วุฑฒานัน โย วากุญ์ นาวพุชฌติ  
 อติสีมจโร ทิตโต คิซุโฆ วาตีตาสโน  
 ๑สพเพ พยสนัน ปปโปนติ ๑ อกตวา วุฑฒาสนหนติ ๑  
 คิซุชชาตกัม ปจมนัน ๑

## ๒ โกสมพิยชาตกัม

[๑๒๑๖] ปุถุสทโท สมชโน น พาลโ โกจิ มณณถ  
 สงขสมมี ภิชชมานสมมี นานญัน ภियโย อมณญจัน ๑  
 [๑๒๑๗] ปริมุฏจา ปณชิตาภาษา วาจาโคจรภาณโน  
 ยาวิจจนติ มุชชามัน เยน นีตา น ตัง วิฑู ๑  
 [๑๒๑๘] อกโกจจนิ มัง อวธิ มัง อชินิ มัง อหาลิ เม  
 เย จ ตัง อุนยหนติ เวรัน เตะลัน น สมมติ ๑  
 [๑๒๑๙] อกโกจจนิ มัง อวธิ มัง อชินิ มัง อหาลิ เม  
 เย จ ตัง นุนยหนติ เวรัน เตะลุปสมมติ ๑  
 [๑๒๒๐] น หิ เวเรน เวรานิ สมมหนตีช กุทาจัน  
 อเวเรน จ สมมหนติ เอส ธมโฆ สนนตโน ๑  
 [๑๒๒๑] ปเร จ น วิชานหนติ มยเมตถ ยมามเส  
 เย จ ตตถ วิชานหนติ ตโต สมมหนติ เมชคา ๑  
 [๑๒๒๒] อฏฐิจจนิหนา ปาณหรา ความสสนหารโน  
 รฏฐัน วิลุมปานานัน เตะสมปิ โหติ สงคติ  
 กสมมา ตุมหาก โน ลียา ๑

- [๑๒๒๓] สเจ ลภถ นิปกั สหายั  
 สหุธิณจรั สาธุวิหาริ ธีรั  
 อภิภุยย สพพานิ ปริสฺสยานิ  
 จเรยย เตนตฺตมโน สติมา ฯ
- [๑๒๒๔] โน เจ ลภถ นิปกั สหายั  
 สหุธิณจรั สาธุวิหาริ ธีรั  
 ราชาว รฏฺฐัจ วัชิตํ ปหาย  
 เอโก จเร มาตงฺครณฺเวยว นาโค ฯ
- [๑๒๒๕] เอกสฺส จริตํ เสยฺโยนตฺถิ พาลเ สหายตฺตา  
 เอโก จเร น จ° ปาปานิ กยิรา  
 อปฺปิสฺสสุโก มาตงฺครณฺเวยว นาโคติ ฯ  
 โกสมพิยชาตกั ทุตติยั ฯ

### ๓ มหาสุวราชชาตกั<sup>๒</sup>

- [๑๒๒๖] ทุโม ยทา โหติ ผลุปนฺโน  
 ภูณฺชนฺติ นํ วิหงฺคมา<sup>๓</sup> สมฺปตฺนฺตา  
 ชีณฺนฺติ ฌตฺวาน ทุมํ ผลจฺจเย  
 ทิสฺสทิสํ ยนฺติ ตโต วิหงฺคมา ฯ
- [๑๒๒๗] จร จาริกั โลหิตตฺตฺนฺท มา มริ  
 กิ ตวํ สุว สุภฺขทุมฺมฺหิ ฉายลฺลิต  
 ตทิงฺฆ [๔] พฺรุหิ วสฺสฺนฺตสนฺนิภา  
 กสฺมา สุว สุภฺขทุมํ น วิณฺจลฺลิต ฯ
- [๑๒๒๘] เย เว สขีนํ สขาโร ภวานฺติ

๑ ม. จสทุโท นตฺถิ ฯ

๒ ม. มหาสุวราชชาตกั ฯ เอวมฺปฺริปิ ฯ

๓ ลี. ย. วิหคมา ฯ เอวมฺปฺริปิ ฯ

๔ ม. เอตฺถนฺตเร มนฺติ ทิสฺสติ ฯ

- ปาณจจเย สุขทุกฺเขสุ หังส  
 ชีณํ อชีณนฺติ น ตํ ชนฺตติ  
 สนฺโต สตํ ฆมฺมมนุสฺสรนฺตา ฯ  
 [๑๒๒๙] โสหํ สตํ อณฺตโรสฺมิ หังส  
 ฌาตี จ เม โหติ สขา จ รุกฺโข  
 ตํ นุสฺสเห ชีวิกตฺโต ปหาตุํ  
 ชีณนฺติ ฌตฺวาน น เอล<sup>๑</sup> ฆมฺโม ฯ  
 [๑๒๓๐] สาธุ ปกฺขี<sup>๒</sup> กตํ โหติ เมตฺติ สํสฺติ สนฺตโว  
 สเจตํ ฆมฺมํ โรเจสิ ปาส์โสสิ วิชานตํ ฯ  
 [๑๒๓๑] โส เต สุว วรํ ทมฺมิ ปตฺตยาน วิหงฺคม  
 วรํ วรฺสสุ วงฺกคฺ ยงฺกิณฺจิ มนฺสิจฺฉลิ ฯ  
 [๑๒๓๒] วรณฺจ เม หังส ตฺวํ ทเพยฺย  
 อยณฺจ รุกฺโข ปุณฺรายุํ ลภเถ  
 โส สาขวา ผลิมา สวีรุโฝห  
 มนฺตฺติโก ติณฺนฺจตุ โสภมาโน ฯ  
 [๑๒๓๓] ตํ ปสฺส สมฺม ผลิมํ อุพารํ  
 สหาว เต โหตุ อุทุมฺพเรน  
 โส สาขวา ผลิมา สวีรุโฝห  
 มนฺตฺติโก ติณฺนฺจตุ โสภมาโน ฯ  
 [๑๒๓๔] เอวํ สกฺก สุชี โหหิ สห สพฺเพหิ ฌาติภิ  
 ยถาหฺมชฺช สุชีโต ทิสฺวาน สผลํ ทุมํ ฯ  
 [๑๒๓๕] <sup>๓</sup>สุวฺสฺส วจฺนํ สุตฺวา<sup>๓</sup> กตฺวาน สผลํ ทุมํ  
 ปกฺกามิ สห ภริยาย เทวานํ นนฺทณฺ วนนฺติ ฯ

มหาสุวราชชาตกั ตติยํ ฯ

๑ ม. เหนส ฯ ๒ ลี. ม. สกฺขิ ฯ เอมฺปริปิ ฯ

๓-๓ ลี. ม. สุวฺสฺส จ วรํ ทตฺวา ฯ เอมฺปริปิ ฯ



๔ จุลลสุวกราชชาตัก<sup>๑</sup>

- [๑๒๓๖] สนฺติ รุกฺขา หริตปตฺตา<sup>๒</sup> ทูมาเนกผลา พหู  
กสฺมา นุ สุกฺเข โภฟ้าเป สฺวสฺส นริโต มโน ๑
- [๑๒๓๗] ผลสฺส อุปฺภุณฺชิมฺหา เนกวสฺสคณฺเ พหู  
อผลมฺปิ วิทิตฺวาน สาว มิตฺติ<sup>๓</sup> ยถา ปุเร ๑
- [๑๒๓๘] สุกฺขณฺจ รุกฺขโภฟ้าป โอบตฺตมผลํ ทุมํ  
โอหาย สกฺุณา ยนฺติ กิ โทสํ มณฺณเส<sup>๔</sup> ทิช ๑
- [๑๒๓๙] เย ผลตฺถา สมฺภษนฺติ อผลโลติ ชนฺนฺติ นํ  
อตฺตตฺถปณฺณา ทุมเมธา เต โहनฺติ ปกฺขปาตีโน ๑
- [๑๒๔๐] สาธุ ปกฺชิ กตํ โหติ มิตฺติ สํสฺติ สนฺถโว  
สเจตํ ฆมฺม โรเจสิ ปาสํโสสิ วิชานตํ ๑
- [๑๒๔๑] โส เต สฺว วรํ ทมฺมิ ปตฺตยาน วิหงฺกม  
วรํ วรสฺสุ วงฺกค ยงฺกิณฺจิ มนสิจฺฉลฺสิ ๑
- [๑๒๔๒] <sup>๕</sup>อปี นาม นํ ปุณฺ ปสฺเส<sup>๕</sup> สปตฺตํ สผลํ ทุมํ  
ทลิตฺโหว นิสฺสิ ลทฺธา นนฺททยยาหํ ปุณฺปุณฺ ๑
- [๑๒๔๓] ตโต อมตฺมาทาย อภิสฺสิณฺจิ มหิรฺุหํ  
ตสฺส สาขา วิรุหิ์สุ สีสฺตจฺฉายา มโนรมา ๑
- [๑๒๔๔] เอวํ สกฺก สฺขี โหติ สห สพฺเพหิ ฎาติภิ  
ยถาหมฺชฺช สฺขีโต ทิสฺวาน สผลํ ทุมํ ๑
- [๑๒๔๕] สฺวสฺส วจฺนํ สฺตฺวา กตฺวาน สผลํ ทุมํ  
ปกฺกามิ สห ภริยาย เทวานํ นนฺทหนํ วนฺนฺติ ๑

จุลลสุวกราชชาตัก จตุตถ์ ๑

๑ ม. จุฬสุวชาตัก ๑ เอวมุปริปิ ๑ ๒ ม. หริตปตฺตา ๑ ๓ ม. เมตฺติ ๑ เอวมุปริปิ ๑  
๔ ม. ปสฺสเส ๑ ๕-๕ ม. อปี นาม นํ ปสฺสเยยฺย ๑

## ๕ หริตจชาตกัม

- [๑๒๔๖] สุตเมตัม มหาพรหมเม กามะ ภูชติ หารีโต  
 กจเจตัม วจนัม ตุจจัม กจจิ สุกุโธ อิริยสิ ฯ
- [๑๒๔๗] เอวเมตัม มหาราช ยถา เต วจนัม สุตัม  
 กุมมคคัม ปฏิปนโนสมิ โมทเนยเยสุ มุจจิติ ฯ
- [๑๒๔๘] อหุ<sup>๑</sup> ปณณวา กิมตติกา<sup>๒</sup> นิปุณา สาธุจินฺตนิ<sup>๓</sup>  
 ยาย อูปปติตัม รากัม กิ มโน น วิโนทเย ฯ
- [๑๒๔๙] จตฺตาริเม มหาราช โลเก อติพลา ภูสา  
 ราโค โทโส มโห โมโห ยตถ ปณณวา น คาคติ ฯ
- [๑๒๕๐] อรหา สีลสมปนโน สุกุโธ จรติ หารีโต  
 เมธาวิ ปณฺทิตโต เจว อิติ โน สมมโต ภวํ ฯ
- [๑๒๕๑] เมธาวิณมปิ หีสนฺติ อิลิธมฺมคฺเณ รตัม  
 วิตกฺกา ปापกา ราช สุภา รากุปสณฺหิตา ฯ
- [๑๒๕๒] อูปฺปนฺนํย<sup>๔</sup> สรีโรช รากโค วณฺณวิหฺวสโน  
 ตว ตัม ปชห นมตฺถุ<sup>๕</sup> พหฺนาลี เมธาวิ สมมโต ฯ
- [๑๒๕๓] เต อนฺธกรเณ<sup>๖</sup> กามะ พหฺนุกุเช มหาวิเส  
 เตลล์ มฺลํ คเวลิสลล์ เชนฺช<sup>๗</sup> รากัม สพฺนฺชนํ ฯ
- [๑๒๕๔] อิทํ วตฺวาน หารีโต อิลิ สจฺจปรกฺกโม  
 กามรากัม วิราชตฺวา พรหมโลกฺวปโค อหฺวติ ฯ

หริตจชาตกัม ปณณมัม ฯ

๑ ลี. ยุ. อาทุ ฯ ๒ ม. กิมตติยา ฯ ๓ ลี. ยุ. สาธุจินฺตนิ ฯ

๔ ม. อูปฺปนฺนํย ฯ ๕ ม. ตัม ปชห ภาทฺมตฺถุ เต ฯ ๖ ม. อนฺธการเก ฯ

๗ ม. เณจจํ ฯ เอวมุปริปี ฯ

## ๖ ปทกฺสสมานวชาตํ

- [๑๒๕๕] พหุสฺสุตํ จิตฺตถกํ                      คงคา วหตี ปาฏลี<sup>๑</sup>  
 วุขฺหมานก ภทฺทหนฺเต                      เอกํ เม เทหิ คากํ ๑
- [๑๒๕๖] เยน ลินฺนจฺนติ ทุกฺขิตํ                      เยน ลินฺนจฺนติ อาตุรํ  
 ตสฺส มชฺฌเม มริสฺสามิ                      ชาตํ สรณฺโต ภยํ ๑
- [๑๒๕๗] ยตฺถ วิชาณี รุหนฺติ                      สตฺตา ยตฺถ ปตฺติภฺจिता  
 สา เม ลีสํ นิปฺเพติ                      ชาตํ สรณฺโต ภยํ ๑
- [๑๒๕๘] เยน ภตฺตานิ ปจฺจนฺติ                      ลีตํ เยน วิหฺนฺยติ  
 โส มํ ทฺหติ คตฺตานิ                      ชาตํ สรณฺโต ภยํ ๑
- [๑๒๕๙] เยน ภตฺเตน<sup>๒</sup> ยาเปนฺติ                      ปุณฺณ พฺราหฺมณชตฺติยา  
 โส มํ ภูตฺโต พฺยาปาที<sup>๓</sup>                      ชาตํ สรณฺโต ภยํ ๑
- [๑๒๖๐] คิมฺหํ ปจฺฉิมฺเ มาเส                      วาตมิจฺฉนฺติ ปณฺชิตา  
 โส มํ ภยฺชติ คตฺตานิ                      ชาตํ สรณฺโต ภยํ ๑
- [๑๒๖๑] ยํ นิสฺสิตา ชคตฺริหํ (วิหฺงคฺมา) สุวายํ อคฺคิ ปมฺญจติ  
 ทิสฺสา ภชฺถ วงฺกงฺคา                      ชาตํ สรณฺโต ภยํ ๑
- [๑๒๖๒] ยมานยิ โสมนสฺสํ                      มาลินี จนฺทนฺตฺสทํ  
 สา มํ ฆฺรา นีหฺรตี<sup>๔</sup>                      ชาตํ สรณฺโต ภยํ ๑
- [๑๒๖๓] เยน ชาเตน นนฺทิสฺสํ                      ยสฺส จ ภาวมิจฺฉิสฺสํ  
 โส มํ ฆฺรา นีหฺรตี                      ชาตํ สรณฺโต ภยํ ๑
- [๑๒๖๔] สฺสุนฺตฺ เม ชานปทา                      เนคฺมา จ สฺมาคตา  
 ยโตทกํ ตทาทิตฺตํ                      ยโต เขมํ ตโต ภยํ

๑ ลี. ย. ปาฏลี ๑    ๒ ม. ภูตฺเตน ๑    ๓ ม. พฺยาปาเทติ ๑

๔ ลี. ม. นิจฺฉนฺติ ๑    เวมฺปฺริปี ๑

ราชา วิรุฒปะเต รัญจํ      พุราหุมนโณ จ ปุโรหิตไ  
 อตตคุดตตา วิหระถ      ชาตํ สรณโต ภาณนติ ฯ  
 ปทกุลลมาณวชาตกั ฌัญจํ ฯ

### ๗ โลมสกสสุปชาตกั

- [๑๒๖๕] อสสุ อินฺทลโม ราช      อจฺจนตํ อชรามโร  
 สเจ ตวํ ยถณํ ยเซยย      อีสึ โลมสกสสุป ฯ
- [๑๒๖๖] สสมุทฺทปริยายํ      มหึ สาครกฺกนฺทลํ  
 น อิจฺเฌ สห นินฺทาย      เอรํ เสยฺห<sup>๑</sup> วิชานฺหิ ฯ
- [๑๒๖๗] ธิรตฺถุ ตํ ยสลาภํ      ธนลาภญจ พุราหุมน  
 ยา วุตฺติ วินฺปาเตน      อธมฺมจรเณน วา ฯ
- [๑๒๖๘] อปี เจ ปตฺตมาทาย      อนาคาโร ปริพฺพเช  
 สาเยว ฐึวิกา เสยฺโย      ยา จาธมฺเมน เอสนา ฯ
- [๑๒๖๙] อปี เจ ปตฺตมาทาย      อนาคาโร ปริพฺพเช  
 อถณํ อหึสยํ โลเก      อปี รชฺเชน ตํ วรํ ฯ
- [๑๒๗๐] พลํ จนฺโท พลํ สุริโย      พลํ สมณพุราหุมนฺ  
 พลํ เวลา สมุทฺทสฺส      พลาตีพลมิตฺถิโย ฯ
- [๑๒๗๑] ยถา อุกฺคตปํ สนตํ      อีสึ โลมสกสสุป  
 ปิตุ อตฺถาย จนฺทวตี      วาชเปยฺยํ อยาชยิ ฯ
- [๑๒๗๒] ตํ โลภปกตํ กมฺมํ      กญฺจํ กามเหตุกํ  
 ตสฺส มฺลํ คเวสิสฺสํ      เจชฺชํ รากํ สพนฺธนํ ฯ
- [๑๒๗๓] ธิรตฺถุ กามे สฺพหฺปิ โลเก  
 ตโปว เสยฺโย กามคฺเณหิ ราช

๑ ม. เสยฺย ฯ

ตโป กริสฺสามิ ปหาย กามะ  
 ตเวว รหมฺจํ จนฺทวตี จ โหตุตฺติ ฯ  
 โลมสกสฺสปชาตกํ สตฺตมํ ฯ

### ๘ จกฺกวกชาตกํ

- [๑๒๗๔] กาสายวตฺเต สกฺุณะ วหามิ  
 ทฺุเว ทฺุเว นนฺทมเน<sup>๑</sup> จรฺนเต  
 กํ อณฺุทชฺชํ อณฺุทชฺชมานุเสสฺสุ  
 ชาตี ปสฺสฺนติ ตทิงฺฆ พฺุฏฺฐ ฯ
- [๑๒๗๕] อเมห มนฺุสฺเสสฺสุ มนฺุสฺสทิส  
 อณฺุพฺุพเต จกฺกวกเก วทฺนติ  
 กลฺยาณภาวเมห ทิเชสฺสุ สมฺมตา  
 (อภิตฺฐปา<sup>๒</sup> วิจราม อณฺุณเว)  
<sup>๓</sup>น ฆาสเหตุปี กโรม ปาป<sup>๓</sup> ฯ
- [๑๒๗๖] กิ อณฺุณเว กานิ ผลานิ ภฺุญฺเช  
 มํสํ กุโต ขาทถ จกฺกวกา  
 กิ โภชนํ ภฺุญฺชถ โว อโนมา  
 พลญจ วณฺุณเ จ อนปฺปรุโป<sup>๔</sup> ฯ
- [๑๒๗๗] น อณฺุณเว สนฺุติ ผลานิ ชงฺก  
 มํสํ กุโต ขาทิตฺุ จกฺกวกเก  
 เสवालภฺุขมฺห อปาณโภชนา  
 (น ฆาสเหตุปี กโรม ปาป)  
<sup>๕</sup>อภิตฺฐปา วิจราม อณฺุณเว<sup>๕</sup> ฯ

๑ ลี. ยุ. นนฺทิมเน ฯ

๒ ม. อภิตฺฐปา ฯ

๓-๓ ม. อิมะ ปาจา นตฺติ ฯ

๔ ม. อนปฺปรุปา ฯ

๕-๕ ม. อิมะ ปาจา นตฺติ ฯ

[๑๒๗๘] น เม อิหิ รุจจติ จกุกวาเก<sup>๑</sup>  
 อสมี ภเว โภชนสนนิกาโส  
 อโหสิ ปุพเพ ตโต เม อณณธา  
 อิจฺจเว เม วิมติ เอตถ ชาตา ฯ

[๑๒๗๙] อหฺมปิ มंसานิ ผลานิ ภูฏเช  
 อนฺนานิ จ โลณิกเตลิกานิ<sup>๒</sup>  
 รลํ มนุสฺเสสุ ลภามิ โภตตุํ  
 สฺสูราว สงคามมุขํ วิเชตฺวา  
 น จ เม ตาทิโส วณฺโณ จกุกวาก ยถา ตว ฯ

[๑๒๘๐] อสุทฺธกฺโขสิ ขณฺนุปาตี  
 กิจฺเชน เต ลพฺภติ อนฺนปानํ  
 น ตฺสฺสสิ รุกฺขผลเอหิ ชงฺก  
 มंसานิ วา ยานิ สฺสถานมฺชฺเฆ ฯ

[๑๒๘๑] โย สาหเสน อธิคฺมฺม โภเค  
 ปริภุชฺชติ ชงฺก ขณฺนุปาตี  
 ตโต อุกฺโกสติ นํ สภาโว  
 อุกฺกุฏฺโจ วณฺณพลํ ชฺหาติ ฯ

[๑๒๘๒] อปฺปมฺปิ เจ นิพฺพุตี ภูฏชฺติ ยทิ  
 อสาหเสน อปฺรฺฐปฺมาตี  
 พลณฺจ วณฺโณ จ ตทสฺส โหติ  
 น หิ สฺพฺโพ ออาหารมฺเยน วณฺโณติ ฯ

จกุกวากชาตกัม อภฺจมํ ฯ

๑ ม. จกุกวาก ฯ

๒ ม. โลณียเตลิกานิ ฯ

## ๙ หลิทุทราคชาตกํ

- [๑๒๙๓] สฺฤติติกฺขํ อรณฺณมฺหิ ปนฺตมฺหิ สยนาสเน  
 เย จ คาเม ติตฺติกฺขนฺติ เต อุพฺพารตรา ตยา ฯ
- [๑๒๙๔] อรณฺณมา คามมฺมาคมฺม กีสํลํ กิวตํ อหํ  
 ปฺรุสิลํ ตาต เสเวยฺยํ ตํ เม อกฺขาหิ ปฺจุจฺฉิโต ฯ
- [๑๒๙๕] โย ตํ<sup>๑</sup> วิสุสฺสาสเย ตาต วิสุสฺสาสญฺจ ชฺเมยฺเย เต  
 สฺฤสฺสุสฺสี จ ติตฺติกฺขํ จ ตํ ภาเชหิ อิตฺโต คโต ฯ
- [๑๒๙๖] ยสฺส กาเยน วาจาเย มนฺสา นตฺถิ ทฺวุกฺกญฺํ  
 อฺรุสฺสีว ปตฺติฏฺฐาเย ตํ ภาเชหิ อิตฺโต คโต ฯ
- [๑๒๙๗] โย จ ฐมฺเมเน จรติ จรณฺโตปิ น มณฺณติ  
 วิสุทฺถการี สฺปฺปณฺณํ ตํ ภาเชหิ อิตฺโต คโต ฯ
- [๑๒๙๘] หลิทุทราคํ กปิจิตฺตํ ปฺรุสิลํ ราววิราคินํ  
 ตาหิสิลํ ตาต มา เสวิ นิมนฺนฺสุสฺสมฺปิ เจ ลียา ฯ
- [๑๒๙๙] อาสีวิสิลํ กฺุบฺปิตํ มิฬฺหฺลิตฺตํ มหาปถํ  
 อารกา ปริวชฺเชหิ ยานีว วิสมํ ปถํ ฯ
- [๑๒๙๐] อนตฺถา ตาต วทฺตมฺนฺติ พาลํ อจฺจุปเสวโต  
 มาสฺสุ พาลเณ สงฺคจฺฉิ<sup>๒</sup> อมิตฺเตเตเนว สพฺพทา ฯ
- [๑๒๙๑] ตํ ตาหํ ตาต ยาจามิ กรสฺสุ วจัน มม  
 มาสฺสุ พาลเณ สงฺคจฺฉิ ทฺวุกฺโข พาลเหิ สงฺคโมติ ฯ

หลิทุทราคชาตกํ นวมํ ฯ

๑ ม. เต ฯ

๒ ลี. ย. สงฺคจฺฉิ ฯ

## ๑๐ สมุคฺคชาตกั

- [๑๒๙๒] กุโต ญฺ อากจฺฉถ โภ ติโย ชนา  
 สุวาคตา เอถ<sup>๑</sup> นิสีทถาสเน  
 กจฺจิตฺถ โภนุโต กุสลํ อนามยํ  
 จิรสฺสมพฺพภาคมนํ หิ โว อิท ๑
- [๑๒๙๓] อหเมว เอโก อิตฺมชฺช ปตฺโต  
 น จาปิ เม ทฺติโย โภจิ วิชฺชติ  
 กิเมว สฺนุชฺชาย เต ภาสิตํ อิสเส  
 กุโต ญฺ อากจฺฉถ โภ ติโย ชนา ๑
- [๑๒๙๔] ตฺวญฺจ เอโก ภริยา จ เต ปิยา  
 สมุคฺคปฺกฺขิตฺตฺตนิกิณฺณมนฺตเร  
 สภา รกฺขิตา กุจฺฉิตตาว เต สทา  
 วายุสฺส ปฺตฺเตน สทา ตฺหิ รตฺตา ๑
- [๑๒๙๕] สํวิคฺครุโป อีสินา พฺยากโต<sup>๒</sup>  
 โส ทานโว ตตฺถ สมุคฺคมุคฺคิลิ<sup>๓</sup>  
 อทฺทกฺขิ ภริยํ สุจิมาลชารินี  
 วายุสฺส ปฺตฺเตน สทา ตฺหิ รตํ ๑
- [๑๒๙๖] สฺทิฏฺฐจฺฐปฺคฺคตปฺานฺวตฺตินา<sup>๔</sup>  
 หีนา นรา เย ปมฺทาวสฺงคตา<sup>๕</sup>  
 ยถา หเว ปาณริเวตฺถ รกฺขิตา  
 ทฺฏฺฐา มยิ อญฺญมฺภิปฺปโมทติ<sup>๖</sup> ๑
- [๑๒๙๗] ทิวา จ รตฺโต จ มยา อฺปฺภุจิตา  
 ตปฺสฺสินา โชติริวา วเน วสํ

๑ ลี. ยฺ. สุวาคตํ เอตฺถ ๑ ๒ ม. วียากโต ๑

๓ โส ทานโว จมฺภิ สมุคฺคิลิตฺตวตฺติปิ ปาโล ๑ ๔ ม. สฺทิฏฺฐจฺฐปฺคฺคตปฺานฺวตฺตินา ๑

๕ ม. ปมฺทาวสํ คตา ๑ ๖ ม. ... ปโมทติ ๑



- สา ฐมมโมกุกมม<sup>๑</sup> อฐมมมาจริ  
 อกริยรรูป ปมฺหาที<sup>๒</sup> สนฺถโว ๑  
 [๑๒๙๘] สรีรมชฺฉมฺหิ จิตาติ มณฺณิหํ  
 มยฺหํ อยฺนฺติ อสตี อสณฺณตํ  
 สา ฐมมโมกุกมม อฐมมมาจริ  
 อกริยรรูป ปมฺหาที สนฺถโว ๑  
 [๑๒๙๙] สุรฺกฺขิตมฺเมติ กถนฺนุ วิสฺเส  
 อเนกจิตฺตาสฺ น เหตุถิ<sup>๓</sup> รกฺขนา  
 เอตา หิ ปาตาลปฺปาตสนฺนิภา  
 ตตฺถ ปมฺตฺโต<sup>๔</sup> พฺยสนํ นิคจฺจติ ๑  
 [๑๓๐๐] ตสฺมา หิ เต สฺชินฺ วิตฺโสกา  
 เย มาตฺคาเมหิ จรฺนฺติ นิสฺสฺฐา  
 เอตํ ลีวํ อุตฺตมมาภิปตฺถยํ  
 น มาตฺคาเมหิ กเรยฺย สนฺถวฺนฺติ ๑  
 สมฺคฺคชาตกำ ทสมี ๑

### ๑๑ ปุติมส์ชาตกำ

- [๑๓๐๑] น โช รุจฺจติ เม อาหิ ปุติมส์สฺส เปกฺขนา  
 เอตาหิสฺสา สขารสฺมา อารกา ปรีวชฺชเย ๑  
 [๑๓๐๒] อุมฺมตฺติกา อยํ เวณิ วณฺเณติ ปตีโน สธี  
 ปชฺฌมายิ ปฏฺฐิคจฺจนฺตี อาคตํ เมณฺฑมาตฺรํ ๑  
 [๑๓๐๓] ตวํ ไชลฺลี สมฺม อุมฺมตฺโต หุมฺเมโธ อวิจกฺขเณ  
 โส<sup>๕</sup> ตวํ มตฺถลยํ กตฺวา อกาเลน วิเปกฺขลฺลี ๑

๑ ม. ฐมมมูกุกมม ๑    ๒ ม. อกริยรรูป ปมฺหาที ๑    ๓ ม. น หตฺถิ ๑  
 ๔ ย. เอตฺถปมฺตฺโต ๑    ๕ ม. โย ๑

- [๑๓๐๔] น อกาล วิเปกฺเขยย กาล เปกฺเขยย ปณฺฑิตโต  
 ปุติมฺโสว ปชฺฌายิ โย อกาล วิเปกฺขติ ฯ
- [๑๓๐๕] ปิยํ โข อาสิ เม โหตุ ปุณฺณปตฺตํ ททาหิ เม  
 ปติ สญฺชิวโต มยหํ เอยยาสิ ปิยปุจฺฉิตา<sup>๑</sup> ฯ
- [๑๓๐๖] ปิยํ โข อาสิ เต โหตุ ปุณฺณปตฺตํ ททามิ เต  
 มหตา ปริวารเณ เอสฺสํ กยฺราหิ โภชนํ ฯ
- [๑๓๐๗] กิํโส ตฺยหํ ปริวารโ ยลํ กาทามิ โภชนํ  
 กิํนามกา จ เต สพฺเพ เต<sup>๒</sup> เม อกฺขาหิ ปุจฺฉิตา ฯ
- [๑๓๐๘] มาลียอ จตุรฺกฺโข จ ปิงฺคิโย อถ ชมฺพุโก  
 เอทิสอ มยหํ ปริวารโ เตลํ กยฺราหิ โภชนํ ฯ
- [๑๓๐๙] นิกฺขนฺตาย อคารสฺมา ภณฺทกมฺปิ วินสฺสติ  
 อโรคํ อาสิโน วชฺชํ อิเชว วส มา คมาติ ฯ
- ปุติมฺสชาตกั เอกาทสมํ ฯ

### ๑๒ ททฺทรชาตกั

- [๑๓๑๐] โย เต ปุตฺตเก อกฺขาหิ ทินฺนภตฺโต อทฺฐเก  
 ตสฺมี ทาจา<sup>๓</sup> นิปาเตหิ มา เต มุญฺจิตฺถ ชิวโก ฯ
- [๑๓๑๑] อากิณฺณลฺุทฺเท ปุริโส ธาติโจลว มกฺขิตโต  
 ปเทลํ ตํ น ปสฺสามิ ยตฺถ ทาจา นิปาตเย ฯ
- [๑๓๑๒] อกตณฺณสฺส ปสฺสส นิจจํ วิวรทลฺสิโน  
 สพฺพณฺเจ ปจฺวี ทชฺชา เนว นํ อภีรทเย ฯ
- [๑๓๑๓] กิณฺุ สฺพาหุ ตฺรมาทรูโป  
 ปจฺจากโตสิ สท มาณวณ

๑ ม. ปิยปุจฺฉิกา ฯ

๒ ม. ตํ ฯ

๓ ม. ทาจํ ฯ

- กิ กิจจมตถํ อิตมตถิ ตุยหํ  
 อกฺขาหิ เม ปุจฺฉิโต เอตมตถํ ฯ  
 [๑๓๑๔] โย เต สขา ททุทโร สาธุรูป  
 ตสฺส วธํ ปริสงฺกามิ อชฺช  
 ปุริสสฺส กมฺมายตนาหิ สุตฺวา  
 นาหํ สฺขี ททุทโร อชฺช มณฺเฑ ฯ  
 [๑๓๑๕] กานิสฺส กมฺมายตนาหิ อสฺสุ  
 ปุริสสฺส วุตฺติสโมธานตาย  
 กํ วา ปฏฺิณฺณํ ปุริสสฺส สุตฺวา  
 ปริสงฺกสิ ททุทโร มาณเวน ฯ  
 [๑๓๑๖] จินฺดฺณา กฺลิ่งคา จริตา วณฺิชฺชา  
 เวตฺตจาโร<sup>๑</sup> สงฺกุปฺเถปิ จินฺดฺเณ  
 นนฺเฑหิ จินฺดฺนํ สห วากุเรหิ<sup>๒</sup>  
 ทณฺเฑน ยุกฺทมฺปิ สมชฺชมชฺเฌ ฯ  
 [๑๓๑๗] พนฺธา<sup>๓</sup> กุสิกา<sup>๔</sup> มิตมาพฺุทเณ  
 อกฺขา ชิตา<sup>๕</sup> สณฺณโม อพฺภาตีโต  
 อปฺปหิตํ<sup>๖</sup> ปุพฺผกํ<sup>๗</sup> อทฺตมฺรตฺตํ  
 หตฺถา อทฺตมา ปิณฺทปฏฺิคฺคเณ ฯ  
 [๑๓๑๘] ตานิสฺส กมฺมายตนาหิ อสฺสุ  
 ปุริสสฺส วุตฺติสโมธานตาย  
 ยถา อยํ ทิสฺสติ โลมปิณฺโฑ  
 คาโว หตา กิ ปน ททุทธสฺสาติ ฯ  
 ททุทธชาตกํ ทวาทสมํ ฯ

๑ ม. เวตฺตจโร ฯ  
 ๕ ย. จิตา ฯ

๒ สී. ย. วากุเรหิ ฯ ๓ ม. พนฺธา ฯ  
 ๖ สී. ย. อพฺพุทิตํ, ม. อพฺพาทิตํ ฯ

๔ สී. ย. กุสิงฺกา ฯ  
 ๗ ม. ปุพฺผกํ ฯ

ตสฺสุทฺททานํ

วรคิซฺฌม สมชฺชนํ หํสวโร  
 นิธิสวฺหย หาริต ปาตลโก  
 อชฺรามร ชงฺก ติตฺติกฺข กุโธ  
 อถ ทฺวาทส เปกฺขน ททฺทริภี<sup>๑</sup> ฯ

นวกนิปาตํ นิฏฺฐจิตํ ฯ

---

๑ ม. ททฺทริภีติ ฯ

# ทสกนิปาตชาตกั

## ๑ จตุทวารชาตกั

- [๑๓๑๙] จตุทวารมัท นครํ                      อายสํ ทพฺพโตรณํ<sup>๑</sup>  
          โอรุทฐปฏฺฐิรุทฺโธสมิ                    ก็ ปาปํ ปกตํ มยา ฯ
- [๑๓๒๐] สพฺเพ อปฺพิตา ทวารา                โอรุทฺโธสมิ ยถา ทิโส  
          กิมาธิกรณํ ยกฺข                        จกฺกามาณิหโต อหํ ฯ
- [๑๓๒๑] ลทฺธา สตสฺสสฺสํ                        อติเรกานิ วิสฺติ  
          อนุกมฺปกานํ ฌาตีนํ                    วจนํ สมฺมณากริ ฯ
- [๑๓๒๒] ลงฺขี สมฺมทํ ปกฺขนฺทิ                    สาครํ อปฺปสิทฺธิยํ<sup>๒</sup>  
          จตุทฺพิ อญฺจชฺฌคมา                    อญฺจาภิปิ จ โสฬสํ ฯ
- [๑๓๒๓] โสฬสํ จ พตฺตีส                        อตรฺริจฺจํ จกฺกมาสโท  
          อิจฺฉาหตฺสสฺสํ โปสฺสส                    จกฺกํ ฆมฺติ มตฺถเก ฯ
- [๑๓๒๔] อุปริ วิสาลํ ทฺพฺปฺรํ                      อิจฺฉาวิสฺตคามินํ<sup>๓</sup>  
          เย จ ตํ อนฺคิซฺฌนฺติ                    เต โหนฺติ จกฺกธาริโน ฯ
- [๑๓๒๕] พหฺมณฺฑํ อวหาเย                      มคฺคํ อปฺปฏฺฐิเวกฺขิเย  
          เยสํ เจตํ อสงฺขาตํ                    เต โหนฺติ จกฺกธาริโน ฯ
- [๑๓๒๖]                      กมฺมํ สเมกฺเข วิปฺลนฺจ โภคํ  
          อิจฺจํ น เสเวเยย อนตฺถสณฺพิตํ  
          กเรเยย วากฺยํ อนุกมฺปกานํ  
          ตํ ตาทิสํ นาตีวเตเยย จกฺกํ ฯ
- [๑๓๒๗] กิวิจฺรินฺฑํ เม ยกฺข                      จกฺกํ ลิริสิ จสฺสติ  
          กตี วสฺสสฺสสฺสํ                        ตมฺเม อกฺขาหิ ปฺจฺจฺจิโต ฯ

๑ ม. ทพฺพปการํ ฯ

๒ ม. อปฺปสิทฺธิกํ ฯ

๓ ม. อุปริ วิสาลา ทฺพฺปฺรา อิจฺฉาวิสฺตคามินํตีปิ ขายตี ฯ

[๑๓๒๘] อติสโร อจจสโร<sup>๑</sup> มิตฺตวินฺท สุโณหิ เม  
 จกฺกนฺเต ลีรลฺลิมาวีหุ<sup>๒</sup> น ตํ ชีวํ ปโมกฺขลิตฺติ ฯ  
 จตุทวารชาตกั ปจฺมํ ฯ

## ๒ กณฺหชาตกั

[๑๓๒๙] กโณห วตายํ ปุริโส กณฺหํ ภูณฺชติ โภชนํ  
 กณฺห ภูมิปฺปเทสสฺมี น มยฺหํ มนโส ปิโย ฯ  
 [๑๓๓๐] น กโณห ตจฺจสา โหติ อนฺโตสฺสโร หิ พฺรหฺมณฺเ  
 ยสฺมี ปาปา นิ กมฺมานิ สเว กโณห สฺชมฺปติ ฯ  
 [๑๓๓๑] เอตลฺลิมํ เต สฺสปิเต ปฏฺฐิรूपे สฺสภาลิตเ  
 วรํ พฺรหฺมณฺเต เต ทมฺมิ ยงฺกิลฺลิจิ มนลฺลิจฺฉลฺลิตฺติ ฯ  
 [๑๓๓๒] วรณฺจ เม อโท สกฺก สพฺพภูตฺตานมิลฺลสฺสร  
 สฺสนิกฺโกธํ สฺสนิทฺโถลํ นิลฺโลภํ วุตฺติมตฺตโน  
 นิเสนฺนหมภิกงฺขามิ เอเต เม จตุโร วเร ฯ  
 [๑๓๓๓] กิณฺหุ โภเช วา โทเส วา โลภเ สเนหเว พฺรหฺมณฺเ  
 อาทินวํ [๓] สมฺมสลฺลิตฺติ<sup>๔</sup> ตมฺเม อกฺขาหิ ปุจฺฉิตฺติ ฯ  
 [๑๓๓๔] อปฺโป หุตฺวา พหุ โหติ วทฺตมเต สเ อชนฺติไซ  
 อาสงฺคิตฺติ<sup>๕</sup> พหุปายาโส ตสฺมา โภธํ น โรจเย ฯ  
 [๑๓๓๕] ทุฏฺฐสฺส ผรุสฺสา<sup>๖</sup> วาจา ปรามาสเ อนนฺตรา  
 ตโต ปาณิ ตโต ทณฺโท สตฺถสฺส ปรมา คติ  
 โทโส โภธสมฺภุจฺฉานเ ตสฺมา โทลํ น โรจเย ฯ  
 [๑๓๓๖] อาโลปสาหสาการา<sup>๗</sup> นิกติ วณฺจนานิ จ  
 ทิสฺสนฺติ โลภณฺนเมสุ ตสฺมา โลภํ น โรจเย ฯ

๑ ม. ปจจสโร ฯ ๒ ม. ลีรลลิมาวีหุ ฯ ๓ ม. เอตถนฺตรา ตวณฺติ ทิสฺสติ ฯ  
 ๔ ม. ปสฺสลฺลิตฺติ ฯ ๕ ม. อาสงฺคิตฺติ ฯ ๖ ลี. ย. ปจฺมา ฯ  
 ๗ อฏฺฐกถายํ อโลปสาหสาการาติ ทิสฺสติ ฯ

- [๑๓๓๗] เสฺนหฺสงฺคนฺธิตา<sup>๑</sup> คนฺธา เสฺนติ มโนมยา ปุณฺ  
เต ภูสํ อุปฺตาเปฺนฺติ ตสฺมา เสฺนหํ น โจรเย ๑
- [๑๓๓๘] เอตสฺมี เต สฺลปิเต ปฏฺฐิรฺูเป สฺมาสิเต  
วรั พฺราหฺมณฺ เต ทมฺมิ ยงฺกิณฺจิ มนฺสิจฺฉลฺสิ ๑
- [๑๓๓๙] วรณฺเจ เม อโท สกฺก สพฺพภูตानมฺิสฺสร  
อรณฺเณ เม วิหฺรโต นิจฺจํ เอกวิหฺาริโน  
อาพาธา น<sup>๒</sup> อุปฺปชฺเชยฺยํ อนฺตรายกรา ภูสา ๑
- [๑๓๔๐] เอตสฺมี เต สฺลปิเต ปฏฺฐิรฺูเป สฺมาสิเต  
วรั พฺราหฺมณฺ เต ทมฺมิ ยงฺกิณฺจิ มนฺสิจฺฉลฺสิ ๑
- [๑๓๔๑] วรณฺเจ เม อโท สกฺก สพฺพภูตानมฺิสฺสร  
น มโน วา สรีรั วา มงฺกุเต<sup>๓</sup> สกฺก กสฺสจฺ  
กทาจิ อุปฺหณฺเณถ เอตํ สกฺก วรั วเรติ ๑

กณฺหชาตกั ทฺติยํ ๑

### ๓ จตฺโปสถชาตกั<sup>๔</sup>

- [๑๓๔๒] โย โภปเนยฺเย น กโรติ โภป  
น กุชฺฌติ สฺปฺบุรีโส กทาจิ  
กุทฺโรปิ โส นวิกโรติ โภป  
ตํ เว นรํ สมณฺมาหุ โลเก ๑
- [๑๓๔๓] โอนฺทโร โย สหเต ชฺิมจฺฉํ  
ทนฺโต ตปฺสฺสี มิตฺปานโกชฺโน  
อาหารเหตุ น กโรติ ปาปํ  
ตํ เว นรํ สมณฺมาหุ โลเก ๑

๑ ม. สํกฺธิตา ๑ ๒ ม. มา ๑ ๓ ม. มํ กเต ๑

๔ ม. จตฺโปสฺถียชาตกั ๑ เอวมฺฺปริปี ๑

- [๑๓๔๔] ขิฑฑำ รตี วิปชหิตตวาน สฬพ  
 น จาลิกำ ภาสติ กิณจิ โลเก  
 วิภูสนนญจานา วิรโต เมถุนสมา  
 ตัม เว นรํ สมณมาหุ โลเก ฯ
- [๑๓๔๕] ปริคคหํ โลภามมญจ สฬพ  
 โย เว ปริณญาย ปริจจเซติ  
 ทนตัม จิตตตตัม อมมํ นีราลํ  
 ตัม เว นรํ สมณมาหุ โลเก ฯ
- [๑๓๔๖] ปุจจาม กตตารมโนมปญณ<sup>๑</sup>  
 กถาสุ โน วิคคโห อตถิ ชาโต  
 ฉินฺทชฺช กงฺขํ วิจิกจฺจิตานิ  
 ตทชฺช กงฺขํ วิตเรมุ สฬเพ ฯ
- [๑๓๔๗] เย ปณฺฑิตา อตถทสา ภวนฺติ  
 ภาสนฺติ เต โยนิโส ตตถ กाल  
 กถนฺนุ กถานํ อภาสิตานํ  
 อตถํ นเยยฺยํ กุสลา ชนินฺทา ฯ
- [๑๓๔๘] กถํ หเว ภาสติ นาคราชา  
 ครุโฬ ปน เวนเตยโย กิมาห  
 คนฺธพพราชา ปน กิ วเทสิ  
 กถํ ปน กุรฺนํ ราชเสฏฺโฐ ๑
- [๑๓๔๙] ชนฺตี หเว ภาสติ นาคราชา  
 อปฺปาหารํ ครุโฬ เวนเตยโย  
 คนฺธพพราชา รติวิปฺพานํ  
 อภิณฺจนํ กุรฺนํ ราชเสฏฺโฐ ๑

๑ ม. กตตารมโนมปญณํ ฯ



- [๑๓๕๐] สพุพานิ เอตานิ สุภาสิตานิ  
 น เหตุถ พุพฺภาสิตมตฺถิ กิณฺจิ  
 ยสฺมิณฺจ เอตานิ ปตฺติภูจิตานิ  
 อรารณพฺภา<sup>๑</sup> สุสโมหิตานิ  
 จตฺพุภิ ฐมฺเมหิ สมงฺคิภูตํ  
 ตํ เว นรํ สมณฺมาหุ โลเก ฯ
- [๑๓๕๑] ตุवं หิ<sup>๒</sup> เสฏฺโฐ จ ตวมนฺตฺตโรสิ  
 ตุवं ฐมฺมคฺช ฐมฺมวิฑู สุเมโธ  
 ปณฺณาย ปณฺหํ สมวិคฺคเหตุวา<sup>๓</sup>  
 อจฺเจชฺชช<sup>๔</sup> ธีโร วิจิกิจฺจิตานิ  
 อจฺเจชฺชช<sup>๕</sup> กงฺขํ วิจิกิจฺจิตานิ  
 จินฺนเท<sup>๕</sup> ยถา นาคทนต์ํ ขเรณ ฯ
- [๑๓๕๒] นีลุปฺปลามํ วิมลํ อนคฺฆํ  
 วตฺถํ อิทํ ฐมฺสฺमानวณฺณํ  
 ปณฺหสฺส เวยฺยากรณฺน ตฺสุฏฺโฐ  
 ททามิ เต ฐมฺมปฺปูชาย ธีร ฯ
- [๑๓๕๓] สุวณฺณมालํ สตปตฺตผลฺลิตํ  
 สเกสรํ รตฺนสทฺสสมณฺติตํ  
 ปณฺหสฺส เวยฺยากรณฺน ตฺสุฏฺโฐ  
 ททามิ เต ฐมฺมปฺปูชาย ธีร ฯ
- [๑๓๕๔] มณฺเฑ อณคฺฆํ รุจิริํ ปภสฺสรํ  
 กณฺจาวสตฺตํ มณฺนิฏฺฐิตมฺเม  
 ปณฺหสฺส เวยฺยากรณฺน ตฺสุฏฺโฐ  
 ททามิ เต ฐมฺมปฺปูชาย ธีร ฯ

๑ อารารณภยาตีปิ อราปนเพยตีปิ, ม. อารารณภยา ฯ ๒ ลี. ย. ตุवं นุ ฯ

๓ ม. สมวคคเหตุวา ฯ ๔ ม. อจเจชชจ ฯ ๕ ม. จุนโท ฯ

- [๑๓๕๕]      ควัม สหสฺสํ อุตฺถวญจ นาคํ  
                   อาชณฺณยฺยตุเต จ รเถ ทส อิเม  
                   ปณฺหสฺส เวยยากรณฺน ตฺยฺยโฉ  
                   ททามิ เต คามวราณี โสฬส ๗
- [๑๓๕๖]      สารีปฺตุโต ตทา นาคो สฺปนฺนเณ ปน โกลีโต  
                   คณฺฐพฺพราชา อนฺรุทฺโธ ราชชา อานนฺทปณฺฑีโต  
                   วิฑฺฐโร โพธิสฺสโตว                    เอวํ ชาเรถ ชาตกนฺตึ ๗  
   จตุเปสฺสชาตกัม ตติยํ ๗

## ๔ สงฺขชาตกัม

- [๑๓๕๗]      พหุสฺสุโต สฺตมฺโมลลิสฺส สงฺข  
                   ทิกฺขจฺจา ตยา สมณพฺพรหมณฺณา จ  
                   อถกฺขณฺน ทสฺสยเส วิลาปํ  
                   อณฺโณ นุ โโก เต ปฏิมฺนตฺโต มยา ๗
- [๑๓๕๘]      สุพฺภา<sup>๑</sup> สุภา สฺปปฏิมฺมุทฺตกมฺพุ<sup>๒</sup>  
                   ปคฺคยฺห โสวณฺณมยฺย ปาฏฺฐิยา  
                   ภุชฺชสฺสุ ภาตฺตํ อิติ มํ วเทติ  
                   สทฺธา วิตฺตทา<sup>๓</sup> ตมฺหํ โนติ พฺรุมิ ๗
- [๑๓๕๙]      เอตาทิสํ พฺพรหมณฺ ทิสฺวาน ยกฺขํ  
                   ปฺจุเจยฺย โปโส สฺขมาสฺसानเ<sup>๔</sup>  
                   อฺภูเจติ นํ ปณฺชลิกาภิปฺจุจ  
                   เทวี นฺลิสฺส ตฺวํ อฺุท มานุสฺสึนุ ๗

๑ ม. สุพภุ ๗

๒ ม. สฺปปฏิมฺมุทฺตกมฺพุ ๗

๓ ลี. ย. จิตฺตา ๗

๔ ม. สฺขมาลิสฺसानเ ๗

- [๑๓๖๐] ยํ ตํวํ สุขเขนาภิสเมกฺขเส มํ  
 ภุญฺชสฺส ภตฺตํ อิติ มํ วเทสิ  
 ปุจฺฉามิ ตํ นาริ มหानุภาเว  
 เทวี นุสิ ตํวํ อุกฺท มานุสีนุ ๗
- [๑๓๖๑] เทวี อหํ สงฺข มหानุภาวา  
 อีชาคตา สาครวาริมชฺเฌ  
 อนุกมฺปิกา โน จ ปทฺฐจฺจิตฺตา  
 ตเวว อตฺถาย อีชาคตาสฺมิ ๗
- [๑๓๖๒] อีชนนฺพานํ สยนาสนนฺจ  
 ยานานิ นานาวิธานิ สงฺข  
 สพฺพสฺส ตฺยาหํ ปฏฺฐิปาทยามิ  
 ยงฺกิญฺจิ ตฺยหํ มนสาภิปตฺถิตํ ๗
- [๑๓๖๓] ยงฺกิญฺจิ ยิฏฺฐจฺจ หุตฺถจฺจ มยฺหํ  
 สพฺพสฺส โน อีสฺสรา ตํวํ สุกตฺเต  
 สฺสโสณิ สฺพภา สุวึลลากมชฺเฌ<sup>๑</sup>  
 กิสฺส เม กมฺมสฺส อयํ วิปาโก ๗
- [๑๓๖๔] ฆมฺเม ปเถ พฺราหฺมณฺ อเอกภิกฺขุํ  
 อฺคฺคฺสภฺจฺปาหํ<sup>๒</sup> ตฺลิตํ กิลนฺตํ  
 ปฏฺฐิปาทฺยิ สงฺข อฺปาหนานิ<sup>๓</sup>  
 ส่า ทกฺขิณา กามทฺหา ตวชฺช ๗
- [๑๓๖๕] ส่า โหตุ นาวา ผลกฺวปฺนฺนา  
 อนวสฺสฺตา เอรกวาตฺยฺตฺตา  
 อณฺณสฺส ยานสฺส น เหตุถ ภูมि  
 อชฺเชว มํ โมลีนี ปาปยสฺส ๗

๑ ม. สฺพภมฺ สุวึลลากมชฺเฌ ๗ ๒ สී. ม. อฺคฺคฺสภฺจฺปาหํ ๗ ๓ สී. ย. อฺปาหนานิ ๗

[๑๓๖๖]      สา ตุมฺหจจิตฺตา สุมฺนา ปตีตา  
                   นาวํ สฺจิจิตฺตํ อภินิมฺมิติวา  
                   อาทาย สงฺขํ ปุริเสน สหฺธี  
                   อุปานยํ นคฺรํ สาธฺรุมฺมนฺติ ฯ  
   สงฺขชาตกํ จตฺตํ ๑

### ๕ จุลลโพธิชาตกั

[๑๓๖๗]	โย เต อิมํ วิสาลกฺขํ	ปิยํ สมฺมิลฺลหาสนิํ <sup>๑</sup>
	อาทาย พลา คจฺเจยฺย	กี นุ กยิราสิ พฺรหฺมณฺ ๑
[๑๓๖๘]	อุปฺปชฺเช <sup>๒</sup> เม น มฺญเจยฺย	น เม มฺญเจยฺย ชิวฺโต
	รชฺว์ วิปฺปลา วุญฺจิ	ชิปฺปเมว นินฺวารเย ๑
[๑๓๖๙]	ยนฺนุ ปุพฺเพ วิกตฺถิตฺไ <sup>๓</sup>	พลมฺหิว อปฺสฺสิตฺไ
	สฺวาชฺช ตฺถนฺทิกโตทานิ	สงฺฆาภูมिํ สิพฺพมจฺฉสิ ๑
[๑๓๗๐]	อุปฺปชฺชิ เม น มฺญจฺจิตฺถ	น เม มฺญจฺจิตฺถ ชิวฺโต
	รชฺว์ วิปฺปลา วุญฺจิ	ชิปฺปเมว นินฺวารยํ ๑
[๑๓๗๑]	กิณฺเต อุปฺปชฺชิ โน มฺญจฺจิ	กิณฺเต น มฺญจฺจิ ชิวฺโต
	รชฺว์ วิปฺปลา วุญฺจิ	กตมํ ตวํ นินฺวารยํ ๑
[๑๓๗๒]	ยมฺหิ ชาเต น ปสฺสตี	อชาเต สาธฺรฺ ปสฺสตี
	โส เม อุปฺปชฺชิ โน มฺญจฺจิ	โกโร ทุมฺเมชฺโคจโร ๑
[๑๓๗๓]	เยน ชาเตน นนฺทนฺติ	อมิตฺตา ทุกฺขเมสิโน
	โส เม อุปฺปชฺชิ โน มฺญจฺจิ	โกโร ทุมฺเมชฺโคจโร ๑

๑ สํลิลหาสนินฺนุติปิ ปาโจ, ส. ย. สมฺมิลฺลหาสนิํ, ม. สมฺหิตภาสินิํ ๑

๒ ส. ย. อุปฺปชฺช ๑      ๓ ม. วิกตฺถิตฺไ ๑

- [๑๓๗๔] ยสฺมิณฺจ ชายมานสฺมี สทตฺถํ นาวพฺุชฺฌติ  
 โส เม อุปฺปชฺชติ โน มฺุณฺจติ โโกโร ทุมฺเมธโคจโร ฯ
- [๑๓๗๕] เยนาภิกฺุโต กุสลํ ชหาติ  
 ปรกฺกเร วิปฺลณฺจาปิ อตฺถํ  
 ส ภีมเสโน พลวา ปมทฺุทิ  
 โโกโร มหาราช น เม อมฺุจฺจถ ฯ
- [๑๓๗๖] กิฏฺฐสฺมี มตฺถมานสฺมี<sup>๑</sup> ปาวโก นาม ชายติ  
 ตเมว กิฏฺฐํ ทหติ ยสฺมา โส ชายเต คินิ ฯ
- [๑๓๗๗] เอวํ มนฺุทสฺส เปสฺสฺส พาลสฺส อวิชานโต  
 สารมฺภา ชายเต โโกโร โสปิ เตเนว ทฺุยหติ ฯ
- [๑๓๗๘] อคฺคิวิ ตินฺนกิฏฺฐสฺมี โโกโร ยสฺส ปวทฺุณฺนติ  
 นิหิยติ ตสฺส ยโส กาทฺ์ปฺกฺุเขว จนฺุทิมมา ฯ
- [๑๓๗๙] อนินฺุโท<sup>๒</sup> ฐุมเกตฺุว โโกโร ยสฺสฺฐปฺสฺมมฺติ  
 อาปฺุรฺติ ตสฺส ยโส สฺกฺุทปฺกฺุเขว จนฺุทิมมาติ ฯ

จฺุลฺลโพิชชาตกั ปณฺจมํ ฯ

### ๖ มณฑุทพฺยชาตกั<sup>๓</sup>

- [๑๓๘๐] สตฺตาทเมวาทํ ปสฺนฺนจิตฺโต  
 ปุณฺณตฺถิโก อาจริ<sup>๔</sup> พฺุรหฺมจฺริยํ  
 อถาปรํ ยํ จริตํ มมฺยิทํ<sup>๕</sup>  
 วสฺสานิ ปณฺณาส สฺมาธิกาณิ  
 อกามโก วาปิ อหํ จรามิ

๑ ยฺ. มนฺุถมานสฺมี ฯ

๒ ม. อนโธ ฯ ๓ สฺ. ม. กณฺุททปายนชาตกั ฯ

๔ ม. อาจรี ฯ

๕ ม. มเมทํ, ยฺ. มมายิทํ ฯ

- [๑๓๘๑]
   
 เอเตน สจฺเจน สุวตฺถิ โหตุ
   
 หตฺ ฺวิสํ ชีวตฺ ฺยณฺณทตฺโต ๑
   
 ยสฺมา ทานํ นาภินนฺทึ กทาจิ
   
 ทิสฺวานหํ อติถึ วาสกาเล
   
 น จาปิ เม อปฺปิยตํ อเวทฺ
   
 พหุสฺสุตา สมนฺพราหฺมณา จ
   
 อกามโก วาปิ อหํ ทหามิ
   
 เอเตน สจฺเจน สุวตฺถิ โหตุ
   
 หตฺ ฺวิสํ ชีวตฺ ฺยณฺณทตฺโต ๑
   
 [๑๓๘๒]
   
 อาสีวิโส ตาต ปฺหุตเตโช
   
 โย ตํ อทฺสี พิฬารา อุทฺทจจ<sup>๑</sup>
  
 ตสฺมิณฺจ เม อปฺปิยตาย อชฺช
   
 ปิตริ จ เต นตฺถิ โกจิ วิเสโส
   
 เอเตน สจฺเจน สุวตฺถิ โหตุ
   
 หตฺ ฺวิสํ ชีวตฺ ฺยณฺณทตฺโต ๑
   
 [๑๓๘๓]
   
 สนฺตา ทนฺตา เย จ<sup>๒</sup> ปรีพพชนฺติ
   
 อณฺณตฺร กณฺหา อนกามรฺูปา<sup>๓</sup>
  
 ทิปายน กิสฺส ชิคฺคจฺจมาโน
   
 อกามโก จรฺลสิ พฺรหฺมจฺริยํ ๑
   
 [๑๓๘๔]
   
 สทฺธาเย นิกฺขมฺม ปฺน นิวตฺโต
   
 โส เอพฺมุโค จปฺโล<sup>๔</sup> วตฺตายํ
   
 เอตสฺส วาทสฺส ชิคฺคจฺจมาโน
   
 อกามโก จรามิ พฺรหฺมจฺริยํ
   
 วิญฺญูปสฺตถฺถจฺจ สตถฺจ จานํ

๑ ม. อทฺสี สจฺรา อุทฺจจ ๑ ๒ ม. ทนฺตาเยว ๑ ๓ ม. นตฺถากามรฺูปา ๑  
 ๔ ม. เอพฺมุโคว พาลो ๑

- เอมปหํ ปุณฺณกโร ภวามิ ฯ  
 [๑๓๘๕] สมณฺเณ ตุํ พฺราหฺมณฺเณ อหฺติเก จ  
 สนฺตปฺปยาสิ อนฺนปาเนน ภิกฺขุํ  
 โอปานภฺตํว ฆรํ ตวยิํ  
 อนฺเนน ปาเนน อุเปตฺรูปิ  
 อถ กิสฺส วาทสฺส ชิกฺขุจฺจมาโน  
 อกามโก ทานมิมํ ททาสิ ฯ  
 [๑๓๘๖] ปิตโร จ เม อาสุ<sup>๑</sup> ปิตามหา จ  
 สทฺธา อหุ<sup>๒</sup> ทานปตี วทณฺญ  
 ตํ กุลวตฺตํ<sup>๓</sup> อนฺวตฺตมาโน  
 มาหํ กุเล อนฺติมคณฺธิโน<sup>๔</sup> อหุํ  
 เอตสฺส วาทสฺส ชิกฺขุจฺจมาโน  
 อกามโก ทานมิมํ ททามิ ฯ  
 [๑๓๘๗] ทหฺรี กุมาริ อสมตฺถปณฺณํ  
 ยนฺตानยิ ฌาติกุลา สุกตฺเต  
 น จาปิ เม อปฺปิยตํ อเวทิ  
 อณฺณตฺร กามา ปริจารยนฺตา<sup>๕</sup>  
 อถ เกน วณฺเณน มยา หิ<sup>๖</sup> โภทิ  
 สํวสธมฺไม อหุ เอวฺวโป ฯ  
 [๑๓๘๘] อารา ทูเร นยิธ กทาจิ อตฺถิ  
 ปรมฺปฺรา นาม กุเล อิมสฺมี  
 ตํ กุลวตฺตํ อนฺวตฺตมานา  
 มาหํ กุเล อนฺติมคณฺธิเน อหุํ  
 เอตสฺส วาทสฺส ชิกฺขุจฺจมานา

๑ ม. อาสุ<sup>๑</sup> ฯ ๒ ม. อหุ<sup>๒</sup> ฯ ๓ ม. กุลวตฺตํ ฯ เอมฺปฺริปิ ฯ

๔ สී. คณฺธิเน, ม. อนฺติมคณฺธิโน ฯ ๕ สී. ยุ. ปริจารยนฺตี ฯ ๖ ม. เต ฯ

อกามิกา ปฏัจจรามิ<sup>๑</sup> ตฺยุหํ ๑  
 [๑๓๘๙] มณฺหพฺพย ภาสิสฺสํ อภาสเนยฺย<sup>๒</sup>  
 ตํ ขมฺยตํ ปุตฺตเหตุ มมชฺช<sup>๓</sup>  
 ปุตฺตเปมา นยิธ ปรตฺติ ภิณฺฉิ  
 โส โน อยํ ชีวติ ยถฺยทตฺโตติ ๑

มณฺหพฺพยชาตกัม ฃนฺนํ ๑

### ๗ นิโครธชาตกัม

[๑๓๙๐] น วาหเมตํ<sup>๔</sup> ชานามิ โกวายํ กสฺส จาริ วา<sup>๕</sup>  
 ยถา สาทฺโฆ วทึ<sup>๖</sup> เอวํ นิโครธ ภิณฺฉิ มณฺณลฺลิตฺติ ๑  
 [๑๓๙๑] ตโต คลวินีเตน ปุริสา นีหริสฺสุ มํ  
 ทตฺวา มุขปฺปหารานิ สาชสฺส วจนํ กรา ๑  
 [๑๓๙๒] เอตาทิสํ ทุมฺมตฺตินา อกตตฺตณฺณ<sup>๗</sup> ทุพฺพิทา  
 กตํ อนริยํ สาเชน สชินา เต ชนาธิป ๑  
 [๑๓๙๓] น วาหเมตํ ชานามิ นปิ เม โภจิ สํสฺติ  
 ยํ เม ตวํ สมฺม อกฺขาลิ สาเชน กทฺตมฺน<sup>๘</sup> กตํ ๑  
 [๑๓๙๔] สชินํ สาทฺวิงฺกโร มม สาชสฺส จูมฺยํ  
 ตวํ โนสิสฺสริยํ ทาทา มนฺุสฺเสสฺสุ มหคฺคตํ<sup>๙</sup>  
 ตฺยุหฺมทา<sup>๑๐</sup> ลพฺพิทา อิทฺติเอตฺถ เม นตฺติ สํสโย ๑

๑ ลี. พทฺจจรามิ, ม. ปทฺจจรามฺหิ ๑    ๒ ม. มณฺหพฺพย ภาสิ ยมภาสเนยฺย ๑  
 ๓ ม. ปุตฺตเหตุ มชฺช ๑    ๔ ลี. จาหเมตํ ๑    ๕ ม. วาติ วา ๑  
 ๖ ม. จริ ๑    ๗ ม. อกตตฺตณฺน ๑    ๘ ม. การณํ ๑  
 ๙ ม. มหนฺตตํ ๑    ๑๐ ม. ตฺยามา ๑



- [๑๓๙๕] ยถาปิ วีหัง อคฺคิสฺมี ทายหติ น วิรุหติ  
 เอวํ กตํ อสปรุริเส นสฺสติ น วิรุหติ ๑
- [๑๓๙๖] กตญญุมฺหิ จ โปสฺมฺหิ ลีลวนฺเต อริยวฺตฺติเน  
 สุเขตเต เวย พิชานิ กตํ ตมฺหิ น นสฺสติ ๑
- [๑๓๙๗] อิมญจ<sup>๑</sup> ชมฺมํ เนกตีกํ อสปรุริสจฺจินฺตํ  
 ทนฺนตฺถ สาขํ สตฺตตีหิ นาสฺส อิจฺฉามิ ชีวิตํ ๑
- [๑๓๙๘] ชมตฺสฺส มหาราช ปาณา ทุปรุปฏิอานยา<sup>๒</sup>  
 ชม เทว อสปรุริสสฺส นาสฺส อิจฺฉามหํ วรํ ๑
- [๑๓๙๙] นิโครธเมว เสเวยฺย น สาขมฺปสํเส  
 นิโครธสฺมี มตํ เสยโย ยญฺเจ สาขสฺมิ ชีวิตนฺติ ๑
- นิโครธชาตกํ สตฺตมํ ๑

### ๘ ตกฺกอลชาตกํ

- [๑๔๐๐] น ตกฺกอลา สนฺติ น อาลุปานิ<sup>๓</sup>  
 น วิลาลิโย น กลมฺพานิ ตาต  
 เอโก อรณฺณมฺหิ สฺถานมฺชฺฉเม  
 กิมตฺถิโก ตาต ขณฺณสิ กาสฺสุ ๑
- [๑๔๐๑] ปิตามโห ตาต สฺหุพฺพลโ ไเต  
 อเนกพฺยาริหิ ทุกฺเขหิ มฺภูจฺไ  
 ตมฺชฺชหํ นิกฺขณฺนิสฺสามิ โสพฺเภ  
 น หิสฺส ตํ ชีวิตํ โรจยามิ ๑
- [๑๔๐๒] สงฺกปฺปเมตํ ปฏฺฐิลทฺฐปาปกํ  
 อจฺจาหิตํ กมฺมํ กโรสิ ลุทฺหํ

๑ ม. จสทฺโท นตฺถิ ๑

๒ ม. นปฺฏิอานยา ๑

๓ ม. อาลฺวานิ ๑

- มยาปี ตาต ปฏิลจฺจนเส ตฺวํ  
 เอตาทิสํ กมฺม ชฺรูปนํโต  
 ตํ กุลวตฺตํ อญฺวตฺตมาโน  
 อหฺมปิ ตํ นิกฺขณิสฺสามิ โสฬฺเภา ฯ
- [๑๔๐๓] ผรุสฺสาคิ วาจาคิ ปกฺกพฺพมาโน  
 อาสชฺช มํ ตฺวํ วทเส กุมาร  
 ปุตฺโต มมํ โอรสโก สฺมาโน  
 อหิตานุกมฺปิ เม ตฺวํลึ ปุตฺต ฯ
- [๑๔๐๔] น ตฺยาคิ<sup>๑</sup> ตาต อหิตานุกมฺปิ  
 หิตานุกมฺปิ เต อหฺณหิ<sup>๒</sup> ตาต  
 ปาปญฺจ ตํ กมฺม ปกฺกพฺพมานํ  
 อรหามิ โน วารยิตฺถํ ตโต หิ ฯ
- [๑๔๐๕] โย มาตฺรํ วา ปิตฺรํ สฺวิภูจฺ<sup>๓</sup>  
 อทฺฐเก หีสฺติ ปาปธฺมโม  
 กายสฺส เกทา อภิสฺมปรายํ  
 อลฺลยํ โส นฺริยํ อฺุเปติ<sup>๔</sup> ฯ
- [๑๔๐๖] โย มาตฺรํ วา ปิตฺรํ สฺวิภูจ  
 อนนฺนํ ปาเนน อฺุปฏฺฐหาติ  
 กายสฺส เกทา อภิสฺมปรายํ  
 อลฺลยํ โส สฺคตฺตี อฺุเปติ ฯ
- [๑๔๐๗] น เม ตฺวํ ปุตฺต อหิตานุกมฺปิ  
 หิตานุกมฺปิ เม ตฺวํลึ ปุตฺต  
 อหฺณจฺ เต<sup>๕</sup> มาตฺรา วุจฺจมาโน  
 เอตาทิสํ กมฺม กโรมิ ลฺุทฺทํ ฯ

๑ ม. น ตาคิ ฯ

๔ ส. ย. ประติ ฯ

๒ ม. อหฺมปิ ฯ

๕ ม. ตํ ฯ

๓ ส. ย. มาตฺรํ ปิตฺรํ วา วสิภูจ ฯ

[๑๔๐๘] ยา เต ส่า ภริยา อนริยรฐปา  
 มาตา มเมสา สักยา<sup>๑</sup> ชเนตฺติ  
 นิทฺธาปเย ตถจ สกา อคารา  
 อญฺณมปี เต ส่า ทุขมาเวหฺย ๗

[๑๔๐๙] ยา เต ส่า ภริยา อนริยรฐปา  
 มาตา มเมสา สักยา ชเนตฺติ  
 ทนฺตา กเรณฺว วสุปนีตา  
 ส่า ปาปธมฺมา ปุณฺราวชาตฺตุติ ๗  
 ตกฺกชชาตกัม อฏฺฐมัม ๗

### ๙ มหาธมมपालชาตกัม

[๑๔๑๐] กิณฑเต วตัม กิ ปน พุทฺทมจริยัม  
 กิสฺส สฺจิจฺฉณฺณสฺส อยมฺ วิปาโก  
 อกฺขาหิ เม พุทฺธาหฺมณฺเ อตฺมตถํ  
 กสฺมา นุ ตุมฺหํ ททฺรา น มียฺยเร ๗

[๑๔๑๑] ธมฺมัม จราม น มุสา ภณฺนาม  
 ปาปานิ กมฺมานิ วิวชฺชยาม<sup>๒</sup>  
 อนริยัม ปริวชฺชเม<sup>๓</sup> สพฺพัม  
 ตสฺมา หิ อมฺหํ ททฺรา น มียฺยเร ๗

[๑๔๑๒] สฺสฺสฺสฺส ธมฺมัม อสฺตัม สตถจ  
 น จาปี ธมฺมัม อสฺตัม โรจยาม  
 หิตฺวา อสนฺเต น ชหาม สนฺเต  
 ตสฺมา หิ อมฺหํ ททฺรา น มียฺยเร ๗

๑ ม. ชาติยา ๗

๒ ม. ปริวชฺชยาม ๗

๓ ม. ปริวชฺชเม ๗

- [๑๔๑๓] ปุพฺพเว ทานา สุมฺนา ภวาม  
 ททปิ เว อตฺตมฺนา ภวาม  
 ทตฺวาปิ เว นานฺตุตปาม ปจฺฉา  
 ตสฺมา ทิ อมฺหํ ทหฺรา น มียฺยเร ฯ
- [๑๔๑๔] สมณฺเณ มยฺํ พฺราหฺมณฺเณ อทฺธิเก จ  
 วณฺนิพฺพเก ยาจนฺเก ทลฺลิตฺเท  
 อนฺนฺเนน ปาเนน อภิตปฺปยาม  
 ตสฺมา ทิ อมฺหํ ทหฺรา น มียฺยเร ฯ
- [๑๔๑๕] มยฺยจ ภริยํ นาตฺติกุมาม  
 ภริยาปิ อเมห<sup>๑</sup> นาตฺติกุมฺนฺติ  
 อญฺญตฺร ตาหิ พฺรหฺมจฺริยํ จราม  
 ตสฺมา ทิ อมฺหํ ทหฺรา น มียฺยเร ฯ
- [๑๔๑๖] ปาณาตฺตีปาตา วิรฺมาม สพฺเพ  
 โลเก อทินฺนํ ปรีวชฺชยาม  
 อมชฺชปา โนปิ มุสา ภณาม  
 ตสฺมา ทิ อมฺหํ ทหฺรา น มียฺยเร ฯ
- [๑๔๑๗] เอตาสุ เว ชายเร สุตฺตมาสุ  
 เมธาวิโน โหณฺติ พฺหุตปญฺญา  
 พหุสฺสุตา เวทคฺุนา<sup>๒</sup> จ โหณฺติ  
 ตสฺมา ทิ อมฺหํ ทหฺรา น มียฺยเร ฯ
- [๑๔๑๘] มาตาปิตโร<sup>๓</sup> ภคินีภาทโร จ  
 ปุตฺตา จ ทารา จ มยฺยจ สพฺเพ  
 ฌมฺมํ จราม ปฺรโลกเหตุ  
 ตสฺมา ทิ อมฺหํ ทหฺรา น มียฺยเร ฯ

๑ ม. อเมห จ ภริยา ฯ

๒ ม. เวทคฺุโน ฯ

๓ ม. มาตา ปิตา จ ฯ



- นานาวิกตวา สंसคฺ�  
 [๑๔๒๖] อนริยกมฺมอุกฺกนฺตํ<sup>๒</sup> ตาทิสมฺปิ น วิสฺสเส<sup>๑</sup> ฯ  
 นิสิตํว ปฏฺิจฺจนฺนํ  
 ตาทิสมฺปิ น วิสฺสเส ฯ  
 [๑๔๒๗] มิตฺตวเสนิเชกฺจเจ<sup>๔</sup> สาชฺลเยน อเจตสา  
 วิวิเชหิ อุบายนฺติ  
 ตาทิสมฺปิ น วิสฺสเส ฯ  
 [๑๔๒๘] อามิสํ วา ธนํ วาปิ ยตฺถ ปสฺสติ ตาทิสํ  
 ทฺพฺภี กโรติ ทฺมเมโธ ตถฺจ หนตฺวาน คจฺจติ ฯ  
 [๑๔๒๙] มิตฺตรูปेณ พหโว จฺนฺนา เสวนฺติ สตฺตวโ  
 ชเห กวาปฺริเส เหเต กุกฺกุโฆ วिय เสนกํ ฯ  
 [๑๔๓๐] โย จ อุปฺปตฺติตํ อตฺถํ ชิปฺปเมว น พฺชฺฌติ  
 อมิตฺตวสฺมเนวติ ปจฺฉาว อนฺตฺตฺตฺตฺติ ฯ  
 [๑๔๓๑] โย จ อุปฺปตฺติตํ อตฺถํ ชิปฺปเมว นิโพธิ  
 มฺุจฺเจเต สตฺตฺตฺสฺมปาธา กุกฺกุโฆ วिय เสนกา ฯ  
 [๑๔๓๒] ตํ ตาทิสํ กุญฺมิโวทฺทิตํ วเน  
 อธมฺมิกํ นิจฺจวิธํสการินํ  
 อารา วิวชฺเชยฺย นโร วิจกฺขโณ  
 เสนํ ยถา กุกฺกุโฆ วสฺกานเนติ ฯ  
 กุกฺกุฆฺชาตักํ ทสมํ ฯ

### ๑๑ มจฺจุกฺกนฺทลฺลิตฺตชาตักํ

- [๑๔๓๓] อลงฺกโต มจฺจุกฺกนฺทลฺลิตฺ  
 มาลธารี<sup>๕</sup> หริจฺนฺทฺนฺสฺสโ

๑ ม. จ นาสฺมเส ฯ เอวมฺุปริปี ฯ ๒ ม. กมฺมโมกฺกนฺตํ ฯ ๓ ม. อเถตํ ฯ  
 ๔ มิตฺตรูปे อีเชกฺจเจติปี ปาโ, ลี. ม. มิตฺตรูปเนนิเชกฺจเจ ฯ ๕ ลี. ย. มาลหารี ฯ

- พาทา ปคฺคยฺห กนฺทลิตฺ  
 วนมชฺเชม กิ ํ ทฺกฺขิตฺ ํ ตฺวํ ๑  
 [๑๔๓๔] โสวณฺณมโย ปภสฺสโร  
 อุปฺปนฺโน รตฺตปณฺชโร มม  
 ตสฺส จกฺกยฺคํ น วิณฑามิตฺ  
 เตน ทฺกฺเชน ชหามิตฺ ํ ํ  
 [๑๔๓๕] โสวณฺณมยํ มณิมยํ  
 โสหมยํ อถ รุปียมยํ<sup>๑</sup>  
 ปาวท รตํ กริสฺสามิตฺ เต  
 จกฺกยฺคํ ปฏฺฐิลายามิตฺ<sup>๒</sup> ํ ๑  
 [๑๔๓๖] อถ<sup>๓</sup> มาณโว ตสฺส ปาวทิตฺ  
 จนฺทิมสฺสุรียา อุภยตฺถ<sup>๔</sup> ภาตโร  
 โสวณฺณมโย รโถ มม  
 เตน จกฺกยฺเคน โสภติตฺ ๑  
 [๑๔๓๗] พาลอ โช ตฺวํสิ มาณว  
 โย ตฺวํ ปตฺตยลิตฺ อปตฺตย<sup>๕</sup>  
 มณฺณามิตฺ ตฺวํ มริสฺสลิตฺ  
 น ทิตฺ ตฺวํ ลจฺฉลิตฺ จนฺทสฺสุรียเ ๑  
 [๑๔๓๘] คมนาคมนมฺปิ ทิสฺสติตฺ  
 วณฺณธาตฺ อุภยตฺถ ีถโย  
 เปโต ปน เนว ทิสฺสติตฺ  
 โโก นุ โช กนฺทตํ พาลยตโร ๑  
 [๑๔๓๙] สจฺจํ โช วเทลิตฺ มาณว  
 อหเมว กนฺทตํ พาลยตโร

๑ ม. รุปียามยํ ๑

๒ ม. ปฏฺฐิปาทยามิตฺ ๑

๓ ม. โส ๑

๔ ม. จนฺทสฺสุรียา อุภยตฺถ ๑ ๕ ม. ปตฺตยเส อปตฺตยํ ๑

จนฺหํ วีย ทารโก รุทํ  
 เปตํ กาลกตํภิปตฺถเย<sup>๑</sup> ฯ

- [๑๔๔๐] อาทิตฺตํ วต มํ สนฺตํ สมฺมตฺตํ ปาวกํ  
 วารินา วีย โอลิณฺจ<sup>๒</sup> สพฺพํ นิพฺพายเย ทรํ ฯ
- [๑๔๔๑] อพฺพุทฺธิ<sup>๓</sup> วต เม สลฺลํ ยมาลี ททยสฺสิตํ  
 โย เม โสภปรตฺตสฺส ปุตฺตโสภกํ อปานุทฺธิ ฯ
- [๑๔๔๒] โสฬํ อพฺพุทฺธิสสโลสฺสมิ วีตโสภโก อนาวิโล  
 น โสจามิ น โรทามิ ตว สุตฺวาน มาณวาทิ ฯ
- มฏฺฐกฺกณฺฑลฺลิตฺตชาตกํ เอกาทสฺมํ ฯ

### ๑๒ พิลารโกสิยชาตกั

- [๑๔๔๓] อปจนฺตปิ อิจฺจนฺติ สนฺโต ลทฺธาน โภชนํ  
 กิเมว ตฺวํ ปจฺมานโ น ยํ น ทชฺชา น ตํ สมํ ฯ
- [๑๔๔๔] มจฺเจรา จ ปมาทา จ เอวํ ทานํ น ทิยฺยติ  
 ปุณฺณํ อากงฺขมาเนน เทยฺยํ โหติ วิชานตา ฯ
- [๑๔๔๕] ยสฺเสว ภูโต น ททาติ (มจฺจรี) ตเทวาทโต ภูยํ  
 ชิฆจฺฉา จ ปิปาสา จ ยสฺส ภายติ มจฺจรี  
 ตเมว พาลํ ผุสฺสติ อสฺมี โลเก ปรมฺหิ จ ฯ
- [๑๔๔๖] ตสฺมา วิเนยฺย มจฺเจรํ ทชฺชา ทานํ มลาภิภู  
 ปุณฺณ<sup>๔</sup> หิ ปรโลกสฺมี ปตฺติภูจฺจา โหติ ปาณินํ ฯ
- [๑๔๔๗] ทุทฺททํ ททมานานํ ทุกฺกรํ กมฺมกฺุพฺพตํ  
 อสนฺโต นานุกฺุพฺพนฺติ สตํ ฐมฺโฆ ทฺรณฺนโย ฯ

๑ ม. กาลกตภิปตฺถเย ฯ

๒ ม. โอลิณฺจํ ฯ เอวมุปริปิ ฯ

๓ ม. อพฺพุทฺธิ ฯ เอวมุปริปิ ฯ

๔ ม. ปุณฺณานิ ฯ



- [๑๔๔๘] ตสฺมา สตมฺจ อสตมฺจ<sup>๑</sup> นานา โหติ อิตฺ คติ  
 อสนฺโต นริยํ ынฺติ สนฺโต สคฺคปฺรายนา ๑
- [๑๔๔๙] อปฺปมฺเปเก<sup>๒</sup> ปเวจฺจนฺติ พหฺนาเก<sup>๓</sup> น ทิจฺจเร  
 อปฺปสฺมา ทกฺขิณา ทินฺนา สหสฺเสน สมํ มิตา ๑
- [๑๔๕๐] ฅมฺมณฺจเร โยปิ สมฺจุจํ จเร  
 ทารณฺจ โปสํ ทมฺปปกสฺมี  
 สตสฺสสฺสานํ สหสฺสยาคินํ  
 กลมฺปิ นาคฺฆนฺติ ตถาวิธสฺส เต ๑
- [๑๔๕๑] เกเนส ยณฺโณ วิปฺโล มหคฺฆโต  
 สเมน ทินฺนสฺส อนคฺฆเมติ  
 กถํ [๔] สหสฺสสฺสานํ สหสฺสยาคินํ  
 กลมฺปิ นาคฺฆนฺติ ตถาวิธสฺส เต ๑
- [๑๔๕๒] ททฺนฺติ เทเก วิสเม นิวิฏฺฐา  
 ฆตฺวา<sup>๕</sup> วธิตฺวา อถ โสจยิตฺวา  
 สฺวา ทกฺขิณา อสฺสุมุขฺวา สทณฺฑา  
 สเมน ทินฺนสฺส น อคฺฆเมติ  
 เอวํ [๔] สหสฺสสฺสานํ สหสฺสยาคินํ  
 กลมฺปิ นาคฺฆนฺติ ตถาวิธสฺส เตติ ๑
- พิลารโกสิยชาตํ ทิวาทสมํ ๑

๑ ม. จสฺทโท นตฺถิ ๑ ๒ ม. อฺปฺสเมเก ๑ ๓ ม. พหฺนเก ๑

๔ ม. เอตฺถนฺตเร สตฺนฺติ ทิสฺสติ ๑ ๕ ลี. ย. ฆตฺวา, ม. ฆตฺวา ๑

## ๑๓ จกุกวากชาตกัม

- [๑๔๕๓] วณฺณวา อภิรุโปลี                      ฌโน สณฺชาตโรหิตโต  
 จกุกวาก สุรุโปลี                            วิปฺปสณฺนมุขินฺหุริโย ๑
- [๑๔๕๔] ปาฏีนํ ปาวุสํ มจฺจนํ                      พลชฺช<sup>๑</sup> มุณฺชโรหิตํ  
 คญฺจาคีเร นิสินฺโนลี<sup>๒</sup>                      เหวํ ภูณฺชลี โภชนํ ๑
- [๑๔๕๕] น วาหเมตํ ภูณฺชามิ                      ชงฺคลาณฺหูกาณิ วา  
 อณฺยตฺร เสวาลปนฺกา                      อณฺย<sup>๓</sup> เม สมนฺม โภชนํ ๑
- [๑๔๕๖] น วาหเมตํ สทฺทหามิ                      จกุกวากสฺส โภชนํ  
 อหฺมปิ สมนฺม ภูณฺชามิ                      คาเม โลณฺนิกเตลิกํ ๑
- [๑๔๕๗] มนฺุสฺเสสฺสุ กตํ ภาตฺตํ                      สุจิมํสฺสุปเสจฺนํ  
 น จ เม ตาทิสฺโส วณฺโณ                      จกุกวาก ยถา ตฺวํ ๑
- [๑๔๕๘] สมนฺปสฺสํ อตฺตนิ เวรํ                      หีสาย<sup>๔</sup> มาณฺุสี ปชํ  
 อุตฺรโสฺต ฌสฺสี ภาโต                      เตน วณฺโณ ตเวทิสฺโส ๑
- [๑๔๕๙] สพฺพโลกวิรุทฺโธลี                      ธงฺก ปาเปณ กมฺมฺนา  
 ลทฺโธ ปิณฺโฑ น ปิณฺเฑติ                      เตน วณฺโณ ตเวทิสฺโส ๑
- [๑๔๖๐] อหฺมปิ สมนฺม ภูณฺชามิ                      อหีสํ สพฺพปาณินํ  
 อปฺโปสฺสูกโก นีราสงฺโก<sup>๕</sup>                      อโสโก อุกฺโตภโย ๑
- [๑๔๖๑] โส กรสฺสุ อานฺุภาวํ                      วิตฺตวตฺตสฺสุ สีสฺยํ  
 อหีสาย จร<sup>๖</sup> โลเก                      ปิโย โหหฺสิลิ มมฺมิว ๑
- [๑๔๖๒] โย น หนฺติ น ฆาเตติ                      น ชินาติ น ชาปเย  
 เมตฺตํ โส สพฺพภูเตสฺสุ                      เวรํ ตสฺส น เกณจฺิตฺติ ๑

จกุกวากชาตกัม เทรสมํ ๑

๑ ลี. ยุ. วาลชํ, ม. พลชํ ๑    ๒ ม. คญฺจาย ตีเร นิสินฺโน ๑    ๓ ลี. ม. เหวตํ ๑  
 ๔ ม. หีสยํ ๑                      ๕ ม. นีราสงฺกํ ๑    ๖ ม. จร ๑

## ๑๔ ฐริปญหาชาตกำ

- [๑๔๖๓] สจจัม กิร ตุมปิ<sup>๑</sup> ฐริปญญ  
 ยา ตาทิสี ลีรี ธิติ มติ จ  
 น ตายเต ภาวสุปนีตัม  
 โย ยวกัม ภูณชลิ อปฺปสุปปี ๑
- [๑๔๖๔] สขัม ทุกฺเขน ปรีปายนโต  
 กาลากาลัม วิจันัน ฉนฺทณฺโณ  
 อตฺถสฺส ทวารานิ อปาปฺรณโต<sup>๒</sup>  
 เตนาหัม ตฺสสํมิ ยโวทเนน ๑
- [๑๔๖๕] กาลญจ ญตฺวา อภิชินฺนาย  
 มนฺเตหิ อตฺถัม ปรีปายยิตฺวา  
 วิชฺฌมฺภิสํ ลีหวิชฺฌมฺภิตานิ  
 ตายิทฺธิยา ทกฺขลิม มํ ปุณฺหาปปี ๑
- [๑๔๖๖] สขีปปี เทเก น กโรนฺติ ปาป  
 อวณฺณสํสคฺคภยา ปุเนเก  
 ปหุสฺมาเน วิปฺลตฺถจินฺตี  
 กิการณฺนา เม น กโรลิม ทุกฺขัม ๑
- [๑๔๖๗] น ปณฺทิตา อตฺตสฺสขสฺส เหตุ  
 ปาปานิ กมฺมานิ สฺมาจรณฺติ  
 ทุกฺเขน ฝุฏฺฐา ขลิตาปปี สนฺตา  
 ฉนฺทา จ โทสา น ชนฺทิม ฐมฺมัม ๑
- [๑๔๖๘] เยนเกนฺจิม วณฺเณน มุกฺขนา ทารุเณน वा  
 อุกฺทเร ทินฺมตฺตานัม ปจฺจนา ฐมฺมัม สฺมาจเร ๑

๑ ม. ตวํ อปี ๑

๒ ม. อวาปฺรณโต ๑

- [๑๔๖๙] ยสฺส รุกฺขสฺส ฉายาย นิสีเทยย สเยยฺย วา  
 น ตสฺส สาขํ ภณฺเชยฺย มิตฺตทพฺโปกฺโก หิ ปาปโก ๑
- [๑๔๗๐] ยสฺสาปิ<sup>๑</sup> ชมฺมํ บุริโส<sup>๒</sup> วิชฌณา  
 เย จสฺส กงฺขํ วินยฺนฺติ สฺนฺโต  
 ตํ หิสฺส ทีปณฺจ ปฺรายนณฺจ  
 น เตน เมตฺตึ ชีรเยถ<sup>๓</sup> ปณฺโถ ๑
- [๑๔๗๑] อลโส คิหิ กามโโกตี น สาธุ  
 อสณฺณโต ปพฺพชิตฺโต น สาธุ  
 ราชา น สาธุ อนิสฺมมการี  
 โย ปณฺทิตฺโต โโกธโน ตํ น สาธุ ๑
- [๑๔๗๒] นิสฺมม ชตฺตโย กยิรา นานิสฺมม ทิสฺมปฺติ  
 นิสฺมมการีโน ราช ยโส กิตฺตึ จ วฑฺฒตฺตีติ ๑

ภูริปณฺหาชาตกัม จุทฺทสมํ ๑

### ๑๕ มหามงฺคฺลชาตกัม

- [๑๔๗๓] กิสุ นโร ชปฺปมตฺติจฺจ กाले  
 กํ วา วิชฺชํ กตมํ วา สุตานํ  
 โส มจฺโจ อสฺมี จ ปรมฺหิ โลก  
 กถํโร โสตุถาเนน คฺคฺตฺโต ๑
- [๑๔๗๔] ยสฺส เทวา ปิตโร จ สพฺเพ  
 สิริสฺปา<sup>๔</sup> สพฺพภูตานิ จาปิ  
 เมตฺตยา นิจฺจํ อปจิตานิ โหนฺติ  
 ภูเตสุ เว โสตุถานํ ตทาหุ ๑

๑ สี. ยสฺส หิ ๑

๒ สี. มนฺไซ ๑

๓ ม. ชรเยถ ๑

๔ ม. สิริสฺปา ๑

- [๑๔๗๕] โย สพฺพโลกสฺส นินฺวาตวฺตุตฺติ  
 อิตฺถิปฺปูมานํ สหทวารกานํ  
 ขนฺดา ทฺรุตฺตทานํ อปฺปฏิกฺกุสวาที  
 อธิวาสนํ โสตฺถถานํ ตทาหุ ๑
- [๑๔๗๖] โย นาวชานาติ สหายมิตฺเต<sup>๑</sup>  
 ลิปฺเปน กุลฺยาภิ ธเนน ชจฺจา  
 รุจิปญฺโธ อตฺถกกาลे<sup>๒</sup> มตีมา<sup>๓</sup>  
 สหายเอสฺ เว โสตฺถถานํ ตทาหุ ๑
- [๑๔๗๗] มิตฺตานิ เว ยสฺส ภวนฺติ สนฺโต  
 ลวิสฺสตฺถธา อวิสฺวาทกสฺส  
 น มิตฺตทพฺภูที ลวิภาตี ธเนน  
 มิตฺเตสฺ เว โสตฺถถานํ ตทาหุ ๑
- [๑๔๗๘] ยสฺส ภริยา ตฺลยวยา สมคฺคา  
 อนฺุพพตา ธมฺมกามา ปชาตา  
 โกลินิยา ลีลวตี ปติพฺพตา  
 ทาเรสฺ เว โสตฺถถานํ ตทาหุ ๑
- [๑๔๗๙] ยสฺส ราชา ภูตปตี ยสฺสลี  
 ชานาติ โสเจยฺย<sup>๔</sup> ปรกฺกมญฺจ  
 อเทวชฺฉตฺตา สฺุหทยํ มมนฺติ  
 ราชฺุสฺ เว โสตฺถถานํ ตทาหุ ๑
- [๑๔๘๐] อนฺนญฺจ ปานญฺจ ททาติ สฺุโธ  
 มาลญฺจ คนฺธญฺจ วิลเปนญฺจ  
 ปสนฺนจิตฺโต อนฺุโมทมาโน  
 สคฺเคสฺ เว โสตฺถถานํ ตทาหุ ๑

๑ ลี. ย. สหายมิตฺเต ๑ ๒ อตฺถทลลีสตีปิ ปาโฐ ๑ ๓ ลี. ย. มตีมา ๑  
 ๔ ม. โสเจยฺย ๑

- [๑๔๘๑] ยมริยธมฺเมเน ปุณฺหนฺติ วุฑฺธา<sup>๑</sup>  
 อาราธิตา สมจฺริยา ย สนฺโต  
 พหุสฺสุตา อีสโย สีสวนฺโต  
 อรหนฺตมชฺเชม โสตถานํ ตทาหุ ๑
- [๑๔๘๒] เอตานิ โข โสตถานานิ โลก  
 วิญญฺอุปสฺตถานิ สฺสุทฺทฺรยานิ<sup>๒</sup>  
 ตานีธ เสเวถ นโร สปณฺโณ  
 น หิ มงฺคเล กิณฺจิมตฺติ<sup>๓</sup> สจฺจนฺติ ๑
- มหามงฺคลชาตกั ปณฺณรสมํ ๑

### ๑๖ อตฺตปณฺทิตชาตกั

- [๑๔๘๓] อฏฺฐเจหิ กณฺห กิ สฺลสิ โโก อตฺโถ สฺปนฺเน เต  
 โยปิ ตฺยหํ<sup>๔</sup> สโก ภาตา หหยํ จกฺขุทฺทฺทฺทฺทฺทฺ<sup>๕</sup>  
 ตสฺส วาตา พลียยนฺติ อตฺโต ชปฺปติ เกสว ๑
- [๑๔๘๔] ตสฺส ตํ วจฺนํ สฺสุทฺวา ไรหิณฺณยฺยสฺส เกสโว  
 ตฺรมาทรูโป วุฏฺฐจาลิ ภาตฺโสเกน อฏฺฐิตฺโต ๑
- [๑๔๘๕] กิณฺहु อุมมตฺตฺตรูโป เกวลํ ทฺวารกั อิมํ  
 สโส สโสติ สปสิ โโก หนู เต สสมฺมาหริ ๑
- [๑๔๘๖] โสวณฺณมยํ มณฺนิมยํ (โลหมย) อถ วา<sup>๖</sup> รุปียมยํ  
 สงฺขลิตาปวาฬมยํ การยิสฺสามิ เต สลํ ๑  
 สนฺติ อณฺเณปิ สสกา อรณฺเณ วนโคจฺรา  
 เตปิ เต อานยิสฺสามิ กิทิสํ สสมฺมิจฺฉสิ ๑

๑ ม. วุฑฺธา ๑

๒ ย. สฺชินฺทฺรียานิ ๑

๓ ม. กิณฺจิมตฺติ ๑

๔ ย. ตายํ ๑

๕ ม. จกฺขุ จ ทกฺทฺทฺทฺ

ย. จกฺขุ ๑

๖ ม. วาสทฺโท นตฺติ ๑

- [๑๔๘๗] น วาหเมเต<sup>๑</sup> อิจฺฉามิ เย สธา ปจฺวีลิตา  
 จนฺทโต สสมิฉฉามิ ตมฺเม โอรส เกสว ๗
- [๑๔๘๘] โส ญฺน มธฺรํ ฆาติ ชีวิทํ วิชฺหิสฺสลิ  
 อปตฺถยํ โย ปตฺถยสิ จนฺทโต สสมิฉฉลิ ๗
- [๑๔๘๙] เอวญฺเจ กณฺห ชานาลิ ยทญฺญมฺนุสสาสลิ  
 กสฺมา ปุเร มตํ ปุตฺตํ อชฺชวาปี อนุโสจสิ ๗
- [๑๔๙๐] ยํ น ลพฺภา มฺนุสฺเสน อมฺนุสฺเสน วา ปุณ  
 ชาโต เม มา มรี ปุตฺโต กุโต ลพฺภา อลพฺภิยํ ๗  
 น มนฺตา มฺลภาสชฺชา โอสเชหิ ธเนน วา  
 สกฺกา อานยิตฺตุํ กณฺห ยํ เปตมฺนุโสจสิ ๗
- [๑๔๙๑] ยสฺส เอตาทิสา อสฺสุ อมจฺจา ปุริสปณฺฑิตา  
 ยถา นิชฺฌาปเย อชฺช ฆโต ปุริสปณฺฑิตโต ๗  
 อาทิตฺตํ วต มํ สนฺตํ ฆตลิตฺตํ ปาวกั  
 วารินา วิย โอลิณฺจิ สพฺพํ นิพฺพาปเย ทรํ ๗  
 อพฺพุหิ วต เม สลฺลํ ยมาสิ ททยสฺสลิตํ  
 โย เม โสภปเรตสฺส ปุตฺตโสภกํ อปานุหิ ๗  
 โสหนํ อพฺพุพฺพหสฺสโลสฺสมิ วิตโสภโก อนาวิโล  
 น โสจามิ น โรทามิ ตว สุตฺวาน มาณว ๗
- [๑๔๙๒] เอวํ กโรนฺติ สปฺปณฺณา เย โหนฺติ อนุกมฺปกา  
 นิวตฺตยนฺติ โสภมฺหา ฆโต เชฏฺฐจํว ภาตฺรณฺติ ๗

ฆตปณฺฑิตชาตกั โสฬสมี ๗

๑ ลี. จาหเมตํ, ม. น จาหเมเต, ย. วาหเมตํ ๗

ตสฺสุทฺททานํ

ทพฺพฺห กณฺห ฌนฺนชย สงฺขวโร  
 ราชฯ สตฺตาท ๑ สสาช<sup>๑</sup> ตกฺกลินา  
 ฌมฺมํ กุกฺกฏ กุณฺทลฺล โภชนทา  
 จกฺกวาก สฺสุริ สฺสเฏติ ๑ ๑

ทสกันปิฏกํ นิฏฺฐิตํ ๑

---

๑ ม. ราช สตฺตาท กสฺส จ ๑



# เอกาทสนิปาตชาตกั

## ๑ มาตุโปสกชาตกั

- [๑๔๙๓] ตสฺส นาคสฺส วิปฺปวาเสน  
วิรุฬฺหหา สลฺลกีโย จ กุฏฺฐา<sup>๑</sup>  
กุรุวิเนทฺทกรวรา ภิสสามา<sup>๒</sup> จ  
นิวาเต ปุปฺพิตา จ กณฺณิการา<sup>๓</sup> ฯ
- [๑๔๙๔] โกจิเทว สุวณฺณกาเยรา  
นาคราชํ ภารุติ ปิณฺฑเสน  
ยตฺถ ราชา ราชกุมารो वा  
กวจมฺภีหฺสฺสตี อสมฺภีโต<sup>๔</sup> ฯ
- [๑๔๙๕] คณฺหาหิ นาค กพลํ มา นาค กิสโก ภว  
พฺหุณี ราชกิจฺจานิ ตานิ<sup>๕</sup> นาค กริสฺสตี ฯ
- [๑๔๙๖] ส่า นฺหน ส่า กปณิกา อนฺธา อปริณายิกา<sup>๖</sup>  
ชาณฺุ ปาเทน ฆมฺมฺมุติ คิริ จณฺุเทรณํ ปติ ฯ
- [๑๔๙๗] กานฺุ เต ส่า มหानาค อนฺธา อปริณายิกา  
ชาณฺุ ปาเทน ฆมฺมฺมุติ คิริ จณฺุเทรณํ ปติ ฯ
- [๑๔๙๘] มาตา เม ส่า มหาราช อนฺธา อปริณายิกา  
ชาณฺุ ปาเทน ฆมฺมฺมุติ คิริ จณฺุเทรณํ ปติ ฯ
- [๑๔๙๙] มฺุญฺเจตํ มหानาคํ โยยํ ภารุติ มาตริ  
สเมตฺุ มาตรา นาโค สห สพฺเพหิ ฎาติมิ ฯ
- [๑๕๐๐] มฺุตฺโตว พนฺธนา นาโค กาลิราเชน เปลิตो<sup>๗</sup>

๑ ม. สลฺลกี จ กุฏฺฐา จ ฯ ๒ ม. กุรุวิเนทฺทกรวรา ฯ ๓ ม. กณฺณิการา ฯ  
๔ ม. อสมฺภีโต ฯ ๕ สී. ยฺ. ยานี ฯ ๖ ม. อปริณายิกา ฯ เอวมฺปฺริปี ฯ  
๗ สී. มฺุตฺโต ทามาตฺุ กุญฺชโร, ม. มฺุตฺตมาทาย กุญฺชโร ฯ

- มุหุตตัม อสสสิตวาน<sup>๑</sup>      อคมา เยน ปพฺพโต  
 ตโต โส นิลิน<sup>๒</sup> คนฺตวา      สีสํ กุณฺชรเสวิตํ  
 โสณฺทาย อุทกมาหิตวา<sup>๓</sup>      มาตรํ อภิสสิญจณ ๑  
 [๑๕๐๑]    โกยํ อนริโย เทโว      อกาเลน ปวสสตี<sup>๔</sup>  
                  คโต เม อตฺรชฺช ปุตฺโต      โย มยฺหํ ปริจารโก ๑  
 [๑๕๐๒]    อุกฺกุเจหิ อมฺม กิ สลฺลิตฺติ  
                  มุตฺโตมฺหิ กาลิราเชน      อากโต ตยาหมตฺรชฺช  
                  เวเทเหน ยสฺสลิทา ๑  
 [๑๕๐๓]    จิรํ ชีวตุ โส ราชา      กาสินํ รุญฺจวฑฺฒโน  
                  โย เม ปุตฺตํ ปโมเจสิ      สทา วุฑฺฒาปจายิกนฺตฺติ ๑  
                  มาตฺอุปสกชาตกำ ปจฺมํ ๑

## ๒ ชุณฺหชาตกำ

- [๑๕๐๔]    สฺุณฺเหหิ มยฺหํ วจฺนํ ชนินฺท  
                  อตฺเถน ชุณฺหมฺหิ อิทานฺอุปฺตโต  
                  น พฺราหฺมเณ อทฺธิเก ติฏฺฐจฺมานเ  
                  คนฺตพพฺมาหุ ทฺวิปทานเสฏฺฐจ<sup>๕</sup> ๑  
 [๑๕๐๕]    สฺุณฺเหมหิ ติฏฺฐจฺมิมิ วเทหิ พฺรเหม  
                  เยนปิ<sup>๖</sup> อตฺเถน อิทานฺอุปฺตโต  
                  กํ วา ตวฺมตฺถํ มยิ ปตฺถยาโน  
                  อิทาคมา พฺรเหม ตทิงฺฆ พฺรุหิ ๑  
 [๑๕๐๖]    ททาหิ เม คามวราณี ปณฺจ  
                  ทาสีสตํ สตฺต ควํสทานิ

๑ ลี. วิสฺสมิตวาน, ม. อสฺสสยิตวา ๑ ๒ ลี. ม. นลินี, ม. นพินี ๑

๓ ม. โสณฺทายอุทกมาหิตวา ๑ ๔ ม. อกาเลนปิ วสสตี ๑ ๕ ม. ทฺวิปทินฺท เสฏฺฐจ ๑

๖ ม. เยนาลิ ๑

- ปโรสทสฺสญจ สุวณฺณนิกฺเข  
 ภริยา จ เม สาทิสึ เทว ททาหิ ๑  
 [๑๕๐๗] ตโป นุ เต พุราหฺมณ ภูริสฺสุโป  
 มนุตา นุ เต พุราหฺมณ จิตฺตฺรฺฐปา  
 ยกฺขา นุ<sup>๑</sup> เต อสฺสวา สนฺติ เกจิ  
 อตฺถํ วา เม อภิชานาสึ กตฺถํ ๑  
 [๑๕๐๘] น เม ตโป อตฺถิ น จาปิ มนุตา  
 ยกฺขาปิ เม อสฺสวา นตฺถิ เกจิ  
 อตฺถํปิ เต นาภิชานามิ กตฺถํ  
 ปุพฺเพว โข<sup>๒</sup> สงฺคติมตฺตมาสิ ๑  
 [๑๕๐๙] ปจฺมํ อิหํ ทสฺสนํ ชานโต เม  
 น ตาภิชานามิ อิตฺโต ปุรตฺถา  
 อกฺขาหิ เม ปุจฺฉิตฺโต เอตมตฺถํ  
 กทา กุหึ วา อหุ สงฺคโม โน ๑  
 [๑๕๑๐] คณฺฐารราชสฺส ปุรฺมฺหิ รมฺเม  
 อวลิมฺหเส ตกฺกสิลาเย เทว  
 ตตฺถนฺธการมฺหิ ติมิสฺสกาเย<sup>๓</sup>  
 อํเสน อํลํ สมมฺภฺภูยิมฺหา  
 เต ตตฺถ จตฺวาน อุโภา ชนินฺหา  
 สาราณียํ วิตฺติสาริมฺห<sup>๔</sup> ตตฺถ  
 สาเยว โน สงฺคติมตฺตมาสิ  
 ตโต น ปจฺฉา น ปุเร กทาจิ<sup>๕</sup> ๑

๑ ลี. ยุ. ยกฺขา ๑

๒ ม. ปุพฺเพ จ โข ๑

๓ ม. ติมิสฺสกาเย ๑

๔ ม. วิตฺติสาริมฺห ๑

๕ ม. อโหสิ ๑

- [๑๕๑๑] ยทาภทาจิ มนุเชสุ พุรหม  
 สมากโม สปุริเสน โหติ  
 น ปณตฺติตา สงฺคตฺติสนฺถวานิ  
 ปุพฺเพ กตํ วาปี วินาสยฺนฺติ ฯ
- [๑๕๑๒] พาลา จ โช<sup>๑</sup> สงฺคตฺติสนฺถวานิ  
 ปุพฺเพ กตํ วาปี วินาสยฺนฺติ  
 พหุปี พาลेषุ กตํ วินสฺสตี  
 ตถาหิ พาลา อกตตณฺณรฺูปา ฯ
- [๑๕๑๓] ธีรา จ โช สงฺคตฺติสนฺถวานิ  
 ปุพฺเพ กตํ วาปี น นาสยฺนฺติ  
 อปฺปปี ธีเรสุ กตํ น นสฺสตี  
 ตถาหิ ธีรา สุกตตณฺณรฺูปา  
 ททามิ เต คามวราณี ปญฺจ  
 ทาสีสํ สตฺต ควํสฺตานิ  
 ปโรสทสฺสญฺจ สุวณฺณนิกฺเข  
 ภริยา จ เต สาทิสี เทว ททามิ ฯ
- [๑๕๑๔] เหวํ สตํ โหติ สเมจฺจ ราช  
 นกฺขตฺตราชาริว ตารกานํ  
 อาปุรตี กาลิปตี ยถา อหํ<sup>๒</sup>  
 ตยา หิ<sup>๓</sup> เม สงฺคโม อชฺช ลทฺโหติ ฯ
- ชฺุณฺหชาตกํ ทฺุติยํ ฯ

๑ ม. พาลาว โช ฯ

๒ ม. ตถาหํ ฯ

๓ ม. ตยาปี ฯ

๓ ฌมมเทวปุตฺตชาตกัม<sup>๑</sup>

- [๑๕๑๕] ยโสภโร ปุณฺณกโรหฺมสมฺมิ  
 สทตฺตโต<sup>๒</sup> สมนพฺรหฺมณานํ  
 มคฺคคารโห เทวมนุสฺสปุชฺชิตํ  
 ฌมฺโม อหํ เทหิ อฌมฺม มคฺคํ ฯ
- [๑๕๑๖] อฌมฺมยานํ ทฬฺหมารุหิตฺวา  
 อสนฺตสนฺโต พลฺวามสมฺมิ  
 ส กิสฺส เหตุมฺหิ ตวชฺช ทชฺชํ  
 มคฺคํ อหํ ฌมฺม อทินฺนปฺพุพฺพํ ฯ
- [๑๕๑๗] ฌมฺโม หเว ปาตุรโหสิ ปุพฺเพ  
 ปจฺจมา อฌมฺโม อุทฺปาที โลเก  
 เชฏฺโฆ จ เสฏฺโฆ จ สนนฺตโน จ  
 อุยฺยาหิ เชฏฺฐจฺสฺส กนิฏฺฐจฺ มคฺคา
- [๑๕๑๘] น ยาจนาย นปิ ปาฏฺฐิปา  
 น อรหฺตฺตา<sup>๓</sup> เตหํ ทเทยฺย<sup>๔</sup> มคฺคํ  
 ยฺพุทฺถจฺ โน โหตุ อุภินฺนมชฺช  
 ยฺพุทฺถสมฺมิ โย ชิสฺสตี<sup>๕</sup> จสฺส มคฺโค ฯ
- [๑๕๑๙] สพฺพา ทิสฺสา อนฺวิสฺสโณหฺมสมฺมิ  
 มหพฺพลโ อมิตฺยโส อตุโลย  
 คฺุณฺเหหิ สพฺเพหิ อุเปตฺรฺรูป  
 ฌมฺโม อฌมฺม ตฺวํ กถํ วิเชสฺสตี ฯ
- [๑๕๒๐] โลเหณ เว หณฺณติ ชาตฺรฺรูป  
 น ชาตฺรฺรูปเณ นนฺนฺติ โลหํ  
 สเจ อฌมฺโม หณฺณติ ฌมฺมมชฺช

๑ สී. ยฺ. ฌมฺมชาตกัม ฯ

๒ ม. สทตฺตโต ฯ

๓ สී. ยฺ. น อรหฺติ, ม. อรหฺตา ฯ

๔ ม. ทเทยฺยํ ฯ

๕ ม. เชสฺสตี ฯ

- [๑๕๒๑] อโย สุวณฺณํ วีย ทสฺสเนยฺยํ ฯ  
 สเจ ตฺวํ ยฺยทฺทโฬ อธมม<sup>๑</sup>  
 น ตฺยฺห วุฑฺฒา จ คฺรุ จ อตฺถิ  
 มคฺคณฺจ เต ทมฺมิ ปิยาปฺปิเยน  
 วาจาทุรฺตฺตานิปี เต ชมามิ ฯ
- [๑๕๒๒] อิทณฺจ สุตฺวา วจนํ อธมฺโม  
 อวฺสิโร ปติโต อุกฺทปาโท  
 ยฺยทฺตฺถิโกเว<sup>๒</sup> น ลภามิ ยฺยทฺธํ  
 เอตฺตาวตา โหติ หโต อธมฺโม ฯ
- [๑๕๒๓] ชนฺตีโฬ ยฺยทฺทพลํ วิเชตฺวา  
 หนฺตฺวา อธมฺมํ นิหนิตฺว ภูมฺยา  
 ปายาลิ จิตฺโต<sup>๓</sup> อภิรฺยฺห สนฺทหนํ  
 มคฺคเนว อติโฬ สจฺจนิกกโม ฯ
- [๑๕๒๔] มาตา ปิตา สมณฺพฺราหฺมณฺา จ  
 อสมฺมานิตา ยสฺส สเก อคาเร  
 อิเชว นิกฺขิปป สรริเทหํ  
 กายสฺส เกทา นิริยํ วชนฺติ เต  
 ยถา อธมฺโม ปติโต อวฺสิโร ฯ
- [๑๕๒๕] มาตา ปิตา สมณฺพฺราหฺมณฺา จ  
 สฺสมฺมานิตา ยสฺส สเก อคาเร  
 อิเชว นิกฺขิปป สรริเทหํ  
 กายสฺส เกทา สฺคตฺตี วชนฺติ เต  
 ยถาปิ ธมฺโม อภิรฺยฺห สนฺทหนฺตฺติ ฯ  
 ธมฺมเทวปฺตฺตชาตกั ตติยํ ฯ

๑ ลี. ยฺยทฺทโฬลิสฺสม, ยฺ. ยฺยทฺทโฬลิสฺสม ฯ ๒ ม. ... เจ ฯ ๓ ม. วิตฺโต ฯ

## ๔ อุพยชาตกํ

- [๑๕๒๖]      เอกา นิสินฺหา สุจิ สณฺณตฺตฺร<sup>๑</sup>  
                   ปาสาหมารุยฺห อนินฺทิตงฺคิ  
                   ยาจามิ ตํ กิณฺนรเนตฺตจกฺขุ  
                   อิเมกรตฺตี อฺภโย วเสม ๑
- [๑๕๒๗]      โอภิณฺณนฺตรปริกฺขํ                   ทพฺพหมณฺณฺนาลโกณฺณจกํ  
                   รกฺขิตํ ชคคหตฺเถหิ                   ทฺพฺปเวลมิมิํ ปฺรํ ๑  
                   ทหฺรสฺส ยฺววิโน จาปิ                   อาคโม จ น วิชฺชติ  
                   อถ เกน นุ วณฺณเนน                   สงฺคมํ อิจฺฉเส มยา ๑
- [๑๕๒๘]      ยกฺโขหฺมสฺมิ กลยาณิ                   อาคโตสฺมิ ตวณฺติเก<sup>๒</sup>  
                   ตฺวํ มํ นนฺทสฺสุ<sup>๓</sup> ภาทฺนเต ปฺณณกํลํ ทหามิ เต ๑
- [๑๕๒๙]      เทวํ เว<sup>๔</sup> ยกฺโข อถวา มนุสฺสํ  
                   น ปตฺถเย อุพยมตฺติจจ อณฺณํ  
                   คจฺจเวว ตฺวํ ยกฺข มหानุภาว  
                   มา จสฺสุ คนฺตฺวา ปฺนรารชิตฺถ ๑
- [๑๕๓๐]      ยา สา รตฺตี อุตฺตมา กามโมคิณิ  
                   ยํเหตุ สตฺตา วิสมํ จรณฺติ  
                   มา ตํ รตฺตี ชียิ ตฺวํ สุจิมฺหิ เต  
                   ทหามิ เต รุปียกํสฺปฺรํ ๑
- [๑๕๓๑]      นาริ นโร นิชฺฌมฺยํ ฌเนน  
                   อฺกํสฺตี ยตฺถ กโรติ ฉนฺน<sup>๕</sup>  
                   วิปฺจจนีโก ตว เทวธมฺโม  
                   ปฺจจกฺขโต โถกตเรน เอลิ ๑

๑ ม. สณฺณตฺตฺร ๑

๒ สී. ย. ตวณฺติกํ ๑

๓ ม. นนฺทย ๑

๔ ม. ว ๑

๕ สී. ม. ฉนฺนํ ๑

- [๑๕๓๒]      อายุ จ วรรณ โฉ จ<sup>๑</sup> มนุสสุโลก  
                   นินิยยติ มนุชานัน สุกตเต  
                   เตเนว วรรณเนน ฐนปี ตุยุหัง  
                   นินิยยติ ชินฺณตฺรลลิตฺติ อชฺช ๑  
 เอว เม เปกฺขมานสฺส ราชปฺตติ ยสฺสสินิ  
 หายเต วต เต<sup>๒</sup> วรรณ อโหฺรตฺตทานมจฺจเย  
 อิมินาว ตวํ วยสา ราชปฺตติ สฺเมตฺเส  
 พฺรหฺมจฺริยํ จเรยยาลิ ภิโยโย วรรณวตี ลียา ๑
- [๑๕๓๓]      เทวา น ชีรฺนติ ยถา มนุสฺสา  
                   คตฺเตสฺส เตลฺลํ วลฺโยโย น โหนฺติ  
                   ปฺจุจฺฉามิ ตํ ยกฺข มหฺนุภาว<sup>๓</sup>  
                   กถนฺนุ เทวาน<sup>๔</sup> ลลิตฺเตเท ๑
- [๑๕๓๔]      เทวา น ชีรฺนติ ยถา มนุสฺสา  
                   คตฺเตสฺส เตลฺลํ วลฺโยโย น โหนฺติ  
                   สฺสเว สฺสเว ภิโยยตโรว เตลฺลํ  
                   ทิพฺโพ จ วรรณ วิปฺปลา จ โภคา ๑
- [๑๕๓๕]      กีสฺสูธ ภูตฺตา ชนฺตา อนเภา  
                   มคฺโค จ เนกายตฺนปฺปวฺตฺโต  
                   ปฺจุจฺฉามิ ตํ ยกฺข มหฺนุภาว  
                   กตฺถ จิตฺเต<sup>๕</sup> ปฺรโลกํ น ภาเย ๑
- [๑๕๓๖]      วาจํ มนฺณจ ปณฺธาย สฺมมา  
                   กาเยน ปาปานิ อุกฺกพฺพมาโน  
                   พหฺนฺนปฺนํ ฆรมาวสนฺโต  
                   สทฺธิธฺมมํ สํวิภาคิ วทญฺญ

๑ ลี. ยุ. อายุ จ วรรณ จ ๑

๒ ม. หายเตว ตว ... ๑ ๓ ม. มหฺนุภาว ๑

๔ ยุ. กถํ น เทวานํ ๑

๕ ม. กตฺถจฺจิตฺเต ๑



สงคาหโก สขิลो สณฺหฺวาใจ

เอตถ จิโต ปรโลกัม น ภาเย ฯ

[๑๕๓๗] อนุสาสสิ มัม ยกฺข ยถา มาตา ยถา ปิตา  
อุพารวณฺณน ปุจฺฉามิ โโก นุ ตวมสิ สุพฺรหา ฯ

[๑๕๓๘] อุทโยหฺมสมฺมิ กลฺยาณิ สงฺกรตฺตถายิธาคโต<sup>๑</sup>  
อามนฺต ไช ตัม คจฺฉามิ มุตฺโตสฺมิ ตว สงฺกรา ฯ

[๑๕๓๙] สเจ ไช ตวํ อุทโยสิ สงฺกรตฺตถายิธาคโต  
อนุสาส มัม ราชปฺตฺต ยถาสฺส ปฺน สงฺคโม ฯ

[๑๕๔๐] อติปตตี<sup>๒</sup> วโย ชเณ ตถเว  
จानํ นตฺติ ฐวํ จวนฺตฺติ สตฺตา  
ปริชฺชยติ อฐวํ สรีรัม  
อุทเย มา ปมาท จรสฺสุ ฐมมัม ฯ  
กลินฺนา ปจวี ฐนสฺส ปฺรา  
เอกสฺเสว ลียา อนนฺนชเยยา  
ตัม วาปี ชหฺตตี<sup>๓</sup> อวิตฺตราโค  
อุทเย มา ปมาท จรสฺสุ ฐมมัม ฯ  
มาตา ปิตา จ ภาตโร จ ภคินี  
กรียา สามิโก สชเนน โหติ<sup>๔</sup>  
เต วาปี ชหฺนฺตฺติ อญฺญมญฺญัม  
อุทเย มา ปมาท จรสฺสุ ฐมมัม ฯ  
กาโย ปรโฆชนฺตฺติ วิทิตฺวา<sup>๕</sup>  
สํสारे สุกฺตึ จ ทฺคฺคตฺตี จ<sup>๖</sup>

๑ ลี. ย. สงฺกรตฺตถา อิธาคโต, ม. สงฺกรตฺตถา อิธาคโต ฯ ๒ ลี. ย. อติปตตี ฯ

๓ ม. ตัม วาปี ชหฺตตี ฯ ๔-๔ ม. ภริยา ยาปี ฐเนน โหติ กิตา ฯ ๕ ม. ฆตฺวา ฯ

๖ ม. ... สุกฺคตฺติยจ ทฺคฺคตฺติยจ ฯ

อิติตรวาโสติ ชานิตวา<sup>๑</sup>

อุทเย มา ปมาท จรสสุ ฌมมံ ฯ

- [๑๕๔๑] สาธุ ภาสตี<sup>๒</sup> ยံ ยกฺโข อปฺป มจฺจาน ชีวิตံ  
 กสิรณฺจ ปริตฺตณฺจ ตณฺจ ทุกฺเขน ลฺยตံ  
 สาหํ เอกา ปพฺพชิสฺสามิ หิตฺวา กาลี สฺรุณฺชนนฺติ ฯ

อุทยชาตกั จตุตถั ฯ

### ๕ ปาเนยชาตกั

- [๑๕๔๒] มิติโต มิตตสฺส ปาเนยํ อทินฺนํ ปริภุญฺชิสฺ  
 เตน ปจฺฉา วิชิคฺคุจฺฉี ตํ ปาปํ ปกตํ มยา  
 มา ปฺน อกรํ ปาปํ ตสฺมา ปพฺพชิตฺโต อหํ ฯ
- [๑๕๔๓] พรทารณฺจ ทิสฺวาน ฉนฺโท เม อุปฺปชฺชถ  
 เตน ปจฺฉา วิชิคฺคุจฺฉี ตํ ปาปํ ปกตํ มยา  
 มา ปฺน อกรํ ปาปํ ตสฺมา ปพฺพชิตฺโต อหํ ฯ
- [๑๕๔๔] ปิตฺรํ เม มหาราช โจรา อคฺคณฺหุ กานเน  
 เตสาหํ ปุจฺฉิตฺโต ชานํ อณฺเณถา นํ วิทยากรี  
 เตน ปจฺฉา วิชิคฺคุจฺฉี ตํ ปาปํ ปกตํ มยา  
 มา ปฺน อกรํ ปาปํ ตสฺมา ปพฺพชิตฺโต อหํ ฯ
- [๑๕๔๕] ปาณาติปาตมกรํ โสเมยาเค อุปภฺจฺจิตฺเต  
 เตสาหํ สมนุญฺญาลี  
 เตน ปจฺฉา วิชิคฺคุจฺฉี ตํ ปาปํ ปกตํ มยา  
 มา ปฺน อกรํ ปาปํ ตสฺมา ปพฺพชิตฺโต อหํ ฯ

๑ ม. ชานียาน ฯ

๒ ส. ย. ภาสตยํ ฯ

- [๑๕๕๖] สุราเมรยมธุกา                      เย ชนา ปจมาสุ โน  
 พหุหนัน เต อนตถาย                    มชชปานมกปฺปยุ  
   เตสาหิ สมณฺญณาสี
- เตน ปจฺฉา วิชิตฺตจฺฉี                ตํ ปาปํ ปกตํ มยา  
           มา ปฺน อกรํ ปาปํ                    ตสฺมา ปพฺพชิตฺโต อหิ ๑
- [๑๕๕๗] ๑๑ริตฺตฤสุ พหุกาเม<sup>๑</sup>            ทฺคฺคนฺเช พหุคณฺณเก  
           เย อหิ ปฏฺฐิสฺวานฺโต                นาลมฺหิ ตาทิสํ สุขํ ๑
- [๑๕๕๘] มหฺสฺสาทา สุขา กามา                นตฺถิ กามา ปริํ สุขํ  
           เย กามे ปฏฺฐิสฺวานฺติ                สคฺคนฺเต อุปฺชฺชเร ๑
- [๑๕๕๙] อปฺปสฺสาทา ทฺฆา กามา                นตฺถิ กามา ปริํ ทฺกฺขํ  
           เย กามे ปฏฺฐิสฺวานฺติ                นิริยฺนฺเต อุปฺชฺชเร ๑
- [๑๕๕๐] อสิ ยถา สฺนินฺสิโต                เนตฺตฺติสฺว<sup>๒</sup> สฺปาโยโก  
           สจฺจตีว อฺวรฺสี ชิตฺตา                กามา ทฺกฺขตฺตรา ตโต ๑
- [๑๕๕๑] องฺคารานํว ชลิตํ                      กาลุํ สาทิกโปริสํ  
           ผาลํว ทิวสนฺตตฺตํ                    กามา ทฺกฺขตฺตรา ตโต ๑
- [๑๕๕๒] วิสํ ยถา หลาหลํ                      เตลํ ปกฺกฺกฺจฺจิตํ<sup>๓</sup> ยถา  
           ตมฺพโลหิ วิลินํว                      กามา ทฺกฺขตฺตรา ตโตติ ๑
- ปาเนยชาตกั ปณจัม ๑

๑-๑ ม. ธีรตฺถุ สฺพหุ กามे ๑

๒ ม. เนตฺตฺติ สฺว ๑

๓ ส. ย. อฺกฺกฺกฺจฺจิตํ ๑

๖ ยุทธฉยชาตกัม<sup>๑</sup>

- [๑๕๕๓] มิตตตามจจุปริพยุพหัง      อหัง วนเท รเถสภ  
 ปพพชิสฺสสามหัง ราช<sup>๒</sup>      ตัง เทโว อนุมถฺยตฺตํ ๑
- [๑๕๕๔] สเจ เต อุนฺหํ กาเมหิ      อหัง ปริปุรยามิ เต  
 โย ตัง หีสติ วาเรมิ      มา ปพพชฺช ยฺยธฺชย<sup>๓</sup> ๑
- [๑๕๕๕] น มตฺถิ อุนฺหํ กาเมหิ      หีสนฺโต เม น วิชฺชติ<sup>๔</sup>  
 ทิปฺยจ กตฺตุมิจฺฉามิ      ยํ ชรา นาภิกีรติ ๑
- [๑๕๕๖] ปฺตุโต วา ปิตรํ ยาเจ      ปิตา วา ปฺตุตโตมฺรลํ  
 เนคโม ยาจเต<sup>๕</sup> ตาต      มา ปพพชฺช ยฺยธฺชย ๑
- [๑๕๕๗] มา มํ ตาต<sup>๖</sup> นิวาเรสิ      ปพพชฺชตํ รเถสภ  
 มาหัง กาเมหิ สฺมมตฺโต      ชราย วสฺมนวฺคู ๑
- [๑๕๕๘] อหัง ตัง ตาต ยาจามิ      อหัง ปฺตุตฺต นิวารเย  
 จิรํ ตัง ทญฺจุมิจฺฉามิ      มา ปพพชฺช ยฺยธฺชย ๑
- [๑๕๕๙] อฺสฺสาโว ตินคฺคฺมฺหิ      สุริยสฺสคฺคฺมน<sup>๗</sup> ปติ  
 เอวมายฺ มนฺุสฺसानํ      มา มํ อมฺม นิวารเย ๑
- [๑๕๖๐] ตรมาเน<sup>๘</sup> อิมํ ยานํ      อาโรเปตฺ<sup>๙</sup> รเถสภ  
 มา เม มาตา ตรณฺตสฺส      อนฺตฺรายกรา อหุ ๑
- [๑๕๖๑] อภิชาวถ ภาทฺทฺเต      สุณฺณํ เหสฺสติ รมฺมกํ  
 ยฺยธฺชโย อนฺณฺญาโต      สพฺพทตฺเตน ราชีนา ๑
- [๑๕๖๒] โยหุ เสฏฺโฐ มนฺุสฺसान<sup>๑๐</sup>      ยฺวา กถฺนสนฺนฺนิโ

๑ ม. ยฺยธฺชยชาตกํ ๑   ๒ ลี. ยฺ. ปพพชิสฺส มหาราช ๑

๓ ม. ปพพช ยฺยธฺชย, ยฺ. ปพพช ยฺยธฺชย ๑   เอวมฺปริปิ ๑

๔ หีสติ กาเม น วิชฺชติตีปิ ปาโล, ม. หีสิตา ๑   ๕ ม. เนคโม ตัง ยาเจ ... ๑

๖ ม. เทว ๑   ๗ ม. สุริยคฺคฺมน ๑   ๘ ลี. ยฺ. ตรมานา ๑

๙ ลี. ยฺ. อาโรเปตฺ ๑   ๑๐ ม. สหสฺสสฺส ๑

- โสยํ กุมาโร ปพฺพชิตโต กาสายวสโน พลี ๑  
 [๑๕๖๓] อุโฆ กุมารา ปพฺพชิตา ยฺรณชโย ยฺริฏฺฐิจฺฉโล  
 ปหาย มาตาปิตโร สงคํ เจตฺวาน มจฺจุเนติ ๑  
 ยฺรณชยชาตกํ จฺญจํ ๑

### ๗ ทสฺรธชาตกํ

- [๑๕๖๔] เอถ ลกฺขณสีตา จ อุโฆ โอตฺรโถทกํ  
 เอวายํ ภารโต อาห ราชา ทสฺรธเ มโต ๑  
 [๑๕๖๕] เกน ราม ปภาเวน โสจิตพฺพํ น โสจลิ  
 ปิตฺรํ กาลกตํ สุตฺวา น ตํ ปสฺหเต ทฺขํ ๑  
 [๑๕๖๖] ยํ น สกฺกา นํ ปาเลตฺ๑<sup>๑</sup> โปเสน ลปตํ พหุํ  
 ส กิสฺส วิณฺญ เมธาวิ อตฺตทานมฺปตาปเย ๑  
 [๑๕๖๗] ทหฺรา จ หิ เย วุฑฺฒา เย พาลา เย จ ปณฺธิตา  
 อทฺธา เจว ทฺลิตฺทา จ สพฺเพ มจฺจุปรายนา ๑  
 [๑๕๖๘] ผลานมิว ปกฺกานํ นิจฺจํ ปตฺนโต ภายํ  
 เอวํ ชาตาน มจฺจานํ นิจฺจํ มรณโต ภายํ ๑  
 [๑๕๖๙] สายเมเก น ทิสฺสนฺติ ปาโต ทิฏฺฐา พหุ ชนา  
 ปาโต เอเก น ทิสฺสนฺติ สายํ ทิฏฺฐา พหุ ชนา ๑  
 [๑๕๗๐] ปริเทวยมาโน เจ กิณฺจิทตฺถํ อุทพฺพเพ  
 สมฺมุไฟฺห ทิสฺมตฺตานํ กยฺรา ตํ วิจกฺขโณ ๑  
 [๑๕๗๑] กิโส วิวณฺโณ ภาติ ทิสฺมตฺตานมตฺตโน  
 น เตน เปตา ปาเลนฺติ นีรตฺถา ปริเทวนา ๑

๑ ม. นิปาเลตฺ๑ ๑

- [๑๕๗๒] ยถา สรณมาทิตตัม วารินาว นิพพายเย<sup>๑</sup>  
 เอวมปิ ธีโร สุตวา เมธาวิ ปณฺหิตโต นโร  
 ชิปปมฺบุปฺปติตัม โสภัง วาโต ตูลฺลวํ ชัสเย ๑
- [๑๕๗๓] เอโกว มจฺโจ อจฺเจติ เอโกว ชายเต กุเล  
 สโยคปรมาเตวว สมฺโภคา สพฺพปาณินํ ๑
- [๑๕๗๔] ตสฺมา หิ ธีรสฺส พหุสฺสุตสฺส  
 สมฺปสฺสโต โลกมิมํ ปรณฺจ  
 อญฺฉาย ฌมฺมํ หทยํ มนญฺจ  
 โสกา มหนฺตปิ น ตาปยฺนฺติ ๑
- [๑๕๗๕] <sup>๒</sup>โสหํ ยสฺนฺจ โภคณฺจ ภริยาปิ จ<sup>๒</sup> ฌาตเก  
 เสสํ สมฺपालยิสฺสามิ<sup>๓</sup> กิจฺจเมตํ<sup>๔</sup> วิชานโต ๑
- [๑๕๗๖] ทสฺวสฺสสทฺสฺตานิ สญฺจิวสฺสสฺตานิ จ  
 กมฺพุกีโว มหาวาหุ ราโม รชฺชมการยฺยิตี ๑
- ทสฺวธชาตกั สตฺตมํ ๑

### ๘ สํวรชาตกั

- [๑๕๗๗] ชานนโต โน มหาราช ตว สีสํ ชนาธิโป  
 อิมเ กุมารเ ปุเชนฺโต น ตํ เกนจิ มณฺณถ ๑
- [๑๕๗๘] ติญฺจนฺเต โน มหาราช อาหุ<sup>๕</sup> เทเว ทิวฺงคเต  
 ฌาตี ตํ สมฺนุมนฺณีสฺสุ<sup>๖</sup> สมฺปสฺสํ อตฺถมตฺตโน ๑

๑ ม. วารินา ปรีนิพพเย ๑ ๒-๒ ม. โสหํ ทสฺนฺจ โภกฺขณฺจ ภริสฺสามิ จ ๑

๓ ม. เสสณฺจ ปาลยิสฺสามิ ๑ ๔ ย. กิจฺจเมวํ ๑ ๕ ม. อหุ ๑

๖ ม. สมฺนุมนฺณีสฺสุ ๑

- [๑๕๕๙] เกน สํวรวตฺเตน                      สยฺชาเต อภิตฺติฏฺจลฺลิตฺติ  
 เกน ตํ นาติวตฺตุนฺตฺติ                      ฌาตฺติสงฺฆา สฺมาคตา ฯ
- [๑๕๕๐] น ราชนฺปฺตฺต อฏฺสฺสยฺยามิ<sup>๑</sup>                      สมณานํ มฺहेลฺลีนํ  
 สกฺกจฺจนฺเต นมสฺสํยามิ                      ปาเท วนฺทามิ ตาทินํ ฯ
- [๑๕๕๑] เต มํ ฌมฺมคฺคฺเณ ยฺยตฺตํ                      สฺสฺสฺสฺสฺสมนฺนสฺสฺสฺสยฺยํ  
 สมณฺหา สมนฺนสฺสฺสาสนฺตฺติ                      อิลฺลิตฺตมฺมคฺคฺเณ รตา ฯ
- [๑๕๕๒] เตสํหํ วจฺนํ สฺสฺตฺวา                      สมณานํ มฺहेลฺลีนํ  
 น กิณฺนจฺจ อตฺติมณฺณวามิ                      ฌมฺเม เม นฺริโตะ มฺเน ฯ
- [๑๕๕๓] หตฺถธาโรหา อณฺเณกฺกฺจฺจา                      รตฺติกา ปตฺตฺติการฺกา  
 เตสํ<sup>๒</sup> นปฺปฏฺฐิพนฺธามิ                      นฺริฏฺฐจฺจ<sup>๓</sup> ภาตฺตเวตฺตนํ ฯ
- [๑๕๕๔] มหามตฺตฺตา จ เม อตฺถิ                      มนฺตฺติเน ปฺริจาริกา  
 พาราณสี โวหฺรณฺตฺติ                      พหุํมํสํ สฺสฺโรทกํ ฯ
- [๑๕๕๕] อโถปิ วาณิชา ผีตา                      นานารฏฺฐเจหิ อาคตา  
 เตสฺส เม วิหิตฺตา รกฺขา                      เอวํ ชานาหุํปฺเปสฺส ฯ
- [๑๕๕๖] ฌมฺเมน กิร ฌาตฺตีนํ                      รชฺชํ กาเรหิ สํว  
 เมธาวิ ปณฺทฺทิตฺโต จาลิ<sup>๔</sup>                      อโถปิ ฌาตฺตีนํ หิโตะ ฯ
- [๑๕๕๗] ตํตํ ฌาตฺติปฺริพฺยพฺพํ                      นานารตฺนโมจิตํ  
 อมิตฺตฺตา นปฺปสฺสหนฺตฺติ                      อินฺทวํ อสฺสุราธิเปตฺติ ฯ

สํวราชตํ อฏฺจมํ ฯ

๑ ม. อฏฺสฺสยฺยามิ ฯ

๒ ย. เตสฺส ฯ

๓ ลี. ย. นฺริพฺพํ ฯ

๔ ลี. ย. จาปิ ฯ

## ๔ สุปปารกชาตกั

- [๑๕๘๘] อุมมุชฺชนติ นิมุชฺชนติ มนุสฺสา ชุรนาลิกา  
 สุปปารกนตํ ปุจฺฉาม สมฺมุทเท กตโม อัย ๑
- [๑๕๘๙] ภรฺกจฺฉา<sup>๑</sup> ปยาตานํ วาณิชาเน ชเนสินํ  
 นาวาย วิปฺปนฺนุจาย ชุรมาลิตี วุจฺจติ ๑
- [๑๕๙๐] <sup>๒</sup>ยถา อคฺติ สุริเย จ<sup>๒</sup> สมฺมุทเท ปฏฺฐิติสฺสติ  
 สุปปารกนตํ ปุจฺฉาม สมฺมุทเท กตโม อัย ๑
- [๑๕๙๑] ภรฺกจฺฉา ปยาตานํ วาณิชาเน ชเนสินํ  
 นาวาย วิปฺปนฺนุจาย อคฺติมาลิตี วุจฺจติ ๑
- [๑๕๙๒] ยถา ทฺธิ จ ชีรณฺจ<sup>๓</sup> สมฺมุทเท ปฏฺฐิติสฺสติ  
 สุปปารกนตํ ปุจฺฉาม สมฺมุทเท กตโม อัย ๑
- [๑๕๙๓] ภรฺกจฺฉา ปยาตานํ วาณิชาเน ชเนสินํ  
 นาวาย วิปฺปนฺนุจาย ทฺธิมาลิตี วุจฺจติ ๑
- [๑๕๙๔] ยถา กุโส จ สฺสโส จ สมฺมุทเท ปฏฺฐิติสฺสติ  
 สุปปารกนตํ ปุจฺฉาม สมฺมุทเท กตโม อัย ๑
- [๑๕๙๕] ภรฺกจฺฉา ปยาตานํ วาณิชาเน ชเนสินํ  
 นาวาย วิปฺปนฺนุจาย กุสฺมาลิตี วุจฺจติ ๑
- [๑๕๙๖] ยถา นโฬ จ เวฬุ จ<sup>๔</sup> สมฺมุทเท ปฏฺฐิติสฺสติ  
 สุปปารกนตํ ปุจฺฉาม สมฺมุทเท กตโม อัย ๑
- [๑๕๙๗] ภรฺกจฺฉา ปยาตานํ วาณิชาเน ชเนสินํ  
 นาวาย วิปฺปนฺนุจาย นพฺพมาลิตี วุจฺจติ ๑

๑ ม. ภรฺกจฺฉา ๑ เอวมฺปริปี ๑

๒-๒ ม. ยถา อคฺติว สุริเยว ๑

๓ ม. ทฺธิว ชีรวั ๑

๔ ม. นโฬว เวฬุว ๑



- [๑๕๕๘] มหพฺภโย ภีสนโก สทฺโท สุขยติ มาณุโส  
 ยถา โสพฺโภ ปปาโตว สมฺทฺโท ปฏฺฐิสฺสติ  
 สุปฺปารกนฺตํ ปุจฺฉาม สมฺทฺโท กตโม อยํ ฯ
- [๑๕๕๙] ภรฺกจฺฉา ปยาตานํ วาณิชาณํ ฌเนสินํ  
 นาวาย วิปฺปนฺนุจฺฉาย พลวามุขีติ<sup>๑</sup> วุจฺจติ ฯ
- [๑๖๐๐] ยโต สรามิ อตฺตทานํ ยโต ปตฺโตสฺมิ วิณฺณตํ  
 นาภิขานามิ สณฺจิจฺจ เอกปาณมฺปิ หีสิตํ  
 เอเตน สจฺจวชฺเชน โสตถึ นาวา นิวตฺตตฺตติ ฯ

สุปฺปารกชาตํ นวมํ ฯ

ตสฺสทฺทานํ

สิริ มาตฺสุปฺสกนาควโร  
 ปฺน ชฺฌนฺทก ฌมฺมมฺทยวโร  
 อถ ปานี<sup>๒</sup> ยฺชยโก จ  
 ทสฺสธ สํวร ปารคเตน นว<sup>๓</sup> ฯ

เอกาทสนิปาตํ นิฏฺฐิตํ ฯ

๑ ลี. ย. วฬิภามขีติ, ม. พฬิภามขีติ ฯ ๒ ม. ปานี ฯ ๓ ม. นวาติ ฯ

# ทวาทสนิปาตชาตกั

## ๑ จุลลกุณาลชาตกั

- [๑๖๐๑] ชุทททาน์<sup>๑</sup> ลหุจิตตานัน อกตณณฺญน ทุพฺภินัน  
นาเทวสโตโต ปุริโส ถีนัน สทฺธาตุมรหติ ฯ
- [๑๖๐๒] น ตา ปชานนฺติ กตํ น กิจจํ  
น มาตรํ ปิตรํ ภาตรํ วา  
อนริยา สมตฺกุกนฺตธมฺมา  
สสฺเสว จิตฺตสฺส วสํ วชฺนฺติ ฯ
- [๑๖๐๓] จิรานุภูมฺปิ ปิยํ มนาปํ  
อนุกมฺปกํ ปาณสมมฺปิ สนฺตํ<sup>๒</sup>  
อวาสุ กิจฺเจสุ จ นํ ชนฺติ  
ตสฺมาหํ อิตฺถีนํ น วิสฺสสามิ ฯ
- [๑๖๐๔] ถีนญฺหิ จิตฺตํ ยถา วานรฺสฺส  
กนฺนปฺปกนฺนํ ยถา รุกฺขฉายา  
จลาจลํ หทยํ อิตฺถิยานํ  
จกฺกสฺส เนมิ วิย ปริวตฺตติ ฯ
- [๑๖๐๕] ยทา ตา ปสฺสนฺติ สเมกฺขมานา  
อาเทยฺยรูปํ ปุริสฺสฺส วิตฺตํ  
สณฺหาหิ วาจาหิ นยฺนฺติเมนํ  
กมฺโพชกา ชลเชเนว อสฺสํ ฯ
- [๑๖๐๖] ยทา น ปสฺสนฺติ สเมกฺขมานา  
อาเทยฺยรูปํ ปุริสฺสฺส วิตฺตํ  
สมนฺตโต นํ ปริวชฺชยฺนฺติ

๑ ม. ลุทฺธานัน ฯ

๒ ม. ภตฺตํ ฯ

- ติณโณ นทีปารคโตว กุลลํ ฯ  
 [๑๖๐๗] ลิลลสุปมา ลีชีริว สพพภกษา  
 ติกขมายา นทีริว ลีสมโสตา  
 เสวนหติ เหตา ปियมบปियญจ  
 นาวา ยถา โอรกุลลํ ปรณจ ฯ
- [๑๖๐๘] น ตา เอกสส น ทวินัน อापโณว ปสาร์โต  
 โย ตา มยหนติ มณเณยย วาตํ ชาเลน พนุชเย<sup>๑</sup> ฯ
- [๑๖๐๙] ยถา นที จ ปนุโธ จ ปานาคารํ สภา ปปา  
 เอวํ โลกิตถิโย นาม เวลา ตาสํ น วิชชติ ฯ
- [๑๖๑๐] ฆตาสนสมา เอตา กณฺหสปปสิรูปมา  
 คาโว พหิ ติณฺสเสว โอมสนฺติ วรํ วรํ ฯ
- [๑๖๑๑] ฆตาสนํ กุญฺชรํ กณฺหสปปิ  
 มุฑฺธามิสิตฺตํ ปมฺทา<sup>๒</sup> จ สพฺพา  
 เอเต นโร นิจฺจยโต<sup>๓</sup> ภาเชถ  
 เตสํ ทเว ทุพฺพิทุ สจฺจภาโว<sup>๔</sup> ฯ
- [๑๖๑๒] นจฺจนฺตวณฺณนา น พฺหูน กนฺตา  
 น ทกฺขินฺนา ปมฺทา เสวิตพฺพา  
 น ปรสฺส ภริยา น ชนฺสฺส เหตุ  
 เอตฺติถิโย ปณฺจ น เสวิตพฺพาติ ฯ

จุลลกุณาลชาตัก ประม ฯ

๑ ม พนุชเย ฯ

๒ ม. ปมทา ฯ

๓ ลี. ย. นิจจยโต ฯ

๔ ม. สพพภาโว ฯ

## ๒ ภาททสาธชาตกั

- [๑๖๑๓] กา ตวํ สุทฺเธหิ วตฺเถหิ อเม เวหายสณฺหิตา<sup>๑</sup>  
 เกน ตยสฺสูนฺนิ วตฺตนฺตฺติ กุโธ ตํ ภามมาตํ ๗
- [๑๖๑๔] ตเวว เทว วิชิตฺเต ภาททสาโลติ มํ วิหุ  
 สมฺมจิวสสสทสฺสานิ ติฏฺฐจฺโต ปุชิตสฺส เม ๗
- [๑๖๑๕] การยนฺตนา นครานิ อคาเร จ ทิสมปฺติ  
 วิวิเช จาปิ ปาสาทฺเต น มนฺเต อจฺจมณฺณิสุํ  
 ยเถว มนฺเต ปุชฺเชสุํ ตเถว ตวํปิ ปุชฺช ๗
- [๑๖๑๖] ตถจ อหํ<sup>๒</sup> น ปสฺสํสามิ ฐลํ กาเยน เต ทุมํ  
 อาโรหปรีนาเหน อภีรฺวโปสิ ชาตฺยา ๗
- [๑๖๑๗] ปาสาทํ การยิสฺสํสามิ เอกถมฺภํ มโนรมํ  
 ตตฺถ ตํ อฺปนฺเนสฺสํสามิ จิรนฺเต ยกฺข ชีวิตํ ๗
- [๑๖๑๘] เอวํ จิตฺตํ อฺพาปาทิ สรีเรน วินาภาโว  
 ปุณฺโณ มํ วิกนฺเตตฺวา<sup>๓</sup> ชนฺทฺทโส อวกนฺตถ ๗
- [๑๖๑๙] อคฺเคจ เจตฺวา มชฺเชมฺ จ ปจฺฉา มฺลุมฺหิ ฉินฺท<sup>๔</sup>  
 เอวํ เม ฉิขฺชमानสฺส น ทุกฺขํ มรณํ ลฺยา ๗
- [๑๖๒๐] หตฺถปาทํ ยถา ฉินฺทฺเต กณฺณนาสถจ ชีวโต  
 ตโต ปจฺฉา ลฺโร ฉินฺทฺเต ตํ ทุกฺขํ มรณํ ลฺยา ๗
- [๑๖๒๑] สุขํ นุ ชนฺทฺทโส ฉินฺท<sup>๕</sup> ภาททสาธ วนปฺปติ  
 กิ เหตุ กิ อฺพาทาย ชนฺทฺทโส ฉินฺทมิจฺฉลฺสิ ๗
- [๑๖๒๒] ยถจ เหตุ อฺพาทาย เหตุชมฺมุปฺสถฺพิตํ  
 ชนฺทฺทโส ฉินฺทมิจฺฉามิ มหาราช สุโณหิ เม ๗

๑ ลี. ยุ. เวทาสยํ ๗ ๒ ม. ตํ อิวาหํ ๗

๓ ม. วิกนฺติตฺวา ๗

๔ ลี. มฺลุมฺจ ฉินฺทถ, ยุ. มฺลํ วิฉินฺทถ ๗

๕ ม. ฉินฺนํ ๗

- [๑๖๒๓] ฌาติ เม สุขลัมพุมมา มม ปสเส นีวาตธา  
 เตปีหัง อุปะหีสายยัม ปเรลลัม อสุโขจิจิตัม ฯ
- [๑๖๒๔] เจเตยฺยรูปี<sup>๑</sup> เจเตลลิตี ภาททสาล วณปะปติ  
 หิตกาโมลลิตี ฌาตีนัน อภายัม สมมม ทมฺมิตี เตตตี ฯ
- ภาททสาลชาตกัม ทุตติยัม ฯ

### ๓ สมุททวาณิชชาตกัม

- [๑๖๒๕] กสฺสนุตติ วปะนุตติ เต ชนนา  
 มนุชฺชา กมฺมผลลุปชฺชิวโน  
 นยิมสฺส ทิปกสฺส ภาคิโน  
 ชมฺพุทึปา อิทเมว โน วรํ ฯ
- [๑๖๒๖] ติปณฺจจรตตฺตูปคตมฺหิตี จนฺเท  
 เวโค มหา เหหิตตี สาคฺรสฺส  
 อุปลาวสฺส<sup>๒</sup> ทิปมิมํ อุฬารํ  
 มา โว วธิ คจฺจถ เลณมมณฺณํ ฯ
- [๑๖๒๗] น ชาตยัม<sup>๓</sup> สาคฺรวาริเวโค  
 อุปลาวสฺส ทิปมิมํ อุฬารํ  
 ตัม เม นิमितฺเตตฺติ พหุทิตี ทิฏฺฐัน  
 มา เภถ กิ โสจถ โมทถโวห ฯ
- [๑๖๒๘] ปหุตฺตภาทฺทํ พหุอนฺนปะนํ  
 ปตฺตตฺตถ อาวาสมิมํ อุฬารํ  
 น โว ภยัม ปฏฺฐิปสฺสามิ ทิณฺณจิจิ  
 อापฺตฺตปฺตฺตเตตฺติ ปโมทถโวห ฯ

๑ สี. ยุ. เจตพฺพรูปํ ฯ ๒ อุปลาวสนุตติปิ, สี. อุปลาวปะยัม, ม. อุปลาวสิสฺสํ ฯ

๓ ม. ชาตยัม ฯ

- [๑๖๒๙] โยเหวายํ ทกฺขินายํ ทิสายํ  
 เขมํ ปฏิกฺโกสตี<sup>๑</sup> ตสฺส สจฺจํ  
 น อุตฺตโร เวทึ ภายาภยสฺส  
 มา ภเถ ก็ โสจถ โมทถโวห ๗
- [๑๖๓๐] ยถา อิเม วิปฺปวทฺหติ ยกฺขา  
 เอโก ภายํ สํสตี เขมเมโก  
 ตทิงฺฆ มยฺหํ วจฺนํ สุณาถ  
 ขิปฺปํ ลหุํ มา วินสฺสิม<sup>๒</sup> สพฺเพ ๗
- [๑๖๓๑] สพฺเพ สมากมฺม กโรม นาวํ  
 โทณฺี ทพฺหํ สพฺพพยนฺตฺวปฺนฺนํ  
 สเจ อยํ ทกฺขิโณ สจฺจมาท  
 โมฆํ ปฏิกฺโกสตี อุตฺตโรยํ ๗
- [๑๖๓๒] สา เจว โน โหหิติ อาปทตฺถา  
 อิมญฺจ ทิปํ น ปริจฺจเซม  
 สเจ จ โข อุตฺตโร สจฺจมาท  
 โมฆํ ปฏิกฺโกสตี ทกฺขิโณยํ ๗
- [๑๖๓๓] ตเมว นาวํ อภีรฺยฺห สพฺเพ  
 เอวํ มยํ โสตุถิ ตเรมฺ พารํ  
 น เว สฺสคณฺหํ ปจฺเมน เสฏฺฐจํ  
 กนิฏฺฐมาปาถคตํ คเหตุวา  
 โย จีธ มชฺฌม<sup>๓</sup> ปวิเจยฺย คณฺหติ  
 สเว นโร เสฏฺฐมฺเปติ จานํ ๗
- [๑๖๓๔] ยถาปิ เต สาครวาริมชฺฌเณ  
 สกมฺมฺนา โสตุถิ วหีสฺสุ วาณิชา

๑ ม. เขมนฺติ ปกฺโกสตี ๗ ๒ ม. วินสฺสิม ๗ ๓ ม. ตจฺจํ ๗

- อนาคตตตัม ปฏิวิชุฌมียาน  
 อปฺปมฺปิ นาจฺเจติ จ<sup>๑</sup> ฐฺริปญฺโถ ๗
- [๑๖๓๕] พาลา จ โมเหน รสฺนุกิทฺธา  
 อนาคตํ อปฺปฏิวิชุฌมียตฺถํ  
 ปจฺจุปฺปนฺเน ลีทฺนฺติ อตฺถชาเต  
 สมฺพุทธฺมชฺเชม ยถา เต มนุสฺสา ๗
- [๑๖๓๖] อนาคตํ ปฏิกิยฺราถ กิจฺจํ  
 มา มํ กิจฺจํ กิจฺจกาเล พฺยเชลฺลิตํ  
 ตํ ตาทิสํ ปฏิกตกิจฺจการี  
 น ตํ กิจฺจํ กิจฺจกาเล พฺยเชลฺลิตํ ๗
- สมฺพุทธฺวณฺนิชฺชาตํ ตตฺติยํ ๗

## ๔ กามชาตัม

- [๑๖๓๗] กามํ กามยฺมานสฺส ตสฺส เจ ตํ สมฺมุชฺฉติ  
 อทฺธา ปิตฺติมโน โหติ ลทฺธา มจฺโจ ยทฺธิจฺฉติ ๗
- [๑๖๓๘] กามํ กามยฺมานสฺส ตสฺส เจ ตํ สมฺมุชฺฉติ  
 ตโต นํ อปรํ กามे ชฺมมฺเม ตณฺหํ วนฺทติ ๗
- [๑๖๓๙] ควํ ลิงฺคิโน ลิงฺคํ วทฺธมฺมานสฺส วทฺธติ  
 เอวํ มนุสฺส ปฺเปสฺส พาลสฺส อวิชานโต  
 ภฺยโย ตณฺหา ปิปาสา จ วทฺธมฺมานสฺส วทฺธติ ๗
- [๑๖๔๐] ปจฺพฺยา สาลิยวํ ความสฺสํ ทาสฺไปริสํ  
 ทตฺวาปิ<sup>๒</sup> นาลเมกสฺส อิติ วิทฺธา<sup>๓</sup> สมํ จเร ๗

๑ ม. ส. ๗

๒ ม. ทตฺวา จ ๗

๓ ม. วิทฺวา ๗

- [๑๖๔๑] ราชา ปสยห ปจวี วิชิตวา  
 สสาครนุตัม มหิมาวสนุโต  
 โอรัม สมุททสส อติตฺตฺวโป  
 ปารัม สมุททสสปี ปตฺถเยว<sup>๑</sup> ฯ
- [๑๖๔๒] ยาว อนุสฺสรัม กามเม มนสา ติตฺตติ นาชฺฌคา  
 ตโต นิวตฺตา ปฏิกุกมฺม ทิสฺวา  
 เต เว ติตฺตา<sup>๒</sup> เย ปญฺญาย ติตฺตา ฯ
- [๑๖๔๓] ปญฺญาย ติตฺตึนํ เสฏฺฐํ น โส กามะหิ ตปฺปติ  
 ปญฺญาย ติตฺตัม ปุริสํ ตณฺหา น กุรุเต วสํ ฯ
- [๑๖๔๔] อปฺปิเนถว กามานิ<sup>๓</sup> อปฺปิจฺฉสฺส อโลลฺโป  
 สมุททมตฺโต ปุริโส น โส กามะหิ ตปฺปติ ฯ
- [๑๖๔๕] รถกาโรว จมฺมสฺส ปริกนฺตัม อุปาหนํ  
 ยํ ยํ ชหติ<sup>๔</sup> กามานํ ตํ ตํ สมฺปชฺชเต สุขํ  
 สพฺพพฺเจ สุขมิจฺเจยฺย สพฺเพ กามะ ปริจฺจเช ฯ
- [๑๖๔๖] อฏฺฐ เต ภาสิตา คาธา สพฺพา โหนฺติ สหสฺสิโย  
 ปฏิกุคฺคณฺห มหาพฺรหฺม สาเชตํ ตว ภาสิตํ ฯ
- [๑๖๔๗] น เม อตฺโถ สหสฺเสหิ สเตหิ นหฺเตหิ วา  
 ปจฺฉิมํ ภาสโต คานํ กามะ เม นโรโต<sup>๕</sup> มโน ฯ
- [๑๖๔๘] ภทฺรโก วตายํ มาณวโก สพฺพโลกวินฺนุ มุณี  
 โย [๖] ตณฺหํ ทุกฺขชนฺนี ปริชานาติ ปณฺฑิตโตติ ฯ

กามชาตัก จตุตถํ ฯ

๑ ม. ปตฺถเยถ ฯ    ๒ ม. สุตฺติตฺตา ฯ    ๓ ม. กามานํ ฯ    ๔ ม. จชฺติ ฯ  
 ๕ ม. น โรโต ฯ    ๖ ม. เอตฺถนฺตเร อิมฺนฺติ ทิสฺสตี ฯ



## ๕ ชนสนุชชาตกำ

- [๑๖๔๙] ทส ขลุมานี<sup>๑</sup> จานานิ ยานิ ปุพเพ อกริตวา  
 ส ปจฉา อนุตปฺปติ อิจจาห ราชา ชนสนุโร<sup>๒</sup> ฯ
- [๑๖๕๐] อลทฐา วิตตัม<sup>๓</sup> ตปติ ปุพเพ อสมุทานิถัม  
 น ปุพเพ ชนเมสิสฺสํ อิติ ปจฉานุตปฺปติ ฯ
- [๑๖๕๑] สกยรูปิ ปุเร สนุถัม มยา ลิปป์ น ลิกฺขิตัม  
 กิจฉา วุตติ อสิปฺปสฺส อิติ ปจฉานุตปฺปติ ฯ
- [๑๖๕๒] กุณฺเฑที ปุเร อาสี ปิสฺสุณฺเฑ ปิณฺณจิมฺลิก  
 จณฺโฑ จ ผรุโส จาสี<sup>๔</sup> อิติ ปจฉานุตปฺปติ ฯ
- [๑๖๕๓] ปาณาติปาตี ปุเร อาสี ลุทฺโฑ จาปิ อนาริเย  
 ฐทานันฺ นาปจายิสฺสํ อิติ ปจฉานุตปฺปติ ฯ
- [๑๖๕๔] พหุสุ วต สนฺตีสฺสุ อนาปทาสฺสุ อิตฺถิสฺสุ  
 ปรทารันฺ อาเสวิสฺสํ อิติ ปจฉานุตปฺปติ ฯ
- [๑๖๕๕] พหุมาหิ วต สนฺตมฺหิ อนุนฺปาเน อฺปฺภุจิตฺเต  
 น ปุพเพ อททันฺ ทานันฺ อิติ ปจฉานุตปฺปติ ฯ
- [๑๖๕๖] มาตารันฺ ปิตารันฺ จาปิ ชินฺณณฺเฑ คตฺตโยพฺพนเ<sup>๕</sup>  
 ปหุสนฺโต น โปสิสฺสํ อิติ ปจฉานุตปฺปติ ฯ
- [๑๖๕๗] อาจริยมนุสฺสตุถารันฺ สพฺพกามรสาหฺร  
 ปิตารันฺ อติมณฺณิสฺสํ อิติ ปจฉานุตปฺปติ ฯ
- [๑๖๕๘] สมณเฑ พฺรหฺมณเฑ จาปิ สีลวณฺเต พหุสฺสุเต  
 น ปุพเพ ปยิริปาสิสฺสํ อิติ ปจฉานุตปฺปติ ฯ

๑ ม. ขลุมานี ฯ ๒ ม. อิจเจวาห ชนสนุโร ฯ ๓ จิตฺตฺนตฺติปิ ปาโจ ฯ

๔ ม. จาปิ ฯ ๕-๕ ม. ชินฺณณฺเฑ คตฺตโยพฺพนเ ฯ เอมฺปริปี ฯ

- [๑๖๕๙] สาธุ โหติ ตโป จิณฺโณ สนฺโต จ ปยฺรุปาลีโต  
 น จ ปุพฺเพ ตโป จิณฺโณ อิติ ปจฺจนาตฺตปฺปติ ฯ  
 [๑๖๖๐] โย จ เอตานิ จานานิ โยนิโส ปฏิปชฺชติ  
 กรํ ปุริสกิจฺจานิ ส ปจฺจนา นานตฺตปฺปตีติ ฯ

ชนสนฺธชาตกำ ปณฺจมํ ฯ

### ๖ มหากณฺหชาตกำ

- [๑๖๖๑] กโณห กโณห จ โฆโร จ สุกฺกทาโจ ปตาปวา<sup>๑</sup>  
 พนฺโธ<sup>๒</sup> ปณฺจหิ รชฺชฺหิ กิ วีร<sup>๓</sup> สุนฺโข ตว ฯ  
 [๑๖๖๒] นายํ มิคานมตฺถาย อฺสิณฺร<sup>๔</sup> ภวิสฺสติ  
 มนุสฺसानํ อนโย หุตฺวา ตทา กโณห ปโมกฺขติ ฯ  
 [๑๖๖๓] ปตฺตหตฺถา สมณกา มฺฤตฺทา สงฺฆาภูิปารุตา  
 นงฺคเลหิ กสิสฺสนฺติ ตทา กโณห ปโมกฺขติ ฯ  
 [๑๖๖๔] ตปฺสฺสินฺโย ปพฺพชิตา มฺฤตฺทา สงฺฆาภูิปารุตา  
 ยทา โลเก คมิสฺสนฺติ ตทา กโณห ปโมกฺขติ ฯ  
 [๑๖๖๕] ทีฆฺตฺตโรฏฺฐา ชฺฉิลลา ปงฺกทนฺตา รชฺสฺสิธา  
 อิญํ โจทย<sup>๕</sup> คจฺจนฺติ ตทา กโณห ปโมกฺขติ ฯ  
 [๑๖๖๖] อธิจฺจ เวเท สาวิตฺตี ยณฺณํ ตตฺตฺตฺตฺต<sup>๖</sup> พฺรหฺมณฺนา  
 ภตฺติกา ยชิสฺสนฺติ ตทา กโณห ปโมกฺขติ ฯ  
 [๑๖๖๗] มาตฺรํ ปิตฺรํ จาปิ ชินฺณณเก คตฺโยพฺพเน  
 ปหฺสนฺโต น ภรณฺติ ตทา กโณห ปโมกฺขติ ฯ

๑ ม. ปภาสวา ฯ ๒ ม. พุทฺโธ ฯ ๓ ม. รัว ฯ ๔ ลี. ย. อฺสิณฺร, ม. อฺสิณฺก ฯ  
 ๕ ลี. ย. โวยาเย, ม. โจทย ฯ ๖ ม. ยณฺณตฺตฺตฺตจ ฯ

- [๑๖๖๘] มาตรํ ปิตรํ จาปิ ชินฺณณเก คตโยพฺพเน  
 พาลา ตุมฺเหตติ วกฺขนฺติ ตทา กโณห ปโมกฺขติ ฯ
- [๑๖๖๙] อาจริยการิยํ สขี<sup>๑</sup> มาตุลานี ปิตฺจจฺฉนกี<sup>๒</sup>  
 ยทา โลเก คมิสฺสสนฺติ ตทา กโณห ปโมกฺขติ ฯ
- [๑๖๗๐] อสิจฺมมํ คเหตุวาน ชคฺคํ ปคฺคยฺห พุราหฺมณ  
 ปนฺถฆาตํ กริสฺสสนฺติ ตทา กโณห ปโมกฺขติ ฯ
- [๑๖๗๑] สุกฺกจฺฉวี เวชเวรา อฺฐลพาหุ อปาตุภา  
 มิตฺตเกาหํ กริสฺสสนฺติ ตทา กโณห ปโมกฺขติ ฯ
- [๑๖๗๒] มายาวิเน เนกติกา อสฺปฺปริสฺจินฺติกา  
 ยทา โลเก ภาวิสฺสสนฺติ ตทา กโณห ปโมกฺขตีตี ฯ
- มหากณฺหาตกํ ฉญฺจํ ฯ

### ๗ โกลียชาตกํ

- [๑๖๗๓] เเนา กิณฺนามิ น วิกฺกิณฺนามิ  
 น จาปิ เม สนฺนิจโย อิตฺตติ<sup>๓</sup>  
 สุกฺกจฺฉรูปํ วติหํ ปริตฺตํ  
 ปตฺโตทเน นาลมยํ ทฺวินฺนํ ฯ
- [๑๖๗๔] อปฺปมฺหา อปฺปกํ ทชฺชา อนฺุชฺฉมโต มชฺฉกํ  
 พหฺมฺหา พหฺกํ ทชฺชา อทานํ นฺุชฺชติ ฯ  
 ตํ ตํ วทามิ โกลีย เทหิ ทานานิ ภูญฺช จ  
 อริยมคฺคํ สมารูห เนกาสิ ลภเต สฺขํ ฯ
- [๑๖๗๕] โมฆณฺจสฺส หุตํ โหติ โมฆณฺจจาปิ สมิหิตํ

๑ ลี. ย. สขาริยํ ฯ ๒ ลี. ปิตฺจจฺฉนยํ, ย. ปิตฺจจฺฉนํ ฯ ๓ ม. จ อตฺติ ฯ

- อติถิสฺมี โย นิสินฺนสฺมี เอโก ภูชฺชติ โภชนํ ๑  
 ตํ ตํ วทามิ โกลิย เทหิ ทานานิ ภูชฺช จ  
 อริยมคฺคํ สมารูห เนกาสิ ลภเต สฺขํ ๑  
 [๑๖๗๖] สจจยจสฺส หุตํ โหติ สจจยจปิ สมีหิตํ  
 อติถิสฺมี โย นิสินฺนสฺมี เนโก ภูชฺชติ โภชนํ ๑  
 ตํ ตํ วทามิ โกลิย เทหิ ทานานิ ภูชฺช จ  
 อริยมคฺคํ สมารูห เนกาสิ ลภเต สฺขํ ๑  
 [๑๖๗๗] สรณฺจ ชฺหติ โปโส พหุกาย คยาย จ  
 โทณฺเ ติมฺพฺรุตฺตถสฺมี สีสฺสโต มหาวเห ๑  
 อตฺร จสฺส หุตํ โหติ อตฺร จสฺส สมีหิตํ  
 อติถิสฺมี โย นิสินฺนสฺมี เนโก ภูชฺชติ โภชนํ ๑  
 ตํ ตํ วทามิ โกลิย เทหิ ทานานิ ภูชฺช จ  
 อริยมคฺคํ สมารูห เนกาสิ ลภเต สฺขํ ๑  
 [๑๖๗๘] พลิสํ หิ โส นิคิลตี<sup>๑</sup> ทิมฺสฺสฺตํ สพนฺชนํ  
 อติถิสฺมี โย นิสินฺนสฺมี เอโก ภูชฺชติ โภชนํ ๑  
 ตํ ตํ วทามิ โกลิย เทหิ ทานานิ ภูชฺช จ  
 อริยมคฺคํ สมารูห เนกาสิ ลภเต สฺขํ ๑  
 [๑๖๗๙] อุพฺารวณฺณ วต พฺราหฺมณฺนา อิม  
 อยณฺจ โว สฺนฺช กิสฺส เหตุ  
 อุจฺจาวจํ วณฺณนิมฺภํ วิกุพฺพติ  
 อกฺขาถ โน พฺราหฺมณฺนา เก นฺตุ ตฺเมห ๑  
 [๑๖๘๐] จนฺโท จ สฺริโย จ อุโม อิทาคตา  
 อยํ ปน มาตฺลิ เทวสารถิ  
 สกฺโกหฺมสฺมิ ติทฺถานมินฺโท  
 เอโส จ โข ปณฺจสิโขติ วุจฺจติ ๑

๑ ส. ย. นิคิลิตี ๑

- [๑๖๘๑] ปาณิสฺสรา มุทิงคา<sup>๑</sup> จ มุรชาลมพฺรานิ จ  
 สุตตเมन्ह ปิเพเชนฺติ ปฏฺวิพฺพุโธ จ นนฺทติ ๑
- [๑๖๘๒] เยเกจิเม มจฺจรีโน กทริยา  
 ปรีภาสกา สมณพฺรหฺมณานํ  
 อิวะ นิกฺขิปป สรีรเทหํ  
 กายสฺส เภทา นิริยํ วชฺนฺติ ๑
- [๑๖๘๓] เยเกจิเม สุกฺคตีมฺมาสนา<sup>๒</sup>  
 ฌมฺเม จิตา สํยเม สํวิภาเค  
 อิวะ นิกฺขิปป สรีรเทหํ  
 กายสฺส เภทา สุกฺคตีมํ วชฺนฺติ ๑
- [๑๖๘๔] ตวํ โน<sup>๓</sup> ฌาติ ปุริมาสุ ชาติสุ  
 โส มจฺจรี โกลีย<sup>๔</sup> ปาปฌมฺโม  
 ตเวว อตฺถาย อีชํคตมฺหา  
 มา ปาปฌมฺโม นิริยํ อปตฺถ<sup>๕</sup> ๑
- [๑๖๘๕] อทฺธา หิ เม เต<sup>๖</sup> หิตกามา ยํ มํ สมฺนุสฺสาสถ  
 โสหํ ตถา กริสฺสามิ สพฺพํ วุตฺตํ หิตฺเตลฺลิกิ ๑  
 ๗เอโสหฺมชฺเชว อุปรมามิ<sup>๗</sup>  
 น จาปีหํ กิณฺจิกิ กเรยฺย ปาปํ  
 น จาปี เม กิณฺจิกิ อเทยฺยมตฺถิ  
 น จาปีทตฺวา อุทกํ ปิวามิ<sup>๘</sup> ๑  
 เอวณฺจ เม ททโต สพฺพกาลํ  
 โภคา อิตฺ<sup>๙</sup> วาสว ขียิสฺสนฺติ

๑ สී. ยุ. มุติงคา จ ๑

๒ สී. ยุ. สุกฺคตีมฺมาสนา ๑

๓ ม. โนสิ ๑

๔ ม. โรสโก ๑

๕ ม. คมิตถ ๑

๖ ม. มํ โว ๑

๗-๗ ม. เอโสหฺมชฺเชว อุปรมามิ ๑

๘ สී. อุทกมฺปหํ ปิเพ ๑

๙ ม. อิม ๑

ตโต อหํ ปพฺพชิสฺสํ สกฺก  
 หิตฺวาน กามานิ ยถเธธิกานีติ ฯ

โกสิยชาตกำ สตฺตมํ ฯ

### ๘ เมณฑกปณฺหาชาตกำ

- [๑๖๘๖] เยสํ น กทาจิ ภูตฺตพฺพหํ  
 สขี<sup>๑</sup> สตฺตปทฺมปิ อิมสฺมี โลเก  
 ชาตา อมิตฺตา เทว สหaya  
 ปฏฺฐิสนฺถาย จรฺนฺติ กิสฺส เหตุ ฯ
- [๑๖๘๗] ยทิ เม อชฺช ปาตฺราสกาเล  
 ปณฺหํ น สกฺกฺกณฺธา<sup>๒</sup> วตฺตฺตฺเมตํ  
 รฏฺฐา ปพฺพชยิสฺสํ วิ สพฺเพ  
 น หิ มมตฺเถ หุปฺปณฺณชาติเกหิ ฯ
- [๑๖๘๘] มหาชนสมาคมฺมฺหิ โฆเร  
 ชนโกลาหลสงฺคมฺมฺหิ ชาเต  
 วิกฺขิตฺตมฺนา อเนกจิตฺตา  
 ปณฺหํ น สกฺกฺกโณม วตฺตฺตฺเมตํ ฯ
- [๑๖๘๙] เอกคฺคจิตฺตาว เอกเมกา  
 รหฺสิ คตา อตฺถานิ จินฺตฺยิตฺวา<sup>๓</sup>  
 ปวิเวเก สมนฺนิตฺวาน ธีรา  
 อถ วกฺขนฺติ ชนินฺทฺ เอตมตฺถํ ฯ
- [๑๖๙๐] อุกคฺปฺตฺตราชฺปฺตฺติยานํ  
 อฺรพฺภมํสํ ปิยํ มนาป

๑ ส. ย. สกฺขี, ม. สขฺยํ ฯ ๒ ม. สกฺกฺกณฺธยาถ ฯ ๓ ม. อตฺถํ นิจินฺตฺยิตฺวา ฯ

- น เต สุนขสฺส อเทนฺติ มํลํ  
 อถ เมณฑสฺส สฺสเนน สขุยมสฺส ฯ  
 [๑๖๙๑] จมฺมํ วิหนฺติ เอฬิกสฺส  
 อสฺสปิฏฺจตฺถารณํ สฺขสฺส<sup>๑</sup> เหตุ  
 น จ เต สุนขสฺส อตฺถารนฺติ  
 อถ เมณฑสฺส สฺสเนน สขุยมสฺส ฯ  
 [๑๖๙๒] อาเวลลิตฺตลิ่งคิโก ทิ เมณฑเฑ  
 น จ สุนขสฺส วิสาณกานิ อตฺถิ  
 ตินภกฺโข มํลโฆชนิ จ  
 อถ เมณฑสฺส สฺสเนน สขุยมสฺส ฯ  
 [๑๖๙๓] ตินมาลฺสิ ปลาสมาลฺสิ เมณฑเฑ  
 น จ สฺสเนน ตินมาลฺสิ โน ปลาสํ  
 คณฺหยฺย สฺสนฺโข สลํ พิฬารํ  
 อถ เมณฑสฺส สฺสเนน สขุยมสฺส ฯ  
 [๑๖๙๔] อฏฺฐจฺจตฺตปาเท จตฺตปฺปทสฺส  
 เมณฑเฑ อฏฺฐจฺจนฺโข อทิสฺสมาโน  
 ฉาทิยํ ออาหารตฺติ<sup>๒</sup> อยํ อิมสฺส  
 มํลํ ออาหารตฺติ อยํ อมุสฺส ฯ  
 [๑๖๙๕] ปาสาทวรคโต วิเทหเสฏฺฐโจ  
 วิตฺติหารํ อญฺโฆมญฺญโฆชนานํ<sup>๓</sup>  
 อทฺทส<sup>๔</sup> กิร สกฺขิตํ ชนินฺโฑ  
 พุฏฺกสฺส ปุณฺณมุขสฺส เจตํ ฯ  
 [๑๖๙๖] ลามา วต เม อนปฺปรุปา  
 ยสฺส เม อีทิสา<sup>๕</sup> ปณฺตฺติตา กุลมฺหิ

๑ ม. อสฺสปิฏฺจตฺถารณํ สฺขสฺส ฯ

๒ ม. ฉาทิยมาหฺรตฺติ ฯ ๓ ม. อญฺญมญฺญโฆชนํ ฯ

๔ ม. อทฺทสิ ฯ

๕ ม. เมทิสา ฯ

ปณฺหสฺส คมฺภีรคตํ นิปุณฺนมตฺถํ  
 ปฏฺฐิวิชฺฌนฺตํ สุภาสิตฺเตน ธีรํ ๑  
 [๑๖๔๗] อสฺสตรีรณฺนจ เอกเมกํ  
 ผีตํ คามวรณฺนจ เอกเมกํ  
 สพฺพเพสํ โว ทมฺมิ ปณฺทิตานํ  
 ปรมปฺปตีตมโน สุภาสิตฺเตนาตี ๑  
 เมณฺทกปณฺหาชาตกํ อฏฺฐมํ ๑

### ๔ มหาปทุมชาตกั

[๑๖๔๘] นาทิกฺขา<sup>๑</sup> ปฺรโต โทสํ อณฺฺฏฺถลานิ สพฺพโส  
 อีสฺสโร ปณฺนเย ทณฺฑํ สามํ อปฺปฏิเวกฺขิย ๑  
 [๑๖๔๙] โย จ อปฺปฏิเวกฺขิตฺวา ทณฺฑํ กุพฺพติ ชตฺติโย  
 สกณฺฑกํ โส คิลติ ชจฺจนฺโหเว สมกฺขิกํ ๑  
 [๑๗๐๐] อทณฺฑิยํ ทณฺฑิยตี<sup>๒</sup> ทณฺฑิยณฺจ อทณฺฑิยํ  
 อนฺโหเว วิสมํ มคฺคํ น ชานาตี สมาสฺมํ ๑  
 [๑๗๐๑] โย จ เอตานิ จานานิ อณฺฺฏฺถลานิ สพฺพโส  
 สุทิกฺกจฺมนุสฺสาเสยฺย สเว โวหริตฺตฺมรหตี ๑  
 [๑๗๐๒] เนกนฺตมฺพฺพนา สกฺกา เอกนฺตตีชฺฌเณน วา  
 อตฺตํ มหตฺเต จาเปตฺตํ<sup>๓</sup> ตสฺมา อุกฺภมาจเร ๑  
 [๑๗๐๓] ปรีกฺขโต มุฑฺโฑ โหตี อติตฺติโกชฺ โย จ เวรฺวา  
 เอตณฺจ อุกฺภํ ฌตฺวา อนฺนฺมชฺฌมํ สมาสฺมํ ๑  
 [๑๗๐๔] พหุํปี รตฺโต ภาเสยฺย พุฑฺโฑปี พหุ ภาสตี  
 น อิตฺถีการณฺา ราช ปฺตฺตํ ฌาเตตฺตฺมรหตี ๑

๑ ม. นาทิกฺขา ๑

๒ ม. ทณฺฑิยตี ๑

๓ ม. มหตฺเต จาเปตฺตํ ๑



- [๑๗๐๕] สโพโพ<sup>๑</sup> โลโก เอกโต<sup>๒</sup> อิตถี จ อยเมกิกา  
เตนาห์ ปฏิปชชิสลัม คจณ<sup>๓</sup> ปกชปิเถว นัม ๑
- [๑๗๐๖] อเนกตาลี นรเก คมภีเร จ พุรุตฺตเร  
ปาตีโต คิริทุคคสมี่ เกน ตวั ตตถ นามริ ๑
- [๑๗๐๗] นาโค ชาตพโล<sup>๔</sup> ตตถ งามวา คิริสานุช  
ปจจุคคหิ มัง โภเคหิ เตนาห์ ตตถ นามรี ๑
- [๑๗๐๘] เอหิ ตัม ปฏินเนสสามิ ราชปุตฺต สกัม ชรัม  
รชชัม กาวเรหิ ภทฺทนฺเต กี่ อรณฺเณ กริสสลิ ๑
- [๑๗๐๙] ยถา คิลิตฺวา พลิสัม อุกฺทฺตเรยฺย สโลหิตัม  
อุทฺทริตฺวา สฺชี่ อสส เหวํ ปสสามิ อตฺตนา<sup>๕</sup> ๑
- [๑๗๑๐] กี่ นุ ตวั พลิสัม พุรุสิ กี่ ตวั พุรุสิ สโลหิตัม  
กี่ นุ ตวั อุกฺทฺตัม พุรุสิ ตัม เม อกฺขาหิ ปุจฺฉิตโต ๑
- [๑๗๑๑] กามานัม พลิสัม พุรุมิ หตฺถิอสลัม สโลหิตัม  
จตฺตานัม อุกฺทฺตัม พุรุมิ เหวํ ชานาหิ ชตฺติย ๑
- [๑๗๑๒] จิณฺจมาณฺวิกา<sup>๖</sup> มาตา เทวทตฺโต จ เม ปิตา  
อานนฺโท ปณฺทิตโต นาโค สารีปุตฺโต จ เทวตา  
อหัม ททา ราชปุตฺโต<sup>๗</sup> เหวํ ชาเรถ ชาตกนฺติ ๑

มหาปฐมชาตกำ นวม ๑

๑ สี่. ยู. สโพโพ จ ๑

๒ สี่. ยู. เอกนฺโต ๑

๓ ม. คจณ ๑

๔ ม. ชาตพโล ๑

๕ ม. อตฺตนา, ยู. อตฺตนิ ๑

๖ ม. จิณฺจมาณฺวิกา ๑

๗-๗ ม. ราชปุตฺโต อหัม อาลี ๑

## ๑๐ มิตตตามิตตชาตกั

- [๑๗๑๓] กานิ กมฺมานิ กุพฺพานํ      กถํ วิญญู ปรกฺกเม  
 อมิตฺตํ ชาเนยฺย เมธาวิ      ทิสฺวา สุตฺวา จ ปณฺทิตฺโต ๑
- [๑๗๑๔] น นํ อุมฺหยเต ทิสฺวา      น จ นํ ปฏฺินนฺหติ  
 จกฺขุณิสฺส<sup>๑</sup> น ททาติ      ปฏฺิโลมณฺจ วตฺตติ ๑
- [๑๗๑๕] อมิตฺเต ตสฺส ภาชติ      มิตฺเต ตสฺส น เสวติ  
 วณฺณกาเม นิวาเรติ      อกฺโกสนฺเต ปสฺสติ ๑
- [๑๗๑๖] คฺคฺยหณฺจ ตสฺส นกฺขาติ      ตสฺส คฺคฺยหํ น คฺคฺหติ  
 กมฺมํ ตสฺส น วณฺณเณติ      ปณฺณมฺสฺส นปฺปสฺสติ ๑
- [๑๗๑๗] อภาเว นนฺหติ ตสฺส      ภาเว ตสฺส น นนฺหติ  
 อจฺฉริย<sup>๒</sup> โภชนํ ลทฺธา      ตสฺส นฺนฺปชฺชเต สติ  
 ตฺโต นํ นานุกมฺปติ      อหาโสปี<sup>๓</sup> ลภายฺยิตฺโต ๑
- [๑๗๑๘] อิจฺเจเต โสฬฺสกาการา      อมิตฺตสฺสมี ปติฏฺฐิจฺจา  
 เยหิ อมิตฺตํ ชาเนยฺย      ทิสฺวา สุตฺวา จ ปณฺทิตฺโต ๑
- [๑๗๑๙] กานิ กมฺมานิ กุพฺพานํ      กถํ วิญญู ปรกฺกเม  
 มิตฺตํ ชาเนยฺย เมธาวิ      ทิสฺวา สุตฺวา จ ปณฺทิตฺโต ๑
- [๑๗๒๐] ปวฺตฺถณฺจสฺส<sup>๔</sup> สรติ      อาคตํ อภินนฺหติ  
 ตฺโต เกลายฺโก โหติ      วาจา ย ปฏฺินนฺหติ ๑
- [๑๗๒๑] มิตฺเต ตสฺสเสว ภาชติ      อมิตฺเต ตสฺส น เสวติ  
 อกฺโกสนฺเต นิวาเรติ      วณฺณกาเม ปสฺสติ ๑
- [๑๗๒๒] คฺคฺยหณฺจ ตสฺส อกฺขาติ      ตสฺส คฺคฺยหณฺจ คฺคฺหติ  
 กมฺมณฺจ ตสฺส วณฺณเณติ      ปณฺณมฺสฺส<sup>๕</sup> ปสฺสติ ๑

๑ ม. จกฺขุณิ จสฺส ๑

๒ ม. อจฺฉเร ๑

๓ ม. อโห โสปี ๑

๔ ม. ปวฺตฺถํ ตสฺส ๑

๕ ม. ปณฺณํ ตสฺส ๑

[๑๗๒๓] ภาเว จ นนุหติ ตสฺส อภาเว ตสฺส น นนุหติ  
 อจฺฉริยํ โภชนํ ลหฺธา ตสฺส อฺปฺปชฺชเต สติ  
 ตโต นํ อนุกมฺปติ ปหาโสปี<sup>๑</sup> ลภายฺยิตโต ๗

[๑๗๒๔] อิจฺเจเต โสฬสาการา มิตตตสมํ สฺปฺตีมฺหิตตา  
 เยหิ มิตตตญฺจ ชาเนยฺย<sup>๒</sup> ทิสฺวา สุตฺวา จ ปณฺทิตฺตติ ๗

มิตตตามิตตชาตกํ ทสมํ ๗

ตสฺสุทฺทหานํ

ลหฺจิตฺต สฺสาล กสนฺติ ปฺน  
 อถ กาม ทสขลฺลฺลฺจฺฉานวโร  
 อถ กณฺห สฺโกสิย เมณฺฑวโร  
 ปทุโม ปฺน มิตตวเรน ทส<sup>๓</sup> ๗

ทวารทสนิปาตํ นิฏฺฐิตํ ๗

๑ ม. อโห โสปี ๗ ๒ ย. ... มิตตํ สฺชาเนยฺย ๗ ๓ ม. ทสชาติ ๗

# ไตรปิฎก

## ๑ อมพชาตัก

- [๑๗๒๕]      อหาลิ मे अम्फलानि पुपुषे  
                  अणुनि णुलानि ज पुरहमजारी  
                  तेह्वे मनुतेहि न्हानि तुय्हं  
                  तुम्पफला पातुग्वानुति पुरहेम ५
- [๑๗๒๖]      नगुखतुतियेकं प्रुग्गिमानयामि  
                  <sup>๑</sup>खणं मुहुत्तद्यज मनुतेन प्रुत्त<sup>๑</sup>  
                  नगुखतुतियेकद्यज खणद्यज लहवा  
                  <sup>๒</sup>अहवा हरिसुम्फलं पणुत्त<sup>๒</sup> ५
- [๑๗๒๗]      नगुखतुतियेकं न पुरे अमानि  
                  खणं मुहुत्तत्तं न पुरे अत्त<sup>๓</sup>  
                  <sup>๓</sup>अहारि अम्फलं प्रुत्त<sup>๓</sup>  
                  वणुणेन कणुणेन रणेणुत्तं ५
- [๑๗๒๘]      मनुतागिखपुपेन पुरेपि<sup>๔</sup> तुय्हं  
                  तुम्पफला पातुग्वानुति पुरहेम  
                  सुवखुख न वातेलि<sup>๕</sup> खपुपुपि मनत्त<sup>๖</sup>  
                  अयं सो गो नाम तवखुख अम्मे ५
- [๑๗๒๙]      अणुत्तालपुत्त<sup>๗</sup>โต मम सम्पहาลि  
                  अम्मेन मनुते पगुत्त<sup>๗</sup>द्यज अत्त<sup>๗</sup>  
                  मा अत्त<sup>๗</sup> मे पुत्त<sup>๗</sup>द्यज नाम<sup>๗</sup>केत्त<sup>๗</sup>  
                  अत्त<sup>๗</sup>द्यज<sup>๗</sup> मा अत्त<sup>๗</sup> विखहेय्य मनुत्ता<sup>๗</sup> ५

---

๑-๑    ลี้. ย. ขณं มุहुตฺตํ น มํ โตฺสยฺนฺติ ๫      ๒-๒    ลี้. ย. อถาหริสฺสมฺพผลํ ปหฺนุตํ ๫  
๓-๓    ม. สยํ หริ อมฺพผลํ ปหฺนุตํ ๫      ๔    ลี้. ย. ปุรฺสฺส, ม. ปุเร ทิ ๫  
๕    ลี้. ม. ปาเรลลิตํ ๫      ๖    ลี้. ย. ขปฺมฺปิ มนฺเต ๫      ๗    ม. อตฺถํ วิขฺเหยฺย มนฺโต ๫

- [๑๗๓๐] โสหิ ชนินฺเทน ชนฺมฺหิ ปุณฺโณ  
 มกฺขามิฏฺโธ อลิกํ อภาณึ  
 มนุตา อิมเ พฺรหฺมณฺสฺสาติ มิจฺฉา  
 ปหีนมนฺโต กปฺโณ รุทามิ ฯ
- [๑๗๓๑] เอรณฺหา ปุจิมฺหา วา อถ วา ปาลิมฺพทกา  
 มธฺมํ มรุตฺตมิโก วินฺเท โส หิ ตสฺส ทุมฺตฺโตโม ฯ
- [๑๗๓๒] ขตฺติยา พฺรหฺมณฺหา เวสฺสา สุทฺธา จณฺทาลปุกฺกุสา  
 ยมฺหา ฐมฺมํ วิชานฺเยย โส หิ ตสฺส นรุตฺตฺโตโม ฯ
- [๑๗๓๓] อิมฺสฺส ทณฺฑณฺจ วรณฺจ ทตฺวา  
 คเล คเหตุวา พลยาถ<sup>๑</sup> ชมฺมํ  
 โย อุตฺตมฺตถํ กสิเรน ลทฺธํ  
 มานาติมาเนน วินาสยิตฺถ ฯ
- [๑๗๓๔] ยถา สมํ มณฺณมาโน ปเตยฺย  
 โสพฺภํ คุหํ นรํ ปุติปาหํ  
 รชฺชฺฐติ วา อกฺกเม กณฺหสฺสปฺป  
 อนฺโธ ยถา โชติมิธฺมิจฺเจยฺย  
 เอวมฺปิ ตวํ มํ ขลิตํ สปณฺณ  
 ปหีนมนฺตสฺส ปุณฺ สมฺปทาหิ<sup>๒</sup> ฯ
- [๑๗๓๕] ฐมฺเมน มนฺเต<sup>๓</sup> ตว สมฺปทาสี  
 ตวมฺปิ ฐมฺเมน ปรีคฺคเหสิ  
 ปกตฺติมฺปิ เต อตฺตมโน อลฺลึ<sup>๔</sup>  
 ฐมฺเม จิตํ ตํ น ชเหยฺย มนฺโต ฯ
- [๑๗๓๖] โส<sup>๕</sup> พาล มนฺตํ กสิเรน ลทฺธํ  
 ยํ ทูลลภํ อชฺช มนฺตฺสฺสโลเก

๑ ม. ขลยาถ ฯ

๔ ม. อลฺลึ ฯ

๒ สී. ย. ปุณฺปฺปสฺสิท, ม. ปุณฺปฺปทาหิ ฯ

๓ ม. มนฺตํ ฯ

๕ ม. โย ฯ

°กัจฉา ลหุ<sup>๑</sup> ชีวิ<sup>๑</sup> อปฺปปณฺโณ<sup>๑</sup>  
 วินาสยี้ อลิกัม ภาสมานเ ๑  
 [๑๗๓๗] พาลสุส มุพฺพัสสุส อกตณฺณโน เ จ  
 มุสา ภณนตสุส อสณฺณตสุส  
 มนฺเต มยํ ตาทิสเก น เหม  
 กุโต มนฺตา คจฺฉ น มยํ รัจฺจลลิตี ๑  
 อมฺพชาตกัม ปจฺม ๑

## ๒ ผนฺทนชาตกัม

[๑๗๓๘] กุจฺจาริตฺโถ ปุริโส วนโมคฺคยฺห ติณฺณลลิตี  
 ปุณฺณโจ เม สมฺม อกฺขาทิ กิ ทารุํ เชตุมิจฺฉลลิตี ๑  
 [๑๗๓๙] อีโส<sup>๒</sup> วนานิ จรลลิตี สมานิ วิสมานิ จ  
 ปุณฺณโจ เม สมฺม อกฺขาทิ กิ ทารุํ เนมิยา ทพฺพํ ๑  
 [๑๗๔๐] เหว สาลเ น ชทโร นาสฺสภณฺโณ กุโต ฐโว  
 รุกฺโข จ<sup>๓</sup> ผนฺทโน นาม ตํ ทารุํ เนมิยา ทพฺพํ ๑  
 [๑๗๔๑] กิทิสานิสฺส ปตฺตทานิ ชนฺโร วา ปน กิทิส  
 ปุณฺณโจ เม สมฺม อกฺขาทิ ยถา ชาเนมฺ ผนฺทนํ ๑  
 [๑๗๔๒] ยสุส สาขา ปลมฺพนฺติ นมนฺติ น จ ภณฺชเร  
 โส รุกฺโข ผนฺทโน นาม ยสุส มฺมุเล อหํ จิตฺ ๑  
 [๑๗๔๓] อรานํ จกฺกนาภินํ อีสานेमิมิรตฺสุส จ  
 สพฺพสุส เต กมฺมนิโย อยํ เหสุสฺสตี ผนฺทโน ๑  
 [๑๗๔๔] อิติ ผนฺทนรูกฺโขปิ เทวตา<sup>๔</sup> อชฺฉมฺภาสถ  
 มยฺหมปิ วจัน อตฺถิ ภาวทฺวาช สฺสุณฺหิตี เม ๑

๑-๑ ส. กัจฉา ลหุ<sup>๑</sup> ชีวิกัม อปฺปปณฺโณ, ม กิจฺจจาปิ ลหุธา ชีวิทํ อปฺปปณฺโณ, ย. กัจฉาปิ  
 ลหุธา ชีวิกัม อปฺปปณฺโณ ๑ ๒ ส. อีโส, ม. สพฺพตฺต อีสโส ๑  
 ๓ ส. ย. รุกฺโข ๑ ๔ ม. ดาวเท ๑ เอมฺปฺริปิ ๑

- [๑๗๔๕] อิมสฺส<sup>๑</sup> อุปกฺขนธฺมหา อุกฺกจฺจ จตุรํกุลํ  
เตน เนมี ปริหเรสิ<sup>๒</sup> เอวํ ทพฺพหตรํ ลียา ฯ
- [๑๗๔๖] อิติ ผนฺทนรฺกฺโขปิ เวรํ กปฺเปสิ เทวตา  
ชาตानญฺจ อชาตानํ อีสานํ ทุกฺขมาวหิ ฯ
- [๑๗๔๗] อิจฺเจว<sup>๓</sup> ผนฺทโน อีสํ อีสํ จ ปนฺ ผนฺทนํ  
อณฺณมณฺณํ วิวาเทน อณฺณมณฺณมฆาตยํ ฯ
- [๑๗๔๘] เอวเมว มนุสฺเสสฺสุ<sup>๔</sup> วิวาโท ยตฺถ ชายติ  
มยฺวรนจฺจํ นจฺจนฺติ ยถา เต อีสผนฺทนา ฯ
- [๑๗๔๙] ตํ โว วทามิ ภทฺทํ โว ยาวนฺเตตฺถ สฺมาคตา  
สมโฆทถ มา วิวทิตฺถ<sup>๕</sup> มา โทถ อีสผนฺทนา ฯ
- [๑๗๕๐] สามคฺยเมว<sup>๖</sup> ลิกฺখেถ พุทฺธเหเหตุํ ปลฺลิตํ  
สามคฺยรโต<sup>๗</sup> ธมฺมฏฺโฐ โยคกฺเขมา น ธัสฺสตีติ ฯ

ผนฺทนชาตักัม ทุตติยัม ฯ

### ๓ ชวนหังชาตักัม

- [๑๗๕๑] อิวา หังสํ นิปตฺตํ ปิยํ เม ทว ทสฺสํ  
อิสฺสรโรสิ อนฺุปรปฺตโต ยํ อิตฺถติ ปเวทย ฯ
- [๑๗๕๒] สวเนน เอกสฺส ปิยา ภวานฺติ  
ทิสฺวา ปเนกสฺส วินฺตีสฺส<sup>๘</sup> ฉนฺโท  
ทิสฺวา จ สุตฺวา จ ปิยา ภวานฺติ  
กจฺจิ นุ โข เม<sup>๙</sup> ปิยสิ ทสฺสเนน ฯ

๑ ม. อีสสสฺส ฯ ๒ ม. ปสฺสเรสิ ฯ ๓ ส. ย. อิจฺเจว ฯ ๔ ม. มนุสฺสสฺสานํ ฯ  
๕ ม. วิวทถ ฯ ๖ ม. สามคฺยเมว ฯ ๗ ม. สามคฺยรโต ฯ  
๘ ม. วิยติ, ย. วิเหติ ฯ ๙ ม. กจฺจินฺนุ เม ฯ

- [๑๗๕๓] สวเนน ปิโย เมลิ ภิโยจา คมม ทสฺสนํ  
 เอวํ ปิยทสฺสโน สมานโ<sup>๑</sup> วส หํส มม สนฺติเก<sup>๒</sup> ๗
- [๑๗๕๔] วเสยยาม ตวาคาเร นิจจํ สกุกตปฺปชิตา  
 มตฺโต จ เอกทา มชฺช<sup>๓</sup> หํสราชํ ปจฺนตฺตฺ เม ๗
- [๑๗๕๕] ธิรตฺถุ ตํ มชฺชปานํ ยํ เม ปิยตรํ ตยา  
 น จาปิ มชฺชํ ปิวิสฺสามิ<sup>๔</sup> ยาว เม วจฺจลีสึ ฆเร ๗
- [๑๗๕๖] สุวิชานํ ลีคาลานํ สกฺกณานญจ<sup>๕</sup> วสฺสิตํ ๗  
 มนุสฺสวสฺสิตํ ราช ทฺตฺตฺพิชานตรํ ตโต ๗
- [๑๗๕๗] อปิ เจ มญฺญตี โปโส ณาติ มิตฺโต สขาติ วา  
 โย ปุพฺเพ สฺมโน หุตฺวา ปจฺฉา สมปฺชฺชเต ทีโส ๗
- [๑๗๕๘] ยสมฺมึ มโน นวิสฺติ อวิหฺนุเร สทาปิ โส  
 สนฺติเกปิ หิ โส หฺนุเร ยสมฺมา วิวสฺเต<sup>๖</sup> มโน ๗
- [๑๗๕๙] อนฺโตปิ เจ<sup>๗</sup> โหติ ปสฺนฺนจิตฺโต  
 ปารํ สมฺมทฺสส ปสฺนฺนจิตฺโต  
 อนฺโตปิ โส โหติ ปทฺฏฺจจิตฺโต  
 ปารํ สมฺมทฺสส ปทฺฏฺจจิตฺโต ๗
- [๑๗๖๐] สํวสนฺตา วิวสนฺติ เย ทิสฺสา เต รเถสฺส  
 อารา สนฺโต สํวสนฺติ มนฺสา รฏฺฏจวทฺตฺมน ๗
- [๑๗๖๑] อติจิรํ นีวาเสน ปิโย ภวติ อปฺปิโย  
 อามนฺต โข ตํ คจฺฉามิ<sup>๘</sup> ปุรา เต โหมิ อปฺปิโย<sup>๙</sup> ๗
- [๑๗๖๒] เอวํ เจ ยาจมานานํ อญฺชลีสึ นาวพฺพชฺฉลีสึ  
 ปริจารกานํ สนฺตานโ<sup>๑๐</sup> วจฺนํ น กโรสิ โน

๑ ม. เม ๗ ๒ ม. ... มมนฺติเก ๗ ๓ ลี. ย. วชฺชา, ม. วชฺเช ๗

๔ ลี. ย. ปายามิ, ม. ปิสฺสามิ ๗ ๕ ลี. ย. สกฺกนฺตานญจ ๗ ๖ ม. ยสมฺมึ นาวิสฺเต ๗

๗ ม. โส ๗ ๘ ม. คจฺฉาม ๗ ๙ ม. โหมิ อปฺปิยา ๗

๑๐ ม. สตํ, ย. สตฺตานํ ๗



เอวานุตั อภิยาจาม                      ปุณ กยิราลี ปริยายั ๑  
 [๑๗๖๓] เอวั เจ โน วิหระตัง                      อนุตราโย น เหสุสตี  
 ตุยหัง วาปี<sup>๑</sup> มหาราช                      มยหัง วา<sup>๒</sup> รฎุจวฑฒน  
 อปุเปวนาม ปสุเสม                      อโหระตตทานมจเจติ ๑

ชวन्हัสชาตกั ตติยั ๑

#### ๔ จุลนารทกสุสปรชาตกั<sup>๓</sup>

[๑๗๖๔] น เต กฏจานิ ภินุหานิ                      น เต อุทกมาภตัง  
 อคคิปี เต น ทาลีโต<sup>๔</sup>                      กิณุ มนุโทว ฉายลี ๑  
 [๑๗๖๕] น อสุสเห วเน วตถุ  
 ทุกุไซ วาโส อรณณสมิ                      รฎุจัง อิจฉามิ คนุตเว ๑  
 [๑๗๖๖] ยถา อหัง อิตโต คนุตวา  
 อาจาร์ พุระหม ลิกุเขยย<sup>๕</sup>                      ยสมิ ชนปเท วลั  
 ตัง ชมมัง อนุสาส มัง ๑  
 [๑๗๖๗] สเจ อรณณัง หิตวาน  
 รฎุเจ โรจยเส วาลัง                      วนมุลผลานิ จ  
 ตัง ชมมัง นิสาเมหิ เม ๑  
 [๑๗๖๘] วิสั มา ปฏิสเวิตโต<sup>๖</sup>                      ปปาตัง ปริวชชย  
 ปงเก จ มา วิสัทิตโต                      ยตโต อาลิวเส<sup>๗</sup> จเร ๑  
 [๑๗๖๙] กิณุ วิสั ปปาโต วา  
 กัง ตวัง อาลิวิสั พุริ                      ปงโก วา พุระหมจารินัง  
 ตัง เม อกขาทิ ปุจฉิตโต ๑  
 [๑๗๗๐] อาสโว ตาต โลกสมิ                      สุรา นาม ปวจุจติ  
 มนุญญา<sup>๘</sup> สุรภี วคคุ                      มชชุททธรสูปมา<sup>๙</sup>

๑ ม. จาปี ๑

๒ ม. จ ๑    ๓ ม. จุฬนารทชาตกั ๑

๔ ม. ทาปีโต ๑

๕ ม. ลิกุเขยย ๑

๖ ม. ปฏิสเวิตโต ๑

๗ ม. จาลิวเส ๑

๘ ม. มนุญญา ๑

๙ ม. สาทุชทธรสูปเม ๑

- วิสั ตทาหุ อริยา [๑] พุรหมจริยสฺส นารท ๗  
 [๑๗๗๑] อิตฺติโย ตาต โลกสฺมี ปมตตํ ปมเถนฺติ ตา  
 ผรฺนฺติ มฺนินโน<sup>๑</sup> จิตตํ ตูลํ ภาฏจํว มาลฺุโต  
 ปปาโต เอส อกฺขาโต พุรหมจริยสฺส นารท ๗  
 [๑๗๗๒] ลาโม ลีโลโก สกฺกาโร ปฺฐา ปฺรกุเลสุ จ  
 ปงฺโก เอโสว<sup>๒</sup> อกฺขาโต พุรหมจริยสฺส นารท ๗  
 [๑๗๗๓] มหนฺตา<sup>๓</sup> ตาต ราชาโน อาวสฺนฺติ มหี อิมํ  
 เต ตาทีเส มนฺุสฺสินฺเท มหนฺเต ตาต นารท ๗  
 [๑๗๗๔] อีสฺสรานํ อธิปตฺนํ น เตสํ ปาทโต จเร  
 อาสีวิโสติ<sup>๔</sup> อกฺขาโต พุรหมจริยสฺส นารท ๗  
 [๑๗๗๕] ภาตฺตตฺโต ภาตฺตกาเล จ ยํ เคหํ อุปสงฺกเม  
 ยเทตฺถ กุสลํ ชญฺญา ตตฺถ ฆาเสสนํ จเร ๗  
 ปวิสิตฺวา ปฺรกุลํ ปานตฺโต<sup>๕</sup> โภชนาย วา  
 มิตํ ขาเท มิตํ ภาฏเช น จ รุเป มนํ กเร ๗  
 [๑๗๗๖] คฺกุจํ มชฺชํ กิราสญฺจ<sup>๖</sup> สภาณิกิรณานี<sup>๗</sup> จ  
 อารกา ปฺริวชฺเชหิ ยานีว วิสมํ ปถนฺติ ๗

จฺลลนารทกสฺสปชาตกั จตฺตถํ ๗

๑ ม. เขตฺถนฺตเร เสสทฺเท ทิสฺสติ ๗

๔ ม. สสฺตถา ๗

๗ ม. โคจฺจํ มชฺชํ กิราญฺจ ๗

๒ ม. หรฺนฺติ ยฺวีนโน ๗

๕ ลี. ยฺ. อาสีวิโส โส ๗

๘ สภาณิกิรณานีตีปิ ๗

๓ ม. เอโส จ ๗

๖ ม. ปานตฺถํ ๗

## ๕ พุตชาตกํ

- [๑๗๗๗] พุเต เต พุรหม ปาเหลี คงคาตีรลมิ ฉายโต  
เตลํ ปุณฺโณ น พยากาลิ ทุกข์ ตุยหํ มตฺ<sup>๑</sup> นุ เต ๑
- [๑๗๗๘] สเจ เต ทุกฺขมฺปฺปชฺเช กาสีนํ รมฺมจวทณฺน  
มา โช นํ ตสฺส อกฺขาหิ โย ตํ ทุกฺขา น โมจเย ๑
- [๑๗๗๙] โย ตสฺส<sup>๒</sup> ทุกฺขชาตสฺส เอกงฺคมปิ ภาคโส<sup>๓</sup>  
วิปฺปโมเจยฺย ธมฺเมน กามํ ตสฺส ปเวทย<sup>๔</sup> ๑
- [๑๗๘๐] สุวิชานํ ลิกาลานํ สกฺกุนฺตานญฺจ<sup>๕</sup> วสฺสิตํ ๑  
มนุสฺสวสฺสิตํ ราช ทุกฺกพิชานตฺรํ ตโต ๑
- [๑๗๘๑] อปิ เจ มณฺณตี โปโส ภาติ มิติโต สขาติ วา  
โย ปุพฺเพ สฺมโน หุตฺวา ปจฺจนา สมฺปชฺชเต ทิสो ๑
- [๑๗๘๒] โย อตฺตโน ทุกฺขมนานุปฺปฺโณ  
ปเวทยเย ชนฺตุ อกาลรฺฐเป  
อนนฺทินो<sup>๖</sup> ตสฺส ภาวนฺติ มิตฺตา<sup>๗</sup>  
หิเตลฺลिनो ตสฺส ทุกฺขี ภาวนฺติ ๑
- [๑๗๘๓] กาลญฺจ ฅตฺวาน ตถาวิชสฺส  
เมธาวินํ เอกมนํ วิทิตฺวา  
อกฺเขยฺย ติปฺพานิ<sup>๘</sup> ปฺรสฺส ธีโร  
สณฺหํ คิริ อตฺถวตี ปมฺญฺเจ ๑
- [๑๗๘๔] สเจ จ ชณฺณา อวิสยฺหมตฺตโน  
น เตหิ มยฺหํ สุขาคมาย<sup>๙</sup>

๑ ลี. คฺยหํ มตฺ, ม. คฺยหมตฺ ๑ ๒ ย. โย จ ตถา ๑ ๓ ลี. ย. เอกนฺตมปิ ภาสโต ๑  
๔ ลี. ปเวทย ๑ ๕ ม. สกฺกุนานญฺจ ๑ ๖ ม. อานนฺทิน ๑  
๗ ลี. ย. ภาวนตฺมิตฺตา ๑ ๘ ม. ติปฺพานิ ๑ ๙-๙ ลี. ย. นายํ นีติ มยฺหํ สุขาคมาย ๑

เอโกว ติปปานิ สหะยย ชีโร  
 สจจัม หิโรตตปมเปกขมานโน ๑

- [๑๗๘๕] อหัม รัญจานิ วิจรรนโต นิคเม ราชธานีโย  
 ภิกขมานโน มหาราช อัจฉริยสสุ ธนตถิโก ๑
- [๑๗๘๖] คหปตี ราชปุริเส มหาสาเล จ พุราหุมนเณ  
 อลตถัม สตต นิกขานิ สุวณฺณสสุ ชนาธิป  
 เต เม นัญจา มหาราช ตสฺมา โสจามหัม ภูสํ ๑
- [๑๗๘๗] ปุริสา เต มหาราช มนสาธุวิจินฺติตา  
 นาลัม ทุกขา ปโมเจตฺถุ ตสฺมา เตลลัม น พุยาหรี ๑
- [๑๗๘๘] ตวญฺจ โข เม มหาราช มนสาธุวิจินฺติตโต  
 อลัม ทุกขา ปโมเจตฺถุ ตสฺมา ตุยหัม ปเวหียี ๑
- [๑๗๘๙] ตสฺสาทลิสฺส ปสนนฺจิตโต กาลีนัม รัญจาทมฺมโน  
 ชาตฺรปมเย นิกฺখে สุวณฺณสสุ จตฺตททสาตี ๑

หุตชาตกั ปญจมัม ๑

## ๖ กาลิงคไพชิตชาตกั

- [๑๗๙๐] ราชา กาลิงฺโค จกฺกวตฺตติ ธมฺเมน ปจฺวิมนุสาสิ<sup>๑</sup>  
 อคมาสิ<sup>๒</sup> ไพชิตฺสมีป นาคเณ มหानุภาเวเน ๑
- [๑๗๙๑] กาลิงฺโค ภารทวาชโ จ ราชนัน กาลิงฺคัม สมณโกลณญัม  
 จกฺกวตฺตยโต ปรีคฺคเหตุวา<sup>๓</sup> ปญชสิ อิทมโวจ ๑
- [๑๗๙๒] ปจฺโจโรห มหาราช ภูมิภาโค ยถา สมณฺหคฺชิตโต<sup>๔</sup>  
 อธิ อนธิวรา พุทฺธา อภิสมฺพุทฺธา วิโรจนฺติ ๑

๑ ม. ปถวิมนุสาสิ ๑

๒ ม. อคมา ๑

๓ ย. ปรีเชตวา ๑

๔ ม. สมณฺหคฺชิตโต ๑

- [๑๗๙๓] ปทกฺขิณโต อวภูฏา ตินลตา อสุมี ภูมิภาคสุมี  
 ปจฺวียา อยํ<sup>๑</sup> มณฺโฑ อิติ โน สุตํ [๒] มหาราช ๗
- [๑๗๙๔] สาครปริยนฺตาย (เมทนียา) สพฺพภูตฺตรณียา  
 ปจฺวียา อยํ มณฺโฑ อโรวฺหิตฺตฺวา นโม กโรหิ ๗
- [๑๗๙๕] เย เต ภวนฺติ นาคา จ อภิชฺาตา จ ภูฏฺชรา<sup>๒</sup>  
 เอตฺตฺวารตา ปเทสํ เต นาคา เนวมุปฺยนฺติ ๗
- [๑๗๙๖] อภิชฺาโต [๔] นาโค กามํ เปเสหิ ภูฏฺชรํ ทนฺตี  
 เอตฺตฺวารตา ปเทโส จ<sup>๕</sup> น สกฺกา นาคเณ มุปฺคนฺตุ<sup>๖</sup> ๗
- [๑๗๙๗] ตํ สุตฺวา ราชา กาลิงฺโค เวยฺยณฺชนิกฺวโจ นิสฺาเมตฺวา  
 สมฺเปเสสิ นาคํ อฺยฺยาม<sup>๗</sup> มยํ ยถา<sup>๘</sup> อิทํ วจฺนํ ๗
- [๑๗๙๘] สมฺเปสีโต จ รณฺเณ นาโค โภญฺโจว อภินทิตฺวาน  
 ปฏฺิสกฺกิตฺวา นิสีหิ ครุมาโร อสฺหมาโน ๗
- [๑๗๙๙] กาลิงฺโค ภารทฺวาไซ นาคํ ชีณฺายุกํ  
 วิทิตฺวาน ราชนํ กาลิงฺคํ ตฺรมาโน  
 อชฺฌมฺภาสิตฺถ อณฺณํ สงฺกม นาคํ  
 นาโค ชีณฺายุกํ มหาราช ๗
- [๑๘๐๐] ตํ สุตฺวา กาลิงฺโค ตฺรมาโน  
 สงฺกมิ นาคํ สงฺกนฺเตว รณฺเณ  
 นาโค ตตฺถเณว ปติ ภูมฺยา  
 เวยฺยณฺชนิกฺวโจ ยถา ตถา อหุ นาโค ๗
- [๑๘๐๑] <sup>๙</sup>กาลิงฺคภารทฺวาชํ กาลิงฺโค<sup>๙</sup> พฺุราหฺมณํ อิทมฺวโจ  
 ตฺวเมวาลิ สมฺพุทฺโธ สพฺพณฺญฺ สพฺพทสฺสาวิ ๗

๑ ม. นาภียํ ๗

๒ ม. เอตฺถนิตฺเร มนฺเตติ ทิสฺสติ ๗

๓ อภิชฺาตา มาติโต จ ปิตโต จาติปิ ปาโจ ๗ ๔ ลี. ย. เอตฺถนิตฺเร เตติ ทิสฺสติ ๗

๕ ม. จสฺทโท นตฺถิ ๗ ๖ ม. สกฺกา นาคเณ มุปฺคนฺตุ ๗ ๗ ลี. ม. อฺสุสฺสาม ๗

๘ ม. ยถิมลฺลิตํ ๗

๙-๙ ม. กาลิงฺโค ราชา กาลิงฺคํ ๗

- [๑๘๐๒] ตํ อนธิวาเสนุโต กาลิงโค<sup>๑</sup> พุราหฺมโณ อิทมโวจ  
 เวยฺยณฺชนิกา หิ มยํ พุทฺธา สพุพฺพญฺโญ มหาราชา ฯ
- [๑๘๐๓] สพุพฺพญฺญ สพุพฺพวิฑู จ พุทฺธา [๒] ลกฺขณฺน ชานนฺติ  
 อาคมพฺลสา<sup>๒</sup> หิ มยํ พุทฺธา สพุพฺ ปรชานนฺติ ฯ
- [๑๘๐๔] ปหฺลิตฺวาน<sup>๓</sup> สมฺโพธิ นานาตุริเยหิ วิชฺชมาเนหิ  
 ๕ มาลาวิเลปนํ อภิตฺตวา<sup>๔</sup> ปาการปริกฺเขปํ กาวเรสิ  
 อถ ราชา ปายาสี ฯ
- [๑๘๐๕] สญฺญิวาหสฺสสถานิ ปุพฺพานิ<sup>๖</sup> สนนฺิปาตยิ  
 ปุชฺเชสิ ราชา กาลิงโค โปธิมณฺฑมฺนุตฺตรนฺติ ฯ
- กาลิงคโปธิชาตํ ฃญฺจํ ฯ

### ๗ อภิตฺตติชาตํ

- [๑๘๐๖] อภิตฺตํ ทิสฺวาน สมฺมมฺนตํ สกฺโก ภูตปตฺตี พุริ  
 กิ ปตฺถยํ มหาพุรฺทเม เอโก สมฺมสิ ฃมฺมนิ ฯ
- [๑๘๐๗] ทุกฺโข ปุณฺพภาโว สกฺก สรีรสฺส จ เกทนํ  
 สมฺโมหฺมรณํ ทุกฺขํ ตสฺมา สมฺมามิ วาสว ฯ
- [๑๘๐๘] เอตฺตมฺมี เต สฺลปฺเต ปฏฺฐิรฺูเป สฺภาสิเต  
 วรํ กสฺสป เต ทมฺมิ ยงฺกิณฺจิ มนฺสิจฺฉลฺสิ ฯ
- [๑๘๐๙] วรณฺเจ เม อโท สกฺก สพุพฺพุตานมฺิสฺสร  
 เยน ปฺตฺเต จ ทาเร จ ฃนฺตณฺณํ ปิยานิ จ  
 ลทฺธา นราน ตปฺปนฺติ โส โลโภ น มยํ วเส ฯ

๑ ม. กาลิงค์ ฯ ๒ ม. เอตถนตฺเร นสทฺโท ทิสฺสตี ฯ ๓ ย. อาคมปุริสา ฯ  
 ๔ ส. ย. มหายิตฺวาน, ม. มหยิตฺวา ฯ ๕ ส. ย. มาลาคนฺธวิเลปนํ อหิตฺตวา ฯ  
 ๖ ม. ปุพฺพานํ ฯ

- [๑๘๑๐] เอตสฺมี เต สฺลปิเต ปฏฺฐิรฺูเป สฺฎาสิเต  
 วรํ กสฺสป เต ทมฺมิ ยงฺกิญฺจิ มนสิจฺฉลฺลิตฺ ๑
- [๑๘๑๑] วรณฺเจ เม อโท สกฺก สพฺพญฺูตาทนมิสฺสร  
 เขตฺตํ วตฺถุํ หิรณฺณณฺจ ความสฺลํ ทาสโปริสํ  
 เยน ชาเตน ชียนฺติ โส โทโส น มยํ วเส ๑
- [๑๘๑๒] เอตสฺมี เต สฺลปิเต ปฏฺฐิรฺูเป สฺฎาสิเต  
 วรํ กสฺสป เต ทมฺมิ ยงฺกิญฺจิ มนสิจฺฉลฺลิตฺ ๑
- [๑๘๑๓] วรณฺเจ เม อโท สกฺก สพฺพญฺูตาทนมิสฺสร  
 พาลํ น ปสฺเส น สฺุณฺเ น จ พาเลนํ ลํวเส  
 พาเลนลฺลาปสฺลฺลาปํ น กเร น จ โรจเย ๑
- [๑๘๑๔] กิณฺุ เต อกรํ พาโล วท กสฺสป การณํ  
 เกน กสฺสป พาลสฺส ทสฺสนํ นาภิกงฺขลฺลิตฺ ๑
- [๑๘๑๕] อนยํ นยติ ทุมฺเมโธ อชฺุรายํ นิยฺุชฺติ  
 ทุนฺนโย เสยฺยโส โหติ สมฺมา วุตฺโต ปกฺุปฺปติ  
 วินยํ โส น ชานาติ สาชฺุ ตสฺส อทสฺสนํ ๑
- [๑๘๑๖] เอตสฺมี เต สฺลปิเต ปฏฺฐิรฺูเป สฺฎาสิเต  
 วรํ กสฺสป เต ทมฺมิ ยงฺกิญฺจิ มนสิจฺฉลฺลิตฺ ๑
- [๑๘๑๗] วรณฺเจ เม อโท สกฺก สพฺพญฺูตาทนมิสฺสร  
 ชีรํ ปสฺเส สฺุณฺเ ชีรํ ชีเรนํ สท ลํวเส  
 ชีเรนลฺลาปสฺลฺลาปํ ตํ กเร ตณฺจ โรจเย ๑
- [๑๘๑๘] กิณฺุ เต อกรํ ชีโร วท กสฺสป การณํ  
 เกน กสฺสป ชีรสฺส ทสฺสนํ อภิกงฺขลฺลิตฺ ๑
- [๑๘๑๙] นยํ นยติ เมธาวิ อชฺุรายํ น ยฺุชฺติ  
 สฺุณฺโย เสยฺยโส โหติ สมฺมา วุตฺโต น กฺุปฺปติ

- วินยั โส ปชานาติ สาธุ เตน สมาคโม ๑  
 [๑๘๒๐] เอตสมี เต สุลปิเต ปฏฐิฐุเป สุภาสิตเต  
 วรึ กสฺสป เต ทมฺมิ ยงฺกิญฺจิ มนสิจฺฉลฺลิตฺ ๑
- [๑๘๒๑] วรณฺเจ เม อโท สกฺก สพฺพภูตानมฺิสฺสร  
 ตโต รตฺยา วิวสเน<sup>๑</sup> สุริยสฺสุคฺคมน<sup>๒</sup> ปติ  
 ทิพฺพา ภกฺขา ปาตุภเวยฺยํ สีลวนฺโต จ ยาจกา  
 ททโต เม น ชีเยถ ทตฺวา นานฺตุตเปยฺยหํ  
 ทหํ จิตฺตํ ปสาเทยฺยํ เอตํ สกฺก วรึ วเร ๑
- [๑๘๒๒] เอตสมี เต สุลปิเต ปฏฐิฐุเป สุภาสิตเต  
 วรึ กสฺสป เต ทมฺมิ ยงฺกิญฺจิ มนสิจฺฉลฺลิตฺ ๑
- [๑๘๒๓] วรณฺจ เม อโท สกฺก สพฺพภูตानมฺิสฺสร  
 น มํ ปฺนุ อฺเปยฺยาลิ เอตํ สกฺก วรึ วเร ๑
- [๑๘๒๔] พหฺุหิ วตฺตจฺริยาหิ นรา จ อถ นาริโย  
 ทสฺสนํ อภิกงฺขนฺติ กิณฺहु เม ทสฺสเน ภยํ ๑
- [๑๘๒๕] ตํ ตาทิสํ เทววณฺณ<sup>๓</sup> สพฺพกามสมิทฺทินํ  
 ทิสฺวา ตโป ปมชฺเชยฺยํ เอตํ เต ทสฺสเน ภยนฺติ ๑

อกิตฺติชาตกั สตฺตมํ ๑

### ๘ ตกฺการิยชาตกั

- [๑๘๒๖] อหเมว ทฺพภาสิตํ ภาสิ พาโล  
 เภโกวรณฺเณ อหิมวฺหายมาโน  
 ตกฺการิเย โสพฺภมิมํ ปตามิ  
 น กิเรว สาธุ อติเวลภาณี ๑

๑ ม. วิวสเน ๑

๒ ม. สุริยคฺคมนํ ๑

๓ ย. เทววณฺณี ๑



- [๑๘๒๗]      ปโปปติ มจโจ อติเวลภาณิ  
 พนฺธํ วรํ โสภปริททวญจ  
 อตฺตทานเมว ครหาสิ เอตฺถ<sup>๑</sup>  
 อาจริย ตํ นิภฺชณฺหนฺติ<sup>๒</sup> โสพฺเภ ๑
- [๑๘๒๘]      กีเมวาทํ ตฺถุณฺทิลํ อนุปฺจุฉิ  
 กเรยฺยาสํ<sup>๓</sup> ภาตฺรํ กาลิกาย<sup>๔</sup>  
 นคฺโควหํ วตฺถยฺยคฺคญจ ชีโน  
 อยมฺปิ อตฺถโถ พหุ ตาทีโสว ๑
- [๑๘๒๙]      โย ยฺชฺชมฺมานานํ อยฺชฺชมฺมาโน  
 เมณฺฑนฺตฺรํ อจฺจุปฺตี กุลฺิงโค  
 โส ปิสิโต เมณฺฑลฺสิเรหิ ตตฺถ  
 อยมฺปิ อตฺถโถ พหุ ตาทีโสว ๑
- [๑๘๓๐]      จตุโร ชนา โปตฺถกมคฺคเหสุ  
 เอกญจ โปสํ อนุรฺกฺขมานา  
 สพฺเพว เต ภินฺนลฺริรา สยฺยิสฺสุ  
 อยมฺปิ อตฺถโถ พหุ ตาทีโสว ๑
- [๑๘๓๑]      อชา ยถา เวฬุคฺคฺมพฺสมี พนฺธา<sup>๕</sup>  
 อเวกฺขิปนฺตี<sup>๖</sup> อสิมชฺชคฺจฉิ  
 เตเนว ตสฺสา คลกํ วิกฺนฺตา<sup>๗</sup>  
 อยมฺปิ อตฺถโถ พหุ ตาทีโสว ๑
- [๑๘๓๒]      นยิเม เทวา นาปิ<sup>๘</sup> คนฺธพฺพตฺตฺตา  
 มิคา อิเม อตฺถวสาภตา อิเม<sup>๙</sup>  
 เอกญจ นํ สายมาเส ปจฺนตฺต

๑ ลี. เอตฺโต ๑      ๒ ม. อาเจร ยํ ตํ นิภฺชณฺหนฺติ ๑      ๓ กเรยฺย สงฺคหนฺติปิ,  
 ม. กเรยฺย สํ ๑      ๔ ม. กาลิกายํ ๑      ๕ ม. พหฺธา ๑      ๖ ม. อเวกฺขิปนฺตี ๑  
 ๗ ม. คลกาวนฺตํ ๑      ๘ ม. อิเม น เทวา น ๑      ๙ ม. อตฺถวสํ คตา เม ๑

- [๑๘๓๓] เอกิ<sup>๑</sup> ปุณฺปาตฺราเส ปจฺนตฺ ๑  
 สํ สหสฺसान ทฺพฺภากาสิตานิ<sup>๒</sup>  
 กลมฺปิ นาคฆฺตนิ<sup>๓</sup> สุภากาสิตสฺส  
 ทฺพฺภากาสิตํ สงฺกมาเน กิเลโส  
 ตสฺมา ตฺถุเหที กิปุริโส<sup>๔</sup> น พาลฺยา ๑
- [๑๘๓๔] ยา เมสา พฺยาภากาสี<sup>๕</sup> ปมฺญจฺเจตํ  
 คิริญฺจ นํ หิมวฺนตํ นยฺนตฺ  
 อิมญฺจ โช เทนฺตฺ มหฺนสฺสาย  
 ปาโถว นํ ปาตฺราเส ปจฺนตฺ ๑
- [๑๘๓๕] ปชฺชุนฺนนาถา ปสฺโว ปสฺสนาถา อยํ ปชา  
 ตฺวํนาโถสฺมิ<sup>๖</sup> มหาราช อมฺหฺนาถา มม ภริยา<sup>๗</sup>  
 ทฺวิหนฺนมฺญจฺตริ ฆตฺวา มฺตฺโต คจฺเจยฺย ปพฺพตํ ๑
- [๑๘๓๖] น เว นินฺหา สุปริวชฺชเยถ<sup>๘</sup>  
 นานาชนา เสวิตพฺพา ชนินฺหา  
 เยเนว เอโก ลภเต ปสฺสํ  
 เตเนว อญฺเอย ลภเต นินฺหิตารํ ๑
- [๑๘๓๗] สพฺโพ โลโก ปริจิตฺเตน<sup>๙</sup> อติจิตฺโต  
 สพฺโพ โลโก จิตฺตฺวา สมฺหิ จิตฺเต  
 ปจฺเจกจิตฺตา ปุณฺณ สพฺพสฺสตา  
 กสฺสีชฺช จิตฺตสฺส วเส น วตฺเต ๑
- [๑๘๓๘] ตฺถุเหที อหุ กิปุริโส สภริโย<sup>๑๐</sup>  
 โยทานิ พฺยาภากาสิ ภยสฺส ภีโต

๑ ลี. ยุ. เอกญฺจ นํ ปาตฺราเส ๑ ๒ ม. สหสฺसानิ ทฺพฺภากาสิตานิ ๑ ๓ ม. นาคฆฺนตฺ ๑  
 ๔ ม. กิมุปริสา ๑ ๕ ม. พฺยาภากาสิ ๑ ๖ ม. ตฺวํ นาโถสิ ๑  
 ๗ ม. นาโถหํ ภริยาย เม ๑ ๘ ม. สุปริวชฺชเยถ ๑ ๙ ม. ปริจิตฺโต ๑  
 ๑๐ อภานิโสติปิ ปาโโจ ๑

โสทานิ มุตโต สฺขิตโต อโรโค  
 วาจา กิเรวตถวตี นรานนฺติ ฯ  
 ตกฺการิชชาตกํ อภฺจฺมํ ฯ

### ๙ รุรัมภิชาตกํ<sup>๑</sup>

- [๑๘๓๙] ตสฺส<sup>๒</sup> คามวํ ทมฺมิ นาริโย จ อลงฺกตา  
 โโก<sup>๓</sup> เม ตํ มิคมฺกฺขาลิ มิคานํ มิคมุตฺตมํ ฯ
- [๑๘๔๐] มยฺหํ คามวํ เทหิ นาริโย จ อลงฺกตา  
 อหํ เต มิคมฺกฺขิสฺสํ มิคานํ มิคมุตฺตมํ ฯ
- [๑๘๔๑] เอตสฺมี วนสณฺทสฺมี อมฺพา สาธา จ ปุปฺพิตา  
 อินฺทโคปกสณฺจนฺนา เอตฺเถโส ติฏฺฐติ<sup>๔</sup> มิโค ฯ
- [๑๘๔๒] ฐนุํ อเทฺวชฺฉมํ กตฺวาน อฺลุํ สนนฺยหุปาคมิ<sup>๕</sup>  
 มิโค จ ทิสฺวา ราชานํ ทูโรโต อชฺฉมฺภาสถ  
 อาคเมหิ มหาราช มา มํ วิชฺฉมิ รเถสภ  
 โโก หนุ เต อิทมฺกฺขาลิ เอตฺเถโส ติฏฺฐติ มิโค ฯ
- [๑๘๔๓] เอส ปาปจโร โปโส สมฺม ติฏฺฐติ อารกา  
 โส หิ<sup>๖</sup> เม อิทมฺกฺขาลิ เอตฺเถโส ติฏฺฐติ มิโค ฯ
- [๑๘๔๔] สจฺจํ กิเรวมาหํสุ นรา เอกจฺจฺยิยา อิท  
 กฏฺจํ นิปาวตํ<sup>๗</sup> เสยโย น เตวเวกจฺจฺยิโย นโร ฯ
- [๑๘๔๕] กิหนุ รุรุ ครหสิ มิคานํ  
 กิ ปกฺขินํ กิ ปน มานุสฺสานํ

๑ ม. รุรัมภิชาตกํ ฯ

๒ ลี. ย. กสฺส ฯ

๓ ม. โย ฯ

๔ ม. ติฏฺฐเต ฯ เอวมุปฺริปี ฯ

๕ ลี. ย. สนนฺยหุปาคมิ ฯ

๖ ม. โส ยํ ฯ

๗ ลี. วิปลาวิตํ, ม. นิปลาวิตํ ฯ

- ภัย หิ มัง วินุทตินปปรูป  
 สุตวาน ตัมมานุสึ<sup>๑</sup> ภาสमानัน ๑  
 [๑๘๔๖] ยมฺพุทธี วาหเน วุญฺหมานัน  
 มโหทเก สลิลเ สีสฺสเเต  
 ตโตนิทานัน ภัยมาคตัม มม  
 ทุกฺโข หเว ราช อสพุทธี สงฺคโม ๑  
 [๑๘๔๗] โสหัง จตุปฺปตฺตมิมัง วิหฺงคฺม  
 ตนฺจฺฉิทํ ททเย โอสชฺชามิ  
 หนามิ ตัมมิตฺตทฺพุทธี อกิจฺจการี  
 โย ตาทิสํ กมฺมกตํ น ชานเ ๑  
 [๑๘๔๘] ธีรสฺส พาลสฺส หเว ชนินฺท  
 สนฺโต วรํ นปฺปสฺสนฺติ ชาตุ  
 กามํ ฆรํ คจฺฉตุ ปาปชฺชโม  
 ยญฺจสฺส ภาตตํ ตเทตฺสส เทหิ  
 อหฺญจ เต กามกโร ภาวามิ ๑  
 [๑๘๔๙] อทฺธา รุรุ อญฺจตโร สตํ โส  
 โย ทฺพุทธีเน<sup>๒</sup> มานุสฺส น ทฺพุทธี  
 กามํ ฆรํ คจฺฉตุ ปาปชฺชโม  
 ยญฺจสฺส ภาตตํ ตเทตฺสส ทมฺมิ  
 อหฺญจ เต คามวรํ ททามิ ๑  
 [๑๘๕๐] สุวิชานันฺ ลิกาลานันฺ สกฺนฺตฺตานญฺจ วสฺสิตํ  
 มนุสฺสวสฺสิตํ ราช ทฺพุทฺพิชานตฺรํ ตโต  
 อปิ เจ มญฺจตี โปโส ภาติ มิตฺโต สขาติ วา  
 โย ปุพุเพ สุมฺโน หุตฺวา ปจฺฉา สมฺปชฺชเต ทิสเ ๑

๑ ม. มานุสึ ๑

๒ ม. ทฺพุทฺโต, ญ. ทฺพุทฺโต ๑

- [๑๘๕๑] สماعيل ชานปทา เนคมา จ สماعيل  
 มิกา ธณณานิ<sup>๑</sup> ชาทนต์ ตัม เทโว ปฏิสเสตตุ ๗
- [๑๘๕๒] กามัม ชนปโท มาสิ รฏฺฐจจาปิ วินสฺสตุ  
 น เตววาหัม รุรัม ทุพเพ ทตฺวา อภย ปกฺขิน<sup>๒</sup> ๗
- [๑๘๕๓] มา เม ชนปโท อาสิ ๓มา มัม ชนปโท อหุ<sup>๓</sup>  
 น เตววาหัม มิคราชสฺส วรัม ทตฺวา มุสา ภณฺเฑติ ๗
- รุรัมมิชชาตกัม นวมัม ๗

๑๐ สรรพชาตกัม<sup>๔</sup>

- [๑๘๕๔] อาสิเสถว<sup>๕</sup> ปุริโส น นิพพินฺทยย ปณฺฑติโต  
 ปสฺสามิ โวหัม อตฺตทานัม ยถา อิจฺฉี ตถา อหุ ๗
- [๑๘๕๕] อาสิเสถว ปุริโส น นิพพินฺทยย ปณฺฑติโต  
 ปสฺสามิ โวหัม อตฺตทานัม อุกกา ถลมุพฺพทตัม ๗
- [๑๘๕๖] วายเมถว ปุริโส น นิพพินฺทยย ปณฺฑติโต  
 ปสฺสามิ โวหัม อตฺตทานัม ยถา อิจฺฉี ตถา อหุ ๗
- [๑๘๕๗] วายเมถว ปุริโส น นิพพินฺทยย ปณฺฑติโต  
 ปสฺสามิ โวหัม อตฺตทานัม อุกกา ถลมุพฺพทตัม ๗
- [๑๘๕๘] ทุกฺขุปนฺนิตฺตปิ นโร สปญฺญ  
 อาสิ น นิพพินฺทยย สฺซาคมา ย  
 พหุ หิ ผสฺสา อหิตา หิตา จ  
 ๖อวิตกฺกิตาโร มจฺจมุพฺพชฺชนฺติ<sup>๖</sup> ๗

๑ ม. สสุลลานิ ๗

๒ ม. อภยทกฺขินัม ๗

๓-๓ ม. รฏฺฐจจาปิ วินสฺสตุ ๗

๔ ม. สรรพมิชชาตกัม ๗ ๕ ม. อาสิเสถว ๗ เอวมุปริปริ ๗

๖-๖ ม. อวิตกฺกิตา มจฺจมุพฺพชฺชนฺติ ๗

- [๑๘๕๙] อจินติตมปิ ภาวติ จินติตมปิ วินสฺสติ  
 น หิ จินฺตามยา โภคา อิตฺติยา ปุริสสฺส วา ฯ
- [๑๘๖๐] สรมํ คิริทฺคคฺคฺมึ ยํ ตวํ อนุสฺสริ ปุเร  
 อลีนจิตตสฺส ตวํ วิกฺกนฺตมฺนุชฺชิวลึ ฯ
- [๑๘๖๑] โย ตํ วิทฺคฺคา นรกา สมฺพุทฺธิ  
 สีลาเย โยคํ สรโภ กริตฺวา  
 ทุกฺขุปฺนิตํ มจฺจุมฺขา ปโมจยิ  
 อลีนจิตฺตํ ตเมว<sup>๑</sup> วเทสิ ฯ
- [๑๘๖๒] กิ ตวํ นุ ตตฺถเว ตทา อโหสิ  
 อฺุทาทุ เต โภจึ ตํ เอตทกฺขา  
 วิวฺจฺจโ ท นฺสิ สพฺพทสฺสี  
 ฌาณํ นุ เต พฺราหฺมณ ภูิสฺรูปิ ฯ
- [๑๘๖๓] น เจวาทํ ตตฺถ ตทา อโหสิ  
 น จาปิ เม โภจึ นํ เอตทกฺขา  
 คาถาปทานญจ สฺภาสิตานํ  
 อตฺถํ ตทาเนนฺติ ชนินฺท ธีรา ฯ
- [๑๘๖๔] อาทาย ปตฺต<sup>๒</sup> ปรวีริยฆาตี  
 จาเป สรํ กิ วิจิกฺกเส ตวํ  
 นุณฺเณ สโร สรมํ หนตฺตฺ ขิปฺปิ  
 อนนํ หิ เอตํ วรปญฺจ รมฺโฆ ฯ
- [๑๘๖๕] อทฺธา ปชานามิ อหฺปิ เอตํ  
 อนนํ มิโค พฺราหฺมณ ขตฺติยสฺส  
 ปฺพุเพ กตญจ อปจายมาโน  
 ตสฺมา มิคํ สรมํ โน หนามิ ฯ

๑ ม. ต มิคํ ฯ

๒ ม. ปตฺตํ ฯ

- [๑๘๖๖] เนโส มิโค มหาราช อสุเรโส ทิสมปติ  
เอตัง หนตุวา มนุสฺสลิหนท ภาวสฺส อมราชิปโป ฯ
- [๑๘๖๗] สเจ จ ราช<sup>๑</sup> วิจิกิจฺจนเส ตูवं  
หนตุํ มิคํ สรรภํ สหายกั<sup>๒</sup>  
สปุตฺตทาโร นรวิรเสฏฺฐจ<sup>๓</sup>  
คนตุวา<sup>๔</sup> ตูवं เวตฺรณึ ยมสฺส ฯ
- [๑๘๖๘] กามํ อหํ ชานปทา จ สพฺเพ  
ปุตฺตา จ ทารา จ สหายสงฺฆา  
คจฺเฉมฺมุ ตํ เวตฺรณึ ยมสฺส  
น เตวว หญฺเณ<sup>๕</sup> มม ปาณทสฺส<sup>๖</sup> ฯ
- [๑๘๖๙] อยํ มิโค กิจฺจนคตสฺส มยหํ  
เอกสฺส กตฺตา วิวนสฺมี โฆเร  
ตํ ตาทิสํ ปุพฺพกิจฺจํ สรรนฺโต  
ชานํ มหาพฺรหฺเม กถิ หเนยฺยํ ฯ
- [๑๘๗๐] มิตฺตาทิราธิ จิรเมว ชิว  
รชฺชํ อิมํ ฅมฺมคฺุณเณ ปสาส  
นาริคเณหิ ปริจารยฺนฺโต<sup>๗</sup>  
โมทสฺส รฏฺเฐ ติทิเวว วาสโว ฯ
- [๑๘๗๑] อกโกธโน นิจฺจปสฺนฺนจิตฺโต  
สพฺพาทิถึ ปาหฺนเก กริตฺวา<sup>๘</sup>  
ทตุวา จ ภูตฺวา จ ยถานฺนภาวํ  
อนินฺทิตฺโต สคฺคฺมเปหิ จานนฺติ ฯ
- สรรษาทกั ทสมั ฯ

๑ ม. ราชา ฯ

๒ ส. ย. สหายกั เม ฯ

๓ ส. ย. นรวิริยเสฏฺฐจ ฯ

๔ ส. ย. คนฺตา ฯ

๕ ม. หญฺเณ ฯ

๖ ม. ปาณโท โย ฯ

๗ ม. ปริจารยฺนฺโต ฯ

๘-๘ ม. สพฺพาทิถึ ยาจโยโค ภวิตฺวา ฯ

ตสฺสุทฺททานํ

วรมมพ<sup>๑</sup> กุจาริ สทํสวโร  
 อถรณฺณสฺมี ทุตกปณฺจมโก  
 อถ โฟธิ อกิตฺติ สุตกกรินา  
 อถ รุรัมิเคน ปโร สรโภ<sup>๒</sup> ฯ  
 เตรสนิปาตํ นิฏฺฐิตํ ฯ

---

๑ ม. วรอมพ ฯ

๒ ม. สรโภติ ฯ



# ปกิณณกนิปาตชาตกั

## ๑ สาลิกะทวารชาตกั

- [๑๘๗๒] สมปนฺนํ สาลิกะทวารํ      สุวา ภูฏชฺชนฺติ โกลิย  
 ปฏิวะเทมิ เต พุรหุเม      น เต วาเรตฺตุมฺสุสฺสเท  
 เอโก จ ตตฺถ สกฺุณฺเ      โย เนสํ สพฺพสฺสุนฺโร  
 ภูตฺวา สาลี ยถากามํ      ตฺถเนนาทาย คจฺฉติ ๑
- [๑๘๗๓] อฺุชฺฉนฺตฺ๑ วาลปาสาณิ  
 ชีวณฺจ นํ คเหตุวาน  
 อานเยหิ<sup>๒</sup> มมนฺติเก ๑
- [๑๘๗๔] เอเต ภูตฺวา ปิวิตฺวา จ  
 เอโก พทฺุชฺสุมิ ปาเสน  
 ปกฺกมฺนฺติ วิหงฺคมา  
 กิ ปาปํ ปกตํ มยา ๑
- [๑๘๗๕] อฺุทฺรํ หนฺน อณฺเณสํ  
 ภูตฺวา สาลี ยถากามํ  
 โกฏฺจหนฺนุ ตตฺถ ปฺุเรลล  
 ปฺุฏฺุจ เม สมฺม อกฺุขาหิ  
 สฺว เวรหนฺนุ เต มยา  
 กฺุหิ สาลี นิเชยฺยสิ<sup>๓</sup> ๑
- [๑๘๗๖] น เม เวรํ ตยา สทฺุธิ  
 อិณฺ มฺุณฺจามิณฺ ทมฺมิ  
 นิธิปิ ตตฺถ นิทฺทามิ  
 โกฏฺุจ มยฺหํ น วิชฺชติ  
 สมฺปตฺโต โกฏฺุสิมฺพลี<sup>๔</sup>  
 เอวฺ ชานาหิ โกลิย ๑
- [๑๘๗๗] กิทิสํ เต อិณฺทานํ  
 นิธินิธานมฺกฺุขาหิ  
 อิณฺโมกฺุโข จ กิทิสो  
 อถ ปาสา ปโมกฺุขสิ ๑
- [๑๘๗๘] อชาตปฺกฺุขา ตฺรฺุณา  
 เต มํ ภาตา ภริสฺสนฺติ  
 ปฺุตฺตกา มยฺหํ โกลิย  
 มาตา ปิตา จ เม วฺุฑฺฒา  
 ตสฺมา เตสํ อิณฺ ทเท ๑  
 ชินฺณกา คตโยพฺพนา

๑ ม. โอชฺชเทนฺตฺ ๑      ๒ ส. ย. อานเยถ ๑      ๓ ม. นิตฺทสิ ๑  
 ๔ ม. โกฏฺุสิมฺพลี ๑

เตลั ตุณฺเฑน หาทฺฐน มุญฺเจ ปุพฺพกตัม อិณฺ ๑  
 อณฺเฎปี ตตฺถ สกฺขณา ชีณฺปกฺขา สุกฺกพฺพลา  
 เตลั ปุณฺณตฺถิโก ทมฺมิ ตัม นิธี อากฺข ปณฺทิตฺตา ๑  
 อีทิส<sup>๑</sup> เม อินฺทานํ อินฺโมกฺโข จ อีทิส  
 นิธินิธานมฺกฺขามิ เอวํ ชานาหิ โกลิย ๑

[๑๘๗๙] ภทฺทโก วตายํ ปกฺขี ทิไซฺ พรหมธมฺมิโก  
 เอกจฺเจสุ มนฺุสฺเสสุ อयํ ธมฺโม น วิชฺชติ ๑  
 ภูณฺช สาลี ยถากามํ สห สพฺเพหิ ฆาติมิ  
 ปฺนปี สุว ปสฺเสมุ ปิยํ เม ทว ทสฺสนํ ๑

[๑๘๘๐] ภูตฺตณฺจ ปิตณฺจ ทวสฺสมมฺหิ  
 รตฺติณฺจ<sup>๒</sup> โน โกลิย เต สกาเส  
 นิกฺขิตฺตทณฺเฑสุ ททาหิ ทานํ  
 ชินฺณเณ จ มาตาปิตโร ภรตฺสุ ๑

[๑๘๘๑] ลกฺขี วต เม อุทฺปาหิ อชฺช  
 โยหํ อทฺส<sup>๓</sup> ปรมํ ทิชานํ  
 สุวสฺส สุตฺวาน สุกฺกาสิตานิ  
 กาทามิ ปุณฺณณานิ อนนฺปกาณิ ๑

[๑๘๘๒] โส โกลิโย อตฺตมโน อุทฺคโค  
 อนนฺณจ ปานณฺจภิสฺสงฺขริตฺวา  
 อนนฺเนน ปาเนน ปสนฺนจิตฺโต  
 สนฺตปฺปยิ สมนฺพฺราราหฺมณฺเณ จาติ ๑

สาลีเกทธารชาตกัม ปจฺมํ ๑

๑ ลี. ยฺ. เอทิส ๑

๒ ม. รติ จ ๑

๓ ม. อทฺทสาลี ปวโร ๑

๒ จนุทกีนุรชาตัก<sup>๑</sup>

- [๑๘๘๓] อุปนียติหัง มณเฑเ จนุเท โลहितมทุทเน<sup>๒</sup>  
 อชฺชาปิ วิชฺชามิ<sup>๓</sup> ชีวีตัง ปาณา เม จนุเท นิรุชฺฌนฺติ ๑  
 โอสธิ<sup>๔</sup> เม ทุกฺขํ หทยํ เม ทยฺหเต นิตมฺมามิ  
 ตว จนุทียา โสจนุติยา น นํ อณเฑหิ โสเกหิ ๑  
 ตินฺมिव วณฺมिव มึลายามิ นที อปริปฺนุณฺดาว<sup>๕</sup> สฺสุสฺสามิ  
 ตว จนุทียา โสจนุติยา น นํ อณเฑหิ โสเกหิ ๑  
 วสฺสมิว สเร ปาเท อิมานิ อสฺสุนิ วตฺตเร มยฺหํ  
 ตว จนุทียา โสจนุติยา น นํ อณเฑหิ โสเกหิ ๑
- [๑๘๘๔] ปาโป โข<sup>๖</sup> ราชปฺตุโต โย เม อิจฺฉิตปฺตี วรากิยา  
 วิชฺฉิ วณฺมุลลฺลํ โสยํ วิหฺโร จมา เสติ ๑  
 อิมํ มยฺหํ หทยโสภํ ปฏฺฐิมุญฺจตุ ราชปฺตุต ตว มาตา  
 โย มยฺหํ หทยโสภํ กิ์ปฺริลํ อเวกฺขมานาย ๑  
 อิมํ มยฺหํ หทยโสภํ ปฏฺฐิมุญฺจตุ ราชปฺตุต ตว ชายา  
 โย มยฺหํ หทยโสภํ กิ์ปฺริลํ อเวกฺขมานาย ๑  
 มา จ ปฺตุตํ<sup>๗</sup> มา จ ปฺตี อหฺทกฺชิ ราชปฺตุต ตว มาตา  
 โย กิ์ปฺริลํ อวธิ อหฺสํ มยฺหํ กามาหิ ๑  
 มา จ ปฺตุตํ มา จ ปฺตี อหฺทกฺชิ ราชปฺตุต ตว ชายา  
 โย กิ์ปฺริลํ อวธิ อหฺสํ มยฺหํ กามาหิ ๑
- [๑๘๘๕] มา ตวํ จนุเท โรหิ มา โสจิ วณฺติมิรมตฺตกฺชิ  
 มม ตวํ เหหิสิ ภริยา ราชกุลํ ปุชฺชิตา นารีภิ ๑

๑ ม. จนุทกีนุรชาตัก ๑ ๒ ลี. ย. โลहितมเทน มชฺชามิ วิชฺชามิ ชีวีตัง ปาณา ๑

๓ ม. อชฺช ชามิ ๑ ๔ ม. โอสฺสี ๑ ๕ ลี. ย. อปริปฺนุณฺนิยาว ๑

๖ ม. โขสิ ๑ ๗ ลี. ย. ปฺตุเต ๑

- [๑๘๘๖] อปิ ฐุนาหํ มริสฺสํ นาหํ ราชปุตฺต ตว เหสฺสํ  
โย กิปุริสํ อวชิ อทฺฐกํ มยฺหํ กามาหิ ฯ
- [๑๘๘๗] อปิ ฐีรฺกเก อปิ ชีวิตฺตคามิเก กิปุริสึ<sup>๑</sup> คจฺจ หิมวณฺตํ  
ตาลีสฺตคฺคฺรโมชฺนา<sup>๒</sup> อณฺเณ ตํ มิกา รมิสฺสนฺติ ฯ
- [๑๘๘๘] เต ปพฺพตา ตา จ กนฺหฺรา ตา จ คิริคฺุหาโย [๓]  
ตตฺถ<sup>๓</sup> ตํ อปสฺสนฺตี กิปุริส กถํ อหํ กาลส์<sup>๔</sup> ฯ  
เยสุ ปพฺพเตสุ มยํ เอกโต อภิรมิมฺหา  
ตตฺถ ตํ อปสฺสนฺตี กิปุริส กถํ อหํ กาลส์<sup>๖</sup> ฯ  
เต ปณฺณสฺนฺตตา รมณียา วาฬมิเคหิ อนฺุจฺฉินฺณา  
ตตฺถ ตํ อปสฺสนฺตี กิปุริส กถํ อหํ กาลส์ ฯ  
เต ปุพฺผสฺนฺตตา รมณียา วาฬมิเคหิ อนฺุจฺฉินฺณา  
ตตฺถ ตํ อปสฺสนฺตี กิปุริส กถํ อหํ กาลส์ ฯ  
อจฺฉา สวณฺตี คิริวณฺทโย กุสุมาภิกิณฺณโสตาโย  
ตตฺถ ตํ อปสฺสนฺตี กิปุริส กถํ อหํ กาลส์ ฯ  
นีลานิ หิมวโต ปพฺพตสฺส กุฏฺฐานิ ทสฺสเนยานิ<sup>๗</sup>  
ตตฺถ ตํ อปสฺสนฺตี กิปุริส กถํ อหํ กาลส์ ฯ  
ปีตานิ หิมวโต ปพฺพตสฺส กุฏฺฐานิ ทสฺสเนยานิ  
ตตฺถ ตํ อปสฺสนฺตี กิปุริส กถํ อหํ กาลส์ ฯ  
ตมฺพานิ หิมวโต ปพฺพตสฺส กุฏฺฐานิ ทสฺสเนยานิ  
ตตฺถ ตํ อปสฺสนฺตี กิปุริส กถํ อหํ กาลส์ ฯ  
ตฺุงคานิ หิมวโต ปพฺพตสฺส กุฏฺฐานิ ทสฺสเนยานิ

๑ ม. กิมุปริสิ ฯ เอวมุปริปิ ฯ ๒ ลี. ย. ตาลีสฺสตคฺคฺรโมชฺเน ฯ

๓ ม. เอตฺถนฺตเร ตเถว ติฏฺฐนฺตีติ ทิสฺสนฺติ ฯ ๔ ม. ตตฺถเอว ฯ เอวมุปริปิ ฯ

๕ ม. กสฺสํ ฯ เอวมุปริปิ ฯ ๖ อยํ คาถา สพฺพปโตถฺเถสฺส น ทิสฺสตี อฏฺฐจกถายํ  
ปน ทิสฺสตี ฯ เอวมุปริปิ ฯ ๗ ลี. ย. ทสฺสเนยฺยานิ ฯ เอวมุปริปิ ฯ

ตตฺถ ตํ อปฺสฺสนฺตํ กิ์ปฺริส กถํ อหํ กาลํ ฯ  
 เสตานิ หิมวโต ปพฺพตสฺส กุณฺณานิ ทสฺสนียานิ  
 ตตฺถ ตํ อปฺสฺสนฺตํ กิ์ปฺริส กถํ อหํ กาลํ ฯ  
 จิตฺรานิ หิมวโต ปพฺพตสฺส กุณฺณานิ ทสฺสนียานิ  
 ตตฺถ ตํ อปฺสฺสนฺตํ กิ์ปฺริส กถํ อหํ กาลํ ฯ  
 ยกฺขคณฺเสฺวิตे คณฺฐมาทเน โอสฺเชหิ สณฺณนฺเน  
 ตตฺถ ตํ อปฺสฺสนฺตํ กิ์ปฺริส กถํ อหํ กาลํ ฯ  
 กิ์ปฺริสเสวิตे คณฺฐมาทเน โอสฺเชหิ สณฺณนฺเน  
 ตตฺถ ตํ อปฺสฺสนฺตํ กิ์ปฺริส กถํ อหํ กาลํ ฯ

[๑๘๘๙] วนฺเท เต (ปาเท) อยิรพฺรหฺเม โย เม อิจฺฉิตํ ปตี วราภิยา  
 อมเตน อภิสฺสิจิ สมากตสฺมิมิ<sup>๑</sup> ปิยตเมน ฯ

[๑๘๙๐] วิจารณ์านิ คิริวนนทโย กุสุมภิกิณฺณโสตาโย  
 นานาทุมวสนาโย ปิยวทา อณฺวมณฺณสฺสาติ ฯ

จนฺทกิณฺนรชาตกํ ทฺติยํ

### ๓ มหาอุกฺกุสชาตกํ

[๑๘๙๑] อุกฺกา มิลาจา<sup>๒</sup> พนฺธุนฺติ ทีเป  
 ปชา มม ขาทิตฺตํ ปตฺถยฺนฺติ  
 มิตฺตํ สหายญฺจ วเทหิ เสนก  
 อาจิกฺข ภาติพฺยสนํ ทิชนํ ฯ  
 [๑๘๙๒] ทิไซ ทิชนํ ปวโรสิ ปกฺชิ จ<sup>๓</sup>  
 อุกฺกุสราช สรณํ ตํ อุเปมิ<sup>๔</sup>

๑ ม. สมากตาสฺมิมิ ฯ ๒ ม. จิลาจา ฯ ๓ ส. ย. จสทฺโท น ทิสฺสติ, ม. ปกฺชิม ฯ  
 ๔ ม. อุเปมิ ฯ

- [๑๘๙๓] ปชา มม ขาทิตุํ ปตถยนฺติ  
 ลุทฺทา มิลาจา ภว เม สุชಾಯ ๑  
 มิตฺตํ สหายญจ กโรนฺติ ปณฺชิตา  
 กाले อกาลे สุขเมสมานา  
 กโรมิ เต เสนก เอตมตฺถํ  
 อริโย หิ อริยสฺส กโรติ กิจจํ ๑
- [๑๘๙๔] ยํ โหติ กิจจํ อนุกมฺปกเนน  
 อริยสฺส อริเยน กตํ ตยิทํ  
 อตฺตานุรทฺธี ภว มา อทฺยหิ  
 ลจฺฉาม ปฺตฺเต ตยิ ชีวมาเน ๑
- [๑๘๙๕] ตเมว<sup>๑</sup> รทฺทวารณํ กโรนฺโต  
 สรีรเกทปิ น สนฺตสํมิ  
 กโรนฺติ เหตุ<sup>๒</sup> สขีเน สขาโร  
 ปาณํ จชฺนตา<sup>๓</sup> สตเมส ฐมฺไม ๑
- [๑๘๙๖] สุทฺทกัรํ กมฺมกาลี อณฺทไชยํ<sup>๔</sup> วิหงฺคโม  
 อตฺถาย กุรฺโร ปฺตฺเต อทฺมฺรตฺเต อนาคเต ๑
- [๑๘๙๗] จุตฺตปิ เหนเก ขลิตา สกมฺมฺนา  
 มิตฺตานุกมฺปาย ปติฏฺฐนฺติ  
 ปฺตฺตา มมฺภฺฐา คติมาคฺโตสฺมิ  
 อตฺถํ จเรถ มม วาวิจฺร ๑
- [๑๘๙๘] ฐเนน ฐณฺเณน จ อตฺตนา จ  
 มิตฺตํ สหายญจ กโรนฺติ ปณฺชิตา  
 กโรมิ เต เสนก เอตมตฺถํ  
 อริโย หิ อริยสฺส กโรติ กิจจํ ๑

๑ ม. ตเวว ๑

๒ ม. เหนเก ๑

๓ ลี. ย. จชฺนติ ๑

๔ ม. อณฺทไชยํ ๑

- [๑๘๙๙]      อุปโปสสุโก ทาต ตุवं นิสีห  
 ปุตุโต ปิตุ จรติ อตถจริยं  
 อหं จริสสามิ ตเวว อตถ<sup>๑</sup>  
 เสนสฺส ปุตุเต ปริตตายนมาโน ฯ
- [๑๙๐๐]      อทฐา หิ ตาต สตเมส ฐมโม  
 ปุตุโต ปิตุ จเร<sup>๒</sup> อตถจริยं  
 อปเปว มํ ทิสฺวาน ปวพฺพกายं  
 เสนสฺส <sup>๓</sup>ปุตุตานิ น เหจเยยฺย<sup>๓</sup> ฯ
- [๑๙๐๑]      ปสฺสุ มนุสฺสา มิคีวีรเสฏฺฐ  
 ภยภูฏิตา<sup>๔</sup> เสฏฺฐมฺพพฺพชนฺติ  
 ปุตุตา มมภูฏา คติมาคโตสฺมิ  
 ตุवं โนลฺลิต ราชฺชา ภว เม สฺุชฺชาย ฯ
- [๑๙๐๒]      กโรมิ เต เสนก เอตมตถํ  
 อายามิ เต ตํ ทิสฺตํ วชฺชาย  
 กถํ หิ วิณฺญฺ พหุสฺมปฺชานो  
 น วายเม อตฺตชนสฺส คฺุตฺติยา ฯ
- [๑๙๐๓]      มิตฺตํ กยิราถ สฺุหทยณฺจ  
 อยิรณฺจ กยิราถ สฺุชฺชาคมาย  
 นีวตฺถโกชฺว สเรภินฺตวา  
 โมทาม ปุตุเตหิ สมนฺจิกฺุตา ฯ
- [๑๙๐๔]      สกมิตฺตสฺส กมฺเมน            สหાયสฺสาปลาโยโน  
                   กฺุชนตฺมปฺกฺุชนฺติ            โลมหนฺสา ททยงฺคมํ ฯ
- [๑๙๐๕]      มิตฺตํ สหายํ อธิคมฺม ปณฺทฺธิโต  
                   โส ภูณฺชติ ปุตุตํ ปสฺสุ ฐนํ วา

๑ ม. ตเวตมตถํ ฯ      ๒ ลี. ย. ปิตุ ยณฺจเรถ, ม. ปิตุยํ จเร ฯ  
 ๓-๓ ม. ปุตุตานิ วิเหฏฺฐเยยฺย<sup>๓</sup> ฯ      ๔ ลี. ย. ภยพฺพิตา ฯ

อหณจ ปุตุตา จ ปตี จ มยหัง  
 มิตตานุภมฺปาย สมงฺคิภูตา ฯ  
 ราชวตา สุรวตา จ อตฺโถ  
 สมปนฺนสขิสฺส ภวนฺติ เทเต  
 โส มิตฺตวา ยสวา อุกฺคตตฺโต  
 อสฺมิณจ โลกเ<sup>๑</sup> โมหติ กามกามิ ฯ

- [๑๙๐๖] กรณียานิ มิตฺตานิ ทลิตฺตนาปิ เสนก  
 ปสฺส มิตตานุภมฺปาย สมคฺคมฺหา สฆาตเก ฯ  
 สุเรน พลวนฺเตน โย มิตฺตํ<sup>๒</sup> ภูเต ทิไซ  
 เอวํ โส สุขิตฺโต โหติ ยถาหํ ตวณฺจ เสนกาติ ฯ  
 มหาอุกฺกุสชาตกั ตติยํ ฯ

#### ๔ อุทฺทาลกชาตกั

- [๑๙๐๗] ขราชินา ชฎิลา ปงฺกหนฺตา  
 ทุมฺมกฺขรฺฐปา เย มนฺตํ<sup>๓</sup> ชปนฺติ  
 กจฺจิ นุ เต มานุสเก ปโยเค  
 อิทํ วิฑู ปริมฺตฺตา อปายา ฯ  
 [๑๙๐๘] ปาปานิ กมฺมานิ กเรยฺย<sup>๔</sup> ราช  
 พหุสฺสุโต เจ น จเรยฺย ฌมฺมํ  
 สหสฺสเวทฺธิ น ตํ ปฏฺิจจ  
 ทุกฺขา ปมฺญเจ จรณํ อปตฺวา ฯ  
 [๑๙๐๙] สหสฺสเวทฺธิ น ตํ ปฏฺิจจ  
 ทุกฺขา ปมฺญเจ จรณํ อปตฺวา

๑ ม. อสมิณโลก ฯ ๒ ส. เมตเต, ม. มิตเต ฯ ๓ ส. ย. ทุมฺมกฺขรฺฐปา เย เม ฯ  
 ๔ ม. กเรถ ฯ



- มณฺญามิ เวทา อผลา ภวนฺติ  
 สลัํยมั จรณณฺญเฆว สจฺจํ ๑
- [๑๙๑๐] นเหว เวทา อผลา ภวนฺติ  
 สลัํยมั จรณณฺญเฆว สจฺจํ  
 กิตฺติญฺจ<sup>๑</sup> ปปฺโปติ อธิจฺจ เวเท  
 สนฺตี ปุณฺเนตี<sup>๒</sup> จรณฺเนน ทนฺโต ๑
- [๑๙๑๑] ภจฺจา มาตา ปิตา พนฺธุ<sup>๓</sup> เยน ชาโต สุวเยว<sup>๔</sup> โส  
 อุกุททลโก อหํ โภโต โสตฺถิยาภุทฺทวสฺโต<sup>๕</sup> ๑
- [๑๙๑๒] กถํ โภ พุราหฺมณฺเณ โหติ กถํ ภวติ เกวลี  
 กถญฺจ ปรีนินฺพพานํ ฅมฺมญฺโจ กิณฺตี วุจฺจติ ๑
- [๑๙๑๓] นีรํ กตฺวา อคฺคิมาทาย พุราหฺมณฺเณ  
 อาไปสิญฺจํ ยชฺ์ อฺสุเสติ ยฺูปิ  
 เอวฺงโร พุราหฺมณฺเณ โหติ เขมี  
 ฅมฺเม จิตฺํ เตน อมาปยีสฺสุ ๑
- [๑๙๑๔] น สุทฺธิ เสงฺเนน อตฺถิ นปิ เกวลี พุราหฺมณฺเณ  
 น เจว ชนฺตี โสรรจฺจํ<sup>๖</sup> นปิ โส ปรีนินฺพพุโต ๑
- [๑๙๑๕] กถํ โภ<sup>๗</sup> พุราหฺมณฺเณ โหติ กถํ ภวติ เกวลี  
 กถญฺจ ปรีนินฺพพานํ ฅมฺมญฺโจ กิณฺตี วุจฺจติ ๑
- [๑๙๑๖] อเขตฺตพนฺธุ อมโม นีราโส  
 นิลโลภปาโป ภวโลภซีเณ  
 เอวฺงโร พุราหฺมณฺเณ โหติ เขมี  
 ฅมฺเม จิตฺํ เตน อมาปยีสฺสุ ๑

๑ ม. กิตฺตี ทิ ๑

๔ ม. สเยว ๑

๗ ม. โส ๑

๒ ส. ปุโนฺติ, ม. ปุณฺนติ, ย. ปุเนติ ๑ ๓ ม. พนฺธุ ๑

๕ ม. โสตฺถิยาภุทฺทวสฺโตโก ๑ ๖ ม. น ชนฺตี นปิ โสรรจฺจํ ๑

- [๑๙๑๗] ขตติยา พุราหุมนา เวสสา สุททา จณฑาลปุกกุสา  
 สพเพว โสรัตตา ทนฺตา สพเพว ปรีนิพพุตา  
 สพเพสํ สီติภูตान्हं อตฺถิ เสยโยถ<sup>๑</sup> ปาปิโย ๑
- [๑๙๑๘] ขตติยา พุราหุมนา เวสสา สุททา จณฑาลปุกกุสา  
 สพเพว โสรัตตา ทนฺตา สพเพว ปรีนิพพุตา  
 สพเพสํ สီติภูตान्हं นตฺถิ เสยโยถ ปาปิโย ๑
- [๑๙๑๙] ขตติยา พุราหุมนา เวสสา สุททา จณฑาลปุกกุสา  
 สพเพว โสรัตตา ทนฺตา สพเพว ปรีนิพพุตา  
 สพเพสํ สီติภูตान्हं นตฺถิ เสยโยถ ปาปิโย  
 ปสฺตถ<sup>๒</sup> จรลฺลํ พุรหุมนญญํ โสตฺถิยกุลวํสํ ๑
- [๑๙๒๐] นานารตฺเตหิ วตฺเตหิ วิมานํ ภวตฺติ ฉาทิตํ  
 น เตสํ ฉายา วตฺถานํ โส ราโค อนุชฺชต  
 เอวเมว มนุสฺเสสฺสุ ยทา สุชฺฉนฺตฺติ มาณวา  
 น เตสํ ชาตฺตี ปุจฺจนฺตฺติ<sup>๓</sup> ฌมฺมมณฺเฑาย สุพฺพตฺตาติ ๑
- อุทฺทาลกชาตกั จตฺตถ<sup>๑</sup> ๑

### ๕ ภิสชาตกั

- [๑๙๒๑] อสฺสํ ควํ รชตํ ชาตฺตรูป  
 ภริยญจ โส อิตฺถ ลภตํ มนาป  
 ปุตฺเตหิ ทาเรหิ สมงฺคิ โหตุ  
 ภิสานิ เต พุราหุมน โย อหาลิ ๑
- [๑๙๒๒] มาลญจ โส กาลิกจฺนฺทญจ  
 ฌาเรตุ ปุตฺตสฺส พหุ ภวนฺตุ

๑ ลี. ย. เสยโยว ๑

๒ ม. ปนตถ<sup>๑</sup> ๑

๓ ม. เต สชาตฺตี ปมุจฺจนฺตฺติ ๑

- กาเมสุ ติพพ์ กุรุตํ อเปกขํ  
 ภิสานิ เต พุราหฺมณ โย อหาลิ ๑  
 [๑๙๒๓] ปหฺตตฺตโณ กสิมา ยสฺสสิ  
 ปฺตฺเต คิหิ ฐนิมา สพฺพกาเม  
 วยํ อปฺสฺสํ ฆรมาวสาตุ  
 ภิสานิ เต พุราหฺมณ โย อหาลิ ๑  
 [๑๙๒๔] โส ชตฺติโย โหตุ ปสฺยหการี  
 ราชาธิราชา พลวา ยสฺสสิ  
 ส จาตุรฺนตํ มหิมาวสาตุ  
 ภิสานิ เต พุราหฺมณ โย อหาลิ ๑  
 [๑๙๒๕] โส พุราหฺมโณ โหตุ อวิตราคो  
 มุหฺตตฺตนฺกชตฺตปฺเถสุ ยฺตุโต  
 ปฺเชตฺตํ นํ รฺกฺจปฺตี ยสฺสสิ  
 ภิสานิ เต พุราหฺมณ โย อหาลิ ๑  
 [๑๙๒๖] อชฺฌายกํ สพฺพสมนฺตเวทฺ<sup>๑</sup>  
 ตปฺสฺสินํ มณฺณตฺตํ สพฺพโลโก  
 ปฺเชนฺตํ นํ ชานปทา สเมจฺจ  
 ภิสานิ เต พุราหฺมณ โย อหาลิ ๑  
 [๑๙๒๗] จตฺตฺสสฺสํ คามวรี สมิทฺธิ  
 ทินฺนณฺหิ โส ภูฏชตฺตํ วาสเวน  
 อวิตราคो มรณํ อฺเปตฺตํ  
 ภิสานิ เต พุราหฺมณ โย อหาลิ ๑  
 [๑๙๒๘] โส คามณิ โหตุ สหายมชฺฌเม  
 นจฺเจหิ คีเตหิ ปโมทมานो  
 มา ราชโต พฺยสนมฺลตฺถ<sup>๒</sup> กิณฺจ  
 ภิสานิ เต พุราหฺมณ โย อหาลิ ๑

๑ ลี. สพฺพสมตฺตเวทฺ, ย. สพฺพสมตฺตเวทฺนํ ๑ ๒ ม. โส ราชโต พฺยสนมฺลตฺถ ๑

- [๑๙๒๙] ยัม เอกราชา ปจวี วิชิตฺวา<sup>๑</sup>  
 อิตถีสหสฺसान<sup>๒</sup> จเปตฺ อคฺคัม  
 สีมฺนฺตินิกฺโข ปวรา ภวตฺ  
 ภิสานิ เต พฺรหฺมณ โย<sup>๓</sup> อหาลิ ๗
- [๑๙๓๐] ทาสีน<sup>๔</sup> ทิ ส่า สพฺพสมาคตฺถานัม  
 ภูฏเชยฺย สาทุมฺ อวิกมฺปมาณา  
 จราตฺ ลากฺฆณ วิกตฺถมาณา  
 ภิสานิ เต พฺรหฺมณ โย อหาลิ ๗
- [๑๙๓๑] อาวาสิโก โหตฺ มหาวิหารเ  
 นวกมฺมิโก โหตฺ กชฺงคฺลาเย<sup>๕</sup>  
 อาโลกสนฺธิ ทิวส่า<sup>๖</sup> กโรตฺ  
 ภิสานิ เต พฺรหฺมณ โย อหาลิ ๗
- [๑๙๓๒] โส พชฺฉตฺ ปาสสเตหิ จพฺภิ<sup>๗</sup>  
 รมฺมา วนา นียฺยตฺ ราชธานี  
 คฺคฺตฺเตหิ<sup>๘</sup> โส หญฺญตฺ ปาจเนหิ  
 ภิสานิ เต พฺรหฺมณ โย อหาลิ ๗
- [๑๙๓๓] อลกฺกมาลี ติปฺภกฺณณวิทฺโธ  
 ลฺภฺจฺจิตฺ สปฺปมฺขัม อฺเปตฺ  
 สกณฺจ พทฺโธ<sup>๙</sup> วิสิขัม จราตฺ  
 ภิสานิ เต พฺรหฺมณ โย อหาลิ ๗
- [๑๙๓๔] โย เว อนนฺนฺจ<sup>๑๐</sup> นนฺนฺจฺนฺติ อาห<sup>๑๑</sup>  
 กามเว โส ลภตฺ ภูฏชตฺ จ<sup>๑๒</sup>

๑ ม. วิชิตฺวา ๗

๔ ม. อีสีน ๗

๘ ม. ตฺตฺเตหิ ๗

๑๐ ม. อนนฺนฺจ ๗

๒ ส. ย. อิตถีสหสฺสสฺส ๗

๕ ม. คชฺงคฺลาเย ๗

๙ ส. ย. สกฺกจฺจพทฺโธ, ม. สกฺกจฺจพทฺโธ ๗

๑๑ ม. จาห ๗ ๑๒ ม. ลภตฺ ภูฏชตฺ จ ๗

๓ ม. ยา ๗ เอวฺมฺปฺริปี ๗

๖ ม. ทิวส ๗ ๗ ส. ย. จมฺหิ ๗

- อคารมชฺเฒ มรณํ อุเปตฺตุ  
 โย วา โภโกโต สงฺกตํ กณฺจิทฺทว ๑  
 [๑๙๓๕] ยเทสมานา วิจรนฺติ โลเก  
 อิกฺขจฺฉนฺจ กนฺตณฺจ พหฺนเมตํ  
 ปิยํ มนุญฺณํ อิทฺ<sup>๑</sup> ชิวโลเก  
 กสฺมา อิสฺโย นปฺปลสฺสนฺติ กาเม ๑  
 [๑๙๓๖] กาเมสุ เว หณฺณเว พชฺฉนฺเว จ  
 กาเมสุ ทฺกขณฺจ ภาณฺจ ชาตํ  
 กาเมสุ ภูตาทิปตี ปมตฺตา  
 ปาปานิ กมฺมานิ กโรนฺติ โมหา ๑  
 เต ปาปธมฺมา ปสเวตฺว ปาปํ  
 กายสฺส เกทา นิริยํ วชนฺติ  
 อาทึนฺวํ กามคฺุณฺณสุ ทิสฺวา  
 ตสฺมา อิสฺโย นปฺปลสฺสนฺติ กาเม ๑  
 [๑๙๓๗] วิมฺสฺมาโน อิลินฺโ ภิสานิ  
 ตีเร คเหตุวาน ถเล นินฺเธสิ  
 สฺสุทฺธา อปาปา อิสฺโย วสนฺติ  
 เอตานิ เต พุรหฺมจารี ภิสานิ ๑  
 [๑๙๓๘] น เต นฺญา โน ปน กิพฺเพนฺยยา  
 น พนฺธฺวา โน ปน เต สหยา  
 กิสฺมี ปรวมฺภ<sup>๒</sup> สหสฺสเนตฺต  
 อิลีหิ ตฺวํ กิพฺพิ เทวราช ๑  
 [๑๙๓๙] อาจริโย เมสิ ปิตา จ มยฺหํ  
 เอสา ปตฺติภฺจฺจา ขลิตสฺส พุรหฺเม  
 เอกาปรารํ ขม ภูริปณฺณ

๑ ม. จิต ๑

๒ สී. ปรัตถมภ, ม. วุปรถมภ ๑

- น ปณฺศิตา โภชพลา ภวนฺติ ฯ  
 [๑๙๔๐] สุวาสิตํ อิลินํ เอกรตฺตํ  
 ยํ วาสวํ ภูตปตฺติทฺทสาม  
 สพฺเพว โภนฺโต สุมฺนา ภวนฺตุ  
 ยํ พุราหฺมเณ ปจฺจุปาติ ภิสานิ ฯ
- [๑๙๔๑] อหญจ ธารีปฺตฺโต จ โมคคฺลลาเน จ กสฺสโป  
 อนฺรุทฺโธ ปุณฺณานนฺโท<sup>๑</sup> ตทาสุํ สตฺต ภาตโร ฯ  
 ภคินี อุปฺปลวณฺณา [๒] ทาสี ชุชฺชุตฺตรา ตทา  
 จิตฺโต คหปติ ทาโส ยกฺโข สาทาคิโร ตทา ฯ  
 ปาลีเลยโย<sup>๓</sup> ตทา นาโค มรฺุโ<sup>๔</sup> เสฏฺฐจวานโร  
 กาฬุทายี ตทา สกฺโก เอวํ ธารเถ ชาตกนฺติ ฯ  
 ภิสชาตกํ ปญฺจมํ ฯ

## ๖ สรรุจิชชาตกั

- [๑๙๔๒] มเหสี รุจฺฉินเ<sup>๕</sup> ภริยา อานีตา ปจฺมํ อหํ  
 ทส วสฺสสทฺสสถานิ ยํ มํ สรรุจฺฉิ อานยิ<sup>๖</sup> ฯ  
 สาทํ พุราหฺมณ ราชานํ เวเทหํ มิถิลคฺคหํ  
 นาภิชานามิ กาเยน วาจา ย อุตฺเตสา  
 สรรุจฺฉี อติมณฺณิตฺถ<sup>๗</sup> อาวิ วา ยทิวา รโ<sup>๗</sup> ฯ  
 เอเตน สจฺจวชฺเชน ปฺตฺโต อุปฺปชฺชตํ อีเส  
 มุสา เม ภณฺมานาย มุทฺธา ผลตฺถ สตฺตธา ฯ

๑ ม. ปุณฺโณ อานนฺโท ฯ

๒ ม. เอตฺถนฺตเร จสทฺโ<sup>๗</sup> ทิสฺสติ ฯ

๓ ส. ย. ปาลีเลยโย ฯ

๔ ส. ย. มรฺุโ<sup>๔</sup> ฯ ๕ ม. สรรุจฺฉินเ<sup>๕</sup> ฯ

๖ ม. สรรุจฺฉิมานยิ ฯ

๗ ส. ย. อติมณฺณิตฺถเ<sup>๗</sup> ฯ

- [๑๙๔๓] ๑ ภาตตุ มนาปา สสุสุ ปิยา มาตา ปิตา จ สสุสุโร<sup>๑</sup>  
 เต มํ พุระหเม วิเนตาโร ยาว อฏฺจํสุ ชีวิทํ ๑  
 สาทํ อหีสารตินี กามสา ฌมฺมจารินี  
 สกุกจจํ เต อฏฺจจาสี ๑ รตฺตินิกวมตฺตนิทิตา ๑  
 เอเตน สจฺจวชฺเชน ปุตฺโต อฏฺจจจตํ อีส  
 มุสา เม ภาณมานาย มุทุธา ผลตฺต สตฺตธา ๑
- [๑๙๔๔] โสฬสิตฺถีสหสฺสานิ สหกริยานิ พุระหเมณ  
 ตาสุ อีสสา วา โกะโร วา นาหุ มยฺหํ กุหาจนํ ๑  
 หิตেন ตาสํ นนฺทามิ น จ เม กาจิ อฏฺปิยา  
 อตฺตทานวณฺณกมฺปามิ สทา สพฺพา สปตฺตโย ๑  
 เอเตน สจฺจวชฺเชน ปุตฺโต อฏฺจจจตํ อีส  
 มุสา เม ภาณมานาย มุทุธา ผลตฺต สตฺตธา ๑
- [๑๙๔๕] ทาสเ กมฺมกเร โปเส<sup>๒</sup> ๑ เยจณฺเณ อนุชฺชีวิน  
 โปเสมิ<sup>๓</sup> สหคฺคเมเน สทา ปมฺมุติตฺตนิทฺตริยา ๑  
 เอเตน สจฺจวชฺเชน ปุตฺโต อฏฺจจจตํ อีส  
 มุสา เม ภาณมานาย มุทุธา ผลตฺต สตฺตธา ๑
- [๑๙๔๖] สมนเ พุระหเมณ จาปิ ๑ อณฺเณ จาปิ วณฺนิพฺพเก  
 ตปฺเปมิ อนฺนปาเนน สทา ปยตฺตปาณินี ๑  
 เอเตน สจฺจวชฺเชน ปุตฺโต อฏฺจจจตํ อีส  
 มุสา เม ภาณมานาย มุทุธา ผลตฺต สตฺตธา ๑
- [๑๙๔๗] จาตฺตทฺทสิ ปณฺจทฺทสิ ๑ ยา จ ปกฺขสฺส อฏฺจจมี<sup>๔</sup>  
 ปาฏฺฐิหาริยปฏฺขณฺจ ๑ อฏฺจจจคฺคสฺสมาหิตํ<sup>๕</sup>  
 อฏฺจจจคฺคสฺสมาหิตํ<sup>๕</sup> สทา สีสฺสสุ สํวฺธา ๑

๑-๑ ม. ภาตตุ มม สสุสุ มาตา ปิตา จาปิ จ สสุสุโร ๑ ๒ ม. เปสเส ๑  
 ๓ ม. เปเสมิ ๑ ๔ ส. ย. อฏฺจจมี ๑ ๕ ม. อฏฺจจจคฺคสฺสมาคตํ ๑

- เอเตน สจฺจวชฺเชน ปุตุโต อุปฺปชฺชตัม อีเส  
 มุสา เม ภณมานาย มุทุธา ผลตุ สตฺตธา ฯ  
 [๑๙๔๘] สพฺเพว เต ฐมฺมคฺคณา ราชปุตุติ ยสฺสลินี  
 สวิชฺชนฺติ ตยิ ภาทฺเท เย ตวํ กิตฺเตสิ อตฺตนิ ฯ  
 ขตฺติโย ชาตีสมฺปนฺโน อภิชาโต ยสฺสลีมา  
 ฐมฺมราชา เวเทหानํ<sup>๑</sup> ปุตุโต อุปฺปชฺชเต ตว ฯ  
 [๑๙๔๙] ทุมฺมิ<sup>๒</sup> รโชชฺลลฺลโร อเม เวหายสฺสนฺธิโต  
 มนุญฺญํ ภาสเส วาจํ ยํ มยฺหํ ททยฺงคฺมํ ฯ  
 เทวตา นฺถิ สคฺคมาหา อิลิ วาปี<sup>๓</sup> มหิทฺธิโก  
 โก วาสิ ตวํ อนฺุปฺปตฺโต อตฺตานํ เม ปเวทย ฯ  
 [๑๙๕๐] ยํ เทวสงฺฆา วนฺทฺนฺติ สฺฐมฺมาย สมากตา  
 โสฬํ สกฺโก สหสฺสกุโ ขาคโตสฺมิ ตวณฺติเก ฯ  
 อิตฺติโย ชีวโลกสฺมี ยา โหนฺติ<sup>๔</sup> สมจารินี  
 เมธาวิเน สีลวดี สสฺสุเทวา ปติพฺพตา ฯ  
 ตาทิสาย สฺฐเมธาย สฺฐิกมฺมาย นาริยา  
 เทวา ทสฺสนฺมายนฺติ มานฺถุเลีย อมานฺธา ฯ  
 ตวณฺจ ภาทฺเท สฺฐจฺฉิณฺณน ปุพฺเพ สฺฐจฺฉิเตน จ  
 อิตฺ ราชกุเล ชาตา สพฺพกามสฺมิทฺธินิ ฯ  
 อยณฺจ เต ราชปุตุติ อุมายตฺถ กณฺฑคฺโคโ  
 เทวโลกุปฺปตฺติ จ กิตฺติ<sup>๕</sup> จ อิตฺ ชีวเต ฯ  
 จิรํ สฺฐเมธ สฺฐชินี ฐมฺมมตฺตนิ ปาลย  
 เอสาหํ ติทิวํ ยามิ ปิยํ เม ตว ทสฺสนนฺติ ฯ

สฺฐจฺฉิชาตกัม ฌณฺโณ<sup>๖</sup> ฯ

๑ ม. วิเทหานํ ฯ

๒ ส. ย. รุมนี, ม. ทุมฺมี, รุมนีตีปิ ฯ

๓ ม. วาสิ ฯ

๔ ม. โหติ ฯ

๕ ม. กิตฺตี ฯ



## ๗ ปญจโปสถิกชาตกํ

- [๑๙๕๑]      อโปสสุโกทานิ ๓ ๑ กโปต  
 วิหังคม น ตว โภชนตฺเถ  
 ชุหุหํ<sup>๑</sup> ปิปาสํ อธิวาสยนฺโต  
 กสฺมา ภวโปสถิโก กโปต<sup>๒</sup> ๑
- [๑๙๕๒]      อหํ ปุเร คิหฺธิคโต กโปติยา  
 ตสฺมี ปเทสมฺหิ อุภุ<sup>๓</sup> รามม  
 อถคคฺหิ สากุณิโก กโปตี  
 อกามโก ตาย วินา อโหสี ๑  
 นานากวา<sup>๔</sup> วิปฺปิเยเคน ตสฺสา  
 มโนมยํ เวทน เวทยามิ<sup>๕</sup>  
 ตสฺมา อหโปสถ<sup>๖</sup> ปาลยามิ  
 ราโค มม มา ปุณฺราคมาสิ ๑
- [๑๙๕๓]      อนุชฺชคามิ อุรค หุชฺชว  
 ทาจวฺโธ โฆรวฺโธสิ สปป  
 ชุหุหํ ปิปาสํ อธิวาสยนฺโต  
 กสฺมา ภวโปสถิโก นุ ทิสม<sup>๗</sup> ๑
- [๑๙๕๔]      อุสโภ อหุ พลวา คามิกสฺส  
 จลกกฺกุ วณฺณพฺลูปปนโน  
 โส มํ อกฺกมิ ตํ กุปิโต อหฺลีสึ  
 หุทฺทากิตฺตฺตฺนโน มรณํ อุปาคา<sup>๘</sup> ๑  
 ตโต ชนา นิกฺขมิตฺวาน คามา

๑ ม. ชุหุ ๑ เวมฺปริปิ ๑ ๒ สී. ย. กโปโต ๑ ๓ ม. อสฺมี ปเทสมฺมิภุ ๑

๔ ม. นานากวา ๑ ๕ สී. ย. เวทน เวทยามิ ๑ ๖ ม. อหโปสถ ๑ เวมฺปริปิ ๑

๗ สී. ย. ทิสม ๑ ๘ สී. ย. อุปาคามิ ๑

- กนฺทิตฺวา โรหิตฺวา อปกุกมฺีสุ  
 ตสฺมา อหฺไปสถ ปาลยามิ  
 โโกโธ มมํ มา ปุณฺราคมาลึ ฯ
- [๑๙๕๕] มตฺตาน มํสฺตานิ พหุ สฺสุทฺถาเน  
 มนุญฺญรูปํ ตว โภชเนตํ  
 ขุทฺทํ ปิปาสํ อธิวาทยนฺโต  
 กสฺมา ภวฺไปสถิโก ลีคาล<sup>๑</sup> ฯ
- [๑๙๕๖] ปวิสฺส<sup>๒</sup> กุจฺฉี มหโต คชสฺส  
 กุณฺเป รโต หตฺถิมํเสสุ คิทฺโธ<sup>๓</sup>  
 อุโณห จ วาโต ติชิณฺหา จ รสฺมิโย  
 เต โสสยฺํ ตสฺส กวีสมคฺคํ ฯ  
 กิโส จ ปณฺฑู จ อหํ ภาทฺนเต  
 น เม อหุ นิกฺขมฺนาย มคฺโค  
 มหา จ เมโฆ สหสา ปวสฺสิ  
 โส เตมยิ ตสฺส กวีสมคฺคํ ฯ  
 ตโต อหํ นิกฺขมฺสิ ภาทฺนเต  
 จนฺโท ยถา ราหุมุขา ปมฺุตโต  
 ตสฺมา อหฺไปสถ ปาลยามิ  
 โลโภ มมํ มา ปุณฺราคมาลึ ฯ
- [๑๙๕๗] วมฺมิกฺกุปฺสฺมี กิปฺลลิกานิ  
 นิปฺไปถยนฺโต ตุवं ปุเร จราสิ  
 ขุทฺทํ ปิปาสํ อธิวาทยนฺโต  
 กสฺมา ภวฺไปสถิโก นุ อจฺฉ<sup>๔</sup> ฯ

๑ ลี. ย. ลีคาล. ม. ลิงคาล ฯ ๒ ม. ปวิสิ ฯ ๓ ลี. ย. หตฺถิมํเส ปคิทฺโธ ฯ

๔ ลี. ย. อจฺฉ ฯ

- [๑๙๕๕] สกํ นิเกตํ อติหิฟฺยาโน<sup>๑</sup>  
 อตฺริจฺจตาย มลตํ<sup>๒</sup> อคจฺฉี  
 ตโต ชนา นิภฺขมิตฺวาน คามา  
 โภทณฺทเกน ปรีโปถยีสฺสู มํ ๑  
 โส ภิณฺนสีโส รุหิรมกฺขิตฺงฺโค  
 ปจฺจาคมาลี สสกํ<sup>๓</sup> นิเกตํ  
 ตสฺมา อหํโปสถ ปาลยามิ  
 อตฺริจฺจตา มา ปุณฺราคมาลี ๑
- [๑๙๕๕] ยํ โน อปุจฺจิตฺถ ตฺวํ ภาทฺนเต  
 สพฺเพว พฺยากริมฺหา ยถาปชานํ  
 มยฺมปิ ปุจฺฉาม ตฺวํ ภาทฺนเต  
 กสฺมา ภวํโปสถิโก นุ พฺรเหม ๑
- [๑๙๖๐] อญฺชลิตฺโต มม อสฺสมฺมุหิ  
 ปจฺเจกพฺพุโธ มุหุตฺตํ นิสฺสีหิ  
 โส มํ อเวทึ คติมาคตฺธิจ  
 นามญฺจ โคตฺตํ จรณญฺจ สพฺพํ ๑  
 เอวมฺปิหํ<sup>๔</sup> วนฺทึ น ตสฺส ปาเท  
 น จาปิหํ<sup>๕</sup> มานคเตน ปุจฺฉี  
 ตสฺมา อหํโปสถ ปาลยามิ  
 มาโน มมํ มา ปุณฺราคมาลีติ ๑
- ปญฺจุโปสถิกชาตกํ สุตตมํ ๑

๑ ม. อติหิฟฺยาโน ๑      ๒ ม. อตฺริจฺจตา มลลคามํ ๑      ๓ ม. สกํ ๑

๔ ลี. ย. เอวมฺปหํ นคฺคเท, ม. เอวมฺปหํ ๑

๕ ม. น จาปิ นํ ๑

## ๘ มหาโมรชาตกัม

- [๑๙๖๑] สเจ หิ ตฺยَاهํ ฐนเหตุ คหิโต<sup>๑</sup>  
 มา มํ อวธิ<sup>๒</sup> ชีวคาคํ คเหตุวา  
 รณโณ จ<sup>๓</sup> มํ สมม อุปนฺติ<sup>๔</sup> เนหิ  
 มณฺเณ ฐนํ ลจฺฉลีนปฺปรูปํ ฯ
- [๑๙๖๒] น เม อຍံ ตฺยฺห วชย อชฺช  
 สมหิโต จาปวโร<sup>๕</sup> ขุรูปโป  
 ปาสณฺจ ตฺยَاهํ อธิปาทยิสฺสํ  
 ยถาสฺสํ คจฺฉตฺตฺ โมรราชา ฯ
- [๑๙๖๓] ยํ สตฺต วสฺถานิ มฺมานุพฺนฺติ  
 รตฺตินฺทิวํ ขุปฺปิปาสํ สหนฺโต  
 อถ กิสฺส มํ ปาสวสฺสฺปนฺตี  
 ปมฺตฺตเว อิจฺฉลฺลិ พนฺชนฺสฺมา ฯ  
 ปาณฺตฺติปาตา วิรโต นุสฺชช  
 อภยนฺนุ เต สพฺพภฺยเตสฺสุ ทินฺนํ  
 ยํ มํ ตฺวํ ปาสวสฺสฺปนฺตี  
 ปมฺตฺตเว อิจฺฉลฺลิ พนฺชนฺสฺมา ฯ
- [๑๙๖๔] ปาณฺตฺติปาตา วิรตฺสฺส พฺรฺหฺมิ  
 อภยณฺจ โย สพฺพภฺยเตสฺสุ เทติ  
 ปุจฺฉามิ ตํ โมรราชาเชตมตฺถํ  
 อิติ<sup>๖</sup> จฺโต กิ ลภเต สฺสํ โส ฯ
- [๑๙๖๕] ปาณฺตฺติปาตา วิรตฺสฺส พฺรฺหฺมิ  
 อภยณฺจ โย สพฺพภฺยเตสฺสุ เทติ

๑ ม. คาคิโต ฯ      ๒ ม. อวธิ ฯ      ๓ สී. ยฺ. ว ฯ      ๔ ม. อุปนฺติกัม ฯ  
 ๕ ภาษณฺธุตฺติ ปาโล, สී. จาปวเร, ม. จาปฺตุเร ฯ      ๖ ม. อิติ ฯ

- ทิฏฺฐเจว ฐมฺเม ลภเต ปสฺสํ  
 สคฺคณฺจ โส ยาติ สรีรเกทา ฯ  
 [๑๙๖๖] น สนฺติ เทวา อิติ อาหุ<sup>๑</sup> เอเก  
 อีเชว ซีโว วิภวํ อุเปติ  
 ตถา ผลํ สุกตทุกฺกฏฺฐานํ  
 ทตฺตฺอุปฺถณฺตตณฺจ วทนฺติ ทานํ  
 เตสํ วโจ อรหตํ สทฺทหาโน  
 ตสฺมา อหํ สกฺุณฺ พาชยามิ ฯ  
 [๑๙๖๗] จนฺโท จ สุริโย จ อุโม สฺุทฺสสนา  
 คจฺฉนฺติ โอภาสยมนฺตลิกฺเข  
 อิมสฺส โลกสฺส ปฺรสฺส วา เต  
 กถนฺนุ เต อาหุ มนฺุสฺสโลเก ฯ  
 [๑๙๖๘] จนฺโท จ สุริโย จ อุโม สฺุทฺสสนา  
 คจฺฉนฺติ โอภาสยมนฺตลิกฺเข  
 ปฺรสฺส โลกสฺส น เต อิมสฺส  
 เทวติ เต อาหุ มนฺุสฺสโลเก ฯ  
 [๑๙๖๙] เอตฺถเว เต นีหตา หีนวาทา  
 อเหตุกา เย น วทนฺติ กมฺมํ  
 ตถา ผลํ สุกตทุกฺกฏฺฐานํ  
 ทตฺตฺอุปฺถณฺตตํ เย จ วทนฺติ ทานํ ฯ  
 [๑๙๗๐] อทฺธา หิ สจฺจํ วจฺนํ ตเวตฺ<sup>๒</sup>  
 กถณฺหิ ทานํ อผลํ ภเวยฺย<sup>๓</sup>  
 ตถา ผลํ สุกตทุกฺกฏฺฐานํ  
 ทตฺตฺอุปฺถณฺตตณฺจ กถํ ภเวยฺย ฯ  
 กถงฺกโร กิณฺติกโร กิมาจรํ

๑ ลี. ย. อิจฺจาหุ ฯ

๒ ม. ตเวทํ ฯ

๓ ลี. ย. วเทยฺย ฯ

- ก็ เสวมาโน เกน ตโปคุณน  
 อกฺขาหิ เม โมรรุาเชตมตฺถํ  
 ยถา อหํ โน นิริยํ ปเตยฺยํ ๑  
 [๑๙๗๑] เยเกจิ อตฺถิ สมณฺหา ปจฺพยา  
 กาสายวตฺถา อนคาริยํ จรฺนติ<sup>๑</sup>  
 ปาโตว ปิณฺฑทาย จรฺนติ กाले  
 วิกาลจริยา วิรตา หิ สนฺโต ๑  
 เต ตตฺถ กालेषฺสงฺกมิตฺวา  
 ปุจฺฉาหิ ยํ เต มนฺโส ปิยํ ลียา  
 เต ตํ<sup>๒</sup> ปวกฺขนฺติ ยถาปชานํ  
 อิมสฺส โลกสฺส ปฺรสฺส จตฺถํ ๑  
 [๑๙๗๒] ตจฺจํ ชินฺณํ อฺรุโค ปุราณํ  
 ปณฺฑปฺลาลํ หริโต ทูมฺว  
 เอสปฺปหิโน มม ลุทฺทภาโว  
 ชหามหํ ลุทฺทภาวมชฺช ๑  
 [๑๙๗๓] เย จาปิ เม สกฺุณา อตฺถิ พนฺธา  
 สตานินฺเนกานิ นินฺเวสนสฺสมี  
 เตสํ อหํ<sup>๓</sup> ชีวิตมชฺช ทมฺมิ  
 โมกฺขญฺจ เต อจฺฉ<sup>๔</sup> สกํ นินฺเกตํ ๑  
 [๑๙๗๔] ลุทฺโทจฺจรี ปาสหตฺโต อรณฺญเ  
 พาเชตฺตุ โมรรุาธิปตี ยสฺสลี  
 พนฺธิตฺวา โมรรุาธิปตี ยสฺสลี  
 ทุกฺขา ปมฺุจฺจิ<sup>๕</sup> ยถาหํ ปมฺุจฺจิตฺติ ๑  
 มหาโมรชาตกํ อภฺุจฺจํ ๑

๑ ม. อนคาริยา เต ๑

๒ ม. เต เต ๑

๓ ม. เตสมฺุปรํ ๑

๔ ลี. ปตฺโต, ม. ปตฺตา ๑

๕ ม. ทุกฺขา ส ปมฺุจฺจิ ๑

## ๙ ตัจฉสุกรชาติ

- [๑๙๗๕] ยเทศมานา วิจริมหา ปพพตานิ วณานิ จ  
 อเนวส์ วิปุเล<sup>๑</sup> ฌาตี เตเม อธิคตา มยา ฯ  
 พหุ จิห มุลผล<sup>๒</sup> ภกโข จาย อนปโป  
 รมมา จิมา คิรินชช<sup>๓</sup> ฆาสุวาโส ภวิสสติ ฯ  
 อิธวาห<sup>๔</sup> วลิสสามิ สห สพเพหิ ฌาตีภิ  
 อปโปสสุกโก นิราสงกี อโสโก อุกโตภโย ฯ
- [๑๙๗๖] อณณณหิ<sup>๕</sup> เลณ<sup>๖</sup> ปริเยส สตตตุ โน อิธ วิชชติ  
 โส ตัจฉ สุกเร หนติ อิธาคนตวา วร<sup>๗</sup> วร<sup>๘</sup> ฯ
- [๑๙๗๗] โภ นุมหาก<sup>๙</sup> อิธ สตตตุ โภ ฌาตี สุตมาคเต  
 พุปรชเส<sup>๑๐</sup> ปชเสติ ต<sup>๑๑</sup> เม อกขาหิ ปุจฉิตไ<sup>๑๒</sup> ฯ
- [๑๙๗๘] อุทคคราชา<sup>๑๓</sup> มิคราชา พลี ทาจวโร มิโค  
 โส ตัจฉ สุกเร หนติ อิธาคนตวา วร<sup>๑๔</sup> วร<sup>๑๕</sup> ฯ
- [๑๙๗๙] น โน ทาจ น วิชชนติ พล<sup>๑๖</sup> กาเย สโมหิต<sup>๑๗</sup>  
 สพเพ สมคคา หุตวาน วร<sup>๑๘</sup> กาทาม เอกก<sup>๑๙</sup> ฯ
- [๑๙๘๐] ททงคม<sup>๒๐</sup> กณณสุข<sup>๒๑</sup> วาจ<sup>๒๒</sup> ภาสลิ ตัจฉก  
 โยปิ ยุทุเช ปาลเยถ<sup>๒๓</sup> ต<sup>๒๔</sup>ปิ ปจฉา หนามเส ฯ
- [๑๙๘๑] ปาณาติปาตา วิรโต นุสชช<sup>๒๕</sup>  
 อภย<sup>๒๖</sup> นุ เต สพพญเตสุ ทินน<sup>๒๗</sup>  
 ทาจ นุ เต มิควิริย<sup>๒๘</sup> น สนติ  
 โย สงฆปโต กปโณว ฌายสิ ฯ

๑ ม. วิจรี ฯ

๒ ส. ย. คิรินทโย ฯ

๓ ม. อณณณปิ ฯ

๔ ส. ย. อปปรชเส ฯ

๕ ม. อกขาถ ปุจฉิตา ฯ

๖ ม. ปลาเยยย ฯ

๗ ม. นุ อชช ฯ

๘ ม. มิควชช ฯ

- [๑๙๘๒] น เม ทาจา น วิชฺชนฺติ พลํ กาเย สมิหิตํ  
 ฅาตี จ ทิสฺวาน สมงฺคิ<sup>๑</sup> เอกโต  
 ตสฺมา จ ฅมายามิ วนฺมฺหิ เอกโก ๑  
 อิมสฺสุทํ ยนฺติ ทิสาทิสฺ<sup>๒</sup> ปุเร  
 ภยภูฏิตา เลณคเวสิโน ปุณฺ  
 เตทานิ สงฺคมม วสนฺติ เอกโต  
 ยตถภูฏิตา ทุปฺปสทฺชช เต มยา  
 ปริฅายกสมฺปนฺนา สหิตา เอกวาทีโน  
 เต มํ สมคฺคา ทึเสยฺยํ ตสฺมา เนลํ น ปตฺถเย<sup>๓</sup> ๑
- [๑๙๘๓] เอโกว อินฺโท อสุเร ชินาติ  
 เอโกว เสโน หนฺติ ทิเช ปสยฺห  
 เอโกว พยคฺโข มิคสงฺฆปตฺโต  
 วรํ วรํ หนฺติ พลญฺหิ ตาทิสํ ๑
- [๑๙๘๔] นหเว อินฺโท น เสโน นปิ พยคฺโข มิคาริโป  
 สมคฺเค สหิตเต ฅาตี พยคฺโข<sup>๔</sup> น กุรุเต วเส ๑
- [๑๙๘๕] กุมภิลกา สกฺุณิกา<sup>๕</sup> สงฺฆิโน ฅณจาริโน  
 สมโฆทมานา เอกชฅมํ อฺุปฺปตฺนฺติ อฺุยฺยนฺติ<sup>๖</sup> จ ๑  
 เตสญฺจ ฅียมานานํ<sup>๗</sup> เอเกตฺถ อปฺสกฺกติ<sup>๘</sup>  
 ตญฺจ เสโน นิตาเลติ เวยฺยคฺฆิเยว สา คติ ๑
- [๑๙๘๖] อฺุสฺสาหิโต ชฺฆิเลน ลฺุทฺเทนามิสฺสจฺกฺขฺนา  
 ทาจี ทาจีสุ ปกฺชนฺติ มณฺณมาโน ยถา ปุเร ๑
- [๑๙๘๗] สาธฺุ สมฺพฺหฺลา ฅาตี อปิ รุกฺขา อรณฺญชา  
 ลฺุกรเวหิ สมคฺเคหิ พยคฺโข เอกายเน หโต ๑

๑ ม. สามคฺคิ ๑      ๒ ม. ทิสาทิสํ ๑      ๓ ย. อปตฺถเว ๑

๔ ลี. ย. พยคฺฆเ จ, ม. น พยคฺฆเ ๑      ๕ ม. สกฺุณกา ๑      ๖ ม. ฅยนฺติ จ ๑

๗ พนฺธิยมานานนฺติปิ ปาโจ, ลี. ฅยหฺมานานํ, ม. ฅยมานานํ ๑      ๘ ลี. ย. อปวตฺตติ ๑



- [๑๙๘๘] พุราหฺมณญฺเจว พุยคฺชฌจ อุโภ หนฺตฺวาน สฺกุรา  
 อาหนฺทีโน ปโมทิตา<sup>๑</sup> มหานาทมฺนาทิสฺสุ<sup>๒</sup> ฯ
- [๑๙๘๙] เต สฺฤมฺพรมฺมูลสฺมี<sup>๓</sup> สฺกุรา สฺสุมาคตา  
 ตจฺจกํ อภิสฺสึญฺจิสฺสุ ตฺวํ โน ราชาสิ อิสฺสโรติ ฯ
- ตจฺจสฺสุกรชาตกํ นวมํ ฯ

### ๑๐ มหาวาณิชชาตกํ

- [๑๙๙๐] วาณิชา สมิตี กตฺวา นานารฎฺจโต อาคตา  
 ฌนฺหารา<sup>๔</sup> ปกฺกมฺิสฺสุ เอกํ กตฺวาน คามณฺี ฯ
- เต ตํ กนฺตารมาคฺมม อปฺปภกฺขํ อญฺุทกํ<sup>๕</sup>  
 มหานิโครธมฺททฺกฺขุ สีสฺตจฺฉายํ มโนรมํ ฯ
- เต จ ตตฺถ นิสฺสึทิตฺวา ตสฺส รุกฺขสฺส ฉาทียา<sup>๖</sup>  
 วาณิชา สฺมจฺินฺเตลฺสุ พาลา โมเหน ปารุตา ฯ
- อลฺลายเต<sup>๗</sup> อยํ รุกฺโข อปี วาริว<sup>๘</sup> สฺนฺทติ  
 อิงฺขสฺส ปุริมํ สาขํ มยํ ฉินฺทาม วาณิชา ฯ
- สา จ ฉินฺทาว ปคฺชริ อจฺฉํ วาริ<sup>๙</sup> อนาวิลํ  
 เต ตตฺถ นฺหาตฺวา ปิวิตฺวา ยาวตฺจฺฉิสฺสุ วาณิชา ฯ
- ทฺุติยํ สฺมจฺินฺเตลฺสุ พาลา โมเหน ปารุตา  
 อิงฺขสฺส ทกฺขิณฺํ สาขํ มยํ ฉินฺทาม วาณิชา ฯ
- สา จ ฉินฺทาว ปคฺชริ สาลิมฺโสหนํ พหุํ  
 อปฺโปทฺทวณฺเณ กุมฺมาเส ลิงฺคิวิทฺลฺลฺปิโย<sup>๑๐</sup>

๑ ม. ปโมทิตา ฯ ๒ ม. มหานาท์ ปนาทิสฺสุ ฯ ๓ ม. เต สฺฤ อฺฤมฺพรมฺมูลสฺมี ฯ  
 ๔ ม. ฌนฺหารา ฯ ๕ ม. อโนทกํ ฯ ๖ ม. ฉายยา ฯ เอวมฺปริปี ฯ  
 ๗ สී. ยฺ. อทฺทายเต ฯ ๘ สී. ยฺ. วาริ จ ฯ ๙ ม. วาริ ฯ ๑๐ ม. ลิงฺคิ วิทลฺลฺปิโย ฯ

เต ตตถ ภูตวา ขาทิตวา	ยาวติจฉีสุ วาณิชา ๑
ตติยं สมจินเตสุ	พาลา โมเหน ปารุตา
อิงฆสสุ ปจฉิมं สาข	มยं ฉินฺหาม วาณิชา ๑
สา จ ฉินฺหาว ปคฺขริ	นารีโย สมลنگตา
วิจิตตวตฺถาภรณา	อามุตฺตมณิกุณฺฑลา ๑
อปีสุ วาณิชา เอกา	นารีโย ปณฺจวีรสติ <sup>๑</sup>
สมนฺตา ปริกวีสุ <sup>๒</sup>	ตสฺส รุกฺขสฺส ฉาทิยา
เต ตาหิ ปรีวาเรตฺวา <sup>๓</sup>	ยาวติจฉีสุ วาณิชา ๑
จตฺตถํ สมจินเตสุ	พาลา โมเหน ปารุตา
อิงฆสสุ อุตฺตรํ สาข	มยं ฉินฺหาม วาณิชา ๑
สา จ ฉินฺหาว ปคฺขริ	มุตฺตา เวฬุริยา พหู
รชตํ ชาตฺรฺูปญจ	กุตฺติโย ปฏฺิยานิ จ
กาลิกานิ จ วตฺถานิ	<sup>๔</sup> อุทฺธิยานิ จ กมฺพลา <sup>๕</sup>
เต ตตถ ภาเร พนฺธิตฺวา	ยาวติจฉีสุ วาณิชา ๑
ปญจมํ สมจินเตสุ	พาลา โมเหน ปารุตา
อิงฆสสุ มฺุเล <sup>๕</sup> ฉินฺหาม	อปี ภียโย ลมามเส ๑
อถฺฐจฺหิ สตฺถวาโห	ยาจมาโน กตฺถชฺลิ
นิโครฺธ ก็ อปรชฺฌติ <sup>๖</sup>	วาณิชา ภาทฺมตฺถุ เต ๑
วาริทา ปุริมา สาขา	อนฺนปानญจ ทกฺขิณา
นาริทา ปจฉิมมา สาขา	สพฺพกาเม จ อุตฺตรา
นิโครฺธ ก็ อปรชฺฌติ	วาณิชา ภาทฺมตฺถุ เต ๑
ยสฺส รุกฺขสฺส ฉายาย	นีสึเทยฺย สเยยฺย วา

๑ ม. ปณฺจวีรสติ ๑      ๒ ม. ปรีวารีสุ ๑      ๓ ม. ปรีจาเรตฺวา ๑

๔-๔ สึ. ย. อุทฺธิยานเ จ กมฺมพฺเล, ม. อุทฺธิยานิ ๑      ๕ สึ. ย. มฺุล ๑

๖ สึ. อปรชฺฌติ, ม. ปรชฺฌติ ๑

- น ตสฺส สาขํ ภาณเชยฺย มิตฺตทพฺโง หิ ปาปโก ๑  
 เต จ ตสฺส อนาทิตฺวา<sup>๑</sup> เอกสฺส วจันํ พหุ  
 นิสิตาหิ กุจาริหิ มฺลโต นํ อุกกมฺ ๑  
 [๑๙๙๑] ตโต นาคา นิกฺขมึสฺส สนนฺทฐา ปณฺจวิสฺติ  
 ฌนฺคฺคหานํ ติสตา ฉสฺสสฺสา จ จมฺมิโน<sup>๒</sup> ๑  
 [๑๙๙๒] เอเต หนถ พนฺธถ มา โว มุญฺจิตถ ชีวิทํ  
 จเปตฺวา สตถฺวาหํ สพฺเพ ภสฺมํ กโรถ เน ๑  
 [๑๙๙๓] ตสมฺมาหิ ปณฺชิตโต โปโส สมนฺปสฺสํ อตฺถมตฺตโน  
 โลภสฺส น วสํ คจฺฉเ ๑<sup>๓</sup> ๑  
 เอมมาทินว<sup>๔</sup> ฌตฺวา ตณฺหา ทุกฺขสฺส สมนฺวํ  
 วิตตโณห อนาทานโน สโต ภิกฺขุ ปริพฺพเชติ ๑  
 มหาวาณิชชาตกำ ทสฺมํ ๑

## ๑๑ สารินราชชาตกำ

- [๑๙๙๔] อพฺภูโต วต โลกสฺมี อุกฺปชฺชิ โลมหฺสโน  
 ทิพฺโพ รโถ ปาตุรฺหุ เวเทสฺส ยสฺสสิโน ๑  
 [๑๙๙๕] เทวปฺตุโต มหิทฺธิโก มาตลฺลิ เทวสารถิ  
 นิมนฺตยิตฺถ ราชานํ เวเทหํ มิถิลคฺคหํ  
 เอหิมํ รธมารุญฺห ราช เสฏฺฐจฺ ทิสฺมปฺติ  
 เทวา ทสฺสนกามา เต ตาวตีสฺสา สอินฺทกา  
 สรฺมานา หิ เต เทวา สฺฐมฺมายํ สมนฺจฺจเร ๑  
 ตโต จ ราชา สาริโน เวเทโห มิถิลคฺคโห<sup>๕</sup>

๑ ม. ตสฺสานาทิตฺวา ๑

๒ ม. วมฺมิโน ๑

๓-๓ ม. หนฺเยยฺยาริสกํ มนํ ๑

๔ สී. ยฺ. เอต ... ๑

๕ สී. ยฺ. ปมฺุไซ รธมารุหิ ๑

สหัสสยุตตัม อภिरุชห <sup>๑</sup>	อคา เทวาน สนฺติเก
(สหัสสยุตตัม หยวาทิ	ทิพพยานมธัญจितโต
ยายมานโน มหาราช	อทุทส เทวสมํ อิท <sup>๒</sup> )
ตัม เทวา ปฏินนทิสฺสุ	ทิสฺวา ราชานมาคตัม
สุวาคตฺนเต มหาราช	อโถ เต อทุวาคตัม
นีสิตทานิ ราชิสฺสิ	เทวราชสฺส สนฺติเก ฯ
สภโกปิ ปฏินนทิตถ	เวเทหํ มิถิลคฺคหํ
นิมนฺตยิตถ <sup>๓</sup> กาเมหิ	อาสเนน จ วาสไว
สาธุ ไชลิสฺสิ อนุปฺปตฺโต	อวาสนํ วสวตฺตินํ
วส เทเวสุ ราชิสฺสิ	สพฺพกามสมิทฺติสุ
ตาวตีสฺเสสุ เทเวสุ	ภุชฺช กาเม อมานุเส ฯ

[๑๙๙๖]      อหํ ปุเร สคฺคคโต รามามิ  
 นจฺเจหิ คีเตหิ จ วาทิตฺเทหิ  
 โสทานิ อชฺช น รามามิ สคฺเค  
 อายุนฺนุ ชีณ<sup>๔</sup> มรณฺนุ<sup>๕</sup> สนฺติเก  
 อุกาหุ มุโพฬฺสมิ ชนินฺทเสฏฺฐ ฯ

[๑๙๙๗]      น ตายุ ชีณํ มรณญจ<sup>๖</sup> พุเร  
 น จาปิ มุโพฬฺห นรวิรฺ เสฏฺฐ  
 ตฺยฺหญจ ปุณฺณานิ ปริตฺตกานิ  
 เยสํ วิปากํ อิท เวทยิตฺโต<sup>๗</sup>

วส เทวานุภาเวน	ราช เสฏฺฐ ทิสฺมปติ
ตาวตีสฺเสสุ เทเวสุ	ภุชฺช กาเม อมานุเส ฯ

๑ ม. สหสฺสยุตฺตมารุชฺห ฯ ๒ อยํ คาถา สพฺพไปตฺตถเกสุ น ทิสฺสติ อฏฺฐกถายํ ปน  
 ทิสฺสติ ฯ ๓ ลี. ย. นิมนฺตยฺย จ ฯ ๔ ม. ชีโณ ฯ ๕ มรณฺสฺสาติปิ ปาโล ฯ  
 ๖ ลี. ย. น จายุ ชีณํ มรณํ เต ฯ ๗ ย. เวทยโต ฯ

- [๑๙๙๘] ยถา ยาจิตกั ยานัน ยถา ยาจิตกั ฌนั  
 เอวั สมฺปทเมเวตัง ยํ ปรโต ทานปจฺจยา  
 น จาหเมตมิจฺจามิ ยํ ปรโต ทานปจฺจยา  
 สยั กตานิ ปุณฺณานิ ตัง เม อาเวณิย<sup>๑</sup> ฌนั  
 โสฬั คนฺตฺวา มนุสฺเสสุ กาทามิ กุสลั พหุ  
 ทาเนน สมจฺริยา ย สัยเมเน ทเมเน จ  
 ยั กตฺวา สุขิตโต โหติ น จ ปจฺจนาตฺตปฺปติ ฯ
- [๑๙๙๙] อิมานิ ตานิ เขตฺตานิ อิมั นิ กุขั สกฺกณฺทลั  
 อีมา ตา หริตานุปา อีมา นชฺไซ สวณฺติโย  
 อีมา ตา โปกฺขรณิโย<sup>๒</sup> รมฺมา จากวากฺกุปฺกุชฺชิตา<sup>๓</sup>  
 มณฺฑาลเกหิ สณฺจนฺนา ปทุมฺปฺปลเกหิ จ  
 ยสฺสิมานิ มมายีสุ กิ นุ เต ทิสตัง คตา ฯ  
 ตานิ จ<sup>๔</sup> เขตฺตานิ โส ภูมิภาโค  
 เตเยว อารามวณฺูปจารา<sup>๕</sup>  
 ตเมว มยหัง ฌนตัง อปสฺสโต  
 สฺสณฺณจ<sup>๖</sup> เม นารท ขายเต ทิสา ฯ
- [๒๐๐๐] ทิฏฺฐา มยา วิมานานิ โอภาสนฺตฺวา จตฺตฺทิสา  
 สมฺมุขฺวา เทวราชสฺส ติทฺธานนฺจ สมฺมุขฺวา ฯ  
 วุตถั เม ภวนัน ทิพฺยั ภูตฺตฺวา กามา อมานุสฺสา  
 ตาวตีสฺเสสุ เทเวสุ สพฺพกามสมิทฺติสุ ฯ  
 โสฬั เอตาทิสั หิตฺวา ปุณฺณายมฺหิ อิทาคโต  
 ฌมฺเมว จริสฺสามิ นานั รชฺเชน อตฺถิโก ฯ

๑ ม. อาเวณิกั ฯ ๒ ม. โปกฺขรณิ ฯ ๓ ส. ย. จกฺกวากฺกุปฺกุชฺชิตา, ม. จกฺกวากฺกุปฺกุชฺชิตา ฯ  
 ๔ ม. ตานีธ ฯ ๕ ส. ย. เต อารามา เต วณเมปจารา ฯ ๖ ม. สฺสณฺณว ว ฯ

อทณฺทาวจรํ มคคํ สมฺมาสมพุทฺธเทสิตํ  
 ตํ มคคํ ปฏฺิปปชฺชิสฺสํ เยน คจฺจนฺติ สฺพุทฺธาติ ๑  
 สาทินราชชาตกั เอกาทสฺมํ ๑

## ๑๒ ทสฺพราหฺมณชาตกั

- [๒๐๐๑] ราชา อโวจ วิฐุร<sup>๑</sup> ชมฺมกาโม ยุธิฏฺฐิจิโล ๑  
 พฺราหฺมณเณ วิฐุร ปฺริเยส สึลวฺนเต พหุสฺสุเต  
 วิรเต เมถุณา ชมฺมา เย เม ภูณฺเชยฺยุ โภชนํ  
 ทกฺขิณฺ สมฺม ทสฺสาม ยตฺถ ทินฺนํ มหปฺผลํ ๑
- [๒๐๐๒] ทุลลภา พฺราหฺมณา เทว สึลวฺนโต พหุสฺสุตา  
 วิรตา เมถุณา ชมฺมา เย เต ภูณฺเชยฺยุ โภชนํ ๑  
 ทสฺ ชลฺล มหาราช ยา ตา พฺราหฺมณชาติโย  
 เตสฺ วิภงฺควิจยํ วิตฺถาเรน สฺโณหิ เม ๑  
 ปสิพฺพเก คเหตุวาน ปุณฺณ มฺลสฺส สํวฺเต  
 โอสฺธิกาเย<sup>๒</sup> คนฺถณฺติ นฺหาปยฺนฺติ<sup>๓</sup> ชปฺนฺติ จ ๑  
 ติกิจฺจนฺตมา ราช เตปิ วุจฺจนฺติ พฺราหฺมณา  
 อกฺขาตา เต มหาราช ตาทิเส นิปตฺตามเส ๑
- [๒๐๐๓] อเปตา เต จ พฺราหฺมณฺณา (อิติ ราชา จ<sup>๔</sup> โกรโพย)  
 น เต วุจฺจนฺติ พฺราหฺมณา  
 อณฺเณ วิฐุร ปฺริเยส สึลวฺนเต พหุสฺสุเต  
 วิรเต เมถุณา ชมฺมา เย เม ภูณฺเชยฺยุ โภชนํ  
 ทกฺขิณฺ สมฺม ทสฺสาม ยตฺถ ทินฺนํ มหปฺผลํ ๑

๑ ม. วิฐุร ๑ เอมฺมปฺริปี ๑

๒ ม. โอสฺธิกาโย ๑ ๓ ส. ย. นหายฺนฺติ ๑

๔ ม. สพฺพตฺถ จสทฺโท นตฺติ ๑

[๒๐๐๔] กิงฺกิณฺโง คเหตุวาน<sup>๑</sup> โสมฺเสนฺตฺติ ปฺรโตปิ เต  
 เปสฺนานิปี คจฺจนฺตฺติ รตฺตจฺริยาสุ ลิกฺขเร ฯ  
 ปฺริจาริกสฺมา ราช เตปิ วุจฺจนฺตฺติ พฺราหฺมณ  
 อกฺขาตา เต มหाराช ตาทีเส นิปฺตามเส ฯ

[๒๐๐๕] อเปตา เต จ พฺราหฺมณฺณา (อิตฺติ ราชา จ โกรโพบฺย)  
 น เต วุจฺจนฺตฺติ พฺราหฺมณ  
 อณฺเณ วิชฺฐร ปฺริเยส ลีลวฺนฺเต พหุสฺสุเต  
 วิรเต เมถฺนา ฌมฺมา เย เม ภูณฺเชยฺยุ โภชนํ  
 ทกฺขิณฺํ สมฺม ทสฺสาม ยตฺถ ทินฺนํ มหปฺพลํ ฯ

[๒๐๐๖] กมณฺทลฺลํ คเหตุวาน วงฺกทณฺทณฺจ<sup>๒</sup> พฺราหฺมณ  
 ปจฺจุเปสฺสนฺตฺติ ราชาโน คาเมสฺสุ นิคเมสฺสุ จ  
 นาทีนฺเน วุจฺจฺเฮสฺสาม <sup>๑</sup>คามมฺหิ นิคมมฺหิ วา<sup>๓</sup>  
 นิคคาทกสฺมา ราช เตปิ วุจฺจนฺตฺติ พฺราหฺมณ  
 อกฺขาตา เต มหाराช ตาทีเส นิปฺตามเส ฯ

[๒๐๐๗] อเปตา เต จ พฺราหฺมณฺณา (อิตฺติ ราชา จ โกรโพบฺย)  
 น เต วุจฺจนฺตฺติ พฺราหฺมณ  
 อณฺเณ วิชฺฐร ปฺริเยส ลีลวฺนฺเต พหุสฺสุเต  
 วิรเต เมถฺนา ฌมฺมา เย เม ภูณฺเชยฺยุ โภชนํ  
 ทกฺขิณฺํ สมฺม ทสฺสาม ยตฺถ ทินฺนํ มหปฺพลํ ฯ

[๒๐๐๘] ปฺรพฺพิทกจฺจนฺทโลมา ปงฺกทนฺตฺตา รชสฺสิรา  
 โอภิณฺณนา รชเรณฺฐฺหิ ยาจกา วิจฺรณฺตฺติ เต  
 ขาณฺฐมาตสฺมา ราช เตปิ วุจฺจนฺตฺติ พฺราหฺมณ  
 อกฺขาตา เต มหाराช ตาทีเส นิปฺตามเส ฯ

๑ ม. กิงฺกิณฺโง คเหตุวา ฯ ๒ ปงฺกทณฺทณฺจตีปิ ปาโล ฯ  
 ๓-๓ ลี. ย. คามมฺหิ จ วณฺมฺหิ จ, ม. คามมฺหิ วา วณฺมฺหิ วา ฯ

- [๒๐๐๙] อเปตา เต จ พุราหุมนถา (อิติ ราชา จ โกรโพย)  
 น เต วุจจนฺติ พุราหุมนถา  
 อญเณ วิฐูร ปรีเยส สีลวนฺเต พหุสฺสุเต  
 วิรเต เมถุนา ฌมฺมา เย เม ภูณฺเชยฺยุ โภชนํ  
 ทกฺขิณํ สมฺม ทสฺสาม ยตฺถ ทินฺนํ มหปฺผลํ ฯ
- [๒๐๑๐] หรีตกั อามลกั อมฺพํ ชมฺพํ วิภาทกั<sup>๑</sup>  
 ลพฺขํ ทนฺตโปณานิ เวลฺลวา พทฺรานิ จ  
 ราชายตฺนํ อุจฺฉุปฺภูํ ฐุมเนตฺตํ มธฺถุชฺชนํ  
 อุจฺจาวจานิ ปณฺเียนานิ วิกีณฺนติ<sup>๒</sup> ชนาธิป  
 วาณิซกสฺมา ราช เตปิ วุจจนฺติ พุราหุมนถา  
 อกฺขาตา เต มหาราช ตาทิเส นิปตามเส ฯ
- [๒๐๑๑] อเปตา เต จ พุราหุมนถา (อิติ ราชา จ โกรโพย)  
 น เต วุจจนฺติ พุราหุมนถา  
 อญเณ วิฐูร ปรีเยส สีลวนฺเต พหุสฺสุเต  
 วิรเต เมถุนา ฌมฺมา เย เม ภูณฺเชยฺยุ โภชนํ  
 ทกฺขิณํ สมฺม ทสฺสาม ยตฺถ ทินฺนํ มหปฺผลํ ฯ
- [๒๐๑๒] กสิวณิซฺช<sup>๓</sup> กาเรนฺติ โปสยฺนฺติ อเชฟฺเก  
 กุมาริโย ปเวจฺจนฺติ วิวาหนฺตาวหนฺติ จ  
 สฺมา อมฺพภูจฺเวเสหิ เตปิ วุจจนฺติ พุราหุมนถา  
 อกฺขาเต เต มหาราช ตาทิเส นิปตามเส ฯ
- [๒๐๑๓] อเปตา เต จ พุราหุมนถา (อิติ ราชา จ โกรโพย)  
 น เต วุจจนฺติ พุราหุมนถา

๑ ลี. ย. อมพชมพุกวิฏกั, ม. วิถีตกั ฯ

๒ ลี. ม. วิปณฺนติ ฯ

๓ ลี. ย. กาลี วณิซฺช, ม. กาลิวณิซฺช ฯ



- อญฺเฆ วิฐฺร ปฺริเยส สීลวฺนฺเต พหุสฺสุเต  
 วิรเต เมถุณา ฐมฺมา เย เม ภูณฺเชยฺยุ โภชนํ  
 ทกฺขิณํ สมฺม ทสฺสาม ยตฺถ ทินฺนํ มหปฺพลํ ๑  
 [๒๐๑๔] นิกฺขิตฺตตฺตริกฺขํ ภูณฺชนฺติ คาเมสฺเสวเก ปุโรหิตา  
 พหุ เน ปฺริปฺจุฉนฺติ อณฺทจฺเจทา นิลญฺจกา<sup>๑</sup>  
 ปสฺสุปี ตตฺถ หณฺณนฺติ มหีสา สฺฐกรา อชา  
 โคฆาตกสฺมา ราช เตปิ วุจฺจนฺติ พฺราหฺมณา  
 อกฺขาตา เต มหาราช ตาทิเส นิปฺตามเส ๑  
 [๒๐๑๕] อเปตา เต จ พฺราหฺมณฺณา (อิติ ราชา จ โกรโพบฺย)  
 น เต วุจฺจนฺติ พฺราหฺมณา  
 อญฺเฆ วิฐฺร ปฺริเยส สීลวฺนฺเต พหุสฺสุเต  
 วิรเต เมถุณา ฐมฺมา เย เม ภูณฺเชยฺยุ โภชนํ  
 ทกฺขิณํ สมฺม ทสฺสาม ยตฺถ ทินฺนํ มหปฺพลํ ๑  
 [๒๐๑๖] อลิจฺมมํ คเหตุวาน ชคฺคํ ปคฺคยฺห พฺราหฺมณา  
 เวสฺสปเถสุ ติฏฺฐนฺติ สตฺถํ อพฺพาหยฺนฺติปิ  
 สฺมา โคปนฺนิสาเทหิ เตปิ วุจฺจนฺติ พฺราหฺมณา  
 อกฺขาตา เต มหาราช ตาทิเส นิปฺตามเส ๑  
 [๒๐๑๗] อเปตา เต จ พฺราหฺมณฺณา (อิติ ราชา จ โกรโพบฺย)  
 น เต วุจฺจนฺติ พฺราหฺมณา  
 อญฺเฆ วิฐฺร ปฺริเยส สීลวฺนฺเต พหุสฺสุเต  
 วิรเต เมถุณา ฐมฺมา เย เม ภูณฺเชยฺยุ โภชนํ  
 ทกฺขิณํ สมฺม ทสฺสาม ยตฺถ ทินฺนํ มหปฺพลํ ๑

๑ ม. นิลญจกา, ย. ติลญจกา ๑

- [๒๐๑๘] อรณฺเณ กุฎฺฐิํ กตฺวา กุฎฺฐานิ การยฺนฺติ เต  
 สลฺวิฬฺาเร พาณฺเณติ อาโคธา มจฺจนฺจจฺนป  
 เต ลุทฺทกสฺมา ราช<sup>๑</sup> เตปิ วุจฺจนฺติ พฺราหฺมณฺนา  
 อกฺขาตา เต มหาราช ตาทีเส นิปฺตามเส ฯ
- [๒๐๑๙] อเปตา เต จ พฺราหฺมณฺณา (อิตฺติ ราชา จ โกรโพนฺย)  
 น เต วุจฺจนฺติ พฺราหฺมณฺนา  
 อณฺเณ วิธฺูร ปรีเยส สึลวฺนฺเต พหุสฺสุเต  
 วิรเต เมถฺุณา ฐมฺมา เย เม ภูณฺเชยฺยุ โภชนํ  
 ทกฺขิณฺํ สมฺม ทสฺสาม ยตฺถ ทินฺนํ มหปฺผลํ ฯ
- [๒๐๒๐] อณฺเณ ฐนฺสฺส กามา ทิ เหมจฺจา มณฺเจ ปสฺกฺกิตฺตา<sup>๒</sup>  
 ราชานฺโ อฺปริ นฺหายนฺติ โสเมยาเค อฺปฏฺฐิตฺเต  
 มลฺมชฺชสฺมา<sup>๓</sup> ราช เตปิ วุจฺจนฺติ พฺราหฺมณฺนา  
 อกฺขาตา เต มหาราช ตาทีเส นิปฺตามเส ฯ
- [๒๐๒๑] อเปตา เต จ พฺราหฺมณฺณา (อิตฺติ ราชา จ โกรโพนฺย)  
 น เต วุจฺจนฺติ พฺราหฺมณฺนา  
 อณฺเณ วิธฺูร ปรีเยส สึลวฺนฺเต พหุสฺสุเต  
 วิรเต เมถฺุณา ฐมฺมา เย เม ภูณฺเชยฺยุ โภชนํ  
 ทกฺขิณฺํ สมฺม ทสฺสาม ยตฺถ ทินฺนํ มหปฺผลํ ฯ
- [๒๐๒๒] อตฺถิ โช พฺราหฺมณฺนา เทว สึลวฺนฺโต พหุสฺสุตา  
 วิรตา เมถฺุณา ฐมฺมา เย เต ภูณฺเชยฺยุ โภชนํ ฯ  
 เอกณฺจ ภตฺตํ ภูณฺชนฺติ น จ มชฺชํ ปิวฺนฺติ เต  
 อกฺขาตา เต มหาราช ตาทีเส นิปฺตามเส ฯ

๑ สึ. ยฺ. ลุทฺทกา เต มหาราช ฯ

๒ ม. ปสฺกฺกิตฺตา ฯ

๓ ม. มลฺมชฺชกสฺมา ฯ

[๒๐๒๓] เอเต โข พุราหุมนา วิฐูร สीलวฺโต พหุสฺสุตา  
 เอเต วิฐูร ปริเยส ชิปปญจ เน นิมนตยาติ ๑  
 ทสพุราหุมนชาตกํ ทฺวาทสมํ ๑

### ๑๓ ภิกษาปรมุปรชาตกํ

[๒๐๒๔] สฺขุมาลรูปํ ทิสฺวา รฎฺฐา วิวนมาคตํ  
 กุฎฺฐาคารวรูปเตํ มหาสยนมุโปจิตํ<sup>๑</sup>  
 ตสฺส เต เปมเกนาหํ อทาสี วพฺทมโมทนํ<sup>๒</sup>  
 สาลีนํ วิจิตฺตํ ฆตฺตํ สฺจิมํสฺสุปเสจนํ<sup>๓</sup>  
 ตํ ตฺวํ ฆตฺตํ ปฏฺิคฺคยฺห พุราหุมนสฺส อทาปยิ<sup>๔</sup>  
 อตฺตานํ อนลิตฺวาน โภยํ ฐมโม นมตฺถฺ เต ๑

[๒๐๒๕] อางริโย พุราหุมนเณ มยฺหํ กิจจากิจเจสฺสุ วฺยวโฏ  
 ครุ จ อามนฺตนิโย จ ทาตุมฺรหามิ โภชนํ ๑

[๒๐๒๖] พุราหุมนทานิ ปุจฺฉามิ โคตมํ ราชปฺฐิตํ  
 ราชฺา เต ฆตฺตํ ปาทาสิ สฺจิมํสฺสุปเสจนํ  
 ตํ ตฺวํ ฆตฺตํ ปฏฺิคฺคยฺห อิลิสฺส โภชนํ อทา  
 อเชตตถฺญฺลฺสิ ทานสฺส โภยํ ฐมโม นมตฺถฺ เต ๑

[๒๐๒๗] ภรามิ ปุตฺตทาเร จ ฆเรสฺสุ คธิโต<sup>๕</sup> อหํ  
 ภูณฺชฺ มานุสฺสเก กามे อนุสฺสาสามิ ราชิโน  
 อารณฺณิกสฺส อิลิโน จิรฺรตฺตํ ตปสฺสิโน  
 วฺพฺทมฺสฺส ภาวิทตฺตสฺส ทาตุมฺรหามิ โภชนํ ๑

๑ ม. มหาสยนมุปาลิตนฺตปิ ๑

๒ สี. ย. พทฺธโมทนํ ๑

๓ ม. สฺจิมํสฺสุปเสจนํ ๑ เอวมุปรวิ ๑

๔ ม. อทาสยิ ๑

๕ สี. ย. คธิโต ๑

- [๒๐๒๘] อธิลยจทานิ ปุจฺฉามิ      กิสิํ ฌมฺนิสฺนฺถตํ  
 ปฺรฺหฺมฺพหฺกจฺฉนฺชโลมํ      ปงฺกทฺนตํ รัชฺสฺสิริํ  
 เอโก อรณฺเณ วิหฺรสิ      นาวงฺขฺลสิ ชีวิตํ  
 ภิกฺขุ เกน ตยา เสยฺโย      ยสฺส ตวํ โภชนํ อทา ฯ
- [๒๐๒๙] ขณฺมาลฺลฺกฺลฺมฺพานิ<sup>๑</sup>      พิลาลิตกฺกฺลานิ<sup>๒</sup> จ  
 ฐนํ สามากฺนิวารํ      สํหฺริยํ ปหฺริยิ<sup>๓</sup>  
 สากํ ภิสํ มธฺมํ มํสํ      พทฺรามลฺกานิ จ  
 ตานิ อาหฺตว<sup>๔</sup> ภูฏชามิ      อตฺถิ เม โส ปรีคฺคฺโห  
 ปจฺนโต อปจฺนตสฺส      อมมสฺส สกิณฺจโน  
 อนาทานสฺส สาทาโน      ทาตุมฺรหามิ โภชนํ ฯ
- [๒๐๓๐] ภิกฺขุญฺจทานิ ปุจฺฉามิ      ตฺถุหิมาสิํน สฺพพฺตํ  
 อิติ<sup>๕</sup> เต ฆตฺตํ ปาทาลิ      สฺจิมํสฺสุปฺเสจฺนํ  
 ตํ ตวํ ฆตฺตํ ปฏฺิคฺคฺยห      ตฺถุหิ ภูฏชฺลสิ เอโก  
 นาณญํ กณฺจิ นิมฺนฺเตลฺลิ      โภยํ ฌมฺโม นมตฺถฺ เต ฯ
- [๒๐๓๑] น ปจามิ น ปาเจมิ      น จินฺทามิ น เจทฺเย  
 ตํ มํ อภิณฺจนํ ฌตฺวา      สพฺพปาเปหิ อารตํ  
 วาเมน ภิกฺขมาทาย      ทกฺขิณฺเนน กมณฺทลฺลํ  
 อิติ เม ฆตฺตํ ปาทาลิ      สฺจิมํสฺสุปฺเสจฺนํ ฯ  
 เอเต หิ ทาตุมฺรหฺนฺติ      สมฺมา สปรีคฺคฺหา  
 ปจฺจนีกมฺหํ มณฺเณ      โย ทาตารํ นิมฺนฺตฺเย ฯ
- [๒๐๓๒] อตฺถาย วต เม อชฺช      อิธาคจฺฉิ ไรเสลโภ  
 โยหํ อชฺช ปชานามิ<sup>๖</sup>      ยตฺถ ทินฺนํ มหฺปฺพลํ ฯ

๑ ม. ขณนฺตาลูกกลมฺพานิ ฯ ๒ สී. ย. พิฬาลิตกฺกฺลานิ จ ฯ ๓ สํสาทียํ ปสาทียนฺตฺปิ,  
 สී. ม. สํหฺริยํ ปสฺริยํ ฯ ๔ ม. อาหฺริตฺวา ฯ ๕ ม. อิติ ฯ  
 ๖-๖ สී. อิตฺ ปุพฺเพ น ชานามิ, ม. โสหํ อชฺช ปชานามิ ฯ

รฎุเจสุ คิทธา ราชานโ กิจจากิจเจสุ พุราหุมนธา  
 อีสึ มุลผลล คิทธา วิปมุตตะตา จ ภิกขโวติ ฯ

ภิกขาปรมุปรชาตํ เตรสมํ ฯ

ตลลสุททานํ

ลลว กิณนรมุกก ขราชินโส  
 ภิสชาต มหลสิ กโปตวโร  
 อถ โมร สตจจก วาณิชโก  
 อถ ราช สพุราหุมน ภิกขปร<sup>๑</sup> ฯ

ปกิณณกนิปาตํ นิฎุจิตํ ฯ

๑ ม. ภิกขปรนติ ฯ

# วีสตีนิปาตชาตกำ

## ๑ มาตงคชาตกำ

- [๒๐๓๓] กุโต ๑ อากจฉลิตี ๑ รุมนวาลี<sup>๑</sup>  
โอบลลโก ปัสสิสาจโกว  
สงการโจหัง ปฐมิญจ กณเจ  
โก เร ตูว โหสิ<sup>๒</sup> อทกขิณเยโย ๑
- [๒๐๓๔] อนนัง ตวยิทัง ปกตัง ยสสสินัน<sup>๓</sup>  
ตัง ชชชเร ภูชชเร ปิยเยเร จ  
ชานาสิ มัง ตูว ปรัตตตูปชีวี<sup>๔</sup>  
อุตติฏฐปิณตัง ลภตัง สปาโก ๑
- [๒๐๓๕] อนนัง มมยิทัง<sup>๕</sup> กปตัง<sup>๖</sup> พุราหุมนานัง  
อตตตถาย สทททโต มมยิทัง  
อเปหิ เอตโต กิมิฏฐิตีลิตี  
น มาทิสา ตูยิทัง ททนตติ ชมม ๑
- [๒๐๓๖] เถเล จ นินเนเน จ วปนตติ พิชัง  
อนูปเขตเตเต ผลมาลีสมานา<sup>๗</sup>  
เอตถาย สทททาย ททาทิ ทานัง  
อปปเว อาราชเย ทกขิณเยโย ๑
- [๒๐๓๗] เขตตทานิ มยิทัง วิทิตานิ โลก  
เยสาหัง พิชานิ ปติฏฐเปมิ  
เย พุราหุมนานา ชาติมนตูปปนนา  
ทานันธ เขตตทานิ สุปเสลลานิ ๑

๑ ส. ย. รุมนวาลี ๑    ๒ ส. ย. โหสิ ๑    ๓ ม. ... ตเวทัง ปกตัง ยสสสิ ๑  
๔ ม. ... ปชีวี ๑    ๕ ม. มเมทัง ๑    ๖ ม. ปกตัง ๑  
๗ ส. ย. ผลมาสมานา, ม. ผลมาสมานา ๑

- [๒๐๓๘] ชาติมโท จ อติมานตา จ  
 โลโภ จ โทโส จ มโท จ โมโห  
 เอเต อคฺคณา เยสุ จ สนฺติ<sup>๑</sup> สพฺเพ  
 ตานีธ เขตฺตานิ อเปสฺถานิ ฯ  
 ชาติมโท จ อติมานตา จ  
 โลโภ จ โทโส จ มโท จ โมโห  
 เอเต อคฺคณา เยสุ น สนฺติ สพฺเพ  
 ตานีธ เขตฺตานิ สฺเปสฺถานิ ฯ
- [๒๐๓๙] กฺวตฺถ<sup>๒</sup> คตา อฺปฺไซฺติโย จ  
 อฺปฺชฺฌมาโย<sup>๓</sup> อถวา ภาณฺทกฺกฺจฺฉิ<sup>๔</sup>  
 อิมสฺส ทณฺฑญฺจ วชฺฌจ ทตฺวา  
 คเล คเหตุวา คลยาถ<sup>๕</sup> ชมฺมํ ฯ
- [๒๐๔๐] คิริ นฺชน ชนฺลึ อโย ทนฺเตมิ ขาทฺลิ  
 ชาตเวหํ ปทฺหฺลึ โย อิลี ปริภาสฺสิ ฯ
- [๒๐๔๑] อิทํ วตฺวาน มาตงฺโค อิลี สจฺจปรกฺกโม  
 อนฺตฺลิกฺขสฺมี ปกฺกามิ พฺราหฺมณานํ อฺทิกฺขตํ ฯ
- [๒๐๔๒] อาเวลฺลิตํ<sup>๖</sup> ปิฎฺฐิโต อุตฺตมงฺคํ  
 พาหุํ ปสาเรติ อกมฺมเนยฺยํ  
 เสตานิ อกฺขีนิ ยถา มตฺสฺส  
 โภ เม อิมํ ปฺตฺตมกาลี เหวํ ฯ
- [๒๐๔๓] อิทาคมา สมฺโน ทุมฺมวาสิ  
 โอตลฺลโก ปัสฺสึปฺสาจโกว  
 สงฺการโวจหํ ปฏฺฐิมฺญจ กณฺเจ  
 โส เต อิมํ ปฺตฺตมกาลี เหวํ ฯ

๑ สี่. ยฺ. เยสุ วสนฺติ ฯ ๒ ม. เกวตฺถ ฯ

๓ สพฺพตฺถ อฺปฺชฺฌมาโยติ ทิสฺสตี ฯ อฏฺฐจกถายมฺปน อฺปฺชาชฺฌมฺเจติ ขายตี, ม. อฺปฺชฺฌมาโย จ ฯ

๔ ม. คณฺฑกฺกฺจฺฉิ ฯ ๕ ม. ชลยาถ ฯ ๖ สี่. ยฺ. อเวลฺลิตํ ฯ

- [๒๐๔๔] กตมํ ทิสํ อคมา ฐริปญโธ  
 อกฺขาถ เม มาถวา เอตมตฺถํ  
 คนฺตวาน ตํ ปฏิกเรมุ อจฺจยํ  
 อปฺเปว นํ ปุตฺตํ<sup>๑</sup> ลภามุ ซีวิตํ ฯ
- [๒๐๔๕] เวหายสํ อคมา ฐริปญโธ  
 ปถทฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต  
 อปิจาปิ โส ปุริมํ ทิสํ อคฺจฺฉิ  
 สจฺจปฺปฏินฺนโธ อิติ สาธุรูปุ ฯ
- [๒๐๔๖] อาเวลลิตํ ปิฎฺฉิตฺตํ อุตฺตมํ  
 พาหุํ ปสาเรติ อกมฺมเนยยํ  
 เสตานิ อกฺขีนิ ยถา มตฺตสฺส  
 โโก เม อิมํ ปุตฺตมกาสิ เอวํ ฯ
- [๒๐๔๗] ยกฺขา หเว สนฺติ มหानุภาวา  
 อนฺวาคตา อิสฺโย สาธุรูปา  
 เต หุญฺจจิตฺตํ กุปิตํ วิทิตฺวา  
 ยกฺขา หิ เต ปุตฺตมกํสุ เอวํ ฯ
- [๒๐๔๘] ยกฺขา จ เม ปุตฺตมกํสุ เอวํ  
 ตฺวณฺณเวว เม มา กุหฺโธ พุรฺหมจารี  
 ตฺมุหฺว ปาเท สรณํ คตาสฺมิ  
 อนฺวาคตา ปุตฺตโสเกน ภิกฺขุ ฯ
- [๒๐๔๙] ตเทว หิ เอตฺรหิ จ มยฺหํ  
 มโนปโทโส น มมตฺถิ โภจิ  
 ปุตฺตโธ จ เต เวทมนฺน มตฺตโธ  
 อตฺถํ น ชานาติ อธิจฺจ เวเท ฯ

๑ ม. ปุตฺต ฯ



- [๒๐๕๐] อทฐา หเว ภิกขุ มุหุตตเคน  
 สมมุยหเตว ปุริสสุส สณฺญา  
 เอกาปรารํ ขม ภูริปณฺณ  
 น ปณฺฐิตา โกณฑลา ภาวนฺติ ฯ
- [๒๐๕๑] อิทฺถจ มยํ อุตฺติมฺมจฺปิณฺฑํ  
 ตว มณฺฑปฺเพย ภูณฺชตฺต อปฺปปณฺณโณ  
 ยกฺขา จ เต ปฺตตํ<sup>๑</sup> น วิเหจฺเยยฺยํ  
 ปฺตโต จ เต เหสฺสตี<sup>๒</sup> โส อโรโค ฯ
- [๒๐๕๒] มณฺฑพฺพย พาโลสิ ปฺริตฺตปณฺณโณ  
 โย ปฺณณฺเขตฺตทานมโกวิโทสิ  
 มหกกฺสาเวสุ ททาลิ ทานํ  
 กิลิณฺณจกมฺเมสุ อสณฺณเตสุ ฯ  
 ชญา จ เกสา อชินา นีวตฺถา  
 ชฺรฺทปानํ มุขํ ปฺรฺพหํ  
 ปชํ อิมํ ปสฺสถ ทุมมฺรฺฐี<sup>๓</sup>  
 น ชญาชินํ ตายเต อปฺปปณฺณํ ฯ  
 เยสํ ราโค จ โทโส จ อวิชฺฐา จ วิชาชิตา  
 ชีณาสวา อรหนฺโต เตสุ ทินฺนํ มหปฺพลนฺติ ฯ
- [๒๐๕๓] อฺปฺหจฺจ มนํ เมชฺโณ มาตงฺคสมิ ยสฺสลิเน  
 สปาริสชฺไช อฺจฺฉินฺโน เมชฺฌรณฺณํ ตทา อหฺตึ<sup>๔</sup> ฯ

มาตงคชาตกัม ปฐมํ ฯ

๑ ม. เต นํ ฯ

๒ สී. ยฺ. โหหิติ ฯ

๓ สී. ยฺ. รุมมฺฐี ฯ

๔ ม. อยํ คาถา นตฺถิ ฯ

## ๒ จิตตสมมุตตชาตกัม

- [๒๐๕๔] สพพํ นรานํ สพลํ สุจิญญนํ  
 น กมฺมฺนา กิญจน โมฆมตฺถิ  
 ปสฺสํ สมนฺตํ มหานุภาวํ  
 สกมฺมฺนา ปุณฺณผลูปปนฺนํ ๑  
 สพพํ นรานํ สพลํ สุจิญญนํ  
 น กมฺมฺนา กิญจน โมฆมตฺถิ  
 กจฺจินฺนุ จิตตสฺสปี เอวเมว<sup>๑</sup>  
 อิทฺโธ มโน ตสฺส ยถาปี มยฺหํ ๑
- [๒๐๕๕] สพพํ นรานํ สพลํ สุจิญญนํ  
 น กมฺมฺนา กิญจน โมฆมตฺถิ  
 จิตตฺตฺตํ ฆานาหิ<sup>๒</sup> ตเถว เทว  
 อิทฺโธ มโน ตสฺส ยถาปี ตฺยฺหํ ๑
- [๒๐๕๖] ภาวํ นุ จิตฺโต สุตมณฺณโต เต  
 อุกฺทาหุ เต โภจิ นํ เอตทกฺขา  
 คาธา สุคฺคิตา น มมตฺถิ กงฺขา  
 ททามิ เต คามวํ สตมฺภ ๑
- [๒๐๕๗] น จาหํ จิตฺโต สุตมณฺณโต เม  
 อิลิ จ เม เอตมตฺถํ อลฺลํ  
 คนฺตฺวาน รณฺโณ ปฏฺฐิตายิ<sup>๓</sup> คากํ  
 อปี นุ<sup>๔</sup> เต วรํ อตฺตมโน ททเยย ๑
- [๒๐๕๘] โยเชนตฺตํ เม ราชรเถ สุกเต จิตตฺตสิพฺพเน  
 กจฺจํ นาคานํ พนฺธถ คีเวยฺยํ ปฏฺฐิมฺภจถ ๑

๑ ม. เอวเมว ๑

๒ ลี. ย. จิตตํ วิชานาหิ ๑ ๓ ม. ปฏฺฐิตายิ ๑

๔ ม. นุสทโท นตฺถิ ๑

- อาหณณเว เภริมุทิงคสงขา<sup>๑</sup>  
 สีฆานิ ยานานิ จ โยชยนตุ  
 อชฺเชวหิ อสุสมต<sup>๒</sup> คมิสฺส<sup>๓</sup>  
 ยตเถว ทกฺขิสฺสมิสี นิลินฺนํ ๗
- [๒๐๕๙] สฺลททฺธลาโภ วต เม อโหสิ  
 คาถา สฺสคีตา ปริสาย มชฺเช  
 โสหิ อีสี สีสฺลวตฺตูปนฺนํ  
 ทิสฺวา ปตีโต สฺมโนหฺมสฺมิ ๗
- [๒๐๖๐] อาสนํ อุทกํ ปชฺชํ ปฏิคฺคณฺหาตุ โน ภวํ  
 อคฺเช ภวณฺตํ ปุจฺฉาม อคฺฆํ กุรฺตุ โน ภวํ ๗
- [๒๐๖๑] รฺมมณฺจ เต อาวสฺถิ กโรนฺตุ  
 นารีคณฺเหสิ ปริจฺจายสฺส  
 กโรหิ โโอกาสฺมณฺคฺคหา  
 อุโภปิมี อีสฺสรियํ กโรม ๗
- [๒๐๖๒] ทิสฺวา ผลํ ทฺวจฺจริตสฺส ราช  
 อโถ สฺสจฺฉินฺนสฺส มหาวิปากํ  
 อตฺตทานเมว ปฏิสฺยมิสฺส<sup>๔</sup>  
 น ปตฺถเย ปุตฺตปฺลฺล<sup>๕</sup> ฐนํ วา ๗  
 ทเสวิมา วสฺสทสา มจฺจानํ อิชฺ ชีวิทํ  
 อปฺปตฺตตฺถเยว ตํ โอธี นโฬ ฉินฺโนว สฺสสฺสติ ๗  
 ตตฺถ กา นนฺทิกิ กา ชิทฺทกา กา รติ กา ฐเนสนา  
 กิ เม ปุตฺตเตหิ ทาเรหิ ราช มุตฺโตสฺมิ พนฺธนา ๗  
 โสหิ เอวํ ปชานามิ<sup>๖</sup> มจฺจฺจ เม นปฺมชฺชติ

๑ หณณนตุ โภ เภริมุทิงคสงขเขตติปิ, ม. อาหณณนตุ เภริมุทิงคสงข ๗

๒ ม. อสุสมตํ ๓ ลี. ย. ปุตฺตํ ๔ ลี. ย. โส อหํ สฺสฺปชานามิ ๗

อนุตเกนาธิปนุสส กา รติ กา ธเนสนา ฯ  
 ชาติ นรานํ อธมา ชนินท  
 จณฑาลโยนิ ทวิปทกนิฏฐา<sup>๑</sup>  
 สเกหิ กมฺเมหิ สุปาปเกหิ  
 จณฑาลิคพุเภา<sup>๒</sup> อวลิมฺห ปุพฺเพ ฯ  
 จณฑาลาหุมฺหาวนฺตีสฺสู มิคา เนรณฺชริํ ปติ  
 อุกฺกุสา รมฺมทาตีเร<sup>๓</sup> ตยชฺช พฺราหฺมณชตฺติยา ฯ

[๒๐๖๓]

อุปนียยติ ชีวิตมปฺปมาญํ  
 ชฺรฺปนฺนิตฺตสฺส น สนฺติ ตาณฺา  
 กโรหิ ปณฺจาล มเมว<sup>๔</sup> วากุญํ  
 มากาลิ กมฺมานิ ทุกฺขุทฺรยานิ ฯ  
 อุปนียยติ ชีวิตมปฺปมาญํ  
 ชฺรฺปนฺนิตฺตสฺส น สนฺติ ตาณฺา  
 กโรหิ ปณฺจาล มเมว วากุญํ  
 มากาลิ กมฺมานิ ทุกฺขุขปฺผลานิ ฯ  
 อุปนียยติ ชีวิตมปฺปมาญํ  
 ชฺรฺปนฺนิตฺตสฺส น สนฺติ ตาณฺา  
 กโรหิ ปณฺจาล มเมว วากุญํ  
 มากาลิ กมฺมานิ รชฺสสิรานิ ฯ  
 อุปนียยติ ชีวิตมปฺปมาญํ  
 วณฺณํ ชฺรา หนฺติ นรฺสฺส ชฺยฺยโต  
 กโรหิ ปณฺจาล มเมว วากุญํ  
 มากาลิ กมฺมํ นิริยฺยปตฺติยา ฯ

๑ ม. ทวิปทกนิฏฐา ฯ ๒ ม. จณฑาลคพุเภา ฯ ๓ ม. นมฺมทาตีเร ฯ  
 ๔ ม. มเมต ฯ เหวมฺปฺริปิ ฯ

[๒๐๖๔]

อทุธา หิ สจจัม วจนัม ตเวหัง  
 ยถา อีสึ ภาสสิ เอวเมตัม  
 กามา จ เม สนฺติ อนปปรุปา  
 เต พุจฺจชา มาทิสเกน ภิกฺขุ ๑  
 นาโค ยถา ปงฺกมชฺเฌ พุยสนฺโน  
 สยฺ<sup>๑</sup> ถลํ นาภิสมฺโภาติ คนฺตุํ  
 เอวมหํ<sup>๒</sup> กามปงฺเก พุยสนฺโน  
 น ภิกฺขุโน มคฺคมนุพฺพชามิ ๑  
 ยถาปิ มาตา จ ปิตา จ ปุตุตัม  
 อนุสาสเร กิณฺติ สฺขี ภาเวย  
 เอวปิ มํ ตวํ อนุสาส ภนฺเต  
 ยถา จิรํ<sup>๓</sup> เปจฺจ สฺขี ภาเวยํ ๑

[๒๐๖๕]

โน เจ ตวํ อุตฺสฺสเส ชนินฺท  
 กามे อิเม มานุสฺสเก ปหาตุํ  
 ฌมฺมี<sup>๔</sup> พลี ปฏฺฐจฺยสฺส ราช  
 อธมฺมกาโร จ เต<sup>๕</sup> มาหุ รมฺเฑ ๑  
 ทูตา วิธาวนฺตุ ทิสา จตฺสฺโส  
 นิมนฺตกา สมณพฺราหฺมณานํ  
 เต อนนฺปาเนน อฺปฏฺฐจฺสฺส  
 วตุเถน เสนาสนปจฺจเยน จ ๑  
 อนนฺเนน ปาเนน ปสนฺนจิตฺโต  
 สนฺตปฺปย สมณพฺราหฺมณเณ จ  
 ทตฺวา จ ภูตฺวา จ ยถานูภาวํ  
 อนินฺทิตฺโต สคฺคมฺเปหิ จานํ ๑

๑ ลี. ม. ปสุลํ ๑

๒ ม. เอวมปหํ ๑ ๓ ลี. ย. ยมาจรัม ๑ ๔ ลี. ย. ฌมมํ ๑

๕ ม. ตว ๑

สเจ จ ตัม ราช มโห สเหยย  
 นาริคณเฑี ปริวารยนต์<sup>๑</sup>  
 อิมเมว คากัม มนลิกโรหิ  
 ภาเสหิ เจต<sup>๒</sup> ปริสาย มชฺฌเณ ๑  
 อพฺโหมกาสสโย ชนตุ วชนตุยา ชีรปายิตโต  
 ปริกิณฺเณ สุวานเหิ<sup>๓</sup> สุวาชฺช ราชชาติ วุจฺจตีติ ๑  
 จิตฺตสมฺภุตชาตกัม ทฺติยัม ๑

### ๓ ลีวีราชชาตกัม

- [๒๐๖๖] ทูเร อปสฺสํ เถโรว จกฺขุํ ยาจิตฺตุมาคโต  
 เอกเนตฺตา ภวิสฺสาม จกฺขุํ เม เทหิ ยาจิตโต ๑
- [๒๐๖๗] เกหานุสสิญฺโฆ อิตฺตุมาคโตสิ  
 วนิพฺพโก จกฺขุํปถานิ ยาจิตฺตุมํ  
 สุทฺตจฺจชํ ยาจสิ อุตฺตมจฺจํ  
 ยมาหุ เนตฺตํ ปุริสเณ ทฺจจฺจชํ ๑
- [๒๐๖๘] ยมาหุ เทเวสุ สุชฺมปตฺตีติ  
 มชฺชาวติ นํ อาหุ มนุสฺสโลเก  
 เตหานุสสิญฺโฆ อิตฺตุมาคโตสมิ  
 วนิพฺพโก จกฺขุํปถานิ ยาจิตฺตุมํ ๑  
 วนิพฺพโก มยฺห วณิ อนุตฺตตรํ  
 ททาหิ เม<sup>๔</sup> จกฺขุํปถานิ ยาจิตโต  
 ททาหิ เม จกฺขุํปถํ อนุตฺตตรํ  
 ยมาหุ เนตฺตํ ปุริสเณ ทฺจจฺจชํ ๑

๑ ม. ปริวารยนต์ ๑ ๒ ม. ภาเสสิ เจน ๑ ๓ ลี. ย. ลุปีเนหิ ๑ ๔ ม. เต ๑

เยเน อตฺถเณ อาคณฺฉิ ยมตฺถมภิปตฺถยัม  
 เต เต อิชฺฌนตฺถ สงฺกปฺปา ลภ จกฺขุณิ พุราหุมน ๑  
 เอกนฺเต ยาจมานสฺส อุกฺขานิ ททามหัง  
 ส จกฺขุมา คจฺฉ ชนสฺส เปกฺขโต  
 ยทิจฺฉเส ตฺวํ ตทเต สมิชฺฌตฺถ ๑

[๒๐๖๙] มา โน เทว อทา จกฺขุ มา โน สพฺเพ ปรกฺกกริ<sup>๑</sup>  
 ฌนํ เทหิ มหาราช มุตฺตา เวพฺฐิยา พหู ๑  
 ยุตฺเต เทว รเถ เทหิ อาชานิเย อลงฺกเต<sup>๒</sup>  
 นาคเ เทหิ มหาราช เหมกปฺปนิवासเส ๑  
 ยถา ตํ สีวิโย สพฺเพ สโยคฺคา สรธา สทา  
 สมนฺตา ปริกเรยฺยุม<sup>๓</sup> เอวํ เทหิ รเถสภ ๑

[๒๐๗๐] โย เว ทสฺสนฺติ วตฺวาน อทาเน กุรุเต มโน  
 ญฺมยํ โส ปตฺติตํ ปาลํ คีวายํ ปฏฺฐิมุญฺจติ ๑  
 โย เว ทสฺสนฺติ วตฺวาน อทาเน กุรุเต มโน  
 ปาปา ปาปตโร โหติ สมฺปตฺติเต ยมสาธนํ ๑  
 ยณฺหิ ยาเจ ตณฺหิ ทเท ยํ น ยาเจ น ตํ ทเท  
 สุวาทํ ตเมว ทสฺสามิ ยํ มํ ยาจติ พุราหุมน ๑

[๒๐๗๑] อายุํ นุ วณฺณํ นุ สฺขํ พลํ นุ  
 กิ ปตฺถยาโน นุ ชนินฺท เทสิ  
 กถณฺหิ ราชชา ลีวินํ อนฺตฺตโร  
 จกฺขุณิ ทชฺชา ปรโลกเหตุ ๑

[๒๐๗๒] นวาทเมตํ ยสสา ททามิ  
 น ปฺตฺตมิจฺเจ น ฌนํ น รฏฺฐจํ

๑ ม. ปรากริ ๑

๒ ม. จลงฺกเต ๑

๓ ม. ปริกเรยฺยุม ๑

สตตฺตจ ฐมฺโฆ จริโต ปุราโณ

อิจฺเจว ทาเน รมตี<sup>๑</sup> มโน มม ๑

[๒๐๗๓] <sup>๒</sup>น เม เทสฺสา อุโภา จกฺขุ อตฺตานํ เม น เทสฺสิยํ  
สพฺพณฺณตํ ปิยํ มยฺหํ ตสฺมา จกฺขุมทาลิหิ<sup>๒</sup> ๑

[๒๐๗๔] สขา จ มิติโต จ มมาสิ สีวิก  
สุสิทฺธิโต สาธุ กโรหิ เม วโจ  
อุทฺตริตฺวา จกฺขุณี มม ชิคฺชีโต<sup>๓</sup>  
หตฺถสฺส จเปหิ วนิพฺพกสฺส ๑

[๒๐๗๕] โจทิตฺโต สีวิราเชน สีวิโก วจนํ กโร  
ธมฺโฆ จกฺขุณี อุทฺตริตฺวา พุราหฺมณสฺสฺสฺสนามยิ  
สจกฺขุ พุราหฺมโณ อาสิ อนฺโธ ราชฺา อุปาวิสิ ๑

[๒๐๗๖] ตโต โส กติปาหฺสส อุปรุเพหฺสฺ จกฺขุสุ  
สุตํ อามนฺตยิ ราชฺา สีวินํ รฏฺฐจฺวฑฺฒโน ๑  
โยเชหิ สารถิ ยานํ ยุตฺตตตฺตจ ปฏฺฐิเวทย  
อุยฺยานภฺมฺมึ คจฺฉาม โปกฺขธมฺเม วนาหิ จ ๑  
โส จ โปกฺขธมฺมึตีเร ปลลฺงเกน อุปาวิสิ  
ตสฺส สกฺโก ปาตุรฺหุ ทเวราชา สฺขมฺปติ ๑

[๒๐๗๗] สกฺโกหฺมสมฺมิ เทวินฺโท อาคโตสมฺมิ ตวณฺติเก  
วรํ วรฺสฺสุ ราชฺิสิ ยงฺกิณฺจิ มนฺสิจฺฉลฺสิ ๑

[๒๐๗๘] ปหฺตํ<sup>๔</sup> เม ฐนํ สกฺก พลํ โกโส จนฺปโป  
อนฺตสฺส เม สโตทานิ มรณฺณเมว รุจฺจติ ๑

[๒๐๗๙] ยานิ สจฺจานิ ทิปทินฺท ตานิ ภาสฺสฺสุ ขตฺติย  
สจฺจํ เต ภาณฺมานสฺส ปฺน จกฺขุ ภาวิสฺสติ ๑

๑ ม. รมเต ๑      ๒-๒ อยํ คาถา สී. โปตฺตถเกจฺว อฏฺฐจกฺกธาโปตฺตถเก จ ทิสฺสติ,  
ม. อยมฺปน คาถา นตฺถิ ๑      ๓ ม. มมํ ชิคฺชีโต ๑      ๔ ม. ปหฺตํ ๑



- [๒๐๘๐] เย มํ ยาจิตุมายนฺติ นานาโคตฺตทา วณิพฺพกา  
 โยปิ มํ ยาจเต ตตฺถ โสปี เม มนโส ปิโย  
 เอเตน สจฺจวชฺเชน จกฺขุ เม อุปฺปชฺชถ ๑
- [๒๐๘๑] ยํ มํ โส ยาจิตุํ อากา เทหิ จกฺขุณฺติ พุราหฺมโณ  
 ตสฺส จกฺขุณิ ปาทาลี พุราหฺมณสฺส วณิพฺพโต<sup>๑</sup> ๑  
 ภิชฺโย มํ อาวสิ ปิตี โสมนสฺสณฺจนปฺปกํ  
 เอเตน สจฺจวชฺเชน ทฺติยํ เม อุปฺปชฺชถ ๑
- [๒๐๘๒] ธมฺเมเนน ภาสิตา คาถา สี่วินํ รมฺมจวทฺธมน  
 เอตานิ ตว เนตฺตานิ ทิพฺพานิ<sup>๒</sup> ปฺฏิทิสฺสเร ๑  
 ตีโรกฺกฺกํ ตีโรเสลํ สมตฺติคฺคยฺห ปพฺพตํ  
 สมฺนฺตา โยชนสฺตํ ทสฺสนํ อนุโฆนฺตุ เต ๑
- [๒๐๘๓] โโกนฺธ วิตฺตํ น ทเพยฺย ยาจิตฺโต  
 อปี วิสิฏฺฐํ ลุปียปี อตฺตเน  
 ตทิงฺฆ สพฺเพ สิวโย สมากตา  
 ทิพฺพานิ เนตฺตานิ มมชฺช ปสฺสถ ๑  
 ตีโรกฺกฺกํ ตีโรเสลํ สมตฺติคฺคยฺห ปพฺพตํ  
 สมฺนฺตา โยชนสฺตํ ทสฺสนํ อนุโฆนฺติ เม ๑  
 น จากมตฺตทา ปรมตฺถิ (กิญฺจิ) มจฺจานํ อิชฺ ชีวเต  
 ทตฺวาน มาณฺสํ<sup>๓</sup> จกฺขุํ ลทฺธํ (เม) จกฺขุํ อมาณฺสํ ๑  
 เอตํปี ทิสฺวา สิวโย เทถ ทานานิ ภูณฺชถ  
 ทตฺวา จ ภูตฺวา จ ยถาณฺุภาวํ  
 อนินฺนทิตา สคฺคมฺเปถ จานฺนฺติ ๑  
 สี่วิราชชาตํ ตติยํ ๑

๑ สี่. วณิพฺพิน, ย. วณิพฺพิน ๑ ๒ ม. ทิพฺพานิ ๑ ๓ สี่. ทตฺวา มาณฺสํ ๑

๔ สิริมนุทชาตกั<sup>๑</sup>

- [๒๐๘๔] ปณณายุเปตัง สิริยา วิหีนัง  
 ยสสุลีนัง วาปี อเปตปณณัง  
 ปุจฺฉามิ [๒] เสนก เอตมตถัง  
 กเมตถ เสยโย กุสลา วทนต์ิ ฯ
- [๒๐๘๕] ชีรา จ พาลา จ หเว ชนินฺหา  
 ลิปฺปูปฺปนา จ อลปิโน จ  
 สุชาติมนฺโตปิ อชาติมสฺส  
 ยสสุลีนเ ปเสกรา<sup>๓</sup> ภาวนต์ิ  
 เอตมปิ ทิสฺวาน อหัง วทามิ  
 ปณฺโณ นิหีนเ สิริมาว เสยโย ฯ
- [๒๐๘๖] ตุมปิ ปุจฺฉามิ อโนมปณณ  
 มโหสฺส เกวลธมฺมทสฺสิ  
 พาลัง ยสสุลีสึ ปณฺทิตัง อปฺปโมคัง  
 กเมตถ เสยโย กุสลา วทนต์ิ ฯ
- [๒๐๘๗] ปาปานิ กมฺมานิ กโรนฺติ พาลา<sup>๔</sup>  
 อิทเมว<sup>๕</sup> เสยโย อิติ มณฺณมานา<sup>๖</sup>  
 อิทโลกทสฺสิ ปรโลกัง อทสฺสิ  
 อุกายตถ พาลเ กลิมคฺคเหสิ  
 เอตมปิ ทิสฺวาน อหัง วทามิ  
 ปณฺโณว เสยโย น ยสสุลิสึ พาลเ ฯ
- [๒๐๘๘] น ลิปฺปเมตัง วิทชาติ โภคัง  
<sup>๗</sup>น พนฺธฺวา น สรรีวกาโส<sup>๗</sup>

๑ ม. สิริมนุทชาตกั ฯ ๒ ม. เอตถนฺตเร ตนต์ิ ทิสฺสตี ฯ ๓ ลี. ย. เปสฺสการา ฯ  
 ๔ ม. กโรตี พาลเ ฯ ๕ ม. อิทเมว ฯ ๖ ม. มณฺณมานเ ฯ  
 ๗-๗ ม. น พนฺธฺวา น สรรีวณฺโณ โย ฯ

- ปสฺเสพฺมุคํ สุขเมชฺชมานํ  
 ลีรีหีนํ ภาชเต โครวินุหํ<sup>๑</sup>  
 เอตมฺปิ ทิสฺวาน อหํ วทามิ  
 ปญฺเอย นีหีนํ ลีริมาว เสยฺโย ๗  
 [๒๐๘๙] ลทฺธา สุขํ มชฺชติ อปฺปปญฺเอย  
 ทุกฺเขน ญฺญุโจปิ ปโมหเมติ  
 อาคนตฺตนา สุขทุกฺเขน ญฺญุโจ  
 ปเวตฺติ วาริจโรว ฆมฺเม  
 เอตมฺปิ ทิสฺวาน อหํ วทามิ  
 ปญฺเอยว เสยฺโย น ยสฺสลี พาลํ ๗  
 [๒๐๙๐] ทุมํ ยถา สาทุผลํ อรณฺเณ  
 สมฺนตฺโต สมนฺนิสฺสนฺติ<sup>๒</sup> ปกฺขี  
 เอวมฺปิ อหุํ สรณํ สโภคํ  
 พหุชฺชเน ภาชฺชติ<sup>๓</sup> อตฺถเหตุ  
 เอตมฺปิ ทิสฺวาน อหํ วทามิ  
 ปญฺเอย นีหีนํ ลีริมาว เสยฺโย ๗  
 [๒๐๙๑] น สาธุ พลวา พาลํ สาหสฺ<sup>๔</sup> วินฺทเต ฐนํ  
 กนฺทนตฺเตตํ ทุมฺเมธํ กชฺชณฺติ นีรยํ ภูลํ  
 เอตมฺปิ ทิสฺวาน อหํ วทามิ  
 ปญฺเอยว เสยฺโย น ยสฺสลี พาลํ ๗  
 [๒๐๙๒] ยากาลิ นชฺไช คณฺคมภิสฺสนฺติ<sup>๕</sup>  
 สพฺพาว ตา นามโคตฺตํ ชนฺนติ  
 คณฺคา สมฺมทฺทํ ปฏฺฐิพชฺชมานา

๑ ลี. ยุ. โคริมนุหํ ๗ ๒ ลี. ยุ. สมนฺนิสฺสนฺติ ๗ ๓ ม. ภาชติ ๗ ๔ ม. สาหสา ๗  
 ๕ ม. คณฺคมภิสฺสนฺติ ๗

- น ขายเต อิทธิปโร<sup>๑</sup> หิ โลเก<sup>๒</sup>  
 เอตมปิ ทิสฺวาน อหํ วทามิ  
 ปณฺโณ นีหิโน ลีริมาว เสยฺโย ฯ
- [๒๐๙๓] ยเมตมกฺขา อุทธี มหนตํ  
 ปยฺนุตติ<sup>๓</sup> นชฺชไซ สพฺพกาลํ อสงฺขยํ  
 โส สาคโร นิจฺจมุพฺพารเวโค  
 เวลํ น อจฺเจติ มหาสมฺมุทโท  
 เอวมปิ พาลสฺส ปชฺชปีตานิ  
 ปณฺณํ น อจฺเจติ ลีรี กทาจิ  
 เอตมปิ ทิสฺวาน อหํ วทามิ  
 ปณฺโณว เสยฺโย น ยสฺสลี พาลो ฯ
- [๒๐๙๔] อสณฺณโต เจปิ ปเรสมตฺถํ  
 ภาณตฺติ สณฺณชานคโต<sup>๔</sup> ยสฺสลี  
 ตสฺเสว ตํ รุหติ ญาติมชฺชเณ  
 ลีรีหิ<sup>๕</sup> การยเต น ปณฺณ<sup>๖</sup>  
 เอตมปิ ทิสฺวาน อหํ วทามิ  
 ปณฺโณ นีหิโน ลีริมาว เสยฺโย ฯ
- [๒๐๙๕] พรสฺส วา อตฺตโน วาปิ เหตุ  
 พาลो มุสา ภาสติ อปฺปปณฺโณ  
 โส นินฺหิตโต โหติ สภาย มชฺชเณ  
 ปจฺฉาปิ<sup>๗</sup> โส ทุคฺคตฺติคามิ โหติ  
 เอตมปิ ทิสฺวาน อหํ วทามิ  
 ปณฺโณว เสยฺโย น ยสฺสลี พาลो ฯ

๑ อิทธิวโรตฺติปิ, ม. อิทธิ ปณฺโณปิ ฯ      ๒ ลี. ย. โลโก ฯ      ๓ ม. สวณฺติ ฯ  
 ๔ ลี. สณฺณชานคโต, ม. สณฺณชานคโต ฯ      ๕ ม. ลีรี หิ นํ ฯ  
 ๖ ลี. ปณฺโณ, ม. ปณฺณา ฯ      ๗ ลี. ย. เปจฺจมฺปิ ฯ

- [๒๐๙๖]      เอตมปิ เจ ภาสติ ฐริปณโณ  
 อนาคตโย<sup>๑</sup> อปฺปชโน ทลิตุโ  
 น ตสฺส ตํ รุหติ ฌาติมชฺเฌ  
 สิริ จ ปณณานวโต น โหติ  
 เอตมปิ ทิสฺวาน อหํ วทามิ  
 ปณโณ นหิโน สิริมาว เสยฺโย ฯ
- [๒๐๙๗]      ปรสฺส วา อตฺตโน วาปิ เหตุ  
 น ภาสติ อลิกํ ฐริปณโณ  
 โส ปุชฺชิตो โหติ สภาย มชฺเฌ  
 ปจฺฉาปิ โส สุกฺคตติคามิ โหติ  
 เอตมปิ ทิสฺวาน อหํ วทามิ  
 ปณโณว เสยฺโย น ยสฺสสิ พาลो ฯ
- [๒๐๙๘]      หตฺถิควสฺสา มณิกุณฺฑลลา จ  
 นาริโย<sup>๒</sup> จ อิทฺเตสุ กุเลสฺสุ ชาตา  
 สพฺพาว ตา อุปฺโฆคา ภวนฺติ  
 อิทฺตสฺส โปสฺสส อนิทฺติมฺนโต  
 เอตมปิ ทิสฺวาน อหํ วทามิ  
 ปณโณ นหิโน สิริมาว เสยฺโย ฯ
- [๒๐๙๙]      อถวิหิตกมฺมฺนตํ                      พาลํ ทุมฺมฺนตฺติมฺนตฺตินํ<sup>๓</sup>  
 สิริ ชหติ ทุมฺเมธํ                      ชินฺณวํ อูรฺโค ตจํ  
 เอตมปิ ทิสฺวาน อหํ วทามิ  
 ปณโณว เสยฺโย น ยสฺสสิ พาลो ฯ
- [๒๑๐๐]      ปณฺจ ปณฺชิตา มยํ ภทฺนฺเต  
 สพฺเพ ปณฺชลิกา อุปฺภฺจिता ตํ<sup>๔</sup>

๑ ม. อนาคตโย, ย. อนาคตโย ฯ      ๒ ม. ติโย ฯ      ๓ ม. ทุมฺเมธมนฺตฺตินํ ฯ  
 ๔ ม. อยํ ปาโจ นตฺถิ ฯ

- [๒๑๐๑] ตว่า โน อภิภูยฺย อีสโรโรติ  
 สกุกโฆว ภูตปฺปติ เทวราชา  
 เอตมฺปิ ทิสฺวาน อหํ วทามิ  
 ปณฺโณ นีหิโน ลีริมาว เสยฺโย ฯ  
 ทาโสว ปณฺณสฺส ยสฺสฺสิ พาโล  
 อตฺถสฺส ชาเตสฺส ตถาวีเชสฺส  
 ยํ ปณฺทิตโต นิปฺปณฺํ ลํวิเชติ  
 สมฺโมหมาปชฺชติ ตตฺถ พาโล  
 เอตมฺปิ ทิสฺวาน อหํ วทามิ  
 ปณฺโณว เสยฺโย น ยสฺสฺสิ พาโล ฯ
- [๒๑๐๒] อทฺธา หิ ปณฺณาว สตํ ปสฺสฺถา  
 กนฺธา ลีริ โภครตา มนุสฺสา  
 ฌานญฺจ พุทฺธานมตฺตลฺยรูปํ  
 ปณฺณํ น อจฺเจติ ลีริ กทาจิ ฯ
- [๒๑๐๓] ยนฺตํ อปฺจุฉิมฺห อกิตฺตยํ โน  
 มโหสฺสท กาวลธมฺมทสฺสิ  
 ควํสทสฺสํ อุสภญฺจ นาคํ  
 อาชณฺณยฺตุเต จ รเถ ทส อิเม  
 ปณฺทสฺส เวยฺยากรณฺน ตุญฺโฆ  
 ททามิ เต คามวราณี โสฬฺสาตี ฯ  
 ลีรินนุทชาตกำ จตฺตถํ ฯ

๕ โรหณมิตชาตัก<sup>๑</sup>

- [๒๑๐๔] เอเต ยุธา ปฏियนฺติ ภิตา มรณา<sup>๒</sup> จิตตก  
 คจฺฉ ตฺวํปิ มา กงฺขิ ซีวิสฺสนฺติ ตยา สห ๑
- [๒๑๐๕] นานํ โรหณ<sup>๓</sup> คจฺฉามิ หหยํ เม อวกฺสฺสตี  
 น ตํ อหํ ชหิสฺสามิ อิตฺ เหสฺสามิ<sup>๔</sup> ซีวิตํ ๑  
 เต หิ ญฺหน มริสฺสนฺติ อนฺธา อปริณายกา  
 คจฺฉ ตฺวํปิ มา กงฺขิ ซีวิสฺสนฺติ ตยา สห ๑  
 นานํ โรหณ คจฺฉามิ หหยํ เม อวกฺสฺสตี  
 น ตํ พนฺธํ ชหิสฺสามิ อิตฺ เหสฺสามิ ซีวิตํ ๑
- [๒๑๐๖] คจฺฉ ภิรุ ปลายสฺสุ ญฺญู พนฺโธสฺมิ อายเส  
 คจฺฉ ตฺวํปิ มา กงฺขิ ซีวิสฺสนฺติ ตยา สห ๑
- [๒๑๐๗] นานํ โรหณ คจฺฉามิ หหยํ เม อวกฺสฺสตี  
 น ตํ อหํ ชหิสฺสามิ อิตฺ เหสฺสามิ ซีวิตํ ๑  
 เต หิ ญฺหน มริสฺสนฺติ อนฺธา อปริณายกา  
 คจฺฉ ตฺวํปิ มา กงฺขิ ซีวิสฺสนฺติ ตยา สห ๑  
 นานํ โรหณ คจฺฉามิ หหยํ เม อวกฺสฺสตี  
 น ตํ พนฺธํ ชหิสฺสามิ อิตฺ เหสฺสามิ ซีวิตํ ๑
- [๒๑๐๘] อยํ โส ลุฑฺโกลิ เอติ ลุฑฺโกลิ<sup>๕</sup> สหาวุโร  
 โย โน วริสฺสตี อชฺช อุสุนา สตฺติยามปี<sup>๖</sup> ๑
- [๒๑๐๙] สา มุหฺตตํ ปลายิตฺวา ภยญฺญา<sup>๗</sup> ภายตฺตฺชิตฺตา  
 สุทฺทกฺกรํ อกรา ภิรุ มรณายฺยปนิวตฺตถ ๑

๑ ลี. ยุ. โรหณตมิตชาตัก, ม. โรหณมิตชาตัก ๑ ๒ ม. มรณสฺส ๑

๓ ลี. ยุ. โรหณต, ม. โรหณ ๑ ๔ ม. หิสฺสามิ ๑ เอวมุปริปี ๑

๕ ลี. ยุ. ลุฑฺโกลิ ๑ ๖ ม. สตฺติยาม อปี ๑ ๗ ยุ. ภายญฺญา ๑

- [๒๑๑๐] กิณฺหุ เตเม มิกา โหนฺติ มุตฺตา พนฺธํ อุปาสเร  
 น ตํ จชิตฺตุมิจฺจนฺติ ชีวิตสฺสาปิ การณา ฯ
- [๒๑๑๑] ภาตโร โหนฺติ เม ลุทฺท โสทริยา เอกมาตุกา  
 น มํ จชิตฺตุมิจฺจนฺติ ชีวิตสฺสาปิ การณา ฯ
- [๒๑๑๒] เต หิ ญฺน มริสฺสนฺติ อนฺธา อปริณายกา  
 ปญฺจนฺนํ ชีวิตํ เทหิ ภาตโร มุญฺจ ลุทฺทก ฯ
- [๒๑๑๓] โส โว อหํ ปโมกฺขามิ มาตาเปติมารํ มิคํ  
 นนฺทนต์ฺ มาตาปิตโร มุตฺตํ ทิสฺวา มหามิคํ ฯ
- [๒๑๑๔] เอวํ ลุทฺทก นนฺทสฺสุ สห สพฺเพหิ ฅาติริ  
 ยถาหมชฺช นนฺทามิ มุตฺตํ ทิสฺวา มหามิคํ ฯ
- [๒๑๑๕] กถํ ตวํ ปโมกฺโข อาลิ อฺปนฺนิตฺตฺมิ ชีวิตे  
 กถํ ปุตฺต อโมเจสิ ญฺณปาสมฺหา ลุทฺทโก ฯ
- [๒๑๑๖] ภาณํ กณฺณสฺสํ วาจํ ททยงฺคํ ททยสฺสิตํ  
 สฺภาสิตาหิ วาจาหิ จิตฺตโก มํ อโมเจยิ ฯ  
 ภาณํ กณฺณสฺสํ วาจํ ททยงฺคํ ททยสฺสิตํ  
 สฺภาสิตาหิ วาจาหิ สุตฺนา มํ อโมเจยิ ฯ  
 สุตฺวา กณฺณสฺสํ วาจํ ททยงฺคํ ททยสฺสิตํ  
 สฺภาสิตานิ สุตฺวาน ลุทฺทโก มํ อโมเจยิ ฯ
- [๒๑๑๗] เอวํ อานนฺทิตฺโต โหตุ สห ทาเรหิ ลุทฺทโก  
 ยถา มยชฺช นนฺทาม ทิสฺวา โรหนมาคตํ ฯ
- [๒๑๑๘] นนฺุ ตวํ อวจ ลุทฺท มิคจฺมฺมานิ อาหริ  
 อถ เกน ญฺ วณฺเณน มิคจฺมฺมานิ นาหริ ฯ
- [๒๑๑๙] อากมญฺเจว<sup>๑</sup> หตฺถตฺถํ ญฺณปาสญฺจ โส มิโค  
 อพชฺฐมิ ต<sup>๒</sup> มิคราชํ ตญฺจ มุตฺตา อุปาสเร ฯ

๑ ม. อากมาเจว ฯ

๒ ม. ตํ, ยฺ. ตญฺจ ฯ



- ตสฺส เม อหุ สํเวโค อพฺภูโต โลมหังโธ  
 อิมญฺจาหํ มิคํ ทญฺเฒ อชฺช หิสฺสามิ ชีวิตํ ๑  
 [๒๑๒๐] กิํทิสฺสา เต มิคฺคา ลุทฺท กิํทิสฺสา ฌมฺมิกฺคา มิคฺคา  
 กถํวณฺณา กถํสีลา พาทุหํ โช เน ปสฺสสิ ๑  
 [๒๑๒๑] โอยาทสิงฺคา ลุจิวลา ชาตฺฐปตฺตจฺจปมา  
 ปาทา โลหิตกฺกา เตสํ อญฺชิตกฺขา มโนรมา ๑  
 [๒๑๒๒] เอทิสฺสา เต มิคฺคา เทว เอทิสฺสา ฌมฺมิกฺคา มิคฺคา  
 มาตาเปติภฺรา เทว น เต โส อภิหารยิํ<sup>๑</sup> ๑  
 [๒๑๒๓] ทมฺมิ นิกฺขสฺตํ ลุทฺท ฌลฺลญฺจ มณฺนิญฺจทลํ  
 จตฺตฺสทญฺจ<sup>๒</sup> ปลฺลนํ อุมฺมาปฺปฬลฺลิตฺรินฺนิมํ ๑  
 เทว จ สาทิสฺสีย ภาริยา อุตฺตภญฺจ ควํสฺตํ  
 ฌมฺเมน รชฺชํ กาทเรสฺสํ พหุกาโร เมสํ<sup>๓</sup> ลุทฺทก ๑  
 กลิวณฺชิชา<sup>๔</sup> อึณฺทานํ อญฺจจาจริยา จ ลุทฺทก  
 เอเตน ทารํ โปเสหิ มา ปาปํ อกริ ปุณาติ<sup>๕</sup> ๑

โรหนมิกชาตกํ ปญจมํ ๑

## ๖ หังชาตกํ<sup>๖</sup>

- [๒๑๒๔] เอเต หังสา ปกฺกมฺนฺติ วงฺกนฺคา ภยเมริตา  
 หริตฺตจ เหมวณฺณ กามํ สุมฺมุข ปกฺกม ๑  
 โอยาย มํ ฌาติคณา เอกํ ปาสวสํ คตํ  
 อนเปกฺขมานา คจฺจนฺติ กิํ เอโก อวทียฺยสิ ๑

๑ ลี. อภิหารยฺ, ม. อภิหาริตฺ, ย. อภิหารยํ ๑

๒ ม. จตฺตฺสทญฺจ ๑

๓ ม. เมสิ ๑

๔ ม. กลิวณฺชิชา ๑

๕ ลี. ย. อกรา ปุณฺนฺติ, ม. อกริ ปุณาติ ๑

๖ ม. จุฬหังชาตกํ ๑

- ปเตว ปตตํ เสฏฺฐ  
 มา อนีฌาย หาเปสิ  
 [๒๑๒๕] นานํ ทุกฺขปรเรโตติ  
 ชีวิตํ มรณํ วา เม  
 [๒๑๒๖] เอตทริยสฺส กถยาณํ  
 ตณฺจ วีมัสमानาหํ<sup>๑</sup>  
 [๒๑๒๗] อปเพน ปทํ ยาทิ  
 อารา ปาสํ น พุชฺฌมิ ตํ  
 [๒๑๒๘] ยทา ปรามโว โหติ  
 อถ ชาลณฺจ ปาสณฺจ  
 [๒๑๒๙] เอเต หํสา ปกุกฺกมฺหติ  
 ทริตฺตจ เหมวณฺณ  
 เอเต ภูตฺวา จ ปิตฺวา จ  
 อนเปกฺขมานา วงฺกคา  
 ก็ นฺุ ตายํ<sup>๕</sup> ทิไซ โหติ  
 โอหาย สกฺุณา ยนฺติ  
 [๒๑๓๐] ราชา เม โส ทิไซ มิติโต  
 เนว นํ วิชฺหิสฺสามิ  
 [๒๑๓๑] โย จ ตํ สชฺิโน เหตุ  
 โส เต สหายํ มุญฺจามิ  
 [๒๑๓๒] เอวํ ลุทฺทก นนฺทสฺสุ  
 ยถาหมชฺช นนฺทามิ  
 นตฺถิ พนฺเช สหายกา<sup>๑</sup>  
 กามํ สฺมุข ปกุกฺกม ๑  
 ๕ตฺรฏฺฐ ตํ ชเห  
 ตยา สทฺธิ ภาวิสฺสตี ๑  
 ยํ ตํ สฺมุข ภาสสิ  
 ปตเต ตํ อวสฺสชํ ๑  
 อนตฺถลิกฺขจโร ทิไซ  
 หํसानํ ปวรุตฺตม<sup>๓</sup> ๑  
 โปโส ชีวิตสงฺขเย  
 อาสชฺชาปี น พุชฺฌมฺติ ๑  
 วงฺกคา ภายเมริตา  
 ตฺวณฺเฆว อวหิยฺยสิ ๑  
 ปกุกฺกมฺหติ วิหงฺคมา  
 ตฺวณฺเฆวโก<sup>๔</sup> อฺุปาสสิ ๑  
 มฺุตฺโต พนฺธํ อฺุปาสสิ  
 ก็ เอโก อวหิยฺยสิ ๑  
 สขา ปาณสโม จ เม  
 ยาว กาลสฺส ปริยายํ ๑  
 ปาณํ จชฺิตฺตุมิจฺจสิ  
 โหตุ ราชา ตวานฺุโค ๑  
 สห สพฺเพหิ ญาติมิ  
 ทิสฺวา มฺุตฺตํ ทิชาธิปํ ๑

๑ ม. สหายตา ๑

๒ ม. วีมัสमानาหํ ๑

๓ ส. ย. ปวรุตฺตโม ๑

๔ ม. ตฺวณฺเฆวโก ๑

๕ ม. ตฺยายํ ๑

- [๒๑๓๓] กจฺจิ หนู โภโต กุสลํ      กจฺจิ โภโต อนามยํ  
 กจฺจิ ฐฏฐมิทํ ฝิตํ      ฐมฺเมเน อญฺฐาสลฺลํ ๑
- [๒๑๓๔] กุสลญฺเจว เม หังส  
 อโถ ฐฏฐมิทํ ฝิตํ      อโถ หังส อนามยํ  
 ฐมฺเมเน อญฺฐาสลฺลํ ๑
- [๒๑๓๕] กจฺจิ โภโต อมจฺเจสุ  
 กจฺจิ อารา อมิตฺตา เต      โทโส โกจิ น วิชฺชติ  
 ฉายา ทกฺขิณฺโตริว ๑
- [๒๑๓๖] อโถปิ เม อมจฺเจสุ  
 อโถ อารา อมิตฺตา เม      โทโส โกจิ น วิชฺชติ  
 ฉายา ทกฺขิณฺโตริว ๑
- [๒๑๓๗] กจฺจิ เต สาทิสี ภริยา  
 ปุตุตฺตฺรูปยสุเปตา      อสฺสวา ปิยภาณินี  
 ตว ฌนฺทวสานุคฺคา ๑
- [๒๑๓๘] อโถ เม สาทิสี ภริยา  
 ปุตุตฺตฺรูปยสุเปตา      อสฺสวา ปิยภาณินี  
 มม ฌนฺทวสานุคฺคา ๑
- [๒๑๓๙] กจฺจิ เต พหฺโว ปุตุตฺตา  
 ปญฺญาชเวเน สมนฺนนา      สุชฺชาตา ฐฏฐวฑฺฒเน  
 สมนฺเมทฺตติ ตโต ตโต ๑
- [๒๑๔๐] สตํ เอโก จ เม ปุตุตฺตา  
 เตสํ ตวํ กิจฺจมกฺขาหิ      ฐตฺตฐฏฐ มยา สุตฺตา  
 นาวรฺฐฐณฺตติ<sup>๑</sup> เต วโจ ๑
- [๒๑๔๑] อุปฺนโนปิ เจ โหติ  
 อถ ปจฺฉา กุรุเต โยคํ      ชาติยา วินเยเน วา  
 ตสฺส สํหิรปญฺญสฺส      กิจฺเจ อาวาสุ<sup>๒</sup> สิทฺติ ๑  
 รตฺติมนฺโธว รูปานิ      วิวโร ชายเต มหา  
 อสारे สารโยคญฺญ      ฐุถานิ มนุสฺสตี ๑  
 สรโฆว คิริทฺคคฺสมิ      มตี นเตวว วินฺทติ  
 หีนชจฺโจปิ เจ โหติ      อนฺตฺราเยว สิทฺติ ๑  
 อาจารสึลสมนฺนโน      อญฺฐจฺจตา ฐิตฺติมา นโร  
 นิเส อคฺคิวั ภาสตี ๑

๑ สී. ย. นาวรฺฐฐณฺตติ ๑

๒ ม. กิจฺเจ อาวาสุ ๑

เอตํ เว<sup>๑</sup> อุปมํ กตฺวา ปฺตฺเต วิชฺชาสุ จาปย<sup>๒</sup>  
ลํวิรุฬฺเหถ เมธาวิ<sup>๓</sup> เขตฺเต พืชฺว ภูมฺจฺยาติ ๑

หํสชาตกํ ฌมฺจ

๗ สตฺตติคฺคฺมฺพชาตกํ

[๒๑๔๒] มิคฺลฺุทฺเท มหาราชา ปณฺจาลานํ รเถสโก  
นิกฺขนฺโต สห เสนาย โอคโณ วนมาคฺมา ๑  
ตตฺถทฺทส<sup>๓</sup> อรณฺญสฺมี ตกฺกรานํ ภูมฺี กตํ  
ตสฺมา<sup>๔</sup> ภูมฺิยา นิกฺขมฺม สุโว ลฺุทฺทานิ ภาสติ ๑  
สมฺปนฺนวาหโน โปโส ยฺวา สมฺมภูจฺกฺกฺทฺล<sup>๕</sup>  
โสภติ โลหิตฺตฺทฺทฺโส ทิวา สุริโยว ภาสติ ๑  
มชฺฉนฺตฺติเก สมฺปติเก สฺตฺโต ราชฯ สสารถิ  
หนฺทสฺสาภรณํ สพฺพํ คณฺหาม สทสา<sup>๖</sup> มยํ ๑  
นิสฺสิเวปี<sup>๗</sup> รโหทานิ สฺตฺโต ราชฯ สสารถิ

อาทาย วตฺถํ มณฺิกฺกฺกฺทฺลณฺจ  
หนฺตฺวาน สาขาทิ อวตฺถรाम ๑

[๒๑๔๓] กิณฺุ อุมฺมตฺตรฺุโปว สตฺตติคฺคฺมฺพ ปภาสติ  
ทฺุราสทา ทิ ราชานอ อคฺคิ ปชฺชลิโต ยถา ๑

[๒๑๔๔] อถ ตฺวํ ปติโกลฺุคฺมฺพ มตฺโต ฤลฺุณานิ คชฺชลิ  
มาตริ มยฺห นคฺคาย กิ ุ ตฺวํ วิชฺคฺจฺนเส ๑

[๒๑๔๕] อฺุจฺเจหิ สมฺม ตฺรมาโน รถํ โยเชหิ สารถิ  
สฺกฺโณ เม น รุจฺจติ อณฺเฑ คจฺฉาม อสฺสมํ ๑

๑ ม. เม ๑                    ๒ ม. วาจย ๑                    ๓ ม. ตตฺถทฺทสฯ ๑                    ๔ ม. ตสฺสา ๑  
๕ ม. สมฺมภูจฺกฺกฺทฺล ๑                    ๖ ม. สทสา ๑                    ๗ ม. นิสฺสิเวปี ๑

- [๒๑๕๖] ยุตฺโต รโถ มหาราช      ยุตฺโต จ พลวาทโน  
 อธิติญฺจ มหาราช      อญฺณํ คจฺฉาม อสฺสํ ๑
- [๒๑๕๗] โกนฺธุเมว คตา สพฺเพ      เย อสฺมี ปริจารกา  
 เอส คจฺฉติ ปญฺจาลो      มุตฺโต เตสํ อทสฺสนา ๑  
 โททญฺทกานิ คณฺหถ      สุตฺติโย โทมรานิ จ  
 เอส คจฺฉติ ปญฺจาลอ      มา โว มุญฺจิตฺถ ชีวิตํ<sup>๑</sup> ๑
- [๒๑๕๘] อถาปโร ปฏินนฺหิตฺถ      สุโว โลหิตตฺถญฺทโก<sup>๒</sup>  
 สุวาคตฺนเต มหาราช      อโถ เต อทฺราคตํ  
 อิสฺสโรสิ อญฺปฺโต      ยํ อิตฺถิ ปเวทย ๑  
 ตินฺทกานิ ปิยาลานิ      มชฺชเก กาสุมาริโย  
 ผลานิ ชุทฺทกปฺปานิ      ภูช ราช วรํ วรํ ๑  
 อิทฺปิ ปานิยํ สีตํ      อภตํ คิริคพฺพรา  
 ตโต ปิว มหาราช      สเจ ตฺวํ อภิกงฺขสิ ๑  
 อรญฺณํ อญฺฉาย คตา      เย อสฺมี ปริจารกา  
 สยํ อญฺฉาย คณฺหโเวห      หตฺถา เม นตฺถิ ทาทเว ๑
- [๒๑๕๙] ภาทโก วตายํ ปกฺขี      ทิโซ ปรมชฺชมิโก  
 อเถโส อิตโร ปกฺขี      สุโว ลุทฺทานิ ภาสติ ๑  
 เอตํ หนถ พนฺธถ      มา โว มุญฺจิตฺถ ชีวิตํ  
 อิจฺเจวํ วิลปนฺตสฺส      โสตฺถี<sup>๓</sup> ปตฺโตสฺมิ อสฺสํ ๑
- [๒๑๕๐] ภาตโรสฺสม มหาราช      โสทฺริยา เอกมาตฺตุกา  
 เอกรฺกฺขสฺมิ สํวฑฺฒา      นานาเขตตคตา อุโภา ๑  
 สุตฺติคฺคฺมุโพ จ โจรานํ      อหญฺจ อีสินํ อิท  
 อสตํ โส สตํ อหํ      เตเน ชฺมเมเน โน วินา ๑

๑ ม. ชีวิตํ ๑

๒ ม. โลหิตตฺถญฺทโก ๑

๓ ม. โสตฺถี ๑

- [๒๑๕๑] ยตถ วโร จ พนโร จ นิกติ วณจนานิ จ  
 อาโลปา สหสาการา ตานิ โส ตตถ ลิกขติ ฯ  
 อธิ สจจณจ ฐมโม จ อหีส่า ลัยโม ทโม  
 อาสนุทททายีนั องเก วทุโธสมิ ภารต<sup>๑</sup> ฯ
- [๒๑๕๒] ยं ยं หิ ราช ราชติ สนตं वा ยथि वा อลं  
 สีลวนตं วิสีลं वा วลं ตสเสว คจจติ ฯ  
 ยาทิสั กुरुเต มิตตं ยาทิสณจูปเสวต<sup>๒</sup>  
 โสปี ตาทิสโก โหติ สหวาโสปี<sup>๓</sup> ตาทิสो ฯ  
 เสวमानเ เสวमानं สมมุจ्जโจ สมมุสั ปรั  
 สโร พุจ्जโจ<sup>๔</sup> กลาปัว อลิตตมุปลิมปติ ฯ  
 อุปลิมปภยา<sup>๕</sup> ธีโร เหว ปापสขา ลिया  
 ปุติมจจัน กุสคเคน โย นโร อุปนยหติ  
 กุสาปี ปุติ<sup>๖</sup> วายนติ เอวံ พาลูปเสวนา ฯ  
 ตครว<sup>๗</sup> ปลาเสน โย นโร อุปนยหติ  
 ปตตاپิ สุรกี<sup>๘</sup> วายนติ เอวံ ธีรูปเสวนา  
 ตสมา ปลาสปุจ्जสเสว<sup>๙</sup> ฅตวา สมปากมตตโน  
 อสนเต นูปเสเวย<sup>๑๐</sup> สนเต เสเวยย ปณทิต  
 อสนโต นiryं เนนติ สนโต ปาเปนติ สุกคตินติ ฯ

สวดตีคุมพชาตกั สวดตมံ ฯ

๑ ม. ภารต ฯ ๒ ม. ยทิสั จูปเสวติ ฯ ๓ ม. สหวาโส หิ ฯ ๔ ม. ทิทโร ฯ  
 ๕ ม. อุปเลภยา ฯ ๖ ลี. ย. ปุตี ฯ ๗ ม. ตครณจ ฯ ๘ ม. สุรกี ฯ  
 ๙ ม. ปตตปุจ्จสเสว ฯ ๑๐ ม. โนปเสเวย ฯ

## ๘ ภลลาตียชาตกำ

- [๒๑๕๓] ภลลาตียโย<sup>๑</sup> นาม อโหสิ ราชา  
 รฆุจัม ปหาย มิคว อจาริส  
 อคมา คิริวรํ คนุชมาทนํ  
 สุปฺพิตํ กิปฺริสานุจิจฺฉนํ ๑  
 สาสุรสงฺฆมฺจ<sup>๒</sup> นิสฺเรยิตฺวา  
 ฐนุกลาปมฺจ โส นิกฺขิปิตฺวา  
 อฺปาคมิ วจนํ วตฺตกาโม  
 ยตฺถมฺหิตา กิปฺริสา อหฺลํ ๑  
 หิมจฺจเย เหมวตฺยา ติเร  
 กิมิตฺถมฺหิตา มนฺตยโวห อภินฺทํ  
 ปฺจุฉามิ โว มานุสเทหฺวณฺเณ  
 กถํ โว ชานนฺติ มนุสฺสโลเก ๑
- [๒๑๕๔] มลฺลคิริ ปณฺฑรํ ติกฺกุ  
 สีสฺโตทกา<sup>๓</sup> อณฺวิจราม นชฺไซ  
 มิกา มนุสฺสว นินฺทาสวณฺณ  
 ชานนฺติ โน กิปฺริสาติ ลุทฺท ๑
- [๒๑๕๕] สุกิจฺฉรูปฺ ปรีทเวยโวห  
 อาลิ่งคิโต จาลิ ปิโย ปิยา  
 ปฺจุฉามิ โว มานุสเทหฺวณฺเณ  
 กิมิตฺ วเน โรทถ อปฺปตีตา ๑  
 สุกิจฺฉรูปฺ ปรีทเวยโวห  
 อาลิ่งคิโต จาลิ ปิโย ปิยา

๑ ส. ย. ภลลาตียโย ๑

๒ ม. สาสุรสงฺฆมฺจ ๑

๓ ส. ย. สีสฺโตทกา ๑

ปุจฉามิ โว มานุสเทหวนฺเณ  
 กิมิธ วเน วิลปถ อปฺปตีตา ฯ  
 สุกิจฺจรูปฺ ปรีทเวยฺวโห  
 อาลิ่งคิโต จาลิ ปิโย ปิยาย  
 ปุจฉามิ โว มานุสเทหวนฺเณ  
 กิมิธ วเน โสจถ อปฺปตีตา ฯ

[๒๑๕๖]

มเยกรตฺตํ<sup>๑</sup> วิปฺปวสิมฺห ลุทฺท  
 อกามกา อณฺณมณฺณํ สฺรณฺดา  
 ตเมกรตฺตํ<sup>๒</sup> อณฺตปฺปมาณา  
 โสจาม สา รตฺติ ปุณฺ<sup>๓</sup> น เหสฺสติ ฯ

[๒๑๕๗]

ยเมกรตฺตํ<sup>๔</sup> อณฺตปฺปเถตํ  
 ธนฺว หนฺจํ ปิตฺรณฺจ<sup>๕</sup> เปตํ  
 ปุจฉามิ โว มานุสเทหวนฺเณ  
 กถํ วินาวาสมกปฺปยิตฺถ ฯ

[๒๑๕๘]

ยมิมํ นที ปสฺสลิ ลีฬฺโสตํ  
 นานาทุมฺจฉาหนฺ เสฺลกุลฺ<sup>๖</sup>  
 ตํ เม ปิโย อุตฺตริ วสฺสกาเล  
 มมณฺจ มณฺเณ<sup>๗</sup> อณฺพนฺธตีติ ฯ  
 อหณฺจ องฺโกลกโมจินามิ  
 อธิมฺตฺตกํ สตฺตลียะธิกณฺจ  
 ปิโย จ เม เหหิติ มาลภารี  
 อหณฺจ นํ มาลินี<sup>๘</sup> อชฺฌเปสฺสํ ฯ  
 อหณฺจจิหํ กุรวกํ โอจินามิ

๑,๒,๔ ย. ... รตฺตี ฯ                      ๓ ม. ปุณฺ ฯ                      ๕ ม. ปิตฺรํ ว ฯ

๖ ลี. ย. ทุมฺจฉาหนฺ เสฺลกุลฺ, ม. ... ทุมฺจฉาหนฺ ฯ                      ๗ ม. มณฺณํ ฯ

๘ ม. มาลินี ฯ                      เหวมฺปริปิ ฯ



อุทฺทาลกา ปาตลฺลิสฺสินฺธุวาริตา<sup>๑</sup>  
 ปิโย จ เม เหหิตฺติ มาลภาวํ  
 อหณฺจ นํ มาลินิ อชฺฌเปสฺสํ ๑  
 อหณฺจ สาละสฺส สฺสฺสฺสฺสฺส  
 โอเจยฺย ปุปฺพานิ กโรมิ มาลํ  
 ปิโย จ เม เหหิตฺติ มาลภาวํ  
 อหณฺจ นํ มาลินิ อชฺฌเปสฺสํ ๑  
 อหณฺจ สาละสฺส สฺสฺสฺสฺสฺส  
 โอเจยฺย ปุปฺพานิ กโรมิ ภาวํ  
 อหณฺจ โน เหหิตฺติ สนฺถรตฺถํ  
 ยตฺถชฺชํ<sup>๒</sup> วิหริสฺสาม<sup>๓</sup> รตฺถํ ๑  
 อหณฺจ โช อคฺคฺล<sup>๔</sup> จนฺทหนณฺจ  
 สิลาย ปีสามิ ปมตฺตรูปา  
 ปิโย จ เม เหหิตฺติ โรลิตงฺโค  
 อหณฺจ นํ โรลิตา อชฺฌเปสฺสํ  
 อถาคมา สลิลํ สีมฺโสตํ  
 นุทํ สาเล สลลเ กณฺณิกาเร  
 อาปุรเ<sup>๕</sup> เตน มุหุตฺตเกน  
 สายํ นที อาสิ มยา สฺสฺสฺสฺสฺส ๑  
 อุโฆสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส  
 สมฺปสฺสสนฺตา อุภโย อณฺณมณฺณ  
 สกฺกิปิ โรทาม สกฺกิ หสาม  
 กิจฺเจเน โน อคมา สมฺพริ<sup>๖</sup> สา ๑

๑ ม. ปาฏลิสฺสินฺธุวาริกา ๑

๒ ส. ย. ยถชฺชํ ๑

๓ ย. วิหริสฺสาม ๑

๔ ม. อคฺคฺล, ย. อคฺคฺล ๑

๕ ม. อาปุรเ ๑

๖ ม. อถาคมา สํวริ ๑

- ปาโต จ<sup>๑</sup> โข อุคคเต สุริยมหิ  
 จตุกั นที อุตฺตริยาน ลุท  
 อาลึงคิยา อณณมณณัม มยํ อุโ  
 สกัปี โรหาม สกั หสาม ฯ  
 ตีหุณกั สตุต สตานิ ลุท  
 ยมิธ มยํ วิปฺปวสิมฺห ปุพฺเพ  
 วสุเสกิม<sup>๒</sup> ชีวิตํ ภูมิपाल  
 โภเนธ กนฺตาย วินา วเสยฺย ฯ  
 [๒๑๕๙] อายุญจ โว กิวดโก นุ สมม  
 สเจปี ชานาถ วเทถ อายุ  
 อนุสฺสวา วุทฺธมโต อาคมา วา  
 อกฺขาถ เม ตํ อวิกมฺปรมาณา ฯ  
 [๒๑๖๐] อายุญจ โน วสุสสฺหสฺส<sup>๓</sup> ลุท  
 น จนฺตรา ปาปโก อตฺถิ โรโค  
 อปฺปว ทุกฺขั สฺขเมว ภียโย  
 อวีตราคา วิชฺหาม ชีวิตํ ฯ  
 [๒๑๖๑] อิทฺถจ สุตฺวาน อมานุसानํ  
 ภลฺลาติโย อิตฺตรํ ชีวิตนฺติ  
 นีวตฺตถ น มิควํ อจริ  
 อทาสี ทานานิ อภฺยชิ โภเค ฯ  
 [๒๑๖๒] อิทฺถจ สุตฺวาน อมานุसानํ  
 สมฺโมทถ มา กลหํ อกตฺถ  
 มา โว ตปฺปิ<sup>๔</sup> อตฺตกมฺมาปรวโ  
 ยถาปิ เต กัปฺปฺริเสกรตฺตํ ฯ

๑ ม. ปาโต ว ฯ

๒ สී. ย. วเสกิม ฯ

๓ ม. วสุสสฺหสฺส ฯ

๔ ม. ตปปี ฯ

อิทฺถจ สุตฺวาน อมานุสฺสานํ  
 สมฺมอฺเทถ มา วิวาทํ อกตฺถ  
 มา โว ตปฺปิ<sup>๑</sup> อตฺตกมฺมาปฺราโธ  
 ยถาปิ เต ก็ปฺริเสกฺรตฺตํ ๑  
 [๒๑๖๓] วิวิท<sup>๒</sup> อธิมฺนา สฺสฺโณมฺหํ  
 วจนปถํ วต อตฺถสณฺหิตํ  
 มุญฺจ<sup>๓</sup> คิริ นฺทุเสว เม ทรํ  
 สมณฺ สฺสฺชาวห ชีว เม จิรฺนฺติ ๑  
 ภาลฺลาตฺยชาตํ อฏฺฐมํ ๑

### ๔ โสมนสฺสชาตํ

[๒๑๖๔] โโก ตํ หีสฺติ เหเจติ  
 ก็ ทุมฺมโน โสจฺสิ อปฺปตีโต  
 กสฺสชฺช มาตาปิตโร รุหนฺตฺตุ  
 กฺวชฺช เสตฺตุ นิหโต ปจฺพยา ๑  
 [๒๑๖๕] ตฺถุจฺจิสฺสิมิ เทว ตว ทสฺสเนน  
 จิรฺสฺสํ ปสฺสํมิ ตํ ญฺมิपाल  
 อหีสฺสโก เรณฺมฺนฺนฺวิสฺส  
 ปฺตฺเตน เต เหจฺยิตฺตฺสฺมิ เทว ๑  
 [๒๑๖๖] อายนฺตฺตุ โทวาริกา ชคฺคพฺนฺธา  
 กาสาวียา ยนฺตฺตุ อนฺเตปฺรฺนฺตํ  
 หนฺตฺวาน ตํ โสมนสฺสํ กุมารํ  
 เณตฺวาน สีสํ วรฺมาหฺรฺนฺตฺตุ ๑

๑ ม. ตปี ๑

๒ ม. วิวิท ๑

๓ ส. ย. มุญจ ๑

เปลลิตา ราชีโน หุตตา กุมารัง เอตทพรวุ  
 อีสสรณ วิติณโณลลิวรํ ปตฺตโตลลิวรํ ขตฺตติย ๑

ส ราชปุตฺตโต ปริเทวยนฺโต  
 ทสฺงคฺคูลี อณฺชลลิวรํ ปคฺคเหตฺวา  
 อหํปิ อิจฺฉามิ ชนินฺท ทฏฺฐํ  
 ชีวํ มํ เนตฺวา<sup>๑</sup> ปฏฺฐิตสฺสเยถ ๑

ตสฺส ตํ วจฺนํ สุตฺวา รณฺโณ ปุตฺตํ อทสฺสยฺ  
 ปุตฺตโต จ ปิตฺรํ ทิสฺวา หุรฺโตวชฺชมฺภาสถ ๑

อาคจฺฉุํ โทวาริกา ขคฺคพนฺธา  
 กาสาวียา หนตฺตุ<sup>๒</sup> มมํ ชนินฺท  
 อกฺขาหิ เม ปุจฺฉิตฺโต เอตมตฺถํ  
 อปฺราโธ โโกนฺธ มมชฺช อตฺถิ ๑

[๒๑๖๗]

สายนฺจ ปาโต อุกํ สชชาติ  
 อคฺคิ สทา ปริจฺรตฺตปฺมตฺโต  
 ตํ ตาทิสํ สยฺตํ พฺรหฺมจาริ  
 ตสฺมา ตฺวํ พฺรหฺมิลิ คหปฺปตีติ ๑

[๒๑๖๘]

ตาลา จ มฺูลา จ ผลา จ เทว  
 ปฺริคฺคหา วิวิธา สนฺติมสฺส  
 เต รกฺขติ โคปยตฺตปฺมตฺโต  
 ๑ตสฺมา อหํ พฺรหฺมิลิ คหปฺปตีติ<sup>๓</sup> ๑

[๒๑๖๙]

สจฺจํ โข เอตํ วทสิ กุมาร  
 ปฺริคฺคหา วิวิธา สนฺติมสฺส  
 เต รกฺขติ โคปยตฺตปฺมตฺโต

[๔] พฺรหฺมโณ คหปติ เตน โหติ ๑

๑ ลี. ย. ชีวํ ปเนตฺวา ๑ ๒ ม. หนตฺตุ ๑ ๓-๓ ลี. ย. พฺรหฺมโณ คหปติ เตน โหติ ๑  
 ๔ ม. เอตฺถนฺตเร สาทิ ทิสฺสติ ๑

- [๒๑๗๐] สฺถนนฺตํ มยฺหํ ปริสา สฺมาคตา  
 สเนคมา ชานปทา จ สพฺเพ  
 พาลายํ พาลสฺส วโจ นิสมฺม  
 อเหตุนา ฆาตยเต มํ ชนินฺโท ฯ
- [๒๑๗๑] ทพฺพหฺสฺมิ มฺลเ วิสเต วิรุพฺเพ  
 ทฺนฺนิกฺขโย เวพฺุ ปสาชชาโต  
 วนฺทามิ ปาทานิ ตว ชนินฺท  
 อนุชาน มํ ปพฺพชิสฺสํ ทเว ฯ
- [๒๑๗๒] ภูฏชสฺส โภเค วิปฺลเ กุมาร  
 สพฺพญจ เต อีสฺสรียํ ททามิ  
 อชฺเชว ตวํ กุรฺนํ โหติ ราชา  
 มา ปพฺพชิ ปพฺพชฺชา หิ ทฺกฺขา ฯ
- [๒๑๗๓] กิณฺนุชฺช ทเว ตวมตฺถิ โภคา  
 ปฺพเวหํ ทเวโลเก รมิสฺสํ  
 รฺุเปหิ สทฺเทหิ อโถ รเสหิ  
 คนฺเชหิ ผลเสหิ มโนรเมหิ ฯ  
 ภูตฺตา จ เม โภคา ติวสฺมี ทเว  
 ปริวาริโต อจฺจราสฺ<sup>๑</sup> คณฺเ  
 ตฺวญจ พาลํ ปฺรเนยฺยํ วิทิตฺวา  
 น ตาทิสเ ราชกุเล วเสยฺยํ ฯ
- [๒๑๗๔] สจฺาหํ พาลเ ปฺรเนยฺโย อสฺมิ  
 เอกาปรารฺถํ ขม ปฺตฺต มยฺหํ  
 ปฺนปิ เจ เอทิสกํ ภาเวยฺย  
 ยถามตฺถี โสมนสฺส กโรหิ ฯ

๑ ม. อจฺจรานํ ฯ

[๒๑๗๕] อนิสम्मม กตํ กम्मํ      อนวตถาย จินฺติตํ  
 เกสชฺชสฺเสว เวภงฺโค      วิปาโก โหติ ปาปโก ๑  
 นิสम्मม จ กตํ กम्मํ      สมฺมาวตถาย จินฺติตํ  
 เกสชฺชสฺเสว สมฺปตฺติ      วิปาโก โหติ ภาทรโก ๑  
 อลโส คิหิ กามโภคิ น สาธุ  
 อสณฺณโต ปพฺพชิตฺโต น สาธุ  
 ราชา น สาธุ อนิสम्मการี  
 โย ปณฺหิตฺโต โภชนํ ตํ น สาธุ ๑  
 นิสम्मม ขตฺติโย กยิรา      นานิสम्मม ทิสฺมปติ  
 นิสम्मการิโน ราช      ยโส กิตฺติ จ วฑฺฒติ ๑  
 นิสम्मม ทนฺตํ ปณฺเหยยย อิสฺสรโ  
 เวคา กตํ ตปฺปติ ภูมิปาล  
 สมฺมาปณฺธิ จ นรสฺส อตฺถา  
 อนานฺตปฺปา เต ภวนฺติ ปจฺฉา ๑  
 อนานฺตปฺปานิ หิ เย กโรนฺติ  
 วิภชฺช กมฺมายตนาหิ โลเก  
 วิญฺญปฺสตฺถานิ สฺขุทฺรยานิ  
 ภวนฺติ พุทฺธานฺมตานิ<sup>๑</sup> ตานิ ๑  
 อาคจฺฉุ โทวาริกา ขคฺคพฺนธา  
 กาสาเวยา หนฺตฺ<sup>๒</sup> มมํ ชนินฺท  
 มาตุ จ องฺกสฺมิหํ นิลินฺโน  
 อากขฺตฺมิโต สหสา เตหิ เทว ๑  
 กญฺจํ หิ สมฺพาทํ สฺกิจฺฉํ ปตฺโต  
 มธฺรํ ปิย<sup>๓</sup> ชีวิตํ ลหฺธํ ราช

๑ ลี. ย. วฑฺฒานฺมตานิ ๑

๒ ม. หนฺตฺ ๑

๓ ม. มธฺรรมฺปิ ยํ ๑

- กิจฺเณหาหํ อชฺช วธาย มุตฺโต  
 ปพฺพชฺชเมวาภิมโนหฺมสฺมิ ฯ
- [๒๑๗๖] ปุตฺโต ตวายํ ตฺรุโณ สฺฐมฺเม  
 อนุภมฺปกโ โสมนสฺโส กุมารโ  
 ตํ ยาจมาโน น ลภามิ สฺวชฺช<sup>๑</sup>  
 อรหฺลิ นํ ยาจิตเว ตฺวมฺปิ ฯ
- [๒๑๗๗] รมสฺสุ ภิกฺขาจฺริยาย ปุตฺต  
 นิสฺมม ฐมฺเมสุ ปรีพฺพชฺชสฺสุ  
 สพฺเพสุ ภูเตสุ นิธาย ทณฺฑํ  
 อนินฺทิตฺโต พฺรหฺมมฺเปหิ จานํ ฯ  
 อจฺฉริยรूप<sup>๒</sup> วต ยาทิสญฺจ  
 ทุกฺขิตํ มํ ทุกฺขาปยเส สฺฐมฺเม  
 ยาจสฺสุ ปุตฺตํ อิติ วุจฺจมานา  
 ภิชฺชโยว อุสฺสหายเส กุมารํ ฯ
- [๒๑๗๘] เย วิปฺปมฺุตฺตา อนวชฺชโภชฺชิโน  
 ปรีนิพฺพุตา โลกมิมํ จรฺนติ  
 ตมฺริยมคฺคํ ปฏฺฐิปชฺชมานํ  
 น อุสฺสเห วารยิตฺุํ กุมารํ ฯ
- [๒๑๗๙] อทฺธา หเว เสวิตพฺพา สฺปณฺณา  
 พฺหุสฺสุตา เย พฺหุจฺฉานจฺินฺตฺิโน  
 เยสಾಯํ สฺตุวาน สฺสุภาลิตานิ  
 อปฺโปสฺสุกฺกา วีตโลกา สฺฐมฺมาติ ฯ  
 โสมนสฺสชาตํ นวมํ ฯ

๑ ลี. ย. สชฺช ฯ

๒ ม. อจฺฉริยรูป ฯ

## ๑๐ จมเปยฺยชาตกำ

- [๒๑๘๐] กา นุ วิชฺชुरิวาภาลี โอสธี วีย ตารกา  
เทวตา นุลี คนฺธพพี น ตํ มณฺเฑามิ มาณุลี<sup>๑</sup> ฯ
- [๒๑๘๑] นมฺหิ เทวี น คนฺธพพี น มหาราช มาณุลี  
นาคกณฺเฑาสฺมิ ภทฺทนฺเต อตฺถณนฺมฺหิ อีชาคตา ฯ
- [๒๑๘๒] วิพฺพานตฺตจิตฺตา กุปิตินฺทริยาลี  
เนตฺเตเทหิ เต วาริคณา สวณฺติ  
กินฺเต นนฺนุจํ กิ ปน ปตฺถยานา  
อีชาคตา นาริ ตทิงฺฆม พฺรฺุหิ ฯ
- [๒๑๘๓] ยมฺคคเตไซ อฺุรโคติ จาหุ  
นาโคติ นํ อาหุ ชโน<sup>๒</sup> ชนินฺท  
ตมคคหิ ปฺุริโส ชีวิกตฺโต  
ตํ พนฺธนา มฺุญจ ปตี มเมโส ฯ
- [๒๑๘๔] กถนฺวຍํ พลวิริยฺุปปนฺโน  
หตฺถตฺถมาคจฺฉิ วนฺิพพกสฺส  
อกฺขาหิ เม นาคกณฺเฑ ตมตฺถํ  
กตํ วิชานมฺุ คหิตนาคํ ฯ
- [๒๑๘๕] นครปฺิ นาโค ภสฺมํ กเรยฺย  
ตถาหิ โส พลวิริยฺุปปนฺโน  
ธมฺมมฺุญจ นาโค อปจายมาโน  
ตสฺมา ปรกฺกมฺม ตโป กโรติ ฯ
- [๒๑๘๖] จาตฺุทฺทลีสี ปณฺณรลีสี<sup>๓</sup> จ ราช  
จตฺุปปเถ สมฺมตี นาคราชา

๑ ม. มาณุลี ฯ

๒ ม. ชนา ฯ

๓ ม. ปญจลีสี ฯ



ตมคคหี ปุริโส ชีวิกตฺโถ

ตํ พนฺธนา มุญจ ปตี มเมโส ๑

[๒๑๘๗] โสฬสิตฺถีสหสฺสานิ อามุตฺตมณิกฺกณฺฑล

วาริเคหสฺยา นารี ตาปี ตํ สรณํ คตา ๑

ธมฺเมน โมเจหิ อสาทเสน

คาเมน นิกฺเขน ควํ สเตน

โอสฺสฏฺฐกาโย อูรโค จราตุ

ปุณฺณตฺถิโก มุญจตุ พนฺธนสฺมา ๑

[๒๑๘๘] ธมฺเมน โมเจมิ อสาทเสน

คาเมน นิกฺเขน ควํ สเตน

โอสฺสฏฺฐกาโย อูรโค จราตุ

ปุณฺณตฺถิโก มุญจตุ พนฺธนสฺมา ๑

ทมฺมิ นิกฺขสฺตํ ลุทฺท ฐุลญจ มณิกฺกณฺฑลํ

จตุรฺสฺสญจ ปลลนฺกํ อุมฺมารปฺปฬสฺสนิภา<sup>๑</sup> ๑

เทว จ สาทิสฺสโย ภริยา อุสภญจ ควํ สตํ

โอสฺสฏฺฐกาโย อูรโค จราตุ

ปุณฺณตฺถิโก มุญจตุ พนฺธนสฺมา ๑

[๒๑๘๙] วินาปี ทานา ตว วจนํ ชนินฺห

มุญฺเจมุ นํ อูรคํ พนฺธนสฺมา

โอสฺสฏฺฐกาโย อูรโค จราตุ

ปุณฺณตฺถิโก มุญจตุ พนฺธนสฺมา ๑

[๒๑๙๐] มุตฺโต จมฺเปยฺยโก นาโค ราชานํ เอตทพฺพริ

นโม เต กาลิราชตฺถุ นโม เต กาลิวทฺถมน

อญฺชลี เต ปคฺคณฺหามิ ปสฺสเสยฺยํ เม นิเวสนํ ๑

๑ ม. อุมารปฺปฬสฺสนิภา ๑

- [๒๑๙๑] อทฐา ทิ ทุพพิสฺสสเมตมาหุ  
 ยํ มานุโส วิสฺสเส อมานุสมฺหิ  
 สเจ จ มํ ยาจลฺลิตฺถิ เอตมตฺถํ  
 ทกฺขเมมุ เต นาค นินเวสนานิ ฯ
- [๒๑๙๒] สเจปิ วาโต คิริมาวเหยย  
 จนฺโท จ สุริโย จ จมา ปเตยฺยํ  
 สพฺพา จ นชฺชโร ปฏฺฐิสฺสํ วชฺชยฺยํ  
 น เตววหํ ราช มุสา ภาณยฺยํ ฯ  
 นภํ พลลยฺย อุทฺธิ วิสฺสเส<sup>๑</sup>  
 สํวตฺเตยฺย<sup>๒</sup> ภูตฺตวา วสุณฺทวา  
 ลิลฺลจฺจโย เมรุ สมุลฺลมุพฺพเห<sup>๓</sup>  
 น เตววหํ ราช มุสา ภาณยฺยํ ฯ
- [๒๑๙๓] อทฐา ทิ ทุพพิสฺสสเมตมาหุ  
 ยํ มานุโส วิสฺสเส อมานุสมฺหิ  
 สเจ จ มํ ยาจลฺลิตฺถิ เอตมตฺถํ  
 ทกฺขเมมุ เต นาค นินเวสนานิ ฯ
- [๒๑๙๔] ตุมฺเห โขตฺถ โสรวิสฺสา อุพฺพารา  
 มหาเตชา ชิปฺปโกปี จ โทถ  
 มม การณ<sup>๔</sup> พนฺธนฺสุมมา ปมฺตฺโต  
 อรฺหฺลิตฺถิ โน ชานิตเว<sup>๕</sup> กตานิ ฯ
- [๒๑๙๕] โส ปจฺจตํ นิลเย โสรวฺรูป  
 มา กายิกํ สาทมลตฺถ กิณฺจ  
 เปฬาย พนฺโธ<sup>๖</sup> มรณํ อุเปตฺตุ  
 โย ตาทิสํ กมฺมกตํ น ชานเ ฯ

๑ ม. อุทฺธิปิ สฺสเส ฯ

๒ ม. สํวตฺตเย ฯ

๓ ม. สมุลฺลมุพฺเต ฯ

๔ ม. มํ การณ ฯ

๕ ลี. ชานิตาย, ม. ชานิตฺเต, ย. ชานิตเย ฯ

๖ ม. พนฺโธ ฯ

- [๒๑๙๖] สจฺจปฺปฏิญฺญา ตวเมส โหตุ  
 อุกฺโกธโน โหติ อญฺฺปนหาตี  
 สพฺพญจ เต นาคกุลํ สุปฺนณฺณา  
 อคฺคิวั คิมฺหาลุ<sup>๑</sup> วิวชฺชยฺนตุ ๑
- [๒๑๙๗] อญฺกมฺปสิ นาคกุลํ ชนินฺหา  
 มาตา ยถา สุปฺปियเมกปฺตตํ  
 อหฺมจ เต นาคกฺุเลน สทฺธิ  
 กาทามิ เวยฺยาวฎฺฐิกํ อุฬารํ ๑
- [๒๑๙๘] โยเชนฺตุ เว ราชฺรเถ สุจิตฺเต  
 กมฺโพชเก อสฺสเตร สุทฺนเต  
 นาคเ จ โยเชนฺตุ สุวณฺณกปฺปนเ  
 ทกฺเขมฺมุ นาคสฺส นินฺเวสนานิ ๑
- [๒๑๙๙] เภริ มฺุทิงฺคา ปณฺวา จ สงฺขา  
 อวชฺชยฺสิ อุกฺคเสนฺรณฺโณ  
 ปายาลิ ราชา พหุ โสภมาโน  
 ปฺุรกฺขโต นาริคนฺสส มชฺเฌ ๑
- [๒๒๐๐] สุวณฺณจิตฺตกํ ฎฺฐิมิ อทฺทกฺขิ กาลิวทฺธมฺโน  
 โสวณฺณมเย จ ปาสาทเ เวฬุริยผลกตฺถเต ๑  
 ส ราชา ปาวิลิ พุยมหํ จมฺเปยฺยสฺส นินฺเวสนํ  
 อาทิจฺจวณฺณสนฺนิภํ กํลิวชฺชูปฺภสฺสรํ ๑  
 นานารุกฺเขติ สณฺจนฺนํ นานาคนฺธสมฺมิตํ  
 โส ปาเวกฺขิ กาลิราชา จมฺเปยฺยสฺส นินฺเวสนํ ๑  
 ปวิฏฺฐสฺสมิ กาลิรณฺเฌ จมฺเปยฺยสฺส นินฺเวสนเ<sup>๒</sup>  
 ทิพฺพา ตฺุริยา<sup>๓</sup> ปวชฺชิสฺสุ นาคกณฺณา จ นจฺจิสฺสุ<sup>๔</sup> ๑

๑ ม. คิเมหลฺสุ ๑

๒ ม. นินฺเวสนํ ๑

๓ ม. ตฺุริยา ๑

๔ ส. ย. นจฺจยฺ ๑

[๒๒๐๑]

ตัม นาคกณฺญา จริตัม คณฺเณน  
 อนุวารุหิ กาลิราชา ปสนฺโน  
 นิสีหิ โสวณฺณมมฺหิ ปิเจ  
 สาปสฺสเย จนฺทนสารลิตฺเต ๕  
 โส ตตฺถ ภูตฺวา จ อโถ รमितฺวา  
 จมฺเปยฺยกัม กาลิราชา อโวจ  
 วิมานเสฏฺฐจฺฉานิ อิมานิ ตฺยหัม  
 อาทิจจวณฺณานิ ปภสฺสรานิ  
 เนตาทิสัม อตฺถิ มนุสฺสโลเก  
 กิมตฺถิยํ<sup>๑</sup> นาค ตโป กโรสิ ๕  
 ตา กมฺพุกาชฺฐรชฺชา สุวตฺถา  
 วณฺณงฺคฺฐี ตมฺพตฺถูปปฺนฺนา  
 ปคฺคยฺห ปาเยนฺติ อโนมวณฺณา  
 เนตาทิสัม อตฺถิ มนุสฺสโลเก  
 กิมตฺถิยํ นาค ตโป กโรสิ ๕  
 นชฺไช จ เตมา ปุณฺโหลมมจฺฉา  
 อาทาสกฺขนฺตาริฐฺหา สฺสูตฺถา  
 เนตาทิสัม อตฺถิ มนุสฺสโลเก  
 กิมตฺถิยํ นาค ตโป กโรสิ ๕  
 โกณฺจา มชฺฐฺรา ทิวียา จ หังสา  
 วคฺคฺสฺสฺรา โกกิลา สฺมปฺตฺนฺติ  
 เนตาทิสัม อตฺถิ มนุสฺสโลเก  
 กิมตฺถิยํ นาค ตโป กโรสิ ๕  
 อมฺพา จ สาลา ติลกา จ ชมฺพุโย  
 อุทฺทาลกา ปาณฺณลิโย จ ผุสฺสา

๑ ม. กี่ ปตฺถยํ ๕ เหวมฺปฺริปี ๕

เนตาทิสํ อตฺถิ มนุสฺสโลเก  
 กิमतฺถิยํ นาค ตโป กโรสิ ฯ  
 อีมา จ เต โปกฺขรณฺญา สมนฺตโต  
 ทิพฺยา จ คนฺธา สตตํ สมฺปวายนฺติ  
 เนตาทิสํ อตฺถิ มนุสฺสโลเก  
 กิमतฺถิยํ นาค ตโป กโรสิ ฯ

[๒๒๐๒]

น ปฺตฺตเหตุ น ฌนฺตสฺส เหตุ  
 น อายุโน จาปิ ชนินฺท เหตุ  
 มนุสฺสโยนี อภิปตฺถยาโน  
 ตสฺมา ปฺรกกมฺม ตโป กโรมิ ฯ

[๒๒๐๓]

ตฺวํ โลหิตกฺโข วิหตฺนตฺโร  
 อลงฺกโต กปฺปิตเกสฺมสฺสุ  
 สุโรสิโต โลหิตจฺนฺทเนน  
 คนฺธพฺพราชาว ทิสฺา ปฺภาสสิ ฯ  
 เทวิฑฺธิปตฺโตสิ มหฺนฺภาโว  
 สพฺเพหิ กาเมหิ สมนฺคิฏฺโต  
 ปฺจฺฉามิ ตํ นาคฺราเชตมตฺถํ  
 เสยฺโย อีโต เกน มนุสฺสโลโก ฯ

[๒๒๐๔]

ชนินฺท นาถณฺตฺร มนุสฺสโลกา  
 สฺุฑฺธิ ว สํวิชฺชติ สํยมฺ วา  
 อหฺมจฺ ลทฺธาน มนุสฺสโยนี  
 กามามิ ชาติมฺรณฺสฺส อนฺตํ ฯ

[๒๒๐๕]

อทฺธา หเว เสวิตพฺพา สปฺณฺญา  
 พหุสฺสุตา เย พหุจฺานจฺินฺตีโน  
 นาริโย จ ทิสฺวาน ตฺวณฺจ นาค  
 กาหามิ ปฺญณฺยานิ อนฺปฺปกาณิ ฯ

[๒๒๐๖] อทฐา หเว เสวิตพพา สปญญา  
 พหุสสุตา เย พหุจันจันตโน  
 นาริโย จ ทิสวาน มมญจ ราช  
 กโรหิ ปุณณานิ อนปฺปกานิ ฯ

[๒๒๐๗] อิทฺถจ เม ชาตฺตรูปํ ปหฺตํ  
 ราชิ สุวณฺณสฺส จ ตาลมตฺตทา  
 °อิโต หริตฺวา โสวณฺณฆฺรานิ การย  
 ฐปฺปิยสฺส จ ปาการํ กโรนฺตฺ° ฯ  
 มุตฺตทานญจ วาสสฺสทานิ ปญจ  
 เวฬุริยมิสฺसानิ อิโต หริตฺวา  
 อนฺเตปฺปุเร ฐมฺปิยํ สนฺถรณฺตฺ  
 นิฏฺกทฺตมา เหหิตฺติ นีรชา จ ฯ  
 เอตาทิสํ อวส ราชเสฏฺฐจ  
 วิมานเสฏฺฐจํ พหุ โสภมานํ  
 พาราณสี นครํ อิทฺธํ ฝิตํ  
 ราชญจ กโรหิ อโนมปญญาติ ฯ

จมฺเปยฺยชาตกั ทสมํ ฯ

### ๑๑ มหาปโลภานชาตกั

[๒๒๐๘] พุรฺหมโลกา จวิตวาน เหวปฺตฺโต มหิตฺติโก  
 รมโย ปฺตฺโต อุทฺปาติ สพฺพกามสมิตฺติสุ ฯ  
 กามา วา กามสญฺญา วา พุรฺหมโลกเ น วิชฺชติ  
 สุวาสุสุ ตาเยว สญฺญาย กามะหิ วิชฺชิตฺตจฺจณฺณ ฯ

๑-๑ ม. อิโต หริตฺวาน สุวณฺณฆฺรานิ กรสฺสุ ฐปฺปิยปาการํ กโรนฺตฺ ฯ



- [๒๒๑๕] ตีโรกุกุทุมหิ คายิตวา ฌานาการมฺหิ ปาวิลิ  
 พนฺธิตฺ<sup>๑</sup> อนุปุพฺพเพน อรณฺณมิมิ กุณฺชริ ๑
- [๒๒๑๖] ตสฺสา<sup>๒</sup> กามรลํ ฌตฺวา อีสฺสาธมฺโม อชายถ  
 อหเมว กามเม ภูณฺเชยฺยํ มา อณฺโณ ปุริโส อหุ ๑  
 ตโต อสี คเหตุวาน ปุริเส หนตฺตุํ อุกฺกมิ  
 อหเมเวโก ภูณฺชิสลํ มา อณฺโณ ปุริโส ลียา ๑
- [๒๒๑๗] ตโต ชานปทา สพฺเพ วิกฺกนฺทีสุ สมากตา  
 ปุตฺโต ตฺยายํ มหาราช ชนํ เหเจตฺยทฺสํ ๑
- [๒๒๑๘] ตณฺจ ราชานิวาเหลสิ<sup>๓</sup> สมฺหา รณฺญา จ<sup>๔</sup> ชตฺติโย  
 ยาวตา วิชิตา<sup>๕</sup> มยฺหํ น เต วตฺตพฺพ<sup>๖</sup> ตาวเท ๑
- [๒๒๑๙] ตโต โส ภริยมาทาย สมฺททํ อฺปสงฺกมิ  
 ปณฺณสาลํ กริตฺวาน วนํ อฺญฌาย ปาวิลิ ๑
- [๒๒๒๐] อถตฺถ อิลิ มาคณฺฉิ สมฺททมฺปฺรฺฐปริ  
 โส ตสฺส เคหํ ปาเวกฺขิ ฆตฺตกาเล อฺปฏฺฐิจิเต ๑
- [๒๒๒๑] ตณฺจ ภริยา ปโลภสิ ปสฺส ยาว สฺฐาทฺรณํ  
 จฺโต โส พฺรหฺมจฺริยมฺหา อิทฺธิยา ปฺริหายถ ๑
- [๒๒๒๒] ราชปุตฺโต จ อฺญฌาโต วนฺมฺมูลผลํ พหุ  
 สายํ กาเชน อาทาย อสฺสมํ อฺปสงฺกมิ ๑
- [๒๒๒๓] อิลิ จ ชตฺติยํ ทิสฺวา สมฺททํ อฺปสงฺกมิ  
 เวหายลํ คมิสฺสนฺติ ลีทเต โส มหณฺณเว ๑
- [๒๒๒๔] ชตฺติโย จ อิลี ทิสฺวา ลีทมานํ มหณฺณเว  
 ตสฺเสว อนุกมฺปาย อิมา คาถา อภาสถ ๑

๑ ม. พนฺธิ นํ ๑ ๒ ม. ตสฺส ๑ ๓ ม. วิวาเหลสิ ๑ ๔ ลี. ย. รณฺญาโต ๑  
 ๕ ม. วิชิตํ ๑ ๖ ลี. ย. วตฺตพฺพ ๑



- [๒๒๒๕] อภิขุชฺชมานเ วาริสฺมี      สยํ อาคมฺม อิทฺธิยา  
 มีสฺสึภาวิตฺติยา คนฺตฺวา      สํสึทฺติ มหณฺณเว ฯ  
 อาวกฺกฺขณึ มหามาया      พฺรหฺมจฺริยวิโกปนา  
 สึทฺตฺติ นํ วิทิตฺวาน      อารกา ปรีวชฺชเย ฯ  
 อนลา มุทฺตสมฺภาสา      ทุปฺปุรา ตา นทีสฺมา  
 สึทฺตฺติ นํ วิทิตฺวาน      อารกา ปรีวชฺชเย ฯ  
 ยํ เอตา อุปลฺเสวณฺติ      จนฺทสา वा ชเนน वा  
 ชาตเวทฺเว สณฺจานํ      ชิปฺปํ อนฺททฺตฺติ นํ ฯ
- [๒๒๒๖] ขตฺตฺยสฺส วโจ สุตฺวา      อิลิสฺส นินฺพิทเ<sup>๑</sup> อหุ  
 ลทฺธา โปราณกํ มคฺคํ      คจฺจเต โส วิหายสํ ฯ
- [๒๒๒๗] ขตฺตฺโย จ อิลี ทิสฺวา      คจฺจมานํ วิหายสํ  
 สํเวคํ อลภิ ทึโร      ปพฺพชฺชํ สมโรจยิ ฯ  
 ตโต โส ปพฺพชิตฺวาน      กามราคํ วิวราชยิ  
 กามราคํ วิวาเชตฺวา      พฺรหฺมโลกฺุปโค อหฺตฺติ ฯ

มหาปโลภนชาตํ เอกาทสมํ ฯ

## ๑๒ ปณฺจปณฺทิตชาตํ

- [๒๒๒๘] ปณฺจ ปณฺทิตา สฺมาคตา  
 ปโณห<sup>๒</sup> เม ปฏฺิภาติ ตํ สฺุณฺนาถ  
 นินฺทฺยิมตฺถํ ปสฺสียํ वा  
 กสฺเสวาวีกรฺเยย คฺุยฺหมตฺถํ ฯ
- [๒๒๒๙] ตฺวํ อาวีกโรหิ ภูมิปาล  
 ภตฺตฺตา ภาวโรหิ ตฺวํ วเทตํ

๑ ม. นินฺพิททา ฯ

๒ ม. ปณฺหา ฯ

- ตว ฉนฺทรุจฺฉิณี สมฺมลิตฺวา  
 อถ วกฺขณฺติ ชนินฺท ปณฺจ ตีรํ ฯ  
 [๒๒๓๐] ยา สีสฺวตีว อนนฺณเชยฺยา<sup>๑</sup>  
 ภตฺตฺว ฉนฺทวสาณฺคา ปิยา มนาปา  
 นินฺทียมตถํ ปสฺสียํ วา  
 ภริยาเยวํเรยฺย คฺยุหฺมตถํ ฯ  
 [๒๒๓๑] โย กิจฺจคตฺสส อตฺตฺรสฺส  
 สรณํ โหติ คติ ปฺรายนนฺจ  
 นินฺทียมตถํ ปสฺสียํ วา  
 สฺชินโน วาวิกรมฺเรยฺย คฺยุหฺมตถํ ฯ  
 [๒๒๓๒] โย<sup>๒</sup> เชฏฺโฐ อถ มชฺฌิมิโม กนิฏฺโฐ  
 โส<sup>๓</sup> เจ สีสฺสมาหิตฺโต จิตฺตฺโต  
 นินฺทียมตถํ ปสฺสียํ วา  
 ภตฺตฺวโน วาวิกรมฺเรยฺย คฺยุหฺมตถํ ฯ  
 [๒๒๓๓] โย เว ปิตุ หทยสฺส ปตฺถคฺกุ  
 อนฺุชาโต ปิตฺรํ อนนฺมปณฺโณ  
 นินฺทียมตถํ ปสฺสียํ วา  
 ปฺตฺตตฺสสาวิกรมฺเรยฺย คฺยุหฺมตถํ ฯ  
 [๒๒๓๔] มาตา ทวิปทชนินฺทเสฏฺฐจ  
 ยา นํ<sup>๔</sup> โปเสติ ฉนฺทสา ปิเยน  
 นินฺทียมตถํ ปสฺสียํ วา  
 มาตฺตฺยาวิกรมฺเรยฺย คฺยุหฺมตถํ ฯ  
 [๒๒๓๕] คฺยุหฺสฺส หิ คฺยุหฺเมว สาธุ  
 น หิ คฺยุหฺสฺส ปสฺตถฺมาวิกรมํ

๑ สี. ยฺ. อนนฺณเชยฺยา ฯ    ๒ ม. อยํ ปาโจ นตฺถิ ฯ    ๓ ม. โย ฯ  
 ๔ สี. ยฺ. โย ตํ ฯ

- อนิปนฺนตาย สหะยย ธีโร  
 นิปนฺนตฺโถว<sup>๑</sup> ยถาสุขํ ภณฺเวยย ๑
- [๒๒๓๖] กิ ตฺวํ วิมโนสิ ราชเสฏฺฐ  
 ทิปทินฺท<sup>๒</sup> วจนํ สุณฺนม เต ตํ<sup>๓</sup>  
 กิ จินฺตยมาโน ทุมฺมนฺสิ  
 น ทิ<sup>๔</sup> เทว อปราโช อตฺถิ มยฺหํ ๑
- [๒๒๓๗] ปณฺเฑห วชฺโณ มโหสฺสโร<sup>๕</sup>  
 อาณตฺโต เม วธาย ภูริปณฺโณ  
 ตํ จินฺตยมาโน ทุมฺมนฺสมิ  
 น ทิ เทว อปราโช อตฺถิ ตฺยฺหํ ๑
- [๒๒๓๘] อภิสทฺตฺตทานิ เอหิสิ  
 กิ สุตฺวา กิ สงฺกเต<sup>๖</sup> มโน เต  
 โโก เต กิมีวจ ภูริปณฺณ  
 อิงฺฆตํ<sup>๗</sup> วจนํ สุณฺนาม พฺรุหิ เม ตํ ๑
- [๒๒๓๙] ปณฺเฑห วชฺโณ มโหสฺสโร  
 ยทิ เต มนฺตยิตํ ชนินฺท ทิสํ  
 ภริยาย รโหคฺโต อสฺสิ  
 คฺยฺหํ ปาตฺกตํ สุตํ มเมตํ ๑
- [๒๒๔๐] ยํ สาลวนสมิ เสนโก  
 ปापกมฺมกาลี อสพฺภิรूप  
 สชินฺว รโหคฺโต อสฺสิ  
 คฺยฺหํ ปาตฺกตํ สุตํ มเมตํ ๑
- [๒๒๔๑] ปุกฺกุสฺปุริสฺส เต ชนินฺท

๑ ม. นิปนฺนโนว ๑    ๒ ม. ทฺวิปทชนินฺท ๑    ๓ ม. เมตํ ๑    ๔ ม. นฺน ๑  
 ๕ ม. มโหสฺสโรติ ๑    เวมฺบุรียิ ๑    ๖ ย. กิมาสงฺกเต ๑    ๗ ม. อิงฺฆ ตํ ๑

- ออุปมนโน โรโค อราชปตโต<sup>๑</sup>  
 ภาตว<sup>๒</sup> รโหโคโต อสลิ  
 คุยหิ ปาตูกตัม สุตัม มเมตัม ฯ  
 [๒๒๔๒] อาพาธโย อสพฐิรูป  
 กามินุโ<sup>๓</sup> นรเทเวณ ญญุโจ  
 ปุตตสส รโหโคโต อสลิ  
 คุยหิ ปาตูกตัม สุตัม มเมตัม ฯ  
 [๒๒๔๓] อญจวงกัม มณิรตนม อูฟารัม  
 สกุโก เต อททา ปิตามหสส  
 เทวินทสส คตัม ตทชช หตถัม  
 มาตุ จ รโหโคโต อสลิ  
 คุยหิ ปาตูกตัม สุตัม มเมตัม ฯ  
 [๒๒๔๔] คุยหสส หิ คุยหเมว สาธุ  
 น หิ คุยหสส ปสตถมาวิกมมัม  
 อนิปนพนตตาย สหะยย ธีโร  
 นิปนพนตโต<sup>๔</sup> ยถาสุขัม ภาณะยย ฯ  
 น คุยหมตถัม วิวเรยย รุกเขยย นัม ยถา นิธี  
 น หิ ปาตูกโต สาธุ คุโยห อตโต ปชานตา ฯ  
 ธิยา คุยหิ น สัสเสยย อมิตตสส จ ปณทิตโต  
 โย จามิเสน สัมฮีโร หทยตถเณ จ โย นโร  
 คุยหมตถมสมพุทฐัม สมนโพชยติ โย นโร  
 มนตภทภยา ตสส ทาสฏโตว ติตทิขติ ฯ  
 ยาวนโต ปุริสสสตถัม คุยหิ ชานนุติ มนุติณัม  
 ตาวนโต ตสส อูปเพคา ตสสมา คุยหิ น วิสสเช ฯ

๑ ม. อราชยุตโต ฯ      ๒ ส. ย. ภาตวจ, ม. ภาตถจ ฯ      ๓ ส. ย. กามินุโ ฯ  
 ๔ ม. นิปนพนโนว ฯ

วิวิจฺจ ภาเสยฺย ทิวา รหสฺสํ  
 รตฺถี คิริ นาทิเวลํ ปมุญฺเจ  
 อฺปฺสฺสฺสฺติกา หิ สฺสฺสฺสฺสฺติ มนฺตํ  
 ตสฺมา มนฺโต ชิปปมุเปติ เกทฺหนฺติ ฯ  
 ปญฺจปณฺฑิตชาตกั ทฺวาทสม์ ฯ

## ๑๓ หตฺถิปาลชาตกั

- [๒๒๔๕] จิรสฺสํ วต ปสฺสาม พฺราหฺมณํ เทวณฺณินํ  
 มหาชฺฌิ ฆาริธฺร<sup>๑</sup> ปงฺกทฺหนฺตํ รชสฺสิริ<sup>๒</sup> ฯ  
 จิรสฺสํ วต ปสฺสาม อีสึ ฐมฺมคฺเณ รตํ  
 กาสายวตฺถวสนํ วากจิริ<sup>๓</sup> ปริจฺจทํ<sup>๓</sup> ฯ  
 อาสนํ อุทกํ ปชฺชํ ปฏฺฐิคฺคณฺหาตุ โน ภวํ  
 อคฺฆเ ภวณฺตํ ปุจฺฉาม อคฺฆํ กุรฺตุ โน ภวํ ฯ
- [๒๒๔๖] อธิจฺจ เวเท ปริเยส วิตฺตํ  
 ปุตฺเต เคเห ตาท ปติจฺจฺเจตฺวา  
 คนฺธเ รเส ปจฺจนฺนุโกตฺว<sup>๓</sup> สพฺพํ  
 อรณฺณํ สาธุ มฺนิ โส ปสฺสโต ฯ
- [๒๒๔๗] เวทา น สจฺจา น จ วิตฺตลาโก  
 น ปุตฺตลาเกน ชฺรํ วิหนฺติ  
 คนฺธเ รเส มุจฺจนฺมาหุ สนฺโต  
 สกมฺมฺนา<sup>๔</sup> โหติ ผลุปปตฺติ ฯ

๑ ย. ภารธฺร<sup>๑</sup> ฯ      ๒ ม. ปฏฺฐิจฺจทํ<sup>๓</sup> ฯ      ๓ ม. ปจฺจนฺนุญฺย ฯ  
 ๔ ลี. ย. สกมฺมฺนา ฯ

- [๒๒๔๘]      อทุธา หิ สจจัม วจันํ ตเวตัม  
                   สกมมุนา<sup>๑</sup> โหติ ผลุปปตติ  
                   ชิตฺถนา จ มาตาปิตโร ตวยิเม<sup>๒</sup>  
                   ปสฺเสยฺยํ ตํ วสฺสสํ อโรคฺย<sup>๓</sup> ฯ
- [๒๒๔๙]      ยสฺสสฺสํ สกฺขี มรณฺน ราช  
                   ชราย มิตฺตี<sup>๔</sup> นรวิร เสฏฺฐ  
                   โย จาปิ ชณฺณา น มริสฺสํ กทาลิ  
                   ปสฺเสยฺยํ ตํ วสฺสสํ อโรคฺยํ ฯ  
                   ยถาปิ นาวํ ปุริโสทกมฺหิ  
                   เอเรติ เจนํ อุปนฺเนติ ตีรํ  
                   เอวปิ พฺยาธิ สตตํ ชรา จ  
                   อุปนฺเนติ มจฺจุวสฺมนตกสฺส<sup>๕</sup> ฯ
- [๒๒๕๐]      ปงฺโก จ กามา ปลิเป จ กามา  
                   มโนหฺรา ทุตฺตรา มจฺจุเชยฺยา  
                   เอตสฺมี ปงฺเก ปลิเป วิสฺนุหา<sup>๖</sup>  
                   หีนตฺตรูปา น ตรนฺติ ปารํ ฯ  
                   อຍံ ปุเร ลุทฺทมกาลี กมฺมํ  
                   สุวายํ คหิโต น หิ โมกฺขิโต เม  
                   โอรุณฺธิยา นํ ปริรฺกฺขิสฺสามิ  
                   มายํ ปุณฺ ลุทฺทมกาลี กมฺมํ ฯ
- [๒๒๕๑]      ควํ นนฺนํ ปุริโส ยถา วเน  
                   อเนวสฺติ ราช อปสฺสฺมาโน  
                   เอวํ นนฺนํ โย อสุกฺการิ มมตฺโต  
                   โสหํ กถํ น คเวเสยฺยํ ราช ฯ

๑ สี. ย. สกมมุนา ฯ ๒ สี. ตเวเม, ม. ตวิเม ฯ

๓ ม. ปสฺเสยฺยํ ตํ วสฺสสํ อโรคํ ฯ ๔ ม. เมตฺตี ฯ ๕ ม. มจฺจ ... ฯ

๖ ม. พยสนฺนา ฯ

- [๒๒๕๒] หิยโยติ หิยยติ โปโส ปเรติ ปริหายติ  
 อนาคตํ เนตมตฺถิตี ฌตฺวา  
 อุปฺปนฺนจฺจนฺทํ โโก ปนฺุเทยฺย ธีโร ฯ
- [๒๒๕๓] ปสฺสามิ โวหํ ทหรี กุมารี  
 มตฺตฺตฺยปมํ เกตกปฺปฺพเนตฺตํ  
 อภฺตฺวา<sup>๑</sup> โภเค ปจฺเม วยสฺมี  
 อาทาย มจฺจุ วชเต กุมารี ฯ  
 ยฺวา สฺซาโต สฺมุโข สฺทสฺสโน  
 สามี กุสฺสมฺภปริกิณฺณมสฺสุ  
 หิตฺวาน กาเม ปฏฺิคจฺจ<sup>๒</sup> เคหํ  
 อนุชาน มํ ปพฺพชิสฺสามิ เทว ฯ
- [๒๒๕๔] สาขาทิ รุกฺโข ลมเต สมณฺณํ  
 ปหีนสาขํ ปน ชาณฺุมหา  
 ปหีนปฺตฺตสฺส มมชฺช โภติ  
 วาเสฏฺฐิจิ ภิกฺขฺวาจฺริยาย กาลิ ฯ
- [๒๒๕๕] อสฺสมิ โภญฺจาว ยถา หิมจฺลเย  
 กตานิ<sup>๓</sup> ซาลานิ ปทาเลยฺย<sup>๔</sup> หํสา  
 คจฺจนฺติ ปฺตฺตา จ ปตี จ มยฺหํ  
 ส่าหิ กถํ นานฺวเช ปชานํ ฯ
- [๒๒๕๖] เอเต ภฺตฺวา วมิตฺวา จ ปกฺกมฺนฺติ วิหงฺคมา  
 เย จ ภฺตฺวา น วมิสฺสุ เต เม หตฺถิตฺถมาคตา ฯ  
 อวมิ พฺราหฺมโณ กามे โส ตฺวํ ปจฺจาวมิสฺสสิ  
 วนฺตาเท ปฺริโส ราช น โส<sup>๕</sup> โหติ ปสฺสิโย ฯ

๑ ม. อภฺตฺตฺโภเค ฯ      ๒ สී. ปฏฺิคจฺจ, ม. ปฏฺิภจฺจ ฯ      ๓ สී. ยฺ. กนฺตานิ ฯ  
 ๔ ม. ปทาลิย ฯ      ๕ สී. ยฺ. เต ฯ

- [๒๒๕๗] ปงเก จ ไปลํ ปลิเป พยสนนํ  
 พลี ยถา ทุพฺพลมฺหุชฺชเรยย  
 เอวมฺปิ มํ ตวํ อุทตาริ โภติ  
 ปณฺจาลิ คาถาหิ สุภาลิตาหิ ฯ
- [๒๒๕๘] อิทํ วตฺวา มหาราชา เอสูการิ ทิสฺมปติ  
 รฆฺจํ หิตฺวาน ปพฺพชฺชชิ นาโค เจตฺวาว พนฺธนํ ฯ
- [๒๒๕๙] ราชา จ ปพฺพชฺชมโรจยิตถ  
 รฆฺจํ ปหาย นรวิโรเสฏฺโฐ  
 ตวํปิ โน โหหิ ยถาว ราชา  
 อเมหฺหิ คตฺตฺตา อานุสาส รชฺชํ ฯ
- [๒๒๖๐] ราชา จ ปพฺพชฺชมโรจยิตถ  
 รฆฺจํ ปหาย นรวิโรเสฏฺโฐ  
 อหํปิ เอกา<sup>๑</sup> จริสฺสามิ โลเก  
 หิตฺวาน กามานิ มโนรมานิ ฯ  
 ราชา จ ปพฺพชฺชมโรจยิตถ  
 รฆฺจํ ปหาย นรวิโรเสฏฺโฐ  
 อหํปิ เอกา จริสฺสามิ โลเก  
 หิตฺวาน กามานิ ยถิตฺกานิ ฯ  
 อจฺเจนฺติ กาลา ตรยฺนฺติ รตฺติโย  
 วโยคฺคฺคา อณฺุพฺพํ ชนฺนฺติ  
 อหํปิ เอกา จริสฺสามิ โลเก  
 หิตฺวาน กามานิ มโนรมานิ ฯ  
 อจฺเจนฺติ กาลา ตรยฺนฺติ รตฺติโย  
 วโยคฺคฺคา อณฺุพฺพํ ชนฺนฺติ

---

๑ ลี. เอกาว ฯ เอวมฺปริปี ฯ



อหังปี เอกา จริสสามิ โลกเ  
 หิตวาน กามานิ ยโธธิกานิ ฯ  
 อจฺเจนฺติ กาลา ตฺรยฺนฺติ รตฺติโย  
 วยฺคฺฉนา อญฺปุพฺพํ ชนฺนฺติ  
 อหังปี เอกา จริสสามิ โลกเ  
 สีตฺติภฺจฺจา สพฺพมตฺติจฺจ สงฺกนฺติ ฯ  
 หตฺถิปาลชาตกั เทรสมั

### ๑๔ อโยธราชาทกั

- [๒๒๖๑] ยเมกรตฺตี ปจฺมํ คพฺเภ วสฺติ มาณโว  
 อพฺภุจฺจิตฺว โส ยาติ ส คจฺฉํ น นิวตฺตติ ฯ
- [๒๒๖๒] น ยฺชฺฉมมานา น พเลน วสฺสิตา  
 นรา น ชีรฺนฺติ น จาปี มียฺยเร  
 สพฺพญฺหิ<sup>๑</sup> ตํ ชาตฺติชฺรายฺปทฺตํ  
 ตมฺเม มตฺติ โหติ จรามิ ฌมฺมํ ฯ
- [๒๒๖๓] จตฺตฺรจฺฉินฺนี เสน<sup>๒</sup> สุภีสรูป  
 ชยฺนฺติ รญฺจฺฉาธิปตฺติ ปสฺยห  
 น มจฺจฺฉโน ชยฺติมฺมุสฺสฺสฺนฺติ  
 ตมฺเม มตฺติ โหติ จรามิ ฌมฺมํ ฯ
- [๒๒๖๔] หตฺถีหิ อสฺเสหิ รเถหิ ปตฺติหิ  
 ปรีวาริตา มุญฺจเร เอกจฺเจยฺยา  
 น มจฺจฺฉโน มุญฺจฺจิตฺมฺมุสฺสฺสฺนฺติ  
 ตมฺเม มตฺติ โหติ จรามิ ฌมฺมํ ฯ

๑ ม. สพฺพ หิหิ ฯ

๒ ม. เสนํ ฯ

- [๒๒๖๕] หตถิหิ อสเสหิ รเถหิ ปตฺติหิ  
 สฺฐรา ปภณฺชนฺติ ปชฺสยฺนฺติ  
 น มจฺจุโน ภณฺชิตฺตฺมฺสฺสหนฺติ  
 ตมฺเม มตี โหติ จรามิ ฌมฺมํ ฯ
- [๒๒๖๖] มตฺตา คชา ภินฺนคพา ปภินฺนา  
 นครานิ มทฺทหนฺติ ชนฺ หนฺนฺติ  
 น มจฺจุโน มทฺทิตฺตฺมฺสฺสหนฺติ  
 ตมฺเม มตี โหติ จรามิ ฌมฺมํ ฯ
- [๒๒๖๗] อีสฺสาสินฺ กตฺตตฺถาปิ วีรา<sup>๑</sup>  
 ทฺูเรปาทิ อกฺขณฺเวธินฺปิ  
 น มจฺจุโน วิชฺฌิตฺตฺมฺสฺสหนฺติ  
 ตมฺเม มตี โหติ จรามิ ฌมฺมํ ฯ
- [๒๒๖๘] สฺวานิ ชีเยนฺติ สเสลกานนา  
 สพฺพปี ต<sup>๒</sup> ชีเยติ ทิฆมนฺตรํ  
 สพฺพํ ทิ ต<sup>๓</sup> ภณฺชเร กาลปฺริยายํ  
 ตมฺเม มตี โหติ จรามิ ฌมฺมํ ฯ
- [๒๒๖๙] สพฺพเสสเมวํ ทิ นรฺีนราน<sup>๔</sup>  
 จลาจลํ ปาณฺภูเนธ ชีวิทํ  
 ปโฆว ฐตฺตสฺส ทฺูโมว กฺูลไซ  
 ตมฺเม มตี โหติ จรามิ ฌมฺมํ ฯ
- [๒๒๗๐] ทฺูมปฺผลาเนว ปตฺนฺติ มาถฺวา  
 ทฺูทรา จ วุฑฺฒา จ สรีรฺภาทา  
 นาริโย นรา มชฺฌิมฺปฺริสา จ  
 ตมฺเม มตี โหติ จรามิ ฌมฺมํ ฯ

๑ ลี. ย. ธีรา ฯ

๒,๓ ม. สพฺพํ ทิหํ ฯ

๔ ม. นรานนาริน, ย. นรานริน ฯ

- [๒๒๗๑] นายั วโย ตารกราชสนนโโก  
 ยทพุกตีตัม คตเมวทานิ ตัม  
 ชิดนุณสฺส หี นตฺถิ รตี กุโต สฺขัม  
 ตมฺเม มตี โหติ จรามิ ฌมมัม ฯ
- [๒๒๗๒] ยกฺขา ปิสัจจา อถวาปิ เปตา  
 กุปฺปิตา<sup>๑</sup> เต อสฺสสนฺหิติ มนุสฺสเส  
 น มจฺจุโน อสฺสสิตฺตมฺสฺสหนฺติ  
 ตมฺเม มตี โหติ จรามิ ฌมมัม ฯ
- [๒๒๗๓] ยกฺখে ปิสัจเจ อถวาปิ เปเต  
 กุปฺปิตฺเตปิ เต นิชฺฌปนํ กโรนฺติ  
 น มจฺจุโน นิชฺฌปนมฺสฺสหนฺติ<sup>๒</sup>  
 ตมฺเม มตี โหติ จรามิ ฌมมัม ฯ
- [๒๒๗๔] อปฺราธเก พุสฺสเก เหจฺเก จ  
 ราชานเ ทนฺนพฺนฺหิติ วิทิตฺวาน โสฬั  
 น มจฺจุโน ทนฺนทฺยิตฺตมฺสฺสหนฺติ<sup>๓</sup>  
 ตมฺเม มตี โหติ จรามิ ฌมมัม ฯ
- [๒๒๗๕] อปฺราธกา พุสฺสกา เหจฺกา จ  
 ลภานฺติ เต ราชานเ นิชฺฌเปตฺตัม  
 น มจฺจุโน นิชฺฌปนํ กโรนฺติ  
 ตมฺเม มตี โหติ จรามิ ฌมมัม ฯ
- [๒๒๗๖] น ชตฺตติโยปิ<sup>๔</sup> น จ พฺราหฺมโณปิ<sup>๕</sup>  
 น อพฺุฏฺมกา พลวา เตชวาปิ  
 น มจฺจุราชสฺส อเปกฺขมตฺถิ  
 ตมฺเม มตี โหติ จรามิ ฌมมัม ฯ

๑ ลี. ย. กุปิตาปี, ม. กุปิตาฯ

๒ ม. นิชฺฌปนํ กโรนฺติ ฯ

๓ ม. ทนฺนทฺยิตฺตมฺสฺสหนฺติ ฯ

๔,๕ ... ตี ฯ

- [๒๒๗๗] สี่หา จ พุยกุมา จ อโถปิ ทีปิโย  
 ปสยห ขาหนติ วิฆนุทมานัน  
 น มจจุโน ขาทิตุมุสสุสหนติ  
 ตมฺเม มตี โหติ จรามิ ฌมมํ ฯ
- [๒๒๗๘] มายาการา รงคมชฺเฒ กโรหิตา  
 โมหนติ จกฺขุณี ชนสฺส ตาวเท  
 น มจจุโน โมหยิตุมุสสุสหนติ  
 ตมฺเม มตี โหติ จรามิ ฌมมํ ฯ
- [๒๒๗๙] อาสีวิสา กุปฺปิตา อุคฺคเตชา  
 ทํสนฺติ มาเรณฺติปิ เต มนุสฺเส  
 น มจจุโน ทํลิตุมุสสุสหนติ  
 ตมฺเม มตี โหติ จรามิ ฌมมํ ฯ
- [๒๒๘๐] อาสีวิสา กุปฺปิตา ยํ ทํสนฺติ  
 ติกิจฺฉกา เตส วิสํ หนนฺติ  
 น มจจุโน ทญฺจวิสํ หนนฺติ  
 ตมฺเม มตี โหติ จรามิ ฌมมํ ฯ
- [๒๒๘๑] ฌมฺมนตฺรี เวตฺตรุโณ<sup>๑</sup> จ โภไซ  
 วิสานิ หนตฺวาน ภูชงฺคมานัน  
 สฺยุยฺหนฺติ เต กาลกตา ตเถว  
 ตมฺเม มตี โหติ จรามิ ฌมมํ ฯ
- [๒๒๘๒] วิชฺชาชฺรา โสรมชฺชียมานา  
 อทสฺสนัน โอสเชภิ วชฺนฺติ  
 น มจจุราชฺสฺส วชฺนฺติ อทสฺสนัน  
 ตมฺเม มตี โหติ จรามิ ฌมมํ ฯ

๑ สี่. ยฺ. เวตฺรณี, ม. เวตฺตรณี ฯ

[๒๒๘๓] ฌมโม่ หเว รกขติ ฌมมจารี  
 ฌมโม่ สุกฺคินฺโณ สุกฺขมาวหาติ  
 เอสาณิสฺโส ฌมเม สุกฺคินฺเณ  
 น ทุคฺคตี คจฺจติ ฌมมจารี ฯ

[๒๒๘๔] นหิ ฌมโม่ อฌมโม่ จ อุโภ สมวิปากิโน  
 อฌมโม่ นิริยํ เนติ ฌมโม่ ปาเปติ สุกฺคตินฺติ ฯ  
 อโยฆรชาตํ จุฑทสมํ ฯ

ตสฺสุทฺทานํ

มาตงฺค สมญฺุต สิวี สิริมนฺโต  
 โรหน หังส สตฺติคฺมุโพ ภาลฺลาตฺย  
 โสมนสฺส จมฺเปยฺย พุรหฺม ปญฺจ-  
 ปณฺทิต จิรฺสํวต อโยฆรชาติ ฯ

วีสตินิปาตํ นิฏฺฐิตํ ฯ

# ทีสตีนิปาตชาตกั

## ๑ กิจนทชาตกั

[๒๒๘๕]	กัจจนโท กิมธิปโปโย กี ปตถยาโน กี เอสั	เอโก สมมลิ ฌมมนิ เกน อตถเณน พุราหุณน ๑
[๒๒๘๖]	ยถา มหา วาริชโร ตถูปมံ อมพปกุกั ตัม วุยหมานัน โสเตน ปาณินิ นัน คเหตุวาน ตโต กทลิตตเตสุ สตถเณน นัน วิกขเปตวา โสหนัง อเปตทโร อสุสาทัง นาทิจจจามิ โสสิตวา นูน มรณัน อมพัง ยสุส ผลัง สาทัง ยมุทธี วุยหมานัน อกุขาตัง เต มยา สพพัง รมมัง ปติ นิสินโนสมิ ตถจ โข เมว อกุขาหิ กา วา ตวามลิ กลยาณินิ รูปปฏฐปปลมภูจิว <sup>๑</sup> ยา สนุติ นาริโย เทเวสุ ยา จ มนุสสุโลกสมิ รูเปเน เต สทิลี นตถิ	กุมภโภา สุปริณาหวา วณณคนุทธรสุตตมัม ๑ ทิสวานามลมหุณนิเม อคยาตนามาหริ ๑ นิกขิปิตวา สยัม อหัง ชุปปิปาสัง อหาสิ เม ๑ พยุหนตัมภูโต ทุกุชกขโม ผลเสวณเณสุ เกสุจิว ๑ ตัม มมัม อวาหิสสุตติ มธุรคัค มโนรมม ๑ อุททิสมา มหณณเว ยสุมา อุปวสามหัง ๑ ปุถุโลมายุตา ปุถุ อตตทานมปลายินิ ๑ กิสสุ วา ตวั สุมชุณนิเม พยุคสิวั คิริसानุชา ๑ เทวานัน ปริจาริกา รูเปเนนวาตติตถิโย ๑ เทวคณธพพมานุเส <sup>๒</sup>

๑ ม. รูปปฏฐปปลิมภูจิว ๑

๒ ม. เทเวสุ คณธพพมนุสสุโลก ๑

ปุณฺณจาลิ เม จารุบุพฺพงคิ พฺรหฺมิ นามญจ พนฺธเว ฯ  
 [๒๒๘๗] ยํ ตํวํ ปติ นิลินฺโนลฺลิตฺติ  
 สาหํ ภูสาลยา วุตฺถา  
 นานาหุมคณากิณฺณา  
 มเมว ปมุขา โหนฺติ  
 อโถ พหู วนโตทา  
 พหุกา นาคจิตฺโตทา  
 ตา อมฺพชฺมพุลพฺุชา  
 พหฺุณิ ผลชาตานิ  
 ยงฺกิณฺจิจิ อุกาโต ตีเร  
 อลฺลสยฺนตํ โสตฺส  
 เอตทญฺเอย เมธาวิ  
 มา โรจย อภิสงฺคํ  
 น วาหํ วทฺธมฺวํ มญฺเอย  
 อาเจยฺยมาโน ราชฺลิตฺติ  
 ตสฺส ชานนฺติ ปิตโร  
 เย จาปิ อิลโย โลก  
 อลฺลสยฺนเตปิ ชานนฺติ  
 [๒๒๘๘] เหวํ วิทิตฺวา วิหฺู สพฺพชฺมมํ  
 นิหฺุธฺสนํ จวนํ ชีวิทฺส  
 น จียตี ตสฺส นรฺสฺส ปาป  
 สเจ น เจเตติ วชฺาย ตสฺส ฯ  
 อิลิปฺุคสมญฺเอยาเต เหวํ โลกฺยา วิทิตา ปติ<sup>๔</sup>

๑ ม. นิปาตาลาจุหุมพรา ฯ ๒ ม. คนุทพพา จ ฯ ๓ ลี. ย. วทฺธมฺวตา ฯ  
 ๔ ม. สติ ฯ

อนริย์ ปริสมภาเส ปาปกมมัม ชิคีลลิตี ฯ  
 สเจ อหัม มริสสามิ ตีเร เต ปุณฺณสุสฺสเณ  
 อสฺสยนฺตัม อสิโลโก มยิ เปเต อากมิสฺสตี ฯ  
 ตสฺมาหิ ปापกัมมัม รกฺขสฺสุ จ<sup>๑</sup> สุมฺชฺฉิเม  
 มา ตว<sup>๒</sup> สพฺโพ ชโน ปจฺฉา ปกฺวฺกฺขาลิ มยิ<sup>๓</sup> มเต ฯ

[๒๒๘๙]

อณฺณาตเมตัม อวิสยหฺสาหิ  
 อตฺตทานมมฺพณฺจ ทหามิ เต ตัม  
 โย<sup>๔</sup> ทุจฺเจ กามคฺเณ ปหาย  
 สนฺตึณฺจ ธมฺมณฺจ อธิฏฺฐิตีติ ฯ  
 โย หิตฺวา ปุพฺพสณฺโณคํ ปจฺฉาสณฺโณชเน จิตฺ  
 อธมฺมณฺเจว จรตี ปาปณฺจสฺส ปวทฺธมฺมตี ฯ  
 เอหิ ตัม ปาปยิสฺสามิ กามํ อปฺโปสฺสุโก ภา  
 อฺพานยามิ สิตฺสุมิ วิหฺราหิ อณฺุสฺสุโก ฯ  
 ตัม ปุพฺพรสฺมตฺเตหิ วงฺกฺเคหิ<sup>๕</sup> อรินฺทม  
 โกณฺจา มยฺรรา ทิวียา โภยฺภูจิมฺชฺฉาลิยา<sup>๖</sup>  
 กฺุชิตา หังสฺปุเคภิ โภกิเลตฺถ ปิโพธเว ฯ  
 อมฺเพตฺถ วิปฺปฺสนฺคฺคา<sup>๗</sup> ปลาลชฺลสนฺนิภา  
 โภสมฺพสฺสพฺพานิปา<sup>๘</sup> ปกฺกตฺทาลวิธมฺพินเ ฯ

[๒๒๙๐]

มาลี ตีริฏฺฐิ กายูรี องฺคที จนฺทนฺสฺสโท<sup>๙</sup>  
 รตฺตี ตวํ ปริจาเรสิ ทิวา เวเทสิ เวทนํ ฯ  
 โสฬฺสิตฺถีสหฺสฺสานิ ยา เตมา ปริจาริกา  
 เอวํ มหฺทานุภาโวสิ อพฺภฺวโต โลมฺหังสโน ฯ

๑ ม. รกฺขสฺสเว ฯ ๒ ม. ตัม ฯ ๓ ส. ปกฺกฺขาลิ มยิ, ม. ปกฺกฺขายิ มยิ ฯ  
 ๔ ม. โส ฯ ๕ ม. วกฺกฺเคหิ ฯ ๖ ม. โภยฺภูจิมฺชฺฉาลิยา ฯ  
 ๗ ม. วิปฺปฺสชฺคฺคา ฯ ๘ ม. โภสมฺพสฺสพฺลา นีปา ฯ ๙ ส. จนฺทนฺสฺสโท ฯ





[๒๒๙๓]

น สปิภูมิโภ นปิ เตลภูมิโภ  
 น ผาณิตสัส น มธุสส ภูมิโภ  
 ภูมิภสส วชชานิ อนนปฺปกานิ  
 โทเส พหุ ภูมิภคเต สฺสนาถ ๑  
 คเลยฺย ยํ ปิตฺวา ปเต ปปาตํ  
 โสพมํ คุหํ จนฺทนิโยลิลลํ  
 พหุปี ภูณฺเชยฺย อโภชเนยฺย  
 ตสฺสา ปุณฺณํ ภูมิภมิมํ กิณฺนาถ ๑  
 ยํ ปิตฺวา<sup>๑</sup> จิตฺตสฺมี อเนสฺมาโน  
 อาหิณฺนฺทติ โคริว ภกฺขสฺสา<sup>๒</sup>  
 อนาถมาโน อุปคายติ นจฺจติ จ  
 ตสฺสา ปุณฺณํ ภูมิภมิมํ กิณฺนาถ ๑  
 ยํ เว ปิวิตฺวา อเจโลว นคฺโค  
 จเรยฺย คาเม วิสิขนฺตฺรานิ  
 สมนฺมุพฺพหิจิตฺโต อติเวลลสฺยา  
 ตสฺสา ปุณฺณํ ภูมิภมิมํ กิณฺนาถ ๑  
 ยํ ปิตฺวา อฏฺฐจาย ปเวธมาโน  
 สีสญฺจ พาหุญฺจ ปจาลยนฺโต  
 โส นจฺจติ ทารุภฺจฺจลโลว  
 ตสฺสา ปุณฺณํ ภูมิภมิมํ กิณฺนาถ ๑  
 ยํ เว ปิวิตฺวา อคฺคิทฺทฺธมา สยนฺติ  
 อโธ ลีคาเลหิปี ขาทิตาเส  
 พนฺธ<sup>๓</sup> วจนํ โภคชานิญฺจฺเยนฺติ  
 ตสฺสา ปุณฺณํ ภูมิภมิมํ กิณฺนาถ ๑

๑ ลี. ยํ เว ปิตฺวา, ม. ยํ ปิตฺว ๑ เอวมฺปิปริ ๑ ๒ ลี. ภกฺขสฺสา<sup>๒</sup> ๑ ๓ ม. วรํ ๑

ยั ปิตวา ภาเสยย อภาสเนยยั  
 สภายมาสีโน อเปตวตโต  
 สมมกขิโต วนุตคโต พยสนุโน  
 ตสสา ปุณฺณํ กุมภามิมํ กิณาถ ๑  
 ยั เว ปิตวา อุกกฏุโจ อวิลกฺโข  
 มเมว สพฺพา ปจฺวีติ มณฺเฑ<sup>๑</sup>  
 น เม สโม จาตุรฺนโตปิ ราชา  
 ตสสา ปุณฺณํ กุมภามิมํ กิณาถ ๑  
 มานาติมานา กลหานิ เปสฺสนิ  
 ทฺพฺพณฺณินิ นคฺคยินิ ปลายินิ  
 ไปราณรุตฺตทาน<sup>๒</sup> คตี นิเกโต  
 ตสสา ปุณฺณํ กุมภามิมํ กิณาถ ๑  
 อิทฺธานิ ฝิตานิ กุลานิ อสฺสุ  
 อเนกสาหสฺสธฺวานิ โลเก  
 อฺจฺฉินฺนทหายชฺชกฺตานิมาย  
 ตสสา ปุณฺณํ กุมภามิมํ กิณาถ ๑  
 ฌณฺณํ ฌนํ รชฺตํ ชาตฺรฺฐปํ  
 เชตฺตํ ควํ ยตฺถ วินาสยฺนฺติ  
 อฺจฺฉเนทฺธิ วิตฺตคตํ<sup>๓</sup> กุลานํ  
 ตสสา ปุณฺณํ กุมภามิมํ กิณาถ ๑  
 ยั เว ปิตวา ทิตฺตฺรฺฐไปว<sup>๔</sup> ไปโส  
 อกฺโกสฺติ ปิตรํ มาตฺรณฺจ  
 สฺสสุํปิ คณฺเฑหฺยย อโถปิ สฺสุหํ  
 ตสสา ปุณฺณํ กุมภามิมํ กิณาถ ๑

๑ ลี. มณฺเฑติ ๑

๒ ม. โจราน รุตฺตทาน ๑

๓ ม. วิตฺตวตํ ๑

๔ ลี. ทฺพฺพจฺฐไปว ๑

ยัม เว ปิตฺวา ทิตฺตฺรฺปาเว นารี  
 อุกฺโกสฺติ สฺสฺสุรํ สามิกญฺจ  
 ทาสฺมฺปิ คณฺเห ปริจาริกมฺปิ  
 ตสฺสา ปุณฺณํ กุมฺภามิมํ กิณฺหาถ ๑  
 ยัม เว<sup>๑</sup> ปิตฺวาน หนฺเหยย โปโส  
 ฌมฺเม จิตฺํ สมนฺํ พฺราหฺมณฺํ วา  
 คจฺเจ อปายํปิ ตโตนิทานํ  
 ตสฺสา ปุณฺณํ กุมฺภามิมํ กิณฺหาถ ๑  
 ยัม เว ปิตฺวา ทุจฺจริตํ จรฺนฺติ  
 กาเยน วาจา ย จ เจตฺสา จ  
 นิริยํ วชฺนฺติ ทุจฺจริตํ จริตฺวา  
 ตสฺสา ปุณฺณํ กุมฺภามิมํ กิณฺหาถ ๑  
 ยัม ยาจฺมานา น ลภฺนฺติ ปุพฺเพ  
 พหุํ หิริญฺฉํปิ ปริจฺจชฺนฺตา  
 โส ตํ ปิวิตฺวา อลิกํ ภณฺหาติ  
 ตสฺสา ปุณฺณํ กุมฺภามิมํ กิณฺหาถ ๑  
 ยัม เว ปิตฺวา เปสฺเน เปสฺสิยฺนฺโต  
 อจฺจาเยเก กรณฺเียมฺหิ ชาเต  
 อตฺถมฺปิ โส นปฺปชานาติ วุตฺโต  
 ตสฺสา ปุณฺณํ กุมฺภามิมํ กิณฺหาถ ๑  
 หิริมฺหาปิ อหิริกภาวํ  
 ปาตุํ กโรนฺติ มทนาย<sup>๒</sup> มตฺตา  
 ธีราปิ สฺนฺตา พหุํ ภณฺนฺติ  
 ตสฺสา ปุณฺณํ กุมฺภามิมํ กิณฺหาถ ๑

๑ ย. ยมฺจ ๑

๒ ย. มทฺธิราย ๑

ยัม เว ปิตวา เอกัญปา สยนุติ  
 อนาสกา ถนุทิลทุกุขเสยัม  
 ทุพพณณิยัม อายสกุญจฺเปนุติ  
 ตสฺสา ปุณฺณํ กุมภามิมํ กิณาท ๑  
 ยัม เว ปิตวา ปตฺตกขนฺธา สยนุติ  
 คาโว กุญฺหตาริว<sup>๑</sup> น ทิ วารุณิยา  
 เวโค นเรน สฺสฺสโหริว  
 ตสฺสา ปุณฺณํ กุมภามิมํ กิณาท ๑  
<sup>๒</sup>ยัม มนุสฺสา วิวชฺชนุติ สปปปี  
 โฆรวิสมิว ตํ โลเก วิสฺสมานํ  
 โก นโร ปาตุมฺรหติ<sup>๒</sup>  
<sup>๓</sup>ตสฺสา ปุณฺณํ กุมภามิมํ กิณาท<sup>๓</sup> ๑  
 ยัม เว ปิตวา อนุทธกเวณฺทปฺตฺตา  
 สมฺมทฺตีเร ปรีจารยฺนฺตา  
 อุกฺกมฺมํ มุสฺเลหณฺณมณฺณํ  
 ตสฺสา ปุณฺณํ กุมภามิมํ กิณาท ๑  
 ยัม เว ปิตวา ปุพฺพเทวา ปมตฺตา  
 ติทฺวา จุตา สฺสฺสตียา สฺมายา<sup>๔</sup>  
 ตํ ตาทิสํ มชฺชมิมํ นีรตฺถกํ  
 ชานํ มหาราช กถํ ปิเวยฺย ๑  
 นยิมสฺมิ กุมภสฺมี ทฺธิ [๕] มธฺ วา  
 เอวํ อภินฺวาย กิณาทิ ราช

๑ ม. กุญฺหตาว ๑

๒-๒ ม. ยัม มนุสฺสา วิวชฺชนุติ สปปปี โฆรวิสมิว  
 ตํ โลเก วิสฺสมานํ โก นโร ปาตุมฺรหติ ๑

๓-๓ ม. อิมฺ ปาจา นตฺถิ ๑ ๔ ม. สฺมายา ๑

๕ ม. เอตฺถนฺตเร วาสทฺโท ทิสฺสตี ๑

เหวณฺหิ มํ กุมฺภคตา มยา เต  
 อกฺขาตฺรूपิ ตว สพฺพมิตฺตา ฯ  
 [๒๒๙๔] น เม ปีตา วา อถวาปี มาตา  
 เอตาทีโส ยาทีสโก ตูว์ลี  
 หิตานุกมฺปิ ปรมตฺถกาโม  
 โสหํ กริสฺสํ วจันํ ตวชฺช ฯ  
 ทหามิ เต คามวราณี ปญจ  
 ทาสีสํ สตฺต ควํสทานิ  
 อาชณฺณยฺตุเต จ รเถ ทส อิมเ  
 อาจรีโย โหสิ มมตฺถกาโม ฯ  
 [๒๒๙๕] ตเวว ทาสีสํตมตฺถุ ราช  
 คามา จ คาโว จ ตเวว โหนฺตุ  
 อาชณฺณยฺตุตา จ รธา ตเวว  
 สกฺโกหฺมสมิ ติทฺธานมินฺโท ฯ  
 มํโสหนํ สปิปปายาส์<sup>๑</sup> ภูณฺช  
 ขาทสฺสุ จ ตูว์ มชฺฐมาสฺปุเว  
 เหวํ ตูว์ ฐมฺมรโต ชนินฺท  
 อนินฺทิตโต สคฺคฺมเปหิ จานนฺติ ฯ  
 กุมฺภชาตกำ พุติยํ ฯ

๑ ลี. สปิปปายญจ ฯ

## ๓ ชยหุทิสชาตกำ

- [๒๒๙๖] จิรสุลั วต เม อุทปาที อชช  
 ภกฺโข มหา สตฺตมิมภตฺตกาเล  
 กุโธลี โภ วาลี ตทิงฆ พฐุที  
 อาจิกฺข ชาตี วิทีโต ยถาลี ฯ
- [๒๒๙๗] ปณฺจาลราชา มิควํ ปวิญฺโฉ  
 ชยหุทิส นาม ยที สุโต เต  
 จรามิ กจฺฉานิ วณานิ จาหํ  
 ปสํหํ อิมํ ขาท มมชฺช มุญฺจ ฯ
- [๒๒๙๘] เสเนว ตวํ ปณฺธิ สยฺหมานโ  
 มเมส ภกฺโข ปสโท ยํ วเทสิ  
 ตํ ขาทิยาน ปสํหํ ชิมฺณณํ  
 ขาทิสลํ ปจฺฉา น วิลาปกาโล ฯ
- [๒๒๙๙] น จตฺถิ โมภกฺโข มม นิกฺกเยน<sup>๒</sup>  
 คนฺตวาน ปจฺจาคมนาย ปณฺเฑ  
 ตํ สงฺครํ พฺราหฺมณฺสปรฺพทาย  
 สจฺจานุรฺกฺชี ปฺนราวชิสลํ ฯ
- [๒๓๐๐] กิํ กम्मชาตํ อนฺุตปรฺเต ตม<sup>๓</sup>  
 ปตฺตํ สมีปํ มรณฺสส ราช  
 อาจิกฺข เม ตํ อปี สกฺกฺเณมุ  
 อนฺุชายิตฺตุํ อาคมนาย ปณฺเฑ ฯ
- [๒๓๐๑] กตา มยา พฺราหฺมณฺสส ธนาสา  
 ตํ สงฺครํ ปญฺฉิโหมกํ น มุตฺตํ

๑ ลี. ม. สสฺสมานโ ฯ ๒ ลี. วิกฺกเยน ฯ ๓ ม. ตวํ ฯ

- ตัม สงฺครัม พุราหฺมณสฺสปรปทาย  
 สจฺจานุรูกฺขี ปุณฺรารชิสฺสํ ๑  
 [๒๓๐๒] ยา เต กตฺตา พุราหฺมณสฺส ฌนาสา  
 ตัม สงฺครัม ปฏฺฐิมอกฺกัม น มุตฺตตัม  
 ตัม สงฺครัม พุราหฺมณสฺสปรปทาย  
 สจฺจานุรูกฺขี ปุณฺรารชสฺสํ ๑  
 [๒๓๐๓] มุตฺโตเต จ โส โปริสาทสฺส หตฺถา  
 คนฺตฺวา สกัม มนฺทิริ กามกามี  
 ตัม สงฺครัม พุราหฺมณสฺสปรปทาย  
 อามนฺตฺยึ ปุตฺตมลีนสฺสตฺตํ<sup>๑</sup> ๑  
 อชฺเชว รชฺชํ อภิสฺเสจฺยสฺส<sup>๒</sup>  
 ฌมฺมณฺจ รฏฺเฐสฺส ชเนสฺส<sup>๓</sup> จาปี  
 อฌมฺมกาโร จ เต มาหุ รฏฺเฐ  
 คจฺฉามหํ โปริสาทสฺส ฌนฺเต<sup>๔</sup> ๑  
 [๒๓๐๔] กิ กมฺม กุพฺพํ ตว เทว ปาทะ<sup>๕</sup>  
 นาราชฺยึ ตัม ตทิจฺฉามิ โสตฺตัม  
 ยมชฺช รชฺชมฺหิ อุทสฺสเย ตฺวัม  
 รชฺชปี นิจฺเฉยฺย<sup>๖</sup> ตยา วินาหํ ๑  
 [๒๓๐๕] น กมฺมฺนา วา วจฺสา จ<sup>๗</sup> ตาต  
 อปรายิตฺโตหํ ตฺวียํ สรามิ  
 สทฺธิณฺจ<sup>๘</sup> กตฺวา ปุริสาทเกน  
 สจฺจานุรูกฺขี ปุณฺหํ คมิสฺสํ ๑

๑ ม. ... สตฺตํ ๑ ๒ ม. อภิสฺสิณฺจยสฺส ๑ ๓ ม. ฌมฺมํ จรฺ เสสฺสฺสฺส ... ๑

๔ ม. ฌตฺเต ๑ ๕ ม. ปาว ๑ ๖ ม. นิจฺเฉยฺย ๑ ๗ ม. ว ๑

๘ ม. สทฺธิณฺจ ๑



- [๒๓๐๖]      อหํ คมิสฺสามิ อิวเฬ โหหิ  
 นตฺถิ ตโต ชีวโต วิปฺปโมกฺโข  
 สเจ ตฺวํ คจฺฉลฺลียเฬ ราช  
 อหํปิ คจฺฉามิ อุโภ น โหม ๑
- [๒๓๐๗]      อทฺธา หิ ตาต สตาเนส ธมฺโม  
 มรณฺหา จ เม ทุกฺขตรํ ตทสฺส  
 กมฺมาสปาโท ตํ ยทา ปจฺจิตฺวา  
 ปสฺยห ชาเท ภิทารุกฺขมฺมุเล ๑
- [๒๓๐๘]      ปาณฺเนน เต ปาณมฺหํ นิมิสฺสํ  
 มา ตฺวํ อคา โปริสาทสฺส ฌนฺเต<sup>๑</sup>  
 เอตญฺจ เต ปาณมฺหํ นิมิสฺสํ  
 ตสฺมา มตํ ชีวิตฺสฺส วณฺณณฺมิ<sup>๒</sup> ๑
- [๒๓๐๙]      ตโต หเว ชีติมา ราชปฺตฺโต  
 วนฺหิตฺวา มาตุญฺจ ปิตุญฺจ<sup>๓</sup> ปาเท ๑  
 ทฺวฺกฺชินิสฺส มาตา นิปตี<sup>๔</sup> ปจฺพฺยา  
 ปิตสฺส ปคฺคยฺห ภูชานิ กนฺทติ ๑
- [๒๓๑๐]      ตํ คจฺฉนฺตํ ตาว ปิตา วิทิตฺวา  
 ปรมฺมุโข วนฺทติ ปณฺชลฺลิกโ  
 โสโม จ ราชฯ วรุโณ จ ราชฯ  
 ปชาปตี จนฺทิมฯ สฺฐริโย จ  
 เอเตหิ คฺตฺโต ปุริสาทกมฺมหา  
 อนุญฺญาโต โสตฺถิ ปจฺเจหิ ตาต ๑
- [๒๓๑๑]      ยํ ทณฺหฺกิริณฺโณ คตสฺส<sup>๕</sup> มาตา  
 รามสฺสกาลิ โสตฺถานํ สฺสุคฺตฺตา

๑ ม. ฌตฺเต ๑

๒ ลี. วรฺมิ ๑

๓ ลี. ย. วนฺหิตฺต มาตุจฺจ ปิตุจฺจ,

ม. ... มาตุ จ ปิตุ จ ๑ ๔ ม. นิปตา ๑

๕ ย. ... ทณฺหฺการณฺณคตสฺส ๑

- ตนฺเต อหํ โสตถานํ กโรมิ  
 เอเตน สจฺเจน สรรนฺตุ เทวา  
 อนุญฺญาโต โสตฺถิ ปจฺเจहि ปุตฺต ๑  
 [๒๓๑๒] อาวี รโหวาปี มโนปโทสํ  
 นาทํ สเร ชาตุมลีนสฺสเต  
 เอเตน สจฺเจน สรรนฺตุ เทวา  
 อนุญฺญาโต โสตฺถิ ปจฺเจहि ภาตา<sup>๑</sup> ๑  
 [๒๓๑๓] ยสฺมา จ เม อนนฺธิมนฺสิ สามี  
 น จาปี เม มนฺสา อปฺปิโยสิ  
 เอเตน สจฺเจน สรรนฺตุ เทวา  
 อนุญฺญาโต โสตฺถิ ปจฺเจहि สามี ๑  
 [๒๓๑๔] พุรฺรหา อชฺช จารุมุชฺช กุโธสิ  
 น มํ ปชานาสี วเน วสนฺตํ  
 ลุทฺทํ มํ ฌตฺวา ปุริสาทโกติ  
 โก โสตฺถิมาชานมิชฺชาเวชฺช ๑  
 [๒๓๑๕] ชานามิ ลุทฺท ปุริสาทโก ตวํ  
 น ตํ น ชานามิ วเน วสนฺตํ  
 อหฺมจฺ ปุตฺโตสฺมิ ชยทฺทิสฺสส  
 มมชฺช ชาท ปิตฺุโน ปโมกฺขา ๑  
 [๒๓๑๖] ชานามิ ปุตฺโตสิ<sup>๒</sup> ชยทฺทิสฺสส  
 ตถาหิ โว มุขวณฺโณ อภินฺนํ  
 ลุทฺทกฺกรณฺเจว<sup>๓</sup> กตํ ตเวทํ  
 โย มตฺตุมิจฺฉเ ปิตฺุโน ปโมกฺขา ๑  
 [๒๓๑๗] น ทุกฺกรํ กิณฺณิมเหตฺถ มณฺเ  
 โย มตฺตุมิจฺฉเ ปิตฺุโน ปโมกฺขา

๑ ม. ภาติก ๑

๒ ม. ปุตฺโตติ ๑

๓ ม. ลุทฺทกฺกรณฺเเว ๑

- [๒๓๑๘] มาตุ จ เหตุ ปรโลกคมนา<sup>๑</sup>  
 สุเขน สคเคน จ สมฺปยุตฺโต ๑  
 อหฺมจ โช อตฺตโน ปาปกริยํ  
 อาวี รโห วาปี สเร น ชาตุ  
 สงฺชาตชาตีมรโณหฺมสมฺมิ  
 ยเถว เม อีธ ตถา ปรตฺถ ๑  
 ขาหฺชฺช มํทานิ มหฺนุภาว  
 กรสฺสุ กิจฺจานิ อิมํ สรีรํ  
 รุกฺขสฺส วา เต ปปตฺตานิ อคฺคา  
 ฉาหฺมาโน<sup>๒</sup> มยฺหํ ตวฺมเทสิ มํสํ ๑
- [๒๓๑๙] อิทฺมจ เต รุกฺจติ ราชปฺตฺต  
 จเชสิ<sup>๓</sup> ปาณํ ปิตุ<sup>๔</sup> ปโมกฺขา  
 ตสฺมาตีห<sup>๕</sup> ตวํ ตรมาทรูโป  
 สมฺภาณช กฺกฺจานิ ชเลหิ อคฺคิ ๑
- [๒๓๒๐] ตโต หเว ธีติมา ราชปฺตฺโต  
 ทารุํ สมหตฺวา<sup>๖</sup> มหฺนตฺมคฺคิ  
 สนฺทีปยิตฺวา ปฏฺวีเวทยิตฺถ  
 อาทีปิตฺทานิ มหฺยมคฺคิ ๑
- [๒๓๒๑] ขาหฺชฺช มํทานิ ปสยฺหการี  
 กิ มํ มุหุํ เปกฺขสิ หฺนฺจโลโม  
 ตถา ตถา ตฺยฺหมฺหํ กโรมิ  
 ยถา ยถา มํ ฉาหฺมาโน<sup>๒</sup> อเทสิ ๑
- [๒๓๒๒] โโก ตาทิสํ อหฺรติ ขาทิตาย  
 ธมฺเม จิตํ สจฺจวาที วทฺณญํ

๑ ม. มาตุ จ เหตุ ปรโลกคณฺตฺวา ๑ ๒ ม. ฉาหฺยมาโน ๑ ๓ ลี. ย. จชาลิ ๑  
 ๔ ม. ปิตุโน ๑ ๕ ม. ตสฺมา หิ โส ๑ ๖ ม. สมหตฺวา ๑

- มุกุฎาปิ ตสฺส วิฬลเยยย สตฺตธา  
โย ตาทิสํ สจฺจวาที อเทยฺย ฯ  
[๒๓๒๓] อิทํ หิ โส พุราหมณฺโณ มณฺณมานโน  
สโส อวาเสสิ สเก สรีเร  
เตเนว โส จนฺทิมมา เทวปฺตฺโต  
สสฺสจฺจโก<sup>๑</sup> กามทฺทชฺช ยกฺข ฯ  
[๒๓๒๔] จนฺโท ยถา ราหุมุขา ปมฺตฺโต  
วิโรจเต ปณฺณรเสว ภาณฺมา<sup>๒</sup>  
เอวํ ตฺวํ โปริสาทา ปมฺตฺโต  
วิโรจ กปิลฺเล<sup>๓</sup> มหानฺฑกา  
อาโมทยํ ปิตรํ มาตฺรณฺจ  
สพฺโพ จ เต นนฺทตฺถ ญาตีปกฺโข ฯ  
[๒๓๒๕] ตโต หเว ชีตีมา ราชปฺตฺโต  
กตมฺชฺลี ปคฺคยห<sup>๔</sup> โปริสาทํ  
อนฺุณฺณาโต โสตฺถิ สฺซึ อโรโค  
ปจฺจาตมา กปิลฺลมลีนสฺตฺโต ฯ  
[๒๓๒๖] ตํ เนคมา ชานปทา จ สพฺเพ  
หตฺถาโรหา รธิกา ปตฺตฺติกา จ  
นมนฺสฺสมานา ปณฺชฺลิกา อฺุปากมฺุ  
นมนฺตถฺถ เต ทฺกฺกรการโกสฺตีติ ฯ

ชยทฺทิสชาตกํ ตติยํ ฯ

๑ ปสฺตถฺถโตตีปิ, ลี. สตฺตถฺถโต, ม. สสฺตถฺถโต ฯ

๒ ลี. ยฺ. ภาณฺมา ฯ

๓ ลี. ยฺ. กมฺปิลฺล, ม. กปิล ฯ

๔ ม. ปริยาย ฯ

## ๔ จทฺทนตชาตกั

- [๒๓๒๗] กิณหุ โสจสิญฺจจํคี      ปณฺทูลี<sup>๑</sup> วรณฺณินิ  
 มิลายสิ วิสาลกฺขี      มาลาว ปริมทฺทิตา ฯ
- [๒๓๒๘] โทหโพ เม มหาราช      สฺปิหนฺเตนุปรจจคา<sup>๒</sup>  
 น โส สฺลภฏฺโฆ      ยาทีโส มม โทหโพ ฯ
- [๒๓๒๙] เยเกจิ มาณฺสา กามา      อิธ โลกสฺมิ นนฺทเน  
 สพฺเพ เต ปจฺจรา มยฺหํ      อหนฺเต ทมฺมิ โทหฬํ ฯ
- [๒๓๓๐] ลุทฺทา เทว สฺมายนฺตุ      เยเกจิ วิชิตฺเต ตว  
 เอเตสํ อหฺมกฺขิสฺสํ      ยาทีโส มม โทหโพ ฯ
- [๒๓๓๑] อิม เต ลุทฺทกา เทวิ      กตฺตตฺถา วิสาราหา  
 วณฺณญฺ จ มิคณฺญฺ จ      มมตฺถเอ<sup>๓</sup> จตฺตชฺวีตฺตา ฯ
- [๒๓๓๒] ลุทฺทปฺตฺตา นิสฺาเมถ      ยาวนฺเตตฺถ สฺมาคคา  
 จพฺพิสฺสณฺํ คชฺ์ เสตํ      อทฺทลํ สฺปิเน อหํ ฯ  
 ตสฺส ทนฺเตหิ เม อตฺถเ      อลาเภ นตฺถิ ชฺวีตํ ฯ
- [๒๓๓๓]      น โน ปิตฺนํ น ปิตามหานํ  
 ทิฏฺฐโจ สฺสูโต กุณฺชโร จพฺพิสฺสฺสณฺ  
 ยมทฺทส<sup>๔</sup> สฺปิเน ราชปฺตฺตี  
 อกฺขาหิ โน ยาทีโส ทตฺถินาโค ฯ
- [๒๓๓๔]      ทิสฺา จตฺสฺโส วิทิสฺา จตฺสฺโส  
 อฺุทฺธํ อโธ ทส ทิสฺา อิมฺาโย  
 กตฺมํ ทิสํ ติฏฺฐจฺติ นาคราชา  
 ยมทฺทส สฺปิเน จพฺพิสฺสณฺํ ฯ

๑ ม. ปณฺทูลี ฯ      ๒ ม. ... ปชฺฌคคา ฯ      ๓ ย. มม เต ฯ

๔ ม. ยมทฺทสา ฯ      เอวมฺปริปี ฯ

[๒๓๓๕]

อิตฺ อุขุํ อุตฺตรายํ<sup>๑</sup> ทิสายํ  
 อติกุम्मม โส สตฺต คิริ พุรฺหนฺเต  
 สุวณฺณปฺลโส นาม คิริ อุฟ้าโร  
 สंपฺปฺติโต<sup>๒</sup> กิปรฺิสานุจฺฉินฺโณ ๑  
 อารุยฺห เสลํ ภาวนํ กิณฺนรานํ  
 โอลอย ปพฺพตปาทมูลํ  
 อถ ทกฺขสี เมฆสฺमानวณฺณํ  
 นิโครธราชํ อฏฺฐสฺสพาทํ<sup>๓</sup> ๑  
 ตตฺถจฺจติ กุณฺชโร จพฺพิสาณฺ  
 สพฺพเสโต ทุปฺปสโห ปเรภี  
 รกฺขนฺติ นํ อฏฺฐสฺสสนาคา  
 อีสานฺนตา วาตชวปฺปหาริโน ๑  
 ติฏฺฐนฺติ เต ตุมฺมลฺมสฺสสนฺตา<sup>๔</sup>  
 กุปฺปนฺติ วาตสฺสปี เอริตสฺส  
 มนุสฺสสฺสวตํ ปน ตตฺถ ทิสฺวา  
 ภสฺมํ กเรยฺยํ นาสฺส รชฺชิปี ตสฺส ๑

[๒๓๓๖]

พหุ ทิ เม ราชกุลมฺหิ สนฺติ  
 ปิลนฺธนา ชาตฺรูปสฺส เทวิ  
 มุตฺตทา มณฺี เวฬุริยามยา จ  
 กิ กาทฺลิ ทนฺตปิลนฺธเนน  
 มาเรตฺตุกามา กุณฺชริ จพฺพิสาณํ  
 อูทาหุ อมาเตสฺสลิ ลุทฺทปฺตฺเต ๑

[๒๓๓๗]

สฺวา อีสฺลิตฺตา ทุกฺขิตฺตา จสฺมิ ลุทฺท  
 อูทฺตณฺจ สฺสสฺสามี อนุสฺสรนฺตี

๑ ม. อุตฺตริยํ ๑

๒ ม. สุปฺปฺติโต ๑

๓ ลี. อถ สหสฺสพาทํ ๑

๔ ม. ตุมฺมลํ ปสฺสสนฺตา ๑

- กโรหิ เม ลุฑทก เอตมตถัง  
 ทสฺสามิ เต คามวราณี ปณฺจ ๑  
 [๒๓๓๘] กตถจฺจติ กตถมุเปติ จานํ  
 วีถิสฺส กา นุหानคตสฺส โหติ  
 กถณฺหิ โส นุหายติ นาคราชา  
 กถํ วิชานมุ คตฺถิ คชสฺส ๑  
 [๒๓๓๙] ตตฺถเถว สา ปุทฺทชเรณิ อวิทุเร<sup>๑</sup>  
 รมฺมา สุตฺติตถา จ มโหทกา<sup>๒</sup> จ  
 สํปุปฺพิตา ฆมรคณานุจฺฉินฺณา  
 เอตถ หิ โส นุหายติ นาคราชา ๑  
 สีสํ นหาโต อุปลมมาลภารี<sup>๓</sup>  
 สพฺพเสโต ปุณฺฑริกตจฺจํคิ  
 อาโมทมาโน คจฺจติ สนฺนิเกตํ  
 ปุรฺกชตฺวา มเหสี สพฺพภทฺทํ ๑  
 [๒๓๔๐] ตตฺถเถว โส อุคฺคเหตุวาน วากุยํ  
 อาทาย ตฺถุณฺณจ ฆนฺณจ ลุฑโท  
 วิตุริยติ สตฺต คีรี พุรฺหนเต  
 สุวณฺณปสฺสสนฺนาม คีรี อุฬารํ ๑  
 อารุยฺห เสลํ ฆานํ กิณฺนรानํ  
 โอโลกยิ ปพฺพตปาทมูลํ  
 ตตฺถทฺทสา เมฆสมานวณฺณํ  
 นิโครชฺราขํ อฏฺฐสทสฺสปาทํ ๑  
 ตตฺถทฺทสา กุณฺชรํ จพฺพิสาณํ  
 สพฺพเสตํ ทฺุปลสํ ปเรภิ

๑ ม. อุทุเร ๑

๒ ม. มโหทิกา ๑

๓ ม. นหาอุปลมมาลภารี ๑

รกขนฺตฺติ นํ อฏฺฐสทสฺสนาคา  
 อีสาทนฺตฺตา วาตชวปฺปหาริโน ๑  
 ตตฺถททสฺสา โปกฺขรณฺนี อวิฑูเร<sup>๑</sup>  
 รมมํ สุตฺติตฺถณฺจ มโหทกณฺจ<sup>๒</sup>  
 สํปฺปฬิตํ ฆมฺมรคณฺนาคณฺณํ  
 ยตฺถ ทิ โส นุหฺมายติ นาคราชา ๑  
 ทิสฺวาน นาคสฺส คตฺตี จิตฺตณฺจ  
 วีถิสฺส ยา นุหฺนาคตสฺส โหติ  
 โอบาตมาคจฺฉิ อนริยรฺูโป  
 ปโยชิตฺโต จิตฺตวสานุคฺกาย ๑

[๒๓๔๑]

ขณฺติวฺวาน กาลุํ ผลเกทฺติ ฉาทยิ  
 อตฺตทานมฺอชฺาย ฐนฺณจ ลุฑฺโท  
 ปสฺสาคตฺตํ ปุณฺณสฺสเลน นาคํ  
 สมปฺปยิ ทุกฺกฏกมฺมการิ ๑  
 วิฑูโร จ นาคโ คโณจฺมนาทิ โฆรํ  
 สพฺเพว<sup>๓</sup> นาคา นินฺนาทุ<sup>๔</sup> โฆรรูโป  
 ตินฺณณฺจ กณฺณจณฺจ รณฺ<sup>๕</sup> กโรนฺตฺตา  
 ชาวีสุ เต อฏฺฐ ทิสฺสา สมฺนตฺโต ๑  
 วธิสฺสเมตฺตนฺตฺติ<sup>๖</sup> ปฺรามสนฺโต  
 กาสาวมทฺทกฺขิ ฐชฺ อีสินํ  
 ทุกฺเขน ฆุณฺณจสฺสทฺปาทิ สณฺณวา  
 อรทฺทชฺ โส สพฺพิ อวชฺฉณฺรโป ๑

[๒๓๔๒] อนิกฺกสาโว กาสาวํ โย วตฺถํ ปฺริทฺทิสฺสตี<sup>๗</sup>  
 อเปโต ทมฺสจฺเจน น โส กาสาวมรทฺติ ๑

๑ ม. อฑูเร ๑ ๒ ม. มโหทกณจ ๑ ๓ ม. สพเพว จ ๑ ๔ ม. นินนทุ ๑  
 ๕ ลี. ย. จุณฺณ ๑ ๖ ม. วธิสฺสเมตตฺตฺติ ๑ ๗ ลี. ย. ปฺริทฺทิสฺสตี ๑



โย จ วนตกสาวรส สีสสุ สุตมาหิต  
อุเปโต ทมสจเจน สเว กาสาวมรหติ ฯ

[๒๓๔๓] สมปปีโต ปุตุสลุเลน นาโค  
อหุญจจิตโต ลุททกั อชฌภาสิ  
กิมตถิย<sup>๑</sup> กิสส วา สมม เหตุ  
มมံ วธิ กสส วายं ปโยโค ฯ

[๒๓๔๔] กาลิสส รณโธ มหสิ ภาทนต์  
สา ปุชิตา ราชกุลเส สุกททา  
สา<sup>๒</sup> ตัง อททส<sup>๓</sup> สา จ มม อลสิ  
ทนต์เทหิ อตโตติ มม<sup>๔</sup> อโวจ ฯ

[๒๓๔๕] พหุ หิ เม ทนต์ยคา อุฬารา  
เย เม ปิตุนญจ ปิตามหานัง  
ชานาติ สา โภชนา ราชปุตตี  
วชตติกา เวรมกาลิ พาลา ฯ  
อุญเจหิ ตवं ลุทท ชรं คเหตุวา  
ทนต์ อิเม ฉินท ปุรา มรามิ  
วชชาลิ ตัง โภชนัง ราชปุตตี  
นาโค ทโต ทนท อิมสส ทนต์ตา ฯ

[๒๓๔๖] อุญจาย โส ลุทโท ชรं คเหตุวา  
เฉตวาน ทนต์านิ คชุตตมสส  
วคฺคฺช สฺสเก อปฺปฏิมเ ปจฺพยา  
อาทาย ปกฺกามิ ตโต หิ ชิปฺป ฯ

[๒๓๔๗] ภยภูฏิตา<sup>๕</sup> นาควเชน อญฺญา  
เย เต นาคา อญฺจ ทิสา วิธาวุ

๑ ม. กิมตถิย ฯ ๒ ม. อยं ปาโจ นตถิ ฯ ๓ ม. อททสา ฯ ๔ ม. ...จ มံ ฯ  
๕ ลี. ญ. ภยทุฑิตา ฯ

- อทิสวาน<sup>๑</sup> ไปสํ คชปัจจमितตํ  
 ปัจจาคมุํ เยน โส นาคราชา ฯ  
 [๒๓๔๘] เต ตตถ กนทิตวา โรทิตวาน<sup>๒</sup> นาคา  
 ลีเส สเก ปัสสํ โอทิตวา  
 อาคมี่สุ<sup>๓</sup> เต สพเพ สกํ นิเกตํ  
 ปุรุษตวา มเหสี สพพภทํ ฯ  
 [๒๓๔๙] อาทาย ทนทานิ คชุตตมสุส  
 วคฺคฺ สุภเ อปปฏิเม ปจพฺพยา  
 สุวณฺณราชีหิ สมฺนตโมทเร  
 โส ลุททโก กาลิปุรํ อฺปาคมิ  
 อฺปนฺนลฺลํ โส ราชกณฺณาย ทนฺเต  
 นาโค หโต ทนฺท อิมสุส ทนฺตา ฯ  
 [๒๓๕๐] ทิสวาน ทนฺทานิ คชุตตมสุส  
 ภตฺตํ ปิยสุส<sup>๔</sup> ปุริมาย ชาตฺติยา  
 ตตฺถเว ทสฺสา ทหํ อมาลฺลํ  
 เตเนว สํ กาลมกาลี พาลา ฯ  
 [๒๓๕๑] สมโพิทิตโต จ<sup>๕</sup> มหानุภาโว  
 ลีตํ อกาลี<sup>๖</sup> ปริสาย มชฺฌเ  
 ปุจฺฉีสุ ภิกขุ สุวิมุตฺตจิตฺตา  
 นาการเณ ปาตุกโรนฺติ พุทฺธา ฯ  
 ยมทฺทสถ ทหรี กุมารี  
 กาสาววตฺถํ อนคาริยํ จรฺนตี  
 สํ โข ตทา ราชกณฺณาย อโหสิ  
 อหํ ตทา นาคราชา อโหสิ ฯ

๑ ลี. ย. อทิสวา ฯ

๒ ลี. ย. โรทิตวา ฯ

๓ ม. อคมี่สุ ฯ

๔ ม. ภตฺตํปิยสุส ฯ

๕ ม. ส ฯ

๖ ม. ลีตํ อกาลี ฯ

อาทาย ทนทานิ คชุตตมสัส  
 วคฺคฺ สุภเ อปฺปฏฺเฐเม ปจฺพฺยา  
 โย ลุทฺทโก กาลิปฺรุํ อฺปาคมิ  
 โส โข ตทา เทวทตฺโต อโหสิ ๑  
 อนาวสฺสุํ จิรฺรตตฺสํลิตํ  
 อฺจฺจาวจํ จริตฺมิทํ ปฺราณํ  
 วิตฺทฺทโร วิตฺโสโก วิสฺลฺโล  
 สยํ อภินฺณาย อภาสี พุทฺโธ ๑  
 อหํ โว เตน กาลเณ อโหสิ ตตฺถ ภิกฺขโว  
 นาคราชา ตทาโหสิ<sup>๑</sup> เอวํ ชาเรถ ชาตกนฺติ ๑  
 ฉทฺทนฺตชาตกํ จตฺตฺถํ ๑

### ๕ สมภวชาตกั

[๒๓๕๒]	รชฺชณฺจ ปฏฺฐิปนฺนสฺมา	อาธิปจฺจํ สฺจฺจิรฺต
	มหนฺตํ <sup>๒</sup> ปตฺตฺตฺมิจฺฉามิ	วิเชตฺตุํ ปจฺวี อิมํ ๑
	ธมฺเมเน โน ธมฺเมเน	ธมฺโมเม เม น รุจฺจติ
	กิจฺจโวจ ธมฺโมเม จริโต	รณฺโณ โหติ สฺจฺจิรฺต ๑
	อิธ เจวานินฺทิตา เยน	เปจฺจ เยน อนินฺทิตา
	ยสํ เทวมนุสฺเสสฺสุ	เยน ปปฺโปมฺมุ พฺราหฺมณ ๑
	โยหํ อตฺถณฺจ ธรรมณฺจ	กตฺตฺมิจฺฉามิ พฺราหฺมณ
	ตํ ตวํ อตฺถณฺจ ธรรมณฺจ	พฺราหฺมณกฺขาหิ ปุจฺฉิตฺโต ๑
[๒๓๕๓]	นาณฺณตฺร วิธฺฐา ราช	ตทกฺขาตฺมฺรหฺติ
	ยํ ตวํ อตฺถณฺจ ธรรมณฺจ	กตฺตฺมิจฺฉลฺลิตฺติ ชตฺตฺติย ๑

๑ ม. ตทา โหมิ ๑

๒ ม. มหตฺตํ ๑

- [๒๓๕๔] เอहि โข ปหิโต คจฺฉ วิทฺฐสฺส อุปนฺติกั  
 นิกฺขณฺณิมิ<sup>๑</sup> สุวณฺณสฺส หรั คจฺฉ สุจีรต  
 อภินหารั อิมั ทชฺช<sup>๒</sup> อตฺถธมฺมานุสฺสิจฺฉิยา ฯ
- [๒๓๕๕] สุวาทิปฺปาคา ภารทฺวาไซ วิทฺฐสฺส อุปนฺติกั  
 ตมทฺทส มหาพฺรหฺมา อสมานั สเก ฆเร ฯ
- [๒๓๕๖] รมฺโอบหิ ปหิโต ทฺุโต โกรพฺยสฺส ยสฺสลิโน  
 อตฺถํ ฐมฺมณฺจ ปุจฺฉลฺลิตฺติ อิจฺจพฺรวิ ยฺุติฏฺฐิจฺฉิโล  
 ตั ตฺวํ อตฺถณฺจ ฐมฺมณฺจ วิทฺฐรฺกฺขาหิ ปุจฺฉิตฺติ ฯ
- [๒๓๕๗] คจฺฉํ เม ปิหิสฺสฺสนฺตฺติ น ตํ สกฺโกมิ พฺรหฺมณ  
 อปิเชตฺตุ มหาสิณฺธุํ ตํ กถํ โส ภวิสฺสตี  
 น เต สกฺโกมิ อกฺขาตฺตุ อตฺถํ ฐมฺมณฺจ ปุจฺฉิตฺติ ฯ  
 ภทฺรกาโร จ เม ปุตฺโต อโรโส มม อตรฺไซ  
 ตั ตฺวํ อตฺถณฺจ ฐมฺมณฺจ คนฺตฺวา ปุจฺฉสฺสฺสุ พฺรหฺมณ ฯ
- [๒๓๕๘] สุวาทิปฺปาคา ภารทฺวาไซ ภทฺรการสฺส สนฺติกั<sup>๓</sup>  
 ตมทฺทส มหาพฺรหฺมา นิลินฺนํ สมฺหิ เวสมฺนิ ฯ
- [๒๓๕๙] รมฺโอบหิ ปหิโต ทฺุโต โกรพฺยสฺส ยสฺสลิโน  
 อตฺถํ ฐมฺมณฺจ ปุจฺฉลฺลิตฺติ อิจฺจพฺรวิ ยฺุติฏฺฐิจฺฉิโล  
 ตั ตฺวํ อตฺถณฺจ ฐมฺมณฺจ ภทฺรการ ปพฺรฺหิ<sup>๔</sup> เม ฯ
- [๒๓๖๐] มํสกาจฺฉ<sup>๕</sup> อวหา ย โคธํ อนุปตามหิ  
 น เต สกฺโกมิ อกฺขาตฺตุ อตฺถํ ฐมฺมณฺจ ปุจฺฉิตฺติ ฯ  
 สณฺชโย<sup>๖</sup> นาม เม ภاتا กนิฏฺฐิจฺฉิ เม สุจีรต  
 ตั ตฺวํ อตฺถณฺจ ฐมฺมณฺจ คนฺตฺวา ปุจฺฉสฺสฺสุ พฺรหฺมณ ฯ

---

๑ ลี. นิกฺขั รตฺต ..., ย. นิกฺขมิมี ฯ ๒ ม. ทชฺชา ฯ ๓ ม. ภทฺรการสฺสฺสุปนฺติกั ฯ  
 ๔ ลี. ย. พฺรวิหิ ฯ ๕ ย. มํสกาจํ ฯ ๖ ม. สณฺจโย ฯ

- [๒๓๖๑] สุวธิปปาคา ภารทวาไซ สณชยสส อุปนตักัง  
 ตมททส มหาพรมมา นิสินนํ สมฺหิ ปริสตี<sup>๑</sup> ฯ
- [๒๓๖๒] รมโฆหํ ปหิตโต ทูโต โกรพยสส ยสสลิโน  
 อตถํ ฌมมญจ ปุจฺเจสิ อิจฺจพฺรวิ ธุตฺถิสฺสิโล  
 ตํ ตวํ อตฺถญจ ฌมมญจ สณชยกฺขาหิ ปุจฺฉิตโต ฯ
- [๒๓๖๓] สทา มํ คิลเต มจฺจุ สายํ ปาโต สฺจฺจิต  
 น เต สกฺโกมิ อกฺขาตุํ อตถํ ฌมมญจ ปุจฺฉิตโต ฯ  
 สมภโว นาม เม ภาตา กนิญฺโฆ เม สฺจฺจิต  
 ตํ ตวํ อตฺถญจ ฌมมญจ คนฺตฺวา ปุจฺฉสฺสุ พฺราหฺมณ ฯ
- [๒๓๖๔] อพฺภูโต วต โภ ฌมโฆ นายํ อสฺมาก รุจฺจติ  
 ตโย ชนา ปิตาปฺตฺตา เต<sup>๒</sup> สฺ ปณฺณาย โน วิทู ฯ  
 น ตํ สกฺโกถ อกฺขาตุํ อตถํ ฌมมญจ ปุจฺฉิตา  
 กถํ หนุ ทฺทโร ชณฺณา อตถํ ฌมมญจ ปุจฺฉิตโต ฯ
- [๒๓๖๕] มา หนํ ทฺทโรติ มณฺณาสี<sup>๓</sup> อปุจฺฉิตฺวาน สมภวํ  
 ปุจฺฉิตฺวา สมภวํ ชณฺณา อตถํ ฌมมญจ พฺราหฺมณ ฯ  
 ยถาปิ จนฺโท วิมโล คจฺฉํ อากาสธาตุยา  
 สพฺเพ ตารคณฺเ โลเก อากาย อตีโรจติ ฯ  
 เอวมฺปิ ทฺทฺรฺเปโต ปณฺณายเเคน สมภโว  
 มา หนํ ทฺทฺรฺโรติ มณฺณาสี อปุจฺฉิตฺวาน สมภวํ  
 ปุจฺฉิตฺวา สมภวํ ชณฺณา อตถํ ฌมมญจ พฺราหฺมณ ฯ  
 ยถาปิ รมฺมโก มาโส คิมฺหานํ โหติ พฺราหฺมณ  
 อเตวณฺณเวหิ มาเสหิ ทุมฺปฺเปหิ โสภติ ฯ  
 เอวมฺปิ ทฺทฺรฺเปโต ปณฺณายเเคน สมภโว

๑ ม. เวสฺมณี ฯ

๒ ม. เตสุ ฯ

๓ ม. อุณฺณาสี ฯ เอวมฺปฺริปิ ฯ

มา นั ทหโรติ มณฺเฑลลิตฺติ อปฺปจฺฉิตฺตวณฺณ สมนฺภวํ  
 ปุจฺฉิตฺตวณฺณ สมนฺภวํ ชณฺเฑลลิตฺติ อตฺถํ ฐมฺมมณฺจ พุรฺราหฺมณฺณ ๑  
 ยถาปิ ทิมฺวา พุรฺรเหม ปพฺพทโต คนฺธมาทโน  
 นานารุกฺเขหิ สณฺณนฺโน มหฺทาภุตคณฺณลโย  
 โอสเชหิ จ ทิพฺเพหิ ทิสฺสา ภฺาติ ปวฺวาติ จ ๑  
 เอวมฺปิ ทหฺรฺเบโต ปณฺณวฺโยเคน สมนฺภวโ  
 มา นั ทหโรติ มณฺเฑลลิตฺติ อปฺปจฺฉิตฺตวณฺณ สมนฺภวํ  
 ปุจฺฉิตฺตวณฺณ สมนฺภวํ ชณฺเฑลลิตฺติ อตฺถํ ฐมฺมมณฺจ พุรฺราหฺมณฺณ ๑  
 ยถาปิ ปวฺวโก พุรฺรเหม อจฺฉิมลลิตฺติ ยสฺสฺสฺสิมฺมา  
 ชลฺมาโน วเน กจฺเจ<sup>๑</sup> อนฺโถ กณฺหวตฺตนี ๑  
 ฉตฺตาสโน ฐมฺเกตุ อุตฺตมาเวหฺนนฺนทโท  
 นิสฺสิเว<sup>๒</sup> ปพฺพตคฺคฺคฺสฺมี พหฺุเตไซ วิโรจฺติ ๑  
 เอวมฺปิ ทหฺรฺเบโต ปณฺณวฺโยเคน สมนฺภวโ  
 มา นั ทหโรติ มณฺเฑลลิตฺติ อปฺปจฺฉิตฺตวณฺณ สมนฺภวํ  
 ปุจฺฉิตฺตวณฺณ สมนฺภวํ ชณฺเฑลลิตฺติ อตฺถํ ฐมฺมมณฺจ พุรฺราหฺมณฺณ ๑  
 ชเวเน ภทฺรํ ชานนฺติ พลิตฺตพฺพทญฺจ<sup>๓</sup> วาหิเย  
 โทเหเน เชนฺุ ชานนฺติ ภาสฺมานมฺจ ปณฺุชฺติตํ ๑  
 เอวมฺปิ ทหฺรฺเบโต ปณฺณวฺโยเคน สมนฺภวโ  
 มา นั ทหโรติ มณฺเฑลลิตฺติ อปฺปจฺฉิตฺตวณฺณ สมนฺภวํ  
 ปุจฺฉิตฺตวณฺณ สมนฺภวํ ชณฺเฑลลิตฺติ อตฺถํ ฐมฺมมณฺจ พุรฺราหฺมณฺณ ๑  
 [๒๓๖๖] สวาทิปฺปาคา ภฺาทรฺวาช สมนฺภวสฺส อฺุปนฺุติกั  
 ตมทฺทส มหฺทาพุรฺรมา กิฬฺมานํ พหิปปุเร ๑  
 [๒๓๖๗] รณฺโณหํ ปหิตโต ทฺุโต โกรพฺยสฺส ยสฺสฺสฺสิโน  
 อตฺถํ ฐมฺมมณฺจ ปุจฺเจลลิตฺติ อิจฺฉพฺุริยฺย อฺุชฺฉิโ

๑ ย. จรั กจฺเจ ๑ ๒ ม. นิสฺสิเว ๑ ๓ ม. พลิตฺตพฺพทญฺจ ๑

	ตํ ตํวํ อตถถนุจ ฌมมถนุจ	สมภวภุขาหิ ปุจฺฉิตโต ๑
[๒๓๖๘]	ตคฺชฺม เต อหฺมกฺขิสฺสํ	ยถาปิ กุสฺสโล ตถา
	ราชา จ โข ติํ ชานาติ	ยถิ กาทฺติ วา น วา ๑
[๒๓๖๙]	อชฺช สฺวเวติ สํเสยฺย	รณฺณา ปุณฺโณ สฺวจีรต
	มา กตฺวา อวสี ราชา	อตฺถเต ชาเต ยฺยฺยฺยฺยฺย
	อชฺฉตฺตตถนุจเวว สํเสยฺย	รณฺณา ปุณฺโณ สฺวจีรต
	กฺมฺมคฺคํ น นิเวเสยฺย	ยถา มุโฬฺห อเจตฺโส ๑
	อตฺตทานํ นาติวตฺเตยฺย	อชฺฉมํ น สฺมาจเร
	อติตฺถเต นปฺปตาเรยฺย	อนตฺถเต น ยฺยฺยฺยฺย ๑
	โย จ เอตานิ จานานิ	กตฺตํ ชานาติ ชตฺติโย
	สทา โส วทฺธมเต ราชา	สุกฺกปฺกฺเขว จนฺทิมมา ๑
	ถาตีนถฺจ ปิโย โหติ	มิตฺเตสฺสุ จ วิโรจติ
	กายสฺส เกทา สปฺปณฺโณ	สคฺคํ โส อุปฺปชฺชตีติ ๑

สมภวชาตกำ ปณฺจมํ ๑

## ๖ มหากปิชาตกำ

[๒๓๗๐]	พาราณสฺย <sup>๑</sup> อหุ ราชา	กาสิํนํ รณฺจวทฺธมฺโหน
	มิตฺตามจฺจปฺริพฺยฺโฬ	อคฺมาสิ มิคาชิํ <sup>๒</sup> ๑
	ตตฺถ พฺราหฺมณฺนมหฺทกฺขิ	เสตํ จิตฺรํ กิลาสิํนํ
	วิทฺธสฺสํ โกวิฬารํ	กีสํ ฌมฺนิสนฺถตํ ๑
	ปฺรมการุณฺณตํ ปตฺตํ	ทิสฺวา กิจฺจคฺคตํ นรํ
	อวจ พฺยมฺหิโต ราชา	ยฺกฺขานํ กตฺโม นฺธุสิ ๑
	หตฺถปาทา จ เต เสตา	ตโต เสตตฺรํ ลีโร

๑ ลี. ย. พาราณสฺสํ ๑

๒ ลี. มิคาชิรํ, ย. มิคาจิริ ๑

คตฺตํ กมฺมาสวณฺณนฺเต  
 วมฺภูนาวลิสงฺกาสา  
 กาฬปพฺพา จ เต องฺคา  
 อุคฺคภูจปาโท ตลิตฺโต  
 ฉาโต อตฺตตฺตฺรโปลฺลิตฺติ  
 ทฺทหฺสึ อปฺปกาโรลฺลิตฺติ  
 ชเนตฺติ ยาปี เต มาตา  
 กั กมฺมมกรํ<sup>๑</sup> ปุพฺเพ  
 กิพฺพิสํ ยํ กริตฺวาน

[๒๓๓๗๑]

ตคฺขม เต อหฺมกฺขิสฺสํ  
 สจฺจวาที ทิ โลกสฺมี  
 เอโก จรํ โคคเวโส  
 อรณฺญเณ อีริเณ วิวเน  
 วาฬิมิคานฺนุจฺริเต  
 อจฺริ ตตฺถ สตฺตทาหํ  
 ตตฺถ ติณฺฑทฺกมฺทฺทกฺขี  
 ปปาตมภิลมฺพนตํ  
 วาตสฺสิตานิ ภกฺเขลฺลิตฺติ  
 อตฺตโต รุกฺขมารุหํ<sup>๒</sup>  
 เอกํ เม ภกฺขิตํ อาสิ  
 ตโต สา ภณฺชถ สาชา  
 โสฬํ สหาว สาชาหิ  
 อปฺปตฺติฏฺเฐ อนาลมฺเพ

กิลาสพฺพุโล จลฺลิตฺติ ๑  
 ปิฎฺฉิตฺติ เต นินฺนตฺตฺนตฺตา  
 นาณณํ ปสฺสสามิ เอทิสํ ๑  
 กัโส ธมฺนินฺนตฺโต  
 กุโตลฺลิตฺติ กตฺถ คจฺฉลฺลิตฺติ ๑  
 ทฺทพฺพณฺโณ ภีมทสฺสโน  
 น ตํ อิจฺฉเยยฺย ปสฺสิตฺตํ ๑  
 กั<sup>๓</sup> อวชฺฉมํ อฆาตยิ  
 อิทํ ทฺทกฺขํ อุปาคมิ ๑  
 ยถาปี กุสฺโล ตถา  
 ปสฺสณฺตีช ปณฺฑิตฺตา ๑  
 มุฬฺฬิ อจฺจลฺลิตฺติ วเน  
 นานากุณฺชเรวิเต ๑  
 วิปฺปนฺนุจฺฉลฺลิตฺติ กานเน  
 ขุปฺปิปาสสมฺปปีเต ๑  
 วิสมฺภูจํ พุฏฺฐกฺขิตฺโต  
 สมฺปนฺนผลธารินํ ๑  
 ตานิ รุกฺขจฺฉิสฺส เม กุสฺ  
 ตตฺถ เหนฺสสามิ อสฺสิตฺโต<sup>๔</sup> ๑  
 ทฺทิตฺตํ อภิปตฺติตฺตํ  
 ฉินฺนา ผรฺสุนา วิย ๑  
 อุทฺธปาโท อวลฺลโร  
 คิริทฺทคฺคสฺมิ ปาปตํ ๑

๑ ม. กมฺมมกรํ ๑ ๒ ม. กํ ๑ ๓ ม. รุกฺขมารูหํ ๑ ๔ ม. ย. อาสิโต ๑



ยสฺมา จ วาริ คมฺภีรํ  
 ตตฺถ เสลี นีรานนโท  
 อเถตฺถ กปิ มาคจฺฉิ  
 สาขาทิ สาขํ วิจฺรนฺโต  
 โส มํ ทิสฺวา กีสํ ปณฺฑุ  
 อมฺโห โก นาม โส เอตฺถ  
 มนุสฺโส อมนุสฺโส วา  
 ตสฺสญฺชลี ปณาเมตฺวา  
 มนุสฺโสหํ พยสฺมปตฺโต  
 ตํ โว วทามิ ภทฺทํ โว  
 ครุํ ลีลํ คเหตุวาน  
 ลีลา ย โยตฺตํ กตฺวาน  
 เอहि เม ปิฏฺฐิมา รุยฺห  
 อหนฺตํ อุทฺธริสฺสามิ  
 ตสฺส ตํ วจฺนํ สุตฺวา  
 ปิฏฺฐิมา รุยฺห ธีรสฺส  
 โส มํ ตโต สมฺภูจาลิ  
 วิหณฺณมาโน กิจฺเฌน  
 อุทฺธริตฺวาน มํ สนฺโต  
 อิงฺฆ มํ สมฺม รกฺขสฺสุ  
 ลีหา พยคฺฆา จ ทิปิ จ  
 เต มํ ปมตฺตํ ทึเสยฺยํ  
 เอวํ เม ปรีตฺตาตฺตุน

ตสฺมา น สมปฺชฺชิสฺส<sup>๑</sup>  
 อหนฺนา<sup>๒</sup> ทสฺรตฺติโย ๗  
 โคนงฺคุโล ทริจโร  
 ขาทมาโน ทุมปฺพลํ  
 การุณฺณมกรํ มยิ ๗  
 เอวํ ทุกฺเขน อภฺภูมิตฺโต  
 อตฺตทานมฺเม ปเวทย ๗  
 อิทํ วจฺนมฺพรวี  
 สฺวา เม นตฺถิ อิตฺถ คตฺติ  
 ตฺวณฺจ เม สรณํ ภว ๗  
 วิจรี ปพฺพเต กปิ  
 นิสฺโภ เอตฺทพฺรวี ๗  
 คีวํ คณฺหาหิ พาหุหิ  
 คิริทฺตุคฺคต เวคสา ๗  
 วานรินฺทสฺส ลีริมฺโต  
 คีวํ พาหาหิ อคฺคหี ๗  
 เตชลี พลฺวา กปิ  
 คิริทฺตุคฺคต เวคสา ๗  
 นิสฺโภ เอตฺทพฺรวี  
 ปสฺสุปฺปิสฺส มุหฺตฺตกํ ๗  
 อจฺฉโกกตฺรจฺฉโย  
 เต ตวํ ทิสฺวา นีวารย ๗  
 ปสฺสุปฺปิ โส มุหฺตฺตกํ

๑ ลี. สมปชชิสฺส, ย. สมภชชิสฺส ๗

๒ ย. อนาโถ ๗

๓ ม. โยคฺค ๗

ตทาหํ ปาปิกํ ทิฏฐี  
 ภกโข อัย มนุสฺสํ  
 ยนฺนุณิมํ วัชิตฺวาน  
 อลิตฺวา จ คมิสฺสามิ  
 กนฺตารํ นิตฺถริสฺสามิ  
 ตโต ลิลํ คเหตุวาน  
 มม ภาตฺตกิลนฺตสฺส<sup>๑</sup>  
 โส จ เวเคนุทปฺปโต  
 อสฺสฺปนฺนณฺเหหิ เนตฺเตหิ  
 มายโย มํ กริ ภาทฺตเต  
 ตฺวณฺจ โข นาม ทิฆมาวุ<sup>๒</sup>  
 อโห วัต เร ปุริส  
 เอทิสฺวา วิสฺมา ทุคฺคา  
 อานีโต ปรโลกาว  
 ตนฺเตน ปาปชฺมเมน  
 มา เหว ตวํ อชฺมมฺภุจ  
 มา เหว ปาปกมฺมนฺตํ  
 ตยิ เม นตฺถิ วิสฺสาโส  
 เอหิ เม ปิฏฺฐิตฺวา คจฺฉ  
 มุตฺโตลฺลิตฺวา หตฺถา วาพฺพันํ  
 เอส มคฺโค อชฺมมฺภุจ  
 อิทํ วัตวา คิริจโร  
 อสฺสฺนินิ สมนฺนชฺชิตฺวา

ปฏิลจฺฉิ อโยนิโส ๑  
 ยถา จณฺเณ วเน มิคา  
 ฉาโต ชาเทยฺย วานรํ ๒  
 มํสมาทาย สมนฺพลํ  
 ปาเถยฺย เม ภวิสฺสตี ๓  
 มตฺถกํ สนนิตาพฺยิ  
 ปหาโร ทุพฺพโล อหุ ๔  
 กปิ รุหิรมกฺขิตโต  
 โรหนฺโต มํ อุกิภฺขตี ๕  
 ตฺวณฺจ นามेतฺลํ กริ  
 อณฺเณ<sup>๖</sup> วาเรตฺตุมรฺหสิ ๖  
 ตาว ทุกฺกรการก  
 ปปาตา อุกฺกโต มยา ๗  
 ทุพฺพเมยฺย มํ อมณฺณถ  
 ปาปํ ปาเปน จินฺติตํ ๘  
 เวหนํ กมฺภกํ พุสิ  
 ผลํ เวพฺพวํ ตํ วชิ ๙  
 ปาปชฺมม อสณฺณต  
 ทิสฺสมานฺนเว สนนฺติเก ๑๐  
 ปโตลฺลิตฺวา มานุสฺสี ปทํ  
 เตน คจฺฉ ยถาสฺสํ ๑๑  
 รุหิร<sup>๑๒</sup> ปกฺขลฺย มตฺถกํ  
 ตโต ปพฺพตมารุหิ ๑๒

๑ ม. คตตคิลนฺตสฺส, ย. หตฺถ ... ๑ ๒ ย. ทิฆมาวุ ๑ ๓ ย. อณฺเณ ๑

๔ ม. รหเท ๑

โสหิ เตนาภิสตโตสุมิ	ปริฟ้าเหน อภุญโต
ททยหมาเนน คตเตน	วาริ ปาตุ อูปาคมี ฯ
อคคินา วिय สนตตโต	รหเท รุหิรมกขิตโต
ปุปพโลहितสงกาโส	สพโพ เม สมปชชถ ฯ
ยาวนโต อุทพินฺหุณี	กายสุมิ นิปตีสู เม
ตาวนโต คณฺช <sup>๑</sup> ชาเยถ	อชฺชเวลฺลวสาทิสา ฯ
ปภินฺนา ปคฺขริสฺสู เม	กฺุณปา ปุปพโลหิตา
เยน เยเนว คจฺฉามิ	คาเมสฺสู นิคเมสฺสู จ ฯ
ทณฺทตฺถา นิวาเรนฺติ	อิตฺถิโย ปุริสา จ มํ
โอกฺกิตา ปฺุติคฺนฺเชน	มาสฺสู โอรฺเณ อาคมา ฯ
เอตาทิสํ อิหํ ทฺุขํ	สตฺตวสฺสานิทานิ เม
อนฺุโมมิ สกํ กมฺมํ	ปฺุพฺเพ ทฺุกฺกมฺมตฺตเน ฯ
ตํ โว วทามิ ภทฺทเนเต	ยาวนเตตฺถ สมากตา
มาสฺสู มิตฺตาน ทฺุพฺภิตฺโต	มิตฺตทฺุพฺโภา ทิ ปาปโก ฯ
กฺุญฺจิสฺสิ กิลาสี ภวติ	โย มิตฺตานีธ ทฺุพฺภติ
กายสฺส เภทา มิตฺตทฺุพฺภี	นิริยํ โส อฺุปปชฺชตีติ ฯ

มหาภิชชาตัก ฉฏฐิ ฯ

๑ ลี. ย. คณฺช ฯ

## ๗ ทกรกฺขสชาตกํ

- [๒๓๗๒] สเจ โว วุขฺหมานานํ      สตฺตทฺนํ อุทกณฺณเว  
 มนุสฺสพฺลิมเสานํ      นาวํ คณฺเฑหฺยย รกฺขโส  
 อนุปฺพุพฺพํ กถํ ทตฺวา      มุญฺเจสิ ทกรกฺขสา ๑
- [๒๓๗๓] มาตฺรํ ปจฺมํ ทชฺชํ      ภริยํ ทตฺวาน ภาตฺรํ  
 ตโต สหายํ ทตฺวาน      ปณฺจมํ ทชฺช พฺราหฺมณํ  
 ฉณฺฐาหํ ทชฺชมตฺตานํ      เหนว ทชฺชํ มโหเสธํ ๑
- [๒๓๗๔] โปเสตา เต ชเนตฺตํ จ      ทิสมฺรตฺตานุกมฺปิกา  
 ฉพฺภิ ตยิ ปทฺฏจฺจสมิ<sup>๑</sup>      ปณฺทิตา อตฺถทสฺสิณี  
 อณฺเฏ อฺปนฺสิ กตฺวา      วธา ตํ ปริโมจยิ  
 ตํ ตาทิสี ปาณทํ      โอรสํ คพฺภทฺวารินิ  
 มาตฺรํ เกน โทเสน      ทชฺชชาลี ทกรกฺขินอ ๑
- [๒๓๗๕] ทหฺรา วิยลงฺการํ      ธาเรติ อปฺปนฺนํ  
 โทวาริเก อนิฏฺฐเจ      อติเวลํ ปชคฺขติ  
 อโถปิ ปฏฺฐิราชฺชนํ      สยํ พุตฺตานิ สาสติ  
 มาตฺรํ เตน โทเสน      ทชฺชช่า ทกรกฺขินอ ๑
- [๒๓๗๖] อิตฺถิํคฺมุพฺสส ปวฺรา      อจฺจนฺตํ ปิยภาณินิ<sup>๒</sup>  
 อนุพฺพุพฺพตา<sup>๓</sup> สีสฺวตี      ฉายาว อนุปายินิ  
 อกฺโกธนา ปุณฺณวตี<sup>๔</sup>      ปณฺทิตา อตฺถทสฺสิณี  
 อุพฺพรี เกน โทเสน      ทชฺชชาลี ทกรกฺขินอ ๑
- [๒๓๗๗] ชิตฺตฺวารตฺติสมาปฺนฺนํ      อนตฺถวสฺมาคตํ  
 สา มํ สกาน ปุตฺตานํ      อยาจํ ยาจเต ฐนํ

๑ ม. ปทฺฐสฺสติ ๑      ๒ สී. ย. อจฺจนฺตปิยวาทินิ ๑      ๓ ม. อนุคฺคตา ๑

๔ ม. ปณฺณวตี ๑

- โสหัม ทหามิ สารโต พหุ อัจจาวจัม ฌนัม  
 สุทุจจขัม จชิตวาน ปจฉา โสจามิ ทุมมโน  
 อุพพรี เตน โทเสน ทชชานัม ทกรกขินี ฯ  
 [๒๓๗๘] เยโนจิตา ชานปทา อาเนิตา จ ปฏิคคหัม  
 อากัมมัม ปรรชชเมภิ อภิกุจาย พหุชฌนัม<sup>๑</sup>  
 ฌนุคคทานัม ปวรัม สุตัม ติชิณมมุตินัม  
 ภาตรัม เกน โทเสน ทชชาลี ทกรกขินี ฯ  
 [๒๓๗๙] เยโนจิตา<sup>๒</sup> ชานปทา<sup>๓</sup> อาเนิตา จ ปฏิคคหัม  
 อากัมมัม ปรรชชเมภิ อภิกุจาย พหุชฌนัม  
 ฌนุคคทานัม ปวโร สุตโร ติชิณมมุตินัม จ  
 มายายัม<sup>๔</sup> สุตโต ราชาน อิติ มณณติ ทารโก  
 อุปฏุจันปิ เม อยเย น โส เอติ ยถาปุเร  
 ภาตรัม เตน โทเสน ทชชานัม ทกรกขินี ฯ  
 [๒๓๘๐] เอกเรตเตน อุภโย ตวณฺเจะว ฌนุเสชวา<sup>๕</sup>  
 อุภโย ชาเตตถุถ ปณฺจาลา สหยา สุตมวยา  
 จริยา ตัม อณฺุพนฺุชิตโต เอกทกรกขสุชเ ตว  
 อุตฺสุกโก เต ทิวารตตี สพพกัจเจสุ ปาวโณ<sup>๖</sup>  
 สหายัม เกน โทเสน ทชชาลี ทกรกขินี ฯ  
 [๒๓๘๑] จริยา มัม อยัม อยเย สณฺชคฺชิตโต<sup>๗</sup> มยา สห  
 อชชานปิ เตน วณฺเณน อติเวลัม สณฺชคฺชิตตี<sup>๘</sup>  
 อุพพริยาปิทัม อยเย มนฺตยามิ รโหคโต  
 อนามนฺโต ปวิสติ ปุพฺเพ อปฺปฏิเวทิตโต

๑ ม. พหุ ฌนัม ฯ    ๒ สී. อโยจิตา, ย. มยาจิตา ฯ    ๓ ม. ชนปทา ฯ  
 ๔ สී. ย. มยา โส ฯ    ๕ ม. ฌนุเสช จ ฯ    ๖ ม. พยวโณ ฯ    ๗ ม. ปชคฺชิตโต ฯ  
 ๘ ม. ปชคฺชิตตี ฯ

- ลทฐทวารโ กโตกาโส อหิริกั อนาหารั  
 สหายั เตน โทเสน ทชฺชชาหิ ทกรกฺขิโน ๑  
 [๒๓๘๒] กุสโล สพฺพนิมิตฺตานั รุทญญู<sup>๑</sup> อาคตาคโม  
 อุปฺปาเท<sup>๒</sup> สุปิเน ยุตฺโต นียยานเ จ ปเวสเน  
 ปญฺโญ ภูมฺมนตฺลิกขสฺมี นกฺขตฺตปทโกวิทเ  
 พฺรหฺมณั เกน โทเสน ทชฺชชาลี ทกรกฺขิโน ๑  
 [๒๓๘๓] ปริสายปิ เม อยฺเย อุมฺมิลิตฺวา อุทิกฺขตฺติ  
 ตสฺมา อจฺจภมฺมู ลุทฺทหิ ทชฺชชาหิ ทกรกฺขิโน ๑  
 [๒๓๘๔] สสมฺมุทฺตปริยายั มหิี สาคฺรกฺกณฺทลั  
 วสุณฺธรั อาวสฺสิ อมจฺจปรีวาริโต  
 จาตุรฺนุโต มหารฺกฺกโ จ วิชิตาวี มหพฺพโล  
 ปจฺพฺยา เอกฺรชชาลี ยโส เต วิปฺลัน คโต  
 โสฬสิตฺตึสฺสทสฺसानิ อามุตฺตมณฺิกุณฺทลา  
 นานาชนปทา นาริี เทวกญฺญปฺมา สุภา  
 เอว สพฺพพฺกคสมฺปนฺนั สพฺพกามสฺมิทฺธินั  
 สุขิตานั ปิยั ทิฆัน ชีวิทัง อาหุ ชตฺตติย  
 อถ ตวํ เกน วณฺเณน เกน วา ปน เหตุนา  
 ปณฺตฺติตัง อนุรฺกฺขนุโต ปาณั จชฺลิตี ทุจฺจชั ๑  
 [๒๓๘๕] ยโตปิ อาคโต อยฺเย มม หตฺถัง มโหสฺสโร  
 นาทิขานามิ ชีรฺสส อณฺุมตฺตปิ ทุกฺกมฺมึ  
 สเจปิ กิมฺหิจิ กालเ มรณั เม ปุเร ลียา  
 ปุตฺเตจ เม<sup>๓</sup> ปฺปุตฺเตจ จ สุขาเปยฺย มโหสฺสโร

๑ ม. รุทญญู ๑    ๒ ม. อุปฺปาเต ๑    ๓ ม. โส เม ปุตฺเตจ ๑

๔ ม. สพฺพมตฺตมฺปิ ปสฺสตี ๑

อนาคตํ ปจฺจุปปนฺนํ สพฺพมตฺถํ วิปสฺสตี<sup>๔</sup>  
 อนาปรารกมฺมนตํ น ทชฺชํ ทกรกฺขิโน ๑  
 [๒๓๘๖] อิทํ สุณฺหาถ ปณฺจาลา จฺวุพฺเพนฺยสฺส ภาสิตํ  
 ปณฺทิตํ อนุรฺกฺขนฺโต ปาณํ จชติ ทุจฺจชํ  
 มาตุ ภาริยาย ภาตฺ จ สฺขิโน พุราหฺมณสฺส จ  
 อตฺตโน จาปี ปณฺจาลอ ฉนฺนํ จชติ ชีวิตํ  
 เอวํ มหิตฺติยา<sup>๑</sup> ปณฺณวา นิปฺยุณา สารุจฺฉินฺตินี  
 ทิฏฺฐจฺจมฺมทิตฺตถาย สมฺปรายสฺสชาย จาติ ๑

ทกรกฺขสชาตกำ สตฺตมํ ๑

### ๘ ปณฺทรรกชาตกำ<sup>๒</sup>

[๒๓๘๗] วิกิณฺณวาจํ อนิคุยฺหมนตํ  
 อสณฺณตํ อปริจฺกฺขิตารํ  
 ภายนตฺมเนวติ สยํ อโพธํ  
 นาคํ ยถา ปณฺทรรกํ สุปณฺโณ ๑  
 โย คุยฺหมนตํ ปริรฺกฺขเนยฺยํ  
 โมหา นโร สํสตี ทาสมาโน<sup>๓</sup>  
 ตํ ภินฺนมนตํ ภายมเนวติ ชิปป  
 นาคํ ยถา ปณฺทรรกํ สุปณฺโณ ๑  
 นานุมิตฺโต คุรุํ อตฺถํ คุยฺหํ เวทิตฺมรหติ  
 สุมิตฺโต จ อสมฺพุทฺธํ สมฺพุทฺธํ วา อนตฺถวา ๑  
 วิสฺสาสมฺปาชฺฉิมหํ อเจลล์<sup>๔</sup>  
 สมโณ อยํ สมฺมโต ภาวิตฺตโต

๑ มหตฺติยาติปี, ม. มหตฺติกา ๑

๒ ม. ปณฺทรรนาคชาตกำ ๑

๓ ย. ภาสมาโน ๑

๔ ส. ย. อเจโล ๑

ตสฺสาหฺมกฺขี วิวรี คฺยุหฺมตฺถํ  
 อตีตมตฺถเ กปณํ<sup>๑</sup> รุทามิ ฯ  
 ตสฺสาหฺ ปรมํ พุรฺเหม คฺยุหฺ  
 วาจณฺหิมํ นาสกฺขี<sup>๒</sup> สํยเมตฺถํ  
 ตปฺปกฺขโต หิ ภายมาคตํ มม  
 อตีตมตฺถเ กปณํ รุทามิ ฯ  
 โย เว นโร สุหํ มณฺณมาโน  
 คฺยุหฺมตฺถํ สํสฺติ ทฺุกฺกุลีเน  
 โทสา ภายา อถวา ราชฺรตฺโต<sup>๓</sup>  
 ปลฺลิตฺตโต<sup>๔</sup> พาลเ อสํสยํ โส ฯ  
 ตโรกฺขวาโจ อสตํ ปวิฏฺโฆ  
 โย สงฺคตีสฺสุ มุทฺติเรติ วากฺยํ  
 อาสีวโโส ทุมฺมุชฺเชตฺยาหุ ตํ นรํ  
 อารา อารา สํยเม ตาทิสฺมหา ฯ  
 อนนฺนํ ปานํ กาลิกจฺนฺทนฺนจ  
 มนาปิตฺถโย มาลมฺจุฉาทนฺนจ  
 โอหาย คจฺฉามเส สพฺพกาเม  
 สฺุปฺนฺณน ปาณฺุปคตาว ตฺยมหา ฯ  
 โโกนฺธิธฺ ตินฺณนํ ครหํ อฺุเปติ  
 อสฺุมีธฺ โลกเ ปาณฺุญฺ นาคราช  
 สมฺโณ สฺุปฺนฺโณ อถวา ตวเมว  
 กิการณฺา ปณฺุทฺรก คหิตฺโต ฯ  
 สมฺโณ หิ เม สฺุมฺมตฺโต อโหสิ  
 ปิโย จ เม मनฺสา ภาวิตฺโต

[๒๓๘๘]

[๒๓๘๙]

๑ ย. กปโณ ฯ      ๒ ย. นาสกฺขี ฯ      ๓ ม. ราชฺรตฺตา ฯ  
 ๔ ม. ปลฺลิตฺโต, ย. ปลฺลิตฺโต ฯ



- ตสฺสาหมกฺขี วิวรี คฺยุหมตฺถํ  
 อตีตมตฺถเ อปณฺ รุทามิ ๑  
 [๒๓๙๐] น จตฺถิ สตฺโต อมโร ปจฺพยา  
 ปณฺณววิชา นตฺถิ น นินฺหิตพฺพา  
 สจฺเจน จ<sup>๑</sup> ธมฺเมน ธิติยา ทเมน  
 อลพฺภมพฺยาหฺรตี นโร อิท ๑  
 มาตาปิตา ปฺรมา พนฺธวานํ  
 นาสฺส ตฺติโย อณฺุกมฺปกตฺถิ  
 เตสฺมปิ คฺยุหํ ปฺรมํ น สํเส  
 มนฺตสฺส เภทํ ปฺริสฺงกมาโน ๑  
 มาตาปิตา ภคินีภาทโร จ  
 สหายา วา ยสฺส โหนฺติ สปกฺขา  
 เตสฺมปิ คฺยุหํ ปฺรมํ น สํเส  
 มนฺตสฺส เภทํ ปฺริสฺงกมาโน ๑  
 ภริยา เจ ปฺริสํ วชฺชา โกมารี ปิยภานิ  
 ปุตฺตรูปยสฺสุเปตา ภาตีสงฺฆปฺรภฺชตา  
 ตสฺสาปิ คฺยุหํ ปฺรมํ น สํเส  
 มนฺตสฺส เภทํ ปฺริสฺงกมาโน ๑  
 [๒๓๙๑] น คฺยุหมตฺถํ วิวเรยฺย รกฺเขยฺย นํ ยถา นิธี  
 น หิ ปาตฺถกโต สาทฺถุ คฺยุยฺห อตฺถเ ปชานตา ๑  
 ติยา คฺยุหํ น สํเสยฺย อมิตฺตสฺส จ ปณฺฑีโต  
 โย จามิเสน สํหีโร หทยตฺถเโน จ โย นโร ๑  
 คฺยุหมตฺถมสมฺพฺพทํ สมฺโพชยติ โย นโร  
 มนฺตภทภยา ตสฺส ทาสฺภูโต ติตฺถิกฺขติ ๑

๑ ม. จสทโท นตฺถิ ๑

ยวานุโต ปุริสสุตถัง คุยุหัง ชานนุติ มนุติณัน  
 ตวานุโต ตสสุ อุพเพคา ตสฺมา คุยุหัง น วิสฺสเช ๑

วิวิจฺจ ภาเสยฺย ทิวา รหสฺสํ  
 รตฺถี คิริ นาทิเวลํ ปมฺภูเจ  
 อุปลสุตฺติกา หิ สุณนุติ มนุติ  
 ตสฺมา มนุโต ชิปปมฺเปติ เกฬํ ๑

[๒๓๓๒]

ยถาปิ อโยนคฺร<sup>๑</sup> มหนุติ  
 อทวารกัม อายลํ ภาททสาล<sup>๒</sup>  
 สมนตชาตาปรีชาอุเปตํ  
 เอวมฺปิ เม เต อิท คุยุหมนุตา ๑

เย คุยุหมนุตา อวิกิณฺณวาจา  
 ทฬฺหา สทตฺเตสุ นรา ทุชฺชิวา  
 อารา อมิตฺตา พยวชนุติ เตหิ  
 อาสีวิสา วาริว สตตฺตสงฺฆา<sup>๓</sup> ๑

[๒๓๓๓]

หิตฺวา ฆรํ ปพฺพชิตฺโต อเจโล  
 นคฺโค มุณฺโฑ จรติ ฆาสเหตุ  
 ตมฺหิ นุชฺช วิวรี คุยุหมตฺถัง  
 อตฺถา จ ฐมฺมา จ อปคตฺมहा ๑

กถํโร โหติ สุปณฺณราช  
 กีสฺสิโล เกน วเตน วตฺถํ  
 สมเณ จรํ หิตฺวา มมายิตานิ  
 กถํโร สคคฺมฺเปติ จานํ ๑

[๒๓๓๔]

หิริยา ติตฺติกฺขาย ทเมน ชนุติยา<sup>๔</sup>  
 อกโกธโน เปสฺสุณฺยํ ปหาย

๑ ม. อสุส นครํ ๑

๒ ภณฑทสาลนุติปิ ปาโล ๑ ๓ ม. สตตฺตสงฺฆา ๑

๔ ม. ทเมนุเปโต ๑

- สมโณ จรํ หิตฺวา มมายิตานิ  
 เหวํกโร สคฺคมุเปติ จานํ ๑
- [๒๓๙๕] มาตาว ปุตุตํ ตฺรณํ ตนฺนุชฺชํ  
 สมฺผลฺลสฺตา<sup>๑</sup> สพฺพคตฺตํ เผลติ  
 เหวมฺปิ เม ตฺวํ ปาตุรหุ ทิชิโนท  
 มาตาว ปุตุตํ อนุกมฺปมาโน ๑
- [๒๓๙๖] หนฺทชฺช ตฺวํ มุจฺจ วธา ทุชฺชิวห  
 ตโย ทิ ปุตุตฺตา นหิ อณฺโณ อตฺถิ  
 อนุเตวาสิ ทินฺนโก อตฺตรโช จ  
 รชฺชสฺสุ<sup>๒</sup> ปุตุตฺตณฺณตโร เม อโหสิ ๑
- [๒๓๙๗] อิจฺเจว วากุยํ วิสชฺชิ สฺสฺปนฺโณ  
 ภูมฺยํ ปติฏฺฐจาย ทิโช ทุชฺชิวหํ  
 มุตฺตชฺช ตฺวํ สพฺพภยาดิวตฺโต  
 ถลฺลทเก โหหิ มยาภิกฺขตฺโต ๑  
 อาตงฺกิณํ ยถา กุสโล ภิสกฺโก  
 ปิปาสิทานํ รหโหว สิโต  
 เวสฺมํ ยถา หิมสิตฺตภูฏิตานํ<sup>๓</sup>  
 เหวมฺปิ เต สรณมฺหํ ภวามิ ๑
- [๒๓๙๘] สทฺธิ กตฺวา อมิตฺเตน อณฺุทเชน ชลาพฺุช  
 วิวริย ทาจํ ปสฺสสิ<sup>๔</sup> กุโต ตํ ภยมาคตํ ๑
- [๒๓๙๙] สงฺเกถว อมิตฺตสฺมี มิตฺตสฺมีปิ น วิสฺสเส  
 อภยา ภยมฺุปฺปนํ อปิ มฺุลานิ กนฺตติ ๑  
 กถํ ญํ วิสฺสเส ตฺยมฺุหิ เยนาสิ กลโห กโต  
 นิจฺจยตฺเตน จาตพฺุพํ โส ทิสพฺุภิ น รชฺชติ ๑

๑ ส. ย. สมฺปสฺส ตํ ๑

๒ ม. รชฺชสฺสุ ๑

๓ ย. หิมสิตฺตภูฏิตานํ ๑

๔ ม. เสสิ ๑

- วิสสาสเย น จ นํ วิสเสยย  
 อสงฺกิตฺโต สงฺกิตฺโต จ ภเวยฺย  
 ตถา ตถา วิญญู ปรกุกเมยฺย  
 ยถา ยถา ภาวํ ปโร น ชณฺณา ฯ
- [๒๔๐๐]
 เต เทวณฺณา<sup>๑</sup> สุขุมารูปา  
 อุโม สมา สุขยา ปุณฺณกขุชฺธา  
 อุปาคุมุํ กรมปิย<sup>๒</sup> อเจลํ  
 มิสฺสีภูตา อสฺสวาทว นาคา ฯ
- [๒๔๐๑]
 ตโต หเว ปณฺทรโก อเจลํ  
 สยเมวูปาคมฺม อิทํ อโวจ  
 มุตฺตชฺชหํ สพฺพภยาติวตฺโต  
 น หิ นฺน ตฺยหํ มนโส ปิยฺมทา ฯ
- [๒๔๐๒]
 ปิโย หิ เม อาสิ สุปณฺณราชา  
 อลํสยํ ปณฺทรเกน สจจํ  
 โส ราครตฺโต จ อกาลิ เอตํ<sup>๓</sup>  
 ปापกมฺมํ สมฺปชาโน น โมทา ฯ
- [๒๔๐๓]
 น เม ปิยํ อปฺปิยํ วาปิ โหติ  
 สมฺปสฺสโต โลกมิมํ ปรณฺจ  
 สฺสณฺณตานุญฺหิ วิยณฺชเนน  
 อสณฺณโต โลกมิมํ จราสิ ฯ  
 อริยาวกาโสสิ อนริโยว โหสิ<sup>๔</sup>  
 อสณฺณโต สณฺณตสนฺนิกาโส  
 กณฺหาภิชาติโก<sup>๕</sup> อนริยฺรูโป  
 ปาปํ พหุํ ทฺวจฺจริตํ อจาริ ฯ

๑ ย. เทวณฺณี ฯ      ๒ ส. กาทมฺปิยํ, ย. การมฺปิยํ ฯ

๓ ม. ... รัตฺโตว อกาลิเมตํ ฯ      ๔ ม. อนริโยวาลี ฯ      ๕ ม. ... ชาติโกสิ ฯ

- [๒๔๐๔] อพภูจสฺส ตฺวํ ทุพฺภิ ทุพฺภิ จ ปิสุเณ จลฺล  
 เอเตน สจฺจวชฺเชน มุทฺธา เต ผลตุ สตฺตธา ฯ
- [๒๔๐๕] ตสฺมา หิ มิตฺตานํ น ทุพฺภิตพฺพํ  
 มิตฺตทุพฺภา หิ<sup>๑</sup> ปาปิโย นตฺถิ อณฺโณ  
 อาสิตฺตสฺสโต นิหโต ปจฺพยา  
 อิทฺทสฺส วาเกยน หิ สํวโร หโตติ ฯ  
 ปณฺฑรกชาติกัม อภูจํ ฯ

## ๙ สมพุลลาชาติกัม

- [๒๔๐๖] กา เวธมานา คิริกนฺทรายํ  
 เอกา ตฺวํ ตฺวิจฺจลฺลิตฺถ สณฺณตฺตฺตฺวํ<sup>๒</sup>  
 ปุญฺจาลิ เม ปาณิเปเมยฺยมชฺชเม  
 อกฺขาหิ เม นามญฺจ พนฺธเว จ ฯ  
 โไอภาสยํ วนํ รมมํ ลีหพฺยคฺคณฺนิเสวิตํ  
 กา วา ตวฺมลฺลิตฺถ กฺลยาณํ กสฺส วา ตฺวํ สุมชฺชเม  
 อภิวาเทมิ ตํ ภทฺเท ทานวาทํ นมตฺถฺ เต ฯ
- [๒๔๐๗] โย ปุตฺโต กาลิราชสฺส โสตฺถิสฺสเนติ ตํ วิทฺธุ  
 ตสฺสํ สุมพฺลลา ภริยา เอวํ ชานาหิ ทานว  
 อภิวาเทมิ ภทฺทนฺเต<sup>๓</sup> สุมพฺลลาหํ นมตฺถฺ เต ฯ  
 เวเทหปฺตฺโต ภทฺทนฺเต วเน วสตี อาตุโร  
 ตมํ ไรคสมฺมตฺตํ เอกา เอกํ อุพฺภูจหิ<sup>๔</sup> ฯ  
 อหญฺจ วนฺมญฺจาย มรฺมํสํ มิคาพิลํ  
 ยทาหรามิ ตํภกฺโข ตสฺส นฺนชฺช นาทตี ฯ

๑ ม. หิสทโท นตฺถิ ฯ ๒ ลี. ย. สณฺณตฺตฺตฺวํ. ม. สํตฺตฺตฺวํ ฯ ๓ ม. ตํ ภทฺเต ฯ  
 ๔ ลี. อุพฺภูจหิ ฯ

[๒๔๐๘] กิ วเน ราชปุตฺเตน อาตุเรน กริสฺสลิ  
 สมฺพุเล ปริจิตฺตณน อหิ ภาตฺตา ภวามิ เต ๑  
 โสภณฺนุญาย ทฺรตฺตตาย กิ รูปี วิชฺชเต มม  
 อญฺญํ ปรีเยส ภทฺทนฺเต อภีรฺูปตฺรํ มยา ๑  
 เอหิมํ คิริมารุชฺห ภริยา มยฺหิ<sup>๑</sup> จตฺตฺสฺสตา  
 ตาลํ ตฺวํ ปวรา โหติ สพฺพกามสมฺมิตฺตินิ ๑  
 นนุ ตารกาวณฺณาภ<sup>๒</sup> ยงฺกิญฺจิ มนสิจฺฉลิ  
 สพฺพนฺตํ ปจฺจํ มยฺหิ รมสฺสุชฺช<sup>๓</sup> มยา สห ๑  
 โน เจ ตฺวํ มเหเสยฺยํ สมฺพุเล การยิสฺสลิ  
 อลํ ตฺวํ ปาตฺราสาย ปณฺเฑท ภกฺขา ภวิสฺสลิ ๑  
 ตญฺจ สตฺตชฺชโฏ ลุทฺโท กพฺพาโร ปุริสาทโก  
 วเน นาทํ อปฺสฺสนฺตี สมฺพุลํ อคฺคหิ ภูเช ๑  
 อธิปฺนฺนา ปิสฺาเจน ลุทฺเทนามิสฺจกฺขฺนา  
 สฺา จ สตฺตฺวสมฺปตฺตา ปติเมวานุโสจฺติ ๑  
 น เม อิทํ ตถา ทฺกฺขํ ยํ มํ ขาทฺเขยฺย รกฺขโส  
 ยญฺจ เม อยฺยปฺตฺตฺสฺส มโน เหสฺสติ อญฺญตา ๑  
 น สนฺติ ทฺวา ปวสนฺติ ญฺน  
 น หิ ญฺน สนฺติ อธิ โลกปาลา  
 สหฺสา กโรนฺตฺนมนฺสญฺจตฺนํ  
 น หิ ญฺน สนฺติ ปฏฺิเสธิตาโร ๑  
 [๒๔๐๙] อิตฺถินเมสฺา ปวรา ยสฺสฺสินิ  
 สนฺตา สฺมา อคฺคิริวคฺคเตชฺา  
 ตญฺเจ ตฺวํ รกฺขสฺาเทสิ กญฺญํ

๑ ม. เม ๑

๒ ย. ทาฏกาวณฺณาภ ๑

๓ ม. รมสฺสุชฺช ๑

มุกุฏา จ หิ สตุตธา เต ผลเยย  
 มา ตวั ทหิ มุญจ ปติพพตาย<sup>๑</sup> ฯ

- [๒๔๑๐] ส่า จ อสสมมาคจฉิ ปมุตตะ ปุริสาทกา  
 นินทํ ผลีนสกุณีน<sup>๒</sup> คตลิ่งคํว อาลยํ  
 ส่า ตตถ ปริเทเวลิ ราชปุตตี ยสสลิณี  
 สมพุลา อุตุมตตทกา วเน นาถํ อปสสนุตี ฯ  
 สมณ พุราหมณ วนเท สมปนจนจเรณ อีส  
 ราชปุตตํ อปสสนุตี ตุมหมหิ สรณํ คตา ฯ  
 วนเท ลีเท จ พยคฺฆเม จ เย จ อญญเว วเน มิกา  
 ราชปุตตํ อปสสนุตี ตุมหมหิ สรณํ คตา ฯ  
 ตินนาลทานิ โอสโรย ปพพทานิ วนานิ จ  
 ราชปุตตํ อปสสนุตี ตุมหมหิ สรณํ คตา ฯ  
 วนเท อินทิวรีสามํ รตฺตินกฺขตฺตมาลินี  
 ราชปุตตํ อปสสนุตี ตุมหมหิ สรณํ คตา ฯ  
 วนเท ภาคীরธี คจคํ สวณฺตีนํ ปฏฺฐิคฺคหํ  
 ราชปุตตํ อปสสนุตี ตุมหมหิ สรณํ คตา ฯ  
 วนเท อหํ ปพพตราช (เสฏฺฐจ) หิมวณฺตํ ลีลฺลจฺจยํ  
 ราชปุตตํ อปสสนุตี ตุมหมหิ สรณํ คตา ฯ
- [๒๔๑๑] อติส่าย วตาคจฉิ ราชปุตตี ยสสลิณี  
 เกน นุชฺช สมากจฉิ โโก เต ปียตโร มยา ฯ
- [๒๔๑๒] อิหํ ไชหํ ตทาไวจํ คหิตา เตน สตุตฺตนา  
 น เม อิหํ ตธา ทุกฺขํ ยํ มํ ชาเทยฺย รกฺขโส  
 ยญจ เม อยฺยปฺุตตสฺส มโน เหสฺสติ อญญธา ฯ

๑ ลี. ปติพพตา ส่า, ย. ปติพพตา ยา ฯ ๒ ม. นีฬํ ปพินํ สกุณีน ฯ

- [๒๔๑๓] โจรีนั พหุพหุธีนั ยาสุ สจจัม สุทูลลภัม  
 ถีนั ภาโว ทุราชาโน มจจนสเสโวทเก คตัม ฯ
- [๒๔๑๔] ตถา มัม สจจัม ปาเลตฺต ปาลยิสฺสติ เจ มम्मัม  
 ยถาหัม นามิชานามิ อณฺเณ ปิยตรัม ตยา  
 เอเตเน สจจวชฺเชเน พยาธิ เต วุปฺสम्मตฺต ฯ
- [๒๔๑๕] เย กุณฺชชา สตฺตสตา อุพฺปารา  
 รกฺขนฺติ รตฺตินฺทิวมฺยุยฺยตาราธา  
 ธนฺคฺคหานณฺจ สตานิ โสฬฺส  
 กถฺวิเช ปสฺสสิ ภาทเท สตฺตโว ฯ
- [๒๔๑๖] อลงฺกตาโย ปทฺมุตฺตรตฺตจา  
 วิราจิตา ปสฺสติ หังสคฺคฺจรา  
 ตาลัม สฺสนิตฺวา มิตคิตฺวาทิตัม  
 นทานิ เม ตาต ตถา ยถา ปุเร ฯ  
 สฺวณฺณสงฺกจฺจชฺชา สฺวิคฺคหา  
 อลงฺกตา มานุสฺสิยจฺจรูปฺมา  
 เสโนปฺปยา<sup>๑</sup> ตาต อนินฺทิตงฺคิโย  
 ขตฺตียกณฺณา ปฏฺฐิไลภยฺนฺติ<sup>๒</sup> นัม ฯ  
 สเจ อหัม ตาต ตถา ยถา ปุเร  
 ปตฺตี ตมฺภจฺจา ย ปุณา วเน ภเว  
 สมฺมานเย มัม น จ มัม วิมานเย  
 อิตฺตปิ เม ตาต ตโต วรุม สฺยา ฯ  
 ยมนฺนปฺาเน วิปฺลสฺมิ โอิหิตे  
 นาริ วิมฺภจฺจาภรณฺหา อลงฺกตา  
 สพฺพงฺคฺเปตา ปตฺตีเน จ อปฺปฺปยา

๑ ย. เสหนฺปฺปยา ฯ

๒ ย. ปฏฺฐิไลภยฺนฺติ ฯ



อวชฺฌ<sup>๑</sup> ตสฺสา มรณํ ตโต วรํ ๑  
 อปี เจ ทลิตฺทา กปณา อนาฬิยา<sup>๒</sup>  
 กฐาทุติยา ปติโน จ ส ปิยา  
 สพฺพงฺคฺเปตายปี อปฺปิยาย  
 อยเมว เสยฺโย<sup>๓</sup> กปณาปี ยา ปิยา ๑

[๒๔๑๗] สุกฺลลภิตฺถิ ปุริสสฺส ยา หิตา  
 ภตฺติตฺถิยา ทูลลโฆ โย หิตโต จ  
 หิตา จ เต สีสวตี [๔] ภริยา  
 ชนินฺท ฌมฺมํ จร สมฺพุลาเย ๑

[๒๔๑๘] สเจ ตฺวํ วิปฺปฺเล ลทฺธโฆเค  
 อีสฺสาวตฺติณฺณา มรณํ อุเปสิ  
 อหฺมจฺ เต ภทฺเท อีมา ราชกณฺฎา  
 สพฺเพว<sup>๔</sup> เต วจนฺกรว ภาวมาติ ๑

สมฺพุลาชาตักํ นวมํ ๑

### ๑๐ ภาณทุติณทุกชาตัก<sup>๖</sup>

[๒๔๑๙] อปฺปมาโท อมตํ ปทํ<sup>๗</sup> ปมาโท มจฺจุโน ปทํ  
 อปฺปมตฺตา น มียนฺติ เย ปมตฺตา ยถา มตา ๑  
 มทา ปมาโท ชาเยถ ปมาทา ชายเต ขโย  
 ขยา ปโทสา<sup>๘</sup> ชายนฺติ มา มโท<sup>๙</sup> ภรตฺตฺสภ ๑  
 พหุ หิ ขตฺติยา ชีนา อตฺถํ รกฺขจํ ปมาทฺติโน  
 อโถปี คามิโน คามา อนาคารา<sup>๑๐</sup> อคาริโน ๑

๑ ม. อพชฺฌ, ย. อาพชฺฌ ๑ ๒ ม. ย. อนาฬิยา ๑ ๓ ม. เสยฺยา ๑

๔ ม. เอตฺถนฺตเร จสฺสโท ทิสฺสตี ๑ ๕ ม. สพฺเพ ๑ ๖ ม. คณฺฐิตฺนทุกชาตัก ๑

๗ ส. ย. อมตปทํ ๑ ๘ ส. ขยา จ โทสา ๑ ๙ ม. ปมาโท ๑ ๑๐ ม. อนคารา ๑

ขตติยสส ปมตตสส	รฏฺฐสมี รฏฺฐจวฑฺฒน
สพฺเพ โภคา วินสฺสนนฺติ	รณโธ ตํ วุจฺจเต อหํ ๑
เนส ธมฺโม มหาราช	อติเวลํ ปมชฺชลิ
อิทํ คีตํ ชนปทํ	โจรา วิทฺธสฺสนนฺติ นํ ๑
น เต ปุตฺตา ภวิสฺสนนฺติ	น หิรณฺณํ น ธานียํ
รฏฺเฐ วิลุมฺปมานมฺหิ	สพฺพโภเคหิ ชียฺยลิ ๑
สพฺพโภคปริชฺฌนํ	ราชานํ วาปี ขตฺติยํ
ฉาติมิตฺตา สุหชฺชา จ	น ตํ มณฺณนฺติ มนฺตियํ <sup>๑</sup> ๑
หตฺถาโรหา อนิกฺกจา	รธิกา ปตฺติการกา
ตเมวมุชฺชีวันตา	น ตํ มณฺณนฺติ มนฺตियํ <sup>๑</sup> ๑
อสิวิหิตกมฺมนตํ	พาลํ ทุมฺมนฺติมนฺตินํ
สิริ ชหติ ทุมฺเมธํ	ชิณฺณวํ อูโรโค ตจํ ๑
สุสิวิหิตกมฺมนตํ	กาลุญฺจายี อตฺนทิตํ
สพฺเพ โภคาภิกฺขมฺมนนฺติ	คาโว สอฺสภามิว
อุปสฺสุตี มหาราช	รฏฺเฐ ชนปเท จร
ตตฺถ ทิสฺวา จ สุตฺวา จ	ตโต ตํ ปฏฺิปปชฺชลิ ๑
[๒๔๒๐] เอวํ เวเทตุ ปณฺจาโล	สงฺคามे สรมฺปิโต <sup>๒</sup>
ยถาหมชฺช เวเทมิ	กณฺฐเกน สรมฺปิโต ๑
[๒๔๒๑] ชิณฺโณ ทพฺพลจกชฺชลิ	น รูปํ สาธุ ปสฺสลิ
กี ตตฺถ พฺรหฺมทตฺตสฺส	ยนตํ มคฺเคยฺย <sup>๓</sup> กณฺฐโก ๑
[๒๔๒๒] พหฺเวตฺถ พฺรหฺมทตฺตสฺส	โยทํ <sup>๔</sup> มคฺคสฺมิ พฺรหฺมณ
อรกฺขิตา ชานปทา	อธมฺพลินา หตา ๑
รตฺติณฺหิ โจรา ขาหฺนฺติ	ทิวา ขาหฺนฺติ ตฺถนฺทียา

๑ ม. มานีย์ ๑    ๒ ย. สรมฺปิโต ๑    ๓ ย. มคฺเคยฺย ๑    ๔ ม. โสทํ ๑

- รฆุจสมี่ ภูฏราชสสุ                      พหุ อธมมิโก ชโน ๑  
 เอตาทิสเ ภาเย ชาเต<sup>๑</sup>                    ภาณภูฏา ตาต<sup>๒</sup> มาถวา  
 นิลเลนกานิ ภูพพนติ                      วเน อาหตุว ภาณภูกั ๑  
 [๒๔๒๓] กทาสสุ นาม ยั ราชา              พุรหมทตโต มริสสติ  
                  ยสส รฆุจสมี่ ชียยนติ              อปปติกา ภูมาริกา ๑  
 [๒๔๒๔] ทุพภาลิตถพิ เต ชมมิ              อนตถปทโกวิท  
                  ภูหิ ราชา ภูมารินั                      ภาตตารั ปรีเยสติ ๑  
 [๒๔๒๕] น เม ทุพภาลิตั พุรหม              โกวิทตถปทา อหั  
                  อรกชิตา ชานปทา                      อธมมพลินา หตา ๑  
                  รตติถพิ โจรา ชาหนติ                      ทิวา ชาหนติ ตุณฐิยา  
                  รฆุจสมี่ ภูฏราชสสุ                      พหุ อธมมิโก ชโน  
                  ทุชชีเว ทุพภारे ทारे                      ภูโต ภาตตา ภูมารिया<sup>๓</sup> ๑  
 [๒๔๒๖] เอวั สยตุ ปญจาโล                      สงคามे สตติยา หโต  
                  ยถायั กปโณ เสติ                      หโต ฆาเลน สาลิโย ๑  
 [๒๔๒๗] อธมเมน ตุวั ชมม                      พุรหมทตตสส ภูชฉลิ  
                  โย ตุวั สปสิ ราชานั                      อปรชฉิตวาน อตตโน<sup>๔</sup> ๑  
 [๒๔๒๘] ธมเมน พุรหมทตตสส                      อหั ภูชฉามิ พุราหมณ  
                  อรกชิตา ชานปทา                      อธมมพลินา หตา ๑  
                  รตติถพิ โจรา ชาหนติ                      ทิวา ชาหนติ ตุณฐิยา  
                  รฆุจสมี่ ภูฏราชสสุ                      พหุ อธมมิโก ชโน ๑  
                  ส่า หนุน ปุณ เร ปกุกา                      วิกาเล ภาตตมาหริ  
                  ภาตตहारि อเปกขุนโต                      หโต ฆาเลน สาลิโย ๑

๑ ลี. ย. ตาต ๑

๒ ลี. ย. ตาว ๑

๓ ม. ภูมาริโย ๑

๔ ย. อตตนา ๑

- [๒๔๒๙] เอวํ หนฺนตฺตํ ปญฺจาโล สงฺคามเ อสิฺนห หโต<sup>๑</sup>  
 ยถาหมชฺช ปหโต ชีรณฺจ เม ปวตฺตติตํ ๑
- [๒๔๓๐] ยํ ปสฺสุ ชีรํ ฉทฺเตติ ปสฺสุ ฆาล<sup>๒</sup> วิหีสติ<sup>๓</sup>  
 กิ ตตฺถ พุรหฺมทตฺตสฺส ยํ โน ครหเต<sup>๔</sup> ภวํ ๑
- [๒๔๓๑] คารโยห พุรหฺเม ปญฺจาโล พุรหฺมทตฺตสฺส ราชีโน  
 อรฺกชิตา ชานปทา อธมฺมพลินา หตา ๑  
 รตฺตติณฺหิ โฉรา ขาหนฺติ ทิวา ขาหนฺติ ตฺถนฺทียา  
 รณฺจสฺมี กุณฺนราชสฺส พหุ อธมฺมิโก ชโน ๑  
 จณฺหา อากขุณฺหา<sup>๕</sup> คาวี ยํ ปุเร น ทฺพหามเส  
 ตํทานิ อชฺช โทหาม ชีรกาเมหุพฺพหฺตฺตา ๑
- [๒๔๓๒] เอวํ กนฺทตฺตํ ปญฺจาโล วิมฺุตโต วิปฺปสฺสุขตฺต  
 ยถายํ กปณฺหา คาวี วิมฺุตตา ปรีธาวติ ๑
- [๒๔๓๓] ยํ ปสฺสุ ปสฺสุปาลสฺส สมฺภเมยฺย<sup>๖</sup> รเวยฺย วา  
 โกนีธ อปฺราตฺตติ พุรหฺมทตฺตสฺส ราชีโน ๑
- [๒๔๓๔] อปฺราโธ มหาพุรหฺเม พุรหฺมทตฺตสฺส ราชีโน  
 อรฺกชิตา ชานปทา อธมฺมพลินา หตา ๑  
 รตฺตติณฺหิ โฉรา ขาหนฺติ ทิวา ขาหนฺติ ตฺถนฺทียา  
 รณฺจสฺมี กุณฺนราชสฺส พหุ อธมฺมิโก ชโน  
 กถํ โน อสิโกสฺตฺถา ชีรปา หนฺนเต ปชา ๑
- [๒๔๓๕] เอวํ ชชฺชตฺตํ ปญฺจาโล หโต ยฺพฺเช สฺปฺตฺตโก  
 ยถาหมชฺช ชชฺชามิ คามิเกหิ<sup>๗</sup> อรณฺณไซ ๑
- [๒๔๓๖] น สพฺพญฺเตสฺสุ วิเชนฺติ รกฺขํ  
 ราชาโน มณฺชุก มนฺุสฺสโลเก

๑ ยฺ. ทพฺหํ ๑ ๒ ม. ปสฺสุปาล ๑ ๓ สී. ปสฺสุปาลณฺจ หีสติ. ยฺ. ปสฺสุ ฆาลณฺจ หีสติ ๑  
 ๔ ยฺ. ครหโต ๑ ๕ ม. อณฺนกา ๑ ๖ สී. ยฺ. ปพฺพเมยฺย ๑ ๗ สී. ยฺ. คามิเกหิ ๑

[๒๔๓๗]

เนตดาวตา ราชา อธมมจารี  
 ยัม ตาทิสัม ชีวมเทยฺยุ ชงกา ฯ  
 อธมมรุโป วต พุรหมจารี  
 อนฺุปฺปิยัม ภาสลิ ขตฺติยสฺส  
 วิลุมฺปมานาย ปุณฺุปฺปชาย  
 ปุชฺเชลิ ราชํ ปรมฺปฺปวาที<sup>๑</sup> ฯ  
 สเจ อิทํ พุรหม สฺรชฺชกัม ลียา  
 ผีตัม รภูจํ มุทิตัม วิปฺปสนนํ  
 ภูตฺวา พลี อคฺคปิณฺุทญฺจ กากา  
 น มาทิสัม ชีวมเทยฺยุ ชงกาติ ฯ  
 ภณทุติณทุกชาตัก ทสมัม ฯ

ตสฺสุทฺททานํ

กีนฺุท กุมฺภา ชยทฺทิส จทฺทนฺุท  
 อถ ปณฺุทิตสฺมฺภว ลีรกปิ  
 ทกรกฺขส ปณฺุทรนาควโร  
 อถ สมฺพุล ตินฺุททุกทเวสฺสุเต ฯ  
 ตีสฺสนธิปาตํ นิฏฺฐจิตํ ฯ

๑ ลี. ปรมฺปฺปวาที, ม. ปรมฺปฺปมาที ฯ

# จตุตทาลีสนิปาตชาตกั

## ๑ เตสกุณชาตกั

[๒๔๓๘]	เวสสนทรนุตัม ปุจฉามิ รชชัม กาวเรตุกาเมน	สกุณ ภาทหมตถุ เต กีสู กิจจัม กตัม วรัม ๑
[๒๔๓๙]	จิรสลัม วต มัม ตาโต ปมตโต อปมตตัม มัม	กัโส พาราณลลคโคโ ปีตา ปุตตัม อโจทยิ <sup>๑</sup> ๑
[๒๔๔๐]	ปจเมเนว วิตถัม ตโต กิจจานิ กาวเรย ยัม ตวั ตาต ตเป กम्मัม <sup>๒</sup> รตโต ทุฏโจ จ ยัม กยิรา ชตติยสส ปมตตสส สพเพ โภคา วินสสนุติ สิริ จ <sup>๓</sup> ตาต ลกขี จ อุฏจาเน วีริเย โปเส อุสสุยเย ทุหเย กาฬกณณิ महाराช โส ตวั สพเพส <sup>๔</sup> สุทโย อลกขี นุท महाराช สลกขี ชิตिसम्ปนโน อมิตตानัม กาลิปติ สโกปิ हि ภูตปติ ส กลยาणे चित्ति กตวา	โกธัม หาลัม นิวารเย ตัม วตัม อาหุ ชตติย ๑ ปุพเพ กตมลล์ยัม น ตัม กยิรา ตโต ปุน <sup>๕</sup> ๑ รฏจสมิ รฏจวพุฒน รณโย ตัม วุจเจเต อหัม ๑ ปุจจิตา เอตทพรวุ รมาหัม อนุสุยเย <sup>๖</sup> ๑ ปุริเส กम्मทุสสเก รมติ จกภณชนี ๑ สพเพส รกขิตโต ภว ลกขยา ภว นิเวสนัม ๑ ปุริโส हि महคคโต มุลล์ อคคณจ ฉินฺหติ ๑ อุฏจาเน นปมชชติ อุฏจาเน กุรุเต มโน ๑

๑ อโพธยิตีปิ ปาโล ๑      ๒ ม. ตโปกम्मัม ๑      ๓ ม. อยัม สทโท นตถิ ๑  
๔ ม. จสทโท นตถิ ๑      ๕ ม. รมาหัม อนุสุยเย ๑      ๖ ม. สพเพส ๑

	คณฺฐพฺพา ปิตโร เทวา อุฏฺฐาหโต <sup>๑</sup> อปฺปมชฺชโต โส อปฺปมตฺโต อุกฺกุโธ <sup>๒</sup> วายมสฺสุ สกฺกิเจสฺสุ <sup>๓</sup> ตตฺเถว เต วตฺตปทา อลํ มิตฺเต สฺสาเปตฺถุ [๒๔๔๑] สกฺขี <sup>๔</sup> ตฺวํ กุณฺฑลฺลินิ รชฺชํ กาเรตฺตุกาเมน	สาชฺชีวา <sup>๑</sup> โหนฺติ ตาทิโน อนฺุตฺติมฺฺจฺจนฺติ เทวตา ฯ ตาท กิจฺจานิ การย นาลโส วินฺหเต สฺขํ ฯ เอสาว อนฺุสาสนี อมิตฺตานํ ทฺุชทาย จ ฯ มณฺณลฺลิตฺติ ขตฺตยพฺนฺุณฺนี <sup>๖</sup> กีสฺสุ กิจฺจํ กตํ วรํ ฯ ยตฺถ สพฺพํ ปตฺติมฺฺจฺจิตฺตํ ลทฺฐสฺส จานฺุรฺกฺขนา <sup>๗</sup> ฯ ธีเร อตฺถสฺส โกวิทฺเต อโสณฺุเท อวินาสเก ฯ ธนํ ยณฺุเจว เต ลฺลียา โส เต กิจฺจานิ การย สยํ วิตฺตํ อเวกฺขีย น กเร ปฺรปตฺติยา ฯ สยํ ชณฺุณา กตาทกตํ ปคฺคณฺุเห ปคฺคหารทํ ฯ อนฺุสาส รเถสฺมา ธนํ รณฺุจณฺุจ นาลยฺมํ ฯ กาเรลฺลิตฺติ การยลฺลิตฺติ วา มณฺุเท ปจฺจณฺุตฺตปฺปตฺติ ฯ
[๒๔๔๒]	เทวว ตาท ปทกานิ อลทฺฐสฺส จ โย ลาโภ อมจฺเจ ตาท ชานาหิ อนกฺุขาภิตเว ตาท โย จ ตํ ตาท รกฺเขยฺย สฺฐิตาว รถํ สงฺคณฺุเห สฺสงฺคหิตนฺุตฺตชฺไน นิธิณฺุจ อธิณฺุทานณฺุจ สยํ อายํ วยํ ชณฺุณา นิคฺคณฺุเห นิคฺคหารทํ สยํ ชานปทํ อตฺถํ มา เต อชฺหมิกา ยุตฺตา มา จ เวเคน กิจฺจานิ เวคสา หิ กตํ กมฺมํ	

๑ ย. สณฺุชฺชีวา ฯ ๒ ม. อุฏฺฐาหโต ฯ ๓ ย. อุกฺกุโธ ฯ ๔ ม. จ กิจฺเจสฺสุ ฯ  
๕ ม. สกฺขิลิ ฯ ๖ ย. ขตฺตยพฺนฺุณฺนี ฯ ๗ ม. จานฺุรฺกฺขณา ฯ ๘ ม. กโรลฺลิตฺติ ฯ

มา เต อธิสเร มุจจ<sup>๑</sup>  
 โกธสา हि พหุ ผีตา  
 มา ตาต อีสโรรมหีตี  
 อิตถีนัน ปุริสานญจ  
 อเปตโลมหंसส  
 สพเพ โภคา วินสสนนฺติ  
 ตตฺถเว เต วตฺตปทา  
 ทกฺขสฺสุทานิ ปุณฺณกโร  
 สีลวสฺสุ มหาราช

[๒๔๔๓] อปฺจุจิมฺหา<sup>๒</sup> โกลิยโคตฺตํ

ชมฺพุก ตฺวํทานิ วเทหิ

[๒๔๔๔] พลํ ปณฺจวิธํ โลเก

ตตฺถ พาทุพลํ นาม  
 โภคผลญจ ที่ฆาวุ  
 อมจฺจผลญจ ที่ฆาวุ  
 อมิชจฺจผลญจเว  
 ยานิ เจตานิ สพฺพานิ  
 ตํ พลานํ พลํ เสฏฺฐํ  
 ปณฺญาพเลนฺนฺตตฺถุโ  
 อปิ เจ ลภติ มนฺโ  
 อกามสฺส ปสฺยหํ วา  
 อภิชฺาโตปิ เจ โหติ  
 หุปฺปณฺโณ हि กาลิปติ

สุพาพุหมฺธิโกปิตํ  
 กุลา อกุลตํ คตา ฯ  
 อนตฺถาย ปตารยิ  
 มา เต อาสิ ทุกฺขุทฺโรเย ฯ  
 รณฺโณ กามานุสฺสาริโน  
 รณฺโณ ตํ วุจฺจเต อฆํ ฯ  
 เอสาว อนุสฺสานึ  
 อโสณฺโฑ อวินาสโก  
 หุสฺสีโล วินิปาติโก ฯ  
 กุณฺฑลีนึ ตเถว จ  
 พลานํ พลมฺตฺตมํ ฯ  
 ปุริสสฺมี มหคฺคเต  
 จริมํ วุจฺจเต พลํ  
 หุติยํ วุจฺจเต พลํ ฯ  
 ตติยํ วุจฺจเต พลํ  
 ตํ จตฺตถํ อสฺสยํ  
 อธิคฺคณฺหาติ ปณฺฑิโต ฯ  
 อคฺคํ ปณฺญาพลํ วรํ<sup>๓</sup>  
 อตถํ วินฺหติ ปณฺฑิโต ฯ  
 ผีตํ ธรรมิมนฺตฺตมํ  
 อณฺโณ ตํ ปฏฺิปปชฺชติ ฯ  
 รชฺชํ ลทฺธาน ชตฺติโย  
 สพฺเพนปิ น ชีวติ ฯ

๑ ม. มุจจ ฯ

๒ ม. อปฺจุจิมฺหา ฯ

๓ ม. พลํ ฯ



ปณฺญา<sup>๑</sup> สุตฺตวิจิฉฺฉินี  
 ปณฺญาสทฺธิโต นโร อิต  
 ปณฺญณฺจ โข อสุสฺสุสฺสํ  
 พหุสฺสุสฺสํ อนาคมฺม  
 โย จ ฐมฺมวิภังคณฺณ<sup>๒</sup>  
 อนฺนุจฺจหติ กาเลน  
 อนายตฺนสึลลส  
 น นินฺพฺพินฺทียการิสฺส  
 อชฺฌตฺตณฺจ ปยุตฺตสฺส  
 อนินฺพฺพินฺทียการิสฺส  
 โยคปฺปโยคสงฺขาตํ  
 ตานิ ตวํ ตาต เสวสฺสุ  
 อกมฺมฺนา หิ ทุมฺเมโธ

[๒๔๔๕]

ฐมฺมณฺจร มหาราช  
 อิต ฐมฺมณฺจริตฺวาน  
 ฐมฺมณฺจร มหาราช  
 อิต ฐมฺมณฺจริตฺวาน  
 ฐมฺมณฺจร มหาราช  
 อิต ฐมฺมณฺจริตฺวาน  
 ฐมฺมณฺจร มหาราช  
 อิต ฐมฺมณฺจริตฺวาน  
 ฐมฺมณฺจร มหาราช  
 อิต ฐมฺมณฺจริตฺวาน

ปณฺญา (กิตฺติ) ลีโลกวฑฺฒนี  
 (อปี) ทุกฺเข สุขานิ วินฺทติ ฯ  
 น โกจิ อธิคจฺฉติ  
 ฐมฺมณฺจํ อวินฺพุทฺธ<sup>๓</sup> ฯ  
 กาลุณฺณจายี อตฺนฺทิตโต  
 กมฺมผลํ ตสฺส อิชฺฌติ ฯ  
 อนายตฺนเสวิโน  
 สมฺมทตฺโต วิปจฺจติ ฯ  
 ตถายตฺนเสวิโน  
 สมฺมทตฺโต วิปจฺจติ ฯ  
 สมฺภตฺตสฺสานุรทฺทขณํ  
 มา อกมฺมาย รนฺธฺยิ  
 นพฺฟ้าคารวํ ลีหติ ฯ  
 มาตาปิตฺตฺสฺ ขตฺตฺย  
 ราช สคฺคํ คมิสฺสลิ ฯ  
 ปุตฺตทาเรสฺส ขตฺตฺย  
 ราช สคฺคํ คมิสฺสลิ ฯ  
 มิตฺตามจฺเจสฺส ขตฺตฺย  
 ราช สคฺคํ คมิสฺสลิ ฯ  
 วาหเนสฺส พเลสฺส จ  
 ราช สคฺคํ คมิสฺสลิ ฯ  
 คาเมสฺส นิคเมสฺส จ  
 ราช สคฺคํ คมิสฺสลิ ฯ

๑ ม. ปณฺญาว ฯ

๒ ม. อวินฺพุทฺธ ฯ

๓ ย. โย ฐมฺมณฺจ วิภาคณฺณ ฯ

ธมฺมฉจฺร มหาราช	รฏฺฐเจสุ ชนฺปเทสุ จ
อิธ ธมฺมฉจฺริตฺวาน	ราช สคฺคํ คมิสฺสลิ ๑
ธมฺมฉจฺร มหาราช	สมณฺเณ พุราหฺมณฺเณสุ จ
อิธ ธมฺมฉจฺริตฺวาน	ราช สคฺคํ คมิสฺสลิ ๑
ธมฺมฉจฺร มหาราช	มิคฺคปฏฺฐิสฺสุ ชตฺตฺติย
อิธ ธมฺมฉจฺริตฺวาน	ราช สคฺคํ คมิสฺสลิ ๑
ธมฺมฉจฺร มหาราช	ธมฺโม จิณฺโณ สุชาวโห
อิธ ธมฺมฉจฺริตฺวาน	ราช สคฺคํ คมิสฺสลิ ๑
ธมฺมฉจฺร มหาราช	อินฺทา <sup>๑</sup> เทวา สพุรฺหมกา
สุจฺฉินฺนํ ทิวํ ปตฺตา	มา ธมฺมํ ราช ปามโ <sup>๒</sup> ๑
ตตฺถเว เต วตฺตปทา	เอสาว อนฺุสฺสนํ
สปรฺยณฺเสวิ กลฺยาณํ	สมตฺตํ สามํ ตํ วิหฺวติ ๑

เตสฺสกุณฺชาตกํ ปจฺมํ ๑

## ๒ สรวงฺคชาตกํ

- [๒๔๔๖] อลงฺกตา กุณฺฑลฺลิโน สุวตฺถา  
 เวพุริยมฺตฺตาถรฺชคฺคพฺนธา  
 รเถสฺสา ติฏฺฐจฺถ เก ญฺ ตูเมห  
 กถํ โว ชานฺนติ มนฺุสฺสโลเก ๑
- [๒๔๔๗] อหฺมฏฺฐจฺโก ภีมฺรโถ ปนายํ  
 กาลิงฺคราชา ปน อุกฺคโตยํ  
 สุสฺสณฺตานํ อีสึนฺ<sup>๓</sup> ทสฺสนาย  
 อิชาคตา ปุจฺฉิตาเยมฺห ปณฺเฑห ๑

๑ ม. สอินฺทา ๑

๒ ย. ปมาโ ๑

๓ ย. สุสฺสณฺตานิสิณํ ๑

- [๒๔๕๘] เวหายสั ติฏฺฐจสิ<sup>๑</sup> อนนตลิกฺเข  
 ปถทฐุโน ปถนรเสว จนุโท  
 ปุจฺฉามิ ตัม ยกฺข มหानุภาว<sup>๒</sup>  
 กถนตัม ชานนติ มนุสฺสโลเก ฯ
- [๒๔๕๙] ยมาหุ เทเวสุ สุขมฺปติติ  
 มชฺวาติ ตัม อาหุ มนุสฺสโลเก  
 ส เทวราชา อิทมชฺช ปตฺโต  
 สฺสณฺณตานัม อีสึนํ ทสฺสนาย ฯ
- [๒๔๕๐] ทูเร สฺตทา โน อีสโย สมากตา  
 มหิทฺทิกา อิทฺธิคฺคณฺูปปนฺนา  
 วนฺทามิ เต อยิเร ปสฺนฺนจิตฺโต  
 เย ชีวโลเกตฺถ มนุสฺสเสฏฺฐจา ฯ
- [๒๔๕๑] คนฺโธ อีสึนํ จิรทกฺขิตานัม<sup>๓</sup>  
 กายา จุโต คจฺฉติ มาลูเตน  
 อีโต ปฏฺฐิกกมฺม สทสฺสเนตฺต  
 คนฺโธ อีสึนํ อสุจิ เทวราช ฯ
- [๒๔๕๒] คนฺโธ อีสึนํ จิรทกฺขิตานัม  
 กายา จุโต คจฺฉตุ มาลูเตน  
 วิจิตฺรปฺปฬํ สุรํมิว มาลํ  
 คนฺธณฺจ เอตัม ปฏฺฐิกงฺขาม ฆนฺเต  
 นเหตฺถ เทวา ปฏฺฐิกฺกุลสณฺณินโน ฯ
- [๒๔๕๓] ปุรินฺทโท ภูตปติ ยสฺสสิ  
 เทวานมินฺุโท [๔] มชฺวา สุขมฺปติ  
 ส เทวราชา อสุรคณฺูปมทฺทโน

๑ ย. ติฏฺฐจติ ฯ

๒ ม. มหานุภาว ฯ

๓ ม. จิรทิกฺขิตานัม ฯ

๔ ม. เอตฺถนฺตเร สกฺโกติ ทิสฺสติ ฯ

- โอกาสมากงขติ ปณห ปุจฺฉิตุํ ฯ  
 โก เนวิเมสํ อธิ ปณฺหิตานํ  
 ปณฺห ปุจฺฉโจ นิปุณฺเ พุยากริสฺสติ  
 ตินฺนณฺจ รณฺณํ มนุชาธิปानํ  
 เทวานมินฺทสฺส จ วาสวสฺส ฯ  
 [๒๔๕๕] อยํ อิติ สรมงฺโค ตปสฺสี  
 ยโต ชาโต วีรโต เมถุนสฺมา  
 อาเจรปฺตโต<sup>๑</sup> สุวินิตฺฐโป  
 โส เตสํ ปณฺหานิ วิทยากริสฺสติ ฯ  
 [๒๔๕๕] โกณฺทณฺณ ปณฺหานิ วิทยาโรหิ  
 ยาจนฺติ ตํ อิสฺโย สาธุรฺูปา  
 โกณฺทณฺณ เอโส มนุเชสฺสุ ธมฺโม  
 ยํ วุฑฺฒมากจฺฉติ เอส ภาโร ฯ  
 [๒๔๕๖] กตาวกาสา ปุจฺฉนฺตุ โภนฺโต  
 ยงฺกิญฺจิ ปณฺหํ มนฺสาภิปฺตติตํ  
 อหํ หิ ตํ ตํ โว วิทยากริสฺสํ  
 ฉตฺวา สยํ โลกมิมํ ปรณฺจ ฯ  
 [๒๔๕๗] ตโต จ มฆวา สกุโก อตฺถทสฺสี ปุรินฺทโท  
 อปุจฺฉิ ปจฺมํ ปณฺหํ ยณฺจาลิ อภิปฺตติตํ ฯ  
 กิสุ วติตฺวา น กทาจิ โสจติ  
 กิสฺสปฺปหานํ อิสฺโย วณฺณยนฺติ  
 กสฺสีธ วุฑฺฒํ ฬรฺุสํ ชเมถ  
 อกฺขาทิ เม โกณฺทณฺณ เอตมฺตถํ ฯ  
 [๒๔๕๘] โกธํ วติตฺวา น กทาจิ โสจติ  
 มกฺขปฺปหานํ อิสฺโย วณฺณยนฺติ

๑ อ. อจาริยปฺตโต ฯ

- สพุเพสํ วุตตัม ผรุสํ ขเมถ  
 เอตัม ขนฺตี อุตฺตมมาหุ สนฺโต ๑  
 [๒๔๕๙] สกกา อุมินนํ วจนํ ติตฺติกฺขิต्तุมุ  
 สทิสสฺส วา เสฏฺฐจฺทรสฺส<sup>๑</sup> วาปี  
 กถํ นุ หีนฺสฺส วโจ ขเมถ  
 อกฺขาหิ เม โโกณฺทณฺณ เอตมตถํ ๑  
 [๒๔๖๐] ภายา หิ เสฏฺฐจฺสฺส วโจ ขเมถ  
 สारมฺภเหตุ ปน สาทิสสฺส  
 โย จิธ หีนฺสฺส วโจ ขเมถ  
 เอตัม ขนฺตี อุตฺตมมาหุ สนฺโต ๑  
 [๒๔๖๑] กถํ วิชฺฌณา จตุมฺภุจฺจรูป<sup>๒</sup>  
 เสฏฺฐจํ สริกฺขํ อถวาปี หีนํ  
 วิฐฺฐปฺรฺฐเนน จรฺนฺติ สนฺโต  
 ตสฺมา หิ สพุเพส วโจ ขเมถ ๑  
 [๒๔๖๒] น เหตุมตถํ มหตฺตีปี เสนา  
 สราชิกา ยฺชฺชณฺมานา ลภเถ  
 ยํ ขนฺตีมา สบฺปรุโรโส ลภเถ  
 ขนฺตีพลสฺสุปฺสมนฺติ เวรา ๑  
 [๒๔๖๓] สุภาสิตนฺเต อนฺนํเมทียาน  
 อณฺณนฺตํ ปุจฺจามิ ตทิงฆ มฺพฺรุหิ  
 ยถา อหฺม<sup>๓</sup> ทณฺทกึ นาลิกิโร<sup>๔</sup>  
 อถชฺชฺชโน กลาพฺุ จาปี ราชา  
 เตสํ คตฺตี มฺพฺรุหิ สุปาปกมฺมินํ  
 กตฺถฺฐปฺปนฺนา อีสินํ วิเหจกา ๑

๑ ย. เสฏฺฐจฺทรสฺส ๑ ๒ ม. จตุปตฺถจฺจรูป ๑ ๓ ม. อหฺม ๑ ๔ ม. นาลิกิโร ๑

[๒๔๖๔]

กีสัม หิ วจัน्ह อวกรีย ทณฺหกี  
 อจฺจนฺนฺมฺโล สชโน สรณฺโจ  
 กุกฺกุณนาเม นีรยมฺหิ ปจฺจติ  
 ตสฺส พุลฺลิ่งคา นิปตฺนฺติ<sup>๑</sup> กาเย ฯ  
 โย สณฺณเต ปพฺพชิตฺเต อหฺเจยิ<sup>๒</sup>  
 ฌมฺมํ ภาณนฺเต สมนฺเณ อทฺฐสเก  
 ตํ นาลิกีร<sup>๓</sup> สฺนฺชา ปฺรตฺถ  
 สงฺคมฺม ชาทฺนฺติ วิณฺนฺทมาณํ ฯ  
 อถชฺชฺโน นีรเย สตฺตฺติสฺสุเล  
 อวฺลิโร ปตฺติโต อุกฺทฺปาโท<sup>๔</sup>  
 องฺคีรลํ โคตมํ หฺเจยิตฺวา  
 ชนฺตี ตปฺสฺสี จิรพฺรหฺมจารี ฯ  
 โย ชนฺทฺโส ปพฺพชิตํ อเจทฺยิ  
 ชนฺตี วทฺนฺตํ สมนฺํ อทฺฐสํ  
 กลาพฺวีจึ อฺปฺปชฺช ปจฺจติ  
 มหาปตาป<sup>๕</sup> กฺกฺกํ ภายานํ ฯ  
 เอตานิ สุตฺวา นีรยานิ ปณฺทฺชิตฺ  
 อณฺณานิ ปาปิฏฺจตฺรานิ เจตฺถ  
 ฌมฺมณฺจเร สมนฺพฺราหฺมณฺเสสุ  
 เอวํกโร สคฺคฺมฺเปติ จานํ ฯ  
 [๒๔๖๕] สฺภาลิตฺนฺเต อนฺโฆมฺทियาน  
 อณฺณนฺตํ ปฺจฺจามิ ตทิงฺฆ พฺรฺหฺมิ  
 กถฺวิธํ สีลนฺตํ วทฺนฺติ  
 กถฺวิธํ ปณฺณวณฺตํ วทฺนฺติ

๑ ม. พุลลิ่งคานิ ปตฺนฺติ ฯ

๒ ย. อวณฺจลฺสิ ฯ

๓ ม. นาลิกีรํ ฯ

๔ ม. อุกฺทฺปาโท ฯ

๕ ย. มหาภิตายํ ฯ

- กถัวัธัม สปุปริสั วทนติ  
 กถัวัธัม โน ลีริ โน ชหาติ ฯ  
 [๒๔๖๖] กาเยน วาจาเย จ โยธ<sup>๑</sup> สณฺณโต  
 มนสา จ กิณฺณจि น กโรติ ปาปึ  
 น อตฺตเหตุ อลิกั ภาณตึ<sup>๒</sup>  
 ตถาวีธัม ลีลวณฺตัม วทนติ ฯ  
 คมฺภีรปญฺหัม มนสาภิจินฺตยัม<sup>๓</sup>  
 นจฺจาหิตัม กมฺม กโรติ ลุฑฺฑัม  
 กาลาคตัม<sup>๔</sup> อตฺถปทัม น วิญฺจติ  
 ตถาวีธัม ปญฺณวณฺตัม วทนติ ฯ  
 โย เว กตญฺญ กตเวทึ ธีโร  
 กลฺยาณมิตฺโต ทฬฺหฆตฺติ จ โหติ  
 ทุกฺขิตสฺส สกฺกจฺจ กโรติ กิจฺจัม  
 ตถาวีธัม สปุปริสั วทนติ ฯ  
 เอเตหิ สพฺเพหิ คุณฺเหหุเปโต  
 สทฺโธ มุฑุ<sup>๕</sup> ลัวิภาคึ วทญฺญ  
 สงฺคาหกั สขิลัม สณฺหฺวาจัม  
 ตถาวีธัม โน ลีริ โน ชหาติ ฯ  
 [๒๔๖๗] สุภาสิตนฺเต อนฺนโมทียาน  
 อญฺณนฺตัม ปุจฺจามิ ตทิงฺฆ พุฑฺุหิ  
 ลีลัม ลีริณฺจาปิ สตญฺจ ฐมฺมัม  
 ปญฺณญจ กัม เสฏฺฐจฺจวโร วทนติ ฯ  
 [๒๔๖๘] ปญฺญา หิ เสฏฺฐจา กุสลา วทนติ  
 นกฺขตฺตราชาวิว ตารกานัม

๑ ย. โย จ ฯ

๒ ม. ภณฺตึ ฯ ๓ ลี. มนสา วิจินฺตยัม ฯ

๔ ย. กาลาภตัม ฯ

๕ ม. มุฑุ ฯ

สีสํ สีรี จาปี สตมฺจ ฐมฺไม<sup>๑</sup>  
 อนุวายิกา ปณฺณวโต ภวนฺติ ฯ  
 [๒๔๖๙] สุกฺกาสิตนฺเต อนุโมทียาน  
 อณฺณนฺตํ ปุจฺจามิ ตทิงฺฆ พุรุทฺติ  
 กถฺงฺกโร กิณฺตฺกโร กิมาจรํ  
 กิ เสวมาโน ลภตฺติช ปณฺณํ  
 ปณฺณายทานิปฺปฏิปทํ<sup>๒</sup> วเทหิ  
 กถฺงฺกโร ปณฺณวา โหติ มจฺโจ ฯ  
 [๒๔๗๐] เสเวถ พุทฺเต<sup>๓</sup> นิปุณฺเณ พหุสฺสุเต  
 อุคฺคาคทโก จปฺปปริปุจฺจโก ลียา  
 สุกฺกณฺยย สกฺกจฺจ สุกฺกาสิตานิ  
 เวงฺกโร ปณฺณวา โหติ มจฺโจ ฯ  
 ส ปณฺณวา กามคฺุณฺเณ อเวกฺขติ  
 อนิจฺจโต ทุกฺขโต โรคฺโต จ  
 เหววิปฺสฺสี ปชฺหาติ ฉนฺทํ  
 ทุกฺขเชสุ กามेषุ มหฺพภายेषุ ฯ  
 ส วิตฺตราโค ส วิเนยฺย<sup>๔</sup> โทสํ  
 เมตฺตจิตฺตํ ภาวะยฺย<sup>๕</sup> อปฺปมาณํ  
 สพฺเพสุ ภูเตสุ นิธาย ทณฺทํ  
 อนินฺทิตโต พุรฺหมมฺมุเปติ จานํ ฯ  
 [๒๔๗๑] มหิทฺธิยํ<sup>๖</sup> อากมฺนํ อโหสิ  
 ตวมฺภูจก<sup>๗</sup> ภูมฺมรตฺตสฺส จาปี  
 กาลิงฺคราชฺสสฺส จ อุคฺคตฺตสฺส  
 สพฺเพส โว กามราโค ปหิโน ฯ

๑ ย. ฐมฺมา ฯ

๒ ม. ปณฺณาย ทานิปฺปฏิปทํ ฯ

๓ ม. พุทฺเต ฯ

๔ ม. ปวิเนยฺย ฯ

๕ ม. เมตฺตํ จิตฺตํ ภาวะย ฯ

๖ ม. มหฺตฺธิยํ ฯ

๗ ม. ตวมฺภูจกา ฯ



- [๒๔๗๒]      เอวเมตัม ปริจิตตเวทิต  
 สพุเพส โน กามราโค ปทีโน  
 กโรหิต โโอกาสมนุคคทาย  
 ยถา คตินเต อภิสมภเวม ฯ
- [๒๔๗๓]      กโรมิต โโอกาสมนุคคทาย  
 ตถาหิต โว กามราโค ปทีโน  
 ผราถ กายัม วิปุลาย ปิติตยา  
 ยถา คตีม เม อภิสมภเวม ฯ
- [๒๔๗๔]      สพุพัม กริสสาม ตวานุสาสนี  
 ยัม ยัม ตุม วกขลิต ภูริปณณ  
 ผราม กายัม วิปุลาย ปิติตยา  
 ยถา คตินเต อภิสมภเวม ฯ
- [๒๔๗๕]      กตาย<sup>๑</sup> วจจนสุส กิสสุส ปุชา  
 คจจนตุ โภนโต อีสโย สาธูรูปา  
 ฉาเน รตา โหถ สทา สมหิตตา  
 เอสา รตีม ปพพชิตสุส เสฏฐา ฯ
- [๒๔๗๖]      สุตวาน คาทา ปรมตถสณหิตตา  
 สุภาสิตา อีสินา ปณตติเตน  
 เต เวทชาตา อนุมโหมทมานา  
 ปกุกามุ เทวา เทวปุรัม ยสสุลีนิน ฯ  
 คาทา อีมา อตถวตีม สุพยุชณา  
 สุภาสิตา อีสินา ปณตติเตน  
 โยโกจิมา อฏฐิจิตวา สุนณยย  
 ลภถ ปุพพาปริยัม วิเสลัม

๑ ลี. ย. กตายัม ฯ

ลพฺธาน ปุพฺพาปริยํ วิเสถํ

อทฺถสฺสนํ มจฺจุราชสฺส คจฺเจ ๑

- [๒๔๗๗] ๑ สาลิสฺสโร สารีปฺตุโต เมถฺทิสฺสโร จ กสฺสโป  
 ปพฺพโต อหฺรุทฺโต จ กจฺจายโน จ เทวโล<sup>๑</sup>  
 อหฺลิสฺโส จ อาหนฺโท กีสวจฺโณ จ โกลิโต  
 (นารโท อุทายี เถโร<sup>๓</sup> ปริสา พุทฺธปริสา)  
 สรมฺงโค โปธิสฺสโต<sup>๔</sup> เอวํ ธารเถ ชาตกนฺตึ<sup>๑</sup> ๑

สรมฺงคชาตกัม ทฺตึยํ ๑

### ๓ อลฺมพฺุสาชาตกัม

- [๒๔๗๘] อถาพฺุริวิ<sup>๕</sup> พฺุรหา อึนฺโท วตฺตมฺภู ชยตํ ปิตา  
 เทวกณฺณํ ปฺราภตฺวา สฺฐมฺมายํ อลฺมพฺุสํ ๑
- [๒๔๗๙] มิสฺเส เทวา ตํ ยาจนฺติ ตาวตฺตีสา สอึนฺทกา  
 อึสิปฺโลภิกะ<sup>๖</sup> คจฺฉ อึสิสิงฺคํ อลฺมพฺุเส ๑
- [๒๔๘๐] ปฺุรายํ อเมท นาจฺเจติ<sup>๗</sup> วตฺวา<sup>๘</sup> พฺุรทฺมจฺริยวา  
 นิพฺพานาภิริโต พฺุทฺโต ตสฺส มคฺคานิ อวาร ๑
- [๒๔๘๑] เทวราช กิเมว ตฺวํ มเมว ตฺวํ ลิกฺขสิ  
 อึสิปฺโลภิกะ คจฺฉ สนฺติ อณฺณปิ อจฺฉรา ๑  
 มาทิสฺสึโย ปวฺรา เจว อโสเก นนฺทเน วเน  
 ตาสฺปิ โหตุ ปฺริยาโย ตาปิ ยนฺตุ ปโลภิกะ<sup>๙</sup> ๑

๑-๑ สี่. ปโตถน น ทิสฺสติ ๑ ๒ ม. เทวโล ๑

๔ ม. โลกนาโถ ๑

๗ ม. อจฺเจติ ๑

๕ ม. อถ พฺุริ ๑

๘ ม. วตฺตวา ๑

๓ สี่. นารโท ปุณฺโณ มนฺตานีปฺตุโต ๑

๖ ม. อึสิปฺโลภนา ๑

๙ ม. ปโลภนา ๑

- [๒๔๘๒] อทฐา หิ สจจํ ภณลลิตฺถิ สนฺตลลิตฺถิ อญญาปลลิตฺถิ  
 ตาทลลิตฺถิโย ปวรา เจว อลลิตฺถิเก นนฺทเน วเน ฯ  
 น ตา เอวํ ปชานนฺตลลิตฺถิ ปารลลิตฺถิยํ ปุมํ คตา  
 ยาทลลิตฺถิ ตวํ ปชานาลลิตฺถิ นารลลิตฺถิ สพฺพวงฺคโสมานเน ฯ  
 ตวเมว คจฺฉ กุลยาณลลิตฺถิ อลลิตฺถินํ ปวรา จลลิตฺถิ  
 ตเวว วณฺณรूपเน วสมานาปยลลิตฺถิลลิตฺถิ<sup>๑</sup> ฯ
- [๒๔๘๓] นวาทํ น คมลลิตฺถิสลามลลิตฺถิ เทวราเชน เปลลิตฺถิตา  
 วณฺณมลลิตฺถิ<sup>๒</sup> เจตํ อาสาหุ อุกคเตชเช หิ พุราหฺมณเณ ฯ  
 อนเนเก นลลิตฺถิรยํ ปตฺตลลิตฺถิตา อลลิตฺถิมาสาทลลิตฺถิยา ชนา  
 อาปนฺนา โมหลลิตฺถิสารํ ตลลิตฺถิมา โลมานลลิตฺถิ หลลิตฺถิเสย ฯ
- [๒๔๘๔] อิทํ วตฺวาน ปกฺกามลลิตฺถิมลลิตฺถิสตา  
 มลลิตฺถิสตา มลลิตฺถิเสตุมลลิตฺถิจจนฺตลลิตฺถิ<sup>๓</sup> อลลิตฺถิลลิตฺถิงคํ อลมพุสา ฯ  
 สตา จ ตํ วณฺณมคคยห อลลิตฺถิลลิตฺถิงคเน รกฺขลลิตฺถิตํ  
 พมฺพชาลกลลลิตฺถิจจนฺนํ สมนฺตลลิตฺถิตา อจฺจลลิตฺถิมโยชนํ ฯ  
 ปาโตนว ปาตลลิตฺถิราสมหิ อุกคคิลลิตฺถิจจํ  
 ปริมชฺชชฺชตํ อุกคคิลลิตฺถิงคํ อุกคคิลลิตฺถิม ฯ
- [๒๔๘๕] กา นุ วิชฺชวราภาลลิตฺถิลลิตฺถิตตทตฺถลลิตฺถิภาวณลลิตฺถิ<sup>๔</sup> อลลิตฺถิลลิตฺถิงคํ  
 อาทลลิตฺถิจจวณฺณสงฺกาสา อลลิตฺถิมจจนฺทนคณลลิตฺถินลลิตฺถิ  
 สลลิตฺถิยตฺถุรฺร มหามาया กุมารลลิตฺถิ จารุทลลิตฺถิสสนา ฯ  
 วิลากา<sup>๕</sup> มุทฺกกา สุกฺกาทา ปาทา เต สุปฺปตฺถิลลิตฺถิจจิตา  
 คมนา กามนลลิตฺถิยา เต หรณฺตลลิตฺถิเยว เม มโน ฯ

๑ ม. สวสมานยลลิตฺถิลลิตฺถิ, ย. วสมานามยลลิตฺถิลลิตฺถิ ฯ

๒ ม. วิณฺณมลลิตฺถิ ฯ

๓ ม. มลลิตฺถิตุมลลิตฺถิจจนฺตลลิตฺถิ ฯ

๔

ม. อุกคคิลลิตฺถิมสมยํ ฯ

๕ ลลิตฺถิ. วิชิตฺถิตวตฺถลลิตฺถิภาวณลลิตฺถิ ฯ

๖ ม. วิลคคตา ฯ

อนุப்புพพา จ เต อฐฐ	นาคนาสสมุปมา
วิมฏจา ตุยหัง สุสโสณิ	อกุขสสุ ผลกัม ยถา ๑
อุปปลสเสว กิณชกขา	นาภิ เต สาธุสณจิตา
ปุรา กณ्हยชนสเสว	ทุโรโต ปฎิทธิสสุติ ๑
ทุวิชา ชาตา อุรชา	อวณฐา สาธุปัจจุทา
ปโยธรา อปปตีตา	อชฏมลาพุสสมา ธนา ๑
ทีฆา กมฺพุตลาภาสา	คิ๊วา เอณ्हยยกา ยถา
ปณ्हทราวรณา วคฺค	จตุตถมณสนฺนิภา ๑
อุทฺทคฺคา จ อคฺคา จ	ทุมคฺคปริมชฺชิตา
ทุวิชา เนลสมภฺจตา	ทนฺตา ตว สุทสฺสนา
อปณ्हทรา โลหิตนฺตา	ชิวชุกผลสนฺนิภา
อายตา จ วิสาธา จ	เนตฺตา ตว สุทสฺสนา ๑
นาติทีฆา สุสมภฺจจา	กนภพฺยา <sup>๑</sup> สโฆจิตา
อุตฺตมงฺครุทา ตุยหัง	เกสา จนฺทนคณฺธิกา ๑
ยาวตา กสิโครฺกขา	วาณิชาณญจ ยา คติ
อิสินญจ ปรกฺกนฺตัม	สณฺญตานํ ตปสฺสินํ ๑
น เต สมสมํ ปสเส	อสุมี ปจวิมณฺชเล
โก วา ตวํ กสฺส วา ปุตุโต	กถํ ชาเนมฺ ๓ มยํ ๑
[๒๔๘๖] น ปณ्हกาโล ภทฺทนฺเต	กสฺสเปวํ คเต สติ
เอहि สมฺม รมิสฺสาม	อุโฆ อสุมากมสฺสเม
เอहि ๓ อฺปคฺคฺยฺหิสฺส <sup>๒</sup>	รตฺตินํ กุสโล ภว ๑
[๒๔๘๗] อิหํ วตฺวาน ปกฺกามิ	อจฺฉรา กามวณฺณินิ
มิสฺสา มิสเสตฺตุมิฉฺฉนฺตี	อิสิสฺงคํ อลมฺพฺสา ๑

๑ ย. กนภคคา ๑      ๒ ม. อฺปคฺคฺยฺหิสฺส ๑

- [๒๔๘๘] โส จ เวเคน นิภขมม เจตวา ทนฺทปรกุกมံ  
 ตมุตตมาสุ เวณีสสุ อชฺฌปฺปโต ปรามลึ ฯ  
 ตมฺทาวตต กลยาณี ปลิสฺสชฺชึ สฺสโสมณี<sup>๑</sup>  
 จวิ ตมฺหา<sup>๒</sup> พุรฺหมจฺริยา ยถา ตํ อถ โตลิตา ฯ  
 มนสา อคมา อีนฺหํ วสนฺตํ นนฺทเน วเน  
 ตสฺสา สงฺกปฺปมณฺเวย มชฺวา เทวกฺุชโร  
 ปลลฺงกํ ปาหิณี ชิปฺป โสวณฺณํ โสปวาทนํ ฯ  
 สจฺจจฺมทปณฺเวยสํ สหสฺสปฏฺิยตฺถตํ  
 ตเมนํ ตตฺถ ฐาเรลลึ อฺเร กตฺวาน โสภนา ฯ  
 ยถา เอกมฺหุตฺตวํ ตีณิ วสฺสานิ ฐารย  
 วิมฺโท ตีหิ วสฺเสหิ ปพฺพชฺฌิตฺวาน พุราหฺมเณ ฯ  
 อทฺทสาสิ หริตฺรฺกฺเช สมฺนฺตา อคฺคิยายนํ  
 นวปตฺตวณํ ฝุลฺลํ โภกิลคณฺโฆลิตํ ฯ  
 สมฺนฺตา ปวีโลเกตฺวา รุหํ อสฺสฺฐนิ วตฺตย  
 น ชฺุเห น ชเป มนฺเต อคฺคิหุตฺตํ ปหาปิตํ ฯ  
 โโก นฺุ เม ปาริจฺริยาย ปฺพพฺเพ จิตฺตํ ปโลภย  
 อรณฺเณ เม วิหฺรโต โย เม เตชาหสมฺภุตํ  
 นานารตฺตนปฺริปฺุร<sup>๓</sup> นาวว คณฺุหิ อณฺุณเว ฯ
- [๒๔๘๙] อหนฺเต ปาริจฺริยาย เทวราเชน เปลิตา  
 อวธิ<sup>๔</sup> จิตฺตํ จิตฺเตน ปมาทา<sup>๕</sup> ตฺวํ น พฺพชฺฌลึ ฯ
- [๒๔๙๐] อิมานิ กิร มํ ตาโต กสฺสโป อนฺุสาสติ  
 กมลลสฺริลิตฺถิโย<sup>๖</sup> ตาโย พฺพชฺฌลึ มาณว ฯ  
 อฺเร คณฺุททาโย พฺพชฺฌลึ ตาโย พฺพชฺฌลึ มาณว

๑ ม. สฺสโสมณี ฯ ๒ ม. จวิตมฺหิ ฯ ๓ ม. นานารตฺตนปฺริปฺุร, ๔. นานารตฺตนปฺริปฺุร ฯ  
 ๔ ม. อวธิ ฯ ๕ ม. ปมาโท ฯ ๖ ม. กมลลสฺริลิตฺถิโย ฯ

- อิจฺจานุสาลิมํ ตาโต ยถา มํ อนุกรมโปโก ฯ  
 ตสฺสาคํ วจณํ นาคํ ปิตุ พุทฺธสฺส สาสนํ  
 อรณฺเณ นิมฺมนุสฺสมฺหิ สุวชฺช ฌายามิ เอกโก ฯ  
 โสฬหํ ตถา กริสฺสามิ ฐิตฺตฺถุ ฐีวเตน เม  
 ปฺน วา ตาหิโส เหลสฺสํ มรณํ เม ภวิสฺสติ ฯ
- [๒๔๙๑] ตสฺส เตชํ วิริยณฺจ ฐิตี ฌตฺวา อวภูจิตํ  
 ลีรสา อคฺคหิ ปาเท อิลลิสฺงคํ อลฺมพฺุสา ฯ  
 มา เม กุชฺฌม มหาวีร มา เม กุชฺฌม มหาอิเส  
 มหา อตฺโถ มยา จิณฺโณ ติทฺธานํ ยสฺสฺสินํ  
 ตยา สงฺกมฺปิโต อาลิ สพฺพํ เทวปฺุรํ ตทา ฯ
- [๒๔๙๒] ตาวตฺตีสา จ เย เทวา ติทฺธานณฺจ วาสโว  
 ตฺวณฺจ ภาทฺเท สุขี โหหิ คจฺฉ กณฺเณ ยถาสฺุขํ ฯ  
 ตสฺส ปาเท คเหตุวาน กตฺวา จ นํ ปทกฺขิณํ
- [๒๔๙๓] อณฺชลฺลี ปคฺคเหตุวาน ตมฺหา จานา อปกฺกมิ ฯ  
 โย ตสฺสา อาลิ<sup>๑</sup> ปลฺลงฺโก โสวณฺโณ โสปวาหโน  
 สจฺจจฺฉทปณฺณาสเ สหสฺสปฏฺิยตฺถโต  
 ตเมว ปลฺลงฺกมารุยฺห อคา เทวาน สนฺติเก ฯ  
 ตโมกฺกมิว อายนฺตี ชลนฺตี วิชฺชุตํ ยถา  
 ปตีโต สุมโน วิตฺโต เทวินฺโท อททา วรํ ฯ
- [๒๔๙๔] วรณฺเจ เม อโท สกฺก สพฺพพฺุฏฺานมิสฺสฺร  
 น อิลิปโลภิกา<sup>๒</sup> คจฺฉเ เอตํ สกฺก วรํ วเรติ ฯ

อลมฺพฺุสาชาตกัม ตติยํ ฯ

๑ ม. โย จ ตสฺสาลิ ฯ

๒ ม. นิลิปโลภิกา ฯ

## ๔ สงฆपालชาตกัม

- [๒๔๙๕] อริยาวกาไสลิตี ปสนุนเนตโต  
มณเฑเ ภวํ ปพฺพชิตโต กุลมฺหา  
กถํ นุ วิตฺตานิ ปหาย โภเค  
ปพฺพชิตี นิกฺขมฺม ฆฺรา สปญฺโณ<sup>๑</sup> ฯ
- [๒๔๙๖] สยํ วิมานํ นรเทว ทิสฺวา  
มหานุกฺวสฺส มโหฺรคฺสฺส  
ทิสฺวาน ปุณฺณาน มหาวิปากํ  
สทฺธายหํ ปพฺพชิตโตมฺหิ ราช ฯ
- [๒๔๙๗] น กามกามา น ภยา น โทสา  
วาจํ มุสา ปพฺพชิตา ภณฺนฺติ  
อกฺขาหิ เม ปุจฺฉิตโต เอตมตฺถํ  
สุตฺวาน เม ซายิหิติปฺปสาโท ฯ
- [๒๔๙๘] วาณิซฺช รฏฺฐาธิป คจฺจมาโน  
ปเถ อทฺทสาสิมฺหิ โภชปฺตฺเต<sup>๒</sup>  
ปวตฺตกาโย อฺรคํ มหนฺตํ  
อาทาย คจฺจนฺเต ปโมทมาเน ฯ  
โสหํ สมากมฺม ชนินฺท เตหิ  
ปทฺฐจโลโม อวจฺมฺหิ ภีโต  
กฺุหิ อยํ นียติ ภิมกาโย  
นาเคน กิ กาทถ โภชปฺตฺตา<sup>๓</sup> ฯ  
นาโค อยํ นียติ โภชนตฺถ<sup>๔</sup>  
ปวตฺตกาโย อฺรโค มหนฺโต

๑ ม. สปญณ, ย. สปญณา ฯ ๒,๓ ลี. ย. มิลา จ ปุตเต ฯ

๔ ม. โภชนตถา ฯ เอวมุปริปี ฯ

สาทุญจ ฐุลญจ มุทุญจ มंस  
 น ตวั รสณณาลี วิเทหปุตต ๑  
 อิตโต มยं คนตวา สกั นิเกตโต<sup>๑</sup>  
 อาทาย สตถานิ วิโกปยิตวา  
 มंसานิ ภกขาม<sup>๒</sup> ปโมทมานา  
 มยं ทิ โว<sup>๓</sup> สตตโว ปนฺนคานํ ๑  
 สเจ อยํ นียติ โภชนตถํ  
 ปวตฺตมกาโย อูรโค มหนโต  
 ททามิ โว พลิพทฺธานิ โสฬส  
 นาคํ อิมํ มุญจถ พนฺธนสฺมา ๑  
 อทฺธา ทิ โน ภกฺโข อยํ มนาโป  
 พหุ จ โน โอรคา<sup>๔</sup> ภูตฺตปฺพุพา  
 กโรม เต ตํ วจฺนํ อพาร  
 มิตฺตญฺจ โน โหหิ วิเทหปุตต ๑  
 ตทสฺสุ เต พนฺธนา โมจยีสฺสุ  
 ยํ นตฺถโต ปฏฺธิโมกฺขสฺส ปาเส  
 มุตฺโต จ โส พนฺธนา นาคราชา  
 ปกฺกามิ ปาจฺฉินมุโข มุหุตฺตํ ๑  
 คนฺตวาน ปาจฺฉินมุโข มุหุตฺตํ  
 ปุณฺณเณหิ เนตฺเตหิ ปโลเกยิ มํ  
 ตทสฺสํ ปิฎฺฐิจิตฺโต อนวคจฺฉิ  
 ทสฺงคฺคฺลีสฺส<sup>๕</sup> อญฺชลี ปคฺคเหตฺวา ๑  
 คจฺจเวว โข ตวั ตรมาฺนรฺูป  
 มา ตํ อมิตฺตา ปฺนรคฺคเหลฺลํ

๑ ย. นิเกตน์ ๑

๒ ม. โภกขาม ๑

๓ ม. เว ๑

๔ ม. อูรคา ๑

๕ ม. ทสฺงคฺคฺลีสฺส ๑



ทกุไช<sup>๑</sup> หิ ลุฑเทหิ ปุณา สมากโม  
 อทสสนัน โภชปุตตาน คจจ ๑  
 อคมาลี โส รหทัง วิปสหนัน  
 นีโลภาสัม รณณียัง สุตติตถัง  
 สโมหนต<sup>๒</sup> ชมพุหิ เวทิสาหิ  
 ปาเวกขิ นิตติณณณภโย ปตีโต ๑  
 โส ตัม ปวิสส น จิรสส นาโค  
 ทิพเพน เม ปาตุรหุ<sup>๓</sup> ชนินท  
 อุปฏุจหิ มัง ปิตรวั ปุตโต  
 ททยงคัม กณณสขัม ภณนโต ๑  
 ตวั เมลลิต มาตา จ ปิตา อพาร  
 อพภนตโร ปาณทโท สหาโย  
 สกณจ อิทธี ปฏิลลาภโกสุมิ<sup>๔</sup>  
 อพาร ปสส เม นีเวสนานิ  
 ปหุตภกขัม พหุอนนพานัน  
 มสกกสารัม วิย วาสวสส ๑

[๒๔๙๙]

ตัม ภูมิภาเคหิ อุเปตฺตรูป  
 อสกกขรา เจว มุฑุ สภา จ  
 นีจาทินา<sup>๕</sup> อปปรชา จ ภูมิ  
 ปาสาทิกกา ยตถ ชนุตติ โสกัม ๑  
 อนาวกลา<sup>๖</sup> เวพฺวิญญูปนีลา  
 จตุททิสัม อมพวนัน สุมมัม  
 ปกกา จ เปลลิต จ ผลา สุมฺลลลา  
 นิจฺจิตฺตกา ธารยนุตติ ผลานิ ๑

๑ ม. ทุกุไช ๑

๒ ม. สโมหนต ๑ ๓ ม. ปาตุรหุ ๑ ๔ ย. ปฏิลลาภโกสุมิ ๑

๕ ม. นีจตตินา ๑

๖ ม. อนาวกลา ๑

[๒๕๐๐]

เตลั วนานัน นรเทว มชฺฌเณ  
 นิเวสนัน ภสฺสรสนฺนิกาสิ  
 รชตคฺคหิ โสวณฺณมมยํ อุฬารํ  
 โอภาสตี วิชฺชुरิวฺนตฺติกฺเข ฯ  
 มณฺนิมยา โสวณฺณมมยา<sup>๑</sup> อุฬารา  
 อเนกจิตฺตา สสทํ สฺนฺนิมฺมิตา  
 ปรีปฺปฺรา กณฺณมาหิ อลงฺกตาหิ  
 สฺวณฺณกาญฺจรรธาหิ ราชฺ ฯ  
 โส สงฺขปาโล ตฺรมาทรูโป  
 ปาสาทมารุญฺห อโนมวณฺโณ  
 สหสฺสถมฺภํ อตุลानุภาวํ  
 ยตฺถสฺส ภฺริยา มเหสี อโหสิ ฯ  
 เอกา จ นารี ตฺรมาทรูปา  
 อาทาย เวฬุริยมยํ มหคฺขมํ  
 สฺภํ มณฺี ชาตฺมิทฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต  
 อโจทิตา อาสนมฺพฺภิหาลิ ฯ  
 ตโต มํ หตฺถเ อฺรโค คเหตุวา  
 นิสฺสีหิ ปามฺขอาสนสฺสมิ  
 อิทมาสนัน อตฺร ภวํ นิสฺสีหตุ  
 ภวณฺหิ เม อณฺณตโร ครุณฺนํ ฯ  
 อณฺณา จ นารี ตฺรมาทรูปา  
 อาทาย วาริ อฺปสงฺกมิตฺวา  
 ปาทานิ ปกฺขาลยิ เม ชนฺินฺท  
 ภฺริยว ภตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต ปตีโน ปิยสฺส ฯ  
 อปรา จ นารี ตฺรมาทรูปา

๑ ม. โสวณฺณมมยา ฯ

ปคฺคยห โสวณฺณมยาย ปาติยา  
 อเนกฐูปิ วิวิธํ วิยญฺชนํ  
 อฺปนฺนามยิ ฆตฺต มนุญฺญรูปิ ฯ  
 ตฺริเยหิ มํ ฆารต ฆตฺตวณฺตํ  
 อฺปนฺนจฺหุํ ฆตฺตฺ มโน วิทิตฺวา  
 ตตฺตตฺตริ มํ นิปฺตี มหนฺตํ  
 ทิพฺเพหิ กาเมหิ อนปฺปเกหิ ฯ

[๒๕๐๑]

ฆริยา มเมตา ติสตา อฬาร  
 สฬพตฺตมชฺฌมา ปทุมฺตฺตราภา  
 อฬาร เอตาสุ เต กามกาธา  
 ททามิ เต ตา ปริจารยสฺสุ ฯ

[๒๕๐๒]

ลํวจฺฉรํ ทิพฺพรสาณฺญตฺวา  
 ตทาสุสฺสุหํ อุตฺตริ ปจฺจภาสี<sup>๑</sup>  
 นาคสฺสึทํ กิณฺติ กถญฺจ ลหุํ  
 กถชฺฌคมาสี วิมานเสฏฺฐจํ ฯ  
 อธิจฺจ ลหุํ ปริณามชนฺเต  
 สยํ กตํ อฺทาทุ เทเวหิ ทินฺนํ  
 ปุจฺฉามิ ตํ<sup>๒</sup> นาคธาเชตมตฺถํ  
 กถชฺฌคมาสี วิมานเสฏฺฐจํ ฯ

[๒๕๐๓]

นาธิจฺจ ลหุํ น ปริณามชํ เม  
 น สยํ กตํ นาปิ เทเวหิ ทินฺนํ  
 สเกหิ กมฺเมหิ อปฺปาปเกหิ  
 ปุญฺญเยหิ เม ลหุณฺมิทํ วิมานํ ฯ

[๒๕๐๔]

กิณฺเต วตํ กิ ปน พุรฺหมจฺริยํ  
 กิสฺส สฺสุจฺฉินฺณสฺส อยํ วิปาโก

๑ ม. อุตฺตริมชฺฌภาสี ฯ

๒ ญ. เต ฯ

อกขาหิ เม นาคราเชตมตถุถัม  
 กถัม นุ เต ลทุทมิทัง วิมานัง ฯ  
 [๒๕๐๕] ราชา อโหสิ มคชานมิสสุโร  
 ทุยุโยชโน นาม มหานุภาโว  
 โส อิตตธัมมํ ชีวิตัง ลัมภิตวา  
 อสสสत्ตัม วิปริณามธมมัม ฯ  
 อนนญจ ปานญจ ปสนนจิตโต  
 สกุกจจ ทานัง วิปลัง อทาสี  
 โอปานญจตัม เม ชวรํ ตทาสี  
 สนตปปีตา สมณพราหมณา จ ฯ  
 มालญจ คนุชญจ วิเลปนญจ  
 ปทีปยัม<sup>๑</sup> ยานมุปลสยญจ  
 อจจาหนัน เสยยมถนุณปานัง  
 สกุกจจ ทานานิ อทมฺห ตตถ ฯ  
 ตัม เม วตัม ตัม ปน พุทฺทมจริยัม  
 ตสฺส สฺสจฺฉินฺนสฺส อยัม วิปาโก  
 เตเนว เม ลทุทมิทัง วิมานัง  
 ปหุตภกฺขัม พหุอนนฺปานัง ฯ  
 [๒๕๐๖] นจเจหิ คีเตหิ จุเปตฺตรูปัม  
 จิริฎฺฐิตีกัม น จ สสฺสตาयัม  
 อปฺปานุภาวํ ตัม มหานุภาวัม  
 เตชฺสสินันฺนํ หนฺตฺติ อเตชฺวณฺโต  
 กิเมว ทาชาวุทฺถ กิ ปฏฺวิจฺจ  
 หตฺถตฺถมาคจฺฉิ<sup>๒</sup> วณฺิพฺพกาณัน ฯ  
 ภายัม นุ เต อนฺวคตัม มหนฺตัม

๑ ม. ปทีปยัม ฯ

๒ ม. หตถตตมาคจฉิ ฯ

เตโช นุ เต นานวคตัม<sup>๑</sup> ทนตมุลล์  
 กิเมว ทาชาวุธ กิ ปฏิจจ  
 กิเลสมาปชฺชชิตฺติ วณิพพกาณํ ฯ

[๒๕๑๗]

น เม ภายํ อนวคตัม มหนตัม  
 เตโช น สกกา มม เตภินนตัม<sup>๒</sup>  
 สตถจจ ฐมฺมานิ สุกิตฺติตานิ  
 สมฺมุทเวลาว ทุรจฺจยานิ ฯ  
 จาตุทฺทสี ปณฺจทฺทสี อพฺฟาร  
 อุโปสถํ นิจฺจมุปาวัสามิ  
 อถาคมฺมุ โสฬส โภชปฺตฺตา  
 รชฺชํ คเหตุวาน ทพฺพหณฺจ ปาสํ ฯ  
 ภตฺตวาน นาสํ อติกสฺส รชฺชํ  
 นยีสฺส มํ สมฺปริคฺคยห ลุทฺทา  
 เอตาทิสํ ทุกฺขมฺหํ ติตฺติกฺขํ  
 อุโปสถํ อปฺปฏฺฐิโกปยนฺโต ฯ

[๒๕๑๘]

เอกายเน ตํ ปเถ อทฺทสฺสํ  
 พเลน วณฺณเณน จุเปตฺตรูปํ  
 ลีริยา ปณฺณาย จ ภาวิทฺลลิตฺติ  
 กิมตฺถิยํ<sup>๓</sup> นาค ตโป กโรลลิตฺติ ฯ

[๒๕๑๙]

น ปฺตฺตเหตุ น ฐนสฺส เหตุ  
 น आयฺุโน จาปิ อพฺฟาร เหตุ  
 มนุสฺสโยนี อภิปฺตฺถยาโน  
 ตสฺมา ปฺรกกมฺม ตโป กโรมิ ฯ

[๒๕๑๐]

ตฺวํ โลหิตกฺโข วิหตฺนตฺโร  
 อลงฺกโต กปฺปิตเกสฺมสฺส

๑ ม. นานวคํ ฯ

๒ ม. เตหิ นนตัม ฯ

๓ ม. กิ ปตฺถยํ ฯ

- สุโรลิต โโลหิตจหนน  
 คนุชพพราชาว ทิสา ปภาสลิ ๑  
 เทวิทธิปตโตลิตี มหานุภาโว  
 สพเพหิ กาเมหิ สมงคิภูโต  
 ปุจณามิ ตัม นาคราเชตมตถัม  
 เสยโย อีโต เกน มนุสสุโลโก ๑  
 [๒๕๑๑] อพาร นาถมตถ มนุสสุโลกา  
 สุทธิ ว สวิชชติ สยโม วา  
 อหญจ ลทธาน มนุสสุโยนี  
 กาทามิ ชาติมรณสุส อนตัม ๑  
 [๒๕๑๒] สัมจจโร เม วสโต<sup>๑</sup> ตวนุตติเก  
 อนนเนน ปาเนน อุปฏฐิตสุมิ  
 อามนตยิตวาน ปเลมิ นาค  
 จิรปวุฏฐิตสุมิ อหัม ชนินุท ๑  
 [๒๕๑๓] ปุตตทา จ ทารา อนุชชีวินโน จ  
 นิจจานุสิฏฐา อุปตัมภูจเต ตัม  
 กจจินุ เต นากิสลิตถ โกจิ  
 ปิยญหิ เม ทสสนัม ตุຍห อพาร ๑  
 [๒๕๑๔] ยถาปิ มาตุ จ ปิตุ อคาเร  
 ปุตโต ปิโย ปฏิวีหิตโต วเสยย<sup>๒</sup>  
 ตโตปิ มยหัม อิธเมว เสยโย  
 จิตตญหิ เต นาค มยิ ปสณนัม ๑  
 [๒๕๑๕] มณิ มมัม วิชชติ โโลหิตจโค<sup>๓</sup>  
 ธนาทโร มณिरตณัม อพารัม  
 อาทาย ตวั คจจ สกัม นิเกตัม

๑ ย. วุสโต ๑

๒ ย. วเสยโย ๑

๓ ม. โโลหิตจโก ๑

- [๒๕๑๖] ลหุชา ชนนต์มฺ ฆณโฆสฺสชฺชสฺสุ ฯ  
 ทิฏฺฐจา มยา มานุสฺสกาปิ กามา  
 อสฺสสตา วิปริณามธมฺมา  
 อาทีนํวํ กามคฺเชสฺสุ ทิสฺวา  
 สทฺธายหํ ปพฺพชฺชิตฺตมฺหิ ราช ฯ  
 ทุมปฺผลาเนว ปตฺนติ มาณวา  
 ทหฺรา จ วุฑฺฒา จ สรีรเกทา  
 เอตฺตปิ ทิสฺวา ปพฺพชฺชิตฺตมฺหิ ราช  
 อปฺนฺณกํ สามณฺณเมว เสยฺโย ฯ
- [๒๕๑๗] อหุชา หเว เสวิตพฺพา สปฺณณา  
 พหุสฺสฺสตา เย พหุจฺฉานจฺฉินฺตีเน  
 นาคณฺจ สฺสุตฺวาน ตฺวณฺจพฺฟาร  
 กาทามิ ปุณฺณานิ อนปฺปกานิ ฯ
- [๒๕๑๘] อหุชา หเว เสวิตพฺพา สปฺณณา  
 พหุสฺสฺสตา เย พหุจฺฉานจฺฉินฺตีเน  
 นาคณฺจ สฺสุตฺวาน มมณฺจ ราช  
 กโรหิ ปุณฺณานิ อนปฺปกานีติ ฯ
- สงขपालชาตกัม จตุตถัง ฯ

## ๕ จุลลสุตโสมชาตกัม

- [๒๕๑๔] อามนุตยามิ นิคมัม มิตตามจเจ ปาริสชเช<sup>๑</sup> จ<sup>๒</sup>  
 ลีรสมิ ปลิตัง ชาตัม ปพพชชัทานิ โรจหัง ฯ
- [๒๕๑๕] อภุ เม กถัม นุ ภณลลิตี  
 สลลัม เม เทว อูรลลิตี กปเปลลิตี  
 สตตตสตา เต ภริยา  
 กถัม นุ เต ตา ภวิสสนนตติ ฯ
- [๒๕๑๖] ปณณายิหิณตติ เอตา ทหรา  
 อณณปี ตา คมิลลนตติ  
 สคคณจ<sup>๓</sup> ปตถยาโน  
 เตนาหัง ปพพชชิสสามิ ฯ
- [๒๕๑๗] ทุลลทุหัง เม อาลิตี สุตโสม  
 ยสส เต โหมหัง มาตา  
 ยัม เม วิลปนตติยา  
 อนเปกโข ปพพชชลิตี เทว ฯ  
 ทุลลทุหัง เม อาลิตี สุตโสม  
 ยัม ตัง อหัง วิชชยิสลัม  
 ยัม เม วิลปนตติยา  
 อนเปกโข ปพพชชลิตี เทว ฯ
- [๒๕๑๘] โก นามะโส ธมโม สุตโสม  
 กา จ นาม ปพพชชชา  
 ยัม โน อเมห ชินนเถน ปหาย  
 อนเปกโข ปพพชชลิตี เทว ฯ

๑ ม. ปริสสเช ฯ

๒ ม. จสทโท นตติ ฯ

๓ ม. สคคัม จสส ฯ



- [๒๕๒๔] ปุตฺตทาปี ตฺยุหํ พหโว  
 ทหฺรา อปฺปตฺตโยพฺพนา  
 มณฺชฺฐ เตปี ตํ อปฺสฺสฺนฺตนา  
 มณฺเฒ ทุกฺขํ นิคฺจจฺนฺตํ ๑
- [๒๕๒๕] ปุตฺตเตหิ จ เม เอเตหิ  
 ทหฺเรหิ อปฺปตฺตโยพฺพเนหิ  
 มณฺชฺฐหิ สพฺเพหิปี ตฺมุเมหิ  
 จิรฺปี จตฺวา วินาภาโว<sup>๑</sup> ๑
- [๒๕๒๖] ฉินฺนํ นุ ตฺยุหํ ทหฺยํ  
 อาหุ<sup>๒</sup> กรุณา จ นตฺถิ อเมหฺสฺ  
 ยํ โน วิกฺนฺทฺนฺตโย  
 อนเปกฺโข ปพฺพชฺลิตฺเทว ๑
- [๒๕๒๗] น จ มยฺหํ ฉินฺนํ ทหฺยํ  
 อตฺถิ กรุณาปี มยฺหํ ตฺมุเมหฺสฺ  
 สคฺคณฺจ ปตฺถยมาโน  
 เตนาหํ ปพฺพชฺลิตฺตมํ ๑
- [๒๕๒๘] ทฺลลทฺธํ เม อาสิ สฺตฺโสสม  
 ยสฺส เต อหํ ภริยา  
 ยํ เม วิลปฺนฺตียา  
 อนเปกฺโข ปพฺพชฺลิตฺเทว ๑  
 ทฺลลทฺธํ เม อาสิ สฺตฺโสสม  
 ยสฺส เต อหํ ภริยา  
 ยํ เม กุจฺฉิปฺภฺนฺตํ<sup>๓</sup>  
 อนเปกฺโข ปพฺพชฺลิตฺเทว ๑

๑ ม. วินาสภาโว ๑

๒ ม. อหฺ เต ๑

๓ ยฺ. ยํ มํ กุจฺฉิมตฺตี สฺนฺตํ ๑

- ปริปกโก เม คพโก กุจฉิตโต  
 ยาว นั วิชายามิ  
 มาหัง เอกา วิธวา  
 ปจฉา ทุกุขานิ อหทกขี ๑  
 [๒๕๒๙] ปริปกโก เต คพโก กุจฉิตโต  
 อิงฆ ตวั วิชายสุสุ  
 ปุตุตัง อโนมวณณัง  
 ตัง หิตวา ปพพิชิสสามิ ๑  
 [๒๕๓๐] มา ตวั จนเท รุหิ  
 มา โสจิ วนติมิรมตตกขิ  
 อาโรห วรปาสาหัง  
 อนเปกโข อหัง คมิสุสามิ ๑  
 [๒๕๓๑] โก ตัง อมม โกเปลิ  
 กิ โรทสิ เปกขสิ จ มัง พาพหัง  
 กัง อวชฌัง ชาเตมิ  
 ฌาตีนัง อุทิกุขมานานัง ๑  
 [๒๕๓๒] น หิ โส สกกา หนตุัง  
 วิชิตาวี โย มัง ตาต โกเปลิ  
 ปิตา เต มัง ตาต อวจ  
 อนเปกโข อหัง คมิสุสามิ ๑  
 [๒๕๓๓] โยหัง ปุพเพ รเถน ยามิ<sup>๑</sup>  
 อุกุขานัง มตตกุญชเร จ โยธะมิ  
 สุตโสเม<sup>๒</sup> ปพพิชิตะ  
 กถัง นุทานิ กริสสามิ ๑

๑ ม. นียยามิ ๑

๒ ม. สุตโสเม ๑

[๒๕๓๔] มาตุ จ<sup>๑</sup> เม รุทนต์ยา  
 เชฏฐสฺส จ ภาตฺโน อกามสฺส  
 หตฺเถปิ เม คหิสฺส<sup>๒</sup>  
 น ทิ คจฺจลฺลิ โน อกามาณํ ฯ

[๒๕๓๕] อฏฺฐเจหิ ตฺวํ ธาติ  
 อิมํ กุมารํ รเมหิ อณฺณตฺถ  
 มา เม ปรีปนฺณมกาลี  
 สคฺคํ มม ปตฺถยานสฺส ฯ

[๒๕๓๖] ยนฺนุณิมํ ทเหยยฺม<sup>๓</sup> ปภงฺกโร  
 โก นุ เม อิมินา อตฺถโถ  
 สุตฺโตโสเม ปพฺพชิตฺเต  
 กิ นุ เมนํ กริสฺสामी ฯ

[๒๕๓๗] โกโส จ ตฺยหํ วิปฺปโล  
 โกฏฺฐาการณฺจ ตฺยหํ ปรีปฺรู  
 ปจฺวี จ ตฺยหํ วิชิตฺตา  
 รมสฺสุ มา ปพฺพชิตฺเต ทเว ฯ

[๒๕๓๘] โกโส จ มยฺหํ วิปฺปโล  
 โกฏฺฐาการณฺจ มยฺหํ ปรีปฺรู  
 ปจฺวี จ มยฺหํ วิชิตฺตา  
 ตํ หิตฺวา ปพฺพชิตฺสामी ฯ

[๒๕๓๙] มยฺหํปิ ธนํ ปหฺนฺตํ  
 สงฺขาตุํ โนปิ ทเว สกฺโกมิ  
 ตํ [๕] เต ททามิ สพฺพมฺปิ<sup>๖</sup>

๑ ม. มาตุจจ ฯ

๒ ม. เต คหิสฺสํ ฯ

๓ ย. ชเหยยฺม ฯ

๔ ลี. ปพฺพชสฺส, ย. ปพฺพช ฯ

๕ ลี. เอตฺถนฺตเร ทเวติ ทิสฺสตี ฯ

๖ ย. สพฺพํ ฯ

- รมสสุ มา ปพพิชิต เทว ๑  
 [๒๕๕๐] ชานามิ เต ธนํ ปหุตํ  
 กุลวทุตฺถน ปุชิตฺเต ตยา จสฺมิ  
 สคคณฺจ ปตถยมาโน  
 เตนาหํ ปพพิชิตฺสสามิ ๑  
 [๒๕๕๑] อุกกณฺจิตฺสสามิ พาฬุหํ  
 อรติ มํ โสเมตตฺต อวิสฺติ  
 พหุกา หิ<sup>๑</sup> อนตฺตราชา  
 อชฺชเววหํ ปพพิชิตฺสสามิ ๑  
 [๒๕๕๒] อิทํ จ ตฺยหํ รุจิตํ สุตฺโตโสเม  
 อชฺชเววทานิ ตฺวํ ปพพิช  
 อหํปิ ปพพิชิตฺสสามิ  
 น อสฺสเห ตยา วินา อหํ จาตุํ ๑  
 [๒๕๕๓] น หิ สกฺกา ปพพิชิตุํ นคเร  
 น หิ ปจฺจติ ชนปฺเท จ ๑  
 [๒๕๕๔] สุตฺโตโสเม ปพพิชิต  
 กถนฺนุทานิ กวิสฺสาม ๑  
 [๒๕๕๕] อุนิยฺยติหํ มณฺเฑ  
 ปริตฺตํ อุกกัว ปงฺกวารมฺหิ<sup>๒</sup>  
 เอวํ สุปริตฺตเก ชีวิต  
 น จ ปมชฺชิตุํ กาลเ ๑  
 อุนิยฺยติหํ มณฺเฑ  
 ปริตฺตํ อุกกัว ปงฺกวารมฺหิ<sup>๓</sup>  
 เอวํ สุปริตฺตเก ชีวิต

๑ ม. พหุกาปิ เม ๑

๒,๓ ม. จงฺกวารมฺหิ ๑

อถ พาลา<sup>๑</sup> ปมชฺชุนฺติ ฯ  
 เต วทฺตมยฺนฺติ นิริยํ  
 ตีรจฺฉานโยนิยจ ปิตฺติวิสยญจ<sup>๒</sup>  
 ตณฺหาพนฺธนพนฺธา  
 วทฺตมยฺนฺติ อสุรกายํ ฯ

[๒๕๔๖]

อฺหญฺเต รชคํ อวิทุเร  
 ปุพฺพกมฺหิ<sup>๓</sup> จ ปาสาทะ  
 มญฺเฆ โน เกสา ฉินฺหา  
 ยสฺสลิโน ฌมฺมราชสฺส ฯ

[๒๕๔๗]

อยมสฺส ปาสาทะ  
 โสวณฺณปุพฺพมัลยวีตฺติกฺกณฺโณ  
 ยหิมฺนุวิจฺริ ราชา  
 ปรีกฺกณฺโณ อิตฺถาคาเรหิ ฯ  
 อยมสฺส ปาสาทะ  
 โสวณฺณปุพฺพมัลยวีตฺติกฺกณฺโณ  
 ยหิมฺนุวิจฺริ ราชา  
 ปรีกฺกณฺโณ ฉาติสฺสงฺเขน ฯ  
 อทมสฺส กุฎฺฏาคารํ  
 โสวณฺณปุพฺพมัลยวีตฺติกฺกณฺโณ  
 ยหิมฺนุวิจฺริ ราชา  
 ปรีกฺกณฺโณ อิตฺถาคาเรหิ ฯ  
 อทมสฺส กุฎฺฏาคารํ  
 โสวณฺณปุพฺพมัลยวีตฺติกฺกณฺโณ  
 ยหิมฺนุวิจฺริ ราชา  
 ปรีกฺกณฺโณ ฉาติสฺสงฺเขน ฯ

๑ ม. อนฺธพาลา ฯ

๒ ม. เปตฺติวิสยํ ฯ

๓ ม. ปุพฺพกมฺหิ ฯ

อยมสูตร อโสกวนิกา  
 สุปฺปผิตา สพฺพกาลิกา รมฺมา  
 ยหิมนุจฺฉริ ราชา  
 ปรีกัณฺโณ อิตฺถาคาเรหิ ฯ  
 อยมสูตร อโสกวนิกา  
 สุปฺปผิตา สพฺพกาลิกา รมฺมา  
 ยหิมนุจฺฉริ ราชา  
 ปรีกัณฺโณ ฌาติสงฺฆเณ ฯ  
 อิทมฺสฺส อุชฺชยานํ  
 สุปฺปผิตํ สพฺพกาลิกํ รมฺมํ  
 ยหิมนุจฺฉริ ราชา  
 ปรีกัณฺโณ อิตฺถาคาเรหิ ฯ  
 อิทมฺสฺส อุชฺชยานํ  
 สุปฺปผิตํ สพฺพกาลิกํ รมฺมํ  
 ยหิมนุจฺฉริ ราชา  
 ปรีกัณฺโณ ฌาติสงฺฆเณ ฯ  
 อิทมฺสฺส กณฺนิการวณํ  
 สุปฺปผิตํ สพฺพกาลิกํ รมฺมํ  
 ยหิมนุจฺฉริ ราชา  
 ปรีกัณฺโณ อิตฺถาคาเรหิ ฯ  
 อิทมฺสฺส กณฺนิการวณํ  
 สุปฺปผิตํ สพฺพกาลิกํ รมฺมํ  
 ยหิมนุจฺฉริ ราชา  
 ปรีกัณฺโณ ฌาติสงฺฆเณ ฯ  
 อิทมฺสฺส ปาณฺวลินํ  
 สุปฺปผิตํ สพฺพกาลิกํ รมฺมํ

ยหิมนุวิจริ ราชา  
 ปริกิณฺโณ อิตถาคาเรหิ ฯ  
 อิทมสฺส ปาณฺณลิวนํ  
 สฺยุปฺพิตํ สพฺพกาลิกํ รมํ  
 ยหิมนุวิจริ ราชา  
 ปริกิณฺโณ ฌาตีสงฺเขน ฯ  
 อิทมสฺส อมฺพวนํ  
 สฺยุปฺพิตํ สพฺพกาลิกํ รมํ  
 ยหิมนุวิจริ ราชา  
 ปริกิณฺโณ อิตถาคาเรหิ ฯ  
 อิทมสฺส อมฺพวนํ  
 สฺยุปฺพิตํ สพฺพกาลิกํ รมํ  
 ยหิมนุวิจริ ราชา  
 ปริกิณฺโณ ฌาตีสงฺเขน ฯ  
 อยมสฺส โปกฺขรณฺี  
 สยฺจนฺนา อณฺุทเชหิ วีตฺติกิณฺณนา  
 ยหิมนุวิจริ ราชา  
 ปริกิณฺโณ อิตถาคาเรหิ ฯ  
 อยมสฺส โปกฺขรณฺี  
 สยฺจนฺนา อณฺุทเชหิ วีตฺติกิณฺณนา  
 ยหิมนุวิจริ ราชา  
 ปริกิณฺโณ ฌาตีสงฺเขน ฯ  
 [๒๕๔๘] ราชา ไช<sup>๑</sup> ปพฺพชิตฺโต สฺยุตฺตโสสม  
 รชฺชํ อิมํ ปหนฺตวาน  
 กาสายวตฺตวสโน

๑ ม. ราชา ไช ไช ฯ

[๒๕๕๔๙]

นาโคว เอกโก<sup>๑</sup> จรติ ฯ  
 มาสุสุ ปุพฺเพ รติกีพิทานิ  
 หลิตานิ อนุสุสริตฺถ<sup>๒</sup>  
 มา โว กามา หนึสุ  
 สุรมมณฺหิ<sup>๓</sup> สุทสุสนํ นครํ  
 เมตฺตจิตฺตตฺถจ ภาเวถ  
 อปฺปมาณํ ทิวา จ รตฺโต จ  
 อถ คจฺฉิตฺถ<sup>๔</sup> เทวปฺรู  
 อาวาสํ ปุณฺณกมฺมินฺนติ<sup>๕</sup> ฯ  
 จุลลสุตฺโตสมชาตกัม ปณฺจมํ ฯ

### ตสุสุทฺทานํ

สุวปณฺทิตชฺมพุก กุณฺทลีน  
 วรกณฺณมลฺลพุสชาตกัม จ  
 ปวรุตฺตมสงฺขลิวฺหยโก  
 สุตฺโตสมอริณฺทมราชวโร ฯ  
 จตฺตาลีสนิปาตํ นิฏฺฐิตํ ฯ

๑ สี. เอกโกว ฯ

๒ ย. อนุสุสริตฺถ ฯ

๓ ม. รรมมํ หิ ฯ

๔ ม. อคจฺฉิตฺถ ฯ

๕ ย. ปุณฺณกมฺมานนฺติ ฯ



## ปทานุกรกโม

	ปพเพ/องฺเก		ปพเพ/องฺเก
อกกกัถ	๙๑๑/๒๐๑	อังกคที	๒๒๙๐/๔๔๔
อกตณฺญ	๖๓/๒๒	องฺกมคณา	๓๐๓/๙๑
อกาโจ	๔๕๖/๑๒๔	อจฺจิมาลี	๒๓๖๕/๔๖๖
อภิลาสฺโน	๒/๑	อจฺจโกกตรจฺจโย	๒๓๗๑/๔๖๙
อภฺตฺถุหลํ	๙๒/๓๓	อจฺจโลว (นคฺโค)	๒๒๙๓/๔๖๖
อภฺชณเวธึ	๒๑๑/๗๐	อชกาณเ	๖๕๓/๑๕๙
อภฺชณเวธึโน	๒๒๖๗/๔๓๙	อชราโมโร	๑๒๖๕/๒๕๖
อภฺชสฺส	๒๔๙๕/๕๐๔	อชชา	๑๙๓๑/๓๔๑
อภฺชึ	๑๓๙/๕๐	อชฺชินสาฎิยา	๑๓๙/๕๐
อภฺชตฺตพฺนฺธ	๑๙๑๖/๓๕๗	อชฺชฌายกํ	๑๙๒๖/๓๕๙
อภฺคารึโน	๒๔๑๙/๔๙๕	อชฺชฌเณนาณิ	๒๒๙๑/๔๔๕
อภฺคิหฺธิตา	๓๖๖/๑๐๖	อชฺชชิตฺกฺขา	๒๑๒๑/๔๐๕
อภฺคฺคฺล	๒๑๕๙/๔๑๓	อชฺชจฺจกฺขุรํ	๑๕/๖
อภฺคฺคิยาณํ	๒๔๙๙/๕๐๕	อชฺชจฺจกฺขุฌปาโท	๑๖๙๔/๓๒๓
อภฺคฺคิหฺตํ		อชฺชจฺจวํกํ	๒๒๔๓/๔๓๒
อชฺเช	๑๖๑๓/๓๑๒	อชฺชจฺจสทฺสฺสนาคา	๒๓๔๐/๔๖๐
อชฺชกฺกมึ	๙๐๐/๑๙๓	อชฺชจฺจิตฺตฺโจ	๔๐๐/๑๑๓
อชฺชกิตฺกณฺณโก	๒๙๙/๙๗	อชฺชณิโกฏฺฐา	๑๕๙๓/๓๐๗
อชฺชโกถกโมจฺจินามิ	๒๑๕๙/๔๑๒	อชฺชณฺทกา	๕๒๒/๑๓๗
อชฺชํ	๕๕๙/๑๔๓	อชฺชณฺโหมกฺโข	๑๙๗๗/๓๔๙

	ปพเพ/อุงเก		ปพเพ/อุงเก
อติยาจโก	๓๕๘/๑๐๕	อนามตัม	๑๘๑/๖๒
อติเวลภาณี	๑๘๒๖/๓๔๐	อนามยัม	๒๑๓๔/๔๐๗
อติเวลภาณี	๑๘๒๖/๓๔๐	อนามยา	๘๗๕/๑๙๕
อติสโร	๑๓๒๘/๒๖๖	อนายตนลีสลลส	๒๔๔๔/๔๙๓
อติเทพยานโน	๑๙๕๘/๓๖๗	อนาลมฺเพ	๒๓๗๑/๔๖๘
อตุจจัม	๘๖๓/๑๙๔	อนาวกลา	๒๔๙๙/๕๐๙
อตุลลานุกาโว	๑๑๒๓/๒๓๕	อนาวสุรัม	๒๓๕๑/๔๖๓
อตุตตฤปญญา	๑๒๓๙/๒๕๓	อนาพียา	๒๔๑๖/๔๘๕
อตุตตปริยายัม	๑๑๗๐/๒๔๓	อนาพียโย	๒๐๙๖/๔๐๑
อตุถจริยา	๔๖/๑๗	อนิกฺกาสาโว	๒๙๑/๘๙
อตุถพฺยาปตฺติ	๑๑๗๕/๒๔๓	อนินฺหิตงฺคิ	๑๕๒๖/๒๙๙
อตุโถ	๑๑/๕	อนุชฺชุกามิ	๑๙๕๓/๓๖๕
อทณฺฑทวารจรัม	๒๐๐๐/๓๗๗	อนุตฺตปฺเปสิ	๓/๒
อทิฏฺฐจฺปฺพุพฺเพ	๖๘/๒๔	อนุตฺตรจาริ	๙๙๗/๒๑๕
อทฺวาราคตัม	๑๙๙๕/๓๗๖	อนุทฺตโร	๔๐๘/๑๑๔
อเทวชฺฌมฺตา	๑๔๗๙/๒๘๙	อนุทฺตฺติณฺณัม	๒๐/๗
อธโม	๑๙๔/๖๕	อนุตรลิกฺขจโร	๑๑๗๐/๒๔๓
อธิปฺปาคา	๒๓๕๕/๔๖๔	อนุติมคณฺฐิโน	๑๓๘๖/๒๗๕
อธิมฺนา	๒๑๖๓/๔๑๕	อนุโถสฺสโร	๑๓๓๐/๒๖๖
อนกฺขากิตเว	๒๔๔๒/๔๙๑	อนณณเถยฺยา	๒๒๓๐/๔๓๐
อนธิมโน	๒๓๑๓/๔๕๔	อนุทธกเวณฺฐปฺปฺตฺตา	๒๒๙๓/๔๔๙
อนเปกฺขวา	๑๐/๔	อนุทธการติมิสายัม	๑๑๓๕/๒๓๗
อนมฺหิกฺกาเล	๘๒๐/๑๘๖	อนุทธมฺหิโส	๑๐๔๘/๒๒๓
อนลา	๓๘๖/๑๑๐	อนณณเถยฺยา	๑๕๕๐/๓๐๑

	ปพเพ/องฺเก		ปพเพ/องฺเก
อปจิตี	๔๖๔/๑๒๕	อมนุสฺสวิฆฺฐสฺส	๓๐๖/๙๒
อปณฺณกั	๑/๑	อมโม	๑๙๑๖/๓๕๗
อปตนา	๓๕/๑๔	อมสฺสุโก	๒๘๘/๘๗
อปราชินี	๑๐๖๗/๒๒๖	อมาตยาปิตุสฺสํชฺโฆ	๑๑๙/๔๓
อปากจนฺทหนั	๗๗/๒๖	อมานนา	๘๕๒/๑๙๒
อปปกาโร	๒๓๗๐/๔๖๘	อมุจฺฉิโต	๑๑๔๘/๒๓๙
อปปฎิเม	๒๓๔๖/๔๖๑	อมพญฺจกฺกุสฺส	๑๑๑๓/๒๓๓
อปปตฺตติกา (กุมาริกา)	๒๔๒๓/๔๘๓	อมฺพา	๑๒๔/๔๕
อปปภาวั	๑๐๕๓/๒๒๔	อชิรพฺรเหม	๑๘๘๙/๓๕๓
อปปมาโท	๒๔๑๙/๔๘๕	อชิโร	๒๔๕๐/๔๙๕
อปปเสฺนทานิ	๙๖๐/๒๐๘	อธมฺมโฆ	๒๔๓๕/๔๘๘
อปปไปทวณฺเณ	๑๙๙๐/๓๗๓	อธมฺมโฆ	๒๓๔๑/๔๖๐
อปปไปสฺสกุโก	๓๐/๑๑	อธมฺมโฆ	๒๓๔๑/๔๖๐
อเปยโย	๔๘๙/๑๓๐	อธมฺมพฺภา	๑๓๕๐/๒๖๙
อเพคฺคกฺกา	๙๖๙/๒๑๑	อริยั	๑๙๐๓/๓๕๕
อพยตฺตตา	๕๐๕/๑๓๔	อริยวาทิส	๒๔๐๓/๔๘๐
อพยโธ	๑๑๗๕/๒๔๓	อลกฺกมาลี	๑๙๓๓/๓๖๐
อพฺยายตั	๑๔๕/๕๒	อลกฺกชฺิกา	๔๕๑/๑๒๓
อภิชจฺพลั	๒๔๔๔/๔๙๒	อลมฺพุลั	๒๔๗๘/๕๐๒
อภิชิหนาย	๑๔๖๕/๒๘๗	อลีนมนฺโส	๕๕/๒๐
อภิโอสคโตะทานิ	๒๒๓๘/๔๓๑	อลลปิตั	๑๐๗๓/๒๒๗
อภุ	๒๕๒๐/๕๑๖	อลโลลูโป	๑๖๔๔/๓๑๖
อภฺชโฆ	๕๐๕/๑๓๔	อวณฺณสัสมฺคฺคฺภยา	๑๔๖๖/๒๘๗

	ปพเพ/องฺเก		ปพเพ/องฺเก
อวสิโร	๔๐/๑๕	อาตโป	๑๑๕๕/๒๔๐
อวิตกุกิศาโร	๑๘๕๘/๓๔๕	อาทาสกุนฺตากรุทา	๒๒๐๑/๔๒๔
อวินิพฺภชํ	๒๔๔๔/๔๙๓	อาเนเน	๒๑๘/๓๑๑
อวิราคินิ	๖๐๔/๑๕๐	อาปทตฺถา	๑๖๓๒/๓๑๔
อวณฺจนา	๓๕/๑๔	อาปาสุ	๓๓๗/๑๐๘
อสนนฺฤตํ	๕๗๓/๑๔๕	อาปฺตฺตฺตฺตฺเตหิ	๑๖๒๘/๓๑๓
อสนพฺพตฺถคามิ	๑๒๓/๔๔	อาภสฺสรูปโค	๑๓๕/๔๙
อสมฺภานิตํ	๑๖๕๐/๓๑๗	อามชาโต	๓๙/๑๕
อสนฺยหสาหิโน	๕๐๓/๑๓๔	อามฺตฺตมณิกฺกณฺฑทลา	๒๓๘๔/๔๗๔
อสนฺธิ	๑๑๑๘/๒๓๔	อายํ	๒๔๔๒/๔๙๑
อสาตสนฺนิวาเสน	๒๒๒/๓๒	อายตจกฺขุเนตฺโต	๔๐๐/๑๑๓
อสิโกสฺตฺถา	๒๔๓๔/๔๘๘	อารชฺชํ	๙๐๓/๑๙๙
อสิโกสฺตฺถา	๒๔๓๔/๔๘๘	อารามิโก	๔๖/๑๗
อสมฺนิ	๑๑๓๕/๒๓๗	อาโรหปรีนาเหเน	๑๖๑๖/๓๑๒
อสนฺสกณฺณนา	๒๖๗/๘๒	อาลุปานิ	๑๔๐๐/๒๗๗
อหาลิทฺทํ	๖๐๔/๑๕๐	อาโลกสนฺธิ	๑๙๓๑/๓๖๐
อพารกฺขิ	๖๖/๒๓	อาโลปสาหสาการา	๑๓๓๖/๒๖๖
อาคมพลสา	๑๘๐๓/๓๓๘	อาวณฺณินิ	๓๘๙/๑๑๑
อจาณกฺกณฺฑกํ	๓๖๑/๑๐๕	อวาริยปีตา	๘๓๒/๑๘๙
อาเจรปฺตฺโต	๒๔๕๕/๔๙๖	อวารสิโก	๑๙๓๑/๓๖๐
อาเจรมฺหิ	๑๐๔๙/๒๒๓	อวารุ	๒๑๔๑/๔๐๗
อาชณฺโณ	๒๔/๑๐	อาวิลกฺโข	๒๒๙๓/๔๔๗
อาตงฺกินํ	๒๓๙๗/๔๗๙	อาเวณฺธิยํ	๑๙๙๘/๓๓๗

	ปพเพ/องฺเก		ปพเพ/องฺเก
อาเวรํ	๓๕๔/๑๐๔	อุตุตมงฺครุหา	๙/๓
อาเวลลิตํ	๒๐๔๒/๓๘๗	อุตุตฺติฏฺฐจิปินุทํ	๒๐๓๔/๓๘๖
อาเวลลิตตฺติงฺคิโก	๑๖๙๒/๓๒๓	อุทกตฺติกา	๓๖๗/๑๐๖
อาสงฺคิ	๑๓๓๔/๒๖๖	อุทกนฺตเสวี	๕๑๔/๑๓๖
อาสา	๖๑/๒๒	อุทกโค	๑๘๘๒/๓๕๐
อาสาวตี ลตา	๘๕๕/๑๙๓	อุทงฺกณเ	๒/๑
อิจฺฉาวิสทคามินี	๗๙๗/๑๘๓	อุทพฺพเว	๓๑๑/๙๔
อิตฺถาคาเรหิ	๒๕๔๗/๕๒๑	อุทยฺหเต	๕๒๔/๑๓๒
อิรียลฺลิติ	๑๒๔๖/๒๕๕	อุทเยน	๙๖๙/๒๑๑
อิสิปฺปุตสมณฺณาเต	๒๒๘๘/๔๔๓	อุทุมฺพโร	๒๖๕/๘๒
อิสฺสิงฺคํ	๒๔๗๙/๕๐๒	อุทฏฺจนี (อิตฺถิ)	๑๐๖/๓๘
อิสฺสโร	๑๑๔๖/๒๓๙	อุทฺทาลกา	๒๑๕๘/๔๑๓
อิสฺสราธมฺโม	๒๒๑๖/๔๒๘	อุทฺทาลโก	๑๙๑๑/๓๕๗
อิสฺสาสีโน	๒๒๖๗/๔๓๘	อุทฺทคฺคฺราชฺี	๑๙๗๘/๓๗๑
อิสฺสํกิ	๘๗๒/๑๙๕	อุทฺทปฺปาโท	๒๓๗๑/๔๖๘
อิสฺสกายตฺตคิโว	๒๕๕๙/๘๑	อุทฺทปฺปาโท	๔๐/๑๕
อิสฺสพฺพทนา	๑๗๔๘/๓๓๑	อุทฺทฺธิยานิ	๑๙๙๐/๓๗๔
อิสฺสามฺเขน	๓๑/๑๓	อุทฺทฺทฺรานํ	๖๕๐/๑๕๘
อิสฺโส	๑๗๓๙/๓๓๐	อุทฺทฺทฺลิโ	๒๔๖/๗๗
อุทฺทฺทฺสา	๒๐๖๒/๓๙๒	อุทฺทฺทฺทฺสิ	๑๑๔๐/๒๓๘
อุทฺทฺทฺทฺจปฺปาโท	๒๓๓๐/๔๖๘	อุทฺทฺทฺทฺทฺ	๘๗๓/๑๙๕
อุทฺทฺทฺทฺทฺทฺ	๒๕๖/๘๐	อุทฺทฺทฺทฺทฺ	๒๓๕๔/๔๖๔
อุทฺทฺทฺทฺทฺทฺทฺ	๒๔๑๐/๔๘๓	อุทฺทฺทฺทฺทฺทฺ	๒๒๔๔/๔๓๓

	ปพเพ/องฺเก		ปพเพ/องฺเก
อุปาหนา	๓๑๑/๘๔	โอบุทิตัง	๔๙๑/๑๓๑
อุปาหนานิ	๑๓๖๔/๒๗๑	โอบิตลลโก	๒๐๓๓/๓๘๖
อุปปลสนฺนาโห	๔๙๒/๑๓๑	โอบทธี	๗๗๘/๑๘๐
อุพพิคฺคหทยา	๑๔๐/๕๐	โอบโนทโร	๑๓๔๓/๒๖๗
อุพเพคา	๒๒๔๔/๔๓๒	โอบานภุตัง	๑๓๘๕/๒๗๕
อุมฺมาปฺปผลิรินฺนิมา	๒๑๒๓/๔๐๕	โอบมสนฺติ	๑๖๑๐/๓๑๑
อุมฺมี	๘๘๒/๑๙๖	โอบรกุลัง	๑๖๐๗/๓๑๑
อุรพฺภมฺสํ	๑๖๙๐/๓๒๒	โอบสทิ	๑๘๘๓/๓๕๑
อุสฺสฏฺฐปาทำ	๑๓๖๔/๒๗๑	โอบหจฺจํ	๑๙๘/๖๖
อุสฺสวา	๑๕๕๕/๓๐๔	โอบาติพฺยสนํ	๑๘๙๑/๓๕๓
อุฏฺฐาจาจรียา	๒๑๒๓/๔๐๕	โอบาติสงฺฆปฺรกรฺขิตัง	๑๑/๕
อุหนํ	๒๐๐/๖๖	โอบาเยน	๑๑๕๔/๒๔๐
อุชฺชนวณฺณเณน	๔๒๗/๑๑๘	โอบิตมริยวฺตุติ	๑๑๕๓/๒๔๐
อุณฺนิกุลฺลสมิ	๑๐๓๙/๒๒๑	โอบกณฺฎา	๑๔๑/๕๑
อุณฺณยฺยกา	๒๔๘๕/๕๐๔	โอบกรรฺมฺโก	๑๘๙/๖๓
อุรกวาตยฺตุตฺตา	๑๓๖๕/๒๗๑	โอบกฺกมฺโก	๙๒๔/๒๐๓
อุรณฺธา	๑๗๓๑/๒๓๘	โอบกฺกการุ	๖๐๒/๑๕๐
อุรณฺโฑ	๔๘๖/๑๓๐	โอบกฺงฺค	๑๑๐/๓๙
อุรอาปเถหิ	๒๕๕๕/๘๐	โอบกจฺจโป	๒๖๒/๘๑
อุลฺลมุโค	๔๔/๑๗	โอบกฺกคฺคโ	๑๙๕๐/๓๖๔
อุสฺสหาปฺสุโต	๙๔/๓๔	โอบกฺกาทุติยา	๒๔๑๖/๔๘๕
อุฟคณฺนิคฺคฺมฺเพ	๘๒๐/๑๘๖	โอบกฺกปฺปไฟ	๒๒๑/๗๒
โอบกฺกนฺทิกัง	๔๙๖/๑๓๒	โอบกฺกจฺจกรฺกเชลฺล	๒๗๐/๘๒
โอบคโณ	๒๑๔๒/๔๐๘	โอบกณฺเวเรลฺล	๕๗๐/๑๔๕

	ปพเพ/องฺเก		ปพเพ/องฺเก
กณฺฐโก	๒๔๒๑/๔๘๖	กมณฺฑลํ	๒๐๐๖/๓๗๙
กณฺฑนฺต	๖๘๙/๑๖๕	กมลลวณฺโณ	๒๔๙๐/๕๐๕
กณฺฑนฺท	๑๓/๕	กมฺพุทฺถ	๒๒๐๑/๔๒๔
กณฺฑนฺท	๕๕๐/๑๔๒	กมฺพุทฺธิ	๑๕๗๖/๓๐๖
กณฺฑนฺท	๓๔๑/๑๐๐	กมฺพุทฺถ	๒๔๘๕/๕๐๔
กณฺฑนฺท	๙๖๙/๒๑๑	กมฺพุทฺถ	๑๖๐๕/๓๑๐
กณฺฑนฺท	๑๔๙๓/๒๙๓	กมฺพุทฺถ	๑๑๗๗/๒๔๔
กณฺฑนฺท	๒๓๖๕/๔๖๖	กมฺพุทฺถ	๒๓๐๗/๔๕๓
กณฺฑนฺท	๑๐๑๖/๒๑๗	กมฺพุทฺถ	๑๙๕๖/๓๖๖
กณฺฑนฺท	๒๕๕๕/๘๐	กมฺพุทฺถ	๑๔๐๙/๒๗๙
กณฺฑนฺท	๒๔๘๕/๕๐๔	กมฺพุทฺถ	๙๐๕/๒๐๐
กณฺฑนฺท	๑๓๕๔/๒๖๙	กมฺพุทฺถ	๑๔๐๐/๒๗๗
กณฺฑนฺท	๑๓๒๙/๒๖๖	กมฺพุทฺถ	๒๔๖๓/๔๙๗
กณฺฑนฺท	๕๓๒/๑๓๙	กมฺพุทฺถ	๑๓๑/๔๘
กณฺฑนฺท	๑๐๗๑/๒๒๗	กมฺพุทฺถ	๑๐๘๑/๒๒๘
กณฺฑนฺท	๙๐/๓๑	กมฺพุทฺถ	๒๙๔/๘๙
กณฺฑนฺท	๒๔๘/๗๘	กมฺพุทฺถ	๕๒๒/๑๓๗
กณฺฑนฺท	๒๔๘๕/๕๐๔	กมฺพุทฺถ	๑๑๓/๔๑
กณฺฑนฺท	๑๖๐๔/๓๑๐	กมฺพุทฺถ	๑๙๒๓/๓๕๙
กณฺฑนฺท	๖๙๓/๑๖๕	กมฺพุทฺถ	๒๑๒๓/๔๐๕
กณฺฑนฺท	๔๙๓/๑๓๑	กมฺพุทฺถ	๒๔๓๙/๔๙๐
กณฺฑนฺท	๒๓๒๔/๔๕๖	กมฺพุทฺถ	๒๐๑/๖๗
กณฺฑนฺท	๒๐๐/๖๖	กมฺพุทฺถ	๒๔๐๘/๔๘๒

	ปพเพ/องฺเก		ปพเพ/องฺเก
กฟ้าโร	๒๔๐๘/๔๘๒	กิจฉสโท	๑๑๗๓/๒๔๓
กากราชา	๔๗๕/๑๒๘	กินุรกินุรนี	๖๖๓/๑๖๑
กาคาตี	๖๐๖/๑๕๐	กิปุพิสการกั	๕๕๒/๑๔๑
กาโกลา	๘๔๙/๑๙๒	กิราลั	๑๗๗๖/๓๓๔
กานเน	๑๕๔๔/๓๐๒	กิลาสินั	๒๓๗๐/๔๖๗
กามทฺหา	๑๓๖๔/๒๗๑	กิโลมั	๕๕๕๘/๑๔๓
กามสณฺญา	๒๒๐๘/๔๒๖	กิญชกฺษา	๒๔๘๕/๕๐๔
กายูรี	๒๒๕๐/๔๔๔	กิโณ	๒๖๔/๘๑
กาลฉโส	๓๔๐/๑๐๐	กีปุรีโส	๑๘๓๓/๓๔๒
กาลปริยาโย	๖๗๙/๑๖๓	กีสุโก	๓๔๖/๑๐๑
กาลปปลฺลว	๑๐๘๒/๒๒๘	กุกุกุโณ	๑๑๙/๔๓
กालิงคราชา	๒๔๔๗/๔๙๔	กุกุกุรา	๒๒/๙
กาลิงโค	๑๗๙๐/๓๓๖	กุกุกุลาอนุคตา	๑๑๕๕/๒๔๐
กาลิปตี	๒๔๔๐/๔๙๐	กุกุชา	๑๔๙๓/๒๙๓
กาลิปตี	๑๕๑๔/๒๙๖	กุกุ๊กิ	๕๕๕/๑๔๕
กาลีราชา	๕๕๕๒/๑๔๒	กุกุณปาหิ	๔๘๓/๑๒๙
กาสุมารียะ	๒๑๔๘/๔๐๙	กุกุณปาทา	๙๕๓/๒๐๗
กาฬิภณฺณี	๒๓๔/๗๕	กุกุณิ	๗๘/๒๗
กาฬิพฺพา	๒๓๗๐/๔๖๘	กุกุตุตีโย	๑๙๙๐/๓๗๔
กาฬิพฺหา	๖๑๗/๑๕๒	กุกุมินามุขั	๓๒๗/๙๗
กิกิ	๑๙๗/๖๖	กุกุมภณฺษา	๖๘๙/๑๖๕
กิงฺกนิโย	๒๐๐๔/๓๗๙	กุกุมภิลกา	๑๙๘๕/๓๗๒
กิงฺกนิโย	๒๐๐๔/๓๗๙	กุกุโม	๗๗/๒๖



	ปพเพ/องฺเก		ปพเพ/องฺเก
กุมมคคํ	๑๒๔๗/๒๕๕	เกวลี	๑๙๑๔/๓๕๕๗
กุมมิ	๔๗๗/๑๒๘	เกสโว	๑๔๘๔/๒๙๐
กูรวกํ	๒๑๕๘/๔๑๒	โกกิลํ	๔๐๗/๑๑๔
กูรฺจคฺคสฺส	๒๑/๙	โกกิลา	๖๒๒/๑๕๕
กูรฺจโค	๒๖๒/๘๑	โกกฺจโก	๔๘๖/๑๓๐
กูโร	๑๘๙๖/๓๕๕	โกทณฺฑเกน	๑๙๕๘/๓๖๗
กูโรวิททกรวรา	๑๔๙๓/๒๙๓	โกธนา	๖๓/๒๒
กุลลา	๒๘๕/๘๖	โกมาริปติโก	๒๓๕/๗๕
กุลาวกา	๓๑/๑๓	โกยภูจิมรฺฐสาเลีย	๒๒๘๙/๔๔๔
กุลิกา	๑๓๑๗/๒๖๓	โกรฺฐทณฺเณ	๔๗/๑๗
กุลิงโค	๑๘๒๙/๓๔๑	โกลํ	๕๒๔/๑๓๗
กุลุโก	๑๑๙๗/๒๔๖	โกเลยฺยกา	๒๒/๙
กุลฺสมฺพุทฺเ	๗๔๘/๑๗๖	โกลิกี	๒๒๘๗/๔๔๓
กุลฺสมฺภปริกิณณมฺสฺสุ	๒๒๕๓/๔๓๕	โกสุมฺพสฺสพานิปา	๒๒๘๙/๔๔๔
กุพีรา	๔๐๒/๑๑๓	โกโส	๒๕๓๗/๕๑๙
กุจาริทฺโถ	๑๗๓๘/๓๓๐	ขชฺไชตํ	๗๖๘/๑๗๙
กุจาทฺโถ	๑๗๓๘/๓๓๐	ขณฺมาลुकฺกมฺพานิ	๒๐๒๙/๓๘๔
กุชิตา	๒๒๘๙/๔๔๔	ขณฺมานุปาตี	๑๒๘๐/๒๕๘
กุฏเวที	๑๖๕๒/๓๑๗	ขตฺตพฺนฺฐินิ	๒๔๔๑/๔๙๑
กณฺจนสนฺนิโฆ	๑๕๖๒/๓๐๔	ขนฺตฺธิทฺธิปเน	๕๕๒/๑๔๒
เกตกปฺปฺเนตฺตํ	๒๒๕๓/๔๓๕	ขรํ	๒๓๔๕/๔๖๑
เกปฺกํ	๖๐๗/๑๕๐	ขรตฺตจํ	๙๗๒/๒๑๑
เกลายิกो	๑๗๒๐/๓๒๖	ขรโธตํ	๙๑๑/๒๐๑

	ปพเพ/องฺเก		ปพเพ/องฺเก
ขรสุสร์	๗๙/๒๗	คามนิ	๘/๓
ขรา	๓๑๗/๙๕	คามนุตกานี	๑๗๐/๕๙
ขราชีนา	๘๓๙/๑๙๐	คาพฺเหเวธินํ	๑๓/๕
ขาริกาโร	๕๕๖/๑๔๙	คิฑุณฺปิโถ	๑๒๐๗/๒๔๙
ขีรปา	๒๔๓๔/๔๘๘	คิฑุโณ	๙๙๓/๒๑๔
ขีรฺรูกุขํ	๘๐๐/๑๘๓	คฺกุฏจํ	๑๗๒๖/๓๓๔
ขุรนาสิกา	๑๕๘๘/๓๐๘	คฺยุหิตฺโถ	๑๗๒๙/๓๒๘
ขุรปโป	๑๙๖๒/๓๖๘	โคนงฺคุโล	๒๓๗๑/๔๖๙
ขณฺชปฺปหาเรน	๑๐๗/๓๘	โคนงฺคุโล	๒๓๗๑/๔๖๙
ขณฺชา	๗๘/๒๗	โคปาณสํภคฺคสมํ	๑๐๘๓/๒๒๙
คชุตฺตโม	๒๖/๑๐	โคปาณสํภการวหา	๙๗๑/๒๑๑
คตลิ่งคํ	๒๔๑๐/๔๘๓	โคปิปาสิกขาติกา	๑๔๒๓/๒๘๑
คทฺรโก	๒๒๘/๗๓	โครวินฺหํ	๒๐๘๘/๓๙๙
คธิโต	๘๔๔/๑๙๑	ฆตาสโน	๑๓๓/๔๘
คณฺธพฺพุตฺตา	๑๘๓๒/๓๔๑	ฆนฆาติมํ	๙๑๒/๒๐๑
คณฺธพฺพราชา	๑๓๔๘/๒๖๘	ฆมฺมาภิตตฺตสฺส	๑๙๗/๖๖
คณฺธาววสิยํ	๑๐๔๔/๒๒๓	ฆมฺเม	๑๓๖๔/๒๗๑
คมฺภีรจาริ	๙๙๘/๒๑๕	ฆสสิ	๑๔๕๘/๒๘๖
ครุโฬ	๒๗๐/๘๓	ฆุโณ	๑๑๓๑/๒๓๗
คลวินฺเตน	๑๓๙๑/๒๗๖	โฆรวินฺโส	๘๖/๓๐
ควา	๗๗/๒๖	โฆสวา	๗๔๘/๑๗๖
คหณนิสฺสิตํ	๑๔/๖	จกฺกภณฺชนิ	๒๔๔๐/๔๙๐
คามณิ	๑๙๒๘/๓๕๙	จกฺกมาสโท	๑๐๔/๓๘

	ปพเพ/องฺเก		ปพเพ/องฺเก
จกฺกวากา	๑๒๗๖/๒๕๗	จนฺนปถิ	๑๑๒/๔๑
จกฺชฺชนิ	๒๔๓/๗๗	จพฺพยาปฺตฺเตหิ	๒๕๕/๘๐
จณฺโฑทรณิ	๑๔๙๗/๒๙๓	จมา	๑๘๘๔/๓๕๑
จตุกฺกํ	๒๑๕๘/๔๑๔	จวิ	๒๓๖/๗๖
จตุตฺถมนสฺสนิภา	๒๔๘๕/๕๐๔	จกฺขลฺลิตฺติ	๘๒๐/๑๘๖
จตุปฺปเท	๑๕๕/๕๖	จกฺกิลลา	๘๓๙/๑๙๐
จตุมฺภจฺจรูปิ	๒๔๖๑/๔๙๗	จปฺเปเน	๖๔๑/๑๕๗
จตุมฺภจฺจสฺส	๒๒๔/๗๒	จมฺพุกิ	๖๔๐/๑๕๖
จตุสฺสทํ	๑๙๒๗/๓๕๙	จมฺมํ	๒๓๖/๗๖
จนฺทนิโยลิตฺถลลํ	๒๒๙๓/๔๔๖	จรฺคคฺควํ	๒๔๘/๗๘
จนฺทมาํ	๑๓๕/๔๙	จรฺคคฺควา	๔๕๙/๑๒๔
จมฺมิโน	๑๙๙๑/๓๗๕	จรฺกคฺคปิ	๔๙๕/๑๓๑
จลฺลคฺคกฺกุ	๑๙๕๔/๓๖๕	จรฺกคฺคปานํ	๓๖๗/๑๐๖
จกฺกวากุปฺกุชฺชิตา	๑๙๙๙/๓๗๗	จาทิมนฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตนา	๒๐๓๗/๓๘๖
จโค	๕๗/๒๐	จาทิสมฺภาโว	๑๘/๗
จาทฺตฺตฺตฺตฺตฺต	๔๐๑/๑๑๓	จาทฺ	๖๒/๒๒
จาปวโร	๑๙๖๒/๓๖๘	จายิหิตฺติ	๒๔๙๗/๕๕๐
จารุปฺพุพฺพจฺจํ	๒๒๘๖/๔๔๓	จาริ	๘๒๒/๑๘๖
จิตฺตวสานฺนวตฺตํ	๓๑๖/๙๕	จิกฺกิลเส	๓๖๐/๑๐๕
จิริรตฺตลลิตฺตํ	๒๓๕๑/๔๖๓	จิมฺภณํ	๒๒๙๘/๔๕๑
จูปฺปตฺถา	๓๐๘/๙๒	จินฺนํ	๗๐๒/๑๖๘
เจตา (โจรา)	๔๘/๑๘	จิมฺทํ	๖๓๔/๑๕๖
จกฺกณฺหาริกา	๑๐๖๗/๒๒๖	จินฺนชฺชุกฺกผลสฺสนิภา	๒๔๘๕/๕๐๔

	ปพเพ/อุงเก		ปพเพ/อุงเก
ชีวกคคาหัง	๑๖๑/๕๗	ติปุกณณวิทูโร	๑๙๓๓/๓๖๐
ชุกเต	๗๗๓/๑๗๙	ติปญจจรตตุปคตมฺหิ	๑๖๒๖/๓๑๓
เชยยาม	๒๐๒/๖๗	ติปฺปานิ	๑๗๘๓/๓๓๕
ไชติริวา	๑๒๙๗/๒๖๐	ติมิรานัง	๗๔๘/๑๗๖
ฉาเยยฺยุ	๑๐๑/๓๗	ติมิสสกายํ	๑๕๑๐/๒๙๕
เทมาน	๔๙๐/๑๓๑	ติมฺภูถํ	๘๔๓/๑๙๑
ตกฺกลา	๑๔๐๐/๒๗๗	ติริฏฺฐิโน	๖๓๐/๑๕๕
ตกฺกิกา	๑/๑	ติริฏฺฐิ	๒๒๙๐/๔๔๔
ตคฺคริ (ตคฺริ)	๒๑๕๒/๔๑๐	ติริติวฺจฺโห (ตฺาปโล)	๓๗๖/๑๐๘
ตจสฺสารสมปฺปิตา	๗๘๘/๑๘๑	ติโรกฺขวาโจ	๒๓๘๗/๔๗๖
ตณฺชฺชํ	๒๓๙๕/๔๗๙	ติโรกฺขา	๖๐๕/๑๕๐
ตมฺพตฺฐปฺปนฺนา	๒๒๐๑/๔๒๔	ติลกาหตํ	๔๐๗/๑๑๔
ตสา	๗๗/๒๖	ติลมฺภูจฺจียา	๓๕๕/๑๐๕
ตลิตํ	๑๓๖๔/๒๗๑	ติโลทฺโธ	๑๑๒๑/๒๓๕
ตารกฺราชสฺนฺนิโม	๒๒๗๑/๔๓๙	ติริตํ	๑๐๐๐/๒๑๕
ตารกา	๔๙/๑๘	ตุงฺเก	๑๑๓๕/๒๓๗
ตาลิสตคฺคฺรโฆชฺชา	๑๘๘๗/๓๕๒	ตฺุณฺฑิยา	๒๔๓๑/๔๘๘
ติณฺณกิจฺจํ	๖๔๒/๑๕๗	ตฺุณฺฑิลํ	๑๘๒๘/๓๔๑
ติณฺณปริฆาถํ	๓๖๑/๑๐๕	ตฺุมฺภุโล	๓๐๘/๙๒
ติณฺฑทฺุทานิ	๒๑๔๘/๔๐๙	ตฺุมฺภุลมสฺสสฺนฺดา	๒๓๓๕/๔๕๘
ติติกฺขี	๖๙๑/๑๖๕	ตฺุลฺยตา	๒๕๓/๗๙
ตินฺฑุกํ	๒๐๔/๖๗	ตฺุลฺยเสวี	๙๘๒/๒๑๓
ติปฺปลตฺถถํ	๑๖/๖	ตฺุวิยํ	๒๓๐๕/๔๕๒

	ปพเพ/องฺเก		ปพเพ/องฺเก
ตฺถุณี	๒๓๔๐/๔๕๙	ทานโว	๑๒๙๕/๒๖๐
ตฺถุล์	๑๕๗๒/๓๐๖	ทารุกฏลลโก	๒๒๙๓/๔๔๖
เตทณฺทีโก	๓๗๖/๑๐๘	ทารุชปพพชั	๒๕๑/๗๙
ไตรณคฺเค	๑๘๙/๖๓	ทาจินี	๑๖๔/๕๗
ถณฺทิลทฺกฺขเสยฺยํ	๒๒๙๓/๔๔๙	ทิกฺคณฺปลาโส	๑๑๒/๔๑
ถุล์	๖๕๐/๑๕๘	ทิตฺตฺรูป	๘๘๔/๑๙๖
ทกรกฺขสา	๒๓๗๒/๔๗๒	ทิตฺโต	๔๗๓/๑๒๘
ทกฺขินฺนยฺยา	๑๑๘๔/๒๔๕	ทิกฺขณฺนํ	๙๖๙/๒๑๑
ทกฺขินฺยํ	๕๘/๒๐	ทิกฺขินฺยา	๒๒๐๑/๔๒๔
ทกฺขณฺยํ	๑๑๗๗/๒๔๔	ทิสพฺภิก	๒๓๙๙/๔๗๙
ทณฺทิก	๒๔๖๓/๔๕๗	ทิสฺมาณฺนํ	๓๐/๑๑
ททฺทํ	๑๕๕/๕๕	ทิสฺสุตฺตโร	๑๖๖๕/๓๑๘
ททฺทโร	๑๓๑๔/๒๖๓	ทฺกฺขาภิทฺตฺนุโน	๑๙๕๕/๓๖๕
ททฺวารก	๕๖๓/๑๔๓	ทฺคฺค	๑๗๐/๕๙
ทริยา	๔๕๔/๑๒๔	ทฺนฺนิกฺขโย	๒๑๗๑/๔๑๗
ทริมฺโข	๘๔๘/๑๙๒	ทฺปฺปณฺนินฺยา	๑๓๙๘/๒๗๗
ทลฺทฺท	๕๘๑/๑๔๖	ทฺพฺพิทฺ	๑๖๑๑/๓๑๑
ทวปฺปลฺทฺท	๘๗๕/๑๙๕	ทฺพฺภโค	๒๓๔/๗๕
ทสณฺณก	๑๐๐๗/๒๑๖	ทฺมสาขโคจโร	๒๐๑/๖๗
ทสรโธ	๑๕๖๔/๓๐๕	ทฺมสาขานิกฺคินฺนี	๑๑๓๒/๒๓๗
ทหฺรา	๑๔๑๐/๒๗๙	ทฺมกฺขรฺรฺปา	๘๓๙/๑๙๐
ทพฺทไตรณ	๑๓๑๙/๒๖๕	ทฺมพฺรสาขโคจโร	๓๕๑/๑๐๒
ทพฺทมณฺณาลโก	๑๕๒๗/๒๙๙	ทฺมมกฺขรฺรฺปา	๑๙๐๗/๓๕๖

	ปพเพ/องฺเก		ปพเพ/องฺเก
ทุมมนตฺติมนตฺตินํ	๒๐๙๙/๔๐๑	ทุมมภูโจ	๑๙๑๕/๓๕๗
ทุมมรूपิ	๒๐๕๒/๓๘๙	ทุมมนุตฺติ	๒๒๘๑/๔๔๐
ทุมมวาลี	๒๐๓๓/๓๘๖	ทุมมนุตฺติ	๒๒๘๑/๔๔๐
ทุมมิ	๑๙๔๙/๓๖๔	ทุมมปาโล	๑๔๒๑/๒๘๑
ทุมโม	๕๔/๑๙	ทุมมปีติรังฺ	๗๖๗/๑๗๘
ทุญฺโยธโน	๒๕๐๕/๕๑๒	ทุมมวิงฺคณฺญ	๒๔๔๔/๔๙๓
ทุรฺนฺนโย	๑๔๔๗/๒๘๔	ทุมมานุวตฺตี	๘๔/๓๐
ทุราชานो	๖๔/๒๓	ทุมโม	๕๗/๒๐
ทุมภัก	๘๒/๒๙	ทาทิโจลํ	๙๔๗/๒๐๗
เทณฺฑทิมิ	๗๙/๒๗	ทิตฺติ	๕๗/๒๐
เทวทฺฐตา	๙/๓	ทฺฐมเกตุ	๑๓๗๙/๒๗๓
เทวทฺฐมา	๖/๓	ทฺฐมเนตฺตํ	๒๐๑๐/๓๘๐
เทวสารถิ	๑๙๙๕/๓๗๕	ทฺฐมสฺमानวณฺณํ	๑๓๕๒/๒๖๙
เทวีโล	๑๑๗๖/๒๔๔	ทฺชรยฺหสิลํ	๒๑๖/๗๑
เทวี	๑๓๕๙/๒๗๐	ทกฺขตฺตโยคํ	๑๗๒๖/๓๒๘
โทณิ	๙๑๗/๒๐๑	ทเค	๘๕๓/๑๙๒
โทวาริกา	๒๑๖๖/๔๑๕	ทงฺคฺฉุจํ	๑๒๐๐/๒๔๗
โทหโพ	๒๓๒๘/๔๕๗	ทงฺคฺฉุจฺจคณฺนํ	๑๒๙/๔๖
ทงฺกเสนา	๓๐๑/๙๑	ทนฺตทกฺวาลินิ	๕๒๓/๑๓๗
ทงฺกา	๒๔๓๖/๔๘๙	ทนฺทโก	๓๙/๑๕
ทนฺคฺคทา	๓๐๗/๙๒	ทรกา	๑๘๒๑/๓๔๖
ทนฺคฺเสว	๒๓๘๐/๔๗๓	ทรปทฺมานมิสฺสโร	๑๑๕๑/๒๓๙
ทนฺทตฺตกลาเปหิ	๒๐๓/๖๗	ทวมมฺมิโก	๑๙๓๑/๓๖๐

	ปพเพ/อุงเก		ปพเพ/อุงเก
นหาปิตกฤษฏการภาว	๑๑๖๐/๒๔๑	นिरพพुथानं	๑๐๓๖/๒๒๑
นาคจิตโตทา	๒๒๘๗/๔๔๓	निलुलेनगानि	๒๔๒๒/๔๘๗
นางคปุตุตติเรน	๘๑๖/๑๘๕	निलुलोभापो	๑๙๑๖/๓๕๗
นาตีเวล	๒๘๐/๘๕	निवतुठिगोशे	๑๙๐๓/๓๕๕
นามโคตตุ	๙๓๘/๒๐๕	निवातशा	๑๖๒๓/๓๑๓
นาวิโก	๘๓๒/๑๘๙	निसुसुणा	๑๓๐๐/๒๖๑
นิกณณิกา	๖๕๑/๑๕๘	निसुसुवे	๒๓๖๕/๔๖๖
นิกติปปยโม	๓๘/๑๕	निसुसेठि	๑๑๙๑/๒๔๖
นิกขานิ	๑๗๘๖/๓๓๖	निले	๒๑๔๑/๔๐๗
นิกेतเว	๙๐๒/๑๙๙	निलुपुपलगं	๑๓๕๒/๒๖๙
นิกेतหโต	๒๐๖/๖๘	नुणुणे	๑๐๕๓/๒๒๔
นิโครธ	๗๙๘/๑๘๓	णनुते	๒๓๐๓/๔๕๒
นิจจกิกข	๙๘๖/๒๑๓	नुहापितो	๒๓๐/๗๓
นิจเจตุกา	๒๔๙๙/๕๐๙	नेकतिगं	๑๓๙๗/๒๗๗
นิชฌปน	๒๒๗๓/๔๓๙	नेकाली	๑๖๗๔/๓๑๙
นินุฑ	๒๔๑๐/๔๘๓	नेकमा	๑๒๖๔/๒๕๕
นินุนตุนตา	๒๓๗๐/๔๖๘	नेतुतिसे	๑๕๕๐/๓๐๓
นิปาวต	๑๘๔๔/๓๔๓	पुगुगतालविलमुपिणे	๒๒๘๙/๔๔๔
นิปผลิตา	๑๔๓/๕๑	पुगुखपातिणे	๑๒๓๙/๒๕๓
นิพพินุฑियการิสส	๒๔๔๔/๔๙๓	पुगुखलय	๒๓๗๑/๔๗๐
นิภาสวณณา	๒๑๕๕/๔๑๑	पुคपुणा	๖๑/๒๒
นियามก	๓/๒	पुगुगतनुता	๘๓๙/๑๙๐
นियโยโม	๒๗๑/๘๔	पुगुगवारमहि	๒๕๕๕/๕๒๐

	ปพเพ/อุงเก		ปพเพ/อุงเก
ปงโก	๘๔๓/๑๙๑	ปตปาวา	๑๖๖๑/๓๑๘
ปงคโว	๖๓๔/๑๕๖	ปติพพตา	๑๙๕๐/๓๖๔
ปจฺจว	๒๓๒๙/๔๕๗	ปตฺตกฺขณฺธา	๒๒๙๓/๔๔๙
ปจฺจว	๒๓๒๙/๔๕๗	ปตฺตยान	๔๙๐/๑๓๑
ปจฺจยํ	๓๒๙/๙๗	ปตฺติการกา	๑๕๕๓/๓๐๗
ปจฺจฺเทติ	๑๐๗๒/๒๒๗	ปตฺถจโร	๑๐๔๑/๒๒๑
ปจฺจฺทฺทิตํ	๒๘๕/๘๖	ปตฺถโกโธ	๑๖๗๓/๓๑๙
ปชฺชํ	๖๔๘/๑๕๘	ปถทฺฐโน	๒๐๔๕/๓๘๘
ปชฺชุนฺน	๗๕/๒๖	ปทกานิ	๒๔๔๒/๔๙๑
ปชฺชุนฺนนาถา	๑๘๓๕/๓๔๒	ปทวิญญาณํ	๕๕๘/๑๔๗
ปญฺจาลราชา	๒๒๙๗/๔๕๑	ปทาลิโต	๑๔๓/๕๑
ปญฺจาลो	๒๑๔๗/๔๐๙	ปทฺมุตฺตฺรตฺตจา	๒๔๑๖/๔๘๔
ปญฺชลีโก	๙๓๗/๒๐๕	ปนฺนคานํ	๒๔๙๘/๕๐๘
ปญฺญาพลํ	๒๔๔๔/๔๙๒	ปปี	๒/๑
ปญฺจิมกํ	๒๓๐๑/๔๕๑	ปปา	๖๕/๒๓
ปญฺยานิ	๑๙๙๐/๓๗๔	ปปาโต	๑๗๖๙/๓๓๓
ปญฺนิสฺสณฺณารวุตฺตินํ	๑๑/๕	ปพฺพชฺชาสมโย	๙/๓
ปญฺโโจ	๒๓๘๒/๔๗๔	ปพฺพยาหริ	๒๗๙/๘๕
ปณฺเฑยานิ	๒๐๑๐/๓๘๐	ปิเพธเว	๒๒๘๙/๔๔๔
ปณฺฑรโก	๒๔๐๑/๔๘๐	ปมฺุทาหิ	๑๒๙๗/๒๖๑
ปณฺฑิตาภาษา	๑๒๑๗/๒๕๐	ปรโฆสฺสานุสฺสริโน	๕๕๘/๑๔๕
ปณฺเฑห	๒๔๐๘/๔๘๒	ปรโฆสฺสานุสฺสริโน	๕๕๘/๑๔๗
ปตฺตํ	๘๔๙/๑๙๒	ปรเนยฺยํ	๒๑๗๓/๔๑๗



	ปพเพ/องฺเก		ปพเพ/องฺเก
ปรวมภ	๑๙๓๘/๓๖๑	ปัสุปีสาจกา	๖๘๙/๑๖๕
ปราชโย	๕๐๓/๑๓๔	ปัสุมุฏฺจิจิ	๗๘๖/๑๘๑
ปริกฺขวา	๖๔๑/๑๕๗	ปหฺมุจฺมโนโส	๕๖/๒๐
ปริเทวนา	๖๔๔/๑๕๗	ปหฺสฺนุโต	๑๖๕๖/๓๑๗
ปริยาโย	๘๐๓/๑๘๔	ปาฏิน	๑๔๕๕/๒๘๖
ปริวารวา	๓๓๓/๙๙	ปาณฆาตี	๑๘/๗
ปริสงฺกุปโต	๑๒๐๗/๒๔๙	ปาณโท	๑๖๔/๕๗
ปริสฺมุภติ	๖๙๘/๑๖๖	ปาณภู	๒๓๘๘/๔๗๖
ปริหารโก	๑๐๓๐/๒๒๐	ปาณิสฺสรา	๑๖๘๑/๓๒๑
ปรุพฺพหฺกจฺจนฺขโลโม	๙๖๔/๒๐๙	ปาณฺฐปโรธาย	๘๖๑/๑๙๓
ปลาลขลสนฺนิภา	๒๒๘๙/๔๔๔	ปาตาลปปาตสนฺนิภา	๑๒๙๙/๒๖๑
ปลาตี	๘๗๒/๑๙๕	ปาทญฺชลี	๓๔๔/๑๐๑
ปลิคุณฺจิจิโต	๒๕๘/๘๐	ปาณาการ	๖๕/๒๓
ปลิโป	๘๔๓/๑๙๑	ปาปการ	๒๓๔/๘๙
ปลีสํ	๒๑๔/๗๐	ปาปปติพฺพตาย	๒๓๖/๗๖
ปลุชฺชนฺติ	๑๐๖๙/๒๒๖	ปาปสมฺปวงฺเคน	๙๗๙/๒๑๒
ปโลภิกา	๒๔๘๑/๕๐๒	ปาภณฺน	๔/๒
ปวิณฺติ	๑๐๖๘/๒๒๖	ปาราสริโย	๒๙๓/๘๙
ปลฺกฺขิตา	๒๐๒๐/๓๘๒	पालิภทฺทกา	๑๗๓๑/๓๒๙
ปลฺทา (มิกา)	๒๕๓/๗๙	ปาวโฏ	๒๓๘๐/๔๗๓
ปลฺยหการ	๑๙๒๔/๓๕๙	ปาวุส	๑๔๕๕/๒๘๖
ปัสฺนุ	๔๗๘/๑๒๙	ปาสปาณิก	๙๑๗/๒๐๑
ปัสุปีสาจกา	๖๘๘/๑๖๕	ปิฏฺจมฺภูเจิน	๘๒๗/๑๘๗

	ปพเพ/อุงเก		ปพเพ/อุงเก
ปิฎกฉิมลีโก	๑๖๕๒/๓๑๗	ปุติ	๓๐๔/๙๑
ปิตามโห	๑๔๐๑/๒๗๗	ปุติर्मโส	๑๓๐๔/๒๖๒
ปิตุพิตามโห	๖๔๘/๑๕๘	ปุติสรา	๘๐/๒๗
ปิยาลานิ	๒๑๔๘/๔๐๙	ปญจสิโย	๑๖๘๐/๓๒๐
ปิลกโฆ	๕๒๙/๑๓๘	ปญชลิกา	๒๑๐๐/๔๐๑
ปิสากา	๑๕๙-๑๖๐/๕๗	ปญญา	๕๘/๒๐
ปิสุณา	๖๓/๒๒	เปกขุณานิ	๓๒/๑๓
ปิณฑานิ	๘๒๙/๑๘๗	เปจโจ	๑๑๗๐/๒๔๓
ปีเณติ	๙๕๙/๒๐๘	เปม	๓๒๔/๙๖
ปุกกุโส	๑๐๑๑/๒๑๖	เปฬาย	๒๑๙๕/๔๒๒
ปุณฑเวณ	๓๘๑/๑๐๙	โปฏฐปาโท	๒๔๖/๗๗
ปุจิมนุทปริวารโ	๒๒๒/๗๒	โปตโต	๔๗๓/๑๒๘
ปุณณลกขณา	๔๕๓/๑๒๔	โปริสาทสุส	๒๓๐๓/๔๕๒
ปุณนุทริกตจจตี	๒๓๓๙/๔๕๕	พนทนรโก	๑๗๔๔/๓๓๐
ปุณนุณกัม	๑๕๒๘/๒๙๙	ผลาสา	๘/๓
ปุณนุณายตเน	๑๑๔๓/๒๓๘	ผลิมา	๑๒๓๒/๒๕๒
ปุณฺโหลมมจฉา	๒๒๐๑/๔๒๔	ผลินสกุณี	๒๔๑๐/๔๘๓
ปุณฺโหลมายุดา	๒๒๘๖/๔๔๒	ผลินสกุณี	๒๔๑๐/๔๘๓
ปุณฺสทโท	๑๒๑๖/๒๕๐	ผาติ	๔๖๕/๑๒๕
ปุราณกุกโร	๒๖๘/๘๒	ผาล	๒๘๕/๘๖
ปุริสกิจจานิ	๑๖๖๐/๓๑๘	ผีตานิ	๑๐๔๓/๒๒๓
ปุริสาทโก	๒๓๑๕/๔๕๔	พุลลึงคา	๒๔๖๔/๔๙๘
ปุฎกมมสส	๔๓๙/๑๒๐	พโก	๓๘/๑๕

	ปพเพ/องฺเก		ปพเพ/องฺเก
พพพุกา	๑๓๗/๔๙	พฺรหฺมทตฺโต	๒๔๒๒/๔๘๗
พลชฺชั	๑๔๕๔/๒๘๖	พฺรหฺมปุปฺตติ	๑๐๓๕/๒๒๐
พลากา	๔๒๑/๑๑๗	เพลลั	๙๗๒/๒๑๑
พลียนฺติ	๑๔๘๓/๒๙๐	โพหนฺทิ	๒๖๖/๘๒
พลลิกอ	๑๕๑/๕๕	ภกฺขี	๖๑๗/๑๕๒
พหุเตนฺโท	๑๐๙๔/๒๓๐	ภคิรฺธี	๒๔๑๐/๔๘๓
พหุอฺภู	๑๐๐๐/๒๑๕	ภณฺฑุ	๕๒๓/๑๓๗
พหุจฺฉานจินฺตฺติโน	๙๔๒/๒๐๖	ภทฺรกาโร	๒๓๕๗/๔๖๔
พาลูปลเสวนา	๒๑๕๒/๔๑๐	ภมฺรคณฺหานุจฺฉินฺณา	๒๓๓๙/๔๕๕
พาหุพลั	๒๔๔๔/๔๙๒	ภยภูจฺฉิตา	๒๓๔๗/๔๖๑
พินฺทุสุสโร	๔๘๑/๑๒๙	ภยทฺธิตา	๔๔๙/๑๒๓
พิมฺพชาลกสณฺจนฺน	๒๔๘๔/๕๐๓	ภวโปสฺถิกอ	๑๙๕๑/๓๖๕
พิลาติตกฺกลานิ	๒๐๒๙/๓๘๔	ภวโลภชฺชีณ	๑๙๑๖/๓๕๗
พุทฺธสํสณฺ	๘๖๘/๑๙๔	ภสฺสํ	๑๐๑๗/๒๑๗
พุทฺธานุสมตํ	๘๔/๓๐	ภสฺสมิ	๑๑๒๕/๒๓๖
พุกุกสฺส	๑๖๙๕/๓๒๓	ภสฺสรสฺสนฺนิกาฬ	๒๕๐๐/๕๑๐
พฺยมฺหิ	๒๒๐๐/๔๒๓	ภาณฺฐมา	๒๓๒๔/๔๕๖
พฺยสฺนฺโน	๒๐๖๔/๓๙๓	ภิกฺขวาทฺธิ	๑๐๖๐/๒๒๕
พฺยวโณ	๒๙๙/๙๐	ภิงฺเคน	๑๑๒๙/๒๓๗
พฺรหฺมจฺริเยน	๑๑๘๖/๒๔๕	ภินฺนคพฺพา	๒๒๖๖/๔๓๘
พฺรหฺมณฺญา	๒๐๐๓/๓๗๘	ภินฺนปฺลโว	๗๑๒/๑๗๐
พฺรหฺมณชตฺติยา	๑๒๕๙/๒๕๕	ภินฺนลฺลิตา	๑๘๓๐/๓๔๑
พฺรหฺมตฺร	๗๙๔/๑๘๒	ภิสฺสโก	๒๓๙๗/๔๗๙

	ปพเพ/องฺเก		ปพเพ/องฺเก
ภิสสามา	๑๔๙๓/๒๙๓	มจจุราชี	๓๓๐/๙๘
ภิสานิ	๑๙๒๑/๓๕๘	มจจนกา	๓๒๗/๙๗
ภีมรโถ	๒๔๔๗/๔๙๔	มจจนคุมพ์	๒๑๙/๗๐
ภีมเสโน	๑๓๗๕/๒๗๓	มณชุกา	๔๐๖/๑๑๔
ภีรฺยา	๑๑๑๕/๒๓๓	มฏฺจกฺกฺนฺทลฺลี	๑๔๓๓/๒๘๒
ภุชฺงคโม	๙๒๔/๒๐๓	มณฺฑทาลเกหิ	๑๙๙๙/๓๗๗
ภุชานิ	๒๓๐๙/๔๕๓	มณฺฑทูกิโย	๗๗/๒๖
ภุสงฺขาท	๓๐/๑๑	มณฺโฑ	๑๗๙๓/๓๓๗
ภุตนิวาสฺรูป	๕๒๗/๑๓๘	มตาลยํ	๑๓๐๓/๒๖๑
ภุตปจฺนี	๓๔๐/๑๐๐	มตีปฺพุโพ	๖๒๕/๑๕๕
ภุสฺ	๑๐๔๗/๒๒๓	มตีวิปฺพีโน	๔๔/๑๗
ภุสาลยา	๒๒๘๗/๔๔๓	มตฺตฺตฺปมํ	๒๒๕๓/๔๓๕
ภะโกวรมณฺเย	๑๘๒๖/๓๔๐	มฏฺเก	๒๑๔๘/๔๐๙
ภะทาสฺกิ	๗๕๗/๑๗๗	มฏฺชฺทฺทฺทรสฺสุปมา	๑๗๗๐/๓๓๓
ภะริมฺหิํคสงฺขา	๒๐๕๘/๓๙๑	มฏฺรตฺถิโก	๑๒๓๒/๒๕๒
ภะชนสนฺนิกาโส	๑๒๗๘/๒๕๘	มนุสฺสกปฺปา	๑๐๔๐/๒๒๑
ภะชฺปฺตฺตา	๒๔๙๘/๕๐๗	มนุสฺสเฟคฺคฺ	๑๔๒๔/๒๘๑
ภะชฺโณ	๒๓/๙	มนุสฺสโลโก	๒๒๐๓/๔๒๕
ภะโช	๒๒๘๑/๔๔๐	มนุสฺสทิส	๑๒๗๕/๒๕๗
ภกสทฺทิตา	๑๐๙๕/๒๓๐	มนฺตภาณิ	๔๐๘/๑๑๔
ภกฺกฺโณ	๑๙๘/๖๖	มนฺตยโวกุห	๒๑๕๓/๔๑๑
ภกฺชี	๘๗๒/๑๙๕	มนฺเตน	๖๔๑/๑๕๗
ภคคารโห	๑๕๑๕/๒๙๗	มนฺทมนฺโห	๓๒๑/๙๖

	ปพเพ/องฺเก		ปพเพ/องฺเก
มนุทียา	๕๕๖/๑๔๑	มาตงฺโค	๒๐๔๑/๓๘๗
มนุทีริ	๒๓๐๓/๔๕๒	มายาการา	๒๒๗๘/๔๔๐
มนเฬววิฑูโคโค	๘๙๗/๑๙๘	มาลภารี	๒๑๕๕/๔๑๒
มยุรคิ้วสงฺกาฬ	๒๕๗/๘๐	มาลฺุโต	๑๗/๗
มยุทโก	๙๓๑/๒๐๔	มิกปกฺขีสุ	๒๔๔๕/๔๙๔
มรณสงฺกิโน	๙๘๕/๒๑๓	มิกวาหิณี	๕๘๗/๑๔๕
มลมชฺชสฺมา	๒๐๒๐/๓๘๒	มิกาซัน (อุยฺยาน)	๒๓๗๐/๔๖๗
มสกกสาร์	๒๔๙๘/๕๐๙	มิกาธมา	๖๙๕/๑๖๖
มัสกโก	๑๐๘๘/๒๒๙	มิกาฬิ	๒๔๐๗/๔๘๑
มัสโลทิตโกชโน	๔๙๙/๑๓๒	มิกามิฏฺ	๑๙๓/๖๕
มัสสุลา	๕๖๓/๑๔๓	มิตจินฺตี	๑๑๔/๔๒
มัสสุกฺกุตฺติยา	๙๖๓/๒๐๙	มิตปานโกชโน	๑๓๔๓/๒๖๗
มหากปิ	๑๐๕๐/๒๒๔	มิตมาฬิเทณ	๑๓๑๗/๒๖๓
มหากายปฺปทาลโน	๒๑๑/๗๐	มิตฺตทพฺภู	๑๔๗๗/๒๘๙
มหานเส	๔๗๖/๑๒๘	มิตฺตทพฺภู	๒๓๗๑/๔๗๑
มหานเฬวณฺทสฺสน	๘๐๑/๑๘๓	มิตฺตทมิโม	๕๓๓/๑๓๙
มหาพาหุ	๑๕๗๖/๓๐๖	มิตฺตวา	๘๘๒/๑๙๖
มหามายา	๓๘๙/๑๑๑	มิตฺตตามจฺจปริพฺพุฬุฬุ	๑๕๕๓/๓๐๔
มหามิโค	๗๔๖/๑๗๕	มิตฺติ	๑๒๓๗/๒๕๓
มหิฬามุโข	๒๖/๑๐	มิถิลคฺคห	๑๖๙/๕๙
มิเทททิ	๑๔๖/๕๒	มิถิลคฺคโห	๑๙๙๕/๓๗๕
มิทรคฺคสฺส	๒๔๙๖/๕๐๗	มิลาจา	๑๘๙๑/๓๕๓
มิเทสโร	๒๒๓๗/๔๓๑	มิลาจา	๑๘๙๑/๓๕๓

	ปพเพ/องฺเก		ปพเพ/องฺเก
มิติตานิ	๑๑๑๗/๒๓๔	โมโร	๑๖๗-๑๖๘/๕๕
มีพีเหน	๓๐๔/๙๑	ยณฺโณ	๕๐/๑๘
มฺขายามํ	๑๒๑๗/๒๕๐	ยณฺณทตฺโต	๑๓๘๐/๒๗๔
มฺกฺชโรหิตํ	๑๔๕๔/๒๘๖	ยตฺโต	๑๗๖๘/๓๓๓
มฺกฺสุมภาสา	๓๘๖/๑๑๐	ยโถธิกานิ	๒๒๖๐/๔๓๗
มฺกฺฐาภิลิตฺตํ	๑๖๑๑/๓๑๑	ยวํ	๒๒๘/๗๓
มฺนิ	๒/๑	ยาจนา	๒๗๒/๘๔
มฺมมเว	๒๔๖/๗๗	ยามฺนา	๒๕๕/๘๑
มฺรชาลมฺพรานิ	๑๖๘๑/๓๒๑	ยฺคุโยคาคิโตะ	๘๗/๓๑
มฺสวาทิ	๔๘๓/๑๒๙	ยฺกฺฐกถา	๘๐/๒๗
มฺกฺชโรหิตํ	๑๔๕๔/๒๘๖	ยฺกฺฐทโธ	๑๕๒๑/๒๙๘
มฺลิกา	๒๕๖/๘๐	ยฺกฺฐทโย	๑๕๖๑/๓๐๔
มณฺชฺฐภาณกํ	๒๕๗/๘๐	ยฺกฺฐทฺจิลโธ	๑๐๙๓/๒๓๐
มณฺชฺฐ	๒๕๒๔/๕๑๗	รกฺชโส	๒๓๓๒/๔๗๒
เมชฺโณ	๒๐๕๓/๓๘๙	รงฺคมชฺฌเ	๒๒๗๘/๔๔๐
เมณฺชวโร	๕๕๔/๑๔๘	รงฺคมฺหิ	๓๓๖/๙๙
เมตฺตํ	๑๔๖๒/๒๘๖	รชฺคฺคํ	๒๕๕๖/๕๒๑
เมตฺตํ	๑๗๒/๖๐	รชฺชชฺลลโร	๑๙๔๙/๓๖๔
เมตฺคํ	๙๙๙/๒๑๕	รณฺ	๒๑๒/๗๐
เมตฺคา	๑๑๒๑/๒๕๐	รณฺิกา	๑๕๕๓/๓๐๗
โมรจฺฉาโป	๔๘๑/๑๒๙	รมณฺกํ	๘๒/๒๙
โมรราชา	๑๙๖๒/๓๖๘	รมมโโก มาโส	๒๓๖๕/๔๖๕
โมรฺอุปเสวินา	๓๕๓/๑๐๔	รสานฺคฺทฺทฺธา	๑๖๓๕/๓๑๕

	ปพเพ/องฺเก		ปพเพ/องฺเก
ราควิราคินัน	๖๕๓/๑๖๕	ลตาคุส	๑๐๕๒/๒๒๔
ราชโกโล	๑๐๐๖/๒๑๖	ลพขั	๒๐๑๐/๓๘๐
ราโม	๑๕๗๖/๓๐๖	ลมพตฤโน	๒๘๘/๘๗
ริณฺจลล	๑๒๒๗/๒๕๑	ลล	๑๔๓/๕๑
รูปปโต	๔๗๘/๑๒๙	ลล	๑๔๓/๕๑
รฺร	๑๘๔๕/๓๔๓	ลาป	๑๘๕/๖๒
รฺหคฺชโล	๑๒๐๕/๒๔๗	ลิตฺต	๙๑/๓๓
รฺหิรมกฺขิตฺงโค	๑๙๕๘/๓๖๗	ลฺกทกกา	๒๒๓๑/๔๕๗
รูปปฏฺฐปฺลมฏฺฐ	๒๒๘๖/๔๔๒	โลกปาลา	๒๓๗/๗๖
เรณุก	๓๑๗/๙๕	โลณโตยลฺล	๔๘๗/๑๓๐
โรสโก	๓๕๑/๑๐๒	โลมปิตฺโท	๑๓๑๘/๒๖๓
โรลิตฺงโค	๒๑๕๘/๔๑๓	โลลฺกปจจวโร	๑๑๕/๔๒
โรหิตินัน	๓๘๑/๑๐๙	โลโล	๓๑๕/๙๕
โรหิตา มจฺฉา	๕๖๒/๑๔๓	โลหิตกฺโข	๒๕๑๐/๕๑๓
ลกฺขณลลิตา	๑๕๖๔/๓๐๕	โลหิตงฺโค	๒๕๑๕/๕๑๔
ลกฺขณา	๘๗/๓๐	โลหิตงฺโค	๒๕๑๕/๕๑๔
ลกฺขิกา	๔๕๑/๑๒๓	โลหิตโป	๕๐๐/๑๓๒
ลกฺข	๑๘๘๑/๓๕๐	วกา	๗๗/๒๖
ลฺงฺขิปิตามหา	๔๒๑/๑๑๗	วกฺชา	๖๘๓/๑๖๔
ลฺงฺข	๑๓๒๒/๒๖๕	วกฺค	๔๘๑/๑๒๙
ลฺกฺกิกเก	๗๓๔/๑๗๔	วกฺคฺลฺล	๒๒๐๑/๔๒๔
ลฺกฺกียา	๓๕๕/๑๐๔	วกฺค	๒๓๔๖/๔๖๑
ลฺกฺกิทโต	๑๙๓๓/๓๖๐	วกฺกฺกา	๓๖/๑๔

	ปพเพ/องฺเก		ปพเพ/องฺเก
วงกาทิวงฺกีนํ	๑๕/๖	วนฺตาทํ	๔๘๓/๑๒๙
วงโกฏฺโฐ	๙๐๖/๒๐๐	วนฺตาทโ	๒๒๕๖/๔๓๕
วชฺฌมา	๒๒/๙	วโยหฺรา	๙/๓
วฏฺฐมํ	๑๑๑๑/๒๓๓	วฺรตฺตํ	๓๓๔/๙๙
วฏฺฐมฺคฺคฺลึ	๒๒๐๑/๔๒๔	วฺรตฺตํ ปาฬํ	๗๔๓/๑๗๕
วฏฺฐนํ	๘๒๙/๑๘๗	วฺรวาริวโฆมฺสา	๒๒๘๗/๔๔๓
วฏฺฐนาวลิสงฺกาสา	๒๓๗๐/๔๖๘	วฺรากิยา	๑๘๘๔/๓๕๑
วณฺเฑ	๒๐๖๘/๓๙๔	วฺรฺกณฺภฏฺจํ	๗๑/๒๕
วณฺณคฺคฺตฺโต	๑๑๔๘/๒๓๙	วฺลกฺกุกุํ	๑๐๖๐/๒๒๕
วณฺณนิมฺภํ	๑๖๗๙/๓๒๐	วลฺลิมฺุชฺ	๓๗๐/๑๐๗
วณฺณพฺลฺุปปนฺนํ	๑๐๖๐/๒๒๕	วํสฺกานเน	๑๔๓๒/๒๘๒
วณฺณพฺลฺุปปนฺนา	๒๒/๙	วสา	๑๔๐/๕๐
วณฺณวิหฺฐโน	๑๒๕๒/๒๕๔	วสฺสทสา	๒๐๖๒/๓๙๑
วณฺณูปเถ	๒/๑	วสฺสทฺตสฺสนฺนิภา	๑๒๒๗/๒๕๑
วตฺตปฺปนฺเถ	๖๑๓/๑๕๑	วสฺสลิทํ	๑๗๕๖/๓๓๒
วตฺตปฺปทา	๒๔๔๐/๔๙๑	วพฺ์วา	๒๓/๙
วตฺตรมฺ	๒๔๗๘/๕๐๒	วากจฺีรํ	๒๒๔๕/๔๓๓
วตฺตรมฺ	๒๔๗๘/๕๐๒	วากุเรหิ	๑๓๑๖/๒๖๓
วทฺธมฺยํ	๒๖๑/๘๑	วาชฺเปยฺยํ	๑๒๗๑/๒๕๖
วทฺธา	๑๔๘๑/๒๙๐	วาณิชา	๑๙๙๐/๓๗๓
วนฺตมิรมตฺตกฺขิ	๑๘๘๕/๓๕๑	วาตมิคํ	๑๔/๖
วนโธทา	๒๒๘๗/๔๔๓	วามฺุรํ	๔๙๐/๑๓๑
วนปฺปติ	๑๖๒๑/๓๑๒	วาเมเน	๓๑๓/๙๔



	ปพเพ/องฺเก		ปพเพ/องฺเก
วายุสฺส	๑๒๙๕/๒๖๐	วินีลกัม	๑๖๙/๕๙
วาริ	๑๙๗/๖๖	วิปกุกพฺรหฺมจฺริโย	๘/๓
วาริสโย	๔๐๐/๑๑๓	วิปกุชฺชิกา	๑๑๕/๔๒
วารุณียา	๒๒๙๓/๔๔๙	วิปฺลตฺตฺถจินฺตึ	๑๔๖๖/๒๘๗
วาลปาสาณิ	๑๘๗๓/๓๔๙	วิภงฺคฺวิจยัม	๒๐๐๒/๓๗๘
วาลมฺพณี	๑๐๘๕/๒๒๙	วิภาทกา	๒๖๗/๘๒
วาลอฺทกัม	๒๑๕/๗๐	วิภาทโก	๘๗๓/๑๙๕
วาสฺสฺสฺสฺ	๑๐๙๔/๒๓๐	วิภาทิกา	๖๓/๒๒
วาทฺวา	๒๔/๑๐	วิภาสิกา	๖๘๙/๑๖๕
วิกณฺณเกณ	๓๑๕/๙๕	วิมานัม	๑๙๒๐/๓๕๘
วิกุลาวา	๓๑/๑๓	วิมานนา	๘๕๒/๑๙๒
วิกุกนฺตจฺารินิ	๑๐๖๕/๒๒๖	วิยณฺชนัม	๒๕๐๐/๕๑๑
วิกุกมัม	๓๐๓/๙๑	วิรูปฺกฺเขหิ	๒๕๕/๘๐
วิฆาสาทีโน	๙๕๑/๒๐๗	วิลาลิโย	๑๔๐๐/๒๗๗
วิจฺฉิกกา	๒๕๖/๘๐	วิลฺลตฺตา	๗๙/๒๗
วิชฺชโย	๕๐๕/๑๓๔	วิลฺลนัม	๘๒๗/๑๘๗
วิชฺชัม	๑๑๗๗/๒๔๔	วิวาทัม	๑๑๗๗/๒๔๔
วิชฺชชฺชฺตา	๓๐๘/๙๒	วิสกปฺเปณ	๑๔๙/๕๓
วิตฺถุทัม	๒๗๐/๘๒	วิสมจฺกฺชฺชฺกา	๗๘/๒๗
วิตฺถุนนัม	๑๐๖๐/๒๒๕	วิสามฺภิตัม	๒๖๙/๘๒
วิทฺเทสฺสนา	๑๐๒๒/๒๑๙	วิสาลกฺขี	๑๓๖๗/๒๗๒
วิทฺธสฺสฺตัม	๒๓๗๐/๔๖๗	วิสิขัม	๑๙๓๓/๓๖๐
วิทฺธิวิทฺธานณฺญ	๓๐๒/๙๑	วิสฺสุทฺธิ	๔๙๗-๔๙๘/๑๓๒

	ปพเพ/องฺเก		ปพเพ/องฺเก
วิสุตฺตติ	๑๑๗๑/๒๔๓	เวยฺยาลินี	๓๗๗/๑๐๗
วิสุตฺตโถ	๖๘๕/๑๖๔	เวยฺยณฺชฌนิกวโจ	๑๗๙๗/๓๓๗
วิสุตฺตสปรมา	๖๘๕/๑๖๔	เวรมฺภานํ	๘๖๖/๑๙๔
วิสญฺญิกรณี	๘๑/๒๙	เวลา	๖๑/๒๒
วิหฺงคมา	๓๖/๑๔	เวสฺสมณี	๒๓๕๘/๔๖๔
วิหฺญณํ	๘๐/๒๗	เวสฺสปเถสุ	๒๐๑๖/๓๘๑
วิทฺตนฺตฺรโส	๒๒๐๓/๔๒๕	เวหายสํ	๒๐๔๕/๓๘๘
วีณายตํ	๑๐๕๔/๒๒๔	เวหายสณฺจิจิตา	๑๖๑๓/๓๑๒
วีริยพฺลุปฺพนฺโน	๒/๑	เวพฺุริยวณฺณฺฐปฺฏิภา	๓๒/๑๓
วฺุฑฺฒพฺยํ	๒๔๙/๗๘	เวพฺุริยฺพนีลา	๒๔๙๙/๕๐๙
วฺุฑฺฒิสโมชานตาย	๑๓๑๕/๒๖๓	สกาเส	๔๙๖/๑๓๒
เวณิกโต	๒๘๘/๘๗	สกุขรโหตฺตปาณี	๓๕๙/๑๐๕
เวตฺรณี	๑๑๘๒/๒๔๔	สกุขี	๒๒๔๙/๔๓๔
เวตฺตรุโณ	๒๒๘๑/๔๔๐	สเกสฺรํ	๑๓๕๓/๒๖๙
เวตฺตจาโร	๑๓๑๖/๒๖๓	สงฺกปฺปราคโหเตน	๓๕๒/๑๐๔
เวทพฺพํ (พฺรหฺมณํ)	๔๘/๑๘	สงฺกมํ	๑๐๕๐/๒๒๔
เวทฺมเทน	๒๐๔๙/๓๘๘	สงฺกรา	๑๕๓๘/๓๐๑
เวเทหํ	๑๖๙/๕๙	สงฺกุฎฺติโต	๓๑๔/๙๔
เวเทหฺพฺตฺโต	๒๔๐๗/๔๘๑	สงฺกฺุปโถ	๑๓๑๖/๒๖๓
เวทฺเวรา	๑๖๗๑/๓๑๙	สงฺขปาโล	๒๕๐๐/๕๑๐
เวนเตยโย	๑๓๔๙/๒๖๘	สงฺขุภิตํ	๑๑๕๔/๒๔๐
เวนสาโห	๗๑๕/๑๗๐	สงฺครํ	๒๔๘/๗๘
เวงฺโก	๒๑๗๕/๔๑๘	สงฺคามาวจโร	๒๑๓/๗๐

	ปพเพ/องฺเก		ปพเพ/องฺเก
สงฺฆรณฺติ	๔๕๑/๑๒๓	สนฺทานขาทีนา	๑๖๖/๕๙
สจฺจํ	๕๗/๒๐	สนฺธมํ	๔/๒
สจฺจนิกฺกโม	๕๒๑/๑๓๗	สนฺนิเกตํ	๒๓๓๓/๔๕๙
สจฺจานฺนํ	๒๓๐๕/๔๕๒	สปรึคฺคหา	๒๐๓๑/๓๙๔
สณฺฑีวิโก	๑๕๐/๕๓	สพฺพคฺขมโส	๖๑/๒๒
สณฺฑิทายนํ	๔๐๑/๑๑๑	สพฺพวงฺคปริทาทีนา	๓๕๓/๑๐๔
สตฺเคณฺฑุ	๓๙๒/๑๑๑	สพฺพยนฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺ	๑๖๓๑/๓๑๔
สตฺปตฺตํ	๔๓๙/๑๒๐	สพฺพสํเวยชนกฺขยํ	๕๕/๒๐
สตฺปตฺตคฺคฺคฺคฺคฺคฺคฺคฺคฺ	๑๓๕๓/๒๖๙	สพฺพสํหารโก	๑๑๐/๓๙
สตฺปที	๒๕๖/๙๐	สพฺพพาตึถึยาจโยโค	๙๔๓/๒๐๖
สตฺตตฺตนฺตี	๓๓๖/๙๙	สภา	๖๕/๒๓
สตฺตตฺตสฺสํ	๑๐๑๖/๒๑๗	สภานิกิรณานิ	๑๗๗๖/๓๓๔
สตฺตตฺตลิโยธิกํ	๒๑๕๙/๔๑๒	สมชฺชโน	๑๒๑๖/๒๕๐
สตฺตตฺตคฺคฺคฺคฺคฺคฺคฺคฺ	๒๑๕๐/๔๐๙	สมณโกลณณํ	๑๗๙๑/๓๓๖
สตฺตตฺตกา	๑๑๔๕/๒๓๙	สมณฺคฺคฺคฺคฺคฺคฺคฺ	๑๗๙๒/๓๓๖
สตฺตตฺตวิลฺงกา	๑๑๒/๔๑	สมตฺติตฺตฺตํ	๙๖/๓๔
สตฺตตฺตสมฺพาทา	๑๑๔๕/๒๓๙	สมฺคฺคฺคฺคฺคฺคฺคฺคฺ	๑๒๙๕/๒๖๐
สตฺตตฺตวาโ	๑๙๙๐/๓๗๔	สมฺจฺจนํ	๑๔๕๐/๒๙๕
สทตฺตฺตฺ	๑๕๑๕/๒๙๗	สมฺทฺตฺ	๑๕๙๙/๓๐๙
สทามตฺตํ	๙๒/๒๙	สมฺปนฺนปายินํ	๑๐๐๗/๒๑๖
สนนฺตฺตโน (ธมฺโม)	๙๐๗/๑๙๔	สมฺเปถึ	๙๕๙/๑๙๓
สนฺตฺตฺ	๗๑๗/๑๗๑	สมฺพริ	๒๑๕๙/๔๑๓
สนฺทนํ	๑๕๒๓/๒๙๙	สมฺพลํ	๒๓๗๑/๔๗๐

	ปพเพ/องฺเก		ปพเพ/องฺเก
สมพุทฺธิวินนตํ	๑๐๔๑/๒๒๑	สสุสตีสมา	๙๖๕/๑๙๔
สมมุติลลหาสินี	๖๑๐/๑๕๑	สเสลกานนา	๒๒๖๘/๔๓๘
สรโทสทํ	๑๕๙/๕๗	สโส สโส	๑๔๙๕/๒๙๐
สรภงฺโค	๒๔๕๔/๔๙๖	สหสุสกกนฺโ	๓๙๒/๑๑๑
สรภา	๑๐๙๕/๒๓๐	สหสุสขีโน	๑๑๗๘/๒๔๔
สรโภ	๑๙๖๑/๓๔๖	สหสุสเนตฺโต	๑๑๒๓/๒๓๕
สรวรเวคินิทฺตํ	๙๘๑/๒๑๓	สหสุสเวโท	๑๙๐๘/๓๕๖
สริกฺโข	๑๒๑/๔๔	ลํหีรปณฺณสฺส	๒๑๔๑/๔๐๗
สรีรทพฺยํ	๒๔๙/๗๘	สจฺจจฺจนปณฺณาลํ	๒๔๙๘/๕๐๕
สรีรทริโน	๕๖๖/๑๔๔	สาขมิกา	๑๐๕๔/๒๒๔
สรีรทริโน	๕๖๖/๑๔๔	สาขลฺเยน	๑๔๒๗/๒๘๒
สลล	๒๑๕๘/๔๑๓	สาโข (เสนาปติ)	๓๙๐/๒๗๖
สลิลิน	๑๑๕๔/๒๔๐	สาครกฺกนฺทลํ	๕๓๘/๑๔๐
สลฺลสา	๒๓/๙	สาชฺชวฺงโร	๑๓๙๔/๒๗๖
สลฺลสา	๑๑๔๓/๒๓๘	สาทิกโปริสํ	๑๕๕๑/๓๐๓
สลลํ	๑๓/๕	สาทิโน (ราชา)	๑๙๙๕/๓๗๕
สลลฺลิกโย	๑๑๔๓/๒๓๘	สาธฺมฺปจฺจุทา	๒๔๙๕/๕๐๔
สวณฺณการํ	๑๑๙๘/๒๔๖	สาธฺมฺมิลิยํ	๒๔๙/๗๘
สํวภาคี	๒๔๖๖/๔๙๙	सानฺฐนิ ปพฺพทานิ	๗๒๘/๑๗๓
สํวสธมฺโม	๑๓๘๗/๒๗๕	สาปทานิ	๒๔๐/๗๖
สวิณฺณจโก	๒๕๘/๘๐	สามณฺณจปฺปสฺสํ	๑๐๘๒/๒๒๘
สสกา	๑๔๘๖/๒๙๐	สามา	๕๗๑/๑๔๕
สสมฺมทฺทปริยายํ	๕๓๘/๑๔๐	สารตฺตทา	๖๑/๒๒

	ปพเพ/องฺเก		ปพเพ/องฺเก
สารมภี	๘๗๒/๑๙๕	สีลวตัง	๑๑/๕
สารโยคณฺณ	๒๑๔๑/๔๐๗	สีสปา	๙๖๙/๒๑๑
สาโลโย	๒๔๒๖/๔๘๗	สีหังคูลิ	๒๒๕/๑๗๓
สาธูสงฆัง	๒๑๕๓/๔๑๑	สีหวิฆมฺภิจานิ	๑๔๖๕/๒๘๗
สาวิตฺตี	๑๖๖๖/๓๑๘	สีหา	๑๙๔/๖๕
สิขณฺทีโน	๙๕๔/๒๐๗	สุกุกทาโจ	๑๖๖๑/๓๑๘
สีชี	๖๑/๒๒	สุกุกธมฺมสมาหิตา	๖/๓
สิงคาราการกปฺปิโต	๒๑๘/๗๑	สุกุกขณฺชลิปคฺคหิตา	๑๔๒๔/๒๘๑
สิงคิริทลสฺสูปโย	๑๙๙๐/๓๗๓	สุขภาโว	๕๘๔/๑๔๕
สิงคฺ	๗๑๖/๑๗๐	สุขวจุณฺโน	๕๒๐/๑๓๗
สินธุวาริตา	๒๑๕๘/๔๑๓	สุชยา	๒๔๐๐/๔๘๐
สินฺนปตฺโต	๒๖๙/๘๒	สุโณ	๑๖๙๓/๓๒๓
สิปฺปิกสมฺพุกั	๒๑๙/๗๑	สุตฺนุ	๑๐๘๒/๒๒๘
สิริ	๒๔๖๖/๔๙๙	สุนขา	๒๔๖๔/๔๙๘
สิริสฺปานิ	๒๕๖/๘๐	สุนิเตน	๑๑๕๔/๒๔๐
สิเลสฺสุปมา	๑๖๐๗/๓๑๑	สุปณฺโณ	๒๒๔/๗๒
สิโลเกหิ	๘๑๖/๑๘๕	สุปริณาหฺวา	๒๒๘๖/๔๔๒
สิวา	๒๓๙/๗๖	สุปาสัง	๙๑๒/๒๐๑
สิวิโก	๒๐๗๕/๓๙๖	สุปาสิยัง	๙๑๑/๒๐๑
สิสิรฺภเยน	๓๕๐/๑๐๒	สุปฺปฏิมุกฺกกมฺพุ	๑๓๕๘/๒๗๐
สีตจฺฉายา	๑๒๔๓/๒๕๓	สุพาหุ	๗๕๓/๑๗๕
สีมฺนฺตินิกฺ	๑๙๒๙/๓๖๐	สุพฺภา	๑๓๕๘/๒๗๐
สีลมทฺทว	๑๑๗๗/๒๔๔	สุพฺยาวโณ	๙๖๔/๒๐๙

	ปพเพ/องฺเก		ปพเพ/องฺเก
สุภททา (เทวี)	๒๓๔๔/๔๐๔	สุปีติ	๙๙๔/๒๑๓
สุมชฺช	๙๑๒/๒๐๑	สุรกีจจ	๓๙๖/๑๑๒
สุมชฺฉ	๑๐๘๒/๒๒๘	สุริย	๕๕/๒๐
สุรวิ	๑๗๗๐/๓๓๓	สณฺจิจฺจ	๒๔๐๖/๔๙๑
สุรวตา	๑๙๐๕/๓๕๖	สณฺณตฺจ	๑๕๒๖/๒๙๙
สุรา	๕๓/๑๙	เสจเนน	๑๙๑๔/๓๕๗
สุริยาม	๑๓๕/๔๙	เสตเกตฺ	๙๓๗/๑๙๐
สุรฺจ	๑๙๔๒/๓๖๒	เสนโก	๑๐๑๓/๒๑๗
สุลลา	๑๑๔๕/๒๓๘	เสนาสนฺตฺจ	๑๖๑/๕๗
สุวณฺณกาญฺจ	๑๑๓๗/๒๓๘	เสปณฺณ	๒๑/๙
สุวณฺณปสฺส (คิริ)	๒๓๒๕/๔๕๘	เสรุม	๗๔๙/๑๗๖
สุวณฺณราชิหิ	๒๓๔๙/๔๖๒	เสลกูถ	๒๑๕๘/๔๑๒
สุวณฺณสงฺกจฺจ	๒๔๑๖/๔๙๔	เสวาลปนกา	๑๔๕๕/๒๘๖
สุวา	๑๘๗๒/๓๔๙	เสนฺทสงฺคนฺธิตา	๑๓๓๗/๒๖๗
สุวามินิ	๙๑๗/๒๐๑	โสภมฺปาติวตฺโต	๑๐๓๗/๒๒๑
สุวิลาภมชฺฉ	๑๓๖๓/๒๗๑	โสจสิญฺจจฺจ	๒๓๒๗/๔๕๗
สุโว	๒๑๔๒/๔๐๘	โสชจจ	๒๔๙/๗๘
สุสมฺพานิยา	๙๖๒/๒๐๘	โสตตฺโต	๙๔/๓๔
สุสโมหิตานิ	๑๓๕๐/๒๖๙	โสตฺถาเนน	๑๔๗๓/๒๘๘
สุสุ	๓๕๙/๑๐๕	โสตฺถิภาโว	๑๓๒/๔๘
สุสุสุถิ	๖๙๑/๑๖๕	โสตฺถิเสเน	๒๔๐๗/๔๘๑
สุหเนน	๑๐๘/๓๙	โสสมทตฺโต	๑๐๗๒/๒๒๗
สุโต	๒๔๔๒/๔๙๑	โสสมนสฺส (กุมารโ)	๒๑๗๖/๔๑๙

	ปพเพ/องฺเก		ปพเพ/องฺเก
โสวณฺณมาลา	๓๙/๑๕	หรีปท	๗๔๓/๑๗๕
โสสีโต	๙๔/๓๔	หังคคฺคฺรา	๒๔๑๖/๔๘๔
หตุฎปาทา	๕๘๒/๑๔๕	หังปุเคมิ	๒๒๘๙/๔๔๔
หตุฎโรหา	๑๕๘๓/๓๐๗	หังสฺวชั	๑๓๖/๔๙
หตุฎโพนฺทึ	๑๔๘/๕๒	หลิตาปงฺคี	๑๑๑๗/๒๓๖
หทยตฺเถโน	๒๒๔๔/๔๓๒	หริโต (อิลิ)	๑๒๕๐/๒๕๕
หทยโสโก	๑๘๘๔/๓๕๑	หริโอดตฺปฺปสมฺปนฺนา	๖/๓
หนุกา	๑๔๖/๕๒	หีนสมฺมานนา	๘๕๒/๑๙๒
หโย	๒๑๗/๗๑	เหมชาลาภิจฺจนฺ	๔๒๙/๑๑๘
หริทานุปา	๑๙๙๙/๓๗๗	เหมชาลาภิจฺจนฺ	๔๒๙/๑๑๘
หริตามาตา	๓๒๗/๙๗	เหมชาลาภิจฺจนฺนา	๑๗๕/๖๑
หริสฺสวณฺโณ	๑๖๗/๕๘		

## คาถานํ ปจฺมปาทา

	ปพฺเพ/องฺเก
อภกฺกํ อพรรุํ	๙๑๑/๒๐๑
อภฺชิ ภินฺนา ปญฺเญ นหฺนุจฺ	๑๓๙/๕๑
อภตฺตญฺสุส ปฺสสฺส	๗๒/๒๕
อภรฺมฺหาว เต ภิจฺจํ	๕๓๐/๑๓๙
อภาสี โยคฺคํ ชฺวมฺปฺพทฺโต	๒๗๑/๘๔
อภิตฺตํ ทิสฺวาน สฺมมฺนตํ	๑๘๐๖/๓๓๘
อภิลาสฺสโน วณฺณฺพฺเถ ชนฺนตา	๒/๑
อภฺชนฺติ มจฺฉํ อธิกํ สหสฺสํ	๔๖๓/๑๒๕
อภารา ปจฺจุเปตฺตฺส	๘๐๘/๑๘๔
องฺคารชาตา ปจฺวี	๑๑๕๕/๒๔๐
อจฺจุคฺคตา อติพฺลตา	๑๑๗/๔๒
อเจตํ พฺราหฺมณฺ อสฺสุณฺนตํ	๕๒๖/๑๓๘
อชฺชาปี เม ตํ มนฺสิ	๓๕๕/๑๐๔
อณฺณมณฺเฑหิ ติตฺเถหิ	๒๕/๑๐
อณฺเฑ โสจฺนฺติ โรทฺนฺติ	๗๒๒/๑๗๒
อณฺโเบ อุปริโม วณฺเณ	๒๗๓/๘๔
อณฺจกฺขุรํ ชฺราทฺิเย	๑๕/๖
อตฺตํ สงฺกมํ กตฺวา	๑๐๕๐/๒๒๔
อตฺถิ เม ปุริโส เทว	๒๙๙/๙๐
อติกฺกมฺม รณฺณํ	๘๒/๒๙
อติกรมฺจฺริย	๑๑๖/๔๒



ปรพเพ/องเก

อนิสम्मการี	๑๔๗๑/๒๘๘
อถาพรวี พุทธา อินฺโท	๒๔๗๘/๕๐๒
อทฐา ปาถญชลี สพเพ	๓๔๔/๑๐๑
อทฐา หี ญฺน มิคราชา	๔๓๙/๑๒๐
อทมฺห เต วาริ พหุตุตฺตรูป	๑๙๗/๖๖
อทสฺสเนน โมรสฺส	๖๕๔/๑๕๙
อทาลี ทานานิ ปุเร วิสยฺห	๖๕๘/๑๕๙
อเทยฺเยสุ ทํ ทานํ	๕๐๖/๑๓๕
อนิกฺกสาโว กาสาวํ	๒๙๑/๘๙
อนิจฺจา วต สงฺขารา	๙๕/๓๔
อนุตฺตเร กามคฺุณ สมิทฺเต	๕๑๐/๑๓๕
อนุตฺตฺรจารี ภาทฺทเนเต	๙๙๗/๒๑๕
อนุปาเยน โย อตฺถํ	๔๘/๑๘
อปจฺนตาปิ อิจฺฉนฺติ	๑๔๔๓/๒๘๔
อปณฺณกํ จานเมเก	๑/๑
อปฺปนเนนปี เมธาวี	๔/๒
อปฺปมาโท อมตํ ปทํ	๒๔๑๙/๔๘๕
อปฺปโปสฺสุกฺโกทานิ ตฺวํ กโปต	๑๙๕๑/๓๖๕
อปายมฺห อนจฺฉิมฺห	๘๑/๒๙
อปี อตฺรมานานํ	๘/๓
อปี กสฺสป มนฺทียา	๕๕๖/๑๔๑
อปี ญฺ หนฺกกา สนฺดา	๑๔๖/๕๒
อปี ปสฺเสน เสมนโน	๒๓/๙
อปี วีรก ปสฺเสสิ	๒๕๗/๘๐
อปี หนฺตฺวา หโต พฺรุตฺติ	๖๒๖/๑๕๔

อพทฐา ตตถ พชฌนุติ	๑๒๐/๔๓
อพุฆนุติโร นาม ทุโม	๔๔๒/๑๒๒
อพฐุโต วต โลกสฺมี	๑๙๙๔/๓๗๕
อภิชฺชมานเน วาริสฺมี	๓๘๘/๑๑๑
อภิตุถนย ปชฺชุนน	๗๕/๒๖
อภุตฺวา ภิกฺขลฺลิกฺข	๑๘๓/๖๒
อมฺพาหมทฺทำ วนมนฺตรสฺมี	๑๐๕๗/๒๒๕
อมฺโฆ โโก นามยํ รุกฺโข	๒๖๙/๘๒
อมฺโฆ รุกฺก จินฺนาปิ	๒๓๑/๗๕
อมาตาปิตุสฺสํวทฺโธ	๑๑๙/๔๓
อมิตฺตทตฺถตฺถคตา	๗๘๘/๑๘๑
อยมสฺสกราเชน	๒๖๓/๘๑
อยมเว สา อยมฺปิ โส อนนฺโณ	๒๓๕/๗๕
อโย อิติ อฺปสมสฺสญฺเม รโต	๓๕๐/๑๐๒
อรณฺเฑา คามมาคฺคม	๖๙๐/๑๖๕
อริยาวกาโสสิ ปสฺนนฺเนตฺโต	๒๔๕๕/๕๐๗
อลงฺกตา กุณฺหฺลิกฺโข สฺวตฺถา	๒๔๕๖/๔๙๔
อลงฺกโต มฺหฺจฺจกฺุณฺหฺลิกฺโข	๑๔๓๓/๒๘๒
อลเมเตหิ อมฺเพหิ	๒๖๕/๘๒
อลีนจิตฺตํ นิสฺสาย	๑๖๑/๕๗
อวธิ วต อตฺตานํ	๒๗๙/๘๕
อวลิมฺห ตวาการ	๖๗๐/๑๖๒
อสฺกฺขี วต อตฺตานํ	๖๖๖/๑๖๒
อสงฺกโยมฺหิ คามมฺหิ	๗๖/๒๖
อสนฺตํ โย ปคฺคณฺหาติ	๑๕๐/๕๓

## ปพฺเพ/องฺเก

ปพเพ/องุเก

อสนพพตถคามี วาจ	๑๒๓/๔๔
อสมปทาเนนิตรีตรสสุส	๑๓๑/๔๘
อสมกขิตกมมนนต์	๑๕๓/๕๕
อสุส อินุทสโม ราช	๑๒๖๕/๒๕๖
อสุส คว ราชต ชาติรูป	๑๙๒๑/๓๕๘
อสาต สาสตรูปเน	๑๐๐/๓๖
อหณจ ทพหรมมสุส	๑๐๖๕/๒๒๖
อห ทสสตพยาม	๑๐๘๖/๒๒๙
อหเมว พุพภาลิต ภาสิ พาลี	๑๘๒๖/๓๔๐
อหเมว พุสิยา ภูนหตา	๙๓๗/๑๗๔
อหาลิ เม อมพพลานิ ปุพเพ	๑๗๒๕/๓๒๘
อคามิสสตี เม ปาปี	๑๑๑๔/๒๓๓
อาทิตตลมี อคารลมี	๑๑๘๐/๒๔๔
อามนุตยามิ นิคม	๒๕๑๙/๕๑๖
อายตี โทส นาณยาย	๘๕/๓๐
อาธณณกสสุ อิลิน	๔๑๒/๑๑๖
อาโรคยมิจเจ ปรมณจ ลาก	๘๔/๓๐
อาสา โลกิตถิโย นาม	๖๑/๒๒
อสาวตี นาม ลตา	๘๕๕/๑๙๓
อาลีเสถว ปุริโส	๕๑/๑๙
	๑๘๕๔/๓๔๕
อาสิวิสมปิ ม สนต	๓๒๗/๙๗
อิงฆ เอกปท ตาต	๓๒๕/๙๗
อิงฆ วทรมย ปาส	๒๖๑/๘๑
อิตถี ลียา รูปวตี	๒๓๓/๗๕

	ปพฺพเพ/องฺเก
อิทํ ตทาจรียวโจ	๒๙๓/๘๙
อิทํ ปุเร นินฺนมาหุ	๑๑๒๙/๒๓๗
อิทํ สุวณฺณกาญฺริ	๑๑๓๗/๒๓๘
อิทานิ โขมฺหิ สุชีโต อโรโค	๘๒๕/๑๘๗
อิธ เจ นํ วิราเชลฺลิ	๓/๒
อิฐฺรคานํ ปวโร ปวิญฺโজ	๑๕๗/๕๖
อิเชว หํส นิปต	๑๗๕๑/๓๓๑
อิมานิ มํ ททฺทร ตาปยฺนฺติ	๕๑๔/๑๓๖
อิสินฺมฺนตฺรํ กตฺวา	๒๗๕/๘๔
อุกฺกฏฺเจ สุรมิจฺฉนฺติ	๙๒/๓๓
อุกฺกา มิลาจา พนฺธฺนฺติ ทีเป	๑๘๙๑/๓๕๓
อุจฺเจ วิญฺปิมาญฺยฺห	๒๒๓/๗๒
อุจฺเจ สกฺุณฺ เทมาน	๔๙๐/๑๓๑
อุจฺจฺงฺเค เทว เม ปฺตฺโต	๖๗/๒๓
อุฏฺเฐหิ กณฺห กิ สฺลฺลิ	๑๔๘๓/๒๙๐
อุฏฺเฐหิ โจโร กิ สฺลฺลิ	๕๕๒/๑๔๑
อุตฺตมฺงฺครฺหา มยฺหิ	๙/๓
อุทฺมฺพฺรา จิเม ปกฺกา	๔๙๓/๑๓๑
อุเทตฺยญฺจกฺขฺมา เอกฺราชา	๑๖๗/๕๘
อุปฺนียฺติทํ มณฺเฑ จนฺเท โลหิตมฺทฺทฺเน	๑๘๘๓/๓๕๑
อุปฺสาฬฺหกฺนามานํ	๑๘๑/๖๒
อุภยํ เม น ชมฺติ	๒๔๗/๗๘
อุโภ ขณฺชา อุโภ กุณฺเ	๗๘/๒๗
อุมฺมุชฺชฺนฺติ นิมฺมุชฺชฺนฺติ	๑๕๘๘/๓๐๘
อุรฺโคว ตจํ ชินฺณํ	๗๑๗/๑๗๑

	<b>ปพเพ/องฺเก</b>
อุสภสฺสเสว เต ชนฺโธ	๔๘๔/๑๓๐
อุสฺมา รุกฺขา คาวีโย คฺวา จ	๗๗/๒๖
เอกจินฺตฺติโต อยมตฺโถ	๓๑๓/๙๔
เอกปณฺโณ อยํ รุกฺโข	๑๔๙/๕๓
เอกปฺุตฺตโก ภาวิสฺสลิ	๓๔๘/๑๐๑
เอกา อิจฺฉา ปฺุเร อาสิ	๖๖/๒๓
เอกา นิสินฺหา สฺุจฺจิ สณฺณชฺุรฺุ	๑๕๒๖/๒๙๙
เอกโถ อรณฺเณ คิริกนฺุทราຍံ	๗๒๗/๑๗๒
เอตํ หิ เต พุราชานํ	๑๔๒/๕๑
เอเต ยฺุถา ปฺุณฺนินฺุติ	๒๑๐๔/๔๐๓
เอเต หํสา ปกฺกมณฺุติ	๒๑๒๔/๔๐๕
เอถ ลกฺขณลํสีตา จ	๑๕๖๔/๓๐๕
เอวํ ภูตสฺส เต ราช	๘๐๓/๑๘๔
เอวณฺเจ สตฺตา ชานเยยฺุ	๑๘๘/๗
เอวเมว นฺุน ราชานํ	๑๖๙/๕๕๙
โธทวตฺตา สฺุจฺจิ อลฺลเกสา	๑๑๒๑/๒๓๕
กโณห กโณห จ โฆโร จ	๑๖๖๑/๓๑๘
กโณห วตายํ ปฺุริโส	๑๓๒๙/๒๖๖
กฺยาหํ เทวานมกรํ	๗๙๓/๑๘๒
กเร สริกฺโข อถวาปิ เสณฺุจฺจิ	๑๒๑/๔๔
กฺลฺยาณธมฺไมติ ยทา ชนินฺุท	๑๙๑/๖๕
กฺลฺยาณรฺุโป วตายํ จตฺุปปโ	๕๕๔/๑๔๘
กฺลฺยาณิเมว มฺุณฺเจยฺุ	๘๘/๓๑
กสนฺุติ วปนฺุติ เต ชนา	๑๖๒๕/๓๑๓
กาโกลา กากสงฺฺมา จ	๘๔๙/๑๙๒

	ปพฺพเพ/องฺเก
กา ตํวํ สฺสุทฺเตหิ วตฺถเอหิ	๑๖๑๓/๓๑๒
กานิ กมฺมานิ กุพฺพานํ	๑๗๑๓/๓๒๖
กา นุ กาเพน วณฺเณน	๙๖๙/๑๙๔
กา นุ วิชฺชชฺริวาทาสิ	๒๑๘๐/๔๒๐
กามํ กามยมาณสฺส	๑๖๓๗/๓๑๕
กามํ ปตฺตานิ นิริยํ	๔๐/๑๕
กามํ ยหิ อิจฺฉลฺลิตฺเตน คจฺฉน	๓๑๕/๙๕
กายํ พลาภา รุจฺริธา	๔๒๔/๑๑๘
กายํ พลาภา ลีขิณี	๔๒๑/๑๑๗
กาเยน โย นาวหเร	๖๐๒/๑๕๐
กาเล นิภฺขมฺนา สาธุ	๓๐๑/๙๑
กาโล ฆสฺสตี ภูตานิ	๓๔๐/๑๐๐
กา เวธมาณา คิริกนฺทรายํ	๒๔๐๖/๔๘๑
กาสาวยวตฺถเอ สกฺุณเณ วทามิ	๑๒๗๔/๒๕๗
กาฟานิ เกสานิ ปุเร อเหลฺลํ	๑๐๗๙/๒๒๘
กาฟ้า มิคา เสตทนฺตาทา ตวีเม	๑๗๕/๖๑
กาเพ วา ยทิ วา ชฺุณฺเฬ	๑๗/๗
กึ อณฺุทกา อิเม เทว	๕๒๒/๑๓๗
กึจฺฉนฺโท กิมฺธิปฺปาโย	๒๒๘๕/๔๔๒
กิณฺเต ชฺุฎฺฐาหิ ทุมฺเมธ	๑๓๘/๕๐
กิณฺเต วตํ กึ ปน พฺรหฺมจฺริยํ	๑๔๑๐/๒๗๙
กิณฺนุ สมนฺตรมาโนว	๗๐๗/๑๖๙
กิณฺนุ โสจฺฉินฺนุจฺจจฺฉิ	๒๓๒๗/๔๕๗
กิมคฺขมฺตี ตณฺุทลนาฬิกา จ	๕/๒
กิมตฺถมฺภิสฺสนฺธาย	๔๓๓/๑๑๙

ปพเพ/องเก

กีสุ นโร ชปปมิจจ กाल	๑๔๗๓/๒๘๘
กุจาริหตุโธ ปุริโส	๑๗๓๘/๓๓๐
กุโต นุ อากจจถ โภ ตโย ชนา	๑๒๙๒/๒๖๐
กุโต นุ อากจจสิ ทุมมวาสิ	๒๐๓๓/๓๘๖
กุลาวกา มาตลสิ สิมพลิสมี	๓๑/๑๓
กุสธูปเทเส ธิตติยา ทฬิหาย จ	๑๓๒/๔๘
กุหิ คตา กตถ คตา	๘๑๓/๑๘๕
โก ตํ หีสติ เหเจติ	๒๑๖๔/๔๑๕
โกธ ชาครตํ สุตโต	๑๑๐๐/๒๓๑
โกธนา ออกตณญ จ	๖๓/๒๒
โก นวาย โลณโตยสมี	๔๘๗/๑๓๐
โก นุ โข ภควา เหตุ	๓๒๓/๙๖
โก นุ วททิตภตโตว	๔๑๘/๑๑๗
โก นุ สทเทเน มหตา	๑๙๓/๖๕
โก นุ สนตมहि ปชชเต	๗๖๘/๑๗๙
โก ปาตุราสิ ทิหิวา นภมहि	๒๒๙๒/๔๕๕
โกยํ พินทุสสุโร วคค	๔๘๑/๑๒๙
สพเพสุ กิร ภูเตสุ	๑๙๙/๖๖
ชราชินา ชฎิลา ปงกทนตา	๑๙๐๗/๓๕๖
ชมนียํ ยาปนียํ	๑๑๙๙/๒๔๗
ชุกุทานํ ลหุจิตตานํ	๑๖๐๑/๓๑๐
เขมํ ยหิ ตตถ อริ อุทิริโต	๑๓๓/๔๘
คงคา กุมุหิณี สนตา	๑๑๘๘/๒๔๕
คชคคเมเขมิ หยคคมาลิมิ	๓๐๗/๙๒
ควญเจ ทรมานานํ	๖๓๔/๑๕๖

	ปพฺพเพ/องฺเก
จตุทวารมัทํ นครํ	๑๓๑๙/๒๖๕
จตุปปโท อหํ สมฺม	๑๕๕/๕๖
จตุพฺภิ อฏฺฐชฺฌคฺคา	๑๐๔/๓๘
จนุทามํ สุริยาภณฺจ	๑๓๕/๔๙
จิริสฺสํ วต ปสฺสํ	๒๒๔๕/๔๓๓
จิริสฺสํ วต ปสฺสํ	๙๖๓/๒๐๙
จิริสฺสํ วต เม อุทฺปาติ อชฺช	๒๒๙๖/๔๕๑
ชนิตํ เม ภวิทํ เม	๒๐๕/๖๗
ชฺรฺทฺปนํ ชนฺมานา	๓๖๗/๑๐๖
ชานนุโต โน มหาราช	๑๕๗๗/๓๐๖
ชินฺโน รฏฺฐสฺสสมณิกฺกณฺทเล จ	๗๐๒/๑๖๘
ชีวกภฺจ มตํ ทิสฺวา	๙๗/๓๕
ชีว วสฺสสฺสํ ภคฺค	๑๕๙/๕๗
ฉาตเมตํ กุรฺุงคฺสฺส	๒๑/๙
ตภฺจ อปฺปภฺจ อฺจฺฉินฺนํ	๒๐๗/๖๘
ตถว ปุณฺณปาติโย	๕๓/๑๙
ตถเวกฺสฺส กฺลยณฺ	๑๒๖/๔๕
ตทว เม ตวํ วิทิต	๖๓๐/๑๕๕
ตโย คิริ อฺนฺตรํ กามยามิ	๓๐๕/๙๑
ตฺวเมวทานิมฺภริ	๓๑๗/๙๕
ตว สทฺทภฺจ สีสภฺจ	๔๒๗/๑๑๘
ตสฺส คามวํ ทมฺมิ	๑๘๓๙/๓๔๓
ตสฺส นาคสฺส วิปฺปวาเสน	๑๔๙๓/๒๙๓
ตาท มาณวโก เอโส	๑๙๕/๖๕
ติณํ ตินฺนฺติ ลปฺลิ	๖๔๒/๑๕๗



	<b>ปพเพ/องฺเก</b>
เต กถนฺนุ กฤษฺสนฺติ	๙๙๐/๒๑๔
เต เทสา ตานิ วตฺถุณิ	๑๒๗/๔๕
ทริยา สตฺต วสฺสานิ	๔๕๔/๑๒๔
ทวยํ ยาจนฺโก ราช	๕๕๐/๑๔๙
ทฺวาสตฺตติ โคตม ปุณฺณกมฺมา	๑๐๓๕/๒๒๐
ทส ชลฺุmani จานานิ	๑๖๔๙/๓๑๗
ทสณฺณกํ ติชิณฺธารํ	๑๐๐๗/๒๑๖
ทพฺพํ ทพฺพฺหสฺส ชิปฺติ	๑๕๑/๕๕
ทฺวิจฺจา มยา วเน รุกฺขา	๒๖๗/๙๒
ทฺยชฺชฏมฺกุกฺกุ อุกฺเขน กณฺณิกา	๙๖๙/๒๑๑
ทิสฺวา ชฺุรปฺเป ฐนฺเวคนฺุเน	๓๙๔/๑๑๒
ทิสฺวา ปทมนฺุตฺติณฺณํ	๒๐/๗
ทฺชฺชิวิตมฺชฺชิวิมฺห	๕๕๔/๑๔๒
ทฺทททํ ททมานานํ	๒๐๙/๖๙
ทฺททฺทภายติ ภาทฺทนฺเต	๕๙๖/๑๔๗
ทฺทพฺพณฺณรूपํ ตวฺมริยวณฺณิ	๙๓๗/๒๐๕
ทฺมเมธานํ สหสฺเสน	๕๐/๑๙
ทฺโม ยทา โหติ ผลฺุปปนฺโน	๑๒๒๖/๒๕๑
ทฺเต เต พฺรทฺเม ปาเหสิ	๑๗๗๗/๓๓๕
ทฺเร อปฺสฺลํ เถโรว	๒๐๖๖/๓๙๔
ทฺลิตฺโต คิริทตฺเตน	๒๑๗/๗๑
ทฺชมปริมิตํ อนนฺุตปารํ	๓๐๙/๙๓
ทฺนุคฺคโห อสทิส	๒๑๑/๗๐
ทฺนุหตฺถกฺลาเปหิ	๒๐๓/๖๗
ทฺมมํ จรตฺ ฌาตโย	๙๙๓/๑๙๙

	ปพฺพ/องฺเก
ชมโม หเว หโต หนฺติ	๑๑๖๓/๒๔๒
ชเม ชเม นาติชเม	๕๙/๒๑
	๖๐/๒๑
ชิตฺตฺถุ กณฺฑนินํ สลฺลํ	๑๓/๕
ชิตฺตฺถุ ตํ วิสํ วนฺตํ	๖๙/๒๔
ชฺตุโตมฺหิ สมฺม สุมฺช	๗๗๓/๑๗๙
น กฺขตฺตํ ปฏฺฏิมาเนนฺตํ	๔๙/๑๘
น กิรตฺถิ อโนมทสฺสีสุ	๑๑๐๗/๒๓๒
น กิรตฺถิ รเสหิ ปาปิโย	๑๔/๖
น โข รุจฺจติ เม อาหิ	๑๓๐๑/๒๖๑
น ตกฺกลา สนฺติ น อาลฺุปานิ	๑๔๐๐/๒๗๗
น ตํ ชิตํ สาธุ ชิตํ	๗๐/๒๔
นตฺถิ โลเก รโห นาม	๕๑๘/๑๓๗
น ตํ ทฬฺหํ พนฺธนมาหุ ชีรา	๒๕๕๑/๗๙
น ตฺवं ราช วิชานาสิ	๑๔๕/๕๒
น เต กญฺจฺจานิ ภินฺหานิ	๑๗๖๔/๓๓๓
น เต ปิจฺจมาทิสิมฺห	๖๔๖/๑๕๗
น นํ อุมฺหยเต ทิสฺวา	๒๔๓/๗๗
น ปาปชนสฺสเวิ	๑๔๑/๕๑
น มํ ลีตํ น มํ อฺุณฺหํ	๓๔/๑๔
น มายมคฺคิ ตปติ	๒๘๑/๘๖
นเม นมนฺตสฺส ภาเช ภชฺนฺตํ	๒๙๕/๘๙
น เม รุจฺจิ มิคาลोป	๘๖๓/๑๙๔
นยิทํ ทุกฺขํ อหฺุ ทุกฺขํ	๑๔๗/๕๒
นยิทํ นิจฺจํ ภวิตพฺพํ พฺรหฺมทตฺต	๗๑๒/๑๗๐

ปพเพ/องุเก

นยิทํ วิสมลีสเลน	๑๖๕/๕๕
นยิมสฺส วิชฺชามยฺมตฺถิ กิณฺจิ	๓๗๖/๑๐๘
นรานมารามกฺราสฺสุ นารีสฺสุ	๖๖๒/๑๖๑
นวลฺจทฺทเก ทานิ ทิยฺยติ	๙๑๗/๒๐๑
น วาหเมตํ ชานามิ	๑๓๙๐/๒๗๖
น เว อนตฺถกฺกุสเลน	๔๖/๑๗
	๔๗/๑๗
น วิสฺสเส อวิสฺสตฺถ	๙๓/๓๓
น สนฺติ เทวา ปวสฺนฺติ นฺน	๒๓๗/๗๖
น สนฺถวํ กاپฺปฺริเสน กยิรา	๑๗๑/๖๐
น สนฺถวสฺมา ปรมตฺถิ ปาปิโย	๑๗๓/๖๐
นหิ วณฺเณน สมฺปนฺนา	๔๐๖/๑๑๔
นาจฺจนฺตํ นิกฺติปฺปญฺโณ	๓๘/๑๕
นาจินฺตยนฺโต บุริสฺโส	๑๑๘/๔๓
นาทิกฺุจฺา ปฺรโต โทสํ	๑๖๙๘/๓๒๔
นानาฉนฺทา มหาราช	๔๖๖/๑๒๖
นานุम्मตฺโต นาปิสุโณ	๔๖๐/๑๒๕
นายํ ฆฺรานํ กุสโล	๓๗๐/๑๐๗
นายํ ปุเร อุนฺนมติ	๑๘๙/๖๓
นายํ รุกฺโข ทูราจฺุเห	๕๕/๑๙
นายํ ลีขา ปฺญญเหตุ	๑๒๙/๔๖
นาลํ กพลํ ปทาตเว	๒๗/๑๐
นาสมเส กตปาปมฺหิ	๑๔๒๒/๒๘๑
นาหํ ปุณฺํ น จ ปุณฺํ	๑๔๘/๕๒
นีโคธเมว เสเวยฺย	๑๒/๕

	ปพฺพเพ/องฺเก
นิจจํ อุพฺพิคฺคหทยา	๑๔๐/๕๐
เนตํ สีหสฺส นทิตํ	๒๒๗/๗๓
เนว อิตถีสฺส สามญญํ	๖๙๔/๑๖๖
เนว กิณฺณามิ น วิภูกิณฺณามิ	๑๖๗๓/๓๑๙
ปงฺโก จ กามา ปลิโย จ กามา	๙๔๓/๑๙๑
ปญจ ปญฺชิตตา สมากตา	๒๒๒๙/๔๒๙
ปญฺญาเยปตํ ลีริยา วิหิณํ	๒๐๙๔/๓๙๙
ปณฺตีตํ ภูยฺชเส ฆตฺตํ	๙๕๗/๒๐๙
ปนาโท นาม โส ราชชา	๓๙๑/๑๑๑
ปพฺพตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต	๒๓๙/๗๖
ปรปาณฺณาเต ชีวนฺโต	๔๙๙/๑๓๒
ปริสงฺกฺกฺกฺกฺกฺกฺกฺก	๑๒๐๗/๒๔๙
ปโรสตํ เวปิ สมากตानํ	๑๐๑/๓๗
ปโรสทสฺสมฺปิ สมากตानํ	๙๙/๓๕
ปวาสา อาคโต ตาต	๒๔๕/๗๗
ปสฺส สทฺธาย สีลสฺส	๒๒๙/๗๓
ปาณิ เจ มฺหุโก จสฺส	๓๙๕/๑๑๐
ปฺกฺกฺกฺกฺกฺกฺกฺกฺกฺก	๒๗๗/๙๕
ปฺกฺกฺกฺกฺกฺกฺกฺก	๗/๓
ปฺกฺกฺกฺกฺกฺก	๑๒๑๖/๒๕๐
ปฺกฺกฺกฺกฺกฺก	๒๖/๑๐
ปฺกฺกฺกฺก	๔๙๖/๑๓๒
ปฺกฺกฺก	๕๕๙/๑๔๓
ปฺกฺก	๔๗๙/๑๒๙
ปฺก	๒๒๐๙/๔๒๖

ปพเพ/องเก

พฺรหา ปวตฺตมกาโย โส	๖๓๘/๑๕๖
พหุจินฺตึ อปฺปจินฺตึ จ	๑๑๔/๔๒
พหุมฺปิ โส วิกตฺถะยฺย	๑๒๕/๔๕
พหุมฺเปตฺ อสพฺภิ ชาตเวท	๑๔๔/๕๑
พหุมฺเปตฺ วเน กฏฺจํ	๑๐๕/๓๘
พหุสฺสฺสฺ ตํ จิตฺตกถํ	๑๒๕๕/๒๕๕
พหุสฺสฺสฺโต สุตฺตมโมลฺลิสฺสํ	๑๓๕๗/๒๗๐
พหุณฺ วิชฺชตี โภตี	๖๑๐/๑๕๑
พาราณสฺยํ อหุ ราชา	๒๓๗๐/๔๖๗
พาราณสฺยํ มหาราช	๔๗๕/๑๒๘
พาลो วตายํ หุมาสฺยโคจโร	๒๐๑/๖๗
พาลो วตายํ สุนฺโข	๓๓๔/๙๙
ภทฺทโก วตายํ ปกฺขี	๓๒๑/๙๖
ภลฺลาตีโย นาม อโหสิ ราชา	๒๑๕๓/๔๑๑
ภุตฺวา ตินฺปริฆาถํ	๓๖๑/๑๐๕
ภุสฺมฺหิ กุทฺโธตี อเปกฺขิยาน	๑๑๔๖/๒๓๙
มณฺเฑ โสวณฺณมโย ราสิ	๓๙/๑๕
มตฺมตฺเมว โรทถ	๕๖๖/๑๔๔
มฐฺวณฺณํ มฐฺวณฺณํ	๗๗๘/๑๘๐
มณฺญมฺเมว ภาเสยฺย	๒๘/๑๑
มณฺุสฺสฺสฺเสว เต ลีถํ	๕๘๒/๑๔๗
มณฺุสฺสฺสินฺทํ ชหิตฺวาน	๖๘๒/๑๖๔
มมฺนฺนฺปานํ วิปฺลํ อุพฺวารํ	๓๕๘/๑๐๕
มเหสี รุจฺฉิโน ภริยา	๑๙๔๒/๓๖๒
มา ตาต กุชฺฉิ น หิ สาธุ โภโธ	๘๓๗/๑๙๐

	ปพฺพ/องฺเก
มา มุณิกัสส ปิหยิ	๓๐/๑๑
มา สาลุกัสส ปิหยิ	๔๕๗/๑๒๔
มาสุ กุชฺฌ ภูมิปติ	๘๓๑/๑๘๙
มา สุ นนฺทิ อิจฺฉติ มํ	๖๔/๒๓
มิกํ ติปลลตฺถมเนกมายํ	๑๖/๖
มิกฺขุทโท มหาราช	๒๑๔๒/๔๐๘
मितฺตามจฺจปริพฺพุพฺพํ	๑๕๕๓/๓๐๔
मितฺโต มิตฺตสฺส ปานียํ	๑๕๕๒/๓๐๒
मितฺโต หเว สตฺตปเพน โหติ	๘๓/๒๙
ยํ อนฺนปानสฺส ปุเร ลภาม	๖๑๔/๑๕๒
ยํ อุตฺตฺสูกา สงฺฆรณฺติ	๔๕๑/๑๒๓
ยถจ อถฺถเน น รกฺขณฺติ	๑๐/๔
ยตฺถ เวรึ นีวีสติ	๑๐๓/๓๗
	๑๐๒๘/๒๒๐
ยตฺถเถโก ลภเต พพฺพ	๑๓๗/๔๙
ยโต ยโต ครุ ชฺรุ	๒๙/๑๑
ยโต วิลฺลตฺตา จ หตา จ คาโว	๗๙/๒๗
ยถนฺนํ ปุริโส โหติ	๑๐๙/๓๙
ยถา เกสา จ มสฺสุ จ	๓๘๒/๑๑๐
ยถา จาโป นินฺนมฺติ	๙๗๖/๒๑๒
ยถา นที จ ปนฺโถ จ	๖๕/๒๓
ยถาปิ กิตฺตา ปุริสสฺสุปาหนา	๓๑๑/๙๔
ยถา มาถวโก ปนฺถ	๔๓๖/๑๒๐
ยถา วาจา จ ภูมฺชสฺสุ	๑๓๐/๔๖
ยโถทเก อาวึเล อปฺปสนฺเน	๒๑๙/๗๑

ปพเพ/องเก

ยทา ยทา ยตถ ยทา	๒๔/๑๐
ยเทศมานา วิจริมาหา	๑๕๗๕/๓๗๑
ยนตํ วสนตสมเย	๕๗๐/๑๔๕
ยนเต ปวิกตฤติํ ปุเร	๘๐/๒๗
ยนนิสฺสตา ชคติริหํ (วิหงฺคมา)	๓๖/๑๔
ยนฺนุ คิซฺเณ โยชนสฺตํ	๑๗๗/๖๑
ยํ ปสฺสตี น ตํ อิจฺฉตี	๓๓๘/๑๐๐
ยํ พุราหฺมโณ อวาเทลิ	๖๒/๒๒
ยเมกรตฺตี ปจฺมํ	๒๒๖๑/๔๓๗
ยเมตํ วาริซํ ปุปฺผํ	๙๔๔/๒๐๖
ยํ ลหุํ เตน ฤฎฺจพฺพํ	๑๓๖/๔๙
ยวายํ สาลิยจฺฉาเปตี	๗๘๓/๑๘๑
ยสฺสตฺถา ทูรมายนฺตี	๓๗๙/๑๐๘
ยสฺเสเต จ ตโย ฐมฺมา	๕๘/๒๐
ยสฺเสเต จตุโร ฐมฺมา	๒๙๗/๙๐
ยสฺมี มโน นีวีสตี	๖๘/๒๔
ยสํ ลหุชาน ทุมเมโธ	๑๒๒/๔๔
ยสฺส มงฺคลา สฺมุหตา	๘๗/๓๐
ยโสภโร ปุณฺณภโรหฺมสฺมิ	๑๕๑๕/๒๙๗
ยายณฺณมนุสฺสตี	๑๑๕/๔๒
ยาวตา จนฺทิมสฺสุริยา (ปริหรนฺตี)	๓๗๓/๑๐๗
ยาว โส มตฺตมณฺณาลิ	๓๖๔/๑๐๖
เย กุกฺกุรา ราชกฺลสฺมิ วพฺพมา	๒๒/๙
เยน กามํ ปณาเมตี	๑๖๓/๕๗
เย น กาหนฺตี โอวาทํ	๒๔๑/๗๗

	ปพฺพ/องฺเก
เยน มิตฺเตน สํคคฺคา	๔๑๕/๑๑๖
เยน สตฺตฺวิลลฺกฺคา จ	๑๑๒/๔๑
เยนาสิ กิสิยา ปณฺฑุ	๓๙๗/๑๑๒
เยเม อหํ น ชานามิ	๑๐๒๑/๒๑๙
เย วุฑฺฒมปจายนฺติ	๓๗/๑๔
เย สณฺณินฺ เตปิ ทฺคฺคตา	๑๓๔/๔๙
เยสํ น กทาจิ ภูตปฺพหํ	๑๖๙๖/๓๒๒
โย อตฺถกามสฺส หิตานุกมฺปิโน	๔๑/๑๖
	๔๒/๑๖
	๔๓/๑๖
โย อสิเนน จิตฺเตน	๕๕/๒๐
โย อินฺทฺริยานํ กามเณ	๑๑๗๑/๒๔๓
โย โกปเนยฺเย น กโรติ โกป	๑๓๔๒/๒๖๗
โย เต อิมํ วิสาลกฺชี	๑๓๖๗/๒๗๒
โย เต ปุตฺตเก อกฺขาหิ	๑๓๑๐/๒๖๒
โย เต หตฺถे จ ปาเท จ	๕๕๐/๑๔๒
โย ทฺกขฺพฺพฺกุสฺสา ย ภาเวยฺย ตาณํ	๑๐๒/๓๗
โย นิลิยํ มณฺฑยติ	๖๗๔/๑๖๓
โย ปหฺภูเจเนน จิตฺเตน	๕๖/๒๐
โย ปฺพเพ กตกลฺยาณ	๙๐/๓๑
โย ปฺพเพ กรณียานิ	๗๑/๒๕
โย มํ ปุเร ปจฺจุเทติ	๑๐๗๒/๒๒๗
โยเมสณฺจ สเมตานิ	๔๐๓/๑๑๓
โย เว กाले อสฺมปฺตฺเต	๖๒๒/๑๕๔
โย เว ฐมฺมทฺธชฺชํ กตฺวา	๑๒๙/๔๖



ปพเพ/องเก

โย เว เมตฺเตน จิตฺเตน	๑๘๗/๖๓
รชชณฺจ ปฏฺิปนฺนสฺมา	๒๓๕๒/๔๖๓
ราชา อปฺุจฺฉิ วิธฺูรํ	๑๐๙๓/๒๓๐
ราชา อโวจ วิธฺูรํ	๒๐๐๑/๓๗๘
ราชา กาลิงฺโค จกฺกวตฺตติ	๑๗๕๐/๓๓๖
ราชา เต ภาตฺตํ ปาเหสิ	๕๘๓/๒๑๓
รฺุํ มนฺุณณณํ รฺุจฺฉิรา จ ปฏฺุจฺฉิ	๓๒/๑๓
ลิตฺตํ ปฺรเมน เตชสา	๕๑/๓๓
ลสี จ เต นิปฺพลิตา	๑๔๓/๕๑
วณฺณคนฺุชฺรสฺสุเปโต	๒๒๑/๗๒
วณฺณวา อภฺิรฺุโปสิ	๑๔๕๓/๒๘๖
วณฺณาโรเหน ชาตฺิยา	๗๕๓/๑๗๗
วณฺหามิ ตํ กุณฺุชฺรํ สณฺุจฺฉิหายนํ	๗๓๒/๑๗๓
วณฺ ฆทคฺคิ ททติ	๖๗๘/๑๖๓
วรํ วรํ ตฺุवं นิหนํ ปฺุเร จริ	๔๔๘/๑๒๓
วสฺसानิ ปณฺณาส สฺมาธิกาณิ	๔๓๐/๑๑๕
วาจาว กิร เต อาสิ	๘๙/๓๑
วาณิชา สฺมิตฺตี กตฺวา	๑๕๙๐/๓๗๓
วาติ คนฺุโธ ติมิรานํ	๗๔๘/๑๗๖
วาติ จายํ ตโต คนฺุโธ	๖๐๖/๑๕๐
วายเมเถว ปฺุริโส	๕๒/๑๕
	๑๒๔/๔๕
วาโลทกํ อปฺปรสํ นิหีนํ	๒๑๕/๗๐
วิกุกม เร มหามิค	๗๔๓/๑๗๕
วิกิณฺุณวาจํ อนิกฺุณฺุณมนฺุตํ	๒๓๘๗/๔๗๕

	ปพฺพเพ/องฺเก
วิทิตํ ฤๅสํ อุนฺหุรฺรานํ	๖๕๐/๑๕๘
วิพฺภนฺตจิตฺโต กุปิตินฺหฺริโยสึ	๑๐๑๔/๒๑๗
วิฐฺฏปฺกฺเขหิ เม เมตฺตํ	๒๕๕๕/๘๐
วิวรถ อิมาสํ ทฺวารํ	๕๐๒/๑๓๔
เวสฺสนฺตฺรณฺตํ ปุจฺฉามิ	๒๔๓๘/๔๙๐
สกุโณ มยฺหโก นาม	๙๓๑/๒๐๔
สงฺกปฺปฺราคฺโชเตน	๓๕๒/๑๐๔
สงฺคามาวจโร สฺฐโร	๒๑๓/๗๐
สจฺจํ กิร ตฺวมฺปิ ภูริปฺญญ	๑๔๖๓/๒๘๗
สจฺจํ กิเรว มาหํสฺสุ	๗๓/๒๕
	๙๐๕/๒๐๐
สเจ พฺรหฺมาหฺมณ คจฺฉลึ	๘๙๙/๑๙๙
สเจ มฺญเจ เปจฺจ มฺญเจ	๑๙/๗
สเจ โว วุญฺหฺมานานํ	๒๓๗๒/๔๗๒
สเจ หิ ตฺยหาํ ชนฺเหตุ คหิโต	๑๙๖๑/๓๖๘
สจฺจสฺส สฺาเจยฺยมิทํ สฺุจินฺติตํ	๒๘๕๕/๘๖
สจฺจตฺตนฺตึ สฺุมฺฐุํ	๓๓๖/๙๙
สจฺจตฺ เม โลหิตา มจฺฉา	๕๖๒/๑๔๓
สจฺจตาหเมวหาํ ปสฺนฺนจิตฺโต	๑๓๘๐/๒๗๓
สทฺทหาสิ ลึคาลสฺส	๑๑๓/๔๑
สนฺติ ปกฺขา อปตฺนา	๓๕/๑๔
สนฺติ รุกฺขา หริตฺปตฺตา	๑๒๓๖/๒๕๓
สนฺธี กตฺวา อมิตฺเตน	๑๗๙/๖๑
สพฺพํ อิทฺมฺจ มริกตํ	๕๓๔/๑๓๙
สพฺพกาเมทํ ภูมฺภํ	๔๗๒/๑๒๘

ปพเพ/องุเก

สพพํ นรานํ สพลํ สฺจิจฺฉณํ	๒๐๕๕/๓๙๐
สพพํ ภณฺทํ สฺมาทาย	๘๑๘/๑๘๖
สพพสํหารโก นตฺถิ	๑๑๐/๓๙
สพพายสํ ฎฺฎมตฺติปฺปมาณํ	๖๘๖/๑๖๔
สพเพสุ กิร ฎฺเตสุ	๑๙๙/๖๖
สพเพหิ กิร ฆาตีหิ	๔๐๙/๑๑๔
สพเพหิ กิสุโก ทิฎฺฐิจ	๓๔๖/๑๐๑
สพฺโพ ชโน ทิสิโต ปิงฺคเลน	๓๒๙/๙๗
สพฺโพ โลโก อตฺตมโน อโหสิ	๒๘๓/๘๖
สมณนฺทํ มณฺณมานิ	๕๕๘/๑๔๙
สมตฺติตฺติกํ อนวเสกํ	๙๖/๓๔
สมปฺนํ สาลิเกทารํ	๑๘๗๒/๓๔๙
สมฺเมทมานา คจฺฉนฺติ	๓๓/๑๓
สรีรทพฺยํ วุฑฺฒพฺยํ	๒๔๙/๗๘
สสมฺมุทฺตปริยายํ	๕๓๘/๑๔๐
สาธุ โข ปณฺทิตฺโต นาม	๙๘/๓๕
สาธุ โข ลิปฺปกนฺนาม นาม	๑๐๗/๓๘
สาธุ สพฺพหุลา ฆาตี	๗๔/๒๕
สิกฺเขยฺยํ ลิกฺขิตพฺพานิ	๑๐๘/๓๙
สิคาโล มานถฺทฺโห จ	๓๓๒/๙๙
สิงคิ มิโค อายตจกฺขุเนตฺโต	๔๐๐/๑๑๓
	๙๒๓/๒๐๓
สีลํ กิเรว กลฺยาณํ	๘๖/๓๐
	๔๖๙/๑๒๖
	๖๑๘/๑๕๓

สีลํ เสยโย สุตํ เสยโย	๗๕๘/๑๗๗
สีหังคูลิ สีหนโฆ	๒๒๕/๗๓
สุขํ ชีวิตฐโปลิ	๒๘๙/๘๗
สุขํ วต มํ ชีวนตํ	๑๐๖/๓๘
สุชา ฆรา วจฺจนช	๓๑๙/๙๖
สุขุมาลรูปํ ทิสฺวา	๒๐๒๔/๓๘๓
สุจฺจขํ วต นจฺจชิ	๕๗๘/๑๔๖
สุจิตฺตปตฺตฉาทน	๘๘๖/๑๙๗
สุโณหิ มยฺหํ วจฺนํ ชนินฺท	๑๕๐๔/๒๙๔
สุตเมตํ มหาพฺรหฺเม	๑๒๔๖/๒๕๔
สุตฺติกฺขํ อรณฺณมฺหิ	๑๒๘๓/๒๕๙
สุสุขํ วต ชีวนฺติ	๙๕๑/๒๐๗
สุสุขํ วต ชีวามิ	๕๗๔/๑๔๕
สุโร สฺวเรน สงฺคมฺม	๓๐๓/๙๑
เสโน พลสา ปตฺมาโน	๑๘๕/๖๒
เสยฺยโส เสยฺยโส โหติ	๔๔๕/๑๒๒
เสยโย อมิตฺโต มติยา อุเปโต	๔๔/๑๗
เสยโย อมิตฺโต เมธาวิ	๔๕/๑๗
โสตฺตฺโต โสสีโต คโต	๙๔/๓๔
โสภนฺติ มจฺฉา คงฺเคยฺยา	๒๕๙/๘๑
หนฺตฺวา ฆตฺวา วชิตฺวา จ	๓๔๒/๑๐๐
หนฺติ หตฺเถหิ ปาเทหิ	๖๙๘/๑๖๖
หํสา โภจฺจา มยฺฐา จ	๒๕๓/๗๙
หํสิ ตฺวํ เอวํ มณฺณสิ เสยโย	๑๑๑/๔๑
หํโส ปลาสมวจ	๗๙๘/๑๘๓

**ปพฺพเพ/องฺเก**

	ปพเพ/องุเก
หิตฺวา ความสทสฺสานิ	๑๐๔๓/๒๒๓
หิรณฺณํ เม สุวณฺณํ เม	๒๘๗/๘๗
หิริโอบุตฺตปฺปสมฺปนฺนา	๖/๓
หิรินฺตรนฺตํ วิชิตฺจุมฺมานํ	๗๖๓/๑๗๘
โหติ สีสวตํ อตฺถ	๑๑/๕

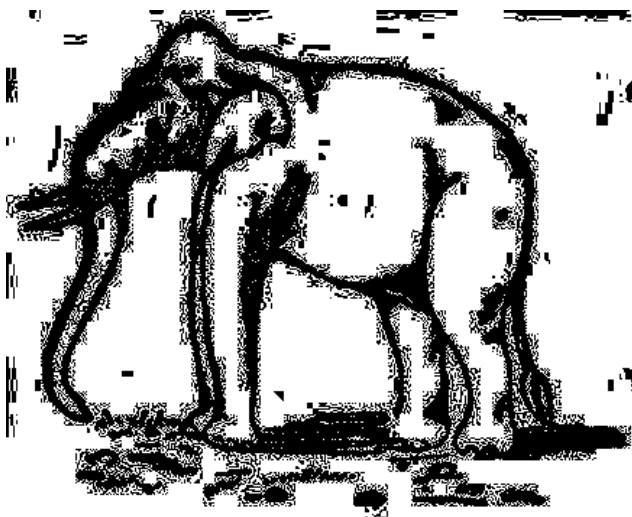


สุตตหนตปิฎกเก ขุขุทกนิกายสุส

ชาตกั

หุติโย ภาโค

๒๘







สำเนาจาก  
ราชกิจจานุเบกษา

---

เล่ม ๔๔ ตอนที่ ๓ วันที่ ๑๗ เมษายน พุทธศักราช ๒๔๗๐

---

**ประกาศพระราชทานกรรมสิทธิหนังสือพระไตรปิฎก  
ฉบับสยามรัฐแก่มหามกุฏราชวิทยาลัย**

มีพระบรมราชโองการ ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหา  
ประชาธิปก พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ดำรัสเหนือเกล้าฯ ว่า พระเจ้าพี่ยา  
เธอ กรมพระจันทบุรีนฤนาถ ผู้จัดการพิมพ์พระไตรปิฎกฉบับสยามรัฐ  
ได้ทำหนังสือขอพระราชทานพระบรมราชานุญาต ให้มหามกุฏราชวิทยาลัย  
มีกรรมสิทธิในหนังสือพระไตรปิฎกที่กล่าวนามมาแล้ว

ทรงพระราชดำริเห็นว่า มหามกุฏราชวิทยาลัยเป็นสำนักกลาง  
แห่งการศึกษาพระปริยัติธรรม และเป็นผู้รักษาฉบับพระบาลีมิให้วิบัติลาค  
จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระบรมราชานุญาต ให้  
มหามกุฏราชวิทยาลัยมีกรรมสิทธิในหนังสือพระไตรปิฎกฉบับสยามรัฐ  
และได้สิทธิต่าง ๆ ตามพระราชบัญญัติกรรมสิทธิหนังสือจงทุกประการ.

ประกาศมา ณ วันที่ ๑๔ เมษายน พุทธศักราช ๒๔๗๐ เป็น  
ปีที่ ๓ ในรัชกาลปัตยุบัน.



# ขุทฺตกนิกาย



สยามรณจสุส เตปิฏกํ

---

สุตตปิฏกเก ชุททกนิกายสุส

ชาตกํ

หุติโย ภาโค

ปณณาส-มหานิปาตชาตกํ

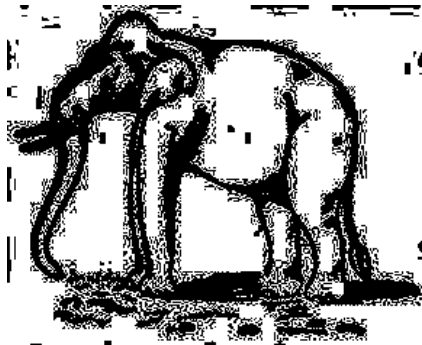
---

กิตติโสภนตเถรณ เทวมุณินา โสริตํ

มหามกุฏราชวิทยาลัยเย คนุถาธิการตเถเรหิ ปุณปิ โสริตํ

---

ราชปรมุเชน สยามรณจวาสินา มหาชเนน มุททาปิตํ



สยามรณจสุส ราชธานียํ  
มหามกุฏราชวิทยาลัยเยน ปกาสิตํ  
พทุธปรินิพพานา ๒๕๕...

สตุตเม วาเร

## มุกุททวารกุกโม

---

วาระ	ไปตฤกา	พุกุทปรินิพุกานา
ปจเม	๑,๐๐๐	๒๔๗๐
ทุกุติเย	๕๐๐	๒๔๙๙
ตติเย	๑,๐๐๐	๒๕๒๒
จตุตถะ	๑,๐๐๐	๒๕๓๘
ปญจเม	๑,๐๐๐	๒๕๕๓
จกุกุเจ	๕๐๐	๒๕๕๓
สตุตเม	.....	๒๕....

### หมายเหตุในการพิมพ์ครั้งที่ ๗

ในการพิมพ์ครั้งนี้ มีการเปลี่ยนแปลงจากฉบับเดิม (ฉบับพิมพ์ครั้งที่ ๖ พ.ศ. ๒๕๕๓) ดังต่อไปนี้

๑. เปลี่ยนอักษรพิมพ์จากตัวตะกั่วเป็นตัวคอมพิวเตอร์ ขนาดอักษรจึงไม่เท่ากับฉบับเดิม ดังนั้นเลขหน้าจึงไม่คงที่ แต่หมายเลขข้อคงเดิม

๒. ตรวจสอบเชิงอรรถกับพระไตรปิฎกที่พิมพ์ด้วยอักษรภาษาอื่นเพิ่มเติม บางแห่งมีการตัดออก บางแห่งมีการเปลี่ยนแปลง ส่วนใหญ่เป็นไปตามฉบับเดิม

๓. ดรรชนีค้นคำ คำใดที่มีอยู่เดิมก็ได้ลงไว้ตามนั้น และได้เพิ่มคำที่ควรเพิ่มขึ้นอีก

นอกนั้นคงไว้ตามเดิมทุกประการ.

## สยามรกฎสุส เตปิฏการมกกา

เตปิฏกั พุทฺทวจนั นาม พุทฺทสุส ภควโต ฐมมวินยสุส  
สโมธานั โหติ ฯ ตถจ ยาว ทพฺพหิ ติฏฺฐจติ ตาว พุทฺทปริสาย  
สมมาปฏฺธิปตฺติ โสภติ ฯ เตน พุทฺทสาสนโนปตฺถมกกา ขตฺติยราชาโน  
พุทฺทสาวกานั พลั อนุปฺปแทนฺตา ภควโต ฐมมวินยํ สงฺคีตี  
อาโรปาเปตฺวา ปตฺถเกสุ ลีชาเปสุ ฯ เอตเทว เตสั จริยวตฺตํ ฯ

อปรมาเค พุทฺทสุส ภควโต ปรีนิพฺพานา ฉตฺตีสํวฺจจรฺตฺตเรสุ  
จตฺตฺสตาธิเกสุ ทฺวีสุ สํวฺจจรฺสทฺสเสสุ อตฺติกฺกนฺเตสุ จุฬาลงฺกรเณ นาม  
สุยามานั ปิยฺมหาราชา ตินฺถนั ปิฏฺฎกานั ภิชฺโยโส ปตฺถกฺกมาวํ ปตฺถยนฺโต  
ตทา ตปิฏฺฎกฺขเร เถรานฺตุเถเร พุทฺทสุส ภควโต เตปิฏกั พุทฺทวจนั  
โสธาเปตฺวา สยามรกฎสุมี ปจฺมํ มุทฺทาเปสิ ฯ ตมฺปน ตตฺถ ตตฺถ  
วิสุสฺซฺชาปิตตฺตาย อิทานิ อนุวสิฏฺฐจํ โหติ อตฺติทฺลลภํ ฯ ตสฺมายํ ปฺน  
มุทฺทาเปตุํ สมฺปตฺตกาโลเยว ฯ

อปีจ โข อิมสฺมี สํวฺจจเร กาลกโต มหาวชิราวุโธ นาม  
มหาราชา มรณาสนฺนกาเล มม กาลกตฺสส อนุสฺสรณตฺถาย โย โภจ  
พุทฺทสาสนฺนูปกรเณ คนฺโถ มุทฺทาปีโต โหตฺตุติ อาณาเปสิ ฯ อถ ปรมินฺโท  
มหาปชาธิปโก นาม มหาราชา อิมสฺมี กाले รชฺชั การณฺโต มยฺหํ  
เชฏฺฐกาตฺุรณฺโธ มโนเรตฺสส สมฺมิชฺฌนตฺถาย เตปิฏกั พุทฺทวจนเมว  
มุทฺทาเปตฺพพฺยตฺตกนฺติ วิจฺินิตฺวา ชินวรสงฺฆราชาปฺมุเช เตปิฏเก  
เถรานฺตุเถเร อาราเชตฺวา ปุพฺเพ มุทฺทิตํ ปฺน โสธาเปตฺวา ตสฺส  
มุทฺทาปเน อตฺตโน ฐนั ปรีจฺจชิตฺตุํ สยามรกฎวาลี มหาชนั สมากาเปสิ ฯ

เอวมิโท ทิถุณฺโณ ปิฏกานํ สมุหภูตํ สยามรฆัสส เตปิฏกํ  
 ราชปฺมุเขน สยามรฆจวาลินา มหาชเนน พุทฺธสฺส ภควโต ปรีนิพฺพานา  
 จตุสฺสตาธิกานํ ทฺวินฺนํ สหสฺสานมฺปรี อฏฺฐสฺสภูจฺฉิยา วสฺสานมจฺจเยน  
 มุทฺทาเปตฺตุ อารทฺธํ ฯ

ยํ อิมสฺส เตปิฏกสฺส มุทฺทาปิตตฺตา ปุณฺณํ ปสฺสุตํ ตสฺส  
 ปตฺติ มหาชฺฉิราวุฑฺมหาราชสฺส จานโส อุกฺกปฺปตฺตุ ฯ

อปิจ

เขมี อนีฆา สุรตา จ สนฺโต  
 อนาตุราเถ สฺชิตา อเวรี  
 เทวา มนุสฺสา จ ปชา จ เสรี  
 ภทฺธานุปสฺสี จ สทา ภวนฺตํ ฯ



## คำแปลอาร์มภกตาพระไตรปิฎก

พระพุทธรูปจะอันเปนมวดแห่งพระไตรปิฎก ย่อมเปนมวลแห่งพระธัมมวินัยของพระผู้มีพระภาคเจ้า ฯ พระเตปิฎกพุทธรูปจะตั้งมั่นอยู่ตราบใด สัมมาปฏิบัติของพุทธบริษัททั้งมรรุ่งเรืองอยู่ตราบนั้น ฯ เพราะฉะนั้น พระเจ้าแผ่นดินผู้พุทธศาสนูปถัมภก จึงได้พระราชทานกำลังแก่พระสงฆ์พุทธสาวก ให้ทำสังคิตีชำระพระไตรปิฎกพุทธรูปจะจารึกลงในสมุด ฯ อันนี้เปนคริยาวัตรดีของพระเจ้าแผ่นดินเหล่านั้น ฯ

ภายหลังมาในพระพุทธศักราช ๒๔๓๖ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ พระปิยมหาราช มีพระราชประสงค์จะให้พระไตรปิฎกแพร่หลายมากขึ้น เมื่อโปรดเกล้าฯ ให้พระสงฆ์ผู้ทรงพระไตรปิฎกในครั้งนั้น ชำระพระไตรปิฎกพุทธรูปแล้ว จึงทรงสร้างพระไตรปิฎกขึ้นเป็นตัวพิมพ์ เป็นครั้งแรกในประเทศไทย ฯ พระไตรปิฎกฉบับพิมพ์นั้น บัดนี้ก็ได้อำนาจหมดสิ้นไป เปนของหาได้ด้วยยาก จึงเป็นเวลาสมควรที่จะพิมพ์พระไตรปิฎกขึ้นใหม่แล้ว ฯ

อนึ่ง พระบาทสมเด็จพระรามาธิบดี ศรีสินทรมหาวชิราวุธ ซึ่งเสด็จสวรรคตแล้วในปีนั้น ในกาลใกล้จะสวรรคต ได้มีพระราชดำรัสสั่งไว้ว่า ให้มีหนังสือเป็นศาสนูปถัมภก อันได้สร้างขึ้นเป็นที่ระภกถึงพระองค์สักเรื่องหนึ่ง ฯ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปก อันได้เสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติในปัจจุบันนี้ ทรงพระราชดำริห์ว่าพระไตรปิฎกพุทธรูปจะอันแล เปนหนังสือที่ควรพิมพ์ขึ้น เพื่อยังพระราชประสงค์ของสมเด็จพระบรมเชษฐาธิราชเจ้าให้สำเร็จ จึงได้ทรงอาราธนา

พระเถรานุเถระผู้ทรงไว้ซึ่งพระไตรปิฎก มีสมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหมื่นชินวรสิริวัฒน์ เป็นประธาน ให้ชำระพระไตรปิฎกอีกครั้งหนึ่ง แลทรงชักชวนมหาชนผู้มีอันอยู่ในสยามรัฐนี้ ให้บริจาครทรัพย์เป็นทุนที่จะพิมพ์ขึ้น ๆ

พระไตรปิฎก มีนามว่า **สยามรกฎสุต เตปิฎกั** อันเป็นประชุมแห่งปิฎกทั้งหลายสามนี้ เป็นอันมหาชนผู้มีอันอยู่ในสยามรัฐ มีพระราชอาเป็นประมุข ให้เริ่มพิมพ์แล้ว โดยกาลเป็นที่ล่วงไปแห่งปี ๒๔๖๘ นับแต่ปริณิพพานของพระผู้มีพระภาคเจ้า ๆ

บุญโดยอ้อมเกิดแต่การที่ได้ให้พิมพ์ประชุมแห่งปิฎกสามนี้ ขอส่วนแห่งบุญนั้น จงเป็นผลสำเร็จแต่พระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราวุธ โดยพลัน ๆ

อนึ่ง โสด

ขอฝูงเทพเจ้า เหล่ามนุษย์ แลหมู่มนต์ทั้งหลาย จงเป็นผู้เกษมไว้ทุกข์ เสี่ยงม สงบ ไม่มีความอาดูร มีสุข ไม่มีเวร มีอิสระ แลเห็นแต่สิ่งเจริญ ในกาลทุกเมื่อเทอญ ๆ

## กิตฺตฺนปตฺตํ

อํงเก

### ปณฺณาสนฺิปาตชาตํ

๑	นพฺินกาชาตํ	๑
๒	อุมฺมาทนต์ชาตํ	๑๐
๓	มหาโพธิชาตํ	๒๐

### สฺมฺมจฺินิปาตชาตํ

๑	โสณกชาตํ	๒๗
๒	สงฺกิจจชาตํ	๓๔

### สฺตฺตตินฺิปาตชาตํ

๑	กุสชาตํ	๔๑
๒	โสณนฺนทชาตํ	๕๑

### อสีตฺินิปาตชาตํ

๑	จฺุลลหंसชาตํ	๖๑
๒	มหาหंसชาตํ	๗๐
๓	สุธาโฆชนชาตํ	๘๐
๔	กฺุณาลชาตํ	๙๖
๕	มหาสุตฺโตสมชาตํ	๑๑๗

## มหานิปาตชาตกํ

๑	เตมียชาตกํ	๑๓๗
๒	มหาชนกชาตกํ	๑๔๙
๓	สุวณฺณสามชาตกํ	๑๖๗
๔	เนมิราชชาตกํ	๑๗๙
๕	มโหสถชาตกํ	๒๐๑
๖	ภูริหตฺตชาตกํ	๒๒๑
๗	จนะทกุมารชาตกํ	๒๔๕
๘	มหานารทกสุสฺปชาตกํ	๒๖๓
๙	วิฑูรชาตกํ	๒๘๔
๑๐	เวสฺสณฺตรชาตกํ	๓๒๖
	ปทานุกุโม	๔๐๕
	คาถานํ ปจฺมปาทา	๔๖๖

# สุตตanutปิฎกเก ชุททกนิกายสุส ชาตัก

## หุติโย ภาโค

นโม ตสส ภควโต อรหโต สมมาสมพุทฺธสฺส ฯ

### ปณณาสนิปาต<sup>๑</sup>

#### ๑ นพินิกาชาตัก<sup>๒</sup>

- |     |                                     |                       |
|-----|-------------------------------------|-----------------------|
| [๑] | อุทฺทยหเต <sup>๓</sup> ชนปโท        | รฏฺฐญจาปี วินสฺสตี    |
|     | เอหิ นพินิกะ คจฺฉ                   | ตํ เม พุราหุมนมานย ฯ  |
| [๒] | นาหํ ทุกฺขกฺขมา ราช                 | นาหํ อทฺธานโกวิทา     |
|     | กถํ อหํ คมิสฺสามิ                   | วนํ กุญฺชรเสวิตํ ฯ    |
| [๓] | ผีตํ ชนปทํ คนฺตุวา                  | หตฺถินา จ รเถน จ      |
|     | ทารุสฺสงฺฆาญฺยานเนน                 | เอวํ คจฺฉ นพินิกะ ฯ   |
|     | หตฺถี อสฺสา รธา <sup>๔</sup> ปตฺตตี | คจฺฉเวทาทาย ชตฺตติเย  |
|     | ตเวว วณฺณรูปเณ                      | วสํ ตมานยิสฺสตี ฯ     |
| [๔] | กทฺลิตุชฺชปณฺณาโณ                   | อากฺขิปริวาริโต       |
|     | เอโส ปทิสฺสตี รมโม                  | อิสิสิงฺคสฺส อสฺสโม ฯ |

๑ ม. ปณณาสนิปาโต ฯ ๒ ม. นพินิกาชาตัก ฯ ๓ ลี. ย. อุทฺทยหเต ฯ

๔ ม. หตฺถิอฺสฺสรเถ ฯ

- เอโส อคคิสฺส สงฺขาโต                      เอโส ฐโม ปทิสฺสติ  
 มญฺเฒ โน อคคิ์ หาเปติ                      อิลิสฺสิงโค มหิทฺธิโก ฯ  
 [๕] ตถจ ทิสฺวาน อายนฺตี                      อามตฺตมณิกุณฺฑลํ  
           อิลิสฺสิงโค ปาวิสฺสิ ภูโต                      อสฺสมํ ปณฺณฉาหนํ ฯ  
           อสฺสมสฺส จ สฺวา ทฺวาเร                      เคนฺฑุเกนสฺส<sup>๑</sup> กิพฺพิติ  
           วิทฺสยนฺตี องฺคานิ                              คฺยุหํ ปกาลิตฺตานิ จ ฯ  
           ตถจ ทิสฺวาน กิพฺพนฺตี                      ปณฺณสาลคโต ชฺฐิ  
           อสฺสมา นิภฺขมิตฺวาน                          อิทํ วจนมพฺรวิ ฯ  
 [๖] อมฺโห โก นาม โส รุกฺโข                      ยสฺส เตวํ คตํ ผลํ  
           ทฺูเรปี ขิตฺตํ ปจฺเจติ                          น ตํ โอยหาย คจฺฉติ ฯ  
 [๗] อสฺสมสฺส มม พฺรหฺเม                          สมีเป คนฺธมาทเน  
           พทฺไว<sup>๒</sup> ตาทิสฺวา รุกฺขา                      ยสฺส เตวํ คตํ ผลํ  
           ทฺูเรปี ขิตฺตํ ปจฺเจติ                          น มํ โอยหาย คจฺฉติ ฯ  
 [๘]    เอตุ<sup>๓</sup> ภวํ อสฺสมิมํ อเทตุ  
     ปชฺชญจ ภกฺขญจ ปฏฺิจฺฉ ทมฺมิ  
     อิทมาสนํ อตฺร ภวํ นิสฺสีทฺตุ  
     อิตโต ภวํ มฺูลผลานิ ภูณฺชตุ<sup>๔</sup> ฯ  
 [๙]    กิณฺเต อิทํ อฺูรฺณมนฺตรสฺมี  
     สฺุปีจฺฉิตฺตํ กณฺหริวปฺปกาสติ  
     อกฺขาหิ เม ปฺุจฺฉิตโต เอตมตฺถํ  
     โกเส นฺุ เต อุตฺตมงฺคํ ปวิภฺุสํ ฯ  
 [๑๐]    อหํ วเน มฺูลผลเสณํ จรํ  
     อสาทยิ์ อจฺฉํ สฺุโฆรฺรูป

๑ ลี. เกณฺฑุเกนสฺส, ยฺ. เตณฺฑุเกนสฺส ฯ    ๒ ลี. ปพฺพเต ฯ    ๓ ม. เอตุ ฯ  
 ๔ ลี. ชาทฺตุ ฯ

- โส มํ ปตฺติตฺวา สหสฺซุณฺนปฺตฺโต<sup>๑</sup>  
 ปนฺนุชฺช มํ อพฺพุทฺธิ<sup>๒</sup> อุตฺตมฺงคํ ๑  
 สุวายํ วโณ ชฺชชฺติ กณฺฑุวายติ  
 สพฺพณฺจ กาลํ น ลภามิ สาทํ  
 ปโห ภาวํ กณฺฑุมิมํ วิเนตฺตุํ  
 กุรุตฺตํ ภาวํ ยาจฺจฺโถ พฺรหฺมณฺตตํ ๑  
 [๑๑] คมฺภีรฺรูโป เต วโณ สโลทฺธิโต  
 อပ္พุทฺธิโก ปนฺนคฺคฺนฺโธ<sup>๓</sup> มหา จ  
 กโรมิ เต กิณฺณจฺจิ กสายโยคํ  
 ยถา ภาวํ ปรมฺสฺสฺซี ภาเวยฺย ๑  
 [๑๒] น มนฺตโยคา น กสายโยคา  
 น โอสธา พฺรหฺมจฺจาริ กมนฺติ  
 อฏฺฐุณฺณ มุทฺทเกน องฺเคน<sup>๔</sup> วิเนทฺติ กณฺฑุ<sup>๕</sup>  
 ยถา อหํ ปรมฺสฺสฺซี ภาเวยฺย ๑  
 [๑๓] อีโต นุ โภโต กตฺเมน อสฺสโม  
 กจฺจจิ ภาวํ อภิรฺมลฺลิจฺจ อรณฺณเย  
 กจฺจจิ นุ เต มฺลผลํ ปหฺนฺตํ  
 กจฺจจิ ภาวณฺตํ น วิทฺธิสฺนฺตฺติ วาฟ้า ๑  
 [๑๔] อีโต อุกฺขํ อุตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต  
 เขมา นทฺธิ ทิมวณฺตฺตา ปภาตฺติ<sup>๖</sup>  
 ตสฺสฺสา ตีเร อสฺสโม มยฺห รมฺโม  
 อโห ภาวํ อสฺสมํ มยฺห<sup>๗</sup> ปสฺเส ๑  
 อมฺพา จ สาลา ติลกา จ ชฺมฺพุโย

๑ ม. สหสาชฺฉปฺตฺโต ๑ ๒ ม. ย. อพฺพุทฺธิ ๑ ๓ ส. ปกฺกคฺคฺนฺโธ, ม. วณฺคฺคฺนฺโธ ๑  
 ๔ ส. ม. ยํ เต มุทฺทฺเตน ๑ ๕ ย. กณฺฑุ<sup>๕</sup> ๑ ๖ ม. ทิมวณฺตฺตา ปภาวฺวี่ ๑  
 ๗ ม. ย. มยฺห ๑

อุททาลกา ปาฐลิโย จ ผลุลา  
 สมนุโตโต กิปุริสาภีคิตัม  
 อโห ภวํ อสฺสมํ มยฺห ปสฺเส ๑  
 ตาลา จ มฺมุลา จ ผลา จ เมตฺถ  
 วณฺณน คนฺธนฺ อฺเปตฺรฺรูป  
 ตัม ฐฺมิภาเคหิ อฺเปตฺรฺรูป  
 อโห ภวํ อสฺสมํ มยฺห ปสฺเส ๑  
 ผลา จ มฺมุลา จ ปฺหฺตเมตฺถ  
 วณฺณน คนฺธนฺ รเสนฺุเปตา  
 อายนฺติ จ ลุทฺทกา ตัม ปเทสํ  
 มา เม ตโต มฺลผลํ อหาลฺ ๑

[๑๕]

ปีตา มม มฺลผลเสนํ คโต  
 อิทานิ อาคจฺฉติ สายกาเล  
 อุมฺว คจฺฉามเส อสฺสมนฺตัม  
 ยาว ปีตา มฺลผลโต เอตุ ๑

[๑๖]

อณฺเณ พหุ อีสโย สาธุรฺูปา  
 ราซีสโย อนฺุมคเค วสนฺติ  
 เตเยว ปุจฺเจสิ มมสฺสมนฺตัม  
 เต ตัม นยิสฺสนฺติ มมํ สกาเส ๑

[๑๗]

น เต กฺฐจฺฉานิ ภินฺหานิ น เต อุทกมาภตัม  
 อคฺคิปี เต น หาปีโต ภินฺนุ มนฺุทเว ฉายสิ ๑  
 ภินฺหานิ กฺฐจฺฉานิ หุโต จ อคฺคิ  
 ตปนีปี เต สมิตา พุรฺหมจาริ  
 ปิจฺฉจ มยฺหํ อุทกณฺจ โหติ  
 รมสิ ตฺวํ พุรฺหมญฺุโต ปฺรตฺถา ๑  
 อภินฺนกฺฐจฺฉสิ อนาภโตทโก



[๑๘]

อหาลิตคคฺคิสิ<sup>๑</sup> อสิทฺทโกชโน  
 น เม ตฺวํ อาลปสิ มมชฺช  
 นญฺจํ นุ กิ เจตลิกญจ ทุกฺขํ ฯ  
 อิธาคมา ชฎิลो พุทฺทมจारी  
 สฺทสฺสเนยฺโย สฺตนฺนุ วิเนติ  
 เนวาติทีโฆ น ปนาติรสฺโส  
 สฺกณฺทกณฺทหจฺจทเนหิ โภโต ฯ  
 อมสฺสชาโต อปฺปราณวณฺเณ  
 อาธารรูปญจ ปนสฺส กณฺเจ  
 เทว ยมา<sup>๒</sup> คณฺทา อฺเร สฺชาตา<sup>๓</sup>  
 สฺวณฺณตินฺนุทฺตนิภา<sup>๔</sup> ปภสฺสรา ฯ  
 มุขญจ ตสฺส ภูทฺสฺสเนยฺยํ  
 กณฺเณสุ ลมฺพนฺติ จ กุญฺจิตคคา  
 เต โชตเร จรโต มาณวสฺส  
 สฺตตตญจ ยํ ลํยมานํ ชฎานํ  
 อญฺญา จ ตสฺส ลํยมานิ<sup>๕</sup> จตสฺโส  
 นีลา ปีตา โลหิตกา จ เสตา  
 ตา ลํสเร<sup>๖</sup> จรโต มาณวสฺส  
 ติริฎฺธิสงฺฆาริว ปาวุสมฺหิ ฯ  
 น เมขลํ มุญฺชมยํ ธาเวติ  
 น สนฺถเร โน ปน ปพฺพชฺส  
 ตา โชตเร ชงฺฆนฺนตเร<sup>๗</sup> วิลคคา  
 สเตริตา<sup>๘</sup> วิชฺชुरิวนฺตลิกฺเข ฯ

๑ ม. อหาปิตคคฺคิสิ ฯ ๒ ลี. เทวปสฺส, ย. ทวาสุส ฯ

๓ ม. อฺเรสุ ชาตา ฯ

๔ ม. สฺวณฺณตินฺนุทฺตนิภา, ย. โสวณฺณตินฺนุทฺตนิภา ฯ

๕ ย. ลํยมนิ ฯ

๖ ม. ตา ปีสเร ฯ ๗ ม. ชงฺฆนฺนตเร ฯ

๘ ม. สเตริตา ฯ

อธิลกาณี จ อวณฺณกาณี  
 เหฏฺฐา นภยา กภูิสโมหิตานี  
 อสมฺมุฏฺฐิตา นิจฺจกัฬิ กโรนฺติ  
 ทนฺตาท กั รุกฺขผลานี ตานี ฯ  
 ชญา จ ตสฺส ภูสทสฺสเนยฺยา  
 ปโรสทํ เวลลิตคคฺคา สุกนฺธา  
 เทวทาสีโร สาธุวิฆตฺตฺรฺูป  
 อโห นุโข มยฺห ตถา ชญาสฺสํ ฯ  
 ยทา จ โส ปกิริติ ตา ชญาโย  
 วณฺณณฺน คณฺเณน อุเปตฺตฺรฺูปา  
 นีลุปฺปลํ วาตสเมริตํ  
 ตเถว สํวายติ<sup>๑</sup> ปนฺสฺสโม อยํ ฯ  
 ปงฺโก จ ตสฺส ภูสทสฺสเนยฺโย  
 เนตาทิสฺโส ยาทิสฺโส มยฺห กาโย<sup>๒</sup>  
 โส วายติ เอิริโต มาลฺลฺเตน  
 วนํ ยถา อคฺคคิมฺเห สฺมุลฺลํ ฯ  
 นิหนฺติ โส รุกฺขผลํ ปจฺพยา  
 สฺมุจฺจิตฺตฺรฺูปํ รุจฺจิรํ ทสฺสเนยฺยํ  
 ชิตฺตตณฺจ ตสฺส ปุณฺเรติ ทตฺถํ  
 ทนฺตาท กั รุกฺขผลํ นุโข ตํ ฯ  
 ทนฺตา จ ตสฺส ภูสทสฺสเนยฺยา  
 สฺมุทฺธา สมา สงฺขวรูปฺปนฺนา  
 มโน ปสาเทนฺติ วิวริยมานา  
 น หิ<sup>๓</sup> นฺน โส สากมฺขาทิ เตหิ ฯ  
 อกฺกํลํ อคฺคพิตํ มุหุํ มุหุํ

๑ ม. สํวาทิ ฯ

๒ ม. มยฺหํ กายเ ฯ

๓ ส. ย. น ห... ฯ เอวมฺปริปิ ฯ

อุชฺฐิ ออนุทฺธตฺติ อจปลมสฺส ภาสิตํ  
 รุทฺติ มนุญฺญํ กรวิกสุสฺสรํ  
 ททยงฺคมํ รณชยเตว เม มโน ๑  
 พินทุสฺสโร นาติวิสฺสพฺวาโกย<sup>๑</sup>  
 น นฺน สชฺชฌายมตีปฺปยุตฺโต  
 อิจฺฉามิ โข<sup>๒</sup> ตํ ปุณฺทเว ทญฺจํ  
 มิตฺตตฺตฺติ<sup>๓</sup> เม มาณวาทุ<sup>๔</sup> ปุรตฺตา ๑  
 สฺสฺสนฺติ สพฺพตฺถ วิมญฺจิมํ วณํ  
 ปุณฺ<sup>๕</sup> สฺสชาติ ขรปตฺตสนฺนิมา  
 เตเนว มํ อุตฺตริยาน มาณโว  
 วิวริย<sup>๖</sup> อูรํ ชมเนน ปิฬิ ๑  
 ตปฺนฺติ อากฺนฺติ วิโรจเร จ  
 สเตริตา<sup>๗</sup> วิชฺชฺชฺริวฺนฺตฺติเก  
 พาหา มุทฺธุ อณฺชนโลมสฺสทิส<sup>๘</sup>  
 วิจิตฺตวณฺณํคฺคฺลิกสฺส โสภเร ๑  
 อกฺกกสฺงโค น จ ทิมโลม  
 นชฺส<sup>๙</sup> ทิมมา อปิ โลหิตคฺคา  
 มุทฺธุทฺติ พาหาทฺติ ปลิสฺสชฺนโต  
 กฺลยาณรฺูป รมยํ อฺปฺภุจฺติ ๑  
 ทุมสฺส ตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต  
 สฺวณฺณกมฺพุตฺตวณฺณํสุจฺฉวี  
 ทตฺตา มุทฺธุ เตทฺติ มํ สํผฺลิตฺวา  
 อิตฺโต คฺติเต เตน มํ ทนฺนฺติ ตาต ๑

๑ ม. นาติวิสพวาโกย ๑ ๒ ม. โภ ๑ ๓ ม. มิตฺโต ทิ ๑ ๔ ม. มาณโวท ๑  
 ๕ ม. ปุณฺ, ๕. ปุณฺ ๑ ๖ ม. วิวริต ๑ ๗ ม. สเตริตา ๑ ๘ ม. .... สาทิส ๑  
 ๙ ม. นชาส ๑

น นุหน<sup>๑</sup> โส ขาริวิธั อหาลิ  
 น นุหน โส กญฺจานิ สยั อภณฺชิ  
 น นุหน โส หนฺติ ทุเม กุจฺริยา  
 นปิสฺส<sup>๒</sup> หตฺถสฺสุ ชิลานิ อตฺถิ ฯ  
 อจฺโฉว<sup>๓</sup> โข ตสฺส วณฺโณ อกาลิ  
 โส มํ พรวี สฺสุชิตํ มํ กโรหิ  
 ตาหํ กรี เตน มมาปี<sup>๔</sup> โสชฺย  
 โส จ พรวี สฺสุชิตสฺมีติ พฺรหฺเม ฯ  
 อยณฺจ เต มาลฺวปณฺณสนฺถตา  
 วิกิณฺณรฺฐปา ว มยา จ เตน จ  
 กิลนฺตรฺฐปา อุทเก รमितฺวา  
 ปุณฺปฺปุณฺ ปณฺณกฺุฏฺฐิ วชาม ฯ  
 น มชฺช มนฺตา ปฏฺฐิภนฺติ ตาต  
 น อคฺคิหุตฺตํ นปิ ยณฺณ ตตฺร<sup>๕</sup>  
 น จาปี เต มฺลพฺลานิ ภูณฺเช  
 ยาว น ปสฺสามิ ตํ พฺรหฺมจาริ ฯ  
 อทฺธา ปชานาลิ ตฺวปี ตาต  
 ยสฺสํ ทิสาย<sup>๖</sup> วสเต พฺรหฺมจาริ  
 ตํ มํ ทิสํ ปาปย ตาต ชิปฺปี  
 มา เต อหํ อมริมฺสฺสมฺมहि ฯ  
 วิจิตฺรพฺุลลณฺหิ<sup>๗</sup> วณฺโณ สฺสุตํ มยา  
 ทิชากิณฺณจฺจํ ทิชสงฺฆเสวิตํ  
 ตํ มํ วณฺโณ ปาปย ตาต ชิปฺปี  
 ปุรา เต ปาณํ วิชหามิ อสฺสเม ฯ

๑ ย. น ท นุหน ฯ ๒ ม. น ทิสฺส ฯ ๓ ม. อจฺโฉ จ ฯ ๔ ม. มมาสิ ฯ

๕ ลี. ยณฺณตฺนฺตรฺ, ม. ยณฺณตฺนฺตํ ฯ ๖ ม. ทิสํ ฯ ๗ ลี. ย. วิจิตฺรปฺุฬํ ฯ

[๑๙]

อิมสม่าหิ โชติรเส วนมหิ  
 คนุทพพเทวจจรสงฆเสวิเต  
 อีสีนมาวาเส สนนตนมหิ  
 เนตาทิส อรตี ปาปุณเณถ ๑  
 ภวณติ มิตตานิ อโถ น โหนติ  
 ฌาตีสุ มิตเตสุ กโรหนติ เปม  
 อยญจ ชมโม กิสส ทิวา<sup>๑</sup> นิวิญฺโจะ  
 โย เหว ชานาติ กุโตมฺหิ อากโต ๑  
 สวาเสน หิ มิตตานิ สนุชียนฺติ ปุณฺนปุณฺ  
 เสว มิตฺโต<sup>๒</sup> อสงฺคนฺตุ อสวาเสน ชีรติ ๑  
 สเจ ตฺวํ ทกฺขลฺลิ พุรฺหมจารี  
 สเจ ตฺวํ สลฺลเป<sup>๓</sup> พุรฺหมจารินา  
 สมฺปนฺนสฺสสํว มโหทเกน  
 ตโปคฺคณฺ ขิปฺปมิมํ ปหสฺสลิ<sup>๔</sup> ๑  
 ปุณฺปิ เจ ทกฺขลฺลิ พุรฺหมจารี  
 ปุณฺปิ เจ สลฺลเป<sup>๓</sup> พุรฺหมจารินา  
 สมฺปนฺนสฺสสํว มโหทเกน  
 อฺสฺมาคตํ ขิปฺปมิมํ ปหสฺสลิ<sup>๔</sup> ๑  
 ภูตานิ เหตุานิ จรณฺติ ตาต  
 วิฐฺปรุเปน มนุสฺสโลเก  
 น ตานิ เสเวถ นโร สปณฺโณ  
 อาสชฺชน<sup>๕</sup> นสฺสติ พุรฺหมจารีติ ๑  
 นพินิกาชาตกำ<sup>๖</sup> ปจรม์ ๑

๑ ลี. ริวา, ม. วา ๑ ๒ ย. ส่า จ เมตฺติ ๑ ๓ ย. สลฺลปิ ๑ ๔ ม. ปหิสฺสลิ ๑  
 ๕ ม. อาสชฺชน นํ ๑ ๖ ม. นพินิกาชาตกำ, ย. นพินิชาตกำ ๑

## อุมฺมาทนต์ฺชาตํ

- [๒๐]           นิเวสนํ กสฺส นุทํ สุนนฺท  
                  ปากาเรน ปณฺฑุมเยน คุตฺตํ  
                  กา ทิสฺสติ อคฺคิสิขาว ทูเร  
                  เวหายสฺ<sup>๑</sup> ปพฺพตคฺเคว อจฺจิ ๑  
                  ธีตา นวายํ กสฺส สุนนฺท โหติ  
                  สุณฺนิสา นวายํ กสฺส อโถปิ ภาริยา  
                  อกฺขาหิ เม ขิปปมิเชว ปุณฺโณ  
                  อวารตา ยทิ वा อตฺถิ ภาตฺตา ๑
- [๒๑]           อหํ หิ ชานามิ ชนินฺท เอตํ  
                  มตฺยา จ เปตฺยา จ อโถปิ อสฺสา  
                  ตเวว โส ปุริโส ภูมิपाल  
                  รตฺติหนฺทิวํ อปฺปมตฺโต ตวตฺเถ ๑  
                  อิทฺโธ จ ผิโต จ สุวทฺธิตฺ<sup>๒</sup> จ  
                  อมจฺโจ จ เต อณฺณตโร ชนินฺท  
                  ตทฺเสว สภา ภาริยา อภิปารกสฺ<sup>๓</sup>  
                  อุมฺมาทนต์ฺตี<sup>๔</sup> นามเชยฺเยน ราช ๑
- [๒๒]           อมฺโภา อมฺโภา นามมิทํ อิมิสฺสา  
                  มตฺยา จ เปตฺยา จ กตํ สฺสาธู  
                  ตถาหิ<sup>๕</sup> มยฺหํ อวโลกยนต์ฺ  
                  อุมฺมตฺตํ อุมฺมาทนต์ฺ อกาสิ ๑

๑ ส. ย. เวทาสยํ ๑

๔ ม. อุมฺมาทนต์ฺ ๑

๒ ย. สุพาฬุทิกโก ๑

๕ ม. ตทาหิ ๑

๓ ย. อหิปารกสฺส ๑

[๒๓]

ยา ปุณณมาเส มิคมนทโลจนา  
 อุปาวิสี ปุณทรีกตตจงคิ  
 เทว ปุณณมาโย ตทหุ อมณเฐี<sup>๑</sup>  
 ทิสวาน ปาราวฏฐตตวาสินี้ ๑  
 อฟารปเมหหิ สุกเกหิ วคคุภิ  
 ปโลภยนตี มํ ยทา อุทิกขติ  
 วิชหมมานา<sup>๒</sup> หรเตว เม มโน  
 ชาตา วเน กิปริสีว ปพพเต ๑

ตทา หิ พุรหตี สามา อามตตมณิกุณฐลา  
 เอกจจวสนา นารี มิคี ฆนตาวุทิกขติ ๑

กทาสสุ มํ ตมพนชา สุลลมา  
 พาหามุฑุ จนทนสารลิตตทา  
 วฏฏฐคูลี สนนตธีรคตติยา  
 นารี อุปณณิสสติ สีสโต สุกา ๑  
 กทาสสุ มํ กาณจนชาลฐจจหา  
 ธีตา ติริฐฐิส วิลากรมชฎา<sup>๓</sup>  
 มุฑุหิ พาหหิ ปลิสสชิสสติ  
 พุรหาวเน ชาตทุมว มาลฐา ๑  
 กทาสสุ ม<sup>๔</sup> ลาซารสรวตตสจจวี  
 ฟินทตถนี ปุณทรีกตตจจคิ  
 มุขํ มุเชน อุปนามยิสสติ  
 โสณนทว โสณนทสส สุราย ถาลํ ๑

ยทาทุทลํ ตํ ติฐฐนตี สพพคตต<sup>๕</sup> มโนรม  
 ตโต สกสส จิตตสส นาวโพธามิ กณจัน ๑

๑ ม. อมณเฐหํ ๑

๒ ม. วิชหมมานา ๑

๓ ม. วิลคคมชฎา ๑

๔ ม. อัย ปาโจ นตติ ๑

๕ ม. สพพภททํ ๑

อุมฺมาทนต์ตี มยา ทิฏฺฐา<sup>๑</sup> อามุตฺตมณิกุณฺฑลา<sup>๒</sup>  
 น สุปฺปามิ ทิวารตฺตตี สหสฺสํ ปราชิตो ๑  
 สกฺโก เจ<sup>๓</sup> เม วรํ ทชฺชา โส จ ลพฺเภถ เม วโร  
 เอกรตฺตํ ทิวรตฺตํ วา ภเวยฺย<sup>๔</sup> อภิปารโก  
 อุมฺมาทนต์ยา รमितฺวาน ลีวีราชา ตโต ลียา<sup>๕</sup> ๑

[๒๔] ภูตานิ เม ภูตปตี นมสฺสโต  
 อาคมฺม ยกฺโข อิทเมตทพฺรวิ  
 รณฺโณ มโน อุมฺมาทนต์ยา นิวิฏฺฐโจ  
 ททามิ เต ตํ ปริจารยสฺสุ<sup>๖</sup> ๑

[๒๕] ปุณฺณา จ ชฺสํ อมโร น จมฺหิ  
 ชโน จ เม ปาปมิตฺตจ<sup>๗</sup> ชณฺณา  
 ภุโส จ ตยสฺส มนโส วิฆาโต  
 ทตฺวา ปิยํ อุมฺมาทนต์ตี อทิฏฺฐา<sup>๘</sup> ๑

[๒๖] ชนินฺหา นาณฺณตฺร ตยา มยา วา  
 สพฺพปาปิ กมฺมสฺส กตฺสฺส ชณฺณา  
 ยนฺเต มยา อุมฺมาทนต์ตี ปทินฺนา  
 ภุเสหิ ราชา วณฺถํ สชาหิ ๑

[๒๗] โย ปาปกํ กมฺมํ กรํ มนุสฺสโส  
 โส มณฺณตฺติ มายิท<sup>๙</sup> มณฺณวีสุ อณฺเณ  
 ปสฺสนฺตฺติ ภูตานิ กโรนฺตเมตํ  
 ยุตฺตา จ เย โหณฺตฺติ นรา ปจฺพยา ๑  
 อณฺโณ นุ เต โกจฺิ<sup>๑๐</sup> นโร ปจฺพยา  
 สทฺเชยฺย<sup>๑๑</sup> โลกสฺมิ น เม ปิยาติ

๑ ม. อุมฺมาทนต์ตีทํ ทฏฺฐา ๑

๒ ม. .... กุณฺฑลํ ๑

๓ ลี. ย. จ ๑

๔ ม. ภเวยฺย ๑

๕ ม. ลียํ ๑

๖ ย. ปริวารยสฺสุ ๑

๗ ย. ชโน จ โน ปาปมิตฺตตี ๑

๘ ม. อทิฏฺฐา ๑ อิตโต ปรั อีทิสเมว ๑

๙ ม. มายิท ๑

๑๐ ย. โกจ ๑

๑๑ ลี. สทฺทเหยฺย ๑



- [๒๘] ภูโส จ ตยสส มนโส วิฆาโต  
ทตฺวา ปิยั อุมมาทนต์ตี อทิกฺกชา ฯ  
อทฺธา ปิยา มยฺห ชนินฺท เอสา  
น ส่า มมํ อปฺปิยา ภูมิपाल  
คจฺเฉว ตฺวํ อุมมาทนต์ตี ภาทนต์เต<sup>๑</sup>  
สีโหว เสลสฺส คุหํ อุเปติ ฯ
- [๒๙] น ปิพิตา อตฺตทกฺกฺเขน ธีรา  
สุขปฺผลํ กมฺม ปริจฺจชนฺติ  
สมโมหิตา วาปี สุเขน มตฺตา  
น ปาปกมฺมญจ สฺมาจรฺนฺติ ฯ
- [๓๐] ตฺวณฺหิ มาตา จ ปิตา จ มยฺหํ  
ภตฺตา ปตี โปสโก เทวตา จ  
ทาโส อหํ ตฺยฺห สปฺตฺตทาโร  
ยถาสฺขํ สีวิ<sup>๒</sup> กโรหิ กามํ ฯ
- [๓๑] โย อิสฺสโรมฺหิตี กโรติ ปาป  
กตฺวา จ โส นฺตฺตปเต<sup>๓</sup> ปเรสํ  
น เตน โส ชีวติ ทิฆมมายุ<sup>๔</sup>  
เทวาปี ปาเปน สเมกฺขเร นํ ฯ
- [๓๒] อณฺณาตกำ สามีเกหิ ปทินนํ  
ธมฺเม จิตา เย ปฏฺิจฺจนฺติ ทานํ  
ปฏฺิจฺจกา ทายกา จาปี ตตฺถ  
สุขปฺผลญฺเฆว กโรนฺติ กมฺมํ ฯ
- [๓๓] อณฺโณ นุ เต โกจิ นโร ปจฺพฺยา  
สทฺเชยฺย โลกสฺมิ น เม ปิยาติ

๑ ม. ภาทนต์ ฯ

๒ ม. สามี, ย. สิพฺพ ฯ

๓ ม. นฺตฺตสเต ฯ

๔ ม. ทิฆมมายุ ฯ

- [๓๔] ภูโส จ ตยสฺส มนโส วิฆาโต  
 ทตฺวา ปิยํ อุมฺมาทนต์ฺตี อธิฏฺฐา ๑  
 อทฺธา ปิยา มยฺห ชนินฺท เอสา  
 น สฺวา มมํ อปฺปิยา ภูมิपाल  
 ยนฺเต มยา อุมฺมาทนต์ฺตี ปทินฺนา  
 ภูเสฺหิ ราชา วนถํ สฺชาหิ ๑
- [๓๕] โย อตฺตทฺทุกฺเขน ปรสฺส ทฺกฺขํ  
 สฺสฺเขน วา อตฺตสฺสํ ทฺหติ<sup>๑</sup>  
 ยเถวํ มยฺห ตถา ปรสฺสํ  
 โย<sup>๒</sup> เอวํ ปชานาติ<sup>๓</sup> ส เวหิ ธรรมํ ๑
- [๓๖] อณฺโณ นฺุ เต โกจิ ปโร ปจฺพยา  
 สทฺเชยฺย โลกสฺมิ น เม ปิยาติ  
 ภูโส จ ตยสฺส มนโส วิฆาโต  
 ทตฺวา ปิยํ อุมฺมาทนต์ฺตี อธิฏฺฐา ๑
- [๓๗] ชนินฺท ชานาสิ ปิยา มเมสฺวา  
 น สฺวา มมํ อปฺปิยา ภูมิपाल  
 ปิเยน เต ทมฺมิ ปิยํ ชนินฺท  
 ปิยทายิโน เทว ปิยํ ลภนฺติ ๑
- [๓๘] โส ฐฺนาหํ วธิสฺสํ อตฺตทานํ กามเหตุกํ  
 น ทิ ธรรมํ อธรรมเณ อหํ วธิตฺตมฺสฺสเท ๑
- [๓๙] สเจ ตฺวํ มยฺห สตี ชนินฺท  
 น กามยาสิ นรวิโร เสฏฺฐจ  
 จชามิ นํ สพฺพชนสฺส มชฺเฌ  
 มยา ปมฺตฺตํ ตโต อวฺหเยสิ นํ ๑

๑ ม. ททาทิ ๑

๒ ย. โส ๑

๓ ม. ชานาติ ๑

- [๔๐]            อหฺลฺยญฺเจ อภิปารก ตฺวํ  
                   จชาลฺลํ กตฺเต อหิตาย ตฺยสฺส  
                   มหา จ เต อฺปวาโทปิ อสฺส  
                   น จาปิ ตฺยสฺส นกรรมฺหิ ปกฺโข ๑
- [๔๑]            อหํ สหิสฺสํ อฺปวาทเมตํ  
                   นินฺหํ ปสฺสํ ครทญฺจ สพฺพํ  
                   มเมตมาคจฺจตุ ภูมิปาล  
                   ยถาสฺสํ สิวํ<sup>๑</sup> กโรหิ กามํ ๑  
                   โย เหนว นินฺหํ น ปฺนปฺปสฺสํ<sup>๒</sup>  
                   อาทียติ ครหํ โนปิ ปฺนุชฺ  
                   สิริ จ ลกฺษี จ อเปติ ตมฺหา  
                   อาไป สฺวภูจิว ยถา ถลมหา ๑  
                   ยงฺกิญฺจิ ทฺกฺขญฺจ สฺขญฺจ เอตฺโต  
                   ธมฺมาตีสารญฺจ มโนวิฆาตํ  
                   อฺรสา อหํ ปฺนฺจฺจิสฺสามิ<sup>๓</sup> สพฺพํ  
                   ปจฺวี ยถา ถารานํ ตสฺนํ ๑
- [๔๒]            ธมฺมาตีสารญฺจ มโนวิฆาตํ  
                   ทฺกฺขญฺจ นิจฺฉามิ อหํ ปเรสํ  
                   เอโกปิมนํ ทารยิสฺสามิ<sup>๔</sup> ภารํ  
                   ธมฺเม จิตฺโต กิญฺจิ อหาปยฺนฺโต ๑
- [๔๓]            สคฺคฺอุปคํ ปฺนฺณญกมฺมํ ชนินฺท  
                   มา เม ตฺวํ อนฺตรายํ อกาลิ  
                   ททามิ เต อุมฺมาทนต์ฺ ปสฺนฺโน  
                   ราชาว ยญฺเฆ ฐนํ พฺรหฺมณฺนํ ๑

๑ ย. ลีฬพ ๑   ๒ ม. ปนปปสสํ ๑   ๓ ม. ปจฺจตฺตริสฺสามิ, ย. ปจฺจปทิสฺสามิ ๑  
 ๔ ม. ทารยิสฺสามิ ๑

- [๔๔] อหุชา ตุवं กตเตเต หิโตลลิต มยหัง  
 สขา มมัม อุมมาทนต์ตี ตวณจ  
 นินุเทยยุ เทวา ปิตโร จ สพเพ  
 ปาปณจ ปสสัน อภิสมฺปรายัม ฯ
- [๔๕] น เหนตัม ฌมมัม<sup>๑</sup> ลีวีราช วชชัม  
 สเนคมา ชานปทา จ สพเพ  
 ยนุเต มยา อุมมาทนต์ตี ปทินุณา  
 ภูเสหิ ราชา วณถัม สชาหิ ฯ
- [๔๖] อหุชา ตุवं กตเตเต หิโตลลิต มยหัง  
 สขา มมัม อุมมาทนต์ตี ตวณจ  
 สตณจ ฌมมานิ สุกิตฺติตานิ  
 สมุทฺทเวลาว ทุรจฺจยานิ ฯ
- [๔๗] อาหุเนยโย เมลลิต หิตานุกมฺปปี  
 ธาตา วิธาทา จลลิต กามปาโล  
 ตยัม หุตา ราช มหปฺผลา หิ<sup>๒</sup>  
 กามเนน เม อุมมาทนต์ตี ปฏิจฺฉ ฯ
- [๔๘] อหุชา หิ สพพัม อภิปารก ตุवं  
 ฌมมัม อจารี มม กตฺตฺตฺต  
 อณฺโณ นุ เต โโก อิตฺ สโตลลิตกตฺตา  
 ทฺวิปโท นโร อรุณเณ ชีวโลเก ฯ
- [๔๙] ตุवं นุ เสฏฺโฐจ ตวมนนฺตฺตโรลลิต  
 ตุवं ฌมมคฺคฺ<sup>๓</sup> ฌมมวิทฺ ฐเมโร  
 โส ฌมมคฺคฺตฺโต จิรเมว ชีว  
 ฌมมณจ เม เทสย ฌมมปาล ฯ

๑ ม. น เหนตมมัม ฯ

๒ ย. มหปฺผลา หิ เม ฯ

๓ ลี. ฌมมคฺคฺตฺโต ฯ

[๕๐] ตทิงฆ อภิปารก สุโณหิ วจัน มม  
 ฅมมหนเต เทสยิสสามิ สตํ อาเสวิตํ อหํ ๑  
 สาธุ ฅมมรฐี ราชา สาธุ ปถุณยณวา นโร  
 สาธุ มิตตทานมทพุโภา ปาปสสากรณํ สุขํ ๑  
 อกโกธนสส วิชิตะ จิตตมมสส ราชินเ  
 สุขํ มนุสสา อาเสถ สิตจฉายาย สงฆเร ๑  
 น จาหเมตํ อภิโรจยามิ  
 กมมํ อสเมกขกตํ อสาธุ  
 เยวาปี ฅตวาน สยํ กโรนติ  
 อุปมา อิมา มยห ตูวํ สุโณหิ ๑  
 ควญเจ ตรमानานํ ชิมหํ คจจติ ปุงคโว  
 สพพา ตา ชิมหํ คจจนติ เนตเตต ชิมหํ คเต สติ ๑  
 เอวเมว มนุสเสสุ โย โหติ เสฏฐสมมโต  
 โส เจ อตมมํ จรติ ปเคว อิตรา ปชา  
 สพพํ รฐจํ ทุกขํ เสติ ราชา เจ โหติ อตมมิโก ๑  
 ควญเจ ตรमानานํ อุกุํ คจจติ ปุงคโว  
 สพพา ตา<sup>๑</sup> อุกุํ คจจนติ<sup>๒</sup> เนตเตต อุกุํ คเต สติ ๑  
 เอวเมว มนุสเสสุ โย โหติ เสฏฐสมมโต  
 โส เจปิ<sup>๓</sup> ฅมมํ จรติ ปเคว อิตรา ปชา  
 สพพํ รฐจํ สุขํ เสติ ราชา เจ โหติ ฅมมิโก ๑  
 น จาปาหํ อตมเมน อมรตตมภิปตถเย  
 อิมํ วา ปจวี สพพํ วิเชตุํ อภิปารก ๑  
 ยณหิ กิณฺจิ มนุสเสสุ รัตนํ อิท วิชชติ

๑ ม. คาวี ๑

๒ ม. ฅนฺติ ๑

๓ ม. สเจ ๑

คาโว ทาโส หिरณณญจ วตฺถิยํ หริจฺนุหนํ ๑  
 อสฺสิตฺถิโย จ<sup>๑</sup> รตนํ มณิกญจ  
 ยญจาปิเม จนฺทสุริยา อภิपालยฺนฺติ  
 น ตสฺส เหตุ วิสมํ จเรยฺย<sup>๒</sup>  
 มชฺฌเม ลีวีนํ อุกฺกุสฺมิ ชาโต ๑  
 เนตา หิตา<sup>๓</sup> อุกฺคโต รฆฺจปาโล  
 ฐมฺมํ ลีวีนํ อปจายมาโน  
 โส ฐมฺมเมวานุวิจฺนิตยฺนฺโต  
 ตสฺมา สเก จิตฺตวเส น วตฺโต ๑

[๕๑] อทฺธา ตฺวํ มหาราช นิจฺจํ อพฺยสฺนํ ลีวํ  
 กริสฺสลิ จิรํ รชฺชํ ปญฺญา หิ ตว ตาทิสี ๑  
 เอตฺนฺเต อนฺุโมทาม ยํ ฐมฺมํ นปฺปมชฺชลิ  
 ฐมฺมํ ปมชฺช ชตฺติโย รฆฺจา<sup>๔</sup> จวติ อีสฺสโร ๑  
 ฐมฺมญฺจ<sup>๕</sup> มหาราช มาตาปิตฺตฺสฺส ชตฺติย  
 อิท ฐมฺมํ จริตฺวาน ราช สคฺคํ คมิสฺสลิ ๑  
 ฐมฺมญฺจ มหาราช ปฺตฺตทาเรสฺส ชตฺติย  
 อิท ฐมฺมํ จริตฺวาน ราช สคฺคํ คมิสฺสลิ ๑  
 ฐมฺมญฺจ มหาราช มิตฺตามจฺเจสฺส ชตฺติย  
 อิท ฐมฺมํ จริตฺวาน ราช สคฺคํ คมิสฺสลิ ๑  
 ฐมฺมญฺจ มหาราช วาหเนสฺส พลฺลสฺส จ  
 อิท ฐมฺมํ จริตฺวาน ราช สคฺคํ คมิสฺสลิ ๑  
 ฐมฺมญฺจ มหาราช คาเมสฺส นิคเมสฺส จ  
 อิท ฐมฺมํ จริตฺวาน ราช สคฺคํ คมิสฺสลิ ๑

๑ ม. จสทโท นตฺถิ ๑

๒ ม. จเรยฺย ๑

๓ ยฺ. ปีตา ๑

๔ ลี. จานา ๑

๕ ม. สพฺพตฺถ ฐมฺมํ จร... ๑

ธมฺมญฺจร มหาราช	รฏฺฐเจสุ ชนปฺเทสุ จ
อิธ ธมฺมํ จริตฺวาน	ราช สคฺคํ คมิสฺสลิ ๑
ธมฺมญฺจร มหาราช	สมณฺเ พุราหฺมณฺเสุ จ
อิธ ธมฺมํ จริตฺวาน	ราช สคฺคํ คมิสฺสลิ ๑
ธมฺมญฺจร มหาราช	มิคปฺกฺขีสุ ชตฺติย
อิธ ธมฺมํ จริตฺวาน	ราช สคฺคํ คมิสฺสลิ ๑
ธมฺมญฺจร มหาราช	ธมฺโม จินฺโณ สุชาวโห
อิธ ธมฺมํ จริตฺวาน	ราช สคฺคํ คมิสฺสลิ ๑
ธมฺมญฺจร มหาราช	อินฺหา <sup>๑</sup> เทวา สพุรหฺมกา
สุจฺฉินฺณน ทิวํ ปตฺตา	มา ธมฺมํ ราช ปามโหติ <sup>๒</sup> ๑

อุมมาทนต์ชีชาตกํ ทุตติยํ ๑

๑ ม. สอินฺหา ๑    ๒ ย. ปมาโหติ ๑

### ๓ มหาโพธิชาตกั

[๕๒] กิณฺหุ ทณฺฑํ กิมาชินฺ  
 ก็ อังกุสณฺจ ปตฺตตณฺจ  
 ตรมาทรุโป คณฺหาสิ<sup>๑</sup>

[๕๓] ทฺวาทเสตานิ วสุตานิ  
 นาภิชานามิ โสณฺน  
 สุวํ ทิตฺโตว นทติ  
 ตว สุตฺวา สภริยสุส

[๕๔] อหุ เอส กโต โทโส  
 เอส ภียโย ปสีทามิ

[๕๕] สพฺพเสโต ปุเร อาสิ  
 สพฺพโลहितโกทานิ  
 อพฺภนฺตรํ ปุเร อาสิ  
 ปุรา นิทฺธมฺนา โหติ  
 วีตสทฺธํ น เสเวยฺย  
 สเจปิ นํ อนฺุชณ  
 ปสนฺนเมว เสเวยฺย  
 ปสนฺนํ ปยิริปาเสยฺย  
 ภเช ภชฺนตํ ปุริสํ  
 อสปฺปุริสธมฺโม โส  
 โย ภชฺนตํ น ภชฺติ  
 สเว มนฺุสฺสปาปิฏฺโจ  
 อจฺจาภิกฺขณฺสํสคฺคา

ก็ จตฺตํ ก็ อุปาหนํ  
 สงฺฆาภฺภิณฺจาปิ พฺราหฺมณ  
 กิณฺหุ ปตฺตตณฺเส ทิสํ ๑

วสิตานิ<sup>๒</sup> ตวณฺติเก  
 ปิงฺคเลนนาภิกฺขุชิตํ ๑  
 สุกฺกทาจํ วิทฺสยํ  
 วีตสทฺธสุส มํ ปติ ๑

ยถา ภาสสิ พฺราหฺมณ  
 วส พฺราหฺมณ มา คมา ๑

ตโตปิ สพฺโโล อหุ  
 กาลो ปกฺกมิตฺตํ มม ๑  
 ตโต มชฺุเม ตโต พหิ  
 สยเมว วชามหํ ๑  
 อุทฺปานวโนทกํ  
 วาริกทฺหมคฺคณฺธิกํ ๑  
 อปฺปสนฺนํ วิวชฺชเย  
 รหฺทํวทฺกตฺติโก ๑  
 อภชฺนตํ น ภชฺชเย<sup>๓</sup>  
 โย ภชฺนตํ น ภชฺชติ<sup>๔</sup> ๑  
 เสวมานํ น เสวติ  
 มิโด สาชฺสุสิโต ยถา ๑  
 อสโม สรณฺน จ

๑ ม. ทาสี ๑    ๒ ม. วุสิตานิ ๑    ๓ ย. ภาชเย ๑    ๔ ย. ภาชติ ๑



- เอเตน มิตฺตา ชีรฺนฺติ  
 ตสฺมา นาภิกฺขณํ คจฺเณ  
 กาเลน ยาจํ ยาเจยฺย  
 อติจิริํ นิวาเสน  
 อามนฺต โข ตํ คจฺฉาม  
 [๕๖] เอวํ เจ ยาจมานานํ  
 ปริจาริกานํ สตฺตานํ<sup>๑</sup>  
 เอวณฺตํ อภียาจาม  
 [๕๗] เอวญฺเจ โน วิหฺรตํ  
 ตฺยฺห วาปี<sup>๒</sup> มหाराช  
 อปฺเปว นาม ปสฺเสม  
 [๕๘] อุทฺีรณฺา เจ สงฺคตฺยา  
 อกามา อกรณฺียํ วา  
 อกามกรณฺียสฺมึ<sup>๓</sup>  
 โส เจ อตฺถเ จ ฐมฺโม จ  
 โภโต เจ วจฺนํ สจฺจํ  
 อตฺตโน เจ หิ วาสฺส  
 น มํ ตฺวํ ครเหยฺยาลิ  
 [๕๙] อิสฺสโร สพฺพโลกสฺส  
 อิทฺธิ<sup>๔</sup> พฺยสนฺภาวญฺจ  
 นิหฺเตสกาโร ปฺริโส  
 อกาเล ยาจนาย จ ๑  
 น จ คจฺเณ จิราจิริ  
 เอวํ มิตฺตา น ชีรฺเร<sup>๑</sup> ๑  
 ปิโย ภวติ อปฺปิโย  
 ปุรา เต โหม อปฺปิยา ๑  
 อญฺชลี นาวพฺุชฺฉณฺลี  
 วจฺนํ น กโรสิ โน  
 ปฺนุ กยฺราสิ ปฺริยาโย ๑  
 อนฺตรายโย น เหสฺสติ  
 มยฺห วา<sup>๕</sup> รฏฺุจจฺจตฺตม  
 อโหฺรตฺตานมจฺเจ ๑  
 ภาวายมฺนฺวตฺตติ ๑  
 กรณฺียํ วาปี กุรฺุพฺพติ<sup>๕</sup>  
 กุริช ปาเปน ลิมฺปติ<sup>๖</sup> ๑  
 กลฺยาณน จ ปาปก  
 สฺุหฺโต วานโร มยา ๑  
 อปฺราจํ วิชานฺิย<sup>๗</sup>  
 โภโต วาโท หิ ตาทีโส ๑  
 สเจ กปฺเปติ ชีวฺิตํ  
 กมฺมํ กลฺยาณปาปกํ  
 อิสฺสโร เตน ลิมฺปติ ๑

๑ ม. ชีเยเร ๑ ๒ ม. ปริจาริกานํ สตํ ๑ ๓ ส. ตุมฺหจาปิ, ย. ตฺยฺหฺจาปิ ๑  
 ๔ ส. อมฺหํ วา, ย. มยฺหญฺจ ๑ ๕ ม. กุรฺุพฺพติ ๑ ๖ ม. อกามากรณฺียสฺมึ ๑  
 ๗ ม. ลิมฺปติ ๑ อิโต ปริ อีทิสฺเมว ๑ ๘ ม. วิชานฺิยา ๑ ๙ ย. อิทฺธิ ๑

- โส เจ อตฺถเณ จ ฌมฺโม จ กลฺยาโณ น จ ปาปโก  
 โภโต เจ วจันํ สจจํ สุหโต วานโร มยา ฯ  
 อตฺตโน เจ หิ วาสส อปราชํ วิชาณีย<sup>๑</sup>  
 น มํ ตวํ ครหฺยยาสิ โภโต วาเท หิ ตาทีโส ฯ
- [๖๐] สเจ ปุพฺพเพกตเหตุ  
 ปรฺธาณกํ กตํ ปาปํ  
 ปรฺธาณกธินโมกฺโข  
 โส เจ อตฺถเณ จ ฌมฺโม จ กลฺยาโณ น จ ปาปโก  
 โภโต เจ วจันํ สจจํ สุหโต วานโร มยา ฯ  
 อตฺตโน เจ หิ วาสส อปราชํ วิชาณีย  
 น มํ ตวํ ครหฺยยาสิ โภโต วาเท หิ ตาทีโส ฯ
- [๖๑] จตฺนุหนฺนฺเยวฺปาทาย  
 ยโต จ รุปี สฺมโภติ  
 อีเรว ชีวติ ชีโว  
 อฺจุฉิซฺชติ อยํ โลโก  
 อฺจุฉิซฺชมาเน โลกสมฺมึ  
 โส เจ อตฺถเณ จ ฌมฺโม จ กลฺยาโณ น จ ปาปโก  
 โภโต เจ วจันํ สจจํ สุหโต วานโร มยา ฯ  
 อตฺตโน เจ หิ วาสส อปราชํ วิชาณีย  
 น มํ ตวํ ครหฺยยาสิ โภโต วาเท หิ ตาทีโส ฯ
- [๖๒] อาหุ ขตฺตวิธา<sup>๓</sup> โลเก  
 มาตรํ ปิตรํ หณฺเณ  
 หนฺนฺยฺย ปฺตฺตทาเร จ พาลา ปณฺทิตฺมานินฺ  
 อโถ เชฏฺฐปิ ภาตฺรํ  
 อตฺถเณ เจ ตาทีโส ลียา ฯ

๑ ม. วิชาณียา ฯ อีโต ปรํ อีทิสเมว ฯ ๒ ม. มุจฺจเต ฯ ๓ ม. ขตฺตวิทา ฯ

- [๖๓] ยสฺส รุกฺขสฺส ฉายาย นิสีเทยย สเยยย วา  
 น ตสฺส สาขํ ภาณเชยย มิตฺตทพฺโภ<sup>๑</sup> หิ ปาปโก ๑  
 อถ อตฺถเ สมฺบุปฺนเน สมฺมุลมปิ อพฺพเห<sup>๒</sup>  
 อตฺถเ เม สมฺพเลนหาปิ สฺหโต วานโร มยา ๑  
 ๓โส เจ อตฺถเ จ ฌมฺไม จ กลฺยาณน น จ ปาปโก  
 โภโต เจ วจณํ สจจํ สฺหโต วานโร มยา<sup>๓</sup> ๑  
 อตฺตโน เจ หิ วาทสฺส อปราชํ วิชาณีย  
 น มํ ตวํ ครเหยฺยาลิ โภโต วาโท หิ ตาทิสฺโส ๑
- [๖๔] อเหตุวาโท ปุริโส โย จ อีสฺสรกฺขตฺติโก  
 ปุพฺเพกตฺติ จ อฺจฺเจหิ โย จ ชตฺตวิโร<sup>๔</sup> นโร ๑  
 เอเต อสฺสปุริสา โลกเ พาลา ปณฺหิตฺตมานิโน  
 กเรยฺย ตาทิสฺโส ปาป อโถ อณฺณมฺปิ การเย  
 อสฺสปุริสสํสคฺโค ทุกฺขนฺโต<sup>๕</sup> กมฺมกฺทฺโรโย ๑
- [๖๕] อฺรพฺพรูเปน พกาสุ<sup>๖</sup> ปุพฺเพ  
 อสงฺกิตฺโต อชฺชฺยณํ อฺเปติ  
 หนตฺวา อฺรณฺเ อชฺชฺย<sup>๗</sup> อชฺชว  
 หนตฺวา สยิตฺวา<sup>๘</sup> เยนกามํ ปเลติ ๑  
 ตถาวិเชเก สมณพฺรหฺมณฺณาเส  
 จหนํ กตฺวา วมฺบจยหนฺติ มนฺุสฺเส  
 อนาสกา ถณฺุทิลเสยฺยกา จ  
 รโชชฺลลํ อุกฺกุฏิกปฺปชานํ  
 ปริยายภตฺตตฺตจ อปานกตฺตา  
 ปาปาจารา อรหนฺโต วทานา ๑

๑ ย. มิตฺตทพฺภี ๑ ๒ ม. อพฺพเห ๑ ๓-๓ ม. อยํ คาถา สีหฬิปตฺถเก นตฺถิ ๑  
 ๔ ม. ชตฺตวิโร ๑ ๕ ส. ทุกฺกนฺุ ๑ อิโต ปรํ อีทิสเมว ๑ ๖ ม. วกฺสฺสุ, ย. วากฺสุ ๑  
 ๗ ม. อชฺชฺย ๑ ๘ ม. อฺจฺจฺจฺยิตฺวา ๑

เอเต อสปรุริสา โลก  
 กเรยย ตาทิโส ปาป  
 อสปรุริสสัศโค  
 ยมาหุ นตถิ วีริยนตติ  
 ปรการัง อตตการณจ  
 เอเต อสปรุริสา โลก  
 กเรยย ตาทิโส ปาป  
 อสปรุริสสัศโค  
 สเจ หิ วีริยं นาสสุ  
 น ภเว วฑฒกั ราชา  
 ยสฺมา จ วีริยं อตถิ  
 ตสฺมา ยนฺตานิ การเวติ  
 ยถิ วสฺสสत्ตํ เทโว  
 อจฺฉิเชยฺย อयं โลกโก  
 ยสฺมา จ วสฺสตี เทโว  
 ตสฺมา สสฺसानิ ปจฺจนตติ  
 ควณฺเจะ ตรมาณานํ  
 สพฺพา ตา ชิมฺหํ คจฺฉนตติ  
 เอวเมว มนุสฺเสสุ  
 โส เจ อธมฺมํ จรติ  
 สพฺพํ รณฺณํ หุจฺฉิ สติ  
 ควณฺเจะ ตรมาณานํ

พาลา ปณฺทิตมานิโน  
 อโถ อณฺณมปิ การเย  
 หุทฺทขนโต กณฺฑกฺุทโรย ๑  
 เหตุญจ อปวทนต์ิ<sup>๑</sup> เย  
 เย ตุจฺฉํ สมนวณฺณยฺม ๑  
 พาลา ปณฺทิตมานิโน  
 อโถ อณฺณมปิ การเย  
 หุทฺทขนโต กณฺฑกฺุทโรย ๑  
 กมฺมํ กลฺยาณปาปกํ  
 นปิ ยนฺตานิ การเย ๑  
 กมฺมํ กลฺยาณปาปกํ  
 ราชา ภรติ วฑฒกั ๑  
 น วสฺเส น หิมํ ปเต  
 วินสฺเสยฺย อयं ปชา ๑  
 หิมญฺจานฺุสฺสียติ<sup>๒</sup>  
 รณฺณญจ ปาลยเต<sup>๓</sup> จิรํ ๑  
 ชิมฺหํ คจฺฉนตติ ปุํคโว  
 เนตฺเตเต ชิมฺหํ คเต สติ ๑  
 โย โหติ เสฏฺฐสฺสมโต  
 ปเคว อิตฺรา ปชา  
 ราชา เจ โหติ อธมฺมิโก ๑  
 อจฺฉํ คจฺฉนตติ ปุํคโว

๑ ม. อเหตุญจ ปวทนต์ิ ๑

๒ ม. หิมญฺจานฺุสฺสียติ ๑

๓ ม. ปาลีเต, ย. ปลลเต ๑

สพุพา ตา<sup>๑</sup> อุขุ คจจหนติ<sup>๒</sup> เนตเตเต อุขุ คเต สติ ๗  
 เอวเมว มนุสเสสุ โย โหติ เสฏฐสมมโต  
 โส เจปิ ฌมมं จรติ ปเคว อิตรา ปชา  
 สพุพ ฐจัน สขัม เสติ ราชา เจ โหติ ฌมมิโก ๗  
 มหารุกขสสุ ผลิโน อาม ฆินฺหติ โย ผล  
 รสญจสสุ น ชานาติ พีชญจสสุ วินสฺสติ ๗  
 มหารุกขุปมัม ฐจัน อฌมเมเน โย ปสาสติ  
 รสญจสสุ น ชานาติ ฐจญจสสุ วินสฺสติ ๗  
 มหารุกขสสุ ผลิโน ปกุกัม ฆินฺหติ โย ผล  
 รสญจสสุ วิชานาติ พีชญจสสุ น นสฺสติ ๗  
 มหารุกขุปมัม ฐจัน ฌมเมเน โย ปสาสติ  
 รสญจสสุ วิชานาติ ฐจญจสสุ น นสฺสติ ๗  
 โย จ ราชา ชนปหัง อฌมเมเน ปสาสติ  
 สพุโพสธิมิ โส ราชา วิรุฑุโร โหติ ขตฺติโย ๗  
 ตเถว เนคเม หีสึ เย ยุตฺตา กยวิกุกเย  
 โอชทานพลีกาเร ส โกเสน วิรุฑุฌติ ๗  
 ปหารวรเขตตถญญ สงคามะ กตนิสฺสเม  
 อุสฺสึเต หีสึยํ ราชา ส พเลน วิรุฑุฌติ ๗  
 ตเถว อีสโย หีสึ สยเม พุรุมจาริเย<sup>๓</sup>  
 อฌมจาริ ขตฺติโย โส สคฺเคน วิรุฑุฌติ ๗  
 โย จ ราชา อฌมมฏฺโฐ ภริยํ หนติ อทุสฺกั<sup>๔</sup>  
 ลุฑุทํ ปสวเต จานึ<sup>๕</sup> ปุตฺเตหิ จ วิรุฑุฌติ

๑ ม. คาวี ๗ ๒ ม. ยนฺติ ๗

๓ ลี. พุรุมจาริโน, ม. สยญเต พุรุมจาริโย ๗ ๔ ม. อทุสิกั ๗

๕ ลี. ปาป ๗

ฌมมัม จเร ชานปเท                      เนคเมสุ<sup>๑</sup> พลลสุ จ  
 อีสโย จ น หีเสยย                      ปุตตทาเร สมณจเร ฯ  
 ส ตาทิสเ ภุมิปติ                      รฏฐปาโล อโกธโน  
 สามนเต<sup>๒</sup> สมปคมเปติ                      อินุโทว อสุราธิโปติ ฯ

มหาโพธิชาตกัม ตติยัม ฯ

[ ๓ ]

ตลสุททานัม ฯ

สนิสีนิกมวหยโน ปจโม  
 ทุติโย ปน สอุมมทนต์วโร  
 ตติโย ปน โพธิสิริวหยโน  
 กถิตา ปน ตีณิ ชินเนน สุภา ฯ

ปณณาสนิปาตัม นิฏฐิตัม ฯ

๑ สี่. นิคเมสุ ฯ

๒ ม. สปรตเต ฯ

๓ ม. เอตถนตเร ปณณาสนิปาตัม นิฏฐิตนตติ ทิสสนตติ ฯ

# สฎฺฉินิปาตํ

## ๑ โสณกชาตกํ

- [๖๖] กสฺสํ สุตฺวา สตํ ทมฺมิ                      สหสฺสํ ทิฎฺฐโสณกํ<sup>๑</sup>  
 โก เม โสณกมกฺขชาติ                      สหายํ ปสฺสุกัปปิตํ ๑  
 อถ พุริ มาถวโก                              ททโร ปณฺจจฺจุฟโก  
 มยฺหํ สุตฺวา สตํ เทหิ                      สหสฺสํ ทิฎฺฐโสณกํ<sup>๒</sup>  
 อหํ เต<sup>๓</sup> โสณกมกฺขิสฺส<sup>๔</sup>                      สหายํ ปสฺสุกัปปิตํ ๑
- [๖๗] กตฺตรสฺมี<sup>๕</sup> โส ชนปเท                      รมฺมเจสฺสุ นิคเมสฺสุ จ  
 กตฺถ โสณกมกฺขทฺทชฺช<sup>๖</sup>                      ตํ เม อกฺขาทิ ปุจฺฉนฺโต ๑
- [๖๘] ตเวว เทว วิชิตฺเต                              ตเววฺยฺยานภฺมฺมียา  
 อฺุชฺชวํสา มหาสาลา                              นีโลภาสา มโนรมา ๑  
 ติฎฺฐจฺนติ เมฆสฺมานา                              รมฺมา อณฺโอบณฺณนิสฺสิตา  
 เตสํ มฺลสฺมิ โสณโก                              ฉายติ อฺุปาทโน<sup>๗</sup>  
 อฺุปาทาเนสฺสุ โลเกสฺสุ                              ทฺยหฺมาเนสฺสุ นิพฺพุโต ๑
- [๖๙] ตโต จ ราชา ปายาลิ                              เสนาย จตฺตฺรจฺคิยา  
 การาเปตฺวา สมนํ มคฺคํ                              อคฺมา เยน โสณโก ๑  
 อฺุยฺยานภฺมฺมี คณฺตุวาน                              วิจฺรฺนฺโต พุรฺทาวเน  
 อาสินํ โสณกํ ทกฺขิ                              ทฺยหฺมาเนสฺสุ นิพฺพุตํ ๑
- [๗๐] กปฺโณ วตายํ<sup>๘</sup> ภิกฺขุ                              มุณฺโฑ สงฺฆาภฺมิปารุโต  
 อมาตีโก อปิตีโก                              รุกฺขมฺมูลสฺมิ ฉายติ ๑

๑,๒ สี. ยฺ. ทิฎฺฐโสณกํ ๑                      ๓ สี. ยฺ. อยํ ปาโวจฺ นตฺถิ ๑                      ๔ ม. โสณกมกฺขิสฺส  
 ๑                      ๕ ม. กตฺตรสฺมี ๑                      ๖ สี. ยฺ. กตฺถ เต โสณโก ทิฎฺฐโ ๑  
 ๗ ม. อฺุปาทโน, ยฺ. อฺุปาทาโน ๑                      ๘ ม. วตยํ ๑

- [๗๑] อิมं วากุญं นิสาเมตวา  
 น ราช กปโณ โหติ  
 โยธ<sup>๑</sup> ฌมมं นีรังกตวา  
 ส ราช กปโณ โหติ
- [๗๒] อรินุทโธติ เม นามं  
 กจจิ โภโต สุขเสยยา<sup>๒</sup>
- [๗๓] สทาปี ภาทรมชนสัส  
 น เตสํ โภภูเจ โอเปนุติ  
 ปรินิฏฺฐิตเมสํ  
 ทุตติยัมปิ ภาทรมชนสัส  
 อนวชฺชปิณฺฑเฑ โภตตพฺโพ  
 ตติยัมปิ ภาทรมชนสัส  
 นิพฺพุโต ปิณฺฑเฑ โภตตพฺโพ  
 จตฺตถมฺปิ<sup>๔</sup> ภาทรมชนสัส  
 มุตฺตสส ฐฺเจ จรโต  
 ปถจมฺปิ ภาทรมชนสัส  
 นครมฺหิ อายหฺมานมฺหิ  
 ฉญฺจมฺปิ<sup>๕</sup> ภาทรมชนสัส  
 ฐฺเจ วิลุมฺปมานมฺหิ  
 สตฺตมฺปิ<sup>๗</sup> ภาทรมชนสัส  
 โจเรหิ รกฺขิตํ มคคํ  
 ปตฺตจิวรมาทาย  
 อญฺจมฺปิ<sup>๘</sup> ภาทรมชนสัส
- โสณโก เอตทพฺพริ  
 ฌมมं กาเยน ผลสยํ ๑  
 อฌมมं อนุวตฺตติ  
 ปาโป ปาปปรายโน ๑  
 กาลิราชาติ มํ วิฑู  
 อิศ ปตฺตสส โสณก ๑  
 อนาคารสส ภิกฺขุโน  
 น กุมฺภเ น กโฬปฺปิยา<sup>๓</sup>  
 เตน ยาเปนุติ สุพฺพตา ๑  
 อนาคารสส ภิกฺขุโน  
 น จ โภจฺบุโรตติ ๑  
 อนาคารสส ภิกฺขุโน  
 น จ โภจฺบุโรตติ ๑  
 อนาคารสส ภิกฺขุโน  
 สงฺโค ยสส น วิชฺชติ ๑  
 อนาคารสส ภิกฺขุโน  
 นาสส กิณฺจิ อทฺยทถ ๑  
 อนาคารสส ภิกฺขุโน  
 นาสส กณฺจิ อหารถ<sup>๖</sup> ๑  
 อนาคารสส ภิกฺขุโน  
 เย จณฺเณ ปริปนฺนิกา  
 โสตุถิ คจฺจติ สุพฺพโต ๑  
 อนาคารสส ภิกฺขุโน

๑ ม. โย จ ๑ ๒ ย. สุขา เสยยา ๓ ม. น กุมภี น ชโฬปฺปิย ๔ ย. จตฺตถํ ๑  
 ๕ ย. ฉญฺจํ ๑ ๖ ม. อทฺธีรถ ๑ ๗ ย. สตฺตมํ ๑ ๘ ย. อญฺจมํ ๑



ยํ ยํ ทิสํ ปกุกมตติ  
 [๗๔] พหุปี ภาทรา เอเตสํ<sup>๑</sup>  
 อหณฺจ คิทฺโธ กามะสุ  
 ปิยา เม มานุสา กามา  
 อถ เกน นุ วณฺณน  
 [๗๕] กามะ<sup>๒</sup> คิทฺธา กามรตา  
 นรา ปาปานิ กตฺวาน  
 เย จ กามะ ปหนฺตฺวาน<sup>๓</sup>  
 เอโกทิกาวาจิตตา  
 อุปมนฺเต กวิสสามิ  
 อุปมาเย มิเชกฺจเจ<sup>๔</sup>  
 คงฺคาย กุณเป ทิสฺวา  
 วายโส สมจินฺเตสิ  
 ยานณฺจ วตฺธิํ ลหุํ  
 ตตฺถ รัตตี ตตฺถ ทิวา  
 ขาทํ นาคสฺส มंसานิ  
 สมปฺสฺสํ วนเจตฺยานิ  
 ตณฺจ โอตฺรณิ คงฺคา  
 สมฺมุทํ อชฺฌคทาสิ  
 โส จ ภกฺขปริกฺขีโณ  
 น ปจฺจโต น ปฺรโต  
 ทิป โส นชฺฌคคา คณฺจ<sup>๕</sup>

อนเปกฺโขว คจฺจติ ๑  
 โย ตวํ ภิกฺขุ ปสฺสสิ  
 กถํ กาทามิ โสณก ๑  
 อโถ ทิปฺพายาปิ เม ปิยา  
 อุโม โลเก ลภามเส ๑  
 กามะสุ อธิมฺจจิตา  
 อุปปชฺชนฺติ ทฺถคตฺตี ๑  
 นิกฺขนฺตา อุกฺโตภยา  
 น เต คจฺจนฺติ ทฺถคตฺตี ๑  
 ตํ สฺุโณทฺธิ อรินฺทม  
 อตฺถํ ชานนฺติ ปณฺทิตา ๑  
 วุญฺหมานํ มหณฺณเว  
 อปฺปปณฺโณ อเจตโส ๑  
 ภกฺโข จายํ อนปฺปโก  
 ตตฺถเว นโรโต มโน ๑  
 ปิวํ ภาคิโรโสทก<sup>๖</sup>  
 น ปเลตฺถ วิหงฺคโม ๑  
 ปมตฺตํ กุณเป รัตํ  
 อคตฺตี ยตฺถ ปกฺขินํ ๑  
 อุทปตฺวา<sup>๗</sup> วิหงฺคโม  
 นุตฺตรํ โนปิ ทกฺขินํ ๑  
 อคตฺตี ยตฺถ ปกฺขินํ

๑ ลี. พหุณี สมณภทฺธานิ, ย. พหุปี ภาทฺรกา เอเต ๑ ๒ ลี. ย. กามะสุ ๑

๓ ลี. ย. ปหนฺตฺวาน ๑ ๔ ลี. ย. ปิเชกฺจเจ ๑ ๕ ม. ภาคิโรโสทก ๑

๖ ลี. อุปปตฺติวา, ย. อุทปตฺวา ๑ ๗ ย. น อชฺฌคจฺจ ๑

- โส จ ตตฺถเวว ปาปตฺถ  
 ตถจ สามุทฺทิกกา มจฺฉา  
 ปสยฺหการา ขาทิสฺสุ  
 เอวเมว ตฺวํ ราช  
 คิทฺธา เจ น วมิสฺสนฺติ  
 เอสา เต อุปมา ราช  
 ตฺวณฺจ ปณฺณายเส เตน  
 [๗๖] เอกวาจปี ทฺวิวาชํ  
 ตตฺตฺตฺตฺรึ น ภาเสยฺย  
 [๗๗] อิทํ วตฺวาน ปกฺกามิ  
 เวหาเส อนฺตลิกฺขสฺมี  
 [๗๘] โโก นุเม ราชกตฺตาโร  
 รชฺชํ นิยฺยาทยิสฺสามิ  
 อชฺเชว ปพฺพชิสฺสามิ  
 นาทํ กาโกว ทุมฺเมโธ  
 [๗๙] อตฺถิ เต ททโร ปฺตฺโต  
 ตํ รชฺเช อภิสฺสิณฺจสฺสุ  
 [๘๐] ขิปฺปํ กุมารํ อาเนถ  
 ตํ รชฺเช อภิสฺสิณฺจิสฺสํ  
 [๘๑] ตโต กุมารมาเนสุํ  
 ตํ ทิสฺวา อาลปี ราชา  
 สฺมุจฺจึ คามสทฺสฺสานิ  
 ยถา ทฺพพฺลโก ตถา ฯ  
 กุมฺภีลา มกรา สฺสุ  
 ผนฺทมานํ วิปกฺขิณํ<sup>๑</sup> ฯ  
 เย จณฺเณ กามโกคิโน  
 กากปณฺณาย<sup>๒</sup> เต วิหฺว ฯ  
 อตฺถสทฺสฺสนี กตา  
 ยทิ กาทสิ วา น วา ฯ  
 ภณฺเอยฺย อนฺุกมฺปโก  
 ทาโส วยฺยสฺส<sup>๓</sup> สฺนฺติเก ฯ  
 โสณฺโก อมิตฺพฺพุทฺธิมา  
 อนฺุสาลิตฺวาน ชตฺตฺติยํ ฯ  
 สฺฐตา เวยฺยตฺติมาคตา<sup>๔</sup>  
 นาทํ รชฺเชน มตฺถิโก ฯ  
 โโก ชณฺเณว มรณํ สฺสุเว  
 กามานํ วสฺมนฺวคา<sup>๕</sup> ฯ  
 ทิฆมาวํ รมฺมจฺวทฺตฺมโน  
 โส โน ราชา ภวิสฺสฺสติ ฯ  
 ทิฆมาวํ รมฺมจฺวทฺตฺมณํ  
 โส โว ราชา ภวิสฺสฺสติ ฯ  
 ทิฆมาวํ รมฺมจฺวทฺตฺมณํ  
 เอกปฺตฺตํ มโนรมํ ฯ  
 ปริปฺนฺณณานิ สพฺพโส

๑ สี. ย. วิปกฺขินํ, ม. วิปกฺขณํ ฯ ๒ ม. กากปณฺณาว ฯ ๓ สี. ทาโส อยฺยสฺส,  
 ย. ทาโส อยฺยรฺสฺส ฯ ๔ ม. สฺสุทฺทา เวยฺยตฺตฺมาคตา ฯ  
 ๕ ม. วสฺมนฺวคํ, ย. วสฺมนฺนคา ฯ อีโต ปรั อีทิสฺเมว ฯ

เต ปุตต ปฎิปชชสสุ  
 อชเชว ปพพชิสสสามิ  
 มาหัง กาโกว ทุมเมโธ  
 สฎฉี นาคสทสสานิ  
 สุวณฺณกจฺจมา มาตงฺคา  
 อารุฬุหา คามณฺเฑยมิ  
 เต ปุตต ปฎิปชชสสุ  
 อชเชว ปพพชิสสสามิ  
 มาหัง กาโกว ทุมเมโธ  
 สฎฉี อสสทสสานิ  
 อาชานียา จ<sup>๑</sup> ชาติยา  
 อารุฬุหา คามณฺเฑยมิ  
 เต ปุตต ปฎิปชชสสุ  
 อชเชว ปพพชิสสสามิ  
 มาหัง กาโกว ทุมเมโธ  
 สฎฉี รตสทสสานิ  
 ทีปา อโธปิ เวยฺยคฺขมา  
 อารุฬุหา คามณฺเฑยมิ  
 เต ปุตต ปฎิปชชสสุ  
 อชเชว ปพพชิสสสามิ  
 มาหัง กาโกว ทุมเมโธ  
 สฎฉี เชนฺุสทสสานิ  
 ตา ปุตต ปฎิปชชสสุ

รชชํ นิยฺยาทยามิ เต ๑  
 โก ชณฺเฎมา มรณํ สุเว  
 กามานํ วสมนฺหวคํ ๑  
 สพฺพาลงฺการฎฐิตา  
 เหมกปฺปนฺวาสสา ๑  
 โตมรจฺกฺสปาณิมิ  
 รชชํ นิยฺยาทยามิ เต ๑  
 โก ชณฺเฎมา มรณํ สุเว  
 กามานํ วสมนฺหวคํ ๑  
 สพฺพาลงฺการฎฐิตา  
 ลินฺธุวา ลีฆฺวาหนา<sup>๒</sup>  
 อินฺทียาจาปฺচারิมิ<sup>๓</sup>  
 รชชํ นิยฺยาทยามิ เต ๑  
 โก ชณฺเฎมา มรณํ สุเว  
 กามานํ วสมนฺหวคํ ๑  
 สนฺนทฺธา อุสฺสิตทฺธชา  
 สพฺพาลงฺการฎฐิตา ๑  
 จาปฺทเถหิ จมฺมิมิ<sup>๔</sup>  
 รชชํ นิยฺยาทยามิ เต ๑  
 โก ชณฺเฎมา มรณํ สุเว  
 กามานํ วสมนฺหวคํ ๑  
 โรหณฺเฎมา ปุจฺจวฺฐภา  
 รชชํ นิยฺยาทยามิ เต ๑

๑ ม. ว ๑ ๒ ม. ลีฆวาทีโน ๑ ๓ ม. อิธฺลียาจาปฺচারิมิ ๑ ๔ ม. วมฺมิมิ ๑

- อชเชว ปพพชิสฺสสามิ  
 มาหํ กาโกว ทุมฺเมโธ  
 โสฬสิตฺถีสหสฺसानิ  
 วิจิตฺตวตฺถาภรณา  
 ตา ปุตฺต ปฏฺฐิพฺชชฺสสุ  
 อชเชว ปพพชิสฺสสามิ  
 มาหํ กาโกว ทุมฺเมโธ
- [๘๒] ทหฺรสุเสว เม ตาต  
 ตยา วินา อหํ ตาต  
 ยถา อารณฺญกํ นาถํ  
 เชสฺสนุตํ คิริทฺทเคสุ  
 เอวฺนุตํ อนุคจฺฉามิ  
 สุภโร เต ภวิสฺสามิ
- [๘๓] ยถา สามุทฺธิกํ นาวิ  
 โวหาโร ตตฺถ คณฺเฑหฺยย  
 เอวเมวายํ ปุตฺตก<sup>๒</sup>
- [๘๔] อิมํ กุมารํ ปาเปถ  
 ตตฺถ กมฺพุสฺสทฺถาโย  
 ตา นํ ตตฺถ รมิสฺสนุติ<sup>๓</sup>
- [๘๕] ตโต กุมารํ ปาเปสุํ  
 ตํ ทิสฺวา อวจฺจุ กณฺณวา  
 เทวตา นุสิ คนฺธพฺโพ  
 โก วา ตฺวํ กสฺส วา ปุตฺโตถ กถํ ชาเนมฺมุ ตํ มยํ ๑
- โก ชณฺณวา มรณํ สุเว  
 กามานํ วสฺมนวคํ ๑  
 สพฺพาลงฺการภูติตา  
 อามุตฺตมณิกฺกณฺฑทฺลา  
 รชฺชํ นิยฺยาทยามิ เต ๑  
 โก ชณฺณวา มรณํ สุเว  
 กามานํ วสฺมนวคํ ๑  
 มาตา มตาติ เม สุตํ  
 ชีวิตุํปิ น อฺสุสฺสเท ๑  
 โปโต อเนวติ ปจฺฉโต  
 สเมสุ วิสเมสุ จ ๑  
 ปุตฺตมาทาย<sup>๑</sup> ปจฺฉโต  
 น เต เหสฺสามิ ทฺพฺภโร ๑  
 วาณิชาเน ชเนสินํ  
 วาณิชา พยสนิ ลียา  
 อนุตฺตรายกโร มม ๑  
 ปาสาทํ รติวทฺถมนํ  
 ยถา สกุกวํ อจฺฉรธา  
 ตาหิ เจโส<sup>๔</sup> รมิสฺสฺสตี ๑  
 ปาสาทํ รติวทฺถมนํ  
 ทิสมารุํ รฏฺฐจวทฺถมนํ ๑  
 อาทฺวุ<sup>๕</sup> สกโก ปฺริหนฺทโ  
 โก วา ตฺวํ กสฺส วา ปุตฺโตถ กถํ ชาเนมฺมุ ตํ มยํ ๑

๑ ย. ปตตมาทาย ๑      ๒ ม. โป. ปุตตกถิ ๑      ๓ ม. รเมสฺสนุติ ๑  
 ๔ ย. เมโส ๑      ๕ ม. อท ๑

- [๘๖] นมฺหิ เทโว น คนฺธพโพ นปิ สกโก ปุริหนโท  
 กาลิธมฺโณ อหํ ปุตฺโต ที่ฆาธุ รฎฺจวฑฺฒโน  
 มมํ ภรตฺ ภทฺทํ โว อหํ ภตฺตา ภวามิ โว ฯ
- [๘๗] ตํ ตตฺถ อวจุํ กณฺณา ที่ฆาธุ รฎฺจวฑฺฒนํ  
 กุหิ ราชา อนุปรตฺโต อิตฺโต ราชา กุหิ คโต ฯ
- [๘๘] ปงกํ ราชา อติกฺกนฺโต ธเล ราชา ปตฺติฎฺฐิตฺโต  
 อกณฺณกํ อคหนํ ปฎฺธิปนฺโน มหาปรถํ ฯ  
 อหณฺจ ปฎฺธิปนฺโนสมิ มคคํ ทุคฺคตฺติคามินํ  
 สกณฺณกํ สคหนํ เยน คจฺจนฺติ ทุคฺคตฺตี ฯ
- [๘๙] ตสฺส เต สฺวาคตํ ราช สีสเสว คิริพพชํ  
 อนุสาส มหาราช ฏวํ โน สพฺพาสมิสฺสโรติ ฯ

โสณกชาตกำ ปจมี ฯ



อธมมํ ปฏฺฐิปนฺนสฺส  
 ตสฺส เจ วจฺหนํ กยิรา  
 [๙๒] ธมฺโม ปถเ มหาราช  
 อธมฺโม นิริยํ เหนติ  
 อธมฺมจาริโน ราช  
 ยํ คตฺถิ เปจฺจ คจฺจนฺตติ  
 สณฺชิวโ ภาฬฺสฺสฺสโต จ  
 อถาปโร มหาวีริ  
 อิจฺเจเต อฏฺฐจ นิริยา  
 อาภิณฺณนา ลุฑฺฑกมฺเมหิ  
 กทริยา ตาปนา<sup>๒</sup> โสมฺวา  
 โลมทํสนฺรฐา จ  
 จตฺตุกฺกณฺณนา<sup>๓</sup> จตฺตุทวารา  
 อโยปการปริยฺนตา  
 เตสํ อโยมยา ภูมิ  
 สมฺนฺตา โยชนฺสตํ  
 เอเต ปตฺนฺตติ นิริเย  
 อีสินํ อติวตฺตารโ  
 เต ภูนฺทฺทฺทฺทฺทฺทฺทฺทฺทฺท  
 สํวจฺจเร อสงฺเขยฺเย  
 ทยฺหมาเนน คตฺเตน  
 นิริยา นาธคจฺจนฺตติ  
 ปุรตฺตติเมเน ชาวนฺตติ

โย ธมฺมมณฺุสสาสตี  
 น โส คจฺเจยฺเยย ทฺคคฺคตฺถิ ๑  
 อธมฺโม ปน อฺปฺปถ  
 ธมฺโม ปาเปตี สฺคคฺคตฺถิ ๑  
 นรา วิสมชฺวีโน  
 นิริเย เต สฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส  
 สงฺฆาโฆ<sup>๑</sup> เทว จ โรธฺวา  
 ตาปโน จ ปตฺตาปโน ๑  
 อกฺขาทา ทูรตฺติกฺกมา  
 ปจฺเจกา โสฬฺสฺสฺสฺสฺส ๑  
 อจฺจิมฺนฺโต<sup>๓</sup> มหพฺภยา  
 เกสฺมา ปฏฺฐิภยา ทฺุชา ๑  
 วิภตฺตทา ภาคโส มิตา  
 อยสา ปฏฺฐิกฺุชฺชิตา ๑  
 ชลิตา เตชสา ยฺุตา  
 ผุฏฺฐา ติฏฺฐจฺนฺตติ สพฺพทา ๑  
 อฺุทฺธปาทา อวฺลิตา  
 สณฺณตฺตานํ ตปสฺสฺสฺส ๑  
 มจฺจนา พิลกตา ยธา  
 นรา กิพฺพิสการิโน ๑  
 นิจฺจํ สนฺตฺรพาหิรํ  
 ทฺุวารํ นิภฺขมเนลฺลโน ๑  
 ตโต ชาวนฺตติ ปจฺจนฺโต

๑ ม. สงฺฆาโต ๑

๒ ลี. ย. กทริยตปนา, ม. กทริยตาปนา ๑

๓ ย. อจฺจิมฺนฺตา ๑

๔ จตฺตุกฺกณฺณตฺติปี ๑

อุตุตเรนปี ชาวนุติ  
 ยัม ยณฺหิ ทวารัง คจฺจนฺติ  
 พหุณี สตสฺสทสฺสานิ<sup>๑</sup>  
 พาหา ปคฺคยฺห กนฺทนต์  
 อาสีวิลํว กุปฺปิตํ  
 น สาธุรूपे อาสีเท  
 อติกาโย มหิสฺสาโส  
 สหสฺสพาหุ อุจฺฉินฺโน  
 อรชํ รัชสา วจฺฉํ  
 ตาโลว มฺลโต ฉินฺโน  
 อุปฺหจฺจ มนํ เมชฺโฆ<sup>๒</sup>  
 สปาริสชฺไช อุจฺฉินฺโน  
 กณฺหทีปายนาสชฺช  
 อณฺณมณฺณมํ มุสฺสเล<sup>๓</sup> หนตฺวา  
 อถายํ อีสินา สตุโต  
 ปาเวกฺขิ ปจฺวี<sup>๔</sup> เจจฺโจ  
 ตสฺมา หิ ฉนฺทาคมนํ  
 อทฺฐจฺจิตฺโต ภาเสยฺย  
 มนสา เจ ปทฺฐเจน  
 วิชฺชาจรณสมฺปนฺนํ  
 เย วุฑฺฒเณ ปริภาสฺนติ

ตโต ชาวนุติ ทกฺขินฺ  
 ตนฺตทเวท ปิถียฺยเร<sup>๑</sup> ฯ  
 ชนา นิริยคามิโน  
 ปตฺวา ทุกฺขํ อนปฺปกํ ฯ  
 เตชสี ทูรติกุกมํ  
 สณฺณตนาณํ ตปสฺสสินํ ฯ  
 อชฺชุนิ เกกกาธิโป  
 อีสิมาสชฺช โคตมํ ฯ  
 กิลํ อวกรีย<sup>๓</sup> ทนฺทกั  
 ส ราชา วิภวฺงคฺโต ฯ  
 มาตงฺคสฺมี ยสฺสสินเ  
 เมชฺฌมารณฺณ<sup>๕</sup> ตทา อหุ ฯ  
 อีสี อนฺธกเวณฺทโย<sup>๖</sup>  
 สมฺปตฺตา ยมสาธนํ ฯ  
 อนฺตลิกฺขจโร ปุเร  
 หีนตฺโต กาลปฺริยาย<sup>๘</sup> ฯ  
 นปฺปสฺสฺนติ ปณฺทิตา  
 คิริํ สจฺจฺอุปสณฺทิตํ ฯ  
 โย นโร เปกฺขเต มฺนี  
 คนฺตวา<sup>๑๐</sup> โส นิริยํ อโธ ฯ  
 ผนฺรฺสฺสฺปกฺกมา ชนา

๑ ลี. ปิถียยติ, ม. ปิธียเร ฯ ๒ ม. ย. วสฺสทสฺสทสฺสานิ ฯ ๓ ม. อวกรีย ฯ  
 ๔ ม. มชฺโฆ ฯ ๕ ม. มชฺฌมารณฺณ ฯ ๖ ลี. ย. อนฺธกเวณฺทโย, ม. ... เวณฺทโย ฯ  
 ๗ ม. อณฺณมณฺณมํ มุสฺสา ฯ ๘ ม. ปถวี ฯ ๙ ม. ปตฺตปฺริยาย ฯ ๑๐ ม. ย. คนฺตา ฯ





กาโกลสงฺฆมา จ ทิชา อโยมุขา  
 สงฺคมม ขาหฺนฺติ วิฆฺนฺทมานํ  
 ชิวฺหํ วิภชฺช วิฆฺนํ สโลหิตํ ฯ  
 ตํ ททฺธตาลํ ปริภินฺนคตฺตํ  
 นิปฺโปถยฺนฺตา อนฺนุวิจฺรณฺติ รกฺขสา  
 รตฺตี ทิ เตลฺลํ พุชฺชินฺ ปนฺีตเร  
 เอตาทิสฺสมี นีรเย วสนฺติ  
 เยเกจि โลกเก อิจฺ เปตฺติสมาติเน ฯ

ปฺตุโต จ มาตฺรํ หนฺตฺวา	อิโต คนฺตฺวา ยมกฺขยํ
ภุสฺมาปชฺชเต ทุกฺขํ	อตฺตกมฺมผลฺลูปโค ฯ
อมนุสฺสา อติพาลา	หนฺตารํ ชนยฺนฺติยา
อโยมเยหิ วาเลหิ <sup>๑</sup>	ปีฬยฺนฺติ ปฺนปฺนํ ฯ
ตํ ปสฺสว <sup>๒</sup> สกา คตฺตา	รฺุทริ <sup>๓</sup> อตฺตสมฺภวํ
ตมฺพโลหวิลีนํ	ตตฺตํ ปาเยนฺติ มตฺติฆํ <sup>๔</sup> ฯ
ชิจฺจจฺณํ กุณฺเป ปฺุตฺตี	ทฺคฺคนฺธํ กฺุณฺททฺมํ
ปฺุพฺพโลहितสงฺกาลํ	รทฺโทคคฺยท <sup>๕</sup> ติมฺมฺลฺลิตฺติ ฯ
ตเมนํ กิมิโย <sup>๖</sup> ตตฺถ	อติกาเย อโยมุขา
ฉวี เภตฺวาน <sup>๗</sup> ขาหฺนฺติ	ปคฺิทธา <sup>๘</sup> มํสโลหิตเต ฯ
โส จ ตํ นีรยํ ปตฺโต	นิมฺคฺโค สตปฺริสํ
ปฺุตฺติกํ กุณฺเป วาติ	สมนฺตฺวา สตโยชนํ ฯ
จกฺขุมาปิ ทิ จกฺขุนิ <sup>๙</sup>	เตน คนฺเชน ชียฺยติ
เอตาทิสํ พุรทฺมทตฺต	มาตุโฆ ลภเต ทุกฺขํ ฯ

๑ ยฺ. ฝ่าเลหิ ฯ

๒ ม. ตมฺสฺสวํ, ยฺ. ตํ ปสฺสวํ ฯ

๓ ม. รฺุทริ ฯ

๔ ลี. มตฺติยํ ฯ

๕ ม. รทฺทโมคคฺยท ฯ

๖ ม. กิมิโย ฯ

๗ ลี. ยฺ. เภตฺวาน ฯ

๘ ม. สคฺิทธา ฯ

๙ ม. จกฺขุทฺติ ฯ

ชุรธารมนุกกम्म  
 ปตฺตนฺตํ คพฺภปาตินิกิโย<sup>๑</sup>  
 อโยมยา สิมฺพลโย  
 อุภาโต มภิลมพฺพตฺติ  
 เต อจฺฉิมฺนุโต ติฎฺฐจฺนตฺติ  
 อาทิตฺตา ชาตเวเทน  
 เอเต ปชฺชนตฺติ<sup>๒</sup> นฺริเย  
 นาริโย จ อติจารินิโย<sup>๓</sup>  
 เต ปตฺตนฺตํ อโรกฺขนฺธา  
 สยนฺตํ วินินฺวิทฺตฺตคา  
 ตโต รตฺยา วิวสเน<sup>๔</sup>  
 โลหกฺมรึ ปวชฺชนตฺติ  
 เอวํ ทิวา จ รตฺโต จ  
 อนฺุโณนฺตํ สกํ กมฺมํ  
 ยา จ ภริยา ธนฺกุกีตา  
 สสฺสุ วา สสฺสุวํ วาปี  
 ตสฺสา วงฺเกน ชิวฺหคฺคํ  
 ส พฺยามมตฺตํ กิมิํ  
 วิญญาเปตฺตํ น สกฺโกติ  
 โอรพฺภิกา สุกฺริกา  
 โจรา โคฆาตกา ลุทฺทา  
 สตฺตีหิ โลหกฺุณฺนํ  
 ติกฺขํ ทูรภิสฺสมภวํ  
 ทุคฺคํ เวตฺตรณิ<sup>๕</sup> นทึ ๑  
 โสฬฺสงฺคฺคฺลิกฺกณฺณกา<sup>๖</sup>  
 ทุคฺคํ เวตฺตรณิ<sup>๗</sup> นทึ ๑  
 อคฺคิกฺกนฺธาว อารกา  
 อุทฺธํ โยชนมฺคฺคตา ๑  
 ตตฺเต ตฺติชฺฌกณฺณเก  
 นรา จ ปรรทารคฺค ๑  
 วิวตฺตา วิหตา ปุณฺณ  
 ทิสมํ ชคฺคนฺตํ สพฺพทา<sup>๘</sup> ๑  
 มหตี ปพฺพตฺตปมํ  
 ตตฺตํ อคฺคิสฺสมุทกํ ๑  
 ทุสฺสีลา โมะหปารุตา  
 ปุพฺเพ ทุกฺกมฺมตฺตโน ๑  
 สามีกํ อติมณฺณตฺติ  
 เซฎฺฉจํ วาปี นนฺนทฺธ<sup>๙</sup>  
 นินฺนพฺพนฺตํ สพฺพนฺธ ๑  
 ชิวฺหํ ปสฺสตี อตฺตโน<sup>๑๐</sup>  
 ตาปเน เปจฺจ ปจฺจตี ๑  
 มจฺฉิกกา มิคพฺพนฺธกา  
 อวณฺเณ วณฺเณการกา ๑  
 เนตฺตีเสหิ อุสฺสุหิ จ

๑ ม. คพฺภปาตินิกิโย ๑

๒ ม. เวตฺตรณิ ๑

๓ ม. โสฬฺสงฺคฺคฺลิกฺกณฺณกา ๑

๔ ส. ย. สชนตฺติ, ม. วชนตฺติ ๑

๕ ม. อติจารา ๑

๖ ส. ย. สวรี ๑

๗ ม. วิวสเน ๑

๘ ม. นนฺนทฺธ ๑

๙ ม. อตฺตนิ ๑





- [๔๘] อกามं वा सकामं वा โย नโร लघते पियं  
 लगमेतद्य पसंसाम ओलाโม तद्यद्य पाปโก ๑
- [๔๙] ปาสาณสารं ขณลิตถิ กณิการสส ทารุณา  
 วาตัม ชาเลน พาเชลิตถิ โย อนิจจนุตมิจลิตถิ ๑
- [๑๐๐] ปาสาณโน นูน เต ททเย โอหิตโต มุทูลกขณ  
 โย เต สาทัม น วินุทามิตถิ ติโรชนปทาคโต ๑  
 ยทา มัม ภุกุฎ्ठी<sup>๑</sup> กตวา ราชปุตตี อทิกขลิตถิ<sup>๒</sup>  
 อาฟาริกโก ตทา โหमितถิ รมโย มททสสนเตปุเร<sup>๓</sup> ๑  
 ยทา อุมุหยามนา มัม ราชปุตตี อทิกขลิตถิ<sup>๒</sup>  
 นาฟาริกโก ตทา โหमितถิ ราชชา โหमितถิ ตทา กุโส ๑
- [๑๐๑] สเจ หิ วจัน สจจัน เนमितตานัน ภวิสสตี  
 เหว เม ตวัม ปตี อสส กามัน ฉินทนต์ สตตธา ๑
- [๑๐๒] สเจ หิ วจัน สจจัน อญเณลัม ยทิตถิ วา มมัม  
 เหว ตยัม ปตี อตถิตถิ อญเณล สีสสสรา กุลา ๑
- [๑๐๓] เนกขัม คีว เต การะสสัน ปตวา ชุชเช กุสาวตี  
 สเจ มัม นาคนาสูร<sup>๔</sup> โอลเกยย ปภาวตี ๑  
 เนกขัม คีว เต การะสสัน ปตวา ชุชเช กุสาวตี  
 สเจ มัม นาคนาสูร อลเปยย ปภาวตี ๑  
 เนกขัม คีว เต การะสสัน ปตวา ชุชเช กุสาวตี  
 สเจ มัม นาคนาสูร อุมุหาเยยย ปภาวตี ๑  
 เนกขัม คีว เต การะสสัน ปตวา ชุชเช กุสาวตี  
 สเจ มัม นาคนาสูร ปมุหาเยยย ปภาวตี ๑  
 เนกขัม คีว เต การะสสัน ปตวา ชุชเช กุสาวตี

๑ ลี. ย. ภุกุฎ्ठी ๑ ๒ ลี. ย. ราชปุตตี อทิกขลิตถิ ๑ ๓ ลี. ย. มททสส ตีปุเร ๑  
 ๔ ม. นาคนาสูร ๑ เอวมุปริปี ๑



- มา นั รุเปน ปาเมลิ อาโรเหน ปภาวตี  
 มธฺรสุสโรตี<sup>๑</sup> กตฺวาน กรสฺสุ รุจิเร ปิยํ ๑  
 มา นั รุเปน ปาเมลิ อาโรเหน ปภาวตี  
 สตฺสิปโปติ กตฺวาน กรสฺสุ รุจิเร ปิยํ ๑  
 มา นั รุเปน ปาเมลิ อาโรเหน ปภาวตี  
 ขตฺติโยติปิ กตฺวาน กรสฺสุ รุจิเร ปิยํ ๑  
 มา นั รุเปน ปาเมลิ อาโรเหน ปภาวตี  
 กุสฺราชาติ กตฺวาน กรสฺสุ รุจิเร ปิยํ ๑  
 [๑๐๗] เอเต นาคา อุปตฺถตฺตา สพฺเพ ติฏฺฐจฺนฺติ วมฺมิกา<sup>๒</sup>  
 ปฺรฺชา มทฺทฺนฺติ ปาการํ อานเนตฺตํ<sup>๓</sup> ปภาวตี ๑  
 [๑๐๘] สตฺต พิลเ<sup>๔</sup> กริตฺวาน อหเมตํ ปภาวตี  
 ขตฺติยานํ ปทฺสฺสามิ เย มํ หนฺตุํ อิธาคตา ๑  
 [๑๐๙] อวฺภูจฺหิ ราชปฺตฺตี สามา โกเสยฺยวาลินี  
 อสฺสุปฺถเนหิ เนตฺเตหิ ทาสีคณฺปรุกฺขตา ๑  
 [๑๑๐] ตํ หนฺน กกฺกุปนฺนิเสวิตํ มุขํ  
 อาทาสฺนตฺตาถรฺูปจฺจเวกฺขิตํ  
 สุภํ สุเนตฺตํ วิรชํ อนนฺจณฺ  
 จุกฺทํ<sup>๕</sup> วเน จสฺสตี ขตฺติเยหิ ๑  
 เต หนฺน เม อสิเต เวลฺลิตฺตคฺเค  
 เกเส มุทฺฑ จนฺทฺนสฺวารลิตฺเต  
 สมากุเล ลีวธิกาย มชฺฌเม  
 ปาเทหิ คิซฺฉมา ปริกทฺตฺมยฺนฺติ<sup>๖</sup> ๑  
 ตา หนฺน เม ตมฺพนฺชา สุโลมา

๑ ม. มธฺรสุสโรตี ๑

๒ ม. วมฺมิตา ๑

๓ ม. อานเนตฺตํ ๑

๔ ลี. ย. ขณฺท ๑

๕ ม. จุกฺทํ ๑

๖ ม. ปริกทฺตฺมยฺนฺติ ๑



พาหา มุฑู จนุหนสารลิตตดา  
 จินุณา วเน อุชฺฐมิตา ขตฺติเยหิ  
 คยฺห ฐงโก<sup>๑</sup> คจฺฉติ เยน กามํ ๑  
 เต ฐฺน ตาลูปนินเภา อลฺมเพ  
 นิสฺเวเต กาลิกจนุทเนน  
 ฌเนสุ เม ลมพิสฺสตี<sup>๒</sup> ลิกาโล  
 มาตฺว ปุตุโต ตฺรฺโณ ตนุไซ ๑  
 ตํ ฐฺน โสณิ ปุตุลํ สุโกฏฺฐิตํ  
 นิสฺเวตํ กณฺจนเมชลาหิ  
 จินุหนํ วเน ขตฺติเยหิ อวตฺถํ  
 ลิกาลสงฺฆมา ปริกขุตฺตมฺนฺตี<sup>๓</sup> ๑

โสณา ฐงกา<sup>๔</sup> ลิกาลา จ เย จญฺเเย สนฺติ ทาลิโน  
 อชฺรา ฐฺน เหสฺสนฺติ ภกฺขยิตฺวา ปภาวตี ๑  
 สเจ มํสาณิ หรีสุ ขตฺติยา ทูรคามิโน  
 อฏฺฐินี อมฺม ยาจิตฺวา อนุปนฺเถ ทหาถ นํ ๑  
 เขตฺตานิ อมฺม กาเรตฺวา กณฺิกาเรตฺถ โรปเย<sup>๕</sup>  
 ยทา เต ปุปฺพิตา อสฺสุ เหมนฺตานํ หิมจฺเจ  
 สเรยฺยาถ มํ อมฺม เหววณฺณา ปภาวตี ๑  
 [๑๑๑] ตสฺสา มาตา อุทฺฏฺฐาสิ ขตฺติยา เทวณฺณินิ  
 ทิสฺวา อสิญฺจ สฺฐนญฺจ รัณโณ มทฺทสฺสนฺเตปุเร ๑  
 [๑๑๒] อิมินา ฐฺน อสิณา สฺสณฺณํ ตนุมชฺเชมิ  
 ธีตรํ มทฺท<sup>๖</sup> หนฺตฺวาน ขตฺติยานํ ปทสฺสตี<sup>๗</sup> ๑  
 [๑๑๓] น เม อกาสิ วจฺนํ อตฺถกามา ย ปุตุติเก

๑ ย. วโก ๑    ๒ ย. ลมพหิตี ๑    ๓ ม. ปริกขุตฺตมฺนฺตี ๑    ๔ ย. วกา ๑  
 ๕ ม. โรปย ๑    ๖ ย. มทฺท ๑    ๗ ย. ปทสฺสตี ๑

สาชช โลหิตสณฺณนา  
 เอวมาปชฺชติ โปโส  
 โย เจ<sup>๒</sup> หิตานํ วจนํ  
 สเจว<sup>๓</sup> อชฺช ฐาเรสิ<sup>๔</sup>  
 กุเลน ชาตํ ชตฺติยํ  
 ปุชฺติ<sup>๕</sup> ฌาติสงฺฆเห  
 ยตฺถสฺส เภริ นทติ  
 ชตฺติยานํ กุเล ภทฺเท  
 อสฺโส หลิยติ<sup>๖</sup> ทฺวาเร  
 ชตฺติยานํ กุเล ภทฺเท  
 มยฺวโรภยจาภิรฺเท  
 ชตฺติยานํ กุเล ภทฺเท

คจฺฉลึ<sup>๑</sup> ยมสาธนํ ๑  
 ปาปิยณฺจ นิคจฺฉติ  
 น กโรติ อตฺถทสฺสินํ ๑  
 กุมารํ จารุทสฺสนํ  
 สุวณฺณมณฺนิเมชลํ ๑  
 น คจฺฉลึ ยมกฺขยํ  
 กุณฺชโร จ นิกุชฺติ<sup>๖</sup>  
 กิ นุ สุชตฺรํ ตโต ๑  
 กุมาโร อฺปรโรทติ  
 กิ นุ สุชตฺรํ ตโต ๑  
 โกกิลากินิกุชฺติเต  
 กิ นุ สุชตฺรํ ตโต ๑  
 ปรรรณฺจปฺปมทฺทโน  
 โย โน ทุกฺขา ปโมจเย ๑  
 ปรรรณฺจปฺปมทฺทโน  
 โย เน สพฺเพ วมิสฺสติ<sup>๗</sup> ๑  
 อนธฺพาลา ปภาสสิ  
 กิ นุ<sup>๘</sup> ชาเนมฺุ ตํ มยํ ๑  
 กุมาริปรฺมณฺตเร  
 กุมฺภี โชรฺวติ โอนโต ๑  
 อาหฺวลี กุลคนฺธิ<sup>๙</sup>  
 ทาสํ กยิราสิ กามุภํ ๑

- [๑๑๔] กหํ นุ โส สตฺตุมทฺทโน
- กุโส โสฬารปณฺณาณ
- [๑๑๕] อิธเว โส สตฺตุมทฺทโน
- กุโส โสฬารปณฺณาณ
- [๑๑๖] อุมมตฺติกา นุ ภณฺสิ
- กุโส เจ อาคโต อสฺส
- [๑๑๗] เอโส อาฬาริโก โปโส
- ทฬฺหํ กตฺวาน สํเวลลํ<sup>๑๐</sup>
- [๑๑๘] เวณิ ตวมสิ จณฺทาลี
- กถิ มทฺทกุเล ชาตา

๑ ลี. ยุ. คณฺฉลึ ๑      ๒ ม. เว ๑      ๓ ม. สเจ จ ๑      ๔ ย. วาเรสิ ๑  
 ๕ ย. ปุชฺติตา ๑      ๖ ย. นิกุชฺติ, ย. โส โน สพฺเพ วมิสฺสติ ๑  
 ๗ ม. อสฺโส จ ลิสฺติ ๑      ๘ ลี. โย โน ทุกฺขา ปโมจเย ๑      ๙ ม. น ๑  
 ๑๐ ม. สํเวลลํ ๑

- [๑๑๙] นมฺหิ เวณิ น จณฺชาลี น จมฺหิ กุสคนฺธินี  
 โอกฺกาภปฺตฺโต ภาทฺนเต ตวํ นุ ทาสฺติ มณฺณลฺลี ฯ
- [๑๒๐] โย พฺราหฺมณฺสทฺสฺสานิ สทา โภเชติ วัสตี<sup>๑</sup>  
 โอกฺกาภปฺตฺโต ภาทฺนเต ตวํ นุ ทาสฺติ มณฺณลฺลี ฯ  
 ยสฺส นาคสทฺสฺสานิ สทา โยเชนฺติ วัสตี  
 โอกฺกาภปฺตฺโต ภาทฺนเต ตวํ นุ ทาสฺติ มณฺณลฺลี ฯ  
 ยสฺส อสฺสทฺสฺสานิ สทา โยเชนฺติ วัสตี  
 โอกฺกาภปฺตฺโต ภาทฺนเต ตวํ นุ ทาสฺติ มณฺณลฺลี ฯ  
 ยสฺส ฤษทฺสฺสานิ สทา โยเชนฺติ วัสตี  
 โอกฺกาภปฺตฺโต ภาทฺนเต ตวํ นุ ทาสฺติ มณฺณลฺลี ฯ
- [ ๒ ]
- ยสฺส เชนฺสทฺสฺสานิ สทา พุหนฺติ วัสตี  
 โอกฺกาภปฺตฺโต ภาทฺนเต ตวํ นุ ทาสฺติ มณฺณลฺลี ฯ
- [๑๒๑] ตคฺฆ เต ทุกฺกมฺ ฺพาเล ยํ ชตฺติยํ มหพฺพลํ  
 นาคํ มณฺฑุทวณฺเณน น นํ อกฺขาลิ มาคตํ<sup>๒</sup> ฯ
- [๑๒๒] อปฺราธํ มหาราช ตวํ โน ชม ฺรเถสภ  
 ยํ ตวํ<sup>๓</sup> อณฺญาตเวเสน นณฺณาลิมฺหา อิทาคตํ ฯ
- [๑๒๓] มาทิสฺส น ตํ ฉนฺนํ โยหํ อาฟาริโก ภเว  
 ตวณฺเณว เม ปสฺสีทฺสฺสุ นตฺถิ เต เทว ทุกฺกมฺ ฺ ฯ
- [๑๒๔] คจฺฉ ภาเล ชมาเปหิ กุสราชํ มหพฺพลํ  
 ชมาปิตฺโต กุสราช<sup>๔</sup> โส เต ทสฺสติ ชีวิตํ ฯ

๑ ม. วัสตี ฯ อิตฺ ปรํ อีทิสเมว ฯ

๒ ลี. ยุ. เอตฺถนฺตเร ยสฺส อสฺสทฺสฺสานิ สทา โยเชนฺติ วัสตี ฯ  
 โอกฺกาภ ... .. ทาสฺติ มณฺณลฺลี ทิสฺสนฺติ ฯ

๓ ม. น นํ อกฺขาลิธาตํ ฯ ๔ ม. ตํ ฯ ๕ ม. กุโส ราช ฯ

- [๑๒๕] ปิตุสสุ วจันํ สุตฺวา เทวณฺณิ ปภาวตี  
 ลีรสา อคฺคที ปาเท กุสราขํ มหพฺพลํ ๑
- [๑๒๖] ยาว<sup>๑</sup> รตฺโย อติกฺกนฺตา ตามา เทว ตยา วินา  
 วนฺเท เต ลีรสา ปาเท มา เม กุชฺฌ รเถสฺวา ๒  
 สจฺจนฺเต<sup>๒</sup> ปฏฺิชานามิ มหาราช สุโณหิ เม  
 น จาปิ อปฺปิยํ ตฺยหํ กเรยยามิ อหํ ปฺน ๓  
 เอวญฺจ ยาจมานาย วจันํ เม น กาทลิ  
 อิทานิ มํ ตาโต หนฺตฺวา ชตฺตฺิยานํ ปทสฺสตี ๔
- [๑๒๗] เอวณฺเต ยาจมานาย กิ น กาทามิ เต วโจ  
 วิกฺุทฺโธ ตฺยสฺมิ กลฺยาณี มา ตฺวํ ภายิ ปภาวตี ๕  
 สจฺจนฺเต ปฏฺิชานามิ ราชปฺตฺตี สุโณหิ เม  
 น จาปิ อปฺปิยํ ตฺยหํ กเรยยามิ อหํ ปฺน ๖  
 ตว กามา หิ สฺสุโสณิ พหฺกฺุขํ ติตฺติกฺุขิสฺ<sup>๓</sup>  
 พหฺมททกฺุลํ หนฺตฺวา นยิตฺตุํ ตํ ปภาวตี ๗
- [๑๒๘] โยชยนฺตฺุ รเถ อสฺเส นานาจิตฺเต สฺมาหิตะ  
 อถ ทกฺุชถ เม เวคํ วิธมนฺตฺุสฺ<sup>๔</sup> สตฺตฺโว ๘  
 ตณฺจ ตตฺถ อฺุทิกฺุขิสฺ รณฺโณ มททสฺสนฺเตปฺุเร<sup>๕</sup>  
 วิชฺมกฺุมานํ ลีหํ ไปเจนฺตํ<sup>๖</sup> ทิคฺุณํ ภูชํ ๙
- [๑๒๙] หตฺถิกฺุชนฺธญฺจ อารุชฺห อโรเปตฺวา ปภาวตี  
 สงฺคามํ โอตริตฺวาน ลีหนาทํ นทํ กุโส ๑๐  
 ตสฺส ตํ นทโต สุตฺวา ลีหสฺเสวิตฺเร มิกา  
 ชตฺตฺิยา วิปฺลาयीสุ กุสสททภยภูจิตฺา<sup>๗</sup> ๑๑  
 หตฺถาโรหา อนิग्ฺุจจา รติกา ปตฺตฺติการกา

๑ ม. ยามา ๑

๒ ม. สพฺพํ เต ๑ เอวมฺปฺริปิ ๑

๓ ย. ติตฺติกฺุขิสฺ<sup>๓</sup> ๑

๔ ม. วิธมนฺตฺุสฺ ๑

๕ ลี. มททสฺส ธีปฺุเร ๑

๖ ม. โยเจนฺตํ ๑

๗ ย. กุสสททภยภูจิตฺา ๑

	<p>อณวมณณสส ฉินฺหนฺติ          ตสฺมี สงฺคามสึสสฺมี          กุสฺสส รณโณ เทวฺนฺโท          โส ตํ วิชิตฺวา สงฺคามํ          หตฺถิกฺขนฺธคฺโต ราชา          ชีวคฺคาหํ<sup>๒</sup> คเหตุวาน          สสฺสรฺสฺสุปนาเมสิ          สพฺเพว เต วสํ คตา          กามํ กโรหิ เต ตยา          [๑๓๐] ตฺยฺเหว สตฺตวโ เอเต          ตฺวณฺณเวว โน มหาราช          [๑๓๑] อีมา เต ชีตโร สตฺต          ททาหิ เนลํ เอเกกํ          [๑๓๒] อมฺหากณฺเจว ตาสณฺจ          ตฺวณฺณเวว โน มหาราช          [๑๓๓] เอกเมกฺสสฺ เอเกกํ          ขตฺติยานํ ตทา เตลํ          ปีนฺตา เตน ลาเภน          สกรณฺจานิ ปายีสฺสุ          ปภาวติณฺจ อาทาย          กุสฺวตี กุโส ราชา          ตยสฺสุ เอกเรถ ยนฺตา          สมานา วณฺณรูปเณ</p>	<p>กุสฺสทฺทภยณฺนิตา ฯ          ปสฺลิตฺวา หนฺจมานโส<sup>๑</sup>          อทา เวโรจนํ มณฺี ฯ          ลทฺธา เวโรจนํ มณฺี          ปาเวกฺชิ นครํ ปุริ ฯ          พนฺชิตฺวา สตฺต ขตฺติเย          อีเม เต เทว สตฺตวโ ฯ          อมิตฺตา วิหตา ตว          มุณฺจ วา เต หนฺสฺสุ วา ฯ          นหิ เต มยฺห สตฺตวโ          มุณฺจ วา เต หนฺสฺสุ วา ฯ          เทวณฺณปฺมา สุภา          โหนฺตุ ชามาตโร ตว ฯ          ตฺวํ โน สพฺเพสฺมิสฺสโร          เทหิ เนลํ ยทิจฺฉสิ ฯ          อทา ลีหฺสฺสโร กุโส          รณโณ มทฺทสฺส ชีตโร ฯ          ตฺยฺจลา ลีหฺสฺสเร กุเส          ขตฺติยา สตฺต ตาวเท ฯ          มณฺี เวโรจนํ สุภํ<sup>๓</sup>          อคมาสิ มหพฺพโล ฯ          ปวิสฺนฺตา กุสฺวตี          นาณวมณฺณวาตีโรจิสฺสุ<sup>๔</sup> ฯ</p>
--	--	--

๑ ลี. ตฺยฺจมานโส ฯ

๒ ลี. ย. ชีวคฺคาหํ ฯ

๓ ย. ตทา ฯ

๔ ลี. นาณวมณฺณมตีโรจยฺสุ ฯ

มาตา ปุตุเตน สงฺคณฺฉิ<sup>๑</sup> อุกฺโข จ ชยมฺปตี  
 สมฺคคา เต ตทา อาสุํ ฝีตํ ฅรณิมาวสุํติ ฯ  
 กุสชาตกั ปจฺมํ ฯ

---

๑ ม. สงฺคณฺฉิ ฯ

## ๒ โสณนันทชาตกัม

- |       |  |  |
|-------|--|--|
| [๑๓๔] | เทวตา นุสิ คนฺธพฺโพ<br>มนุสฺสญฺโต อิทฺติมา   | อาทุ <sup>๑</sup> สกโก ปุรินฺทโท<br>กถํ ชาเนมุ ตํ มยํ ฯ  |
| [๑๓๕] | นมฺหิ <sup>๒</sup> เทโว น คนฺธพฺโพ<br>มนุสฺสญฺโต อิทฺติมา  | นมฺหิ สกโก ปุรินฺทโท<br>เอวํ ชานาหิ ภารถ <sup>๓</sup> ฯ  |
| [๑๓๖] | กตฺตรูปมิตํ โภโต <sup>๔</sup><br>เทวมฺหิ วสฺสมานมฺหิ<br>ตโต วาตาตเป โสฺมเร<br>ตโต อมิตฺตมชฺเชมฺสุ<br>ตโต ผีตานิ รฏฺฐจฺานิ<br>ตโต เอกสฺตํ ชเตย<br>ปตฺติตาสฺสุ มยํ โภโต<br>หตฺถิยานํ อสฺสรถํ<br>นิเวสนานิ รมฺมานิ<br>อถวฺงเค วา <sup>๕</sup> มคฺเช<br>อถวา อสฺสกาวันฺตี <sup>๖</sup><br>อฺปฺพทฺมํ วาปิ รชฺชสฺส<br>สเจ เต อตฺถเ อชฺชเชน | เวยยาวจจํ อนนฺปฺปกํ<br>อโนวสฺสํ ภาวํ อกา ฯ<br>สีตจฺจายํ ภาวํ อกา<br>สรตถณํ ภาวํ อกา ฯ<br>วลีโน เต ภาวํ อกา<br>อนฺนฺยนฺนฺเต <sup>๕</sup> ภาวํ อกา ฯ<br>วร <sup>๖</sup> ตํ ภาวนฺนํจจฺลลิ <sup>๗</sup><br>นาริเย จ อลงฺกตา<br>มยํ โภโต ททามเส ฯ<br>มยํ โภโต ททามเส<br>สฺมฺนา ทมฺม เต มยํ ฯ<br>มยํ โภโต ททามเส<br>อนฺนฺสาส ยทิจฺจลลิ ฯ |
| [๑๓๗] | น เม อตฺถเปิ รชฺชเชน<br>อถเปิ ชนฺนปเทน   | นคเรน ชเนน วา<br>อตฺถเปิ มยฺหํ น วิชฺชติ ฯ   |

๑ ลี. ยุ. อาทุ, ม. อทุ ฯ ๒ ม. นาปี ฯ เอวมุปริปี ฯ ๓ ม. ภารท ฯ

๔ ลี. ยุ. โภตา ฯ ๕ ยุ. อนฺนฺยนฺนฺเต ฯ อิตฺ ปรั อีทิสเมว ฯ ๖ ม. วท ฯ

๗ ยุ. ภาวนนิจจลลิ ฯ ๘ ลี. ยุ. อถ วา สงเค ฯ ๙ ม. อสฺสกาวันฺตี ฯ

- [๑๓๘] โภโตว รฏฺเฐ วิชิตะ อรรณฺเณ อตฺถิ อสฺสโม  
 ปิตา มยฺหํ ชเนตฺถิ จ อุโภา สมนฺนตฺติ อสฺสเม ฯ  
 เตสํ ปุพฺพจริเยสุ ปุณฺณํ น ลภามิ กาทเว  
 ภวนฺตํ อชฺฌาวารํ กตฺวา โสณฺ<sup>๑</sup> ยาเจมุ สํวรํ ฯ
- [๑๓๙] กโรมิ เต ตํ วจนํ ยํ มํ ภณฺถิ พฺราหฺมณ  
 เอตถจ โข โน อกฺขาหิ กิวนฺโต โหนฺตุ ยาจกา ฯ
- [๑๔๐] ปโรสตํ ชานปทา มหาสาลา จ พฺราหฺมณา  
 อิมะ จ ชตฺติยา สพฺเพ อภิชาทา ยสฺสสิโน  
 ภวญจ ราชา มโนโซ อลํ เหสฺสนฺติ ยาจกา ฯ
- [๑๔๑] หตฺถิ อสฺเส จ โยเชนฺตุ รถํ สนนฺยห สารถิ<sup>๒</sup>  
 อาพนฺธนาหิ คณฺหาถ ปาหาสุสฺสสารยฺชเช<sup>๓</sup>  
 อสฺสมนฺตํ คมิสฺสามิ ยตฺถ สมนฺนตฺติ โกลิโย ฯ
- [๑๔๒] ตโต จ ราชา ปายาลิ เสนาย จตฺตฺรจฺฉินิ  
 อคมาลี<sup>๔</sup> อสฺสมํ รรมํ ยตฺถ สมนฺนตฺติ โกลิโย ฯ
- [๑๔๓] กสฺส กาทมฺพโย กาโซ เวหาสํ จตฺตฺรจฺฉลํ  
 อํสํ อํสํสุสํ เอติ อุททารสฺส<sup>๕</sup> คจฺฉโต ฯ
- [๑๔๔] อหํ โสโณ มหาราช ตาปโส สหิตพฺพโต<sup>๖</sup>  
 ภรามิ มาตาปิตโร รตฺติณฺทิวมตฺนฺทิตโต ฯ  
 วนผลญจ มฺูลญจ อาหริตฺวา ทิสฺมปติ  
 ไปเสมิ มาตาปิตโร ปุพฺพเพกตฺมณฺุสฺสรํ ฯ
- [๑๔๕] อิจฺฉาม อสฺสมํ คนฺตุํ ยตฺถ สมนฺนตฺติ โกลิโย  
 มคฺคํ โน โสณ อกฺขาหิ เยน คจฺฉมุ<sup>๗</sup> อสฺสมํ ฯ

๑ ย. โสณํ ฯ ๒ ย. นํ รถํ ฯ ๓ ส. ปาเหสุสฺสสารยฺ ชเช, ย. ปาหาสุสฺสสารยฺ ชเช ฯ  
 ๔ ม. ย. อคมา ฯ ๕ ม. อุททาราย ฯ ๖ ย. สหิตํ วโต ฯ  
 ๗ ส. คจฺฉาม ฯ





	สมนุตา ปริกิรณฺติ <sup>๑</sup>	โก เอติ ลีรียา ชลํ ๑
	กสฺส เอกสํ ๑ ขตฺยา	อนฺยุณฺตา <sup>๒</sup> ยสฺสลิโน
	สมนุตา อนฺุปรียนฺติ <sup>๓</sup>	โก เอติ ลีรียา ชลํ ๑
	หตฺถิอสฺสรณฺตติ	เสนา จ จตฺตฺรํคินี
	สมนุตา อนฺุปรียนฺติ	โก เอติ ลีรียา ชลํ ๑
	กสฺเสสา มหตี เสนา	ปฏิจฺจิตฺโต อนฺุวตฺตติ
	อกฺโขภินี <sup>๔</sup> อปรียนฺตา	สาครสฺเสว อุมิโย ๑
[๑๔๙]	ราชาภีรธา มโนไซ	อินฺุทเว ชยตํ ปติ
	นฺนุทสฺสชฺฌมวารํ เอติ	อสฺสมํ พฺรหฺมจารินํ ๑
	ตสฺเสสา มหตี เสนา	ปฏิจฺจิตฺโต อนฺุวตฺตติ
	อกฺโขภินี อปรียนฺตา	สาครสฺเสว อุมิโย ๑
[๑๕๐]	อนฺุลิตฺตทา จนฺุทเนน	กาลิกุตฺตมธารินो <sup>๕</sup>
	สพฺเพ ปณฺุชฺลิกา หุตฺวา	อิสฺสินํ อชฺฌนฺุปาคมํ ๑
[๑๕๑]	กจฺจิ นฺุ โภโต กุสฺลํ	กจฺจิ โภโต อนามยํ
	กจฺจิ อุกฺกเณน ยาเปถ	กจฺจิ มฺูลผลา พหุ ๑
	กจฺจิ ทํสา มกสา จ	อปฺปเมว ลีรียสฺปา <sup>๖</sup>
	วเน พาวมิกาภิณฺเณ	กจฺจิ หีสา น วิชฺชติ ๑
[๑๕๒]	กุสฺลณฺุเจว โน ราช	อโถ ราช อนามยํ
	อโถ อุกฺกเณน ยาเปม	อโถ มฺูลผลา พหุ ๑
	อโถ ทํสา มกสา จ	อปฺปเมว ลีรียสฺปา
	วเน พาวมิกาภิณฺเณ	หีสา มยฺหํ น วิชฺชติ ๑

๑ ม. ปริกิเรณฺติ ๑ ๒ ย. อนฺุยุตฺตา ๑ ๓ ย. อนฺุปรียาติ ๑ เอวมฺุปรียิ ๑

๔ ลี. อฺุโขภินี, ม. อฺุโขภินี ๑ อิโต ปรํ อีทิสเมว ๑ ๕ ย. กาลิกวตฺตธารินो ๑

๖ ม. ลีรียสฺปา ๑ อิโต ปรํ อีทิสเมว ๑

<p>พหุณี วสสปุคานิ          นาภิชานามิ อุปปนหนั          สุวาคตนะเต มหาราช          อีสฺสโรสิ อนุปปตโต          ตินฺนุทฺทกานิ ปิยาลานิ          ผลานิ ชุทฺทกปฺปานิ          อิหิปี ปานิยํ สีตํ          ตโต ปิว มหาราช          [๑๕๓] ปฏฺฐิคฺคหิตํ ยํ ทินฺนํ          นนฺทสฺสาปี นิสาเมถ          อชฺฌาวรมหา นนฺทสฺส          สฺสณฺตํ เม<sup>๔</sup> ภาวํ วจัน          [๑๕๔] ปโรสตํ ชานปทา<sup>๕</sup>          อิเม จ ชตฺติยา สพฺเพ          ภาวญฺจ ราชา มโนไซ          เย จ สนฺติ<sup>๖</sup> สมิตาโร          อรณฺเณ ภูตภพฺยานิ          นโม กตฺวาน ภูตานํ          โส ตฺยาหํ ทกฺขิณา พาหุ          ปิตฺรํ เม ชเนตฺตี จ          วีร ปุณฺณมิทํ จานํ          สพฺภิเหตํ อุปฺณฺณาตํ          อุกฺกุจฺจานปาริฉริยาย</p>	<p>อสุสเม สมฺมตํ<sup>๑</sup> อิธ          อาพาธํ อมโนรมํ ๑          อโถ เต อทฺุราคตํ          ยํ อิธตฺถิ ปเวทฺย ๑          มชฺฐเก กาสฺมาริโย<sup>๒</sup>          ภูณฺช ราช วรํ วรํ ๑          อาภตํ คิริคพฺภรา          สเจ ตฺวํ อภิกงฺขสิ ๑          สพฺพสฺส อคฺขิยํ กตํ          วจัน โส<sup>๓</sup> ปวกฺขติ ๑          โภโต สนฺติกมาคตา          นนฺทสฺส ปรีสาเย จ ๑          มหาสาลา จ พฺราหฺมณฺณา          อภิชาทา ยสฺสสิโน          อนุมณฺณนฺตํ เม วโจ ๑          ยกฺขานิ อิธมสุสเม          สฺสณฺตํ วจัน มม ๑          อีสฺสิ วกฺขามิ สฺพพฺพตํ          ตว โภสิย สมฺมโต ๑          ภตฺตฺตุกามสฺส เม สโต          มา มํ โภสิย วารย ๑          มเมตํ อุปฺนิสฺสช          ทิฆมฺรตฺตํ ตยา กตํ</p>
--	---

๑ สี. วสโต อิธ ๑

๒ ม. กาสุมาริโย ๑

๓ สี. ยํ, ยุ. ยํ โส ๑

๔ ม. อัย ปาโจ นตฺถิ ๑

๕ ยุ. ชนปทา ๑

๖ สี. เย วสนฺติ, ยุ. เย ทิ สนฺติ ๑

- มาตาปิตุสสุ ปุณฺณานิ มม โลกทโท ภว ๑  
 ตเถว สนฺติ มนุชฺชา ฌมเม ฌมฺมปทํ วิฑู  
 มคฺโค สคฺคสฺส โลกสฺส ยถา ชานาสิ ตฺวํ อีเส ๒  
 อุกฺกฺขานปาริจริยาย มาตาปิตุสฺสขาวทํ  
 ตํ มํ ปุณฺณานิ วาเรติ อริยมคฺคาวโร นโร ๓  
 [๑๕๕] สฺถนฺนตฺตํ โภจนฺโต วจัน ภาตฺตฺรชฺชฌาวรา มม  
 กุลวํสํ มหาราช โปราณํ ปรีหาปยํ  
 อชฺมมจาริ ฌญฺเจสฺสุ<sup>๑</sup> นิริยํ โส อูปฺปชฺชติ<sup>๒</sup> ๓  
 เย จ ฌมฺมสฺส กุสลา โปราณสฺส ทิสํปติ  
 จาริตฺเตน จ สมนฺนนา น เต คจฺจนฺติ ทฺถคฺคตี ๔  
 มาตา ปิตา จ ภาตา จ ภคินี ฌาติพนฺธว  
 สพฺเพ ฌญฺจสฺส เต ภารา เอวํ ชานาสิ ภารณ<sup>๓</sup> ๕  
 อาทียิตฺวา คจฺจํ ภารํ นาวิโก วิย อฺสุสฺสเห  
 ฌมฺมมฺจ นปฺปมชฺชามิ ฌญฺโจ จสฺมิ รเถสภ ๖  
 [๑๕๖] อธิคตฺมหา<sup>๔</sup> ตเม ฌาณํ ชาลํว ชาตเวทโต  
 เอวเมว โน ภวํ ฌมฺมํ โกลิโย ปวิทฺสยิ ๗  
 ยถา อฺุทยมาทิจฺโจ วาสฺสเทโว ปภงฺกโร  
 ปาณินํ ปวิทฺสยติ รุปํ กลฺยาณปาปกํ  
 เอวเมว โน ภวํ ฌมฺมํ โกลิโย ปวิทฺสยิ ๘  
 [๑๕๗] เอวํ เม ยาจมานสฺส อถฺชลี นาวพฺุชฺชมถ  
 ตว ปญฺจจโร<sup>๕</sup> เทสฺส วุญฺจิติ ปรีจารโก ๙  
 [๑๕๘] อทฺธา นนฺท วิชานาสิ สทฺธมฺมํ สพฺภิเกสิตี

๑ ส. โย ฌญฺโจ ๑ ๒ ม. โสปปชฺชติ ๑ ๓ ม. ภารณ ๑

๔ ม. อธิคมา, ย. อธิคตฺมหา ๑ ๕ ม. ปทฺจจโร, ย. พทฺจจโร ๑

	อริโย อริยสมาจาโร	พาพหัง ตวั มม รุจจลิตี ๑
	ภานตัม วทามิ โภติญจ	สุธนาถ วจนัง มม
	นายัม ภारโ ภारมตโต <sup>๑</sup>	อหุ มยหัง กุทาจนัง ๑
	ตัม มัม อุปฏิจิตัม สนตัม	มาตาปิตุสุชารหัง
	นหนโท อชฺฌมารัง กตวา	อุปฏัจานาย ยาจติ ๑
	โย เจ <sup>๒</sup> อิจฺฉติ กาเมน	สนตานัง พุรหุมจารินัง
	นหนทัง โว วรท <sup>๓</sup> เอโก	กัม นหนโท อุปตติฏฺฐตตุ ๑
[๑๕๕]	ตยา ตาต อญฺญยาตา	โสณ ตัง นิสฺสิตา มยัม
	อุปฆาตุํ ลเภ นหนทัง	มฺุทฺธนิ พุรหุมจารินัง ๑
[๑๖๐]	อสฺสตถสเสว ตรุณัง	ปวาล <sup>๔</sup> มาลฺุเตริตัง
	จิรสฺสํ นหนทัง ทิสฺวาน	ททยัม เม ปเวตติ ๑
	ยทา สุตฺตาปิ สุปฺปนเต <sup>๕</sup>	นหนทัง ปสฺสามิ อาคตัม
	อุทคฺคา สุมฺนา โหมิ	นหนโท โน อาคโต อยัม ๑
	ยทา จ ปฏฺิพฺุชฺฌิตฺวา	นหนทัง ปสฺสามิ นาคตัม
	ภียโย อาวิสฺติ โสโก	โทมนสฺสญฺจนปฺปกัม ๑
	สาหัง อชฺช จิรสฺสํปิ	นหนทัง ปสฺสามิ อาคตัม
	ภตฺตุ จ มยฺหญจ ปิโย	นหนโท โน ปาวิสี ฆร <sup>๖</sup> ๑
	ปิตุ จ <sup>๖</sup> นหนโท สุปฺปิโย	ยัม นหนโท นปฺปวเส <sup>๗</sup> ฆร <sup>๘</sup>
	ลภตฺตุ ตาต นหนโท ตัม	มัม นหนโท อุปตติฏฺฐตตุ ๑
[๑๖๑]	อนุกมฺปกา ปตติฏฺฐา จ	ปฺุพฺุเพ รสทที จ โน
	มคฺโค สคฺคสฺส โลกสฺส	มาตา ตัง วรเต อิสเ ๑
	ปฺุพฺุเพ รสทที โคตฺตี	มาตา ปฺุณฺณปฺลณฺหิตา
	มคฺโค สคฺคสฺส โลกสฺส	มาตา ตัง วรเต อิสเ ๑

๑ ม. ภारมโต ๑

๒ ม. เว ๑

๓ ย. นหนทัง ว วรท ๑

๔ ม. ปวาล<sup>๔</sup> ๑

๕ ม. สุปิเน ๑

๖ ม. ปิตุปี ๑

๗ ย. ปาวิสี ๑

๘ ม. ฆรา ๑

[๑๖๒]	อากงขมานา ปุตุตผลั นกขตตานิ จ ปุจจติ ตสสา อุตุลี <sup>๑</sup> นุหตตาย เตน โทหิณี โหติ ลัวจจรั วา อุณั วา เตน ส่า ชนยนุตีติ ถนกขีเรน <sup>๒</sup> คีเตน โรทนต์ ปุตุต <sup>๓</sup> โตเสติ ตโต วาตาทเป โฆเร ทารกั อปปชานนตัง ยญจ มาตุ ธนั โหติ อุภยมเปตสส โคเปติ เอวั ปุตุต อหุ ปุตุต ปมตตัง พรทาเรสุ สายั ปุตุตัง อนายนตัง เอวั กิจจามโต โปโส มาตริ มิจจจจริตวาน เอวั กิจจามโต โปโส ปิตริ มิจจจจริตวาน ธนมปิ <sup>๔</sup> ธนคามานัง มาตริ อปริจจริตวาน ธนมปิ ธนคามานัง	เทวตตาย นมสฺสติ อุตุลัวจจรวานิ จ ฯ โหติ คพภสฺสวทุกโม <sup>๕</sup> สุททา เตน วุจจติ ฯ ปริหริตวา วิชายติ ชเนตตี เตน วุจจติ ฯ องคปาปุรณเณ <sup>๖</sup> จ โตเสนุตี เตน วุจจติ ฯ มมมัม กตฺวา อุทิกขติ โปเสนุตี เตน วุจจติ ฯ ยญจ โหติ ปิตุทฺธนัง อปิ ปุตุตสส โน ลียา ฯ อิติ มาตา วิหญญติ นิสฺสิเว <sup>๗</sup> ปตตโยพพเน อิติ มาตา วิหญญติ ฯ มาตุ อปริจารโก นิริยั โส อุปปชฺชติ <sup>๘</sup> ฯ ปิตุ อปริจารโก นิริยั โส อุปปชฺชติ ฯ นสฺสติ อิติ เม สุตัง กิจจัน วา โส นิคจจติ ฯ นสฺสติ อิติ เม สุตัง
-------	---	---

๑ ม. อุตุมุหิ, ย. อุตุลินาตาล ฯ

๒ ม. คพภสฺส ไวทุกโม ฯ ๓ ม. ถนขีเรน ฯ

๔ ย. องคปาปุรณเณ ฯ

๕ ย. เอว ฯ

๖ ม. ย. นิสฺสิเว ฯ

๗ ม. โสปปชฺชติ ฯ อิตโต ปรั อีทิสเมว ฯ

๘ ม. ธนปิ ฯ เอวมุปริปี ฯ

ปีตรํ อปริจริตวาน	กิจจํ วา โส นิคจฺจติ ๑
อานนุโท จ ปโมโท จ	สทา หลิตกัฬิตํ
มาตรํ ปริจริตวาน	ลพฺภเมตํ วิชานโต ๑
อานนุโท จ ปโมโท จ	สทา หลิตกัฬิตํ
ปีตรํ ปริจริตวาน	ลพฺภเมตํ วิชานโต ๑
ทานญจ ปิยวาจญจ <sup>๑</sup>	อตฺถจริยา จ ยา อึช
สมานตฺตตา จ ฐมฺเมสุ	ตตฺถ ตตฺถ ยถารหํ ๑
เอเต โช สงฺคทา โลเก	รตฺสสาณิว ยายโต
เอเต จ สงฺคทา นาสุสุ	น มาตา ปุตฺตการณา
ลภเถ มานํ ปุชฺชํ วา	ปีตา วา ปุตฺตการณา ๑
ยสุมา จ สงฺคทา เอเต	สมเวกฺขนฺติ <sup>๒</sup> ปณฺธิตา
ตสุมา มหตฺตํ ปปฺโปนฺติ	ปาสํสา จ ภวานฺติ เต ๑
พฺรหฺมาตี <sup>๓</sup> มาตาปีตโร	ปุพฺพวาจริยาตี วุจฺจเว
อาหุเนยฺยา จ ปุตฺตานํ	ปชาย อนุกมฺปกา ๑
ตสุมา หิ เต นมฺสเสยฺย	สกกฺเวยฺย จ ปณฺธิโต
อนนฺน อโถ ปาเนน	วตฺถเนน สยเนน จ
อุจฺฉาทเนน นฺหาเนน <sup>๔</sup>	ปาทานํ โชวเนน จ ๑
ตาย นํ ปาริจริยาย <sup>๕</sup>	มาตาปีตฺตฺส ปณฺธิตา
อิเชว นํ ปสฺสนฺติ	เปจฺจ สคฺเค ปโมทตีติ ๑

โสณนทชาตกำ ทุติย ๑

๑ ม. เปยฺยวชฺชญจ ๑

๒ ม. สมมเวกฺขนฺติ ๑

๓ ย. พฺรหฺมา หิ ๑

๔ ลี. ย. นหาปเนน ๑

๕ ย. ปริจริยาย ๑

ตสสุททานัน

อถ สตตติมมहि นิปาตวเร  
 สภาวนตฺกฺสาวตฺราชาวโร  
 อถ โสณฺสนนฺทวโร จ ปุณ  
 อภิวาสิต สตตติมมहि สฺสเท<sup>๑</sup> ๑

สตตตินิปาตํ นิฏฺฐิตํ ๑

---

๑ ม. สฺสเทติ ๑



# อสีตินิปาต

## ๑ จุฬลหंसชาตกำ

- [๑๖๓] สุมุข อนุปจันนตา ปกุกมนตฺติ วิหังคมา  
 คจฉ ตุวัปี มา กงฺขิ นตฺถิ พนฺธ<sup>๑</sup> สหายตา ๑
- [๑๖๔] คจฉ เวหํ น วา คจฉ น เตน อมโร ลียํ  
 สฺขิตนฺตํ อฺปาสิตฺวา ทฺกฺขิตนฺตํ กถํ ชเห ๑  
 มรณํ วา ตยา สทุธิ ชีวิตํ วา ตยา วินา  
 ตเทว มรณํ เสยโย ยญฺเจ ชีเว ตยา วินา ๑  
 เนส ฐมฺโหม มหาราช ยนฺตํ เอวํ คตํ ชเห  
 ยา คติ ตฺยหํ สา มยฺหํ รุจฺจเต วิหคฺชิป ๑
- [๑๖๕] กา นุ ปาเสน พนฺธสฺส<sup>๒</sup> คติ อญฺญา มหานสา  
 สา กถํ เจตยานสฺส มุตฺตสฺส ตว รุจฺจติ ๑  
 กํ วา ตวํ ปสฺสเส อตถํ มม ตฺยหญฺจ ปกฺขิม  
 ฅาตีนนวาวสิญฺจานํ อฺภินันํ ชีวิตกฺขเย ๑  
 ยนฺน กญฺจนเทวปิจฺฉ<sup>๓</sup> อนฺธเนน ตมสา กถํ  
 ตาหิเส สญฺจขํ ปาณํ กิมตฺถมภิชิตเย<sup>๔</sup> ๑
- [๑๖๖] กถํ นุ ปตฺตํ เสญฺจ ฐมฺเม อตถํ น พุชฺฅลฺลิตี  
 ฐมฺโหม อปจิตฺโต สนฺโต อตถํ ทสฺเสติ ปาณินํ ๑  
 โสฬํ ฐมฺมํ อเปกฺขาโน ฐมฺมา จตถํ สมุญฺจิตํ  
 ภตฺตติญฺจ ตยิ สมนฺปสฺสํ นาวกฺขามิ ชีวิตํ ๑  
 อทฺธา เอโส สตํ ฐมฺโหม โย มิตฺโต มิตฺตมาปเท  
 น จเช ชีวิตสฺสาปิ เหตุ ฐมฺมมนุสฺสรํ ๑

๑ ม. พนฺธ ๑ ๒ ม. พนฺธสฺส ๑ ๓ ม. กญฺจนเทวปิจฺฉ ๑ ๔ ม. กมตฺถ ... ๑

- [๑๖๗] สุวายเป็น ฌมโม่ จ เต จิณฺโณ ภาตฺติ จ วิทิตา มยิ  
 กามํ กรสฺสุ มเยหฺตํ คจฺจนฺวานุมนฺโต มยา ฯ  
 อปีเตวํ คเต กाले ยํ ขณฺทํ<sup>๑</sup> ฌาติํ มยา  
 ตยา ตํ พุทฺธิสมฺปนฺน<sup>๒</sup> อสฺส ปรมสํวตํ ฯ
- [๑๖๘] อิจฺเจว<sup>๓</sup> มนฺตยนฺตานิ อริยานํ อริยวฺตุติํ  
 ปจฺจทิสฺสถ เนสาโท อาตุรณมิมฺนตโก ฯ  
 เต สตฺตมฺภิสฺสจฺจิกฺข ทิฆรตฺตํ ทิตา ทิชา  
 ตฺถุหิ มาสิตฺถ อุภโย น สณฺจเลสุมาสนา<sup>๔</sup> ฯ  
 ฆตฺตภูเจ จ ทิสฺวาน สมฺมุทฺเทเต ตโต ตโต  
 อภิกฺกมถ เวเคน ทิชฺสตฺตฺ ติชฺชาธิเป ฯ  
 โส จ เวเคนภิกฺกมฺม อาสชฺช ปรมे ทิเช  
 ปจฺจกมฺปิตฺถ<sup>๕</sup> เนสาโท พนฺธา<sup>๖</sup> อิติ วิจฺินฺตยํ ฯ  
 เอกภฺจ<sup>๗</sup> พนฺธมาสีนํ อพนฺธจฺ ปุณาปรํ  
 อาสชฺช พนฺธมาสีนํ เปกฺขมานมฺทีนํ ฯ  
 ตโต โส วิมโตเยว ปณฺทเร อชฺฌภาสถ  
 ปวพฺพกฺกาเย อาสีเน ทิชฺสงฺฆคณฺธาธิเป ฯ  
 ยนฺนุ ปาเสน มหตา พนฺโธ น กฺรุเต ทิสํ  
 อถ กสฺมา อพนฺโธ ตวํ พลี ปกฺชี น คจฺฉลิ ฯ  
 กิ นุ ตฺยาโย ทิโช โหติ มฺุตฺโต พนฺธํ อุปาสนิ  
 โอหાય สกฺุณา ยนฺติ กิ เอโก อวทียสิ ฯ
- [๑๖๙] ราชา เม โส ทิชฺชามิตฺต สขา ปาณสโม่ จ เม  
 เนว นํ วิชฺทิสฺสามิ ยาว กาลปริยาย<sup>๘</sup> ฯ

๑ ลี. พุทฺธ, ย. พนฺธํ ฯ

๒ ม. พุทฺธิสมฺปนฺนํ ฯ

๓ ย. อิจฺเจว ฯ

๔ ลี. ย. น จ สณฺจเลสุ มาสนา ฯ

๕ ม. ปจฺจกมฺปิตฺถ ฯ

๖ ม. พนฺธา ฯ

๗ ม. เอกวํ ฯ

๘ ม. กาลสฺส ปริยายํ ฯ

- [๑๗๐] กถั ปนายั วิหังโค                      นาทุทส ปาสโมทตติตัง  
 ปทัง เหตัง มหนตทานัง                    โปทุฏฐุมรหนติ อาปทัง ฯ
- [๑๗๑] ยทา ปรามโว โหติ                        โปโล สีวีตสงขเย  
 อถ ชาลญจ ปาสญจ                        อาสชชابي น พุชฌติ ฯ
- [๑๗๒] อปิ เตว มหาปญญ                        ปาสา พหุวิชา กตา<sup>๑</sup>  
 คุยหมาสชช<sup>๒</sup> พชฌนติ                      อเถว สีวีตกขเย ฯ
- [๑๗๓] อปิ นายั ตยา สทฐิ                        สัมวาสส<sup>๓</sup> สชชทโรโย  
 อปิ โน อนุมญจาลิ                        อปิ โน สีวีตัง ทเท ฯ
- [๑๗๔] น เจว เม ตวั พนุชลิ                      นปิ อิจฉามิ เต วรัง  
 กามัง ชิปปมีโต คนตวา                    สีวี ตวั อนิเม จิรั ฯ
- [๑๗๕] เนวาทเมตมิฉฉามิ                        อญญเตรตสส สีวีตา  
 สเจ เอเกน ตุฏโจสิ                        มุญเจตัง มญจ ภกขย ฯ  
 อาโรหปริณานเณ                            ตุลยสุมา<sup>๔</sup> วยสา อุโฆ  
 น เต ลาภาน ชินตถิ<sup>๕</sup>                      เอเตน นิมิทา ตวั ฯ  
 ตทิงฆ สมเปกขสสุ<sup>๖</sup>                        โหตุ คิทธิ ตวสมสุ<sup>๗</sup>  
 มัง ปุพเพ พนุชปาเสน                      ปจฉา มุญจ ทิชาธิปปี ฯ  
 ตาวเทว จ เต ลาโฆ                        กตสส<sup>๘</sup> ยาจนาย จ  
 มิตติ จ ฆตทรภูเจหิ                      ยาว สีวาย เต ลียา ฯ
- [๑๗๖] ปสสนตุ โน มหาสงฆา                      ตยา มุตตัง อีโต คตัง  
 มิตตตามจจา จ ภจจา จ                    ปุตตทารา จ พนุชวา ฯ  
 น จ เต ตาทิสา มิตตวา                    พหุณ อิช วิชชเร  
 ยถา ตวั ฆตทรภูจส                        ปาณสาถาโรณ สขา ฯ

๑ ม. ตตา ฯ

๒ สී. ย. คุพ็หมาสชช ฯ                    ๓ สී. ย. สมภาสส ฯ

๔ ม. ตุลยาสมา ฯ

๕ ม. สีวีตถิ ฯ                    ๖ สී. ย. สมเวกขสสุ ฯ

๗ ม. ตวามหสุ ฯ

๘ ม. กตาสส ฯ

- [๑๗๗] โส เต สหายํ มุญจามิ โหติ<sup>๑</sup> ราชา ตวานุโค  
 กามํ ขิปปมิตโต คนุตวา ฌาติมชฺเฌ วิโรจถ ๑  
 โส ปตีโต ปมุตเตน ภตตุนา ภตตucarโว  
 อชฺฌมาสถ วงฺกโค<sup>๒</sup> วาจํ กณฺณสุขํ ภณฺ  
 เอรุ ลุทฺทก นนฺทสฺสุ สห สพฺเพหิ ฌาติมิ  
 ยถาหมชฺช นนฺทามิ มุตตํ ทิสฺวา ทิชาธิป ๑  
 [๑๗๘] เอหิ ตํ อณุสิทฺทามิ ยถา ตวมปิ ลจฺจเส  
 ลากํ ตวาย<sup>๓</sup> ๓ ตตรมฺุจ ๑ ปาปํ กิณฺจि น ทกฺขติ ๑  
 ขิปฺปมนฺเตปรุํ คนุตวา<sup>๔</sup> รณฺโณ ทสฺเสหิ โน อุมฺ  
 อพนฺเช ปกตีฏฺเต กาชฺเช อุมฺยโต จิตฺเต ๑  
 ๓ ตตรมฺุจ ๑ มหาราช หังสาธิปตีโน อิม  
 อยํ หิ ราชา หังสานํ หังสราชํ นราธิโป  
 อสฺสยํ อิมํ ทิสฺวา พหุํ ทสฺสติ เต ธนํ ๑  
 ปตีโต สุมฺโน วิตฺโต ทมฺุนา อุปปาทยิ  
 [๑๗๙] ตสฺส ตํ วจฺนํ สุตฺวา รณฺโณ หังเส อทสฺสยิ  
 ขิปฺปมนฺเตปรุํ คนุตวา กาชฺเช อุมฺยโต จิตฺเต ๑  
 อพนฺเช ปกตีฏฺเต หังสาธิปตีโน อิม  
 ๓ ตตรมฺุจ ๑ มหาราช อยํ เสนาปตีตโร ๑  
 อยํ หิ ราชา หังสานํ ตว หตฺถตฺถมาคตา<sup>๖</sup>  
 [๑๘๐] กถํ ปนิเม วิหฺงคา<sup>๕</sup> อิสฺสเร อิทฺ อชฺฌมาค ๑  
 กถํ ลุทฺโท มหนฺตานํ ปลลฺลเสฺสุ ชนาธิป  
 [๑๘๑] วิหิตา สนฺติเม ปาสา ทิชาณํ ปาณโรธณํ ๑  
 ยํ ยทายตณํ มณฺเณ

๑ ม. โหตุ ๑ ๒ ม. วกฺกโค ๑ ๓ ส. ย. ยถายํ ๑  
 ๔ ม. เนตฺวา ๑ ๕ ย. วิหฺงคา ๑ ๖ ม. หตฺถตฺถมาคตา ๑

ดาทิสั ปาสมาสชช	หังสราชา อพชฌมถ
ตัม อพนุโธ อูปาลีโน	มมายัม อชฌมภาสถ ๑
สุททุกกรัม อนริเยติ	ทหเต ภาวมุตตัม
ภตตฺรตเถ ปรกุกนโต	ธมมยุตโต <sup>๑</sup> วิหงคโม ๑
อตตโนยัม <sup>๒</sup> จจิตฺวาน	ชีวิทัม ชีวิทารโห
อนุตฺถนฺโต อาลีโน	ภตตฺตฺ ยาจิตฺถ ชีวิทัม ๑
ตสฺส ตัม วจนํ สุตฺวา	ปสาทมมชฌมค
ตโต นํ ปามุจฺจิม <sup>๓</sup> ปาสา	อนุญญาสิ สฺเชน จ ๑
โส ปตีโต ปมุตฺเตน	ภตตฺตฺนา ภตตฺตฺคารโว
อชฌมภาสถ วงฺกโค	วาจํ กณฺณสุขํ ภณฺ ๑
เอวํ ลุทฺทก นนฺทสฺสุ	สท สพฺเพติ ฌาติมิ
ยถาหมชช นนฺทามิ	มุตฺตัม ทิสฺวา ทิชาธิป ๑
เอหิ ตัม อนฺลิกฺขามิ	ยถา ตวมปิ ลจฺจเส
ลามํ ตฺยายัม <sup>๔</sup> ฐตฺรภูโจ	ปาปํ กิณฺจि น ทกฺขติ ๑
ชิปฺปนฺเตปฺรุํ คนฺตฺวา <sup>๕</sup>	รณฺโฆ ทสฺเสหิ โน อุกฺ
อพนุเช ปกตีญฺเต	กาเช อุกฺยโต จิตฺ ๑
ฐตฺรภูจฺา มหาราช	หังสาธิปตีโน อิม
อยณฺหิ ราชฯ หังสานํ	อยมํ เสนาปตีตโร ๑
อสฺสยํ อิมํ ทิสฺวา	หังสราชํ นราธิโป
ปตีโต สฺมโน วิตฺโต	พหุํ ทสฺสติ เต ฐนํ ๑
เอวเมตสฺส วจนา	อาเนีตาเม อุกฺ โม มยา
เอตฺถเอว หิ อิม	อุกฺ อนฺมตา มยา ๑
โสยํ เอวํคโต ปกฺชี	ทีโช ปรมธมฺมิโก

๑ ลี. ย. ธมฺเม ยุตฺโต ๑

๒ ม. อตฺตนาถํ ๑

๓ ย. ตัม ปามุจฺจิม ๑

๔ ม. ตวายํ ๑

๕ ม. เนตฺวา ๑

๖ ม. อาลํ ๑

- |       |  |   |
|-------|--|---|
|       | มาทิสสสุ ทิ ลุฑทสสุ<br>อุปยานญจ เต เทว<br>สพพสากุกนิคคาเม <sup>๑</sup>   | ชนเยยฺยยาถ มทฺทว <sup>๑</sup> ฯ<br>นาญญํ ปสฺสามิ เอทิสฺ<br>ตํ ปสฺส มนุชฺชาธิป ๑<br>ปีเจ โสวณฺณเย สุภ<br>วํจํ กณฺณสุขํ ภณฺ ๑<br>กจฺจิ โภโต อนามยํ<br>ธมฺเมเน มนุสฺสาสสิ <sup>๒</sup> ๑ |
| [๑๘๒] | ทิสฺวา นิสินฺนํ ราชานํ<br>อชฺฌภาสถ วงฺกโค<br>กจฺจิ นุ โภโต กุสลํ<br>กจฺจิ รฆฺจมิทํ ผีตํ                          | อโถ หํส อนามยํ<br>ธมฺเมเน มนุสฺสาสสิ <sup>๒</sup> ๑   |
| [๑๘๓] | กุสลญฺเจว เม หํส<br>อโถ รฆฺจมิทํ ผีตํ  | โทโส โกจิ น วิชฺชติ<br>นาวงฺขนฺติ ชีวิตํ ๑  |
| [๑๘๔] | กจฺจิ นุ เต <sup>๓</sup> อมจฺเจสุ<br>กจฺจิ จ <sup>๔</sup> เต ตวตฺถेสุ  | โทโส โกจิ น วิชฺชติ<br>นาวงฺขนฺติ ชีวิตํ ๑  |
| [๑๘๕] | อโถปิ เม อมจฺเจสุ<br>อโถปิ เต <sup>๕</sup> มมตฺถेสุ  | อสุสฺวา ปิยภาณินิ<br>ตว ฉนฺทวสฺสานุคฺคา ๑   |
| [๑๘๖] | กจฺจิ เต สาทิสี ภริยา<br>ปฺตุตฺตรูปยสฺสุเปตา   | อสุสฺวา ปิยภาณินิ<br>มม ฉนฺทวสฺสานุคฺคา ๑   |
| [๑๘๗] | อโถ เม สาทิสี ภริยา<br>ปฺตุตฺตรูปยสฺสุเปตา   | สตุตฺตฺหตฺถตฺถตฺ <sup>๖</sup> จโต<br>ตสฺมี ปจฺมมาปเท ๑  |
| [๑๘๘] | ภวนฺนุ <sup>๖</sup> กจฺจิ นุ มหา-<br>ทุกฺขมาปชฺช <sup>๗</sup> วิปฺลํ<br>กจฺจิ ยนฺนาปติตฺวาน<br>เอวเมเตลํ ชมฺมานํ | ทณฺฑเทณ สมนฺโปกฺย<br>ปาติกํ <sup>๘</sup> ภวติ ตาวเท ๑   |

---

๑ ม. ... กุณิกาคาเม ๑    ๒ สී. ย. มนุสิสฺสติ ๑    ๓ ม. กจฺจิ โภโต ๑  
 ๔ สී. ย. กจฺจินฺนุ ๑    ๕ สී. ย. อโถปิเม ๑    ๖ สී. ย. ภวํ ตุ, ม. ภวนฺตํ ๑  
 ๗ ม. ... สตุตฺตฺหตฺถตฺตํ ๑    ๘ ม. ทุกฺขมาปชฺช ๑    ๙ สී. ย. ปากติกํ ๑

- [๑๘๙] เขมมาลี महाराज                      ऐवमाप्रियासति<sup>๑</sup>  
 न जायं गिण्जिरसुमासु                      सत्तुव समपुच्छत् ५  
 पञ्जकमिदत्त<sup>๒</sup> नेसातो                      पुपुपेव अक्षमासत्  
 तहायं सुमुखेव                      पणुत्तीโต पञ्जमासत् ५  
 तसुस तं वज्जं सुत्तवा                      पสาथमयमच्छमा  
 ततो मं ปामुजि ปासा                      अनुण्णाली सुखेन ज ५  
 อิथนจ सुमुखेन                      ऐतत्तถาย जिण्णत्ति<sup>๓</sup>  
 โภโต สกาเส อาคมนं                      ऐตสสุส ธนมิจ्จตา ५
- [๑๙๐] สุวาคตถเจวิหัง ภวตัง                      ปत्तीโต จสมิ ทสสุนา  
 ऐโส จาปิ พหุวิตตัง                      ลภตัง ยาวติจ्จติ<sup>๔</sup> ๫
- [๑๙๑] สนุตปเปยิตวา เนสาทัง                      โภเคหิ มนุชาธิโป  
 อक्षमाสत् วग्งโค<sup>๕</sup>                      วาจं กณณสุขัง ภณं ๫
- [๑๙๒] ยं ขลु ธมมมาธินัง                      วิโส วตตติ กิण्ณจि นัง<sup>๖</sup>  
 สพพตติสสรियัง ภวตัง<sup>๗</sup>                      ปสาสत्<sup>๗</sup> ยทิจ्จत् ๫  
 ทานตถัง อุปโภตตัง วา                      ยण्णจณณัง อุปกปปติ  
 ऐตัง ททามิ โว วิตตัง                      อิสสรिय<sup>๘</sup> วิสสุซามิ โว ๫
- [๑๙๓] ยถา จ มุขายัง सुमुखे                      อक्षमाเสยย ปणุत्तीโต  
 กามसा พุทธิสมปนุโน                      ตมสสุ<sup>๙</sup> ปรมปิยัม ๫
- [๑๙๔] อหัง ขลु महाराज                      नाकराचारिवन्दरं  
 ปฏิวत्तัง न सकोमि                      न मे सो विनโย लिया ๫  
 อมहाกถเจว โส<sup>๑๐</sup> เสणฺโจ                      ตวณฺจ อุตตมสत्तโต

๑ ลี. ย. เอวมาปที สัสติ, ม. เอวมาปทียา สติ ๫

๓ ลี. ย. ยาวติจ्จติ ๫

๖ ม. ตว ตัง ๫

๙ ม. ตัง มุขาสุส ๫

๔ ม. วग्งคัง ๫

๗ ม. ปสาส ๫

๑๐ ลี. ย. โย ๫

๒ ม. ปञ्जกมิदत् ๫

๕ ม. กิण्ณจัน ๫

๘ ย. อิสสรัง ๫

[๑๙๕]	ภูมิปาโล มนุสสิโนโท เตลล์ อุกิन्हัน ภาณตัม นนุตรัง <sup>๑</sup> ปฏิวตตพพัม ฐมเมเน กิร เนลาโท	ปุชา พหุทธิ เหตุภิกิ ๑ วตตมาเน วินิจฺฉเย เปสฺเสเน มนุชาธิป ๑ ปณฺทิตโต อณฺทโช อิติ
[๑๙๖]	น เหว อกตตตสฺส เหว อคคปกติมา ยาวตตติ มยา ทิฏฺฐจา ตุฏฺฐโจสฺมิ โว ปกตียา เอโส จาปิ มมจฺฉนฺโท	นโย เอตาทิสฺเส ลียา ๑ เหว อุตฺตมสฺตตโว นาณณัม ปสฺสามิ เอทิสฺ ๑ วากฺเยน มธฺเรน จ จิรํ ปสฺเสยฺย โว อุกฺโก ๑
[๑๙๗]	ยัม กิจจํ <sup>๒</sup> ปรมเ มิตฺเต ปตฺตา นิสฺสํสํ ตฺยมหา <sup>๓</sup> อหุญจ ญฺน สุมหา- อทสฺสเนน อสฺมาภัม เตลล์ โสภวิฆาตาย ตัม ปทกฺขินฺโต กตฺวา อทฺธาหํ วิปฺลํ ปิตฺตี เอโส วาปิ มหาอตฺโถ	กตฺมสฺมาสุ <sup>๓</sup> ตัม ตฺยา ภาตฺติรสฺมาสุ ยา ตว ๑ ภาตฺติสฺงฆสฺสมนุตรัง ทุกฺขัม พหุสุ ปกฺขิสฺสุ ๑ ตฺยา อณฺมตา มยัม ภาตฺตี <sup>๕</sup> ปสฺเสมฺรินฺทม <sup>๖</sup> ๑ ภวตัม วินฺทามิ ทสฺสหา ภาตฺติวิสฺสาสหา ลียา ๑
[๑๙๗]	อิทํ วตฺวา ฐตฺรภูโจ อุตฺตมัม ชวมนฺวาย <sup>๗</sup> เต อโรเค อณฺุปฺตเต เกกาติมฺภุํ หังสา เต ปตฺตีตา ปมฺุตฺเตน	หังสราชา นราชาปิ ภาตฺติสฺงฆมฺุปากมฺุ ๑ ทิสฺวาน ปรมเ ทิเช ปุฏฺฐทฺโท อชายถ ๑ ภาตฺตฺนา ภาตฺตฺคารวา

๑ ลี. ย. นานุตรัง ๑ ๒ ย. ยัมกิจจํ ๑ ๓ ลี. ย. กตฺรสฺมาสุ ๑ ๔ ม. ตฺยามหา ๑  
 ๕ ม. ภาตฺตี ๑ ๖ ลี. ย. ปสฺเสมฺรินฺทม ๑ ๗ ลี. ย. อุตฺตมชวมนฺวตฺตาย ๑





## ๒ มหาหังสาตกั

- [๑๙๙] เอเต หังสา ปกุกมนฺติ      วงงฺกา ภาเยริตา  
 หริตฺตจ เหมวณฺณ      กามํ สุขฺข ปกุกม ๑  
 โอหาย มํ ภาติคณา      เอกํ ปาสวสํ คตํ  
 อนเปกฺขมานา คจฺจนฺติ      กิ เอโก อวทียสิ ๑  
 ปเตว ปตตํ เสฏฺฐ      นตฺถิ พนฺธ<sup>๑</sup> สหายตา  
 มา อนินฺทาย หาเปสิ      กามํ สุขฺข ปกุกม ๑
- [๒๐๐] นานํ ทุกฺขปรเวไตปิ      ฐตฺรภูจฺ ฐวํ ชเห  
 ชีวิทํ มรณํ वा เม      ตยา สหฺธิ ภาวิสฺสตี ๑  
 นานํ ทุกฺขปรเวไตปิ      ฐตฺรภูจฺ ฐวํ ชเห  
 น มํ อนริยสํยุตฺเต      กมฺเม โยเชตฺตุมฺรหฺสิ ๑  
 สกฺมาโร สขา ตฺยสฺมิ      สจฺจิตฺเตสฺมิ เต<sup>๒</sup> จิตฺ  
 ภาโต เสนาปติ ตฺยาหํ      หังสานํ ปวฺรุตฺตม  
 กถมํ วิกตฺติสฺส<sup>๓</sup>      ภาติมฺชฺเณ อิตฺ คโต  
 ตํ หิตฺวา ปตตํ เสฏฺฐ      กิन्हे วกฺขามิตฺ คโต  
 อิตฺ ปาณํ จชิสฺสามิ      นานริยํ กตฺตุมฺสฺสเห ๑
- [๒๐๑] เอโส ทิ ฐมฺโม สุขฺข      ยํ ฐวํ อริยปเถ จิตฺ  
 โย ภาตฺตารํ สขารํ มํ      น ปริจฺจตฺตุมฺสฺสเห ๑  
 ตถฺหิ เม เปกฺขมานสฺส      ภายํ นเตวว ชายติ  
 อธิคจฺฉลฺสิ ฐวํ มยฺหํ      เหวํภูตฺสฺส ชีวิทํ ๑
- [๒๐๒] อิจฺเจวํ มนฺตฺยนฺตฺานํ      อริยานํ อริยวฺตฺตินํ  
 ทณฺฑมาทาย เนสาโท      อาปตี ฐฺริโต ภูสํ ๑

๑ ม. พนฺธ ๑      ๒ ม. สจฺจิตฺเต จสฺมิ เต, ๕. สจฺจิตฺเต สมิเต ๑

๓ ๕. วิกตฺติสฺส ๑

- ตมาปตนตํ ทิสวาน                      สุมุไซ อติพรุหิ<sup>๑</sup>  
 อฏฺจาสิ ปฺรโต รณโณ                    หังโส วิสฺสาสยํ พยถํ ๑  
 มา ภายิ ปตตํ เสฏฺจ                    น ทิ ภายนฺติ ตาทิสา  
 อหํ โยคํ ปยุณฺชิสฺสํ                    ยุตตํ ฆมฺมุปลณฺหิตํ  
 เตน ปริยาปทาเนน                      ชิปปิ ปาสา ปโมกฺขสิ ๑
- [๒๐๓]    ตสฺส ตํ วจนํ สุตฺวา                    สุมุขสฺส สฺภาลิตํ  
 ปหฺมฺจโลโม เนสาโท                    อณฺชลิสฺสุปนามยิ<sup>๒</sup> ๑  
 น เม สุตํ วา ทิฏฺฐํ วา                    ภาสฺนโต มานูสี ทิไซ  
 อริยํ พฺรุหฺนโต<sup>๓</sup> วงฺกโค                    จนฺนโต มานูสี คิริ ๑  
 กิณฺนุ ตายํ ทิไซ โหติ                    มุตฺโต พนฺธ<sup>๔</sup> อฺปาสิ  
 โอหาย สกฺุณา ยนฺติ                    ก็ เอโก อวทียสิ ๑
- [๒๐๔]    ราชา เม โส ทิชามิตฺต  
 ตมาปเท ปฺริจฺจตฺตํ                      เสนาปจฺจสฺส การยิ  
 มหาคณฺาย<sup>๕</sup> ภาตฺตา เม                    นุสฺสเห วิหคฺชิป ๑  
 ยถา ตํ สมฺม เนสาท                    มา เอโก พยสนํ อคา  
 ภาตฺตายํ อภิตโต รเม ๑
- [๒๐๕]    อริยวฺตฺติ<sup>๖</sup> วงฺกค  
 จชามิ เต ตํ ภาตฺตารํ                    โย ปิณฺฑมปจายสิ  
 คจฺจณฺฺโม<sup>๗</sup> ยถาสฺขํ ๑
- [๒๐๖]    สเจ อตฺตปฺปโยเคน  
 ปฏฺิคฺคณฺฺหาม เต สมฺม                    โอหิตโต หังสปกฺชินํ  
 โน เจ อตฺตปฺปโยเคน                    เอตํ อภยทกฺชิณํ ๑  
 อนิสฺสโร มุณฺจํ อเมห                    โอหิตโต หังสปกฺชินํ  
 เถยยํ กยิราสิ ลุทฺทก ๑
- [๒๐๗]    ยสฺส ตฺวํ ภาตฺโก รณโณ                    กามํ ตสฺเสว ปापย

๑ ลี. ยุ. อปริพรุหิ ๑    ๒ ม. อณฺชลิสฺส ปณามยิ ๑                    ๓ ม. พฺรุวานโน ๑  
 ๔ ม. พทฺธ ๑ อิโต ปรี อีทิสเมว ๑    ๕ ม. มหาคณฺาย ๑                    ๖ ม. อริยวตฺตสิ ๑  
 ๗ ยุ. คจฺจณฺฺโม ๑

[๒๐๘]	ตสฺส <sup>๑</sup> สัมมโน <sup>๒</sup> ราชา อิจฺเจวํ วุฑฺโฒ เนสาโท อุโภ หตฺถเอหิ ปคฺคยห <sup>๓</sup> เต ปญฺชเรเต ปกฺขี สุมฺขํ ฐตฺรภูจฺฉยจ	ยถาภิญฺจณํ กริสฺสตี ๑ เหมวณฺณน หริตฺตเจ ปญฺชเร อชฺฉมโหวทฺธิ ๑ อุโภ ฆสฺสรวณฺณนินเ ลฺลทโท อาทาย ปกฺกมิ ๑
[๒๐๙]	หริยมาโน ฐตฺรภูจฺ พาฬฺหิ ภายามิ สุมฺข อสฺมากํ วมฺณณาย ปากฺหฺสา จ สุมฺข โภณฺจึ สฺมฺทฺหตีเรว	สุมฺขํ เอตทพฺรวิ สามาย ลกฺขณฺรูยา อถตฺตานํ วธิสฺสตี ๑ สฺสฺเฮมา เหมสฺสฺตฺตจา กปฺณา ญฺน รุจฺจตี ๑
[๒๑๐]	เอวํ มหนฺโต โลกสฺส เอกิตฺติมฺนุโสเจยย วาโตว คนฺธมาเทติ พาโล อามกปฺกํว อวินิจฺฉยณฺณ อตฺถสฺ กิจฺจากิจฺจํ น ชานาสิ อทฺตมฺมตฺโต อุทฺเรสิ พหุสาชารณา เหตา มายา เจตา มรีจฺวิ <sup>๔</sup> ชราว <sup>๕</sup> พนฺธนา เจตา ตาสฺ โย วิสฺสเส โปโส	อปฺปเมยฺโย มหาคณฺ นยิทํ ปญฺฉวโตมิว ๑ อุภยํ เภกปาปกํ โลโล อนฺธโร อามิสฺ ๑ มนฺโทว ปฏฺฐิภาสิ มํ สฺมปฺตฺโต กาลปริยายํ ๑ โย เสยฺโย มณฺณลิตฺถโย โสณฺทานนฺว สฺรฐามฺ ๑ โสกา โรคา จุพฺทฺทวา มจฺจุปาสา คฺกุหาสยา <sup>๖</sup> โส นเรสุ นรธาโม ๑
[๒๑๑]	ยํ วุฑฺฒเอหิ อุปฺณณาตํ มหาภูติตฺถโย นาม	โก ตํ นิณฺทิตฺตฺมรหตี โลกสฺมี อุปฺปชฺชิสฺสุ <sup>๗</sup> ๑

๑ ม. ตตฺถ ๑    ๒ ย. สัมมโน ๑    ๓ ม. สกฺคยท ๑    ๔ ม. มรีจฺ จ ๑  
 ๕ ม. ชรา จ ๑    ๖ ลี. ย. ปจฺจุปาโส คฺกุหาสโย ๑    ๗ ม. อุปฺปชฺชิสฺสุ ๑

ขิทฺททา ปณฺหิตา ตาสุ	รติ ตาสุ <sup>๑</sup> ปติภฺจิตา
วิชานี ตาสุ <sup>๑</sup> รุหนฺติ	ยทิํ สตฺตทา ปชายเร
ตาสุ โก นิพฺพิเช <sup>๒</sup> โปโส	ปาณมาสชฺช ปาณฺนิ ๗
ตวเมว นาณโณ สุมฺช	ถีนํ อตฺถเอสฺ ญฺชสิ
ตสฺส ตยชฺช ภาเย ชาเต	ภีเตน ชายเต มติ ๗
สพฺโพ ทิ สํสยํ ปตฺโต	ภยํ ภีรฺ ติตฺติกฺขติ
ปณฺชิตา ทิ มหนฺตานิ	อตฺถเอ ญฺชชฺนฺติ ทฺยญฺเช ๗
เอตทตฺถาย ราชานิ	สุรมิจฺฉนฺติ มนฺตินํ
ปฏฺวิพาทติ ยํ สฺวีโร	อาปทํ อตฺตปริยายํ ๗
มา โน อชฺช วิกนฺตีสฺ	รณโณ สฺฐา มหานเส
ตถาทิ วณฺโณ ปตฺตานํ	ผลํ เวฬุํ ตํ วติ ๗
มุตฺโตปิ เนจฺฉลิ <sup>๓</sup> อฺกฺกเทตฺ	สยํ พนฺธํ อฺปาคมิ
โสปชฺช สํสยํ ปตฺโต	อตฺถํ คณฺหาทิ มา มุขํ ๗
[๒๑๒] โส ตว <sup>๔</sup> โยคํ ปญฺชชฺสสุ	ยฺตตํ ฐมฺมุปสณฺทิตํ
ตว ปรียาปทาเนน	มม ปาณฺสนํ จร ๗
[๒๑๓] มา ภายิ ปตฺตํ เสฏฺฐ	น ทิ ภายนฺติ ตาทิสา
อหํ โยคํ ปญฺชชฺสสุ	ยฺตตํ ฐมฺมุปสณฺทิตํ
มม ปรียาปทาเนน	ชิปปิ ปาสา ปโมกฺขสิ ๗
[๒๑๔] โส ลุทฺโท หังกาเชน	ราชทวารํ อฺปาคมิ
ปฏฺวิเวเทถ มํ รณโณ	ชตฺรภฺจายมาคฺโต ๗
[๒๑๕] เต ทิสฺวา ปฺญณฺสงฺกาเส	อฺโฆ ลกฺขณฺสมฺมเต <sup>๕</sup>
ชฺลฺ สณฺณมฺโน ราช	อมจฺเจ อชฺฌภาสถ ๗
เทถ ลุทฺทสฺส วตฺถานิ	อนนํ ปาณญจ โภชนํ

๑ ม. ตยาสุ ๗      ๒ ม. นิพพิเท ๗      ๓ ม. น อิจฺฉิ ๗      ๔ ม. ตํ ๗  
๕ ลี. ย. ลกฺขณฺณาสมฺมเต ๗

- กามงฺกโร หิริณฺณสฺส ยาวนุโต เอส อิจฺฉติ ฯ  
 [๒๑๖] ทิสฺวา ลุทฺทํ ปสนฺนตฺตํ กาลิราชาตทพฺรวิ<sup>๑</sup>  
 ยทาย<sup>๒</sup> สมฺม เขมก ปุณฺณนา หํเสหิ ติฏฺฐติ ฯ  
 กถํ รุจิมชฺชคตํ ปาสหตฺโถ อูปาคมิ  
 โอภิณฺณํ ฅาติสฺงฺเขหิ นิมฺมชฺฉิมํ กถํ คหิ ฯ  
 [๒๑๗] อชฺช เม สตฺตมา รตฺติ อาทานานิ<sup>๓</sup> อูปาสโต  
 ปทเมตฺสฺส อนฺเวสํ อปฺปมตฺโต ฃฏฺฐลฺลิตฺโต ฯ  
 อถสฺส ปทมทฺทกฺขี จรโต อาทเนสนํ  
 ตตฺถาหํ โอทหี ปาสํ เวนตํ ทิชฺมคฺคหี ฯ  
 [๒๑๘] ลุทฺท เทว อิเม สกฺุณา อถ เอโกติ ภาสสิ  
 จิตฺตํ ญฺ เต วิปริยตฺต<sup>๔</sup> อาทฺู กิณฺุ ชีคฺสีสิ ฯ  
 [๒๑๙] ยสฺส โลหิตกา ตาลา ตปเนยฺยานิภา<sup>๕</sup> สฺสุภา  
 อฺุรํ สํหจฺจ ติฏฺฐนฺติ โส เม พนฺธํ อูปาคมิ ฯ  
 อถายํ ภสฺสโร ปกฺขี อพนฺโธ พนฺธมาตฺุรํ  
 อริยํ พฺรฺุหนฺโต<sup>๖</sup> อฏฺฐจาลิ วทฺุโต<sup>๗</sup> มาณฺุสี คิรํ ฯ  
 [๒๒๐] กถนฺุทฺทานิ<sup>๘</sup> สฺมุข หนฺุ สํหจฺจ ติฏฺฐสิ  
 อาทฺู เม ปริสํ ปตฺโต ภายา ภีโต น ภาสสิ ฯ  
 [๒๒๑] นาทํ กาลิปติ ภีโต โอคคฺคยฺห ปริสํ ตว  
 นาทํ ภายา น ภาสิสฺสํ วากฺยํ อตฺถสฺสมิ ตาทิเส ฯ  
 [๒๒๒] น เต อภิสฺสรํ ปสฺเส น รถे นปิ ปตฺติเก  
 นาสฺส จมฺมํ ว กิณฺุ ว วมฺมิเน<sup>๙</sup> จ ฃนฺุคฺคเห ฯ

๑ ม. กาลิราชา ตทพฺรวิ ฯ ๒ ม. ยทายํ ฯ ๓ ม. อททานิ ฯ

๔ วิปลฺลตฺถนฺติปิ, ยฺ. วิปริยตฺถํ ฯ ๕ ม. ตปเนยฺยานิภา ฯ ๖ ม. พฺรฺุวาโน ฯ

๗ ม. จชฺนฺโต ฯ ๘ ลี. ยฺ. อถ กิณฺุ, ม. อถ กิ ทานิ ฯ ๙ ม. วมฺมิเต ฯ

- น หिरณณํ สุวณฺณํ वा นครํ वा सुมาปิตं  
 โอภิณฺณปริกขํ ทุคฺคํ ทฬฺหम्मัญ्ञालโกञ्ฉกํ  
 ยตถ ปวิญ्ञโจ สุมฺข ภายิตพฬํ น ภายสิ ๑
- [๒๒๓] น เม อภิสฺสเรนฺโตเณ นคเรณ ฐเนน वा  
 อปเณน ปถํ ยาม อนฺตลิกฺเข จรา มยํ ๑  
 สุตา จ ปณฺทิตาตฺยมหา นิปุณา จตฺถจินฺตกา<sup>๑</sup>  
 ภาเสมตฺถวตี วาจํ สจฺเจ จสฺส ปติญ्ञจฺโิต ๑  
 กิณฺจ ตฺยหํ อสจฺจสฺส อนริยสฺส กริสฺสตี  
 มุสฺสาวาทิสฺส ลุทฺทสฺส ภาณิตํปิ สฺภาสิตํ ๑
- [๒๒๔] ตํ พุราหฺมณานํ วจนา อิมํ เขมมการยิ<sup>๒</sup>  
 อภยณฺจ ตยา ชฺฆุจํ อิมายเ ทสฺธา ทิสฺสา ๑  
 โอคฺคยฺห เต ปฺกฺขรณฺี วิปฺสโนนฺทกํ สฺจฺฉี  
 ปหฺฐํ ขาหนํ<sup>๓</sup> ตตฺถ อหฺีสา เจตฺถ ปกฺขินํ ๑  
 อิทํ สฺตฺวาน นิคฺโขลลํ อาคตฺมหา<sup>๔</sup> ตวานฺติเก  
 เต เต พนฺธสฺมา<sup>๕</sup> ปาเสน เอตฺนฺเต ภาสิตํ มุสฺสา ๑  
 มุสฺสาวาทํ ปุรฺกขตฺวา อิจฺฉาโลภณฺจ ปาปกํ  
 อฺโภสฺนฺธี อติกฺกมฺม อสฺาตํ อฺปฺปชฺชตี ๑
- [๒๒๕] นาปรชฺฌาม สุมฺข นปิ โลภาว มคฺคหฺี  
 สุตา จ ปณฺทิตาตฺยตฺถ นิปุณา จตฺถจินฺตกา<sup>๑</sup> ๑  
 อปฺเปวตฺถวตี วาจํ พฺยาหเรยฺยฺ<sup>๖</sup> อิจฺฉาตา  
 ตถาตํ สมฺม เนสํโเท วุตฺโต สุมฺข มคฺคหฺี ๑
- [๒๒๖] เนว ภูตา<sup>๗</sup> กาลิปตี อฺปนฺนิตสฺมิ ชฺวีเต

๑,๖ ม. อตฺถจินฺตกา ๑

๒ สฺ. ยฺ. เขมมการยิ ๑

๓ ม. จาหนํ ๑

๔ ม. อาคตฺมหา ๑

๕ ม. พนฺธสฺมา ๑

๖ สฺ. ยฺ. พฺยาหเรยฺยฺ ๑

๗ ม. ภีตา ๑

ภาเสมตถาวตี วาจं	สมปตฺตา กาลปริยายํ ๑
โย มิเคน มิคํ หนฺติ	ปกฺขีนํ <sup>๑</sup> ปน ปกฺขินา
สุเตน วา สุตํ กิเลีย <sup>๒</sup>	กึ อนริยตรํ ตโต ๑
โย จาริยรुหํ ภาเส	อนริยธมฺมวสฺสึโต
อุโภ โส ชंसเต โลกา	อิธ เจว ปฺรตฺถ จ ๑
น มชฺชชถ ยสํ ปตฺโต	น พฺยาธေ <sup>๓</sup> ปตฺตสํสยํ
วายเมถว กิจฺเจสุ	สํเว วิวฺรานิ จ ๑
เย วุฑฺฒา อพฺภตฺติกฺกนฺตา	สมปตฺตา กาลปริยายํ
อิธ ธมฺมํ จริตฺวาน	เอวํ เต <sup>๔</sup> ติวํชฺชตฺตา ๑
อิหํ สุตฺวา กาลิปฺติ	ธมฺมมตฺตนิ ปาลย
ชฺตฺรภูจฺฉ มุญฺจาหิ	หํสํนํ ปวฺรุตฺตมํ ๑
[๒๒๗] ออาหารนฺตฺตฺทกํ ปชฺชํ	อาสนนฺจ มหารหํ
ปณฺชฺรโต ปโมกฺขามิ	ชฺตฺรภูจํ ยสฺสฺสินํ ๑
ตณฺจ เสนาปตี ธีรํ	นิปฺภูณํ อตฺถจฺฉินฺตกํ
โย สุเช สุชิตฺโต รณฺโถ	ทฺกฺชิตฺเต โหติ ทฺกฺชิตฺโต ๑
เอทิสฺโส โข อรหติ	ปิณฺฑมสนฺนาตุ ภาตฺตฺโน
ยถายํ สุมฺโข รณฺโถ	ปาณสาธารโณ สขา ๑
[๒๒๘] ปิจฺฉนฺจ สพฺพโสวณฺณํ	อฏฺฐปาหํ มโนรมํ
มฏฺฐํ กาลิกวตฺถินํ <sup>๕</sup>	ชฺตฺรภูจฺฉ อุปาวิสิ ๑
โกจฺฉนฺจ สพฺพโสวณฺณํ	เวยฺยคฺคฺขปฺริสิทฺพิตํ
สุมฺโข อชฺฉนฺปาเวกฺขิ <sup>๖</sup>	ชฺตฺรภูจฺฉสนนฺตฺรา ๑
เตสํ กานฺจนปตฺเตหิ <sup>๗</sup>	ปฺปฺนฺ อาทาย กาลิโย

๑ ม. ปกฺขี วา ๑

๒ สී. ยฺ. กิณฺ ๑ กิเลย อิติปิ, ม. กิณฺยา ๑

๓ สී. ยฺ. พฺยเถ ๑

๔ สී. ยฺ. เอเวเต ๑

๕ สී. กาลิกปตฺถินฺณํ, ม. กาลิกมตฺถนฺนํ ๑

๖ ม. อชฺฉนฺปาเวกฺขิ ๑

๗ ม. กานฺจนปตฺเตหิ ๑





- [๒๓๙] กจฺจิ นุณาคตํ<sup>๑</sup> ทีฆํ สมเวกฺขลฺลิตฺติ ชตฺตติย  
 กจฺจิ มตฺตโต มทฺนึเย ปรโลกํ น สนฺตลฺลิตฺติ ๑
- [๒๔๐] อหํ<sup>๒</sup> อนาคตํ ทีฆํ สมเวกฺขามิ ปกฺขิม  
 จิตฺโต ทสฺสุ ฌมฺเมสุ ปรโลกํ น สนฺตลฺลิตฺติ<sup>๓</sup> ๑  
 ทานํ ลีลํ ปริจฺจาคํ อาชฺชวํ มทฺทวํ ตป  
 อกฺโกธํ อวิหีสญจ ชนฺตติญจ อวิโรธนํ ๑  
 อิจฺเจเต กุสฺเล ฌมฺเม จิตฺเต ปสฺสามิ อตฺตนิ  
 ตโต เม ชายเต ปิตฺติ โสมนสฺสญจนปฺปกํ ๑  
 สุมฺโพ จ อจินฺเตตฺวา วิสขฺชิ<sup>๔</sup> ผรฺสํ คิรํ  
 ภาวโทสมนญฺฉาย อสฺมากายํ วิหงฺคโม ๑  
 โส กุทฺโธ ผรฺสํ วาจํ นิจฺฉาเรลฺลิตฺติ อโยนิโส  
 ยานสฺมาสุ น วิชฺชนฺตฺติ นยิทํ ปญฺจวตฺตมิมิ ๑
- [๒๔๑] อตฺถิ เม ตํ อตฺติสวํ เวเคน มนุชฺชาธิป  
 ฆตฺตรญฺเจ จ พนฺธสฺมี ทุกฺขํ เม วิปลํ อหุ ๑  
 ตวํ โน ปิตาว ปุตฺตานํ ภูตานํ ธรรมีริว  
 อสฺมากํ อธิปฺนฺนํ ชมสฺสุ ราชกฺุญฺชว ๑
- [๒๔๒] เอวฺนฺเต<sup>๕</sup> อนฺนโมทาม ยํ ภาวํ น นิกฺุหฺลิตฺติ  
 ชีลํ ปภินฺทลฺลิตฺติ ปกฺขิ อุชฺชโกลิตฺติ วิหงฺคม ๑
- [๒๔๓] ยงฺกิญฺจิจิ รตฺนํ อตฺถิ กาลิราชนินเวสเน  
 รชตํ ชาตฺรฺรูปญจ มุตฺตตา เวฬุริยา พหุ ๑  
 มณฺโโย สงฺขมฺมตฺตญจ วตฺถิกิ<sup>๖</sup> หริจฺนฺนํ  
 อชินํ ทนฺตภาณฺตญจ โสทํ กาทายลํ พหุ

๑ ม. นานาคตํ ๑

๒ ม. นาทํ อนาคตํ ๑

๓ ม. สนฺตเส ๑

๔ ลี. ย. วิสขฺชิ ๑

๕ ม. เอตํ เต ๑

๖ ม. วตฺถิกํ ๑

- เอตํ ททามิ โว วิตุตํ      อิสฺสรํ วิสฺสชามิ โว ฯ  
 [๒๔๔] อหุตา อปจิตา ตยมฺหา      สกุกตา จ รเถสภ  
 ฌมฺเมสุ วตฺตมานานํ      ตฺวํ โน อัจริโย ภว ฯ  
 อัจริย สมฺนุญฺญาตา      ตยา อนฺมตา มยํ  
 ตํ ปทกฺขิณโต กตฺวา      ฌาตี<sup>๑</sup> ปสฺสเมรินฺทม<sup>๒</sup> ฯ  
 [๒๔๕] สพฺพรตฺตี จินฺตยิตฺวา      มนฺตยิตฺวา ยถาตถํ  
 กาลิราชา อนฺุญฺฌาลิ      หังสํ ปวรฺุตฺตมํ ฯ  
 [๒๔๖] ตโต รตฺยา วิวสเน      สุริยสฺสุคฺคมนํ ปติ  
 เปกฺขโต กาลิราชสฺส      ภวนโต<sup>๓</sup> วิคาหิสฺสุ ฯ  
 [๒๔๗] เต อโรเค อนฺุปฺตเต      ทิสฺวาน ปฺรเม ทิเช  
 เกกาติมกรฺุํ หังสา      ปุณฺสทฺโท อชಾಯถ ฯ  
 เต ปตีตา ปฺมุตเตน      ภตฺตฺนา ภตฺตฺคารวา  
 สมฺนฺตา ปฺริกริสี<sup>๔</sup>      อณฺุชชา ลทฺชปจฺจยา ฯ  
 [๒๔๘] เหวํ มิตฺตวตํ อตฺถา      สพฺเพ โหนฺติ ปทกฺขิณา  
 หังสา ยถา ฌตฺรภูจฺา      ฌาติสงฺฆมฺุปาคฺมฺุติ ฯ

มหาหังชาตกำ ทุติยํ ฯ

๑ ม. ฌาตี ฯ      ๒ สී. ย. ปสฺสเมรินฺทม ฯ      ๓ ม. ภวนา เต ฯ  
 ๔ ม. ปฺริกริสี ฯ      สพฺพตฺถ อีทิสฺเมว ฯ

### ๓ สุทธาโกชนชาตกัม

- [๒๔๙]           เนว กีนามิ น<sup>๑</sup> วิกุกินามิ  
                   น จาปิ เม สนนิจโย อิตถติ<sup>๒</sup>  
                   สุกัจจรูป วติหัง ปริตตัง  
                   ปตฺถโถทโน นาลมยํ ทฺวิหนํ ๑
- [๒๕๐]           อปปมฺหา อปปกํ ทชฺชา           อนุมชฺฉโต มชฺฉกํ  
                   พหุมา พหุกํ ทชฺชา           อทานํ นุปปชฺชติ<sup>๓</sup> ๑  
                   ตํ ตํ วทามิ โกลิย           เทหิ ทานานิ ญญช จ  
                   อริยมคฺคํ สมารุห<sup>๔</sup>           เนกาสิ ลภเต สฺขํ ๑
- [๒๕๑]           โมฆญจสฺส หุตํ โหติ           โมฆญจาปิ สมีหิตํ  
                   อติถิสฺมี โย นิสินฺนสฺมี           เอโก ญญชติ โภชนํ ๑  
                   ตํ ตํ วทามิ โกลิย           เทหิ ทานานิ ญญช จ  
                   อริยมคฺคํ สมารุห           เนกาสิ ลภเต สฺขํ ๑
- [๒๕๒]           สจฺจํ ตสฺส หุตํ โหติ           สจฺจญจาปิ สมีหิตํ  
                   อติถิสฺมี โย นิสินฺนสฺมี           เนโก ญญชติ โภชนํ ๑  
                   ตํ ตํ วทามิ โกลิย           เทหิ ทานานิ ญญช จ  
                   อริยมคฺคํ สมารุห           เนกาสิ ลภเต สฺขํ ๑
- [๒๕๓]           สรวฺจ ชฺหติ โปโส           พหุกาย คยาย จ  
                   โทเถน ติมฺพฐติตฺถสฺมี           สิสมโสเต มหาวเท ๑  
                   อตร จสฺส หุตํ โหติ           อตร จสฺส สมีหิตํ  
                   อติถิสฺมี โย นิสินฺนสฺมี           เนโก ญญชติ โภชนํ ๑  
                   ตํ ตํ วทามิ โกลิย           เทหิ ทานานิ ญญช จ

๑ ม. นปิ ๑

๒ ม. จ อตฺถติ ๑

๓ สී. ย. น อุปปชฺชติ ๑

๔ สී. ย. อริยํ มคฺคํ สมารุห ๑ อิตฺ ปรั อีทิสเมว, ม. สมารุห ๑

- อริยมคัค สมารุห เนกาสิ ลมาเต สุขั ๑  
 [๒๕๕] พลิส หิ โส นิคิลติ<sup>๑</sup> ทิมสุตตัม สพนธน์  
 อติถิสมี โย นิสินนสมมี เอโก ภูชติ โภชน ๑  
 ตัม ตัม วทามิ โกลิย เทหิ ทานานิ ภูช จ  
 อริยมคัค สมารุห เนกาสิ ลมาเต สุขั ๑  
 [๒๕๕] อูฬารวณณา วต พราหฺมณา อิม  
 อยญจ โว สุนโข กิสส เหตุ  
 อุจจาวจัม วณณนิมฺ วิกุพฺพติ  
 อกฺขาถ โน พราหฺมณา เก นฺ ตูเมห ๑  
 [๒๕๖] จนฺโท จ สุริโย จ อุโม อีชาคตา  
 อยํ ปน มาตลิ เทวสารถิ  
 สกฺโกหฺมสมมี<sup>๒</sup> ติทฺธานมินฺโท  
 เอโส จ โข ปณฺจสิโขติ วุจฺจติ ๑  
 [๒๕๗] ปาณิสฺสรา มฺกิงฺคา จ มุรฺชาลมฺพวานิ จ  
 สุตฺตเมณํ ปิเพเชนฺติ ปฏฺิพฺุโธ จ นนฺทติ ๑  
 [๒๕๘] เยเกจิม มจฺจรีโน กทริยา  
 ปริภาสกา สมณพฺราหฺมณานํ  
 อีเชว นิกฺขิปฺป สรีรเทหํ  
 กายสฺส เภทา นิริยํ วชฺนฺติ ๑  
 เยเกจิม สุคฺติมาสฺसानา<sup>๓</sup>  
 ธมฺเม จิตฺตา ลํยเม ลํวิภาเค  
 อีเชว นิกฺขิปฺป สรีรเทหํ  
 กายสฺส เภทา สุคฺตี วชฺนฺติ ๑  
 [๒๕๙] ตวํ โน<sup>๔</sup> ฌาติ ปุริมาสุ ชาติสุ

๑ ลี. ยุ. นิคฺคิลติ ๑

๒ ม. ยุ. สกฺโกหฺมสมมี ๑

๓ ม. สุคฺติมาสฺसानา ๑

๔ ม. โนลึ ๑

โส มจฺหริ โกลิโย<sup>๑</sup> ปาปธมฺโม  
 ตเวว อตฺถาย อิธาคตฺมฺหา  
 มา ปาปธมฺโม นิริยํ อปตฺถ<sup>๒</sup> ฯ

[๒๖๐] อทฺธา ทิ เม เต<sup>๓</sup> ทิตกามา ยํ มํ สมนุสฺสาสถ  
 โสหนํ ตถา กริสฺสุสामी สพฺพํ วุตฺตํ ทิเตลลิกิ ฯ  
 เอโสหฺมชฺเชว อุปรามามิ  
 น จาปีหํ กิณฺจิ กเรยฺย ปาปํ  
 น จาปี เม กิณฺจิ อเพยฺยมตฺถิ  
 น จาปีทตฺวา อุทกํ ปิวามิ<sup>๔</sup> ฯ  
 เอวญฺจ เม ททโต สพฺพกาลํ  
 โภคาปิ เม<sup>๕</sup> วาสว ชียิสฺสนฺตติ  
 ตโต อหํ ปพฺพชิสฺสุสामी สกฺก  
 ทิตฺวา<sup>๖</sup> กามานิ ยโถธิกานิ ฯ

[๒๖๑] นคฺคตฺตเม คิริวเร คนฺธมาทเน  
 โมทฺตฺติ ตา เทวราภิปาลิตา  
 อถาคมา อิลิวโร สพฺพโลกคฺคู  
 ลุปรุปรุพิตํ ทุมวรสฺสาชมาทिय ฯ  
 ลุจฺจึ ลุคฺคณฺธํ ติทเสทฺธิ สกฺกจํ  
 ปุปรุปรุตฺตมํ อมรฺวเรภิ เสวิตํ  
 อลทฺทมฺมณฺเณทฺธิ ว ทานเวทฺธิ<sup>๗</sup>  
 อณฺเณตฺตร เทเวทฺธิ ตทารหํ ทิตํ<sup>๘</sup> ฯ  
 ตโต จตฺตฺโส กนฺกตฺตจฺจุปมา  
 อุฏฺฐาย นาริโย ปมทาธิปา มุณี

๑ ม. โรสโก ฯ ๒ ม. คมิตฺถ ฯ ๓ ม. มํ ไว ฯ ๔ ลี. อุทกมฺปหํ ปิเพ ฯ  
 ๕ ม. โภคา อิเม ฯ ๖ ม. ทิตฺวา น ฯ ๗ ม. อลทฺท มจฺเจทฺธิ ว ทานเวทฺธิ วา ฯ  
 ๘ ม. ทิทํ ฯ

อาสา จ สหุชา จ ลีรี ตโต หิริ  
 อิจฺจพฺรหฺม นารทํ เทวพฺรหฺมณํ ฯ  
 สเจ อนฺนุทฺติภูจํ ตยา มหามฺุณี  
 ปุปฺผํ อิทํ ปาริฉตฺตสฺส พฺรหฺเม  
 ททาหิ โน สพฺพา คติ เต อิชฺฌตฺ  
 ตวํปิ โน โหหิ ยถเว วาสโว ฯ  
 ตํ ยาจมานาภิสเมกฺข นารโท  
 อิจฺจาพฺรหฺมิ สงฺกหลํ อุทฺริย  
 น มยฺหมตฺถตฺถิ อิเมหิ โกลิ นํ  
 ยาเยว โว เสยฺยสิ สา ปิลนฺธตฺ<sup>๑</sup> ฯ  
 [๒๖๒] ตวํ โนตฺตเมวาภิสเมกฺข นารท  
 ยสฺสลิจฺฉลฺลิตฺติ ตสฺสมนฺุปฺปเวจฺฉสฺ  
 ยสฺสา หิ โน นารท ตวํ ปทสฺสลิ  
 สาเยว โน เหหิตฺติ เสฏฺฐจฺสมมตา ฯ  
 [๒๖๓] อกฺลฺลเมตํ วจฺนํ สฺกตฺเต  
 โโก พฺรหฺมโณ โโก กลหํ<sup>๒</sup> อุทฺริเย  
 คนฺตฺวาน ภูตาธิปฺเมว ปุจฺฉถ  
 สเจ น ชานาถ อิชฺุตฺตมธมฺ<sup>๓</sup> ฯ  
 [๒๖๔] ตา นารเทน ปรมปฺปโกปิตา  
 อุทฺริตา วณฺณมเทน มตฺตา  
 สกาเส<sup>๔</sup> คนฺตฺวาน สหสฺสจฺกฺขุโน  
 ปุจฺฉิสฺส ภูตาธิปํ กา นุ เสยฺยสิ ฯ  
 [๒๖๕] ตา ทิสฺวา आयตฺตมฺนา ปุรินฺุทโท  
 อิจฺจาพฺรหฺมิ เทวโร กตฺถชฺลิตฺติ

๑ ม. ปีพันฺธถ, ย. ปีพฺยถา ฯ ๒ ม. สงฺกหลํ ฯ ๓ ม. อิชฺุตฺตมารมฺ ฯ ๔ เวมฺุปฺริปิ ฯ  
 ๔ ม. สกาเส ฯ

- [๒๖๖] สพฺพาว โว โหถ สฺภคเค<sup>๑</sup> สาทิสี  
โก เนว ภทฺเท กลหํ อทฺริย<sup>๒</sup> ฯ  
โย สพฺพโลกจฺจรโก<sup>๓</sup> มหามุณี  
ธมฺเม จิตฺต นารโท สจฺจนิกฺกโม  
โส โน พุรวิ<sup>๔</sup> คิริวเร คนฺธมาทเน  
คนฺตวาน ภูตาทิปเมว ปุจฺจถ  
สเจ น ชานถ อธิตฺตมธมฺมํ ฯ  
[๒๖๗] อสฺสุ<sup>๕</sup> พุรหารมฺภจโร มหามุณี  
นาทตฺวา ภตฺตํ วรรคตฺเต ภูมฺชติ  
วิเจยฺย ทานานิ ททาติ โกลิโย  
ยสฺสา หิ โส ทสฺสติ สาว เสยฺยสิ ฯ  
[๒๖๘] อสฺสุ หิ โส สมฺมติ ทกฺขิณํ ทิสํ  
คฺงคาย ตีเร ทิมวนตฺปสฺสสินิ<sup>๖</sup>  
ส โกลิโย พุคฺคปานโมชโน  
ตสฺส สฺสํ ปาปย เทวสารถิ ฯ  
[๒๖๙] โส มาตลึ<sup>๗</sup> เทวเรน เปลิตโต  
สทสฺสยฺตตฺตํ อภิรฺยุทฺ สนฺทหนํ  
สฺขิปฺปเมว<sup>๘</sup> อฺปคมฺม อสฺสมํ  
อทิสฺสมานิ มุณีโน สฺสํ อทา ฯ  
[๒๗๐] อุกคฺคิหฺตตฺตํ อฺปติฏฺจโต หิ เม  
ปรภงฺการํ โลกตโมนฺหฺตตฺตมํ  
สพฺพานิ ภูตานิ อธิจฺจ<sup>๙</sup> วาสโว  
โก เนว เม ปาณิสฺสุ กิ สฺสุโธทฺทิ ฯ

๑ ม. สุกตฺเต ฯ

๔ ม. พุรวิ ฯ

๗ ม. มาตลึ ฯ

๒ ม. ยฺ. อฺทฺริย, ปฺ. อฺทฺริย ฯ ๓ ม. สพฺพโลกจฺจรโต ฯ

๕ ม. อสฺสุ ฯ ๖ สฺ. ยฺ. ... ปสฺสมนิ, ม. ... ปสฺสนิ ฯ

๘ สฺ. ยฺ. สฺ ขิปฺปเมว ฯ ๙ สฺ. ยฺ. อธิจฺจ ฯ



- [๒๗๑] สงฺขุปรมํ เสตมตฺตลฺยทสฺสนํ  
 สฺจิจิ สฺคณฺฐํ ปิยรฺฐปรมพฺภุตํ  
 อทิกฺขจฺจปฺพุพฺพํ มม ชาตจกขุภฺมิ<sup>๑</sup>  
 กา เทวตา ปาณิสฺสุ กิ สฺสุโหทฺธิ ๗  
 อหํ มหิณฺนฺเทน มเหสิ เปลิสฺสโต  
 สฺฐาภิหาสี ตฺริโต มหามุณี  
 ชานาสี มํ มาตลฺลิตฺวา เทวสารถิ  
 ภูฏชสฺส ภูตตฺตตฺตมํ มาภิวารยฺยิ<sup>๒</sup> ๗  
 ภูตฺตตา จ สธา ทฺวาทส หนฺตฺติ ปาปเก  
 ชุทฺทํ ปิปาฬํ อรตี ทฺรณํ กิลิ<sup>๓</sup>  
 โกธฺชนาหณฺจ วิวาทเปสฺสณฺ  
 ลีตฺตณฺหตฺตณฺทิตฺตจ รสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส  
 อิทํ ๗
- [๒๗๒] น กปฺปติ มาตลฺลิตฺวา มยฺห ภูฏชิตฺตุ  
 ปุพฺเพ อทฺตวา อิตฺติ เม วตฺตตฺตมํ  
 น จาปิ เอกาสนฺมรียฺยชฺชิตฺติ<sup>๔</sup>  
 อลฺวิภาตฺติ จ สฺขํ น วินฺนฺทิตฺติ ๗
- [๒๗๓] ถิฆาตกา เยเกจิมเ<sup>๕</sup> ปรทาทิกา  
 มิตฺตททฺทโน เย จ สปนฺตฺติ สฺพุพฺเต  
 สพฺเพว<sup>๖</sup> เต มจฺจริปณฺจมาธมา  
 ตสฺมา อทฺตวา อุกกมฺปิ นาสฺมิเย<sup>๗</sup> ๗  
 โสหิตฺตฺติยา วา ปุริสฺสฺส วา ปน  
 ทสฺสามิ ทานํ วิทฺตสมฺปวณฺณิตํ  
 สทฺธา วทณฺณฺญ อิท วิตมจฺจรา

๑ ม. ชาตฺ จกขุภฺมิ ๗

๒ ลี. ย. มา วิจารยฺยิ ๗

๓ สพฺพตฺตฺติ ไปตฺตฺติเต ชมนฺตฺติ ขายติ, ม. ทฺรณฺม, ย. ทฺรณฺม ๗

๔ ลี. ย. เอกาสนํ อรียฺยชฺชิตฺติ ๗ ๕ ม. เย จิมเ ๗ ๖ ม. จ ๗ ๗ ม. นาสฺมิเย ๗

ภาวนุติ เหตุ สุกฺกิสจฺจสมฺมตา ฯ  
 [๒๗๔] อโตะ มตา<sup>๑</sup> เทวเรน เปลิตา  
 กณฺญา จตฺสโส กนฺกตฺตจฺจูปมา  
 อาสา จ สหฺธา จ ลีรี<sup>๒</sup> ตโตะ หีรี<sup>๒</sup>  
 ตํ อสฺสมํ อาคมฺ<sup>๓</sup> ยตฺถ โกลีโย ฯ  
 ตา ทิสฺวา สพฺพา ปรมปฺปโมทิตา<sup>๔</sup>  
 สุภาน วนฺณเณน สีขาริวคฺคิโน  
 กณฺญา จตฺสโส จตุโร จตฺตฺทิสฺสา  
 อิจฺจาพฺรวิ มาตลีนว<sup>๕</sup> สมฺมุขฯ ฯ  
 ปฺริมํ ทิสํ กา ตวํ ปภาสิ เทวเต  
 อลงฺกตา ตารวราว โอสธี  
 ปุจฺฉามิ ตํ กณฺจนเวลฺลิวคฺคเห  
 อาจิกฺข เม ตวํ กตมาสิ เทวตา ฯ  
 [๒๗๕] ลีราห เทวี มนฺุเชสุ<sup>๖</sup> ปุชฺชิตา  
 อปาปสฺตตฺตฺปนฺนเสวินี สทา  
 สุธาวีวาเทน ตวนฺตฺติมาคฺตา  
 ตํ มํ สุธาย วรรณฺณ ภาชฺย ฯ  
 ยสฺสาหฺมิจฺฉามิ สุธ<sup>๗</sup> มหามุณี  
 โส สพฺพกาเมหิ นโร ปโมทติ  
 ลีรีตี มํ ชานาหิ ชฺฐหตฺตฺตฺตม  
 ตํ มํ สุธาย วรรณฺณ ภาชฺย ฯ  
 [๒๗๖] ลีปฺเปน วิชฺชาจรเณน พุทฺธิยา  
 นรา อุเปตา ปคฺคฺฉา สกมฺมุณา

๑ ลี. ย. มุตตา ฯ      ๒ ย. ลีรี หีรี ตโตะ ฯ      ๓ ลี. ย. อาคมฺ ฯ  
 ๔ ม. สพฺโพ ปรมปฺปโมทิตอ ฯ      ๕ ม. จ ฯ      ๖ ม. มนฺุชฺชิว ฯ  
 ๗ ย. สุขํ ฯ

ตยา วิหีนา น ลภนติ กิณฺจि น<sup>๑</sup>  
 ตยิทํ น สาธุ ยทิทํ ยตา กตํ ฯ  
 ปสฺสามิ โปสํ อลลํ มหคฺขลํ  
 สุกฺกกุลีนฺปิ อรูปิมํ นรํ  
 ตยานุคฺตฺโต ลิริ ชาตีมามปิ  
 เปเสติ ทาลํ วिय โภควา สุขี ฯ  
 ตนฺตํ อสจฺจํ อวิภชฺชเสวินี  
 ชานามิ มุฬฺหํ วิทฺุรานุปาตินี  
 น ตาทิสี อรหติ อาสนฺหูกํ  
 กุโต สุธา คจฺฉ น มยฺห รุจฺจลฺลิตฺติ ฯ

[๒๗๗]

กา สุกฺกทาจา ปฏิมุตฺตกฺกณฺฑลลา  
 จิตฺตงฺคทา กมฺพุวิมฺภฺจจารินี  
 โอสิตฺตวณฺณํ ปริทยฺห โสภติ<sup>๒</sup>  
 กุสคฺคิรตฺตํ อปิฟฺยฺห มณฺชรี ฯ  
 มิคีว ฆนฺตยา สรจาปชารินา  
 วิราธิตา มนฺทมิว อุทิกฺขลิตฺติ  
 โก เต ทฺุติโย อิตฺ มนฺทโลจเน  
 น ภายลิตฺติ เอกิกา กานเน วเน ฯ

[๒๗๘]

น เม ทฺุติโย อิตฺมตฺถิ โกลิตฺติ  
 มสฺกุกสฺสารปฺปภวฺมฺหิ เทวตา  
 อาสา สุธาสาย ตวณฺตีมาคตา  
 ตํ มํ สุธาย วรปณฺณ ภาชย ฯ

[๒๗๙]

อาสาย ยนฺติ วณฺชิชา ฐเนลฺลีน  
 นาวํ สมารุญฺห ปเรนฺติ อณฺณเว  
 เต ตตฺถ ลีหนฺติ อโถปิ เอกทา

๑ ม. กิณฺจนํ ฯ

๒ ม. โสภลิตฺติ ฯ

ชินาธนา เอนติ วินัญจปาทา ฯ  
 อาสาย เขตตานิ กสนฺติ กสฺสกา  
 วปนฺติ พีชานิ กโรนฺตฺพายโส  
 อีตีนิปาเตน อวฺภูจิตาย วา<sup>๑</sup>  
 น กิณฺจิ วินฺหนฺติ ตโต ผลาคมํ ฯ  
 อถตฺตการานิ กโรนฺติ ฆตฺตฺสุ  
 อาสํ ปุรฺกขตฺว<sup>๒</sup> นรา สุเขลีนो  
 เต ฆตฺตฺรตฺถา อติคาฬฺหิตา ปฺน  
 ทิสา ปนสฺสนฺติ อลทฺธ กิณฺจิ น<sup>๓</sup> ฯ  
 ชหิตฺว<sup>๔</sup> ฐณฺณญจ ฐนฺญจ ฆาตเก  
 อาสาย สคฺคาธมฺนา สุเขลีนो  
 ตปนฺติ ลฺลุปฺปิ ตปฺ จิรตฺตร<sup>๕</sup>  
 กุมฺมคฺคมารุชฺห<sup>๖</sup> ปเรนฺติ ทฺคฺคตี ฯ  
 อาสา วิสฺวาทิกสมฺมตา อิเม  
 อาเส สุธาย<sup>๗</sup> วินยสฺสุ อตฺตนิ  
 น ตาทิสี อรหฺติ อาสนฺหํ  
 กุโต สุธา คจฺฉ น มยฺห รุจฺจสิ ฯ  
 ททฺทลฺลมานา ยสฺสา ยสฺสสินี  
 ชิฆณฺณนามวฺหยนํ ทิสฺปติ  
 ปุจฺฉามิ ตํ กณฺจนเวลฺลิวิคคฺเห  
 อาจิกฺข เม ตฺवं กตฺมาสิ เทวตา ฯ  
 สทฺธาห เทวี มนุเชสฺสุ<sup>๘</sup> ปฺชิตา  
 อปาปสฺตฺตฺตฺปนฺเสวินี สทา

[๒๘๐]

[๒๘๑]

---

๑ ลี. ยฺ. อวฺภูจิกาย วา ฯ      ๒ ม. ปุรฺกขตฺวา ฯ      ๓ ม. กิณฺจนํ ฯ  
 ๔ ม. หิตฺวาน ฯ                    ๕ ม. จิรนฺตร ฯ      ๖ ม. กุมฺคคฺมารุชฺห ฯ  
 ๗ ม. สุธาสํ ฯ                    ๘ ม. ... มนุเชหิ ฯ    อีโต ปรี อีทิสเมว ฯ

สุธาวิวาเทเน ทวนฺติมาคตา  
 ตํ มํ สุธาย วรปญฺญ ภาชย ๑  
 [๒๘๒] ทานํ ทมํ จากมโถปิ สํยมํ  
 อาทาย สทฺธาย กโรนฺติ เหกทา  
 เถยยํ มุสา กุณฺณมโถปิ เปสฺสณํ  
 กโรนฺติ เหเก ปุณ วิจฺจุตา ตยา ๒  
 ภริยาสุ โปโส สทิสฺสุ เปกฺขวา<sup>๓</sup>  
 สีสฺรูปนนาสุ ปติพฺพตาสุปิ  
 วิเนตฺวา<sup>๔</sup> ฉนฺทํ กุลิตฺติยาสุปิ<sup>๕</sup>  
 กโรติ สทฺธํ ปุณ กุมภทาลิยา ๖  
 ตฺวเมว สทฺθε พรทารเสวิเน  
 ปาปํ กโรตี กุสลํ นิริณฺจลึ<sup>๖</sup>  
 น ตาทิสฺสี อรหติ อาสนฺนุทกํ  
 กุโต สุธา คจฺฉ น มยฺห รุจฺจลึ ๗  
 [๒๘๓] ชਿಷฺณณฺรตฺตี อรุณสฺมิมุหเต  
 ยา ทิสฺสติ อุตฺตมรฺฐปวณฺณินิ  
 ตถฺยปมา มํ ปฏฺฐิภาสิ เทวเต  
 อาจิกฺข เม ตฺวํ กตมาสิ อจฺฉรา ๘  
 กาทํ นินทาเมริว อคฺคิชาริว<sup>๗</sup>  
 อนิเสริตา โลหิตปตฺตมาลินิ  
 กา ติณฺณจฺลี มนฺทมิกาว โลภยํ<sup>๘</sup>  
 ภาเสสमानาว คิริ น มุณฺจลึ ๙

๑ ย. เปชวา ๑      ๒ ม. วิเนตฺวาน ๑      ๓ ลี. ย. กุลิตฺติยาสุปิ ๑

๔ ม. กุสลมฺปิ ริณฺจลึ ๑      ๕ ลี. อคฺคชาติว, ย. อคฺคิชาติว ๑

๖ ลี. ย. มนฺทมิกาวโลกยํ ๑

- [๒๘๔]            หิราห เทวี มนุเชสุ<sup>๑</sup> ปุชิตา  
 อปาปสตตฺตฺปนฺนเสวินี<sup>๒</sup> สทา  
 สุธาวิวาเทน ตวนตฺติมาคตา  
 สาหํ น สกฺโกมิ สุธึปี ยาจิตฺตุ  
 โกปฺนรฺรูปา วีย ยาจนิตฺติยา ฯ
- [๒๘๕]            ธมฺเมเนน ฌาเยน สุคตฺเต ลจฺฉลฺลิตฺติ  
 เอโส หิ ธมฺโม น หิ ยาจนา สุธา  
 ตํ ตํ อยาจนตฺติมํ นิมนฺตเย  
 สุธํ ยํ<sup>๓</sup> ยญฺจิจฺฉลฺลิตฺติ ตฺปี ทมฺมิ เต ฯ  
 สา ตวํ มยา อชฺช สกฺมฺหิ อสฺสเม  
 นิมนฺติตา กณฺจเนเวลลิตฺติคฺคเห  
 ตฺวณฺหิ เม สพฺพรเสหิ ปุชิตา  
 ตํ ปุชฺยิตฺวาน สุธึปี อสฺมิเย ฯ
- [๒๘๖]            สา โกลิเยนानุมฺตา ชุตฺติมฺตา  
 อทฺธา หิริ รมฺมํ ปาวิลฺยสฺสมํ  
 อุกฺทวนตฺ<sup>๔</sup> ผลมฺริยปุชิตํ  
 อปาปสตตฺตฺปนฺนเสวินี<sup>๕</sup> สทา ฯ  
 รุกฺขคฺคหนา<sup>๕</sup> พหุเกตฺถ ปุปฺพิตา  
 อมฺพา ปิยาลา ปนฺสา จ กีสฺสุกา  
 โสภณฺชนา โลหฺทมฺโถปิ ปทฺมกา  
 เกตฺกา<sup>๖</sup> จ ภงฺคา ติลกา จ ปุปฺพิตา ฯ  
 สาลา กเรวฺวี่ พหุเกตฺถ ชมฺพุโย  
<sup>๗</sup>อฺสฺสตฺถนฺนฺโครฺธมฺชฺคา จ เวหิสํ<sup>๗</sup>  
 อุกฺทาลกา ปาตฺลิตฺติ ลินฺทฺวาริตา<sup>๘</sup>

๑ ม. มนุเชหิ ฯ ๒ ม. สุธาย ฯ ๓ ลี. ยฺ. อุกฺทวนตฺ ฯ ๔ ม. ... นิสฺเวตี ฯ  
 ๕ ม. รุกฺขคฺคหนา ฯ ๖ ม. เกกา ฯ ๗-๗ ม. อฺสฺสตฺถนฺนฺโครฺธมฺชฺคาเวตฺสา ฯ  
 ๘ ม. ... วารกา ฯ

มณฺญญคณฺธา มุจฺจลินฺทเกตกา ๑  
 หเรณฺฐกา เวลฺฐกา เวณฺฐติณฺฐกา<sup>๑</sup>  
 สามากนิวารมโถปี จีณกา  
 โมจา กทลී พหุเกตฺถ สาลิโย  
 ปวีหโย อามุชฺชินฺ จ ตณฺฐุลา ๒

ตสฺส จ อุตฺตรปสฺเสน <sup>๒</sup>	ชาตา โปกฺขรณิ ลิวา
อกกฺกสา อปพฺภารา	สาธฺม อปปฺภิกฺคณฺธิกา ๓
ตตฺถ มจฺฉา สนฺนิรตา	เขมิโน พหุโกชนา
<sup>๓</sup> สิงฺคุสวํกา สกฺุลา <sup>๓</sup>	สทวํกา จ โรหิตา
อาลิคคฺรกรากิณฺณ	ปาฐิโน กากมจฺฉกา ๔
ตตฺถ ปกฺขี สนฺนิรตา	เขมิโน พหุโกชนา
หํสา โภญฺจา มยฺฐา จ	จกฺกวากา <sup>๔</sup> จ กุกฺกุหา
กุกฺกนาลกา พหุ จิตฺธา	สิขณฺที ชีวชีวกา ๕
ตตฺถ ปาณา สมายนฺตี <sup>๕</sup>	นานามิคคณา พหุ
ลีหา พุยคฺฆา วราหา จ	อจฺจนโปกฺกตฺรจฺฉโย ๖
ปฺลสทา จ ควชา <sup>๖</sup>	มหิสา <sup>๖</sup> โรหิตา รุรุ
เอณฺเยยา จ วราหา จ	คณฺนิโน นีกฺกุสฺสกา ๗
กทลิมิคา พหุเกตฺถ	วิฬารา สสกณฺณิกา

จมาคิริ ปุปฺผวิจิตฺตรสนฺถตา  
 ทิชากิณฺฐจฺจา ทิชสงฺฆเสวิตา ๗  
 [๒๘๗] สธา สุตฺตจา นีลทุมานิลมพิตา  
 วิชฺช มหามะฆริวานุปชฺชถ

๑ ม. เกณฺฐติณฺฐกา ๑ ๒ ม. ตสฺสเสวฺตุตฺตรปสฺเสน ๑ ๓-๓ ม. สิงฺคุ สวํกา สกฺุลา ๑  
 ๔ ม. จกฺกวากา ๑ ๕ ม. ตตฺถ ปานาย มายนฺตี ๑ ๖ ม. ปลาสาทา ควชา จ ๑  
 ๗ ม. มหิสา ๑

ตสุสา สุสมุพฺพนธสิริํ กุสามยํ  
 สุจฺฉิ สุคณฺฐํ อชินฺฺนุปลเสวิตํ  
 อตฺริจฺจโกจฺฉนฺ<sup>๑</sup> หิริเมตทพฺรวิ  
 นิสีท กฺลยาณิ สุขยิทมาสนํ ๑  
 ตสุสา ตทา โกจฺฉคตยา โกลิโย  
 ยทิจฺฉมานาย ชฺฉาสุตฺตินฺธโร<sup>๒</sup>  
 นเวหิ ปตฺเตหิ สยํ สหฺหทกํ  
 สุธาภิหาสี ตฺริโต มหามุนิ ๑  
 สา ตํ ปฏฺฐิคฺคยห อฺโภาหิ ปาณฺณิ  
 อิจฺจาพฺรวิ<sup>๓</sup> อตฺตมฺนา ชฺฉาธฺรํ  
 หนฺทาหํ เอตฺรหิ ปุชฺชิตา ตยา  
 คจฺฉเยยฺยํ พฺรหฺเม ติทิวํ ชิตาวินิ ๑  
 สา โกลิเยนानุมฺตา ชุตฺติมฺตา  
 อฺุทฺริตา วณฺณมฺเทน มตฺตา  
 สกาเส คนฺตฺวาน สหฺสฺสจกฺขุโน  
 อยํ สุธา วาสว เทหิ เม ชยํ ๑  
 ตเมน<sup>๔</sup> สกฺโกปิ ตทา อปุชฺยิ  
 สหฺินฺทเทวา<sup>๕</sup> สุรกณฺณมฺตฺตมํ  
 สา ปณฺชลิ เทวมนุสฺสปุชฺชิตา  
 นวฺมฺหิ โกจฺฉมฺหิ ยทา อฺุปาวิสิ ๑  
 ตเมว อสฺสิ<sup>๖</sup> ปฺนทฺเว มาตฺลึ  
 สหฺสฺสเนตฺโต ติทฺสถานมิโนโ  
 คนฺตฺวาน วากฺยํ มม พฺรุหิ โกลิยํ  
 อาสาย สหฺชาย ลีริยา จ โกลิย

[๒๘๘]

๑ ม. อตฺริจฺจ โกจฺฉนํ ๑

๒ ม. ชฺฉาชินฺนุธโร ๑

๓ ม. อิจฺจพฺรวิ ๑

๔ ม. ตเมน ๑

๕ ลี. ย. สหฺินฺทา จ เทวา ๑

๖ ม. สสิ ๑



[๒๘๙]

หิริ สุขัม เภนมลตฤถ เหตุณา ๑  
 ตัม สุปลวตฤถ อุทตารยี้ รถัม  
 ทททลลมานัม อุปกรียสาทิสัม<sup>๑</sup>  
 ชมโพนทิสัม ตปเนยยสนุนิมัม  
 อลงกตัม กณจนจิตตสนนถตัม<sup>๒</sup> ๑  
 สุวณณจนเทตฤถ พหุ นิปาติตา  
 หตฤถี ควสสา กัมปूरิสพยคชทปิโย<sup>๓</sup>  
 เอณเยยกา ลงชมเยตฤถ ปกขีโน<sup>๔</sup>  
 มิเคตฤถ เวพूरियมยา ยุถายุตา<sup>๕</sup> ๑  
 ตตฤถสสรราชหริโย<sup>๖</sup> อโยชยัม  
 ทสสตานิ สุสุนาคสาทิสเ  
 อลงกเต กณจนชาลूरจจเท  
 อาเวลีเน สททคเม อสงคิเต ๑  
 ตัม ยานเสฏฐัม อมूरियุห มาตลิต  
 ทส ทิสา อิมาม<sup>๗</sup> อภินาทยิตฤถ  
 นภณจ เสลณจ วนปฺปติณจ<sup>๘</sup>  
 สสาครัม ปพยตยิตฤถ<sup>๙</sup> เมทนี ๑  
 ส ขิปปเมว อุปคम्मม อสสมัม  
 ปาวารเมกัมสกโต กตณชลิต  
 พหุสสุตัม วุฑุฑัม วินีตวตตัม<sup>๑๐</sup>  
 อิจจพรวี มาตลิต เทวพฺราราหุณณัม ๑  
 อินทสส วากุยัม นิสาเมหิต โกลีย

๑ ม. อุปการียสาทิสัม, ย. อุปกรียสาทิสัม ๑ ๒ ม. กณจนจิตตสนนถตัม, ย. ... สนุนิมัม ๑  
 ๓ ม. ย. กิกิพยคชทปิโย ๑ ๔ ลี. ย. ปกขีโย ๑ ๕ ม. ยุถา ยุตา ๑  
 ๖ ม. ... หริโย ๑ ๗ ม. ทิสา อิมาย ๑ ๘ ม. วนปฺปติณจ ๑  
 ๙ ลี. ย. ปพยตยิตฤถ, ม. ปพยตยิตฤถ ๑ ๑๐ ม. วินีตวตตัม ๑

- ทูโต อหํ ปุจฺฉติ ตํ ปุริฺนุทโท  
 อาสาย สหุชฺชาย ลีรียา จ โกลีย  
 หีรี สุขัំ เกณมฺลตฺถ เหตุณา ฯ  
 [๒๕๐] อทฺธา ลีรี มํ ปฏิภาติ มาตฺลิ  
 สหุชฺช อนิจฺจา ปน เทวสารถิ  
 อาสา วิสํวาทิกสมฺมตา หิ เม  
 หีรี จ อริยมฺหิ คฺุณฺเ ปตฺติภฺฺลิตา ฯ  
 [๒๕๑] กุมาริโย ยาจิมา โคตฺตรกฺขิตา  
 ชิณฺณา จ ยา จ<sup>๑</sup> สมฺมตฺตฺติโย  
 ตา ฉนฺทราคํ ปุริเสสุ อุกคตํ  
 หีรียา นิวาเรณฺติ สจฺจิตฺตมตฺตโน ฯ  
 สงฺคามสีเส สรสฺตฺติสฺยฺเต  
 ปราชิตานํ ปตตํ ปลาโยนํ  
 หีรียา นินฺวตฺตฺนฺติ ชหิตฺวาน<sup>๒</sup> ชีวิตํ  
 เต สมฺปฏฺิฉนฺติ ปุณฺ หีรีมนา ฯ  
 เวลา ยถา สาครเวควาริณี  
 อยํ หีรี<sup>๓</sup> ปาปชนํ นินฺวาริณี  
 ตํ สพฺพโลเก หีรีมรียปฺุชิตํ  
 อินฺทสฺส ตํ เวทย เทวสารถิ ฯ  
 [๒๕๒] โโก เต อิมํ โกลีย ทิภฺฺลิมฺโหทฺหิ  
 พฺรหฺมา มหินฺโท อถวา ปชาปติ  
 หีราย เทเวสุปิ เสฏฺฐสมฺมตา  
 ธิตา มหินฺทสฺส มहेลฺลิ ชายถ ฯ  
 [๒๕๓] หนฺเทหิทานิ ติทิวํ อปฺกม<sup>๔</sup>

๑ ม. ยา ยา จ ฯ

๒ ม. ชหิตฺวาน ฯ

๓ ม. หีราย หิ ฯ

๔ ลี. ยฺ. สมกฺกม ฯ



## ๔ กุณาลชาตกำ

[๒๙๖] เอวมกุชายติ เอวมนุสฺสุยติ<sup>๑</sup> สพฺโพสชฺชเรณฺเฐ  
เนกปฺปฺพมมาลยวิตเต คชควยมหิสรรุจามริปสทชคฺคโคกณฺณสึหพฺยคฺข-  
หิปีอจฺจโกกตฺรจฺจอุทฺทารกทลิมิควิฟารสสทณฺณิกานุจฺริเต อากิณฺณเนล-  
มณฺฑลมหาวราหนาคกฺกุลกเรณฺุสงฺฆาธิวฺตุเถ อีสฺสมิคสาขมิกสรมมิก-  
เอณฺิมิควาตมิกปสทมิกปริสาลูกึปริสยทฺขรทฺสนิเสวิเต อมชฺชวมณฺชริชฺช-  
ปทฺทจฺจปฺปฺพผลิตคฺคาเนกปาทปคณฺวิตเต กุรุจฺจโกรวารณฺมยฺยุรปฺราญฺต-  
ชีวชีว<sup>๒</sup>เจลาวก (พลาภ) กิณฺการกรวิกรมตฺตวิหิงคสทสงฺฆุญฺเจ อณฺชนมนโณสิลา-  
ทริตาลหิงคฺกุลกเหมรชตกนกาเนกธาตฺตตวินทฺชปฏิมณฺชิตปฺปเทเส  
เอวรฺูเป ชลฺู โภ รฺมเม วนสณฺุเท กุณาลไ โนนาม สกฺุณฺ ปฏฺิวสติ  
อติวฺย จิตฺโต อติวฺย จิตฺตปตฺตคทโน ๑ ตสฺเสว ชลฺู โภ กุณาลสฺส  
สทฺทสฺส อทฺุณฺุณฺานิ อิตฺถิสทฺสฺสานิ ปฺริจาริกา ทิชกณฺุณฺาโย ๑ อถ  
ชลฺู โภ เทว ทิชกณฺุณฺาโย กณฺุจฺ มุเชน ทฺลิตฺวา<sup>๓</sup> ตํ กุณาลํ สกฺุณํ  
มชฺเฒ นิสึทาเปตฺวา อุทฺุเทนฺติ<sup>๔</sup> มา นํ กุณาลํ สกฺุณํ อทฺุชานปฺริยา-  
ปเถ กิลมโถ อุพฺพาเหตุถาติ ๑ ปณฺจสตา ทิชกณฺุณฺาโย เหมจฺจโต  
เหมจฺจโต เทนฺติ<sup>๕</sup> สจายํ กุณาลไ สกฺุณฺ อาสนา ปฺริปติสฺสติ มยํ ตํ  
ปทฺชเทหิ ปฏฺิวคคเหตุสามาติ ๑ ปณฺจสตา ทิชกณฺุณฺาโย อุปฺรฺุปริ เทนฺติ  
มา นํ กุณาลํ สกฺุณํ อาตาไป ปฺริตาเปสึติ<sup>๖</sup> ๑ ปณฺจสตา ปณฺจสตา  
ทิชกณฺุณฺาโย อุทฺุโต ปสฺเสน เทนฺติ มา นํ กุณาลํ สกฺุณํ สึตํ วา  
อุณฺุหํ วา ตินฺนํ วา รฺโซ วา วาโต วา อุสฺสาโว วา อุปฺปฺพผลิตฺติ ๑  
ปณฺจสตา ทิชกณฺุณฺาโย ปฺุโรโต ปฺุโรโต เทนฺติ มา นํ กุณาลํ สกฺุณํ

๑ ม. เอวมนุสฺสุยติ ๑ ๒ ม. ... ชิวณฺชิวก ... ๑ ๓ ม. ยฺ. อยู่ ปาโจ น ทิสฺสติ ๑  
๔ สึ. ยฺ. ทลิตฺวา ๑ เอวมุปฺริปิ ๑ ๕ สึ. ยฺ. เทนฺติ ๑ ๖ ม. อุทฺุเทนฺติ ๑ เอวมุปฺริปิ ๑  
๗ สึ. ยฺ. ปฺริตาปฺติ ๑

โคपालกา วา ปสุपालกา วา ตินหารกา วา กฏุจหารกา วา วนกมฺมิกา  
 วา กฏุเจเน วา กถลาย<sup>๑</sup> วา ปาณินา วา (ปาสาณเนน วา)<sup>๒</sup> เลหฺนุชฺชา  
 วา ทนฺนุเทเน วา สตุณเนน วา สกฺขราหิ วา ปหาริ อํสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส  
 กุณาลไ สกฺุณเ คจฺเจหิ วา ลตาหิ วา รุกฺเขหิ วา สาขาหิ วา<sup>๓</sup> ฌมฺเมหิ วา  
 ปาสาณเนหิ วา พลวณฺเตหิ วา ปกฺขีหิ สงฺคาเมสฺสีตี<sup>๔</sup> ๑ ปณฺจสตา  
 ทิชฺกณฺณวโย ปจฺจโต ปจฺจโต เทนฺติ สณฺหาหิ สขิลาหิ มณฺชฺชฺหิ  
 มธฺธาหิ วาจาหิ สมฺมทาจฺรณฺติโย มายํ กุณาลไ สกฺุณเ อาสเน  
 ปฺริยฺกุกฺกณฺจฺจิตฺติ ๑ ปณฺจสตา ทิชฺกณฺณวโย ทิสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส  
 เชนฺติ อเนกรุกฺข-  
 วิวิธฺวิกตฺติผลมาหฺรณฺติโย มายํ กุณาลไ สกฺุณเ ชฺชฺชฺชฺชฺช  
 ปฺริกฺลิมิตฺตธาติ ๑  
 อถ ชฺลฺ โภ ตา<sup>๕</sup> ทิชฺกณฺณวโย ตํ กุณาลํ สกฺุณํ อาราเมเนว อารามํ  
 อุกฺยยาเนเนว อุกฺยยานํ นทิตฺตฺเถเนว นทิตฺตฺถํ ปพฺพตฺติชฺเรเนว ปพฺพตฺติชฺรํ  
 อมฺพวเนเนว อมฺพวณํ ชมฺพวเนเนว ชมฺพวณํ ลพฺพชฺวเนเนว ลพฺพชฺวณํ  
 นาฬิเกรสณฺจาริเยเนว นาฬิเกรสณฺจาริ<sup>๖</sup> ชิปฺปเมว อภิสมฺโภนฺติ  
 รตฺติธฺธาย<sup>๗</sup> ๑ อถ ชฺลฺ โภ กุณาลไ สกฺุณเ ตาหิ ทิชฺกณฺณวาทิ ทิวสํ  
 ปฺริพฺยูไฟฺห เอวํ อปฺสาเทติ นสฺสถ ตฺตฺเมห วสฺสฺสฺสฺส  
 วินสฺสถ ตฺตฺเมห  
 วสฺสฺสฺสฺส โจรฺริโย ชฺชฺชฺชฺชฺช อสฺสตีโย ลหฺจฺจิตฺตฺตฺตฺต  
 กตฺสส อปฺปฏฺฐิการิกาย  
 อนฺนิโล วีย เยนกามงฺคมาโยติ ๑

[๒๔๗] ตสฺเสว ชฺลฺ โภ ทิมวโต ปพฺพตฺตราชฺชสฺส ปฺรตฺติเม  
 ทิสมาภาเค สฺส  
 หริตฺต  
 ๑ อปฺปปลปฺพมฺกมฺมทหนฺพิณ-  
 สตฺตปฺตฺตฺตฺสเณนฺทิกมฺนทาลกสมฺปตฺติวิฐฺฐิหฺสฺสฺสฺสฺส  
 ๑ อปฺปปลปฺพมฺกมฺมทหนฺพิณ-  
 สตฺตปฺตฺตฺตฺสเณนฺทิกมฺนทาลกสมฺปตฺติวิฐฺฐิหฺสฺสฺสฺส  
 ๑ อปฺปปลปฺพมฺกมฺมทหนฺพิณ-  
 สตฺตปฺตฺตฺตฺสเณนฺทิกมฺนทาลกสมฺปตฺติวิฐฺฐิหฺสฺส  
 ๑ อปฺปปลปฺพมฺกมฺมทหนฺพิณ-  
 สตฺตปฺตฺตฺตฺสเณนฺทิกมฺนทาลกสมฺปตฺติวิฐฺฐิห  
 ๑ อปฺปปลปฺพมฺกมฺมทหนฺพิณ-  
 สตฺตปฺตฺตฺตฺสเณนฺทิกมฺนทาลกสมฺปตฺติวิฐฺฐิ

๑ ม. กจฺเจเน วา ๑ ๒ ม. (ปาสาณเนน วา) นตฺติ ๑

๓ สฺสฺ. ยฺ. สาขาหิ วาติ นตฺติ ๑ ๔ ม. สงฺคาเมสฺสีตี ๑ ๕ สฺสฺ. ยฺ. อยํ ปาโจ นตฺติ ๑

๖ ม. นาฬิเกรสณฺจาริยํ ๑ ๗ สฺสฺ. ยฺ. รตฺติธฺธาย ๑ ๘ ม. ... ปภาว ๑

อโสกนาครุกขติริฎิฎุขปตตโโลกทจนทโนฆวเน กาลาครูปุมปิยงคฺวเท-  
 ทารุกโจจคหเน กกฺขฏฏฏของโกลจจิจการกณิการกณเวรโกรณทโกวิฬาร-  
 กีสุกโยธิกวณมลลิกมณงคณมนวชชฆณทิสฺสุรจิกคินิมาลมลยชเร ชาตีสุมน-  
 มชฺชนธิกชนตทการิตาลิสตครอุสึโรฎฏจคจจวิตเต อธิมุตติกสํกฺสูมิตลตา-  
 วิตตปฎิมณทิตปประเทศ หังสปีลวกาทมพการณทกาทินาทิตเต วิชฺชา-  
 ทรลิตทสมณตปสคณาวิตฺตเต นรทเวยทชกรทชสทานวคณชพพิกันร-  
 มโหระคานุจิจนตปประเทศ เอวรูเป ชลฺ โภ รมเม วณสณฺฑเต ปุณฺณมฺุชเ  
 นาม ปุสฺสโกกิโล ปฎิวสติ อติวิย มชฺชโรโร วิลาลิตนยฺนมตตทกฺโข ฯ  
 ตสเสว ชลฺ โภ ปุณฺณมฺุชสฺส ปุสฺสโกกิลสฺส อทฺตทฺตทฺตมานิ อิตฺถีสทานิ  
 ปริจาริกา ทิชกณฺณวโย ฯ อถ ชลฺ โภ เทว ทิชกณฺณวโย กฏฺจํ มุชฺชน  
 ทํลิตฺวา ตํ ปุณฺณมฺุชํ ปุสฺสโกกิลํ มชฺชเณ นิสีทาเปตฺวา อุทฺทเทนฺติ มา นํ  
 ปุณฺณมฺุชํ ปุสฺสโกกิลํ อทฺธานปริยายปเถ กิลมโถ อุทฺทพาเหตุธตฺติ ฯ  
 ปณฺณวส ทิชกณฺณวโย เหฎฺจโต เหฎฺจโต เทนฺติ สจายํ ปุณฺณมฺุชเ  
 ปุสฺสโกกิโล อาสนา ปริปตฺติสฺสติ มยํ ตํ ปกฺเขทฺติ ปฎิคคเหตุสสามาติ ฯ  
 ปณฺณวส ทิชกณฺณวโย อุปรูปริ เทนฺติ มา นํ ปุณฺณมฺุชํ ปุสฺสโกกิลํ  
 อาตาโป ปริตทาเปสฺตีติ ฯ ปณฺณวส ปณฺณวส ทิชกณฺณวโย อุภโต  
 ปสฺสเสน เทนฺติ มา นํ ปุณฺณมฺุชํ ปุสฺสโกกิลํ ลีตํ วา อุณฺหํ วา ติณฺ  
 วา รโช วา วาโต วา อุสฺสาโว วา อุปปฺพสุสฺตีติ ฯ ปณฺณวส  
 ทิชกณฺณวโย ปุโรโต ปุโรโต เทนฺติ มา นํ ปุณฺณมฺุชํ ปุสฺสโกกิลํ  
 โคปาลกา วา ปสฺุปาลกา วา ติณฺหารกา วา กฏฺจหารกา วา วณกมฺมิกา  
 วา กฏฺเจน วา กถลาเย<sup>ม</sup> วา ปาณินา วา (ปาสาณเนน วา) เลทฺททฺทนา  
 วา ทณฺฑเทน วา สตฺถเนน วา สกฺขรธาติ วา ปหารํ อทฺสฺ มายํ ปุณฺณ-  
 มฺุชเ ปุสฺสโกกิโล คจฺเจทฺติ วา ลตาทิ วา รุกฺเขทฺติ วา สาขาทิ วา

๑ ม. วิลาลิตนยโน มตตทกโข ฯ ๒ ม. ผุสฺส ... เอวมฺุปริปี ฯ ๓ ม. กจฺเลน วา ฯ

ถมฺเภหิ वा पासाण्हेहि वा पलान्हतेहि वा पकुषीहि संकामेसीति ५  
 पण्णवास तिซकण्हमाโย पจ्जत्ते पจ्जत्ते เทนฺติ สณ्हหาหิ สขिलाหิ  
 मण्हच्चुहि मच्चुराहि वाजाहि समुहाजरुत्तिये मायं पुण्हण्हमुखे पुसुสโกกिले  
 आसने परिยุकण्हसीति ५ पण्णवास तिซकण्हमाโย तीसेत्तिसं เทนฺติ  
 อเนกรุกขวิวิธวิกิต्तिผลมาหฺรुत्तिये मायं पुण्हण्हमुखे पुसुสโกกिले ชุทฺทหาย  
 ปริกิลमितถาติ ५ อถ ชลฺ โภ ता तिซกण्हमाโย ตं पुण्हण्हमुखं  
 पुसुสโกกिलं आरामेเนว आरामं อุยฺยานेเนว อุยฺยานं นทีत्तिเตเนว  
 นทีत्तिเตถํ ปพฺพत्तลฺล  
 ชมฺพฺพวเนเนว ชมฺพฺพวณฺํ ลพฺพชวเนเนว ลพฺพชวณฺํ นาพิเกรสมฺจจาริเยเนว  
 นาพิเกรสมฺจจารี<sup>๑</sup> ชิปฺปเมว อภิสสมฺโภนฺติ รตฺติเตถาย ५ อถ ชลฺ โภ  
 पुण्हण्हमुखे पुसुสโกกिले ताहि तिซกण्हमाहि ทิวสं परिपฺยูไฟฺเห เอวံ  
 ปลंसฺติ สาธุ สาธุ ภคินฺนिये ऐत्तं โข ภคินฺนिये तुम्हाकं ปग्गฺงฺกู  
 กุลลฺล  
 ยं तुम्हेห ภตฺตารं ปริจเรยฺยาถาติ ५

[๒๔๘] อถ ชลฺ โภ ปุณ्हณ्हमुखे ปุสุสโกกิลे येन गुणाले  
 สกฺุणे तेनुปลสงฺกมิ ५ อทฺทสंसฺ โข กุณาลสฺส สกฺุณสฺส ปริจาริกา  
 तिซกण्हमाโย ตं पुण्हण्हमुखं पुसुสโกกिलं ทูโรत्तว आकज्जनत्तं ทิสฺวาน  
 येन पुण्हण्हमुखे पुसुสโกกिले तेनुปลสงฺกมिंसฺ อุปลสงฺกमित्ता ตं पुण्हण्हमुखं  
 पुसुสโกกिलं ऐत्तทวโจจ्จุं อयं सम्म पुण्हण्हमुख गुणाले สกฺุणे อตฺติวिय  
 ผุสฺโส อตฺติวिय ผุสฺสวาโจ อปฺเปวณาม ตฺวํปิ आकम्म ปियวาลं  
 लघेयामाति ५ अप्पेवณाम ภคินฺนियेติ वत्ता येन गुणाले สกฺุणे  
 तेनुปลสงฺกมิ อุปลสงฺกमित्ता गुणालेन สกฺุणेन सत्थि पग्गฺงฺกมฺมิตฺता  
 ऐกมนत्तं นิสฺสิ ५ ऐกมนत्तं นิสฺสินฺโน โข पुण्हण्हमुखे पुसुสโกกिले ตं  
 गुणालं สกฺุณं ऐत्तทวโจ กิสฺส ต्वं सम्म गुणाले อิตฺถินं สฺสาत्तानं

๑ ม. ... สณฺจจาริยํ ๕

กุลธิดานัน สมมาปฏิปนฺหานัน มิจฺฉาปฏิปนฺโหนสิ อมฺหาปภาณินฺปิ กิร  
 สมฺม กุณฺลาล อิตฺถินัน มฺหาปภาณินา ภวิตฺตพฺพํ กิมฺงคํ ปน  
 มฺหาปภาณินฺนฺหฺติ ฯ เอวํ วุตฺเต กุณฺลาโล สกฺุณฺโณ ตํ ปุณฺณมฺขุํ  
 ปุสฺสโกกิลลํ เอวํ อปฺสาเทสิ นสฺส ตฺวํ สมฺม ชมฺม วสฺส วินสฺส ตฺวํ  
 สมฺม ชมฺม วสฺส โโก นุ ตยา วียตฺโต ชายาชิเนนาติ ฯ เอวํ  
 อปฺสาทิตฺโต จ ปน ปุณฺณมฺขุํ ปุสฺสโกกิลโล ตโตเยว<sup>๑</sup> ปฏฺินิวตฺติ ฯ

[๒๙๙] อถ ชลฺล โภ ปุณฺณมฺขุสฺส ปุสฺสโกกิลลสฺส อปฺเรน  
 สมเยน อจิรสฺเสว<sup>๒</sup> อจฺจเยน ชโร อาพาโธ อฺปฺปชฺชิ ฯ โลหิตปฺกฺขนฺทิกกา  
 พาฬฺหา เวทนา วตฺตฺนฺติ มรณฺนฺติกา ฯ อถ ชลฺล โภ ปุณฺณมฺขุสฺส  
 ปุสฺสโกกิลลสฺส ปรีจาริกานัน ทิชฺกณฺณานัน เอตทโหสิ อาพาธโก โข อยํ  
 ปุณฺณมฺขุํ ปุสฺสโกกิลโล อปฺเปวณาม อิมฺมหา อาพาธา วุจฺจเหยยาติ ฯ  
 ต<sup>๓</sup> เอกก<sup>๔</sup> อหฺตฺติยํ โอยาย เยน กุณฺลาโล สกฺุณฺโณ เตนฺุปฺสงฺกมฺีสุ ฯ  
 อทฺทสา โข กุณฺลาโล สกฺุณฺโณ ตา ทิชฺกณฺณาย หุโรโตว อาคจฺจนฺตฺติโย  
 ทิสฺวาน ตา ทิชฺกณฺณาย เอตทโวจ กหํ ปน ตฺมฺหํ วสฺลฺโย ภตฺตาติ ฯ  
 อาพาธโก โข สมฺม กุณฺลาล ปุณฺณมฺขุํ ปุสฺสโกกิลโล อปฺเปวณาม  
 ตมฺหา อาพาธา วุจฺจเหยยาติ ฯ เอวํ วุตฺเต กุณฺลาโล สกฺุณฺโณ ตา  
 ทิชฺกณฺณาย เอวํ อปฺสาเทสิ นสฺส ตฺเมห วสฺลฺโย วินสฺส ตฺเมห  
 วสฺลฺโย โจริโย ชฺตฺติโย อสฺติโย ลหฺจิตฺตฺตฺติโย กตฺสส อปฺปฏฺิการิกาย  
 อนฺโโล วีย เยนกา มงฺคมาโยติ วตฺวา เยน ปุณฺณมฺขุํ ปุสฺสโกกิลโล  
 เตนฺุปฺสงฺกมฺิ อฺปฺสงฺกมิตฺวา ตํ ปุณฺณมฺขุํ ปุสฺสโกกิลลํ เอตทโวจ หํ  
 สมฺม ปุณฺณมฺขุชาติ ฯ หํ สมฺม กุณฺลาลาติ ฯ อถ ชลฺล โภ กุณฺลาโล  
 สกฺุณฺโณ ตํ ปุณฺณมฺขุํ ปุสฺสโกกิลลํ ปกฺเขทิจ จ มฺขตฺตฺนฺแทน<sup>๕</sup> จ  
 ปรีคฺคเหตฺวา วุจฺจาเปตฺวา นานาเภสชฺชานินิ ปายาเปสิ ฯ อถ ชลฺล โภ

๑ ลี. ย. ตโต เทว ฯ ๒ ม. นจิรสฺเสว ฯ ๓ ม. ตนฺติ ปาโล นตฺติ ฯ

๔ ม. เอกก ฯ ๕ ม. มฺขตฺตฺนฺแทน ฯ



ปุณณมฺขสฺส ปุสฺสโกกิลสฺส โส อาพาโธ ปฏิปสฺสมภีติ ฯ

[๓๐๐] อถ ชลฺ โภ กุณฺโโล สกฺุณฺโณ ตํ ปุณฺณมฺขํ ปุสฺสโกกิลํ  
คิลานา วุญฺจิจิตํ อจิรวุญฺจิจิตํ เคลณฺณวา เอตทโวจ ทิฏฺฐา มยา สมฺม  
ปุณฺณมฺข กณฺหา เทวปิติกา ปณฺจปติกา ย ญฺเฐ ปุริเส จิตตํ  
ปฏิพทฺชนฺติยา<sup>๑</sup> ยทิทํ กพฺนฺเช ปัสสเปปฺมฺหิ ฯ ภาวติ จ ปนฺตฺตเรตฺถ  
วากุยํ

อถชฺชฺุโน นกฺุโล ภีมเสโน  
ยฺุติญฺจิลโล สหเทโว จ ราชา  
เอเต ปตี ปณฺจมตฺติจฺจ นารี  
อกาลิ ชฺชชวามนเณน<sup>๒</sup> ปาปนฺติ ฯ

ทิฏฺฐา มยา สมฺม ปุณฺณมฺข ปณฺจตปาวิ<sup>๓</sup> นาม สมณิ สฺสุสานมชฺชเณ  
วสนฺตี จตฺตตฺถมตฺตํ ปริณามยมาณา สฺสุราชตฺตเณน<sup>๔</sup> ปาปมกาลิ ฯ ทิฏฺฐา  
มยา สมฺม ปุณฺณมฺข กากวตี<sup>๕</sup> นาม เทวี สฺสมุทฺทมชฺชเณ วสนฺตี ภริยา  
เวนเตยฺยสฺส นญฺกเวเรน ปาปมกาลิ ฯ ทิฏฺฐา มยา สมฺม ปุณฺณมฺข  
กฺุรฺงคเทวี<sup>๖</sup> นาม โลมสฺสุทฺริ<sup>๗</sup> เอพฺกกฺุมาร<sup>๘</sup> กามยมาณา จพฺังคกฺุมาร-  
ชนนฺเตวาสินา ปาปมกาลิ ฯ เอวเณหตํ มยา ภาตํ พุทฺทมทตฺตสฺส  
มาตฺกา<sup>๙</sup> โอหาย โกสลราชํ ปณฺจาลจณฺเณน ปาปมกาลิ ฯ

เอตา จ อณฺณา จ อภิสุ ปาป  
ตสฺมาหํ อิตฺถินํ น วิสฺสเส นปฺปลเส  
มทึ ยถา ชคฺติ สฺमानรตฺตา  
วสนฺชฺรา อิตฺรีตฺรานํ ปติญฺจา<sup>๑๐</sup>  
สพฺพสฺสหา อณฺนทฺนา อกฺุปปา

๑ ม. ปฏิพทฺชนฺติยา ฯ

๒ ย. ชฺชชวามเนน ฯ

๓ ม. สจฺจตปาปี ฯ

๔ ย. ตฺูลาปฺตฺตเณน ฯ

๕ ย. กากาติ ฯ

๖ ย. ... กฺุรฺงควี ฯ

๗ ม. โลมสฺสุทฺริ ฯ

๘ ย. เอพฺกกฺุมาร ฯ

๙ ม. มาตฺร ฯ

๑๐ ม. อิตฺรีตฺราปติญฺจา ฯ

ตถิตถิโย ตาโย น วิสฺสเส นโร  
 สීโห ยถา โลहितมंसโกชโน  
 วาพมิโค ปณฺจาวุโธ<sup>๑</sup> สุรฺรุโธ  
 ปสยห ขาที ปรหีสเน รโต  
 ตถิตถิโย ตาโย น วิสฺสเส นโร ฯ

น ชลฺ ภา<sup>๒</sup> สมฺม ปุณฺณมฺข เวลียो นารียो คมนียो นเหตา  
 พนฺชกียो นาม วธิกาโย นาม เอตาโย ยทิทํ เวลียो นารียो  
 คมนียเอติ ฯ โจรา<sup>๓</sup> วีย เวณิกตา มทิวา วีย วิสทฺฐจฺจา วาณิไซ<sup>๔</sup>  
 วีย วาจาสนฺถุติโย อิสฺสสังคมิว วิปริวตฺตาโย อฺรคมิว ทฺขิวหาโย  
 โสพฺภมิว ปฏฺิจจนฺนา ปาตาลมิว ทฺขุปฺปฺรา รกฺขสี วีย ทฺขุโตสฺสา  
 ยโมเวกนฺตทหริโย ลีชีริว สพฺพภกฺขา นทริว สพฺพวาหนี<sup>๕</sup> อนิโล วีย  
 เยนกามังจฺรา เนรฺ วีย อวิเสสฺกรา วิสฺรฺกฺโข วีย นิจฺจผลิตาโย ฯ ภาวติ  
 จ ปนฺตฺตเรตฺถ วากฺยํ

ยถา โจโร ยถา ทฺฐฺุโจ	วาณิไซว วิกตฺถนึ
อิสฺสสังคมิว ปริวตฺตา	ทฺขิวหา อฺรโค ยถา ฯ
โสพฺภมิว ปฏฺิจจนฺนา	ปาตาลมิว ทฺขุปฺปฺรา
รกฺขสี วีย ทฺขุโตสฺสา	ยโมเวกนฺตทหริโย ฯ
ยถา ลีชี นทึ วาโห <sup>๖</sup>	อนิโล กามปารวา <sup>๗</sup>
เนรฺว อวิเสสฺสา จ	วิสฺรฺกฺโขว นิจฺจผลี <sup>๘</sup>
นาสยนฺติ สมฺเร ภาคํ	รตนานนฺตกริตฺติโยติ <sup>๙</sup> ฯ

[๓๐๑] จตตาริมาณี สมฺม ปุณฺณมฺข ยานิ [๑๐] ปฺรกฺุเล น

๑ ลี. ย. ปณฺจทฺโต ๑ ๒ ม. โภสทฺโท นตฺถิ ๑ ๓ ม. โจโร ๑ ๔ ย. วาณิชา ๑  
 ๕ ม. สพฺพวาหนี ๑ ๖ ม. วาโต ๑ ๗ ม. เนรฺนาว สมฺมาคตา ๑  
 ๘ ม. วิสฺรฺกฺโข วีย นิจฺจผลา ๑ ๙ ม. รตนนฺตกริตฺติโยติ ๑  
 ๑๐ ม. เอตฺถนฺตเร (วตฺถุณิ กิจฺเจ ชาเต อนตฺถจฺรานิ ภาวณฺติ ตานิ ฯ) อิติ ทิสฺสนฺติ ๑

วาเสตพพานิ โคน์ ฌนุ่ ยาน์ ภริยา จตุตถาริ ฌนาณิ<sup>๑</sup> ปณฺหิตโต  
 ยานิ<sup>๒</sup> ฌรา น วิปฺวาเสเย ฯ

โคน์ ฌนุญจ ยานญจ  
 ภริยํ ฌาติกุเล น วาสเย  
 ภูญชฺนติ รถํ อยานกา  
 อติวาเหน หนนฺติ ปุญฺจํ  
 โทเหน หนนฺติ วจฺจํ  
 ภริยา ฌาติกุเล ปทุสฺสตีติ ฯ

[๓๐๒] จ อิมานิ สฺมม ปุณฺณมุข ยานิ วตฺถุณิ กิจฺเจ  
 ชาเต อนตฺถจฺรานิ ภาวนฺติ

อคุณฺ ฌนุ ฌาติกุเล จ ภริยา  
 ปารํ นาวา อกฺขภคฺคญจ ยานํ  
 ทูเร มิติโต ปาปสหายโก จ  
 กิจฺเจ ชาเต อนตฺถจฺรานิ ภาวนฺตีติ<sup>๓</sup> ฯ

[๓๐๓] อญฺฺจหิ ฆลฺ สฺมม ปุณฺณมุข จาเนหิ อิตฺถิ สามีกํ  
 อวชานาติ ทลิตฺทตา อาตฺรตา ฌินฺณกตา<sup>๔</sup> สุราโสณฺทตา มุทฺชตา  
 ปมตฺตตา สพฺพกิจฺเจสุ อนฺวตฺตนาตา สพฺพชนมนุปฺปาทเนน อิเมหิ  
 ฆลฺ สฺมม ปุณฺณมุข อญฺฺจหิ จาเนหิ อิตฺถิ สามีกํ อวชานาติ ฯ  
 ภาวติ จ ปนฺตฺตเรตฺถ วากุยํ

ทลิตฺทํ อาตฺรญฺจาปิ ฌินฺณกํ สุราโสณฺทกํ  
 ปมตฺตํ มุทฺชปตฺตญฺจ ทตฺตํ กิจฺเจสุ<sup>๕</sup> Һาปนํ  
 สพฺพกามปณฺิธาเนน<sup>๖</sup> อวชานาติ<sup>๗</sup> สามีกนฺติ ฯ

๑ ม. เอตานิ ฯ ๒ ม. ฌนาณิ ฯ ๓ ม. อิตฺสทฺโท นตฺถิ ฯ

๔ ม. ฌินฺณตา ฯ ๕ ส. ย. รตฺตํ กิจฺเจสุ, ม. สพฺพกิจฺเจสุ ฯ

๖ ม. สพฺพกามปฺปาทเนน ฯ

๗ ม. อวชานนฺติ ฯ

[๓๐๔] นวหิ ขลฺ สมนฺ ปุณฺณมุข จาเนหิ อิตถึ  
 ปโทสมหารติ อารามคมนสีลา จ โหติ อุตฺตยานคมนสีลา จ โหติ  
 นทีตฺตถคมนสีลา จ โหติ ฌาตีกุลคมนสีลา จ โหติ ปรกฺกุลคมนสีลา  
 จ โหติ อาทาสทฺสสมณฺพนาณฺโวยคมนฺยุตฺตสีลา จ โหติ มชฺชปายินี จ  
 โหติ นิลฺโลกนสีลา จ โหติ ปทฺวารภูจายินี<sup>๑</sup> จ โหติ อิมฺเหหิ ขลฺ  
 สมนฺ ปุณฺณมุข นวหิ จาเนหิ อิตถึ ปโทสมหารตีติ ฯ ภาวติ จ  
 ปนฺตฺตเรตฺถ วากุญฺ

อารามคมนสีลา<sup>๒</sup> จ อุตฺตยานํ

นที ฌาตฺติปรกฺลํ

[๓] ทฺสสมณฺพนาณฺยุตฺตา

ยา จิตฺถึ มชฺชปายินี

ยา จ นิลฺโลกนสีลา

ยา จ ปทฺวารภูจายินี<sup>๑</sup>

นวเหเตหิ จาเนหิ

ปโทสมหารนฺติ อิตฺถิโย<sup>๔</sup> ฯ

[๓๐๕] จตฺตาลีสาเย ขลฺ สมนฺ ปุณฺณมุข จาเนหิ อิตถึ ปุริสํ  
 อจฺจาวรตี<sup>๕</sup> วิชฺฆมฺภาติ วินมฺภาติ วิลาสตี<sup>๖</sup> วิลลฺลชฺชตี นเชน นขํ ฌมฺภุจตี  
 ปาเนน ปาหํ อกฺกมฺภาติ กมฺภุจเนน ปจฺวี วิลลฺลชฺชตี<sup>๗</sup> ทารกํ อุลลฺลชฺชตี  
 อุลลฺลชฺชมาเปตี<sup>๘</sup> กิพฺพิตี กิพฺพาเปตี จมฺภพตี จมฺภพาเปตี ภูฏชฺชตี ภูฏชฺชาเปตี  
 ททาตี ยาจตี กตฺตมฺนุกโรตี อจฺจํ ภาสตี นิจํ ภาสตี อวิจฺจ<sup>๙</sup>  
 ภาสตี วิวิจฺจํ ภาสตี นจฺเจเนน คีเตเนน วาหิตฺเตเนน โรหิตฺเตเนน<sup>๑๐</sup> วิลลาลิเตเนน  
 วิภูสิเตเนน ชคฺชตี เปกฺกชฺชตี กมฺภี จาเลตี คุญฺญภณฺฑกํ สณฺจาเลตี

๑ ม. สทฺวารจายินี ฯ ๒ ม. อารามสีลา จ ฯ

๓ ม. เอตฺถนฺตเร อาทาสาตี ทิสฺสตี ฯ ๔ ม. อิตฺถิโยตี ฯ ๕ ม. อจฺจาวรตี ฯ

๖ ม. วิลลตี ฯ ๗ ลี. ย. ลิลชตี, ม. วิลลชตี ฯ ๘-๘ ลี. ย. ทารกํ อุลลชฺชเมตี โอลงฺชเมตี ฯ

๙ ม. อวิจฺจํ ฯ ๑๐ ม. โรทเนน ฯ

อูรุ วิวรติ อูรุ ปิหหติ ถนํ ทสเสติ กจจํ ทสเสติ นามิ ทสเสติ  
 อกขี นิชนติ ฆมุกํ อุกชิปติ โอมุจํ ปลิกขติ ชิวหํ นิลลาลเลติ ทุสสํ  
 มุญจติ ทุสสํ ปฏฺวิพนฺชติ ลีรลํ มุญจติ ลีรลํ พนฺชติ อิมเหติ ชลฺ  
 สมม ปุณฺณมุข จตฺตาลีสาย จาเนหิ อิตฺถิ ปุริสํ อจฺจาวทติ ฯ

[๓๐๖] ปญฺจวีสาย ชลฺ สมม ปุณฺณมุข จาเนหิ อิตฺถิ  
 ปทุฏฺจา เวทิตพฺพา ฆาติ สามีกสฺส ปวาลํ ฆณฺเณติ ปวตฺถํ น สรติ  
 อาคตํ นามินฺนุทติ อวณฺณํ ตสฺส ฆณฺติ ฆณฺณํ ตสฺส น ฆณฺติ  
 อนตฺถํ ตสฺส จรติ อตฺถํ ตสฺส น จรติ อกิจจํ ตสฺส กโรติ กิจจํ  
 ตสฺส น กโรติ ปริหิตฺวา สยติ ปรมฺมุขี นิปชฺชติ ปริวตฺตกชาตา โข  
 ปน โหติ กุญฺกุมิยชาตา ทีฆํ อสฺสาสติ ทุกฺขํ เวทยติ อจฺจารปฺสสวํ  
 อภินฺนํ คจฺจติ วิโลมมาจรติ ปฺรปฺริสสทฺทํ สุตฺวา กณฺณโสถํ วิหหติ<sup>๑</sup>  
 นีหตโฆคา โข ปน โหติ ปฏฺวิวิสเกหิ สนฺถวํ กโรติ นิกฺขนฺตปาทา  
 โข ปน โหติ วิสิขานุจารินี อติจารินี โข ปน โหติ [๒] สามีเก  
 อการวา ปทุฏฺจมนสงฺกปฺปา อภินฺนํ ทฺวาเร ติฏฺฐติ กจฺจานิ อญฺจานิ  
 ถนานิ ทสเสติ ทีโสทิสํ คนฺตฺวา เปกฺขติ อิมเหติ ชลฺ สมม ปุณฺณมุข  
 ปญฺจวีสาย จาเนหิ อิตฺถิ ปทุฏฺจา เวทิตพฺพา ฆาติ ฯ ฆาติ จ  
 ปนฺตฺตเรตฺถ วากยํ

ปวาลํ ตสฺส ฆณฺเณติ

<sup>๑</sup>คตํ ตสฺส น โสจติ<sup>๓</sup>

<sup>๔</sup>ทีสุวาน ปติมาคตํ

นามินฺนุทติ ฆตฺตารํ

ฆณฺณํ น กทาจิ ฆาสติ<sup>๕</sup>

๑ ม. วิวรโมทติ, ยฺ. วิวรติ กโมทติ ฯ ๒ ม. เอตฺถนฺตเร นิจฺจนฺติ ทีสุสตี ฯ

๓-๓ ลี. ยฺ คตํ นานุโสจติ ฯ

๔-๔ ม. ทีสุวาน ปติมาคตํ นามินฺนุทติ ฆตฺตารฆณฺณํ น กทาจิ ฆาสติ ฯ

เอเต ปทุญฺจาย ภวนฺติ ลกฺขณา ฯ  
 อนตฺถํ ตสฺส จรติ อสณฺณตา  
 อตฺถณฺจ หาเปติ อภิจฺจการินี  
 ปรีหิตฺวา สยติ ปรมฺมุขี  
 เอเต ปทุญฺจาย ภวนฺติ ลกฺขณา ฯ  
 ปรีวตฺตชาตา จ ภวติ กุญฺกมฺมี  
 ที่มฺณฺจ อสฺสาสติ ทุกฺขเวทินี  
 อุจฺจารปสฺสวามภินฺนห คจฺจติ  
 เอเต ปทุญฺจาย ภวนฺติ ลกฺขณา ฯ  
 วิโลมมาจรติ อภิจฺจการินี  
 สทฺทํ นิสาเมติ ปรสฺส ภาสโต  
 นีหตโภคา จ กโรติ สนฺถวํ  
 เอเต ปทุญฺจาย ภวนฺติ ลกฺขณา ฯ  
 กิจฺฉเน ลหุํ กสิรภตํ ฐนํ  
 วิตฺตํ วินาสฺเสติ ทุกฺเขน สมภตํ  
 ปฏฺวิสฺสเกหิ จ กโรติ สนฺถวํ  
 เอเต ปทุญฺจาย ภวนฺติ ลกฺขณา ฯ  
 นิกฺขนฺตปาทา วิสิขานูจารินี  
 นิจฺฉณฺจ สามิมฺหิ ปทุญฺจมานสา  
 อติจารินี โหติ อเปตการวา<sup>๑</sup>  
 เอเต ปทุญฺจาย ภวนฺติ ลกฺขณา ฯ  
 อภิกฺขณํ ติฏฺฐติ ทวารมฺมุเล  
 ถนानิ กจฺฉานิ จ ทสฺสยนฺตี  
 ทีโสทิสํ เปกฺขติ ภนฺตจิตฺตตา

๑ ลี. ย. ตเถว คารวา ฯ

เอเต ปทุมฺมจาย ภวนฺติ ลกฺขณา ฯ  
 สพฺพา นที วงฺกคตึ สพฺเพ กุณฺจมยา วนา  
 สพฺพิตฺถิโย กเร ปาปึ สพฺภมาเน นีวาตเก ฯ  
 สเจ ลเภถ ชณฺ วา รโห วา  
 นีวาตกั วาปี ลเภถ ตาทิสั  
 สพฺพาว อิตฺถิ กยิรຸ ๓<sup>๑</sup> ปาปึ  
 อณฺณํ อลหฺธา<sup>๒</sup> ปึจสປປိના สหฺธิ ๓  
 นรานมารามกราสຸ นาริสຸ  
 อเนกจิตฺตาสຸ อนิคฺคหฺาสຸ จ  
 สພພຸຕຕາ ปິຕິກຣາປິ ເຈ ສີຍຸ<sup>๓</sup>  
 น วิสສເສ ตິตฺถສມາ ทິ นารີโยຕິ ๓  
 [๓๐๗] ยญฺจ ทิสฺวา กิณฺนรກິณฺนຣິນູ<sup>๔</sup>  
 สພพิตฺถิโย น รมนฺติ อคาเร  
 ตั ตาทิสั มจຈໍ จชิตฺวา ภริยา  
 อณฺณํ ทิสฺวา ປຣປຣິສຸ<sup>๕</sup> ປິຈສປປິ ๓  
 [๓๐๘] ພກສຸສ ຈ ພາວຣິຍສຸສ<sup>๖</sup> ຣໂໄ  
 ອຈຈນຕກາມານຸຄສຸສ ກຣິຍາ  
 ອນາຈຣີ<sup>๗</sup> ປູກຸຈວສານຸຄສຸສ  
 ກໍ ວາ ອິຕຸຕິ ນາຕິຈເຣ ທທໂໄ  
 [๓๐๙] ປິງຄິຍານີ ສພພໂລກິສຸສຣສຸສ  
 ຣໂໄ ປິຍາ ພຸຣຸຸມທຕຸສຸສ ກຣິຍາ  
 ອນາຈຣີ ປູກຸຈວສານຸຄສຸສ  
 ຕໍ ວາປິ ສາ ນາຸຸຸຸຸຸຸ ກາມກາມິນີ ๓

๑ ส. กเรยฺย โน, ย. กเรยฺย โน ๓

๒ ม. อลตฺถ ๓

๓ ม. สພພຸຕຕາ ນາປິຕິກຣາປິ ເຈ ສີຍາ ๓

๔ ม. ยໍ ເຈ ທິສຸວາ ກຄຸທຣິກິນຸນຣານໍ ๓

๕ ม. ປຣິສຸ ๓ ๖ ส. ປາວຣິກສຸສ, ມ. ພາວຣິກສຸສ ๓

๗ ม. ອວາຈຣີ ๓ ເວມຸປຣິປິ ๓

[๓๑๐] ขุทททาน์<sup>๑</sup> ลหุจิตฺตานัง อกตณฺณุน ทุพฺภินัง  
 นาเทวสโตโต ปุริโส ถีนัง สทฺธาตุมรหติ ฯ  
 น ตา ปชานนฺติ กตัง น กิจจํ  
 น มาตรํ ปิตรํ ภาตรํ वा  
 อนรียา สมตฺติกฺกนฺตชฺชมา  
 สสฺเสว จิตฺตสฺส วสํ วชฺชนฺติ ฯ  
 จิรานุตฺถปิ ปิยํ มนาปํ  
 อนุกมฺปกํ ปาณสมฺปิ สนฺตํ<sup>๒</sup>  
 อาวาสฺส กิจฺเจสฺส จ นํ ชฺชนฺติ  
 ตสฺมาหํ อิตฺถีนัง น วิสฺสสามิ ฯ  
 ถีนัง หิ จิตฺตํ ยถา วานรสฺส  
 กนฺนปฺปกนฺนํ ยถา รุกฺขฉายา  
 จลาจลํ หทยํ อิตฺถิยานํ  
 จกฺกสฺส เนมิ วีย ปริวตฺตติ ฯ  
 ยทา ตา ปสฺสนฺติ สเมกฺขมานา  
 อาเทยฺยรूपํ ปุริสสฺส วิตฺตํ  
 สณฺหาหิ วาจาหิ นยฺนฺติเมนํ  
 กมฺโพชกา ชลเชเนว อสฺสํ ฯ  
 ยทา น ปสฺสนฺติ สเมกฺขมานา  
 อาเทยฺยรूपํ ปุริสสฺส วิตฺตํ  
 สมฺนโตโต ตํ ปริวชฺชยฺนฺติ  
 ติณฺโณ นทีปารคโตว กุลลํ ฯ  
 ลีเลสุปฺมา ลีชีริว สพฺพภกฺขา  
 ติกฺขมายา นทีริว ลีสมฺโสตา

๑ ม. ลุทฺธาน์ ฯ

๒ ม. ภาตฺตํ ฯ



เสวนหฺติ เหตา ปิยมฺปิยญจ  
 นาวา ยถา โอรกุลฺ ปรญจ ๑  
 น ตา เอกสฺส น ทฺวิन्हํ อापโณว ปสฺสริโต  
 โย ตา มยฺหฺนฺติ มญฺเญยฺย วาตํ ชาเลน พนฺชเย<sup>๑</sup> ๒  
 ยถา นที จ ปนฺโถ จ ปานาคารํ สภา ปปา  
 เอวํ โลกิตฺถิโย นาม เวลา ตาลํ น วิชฺชติ ๓  
 สมฺตาสนฺสมา เอตา กณฺหสฺปปฺลิสฺฐปฺมา  
 คาโว พหิ ตินฺสเสว โอมสนฺติ วรํ วรํ ๔  
 สมฺตาสนํ กุญฺชรํ กณฺหสฺปปํ  
 มุฑฺธาภิสฺสิตฺตํ ปมฺทา จ สพฺพทา  
 เอเต นโร<sup>๒</sup> นิจฺจยฺโต<sup>๓</sup> ภาเชถ  
 เตสํ หเว ทุพฺพิทุ สจฺจภาโว<sup>๔</sup> ๕  
 นาจฺจนฺตวณฺณา น พฺพุน กนฺตา  
 น ทกฺขินฺนา ปมฺทา<sup>๕</sup> เสวิตพฺพทา  
 น ปรสฺส ภริยา น ธนสฺส เหตุ  
 เอตฺติตฺถิโย ปญฺจ น เสวิตพฺพทา ๖

[๓๑๑] อถ ขลฺล โภ อานนฺโห คิชฺฌวราชา กุณาลสฺส สกฺกนฺสส  
 อาทิมชฺฌคาถาปริโยสานนํ<sup>๖</sup> วิทิตฺวา ตายํ เวลาญํ อีมา คาถาโย อภาสิ  
 ปุณฺณมฺปิ เจมํ ปจฺวี ฐเนน  
 ทชฺชิตฺถิยา ปุริโส สมฺมตตาย  
 ลทฺธา ขณํ อติมญฺเญยฺย ตํปิ  
 ตาลํ วสํ อสฺตีนํ น คจฺเณ ๗  
 อุกฺกาหกญฺเจว<sup>๗</sup> อสฺตีนวฺตฺตี

๑ ม. พนฺชเย ๑

๒ ย. เอเตน โส ๑

๓ ส. ย. นิจฺจยฺโต ๑

๔ ม. สพฺพภาโว ๑

๕ ม. ย. ปมฺทา ๑

๖ ม. อาทิมชฺฌคาถา ... ๑ เอวมฺปฺริปิ ๑

๗ ม. อุกฺกาหกํ เจปิ ๑

โกมารภตตารัม ปิยัม มนาป  
 อาวาสุ กิจฺเจสุ จ นัม ชนฺตติ  
 ตสฺมาหัม อิตฺถินัม น วิสฺสสํ ๑  
 น วิสฺสเส อิจฺฉติ มนฺตติ โปโส  
 น วิสฺสเส โรหติ เม สกาเส  
 เสวนฺตติ เหตา ปิยมฺปิยญจ  
 นาวา ยถา โอรรุถลัม ปรณฺจ ๒  
 น วิสฺสเส สาขปุราณสนฺถตัม  
 น วิสฺสเส มิตฺตปุราณโจรัม  
 น วิสฺสเส ราชา สขา<sup>๑</sup> มนฺตติ<sup>๒</sup>  
 น วิสฺสเส อิตฺถิ ทสนฺน มาตรัม ๓  
 น วิสฺสเส รามกวาสุ นาริสฺสุ  
 อจฺจนฺตสีลาสุ อสณฺณตาสุ  
 อจฺจนฺตเปมานุคตสฺส ภาวียา  
 น วิสฺสเส ติตฺถสฺมา ทิ นาริโย ๔  
 หเนยฺยูปิ ฉินฺนเทยฺยูปิ เจหาเปยฺยูปิ<sup>๓</sup>  
 กณฺฐูปิ<sup>๔</sup> เจตฺวา รุจิรัม ปิเวยฺยัม  
 มา ทินฺกามาสุ อสณฺณตาสุ  
 ภาวํกเร กงฺคติตฺถูปมาสุ ๕  
 มุสา ตาลัม ยถา สจฺจัม สจฺจัม ตาลัม ยถา มุสา  
 คาโว พหิ ตินฺนสฺเสว โอมสนฺตติ วรัม วรัม ๖  
 คเตน ตา ปโลภานฺตติ <sup>๕</sup>เปกฺขิตฺเตน หลิตฺเตน จ<sup>๕</sup>  
 อโถปิ ทุนฺนินฺวตฺถเนน มณฺชุนา ภาณิตฺเตน จ ๖

๑ สี่.ย. ราชา สขา, ม. ราชานัม สขา ๑

๒ ม. ย. มมนฺตติ ๑

๓ สี่.ย. หเนยฺย ฉินฺนเทยฺยูปิ เจหาเปยฺยูปิ, ม. หเนยฺย ฉินฺนเทยฺยูปิ ๑ ๔ ม. กณฺฐูปิ ๑

๕-๕ ม. เปกฺขิตฺเตน มหิตฺเตน จ ๑

โจริโย กจินา<sup>๑</sup> เหตา วาฟ้า จ ลปสกุชรา  
 น ตา กิณจิ น ชานนติ ยัม มนุสเสสุ วณจัน ๑  
 อสา โลกิตถิโย นาม เวลา ตาลัม น วิชชติ  
 สารตตะตา จ ปคพฐา จ ลีชี สพพหมโส ยถา ๑  
 นตถิตถินัม ปิโย นาม อปปิโยปิ น วิชชติ  
 เสวนนติ เหตา ปิยมปปียณจ  
 นาวา ยถา โอรกุลัม ปรณจ ๑

นตถิตถินัม ปิโย นาม อปปิโยปิ น วิชชติ  
 ธนตตะตา<sup>๒</sup> ปฐิวลลนตติ<sup>๓</sup> ลตาว ทุมนิสสิตา ๑  
 หตถิพนธัม อสสพนธัม โคปุริสณจ จณฐาล<sup>๔</sup>  
 ฉวทาหกัม<sup>๕</sup> ปุพพฉพทกัม สชนัม อนุปตตติ นาริโย ๑  
 กุลปุตตปิ ชนนตติ อภิณจัน ฉวกสม<sup>๖</sup>  
 สทิลัม อนุปตตติ<sup>๗</sup> ธนเหตุ จ<sup>๘</sup> นาริโยติ ๑

[๓๑๒] อถ ชลฺ โภ นารโท เทวพฺรหฺมเณ อานนฺทสฺส  
 คิซฺมราชสฺส อาทิมชฺฉคคาถาปริโยสานัม วิทิตฺวา ตายัม เวลายัม อิมา  
 คาถาย โฆภาสิ

จตตะโรเม น ปุเรนตติ เต เม สุนนถ ภาสโต  
 สมุทโท พฺรหฺมเณ ราชา อิตถิ จาปิ ทิชฺมปติ ๑  
 สริตา สาครัม ยนตติ ยากาลิ ปจวิสสิตา  
 ตา สมุททัม น ปุเรนตติ โอนตตะตา<sup>๙</sup> ทิ น ปุรติ ๑  
 พฺรหฺมเณ จ อธิยาน<sup>๑๐</sup> เวทมกฺขานปณจมัม

๑ ม. กจินา ๑ ๒ ม. ธนตตะตา ๑ ๓ ม. ปฐิวลลนตติ ๑ ๔ ม. มณฐาล ๑  
 ๕ ม. ฉวทาหกัม ๑ ๖ ม. ฉวกสมสทิสมปิ ๑ ๗ ม. อนุคจจณตติ, ย. คจจณตติ ๑  
 ๘ ม. ทิ, ย. ธนเหตุ นาริโย ๑ ๙ ม. อุณตตะตา ๑  
 ๑๐ ม. อธิยานัม อิติปิ ๑

ภิโยปิ สุตมิจฺเจยย โอนตตาท<sup>๑</sup> หิ น ปุรติ ฯ  
 ราชา จ ปจวี สพฺพํ สสมฺพุทฺถํ สปรพฺพตํ  
 อชฺฌวาลํ วิชินิตฺวา อนนตรตโนจิตํ  
 ปารํ สมฺพุทฺถํ ปตฺถเถติ โอนตตาท หิ น ปุรติ ฯ  
 เอกเมกาย อิตฺถิยา อภฺจภฺจ ปติโน ลียุ<sup>๒</sup>  
 สุรา จ พลวนฺโต จ สพฺพกามรสาหฺรา  
 กเรยฺย นวเม จนฺทํ โอนตตาท หิ น ปุรติ ฯ  
 สพฺพิตฺถิโย ลีชีริว สพฺพภกฺขา  
 สพฺพิตฺถิโย นทีริว สพฺพวาหิ<sup>๓</sup>  
 สพฺพิตฺถิโย กณฺฐกานํว สาชา  
 สพฺพิตฺถิโย ธนเหตุ วชนฺติ ฯ  
 วาตญฺจ ชาเลน นโร ปรามเส  
 โอสถฺยจเย<sup>๔</sup> สาครเมกปาณินา  
 สเกน หตฺถเณน หเนยฺย<sup>๕</sup> โสมสํ  
 โย สพฺพภาวํ ปมทาสุ โอสถฺยเช ฯ  
 โจรินํ พหุพุทฺธินํ ยาสุ สจฺจํ สุกฺกุลลํ  
 ถีนํ ภาโว ทูราชาโน มจฺจสเสโวทเก คตํ ฯ  
 อนลา มุทุสมฺภาสา หุปฺปุรา ตา นทีสมา  
 ลีหนฺติ นํ วิทิตฺวาน อารกา ปรีวชฺชเย ฯ  
 อวภฺฐนี มหามาया พุทฺทมจฺริยวิโกปนา  
 ลีหนฺติ นํ วิทิตฺวาน อารกา ปรีวชฺชเย ฯ  
 ยญฺเจตา<sup>๖</sup> อุปเสวนฺติ จนฺทสา วา ธเนน วา  
 ชาตเวโทว สณฺจานํ ชีปฺปํ อนฺุทหนฺติ นนฺติ ฯ

๑ ม. อุณตตาท ฯ

๒ ม. ลียา ฯ

๓ ม. สพฺพวาหิ ฯ

๔ ลี. ย. โอสถฺยจียา ฯ

๕ ม. กเรยฺย ฯ

๖ ม. ยํ เอตา ฯ

[๓๑๓] อถ ชลฺ โภ กุณฺโฬ สกุณฺ นารทสฺส เทว-  
 พุราหฺมณสฺส อาทิมชฺฌคาถาปริโยสานํ วิทิตฺวา ตายํ เวลาयํ อีมา  
 คาถาโย อมาลี

สลลเป นิสิตชคคปาณินา  
 ปณฺทิตโต อปี ปิสางโหสิณา  
 อุกฺคเตชฺชํ อฺวรคฺปิ อาสิเท  
 เอโก เอกาย ปมฺุทหาย นาลเป<sup>๑</sup> ฯ  
 โลกจิตฺตมถนา ทิ นาริโย  
 นจฺจคฺคิตฺตภาณิตมฺุทิตาวุธา  
 พาธยนฺทิติ อณฺุปฏฺุจิตฺตสฺส<sup>๒</sup>  
 ทึเป รกฺขสิคฺคณาว<sup>๓</sup> วาณิเช ฯ  
 นตฺถิติ ตาลํ วินโย น ลํวโร  
 มชฺชมฺุสฺนिरตา อสณฺุณตา  
 ตา คิลนฺทิติ ปุริสสฺส ปาภตํ  
 สาคเรว มกรํ ติมิงฺคโล<sup>๔</sup> ฯ  
 ปณฺุจกามคฺคณฺุสสาตโคจฺรา  
 อฺุทฺธา อนิยฺทา อสณฺุณตา  
 โอสฺรนฺทิติ ปมฺุทา<sup>๕</sup> ปมาทินํ  
 โลณฺุโตยวตฺติยํ อาปคา ฯ  
 ยํ นรํ อฺุปลเปนฺทิติ<sup>๖</sup> นาริโย  
 จนฺุทสา วา รติยา วา ฐเนน วา  
 ชาตเวทสฺสทิสฺสปี ตาทิสํ  
 รากโทสฺวธิโย<sup>๗</sup> ทนฺุทิติ นํ ฯ

๑ ยฺ. เอโก เอกปมทํ ทิ นาลเป ฯ ๒ ยฺ. อณฺุปฏฺุจิตฺตสฺส ฯ ๓ ม. รกฺขสิคฺคณฺุว ฯ  
 ๔ ลี. ยฺ. ติมิงฺคโล ฯ ๕ ม. ปมทา ฯ เหวมฺุปริปิ ฯ ๖ ลี. ยฺ. อฺุปรมนฺทิติ ฯ  
 ๗ ลี. ยฺ. รากโทสฺวธิโย ฯ

อหัง ฌตฺวา ปุริสั มหทฺธนั  
 โอสฺรนฺติ สฺรณั<sup>๑</sup> สหตฺตนา  
 ปรตฺตจิตฺตํ อติเวจฺยนฺติ นั  
 สาลั มาลุวฺลตาว กานเน ๑  
 ตา อุเปฺนฺติ วิวิเณ จนฺทสา  
 จิตฺรพิมฺพมุขีโย อลงฺกตา  
 โอสฺนฺติ<sup>๒</sup> ปหฺสนฺติ นารีโย  
 สัวโร<sup>๓</sup> สตมาโยโกวิทา ๑  
 ชาตฺรูปมณฺิมฺตฺตภูสิตา  
 สกฺกตา ปตฺติกุลฺลสุ นารีโย  
 รกฺขิตา อติจฺรณฺติ สามิกั  
 ทานวู หทยนฺตรนิสฺสฺลิตา<sup>๔</sup> ๑  
 เตชวาปี ทิ นโร วิจกฺขเณ  
 สกฺกโต พหุชนฺสฺส ปุชฺชิตอ  
 นารีนั วสฺงคฺโต<sup>๕</sup> น ภาสฺติ  
 ราหุณา อุปฺทโตว จนฺทิมมา ๑  
 ยั กเรยฺย กุปฺปิตอ ทิสอ ทิสั  
 ๖ ภูจฺจจิตฺโตว สมากตํ อริ<sup>๖</sup>  
 เตน ภียโย พยสนั นิคจฺจติ  
 นารีนั วสฺงคฺโต อเปกฺขวา ๑  
 เกสฺฐนนชฉินฺนตฺตชฺชิตา  
 ปาทปาณิกสทฺถนฺตตาทิตา  
 หีนเมวูปคตา ทิ นารีโย

๑ ม. สรณา ๑ ๒ สี. ย. อุทสนฺติ, ม. อุทสนฺติ ๑ ๓ ม. สมฺพโรว ๑

๔ ม. ... รลฺลิตา ๑ ๕ ม. วสคฺโต ๑ เวมฺปริปี ๑ ๖-๖ ม. ภูจฺจจิตฺโต วสมากตํ  
 อริ, ย. อริ ๑

ตา รมนฺตฺติ กุณฺแปว มกฺขิกา ฯ  
 ตา กุเลสุ วิสิขนฺตเรสุ วา  
 °ราชธานีสุ นิคเมสุ วา ปน°  
 โอบุทฺตํ นมุจิปาสวากรุ<sup>๒</sup>  
 จกฺขุมา ปริวชฺเชยฺย<sup>๓</sup> สุขตฺถิโก ฯ  
 โอบุทฺตวา กุสลํ ตโปคฺคณํ  
 โย อนริยจริตานิ มาจริ  
 เทวตาทิ นริยํ นิมิสฺสติ  
 เจตคามิมณฺธิยํ วาณิไซ ฯ  
 โส อิชฺ ครอบิโต ปฺรตฺถ จ  
 ทุมมตี อุปฺทโต<sup>๔</sup> สกมฺมฺนา  
 คจฺฉติ อนิยโต คลาคล<sup>๕</sup>  
 ทุฏฺฐจทฺรกรโถว อุปฺปะเถ ฯ  
 โส อุเปติ นริยํ ปตาปนํ  
 สตฺตฺติสิมฺพลินนฺจ อายสํ  
 อาวลิตฺวาน<sup>๖</sup> ติริจฺฉานโยนฺธิยํ  
 เปตราชวิสยํ น มุญฺจติ ฯ  
 °ทิปฺยา ชิกฺษา รติโย<sup>๗</sup> จ นนฺทเน  
 จกฺกวตฺตฺติจริตฺตฺจ มานุเส  
 นาสยนฺตฺติ ปมฺทา ปมาทินํ  
 ทุคฺคตฺตฺตฺจ ปฏฺฐิปาทยนฺตฺติ นํ ฯ  
 ทิปฺยา ชิกฺษา รติโย น ทุลฺลภา  
 จกฺกวตฺตฺติจริตฺตฺจ มานุเส

๑-๑ ม. ราชธานีนิคมเสสุ วา ปฺน ฯ

๒ ม. นมุจิปาสวากรุ ฯ

๓ ม. ปริวชฺเช ฯ

๔ ลี. ย. อุปฺทโต ฯ

๕ ม. คพาคพิ ฯ

๖ ม. อาวลิตฺวา ฯ

๗-๗ ม. ทิปฺยชิกฺษารติโย ฯ

โสวณฺณพยมฺหนิลยา<sup>๑</sup> จ อจฺฉรา  
 เย จรฺนติ ปมฺทาหนตฺติกา<sup>๒</sup> ฯ  
 กามธาตฺสสมตฺติกฺกมา คติ  
 รูปธาตฺสสมภาโว<sup>๓</sup> น ทูลลภ  
 วิตฺราควิสฺยุปปตฺติ ยา  
 เย จรฺนติ ปมฺทาหนตฺติกา<sup>๒</sup> ฯ  
 สพฺพทฺกฺขสมตฺติกฺกมํ ลีวํ  
 อจฺจนฺตํ อจฺลิตํ อสงฺขตํ  
 นิพฺพุเตหิ สฺจิจฺหิ<sup>๔</sup> น ทูลลภํ  
 เย จรฺนติ ปมฺทาหนตฺติกาตี<sup>๕</sup> ฯ

[๓๑๔] กุณฺาโลหํ ตทา อาลี อฺทายี ปุสฺสโกกิโล  
 อานนฺโท คิซฺฉมฺราชาลี สารีปฺตุโต จ นารโท  
 ปริสา พุทฺธปริสา เอวํ ธาเรถ ชาตกนฺติ ฯ

กุณฺาลชาตกัม จตฺตํ ฯ

๑ ม. โสณฺณพยมฺหนิลยา ฯ ๒ ม. ปมฺทาหนตฺติกา ฯ ๓ ม. รูปธาตฺสสมภาโว ฯ  
 ๔ ม. สฺจิจฺหิ, โป. สฺจิจฺหิ ฯ ๕ ม. ปมฺทาหนตฺติกาตี ฯ



## ๕ มหาสุตโสมชาตกำ

- [๓๑๕] กสุมา ตูว์ รลก เอทิสานิ  
กโรลิ กมฺมานิ สุหารุณานิ  
หนาลี อิตถึ ปุริเส จ มุฬุเพห  
มंसสส เหตุ อาหุ<sup>๑</sup> ฌนสฺส การณา ฯ
- [๓๑๖] น อตตเหตุ น ฌนสฺส การณา  
น ปุตตทวารสฺส สหายยาตินัน  
ภตฺตา จ เม ภควา ภูมิปาโล  
โส ขาทติ มंस ภนฺเต เอทิสํ ฯ
- [๓๑๗] สเจ ตูว์ ภตฺตฺรตฺเถ ปยุตฺโต  
กโรลิ กมฺมานิ สุหารุณานิ  
ปาโตว อนฺเตปุรํ ปาปุณฺติวา  
ลเปยฺยาลิ เม ราชีโน สมฺมุเข ตํ ฯ
- [๓๑๘] ตถา กริสฺสามิ อหํ ภนฺเต  
ยถา ตูว์<sup>๒</sup> ภาสลิ กภาพฺตฺถิ  
ปาโตว อนฺเตปุรํ ปาปุณฺติวา  
วกฺขามิ เต ราชีโน สมฺมุเข ตํ ฯ
- [๓๑๙] ตโต รตฺยา วิวสเน<sup>๓</sup> สุริยสฺสุคฺคมน<sup>๔</sup> ปติ  
กาฬุ รลกมาทาย ราชานํ อุปสงฺกมิ  
อุปสงฺกมิตฺวา<sup>๕</sup> ราชานํ อิทํ วจนมพฺรวิ ฯ  
สจฺจํ กิร มหาราช รลโก เปลิตฺโต ตยา  
หนติ อิตถึปุริเส ตูว์ มंसานิ ขาทสิ ฯ

๑ ม. อุทฺ ๖    ๒ ลี. ยเมว ตูว์ ๖    ๓ ม. วิวสาน ๖    ๔ ม. สุริยคฺคมน ๖  
๕ ม. อุปสงฺกมฺ ๖

- [๓๒๐] เอวเมว ตถา กภาพ รสโก เปลิตโต มยา  
มม อตุถัง กโรนตสส กิเมตัง ปริภาสสิ ฯ
- [๓๒๑] อานนุโท สพพมจฉานัง ขาทิตวา รสคิทธิมา  
ปริกขีณาย ปริสาย อตุตทานัง ขาทิยา มโต ฯ  
เอวํ ปมตโต รสคารเว รโต<sup>๑</sup>  
พาลो ยที อายติ นาวพุชฺฌสิ  
วิธมม ปุตุเต จสิ ฌาตเก จ  
ปริวตฺตिय อตุตทานญเฆว<sup>๒</sup> ขาทติ ฯ  
อิทํ เต สุตฺวาน วิเคตุ<sup>๓</sup> ฉนฺโท  
มา ภกฺขยิ<sup>๔</sup> ราช มนุสฺสมํลํ  
มา ตวํ อิมํ เกวลํ วาริไซว  
ทวิปทาธิป<sup>๕</sup> สฺสณฺณมกาลี รมฺมจํ ฯ
- [๓๒๒] สุชาโต นาม นามเนน โอรโส ตสฺส อตุโร  
ชมฺพฺเปลีสึ อลทฺธาน มโต โส ตสฺส สงฺขเย  
เอวเมว อหํ กภาพ ภูตฺวา ภกฺขํ รสฺสฺสฺตมํ  
อลทฺธา มานุสํ มํลํ มณฺเฆ เหสฺสามิ<sup>๖</sup> ซีวิตํ ฯ
- [๓๒๓] มาถว อภิริโปลิสึ กุเล ชาโตลิสึ โสตฺถิเย  
น ตวํ อรหสิ ตาต อภกฺขํ ภกฺขเยตเว ฯ
- [๓๒๔] รसानญตฺตโร เอตํ กสฺมา<sup>๗</sup> มํ ตวํ นิวารเย  
โสหนํ ตตฺถ คมิสฺสามิ ยตฺถ ลจฺฉามิ เอทิสํ ฯ  
โสวาทํ นิปฺปตฺติสฺสามิ น เต วจฺฉามิ สนฺตฺติเก  
อสฺส<sup>๘</sup> เม ทสฺสเนน ตวํ นาภินนฺทสิ พฺรหฺมณฺณ ฯ

๑ ม. รตฺโต ฯ

๒ ลี. ย. อตุตทานเมว ฯ ๓ ลี. ย. วิเหตุ ฯ

๔ ลี. ย. มา ภกฺขสิ ฯ

๕ ลี. ย. ทิปทาธิป ฯ

๖ ม. หิสฺสามิ, ย. หสฺสามิ ฯ

๗ ลี. ย. ยสฺมา ฯ

๘ ม. ยสฺส ฯ เอวมฺปริปิ ฯ

- [๓๒๕] อหุธา อญฺเฌปี ทายาเท ปุตุเต ลจฺฉาม มาณว  
 ตวณฺจ ชมฺม วินสฺสสฺสุ ยตฺถ ปตฺตํ น ตํ สฺสฺเน ๑
- [๓๒๖] เอวเมว ตฺวํ ราช ทิปทินฺท<sup>๑</sup> สฺสฺเนหิ เม  
 ปพฺพาชิสฺสนฺติ<sup>๒</sup> ตํ รฏฺฐา โสณฺทํ มาณวํ ยถา ๑
- [๓๒๗] สฺซาโต นาม นาเมน ภาวิตตฺตาน สาวโก  
 อจฺจรํ กามยฺนโตว น โส ภูยฺชิ น โส ปิวิ ๑  
 กุสฺสคฺเคนุทกมาทาย<sup>๓</sup> สมฺมุทเท อุทกํ มิเน  
 เอวํ มานุสิกา กามา ทิพฺพกามา น สฺนฺติเก ๑  
 เอวเมว อหํ กาทิ ภูตฺวา ภกฺขํ รสฺสุตฺตมํ  
 อลทฺธา มานุสํ มํลํ มณฺเฆ หฺเสสฺสามิ<sup>๔</sup> ชีวิตํ ๑
- [๓๒๘] ยถาปิ เต ฆตฺรฏฺฐา หํสา เวทายสงฺคมา  
 อยฺยตฺตปริโฆเคน<sup>๕</sup> สพฺเพ อพฺภตฺตํ คตา ๑  
 เอวเมว ตฺวํ ราช ทิปทินฺท สฺสฺเนหิ เม  
 อภกฺขํ ราช ภกฺเขสิ ตสฺมา ปพฺพาชิสฺสนฺติ<sup>๖</sup> ตํ ๑
- [๓๒๙] ติฏฺฐาหิตี มยา วุตฺโต โส ตวํ คจฺจสิ ปมฺมุโข  
 อภฺจฺจิตฺ ตวํ จิตฺมฺหิตี ลปฺสิ พฺรหฺมจารินิ  
 อิหํ เต สมณฺหายฺยตฺตํ อสิยฺจ เม มณฺเฆสิ กงฺขปตฺตํ<sup>๗</sup> ๑
- [๓๓๐] จิตฺทมฺสฺมิ สทฺมฺเมสุ ราช  
 น นามโคตฺตํ ปริวตฺตยามิ  
 โจรณฺจ โลเก อจฺิตํ วทฺนฺติ  
 อปายิกํ เนรยิกํ อิตฺ จุตํ ๑

๑ ม. ทฺวิปทินฺท ๑ เอวมุปริปิ ๑

๒ ม. ปพฺพาเชสฺสนฺติ ๑

๓ ลี. ย. กุสฺสคฺเค อุทกมาทาย ๑

๔ ม. หิสฺสามิ, ย. หสฺสามิ ๑

๕ ม. อภฺยตฺตปริโฆเคน ๑

๖ ม. ปพฺพาชยฺนฺติ ๑ ๗ ม. กงฺกปตฺตํ ๑

สเจ ตวั สหุหสิ<sup>๑</sup> ราช สุตัม คณหาหิ ขตติย<sup>๒</sup>  
 เตน ยณณัม ยชิตวาน เหว สคคัม คมิสสสิ ๗

[๓๓๑]

กิสมี นุ รฎเจ ตว ชาตัมมิ  
 อถ เกน อตถเนน อิธานุปโต  
 อกขาหิ เม พุราหุมน เอตมตถ  
 กิมิจฉลสิ เหมติ ตยชช ปตถิตัม ๗

[๓๓๒]

คาถา จตสโส ธรณีมหิสสร  
 สุกุมภีรตถาวรา สาครูปมา<sup>๓</sup>  
 ตเวว อตถาย อิธาคโตสมิ  
 สุโณหิ คาถา ปรมตถสญหิตา ๗

[๓๓๓]

น เว รุหนติ มติมนโต สปณณา  
 พหุสสุตา เย พหุจันจันตีโน  
 ทิปิ หิ เอตัม ปรมัน นรานัน  
 ยัม ปณตติตา โสกนุทา ภวนติ ๗  
 อตถาน ญาตี อูทาหุ ปุตตทวารัม  
 ธณณัม ฌนัม รชตัม ชาตรูป  
 กิเมว ตวั<sup>๔</sup> สุตโสमानุตปะเป  
 โกรพยเสฏฐจ วจัน สุนณม เต<sup>๕</sup> ๗

[๓๓๔]

น จาหมตถานมนุตถุนามิ  
 น ปุตตทวารัม น ฌนัม น รฎจัม  
 สตถจ ฌมโม จริโต ปุราโณ  
 ตัม สงครัม<sup>๖</sup> พุราหุมนสสานุตปะเป ๗  
 กโต มยา สงครโร พุราหุมน

๑ ลี. ยุ. สเจปิ สหสิ ๗ ๒ ม. ขตติย ๗ ๓ ม. สุกุมภีรตถา วรสาครูปมา ๗

๔ ลี. ยุ. กิโม นุ ตวั ๗ ๕ ม. เตตัม ๗ ๖ ม. สงกรัม ๗ อิโต ปรัม อีทิสเมว ๗

- วจฺเจ สเก อีสฺสรียะ จิตฺน  
 ตํ สงฺครํ พุราหฺมณสมฺปทาย  
 สจฺจานุรฺกขี ปฺุนราวชิสฺสํ ๑  
 [๓๓๕] น วาหเมตํ<sup>๑</sup> อภิสทฺทหามิ  
 ลุขี นโร มจฺจมุขา ปมฺตุโต  
 อมิตตทตฺถํ ปฺุนราวเชยฺย  
 โกรพฺยเสฏฺฐ น หิ มํ อุเปสิ ๒  
 มฺตุโต ตฺวํ โปริสาทสฺส ทตฺถา  
 คนฺตฺวา สกํ มนฺทิรํ กามกามิ  
 มธฺรํ ปิยํ ชีวิทํ ลทฺธ ราช  
 กุโต ตฺวํ เอหิสิ เม สกาสํ ๓  
 [๓๓๖] มตํ วเรยฺย ปริสุทฺทสีโล  
 น ชีวิทํ ครหิตฺวา ปาปชฺมโม  
 น หิ ตํ นรํ ตายเต<sup>๒</sup> ทฺคคฺคตีภิ  
 ยสฺสาปิ เหตุ อลิกํ ภาณฺยเย ๔  
 สเจปิ วาโต คิริมาวเหยฺย  
 จนฺโท จ ลุขียะ จ จมา ปเตยฺยํ  
 สพฺพา จ นชฺไซ ปฏฺฐิสฺสํ วเชยฺยํ  
 น เตววาทํ ราช มุสา ภาณฺยเย ๕  
 [๓๓๗] นภํ พลฺลเยย อุทฺธิ วิสุสฺเส<sup>๓</sup>  
 ลํวตฺเตยฺย<sup>๔</sup> ภูตฺตฺวา วสุนฺตฺวา  
 ลิลุจฺจโย เมรु สมฺมุลมฺุปเตยฺย<sup>๕</sup>  
 น เตววาทํ ราช มุสา ภาณฺยเย ๖

๑ ม. เนวาทเมตํ ๒ ม. ตายตี ๓ ม. อุทธีปิ สุสฺเส ๔ ม. ลํวภูมฺเย ๕ ม. ... มุปฺเต ๖

- [๓๓๘] อสิญจ สติญจ ปรามสามิ  
 สปัตถิ เต สมม อหิ กโรมิ  
 ตยา ปมุตโต อนโณ ภวิตวา  
 สจจันนุรกชี ปุนราวชิสุล ๑
- [๓๓๙] โย เต กโต สงฺคโร พุราหฺมณฺเณน  
 รฆฺเญจ สเก อีสฺสริเย จิตฺเตน  
 ตํ สงฺครํ พุราหฺมณฺสมปทาย  
 สจจันนุรกชี ปุนราวชฺสุ ๑
- [๓๔๐] โย เม กโต สงฺคโร พุราหฺมณฺเณน  
 รฆฺเญจ สเก อีสฺสริเย จิตฺเตน  
 ตํ สงฺครํ พุราหฺมณฺสมปทาย  
 สจจันนุรกชี ปุนราวชิสุล ๑
- [๓๔๑] มุตฺโต จ โส โปริสาทสุล หตฺถา  
 คนฺตฺวาน ตํ พุราหฺมณฺเณน เอตทวโจ  
 สุโณมิ<sup>๑</sup> คาถาโย สตารหาโย  
 ยา เม สุตา อสฺสุ หิตาย พุระหฺเม ๑
- [๓๔๒] สกิทเว สุตฺโตสม สพุทฺธิ โหติ<sup>๒</sup> สมากโม  
 สา นํ สงฺคติ ปาเลติ นาสพุทฺธิ พหุ สงฺคโม ๑  
 สพุทฺธิเรว สมาสเถ สพุทฺธิ กุพฺเพถ สนฺถวํ  
 สตํ สทฺธมฺมมณฺเฑยาย เสยโย โหติ น ปาปิโย ๑  
 ชีรฺนฺติ เว ราชฺรธา ลุจฺจิตฺตา  
 อโถ สรฺรุมฺปิ ชฺรํ อุเปติ  
 สตญฺจ ฐมฺโม น ชฺรํ อุเปติ  
 สนฺโต หเว สพุทฺธิ ปเวทฺยนฺติ ๑

๑ ม. สุโณม ๑

๒ ย. โหตุ ๑

นภณจ ทูเร ปจวี จ ทูเร  
 ปาริ สมุทฺทสฺส ตทาหุ ทูเร  
 ตโต หเว ทูรตรัง วหนฺติ  
 สตณฺจ ฌมโม<sup>๑</sup> อสตณฺจ ราช ๑

[๓๔๓] สาสฺลียา<sup>๒</sup> อีมา คาถา นยีมา คาถา<sup>๓</sup> สตารหา  
 จตฺตารี ตวั สหฺสฺสานิ ขิปฺปํ คณฺหาหิ พุราหฺมณ ๑

[๓๔๔] อาสีติยา นวฺุตฺติยา<sup>๔</sup> จ คาถา  
 สตารหา จาปิ ภาเวยฺยุ<sup>๕</sup> คาถา  
 ปจฺจตฺตเมว สุตฺโตสม ชานาหิ<sup>๖</sup>  
 สาสฺลียา นาม กา อตฺถิ คาถา ๑

[๓๔๕] อิจฺฉามิ โวหํ สุตฺตวฺฑฺฒิมตฺตโน  
 สนฺโต มม<sup>๗</sup> สปฺปริสา ภาเชยฺยุ  
 อหํ สวณฺตีหิ มโหทธีว  
 น หิ ตาต ตปฺปามี สุภาลิเตน ๑  
 อคฺคิ ยถา ตินฺนภฺภูจํ ทหนฺโต  
 น ตปฺปติ สาคโรว<sup>๘</sup> นทีหิ  
 เอวํปิ เต ปณฺชิตา ราชเสฏฺฐ  
 สุตฺวา น ตปฺปนฺติ สุภาลิเตน ๑  
 สกสฺส ทาสฺส ยทา สุโณมิ  
 คาถํ อหํ อตฺถวตี<sup>๙</sup> ชนินฺท  
 ตเมว สกฺกจฺจ นิสามยามิ  
 น หิ ตาต ฌมฺเมสุ มมตฺถิ ติตฺติ ๑

๑ ลี. ย. ฌมม ๑ ๒ ลี. ย. สหฺสฺลีย, ม. สหฺสฺลียา ๑ ๓ ลี. ย. น อีมา คาถา,  
 ม. นยีมา คาถา ๑ ๔ ย. อสีติยา นวฺุตฺติยา ๑ ๕ ม. ภาเวย ๑ ๖ ม. ชานหิ ๑  
 ๗ ม. สนฺโตติ ม ๑ ๘ ลี. ย. สาคโร วา ๑ ๙ ลี. ย. คาถา อหํ อตฺถวตี ๑

- [๓๔๖] อิทนุเต รฆุจัน สชนัน สโยคคัม  
 สกายุรัม สัพพกามุปปนุณัน  
 กิ กามเหตุ ปริภาสเส มัง<sup>๑</sup>  
 คจฉามหัง โปริสาทสส ฆนุเต<sup>๒</sup> ฯ
- [๓๔๗] อตตทานุรูกุขาย ฆวานุตติ เทเต  
 หตตธาโรหา รติกา ปตตติกา จ  
 อสสาโรหา<sup>๓</sup> เย จ ฆนุคคหาเส  
 เสนัน ปยญฉาม หนาม สตตตุํ ฯ
- [๓๔๘] สุกุกุกรัง โปริสาโท อกาลิ  
 ชิวัง คเหตุวาน อวสสชิวัง มัง  
 ตัง ตาทิสัน ปุพุกิจจัน สรณุโต  
 ทุพุกเ อหัง ตสส กถัน ชนินุท ฯ
- [๓๔๙] วนุทิตวา โส ปิตรัม มาตรมจ  
 อนุสาเสตวา เนคมญจ พลญจ  
 สจจวาที สจจวานุรูกุขมาโน  
 อคมาสิ โส ยตถ โปริสาโท ฯ
- [๓๕๐] กโต มยา สงคโร พุราหมณน  
 รฆุเจ สเก อิสสรียเอ จิตน  
 ตัง สงครัง พุราหมณสมปทาย  
 สจจวานุรูกุชิวัง ปุนราวคโตสุมิ  
 ยชสสุ ยญญัน ขาท มัง โปริสาท ฯ
- [๓๕๑] น หายเต ขาทิตัง<sup>๔</sup> มยหัง ปจฉา  
 จิตกา อยัน ตาว สฐุมกา<sup>๕</sup> จ  
 นินุทฐุมเก ปจิตัน สาฐุปกัก

๑ ม. ปริภาสสิมัง ฯ

๒ ลี. ย. กนุเต, ม. ฆตเต ฯ ๓ ม. อสสาโรหา ฯ

๔ ม. ขาทิตัง ฯ

๕ ม. สฐุมิกาว ฯ





- [๓๕๘] สพุพั ทหี ลภล<sup>๑</sup> สามิตาย  
 สจฺเจน กิ ปสฺสติ อานิสฺสံ ฯ  
 เยเกจิเม อตฺถิ รสา ปจฺพฺยา  
 สจฺจํ เตลํ สาธฺตริ รसानํ  
 สจฺเจ จิตฺตา สมณพฺรหฺมณา จ  
 ตรนฺติ ชาติมรณสฺส ปาริ ฯ
- [๓๕๙] มุตฺโต เตวํ ปฺริสาทสฺส หตฺถา  
 คนฺตฺวา สกํ มนฺทริ กามกามี  
 อมิตฺตหตฺถํ ปุณฺราคโตสิ  
 นหิ ญฺน เต มรณภยํ ชนินฺห  
 อลีนจิตฺโต จล<sup>๒</sup> สจฺจวาทิ ฯ
- [๓๖๐] กตา เม กลฺยาณา อเนกรูปา  
 ยถฺวณฺยา ยิฏฺฐา เย วิปฺลา ปสฺสตา  
 วิโสธิตฺโต ปฺรโลกสฺส มคฺโค  
 ธมฺเม จิตฺโต โโก มรณสฺส ภายเ ฯ  
 กตา เม กลฺยาณา อเนกรูปา  
 ยถฺวณฺยา ยิฏฺฐา เย วิปฺลา ปสฺสตา  
 อนานฺตปฺปํ ปฺรโลกํ คมิสฺสํ  
 ยชฺสสฺส ยถฺวณฺยํ ขาท<sup>๓</sup> มํ ปฺริสาท ฯ  
 ปิตา จ มาตา จ อฺปฺภุจิตฺตา เม  
 ธมฺเมน เม อิสฺสรियํ ปสฺสตา  
 วิโสธิตฺโต ปฺรโลกสฺส มคฺโค  
 ธมฺเม จิตฺโต โโก มรณสฺส ภายเ ฯ  
 ปิตา จ มาตา จ อฺปฺภุจิตฺตา เม  
 ธมฺเมน เม อิสฺสรियํ ปสฺสตา

๑ ย. ลพฺภติ ฯ

๒ ม. อล<sup>๒</sup> ฯ

๓ ม. อท ฯ อิตฺโต ปริ อีทิสเมว ฯ

อนานุตปปี ปรโลกัง คมิสฺสํ  
 ยชสฺสํ ยญญํ ชาท มํ โปริสาท ๑  
 ฌาตีสุ มิตฺเตสฺส กตฺตูปกาโร<sup>๑</sup>  
 ฌมฺเมน เม อีสฺสรียํ ปสฺตถํ  
 วิโลธิโต ปรโลกสฺส มคฺโค  
 ฌมฺเม จีโต โโก มรณสฺส ภาเย ๑  
 ฌาตีสุ มิตฺเตสฺส กตฺตูปกาโร  
 ฌมฺเมน เม อีสฺสรียํ ปสฺตถํ  
 อนานุตปปี ปรโลกัง คมิสฺสํ  
 ยชสฺสํ ยญญํ ชาท มํ โปริสาท ๑  
 ทินฺนํ เม ทานํ พหุชา พหุณฺ  
 สนฺตปฺปีตา สมณพฺรหฺมณา จ  
 วิโลธิโต ปรโลกสฺส มคฺโค  
 ฌมฺเม จีโต โโก มรณสฺส ภาเย ๑  
 ทินฺนํ เม ทานํ พหุชา พหุณฺ  
 สนฺตปฺปีตา สมณพฺรหฺมณา จ  
 อนานุตปปี ปรโลกัง คมิสฺสํ  
 ยชสฺสํ ยญญํ ชาท มํ โปริสาท ๑

[๓๖๑]

วิสํ ปชานํ ปุริโส อเทยฺย  
 อาสีวิสํ ชลิตํ อุกฺคเตชํ  
 มุทฺธาปิ ตสฺส วิฝลฺลเยย<sup>๒</sup> สตฺตธา  
 โย ตาทิสํ สจฺจวาที อเทยฺย ๑

[๓๖๒] สุตฺวา ฌมฺมํ วิชานนฺติ นรา กลฺยาณปาปกํ  
 อปี คาถา สุณฺตีจฺวาน ฌมฺเม เม รมเต<sup>๓</sup> มโน ๑

๑ ม. กตา เม การา ๑ อีโต ปร อีทิสเมว ๑      ๒ สี. ย. วิปเตยฺย ๑  
 ๓ สี. ย. รมตี ๑

- [๓๖๓] สกิวเทว มหาราช<sup>๑</sup> สพุภิว โหติ สมากโม  
 สา นั สงคติว ปาเลติ นาสพุภิว พหุ สงคโม ๑  
 สพุภิวเรว สมากเสถ สพุภิว กุพเพถ สนุถว  
 สตัง สพุชมมมณณาย เสยโย โหติ น ปาปโย ๑  
 ชีรนุติ เว ราชรธา สจิวตตะตา  
 อโถ สรวิปปิ ชรัง อุเปติ  
 สตณจ ฐมโม น ชรัง อุเปติ  
 สนุโต หเว สพุภิว ปเวทยนุติ ๑  
 นภณจ พุเร ปจวี จ พุเร  
 ปารัง สมพุททสสุล ตทาทุ พุเร  
 ตโต หเว พุรตารัง วทนุติ  
 สตณจ ฐมโม<sup>๒</sup> อสตณจ ราช ๑
- [๓๖๔] คาถา อิมา อตถวตตี สพุชณชชา  
 สุกคาลิตา ตุยห ชนินท สุตวา  
 อานนุทิว วิตโต สุมโน ปตโต  
 จตตาริว เต สมม เวร ททามิว ๑
- [๓๖๕] โย นตตโน มรณัง พุชฌเส<sup>๓</sup> ตวั  
 หิตาหิตัง วินิปาตณจ สคคัง  
 คิทุโธ รเส พุจจริเต นินวิญจิว  
 กิว ตวั วรัง ทสสุลิว ปาปฐมม ๑  
 อหณจ ตัง เทหิว วรรณุติ วชุชัง  
 ตวณจापิว ทตวาน อวากเรยย  
 สนุทิวญจิกัง กลหมิมัง วิวาทัง  
 โโก ปณทิวโต ชานมุปพเพชย ๑

๑ สิว. ย. สุตโสสม ๑

๒ สิว. ย. ฐมม ๑

๓ ม. พุชฌลิว ๑

- [๓๖๖] น ตัม วรัม อรหติ ชนตุ ทาตุ  
 ยัม วาปี ทตฺวาน อวากเรยฺย  
 วรสุ สมฺม อวิกมฺปมาโน  
 ปาณํ จจิตฺวานเปี ทสฺสเมว ฯ
- [๓๖๗] อริยสุส อริเยน สเมติ สกฺขี<sup>๑</sup>  
 ปณฺณสุส ปณฺณวตา สเมติ  
 ปสฺเสยฺย ตัม วสุสสฺตํ อโรคัม  
 เอตัม วรานํ ปจฺมํ วรามิ ฯ
- [๓๖๘] อริยสุส อริเยน สเมติ สกฺขี<sup>๑</sup>  
 ปณฺณสุส ปณฺณวตา สเมติ  
 ปสฺเสสิ มํ วสุสสฺตํ อโรคัม  
 เอวํ วรานํ ปจฺมํ ททามิ ฯ
- [๓๖๙] เย ขตฺติยาเส อิท ภูมิปาลา  
 มฺหุทธาภิสิตฺตา กตฺนามเชยฺยา  
 น ตาทิเส ภูมิปตี อเทสิ  
 เอตัม วรานํ ทุตฺติยํ วรามิ ฯ
- [๓๗๐] เย ขตฺติยาเส อิท ภูมิปาลา  
 มฺหุทธาภิสิตฺตา กตฺนามเชยฺยา  
 น ตาทิเส ภูมิปตี อเทมิ  
 เอตัม วรานํ ทุตฺติยํ ททามิ ฯ
- [๓๗๑] ปโรสฺตํ ขตฺติยา เต คหิตฺตา  
 ตลาวุตา อสุสมฺขา รุหนฺตา  
 สเก เต รฏฺเฐจ ปฏฺฐิปาทยาหิ  
 เอตัม วรานํ ตตฺติยํ วรามิ ฯ

๑ ม. สขยัม ฯ

- [๓๗๒] ปโรสธัม ขตติยา เม คหิตา  
 ตลาวุตา อสสุมุขา รุหนุตา  
 ๑สเก เต รฎฺเฐ ปฎิปาทยามิ<sup>๑</sup>  
 เอตัม วรานัม ตตฺติยัม ททามิ ฯ
- [๓๗๓] จิหุทัม เต รฎฺเฐ พุยฺถิตา<sup>๒</sup> ภายา หิ  
 ปุณฺณ นรา เลณมนุสฺสปฏิจฺจา  
 มนุสฺสสมํสํ วิรมาหิ<sup>๓</sup> ราช  
 เอตัม วรานัม จตฺตตฺถัม วรามี ฯ
- [๓๗๔] อหุทา หิ โส ภาโกช มม<sup>๔</sup> มนาโป  
 เอตสฺส เหตุมุหิ วนํ ปฏิจฺจโ  
 โสทัม กถํ เอตโต อุปารเมยฺย  
 อณฺณัม วรานัม จตฺตตฺถัม วรสฺสุ ฯ
- [๓๗๕] น เว ปิยํ เมติ ชนินฺนท ตาทิโส  
 อตฺถตัม นินฺรํกตฺว<sup>๕</sup> ปิยานิ เสวติ  
 อตฺตาว เสยฺโย ปรมาว<sup>๖</sup> เสยฺโย  
 ลพฺภา ปิยา โอจิตตฺเตน ปจฺจนา ฯ
- [๓๗๖] ปิยํ เม มานุสฺสํ มํสํ สุตฺโตสม วิชานหิ  
 ๗นฺมฺหิ สกฺโก<sup>๗</sup> นินฺวาเรตฺตุํ ๘อณฺณํ ตฺวํ สมฺม วรํ วรสฺสุ<sup>๘</sup> ฯ
- [๓๗๗] โย เว ปิยํ เมติ ปิยานุรฺกฺษี<sup>๙</sup>  
 อตฺถตัม นินฺรํกตฺว<sup>๑๐</sup> ปิยานิ เสวติ  
 โสณฺโฑว ปิตฺวา วิสฺมิตฺสธาล<sup>๑๐</sup>  
 เตเนว โส โหติ ทฺวํชฺชํ ปรตฺถ ฯ

๑-๑ ลี. สเกน รฎฺเฐ น ปฎิปาทยามิ เต ฯ ๒ ลี. พุยฺถิตํ, ยฺ. พุยฺถิตํ ฯ

๓ ม. วิรเมหิ ฯ ๔ ม. มม ฯ ๕ ม. นินฺรํกจฺจ ฯ

๖ ม. ปรมา จ ฯ ๗-๗ ม. นมฺหิ สกฺกา ฯ ๘-๘ ม. วรํ สมฺม วรสฺสุ ฯ

๙ ลี. ยฺ. ปิยานุรฺกฺษี ฯ ๑๐ ม. นินฺรํกจฺจ ฯ ๑๑ ม. วิสฺมิตฺสธานํ ฯ

- โย จีธ สงฺขาย ปิยานิ หิตฺวา  
 กิจฺเจเนปิ เสวติ อริยธมฺเม<sup>๑</sup>  
 ทุกฺขิโตว ปิตฺวาน ยโถสธานิ  
 เตเนว โส โหติ ลุขี ปรตฺถ ๑
- [๓๗๘] โโอหายหิ ปิตฺรํ มาตฺรณฺจ  
<sup>๒</sup>มฺหาปิเก กามคฺเณปิ ปณฺจ<sup>๒</sup>  
 เอตฺสฺส เหตุมฺหิ วรํ ปวิญฺโฉ  
 ตนฺเต วรํ กิณฺติมฺหํ ททามิ ๑
- [๓๗๙] น ปณฺทิตฺตา ทิคุณฺมาหุ วากฺยํ  
 สจฺจปฺปฏิญฺญาว ภาวนฺติ สนฺโต  
 วรฺสฺสุ สมฺม อิติ มํ อโวจ  
 อิจฺจาพฺรวิ ตฺวํ น หิ เต สเมติ ๑
- [๓๘๐] อปฺปญฺญลาภํ อยสํ อกิตฺตี  
 ปาปํ พหุํ ทฺวจฺริตํ กิเลสํ  
 มนุสฺสมํสฺสฺส ภาโว<sup>๓</sup> อฺปาคา  
 ตนฺเต วรํ กิณฺติมฺหํ ททฺเขยฺย ๑
- [๓๘๑] น ตํ วรํ อรหฺติ ชนฺตุ ทาทุํ  
 ยํ วาปิ ทตฺวา<sup>๔</sup> น อวากฺเรยฺย  
 วรฺสฺสุ สมฺม อวิกมฺปมาโน  
 ปาณํ จชิตฺวานปิ ทสฺสเมว ๑
- [๓๘๒] <sup>๕</sup>ปาณํ จชนฺติ สตาเนส ธมฺโม<sup>๕</sup>  
 สจฺจปฺปฏิญฺญาว ภาวนฺติ สนฺโต  
 ทตฺวา วรํ ชิปปมวากโรหิ  
 เอเตน สมฺปชฺช สฺวราชเสฏฺฐ ๑

๑ ลี. ย. อริยธมฺมํ ๑

๒-๒ ม. มฺหาปิเย กามคฺเณ จ ๑

๓ ม. กเต ๑

๔ ม. ทตฺวาน ๑

๕-๕ ม. ปาณํ จชนฺติ สนฺโต นาปิ ธมฺมํ ๑

- จเช ฌนั<sup>๑</sup> องควรสุส เหตุ<sup>๒</sup>  
 องคัม จเช ชีวิตัม รกขมาโน  
 องคัม ฌนั ชีวิตญจาปิ สพพัม  
 จเช นโร ฌมมมนุสสรนโต ๑  
 [๓๘๓] ยสุมา หิ ฌมมัม ปุริโส วิชญณา  
 เย จสุส กงขัม วินยนติ สนโต  
 ตยหิสส ทีปญจ ปรายนญจ  
 น เตน เมตตี<sup>๓</sup> ชฺรเยถ<sup>๔</sup> ปญโถ ๑  
 [๓๘๔] อทฐา หิ โส ภกฺโข มม มนาโป  
 เอตสุส เหตุมุหิ วนํ ปวิญฺโจะ  
 สเจ จ มํ ยาจสิ เอตมตถัม  
 เอตัมปี เต สมฺม วรํ ททามิ ๑  
 [๓๘๕] สตถา จ เม โหสิ สขา จ เมสิ  
 วจนปี เต สมฺม อหํ อกาลิ  
 ตวัมปี เม สมฺม กโรหิ วากยัม  
 อุภิปิ คนฺตวาน ปโมจยาม ๑  
 [๓๘๖] สตถา จ เต โหมิ สขา จ ตยมุหิ  
 วจนปี เม สมฺม ตวํ อกาลิ  
 อหัมปี เต สมฺม กโรมิ วากยัม  
 อุภิปิ คนฺตวาน ปโมจยาม ๑  
 [๓๘๗] กมฺมาสปาเทน วิเหจิตตถ  
 ตลาวุตา อสุมุขา รุทฺธา  
 น ชาตุ ทฺพฺภเถ อิมสุส รณโถ  
 สจจปปฏิญญัม เม ปฏิสุณาถ ๑

๑ ลี. ฌนั จเช ๑

๒ ลี. ยุ. โย ปน องคเหตุ ๑

๓ ม. มิตตี ๑

๔ ลี. ยุ. ชฺรเยถ ๑



- [๓๘๘]            กมฺมาสปาเทเน วิเหจิตฺตมหา  
 ตลาวุตา อสฺสุมฺชา รุทฺหนฺตา  
 น ชาตฺตุ ทฺพฺภะม อิมสฺส รณฺโณ  
 สจฺจปฺปฏฺธิณฺณํ เต ปฏฺธิสฺสฺสฺส ๑
- [๓๘๙]            ยถา ปิตา วา อถวาปิ มาตา  
 อญฺกมฺปกา อตฺถกามา ปชานํ  
 เอวมฺปิ<sup>๑</sup> โว โหตุ อยญฺจ ราชา  
 ตฺมุเมห จ โว โหถ ยถา ปุตฺตา ๒
- [๓๙๐]            ยถา ปิตา วา อถวาปิ มาตา  
 อญฺกมฺปกา อตฺถกามา ปชานํ  
 เอวมฺปิ โน โหตุ อยญฺจ ราชา  
 มยฺมฺปิ เหสฺสํม ยถา<sup>๒</sup> ปุตฺตา ๓
- [๓๙๑]            จตฺตฺปฺปทํ สกฺกณฺณจายิ มํสํ  
 สฺสูเทหิ รนฺธํ สฺสฺกตํ สฺสฺนิฏฺฐิจิตํ  
 สฺสฺรํว อินฺโท ปริภฺกฺชฺชฺชฺชานํ<sup>๓</sup>  
 หิตฺวา กเถโก รมสี อรณฺณเว ๔  
 ตา ขตฺติยา เวลฺลิวฺลิกามชฺชฺชมา<sup>๔</sup>  
 อลฺงฺกตา สมฺปฺริวารยิตฺวา  
 อินฺทํว เทเวสฺส ปโมทยฺยํ  
 หิตฺวา กเถโก รมสี อรณฺณเว ๕  
 ตมฺพฺพฺปชานเน พหุโคณกมฺหิ  
 สฺสฺกมฺหิ<sup>๕</sup> สพฺพสฺสยณมฺหิสงฺกเต<sup>๖</sup>  
 สยณสฺส<sup>๖</sup> มชฺชณฺมฺหิ สฺสฺขํ สยิตฺวา

๑ ม. เอวมเว ๑

๒ ย. ตเถว ๑

๓ ม. ปริภฺกฺชฺชฺชาน ๑

๔ ม. เวลฺลิวฺลิกามชฺชฺชมา ๑

๕ ส. ย. สฺสฺจิมฺหิ ๑

๖ ม. สพฺพสฺสยณมฺหิสงฺกเต ๑

๗ ม. เสยฺยสฺส ๑

หิตวา กเถโก รรมสี อรรณเณ ๑  
 ปาณิสสรํ กุมภฏนํ นิสีเท<sup>๑</sup>  
 อโถปิ เว นิปปริสปี ตูริยํ  
 พหุํ สุกีตมจ สฺวาทิตมจ  
 หิตวา กเถโก รรมสี อรรณเณ ๑  
 ๒ อฺยุยาน สมปนฺนปฺหุตมฺลย<sup>๒</sup>  
 มิคาชินฺุเปตปฺร<sup>๓</sup> สฺรรมํ  
 หเยหิ นาเคหิ รเถหุเปตํ  
 หิตวา กเถโก รรมสี อรรณเณ ๑

[๓๙๒] กาทฺปกฺเข ยถา จนฺโท หายเตว สฺเว สฺเว  
 กาทฺปกฺชฺบโม ราช อสตํ โหติ สฺมาคโม ๑  
 ยถาหํ รสกมาคมม <sup>๔</sup> สฺุทํ กาทฺปริสาธม<sup>๔</sup>  
 อกาสิ ปาปกํ ฐมํ เยน คจฺฉามิ ทฺคคฺตํ ๑  
 สฺกฺปกฺกฺเข ยถา จนฺโท วฑฺฒเตว สฺเว สฺเว  
 สฺกฺปกฺกฺชฺบโม ราช สตํ โหติ สฺมาคโม ๑  
 ยถาหํ ตฺวมาคมม สฺตโสเม วิชานหิ  
 กาทฺหมิ กุสลํ กมฺมํ เยน คจฺฉามิ สฺคคฺตํ ๑  
 ๓ เถล ยถา วาริ ชนินฺท วุฏฺจ<sup>๕</sup>  
 อนทฺชเนยฺยํ น จิรฺภูจิตฺกํ  
 เหว<sup>๖</sup> เม โหติ อสตํ สฺมาคโม  
 อนทฺชเนยฺโย อุกํ เถเลว ๑  
 สเร ยถา วาริ ชนินฺท วุฏฺจ<sup>๕</sup>  
 จิรฺภูจิตฺกํ นรวิรเสฏฺจ<sup>๗</sup>

๑ ม. กุมภฏนํ นิสีเท, โป. นิสฺสิเวตฺติปิ ๑ ๒-๒ ม. อฺยุยานสมปนฺนํ ปฺหุตมฺลยํ ๑

๓ ลี. ย. มิคาชินฺุเปตปฺร<sup>๓</sup> ๑ ๔-๔ ลี. ย. สฺุทํ ปฺริสาธม<sup>๔</sup> ๑ ๕ ลี. ย. วุฏฺจ<sup>๕</sup> ๑

๖ ม. เหวมฺปิ ๑ ๗ ลี. ย. นรวิรเสฏฺจ<sup>๗</sup> ๑

[๓๙๓]

เอวปิ เม<sup>๑</sup> โหติ สตัม สมากโม  
 จิรภูจิติโก อุทกัม สเรว ๑  
 อพฺพายิโก โหติ สตัม สมากโม  
 ยาวมปิ ติฏฺฐเจยฺย ตเถว โหติ  
 ขิปฺปํ หิ เวติ อสตัม สมากโม  
 ตสฺมา สตัม ฐมโม อสพฺภิ อารกา ๑  
 น โส ราชา โย อเชยฺยํ ชินาติ  
 น โส สขา โย สขารํ ชินาติ  
 น สา ภริยา ยา ปติโน น วิเวติ  
 น เต ปุตฺตา ये น ภวนฺติ ชินฺณํ ๑  
 น สา สภา ยตฺถ น สนฺติ สนฺโต  
 น เต สนฺโต ये น ภณฺนฺติ ฐมมํ  
 ราคญจ โทสญจ ปหาย โมหํ  
 ฐมมํ ภณฺนฺตาว ภวนฺติ สนฺโต ๑

นาภาสมานํ	ชานนฺติ	มิสฺสํ	พาลเอหิ	ปณฺหิตํ
ภาสมานญจ	ชานนฺติ	เทเสนฺตํ	อมตํปทํ	๑
ภาสเย	ไซตเย	ฐมมํ	ปกฺคณฺเห	อิสินํ
สุภาสิตทฺชชา	อิสโย	ฐมโม	หิ	อิสินํ
				ชไซติ

สุตโตสมชาตกั<sup>๒</sup> ปณจมนิ ๑

๑ ม. เว ๑

๒ ม. มหาสุตโตสมชาตกั ๑

ตสฺสุทฺททานํ ๑

สุมุโข ปน หังสวโร จ มหา

สุธโฆชนิกโก จ ปโร ปวโร

สกุณาลทิสชาติปติวหฺยโน

สฺตโสไมวรุตฺตมสวหฺยโน<sup>๑</sup> ๑

อสีตินิปาตํ นิฏฺฐจิตํ ๑

---

๑ ม. อิติสทโท อตติ ๑

# มหานิปาตํ

## ๑ เตมียชาติกั<sup>๑</sup>

- [๓๙๔] มา ปณฺทิจฺจยํ<sup>๒</sup> วิภว ย พาลมโต ภว สหฺพปาณินํ  
 สหฺพโพ ตณฺชโน โฉจินายตุ เอวํ ตว อตฺถเ ภวิสฺสติ ๑
- [๓๙๕] กโรมิ เต ตํ วจนํ ยํ มํ ภณฺลิ เทเวเต  
 อตฺถกามาสิ เม อมฺม หิตกามาสิ เทเวเต ๑
- [๓๙๖] กิณฺหุ สนฺตฺรมาโนว กาสฺสุ ฆณฺลิ สารฺติ  
 ปุณฺโณจ เม สมฺม อกฺขาหิ กิ กาสฺสุยา กริฺสฺสลิ ๑
- [๓๙๗] รณฺโณเย มฺุโค จ ปกฺโข จ ปุตุโต ชาโต อเจตโส  
 โสเมหิ รณฺณา สมฺชณฺติโต ปุตุตํ เม นิภฺชณํ วเน ๑
- [๓๙๘] น พฺริโร น มฺุโคสฺมิ น ปกฺโข น จ ปงฺคฺโล<sup>๓</sup>  
 อธมฺมํ สารฺติ กยิรา มณฺเจ ตวํ นิภฺชณํ วเน  
 อฺฐ พาทฺหุ<sup>๔</sup> จ เม ปสฺส ภาสิตณฺจ สฺุณฺหิ เม  
 अधมฺมํ สารฺติ กยิรา มณฺเจ ตวํ นิภฺชณํ วเน ๑
- [๓๙๙] เทเวตา นฺุลิ คนฺุทพฺโพ อาทฺหุ<sup>๕</sup> สกฺโก ปฺุรินฺุทโท  
 โโก วา ตวํ กสฺส วา ปุตุโต กถํ ชาเนมฺุ ตํ มยํ ๑
- [๔๐๐] นมฺุหิ เทโว น คนฺุทพฺโพ นาปิ สกฺโก ปฺุรินฺุทโท  
 กาลิรณฺโณเย อหํ ปุตุโต ยํ กาสฺสุยา นิขณฺณลิ<sup>๖</sup>  
 ตสฺส รณฺโณเย อหํ ปุตุโต ยํ ตวํ สมฺมุปชฺิวลิ<sup>๗</sup>  
 अधมฺมํ สารฺติ กยิรา มณฺเจ ตวํ นิภฺชณํ วเน  
 ยสฺส รุกฺขสฺส ฉายาย นิสฺสีเทยฺย สเยยฺย วา

๑ ลี. ม. มุคปภชชาติกั ๑ ๒ ย. ปณฺทิจฺจยํ ๑  
 ๓ ลี. ย. นปิ ปงฺคฺโล, ม. น จ วิภโล ๑ ๔ ม. อฺฐ พาทฺหุ ๑ ๕ ลี. อาทฺ, ม. ย. อทฺ ๑  
 ๖ ลี. ย. นิขณฺณลิ ๑ นิขณฺณลิ อิตฺปิ ๑ ๗ ลี. ย. สมฺมุปชฺิวลิ ๑

น ตสฺส สาขํ ภาณเชยฺย	มิตฺตทพฺโภา <sup>๑</sup> หิ ปาปโก
ยถา รุกฺโข ตถา ราชา	ยถา สาขา ตถา อหํ
ยถา ฉายฺยปโค โปโส	เอวํ ตวมลฺลึ สारถิ
อธมมํ สารถิ กยิรา	มณฺเฑ ตวํ นิกฺขณํ วเน ๗
[๔๐๑] พหุตพฺภกฺโข <sup>๒</sup> ภาวติ	วิปฺปวฺตฺโต สกฺกมฺรา <sup>๓</sup>
พหุ นํ อฺปชฺฉินฺนติ	โย มิตฺตาทนํ น ทพฺภกฺติ ๗
ยํ ยํ ชนปทํ ยาทิ	นิคเม ราชนานิโย
สพฺพตถ ปุชฺชิตो โหติ	โย มิตฺตาทนํ น ทพฺภกฺติ ๗
นาสฺส โจรา ปสหนฺติ <sup>๔</sup>	นาติมณฺเฑนฺติ ชตฺติโย <sup>๕</sup>
สพฺเพ อมิตฺเต ตรติ	โย มิตฺตาทนํ น ทพฺภกฺติ ๗
อกุทฺโธ สฆรํ เอติ	สภาย ปฏฺินนฺทิตฺโต
ธมาตีนํ อุตฺตโม โหติ	โย มิตฺตาทนํ น ทพฺภกฺติ ๗
สกกตฺวา สกกโต โหติ	ครุ โหติ สคาวโ
วณฺณกิตฺติภาโต โหติ	โย มิตฺตาทนํ น ทพฺภกฺติ ๗
ปุชฺโก ลมเต ปุชฺ	วณฺทโก ปฏฺิวนฺทนํ
ยโสกิตฺติณฺจ ปปฺโปติ	โย มิตฺตาทนํ น ทพฺภกฺติ ๗
อคฺคิ ยถา ปชฺชลฺลติ	เทวตาว วิโรจติ
สิริยา อชฺชหิตฺโต โหติ	โย มิตฺตาทนํ น ทพฺภกฺติ ๗
คาโว ตสฺส ปชายนฺติ	เขตเต วุตฺตํ วิรุหฺติ
วุตฺตาทนํ ผลมฺลฺนาติ	โย มิตฺตาทนํ น ทพฺภกฺติ ๗
ทริโต ปพฺพตาโต วา	รูกฺขโต ปติโต นโร
จฺโต ปติฏฺฺจํ ลมฺติ	โย มิตฺตาทนํ น ทพฺภกฺติ ๗
วิรุฬฺหมฺลลสนฺทาทนํ	นิโครณฺมิว มาลฺุโต

๑ ลี. ย. มิตตทพฺโภา ๗

๒ ม. ปหุตพภกฺโข ๗

๓ ลี. ย. สกกา มฺรา ๗

๔ ม. ปสาหนฺติ ๗

๕ ม. นาติมณฺเฑนฺติ ชตฺติยา ๗

- อมิตตา นปฺปสหนฺติ โย มิตฺตานํ น ทุพฺภติ ฯ  
 [๔๐๒] เอหิ ตํ ปฏฺิเนสฺสามิ ราชปฺตฺต สกั ฆรํ  
 รชฺชํ กาวเรหิ ภาทฺหนฺเต กิ อรณฺเณ กริสฺสลิ ฯ  
 [๔๐๓] อลํ เม เตน รชฺเชน ฅาตเกน<sup>๑</sup> ฅเนน วา  
 ยํ เม อฅมฺมจริยา ย รชฺชํ ลพฺภเถ สวารฺติ ฯ  
 [๔๐๔] ปุณฺณปตฺตํ มํ ลาภเหิ<sup>๒</sup> ราชปฺตฺโต อิตฺโต คโต  
 ปิตา มาตา จ เม ทชฺชํ ราชปฺตฺต ตยิ คเต ฯ  
 โอรธา จ กุมารา จ เวลียานา จ พฺราหฺมณา  
 เตปิ อตฺตมฺนา ทชฺชํ ราชปฺตฺต ตยิ คเต ฯ  
 หตฺถารุหา<sup>๓</sup> อนิภฺจฺจา รติกา ปตฺติการกา  
 ๔เตปิ อตฺตมฺนา ทชฺชํ<sup>๔</sup> ราชปฺตฺต ตยิ คเต ฯ  
 พหุตฺตธณฺวา ฅานปทา<sup>๕</sup> เนคมา จ สมากตา  
 อฺพายานานิ<sup>๖</sup> เม ทชฺชํ ราชปฺตฺต ตยิ คเต ฯ  
 [๔๐๕] ปิตุ มาตุ จหํ จตฺโต รณฺจสฺส นิคมฺสฺส จ  
 อโถ สพฺพกุมารานํ นตฺถิ มยฺหํ สกั ฆรํ ฯ  
 อญฺญาโต อหํ มตฺยา สญฺจตฺโต ปิตฺวา อหํ  
 เอโก อรณฺเณ ปพฺพชิตฺโต น กามเ อภิปตฺถเย ฯ  
 [๔๐๖] อปิ อตฺรมานานํ ผลาสาว สมิชฺฅติ  
 วิปกฺกพฺรหฺมจฺริโยสฺมิ เหวํ ฅานาหิ สวารฺติ ฯ  
 อปิ อตฺรมานานํ สมฺมทตฺโถ วิปฺจจฺติ  
 วิปกฺกพฺรหฺมจฺริโยสฺมิ นิกฺขนฺโต อกฺุโตภโย ฯ

๑ ม. ฅาตเกหิ ฯ ๒ ลี. ย. ปลาภเหิ ฯ ๓ ลี. ย. หตฺถารุหา ฯ เหวมฺปฺริปิ ฯ  
 ๔-๔ ลี. ย. เตปิ ทชฺชํ ปิตฺตา เม ฯ ๕ ม. พหุตฺตธณฺวา ฅานปทา, ย. พหุ ฅนปทา จณฺเณ ฯ  
 ๖ ม. ย. อฺพายานานิ ฯ

- [๔๐๗] เอวํ วคฺคกฺโกเถ สนฺโต วิสฺสภูจฺจวโน จ โส<sup>๑</sup>  
 กสฺมา ปิตุ จ มาตุ จ<sup>๒</sup> สนฺติเก น ภณฺเฐ ตทา ฯ
- [๔๐๘] นานํ อสนฺธิตา ปกฺโข น พธิโร อโสตตา  
 นานํ อชิวุหตา มฺุโค มา มํ มฺุคมชารยิ ฯ  
 บุริมํ สรามหํ ชาตี ยตฺถ รชฺชมการยิ  
 การยิตฺวา ตหิ รชฺชํ ปาปตฺถํ นิรยํ ภูสํ ฯ  
 วิสตีญฺเจว วสฺสานิ ตหิ รชฺชมการยิ  
 อสตีวสฺสสทฺสฺสานิ นิรยมฺหิ อปจฺจสิ<sup>๓</sup> ฯ  
 ตสฺส รชฺชสฺสทํ ภาโต มา มํ รชฺชชมิเสจยฺ<sup>๔</sup>  
 ตสฺมา ปิตุ จ มาตุ จ สนฺติเก น ภณฺเฐ ตทา ฯ  
 อฺุจฺจงฺเค<sup>๕</sup> มํ นิสฺสีเทตฺวา ปิตา อตฺถานุสาสติ  
 เอกํ หนถ พนฺธถ เอกํ ขราปติจฺฉกํ<sup>๖</sup> ฯ  
 เอกํ สฺฐลสฺมิ อฺุพฺเพถ<sup>๗</sup> อิจฺจสฺส อนุสาสติ  
 ตายาหํ<sup>๘</sup> ผรุสํ สฺสุตฺวา วาจาโย สมฺุทฺธิริตา ฯ  
 อมฺุโค มฺุควถนฺเณน อปกฺโข ปกฺขสมมโต  
 สเก มฺุตฺตทกฺริสฺสมี อจฺฉานํ สंपริปลฺุโต ฯ  
 กสิรณฺจ ปริตฺตตณฺจ ตณฺจ ทฺุกฺเขน สੰยฺุตํ  
 โโกมํ<sup>๙</sup> ชีวิตมาคมฺม เวรํ กยิราถ เกนจิ ฯ  
 ปณฺณาย จ อลาเภน ฅมฺมสฺส จ อทสฺสนา  
 โโกมํ ชีวิตมาคมฺม เวรํ กยิราถ เกนจิ ฯ  
 อปี อตรมานานํ ผลาสาว สมิชฺฉมติ

๑ ม. จลฺิ ฯ

๒ ม. มาตุจฺจ ฯ

๓ ม. อปจฺจสิ, ย. อปจฺจยิ ฯ

๔ ม. รชฺชชมิเสจยฺ ฯ

๕ ม. อฺุจฺจงฺเค ฯ

๖ ม. ขารา ปฏฺิจฺฉกํ ฯ

๗ ม. สฺฐลสฺมิ อฺุปฺเปถ, ย. สฺฐลสฺมิ อฺุจฺเจถ ฯ

๘ ลี. ย. ตสฺสาทํ ฯ

๙ ลี. ย. โโก ตํ ฯ เอวมฺุปริปี ฯ



- วิปกุทพฺรหฺมจฺริโยสฺมิ      เหวํ ชานาหิ สารถิ ฯ  
 อปิ อตฺรมานานํ      สมฺมทตฺโถ วิปจฺจติ  
 วิปกุทพฺรหฺมจฺริโยสฺมิ      นิกฺขนฺโต อุกฺโตภโย ฯ  
 [๔๐๙] อหฺมปิ ปพฺพชิสฺสํ      ราชปฺุตต ตวฺนฺตฺติเก  
           อวฺหยสฺสุ<sup>๑</sup> มํ ภทฺทนฺเต      ปพฺพชฺชา มม รุจฺจติ ฯ  
 [๔๑๐] รถํ นิยฺยาทยิตฺวาน      อนนฺโธ เอหิ สารถิ  
           อนนฺตสฺส หิ ปพฺพชฺชา      เอตํ อีสฺสิภิ วณฺณนฺตํ ฯ  
 [๔๑๑] ยเทว ตฺยาหํ วจฺนํ      อกรํ ภทฺทมตฺถุ เต  
           ตเทว เม ตวํ วจฺนํ      ยาจฺโิต กตฺตุมฺรหฺสิ ฯ  
           อิเชว ตาว อจฺจสฺสุ      ยาว ราชานฺมานเย  
           อปฺเปว เต ปิตา ทิสฺวา      ปตีโต สุมฺโน ลียา ฯ  
 [๔๑๒] กโรมิ เต ตํ วจฺนํ      ยํ มํ ภณฺลฺลิ สารถิ  
           อหฺมปิ ทญฺฺจกาโมสฺมิ      ปีตรํ เม อิธาคตํ ฯ  
           เอหิ สมฺม นิวตฺตสฺสุ      กุสลํ วชฺชาลิ ฌาตฺนํ  
           มาตฺรํ ปีตรํ มยฺหํ      วุตฺโต วชฺชาลิ วนฺทนํ ฯ  
 [๔๑๓] ตสฺส ปาเท คเหตุวาน      กตฺวา จ นํ ปทกฺขิณํ  
           สารถิ รตฺมารุชฺห      ราชทฺวารํ อฺปาคามิ ฯ  
 [๔๑๔] สฺุณฺณํ มาตา รถํ ทิสฺวา      เอกํ สารถิมาคตํ  
           อสฺสุปฺุณฺณเณหิ เนตฺเตหิ      โรทฺนฺตํ นํ อุกฺกฺขติ  
           อຍํ โส สารถิ เอติ      นิหฺนฺตฺวา มม อตฺรชฺํ ฯ  
           นิหฺโต นฺน เม ปฺุตฺโต      ปจฺพฺยา ภูมិวทฺธมฺโน  
           อมิตฺตา นฺน นนฺทนฺติ      ปตีตา นฺน เวรฺโหน  
           อาคตํ สารถิ ทิสฺวา      นิหฺนฺตฺวา มม อตฺรชฺํ ฯ

๑ ม. อวฺหยสฺสุ ฯ

- สุณณัม มาตา รณํ ทิสฺวา เอกํ สารถิมาคตํ  
 อสฺสบุณฺเณหิ เนตเตหิ โรหนตฺติ ๑ หนํ ปริปุจฺจติ ๑ ๗  
 กิณฺहु มฺุโค กิณฺहु ปกฺโข กิณฺहु โส วิลปี ตทา  
 นิหณฺณมาโน ภูมียา ตํ เม อกฺขาหิ สารถิ ๑  
 กถํ หตฺถเอหิ ปาเทหิ มฺุโค ปกฺโข วิวชฺชยิ  
 นิหณฺณมาโน ภูมียา ตํ เม อกฺขาหิ ปุจฺจติ ๑
- [๔๑๕] อกฺเขยฺยนตฺ๒ อหํ อยฺเย ทชฺชชาลี อภยํ มม  
 ยํ เม สุตํ วา ทิฏฺฐจํ วา ราชปฺตฺตสฺส สนฺติเก ๑
- [๔๑๖] อภยํ สมฺม เต ทมฺมิ อภีโต ภาณ สารถิ  
 ยนฺเต สุตํ วา ทิฏฺฐจํ วา ราชปฺตฺตสฺส สนฺติเก ๑
- [๔๑๗] น โส มฺุโค น โส ปกฺโข วิสฺสจฺจวโน จ โส  
 รชฺชสฺส กิร โส ภีโต อกรา<sup>๓</sup> อาลเย พหุ ๑  
 ปุริมํ สรติ โส ชาตี ยตฺถ รชฺชมการยิ  
 การยิตฺวา ตหิ รชฺชํ ปาปตฺถํ นิรยํ ภูสํ ๑  
 วิสติ เจว วสฺถานิ ตหิ รชฺชมการยิ  
 อสตีวสฺสสทฺสฺสานิ นิรยมฺหิ อปฺจฺจิ โส ๑  
 ตสฺส รชฺชสฺส โส ภีโต มา มํ รชฺชเชภีเสจยฺ<sup>๔</sup>  
 ตสฺมา ปิตุ จ มาตุ จ สนฺติเก น ภาณี ตทา ๑  
 องฺคปจฺจงฺคสมฺปนฺโน อโรหปรีณาหวา  
 วิสฺสจฺจวโน ปญฺโณ มคฺเค สคฺคสฺส ติฏฺฐติ ๑  
 สเจ ตวํ ทมฺมจฺจกามาสิ ราชปฺตฺตํ ตวตฺตรชํ  
 เอหิ ตํ ปาปยิสฺสามิ ยตฺถ สมฺมติ เตมียเ ๑  
 [๔๑๘] โยชยฺนตฺ รเถ อสฺเส กจฺจํ นาคานิ<sup>๕</sup> พนฺธถ

๑-๑ ม. ปริปุจฺจิ หนํ ๑

๒ สี. ย. อกฺขิสฺสํ เต ๑

๓ สี. ย. อกริ ๑

๔ ม. รชฺชเชภีเสจยฺ ๑

๕ ม. นาคาน ๑

- อุกีรยนตุ สงขปณฺทวา นทนตุ<sup>๑</sup> เอกโปกฺขรา ฯ  
 นทนตุ เภรี สนนทธา วคฺคฺ นทนตุ ทฺนฺทฺมิ  
 เนคมา จ มํ อเนวนตุ คจฺฉํ ปุตฺตนิวาทโก<sup>๒</sup> ฯ  
 โอโรธา จ กุมารา จ เวลียานา จ พุราหฺมณา  
 ชิปปิ ยานานิ โยเชนตุ คจฺฉํ ปุตฺตนิวาทโก ฯ  
 หตฺถาโรธา อนิกฺกจา รติกา ปตฺติการกา  
 ชิปปิ ยานานิ โยเชนตุ คจฺฉํ ปุตฺตนิวาทโก ฯ  
 สมากตา ชานปทา เนคมา จ สมากตา  
 ชิปปิ ยานานิ โยเชนตุ คจฺฉํ ปุตฺตนิวาทโก ฯ  
 [๔๑๙] อสเส จ สารถี ยุตฺเต สินฺธเว ลีฆวาทเน  
 ราชหฺวารํ อฺปาคณฺฑํ ยุตฺตา เทว อิมเ หยา ฯ  
 [๔๒๐] ญฺลา ชเวน หายนฺติ กีสเ ญฺเล วิวชฺชิตฺวา<sup>๓</sup> กีสเ หายนฺติ ฅามสา  
 [๔๒๑] ตโต ราชา ตรมาโน สํสฺฐจา โยชิตา หยา ฯ  
 อิตฺถาคารํ อชฺฌมาสิ ยุตฺตมารุยฺห สนฺทนํ  
 วาลวีชนิมฺภนฺทีสํ สพฺพาว อนฺุยาถ มํ ฯ  
 อฺปาธิ รถมารุยฺห ขคฺคํ ฉตฺตมฺภจ ปณฺหารํ  
 ตโต จ<sup>๔</sup> ราชา ปายาสิ สุวณฺเณหิ อลงฺกตา ฯ  
 ชิปปิเมว อฺปาคณฺฉิ ปฺรฺกฺชิตฺวาน สารถี  
 [๔๒๒] ตถจ ทิสฺวาน อายนฺตํ ยตฺถ สมฺมติ เตมียเ ฯ  
 ขตฺตสงฺฆปฺริพฺยุพฺพิหํ ชลนฺตมฺิว เตชสา  
 กจฺฉิ นฺุ ตาต กุสลํ เตมียเ เอตทพฺุริ ฯ  
 กจฺฉิ ตาต อนามยํ

๑ ม. วาหฺนตุ. ย. วทตํ ฯ เอวฺมุปฺริ ฯ ๒ ม. ย. ปุตฺตนิวาทโก ฯ อิตฺโต ปฺรํ อีทิสเมว ฯ  
 ๓ ม. ย. วิวชฺชิตฺวา ฯ ๔ ม. ส ฯ

- °สพฺพทา จ° ราชกณฺญาโย อโรคา มยฺห มาตโร ๑  
 [๔๒๓] กุสลญฺเจว เม ปุตุต อโธ ปุตุต อนามยํ  
 สพฺพทา จ ราชกณฺญาโย อโรคา ตฺยฺห มาตโร ๑
- [๔๒๔] กจฺจิ อมชฺชโป<sup>๒</sup> ตาต กจฺจิ เต สุรมปฺปิยํ  
 กจฺจิ สจฺเจ จ ฌมฺเม จ ทาเน เต รมติ<sup>๓</sup> มโน ๑
- [๔๒๕] อมชฺชโป อหํ ปุตุต อโธ เม สุรมปฺปิยํ  
 อโธ สจฺเจ จ ฌมฺเม จ ทาเน เม รมติ มโน ๑
- [๔๒๖] กจฺจิ อโรคํ โยคฺคฺนเต กจฺจิ วหฺติ วาหนํ  
 กจฺจิ เต พฺยาธิโย นตฺถิ สรีรสฺสุปฺตาปฺปยา ๑
- [๔๒๗] อโธ อโรคํ โยคฺคํ เม อโธ วหฺติ วาหนํ  
 อโธ เม พฺยาธิโย<sup>๔</sup> นตฺถิ สรีรสฺสุปฺตาปฺปยา<sup>๕</sup> ๑
- [๔๒๘] กจฺจิ อนฺตา จ เต ผีตา มชฺชเณ จ พฺพลา ตว  
 โภฏฺฐาการณฺจ โภสณฺจ กจฺจิ เต ปฏฺฐิณฺณจฺจิตํ ๑
- [๔๒๙] อโธ อนฺตา จ เม ผีตา มชฺชเณ จ พฺพลา มม  
 โภฏฺฐาการณฺจ โภสณฺจ สพฺพํ เม ปฏฺฐิณฺณจฺจิตํ<sup>๖</sup> ๑
- [๔๓๐] สุวาคตฺนเต มหาราช อโธ เต อหฺุราคตํ  
 ปตฺติฏฺฐาเปนฺตุ<sup>๗</sup> ปลฺลงกํ ยตฺถ ราชานิสฺสกฺกติ ๑
- [๔๓๑] อิวฺเห เต นิสฺสินฺสสุ<sup>๘</sup> นียเต ปณฺณสนฺนฺนเร  
 เอตฺโต อหฺุทกมาทาย ปาเท ปกฺขาลยฺสสุ<sup>๙</sup> เต ๑
- [๔๓๒] อิทฺมฺปิ ปณฺณกํ มยฺหํ รนฺธํ ราช อโธณกํ  
 ปริภุชฺช มหาราช ปาหฺุโน เมลฺลิจฺจ อาคโธ<sup>๑๐</sup> ๑

๑-๑ สี. ย. กจฺจินฺนุ ๑ ๒ สี. ย. กจฺจิสฺสมชฺชโป ๑ ๓ ม. รมติ ๑ เอวมฺฺปฺริปี ๑  
 ๔ ม. พฺยาธิโย, ย. วฺยาธิโย ๑ เอวมฺฺปฺริปี ๑ ๕ ม. ย. สรีรสฺสุปฺตาปนา ๑ เอวมฺฺปฺริปี ๑  
 ๖ ม. ย. ปฏฺฐิณฺณจฺจิตํ ๑ เอวมฺฺปฺริปี ๑ ๗ ม. ปตฺติฏฺฐาเปนฺตุ ๑ ๘ ม. นิสฺสินฺสสุ ๑  
 ๙ ย. ปกฺขาลยฺนฺติ ๑ ๑๐ ม. เมลฺลิจฺจ ๑

- [๔๓๓] น จาหํ ปณฺณกํ ภูฏเช<sup>๑</sup>      น เหนํ มยห โภชนํ  
 สาลีนํ โอนํ ภูฏเช      สฺจิมํสฺฐปเสจนํ ๑
- [๔๓๔] อจฺเณรํ มํ ปฏฺฐิภาติ      เอกกมปิ รโหคตํ  
 เอทิสํ ภูฏชมานานํ      เกน วณฺโณ ปสฺสีทติ ๑
- [๔๓๕] เอโก ราช นิปชฺชามิ      นียเต ปณฺณสนฺนุเร  
 ตาย เม เอกเสยฺยาย      ราช วณฺโณ ปสฺสีทติ ๑  
 น จ เนตฺตีสพฺพธา<sup>๒</sup> เม      ราชรฺกษา อฺปฏฺฐิจิตา  
 ตาย เม เอกเสยฺยาย<sup>๓</sup>      ราช วณฺโณ ปสฺสีทติ ๑  
 อตฺตํ นานุโสจามิ      นปฺปชฺชปฺปามนาคตํ<sup>๔</sup>  
 ปจฺจปฺปนฺเนน ยาเปมิ      เตน วณฺโณ ปสฺสีทติ ๑  
 อนาคตปฺปชฺชปฺปาย      อตฺตีสฺสานุโสจนา  
 เอเตน พาลา สฺสฺสนฺติ      นโฬว หริโต ลฺลฺลิต ๑
- [๔๓๖] หตฺถานิกํ รัตนิกํ      อสฺเส ปตฺตติญฺจ จมฺมิโน<sup>๕</sup>  
 นิเวสนานิ รมฺมานิ      อหํ ปฺตฺต ททามิ เต ๑  
 อิตฺถาคารญฺจ<sup>๖</sup> เต ทมฺมิ      สพฺพพาลงฺการภูตฺตํ  
 ตา ปฺตฺต ปฏฺฐิปชฺชสฺส      ตวํ โน ราชา ภวิสฺสสิ ๑  
 กุสลา นจฺจคิตฺตส      ลิกฺขิตา จาตฺตริตฺถิโย<sup>๗</sup>  
 กาเม ตํ รมยิสฺสนฺติ      กิ อรณฺเณ ภวิสฺสสิ ๑  
 ปฏฺฐิราชฺหิ เต กณฺเณ      อานยิสฺสํ อลงฺกตา  
 ตาสฺ ปฺตฺเต ชเนตฺวาน      อถ ปจฺจนา ปพฺพชิสฺสสิ ๑  
 ยฺวา จ ททโร จาปี<sup>๘</sup>      ปจฺจมฺปตฺตติโก<sup>๙</sup> สฺสฺ

๑-๑ ม. ปณฺณํ ภูฏชามิ ๑ ๒ ลี. เนตฺตีสพฺพธา, ย. เว เนตฺตีสพฺพธา ๑

๓ ม. ย. สฺสเสยฺยาย ๑ ๔ ม. นปฺปชฺชปฺปามินาคตํ ๑

๕ ม. ย. ปตฺตติ จ จมฺมิโน ๑ อิตฺ ปรั อีทิสเมว ๑ ๖ ม. ย. อิตฺถาคารมปิ ๑

๗ ลี. ย. จตฺตริตฺถิโย ๑ ๘ ม. ย. จาลิ ๑ ๙ ม. ปจฺจมฺปตฺตติโก ๑ อิตฺ ปรั อีทิสเมว ๑

- รชชั กาทเรหิ ภาทหนเต      ก็ อรรถเณ กริสสลิ ๑  
 [๔๓๗] ยฺวา จเร พุรหมจริยั      พุรหมจาริ ยฺวา ลียา  
 ทหรัสส หิ ปพพชฺชา      เอตํ อีสสิมิ วณฺณิตํ ๑  
 ยฺวา จเร พุรหมจริยั      พุรหมจาริ ยฺวา ลียา  
 พุรหมจริยั จริสฺสามิ      นาหํ รชฺเชนมตฺถิโก ๑  
 ปสฺสามิ ไวหํ ทหรั      อมฺมตาท วทนฺนร<sup>๑</sup>  
 กิจฺจาลทุชฺชํ ปิยํ ปุตุตํ      อปตฺตวาว ชฺรํ มตํ ๑  
 ปสฺสามิ ไวหํ ทหริ      กุมาริ จารุทสฺสนิ  
 นววสฺกสิริว      ปลุตุต<sup>๒</sup> ชีวิตกฺขเย<sup>๓</sup> ๑  
 ทหฺราปิ หิ มียนฺติ      นรา จ อถ นาริโย  
 ตตฺถ โภ วิสฺสเส โปโส      ทหโรมฺหิตี ชีวเต ๑  
 ยสฺส รตฺยา วิวसानเ      อายุ อปฺปตรํ ลียา  
 อปฺโปทเกว มจฺจานํ      กิณฺहु โภมารกํ ตหิ ๑  
 นิจฺจมพฺภาหโต โลโก      นิจฺจณฺจ ปริวาริโต  
 อโฆฆาสฺสุ วชฺนฺตีสฺสุ      ก็ มํ รชฺเชภิลิณฺจลึ<sup>๔</sup> ๑  
 [๔๓๘] เกนมพฺภาหโต โลโก      เกน จ ปริวาริโต  
 กาโย อโฆฆา คจฺจนฺติ      ตํ เม อกฺขาทิ ปุจฺฉิโต ๑  
 [๔๓๙] มจฺจนาพฺภาหโต โลโก      ชราย ปริวาริโต  
 รโตย อโฆฆา คจฺจนฺติ      เหวํ ชานาหิ ชตฺตฺติย ๑  
 ยถาปิ ตนฺเต วิตนฺเต<sup>๕</sup>      ยํ ยเทโวปฺวฺยฺยหตี<sup>๖</sup>  
 อปฺปกํ โหติ เวตพฺพํ      เหวํ มจฺจาน ชีวิตํ ๑  
 ยถา วาริวโห ปุโร      คจฺฉํ น<sup>๗</sup> ปริวตฺตติ

๑ ลี. วทํ นรํ, ม. ยฺ. วทนฺตรํ ๑      ๒ ม. ยฺ. ปลุตุตํ ๑      ๓ ลี. ยฺ. ชีวิตกฺขเย ๑

๔ ลี. ยฺ. รชฺเชน ลินฺจลึ ๑      ๕ ม. ยฺ. วิตเต ๑

๖ ลี. ยฺ. ยํ ยํ เทวูปฺวฺยฺยติ, ม. ยํ ยเทวูปฺวฺยฺยติ ๑

๗ ม. น ปนิวตฺตติ, ยฺ. นฺปนนิวตฺตติ ๑      เหวมฺปฺริปิ ๑

	เอวมายุ มนุสสานํ ยถา วาริวโห ปุโร เอวํ ชราย มรณน	คจฺจํ น ปริวตฺตติ ๑ วเห รุกฺเขปกฺกุลเช วฺยฺหนฺเต สพฺพปาณินฺ ๑
[๔๔๐]	หตฺถณํกํ รถณํกํ นิเวสนานิ รมฺมานิ อิตฺถถาการณจ เต ทมฺมิ ตา ปฺตฺต ปฏฺิปชฺชสฺสุ กุสลา นจฺจคิตฺตสฺส กาเม ตํ รมยิสฺสนฺติ ปฏฺิราชฺฐิ เต กณฺณา ตาสุ ปฺตฺเต ชเนตฺวาน “ยฺวา จ ททโร จาปิ รชฺชํ กาเรหิ ภาทฺหนฺเต โกฏฺฐาการณจ โกสณจ นิเวสนานิ รมฺมานิ อหํ โคมณฺทลปฺริพฺยุไฟฺห รชฺชํ กาเรหิ ภาทฺหนฺเต	อสุเส ปตฺตติญจ จมฺมิโน อหํ ปฺตฺต ททามิ เต ๑ สพฺพาลงการณฺฐิตํ ตฺวํ โน ราชา ภวิสฺสสิ ๑ สิกฺขิตา จาตฺตฺริตฺธิโย กึ อรณฺเณ ภวิสฺสสิ ๑ อานยิสฺสํ อลงกตา อถ ปจฺจมา ปพฺพชฺชิสฺสสิ ๑ ปจฺมฺปตฺตติโต สฺสุ กึ อรณฺเณ ภวิสฺสสิ <sup>๑</sup> ๑ วาหนานิ พลานิ จ ปฺตฺต ททามิ เต ๑ ทาสีสงฺฆปฺรฺกฺขิตो <sup>๒</sup> กึ อรณฺเณ ภวิสฺสสิ ๑ กึ ภริยาย มริสฺสติ ยํ ชรายาภิกฺขุยฺยติ <sup>๓</sup> ๑ กา รติ กา ชเนสนา ราช มฺตฺโตสฺมิ พนฺธนา ๑ มจฺจุ เม นปฺปมชฺชติ
[๔๔๑]	“กึ มํ ฐเนน ชฺยเยถ <sup>๑</sup> กึ โยพฺพเนน ชฺยเยถน <sup>๔</sup> ตตฺถ กา นนฺทิ กา ชฺยเยถ กึ เม ปฺตฺเตหิ ทาเรหิ โยหํ <sup>๖</sup> เอวํ ปชานามิ	กึ ภริยาย มริสฺสติ ยํ ชรายาภิกฺขุยฺยติ <sup>๓</sup> ๑ กา รติ กา ชเนสนา ราช มฺตฺโตสฺมิ พนฺธนา ๑ มจฺจุ เม นปฺปมชฺชติ

๑-๑ ย. อิม ปาจา น ทิสฺสนฺติ ๑ ๒ ม. ทาสีสงฺฆปฺรฺกฺขิตอ ๑ เอวมฺปฺริปิ ๑

๓-๓ ลี. กึ ฐเนน ยํ ชฺยเยถ, ม. กึ ฐเนน ยํ ชฺยเยถ ๑ ๔ ลี. ย. จิณฺเณน ๑

๕ ลี. ย. ยํ ชรา อภิเหสฺสติ ๑

๖ ลี. ย. โสฬํ ๑

อนตเกนาธิปนุสส	กา รติ กา ธเนสนา ฯ
ผลานมิว ปกุกานัม	นิจจัม ปตนโต ภายัม
เอวัม ชาตาน มจฺจานัม	นิจจัม มรณโต ภายัม ฯ
สายนเมเก น ทิสฺสนฺติ	ปาโต ทิฏฺฐา พหุ ชนา
ปาโต เอเก น ทิสฺสนฺติ	สายนัม ทิฏฺฐา พหุ ชนา ฯ
อชฺชเชว กิจฺจมาตปฺป	โก ชณฺเณว มรณัม สุเว
น ทิ โน สงฺครนฺเตน	มหาเสเนน มจฺจนา ฯ
โจรา ธนสฺส ปตฺถเนนฺติ	ราช มุตฺโตสฺมิ พนฺธนา
เอहि ราช นิวตฺตสฺสุ	นาหัม ราชฺเชน มตฺถิโกติ ฯ

เตมียชาตกัม ปจฺจมัม ฯ



## ๒ มหาชนกชาตกำ

- [๔๔๒] โภยั มชฺเฌ สมุทฺทสฺมี อปฺสฺสนหฺตึรมายูเห<sup>๑</sup>  
 กึ<sup>๒</sup> ตฺวํ อตฺถวสั ฌตฺวา เหว วายามเส ภูสั ๑
- [๔๔๓] นิสฺมม วตฺตํ โลกสฺส วายมสฺส จ เทวเต  
 ตสฺมา มชฺเฌ สมุทฺทสฺมี อปฺสฺสนหฺตึรมายูเห ๑
- [๔๔๔] คมฺภีเร อปฺปเมยฺยสฺมี ตึรํ ยสฺส น ทิสฺสติ  
 โมโฆ เต ปุริสวายาโม อปฺปตฺวาว มริสฺสลิ ๑
- [๔๔๕] อนนฺโณ ฌาตีฬํ โหติ เทวานํ ปิตฺุนญจ<sup>๓</sup> โส  
 กรํ ปุริสกิจฺจานิ น จ ปจฺจนาหฺตฺตปฺปติ ๑
- [๔๔๖] อปารณฺเยยํ ยํ กมฺมํ อผลํ กิลมถฺกฺทฺทํ  
 ตตฺถ โโก วายเมนตฺโถ มจฺจุ ยสฺสาภินิปรตฺ<sup>๔</sup> ๑
- [๔๔๗] อปารณฺเยยมจฺจนฺตํ โย วิทิตฺวาน เทวเต  
 น รกฺเข อตฺตโน ปาณํ ชฌณฺวา โส ยทิ หาปเย ๑  
 อธิปฺปายผลํ เอเก อสฺมี โลกสฺมิ เทวเต  
 ปโยชฺชนฺติ กมฺมานิ ตานิ อิชฺฌนฺติ วา น วา ๑  
 สนฺทิกฺกํ กมฺมผลํ นนฺุ ปสฺสลิ เทวเต  
 สนฺนา อณฺเเว ตรามหํ ตถจ ปสฺสามิ สนฺติเก ๑  
 โส อหํ วายมิสฺสามิ ยถาสตฺติ ยถาพลํ  
 คจฺฉํ ปารํ สมุทฺทสฺส กสฺสํ ปุริสการิยํ ๑
- [๔๔๘] โย ตฺวํ เหว คเต โอเฆ อปฺปเมยฺเย มหฺนฺณเว  
 ฌมฺมวายามสมฺปนฺโน กมฺมฺนา นาวสึทฺติ  
 โส ตฺวํ ตตฺถเว คจฺฉาหิ ยตฺถ เต นิริโต มโน ๑

๑ ม. ย. อปฺสฺสํ ตึรมายูเห ๑ เหวมฺปรีปิ ๑ ๒ ม. กั ๑  
 ๓ สึ. ย. ปิตฺโน จ ๑ ๔ ม. ย. ยสฺสาภินิปรตฺ ๑

- [๔๔๙] °สุริยัคคมเน นिति อโถ โอคัคคมเน นिति  
 อนุโต นिति พหิ นिति น อนุโต น พหิ นिति  
 อโรหเน มหานิธิ อโถ โอรุหเน นिति  
 จตุสุ มหาสาเลสุ สมนตา โยชเน นिति  
 ทนตคเคสุ มหานิธิ พาลคเคสุ จ เกปุเก  
 รุกขคเคสุ มหานิธิ โสฬเสเต มหานิธิ  
 สหสสตาโม ปลลงโก สีวลาราชเนน จ<sup>๑</sup> ฯ
- [๔๕๐] อาลีเสถว<sup>๒</sup> ปุริโส น นิพพินฺทยเยย ปณฺหิตโต  
 ปสฺสามิ ไวหํ อตฺตาทนํ ยถา อิจฺฉี ตถา อหุ ฯ  
 อาลีเสถว ปุริโส น นิพพินฺทยเยย ปณฺหิตโต  
 ปสฺสามิ ไวหํ อตฺตาทนํ อุทกา ถลมุพฺภตํ ฯ  
 วายเมถว ปุริโส น นิพพินฺทยเยย ปณฺหิตโต  
 ปสฺสามิ ไวหํ อตฺตาทนํ ยถา อิจฺฉี ตถา อหุ ฯ  
 วายเมถว ปุริโส น นิพพินฺทยเยย ปณฺหิตโต  
 ปสฺสามิ ไวหํ อตฺตาทนํ อุทกา ถลมุพฺภตํ ฯ  
 ทุกฺขุปฺนิตฺตปิ นโร สปญฺโถ  
 อาลี น จินฺทยเยย สุขาคมาย  
 พหุ หิ ผลฺสา อหิตา หิตา จ  
 อวิตกฺกิตาโร มจฺจุมฺปฺพชฺชนฺติ<sup>๓</sup> ฯ  
 อจินฺติตมฺปิ ภาวติ จินฺติตมฺปิ วินฺสฺสติ  
 น หิ จินฺตามยา โภคา อิตฺถิยา ปุริสฺสฺส วา ฯ
- [๔๕๑] อปฺปฺราณ<sup>๔</sup> วต โภ ราชฯ สพฺพภุมฺโม ทิสฺปติ

๑-๑ ม. สุริยัคคมเน นिति ฯเปฯ สีวลาราชเนน จาติ อิมมา คาถา น ทิสฺสนฺติ ฯ

๒ ม. อาลีเสถว ฯ ๓ ม. ย. อวิตกฺกิตา มจฺจุมฺปฺพชฺชนฺติ ฯ ๔ ลี. ย. อปฺปฺราณํ ฯ

- นาชช นจเจ นิสาเมติ      น คีเต กุรุเต มโน ๑  
 น มิเค นปี อุยยานะ      นปี หังเส อุกิณฑติ  
 มุโคเว ตถุหิมาลีโน      น อตถมณฺสาสติ ๑  
 [๔๕๒] สุขกามา รโหสีลา      วคฺคพฺนธา อปารุตา<sup>๑</sup>  
 กสฺส<sup>๒</sup> นุ อชฺช อารามะ      ทหฺรา วุฑฺฒา จ อจฺจนเร  
 อติกกนฺตวณฺธา ชีรา      นโม เตสํ มहेสิณํ  
 เย อุสฺสกุกมฺหิ โลกมฺหิ      วิหรนฺติ อนุสฺสกา  
 เต เจตฺวา มจฺจุโน ชาลํ      ตนฺต<sup>๓</sup> มายาวีโน ทพฺพํ  
 สนฺทาลยนฺตา<sup>๔</sup> คจฺจนฺติ      โโก เตสํ คติมาปเย ๑  
 [๔๕๓] กทาหํ มิถิลํ ผีตํ      วิมตฺตํ ภาคโส มิตํ  
 ปหาย ปพฺพชิสฺสามิ      ตํ กทา<sup>๕</sup> สุ ภวิสฺสติ ๑  
 กทาหํ มิถิลํ ผีตํ      วิสาลํ สพฺพโต ปภํ  
 ปหาย ปพฺพชิสฺสามิ      ตํ กทา สุ ภวิสฺสติ ๑  
 กทาหํ มิถิลํ ผีตํ      พหุปาการโตรณํ  
 ปหาย ปพฺพชิสฺสามิ      ตํ กทา สุ ภวิสฺสติ ๑  
 กทาหํ มิถิลํ ผีตํ      ทพฺพมณฺฑาลโกณฺจกํ  
 ปหาย ปพฺพชิสฺสามิ      ตํ กทา สุ ภวิสฺสติ ๑  
 กทาหํ มิถิลํ ผีตํ      สุวิมตฺตํ มหาปถํ  
 ปหาย ปพฺพชิสฺสามิ      ตํ กทา สุ ภวิสฺสติ ๑  
 กทาหํ มิถิลํ ผีตํ      สุวิมตฺตนฺตฺราปถํ  
 ปหาย ปพฺพชิสฺสามิ      ตํ กทา สุ ภวิสฺสติ ๑  
 กทาหํ มิถิลํ ผีตํ      ควสฺสรถปปีฬิตํ  
 ปหาย ปพฺพชิสฺสามิ      ตํ กทา สุ ภวิสฺสติ ๑

๑ ม. ย. วรพฺนธา อฺปารตา ๑

๒ ลี. ย. เกสํ ๑

๓ ม. ตตํ ๑

๔ ม. ย. จินฺนาลยตฺตา ๑

๕ ม. กุทาสฺสุ. ย. กทาสุ ๑ เอวมฺบุปริปี ๑

กทาทํ มิถิลํ ผีตํ	อารามวณมาลินี
ปหาย ปพพชิสฺสสามิ	ตํ กทา สุ ภวิสฺสติ ๑
กทาทํ มิถิลํ ผีตํ	อุยฺยานวณมาลินี
ปหาย ปพพชิสฺสสามิ	ตํ กทา สุ ภวิสฺสติ ๑
กทาทํ มิถิลํ ผีตํ	ปาสาทวรมาลีณี
ปหาย ปพพชิสฺสสามิ	ตํ กทา สุ ภวิสฺสติ ๑
กทาทํ มิถิลํ ผีตํ	ติปุรี ราชพนฺธุณี
มาปิตํ โสมนสฺสเสน	เวเทเหเน ยสฺสลิษา
ปหาย ปพพชิสฺสสามิ	ตํ กทา สุ ภวิสฺสติ ๑
กทาทํ วิเทเห <sup>๑</sup> ผีเต	นิจิตเต ฌมฺมรกฺขิตเต
ปหาย ปพพชิสฺสสามิ	ตํ กทา สุ ภวิสฺสติ ๑
กทาทํ วิเทเห ผีเต	อเชยฺเย ฌมฺมรกฺขิตเต
ปหาย ปพพชิสฺสสามิ	ตํ กทา สุ ภวิสฺสติ ๑
กทาทํ <sup>๒</sup> อนฺเตปุรี รมมํ	วิภตฺตํ ภาคโส มิตํ
ปหาย ปพพชิสฺสสามิ	ตํ กทา สุ ภวิสฺสติ ๑
กทาทํ อนฺเตปุรี รมมํ	สุชามตฺตติกลปนํ
ปหาย ปพพชิสฺสสามิ	ตํ กทา สุ ภวิสฺสติ ๑
กทาทํ อนฺเตปุรี รมมํ	สุจิกนฺธํ มโนรมํ
ปหาย ปพพชิสฺสสามิ	ตํ กทา สุ ภวิสฺสติ ๑
กทาทํ กุฎฺฐาคาเร จ <sup>๓</sup>	วิภตฺเต ภาคโส มิเต
ปหาย ปพพชิสฺสสามิ	ตํ กทา สุ ภวิสฺสติ ๑
กทาทํ กุฎฺฐาคาเร จ	สุชามตฺตติกลปนเน
ปหาย ปพพชิสฺสสามิ	ตํ กทา สุ ภวิสฺสติ ๑

๑ ม. เวเทเห ๑ อิโต ปรี อีทิสเมว ๑ ๒ สී. ย. กทา ๑ เอวมฺบุปริปี ๑

๓ ย. จสทฺโท นตฺถิ ๑ เอวมฺบุปริปี ๑

กทาทิ ญญาคาราเร จ	สุจิตฺตมฺเ มโนรมเ
ปหาย ปพฺพชิสฺสสามิ	ตํ กทา สุ ภวิสฺสตี ๑
กทาทิ ญญาคาราเร จ	ลิตฺเต จนฺทนโผลิตฺเต
ปหาย ปพฺพชิสฺสสามิ	ตํ กทา สุ ภวิสฺสตี ๑
กทาทิ สุวณฺณปฺลลงฺเก	โคณเก จิตฺตสนฺนุเต
ปหาย ปพฺพชิสฺสสามิ	ตํ กทา สุ ภวิสฺสตี ๑
กทาทิ มณิปฺลลงฺเก	โคณเก จิตฺตสนฺนุเต
ปหาย ปพฺพชิสฺสสามิ	ตํ กทา สุ ภวิสฺสตี ๑
กทาทิ กปฺปาสโกเสยฺยํ	โฆมโกทุมฺพรานิ <sup>๑</sup> จ
ปหาย ปพฺพชิสฺสสามิ	ตํ กทา สุ ภวิสฺสตี ๑
กทาทิ โปกฺขรณี รมมา	จกฺกวากปฺกฺกฺชิตา <sup>๒</sup>
มณฺฑทาลเกหิ สยฺจณฺนา	ปทุมฺปฺปฺลเกหิ จ
ปหาย ปพฺพชิสฺสสามิ	ตํ กทา สุ ภวิสฺสตี ๑
กทาทิ หตฺถิกุมฺเพ จ	สพฺพาลงฺการภูสิตฺเต
สุวณฺณกจฺเ มาตงฺเค	เหมกปฺปนิवासเ <sup>๓</sup>
อารุเพฺห คามนีเยภิ	โตมรํกฺสปาณิกิ
ปหาย ปพฺพชิสฺสสามิ	ตํ กทา สุ ภวิสฺสตี ๑
กทาทิ อสฺสคฺมฺเพ จ	สพฺพาลงฺการภูสิตฺเต
อาชานีเยว ชาตียา	ลินฺชเว สีมฺวาหเน
อารุเพฺห คามนีเยภิ	อินฺทียาจาปฺচারิกิ <sup>๔</sup>
ปหาย ปพฺพชิสฺสสามิ	ตํ กทา สุ ภวิสฺสตี ๑
กทาทิ รตฺเสนิโย	สนฺนทฺเต อฺสุลิตฺตทฺชเ

๑ ม. ย. โฆมโกทุมฺพรานิ ๑

๒ ม. จกฺกวากปฺกฺกฺชิตา, ย. จกฺกวากุปฺกฺกฺชิตา ๑

๓ ม. ย. ... นวาสเ ๑

๔ ม. ย. อิลฺลียาจาปฺচারิกิ ๑

ทีเป อโถปิ เวยยกุเม	สพฺพาลงฺการภูสิตเต
อารุเพฺห คามนีเยภิ	จาปหตฺถเอหิ จมฺมิภิ <sup>๑</sup>
ปหาย ปพฺพชิสฺสามิ	ตํ กทา สุ ภวิสฺสตี ๑
กทาหํ โสวณฺณรเถ	สนฺนทฺเช อุสฺสิตทฺชเช
ทีเป อโถปิ เวยยกุเม	สพฺพาลงฺการภูสิตเต
อารุเพฺห คามนีเยภิ	จาปหตฺถเอหิ จมฺมิภิ
ปหาย ปพฺพชิสฺสามิ	ตํ กทา สุ ภวิสฺสตี ๑
กทาหํ สชฺฌรเถ จ	สนฺนทฺเช อุสฺสิตทฺชเช
ทีเป อโถปิ เวยยกุเม	สพฺพาลงฺการภูสิตเต
อารุเพฺห คามนีเยภิ	จาปหตฺถเอหิ จมฺมิภิ
ปหาย ปพฺพชิสฺสามิ	ตํ กทา สุ ภวิสฺสตี ๑
กทาหํ อสฺสรเถ จ	สนฺนทฺเช อุสฺสิตทฺชเช
ทีเป อโถปิ เวยยกุเม	สพฺพาลงฺการภูสิตเต
อารุเพฺห คามนีเยภิ	จาปหตฺถเอหิ จมฺมิภิ
ปหาย ปพฺพชิสฺสามิ	ตํ กทา สุ ภวิสฺสตี ๑
กทาหํ โอฏฺฐจฺรเถ จ	สนฺนทฺเช อุสฺสิตทฺชเช
ทีเป อโถปิ เวยยกุเม	สพฺพาลงฺการภูสิตเต
อารุเพฺห คามนีเยภิ	จาปหตฺถเอหิ จมฺมิภิ
ปหาย ปพฺพชิสฺสามิ	ตํ กทา สุ ภวิสฺสตี ๑
กทาหํ โคณฺรเถ จ	สนฺนทฺเช อุสฺสิตทฺชเช
ทีเป อโถปิ เวยยกุเม	สพฺพาลงฺการภูสิตเต
อารุเพฺห คามนีเยภิ	จาปหตฺถเอหิ จมฺมิภิ
ปหาย ปพฺพชิสฺสามิ	ตํ กทา สุ ภวิสฺสตี ๑
กทาหํ อชรเถ จ	สนฺนทฺเช อุสฺสิตทฺชเช

๑ ม. ย. วมฺมิภิ ๑ อิโต ปรี อีทิสเมว ๑

ทีเป อโถปิ เวยยคฺখে	สพฺพาลงฺการภูสิตเต
อารุเพ्ह คามนีเยภิ	จาปहतฺเตหิ จมฺมิภิ
ปหาย ปพฺพชิสฺสามิ	ตํ กทา สุ ภวิสฺสตี
กทาหํ เมณฺฑทรเถ จ	สนฺนทฺเช อุตฺตีสิตทฺชเช
ทีเป อโถปิ เวยยคฺখে	สพฺพาลงฺการภูสิตเต
อารุเพ्ह คามนีเยภิ	จาปहतฺเตหิ จมฺมิภิ
ปหาย ปพฺพชิสฺสามิ	ตํ กทา สุ ภวิสฺสตี ๑
กทาหํ มิคฺรเถ จ	สนฺนทฺเช อุตฺตีสิตทฺชเช
ทีเป อโถปิ เวยยคฺখে	สพฺพาลงฺการภูสิตเต
อารุเพ्ह คามนีเยภิ	จาปहतฺเตหิ จมฺมิภิ
ปหาย ปพฺพชิสฺสามิ	ตํ กทา สุ ภวิสฺสตี ๑
กทาหํ หตฺถาโรเห จ	สพฺพาลงฺการภูสิตเต
นีลจมฺมชเร <sup>๑</sup> สุเร	โตมฺรจฺกฺสปาณิโน <sup>๒</sup>
ปหาย ปพฺพชิสฺสามิ	ตํ กทา สุ ภวิสฺสตี ๑
กทาหํ อสฺสาโรเห จ	สพฺพาลงฺการภูสิตเต
นีลจมฺมชเร สุเร	อินฺทียาจาปชาริโน <sup>๓</sup>
ปหาย ปพฺพชิสฺสามิ	ตํ กทา สุ ภวิสฺสตี ๑
กทาหํ รธาโรเห จ	สพฺพาลงฺการภูสิตเต
นีลจมฺมชเร สุเร	จาปहतฺเต กลาปิโน <sup>๔</sup>
ปหาย ปพฺพชิสฺสามิ	ตํ กทา สุ ภวิสฺสตี ๑
กทาหํ ฌนฺคฺคเห จ	สพฺพาลงฺการภูสิตเต
นีลจมฺมชเร สุเร	จาปहतฺเต กลาปิโน
ปหาย ปพฺพชิสฺสามิ	ตํ กทา สุ ภวิสฺสตี ๑ <sup>๕</sup>

๑ ม. ย. นีลจมฺมชเร ๑ เอวมฺปฺริปิ ๑ ๒ ม. ย. โตมฺรจฺกฺสปาณิโน ๑

๓ ม. ย. อินฺทียาจาปชาริโน ๑ ๔ ม. กลาปิโน ๑ ๕-๕ ลี. ย. อยํ คาถา น ทิสฺสตี ๑

กทาทิ ราชปุตเต จ	สพฺพาลงการภูสิตเต
จิตฺตจมฺมชเร สฺวเร	กณฺจนาวेषุชาริน <sup>๑</sup>
ปทาย ปพฺพชิสฺสสามิ	ตํ กทา สฺว ภาวิสฺสตี ๑
กทาทิ อริยคณเ [๒]	วตฺถวนฺเต <sup>๓</sup> อลงกเต
หริจฺนุทฺทลิตฺตงฺเค	กาลิกุตฺตมชาริน <sup>๔</sup>
ปทาย ปพฺพชิสฺสสามิ	ตํ กทา สฺว ภาวิสฺสตี ๑
กทาทิ อมจฺจคณเ	สพฺพาลงการภูสิตเต
ปิตจมฺมชเร สฺวเร	ปุรฺโต คจฺจมาลิน <sup>๖</sup>
ปทาย ปพฺพชิสฺสสามิ	ตํ กทา สฺว ภาวิสฺสตี <sup>๕</sup> ๑
กทาทิ <sup>๗</sup> สตฺตสตา ภริยา	สพฺพาลงการภูสิตา
ปทาย ปพฺพชิสฺสสามิ	ตํ กทา สฺว ภาวิสฺสตี ๑
กทาทิ สตฺตสตา ภริยา	สุสฺสณฺวา ตนฺนุชฺฉิมมา
ปทาย ปพฺพชิสฺสสามิ	ตํ กทา สฺว ภาวิสฺสตี ๑
กทาทิ <sup>๗</sup> สตฺตสตา ภริยา	อสุสฺวา ปิยภาณินิ
ปทาย ปพฺพชิสฺสสามิ	ตํ กทา สฺว ภาวิสฺสตี ๑
กทาทิ <sup>๗</sup> สตฺตปลกํสิ <sup>๘</sup>	โสวณฺณํ สตราชิกํ
ปทาย ปพฺพชิสฺสสามิ	ตํ กทา สฺว ภาวิสฺสตี ๑
กทา สฺว มํ <sup>๙</sup> หตฺถิกุมฺพา	สพฺพาลงการภูสิตา
สุวณฺณกจฺจมา ตาตงฺคา	เหมกปฺปนิวาสสา
อารุฬฺหา คามนียะภิ	โตมรํกุสฺปาณินิ
ยฺนตํ มํ นานุยิสฺสสนฺติ	ตํ กทา สฺว ภาวิสฺสตี ๑

๑ ม. กณฺจนาวेषุชาริน ๑ ๒ ม. เอตฺถนฺตเร จสทฺโท ทิสฺสตี ๑ เหวมฺปฺริปี ๑

๓ ม. วตฺถวนฺเต ๑ ๔ ม. กาลิกุตฺตมชาริน ๑ ๕-๕ ลี. ย. อยํ คาถา น ทิสฺสตี ๑

๖ ม. คจฺจมาลิน ๑ ๗ ลี. ย. กทา ๑

๘ ย. สตฺตผลํ กํสิ, ม. สตฺตปลํ กํสิ ๑

๙ ม. กทาสุ สฺว ๑ เหวมฺปฺริปี ๑



กทา สุ มํ อสฺสคฺมุพา	สพฺพาลงฺการภฺภูสิตา
อาชานียาว ชาตียา	สินฺธฺวา ลีฆฺวาหนา
อารุฬฺหา คามนีเยภิ	อินฺทียาจาปชาริภิ
ยนฺตํ มํ นานุยิสฺสนฺติ	ตํ กทา สุ ภวิสฺสตี ๑
กทา สุ มํ รตฺสเนโย	สนฺนทฺธา อุสฺสิตทฺฐชา
ทีปา อโถปิ เวยฺยคฺขมา	สพฺพาลงฺการภฺภูสิตา
อารุฬฺหา คามนีเยภิ	จาปหตฺถเอหิ จมฺมิภิ
ยนฺตํ มํ นานุยิสฺสนฺติ	ตํ กทา สุ ภวิสฺสตี ๑
กทา สุ มํ สุวณฺณรธา <sup>๑</sup>	สนฺนทฺธา อุสฺสิตทฺฐชา
ทีปา อโถปิ เวยฺยคฺขมา	สพฺพาลงฺการภฺภูสิตา
อารุฬฺหา คามนีเยภิ	จาปหตฺถเอหิ จมฺมิภิ
ยนฺตํ มํ นานุยิสฺสนฺติ	ตํ กทา สุ ภวิสฺสตี ๑
กทา สุ มํ สชฺฌรธา	สนฺนทฺธา อุสฺสิตทฺฐชา
ทีปา อโถปิ เวยฺยคฺขมา	สพฺพาลงฺการภฺภูสิตา
อารุฬฺหา คามนีเยภิ	จาปหตฺถเอหิ จมฺมิภิ
ยนฺตํ มํ นานุยิสฺสนฺติ	ตํ กทา สุ ภวิสฺสตี ๑
กทา สุ มํ อสฺสรธา	สนฺนทฺธา อุสฺสิตทฺฐชา
ทีปา อโถปิ เวยฺยคฺขมา	สพฺพาลงฺการภฺภูสิตา
อารุฬฺหา คามนีเยภิ	จาปหตฺถเอหิ จมฺมิภิ
ยนฺตํ มํ นานุยิสฺสนฺติ	ตํ กทา สุ ภวิสฺสตี ๑
กทา สุ มํ โอยฺจฺจรธา	สนฺนทฺธา อุสฺสิตทฺฐชา
ทีปา อโถปิ เวยฺยคฺขมา	สพฺพาลงฺการภฺภูสิตา
อารุฬฺหา คามนีเยภิ	จาปหตฺถเอหิ จมฺมิภิ

๑ ม. โสณฺณรธา, ย. โสวณฺณรธา ๑

ยนฺตํ มํ นานุยิสฺสนฺติ	ตํ กทา สุ ภวิสฺสตี ๑
กทา สุ มํ โคณรธา	สนฺนทฺธา อุสฺสตีทฺฐชา
ทีปา อโถปิ เวยฺยคฺขมา	สพฺพาลงฺการภฺภูติตา
อารุฬฺหา คามนีเยภิ	จาปหตฺเตหิ จมฺมิภิ
ยนฺตํ มํ นานุยิสฺสนฺติ	ตํ กทา สุ ภวิสฺสตี ๑
กทา สุ มํ อชรธา	สนฺนทฺธา อุสฺสตีทฺฐชา
ทีปา อโถปิ เวยฺยคฺขมา	สพฺพาลงฺการภฺภูติตา
อารุฬฺหา คามนีเยภิ	จาปหตฺเตหิ จมฺมิภิ
ยนฺตํ มํ นานุยิสฺสนฺติ	ตํ กทา สุ ภวิสฺสตี ๑
กทา สุ มํ เมณฺฑรธา	สนฺนทฺธา อุสฺสตีทฺฐชา
ทีปา อโถปิ เวยฺยคฺขมา	สพฺพาลงฺการภฺภูติตา
อารุฬฺหา คามนีเยภิ	จาปหตฺเตหิ จมฺมิภิ
ยนฺตํ มํ นานุยิสฺสนฺติ	ตํ กทา สุ ภวิสฺสตี ๑
กทา สุ มํ มิคฺรธา	สนฺนทฺธา อุสฺสตีทฺฐชา
ทีปา อโถปิ เวยฺยคฺขมา	สพฺพาลงฺการภฺภูติตา
อารุฬฺหา คามนีเยภิ	จาปหตฺเตหิ จมฺมิภิ
ยนฺตํ มํ นานุยิสฺสนฺติ	ตํ กทา สุ ภวิสฺสตี ๑
กทา สุ มํ หตฺถาโรหา	สพฺพาลงฺการภฺภูติตา
นีลจมฺมชฺรา สฺุรา	โตมรํกุสฺปาณินโน
ยนฺตํ มํ นานุยิสฺสนฺติ	ตํ กทา สุ ภวิสฺสตี ๑
กทา สุ มํ อสฺสาโรหา	สพฺพาลงฺการภฺภูติตา
นีลจมฺมชฺรา สฺุรา	อินฺทียาจาปชารินโน
ยนฺตํ มํ นานุยิสฺสนฺติ	ตํ กทา สุ ภวิสฺสตี ๑
กทา สุ มํ รธาโรหา	สพฺพาลงฺการภฺภูติตา
นีลจมฺมชฺรา สฺุรา	จาปหตฺถา กลาปิโน

ยหนต์ มํ นานุยิสฺสนฺติ	ตํ กทา สุ ภวิสฺสติ ๑
กทา สุ มํ ฌนฺคคทา	สพฺพาลงฺการภฺภูติทา
นีลจมฺมชฺรา สฺุรา	จาปหตฺถา กลาปิโน
ยหนต์ มํ นานุยิสฺสนฺติ	ตํ กทา สุ ภวิสฺสติ ๑
กทา สุ มํ ราชปฺตฺตา	สพฺพาลงฺการภฺภูติทา
จิตฺรจมฺมชฺรา สฺุรา	กณฺจนาวेषฺฐาริโน
ยหนต์ มํ นานุยิสฺสนฺติ	ตํ กทา สุ ภวิสฺสติ ๑
กทา สุ มํ อริยคณฺา	วตฺถวฺนตา <sup>๑</sup> อลงฺกตา
หริจฺนฺทลิตฺตงฺคา	กาลิกฺกตฺตมชฺฐาริโน
ยหนต์ มํ นานุยิสฺสนฺติ	ตํ กทา สุ ภวิสฺสติ ๑
กทา สุ มํ อมจฺจคณฺา	สพฺพาลงฺการภฺภูติทา
ปีตจมฺมชฺรา สฺุรา	ปฺรโต คจฺจมาลินี <sup>๒</sup>
ยหนต์ มํ นานุยิสฺสนฺติ	ตํ กทา สุ ภวิสฺสติ ๑
กทา สุ มํ สตฺตสตา ภฺริยา	สพฺพาลงฺการภฺภูติทา
ยหนต์ มํ นานุยิสฺสนฺติ	ตํ กทา สุ ภวิสฺสติ ๑
กทา สุ มํ สตฺตสตา ภฺริยา	สุสณฺณวฺา ตนฺนุชฺฌิมฺา
ยหนต์ มํ นานุยิสฺสนฺติ	ตํ กทา สุ ภวิสฺสติ ๑
กทา สุ มํ สตฺตสตา ภฺริยา	อสุสฺวา ปิยภาณินี
ยหนต์ มํ นานุยิสฺสนฺติ	ตํ กทา สุ ภวิสฺสติ ๑
กทาหํ ปตฺตํ คเหตุวาน	มุณฺโฑ สงฺฆาภฺปิปารุโต
ปิณฺฑิกาย จริสฺสามิ	ตํ กทา สุ ภวิสฺสติ ๑
กทาหํ ปัสฺสูกฺุณํ	อุชฺฌิตานํ มหาปเถ
สงฺฆาภฺฐี ฐารยิสฺสามิ	ตํ กทา สุ ภวิสฺสติ ๑

๑ ม. วตฺถวฺนตา ๑

๒ ม. คจฺจมาลินี ๑



- หิตฺวา สมฺปทวิ ราชา ปพฺพชฺชาย ปุรฺกชฺชิตฺ ๑  
 หิตฺวา สตปฺลลํกํ สโรวณฺณํ สตรชฺชิกํ  
 อคฺคหิ มตฺตติกาปตฺตํ ตํ ทุติยาภิสฺเสจฺนํ ๑  
 [๔๕๕] เภสฺมา<sup>๑</sup> อคฺคิสฺมา ชาลา โกลฺสา อพฺยหนฺติ ภาคฺโส  
 รชตํ ชาตฺรฺรูปญจ มุตฺตา เวพฺุริยา พหุ  
 มณฺโโย สงฺขมุตฺตา จ วตฺถกํ<sup>๒</sup> หริจฺนฺหนํ  
 อชินฺ ทนฺตภณฺทญจ โลหํ กาฬายสํ พหุ  
 เอหิ ราช นินฺตตฺสสุ มา เต ตํ วินฺสฺสา<sup>๓</sup> ฐนํ ๑  
 [๔๕๖] สฺสุขํ วต ชีวาม เยสนฺโน นตฺถิ กิณฺจนํ  
 มิถิลาย อพฺยหฺมานาย น เม กิณฺจิ อพฺยหฺต ๑  
 [๔๕๗] อภูวิโย สมฺปฺปนา รฏฺจํ วิทฺธํสยฺนฺติ เต<sup>๔</sup>  
 เอหิ ราช นินฺตตฺสสุ มา รฏฺจํ วินฺสฺสา อิทํ ๑  
 [๔๕๘] สฺสุขํ วต ชีวาม เยสนฺโน นตฺถิ กิณฺจนํ  
 รฏฺเจ วิลฺุมฺปฺมานมฺหิ น เม กิณฺจิ อหฺารถ<sup>๕</sup>  
 สฺสุขํ วต ชีวาม เยสนฺโน นตฺถิ กิณฺจนํ  
 ปิตฺติภฺกฺขา ภวิสฺสาม ทเวา อาภสฺสรา ยถา ๑  
 [๔๕๙] กิเมหฺโส มหฺโต โฆโส กา นุ คาเมว กิฬิยา  
 สมณฺ เตวว<sup>๖</sup> ปุจฺฉามิ<sup>๗</sup> กตฺเตโสภิสฺสฺสฺว ชโน ๑  
 [๔๖๐] มมฺ โอหฺาย คจฺจนฺตํ เอตฺเตโสภิสฺสฺสฺว ชโน  
 สีมฺาติภฺกมฺนํ ยนฺตํ มุณิเมนฺสฺส ปตฺติยา  
 มิสฺสํ นนฺทิตฺถิ คจฺจนฺตํ กิ ชานมฺนุปฺุจฺฉลฺสิ ๑

๑ สี. เวสฺมา, ยฺ. ภีสา ๑ ๒ ม. วตฺถิกํ ๑ ๓ ม. วินฺสา ๑ เอวมฺฺปริปี ๑

๔ ม. ตํ ๑ ๕ ม. อหฺิรฺถ, ยฺ. อหฺิรฺถ ๑ ๖ สี. ยฺ. สมณฺญญเวว, ม. สมณฺ เตวว ๑

๗ ม. ยฺ. ปุจฺฉาม ๑

- [๔๖๑] มาสสุ ตินฺโนณ อมณฺณิตฺโต<sup>๑</sup> สรีร์ ธารยํ อิมํ  
 อติเรณฺณยฺมิมํ กมมํ พหุ หิ ปริปนฺนโย ๑
- [๔๖๒] โโก นุ เม ปริปนฺนสฺส มม เอววิหริโน  
 โย เหนว ทิฏฺฐเจ นาทิฏฺฐเจ กามานมภิปตฺถเย ๑
- [๔๖๓] นิทฺทา ตนฺทิ วิชฺฌมฺภิตา อรติ ภาตฺตสมฺมโท  
 อาวสฺนฺติ สรีร์ภูจฺจา พหุ หิ ปริปนฺนโย ๑
- [๔๖๔] กลฺยาณํ วัต มํ ภวํ พุราหฺมณ อนุสาสสิ  
 พุราหฺมณ เตวว<sup>๒</sup> ปุจฺฉามิ โโก นุ ตวฺมสิ มาริส ๑
- [๔๖๕] นารโท อิติ นามเน<sup>๓</sup> กสฺสไป อิติ มํ วิหฺว  
 โภโต สงฺกาเส อาคจฺฉี<sup>๔</sup> สาธุ สพฺภิ สมากโม ๑  
 ตสฺส เต สพุโพ อานนฺโท วิหาโร อุปวตฺตตฺตุ  
 ยทฺหนํ ตํ ปริปุเรหิ ชนฺตียา อุปสเมน จ ๑  
 ปสฺสารย สฺนฺนตฺถจ อุณฺนตฺถจ ปหารย<sup>๕</sup>  
 กมมํ วิชฺชณฺจ ฌมฺมณฺจ สกฺกตฺวาน ปริพฺพช ๑
- [๔๖๖] พหุ หตฺถี จ อสฺเส จ นครเ ชนปทานิ จ  
 หิตฺวา ชนฺก ปพฺพชิตฺ กปาเล<sup>๖</sup> รติมฺชฺฉคฺคา  
 กจฺฉิ นุ เต ชานปทา มิตฺตามจฺจา จ ฆาตกา  
 พุภี อํกฺสุ<sup>๗</sup> ชนฺก กสฺมา เต ตํ อรฺุจฺจถ ๑
- [๔๖๗] น มิคาชิน ชาตฺุจฺเจ<sup>๘</sup> อหํ กิณฺฉิ กุทาจนํ  
 อชฺมเมเน ชินเ ฆาตึ น จาปิ ฆาตโย มม ๑
- [๔๖๘] ทิสฺวาน โลกวตฺตนฺตํ ชชฺชนฺตํ กทฺทมิกตํ

๑ ม. อมณฺณิตฺต ๑ ๒ ม. พุราหฺมณ เตว ๑ ๓ ม. ย. เม นาม ๑

๔ ม. สกาสมากจฺฉี, ย. สกาเส อาคจฺฉี ๑ ๕ ม. ย. ปสฺสารย ๑

๖ ลี. ย. กปฺลเล ๑ ๗ ม. พุภิมํกฺสุ ๑ ๘ ลี. ย. ชาตฺุจ ๑ เอวมุปริปิ ๑

	หณฺณเร วชฺฌเร เจตถ	ยตถ สนฺโน <sup>๑</sup> ปุณฺณชฺชโน
	เอตาทํ อุปมํ กตฺวา	ภิกฺขโกสฺมิ มิคาชิน ๑
[๔๖๙]	โก นฺุ เต ภควา สตฺถา	กสฺเสตํ วจันํ สฺวี่ <sup>๒</sup>
	น หิ กปฺปี่ วา วิชฺชํ วา	ปจฺจกฺขาย รเถสฺย
	สมณฺมาหุ วตฺตนฺตํ	ยถา ทุกฺขสฺสติกฺกโม ๑
[๔๗๐]	น มิคาชิน ชาตฺถจฺเจ	อหํ ภิกฺขุจึ กุทาจัน
	สมณํ พฺราหฺมณํ วาปิ	สฺกกตฺวา อนฺุปาวิสี ๑
	มหตฺตา จานฺุภาเวน	คจฺฉนฺุโต ลีรียา ชลํ
	คิยฺมาเนสฺสุ คีเตสฺสุ	วชฺชมาเนสฺสุ วคฺคฺสุ
	ตฺวริยตาฬิตสงฺฆฺญฺเจ <sup>๓</sup>	สมฺมตฺตาลสฺมาหิเต
	ส มิคาชิน มทุทกฺขี	ผลี อมฺพํ ตีโรจฺจทํ
	ตฺถุทฺมานํ <sup>๔</sup> มนฺุสฺเสหิ	ผลกาเมหิ ชนฺุตฺตฺถิ
	โส โขหํ ตํ ลีรึ หิตฺวา	โอโรหิตฺวา มิคาชิน
	มฺุลํ อมฺพสฺสุปาคณฺจึ	ผลีโน นิปฺพลสฺส จ
	ผลี อมฺพํ หตํ ทิสฺวา	วิทฺธสฺตํ วินลึกตํ <sup>๕</sup>
	อเถกํ อิตฺรํ อมฺพํ	นีโลภาสํ มโนรมํ
	เอวเมว นฺุณเมหฺปิ	อิสฺสเร พหุภณฺุญฺเภา
	อมิตฺตา โน วธิสฺสนฺติ	ยถา อมฺโพ ผลี หโต
	อชินฺมฺหิ หณฺณเต ทีปิ	นาโค ทนฺเตหิ หณฺณติ <sup>๖</sup>
	ชนฺมฺหิ ธนฺิโน หนฺุติ	อนิเกตมสนฺถวํ
	ผลี อมฺโพ อผลิ จ	เต สตฺถาโร อุภโภา มม ๑

๑ ลี. สตฺโต ๑ ๒ ม. สฺวี่ ๑ ๓ ม. ตฺวริยตาฬิตสงฺฆฺญฺเจ, ย. ตฺวริยตาฬิตสงฺฆฺญฺเจ ๑

๔ ลี. ตฺถุชฺชมานํ, ม. หณฺณมานํ, ย. ตทุทฺมานํ ๑ ๕ ม. วินฬึกตํ ๑

๖ ม. หณฺณเต ๑

- [๔๗๑] สพโพ ชโน สพยาริโต<sup>๑</sup> ราชา ปพพชิต อิติ  
 หตถาโรหา อนันกฐา รติกา ปตติการกา  
 อสสาสยิตวา ชนตัม จปยิตวา ปฏิจจหนัม  
 ปุตตัม รชเช จเปตวาน อถ ปจฉา ปพพชิสฺสลิ ๗
- [๔๗๒] จตฺตา มยา ชานปทา มิตฺตามจฺจา จ ฆาตกา  
 สนฺติ ปุตฺตา วิเทหानํ ที่สมารุ รฏฺจจฺจตฺมโน  
 เต รชฺชํ การยิสฺสนฺติ มิถิลายํ ปชาปติ ๗
- [๔๗๓] เอหิ ตํ อนฺุสิขามิ ยํ วากุยํ มม รุจฺจติ  
 รชฺชํ ตฺวํ การยณฺุตี<sup>๒</sup> ปาปํ ทุจฺจริตํ พหุํ  
 กาเยน วาจา มนสา เยน คจฺฉลิ<sup>๓</sup> ทฺุคฺคตี  
 ปรทินฺนเกน ปรรนิฏฺฐิตฺน  
 ปิณฺฺนเณ ยาเปตี<sup>๔</sup> ส ธีรรมฺโม ๗
- [๔๗๔] โยปี จตฺตเถ ฆตฺตกาเล น ภูมฺเช  
 อชฺฉมฺมจฺมาริว<sup>๕</sup> ขุทาย มิยเย  
 น เตวว ปิณฺฺนํ ลฺุติตํ อนริยํ  
 กุลปฺุตฺตรูปํ สปฺุริโส นุ เสเว  
 ตยิทํ น สาธุ ตยิทํ น สฺุฏฺฐ  
 สฺุณฺุจฺฉิฏฺฐกํ ชนก ภูมฺชเส ตฺวํ ๗
- [๔๗๕] น จาปี เม ลีวลี โส อภกฺโข  
 ยํ โหติ จตฺตํ คิหิโน สฺุณฺุชฺส<sup>๖</sup> วา  
 เยเกจิ โภคา อิต ฆมฺมลทฺธา  
 สพโพ โส ภกฺโข อนวโยตี<sup>๗</sup> วุตฺโต ๗

๑ ม. ปพยาริโต, ย. ปวยาริโต ๗ ๒ ม. การยสิ ๗ ๓ ลี. ย. คณฉลิ ๗

๔ ม. ย. ยาเปหิ ๗ ๕ ลี. อชทฐมารีว, ม. อชฐจมารีว, ย. อชทฐมารีว ๗

๖ ม. สฺุณฺุชฺส ๗ ลี. ย. อนวชฺไซติ ๗



- [๔๗๖] กุมาริเก อุปเสนิเย นิจจัม นิคคผลมณฺหฺสีเต  
 กสฺมา เต เอโก ภูชฺช ชนติ<sup>๑</sup> เอโก เต น ชนติ<sup>๑</sup> ภูชฺช ๑
- [๔๗๗] อิมสฺมี เม สมนฺน หตฺเถ ปฏฺฐิมุกกา ทฺพนีวรา<sup>๒</sup>  
 สงฺฆมฺมฺมา<sup>๓</sup> ชายเต สทฺโท ทฺตฺติยสเสว สภา คตฺติ  
 อิมสฺมี เม สมนฺน หตฺเถ ปฏฺฐิมุกโก เอกนีวโร<sup>๔</sup>  
 โส อทฺตฺติโย น ชนติ มฺุณิภูโตว ตฺติฏฺฐติ  
 วิวาทปฺปตฺโต<sup>๕</sup> ทฺตฺติโย เกเนโก วิวทิสฺสติ  
 ตสฺส เต สคฺคกามสฺส เอกตฺตมฺุปโรจตัม ๑
- [๔๗๘] สฺุณฺนลฺลิตฺติ สฺิวลฺลิตฺติ คาถา<sup>๖</sup> กุมาริยา ปเวทิตา  
 เปลฺลิตฺติ<sup>๗</sup> มํ ครทิตฺติโถ ทฺตฺติยสเสว สภา คตฺติ  
 อยํ เทวธา ปโถ ภทฺเท อนฺุจฺฉินฺุณฺเน ปถาวีหิ  
 เตสํ ตฺวํ เอกํ คณฺหาหิ อหเมกํ ปฺุณาปรั  
 มา จ<sup>๘</sup> มํ ตฺวํ ปตฺติ เมตฺติ นาทิ<sup>๙</sup> ภริยาตฺติ ตํ ปฺุณ<sup>๑๐</sup> ๑  
 อิมเมว กถยฺนฺุตา ฐณฺณํ นครมฺุปาคามํ ๑  
 โภจฺจเก อุสฺสุการสฺส ภตฺตกาเล อุปฏฺฐิตฺเต  
 ตตฺตร จ โส อุสฺสุกาโร เอกํ ทณฺฑํ อุชฺุ กตํ  
 เอกณฺจ จกฺขุํ นิคฺคยฺห ชิมฺุหเมเกน เปกฺขตฺติ ๑
- [๔๗๙] เอวณฺุโน สาทฺฐ ปสฺสลฺลิตฺติ อุสฺสุการ สฺุณฺเนหิ เม  
 ยเทกํ จกฺขุํ นิคฺคยฺห ชิมฺุหเมเกน เปกฺขลฺลิตฺติ ๑
- [๔๘๐] ทฺุวีหิ สมนฺน จกฺขุหิ วิสาลํ วิย ขายตฺติ  
 อปฺปตฺตวา<sup>๑๑</sup> ปรมํ<sup>๑๒</sup> ลิงฺคํ นฺุชฺุภาวาย กปฺปตฺติ ๑

๑ สฺุณฺนติ ... สฺุณฺนตี อิตฺติปิ ๑

๒ ลี. ยฺ. ทฺุณฺุชฺุรา ๑

๓ ม. ยฺ. สงฺฆาธา ๑

๔ ลี. ยฺ. เอกนีวโร ๑

๕ ยฺ. วิวาทมณฺุโต ๑

๖ ม. กถา ๑

๗ ลี. ยฺ. เปสฺสลฺลิตฺติ ๑

๘ ม. มา วจ, ยฺ. เหนว

๙ ลี. ยฺ. มาหํ ๑

๑๐ ม. ยฺ. วา ปฺุณ ๑

๑๑ ม. ยฺ. อสฺมปฺตฺตวา ๑

๑๒ ลี. ยฺ. ปรั ๑

เอกภจ จกขุํ นิคคยห ชิมุหเมแกน เปกขโต  
 สมปตวา ปรมํ ลิงคํ อชฺฐภาวาย กปปติ ๑  
 วิวาทปฺปตฺโต ทุติโย เกเนโก วิวทิสฺสติ  
 ตสฺส เต สคฺคกามสฺส เอกตฺตมฺบุโรจตํ ๑  
 [๔๘๑] สฺถลลิสฺส ลีวลิสฺส คธา<sup>๑</sup> อชฺฐกาเรน เวทิตา  
 เปลิสฺยา มํ ครหิตฺโต ทุติยสฺเสว สทา คติ  
 อยํ เทวธา ปโต ภาทเท อญฺจิญฺโญน ปถาวีหิ  
 เตสํ ตฺวํ เอกํ คณฺหาหิ อหเมกํ ปฺนาปรั  
 เนว มํ<sup>๒</sup> ตฺวํ ปติ เมติ นาทํ ภริยาติ ตํ ปฺน<sup>๓</sup>  
 มุณฺชา อีสกา ปพฺพุฬุหา<sup>๔</sup> เอกา วิหฺร ลีวลิสฺสติ ๑  
 มหาชนกชาตกํ ทุติยํ ๑

๑ ม. กธา ๑ ๒ ม. มา วจ ๑ ๓ ม. วา ปฺน, ย. นาทํ ภริยาติ วา ปฺนาติ ๑

๔ ม. มุณฺชาเวสิกา ปวาฬุหา, ย. มุณฺธา วิสิกา ปวฬุหา ๑

### ๓ สุวณฺณสามชาตกั

- [๔๘๒] โโก นุ มํ อสุนา วิชฺฌิ ปมตตํ อุททาริกั<sup>๑</sup>  
 ขตติโย พุราหมโณ เวสโส โก มํ วิทฺธา นิลียสิ ๗  
 น เม มํสานิ ขชฺชานิ จมฺเมนตโธ น วิชฺชติ  
 อถ เกน นุ วณฺณเนน วิทฺเธยฺยํ มํ อมณฺณถ ๗  
 โโก วา ตวํ กสฺส วา ปุตุโต กถํ ชาเนมุ ตํ มยํ  
 ปุณฺโณจ เม สมฺม อกฺขาหิ กิ มํ วิทฺธา นิลียสิ ๗
- [๔๘๓] ราชามสฺมิ กาสินํ ปิลยกฺโขติ<sup>๒</sup> มํ วิทฺ  
 โลภา รฏฺจํ ปหิตฺวาน มิคมลํ จรามํ  
 อีสสฺสเถ จสฺมิ กุสโล ทพฺพทมฺไมติ วิสสุโต  
 นาโคปิ เม น มุณฺเจยฺย อาคโต อสุปาทนํ ๗  
 โโก วา <sup>๓</sup>ตวํ กสฺส วา ปุตุโต<sup>๓</sup> กถํ ชาเนมุ ตํ มยํ  
 ปิตุโน อตฺตโน จาปิ นามโคตตํ ปเวทย ๗
- [๔๘๔] เนสาทปุตุโต ภาทฺทเต ฐาโม อิติ มํ ฌาตโย  
 อามนฺตยีสฺสุ ชีวนฺตํ สุวาชฺเชวจฺจโต<sup>๔</sup> สเย  
 วิทฺโธสฺมิ ปุตุสฺสเลน สฺวิเสน ยถา มิโค  
 สกมฺหิ โลหิตฺเต ราช ปสฺส เสมิ ปริปฺลฺโต  
 ปฏฺฐิวามคตํ<sup>๕</sup> สลฺลํ ปสฺส ธิมฺหามิ<sup>๖</sup> โลหิตํ  
 อาตุโร ตฺยานุปฺจจามิ กิ มํ วิทฺธา นิลียสิ  
 อชินมฺหิ ทณฺณเต ทิปิ นาโค ทนฺเตหิ ทณฺณเต  
 อถ เกน นุ วณฺณเนน วิทฺเธยฺยํ มํ อมณฺณถ ๗

๑ ม. ย. อุททารกั ๗                      ๒ ม. ปิฬยกฺโขติ, ย. ปิลยกฺโขติ ๗  
 ๓-๓ ลี. ย. ตวํ จ กสฺส วา ปุตุโตลสิ ๗                      ๔ ม. สุวาชฺเชววา คโต ๗  
 ๕ ลี. ย. ปฏฺฐิมมคตํ ๗                      ๖ ม. ธิมฺหามิ, ย. วิหามิ ๗

[๔๘๕]	มิโค อุปฏฺจิติ อาสิ ตํ ทิสฺวา อุพฺพิชฺชิ สาม	อาคโต อุสุปาทนํ เตน โกโธ มมาริสิ ฯ
[๔๘๖]	ยโต สรามิ อตฺตาทนํ น มํ มิกา อุตฺตาสนฺติ <sup>๑</sup> ยโต นิธิ ปริหารี น มํ มิกา อุตฺตาสนฺติ ภีรฺว กิปริสา ราช สมฺโมทมานา คจฺฉาม	ยโต ปตฺโตสฺมิ วิณฺณตํ อรรถเณ สาปทานิปี ฯ ยโต ปตฺโตสฺมิ โยพฺพนํ อรรถเณ สาปทานิปี ฯ ปพฺพเต คนฺธมาทเน ปพฺพทานิ วนานิ จ

[ ๒ ]

[๔๘๗]	อถ เกน นุ วณฺเณน น ตํ ตสฺ <sup>๒</sup> มิโค สาม โกธโลภาภิกฺขุตาหํ กุโต นุ สาม อาคมม อุททาโร นหิ คจฺฉ	อุตฺตาสนฺติ มิกา มมํ ฯ กิญฺတာหํ อลิกํ ภเณ อุสุ เต ตํ อวิสุสฺสี <sup>๔</sup> ฯ กสฺส วา ปหิโต ตฺวํ อาคโต มิคสมฺมตํ ฯ
[๔๘๘]	อนฺธา มาตาปิตา มยฺหํ เตสาหํ อุทกทาโร	เต ภรามิ พุทธาวเน อาคโต มิคสมฺมตํ ฯ
[๔๘๙]	อตฺถิ เนลํ อุสามตฺตํ อุทกสฺส อลาเภน น เม อิหํ ตถา ทุกฺขํ ยณฺจ อมฺมํ น ปสฺสามิ น เม อิหํ ตถา ทุกฺขํ ยณฺจ ตาตํ น ปสฺสามิ	อถ สาหสฺส ชีวิทํ มณฺเณ อนฺธา มริสฺสเร ฯ ลพฺภา หิ ปุมนฺนา อิหํ ตํ เม ทุกฺขตฺรํ อีโต ฯ ลพฺภา หิ ปุมนฺนา อิหํ ตํ เม ทุกฺขตฺรํ อีโต ฯ

๑ ม. ย. อุตฺตสนฺติ ฯ อีโต ปรํ อีทิสฺเมว ฯ

๒ ม. เอตฺถนฺตเร น มํ มิกา อุตฺตสนฺติ อรรถเณ สาปทานิปีติ ทิสฺสนฺติ ฯ

๓ ย. น ตทฺทสา ฯ ๔ ม. อวสุสฺสี, ย. อวิสุสฺสี ฯ

- สา นฺหุ กปณฺเณ อมฺมา จิรัํ รตฺตํ รุจฺจติ  
 อทฺตมฺรตฺเตว รตฺเต วา นทิว อวสุสฺสตี<sup>๑</sup> ฯ  
 โส นฺหุ กปณฺเณ ตาโต จิรัํ รตฺตํ รุจฺจติ  
 อทฺตมฺรตฺเตว รตฺเต วา นทิว อวสุสฺสตี ฯ  
 อุกฺกฉานปาทจิริยา<sup>๒</sup> ราช สมฺพาหนสฺส<sup>๓</sup> จ  
 สาม ตาต วิลปนฺตา ทิณฺทิสฺสนฺติ พุรฺหาเวเน ฯ  
 อิทฺมปิ ทุตฺติยํ สลฺลํ กมฺเปติ ททฺยํ มม<sup>๔</sup>  
 ยญฺจ อนฺนํ น ปสฺสามิ มญฺเฆ หิสฺสามิ ชีวิตํ ฯ  
 [๔๙๐] มา พาฬุหิ ปรีเทเวสิ สาม กฺลฺยาณทสฺสน  
 อหํ กมฺมกโร หุตฺวา ภริสฺสนฺเต พุรฺหาเวเน ฯ  
 อีสฺสตุเถ จลฺมิ กุสฺโล ทฬุทฺทมฺเมติ วิสฺสุโต  
 อหํ กมฺมกโร หุตฺวา ภริสฺสนฺเต พุรฺหาเวเน ฯ  
 มิคานํ วิฆาสมนฺเวสํ วนมฺมูลพลานิ จ  
 อหํ กมฺมกโร หุตฺวา ภริสฺสนฺเต พุรฺหาเวเน ฯ  
 กตมฺนตํ วนํ สาม ยตฺถ มาตาปิตา ตว  
 อหนฺเต ตถา ภริสฺสํ ยถา เต อภี ติวํ ฯ  
 [๔๙๑] อัย เอกปที ราช โยยํ อฺสุสฺสีสเก มม  
 อิตฺโต คนฺตฺวา อทฺตมฺโฆสฺส<sup>๕</sup> ตตฺถ เนลฺลํ อคารกํ  
 ยตฺถ มาตาปิตา มยฺหํ เต ภรฺสฺสุ อิตฺโต คโต ฯ  
 [๔๙๒] นโม เต กาลิราชตฺถุ นโม เต กาลิวทฺตฺมณ  
 อนฺธา มาตาปิตา มยฺหํ เต ภรฺสฺสุ พุรฺหาเวเน ฯ  
 อญฺชลินฺเต ปคฺคณฺหามิ กาลิราช นมตฺถุ เต  
 มาตริํ ปิตริํ มยฺหํ วุตฺโต วชฺชาลิ วนฺหนํ ฯ

๑ ม. ย. อวสุจฺจติ ฯ ๒ สී. ย. อุกฺกฉานปาริจิริยา ฯ ๓ ม. ย. ปาทสมฺพาหนสฺส จ ฯ  
 ๔ ม. มม ฯ ๕ ม. ย. อทฺตมฺโกลํ ฯ

- [๔๙๓] อิทํ วตฺวาน โส สามี  
มฺจุฉิตฺโต วิสเวเคน  
ยฺวํ กุลฺยาณทสฺสโน  
วิสญฺณิ สมปชฺชต ๑
- [๔๙๔] ส ราชฺชา ปริเทเวสิ  
อชฺรามโรหํ อาสิ  
พหุํ การุญฺณสญฺหิตํ  
อชฺเชตํ ฅามิ โน ปุเร ๑  
สามํ กาลกตํ ทิสฺวา  
นตฺถิ มจฺจุสฺส นาคโม  
ยสฺสุ มํ ปฏฺมฺนเตติ  
สฺวิเสน สมปฺปิโต ๑  
สฺวาชฺเชวํคเต กाले  
น กิณฺจิมภิภาสตี  
นिरยํ ญฺูน คจฺฉามิ  
เอตฺถ เม นตฺถิ สํสโย ๑  
ตทา ทิ ปกตํ ปาปํ  
จิริ รตฺตตาย กิพฺพิสํ  
ภานฺตฺติ ตสฺส วตฺตาโร  
คาเม กิพฺพิสการโก  
อรวฺณเณ นิมนฺนุสฺสมฺหิ  
โก มํ วตฺตุมฺรหตี ๑  
สฺวารยฺนฺตฺติ ทิ กมฺมานิ  
คาเม สงฺคจฺฉ มาณฺวา  
อรวฺณเณ นิมนฺนุสฺสมฺหิ  
โก ญฺ มํ สฺวารยฺสฺสตี ๑
- [๔๙๕] สฺวา เทวตา อนฺตรหิตา  
ปพฺพเต คนฺธมาทเน  
รณฺโณว อนฺุกมฺปาย  
อิมฺา คาถา อภาสถ ๑  
อาคํ กิร มหาราช  
อกฺริ กมฺมทฺทุกฺกฺกฺมํ  
อทฺฐสกา ปิตาปฺตฺตา  
ตโย เอกฺกุสฺสุนา หตา ๑  
เอหิ ตํ อนฺุสิกฺขามิ  
ยถา เต สฺคตฺตี ลียา  
ธมฺเมนนฺธเ วเน โปส  
มณฺเณหํ สฺคตฺตี ลียา<sup>๑</sup> ๑
- [๔๙๖] ส ราชฺชา ปริเทวิตฺวา  
พหุํ การุญฺณสญฺหิตํ  
อฺุทกฺกมฺภมาทาย  
ปฺกฺกามิ ทกฺขิณฺนามุโข ๑
- [๔๙๗] กสฺส ญฺ เอโส ปทสฺทฺโท  
มฺนุสฺสสฺเสว อาคโต  
เนโส สามสฺส นิคฺโขโส  
โก ญฺ ตวฺมสิ มาริส ๑

๑ ม. ตยา, ย. สุกตฺตี ตยา ๑

- สนฺตํ หิ สาโม วชติ      สนฺตํ ปาทานิ เนยติ  
 เนโส สามสฺส นิคฺโขโส      โโก ญฺ ตววมสิ มาริส ๑  
 [๔๙๘] ราชามสฺมิ กาสินํ      ปิลยกฺโขติ มํ วิฑู  
 โลภา รฆฺจํ ปหิตวาน      มิคเมสํ จรามหํ ๑  
 อีสฺสตุเถ จสฺมิ กุสโล      ทฬฺหธมฺโมติ วิสฺสุโต  
 นาโคปิ เม น มุญฺเจยฺย      อาคโต อุสฺสปาทนํ ๑  
 [๔๙๙] สุวาคตนฺเต มหาราช      อโถ เต อหฺราคตํ  
 อีสฺสโรสิ อนฺุปรตฺโต      ยํ อิตฺถิ ปเวทย ๑  
 ตินฺทุกานิ ปิยาลานิ      มชฺุเก กาสมาริโย  
 ผลานิ ชุทฺทกปฺปานิ      ภูชฺ ราช วรํ วรํ ๑  
 อิทฺมปิ ปานียํ สีตํ      อามตํ คิริคพฺภรา  
 อิตฺโ<sup>๑</sup> ปิว มหาราช      สเจ ตวํ อภิกงฺขสิ ๑  
 [๕๐๐] นาลํ อนฺธา วเน ทฆฺจํ      โโก ญฺ โว ผลมาหริ  
 อนฺนธฺสเสวายํ สมฺมา      นิวาโป มยฺห ขายติ ๑  
 [๕๐๑] ทหโร ยฺวา นาติพฺรหา      สาโม กลฺยาณทสฺสโน  
 ทิฆสฺส เกสา อสิตา      อโถ สฺนคฺคเวลฺลิตา ๑  
 โส หเว ผลมาหริตฺวา      อิตฺโต อาทาย<sup>๒</sup> กมณฺทลฺลํ  
 นที คโต อุททาโร      มณฺเฒ น ทูรมาคโต ๑  
 [๕๐๒] อหนฺตํ อวธี สามํ      โย ตฺยหํ ปริจารโก  
 ยํ กุมารํ ปเวเทถ      สามํ กลฺยาณทสฺสนํ ๑  
 ทิฆสฺส เกสา อสิตา      อโถ สฺนคฺคเวลฺลิตา  
 เตสุ โลหิตฺลิตฺเตสุ      เสติ สาโม มยา หโต ๑  
 [๕๐๓] เกน ทุกฺกุล มนฺเตสิ      หโต สาโมติ วาทินา

๑ ม. ยฺ. ตโต ๑

๒ ส. ยฺ. อาทา ๑





- [๕๑๑] พุรหา วาฬิมิคากิณฺณํ อากาสนฺตํ ติสฺสติ  
 ยตฺถ สาโม หโต เสติ จนฺโทว ปติโต จมา ฯ  
 พุรหา วาฬิมิคากิณฺณํ อากาสนฺตํ ติสฺสติ  
 ยตฺถ สาโม หโต เสติ สฺริโยว ปติโต จมา ฯ  
 พุรหา วาฬิมิคากิณฺณํ อากาสนฺตํ ติสฺสติ  
 ยตฺถ สาโม หโต เสติ ปัสฺสุนา ปริกฺกณฺจิติ<sup>๑</sup> ฯ  
 พุรหา วาฬิมิคากิณฺณํ อากาสนฺตํ ติสฺสติ  
 ยตฺถ สาโม หโต เสติ อิเชว วสถสฺสเม ฯ
- [๕๑๒] ยทิ ตตฺถ สหสฺसानิ สตานิ นฺหุตานิ<sup>๒</sup> จ  
 เวมฺหากํ ภยํ โกจิ วเน วาเพฺสฺสุ วิชฺชติ ฯ
- [๕๑๓] ตโต อนฺธานมาทาย กาลิราชา พุรหาเว  
 หตฺถे คเหตุวา ปกฺกามิ ยตฺถ สาโม หโต อหุ ฯ
- [๕๑๔] ติสฺวาน ปติตํ สามํ ปุตฺตํ ปัสฺสุณฺจิติ<sup>๓</sup>  
 อปริหุํ พุรหารณฺเณ จนฺทํ ปติตํ จมา ฯ  
 ติสฺวาน ปติตํ สามํ ปุตฺตํ ปัสฺสุณฺจิติ  
 อปริหุํ พุรหารณฺเณ สฺริยํ ปติตํ จมา ฯ  
 ติสฺวาน ปติตํ สามํ ปุตฺตํ ปัสฺสุณฺจิติ  
 อปริหุํ พุรหารณฺเณ กณฺฐนฺ<sup>๔</sup> ปริเทวยฺ ฯ  
 ติสฺวาน ปติตํ สามํ ปุตฺตํ ปัสฺสุณฺจิติ  
 พาหา ปคฺคยฺห ปกฺกนฺหุํ อธมฺโม กิร โภ อิติ ฯ  
 พาฬํ ไช ตวํ ปมตฺโตสิ สาม กฺลยฺณตฺสสน  
 โย อชฺเชวํคเต กาเล น กิณฺจิมภิภาสสิ ฯ

๑ ม. ปติกฺกณฺจิติ ฯ      ๒ ม. นียุตานิ ฯ      ๓ ม. ปัสฺสุณฺจิติ ฯ      เวมฺปริปิ,  
 ๔ ลี. ย. กรุณฺ ฯ

พาฬหัง โข ตูवं ปทิตฺโตลลิตฺติ สาม กุลยาณทสฺสน  
 โย อชฺชเชวํคเต กाले น กิณฺณจิมภิกาสลิตฺติ  
 พาฬหัง โข ตูवं ปกุกฺกโรลลิตฺติ สาม กุลยาณทสฺสน  
 โย อชฺชเชวํคเต กาลे น กิณฺณจิมภิกาสลิตฺติ ฯ  
 พาฬหัง โข ตูवं ปสฺสุตฺโตลลิตฺติ สาม กุลยาณทสฺสน  
 โย อชฺชเชวํคเต กาลे น กิณฺณจิมภิกาสลิตฺติ ฯ  
 พาฬหัง โข ตูवं วิมโนลลิตฺติ สาม กุลยาณทสฺสน  
 โย อชฺชเชวํคเต กาลे น กิณฺณจิมภิกาสลิตฺติ ฯ  
 ชมฺมํ วลันนํ ปสฺสุคตํ<sup>๑</sup> โกทานิ สนฺนตฺเปสฺสตี<sup>๒</sup>  
 สามีเ อยํ กาลกโต อนุชานํ ปริจาริกิโก ฯ  
 โก โน<sup>๓</sup> สมนฺนชฺชชนาทาย สมนฺนชฺชชิสฺสตี อสฺสสมํ  
 สามีเ อยํ กาลกโต อนุชานํ ปริจาริกิโก ฯ  
 โกทานิ นฺหาปยิสฺสตี สีสฺเตนุโณนฺนททเกณ จ  
 สามีเ อยํ กาลกโต อนุชานํ ปริจาริกิโก ฯ  
 โกทานิ โภชยิสฺสตี วนฺมุลพลานิ จ  
 สามีเ อยํ กาลกโต อนุชานํ ปริจาริกิโก ฯ  
 [๕๑๕] ทิสฺวาน ปตฺติตํ สามํ ปุตฺตตกํ ปสฺสุกฺกณฺณจิตฺตํ  
 อภฺภูตฺติตา ปุตฺตตโสเกณ มาตา สจฺจํ อภาสถ ฯ  
 เยเน สจฺจเจเนยํ สามิเ ชมฺมจาริ ปุเร อหุ  
 เอเตเน สจฺจจวชฺเชเน วิสิํ สามสฺส ทนฺนตฺตํ ฯ  
 เยเน สจฺจเจเนยํ สามิเ พฺรหฺมจาริ ปุเร อหุ  
 เอเตเน สจฺจจวชฺเชเน วิสิํ สามสฺส ทนฺนตฺตํ ฯ  
 เยเน สจฺจเจเนยํ สามิเ สจฺจจวาทิ ปุเร อหุ  
 เอเตเน สจฺจจวชฺเชเน วิสิํ สามสฺส ทนฺนตฺตํ ฯ

๑ ลี. ยุ. ปงฺกคตํ ฯ ๒ ม. สนฺนตฺเปสฺสตี ฯ ๓ ม. เม, ยุ. เว ฯ

เยน สจฺเจนยัม สามี	มาตาเปตฺติภโร <sup>๑</sup> อหุ
เอเตน สจฺจวชฺเชน	วิสิํ สามสฺส ทนฺนตฺตํ ๑
เยน สจฺเจนยัม สามี	กฺุเล เชฏฺฐจาปจายีโก
เอเตน สจฺจวชฺเชน	วิสิํ สามสฺส ทนฺนตฺตํ ๑
เยน สจฺเจนยัม สามี	ปาณา ปิยตโร มม
เอเตน สจฺจวชฺเชน	วิสิํ สามสฺส ทนฺนตฺตํ ๑
ยงฺกิญฺจิตฺติ <sup>๒</sup> กตํ ปุณฺณํ	มยฺहनฺนเจว ปิตฺตจฺจ เต
สพฺเพน เตน กุสเลน	วิสิํ สามสฺส ทนฺนตฺตํ ๑
[๕๑๖] ทิสฺวาน ปตฺติตํ สามํ	ปฺตฺตตํ ปัสสุกฺกนฺจิตํ
อภฺนฺนิตฺไ ปฺตฺตตฺสเณน	ปิตา สจฺจํ อภาสธ ๑
เยน สจฺเจนยัม สามี	ธมฺมจารี ปุเร อหุ
เอเตน สจฺจวชฺเชน	วิสิํ สามสฺส ทนฺนตฺตํ ๑
เยน สจฺเจนยัม สามี	พฺรหฺมจารี ปุเร อหุ
เอเตน สจฺจวชฺเชน	วิสิํ สามสฺส ทนฺนตฺตํ ๑
เยน สจฺเจนยัม สามี	สจฺจวาที ปุเร อหุ
เอเตน สจฺจวชฺเชน	วิสิํ สามสฺส ทนฺนตฺตํ ๑
เยน สจฺเจนยัม สามี	มาตาเปตฺติภโร อหุ
เอเตน สจฺจวชฺเชน	วิสิํ สามสฺส ทนฺนตฺตํ ๑
เยน สจฺเจนยัม สามี	กฺุเล เชฏฺฐจาปจายีโก
เอเตน สจฺจวชฺเชน	วิสิํ สามสฺส ทนฺนตฺตํ ๑
เยน สจฺเจนยัม สามี	ปาณา ปิยตโร มม
เอเตน สจฺจวชฺเชน	วิสิํ สามสฺส ทนฺนตฺตํ ๑
ยงฺกิญฺจิตฺติ กตํ ปุณฺณํ	มยฺहनฺนเจว มาตฺตจฺจ เต

๑ ม. ย. มาตาเปตฺติภโร ๑ เอวมฺปริปี ๑

๒ ส. ย. ยํ กิญฺจิตฺติ ๑ เอวมฺปริปี ๑

- สพุเพน เตน กุสเลน วิสั สามสัส ทถญตฺ ๑  
 [๕๑๗] ส่า เทวตา อนฺตรหิตา ปพุพเต คนฺธมาทเน  
 สามสัส อนฺกมฺปาย อิมั สจฺจํ อภาสถ ๑  
 ปพุพตฺยาหิ คนฺธมาทเน จิรั รตฺตํ นิวาสิณี<sup>๑</sup>  
 น เม ปยตโร โกจิ อญฺโฆ สาเมน<sup>๒</sup> วิชฺชติ  
 เอเตน สจฺจวชฺเชน วิสั สามสัส ทถญตฺ ๑  
 สพุเพ วนา คนฺธมยา ปพุพเต คนฺธมาทเน  
 เอเตน สจฺจวชฺเชน วิสั สามสัส ทถญตฺ ๑  
 เตสั ลาลปฺมานานั พหุ การุญฺญสญฺหิตั  
 ชิปปิ ส่าโม สมฺภูจฺจาลิ ยฺวา กลยาณทสฺสนเ ๑  
 [๕๑๘] ส่าโมหฺมสฺมิ ภทฺทํ โว โสตฺถินามฺหิ สมฺภูจฺจิตเ  
 มา พาฬุหิ ปรีเทเวถ มญฺชุนาภิวเทถ มํ ๑  
 [๕๑๙] สุวาคตฺนฺเต มหาราช อโถ เต อทฺราคตั  
 อีสฺโรโรสิ อนฺุปฺตโต ยั อิตฺถิ ปเวทย ๑  
 ตินฺทฺทุกานิ ปยาลานิ มธฺเก กาสมาริโย  
 ผลานิ ขุทฺทกปฺปานิ ภูยช ราช วรั วรั ๑  
 อตฺถิ เม ปานิยั สี่ตั อภตั คิริคพฺภรา  
 ตโต ปิว มหาราช สเจ ตฺวํ อภิกงฺขสิ ๑  
 [๕๒๐] สมฺมุยฺหามิ ปมุยฺหามิ สพุพา มฺยุหนฺติ เม ทิส่า  
 เปตฺนตฺ สามมทฺทกฺขี โโก ญฺ ตฺวํ สาม ชีวสิ ๑  
 [๕๒๑] อปิ ชีว มหาราช ปุริสั คาฬุหเวทเน  
 อฺปนึตฺมนสงฺกปฺปึ ชีวฺนตฺ มญฺเวเต มตฺ ๑  
 อปิ ชีว มหาราช ปุริสั คาฬุหเวทเน

๑ ม. ย. จิรตตนิวาสิณี ๑

๒ สี่. ย. สามา น ๑

	ตํ นิโรธคตํ สนฺตํ	ชีวนฺตํ มณฺญเต มตํ ๑
[๕๒๒]	โย มาตรํ ปิตรํ วา	มจฺโจ ฐมฺเมเน โปสตี
	เทวาปิ นํ ติกิจฺจนฺตี	มาตาเปตีมารํ นรํ ๑
	โย มาตรํ ปิตรํ วา	มจฺโจ ฐมฺเมเน โปสตี
	อิเชว นํ ปลํสนฺตี	เปจฺจ สคฺเค ปโมเทตี ๑
[๕๒๓]	เอส ภฺยโย ปมฺยุหามิ	สพฺพา มฺยุหนฺตี เม ทิสฺา
	สรณํ [๑] สาม คจฺฉามิ	ตฺวณฺจ เม สรณํ ภว ๑
[๕๒๔]	ฐมฺมณฺจร <sup>๒</sup> มหาราช	มาตาปิตฺุสฺ ขตฺติย
	อิธ ฐมฺมํ จริตฺวาน	ราช สคฺคํ คมิสฺสตี ๑
	ฐมฺมณฺจร มหาราช	ปฺุตฺตทาเรสฺ ขตฺติย
	อิธ ฐมฺมํ จริตฺวาน	ราช สคฺคํ คมิสฺสตี ๑
	ฐมฺมณฺจร มหาราช	มิตฺตามจฺเจสฺ ขตฺติย
	อิธ ฐมฺมํ จริตฺวาน	ราช สคฺคํ คมิสฺสตี ๑
	ฐมฺมณฺจร มหาราช	วาทเนสฺ พฺเลสฺ จ
	อิธ ฐมฺมํ จริตฺวาน	ราช สคฺคํ คมิสฺสตี ๑
	ฐมฺมณฺจร มหาราช	คาเมสฺ นิคเมสฺ จ
	อิธ ฐมฺมํ จริตฺวาน	ราช สคฺคํ คมิสฺสตี ๑
	ฐมฺมณฺจร มหาราช	รณฺุเจสฺ ชนฺปะเทสฺ จ
	อิธ ฐมฺมํ จริตฺวาน	ราช สคฺคํ คมิสฺสตี ๑
	ฐมฺมณฺจร มหาราช	สมณฺเณ <sup>๓</sup> พฺราหฺมณฺเณสฺ จ
	อิธ ฐมฺมํ จริตฺวาน	ราช สคฺคํ คมิสฺสตี ๑
	ฐมฺมณฺจร มหาราช	มิกปฺกฺขีสฺ ขตฺติย
	อิธ ฐมฺมํ จริตฺวาน	ราช สคฺคํ คมิสฺสตี ๑

๑ ย. เอตฺถนฺตเร ตนฺตี ทิสฺสตี ๑

๒ ม. ย. ฐมฺมํ จร ๑ อิโต ปรํ อีทิสฺสเมว ๑

๓ ม. สมณฺพฺราหฺมณฺเณสฺ จ ๑



๔ เนมิราชชาติกั<sup>๑</sup>

- [๕๒๕] อจฺเณรํ วัต โลกสมิ อูปฺชชฺนติ วิกฺกฺชนา  
 ยทา อหุ นิมิราชา ปณฺทิตโต กุสลตฺถิโก  
 ราชา สพฺพวิทฺเทหํ อทา ทานํ อรินฺทโม ๑  
 ตสฺส ตํ ททโต ทานํ สงฺกปฺโป อูปฺชชฺน<sup>๒</sup>  
 ทานํ วา พุรฺหมจฺริยํ วา กตมํ สฺ มหปฺพลํ ๑
- [๕๒๖] ตสฺส สงฺกปฺปมณฺเวยาย มชฺวา เทวกุณฺชโร  
 สหสฺสเนตฺโต ปาตุรฺหุ วณฺณณ วิหตฺนตฺม<sup>๓</sup> ๑  
 สโลมหญฺโจ มนฺุชฺนโท วาสวํ อวจา นิมิ  
 เทวตา นฺุสิ คณฺธพฺโพ อาหุ สกฺโก ปุริฺนฺทโท ๑  
 น จ เมตาทิสฺโส วณฺโณ ทิฏฺฐโจ วา ยทิวา สฺุโต  
 ๑ อจฺจิกฺข เม ตวํ ภาทฺทนฺเต กถํ ชาเนมฺุ ตํ มยํ<sup>๔</sup> ๑  
 สโลมหญฺจํ ฅตฺวาน วาสโว อวจา นิมิ  
 สกฺโกหฺมสมิ เทวินฺโท อาคโตสมิ ตวณฺติเก  
 อโลมหญฺโจ มนฺุชฺนท ปุจฺฉ ปณฺหํ ยมิจฺฉลิ ๑  
 สฺ โจ เตน กโตกาโส วาสวํ อวจา นิมิ  
 ปุจฺฉามิ ตํ มหาราช<sup>๕</sup> สพฺพภูตानมิสฺสร  
 ทานํ วา พุรฺหมจฺริยํ วา กตมํ สฺ มหปฺพลํ ๑  
 สฺ ปุญฺโจ นรเทเวณ วาสโว อวจา นิมิ  
 วิปากํ พุรฺหมจฺริยสฺส ชานํ อกฺขาลิชานโต ๑  
 ทิเนน พุรฺหมจฺริเยน ชตฺติเย อูปฺชชฺติ  
 มชฺฉมิเมณ จ เทวตฺตํ อุตฺตเมน วิสุชฺฉติ ๑

๑ ม. ยฺ. นิมิชาติกั ๑ ๒ ม. ยฺ. อูปฺชชฺน ๑ ๓ สฺ. ยฺ. นิหฺน ตมฺ, ม. วิหฺน ตมฺ ๑  
 ๔-๔ สฺ. ยฺ. อิม ปาจา นตฺถิ ๑ ๕ สฺ. ยฺ. มหาพาทุ ๑

- น เหนเต สุลภา กายา ยาจโยเคน เกนจิ  
 เย กาเย อุปชชุนฺติ อนาคตรา ตปสฺสึโน ๑  
 [๕๒๗] ทุทีโป สาคโร เสโล มุจลินฺโท ภคฺร์โส<sup>๑</sup>  
 อุลินฺนโร<sup>๒</sup> อตถโก จ อสฺสโก จ ปุณฺณชฺชน<sup>๓</sup> ๑  
 เอเต จณฺเณ จ ราชาโน ชตฺติยา<sup>๔</sup> พุราหฺมณา พหุ  
 ปุณฺณณํ ยชิตฺวาน เปตตํ<sup>๕</sup> นาติวตฺตีสฺสุ<sup>๖</sup> ๑  
 [๕๒๘] ๗เย อหฺตฺติยา น รมนฺติ เอกิกา  
 วิเวกชฺ เย น ลภนฺติ ปีตี  
 กิณฺจาปี เต อินฺทสมานโภคา  
 เต เว ปราชินฺสุขา วรภา<sup>๗</sup> ๑  
 [๕๒๙] อทฺธาอิม<sup>๘</sup> อติวตฺตีสฺสุ อนาคตรา ตปสฺสึโน  
 สตฺตีสโย ยามนฺุ โสมยาโค<sup>๙</sup> มโนชโว ๑  
 สมฺุทฺโท มาโฆ ภรโต<sup>๑๐</sup> อิติ กาลปุรฺกฺขิต  
 องคฺร์โส กสฺสโป จ กีสวจฺโณ อกนฺติ<sup>๑๑</sup> จ ๑  
 [๕๓๐] อุตฺตเรน นที สีทา คมภีรา ทฺรตฺติกฺกมา  
 นพฺคฺคิวนฺณา ชิตนฺติ สทา กณฺจนปพฺพตา ๑  
 ปฺรพฺหคจฺฉา ตคฺครา ปฺรพฺหคจฺฉา<sup>๑๒</sup> วนา นคา  
 ตตฺรารุํ ทสฺสทสฺสา โปราณา อีสโย ปฺเร ๑  
 อหฺ สฺมฺุจฺจสฺมิ ทาเนน สณฺณเมน ทเมน จ  
 อนฺุตฺตรํ วตฺ กตฺวา ปกฺีรจาริ สฺมาหิตะ ๑  
 ชาติมนฺตํ อชจฺจณฺจ อหฺมุชฺศคตํ นรํ

๑ ภคฺร์โรติ มณฺเณ ๑ ๒ สฺ. อุลินฺนโร, ม. อุลินฺนโร ๑ ๓ ม. อ. ปุณฺณชฺชน ๑  
 ๔ ม. อ. ชตฺติยา ๑ ๕ สฺ. อ. เปตฺ เต ๑ ๖ ม. อ. นาติวตฺตีสฺสุ ๑  
 ๗-๗ ม. อยฺ คาธา นตฺติ ๑ ๘ ม. อถ อิม, อ. อทฺธา อิม ๑ ๙ ม. โสมยาโม ๑  
 ๑๐ ม. ภรโต จ ๑ ๑๑ สฺ. อ. อกิตฺติ, ม. อกตฺติ ๑ ๑๒ ม. อ. รพฺหคจฺฉา ๑



- อดิเวลล์ นมสสิสฺสํ                      กम्मพนฺฑู หิ มาถวา<sup>๑</sup> ๗  
 สพฺเพ วณฺณมา อธมฺมฏฺจา              ปตฺนฺติ นิริยํ โธ  
 สพฺเพ วณฺณมา วิสุชฺฌนฺติ              จริตฺวา ธมฺมมุตฺตมํ ๗  
 [๕๓๑] อิทํ วตฺวาน มาฆวา              ทเวราชา สุขมฺปติ  
           เวเทหฺมนุสฺสาลิตฺวา              สคฺคกายํ อปฺกกมิ ๗  
 [๕๓๒] อิมํ โภณฺโต นิสฺสามเถ              ยาวนฺเตตฺถ สฺมาคตา  
           ธมฺมิกานํ มนุสฺसानํ              วณฺณํ อจฺจาวจํ พหุํ ๗  
           ยถา อयํ นิมิตฺตราช              ปณฺทิตฺโต กุสลฺตฺติโก  
           ราชา สพฺพิเทหฺนํ              อทา ทานํ อรินฺทโม ๗  
           ตสฺส ตํ ททฺโต ทานํ              สงฺกปฺโป อฺปฺชชฺช  
           ทานํ วา พุรฺหมจฺริยํ วา              กตมํ สุ มหฺปผลํ ๗  
 [๕๓๓] อพฺภูโต วต โลกสฺมี              อฺปฺชชฺชิ โลมฺหํสโน  
           ทิพฺโป รโถ ปาตุรฺหุ              เวเทหฺสส ยสฺสสิโน ๗  
 [๕๓๔] เทวปฺตุโต มหิตฺติโก              มาตฺลิ เทวสารถิ  
           นิมฺนตฺยิตฺถ ราชานํ              เวเทหํ มิถิลคฺคหํ ๗  
           เอหิมํ รถมารุชฺห              ราช เสฏฺฐ จ ทิสฺมปฺติ  
           เทวา ทสฺสนกามา เต              ตาวตฺตีสา สอินฺทกา  
           สรฺมานา หิ เต เทวา              สุธมฺมายํ สฺมจฺจเร ๗  
 [๕๓๕] ตโต ราชฺชา ตฺรมาโน              เวเทโห มิถิลคฺคโห  
           อาสฺนา วุฏฺฐหิตฺวาน              ปมฺุชฺเช รถมารุหิ ๗  
           อภิรฺุหํ รถํ ทิพฺพํ              มาตฺลิ เอตฺทพฺรวี  
           เกน ตํ เนมิ มคฺเคน              ราช เสฏฺฐ จ ทิสฺมปฺติ  
           เยน วา ปาปกมฺมนฺตา              ปุณฺณกมฺมา จ เย นรา ๗

๑ ลี. ย. มาติยา ๗

- [๕๓๖] อุกาเยเนว มํ เนหิ มาตลิตฺวาทสวโร  
 เยเน วา ปาปกมฺมนฺตา ปุณฺณกมฺมา จ เย นรา ฯ
- [๕๓๗] เกเน ตํ ปจฺมํ เนหิ ราช เสฏฺฐจฺ ทิสฺมปตฺติ  
 เยเน วา ปาปกมฺมนฺตา ปุณฺณกมฺมา จ เย นรา ฯ
- [๕๓๘] นิริยํ<sup>๑</sup> ตาว ปสฺสามิ อาวาสํ<sup>๒</sup> ปาปกมฺมินํ  
 จานานิ ลุทฺทกมฺมานํ ทุสฺสีลานนฺจ ยา คตฺติ ฯ
- [๕๓๙] ทสฺเสสิ มาตลิตฺวาทสวโร ทุคฺคํ เวตรณิ นหิ  
 กุณฺณจิตํ<sup>๓</sup> ชารลํยฺตตํ ตตฺตํ อคฺคิลิชฺฐปมํ ฯ
- [๕๔๐] เนหิ หเว มาตลิตฺมชฺฌภาสึ<sup>๔</sup>  
 ทิสฺวา ชนํ ปตฺมานํ วิทฺตุเค  
 ภยํ หิ มํ วินฺหตฺติ สฺสูท ทิสฺวา  
 ปุจฺฉามิ ตํ มาตลิตฺวาทสวโร  
 อิมเ นุ มจฺจา กิมกํสุ ปาปํ  
 เยเม ชนา เวตรณิ ปตฺนฺตฺติ ฯ
- [๕๔๑] ตสฺส ปุณฺณจฺ วิยากาลิ มาตลิตฺวาทสวโร  
 วิปากํ ปาปกมฺมานํ ชานํ อกฺขาลิชฺชานโต ฯ  
 เย ทุพฺพลเ พลวนโต ชีวโลเก  
 หีสฺนฺตฺติ<sup>๕</sup> โรสฺนฺตฺติ<sup>๖</sup> สฺปาปชฺมมา  
 เต ลุทฺทกมฺมา ปสฺเวตฺว ปาปํ  
 เตเม ชนา เวตรณิ ปตฺนฺตฺติ ฯ
- [๕๔๒] สามา จ โสณฺนา สวลา จ คิซฺฌา  
 กากโกลฺลสงฺฆา จ อเทนฺตฺติ<sup>๗</sup> เภรวา  
 ภยํ หิ มํ วินฺหตฺติ สฺสูท ทิสฺวา

๑ ม. ย. นิริเย ฯ ๒ ม. ย. อวาเส ฯ ๓ ม. กุณฺตํ, ย. กุณฺตฺติ ฯ

๔ ม. ย. มาตลิตฺมชฺฌภาสฺถ ฯ ๕ ม. หีสฺนฺตฺติ ฯ ๖ ม. โรสฺนฺตฺติ ฯ อิโต ปรั อีทิสฺเมว ฯ

๗-๗ ม. กากโกลฺลสงฺฆา อเทนฺตฺติ, ย. กากโกลฺลสงฺฆา ฯ อิโต ปรั อีทิสฺเมว ฯ

ปุจฉามิ ตัม มาตลิตี ทเวสวาริตี  
 อิมเ นุ มจจา กิมกัมสุ ปาป  
 เยเม ชเน กาโกลฺลสงฺฆา อเทนฺติ ฯ

[๕๔๓] ตสฺส ปุณฺโณ วียากาลิตี มาตลิตี ทเวสวาริตี  
 วิปากัง ปาปกมฺมานัง ชานัง อกฺขาลิชาเนโต ฯ  
 เยเกจิมเ มจฺจริเน กทริยา  
 ปริภาสกา สมณพฺรหฺมณานัง  
 ทิเสนฺติ โรเสนฺติ สุปาปชฺมมา  
 เต ลุทฺทมมมา ปสเวตฺว ปาป  
 เตเม ชเน กาโกลฺลสงฺฆา อเทนฺติ ฯ

[๕๔๔] สณฺโชติฎฺฐิตา ปจฺวี กมนฺติ  
 ตตฺเตหิ ชนฺเตหิ จ โปถยนฺติ  
 ภยํ หิ มํ วินฺหติ สุตฺ ทิสฺวา  
 ปุจฉามิ ตัม มาตลิตี ทเวสวาริตี  
 อิมเ นุ มจจา กิมกัมสุ ปาป  
 เยเม ชนา ชนฺตฺตทา สยนฺติ ฯ

[๕๔๕] ตสฺส ปุณฺโณ วียากาลิตี มาตลิตี ทเวสวาริตี  
 วิปากัง ปาปกมฺมานัง ชานัง อกฺขาลิชาเนโต ฯ  
 เย ชีวโลกสฺมี สุปาปชฺมมฺโน  
 นรณฺจ นารินฺจ อปาปชฺมมํ  
 ทิเสนฺติ โรเสนฺติ สุปาปชฺมมา  
 เต ลุทฺทมมมา ปสเวตฺว ปาป  
 เตเม ชนา ชนฺตฺตทา สยนฺติ ฯ

- [๕๕๖]           องการกาลุ์ อปเร ฌนฺหฺติ<sup>๑</sup>  
 นรา รุทฺนฺตา ปรีทฺทฺตฺมคตฺตา  
 ภยํ หิ มํ วนฺหฺติ สฺตฺ ทิสฺวา  
 ปุจฺฉามิ ตํ มาตฺลิ ทเวสฺสริ  
 อิมเ นุ มจฺจา กิมกํสุ ปาปํ  
 เยเม ชนา องการกาลุ์ ฌนฺหฺติ ฯ
- [๕๕๗]   ตสฺส ปุฏฺโฐ วิทยาการิ มาตฺลิ ทเวสฺสริ  
 วิปากํ ปาปกมฺมานํ           ชานํ อกฺขาลิชาโนโต ฯ  
 เยเกจิ ปุคฺกาย ฌนฺสฺส<sup>๒</sup> เหตุ  
 สกฺขี กริตฺวา อិณฺ ชายนฺหฺติ  
 เต ชายิตฺวา ชนฺตํ ชนินฺท  
 เต ลุทฺทกมฺมา ปสเวตฺว ปาปํ  
 เตเม ชนา องการกาลุ์ ฌนฺหฺติ ฯ
- [๕๕๘]           สณฺเฑติฏฺฐตา ชลิตา ปทิตฺตา  
 ปทิสฺสตี มหตี โลหฺกมฺภี  
 ภยํ หิ มํ วนฺหฺติ สฺตฺ ทิสฺวา  
 ปุจฺฉามิ ตํ มาตฺลิ ทเวสฺสริ  
 อิมเ นุ มจฺจา กิมกํสุ ปาปํ  
 เยเม ชนา (อวฺสิรา) โลหฺกมฺภี ปตฺนฺหฺติ ฯ
- [๕๕๙]   ตสฺส ปุฏฺโฐ วิทยาการิ มาตฺลิ ทเวสฺสริ  
 วิปากํ ปาปกมฺมานํ           ชานํ อกฺขาลิชาโนโต ฯ  
 เย สีสฺวนฺหฺตี<sup>๓</sup> สมณฺํ พฺราหฺมณฺํ วา  
 ทีสฺเนหฺติ โรเสนฺหฺติ สฺปาปชฺมมา  
 เต ลุทฺทกมฺมา ปสเวตฺว ปาปํ

๑ ม. ฌนฺหฺติ, ฎ. ฌนฺหฺติ ฯ เอวมุปริปี ฯ ๒ สี. ฎ. ปุคฺกายตฺนฺสฺส ฯ ๓ ฎ. สีสฺว ฯ

- เตเม ชนา (อวลีรา) โลหกุมภี ปตนุติ ๑
- [๕๕๐] ลุณฺจนุติ คีวํ อถ เวจยิตฺวา  
 อุโณหฺนทกสมิ ปกิเลทยิตฺวา<sup>๑</sup>  
 ภยํ หิ มํ วินฺทติ สฺสูต ทิสฺวา  
 ปุจฺฉามิ ตํ มาตลฺลิตฺวา เทวสารถิ  
 อิมเ นุ มจฺจา กิมกํสุ ปาปํ  
 เยเม ชนา ลุตฺตลฺลิตฺวา สยณฺติ ๒
- [๕๕๑] ตสฺส ปุณฺโณ วิยากาลิ มาตลฺลิตฺวา เทวสารถิ  
 วิปากํ ปาปกมฺมานํ ชานํ อกฺขาสิทธิชานโต ๓  
 เย ชีวโลกสมิ สุปาปชมฺมิโน  
 ปกฺขี คเหตุวาน วิเหจยณฺติ  
 เต เวจยิตฺวา<sup>๒</sup> สกฺุณํ ชนินฺท  
 เต ลุทฺทกมฺมา ปสเวตฺว ปาปํ  
 เตเม ชนา ลุตฺตลฺลิตฺวา สยณฺติ ๓
- [๕๕๒] พหฺุตโตยา อนิชาตกุลา<sup>๓</sup>  
 นทึ อยํ สนฺทติ สุปฺปตฺติตฺตา  
 ชมฺมาภิตตฺตา มนุชา ปิวนฺติ  
 ปิวตณฺจ<sup>๔</sup> เตลํ ฤส<sup>๕</sup> โหติ ปานิ  
 ภยํ หิ มํ วินฺทติ สฺสูต ทิสฺวา  
 ปุจฺฉามิ ตํ มาตลฺลิตฺวา เทวสารถิ  
 อิมเ นุ มจฺจา กิมกํสุ ปาปํ  
 ปิวตณฺจ เตลํ ฤส โหติ ปานิ ๓

๑ ลี. ม. ยุ. ปกิเลทยิตฺวา ๑    ๒ ม. วิเหจยิตฺวา ๑    ๓ ม. อนิชาตกุลา ๑  
 ๔ ม. ปิวตณฺจ ๑    อิโต ปรั อีทิสเมว ๑    ๕ ม. ฤส, ยุ. ฤส ๑    อิโต ปรั อีทิสเมว ๑

[๕๕๓] ตสฺส ปุณฺโณ วैयाกาลิ มาตลฺลิตฺวา เทวสารถิ  
วิปากัง ปาปกมฺมานัง ชานัง อกฺขาลิชาชนโต ฯ

เย สุทฺถธณฺณัง ปลาเสณ มิสฺสํ  
อสุทฺถกมฺมา กยิโน ทนฺนติ  
สมฺมมาภิตตฺตานํ ปิปาสิตํ  
ปิวัตถจฺจ เตสํ ฤส โหติ ปานิ ฯ

[๕๕๔] อุตฺถิ สตฺตีหิ จ โทมเรหิ  
อุภยานิ ปสฺसानิ ตฺนฺนติ กนฺนตํ  
ภยํ หิ มํ วินฺนติ สฺสูทํ ทิสฺวา  
ปุจฺฉามิ ตํ มาตลฺลิตฺวา เทวสารถิ  
อิเม นุ มจฺจา กิมกํสุ ปาปํ  
เยเม ชนา สตฺตีหตา สยฺนฺติ ฯ

[๕๕๕] ตสฺส ปุณฺโณ วैयाกาลิ มาตลฺลิตฺวา เทวสารถิ  
วิปากัง ปาปกมฺมานัง ชานัง อกฺขาลิชาชนโต ฯ

เย ชีวโลกสมฺมิมิ<sup>๑</sup> อสารถุกมฺมิโน  
อทินฺนมหาทาย กโรนฺติ ชีวิตํ  
ธณฺณัง ฐนํ รชตํ ชาตฺรูปํ  
อเชฟฺกณฺจาปิ ปลฺลํ มหีสํ<sup>๒</sup>  
เต ลุทฺทกมฺมา ปสเวตฺวา ปาปํ  
เตเม ชนา สตฺตีหตา สยฺนฺติ ฯ

[๕๕๖] คีวาย พนฺธา กิสฺสิเม ปุณฺเนเก  
อณฺเณ วิกนฺตา<sup>๓</sup> วิลกตา สยฺนฺติ<sup>๔</sup>  
ภยํ หิ มํ วินฺนติ สฺสูทํ ทิสฺวา  
ปุจฺฉามิ ตํ มาตลฺลิตฺวา เทวสารถิ

๑ ม. ชีวโลกสมิ ฯ

๒ ลี. ย. มหีส ฯ

๓ ลี. ย. วิกตฺตา ฯ

๔ ลี. ย. ปุณฺเนเก ฯ

อิเม นุ มจจา กิมกัสุ ปาป  
 เยเม ชนา วิลกตา สยนุติ ฯ

[๕๕๗] ตสฺส ปุณฺโณ วียากาลิ มาตลล ทเวสารถล  
 วlpกั ปาปกมฺมานัน ชานัน อกขาลลชานโต ฯ

โอรพุกกา สุกกริกา จ มจจลกา  
 ปลุ มหีสญจ อเชฟกญจ  
 หนตฺวาน สฺถเนสุ ปลสารยีสุ  
 เต ลุททกมฺมา ปลเวตฺว ปาป  
 เตเม ชนา วิลกตา สยนุติ ฯ

[๕๕๘]

รหโต อยั มุตตกรีสฺสปุโร  
 ทุคฺคณฺฐรูป อสุจล ปุติ วาติ  
 ชุทฺทาปเรตา มนุชา อเทนุติ  
 ภยั หล มั วlnุติ สฺฐต หลสฺวา  
 ปุจฺฉามล ตั มาตลล ทเวสารถล  
 อิเม นุ มจจา กิมกัสุ ปาป  
 เยเม ชนา มุตตกรีสฺสภกขา ฯ

[๕๕๙] ตสฺส ปุณฺโณ วียากาลิ มาตลล ทเวสารถล  
 วlpกั ปาปกมฺมานัน ชานัน อกขาลลชานโต ฯ

เยเกจลเม การณลกา วโรลลลกา<sup>๑</sup>  
 ปลเรลล วฬลสาย สทา นลवलฺลจลา  
 เต ลุทฺทกมฺมา ปลเวตฺว ปาป  
 มลตฺตทฺทโน มฬฬหมเทนุติ พาลา ฯ

[๕๖๐]

รหโต อยั โลหิตปฺพพฺปุโร  
 ทุคฺคณฺฐรูป อสุจล ปุติ วาติ

๑ ม. ย. วโรลลกา ฯ

ฌมฺมาภิตตตฺตา มนุชา ปิวนฺติ  
 ภยํ ทิ มํ วินฺทติ สุตฺ ทิสฺวา  
 ปุจฺฉามิ ตํ มาตฺลิ เทวสฺวารฺถิ  
 อีเม นุ มจฺจจา กิเมกํสุ ปาปํ  
 เยเม ชนา โลหิตปฺพุพฺพภกฺขา ฯ

[๕๖๑] ตสฺส ปุณฺโณ วียากาลิ มาตฺลิ เทวสฺวารฺถิ  
 วิปากํ ปาปกมฺมานํ ชานํ อภฺขาลิชาเนโต ฯ  
 เย มาตรํ วา ปีตรํ วา ชีวโลเก<sup>๑</sup>  
 ปาราชิกา อรหฺนฺเต หนนฺติ  
 เต ลุทฺทกมฺมา ปสเวตฺว ปาปํ  
 เตเม ชนา โลหิตปฺพุพฺพภกฺขา ฯ

[๕๖๒] ชิวฺหญฺจ ปสฺส พฺลิสฺเสน วิหฺรํ  
 วิหฺรํ ยถา สงฺกฺสฺสเกน จมฺมํ  
 ฌนฺทนฺติ มจฺจาว ฌลฺมฺหิ ชิตฺตฺตา  
 มุญฺจนฺติ เขฬํ รุทฺมานา กิเมเต  
 ภยํ ทิ มํ วินฺทติ สุตฺ ทิสฺวา  
 ปุจฺฉามิ ตํ มาตฺลิ เทวสฺวารฺถิ  
 อีเม นุ มจฺจจา กิเมกํสุ ปาปํ  
 เยเม ชนา วงฺกขฺสฺสฺตา สยฺนฺติ ฯ

[๕๖๓] ตสฺส ปุณฺโณ วียากาลิ มาตฺลิ เทวสฺวารฺถิ  
 วิปากํ ปาปกมฺมานํ ชานํ อภฺขาลิชาเนโต ฯ  
 เยเกจิ สณฺฐานคตฺตา<sup>๒</sup> มนุสฺสฺสา  
 อคฺเขน อคฺขํ กยฺ Һาปยฺนฺติ  
 กุณฺเณ กุณฺํ ฐนฺโลภฺเหตฺ

๑ ย. ปีตรํ ว โลเก ฯ

๒ ส. ย. สณฺฐานคตฺตา, ม. สณฺฐานคตฺตา ฯ





- [๕๖๖] ปาเท คเหตุวา กิสิสิเม ปุเนนเก  
 อวสิรา นรเก ปาตยนฺติ  
 ภยํ หิ มํ วินฺหติ สุต ทิสฺวา  
 ปุจฺฉามิ ตํ มาตลฺลิ เทวสารถิ  
 อิเม นุ มจฺจา กิมกํสุ ปาปํ  
 เยเม ชนา (อวสิรา) นรเก ปาตยนฺติ ฯ
- [๕๖๗] ตสฺส ปุญฺโজ วิทยาการิ มาตลฺลิ เทวสารถิ  
 วิปากํ ปาปกมฺมานํ ชานํ อกฺขาลิชาโนโต ฯ  
 เย ชีวโลกสฺมี อสารถุกมฺมีโน  
 ปรสฺส ทารานิ อติกุกมฺนฺติ  
 เต ตาทิสฺวา อุตฺตมภณฺฑาเถนา  
 เตเม ชนา (อวสิรา) นรเก ปาตยนฺติ ฯ  
 เต วสฺสปุคานิ พหฺนุํ ตตฺถ  
 นีรเยสุ ทุกฺขํ เวหนํ เวทยนฺติ  
 น หิ ปาปการิสฺส ภวนฺติ ตาณฺนา  
 สเกหิ กมฺเมหิ ปุรฺกฺขิตสฺส  
 เต ลุทฺทกมฺมา ปสเวตฺว ปาปํ  
 เตเม ชนา (อวสิรา) นรเก ปาตยนฺติ ฯ
- [๕๖๘] อฺจุจาวจา เม วิวิธา อฺปกุกมา  
 นีรเยสุ ทิสฺสนฺติ สุโฆรฺรฺฐปา  
 ภยํ หิ มํ วินฺหติ สุต ทิสฺวา  
 ปุจฺฉามิ ตํ มาตลฺลิ เทวสารถิ  
 อิเม นุ มจฺจา กิมกํสุ ปาปํ  
 เยเม ชนา อธิมตฺตา ทุกฺขา ติปฺปา<sup>๑</sup>  
 ชรา กญฺจกา เวทนา เวทยนฺติ ฯ

๑ ม. ย. ตีพพา ฯ อิโต ปรี อีทิสเมว ฯ

- [๕๖๙] ตสฺส ปุณฺโณ วียากาลิ มาตลฺลิตฺตํ เทวสารถิ  
 วิปากัง ปาปกมฺมานัง ชานัง อกฺขาลิชาเนโต ๑  
 เย ชีวโลกสฺมี สุปาปทิกฺขิตฺตานิ  
 วิสฺสาลสกมฺมานิ กโรนฺติ โมหธา  
 ปรณฺจ ทิกฺขิตฺตํ สมหาเปนฺติ  
 เต ปาปทิกฺขิตฺตํ<sup>๑</sup> ปสเวตฺวา ปาปํ  
 เตเม ชนา อธิมตฺตา ทุกฺขา ติปฺปา  
 ชรา กญฺจกา เวทนา เวทยนฺติ ๑
- [๕๗๐] วิทิตานิ เต มหาราช อาวาสํ ปาปกมฺมินัง  
 จานานิ ลุฑฺฑกมฺมานัง ทุสฺสีลาเนนฺจ ยา คตฺติ  
 อุตฺตยาหิทานิ ราชิตฺติ เทวราชสฺส สนฺตฺติเก ๑
- [๕๗๑] ปณฺจณฺูปํ ทิสฺสตีทํ วิมานัง  
 มาลาปิลนฺธา สยเนสฺส มชฺเช  
 ตตฺถจฺจตฺติ นาริ มหานุภาวา  
 อุจฺจาวจํ อิทฺติ วิกุพฺพมานา  
 วิตฺติ ทิ มํ วินฺหตฺติ สฺสูตํ ทิสฺวา  
 ปุจฺฉามิ ตํ มาตลฺลิตฺตํ เทวสารถิ  
 อโย นุ นาริ กิมกาลี สาธุ  
 ยา โมหตฺติ สคฺคปฺปตฺตา วิมาเน ๑
- [๕๗๒] ตสฺส ปุณฺโณ วียากาลิ มาตลฺลิตฺตํ เทวสารถิ  
 วิปากัง ปุณฺณกมฺมานัง ชานัง อกฺขาลิชาเนโต ๑  
 ยทฺธิ เต สฺสูตา พิริณฺตี<sup>๒</sup> ชีวโลก  
 อามายทาสี อหุ พฺราหฺมณสฺส  
 สธา ปตฺตกาเล<sup>๓</sup> อตฺติ วิทิตฺวา

๑ ม. ปาปทิกฺขิตฺตํ, ย. ปาปทิกฺขิตฺตํ ๑

๒ วรฺุณฺตีปิ ๑

๓ ม. ปตฺตกาเล ๑

มาตาว ปุตุตัง สกิมานินนที

สณณมา สัฎฐาคา จ สา วิมานสุมิ โมทติ ฯ

[๕๗๓] ทททลลมานา อาภนติ<sup>๑</sup> วิมานา สตตต นิम्मิตา

ตตถ ยกโข มหิทธิโก สพพพารณญูลิตโต

สมนตทา ออนุปริยายติ นาริคณปรุกขิตโต ฯ

วิตถี ทิ มัง วินทติ สุต ทิสวา

ปุจจามิ ตัง มาตลลิต เทวสารถิ

อัย นุ มจโจ กิมกาลี สาธุ

โย โมทติ สคคปตโต วิมานเน ฯ

[๕๗๔] ตสส ปุญโจ วียากาลี มาตลลิต เทวสารถิ

วิปากัง ปุญญกมมานัง ชานัง อกขาลีชานโต ฯ

โสณทินโน คหปติ เอส ทานปตี อหุ

เอส ปพพชิตุททิสส วิหาเร สตตต การยิ ฯ

สกกจจจนเต อุกุญจาลิ ภิกขโว ตตถ วาลิเก

อจจาทนญจ ภาตตญจ เสนาสนัง ปทีปยั

อทาลิ อุกุญเตส วิปปลนเนน เจตสา ฯ

จาทุททลลิต ปญจทลลิต ยา จ<sup>๒</sup> ปกขสส อญจมี

ปาฎิหารียปกขญจ อญจจกสสมาหิตัง

อุโปสถัง อุพลลิต สทา สีสเสส สัฎฐิตโต

สณณโม สัฎฐาคโค จ โส วิมานสุมิ โมทติ ฯ

[๕๗๕] ปภาสติมิทัง พุยมทัง ผลิกาสุ สุนิมมิตัง

นารีวรรคณาภิณณัง กุญาคารวิโรจิตัง

อุเปตัง อนนปาเนหิ นจจคิตเทหิ จูมยั ฯ

๑ ม. ย. อาภนติ ฯ เอวมุปริปิ ฯ

๒ ส. ย. ว ฯ

วิตุตตี หิ มัง วินุหติ สุต ทิสฺวา  
 ปุจฺฉามิ ตัง มาตลฺลิตฺวา เทวสารถิ  
 °อิมา นุ นาริ° กิมกํสุ สาทุํ  
 ยา โมหเร<sup>๒</sup> สคฺคปฺปตฺตตา วิมาเน ๑

[๕๗๖] ตสฺส ปุณฺโณ วียากาลิ มาตลฺลิตฺวา เทวสารถิ  
 วิปากัง ปุณฺณกมฺมานํ ชานํ อกฺขาลิชาเนโต ๑  
 ยากาลิ นาริ<sup>๓</sup> อิตฺ ชิวโลเก  
 สีสฺวณฺตโย อุปาสิกา  
 ทาเน รตา นิจฺจปฺสนฺนลิตฺตทา  
 สจฺเจ จิตฺตา อุโปสเถ อปฺปมตฺตทา  
 สณฺณมา สวิภาคา จ ตา วิมานสมฺมิ โมหเร ๑

[๕๗๗] ปภาสตีมิทํ พุยมหํ เวฬุริยาสุ นิมฺมิตํ  
 อุเปตํ ภูมิกาคเหติ วิภตฺตํ ภาคโส มิตํ ๑  
 อาลมฺพรา มุทิงฺคา จ นจฺจคิตฺตา สุวาทิตา  
 ทิพฺพา สทฺทา นิจฺจรณฺตฺติ สวเนีย มโนรมา ๑  
 นาทํ เอวํ คตํ ชาตฺถุ เอวํ สุจฺจิริํ ปุเร  
 สทฺทํ สมภิชานามิ ทิฏฺฐจํ วา ยทียา สุตํ ๑

วิตุตตี หิ มัง วินุหติ สุต ทิสฺวา  
 ปุจฺฉามิ ตัง มาตลฺลิตฺวา เทวสารถิ  
 อิเม นุ มจฺจา กิมกํสุ สาทุํ  
 ये โมหเร สคฺคปฺปตฺตตา วิมาเน ๑

[๕๗๘] ตสฺส ปุณฺโณ วียากาลิ มาตลฺลิตฺวา เทวสารถิ  
 วิปากัง ปุณฺณกมฺมานํ ชานํ อกฺขาลิชาเนโต ๑  
 เยเกจิ มจฺจา อิตฺ ชิวโลเก สีสฺวณฺตา<sup>๔</sup> อุปาสิกา

๑-๑ ม. อิเม นุ มจฺจา, ย. อยํ นุ มจฺเจ ๑

๒ ม. ย. โย โมหติ ๑

๓ ม. ย. นาริโย ๑

๔ ส. ย. สีสฺวณฺโต ๑





[๕๕๓] ปภาสติมิทํ พุยมหํ เวฬุริยาสุ นิรมิตํ  
 อุกเปตํ ภูมิภาเคหิ วิภตฺตํ ภาคโส มิตํ  
 อาลมฺพรา มุทิงคา จ นจจคิตา สุวาทิตา  
 ทิพฺพา<sup>๑</sup> สทฺทา นิจฺจรฺนฺติ สวเนีย มโนรมา  
 นาหํ เอวํ คตํ ชาตฺถุ เอวํ สุรฺุจิริํ ปุเร  
 สทฺทํ สมฺมิชานามิ ทิฏฺฐจํ วา ยทิวา สุตํ ฯ  
 วิตฺตี ทิ มํ วินฺทติ สุตฺ ทิสฺวา  
 ปุจฺฉามิ ตํ มาตฺลิ เทวสารถิ  
 อยํ นุ มจฺโจ กิมกาลี สาธุ  
 โย โมทติ สคฺคปฺปตฺโต วิมานे ฯ

[๕๕๔] ตสฺส ปุฏฺโฐ วิยากาลิ มาตฺลิ เทวสารถิ  
 วิปากํ ปุณฺณกมฺมานํ ชานํ อกฺขาลิชานโต ฯ  
 พาราณฺลียํ คหปฺติ เอส ทานปฺตี อหุ  
 อาราเม อุกฺพาเน จ ปปา สงฺกมฺนานิ จ  
 อรหฺนฺเต ลีตีฏฺเต สกฺกจจํ ปฏฺฐิปาทฺยิ  
 จีวรํ ปิณฺฑทฺปาตญฺจ ปจฺจยํ สยนาสนํ  
 อทาลิ อชฺชฺญเตสุ วิปฺปสนฺเนน เจตสา ฯ  
 จาตฺททฺลึ ปณฺจทฺลึ ยา จ ปกฺขสฺส อฏฺฐจฺมี  
 ปาฏฺฐิหาริยปฺกฺขญฺจ อฏฺฐจฺงคฺคฺสฺมาหิตํ  
 อุกฺโปสถํ อุกฺวลิ สทา ลีเสสุ สํวฺโต  
 สณฺณโม ลวิภาโค จ โส วิมานสฺมิ โมทติ ฯ  
 [๕๕๕] ยถา อุกฺทยมาทิจฺโจ โหติ โลหิตโก มหา  
 ตถฺฐปมํ อิทํ พุยมหํ ชาตฺรฺุปฺสฺส นิรมิตํ ฯ

๑ ม. ทิพฺยา ฯ



วิตุตตี หิ มัง วินุหติ สุต ทิสฺวา  
 ปุจฺฉามิ ตํ มาตลฺลิตฺวา เทวสารถิ  
 อโย นุ มจฺโจ กิมกาลี สาธุ  
 โย โมทติ สคฺคปฺปตฺโต วิมาเน ฯ

- [๕๘๖] ตสฺส ปุณฺโณ วैयाกาลี มาตลฺลิตฺวา เทวสารถิ  
 วิปากํ ปุณฺณกมฺมานํ ชานํ อภฺขาลิชาเนโต ฯ  
 สวตฺถึยํ คหปติ เอส ทานปตี อหุ  
 อาราเม อุทฺปาเน จ ปปา สงฺกมฺมานิ จ  
 อรหฺนฺเต สตีฏฺเต สกฺกจฺจํ ปฏฺฐิปาทิ  
 จีวรํ ปิณฺฑปฺปาตญฺจ ปจฺจยํ สยนาสนํ  
 อทาลิ อชฺชฏฺเตสุ วิปฺปสนฺเนน เจตสา ฯ  
 จาตุทฺทลีสํ ปณฺจทลีสํ ยา จ ปกฺขสฺส อฏฺฐจฺมี  
 ปาฏฺฐิหาริยปฺกฺขญฺจ อฏฺฐจฺงคฺสฺสมาหิตํ  
 อุโปสถํ อุปวสิ สทา ลีเลสุ สํวฺโต  
 สณฺณโม สํวิภาโค จ โส วิมานสมฺมิ โมทติ ฯ

- [๕๘๗] เวหายสาเม พหูกา ชาตฺรฺรูปสฺส นิมฺมิตา  
 ททฺทลฺลมานา อามฺนฺติ วิชฺชวพฺภกฺชนนฺตเร  
 ๑๑๑ ตตฺถ ยกฺขา มหิทฺธิกา สพฺพพารณญฺจลิตา  
 สมนฺตา ออนุปริยายนฺติ นาริเณปฺริวฺตา<sup>๑</sup> ฯ

วิตุตตี หิ มัง วินุหติ สุต ทิสฺวา  
 ปุจฺฉามิ ตํ มาตลฺลิตฺวา เทวสารถิ  
 อโย นุ มจฺจา กิมกํสุ สาธุ  
 เย โมทเร สคฺคปฺปตฺตา วิมาเน ฯ

๑-๑ ม. ย. อโย คาถา นตฺถิ ฯ

- [๕๘๘] ตสฺส ปุณฺโณ วียากาลิ มาตลล ทเวสสารถิ  
 วิปากัง ปุณฺณณมมมานัง ชานัง อกฺขาลิชาชนโต ๑  
 สทฺธาย สุนิวิณฺญาย สทฺธมเม สุปฺปเวทิตเต  
 อกัณฺฐ สตถุ วจนัง สมมมาสมฺพุทฺธสาวกา<sup>๑</sup>  
 เตลล เอตานิ จานานิ ยานิ ตวํ ราช ปสฺสสิ ๒
- [๕๘๙] วิทิตานิ เต มหาราช อวาถล ปาปกมมิมัง  
 อโถ กลยาณมมมานัง จานานิ วิทิตานิ เต  
 อุกฺขยาหิทานิ ราชสิ ทเวราชสฺส สนฺตลเก ๓
- [๕๙๐] สหสฺสยฺตุตฺตํ หยวาทิ ทิพฺพยานมธฺมิจฺจิตโต  
 ยายมาโน มหาราช อทฺทา ลีทนต์เร นเค  
 ทิสฺวานามนฺตยิ สฺสูตํ อิเม เก นาม ปพฺพตา ๔

[ ๒ ]

- [๕๙๑] สฺุทสฺสโน กรวิโก อิลินฺธโร<sup>๑</sup> ยฺุคณฺธโร  
 เนมิณฺธโร วินตโก อสฺสกณฺโณ คิริพฺรทา  
 เอเต ลีทนต์เร นคา อนฺุพฺพสมฺคฺคตา  
 มหาราชานมาวสา ยานิ ตวํ ราช ปสฺสสิ ๑
- [๕๙๒] อเนกรูปํ รุจิริ นานาจิตฺตํ ปกาลติ  
 อากิณฺณํ อินฺทสทิสฺเสทล พยคฺเขเวท สุรกฺขิตํ ๒  
 วิตฺตี ทิ มัง วินฺทติ สฺสูต ทิสฺวา  
 ปุจฺฉามิ ตํ มาตลล ทเวสสารถิ  
 อิมํ นุ ทวารัง กิมีภณฺณมาหุ<sup>๓</sup>  
 มโนรมํ ทิสฺสติ ทูโรโตว ๓

๑ ลี. ย. สมมาสพุทฺธสาสน, ม. ... สาสน ๑

๒ ม. ย. เอตถนฺตเร ตสฺส ปุณฺโณ วียากาลิ มาตลล ทเวสสารถิ  
 วิปากัง ปุณฺณณมมมานัง ชานัง อกฺขาลิชาชนโตติ ทิสฺสนฺติ ๑

๓ ลี. ม. ย. อีสโร ๑ ๔ ลี. ย. กิมีภณฺณมาหุ ๑ เอวมฺปริปี ๑

- [๕๙๓] ตสฺส ปุณฺโณ วียากาลิ มาตลฺลิตฺตํ ทเวสสารถิ  
 วิปากัง ปุณฺณกมฺมานัง ชานัง อกฺขาลิชาเนโต ๑  
 จิตฺตญฺโฆติ ยํ อาหุ ทเวราชปฺปเวสนัง  
 สุทฺถสฺสนสฺส คิริโน ทวารัง เหตัง ปกาลสติ  
 อเนกรูปํ รุจิริํ นานาจิตฺตัง ปกาลสติ  
 อากิณฺณํ อินฺทสทิสฺเสหิ พยฺยคฺเชเมหเว สุรฺกชิตัง  
 ปวิเสเตน ราชิลิ อรุชฺชํ ญฺมิ ปกุกมฺ<sup>๑</sup> ๑
- [๕๙๔] สหสฺสยฺยุตํ หยวาทิ ทิพฺพยานมธฺมิจฺจิตโต  
 ยายมาโน มหาราชชา อทฺททา ทเวสภัง อิทํ ๑  
 ยถา สรเท อากาเส<sup>๒</sup> นีโลภาโส ปทิสฺสติ  
 ตถฺยปมํ อิทํ พยฺยมฺหํ เวพฺุริยาสุ นิมฺมิตํ ๑  
 วิตฺติํ ทิ มํ วินฺทติ สฺสูตํ ทิสฺวา  
 ปุจฺฉามิ ตํ มาตลฺลิตฺตํ ทเวสสารถิ  
 อิมํ นุ พยฺยมฺหํ กิเมภยฺยมาหุ ๑

[ ๓ ]

- [๕๙๕] ตสฺส ปุณฺโณ วียากาลิ มาตลฺลิตฺตํ ทเวสสารถิ  
 วิปากัง ปุณฺณกมฺมานัง ชานัง อกฺขาลิชาเนโต  
 สุทฺถมฺมาอิติ ยํ อาหุ เอเสสา<sup>๓</sup> ทิสฺสเต สภา  
 เวพฺุริยารุจิริวา จิตฺตรา ธารยฺนฺติ สฺสนิมฺมิตา  
 อมฺมัลลิสฺสา สุกตา ธมฺภา สพฺเพ เวพฺุริยามยา  
 ยตฺถ เทวา ตาวตีสฺสา สพฺเพ อินฺทปฺุโรหิตา  
 อตฺถํ เทวมนุสฺสสถานัง จินฺตยฺนฺตทา สมฺจจฺจเร

๑ ม. ย. อรุชฺชํ ญฺมิเมกุกม ๑ ๒ ม. อากาเส ๑

๓ ม. เอตฺถนฺตเร มโนรมํ ทิสฺสติ ทูโรตฺวาติ ทิสฺสนฺติ ๑ ๔ ม. ปสฺเสสา ๑



## ๕ มโหสถชาตก<sup>๑</sup>

- |   |   |
|---|---|
| <p>[๖๐๐] ปณจาโล สพฺพเสนาเย<br/>         สายํ ปณจาลิยา เสนา<br/>         วิหุติมตี<sup>๒</sup> ปตฺติมตี<br/>         โธหารินี สทฺทวดี<br/>         โลหวิชฺชา อลงฺการา<br/>         ลิปฺปิเยหิ สฺสสมฺปนฺนา<br/>         ทเสตฺถ ปณฺทิตา อาหุ<br/>         มาตา เอกาทสี รมฺโณ<br/>         อเถตฺถเอกสฺถํ ชตฺยา<br/>         อจฺฉินฺนรฏฺฐจา พฺยถิตา<br/>         ยํ วทา ตกฺกรา รมฺโณ<br/>         ปณฺจาลมฺนุยายนฺติ<br/>         ตาย เสนาย มิถิลา<br/>         ราชธานี วิเทหानํ<br/>         อุกฺุฑํ ตารกฺษาทาว<br/>         มโหสฺถ วิชานาหิ</p> | <p>พฺรหฺมทตฺโตยมาคโต ๑<br/>         อปฺปเมยฺยา มโหสฺถ ๑<br/>         สพฺพสงฺคามโกวิทา<br/>         เภริสงฺขปโปธนา ๑<br/>         ฐชินี วามโรหินี<br/>         สฺสุเรหิ สฺสุปฺปติภฺภูจिता ๑<br/>         ภูริปณฺดมา รโหคตา<sup>๓</sup><br/>         ปณฺจาลิยํ ปสาสตี ๑<br/>         อนฺุยนฺตยา ยสฺสสิโน<br/>         ปณฺจาลินํ<sup>๔</sup> วสํ คตา ๑<br/>         อกามา ปิยภาณินโ<br/>         อกามา วสิโน คตา ๑<br/>         ติสนฺธิปริวาริตา<br/>         สมฺนฺตยา ปริชณฺดตี ๑<br/>         สมฺนฺตยา ปริวาริตา<br/>         กถํ โมกฺโข ภวิสฺสตี ๑<br/>         ภูณฺช กามา รมฺสฺส จ<br/>         พฺรหฺมทตฺโต ปลายตี<sup>๕</sup> ๑</p> |
| <p>[๖๐๑] ปาเท เทว ปสาเรหิ<br/>         หิตฺวา ปณฺจาลิยํ เสนํ</p>  | <p>รตฺนานิ ปเวจฺฉติ<br/>         มณฺชุกา ปิยภาณินโ ๑</p>  |
| <p>[๖๐๒] ราชา สนฺถวกาโม เต<br/>         อาคจฺฉนฺตุ อีโต ทูตา<br/>         ภาสฺนฺตุ มุฑฺดกา วาจา</p>   | <p>ยา วาจา ปฏฺินนฺทิตา</p>  |

๑ สี. ยุ. มหาอุมฺมคฺคชาตกํ, ม. อุมฺงคฺคชาตกํ ๑  
 ๓ ม. ยุ. รโหคมา ๑      ๔ ม. ปณฺจาลิยํ ๑

๒ สี. ยุ. ปิภฺภูจิมตี, ม. วิถิมตี ๑  
 ๕ ม. ปลายิตี, ยุ. ปมายตี ๑

- °ปญจาลเ จ วิเทโห จ° อุโม เอกา ภวนตุ เต ๑  
 [๖๐๓] กถนุ กเวณฺณ มโหสธน  
 สมากโม อาสิ ตทิงฆ พุรุหิ  
 กจฺจิ เต ปฏฺฐินชฺฉตโต กจฺจิ ตุฏฺฐิเ จ มโหสธ ๑  
 [๖๐๔] อนริยรูป ปุริโส ชนินท  
 อสมฺเมทโก ฤทฺธ อสพฺภริรูป  
 ยถา มฺุโค จ พธิโร จ น กิณฺจิตถํ อภาสถ ๑  
 [๖๐๕] อทฺธา อิหํ มนฺตปทํ สุทฺททลํ  
 อตฺถเ สุทฺธ นรวิเรน๒ ทิฏฺฐเ  
 ตถา หิ กาโย มม สมฺปเวธติ  
 หิตฺวา สยํ โโก พรหตฺถเมสฺสติ ๑  
 [๖๐๖] จนฺนณฺหิ เอกาว มตี สเมติ  
 เย ปณฺทิตา อุตฺตมภฺภูริปณฺณา๓  
 ยานํ อยานํ อถวาปิ จานํ  
 มโหสธ ตฺวํปิ มตี กโรหิ ๑  
 [๖๐๗] ชานาสิ โช ราช มหानุภาโว  
 มหพฺพลเ จุฬเนีพฺพรหมตโต  
 ราชฯ จ ตํ อิจฺฉติ มารณตถํ๔  
 มิคํ ยถา โอกจเรณ ลุทฺเท ๑  
 ยถาปิ มจฺฉเ พลิสํ วงฺกํ มเสณ ฉาทิตํ  
 อามคิทฺธ น ชานาติ มจฺฉเ มรณมตฺตโน ๑  
 เอวเมว ตฺวํ ราช จุฬเนยฺยสฺส ตีตฺรํ  
 อามคิทฺธ น ชานาสิ มจฺฉเว มรณมตฺตโน ๑  
 สเจ คจฺฉลฺสิ ปญฺจาลํ ชิปฺปมตฺตํ ชหิสฺสลิ

๑-๑ ส. ย. ปญจาลา จ วิเทหา จ ๑ ๒ ม. นรวิเรน ๑ ๓ ม. ย. ... ภฺภูริปตฺตา ๑  
 ๔ ส. ย. การณตถํ ๑

- มิกั ปนุถานุปนนวน<sup>๑</sup> มหนุตั ภายเมสสุลลิตี ๑
- [๖๐๘] มยเมว พาลามหเส เอลมูคา  
 เย อุตตมตถานี ตยี้ ลปิมหา  
 กิเมว ตวั นงคลโกฎฐิตวโฆ  
 อตถานี ชานาสิ ยถาปี อญเเย ๑
- [๖๐๙] อิมั คเล คเหตุวาน นาเสถ วิชิตา มม  
 โย เม รตนลาภสสุ อนุตตรายาย ภาสตี ๑
- [๖๑๐] ตโต จ โส อปกุกมม เวเทสสุ อุนุตติกา  
 อถ อามนุตยี้ พุตุ มารุ<sup>๒</sup> สุวปณฺหิตัง ๑  
 เอหิ สมฺม หริตปกฺข<sup>๓</sup> เวยยาวจจํ กโรหิ เม  
 อตถิ ปญจาลราชสสุ สาลิกา สยนปาลิกา ๑  
 ตํ สนถเวณ<sup>๔</sup> ปุจฺจสสุ สา หิ สพฺพสสุ โกวิทา  
 สา เนลํ สพฺพํ ชานาติ รณโย จ โกลียสสุ จ ๑  
 อามิตี โส ปฏิสุตฺวา มารุโร<sup>๕</sup> สุวปณฺหิตโต  
 อคมาสิ หริตปกฺโข<sup>๖</sup> สาลิกาย อุนุตติกํ ๑  
 ตโต จ โข โส คนฺตวาน มารุโร สุวปณฺหิตโต  
 อถ อามนุตยี้ สุขฺรํ สาลิกํ มณฺชฺฐภาณิกํ ๑  
 กจฺจิ เต สุขฺเร ชมนียํ กจฺจิ เวเส<sup>๗</sup> อนามยํ  
 กจฺจิ เต มรฺุณา ลาซ<sup>๘</sup> ลพฺภเต สุขฺเร ตวั<sup>๙</sup> ๑  
 กุสลญฺเจว เม สมฺม อโถ สมฺม อนามยํ  
 อโถ เม มรฺุณา ลาซา ลพฺภเต สุวปณฺหิติต ๑  
 กุโต นุ สมฺม อาคมฺม กสฺส วา ปหิตโต ตวั

๑ ม. ปนุถานุปนนวน, ย. ปถานุปนนวน ๑ ๒ ม. มารุ, ย. มารุ ๑  
 ๓ ลี. ย. หริปกฺข ๑ ๔ ปตฺถเรนาติปิ ปาโส, ม. พนฺธเนน ๑  
 ๕ ม. มารุโร ๑ อโถ ปรั อีทิสเมว, ย. มฏฺุจโร ๑ ๖ ลี. ย. หริปกฺโข ๑  
 ๗ ม. ย. เวเส ๑ ๘ ม. ย. ลาซา ๑ ๙ ลี. ย. ตว ๑

- น จ เมลิ อีโต ปุพเพ ทิฏฺฐโวจ วา ยทิ วา สุโต ๑  
 [๖๑๑] อโหสิ ลีวิราชสส ปาสาเท สยนปาลโก  
 ตโต โส ธมฺมิโก ราชา พนฺธเ โมเจติ พนฺธนา ๑  
 ตสฺส เมกา ทุดิยาสิ สาลิกา มณฺฑชฺฌาณิกา  
 ตํ ตตฺถ อวธิ เสนเ เปกฺขโต สฺขมเร มม ๑  
 ตสฺสา กามา หิ สมฺมตฺโต อาคโตสฺมิ ตวณฺติเก  
 สเจ กรเยยฺ<sup>๑</sup> โอกาลํ อุกฺเขว วสฺมฺหเส<sup>๒</sup> ๑  
 [๖๑๒] สุโว จ สุวี กามเยย สาลิโก ปน สาลิกํ  
 สุวสฺส สาลิกาเยว<sup>๓</sup> สฺวาโส โหติ กิทธิโส ๑  
 [๖๑๓] โย ยํ กามเ<sup>๔</sup> กามยติ อปิ จณฺฑาลิกามปิ  
 สพุโพ หิ สทิสฺโส โหติ นตฺถิ กามเ อสาทิสฺโส ๑  
 อตฺถิ ชฺมฺปาวตี<sup>๕</sup> นาม มาตา ลีวิสฺส ราชีเน  
 สา ปิยา<sup>๖</sup> วาสฺสเทวสฺส กณฺ्हสฺส จ มहेลียา<sup>๗</sup> ๑  
 รตนวตี<sup>๘</sup> กิปริสิ สापิ วจฺฉํ อกามยิ  
 มนฺุสฺโส มิดิยา สหฺฐี นตฺถิ กามเ อสาทิสฺโส ๑  
 หนฺนท โขหํ คมิสฺสามิ สาลิกเ มณฺฑชฺฌาณิกเ  
 ปจฺจกฺขานฺุปทํ เหนฺตํ อติมณฺเณสิ หนฺน มํ ๑  
 [๖๑๔] น ลีวี ตฺรมานสฺส มาธฺรฺร สุวปณฺุทิต  
 อีเชว ตาว อจฺจสฺสุ ยาว ราชาน ทกฺขลิสฺ<sup>๙</sup>  
 โสสฺสิ สทฺทํ มฺุทิงฺคานํ อานฺุภาวณฺุจ ราชีเน ๑  
 [๖๑๕] โย หนฺุ ขฺวายํ ติพุโพ สทฺโท ทิโรชนปเท สุโต  
 ธีตา ปณฺุจาลราชสฺส โอสธี วิย วณฺุณฺเณี

๑ ม. กรเยย, ย. กรเยยาลิ เม ๑ ๒ ม. ย. อุกฺเขว วสฺมฺหเส ๑

๓ ลี. ย. สาทิกาย จ ๑ ๔ ลี. ย. ยํ ยํ กามเ ๑ ๕ ม. ชฺมฺปาวตี ๑

๖ ม. ย. ภริยา ๑ ๗ ม. ย. มहेลีส ปิยา ๑ ๘ ลี. ย. รถวตี, ม. รจฺจวตี ๑

๙ ย. ทกฺขลิสฺ ๑



- [๖๑๖] ตัม ทสฺสติ วิเทหํ โส วิวาหิ ภวิสฺสติ ฯ  
 เอทิสฺส เต<sup>๑</sup> อมิตฺตํ วิวาหิ โหตุ มาตุร  
 ยถา ปณฺจาลราชสฺส เวเทเหเน ภวิสฺสติ ฯ  
 อานยิตฺวาน เวเทหํ ปณฺจาลานํ รเถสฺสโก  
 ตโต นํ สมตยิสฺสติ นาสฺส สขิ ภวิสฺสติ ฯ
- [๖๑๗] หนฺท โข มํ อนุชานาหิ รตฺติโย สตฺตมตฺติโย  
 ยาวาหํ ลีวราชสฺส อโรเจมิ มहेสิเน  
 ลทฺโธ จ เม อวสเถ สาลิกาย อุปนฺติกา<sup>๒</sup> ฯ
- [๖๑๘] หนฺท โข ตํ อนุชานามิ รตฺติโย สตฺตมตฺติโย  
 สเจ ตวํ สตฺตรตฺเตเน นาคจฺฉลฺสิ มมนฺติกา<sup>๓</sup>  
 มณฺเฑ โอกนฺตสฺส<sup>๔</sup> มํ มตาย อากมฺิสฺสลิ ฯ
- [๖๑๙] ตโต จ โข โส คนฺตฺวาน มาตุโร สุวปฺนฺติโต  
 มโหสถสฺส อกฺขาลิ สาลิกาย วจฺนํ อิหํ ฯ
- [๖๒๐] ยสฺเสว สมฺเว ภฺวเชยฺย โภคํ  
 ตสฺเสว อตฺถํ ปุริสฺส จเรยฺย ฯ
- [๖๒๑] หนฺทาทํ คจฺฉามิ ปุเร ชนินฺท  
 ปณฺจาลราชสฺส ปุริํ สุรมฺมํ  
 นิเวสนานิ มาเปตฺตุ เวเทหสฺส ยสฺสลิเน ฯ  
 นิเวสนานิ มาเปตฺวา เวเทหสฺส ยสฺสลิเน  
 ยทา เต ปหิณฺเวยามิ ตทา เอยฺยาลิ ชตฺติย ฯ
- [๖๒๒] ตโต จ ปายาลิ ปุเร มโหสฺสโธ  
 ปณฺจาลราชสฺส ปุริํ สุรมฺมํ  
 นิเวสนานิ มาเปตฺตุ เวเทหสฺส ยสฺสลิเน ฯ

๑ ม. ย. มา ฯ

๒ ม. ย. อุปนฺติกา ฯ

๓ ม. ย. มมนฺติกา ฯ

๔ ม. โอกนฺตสฺส<sup>๔</sup> ฯ

- |       |                                  |                                       |
|-------|----------------------------------|---------------------------------------|
|       | นิเวสนานิ มาเปตฺวา               | เวเทหฺสส ยสฺสลิโน                     |
|       | อถสฺส ปาหิณิ ทฺตํ                | เวเทหํ มิถิลคฺคหํ <sup>๑</sup>        |
|       | เอหิทานิ มหาราช                  | มาปิตํ เต นิเวสนํ ๑                   |
| [๖๒๓] | ตโต จ ราชฯ ปายาสิ                | เสนาย จตุรงฺคิยา                      |
|       | อนนฺตฺวาหนํ ทฏฺฐํ                | ผิตํ กปฺปิลิยํ <sup>๒</sup> ปูรํ ๑    |
| [๖๒๔] | ตโต จ โข โส คนฺตฺวาน             | พฺรหฺมทตฺตสฺส ปาหิณิ                  |
|       | อากโตสฺมิ มหาราช                 | ตว ปาทานิ วนฺทิตฺตํ ๑                 |
|       | ททาหิทานิ [๓] ภาริยํ             | นารี สพฺพงฺคโสภนํ                     |
|       | สุวณฺณเณน ปฏฺิจฺจนฺนํ            | ทาสีคณฺปุรฺกฺขิตํ ๑                   |
| [๖๒๕] | สฺวาคตฺนฺเตปิ <sup>๔</sup> เวเทห | อโถ เต อทฺราคตํ                       |
|       | นฺกฺขตฺตตฺถเวยว ปริปฺจุจ         | อหํ กณฺณํ ททามิ เต                    |
|       | สุวณฺณเณน ปฏฺิจฺจนฺนํ            | ทาสีคณฺปุรฺกฺขิตํ ๑                   |
| [๖๒๖] | ตโต จ ราชฯ เวเทโห                | นฺกฺขตฺตํ ปริปฺจุจตี <sup>๕</sup>     |
|       | นฺกฺขตฺตํ ปริปฺจุจฺจิตฺวา        | พฺรหฺมทตฺตสฺส ปาหิณิ ๑                |
|       | ททาหิทานิ เม ภาริยํ              | นารี สพฺพงฺคโสภนํ                     |
|       | สุวณฺณเณน ปฏฺิจฺจนฺนํ            | ทาสีคณฺปุรฺกฺขิตํ ๑                   |
| [๖๒๗] | ททามิทานิ เต ภาริยํ              | นารี สพฺพงฺคโสภนํ                     |
|       | สุวณฺณเณน ปฏฺิจฺจนฺนํ            | ทาสีคณฺปุรฺกฺขิตํ ๑                   |
| [๖๒๘] | หตฺถิ อสฺสา รถา ปตฺติ            | เสนา ติฏฺฐจฺนฺติ จมฺมิกา <sup>๖</sup> |
|       | อฺกฺกา ปทิตฺตา ฉายนฺติ           | กินฺนุ มณฺณนฺติ ปณฺทิตา ๑             |
| [๖๒๙] | หตฺถิ อสฺสา รถา ปตฺติ            | เสนา ติฏฺฐจฺนฺติ จมฺมิกา              |
|       | อฺกฺกา ปทิตฺตา ฉายนฺติ           | กินฺนุ กาทนฺติ ปณฺทิต ๑               |

๑-๑ ลี. ย. อิม ปาจา นตฺถิ ๑ ๒ ลี. ย. กมฺปิลิยํ ๑

๓ ย. เอตฺถนฺตเร เมติ ทิสฺสตี ๑ ๔ ม. ... เตว, ย. เตน ๑

๕ ม. ย. ปริปฺจุจถ ๑

๖ ม. ย. วมฺมิตา ๑ เอวฺมุปฺปิริ ๑

- [๖๓๐] รกขติ ตํ มหาราช จูฬเนยโย มหัพพโล  
 ปทุภูจเเต พุทฺทมทตฺโต<sup>๑</sup> ปาโต ตํ ฆาตยิสฺสติ ฯ
- [๖๓๑] อุพฺเพตฺติ เม ททยํ มุขญจ ปริสุสฺสติ  
 นิพฺพุตฺตี นาธิคจฺฉามิ อคฺคิทมฺโฒว อาตเป ฯ  
 กมฺมารานํ ยถา อุกฺกา อนฺโต ฆายติ โน พหิ  
 เอวมฺปิ ททยํ มยฺหํ อนฺโต ฆายติ โน พหิ ฯ
- [๖๓๒] ปมตฺโต มนฺตนาตีโต ภินฺนมนฺโตสิ ชตฺติย  
 อิทานิ โช ตํ ตายนฺตุ ปณฺทิตา มนฺติโน ชนา ฯ  
 อกตฺวามจฺจสฺส วจนํ อตฺถกามหิตฺติโน  
 อตฺตปิตฺริโต ราช มิโค กุญฺฉว โอิหิตो ฯ  
 ยถาปิ มจฺฉเน พลิสํ วงฺกํ มํเสน ฉาทิตํ  
 อามคิทฺโธ น ชานาติ มจฺฉเน มรณมตฺตโน ฯ  
 เอวเมว ตฺวํ ราช จูฬเนยฺยสฺส ชีตฺรํ  
 กามคิทฺโธ น ชานาติ มจฺฉเนว มรณมตฺตโน ฯ  
 สเจ คจฺฉลฺลิตฺติ ปณฺจาลํ ชิปปมตฺตํ ชหิสฺสลฺลิตฺติ  
 มิคํ ปนฺถานฺนุปนฺนํ<sup>๒</sup> มหนฺตํ ภาเยสฺสลฺลิตฺติ ฯ  
 อนริยจฺจูปิ ปุริโส ชนินฺท  
 อหิว อุจฺจงฺกคฺโต<sup>๓</sup> ฯ อาเสยฺย  
 น เตน มิตฺตํ กยิราถ ชีโร<sup>๔</sup>  
 หุฏฺโฆ หเว กาปุริเสน สงฺคโม ฯ  
 ยํ เตวว<sup>๕</sup> ชณฺเณว ปุริโส<sup>๖</sup> ชนินฺท  
 สีสฺวาโย พหุสฺสุโต  
 เตเนว มิตฺตํ กยิราถ ชีโร

๑ ม. ปทุภูจเเต พุทฺทมทตฺเตน ฯ

๒ ม. ปนฺถานฺนุปนฺนํ ฯ

๓ ม. ย. อจฺจงฺกคฺโต ฯ

๔ ย. ปณฺโณ ฯ

๕ ม. ยเทว ฯ

๖ ม. ย. ปุริสํ ฯ

- [๖๓๓] สุโข หเว สปุริเสหิ สงฺคโม ๑  
 พาโล ตุวั เอลมุโคสิ ราช  
 โย อุตฺตมตฺถานิ มยิ ลปิตุโธ  
 กิเมวหํ นงฺคลโกฏฺฐิวฑฺฒ  
 อตฺถานิ ชานิสฺส<sup>๑</sup> ยถาปิ อญฺเณ ๑
- อิมํ คเล คเหตุวาน นาสถ วิชิตา มม  
 โย เม รตนลาภสฺส อนฺตรายาย ภาสตี ๑
- [๖๓๔] มโหสธ อตีเตน นานุวิชฺฌนฺติ ปณฺทิตา  
 กิ มํ อสฺสํว สมนฺนํ ปโตเทเนว วิชฺฌสิ ๑  
 สเจ ปสฺสสิ โมกฺขํ เม<sup>๒</sup> เขมํ วา ปน ปสฺสสิ  
 เตเนว มํ อนุสาส กิ อตีเตน วิชฺฌสิ ๑
- [๖๓๕] อตีตํ มานุสํ กมฺมํ ทุกฺกรํ ทุรภิสฺสมภวํ  
 น ตํ สกฺโกมิ โมเจตฺถํ ตวํ ปชานสฺส<sup>๓</sup> ชตฺตฺติย ๑  
 สนฺติ เวหายสา<sup>๔</sup> นาคา อิทฺธิมฺนฺโต ยสฺสสิโน  
 เตปิ อาทาย คจฺเจยฺยํ ยสฺส โหนฺติ ตถาวิชา ๑  
 สนฺติ เวหายสา อสฺสา อิทฺธิมฺนฺโต ยสฺสสิโน  
 เตปิ อาทาย คจฺเจยฺยํ ยสฺส โหนฺติ ตถาวิชา ๑  
 สนฺติ เวหายสา ปกฺขี อิทฺธิมฺนฺโต ยสฺสสิโน  
 เตปิ อาทาย คจฺเจยฺยํ ยสฺส โหนฺติ ตถาวิชา ๑  
 สนฺติ เวหายสา ยกฺขา อิทฺธิมฺนฺโต ยสฺสสิโน  
 เตปิ อาทาย คจฺเจยฺยํ ยสฺส โหนฺติ ตถาวิชา ๑  
 อตีตํ มานุสํ กมฺมํ ทุกฺกรํ ทุรภิสฺสมภวํ  
 น ตํ สกฺโกมิ โมเจตฺถํ อนฺตลิกฺเขน ชตฺตฺติย ๑

๑ ม. ชานามิ ๑

๒ ม. วา ๑

๓ ส. ย. ตวมปิ ชานสฺส ๑

๔ ส. ย. เวหายสา ๑ เอวมฺปริปี ๑

- [๖๓๖] อตีรทลลีสี ปุริโส มหนเต อุทกณฺณเว  
 ยตถ โส ลภเต คาธํ ตตถ โส วินฺทเต สฺขํ ๑  
 เอวํ อมฺหณจ รณฺโณ จ ตวํ ปตฺติฏฺฐา มโหสฺถ  
 ตวํ โนลีสึ มนฺตึนํ เสฏฺโฐจ อเมห ทุกฺขา ปโมจย ๑
- [๖๓๗] อตีตํ มานุสํ กมฺมํ ทุกฺกรํ ทฺรภิสฺสภวํ  
 น ตํ สกโกมิ โมเจตฺตุ ตวํ ปชานสฺสฺสฺ เสนก ๑
- [๖๓๘] สฺโณหิ เมตํ วจนํ ปสฺสเสณํ<sup>๑</sup> มหพฺภยํ  
 เสนกทานิ ปุจฺฉามิ กึ กิจจํ อิต มณฺณลีสึ ๑
- [๖๓๙] อคฺคีสึ วา ทวารโต เทม คณฺหามเส วิกนฺตณํ<sup>๒</sup>  
 อณฺณมณฺณํ วตฺตวาน ชิปฺปิ หิสฺสาม ชีวิตํ  
 มา โน ราชา พฺรหฺมทตฺโต จิรํ ทุกฺเขน มารยิ ๑
- [๖๔๐] สฺโณหิ เมตํ วจนํ ปสฺสเสณํ มหพฺภยํ  
 ปุกฺกสฺทานิ ปุจฺฉามิ กึ กิจจํ อิต มณฺณลีสึ ๑
- [๖๔๑] วิสํ ขาติตฺวา มียยาม ชิปฺปิ หิสฺสาม ชีวิตํ  
 มา โน ราชา พฺรหฺมทตฺโต จิรํ ทุกฺเขน มารยิ ๑
- [๖๔๒] สฺโณหิ เมตํ วจนํ ปสฺสเสณํ มหพฺภยํ  
 กามินฺททานิ<sup>๓</sup> ปุจฺฉามิ กึ กิจจํ อิต มณฺณลีสึ ๑
- [๖๔๓] รชฺชฺยา พชฺฌม มียยาม ปปาตา ปปเตมเส<sup>๔</sup>  
 มา โน ราชา พฺรหฺมทตฺโต จิรํ ทุกฺเขน มารยิ ๑
- [๖๔๔] สฺโณหิ เมตํ วจนํ ปสฺสเสณํ มหพฺภยํ  
 เทวินฺททานิ ปุจฺฉามิ กึ กิจจํ อิต มณฺณลีสึ ๑
- [๖๔๕] อคฺคีสึ วา ทวารโต เทม คณฺหามเส วิกนฺตณํ  
 อณฺณมณฺณํ วตฺตวาน ชิปฺปิ หิสฺสาม ชีวิตํ

๑ ลี. ย. ปสฺสเส ตํ ๑ เอวมุปริปิ ๑ ๒ ลี. ย. วิกตฺตณํ ๑ ๓ ลี. ย. กาวินฺท ๑  
 ๔ ม. ปปตฺตามเส ๑

- น โน สกโกติ โมเจตุํ      สุขเขเนว มโหสโร ๑
- [๖๔๖] ยถา กทลโน สารํ      อเนวสํ นาธิคจจติ
- เอวํ อเนวสมานา นํ      ปญหํ นาชฺฌคคมาเส ๑
- ยถา สิมฺพลโน สารํ      อเนวสํ นาธิคจจติ
- เอวํ อเนวสมานา นํ      ปญหํ นาชฺฌคคมาเส ๑
- อเทเส วต โน วุฏฺฐิํ      กุญฺชรานํวณฺฑเก<sup>๑</sup>
- สกาเส ทุมฺมนุสฺसानํ      พาลานํ อวิชานตํ
- อุพฺเพตติ เม ททยํ      มุชญจ ปริสุสฺสติ
- นิพฺพุตฺติ นาธิคจฺฉามิ      อคฺคิททฺโฆว อาตเป ๑
- กมฺมารานํ ยถา อุกฺกา      อนฺโต ฉายติ โน พหิ
- เอวมฺปิ ททยํ มยฺหํ      อนฺโต ฉายติ โน พหิ ๑
- [๖๔๗] ตโต โส ปณฺฑิตโต ธีโร      อตฺถทสฺสี มโหสโร
- เวเทหํ ทุกฺขิตํ ทิสฺวา      อิทํ วจนมพฺรวิ ๑
- มา ตฺวํ ภายิ มหาราช      มา ตฺวํ ภายิ รเถสภ
- อหนตํ โมจยิสฺสามิ      ราหุคฺคหิตํ<sup>๒</sup> จนฺทิมํ ๑
- มา ตฺวํ ภายิ มหาราช      มา ตฺวํ ภายิ รเถสภ
- อหนตํ โมจยิสฺสามิ      ราหุคฺคหิตํ สุริยํ ๑
- มา ตฺวํ ภายิ มหาราช      มา ตฺวํ ภายิ รเถสภ
- อหนตํ โโมจยิสฺสามิ      ปงฺเก สนนํ กุญฺชรํ ๑
- มา ตฺวํ ภายิ มหาราช      มา ตฺวํ ภายิ รเถสภ
- อหนตํ โโมจยิสฺสามิ      เปฬฺพนฺธวํ<sup>๓</sup> ปนฺนคํ ๑
- <sup>๔</sup>มา ตฺวํ ภายิ มหาราช      มา ตฺวํ ภายิ รเถสภ
- อหนตํ โโมจยิสฺสามิ      ปกฺขี พนฺธวํ ปญฺชเร<sup>๕</sup> ๑

๑ ม. ย. กุญฺชรานํวณฺฑเก ๑

๒ ม. ราหุคฺคหิตํ ๑ เอวมฺปิปริ ๑

๓ ม. ย. เปฬฺพนฺธวํ ๑

๔-๕ ส. ย. อยํ คาถา นตฺถิ ๑

- มา ตูว์ ภายิ มหาราช      มา ตูว์ ภายิ รเถสภ  
 อหนตฺโต โมจยิสฺสามิ      มจฺเจเน ชาลคเตริว ๑  
 มา ตูว์ ภายิ มหาราช      มา ตูว์ ภายิ รเถสภ  
 อหนตฺโต โมจยิสฺสามิ      สโยคฺคพลวาทนํ ๑  
 มา ตูว์ ภายิ มหาราช      มา ตูว์ ภายิ รเถสภ  
 ปณฺจาลํ พาทยิสฺสามิ      กากเสนฺหว เลทฺทฺทฺทฺนา ๑  
 อาหุ ปณฺญา กิมตฺติยา      อมจฺโจ วาปิ ตาทิโส  
 โย ตํ สมนฺพาทปฺกฺขนฺตํ<sup>๑</sup>      ทฺกฺกฺขา น ปริโมจเย ๑  
 [๖๔๘] เอถ มาถฺวา อุกฺกฺเจถ      มุขํ โสเธถ สนฺธิเน  
 เวเทโห สหฺมจฺเจหิ      อุมฺมงฺเคน<sup>๒</sup> คมิสฺสติ ๑  
 [๖๔๙] ตสฺส ตํ วจฺนํ สุตฺวา      ปณฺทิตฺตสฺสานุสฺสริโน<sup>๓</sup>  
 อุมฺมงฺคทฺวารํ วิวริสฺสุ      ยนฺตยฺตฺเต จ อคฺคเพ ๑  
 [๖๕๐] ปุรฺโต เสนโก ยาทิ      ปจฺฉโต จ มโหสฺโส  
 มชฺฌเณ จ ราชฯ เวเทโห      อมจฺจปรีวาริโต ๑  
 [๖๕๑] อุมฺมงฺคา นิกฺขมิตฺวาน      เวเทโห นาวมารุหิ  
 อภิรฺยุทฺทฺจ ฌตฺวาน<sup>๔</sup>      อนุสฺสาลิ มโหสฺโส ๑  
 อยํ เต สสฺสุโร เทว      อยํ สสฺสุ ชนาธิป  
 ยถา มาตุ ปฏฺิปปตฺติ      เอวํ เต โหตุ สสฺสุยา ๑  
 ยถาปิ นียโก ภาตา      โสทฺริโย<sup>๕</sup> เอกมาตุโก  
 เอวํ ปณฺจาลจฺนฺโท เต      ทยิตฺตพฺโพ รเถสภ ๑  
 อยํ ปณฺจาลจฺนฺทึ เต      ราชปฺตฺติ อภิชฺฌิตา<sup>๖</sup>  
 กามํ กโรหิ เต ตาย      ภริยา เต รเถสภ ๑

๑ ม. สมนพาทปกขนนท์ ๑      ๒ ส. ย. อุมมคเคน ๑ เอวมุปริปี ๑

๓ ม. ปณทิตตสสานุสสริโน ๑      ๔ ม. ย. อภิรัฐพททจ ตํ ฌตฺวา ๑

๕ ม. ย. สอุทริโย ๑      ๖ ม. อภิจฉิตา ๑

- [๖๕๒] อารุยห นาวํ ตรมาโน      กิ นุ ตีรมหิ ติฏฺฐลลิต  
 กิจฉา มุตตม<sup>๑</sup> หุกฺขโต<sup>๒</sup>      ยามทานิ มโหสธ ๑
- [๖๕๓] เนส ธมฺโม มหาราช      โยหํ เสนาย นายโก  
 เสนางค์<sup>๓</sup> ปริหาเปตวา      อตฺตานํ ปริโมจเย ๑  
 นิเวสนมฺหิ เต เทว      เสนางค์ ปริหาปิตํ  
 ตํ ทินนํ พุทฺทมตฺเตน      อานยิสฺสํ รเถสฺส ๑
- [๖๕๔] อปฺปเสโน มหาลေနํ      กถํ นิคฺคย<sup>๔</sup> จสฺสลลิต  
 หุพฺพลโล พลวณฺเตน      วิหณฺณยิสฺสลลิต ปณฺทิต ๑
- [๖๕๕] อปฺปเสโนปิ เจ มนฺตํ  
 ชานาติ<sup>๕</sup> ราชา ราชาโน      มหาลေနํ อมนฺตํ  
 อาทิจฺจโจวฺหยนฺตมํ ๑
- [๖๕๖] สฺสขํ วต ลํวาโส  
 ปกฺขีว ปณฺชเร พนฺธ  
 อมิตฺตหตฺตตฺตคเต<sup>๖</sup>      ปณฺทิตเตหิตี เสนก  
 มจฺเจ ชาลคเตริว  
 โมจยิ โน มโหสธ ๑
- [๖๕๗] เอวมเม<sup>๗</sup> มหาราช  
 ปกฺขีว ปณฺชเร พนฺธ  
 อมิตฺตหตฺตตฺตคเต      ปณฺทิตตา หิ สฺสขาวหา  
 มจฺเจ ชาลคเตริว  
 โมจยิ โน มโหสธ ๑
- [๖๕๘] รกฺขิตฺวา กสิณํ รตฺตํ  
 อุกฺเขตํ อรฺหณฺคคฺคสมิ  
 อารุยห ปวรํ นาคํ  
 ราชา อโวจ ปณฺจาโล  
 สนนฺทโร มณฺนิมฺเมน<sup>๘</sup>  
 เปลฺลียเอ อชฺฌภาลิตฺถ      จูพฺเพนฺยโย มหพฺพลโล  
 อุกฺการํ อุกฺปาคมิ ๑  
 พลวณฺตํ สฺสภูจฺจิชฺชายนํ  
 จูพฺเพนฺยโย มหพฺพลโล ๑  
 สรมาทาย ปาณินา  
 ปุถฺตุคฺคุมฺเพ สฺมาคเต ๑

๑ ม. ย. มุตตตามห ๑ ๒ ย. หุกฺขโต ๑

๓ ม. ย. เสนางค์ ๑ เอวมุปริปิ ๑

๔ ม. ย. นิคฺคย ๑ ๕ ม. อ. ชินาติ ๑

๖ ม. อมิตฺตหตฺตตฺตคเต ๑ เอวมุปริปิ ๑

๗ ม. ย. เอวมเม ๑ ๘ ม. มณฺนิมฺเมน, ย. มณฺนิมฺเมสุ ๑



หตถาโรเห อนีนิกฺกุเจ	รธิเก ปตฺติการเก
อุปาสนมฺหิ กตหตฺเถ	วาลเวเช สมากเต ฯ
[๖๕๕] เปเสถ กุณฺชเร ทนฺตี	พลวนฺเต สกฺกิชฺหายเน
มทฺทนฺตฺตุ กุณฺชรา นครํ	เวเทเหเน สุมาปิตํ ฯ
วจฺจนฺตมฺขา เสตา	ติกฺขคฺคา อกฺกิวฺธีเน
ปณฺณณฺนา ธนฺเวเคน	สมฺปตฺนตฺตฺตริตฺรา ฯ
มาถฺวา จมฺมิเน สฺฐา	จิตฺตทณฺตฺยตฺตาธฺวา
ปกฺขนฺทินิ มหानาคา	หตฺถีนํ โหนฺตฺตุ สมฺมุขานํ ฯ
สตฺติโย เตลฺโหตาโย	อจฺจิมนฺโต <sup>๑</sup> ปภสฺสรา
วิชฺโชตฺมานา ติกฺกฺจนฺตฺตุ	สตรํสิว ตารกา ฯ
อาวฺรพฺลวนฺตฺตานํ	คฺคณิกายฺรชารินํ
เอตาทิสานํ โยชานํ	สงฺคามเ อปฺลาโยนํ
เวเทโห กุโธ มุจฺจิสฺสติ	สเจ ปกฺชีว กาทิตฺติ ฯ
ตีส เม ปฺริสนาวุโตย	สพฺเพ เอกฺกนิจฺจิตฺตา <sup>๒</sup>
เยสํ สมํ น ปสฺสามิ	เกวลํ มหิมํ จรํ ฯ
นาคา จ กปฺปิตา ทนฺตี	พลวนฺตา สกฺกิชฺหายนา
เยสํ ขนฺธेषฺสุ โสภนฺติ	กุมารา จารุทสฺสนา ฯ
ปีตาลงฺการา ปิตฺวสนา	ปีตฺตฺตฺตฺตริตฺรา
นาคกฺขนฺธेषฺสุ โสภนฺติ	เทวปฺตฺตฺตฺตา นนฺทเน ฯ
ปาจันนณฺณนา เนตฺตีสฺสา	เตลฺโหตา ปภสฺสรา
นิฏฺฐิตา นรวิเรหิ <sup>๓</sup>	สมชารา สฺนินฺสฺสิตา ฯ
เวลฺลาพีเน วิตฺมลา	สิกฺกายสมฺยา ทพฺพา
คหิตา พฺลวนฺเตหิ	สุปฺปหารปฺปหาริกิ ฯ

๑ ส. อจฺจิมนฺตี, ม. ย. อจฺจมนฺตา ฯ ๒ ม. สพฺเพเวเอกฺกนิจฺจิตฺตา, ย. สพฺเพเวเอกฺกนิจฺจิตฺตา ฯ

๓ ม. นรวิเรหิ ฯ

- °สุวรรณณจรุสมปนฺนา โลहितกญฺจุปชาริตา°  
 วิวตฺตมานา โสภนฺติ วิชฺชวพภฆนนฺตเร ๑  
 ปถกา จมฺมิโน<sup>๒</sup> สุรา อสิจมฺมสฺส โกวิทา  
 ธนฺคฺคหา ลิกฺขิตรา<sup>๓</sup> นาคกฺขนฺธนิปาติโน<sup>๔</sup> ๑  
 เอตาทิสฺสเอทึ ปริกฺขิตโต นตฺถิ โมกฺโข อีโต ทว  
 ปภาวนฺเต น ปสฺสามิ เยน ตฺวํ มิถิลํ วเช ๑  
 [๖๖๐] กิณฺहु สนฺตฺรมาโนว นาคํ เปสฺเสสิ กุณฺชรั  
 ปหฺมฺจฺจฺรูโป อาคมสิ<sup>๕</sup> ลทฺตฺตโถสฺมีตี<sup>๖</sup> มณฺดลฺสิ ๑  
 โอหเรตํ ธนฺจาปํ ชุรปฺปํ ปฏฺฐิสฺห  
 โอหเรตํ สุภํ จมฺม<sup>๗</sup> เวพฺุริยมณฺธิสนฺนิภํ<sup>๘</sup> ๑  
 [๖๖๑] ปสนฺนมนุชฺวณฺเณสิ มิทฺตปฺพพญจ<sup>๙</sup> ภาสสิ  
 โหติ โข มรณฺกาลเ อเอทิสี วณฺณสมปทา ๑  
 [๖๖๒] โมฆนฺเต คชฺชิตํ ราช ภินฺนมนฺโตสิ ขตฺติย  
 ทฺคฺคโณหฺ ทิ<sup>๑๐</sup> ตยา ราชฯ ขลฺงฺเกเนว สินฺธโว ๑  
 ตินฺโณ หิยโย ราชฯ คจฺคํ สามจฺใจ สปริชฺชน  
 หंसฺราชํ ยถา ชงฺโก อนุชฺชวํ ปตฺติสฺสตี ๑  
 [๖๖๓] ลีคาลา รตฺติมาเคน ฝุลลํ ทิสฺวาน กีสฺวกํ  
 มंसฺเปสฺสีติ มณฺดฺนฺตา ปรีพฺยุพฺพา มิคาธมา ๑  
 วีตฺวิตฺตาสฺสุ รตฺตีสฺสุ อุกฺคตฺสมี ทิวากเร  
 กีสฺวกํ ฝุลลิตํ ทิสฺวา อาสาจฺฉินฺนา<sup>๑๑</sup> มิคาธมา ๑  
 เอวเมว ตฺวํ ราช เวเทหํ ปรีวารย<sup>๑๒</sup>

๑-๑ ม. ... โลहितกญฺจุปชาริตา, ย. สุวรรณจรรุสมปนฺนา โลहितกญฺจุปชาริตา ๑  
 ๒ ลี. ย. ปถกา, ม. ปฏากา วมฺมิโน ๑ ๓ ลี. ย. ธนฺคฺคหา ลิกฺขิตาโร ๑  
 ๔ ลี. ย. นาคกฺขนฺธนิปาติโน, ม. นาคกฺขนฺธ นิปาติโน ๑ ๕ ม. อาปตฺติ ๑  
 ๖ ม. ลีทฺตฺตโถสฺมีตี ๑ ๗ ม. ย. วมฺม ๑ ๘ ม. ย. ... สนฺถตํ ๑ ๙ มิทิตฺตปฺพพ  
 อิตฺติ ๑ ๑๐ ม. ทฺคฺคโณหฺสิ ๑ ๑๑ ม. อาสจฺฉินฺนา ๑ ๑๒ ม. ปรีวารย ๑

	อาสจฺฉินฺโน คมิสฺสลิ	ลิกา <sup>๑</sup> กีสูกํ ยถา ฯ
[๖๖๔]	อิมสฺส หตฺถปาเท จ	กณฺณนาสญจ ฉินฺทถ
	โย เม อมิตฺตํ หตฺถคตํ	เวเทหิ ปริโมจยิ ฯ
	อิมํ มํสํว ปาตพฺย <sup>๒</sup>	สุเล กตฺวา ปจฺนตฺถ นํ
	โย เม อมิตฺตํ หตฺถคตํ	เวเทหิ ปริโมจยิ ฯ
	ยถาปิ อุสฺภจมฺม <sup>๓</sup>	ปจฺพยา วิหฺนียติ <sup>๔</sup>
	สีหสฺส อโถ พฺยคฺขสฺส	โหติ สงฺกฺุสฺมาหตํ ฯ
	เอวฺนตํ วิหฺนิตฺวาน	เวชยิสฺสามิ สตฺติยา
	โย เม อมิตฺตํ หตฺถคตํ	เวเทหิ ปริโมจยิ ฯ
[๖๖๕]	สเจ เม หตฺถปาเท จ	กณฺณนาสญจ เจทลฺลี <sup>๕</sup>
	เอวํ ปญฺจาลจฺนฺทสฺส	เวเทโห เจทยิสฺสติ ฯ
	สเจ เม หตฺถปาเท จ	กณฺณนาสญจ เจทลฺลี
	เอวํ ปญฺจาลจฺนฺทียา	เวเทโห เจทยิสฺสติ ฯ
	สเจ เม หตฺถปาเท จ	กณฺณนาสญจ เจทลฺลี
	เอวํ นนฺทาย เทวียา	เวเทโห เจทยิสฺสติ ฯ
	สเจ เม หตฺถปาเท จ	กณฺณนาสญจ เจทลฺลี
	เอวฺนเต ปุตฺตทวารสฺส	เวเทโห เจทยิสฺสติ ฯ
	สเจ มํสญจ <sup>๖</sup> ปาตพฺย	สุเล กตฺวา ปจฺอิสฺสลิ
	เอวํ ปญฺจาลจฺนฺทสฺส	เวเทโห ปาจยิสฺสติ ฯ
	สเจ มํสญจ ปาตพฺย	สุเล กตฺวา ปจฺอิสฺสลิ
	เอวํ ปญฺจาลจฺนฺทียา	เวเทโห ปาจยิสฺสติ ฯ
	สเจ มํสญจ ปาตพฺย	สุเล กตฺวา ปจฺอิสฺสลิ

๑ ม. ลิงฺคาลา ฯ

๒ ลี. ... ปาตพฺพ, ย. อิมสฺส มํสญจปาตพฺพ ฯ

๓ ม. ย. อาสภํ จมฺม ฯ ๔ วิตฺนียติ อิติปิ ฯ

๕ ม. ย. เจจฺฉลิ ฯ อีโต ปรํ อีทิสฺเมว ฯ ๖ ม. มํสํ ว ฯ เอวฺมฺปริปิ ฯ

เอวํ นนุททาย เทเวีย	เวเทโท ปาจยิสฺสติ ๑
สเจ มํสญจ ปาตพฺยํ	สุเล กตฺวา ปจิสฺสลิ
เอวนฺเต ปุตฺตทวารสฺส	เวเทโท ปาจยิสฺสติ ๑
สเจ มํ วิหนิตฺวาน <sup>๑</sup>	เวชยิสฺสลิ สตฺติยา
เอวํ ปณฺจาลจนฺทสฺส	เวเทโท เวชยิสฺสติ ๑
สเจ มํ วิหนิตฺวาน	เวชยิสฺสลิ สตฺติยา
เอวํ ปณฺจาลจนฺทียา	เวเทโท เวชยิสฺสติ ๑
สเจ มํ วิหนิตฺวาน	เวชยิสฺสลิ สตฺติยา
เอวํ นนุททาย เทเวีย	เวเทโท เวชยิสฺสติ ๑
สเจ มํ วิหนิตฺวาน	เวชยิสฺสลิ สตฺติยา
เอวนฺเต ปุตฺตทวารสฺส	เวเทโท เวชยิสฺสติ ๑
เอวํ โน มนฺติตํ รโห	เวเทเหเน มยา สห
ยถา <sup>๒</sup> ปลสตํ จมฺมํ	โกนฺตีมฺนตาสฺสฺนิฏฺฐิตํ <sup>๓</sup>
อุเปติ ตนฺตุตาณฺาย	สรานํ ปฏฺวิหนฺตเว ๑
สุขาวโห ทฺกฺขณฺุโห	เวเทหฺสสฺส ยสฺสลิโน
มตฺตินฺเต ปฏฺวิทณฺณามิ	อุสุํ ปลสเตน วา ๑
[๖๖๖] อิงฺฆ ปสฺส มหาราช	สุญฺญํ อนฺเตปฺรุํ ตว
โอโรธา จ กุมารฺา จ	ตว มาตา จ ขตฺติย
อุมฺมมฺงคา นีหริตฺวาน	เวเทหฺสสุปฺนามิตา ๑
[๖๖๗] อิงฺฆ อนฺเตปฺรุํ มยฺหํ	คนฺตุวาน วิจิณฺถ นํ
ยถา อิมสฺส วจฺนํ	สจฺจํ วา ยทิ วา มฺุสา ๑
[๖๖๘] เอวเมตํ มหาราช	ยถา อาห มโหเสโธ
สุญฺญํ อนฺเตปฺรุํ สพฺพํ	กาทฺตณฺกํ <sup>๔</sup> ยถา ๑

๑ ม. ย. วิตฺนิตฺวาน ๑ อิตฺ ปรี อีทิสเมว ๑ ๒ ม. ยถาปิ ๑

๓ ส. ย. โกนฺตีมฺนตาสฺสฺนิฏฺฐิตํ ๑ ๔ ม. ย. กาทฺตณฺกํ ๑

- [๖๖๙] อีโต คตา มหาราช นารี สพฺพงค์โสภณา  
 โกสมุภพผลกสุสโสณีนี<sup>๑</sup> หัสคคฺครภาณินิ ๑  
 อีโต นีตา มหาราช นารี สพฺพงค์โสภณา  
 โกเสยยวสนา สามา ชาตฺรฐปสุเมขลา ๑  
 สุรตฺตปาทา กลฺยาณินิ สุวณฺณมณินิเมขลา  
 ปาเวตทกฺขี สุตฺนุ พิมโปกฺกฺกา ตนฺนุชฺฌิมมา ๑  
 สุชาตา ภูชลภูจิว เวทิว<sup>๒</sup> ตนฺนุชฺฌิมมา  
 ทีฆสฺสา เกสา อลิตา อีสกคฺคปเวลฺลิตา ๑  
 สุชาตา มิคจฺฉาปิว<sup>๓</sup> เหมนตคฺคิลิขาริว  
 นทิว คิริทฺคฺเคสุ สยฺฉนฺนา ชุทฺทเวฬุภิ ๑  
 นาคนาสุรฺกฺกลฺยาณินิ ปจฺมา<sup>๔</sup> ติมฺพรุตฺถนินิ  
 นาติทีฆา นาติรสฺสา นาโลมา นาติโลมกา<sup>๕</sup> ๑  
 นนฺทาย นฺน มรณฺน นนฺทลฺลิตฺติริวาทน  
 อหฺมจ นฺน นนฺทา จ คจฺฉาม ยมสาธนํ ๑  
 [๖๗๐] ทิพฺพํ อธิยเส มายํ อกาลิ จกฺขุโมหนํ  
 โย เม อมิตฺตํ หตฺถคตํ เวเทหํ ปริโมจยิ ๑  
 [๖๗๑] อธิยฺนฺติ เว<sup>๖</sup> มหาราช ทิพฺพมายิธ ปณฺทิตา  
 เต โมจยฺนฺติ อตฺตานํ ปณฺทิตา มนฺติโน ชนา ๑  
 สฺนฺติ มาถนวปฺตฺตา เม กุสลา สฺนฺติเจทกา  
 เยสํ กเตน มคฺเคน เวเทโห มิถิลํ คโต ๑  
 [๖๗๒] อิงฺฆ ปสฺส มหาราช อุมมฺงคํ สาธุมฺปิตํ  
 หตฺถีนํ อถ อสฺสานํ รถานํ อถ ปตฺตินํ  
 อาโลกภูตํ ติฏฺฐนฺตํ อุมมฺงคํ สาธุนิฏฺฐิจิตํ<sup>๗</sup> ๑

๑ ม. โกสมุภพผลก... ๑ ๒ สී. ย. เวลฺลิว ๑ ๓ ม. ย. มิคฉาปาว ๑ ๔ ม. ปจฺมา ๑  
 ๕ ม. ... โลมสา, ย. นาติโลมสฺสา ๑ ๖ ม. ย. เวสทฺเท นตฺถิ ๑ ๗ ม. สาธุมฺปิตํ ๑

- [๖๗๓] ลาภา วต วิเทห่านิ ยสุลิมเ เอทิสา ปณฺหิตา  
 ฆเร วสนฺติ วิชิตเ ยถา ตวมลฺลิมโหสธ ๑
- [๖๗๔] วุตฺติมฺจ ปรีหารณฺจ ทิคุณฺนิ ฆตฺตเวตฺตนํ  
 ททามิ วิปฺเปล โภเค ภูยฺช กามเ รรมสฺสุ จ  
 มา วิเทหํ ปจฺจคมา กิ วิเทโห กริสฺสติ ๑
- [๖๗๕] โย จเชถ มหาราช ฆตฺตารํ ธนการณเ  
 อุกฺกิณฺนํ โหติ คารโยห อตฺตโน จ ปรสฺส จ  
 ยาว ชีเวยฺย เวเทโห นาณณสฺส ปุริโส ลियํ<sup>๑</sup> ๑  
 โย จเชถ มหาราช ฆตฺตารํ ธนการณเ  
 อุกฺกิณฺนํ โหติ คารโยห อตฺตโน จ ปรสฺส จ  
 ยาว ติมฺญเจยฺย เวเทโห นาณณสฺส วิชิตเ วเส ๑
- [๖๗๖] ทมฺมิ นิกฺขสทฺสฺสนฺเต คามาสีตฺติมฺจ กาลิสฺสุ  
 ทาสีสฺตานิ จตฺตาริ ทมฺมิ ฆரியาสตฺตณฺจ เต  
 สพฺพํ เสนางฺคมาทาย โสตฺถี คจฺจ มโหสธ ๑
- [๖๗๗] ยาว ททนฺตุ หตฺถินํ อสฺถานํ ทิคุณฺนิ วิธํ  
 ตปฺเปนฺตุ อนฺนปาเนน รติเก ปตฺติการเก ๑
- [๖๗๘] หตฺถี อสฺเส รเถ ปตฺตี คจฺจเฉวาทาย ปณฺหิต  
 ปสฺสตุ ตํ มหาราช เวเทโห มิถิลํ คตํ ๑
- [๖๗๙] หตฺถี อสฺสา รธา ปตฺตี เสนา สาทิสฺสเต มหา  
 จตฺตรจฺจคินิ ฆีสฺรุปา<sup>๒</sup> กิณฺนุ<sup>๓</sup> มณฺณนฺติ ปณฺหิตา<sup>๓</sup> ๑
- [๖๘๐] อานนฺโท เต มหาราช อุตฺตโม ปฏฺฐิสฺสติ  
 สพฺพํ เสนางฺคมาทาย โสตฺถิปฺปตฺโต มโหสธ ๑
- [๖๘๑] ยถา เปตํ สฺสานสมิ จจฺจเทตฺวา จตฺโร ชนา

๑ ม. ย. ลียา ๑

๒ ม. ฆีสฺรุปา ๑

๓-๓ ม. มณฺณลฺลิม ปณฺหิต ๑

- เอวํ ๑ กปปิลิเย ตยมฺหา<sup>๑</sup> จจฺจฺยิตฺวา อิชาคตา ฯ  
 อถ ตวํ เกน วณฺเณน เกน วา ปน เหตุนา  
 เกน วา อตฺถชาเตน อตฺตานํ ปรีโมจยิ ฯ  
 [๖๘๒] อตฺถํ อตฺเถน เวเทห มนฺตุํ มนฺเตน ขตฺติย  
 ปริวารยิสฺสํ<sup>๒</sup> ราชานํ ชมฺพุทฺธิปว สาคโร ฯ  
 ทินฺนํ นิกฺขสทฺสํ เม คามาสีตฺติจํ<sup>๓</sup> กาลิสฺสุ  
 ทาสีสตานิ จตฺตาริ ทินฺนํ ภริยาสตมฺภ เม  
 สพุพฺผิ เสนางฺคมาทาย โสตฺถินามฺหิ อิชาคโต ฯ  
 [๖๘๓] สฺสุขํ วต สํวาโส ปณฺฑิตฺเตหิตฺติ เสนก  
 ปกฺขีว ปถฺชเร พนฺเช มจฺเณ ชาลคเตริว  
 อมิตฺตทตฺถตฺถคเต<sup>๔</sup> โมจยิ โน มโหสฺโส ฯ  
 [๖๘๔] เอวเมว<sup>๕</sup> มหาราช ปณฺฑิตา ทิ สฺสุชาวหา  
 ปกฺขีว ปถฺชเร พนฺเช มจฺเณ ชาลคเตริว  
 อมิตฺตทตฺถตฺถคเต โมจยิ โน มโหสฺโส ฯ  
 [๖๘๕] อาหณฺณตฺถุ สพุพฺผิณา เภริโย เทนฺทิมานิ<sup>๖</sup> จ  
 ธมนฺตฺถุ<sup>๗</sup> มาคธา สงฺขา วคฺคฺคุ นทฺนตฺถุ ทฺนฺทฺภูทฺธิ ฯ  
 [๖๘๖] โอโรธา จ กุมารา จ เวลียานา จ พฺราหฺมณา  
 พหุํ อนฺนณฺจ ปานณฺจ ปณฺฑิตฺตสฺสาภิหารยฺมฺ ๑  
 ทตฺถาโรหา อนฺนิกฺกฺจฺจา รติกา ปตฺติการกา  
 พหุํ อนฺนณฺจ ปานณฺจ ปณฺฑิตฺตสฺสาภิหารยฺมฺ ๑  
 สมากตา ชานปทา เนคมา จ สมากตา  
 พหุํ อนฺนณฺจ ปานณฺจ ปณฺฑิตฺตสฺสาภิหารยฺมฺ ๑

๑-๑ ม. กปิลเย ตยมฺท, ย. กมฺปิลลियรฺกฺกุเจ ฯ ๒ ม. ปริวารยิ ฯ ๓ ม. คามาสีตฺติ จ ฯ  
 ๔ ม. อมิตฺตทตฺถตฺถคเต ฯ ๕ ม. เอวเมตฺ ๑ ๖ ม. ทินฺทิมานิ ฯ  
 ๗ ม. ธเมนฺตฺ ๑





## ๖ ฎริทตตชาตกั

- |  |  |
|--|--|
| <p>[๖๘๗] ยงุภิณจิ รตนมตถิ<sup>๑</sup><br/>         สพพานิ เต อุปยนตุ</p>   | <p>ชตรฎจนิเวสเน<br/>         ชีตรั เทหิ ราชิโน ๑</p>   |
| <p>[๖๘๘] น โน วิวาหิ นาเคหิ<br/>         ตั วิวาทั อลัยตุตตั</p>   | <p>กตปุพโพ กุทาจัน<br/>         กถั อเมห กโรมเส ๑</p>  |
| <p>[๖๘๙] ชีวิทั นูน เต จตตตั<br/>         น หิ นาเค กุปปีตมหิ<br/>         โย ตวั เทว มนุสโสสิ<br/>         วรุณสส นีย ปตตตั</p> | <p>รฎจัน วา มนุชาธิป<br/>         จิรัน ชีวุนติ ตาทิสา ๑<br/>         อิทิมนตัม อนิทิมมา<br/>         ยามุน อติมณณสิ ๑</p> |
| <p>[๖๙๐] นาติมณณามิ ราชานัน<br/>         ชตรฎโจ หิ นาคานัน<br/>         อหิ มหานุภาโวปี<br/>         ชตตีโย จ วิเทหานัน</p>      | <p>ชตรฎจัน ยสสสินัน<br/>         พหูนมปิ อีสโร ๑<br/>         น เม ชีตรमारโห<br/>         อภิชาตา สมุททชา ๑</p>            |
| <p>[๖๙๑] กมพลสสตรา อุฎเจนตุ<br/>         พาราณสี ปวชชนตุ</p>   | <p>สพเพ นาคะ นิเวทย<br/>         มา จ กณจิ<sup>๒</sup> วิເจยุง ๑</p>   |
| <p>[๖๙๒] นิเวสเนสุ โสพเภสุ<br/>         รุกชคเคสุ จ ลมพนตุ<br/>         อหมปิ สพพเสเตน<br/>         ปริกชิปีสสัน โภเคหิ</p>      | <p>รถิยา จจจเรสุ จ<br/>         วิตตา ไตรเนสุ จ ๑<br/>         มหตา สุมหัม ปุรัม<br/>         กาลีนัน ชนยัม ภาย ๑</p>      |
| <p>[๖๙๓] ตสส ตัม วจนัน สุตวา<br/>         พาราณสี ปวชชีสุ<br/>         นิเวสเนสุ โสพเภสุ<br/>         รุกชคเคสุ จ ลมพีสุ</p>     | <p>อุรคานะกวนณินโน<br/>         น จ กณจิ วิເจยุง ๑<br/>         รถิยา จจจเรสุ จ<br/>         วิตตา ไตรเนสุ จ ๑</p>         |

๑ ม. ย. รตนัน อตถิ ๑

๒ ส. ย. กณจิ ๑

เอเต ทิสวาน ลมพนเต ปุณฺณ กนฺทีสุ นาริโย  
 นาเค โสณฺฑิกเต ทิสวา ปสฺสสนฺเต มหุํ มหุํ<sup>๑</sup> ฯ  
 พาราณสี สพฺยาธิตา<sup>๒</sup> อาตุรา สมปชฺชถ  
 พาหา ปคฺคยห ปกุกนฺหุํ ธีตรํ เทหิ ราชีเน ฯ

[๖๙๔] ปุปฺผาภิกฺขารสฺส วนฺสฺส มชฺฌ  
 โก โลหิตกฺโข วิหตฺนฺตรฺโส<sup>๓</sup>  
 กา กมฺพุกาธุรชฺชา สุวตฺถา  
 ติฏฺฐจฺนฺติ นาริโย ทส วนฺทมาณา ฯ  
 โก ตวํ พุรฺหาพาหุ วนฺสฺส มชฺฌ  
 วิโรจสิ สมฺตสิตฺโต ว อคฺคิ  
 มหฺสกฺโข อณฺณตโรสิ ยกฺโข  
 อุทาหุ นาคิสิ มหฺนฺภาโว ฯ

[๖๙๕] นาคิหมฺสมิ อิทฺธิมา เตชสิ<sup>๔</sup> ทฺรติกฺกโม  
 ทํเสยฺยํ เตชสา กุทฺโธ ฝิตํ ชนปทํ อปี ฯ  
 สมฺพุทฺธา หิ เม มาตา ฐตฺรภูโจ จ เม ปิตา  
 สุทสฺสนกนิฏฺฐโจสมิ ภูริทตฺโตติ มํ วิฑู ฯ

[๖๙๖] ยํ คมฺภีรํ สทาวภูณฺฑิ รหทํ ภาสฺม<sup>๕</sup> เปกฺขสิ  
 เอโส ทิพฺพย มมาวาโส อเนกสโตปฺริโส ฯ  
 มยฺยูรโกถจาภิรฺุทํ นีโลทํ วนฺมชฺฌโต  
 ยมฺนํ ปวิส มา ภีโต เขมํ วตฺตวตี<sup>๖</sup> ลิวํ ฯ

[๖๙๗] ตตฺถ ปตฺโต สานฺจโร สห ปฺตฺเตน พุราหฺมณ  
 ปุชฺชิตอ มยฺหํ กาเมหิ สุขํ พุราหฺมณ วจฺฉสิ ฯ

[๖๙๘] สมา สมฺนตฺปริโต ปหุตฺตคฺรา<sup>๗</sup> มหิ

๑ ม. มุหุํ มุหุํ ฯ ๒ ม. ปพฺยธิตา ฯ ๓ ม. วิตฺนฺตรฺโส ฯ ๔ ม. เตชสิสิ ฯ  
 ๕ ม. ภิสฺม ฯ ๖ ม. วตฺตวตี ฯ ๗ ลี. ย. พุทฺกา ตคฺคฺรา, ม. ปหุตฺตคฺรา ฯ

อินทโคปกสณฺจนฺนา	โสภติ หริตฺตตฺมา ฯ
รณฺมานิ วณฺเจตฺยานิ	รณฺมา หังสุปฺกุชฺชิตา
โอบุปฺปพฺพทฺมา <sup>๑</sup> ติฏฺฐจฺนฺติ	โปกฺขรณฺญา <sup>๒</sup> สุนิมฺมิตา ฯ
อฏฺฐังสา สุกฺตา ธมฺภา	สพฺเพ เวฬุริยามยา
สทฺสสฺสธมฺภา ปาสาทา	ปฺปฺรา กณฺณวาหิ โชตเร ฯ
วิมานํ อุปฺปนฺโนลฺลิ	ทิพฺพํ ปุณฺณเวหิ อตฺตโน
อสมฺพาทิํ ลีวํ รณฺมํ	อจฺจนฺตสฺสขสณฺหิตํ ฯ
มณฺณเว สทฺสสฺสเนตฺตสฺส	วิมานํ นามิกงฺขลฺลิ
อิทฺธิ หิ ตฺยายํ วิปฺลลา	สกฺกสฺเสว ชฺชุตฺติมโต ฯ
[๖๙๙] มนฺสาปิ น ปตฺตพฺโพ	อานฺญาโว ชฺชุตฺติมโต
ปริจาริยมาณานํ <sup>๓</sup>	อินฺททานํ <sup>๔</sup> วสวตฺตินํ ฯ
[๗๐๐] ตํ วิมานํ อภิชฺฌาย	อมรานํ สุเขลฺลินํ
อุโปสถํ อุปวสนฺโต	เสมิ วมฺมิกมฺพฺพทฺธา ฯ
[๗๐๑] อหณฺจ มิคเมสฺสโน	สปฺตฺโต ปาวีลฺลိ วณฺ
เต <sup>๕</sup> มํ มตํ วา ชีวํ วา	นามิเวเทนฺตฺติ ฅาตกา ฯ
อามนฺตเย ฎฐิตตฺตํ	กาลิปฺตฺตํ ยสฺสลฺลินํ
ตยา โน สมนฺนุณฺณวาทา	อปี ปสฺเสมฺมุ ฅาตเก ฯ
[๗๐๒] เอโส หิ วต เม จนฺโหนิ	ยํ วเสลฺลิ มมนฺตฺติเก
น หิ เอตาทิสฺสา กามา	สุลฺลภา โหนฺตฺติ มาณฺเส ฯ
สเจ ตวํ นิจฺจเส วตฺตํ	มม กามะหิ ปุชฺชิตฺโต
มยา ตวํ สมนฺนุณฺณวาทฺโต	โสตฺถึ ปสฺสสาหิ ฅาตเก ฯ
[๗๐๓] ธารยิมํ มณฺเฑ ทิพฺยํ	ปลฺลํ ปุตฺเต จ วินฺทลฺลิ
อโรโค สฺสูติ โหหิ <sup>๖</sup>	คจฺจเววาทาย พฺพรามณฺ ฯ

๑ ม. โอบุปฺปพฺพทฺมา ฯ

๒ ม. โปกฺขรณฺญา ฯ

๓ ม. ย. ปริจารยมาณานํ

๔ ม. สอินฺททานํ ฯ

๕ ม. ย. ตํ ฯ

๖ ม. โหหิ ฯ

- [๗๐๔] กุสลํ ปฏินนุทามิ ฐริทตฺต วโจ ตว  
 ปพฺพชิสฺสํมิมิ ชินฺนโณสฺมิมิ น กามเม อภิปตฺถเย ฯ
- [๗๐๕] พุทฺทมจฺริยสฺส เจ ภงฺโก โหติ โภเคติ การิยํ  
 อวิกปฺปมาโน เอยฺยาสี พหุํ ทสฺสํมิมิ เต ฐนํ ฯ
- [๗๐๖] กุสลํ ปฏินนุทามิ ฐริทตฺต วโจ ตว  
 ปุณฺนปี อากมฺิสฺสํมิมิ สเจ อตฺถโธ ภวิสฺสตี ฯ
- [๗๐๗] อิทํ วตฺวา ฐริทตฺโต เปเสสิ จตุโร ชเน  
 เอถ คจฺจถ อฏฺฐเจถ ชิปปํ ปาเปถ พุทฺทมมณํ ฯ  
 ตสฺส ตํ วจฺนํ สุตฺวา อฏฺฐจาย จตุโร ชนา  
 เปลิตา ฐริทตฺเตน ชิปปํ ปาเปสฺสุ พุทฺทมมณํ ฯ
- [๗๐๘] มถึ ปคฺคยฺห มงฺคลยํ สาธุ วิตฺตํ<sup>๑</sup> มโนรมํ  
 เสลํ พุชฺชชนสมฺปนฺนํ โภ อิมํ มณฺนิมชฺฉมคา ฯ
- [๗๐๙] โลหิตกฺขสฺสทสฺสาหิ<sup>๒</sup> สมนฺตทา ปริวาริตํ  
 อชฺช กาลํ ปถิ<sup>๓</sup> คจฺจํ อชฺฉมคานํ มถึ อิมํ ฯ
- [๗๑๐] สุปฺปิจฺฉนฺโณ อยํ เสโล อจฺฉิตฺโต มหิตฺโต สทา  
 สฺสพฺพตฺถมภิสฺสาชเย ฯ  
 อูปจฺจาวิปนฺนสฺส นิกฺเขเป ธารณาย วา  
 อยํ เสโล วินาสาย ปริจฺฉนฺโณ อโยนิโส ฯ  
 นยิมํ อกฺุสโล ทิปฺพยํ มถึ ฐาเรตฺตุมารโห  
 ปฏฺฐิปชฺช สตํ นิกฺขํ เทหิมํ รัตนํ มม ฯ
- [๗๑๑] เหว มาย<sup>๔</sup> มถึ เกยฺโย โคหิ วา รัตนหิ วา  
 เสโล พุชฺชชนสมฺปนฺโน เหว เกยฺโย มถึ มม ฯ

๑ ย. สาธุจิตฺตํ ฯ ๒ ม. ย. โลหิตกฺขสฺสทสฺสาหิ ฯ ๓ ส. ย. ปทํ ฯ  
 ๔ ม. น จ มฺมายํ, ย. นวา มายํ ฯ

- [๗๑๒] โน เจ ตยา มณิ เกยโย โโคหิ วา รตเนหิ วา  
 อถ เกน มณิ เกยโย ตํ เม อกฺขาหิ ปุจฺฉิตฺไ ๑
- [๗๑๓] โย เม สํเส มหานาคํ เตชสี ฑฺรตฺติกฺกมํ  
 ตสฺส ทฺชฺชํ อิมํ เสลํ ชลนฺตริว<sup>๑</sup> เตชสา ๑
- [๗๑๔] โก นุ พฺรหฺมณฺณวณฺณเนน สุปฺณฺโณ ปตฺตํ วโร  
 นาคํ ชิตฺตสมเนวติ<sup>๒</sup> อเนวสํ ภกฺขมตฺตโน ๑
- [๗๑๕] นาทํ ทิชาธิป โหมิ น ทิฏฺฐโจ ครุฬิ มยา  
 อาสีวิเสน วิตฺโตตฺตมิมิ<sup>๓</sup> เวชฺชโช พฺรหฺมณ มํ วิฑู ๑
- [๗๑๖] กิ นุ ตฺยหํ พลํ อตฺถิ กิ สฺมี วา ตวํ ปฺรตฺถทฺโร  
 อจฺจํ นวปจายสิ ๑
- [๗๑๗] อารณฺณิกสฺส อีสฺสโน จิรํ รตฺตํ ตปสฺสฺสโน  
 สุปฺณฺโณ โกลิยสฺสกา ตํ ภาวิตตฺตตฺตมตฺตํ  
 สกฺกจฺจนฺตํ อฺปฏฺฐจาสี วิสฺวิชฺชํ อนฺตฺตตฺตํ ๑  
 สมนนฺตํ ปพฺพตฺตนฺตเร  
 สกฺกจฺจนฺตํ อฺปฏฺฐจาสี รตฺตฺตินทิวมตฺตทฺโร ๑  
 สไ สททา ปฺริจฺฉินฺโณ เม วตฺตํ วา พฺรหฺมจฺริยํ<sup>๔</sup>  
 ทิพฺพิ<sup>๕</sup> ปาตฺตฺทริ มนฺตํ กามสา ภควา มม<sup>๖</sup> ๑  
 ตฺยาทํ มนฺเต ปฺรตฺถทฺโร นาทํ ภายามิ โภคินํ  
 อาจฺริโย วิสฺฆาตานํ อาลมฺพายนฺติ<sup>๗</sup> มํ วิฑู ๑
- [๗๑๘] คณฺหามเส มณฺเฑี ตาต สฺไมมทตฺต วิชานาหิ<sup>๘</sup>  
 มา ทณฺเฑน สิริ ปตฺตํ กามสา ปชฺหมเส<sup>๙</sup> ๑
- [๗๑๙] สกํ นิเวสนํ ปตฺตํ โย ตํ พฺรหฺมณ ปุชฺย  
 เอวํ กลฺยาณการิสฺส กิ โมหทา ฑฺรพฺภิมิจฺฉลฺสิ ๑

๑ ม. ชลนฺตมิว ๑ ๒ ม. ชิตฺตสมเนวสิ ๑ ๓ จิตฺโตตฺตมิตฺติ ปาโจ, ม. ย. วิตฺโตติ ๑  
 ๔ ม. วตฺตวา พฺรหฺมจฺริยา, ย. วตฺวา พฺรหฺมจฺริยา ๑ ๕ ม. ทิพฺพิ ๑ ๖ ม. มม ๑  
 ๗ ลี. ย. อาลมฺพานฺติ, ม. อลมฺพานฺติ ๑ ๘ ม. ย. วิชานาหิ ๑  
 ๙ ม. ย. ปชฺหมเส ๑

- สเจ ตวํ<sup>๑</sup> ธนกาโมลิตี ฐริทตโต ปทิสสตี<sup>๒</sup>  
 ตเมว คนตวา ยาจสสุ พหุํ ทสสตี เต ธนํ ๑  
 [๗๒๐] หตถคตํ ปตตคตํ นิฏิกิณฺณํ ขาทิตุํ วรํ  
 มา โน สนฺทิกฺขิลโก อตฺถเ อโสมหตตต อุปจจคา ๑  
 [๗๒๑] ปจจติ นิริเย โฆเร มหิมสฺส วินฺทริยตี<sup>๓</sup>  
 มิตตทพฺภี หิตจจาคี ชีวเร ๔วาปี สฺสสตี<sup>๔</sup> ๑  
 สเจ ตวํ<sup>๑</sup> ธนกาโมลิตี ฐริทตโต ปทิสสตี  
 มณฺเณ อตตคตํ เวรํ น จิรํ เวทยิสฺสตี ๑  
 [๗๒๒] มหายณฺณํ ยชิตฺวาน เหวํ สฺซุณฺณตี พฺราหฺมณฺนา  
 มหายณฺณํ ยชิสฺสาม เหวํ โมกฺขาม ปापกา ๑  
 [๗๒๓] หนฺททานิ อปายามิ นาหํ อชฺช ตยา สห  
 ปทเมกํ<sup>๕</sup> น คจฺเจยฺยํ เหวํ กิพฺพิสการินา ๑  
 [๗๒๔] อิทํ วตฺวาน ปิตฺรํ โสมหตตโต พหุสฺสโต  
 อชฺชมาเปตฺวาน ฐฺตานิ ตมฺหา จานา อปกฺกมิ ๑  
 [๗๒๕] คณฺหาเหตุํ มหานาคํ อาทเรตํ มณฺเณ มม  
 อินฺทโคปกวณฺณภา<sup>๖</sup> ยสฺส โรหิตโก ลีโร ๑  
 กปฺปาสปฺจฺราสีว เหวโส กาโย ปทิสสตี<sup>๗</sup>  
 วมฺมิกคคคโต เสตี ตํ ตวํ คณฺหาหิ พฺราหฺมณ ๑  
 [๗๒๖] อเถสเชหิ ทิพฺเพหิ ชปฺปํ มนฺตปทานิ จ  
 เหวนฺตํ อสฺกฺขิ ฌฺมฺจฺจํ<sup>๘</sup> กตฺวา ปริตฺตมตฺตโน ๑  
 [๗๒๗] มมํ ทิสฺวาน อายนฺตํ สพฺพกามสมฺิทินํ

๑ ลี. ย. ทิ ๑ เหวมฺปริปิ ๑ ๒ ม. ย. ปทิสสตี ๑

๓ ลี. ย. มหิสฺสมว ทียตี, ม. มหิสฺสมปิ วิวรตี ๑ ๔-๔ ลี. ย. จาปี สฺสสเร ๑

๕ ม. ย. ปทเมกํ ๑ ๖ ม. ...วณฺณโก ๑ ๗ ลี. ย. กายสฺส ทิสฺสตี ๑

๘ ลี. ย. สฺมฺจฺจํ, ม. สตฺถุ, โป. เหวนฺตํ สกฺขิ สณฺจาทํ ๑

- อินฺหฺริยานิ อหฺฏฺจานิ      สาวิ<sup>๑</sup> ชาตํ มุขํ ตว ๑  
 ปทุม<sup>๒</sup> ยถา หตฺถคตํ      ปาณินา ปริมฺพทิตํ  
 สาวิ ชาตํ มุขํ ตฺยหํ      มมํ ทิสฺวาน เอทิสํ ๑  
 [๗๒๘] กจฺจิ นุ เต นามิสฺสสิ      กจฺจิ เต อตฺถิ เวทนา  
 เยน สาวิ มุขํ ตฺยหํ      มมํ ทิสฺวาน อาคตํ ๑  
 [๗๒๙] สฺปิเน ตาต อทฺทกฺชี      อิตฺโต มาสํ อโศคตํ  
 ทกฺชีณํ วิย เม พาหุํ      เฉตฺวา รุหิรมกฺชิตํ  
 ปุริโส อาทาย ปกฺกามิ      มม โรหนฺตฺติยา สติ ๑  
 ยโตหํ สฺปิเนมทฺทกฺชี      สฺทสฺสน วิชานาหิ  
 ตโต ทิวา วา รตฺตี วา      สฺขํ เม โนปลพฺภติ ๑  
 [๗๓๐] ยํ ปุพฺเพ ปริวาริสุ<sup>๓</sup>      กณฺเฒา รุจิริวิคฺคหา  
 เหมชาลปฏฺิจฺจนฺนา      ฎริทตฺโต น ทิสฺสติ ๑  
 ยํ ปุพฺเพ ปริวาริสุ      เนตฺตีสฺวรวาโร  
 กณฺเฏราว สมฺมุลลา      ฎริทตฺโต น ทิสฺสติ ๑  
 หนฺททานิ คมิสฺสาม<sup>๔</sup>      ฎริทตฺตนิเวสนํ  
 ฆมฺมฏฺจํ สีลสมฺปนฺนํ      ปสฺสาม ตว ภาตฺรํ ๑  
 [๗๓๑] ตณฺจ ทิสฺวาน อายนฺตี<sup>๕</sup>      ฎริทตฺตสฺส มาตฺรํ  
 พาหา ปคฺคยฺห ปกฺกนฺหุํ      ฎริทตฺตสฺส ภริยาโย<sup>๖</sup> ๑  
 ปฺตฺตณฺเตยฺเย น ชานาม  
 มตํ วา ยทิ วา ชิวํ      ฎริทตฺตํ ยสฺสสินํ ๑  
 [๗๓๒] สกฺุณี หตฺปฺตฺตาว      สฺยณฺมํ ทิสฺวา กฺุลาวกํ  
 จิรํ ทฺกฺเชน ฉายิสฺสํ      ฎริทตฺตํ อปสฺสตี ๑  
 ๗ กฺุริ หตฺจฺฉาปา<sup>๗</sup>      สฺยณฺมํ ทิสฺวา กฺุลาวกํ

๑ ลี. ย. สาม ๑ ๒ ม. ปทุม ๑ ๓ ลี. ย. ปริวาริสุ ๑ ๔ ย. คมิสฺสามิ ๑  
 ๕ ม. อายนฺตี ๑ ๖ ม. นารีโย ๑ ๗ ม. กฺุริ หตฺจฺฉาปา ๑

จิริ ทุกฺเขน ฉายิสฺสํ	ภูริทตฺตํ อปฺสฺสตี ๑
สา ญฺูน จกฺกวกฺกิว	ปลฺลลสฺมี อญฺุทเก
จิริ ทุกฺเขน ฉายิสฺสํ	ภูริทตฺตํ อปฺสฺสตี ๑
กมฺมารานํ ยถา อุกฺกา	อนฺโต ฉายติ โน พหิ
เอวํ ฉายามิ โสเกน	ภูริทตฺตํ อปฺสฺสตี ๑
[๗๓๓] สาลาว สมฺปมทฺธิตา <sup>๑</sup>	มาลฺุเตน ปมทฺธิตา
เสนฺติ ปฺุตฺตา จ ทารา จ	ภูริทตฺตนิเวสเน ๑
[๗๓๔] เตสํ สุตฺวาน นิคฺโขสฺสํ	ภูริทตฺตนิเวสเน
อริฏฺโฆ จ สุภฺโโก <sup>๒</sup> จ	ปชาวีสุ <sup>๓</sup> อนนฺตฺรา
อมฺม อสฺสาส มา โสจิ	เอวํชฺมมา ทิ ปาณินฺ
จวฺนฺติ อฺุปฺปชฺชนฺติ	เอสาสฺส ปริณามตา ๑
[๗๓๕] อหฺปี ตาต ชานามิ	เอวํชฺมมา ทิ ปาณินฺ
โสเกน จ ปเรตสฺมี <sup>๔</sup>	ภูริทตฺตํ อปฺสฺสตี
อชฺช เจ เม อิมํ รตฺตี	สุทฺสสน วิชานาหิ <sup>๕</sup>
ภูริทตฺตํ อปฺสฺสนฺตี	มณฺเฑ หิสฺสามิ ชีวิตํ ๑
[๗๓๖] อมฺม อสฺสาส มา โสจิ	อานยิสฺสาม ภาตฺรํ
ทิสฺทิสฺสํ คมิสฺสาม	ภาตฺุปริเยสนํ จรํ
ปพฺพเต คิริทฺุเคสุ	คาเมสุ นิคเมสุ จ
โอเรน สตฺตฺรตฺตสฺส <sup>๕</sup>	ภาตฺรํ ปสฺส อาคตํ ๑
[๗๓๗] หตฺถา ปมฺุตฺโต อฺุรโค	ปาเท เต นิปฺติ ภูสํ
กจฺจิ ญฺุ ทฺิสฺสิตฺ <sup>๖</sup> ตาต	มา ภายิ สฺุชิตฺ ภาว ๑

---

๑ ม. ยฺ. สมฺปมถิตา ๑    ๒ สฺ. ยฺ. สุภโค ๑    ๓ สฺ. ยฺ. อฺุปชาวีสุ ๑  
 ๔ ม. ยฺ. วิชานหิ ๑    ๕ สฺ. ยฺ. ทสฺรตฺตสฺส ๑  
 ๖ สฺ. กจฺจิ ตํ ญฺุ ทฺิสฺส, ม. กจฺจิ ญฺุ ตํ ทฺิสฺส, ยฺ. กจฺจิตานฺุทฺิสฺส ๑



- [๗๓๘] เหนว มยหํ อยํ นาโค อลํ ทุกขาย กายจิ  
 ยาวตตติ อหิคคาโห มยา ภียโย น วิชฺชติ ฯ
- [๗๓๙] โโก นุ พุราหฺมณวณฺเณน ทตฺโต<sup>๑</sup> ปริสฺมาคโต  
 อวฺหายตฺ<sup>๒</sup> สฺยุทฺเณน สฺถนาตฺ<sup>๓</sup> ปริสา มม ฯ
- [๗๔๐] ตวํ มํ นาเคน อาลมฺพ อหํ มณฺฑุกฉาปิยา  
 โหตุ โน อพฺภุตํ ตตฺถ อา สหสฺเสหิ ปญฺจหิ ฯ
- [๗๔๑] อหฺมฺหิ วสุมา อทฺโธม ตวํ ทลฺโหสิ มาถว  
 โโก นุ เต ปาฎิโกคตฺติ อฺปชฺชตฺตญฺจ กิ ลฺยา ฯ  
 อฺปชฺชตฺตญฺจ เม อสฺส ปาฎิโกโค จ ตาทีโส  
 โหตุ โน อพฺภุตํ ตตฺถ อา สหสฺเสหิ ปญฺจหิ ฯ
- [๗๔๒] สฺโณหิ เม มหาราช วจันํ ภาทฺมตฺถ เต  
 ปญฺจนฺนํ เม สหสฺसानํ ปาฎิโกโค หิ กิตฺติม ฯ
- [๗๔๓] เปตฺติกํ วา อិณฺ โหติ ยํ วา โหติ สยํ กตํ  
 กิ ตวํ เอวํ พหุํ มยหํ ฐนํ ยาจลฺสิ พุราหฺมณ ฯ
- [๗๔๔] อาลมฺพายโน<sup>๔</sup> หิ นาเคน มมํ อภิชฺชิตฺติ  
 อหํ มณฺฑุกฉาปิยา ทํสยิสฺสามิ พุราหฺมณฺ ฯ  
 ตํ ตวํ ทมฺจํ มหาราช อชฺช รมฺจามิวฺตฺตม  
 ขคฺค<sup>๕</sup>สงฺฆปริพฺพุโพห นฺียาหิ อหิทฺสสนฺ<sup>๖</sup> ฯ
- [๗๔๕] เหนว ตํ อติมณฺฑามิ ลิปฺปวาเทน มาถว  
 อติมตฺโตลฺสิ ลิปฺเปน อฺรคํ นาปจายลฺสิ ฯ
- [๗๔๖] อหฺมฺปิ นาติมณฺฑามิ ลิปฺปวาเทน พุราหฺมณ  
 อวิเสน จ นาเคน ภูลํ วณฺจยเส ฐนํ ฯ

๑ ม. ทิตฺโต ฯ อิตฺโต ปรั อีทิสฺเมว ฯ

๒ ม. อวฺหายนฺตฺตฺยฺ อวฺหายนฺตฺตฺยฺ ฯ

๓ ม. สฺถนฺตฺตฺยฺ ฯ ๔ ม. อลฺมปาโน, อฺยฺ, อาลมฺพานฺ ฯ อิตฺโต ปรั อีทิสฺเมว ฯ

๕ ม. ขตฺต ..., อฺยฺ, ขตฺตสงฺฆปริพฺพุโพห ฯ ๖ ลี. อฺยฺ, อภิทฺสสนฺ ฯ



- [๗๕๒] อุทฺธมฺเจ ปาตยิสฺสามิ พุรหฺมทตฺต วิชานาหิ  
 สตฺต วสฺसानิ ยํ เทโว น วสฺเส น หิมํ ปเต ๑
- [๗๕๓] อุทฺเก เจ นิลินฺจิสฺสํ พุรหฺมทตฺต วิชานาหิ  
 ยาวนฺโตทกฺขา ปาณา มเรยฺยํ มจฺจกจฺจปา ๑
- [๗๕๔] โลกยํ สชนฺตํ อุทกํ ปยาคลฺสมิ ปติฏฺฐิตํ  
 โก มํ อชฺโฆหริ ฎฺโต โอคาพฺหํ ยมฺนํ นหิ ๑
- [๗๕๕] ยเทส โลกาธิปตี ยสฺสสี  
 พาราณสี ปกฺิรหริ<sup>๑</sup> สมฺนตฺโต  
 ตสฺสาห ปฺตฺโต อฺรคฺคฺสภสฺส  
 สุโมโคติ มํ พุราหฺมณ เวยฺนติ ๑
- [๗๕๖] สเจสิ ปฺตฺโต อฺรคฺคฺสภสฺส  
 กาลิสฺส<sup>๒</sup> รณฺโฆ อมฺราธิปสฺส  
 มหฺสกุโข อณฺตโร ปิตา เต  
 มจฺเจสุ มาตา ปน เต อตฺตฺลยา  
 น ตาทีโส อรหฺติ พุราหฺมณสฺส  
 ทาสฺปิ โอหาริตฺฺม<sup>๓</sup> มหฺนฺภาโว ๑
- [๗๕๗] รุกฺขํ นิสฺสาย วิชฺฌิตฺโต เอณฺดยํ ปาตุมาคตํ  
 โส วิทฺโต ทูรมจฺริ<sup>๔</sup> สรวเคน เปกฺขวา<sup>๕</sup> ๑  
 ตํ ตวํ ปติตฺมทฺทกฺขิ อรณฺณสมิ พุรหฺวเน  
 ส มํสกาชฺมาทาย สายํ นิโคฺรฐฺปาคมิ ๑  
 สุวสฺสาลิยสงฺฆุฏฺฐ<sup>๖</sup> ปิงฺคิย<sup>๗</sup> สณฺจตายฺตํ  
 โกกิลลาภฺริหํ รมฺมํ ฐวํ หริตฺสทฺทลํ ๑

๑ สී. ย. ปกฺิรปรี, ม. ปกรฺิย ๑

๒ สී. ย. กํสฺส ๑

๓ สී. ย. โอหาตุ ๑

๔ สී. ย. ทูรมสฺรา, ม. ทูรมจฺริ ๑

๕ สී. ย. เสชวา, ม. สีมฺวา ๑

๖ ม. สุกฺสาฬิกสงฺฆุฏฺฐ ๑

๗ ม. ปิงฺคัล ๑

- ตตถ เต โส ปาตุรหุ อิทธิยา ยสสา ชลั  
 มหามภาโว ภาตา เม กณณาทิ ปริวาริโต ๑  
 โส เตน ปริจิณฺเณ ตวั สพพกาเมหิ ตปปีโต  
 อหุจฺจสฺส<sup>๑</sup> ตวั หุพฺภิ ตนฺเต เวรํ อิธาคตํ ๑  
 ชิปปิ คีวั ปสาเรหิ น เต ทสฺสามิ ชีวิตํ  
 ภาตฺถ ปริสรํ เวรํ เหนยิสฺสามิ เต สิริํ ๑  
 [๗๕๘] อชฺฌายโก ยาจโยคิ อหุตฺตคฺคิ จ พุราหฺมเณ  
 เอเตหิ ตีหิ จาเนหิ อวชฺฌเณ ภวติ<sup>๒</sup> พุราหฺมเณ ๑  
 [๗๕๙] ยํ ปุริํ ฐตฺตวฺจฺจสฺส โอคาพุหิ ยมฺนํ นหิ  
 โสตเต สพพโสวณฺณํ คิริมาหจฺจ ยามฺนํ ๑  
 ตตถ เต ปุริสพฺยคฺขมา โสทริยา มม ภาตโร  
 ยถา เต ตตถ วกฺขนฺติ ตถา เหสฺสสิ พุราหฺมณ ๑  
 [๗๖๐] อนิตฺตฺตรา อิตฺตฺตรสมฺปยุตฺตา  
 ยณฺณา จ เวทา จ สุภฺกคฺ โลก  
 ตทคฺคฺรยฺหิ หิ วินินฺทมาโน  
 ชหฺาติ วิตฺตณฺจ สตณฺจ ฐมฺมํ ๑  
 [๗๖๑] อชฺฌเณมฺริยา ปจฺวี ชนินฺทา  
 เวสฺสา กสิํ ปาริจฺริยณฺจ สุทฺทา  
 อฺปาณฺจ ปจฺเจกํ ยถาปເေฬ  
 กตาหุ เอเต วสิฺนาติ อาทุ ๑  
 [๗๖๒] ธาตา วิธฺาตา วรฺุณฺเณ กุเวโร  
 โสโม ยโม จนฺทิมฺมา วายุ สฺริโย  
 เอเตปิ ยณฺณํ ปุณฺุโส ยชิตฺวา  
 อชฺฌายกานํ อถิ<sup>๓</sup> สพพกาเม ๑

๑ ย. อหุจฺจสฺส ๑

๒ ม. โหติ ๑

๓ ม. อโถ ๑

- [๗๖๓] วิกาลีตา จาปสตานิ ปณฺจ  
โย อชฺชุนิ พลวา ภิมเสโน  
สทสฺสพาทุ อสโม ปจฺพยา  
โสปี ตทา อาทหิ<sup>๑</sup> ชาตเวทํ ๑  
โย พฺราหฺมณเณ โภชยิ ทิสมฺรตฺตํ  
อนนฺเนน ปาเนน ยถาณฺุภาวํ  
ปสฺนฺนจิตฺโต อนฺุโมทมาโน  
สุโภค เทวณฺุตโร อโหสิ ๑
- [๗๖๔] มหาสนํ เทวมโนมวณฺุณํ  
โย สบฺปิณา อสภฺชิ โภเชตฺตุมคฺคิ<sup>๒</sup>  
โส<sup>๓</sup> ยณฺุตตนฺุตํ วรโต ยชิตฺวา  
ทิพฺพํ คตฺติ มุจฺลินฺุทชฺชมคฺจจฺฉิ ๑
- [๗๖๕] มหानฺุภาโว วสฺสสทสฺสชฺชีวี  
โย ปพฺพชฺชิ ทสฺสเนยฺโย อุฟาโร  
ทิตฺวา อปริยนฺุตํ รณฺุจฺฉํ สเสนํ  
ราชา ทฺุทึโปปชฺชมคามิ<sup>๔</sup> สคฺคํ ๑
- [๗๖๖] โย สาคโร สาครนฺุตํ วิชิตฺวา  
ยฺุปี สุภํ โสวณฺุณมยํ<sup>๖</sup> อุฟารํ  
อุสฺเสสิ เวสฺสสานรมาททาโน  
สุโภค เทวณฺุตโร อโหสิ ๑  
ยสฺสสานฺุภาเวณ สุโภค คจฺจกา  
ปวตฺตติ ทธิสนฺุณิสนฺุณํ<sup>๗</sup> สมฺุทฺุทํ  
โส โลมปาโท ปริจฺริยมคฺคิ

๑ ม. มาทหิ ๑

๔ สี. ย. รณํ ๑

๖ ม. ย. โสวณฺุณมยํ ๑

๒ สี. ย. เชตฺตุมคฺคิ ๑

๕ ม. ทฺุทึโปปิ ชคาม, ย. ทฺุชฺชีโปปิ ชคาม ๑

๗ ม. ปวตฺตถ ทธิสนฺุณิสนฺุณํ, ย. ปวตฺตถ ทธิสนฺุณํ ๑

- [๗๖๗] อังโค สหสฺสกุขปุรมชฺชฌคจฺฉิ ๑  
 มหิทฺธิโก เทวโร ยสฺสสี  
 เสนาปติ ติทิเว วาสวสฺส  
 โส โสมยาเคน มลํ วิหนุตฺวา  
 สุโภค เทวณฺณตโร อโหสิ ๑
- [๗๖๘] อการยิ โลกมิมํ ปรณฺจ  
 ภาคิรฺถี หิมวนฺตณฺจ วิชฺฌ<sup>๑</sup>  
 โย อิทฺติมา เทวโร ยสฺสสี  
 โสปี ตทา อาทฺธิ ชาตเวทํ ๑  
 มาลาคิริ หิมวา โย จ วิชฺฌมา<sup>๒</sup>  
 สุทสฺสโน นิสฺโส กากเวรฺ<sup>๓</sup>  
 เอเต จ อณฺเณ จ นคา มหนฺตา  
 จิตฺยา กตา ยณฺณกเรภิ มาหุ ๑
- [๗๖๙] อชฺชฌายกํ มนฺตคฺคณฺฐปฺปนฺนํ  
 ตปฺสสินํ ยาจโยคีตฺติธาหุ<sup>๔</sup>  
 ตีเร สมฺมุทสฺสุทกํ สชนฺตํ  
 ตํ สาครชฺโฆหริ เตนเปยโย ๑
- [๗๗๐] อายาควตฺถุณี ปุณฺ ปรจฺพยา  
 สํวิชฺชนฺติ พฺราหฺมณฺนา วาสวสฺส  
 ปุริมํ ทิสํ ปจฺฉิมํ ทกฺขิณฺนฺตฺตรํ  
 สํวิชฺชมาณา ชนฺยนฺติ เวทํ ๑
- [๗๗๑] กลีหิ ธีราน กตํ มคานํ  
 ภาวนฺติ <sup>๕</sup>เวทชฺชฌคตา อริฏฺฐ<sup>๕</sup>

๑ ม. คิฉฺฉิมํ ๑ ๒ ม. คิฉฺฉิม ๑ ๓ สී. ยฺ. กากเนรฺ, ม. กุเวรฺ ๑

๔ สී. ...ติจาท, ม. ... โยโคติจาท, ยฺ. ... โยโคติจาท ๑

๕-๕ ม. ยฺ. เวทชฺชฌคตานุฏฺฐ ๑

มรีจิมมํ อสเมกฺขิตตฺตา  
 มายาคุณา นาทิวหนฺติ ปญฺญํ ๑  
 เวทา น ตาณาย ภาวนฺตีสฺส<sup>๑</sup>  
 มิตตทฺทฺโน ฎฺหนฺโน นรฺสฺส  
 น ตายเต ปริจฺฉินฺโนว<sup>๒</sup> อคฺคิ  
 โทสนฺตรํ มจฺจมนรียกมมํ ๑  
 สพฺพญจ มจฺจา สธนา สโมคา<sup>๓</sup>  
 อาทีปิตํ ทารุ ติเณน มิสฺสํ  
 ทฬํ น ตปฺเป อสมตฺถเตไซ  
 โก ตํ สุกฺกิขํ ทิรฺสณฺญ กยิธา ๑  
 ยถาปิ ชีรํ วิปริณามธมฺมํ  
 ทธิ ภาวิตฺวา นวเนตฺปิ โหติ  
 เอวปิ อคฺคิ วิปริณามธมฺไม  
 เตไซ สมารุหติ<sup>๔</sup> โยคยฺตุโต ๑  
 น ทิสฺสติ อคฺคิมนุปรวิฎฺฐโ  
 สุกฺเขสุ กฏฺเฐสุ นเวสุ จาปี  
 นามตฺถมาโน<sup>๕</sup> อรณฺเณเรน  
 นากมฺมฺนา ชายติ ชาตเวโท ๑  
 สเจ ทิ อคฺคิ อนฺตรโต วเสยย  
 สุกฺเขสุ กฏฺเฐสุ นเวสุ จาปี  
 สพฺพานิ สฺสเสยฺยํ วณานิ โลเก  
 สุกฺขานิ กฏฺจฺจานิ จ ปชฺชเลยฺยํ ๑  
 กโรติ เจ ทารุติเณน ปุญฺญํ  
 โภชํ นโร ฐมฺลิสฺซี ปตาปวํ

๑ ม. ภาวนติ ทสฺส ๑

๒ ม. ปริจฺฉินฺโน จ ๑

๓ ม. สธนํ สโมคํ ๑

๔ ม. สโมโรหติ ๑

๕ ส. ย. นามนฺถมาโน ๑

อังคาริกา โฉนกรธา จ สุธา  
 สรีรทาหาปี กเรยยุ ปุณณัม ๑  
 อถ เจ หิ เอเตปิ กโรนุติ ปุณณัม  
 อชฺฌณมคคิ อิตฺ ตปฺปยิตฺวา  
 น โภจึ โลกสฺมี กโรติ ปุณณัม  
 โภชฺ นโร ฐมฺสึชชี ปตาปวํ ๑  
 กถํ หิ โลกาปจฺจิโต สมานโ  
 อมฺนุญฺณคณฺธํ พหฺนํ อกนฺตํ  
 ยเทว มจฺจา ปรีวชฺชยฺนฺติ  
 ตทปฺปสฺสจฺจํ ทิรฺสณฺณํ ภูณฺเช ๑  
 ลีขิมฺหิ<sup>๑</sup> เทเวสุ วทฺนฺติ เอเก  
 อาปํ มิถกฺขุ<sup>๒</sup> ปน เทวมาหุ  
 สพฺเพว เอเต วิตถํ ภาณฺนฺติ  
 อคฺคิ น เทวณฺณตโร น อาไป<sup>๓</sup> ๑  
 อนินฺทฺริยํ สนฺตมฺสณฺณกาเย<sup>๔</sup>  
 เวสฺसानรํ กมฺมกรํ ปชานํ  
 ปรีจฺริย มคคิ สฺสคฺคิ กถํ วชฺเช  
 ปาปานิ กมฺมานิ ปกฺรฺพพฺมานโ<sup>๕</sup> ๑  
 สพฺพาภิ ภูตาทุชฺช ชีวิกตฺถา  
 อคฺคิสฺส พุรฺหฺมา ปรีจฺริโกติ  
 สพฺพานุภาวี จ วสี กิเมตฺถํ  
 อนิมฺมีโต นิมฺมิตํ วนฺทิตฺสส ๑  
 หาสฺ<sup>๖</sup> อนิชฺฌมานกฺขมํ อตฺถจฺฉํ

๑ ม. ลีขิมฺปิ ๑      ๒ สී. ย. มิถกฺขา ๑      ๓ ม. ย. จาไป ๑

๔ สී. ย. นินฺทฺริยํ สนฺตํ อสณฺณกาเย, ม. อนินฺทฺริยพฺพตฺมสณฺณกาเย ๑

๕ ม. ปกฺพพฺมานโ ๑      ๖ ม. หสฺสํ ๑



สกการเหตุ ปริกْرِฐุ ปรุพเพ  
 เต ลามสกาเร อปาตุญเต<sup>๑</sup>  
 สนฺธามิตา<sup>๒</sup> ชนฺตุภิ สนฺตฺธิธมฺมํ ๑  
 อชฺฌเนนมรียา ปจฺวี ชนินฺหา  
 เวสฺสา กสิ ปาจิรียญจ สุทฺทา  
 อฺปาคุ ปจฺเจกั ยถาปเทสั  
 กตาหุ เอเต วลีนาติ อาหุ ๑  
 เอตญจ สจฺจํ วจัน ภาเวยย  
 ยถา อิหิ ภาสิตํ พฺราหฺมณฺเหหิ  
 นาชตฺติโย ชาตุ ลภเถ รชฺชั  
 นาพฺราหฺมณเณ มนฺตปทานิ ลิกฺখে  
 นาญญตฺร <sup>๓</sup>เวสฺสา หิ<sup>๓</sup> กสิ กเรยย  
 สุทฺโท น มุญฺเจ<sup>๔</sup> ปรเปสนาย<sup>๕</sup> ๑  
 ยสฺมา จ เอตํ วจัน อญฺตํ  
 มุสาวิเม โอิทฺรียา ภาณนฺติ  
 ตทปฺปญฺญา อภิสทฺทหนฺติ  
 ปสฺสนฺติ ตํ ปณฺทิตา อตฺตนาเว ๑  
 ๖ชตฺยา หิ เวสฺसानํ<sup>๖</sup> พลี ทรนฺติ  
 อาทาย สตฺถานิ จรนฺติ พฺราหฺมณฺณา  
 ตํ ตาทิสั สงฺฆุภิตํ ปภินฺนํ  
 กสฺมา พฺราหฺมา น อชฺชั กโรติ โลกั ๑  
 สเจ หิ โส อีสฺสโร สพฺพโลเก  
 พฺราหฺมาปหุ ญฺตปตี<sup>๗</sup> ปชานํ

๑ ม. ย. อปาตุโฆนเต ๑      ๒ ลี. ย. สนฺธมฺมิตา, ม. สนฺธามิตา ๑

๓-๓ ม. ย. เวสฺเสหิ ๑      ๔ ม. มุจฺเจ ๑      ๕ ลี. ย. ปรเปสฺสิตาย ๑

๖-๖ ลี. ย. ชตฺตา น เวสฺสา น ๑

๗ ม. พฺราหฺมา พหุญฺตปตี, ย. พฺราหฺมา พหุญฺตปตี ๑      อิโต ปรํ อีทิสเมว ๑

กิ สพฺพโลกํ วิหติ อลกฺขี  
 กิ สพฺพโลกํ น สฺขี อกาลิ ๑  
 สเจ หิ โส อีสฺสโร สพฺพโลกเก  
 พรหฺมาปหุ ภูตปตี ปชานํ  
 มายา มุสาวชฺชมเทน จาปิ  
 โลกํ อธมฺเมเน กิमतถการิ<sup>๑</sup> ๑  
 สเจ หิ โส อีสฺสโร สพฺพโลกเก  
 พรหฺมาปหุ ภูตปตี ปชานํ  
 อธมฺมิโก ภูตปตี อวิภูจ  
 ธมฺเม สตี โส<sup>๒</sup> วิหติ อธมฺมํ ๑  
 กิภูา ปภฺงฺคา อูรคา จ เกวคา<sup>๓</sup>  
 หนตฺวา กิมิ สฺซุสมฺมติ มกฺขิกา จ  
 เอเต หิ ธมฺมา อนริยรูปา  
 กมฺโพชกานํ วิตถา พหฺนํ ๑  
 สเจ หิ โส สฺซุสมฺมติ โย หนาติ  
 หโตปิ โส สคฺคฺมฺเปติ จานํ  
 โภวาติ โภวาทินมารเยยฺยํ  
 เย วาปิ<sup>๔</sup> เตสํ อภิสทฺทฺทฺเหยยฺยํ ๑  
 เหว มิคา น ปสฺสโนปิ คาโว  
 อายาจนฺติ อตฺตวธาย เกจิ  
 วิปฺพนฺทฺมานา<sup>๕</sup> อิตฺ ซิวิกตฺถา  
 ยณฺเณสฺส ปาณเ ปสฺสฺมารภนฺตี<sup>๖</sup> ๑  
 ยฺยปสฺส เน<sup>๗</sup> ปสฺสฺพนฺธ จ พาลา

[๗๗๒]

๑ ลี. ยฺ. กิमतถกาลิ, ม. กิमतถมการิ ๑    ๒ ม. โย ๑    ๓ ม. เกกา ๑  
 ๔ ม. จาปิ ๑    ๕ ม. วิปฺพนฺทฺมานา ๑    ๖ ปสฺสฺมารนฺตีตีปิ ปาโล ๑  
 ๗ ลี. เต ๑

จิตฺเรหิ<sup>๑</sup> วณฺเณหิ มุขํ นยฺนติ  
 อยฺนเต ยฺโยไป กามทุโห ปรตถ  
 ภวิสฺสตี สฺสโต สมนฺวราเย ฯ  
 สเจ จ ยฺเย มณิสฺงขมฺตตํ  
 ฐณฺณํ ฐนํ ฐตํ ฐาตฺฐรูปํ  
 สุกฺเขสฺส กฺกฺเขสฺส นเวสฺส จาปี  
 สเจ ทุเห ตีหิเว สพฺพกาเม  
 เตวิซฺซสงฺฆาว ปุณฺณ ยเชยฺยํ  
 น พฺราหฺมณา<sup>๒</sup> กิณฺณิ น ยาชเยยฺยํ ฯ  
 กุโต จ ยฺเย มณิสฺงขมฺตตํ  
 ฐณฺณํ ฐนํ ฐตํ ฐาตฺฐรูปํ  
 สุกฺเขสฺส กฺกฺเขสฺส นเวสฺส จาปี  
 กุโต ทุเห ตีหิเว สพฺพกาเม ฯ  
 สจฺจา จ ลุฑฺดา จ ปฺลฺลทฺทพาลา<sup>๓</sup>  
 จิตฺเรหิ วณฺเณหิ มุขํ นยฺนติ  
 อาทาย อคฺคิ มม เทหิ วิตฺตํ  
 ตโต สฺฐี โหหิสิ สพฺพกาเม ฯ  
 ตมคฺคิหฺตตํ สรณํ ปวิสฺส  
 จิตฺเรหิ วณฺเณหิ มุขํ นยฺนติ  
 โออโรปยิตฺวา เกสมสฺสํ นขณฺจ  
 เวเทหิ วิตฺตํ อติคทาฬฺหยฺนติ ฯ  
 กากา อฺลฺลทฺทว ฐโห ลภิตฺวา  
 เอกํ สมนํ พหฺกกา สเมจฺจ  
 อนฺนานิ ฎตฺวา กุฑฺกา กุฑิตฺวา

๑ ม. จิตฺเตหิ ฯ เอมฺปฺริปี ฯ ๒ ม. อพฺราหฺมณํ, ยฺ. พฺราหฺมณํ ฯ

๓ สී. ยฺ. อฺปฺลทฺทพาลา ฯ

มุณฺหํ กิริตฺวา ยถฺวปโถสชนฺติ ฯ  
 เอวํ หิ โส วณฺจิตฺ พุราหฺมณฺเห  
 เอโก สฺมาโน พหฺกกา สเมจฺจ  
 เต โยคฺโยเคน วิลุมฺปมานา  
 ทิฏฺฐจํ อทิฏฺฐเจเน ฐนํ หรฺนฺติ ฯ  
 อกาลิยา ราชฺฐฺหิ วานฺุสฺสิฏฺฐา  
 ตทสฺส อาทาย ฐนํ หรฺนฺติ  
 เต ตาทิสา โจรสฺมา อสนฺตา  
 วชฺฐมา น หณฺณนฺติ อริฏฺฐ โลเก ฯ  
 อินฺทสฺส พาหารสิ ทกฺขิณฺนาติ  
 ยถฺวเมสุ ฉินฺทนฺติ ปลาตยฏฺฐี  
 ตถฺวเจปิ สจฺจํ มชฺวา ฉินฺนพาหุ  
 เกนสฺส อินฺโท อสุเร ชินฺนาติ ฯ  
 ตถฺวเจว ตฺวจฺฉํ มชฺวา สมฺจฺคี  
 หนฺตฺวา<sup>๑</sup> อวชฺโฌ ปรโม สฺเทโว<sup>๒</sup>  
 มนฺตา อิเม พุราหฺมณฺนา ตฺวจฺจรูปา  
 สนฺททิฏฺฐิกกา วณฺจนา เอส โลเก ฯ  
 มาลาคิริ ทิมวา โย จ วิชฺฐมา<sup>๓</sup>  
 สฺทสฺสโน นิสฺโส กากเวรฺ<sup>๔</sup>  
 เอเต จ อณฺเวย จ นคา มหนฺตา  
 จิตฺยา กตา ยถฺวณฺกเรมิมาหุ ฯ  
 ยถาปการานิ หิ อិฏฺฐกานิ  
 จิตฺยา กตา ยถฺวณฺกเรมิมาหุ  
 น ปพฺพตา โหนฺติ ตถาปการา

๑ ม. หนฺตา ฯ      ๒ ม. ส เทโว ฯ      ๓ ม. ย. คิฑฺโฌ ฯ

๔ ม. กุเวรฺ, ย. กากนฺรฺ ฯ

อณฺญาทิสา อจลา ทิฏฺฐเสลา ฯ  
 น อธิฏฺฐกา โหนฺติ ลีลา จิเรณ<sup>๑</sup>  
 น ตตฺถ สณฺชายติ อโย น โลหํ  
 ยณฺณณฺจ เอตํ ปรีวณฺณยนฺตา  
 จิตฺยา กตา ยณฺณกเวริมาหุ ฯ  
 อชฺฌายกํ มนฺตคฺคณฺูปปนฺนํ  
 ตปสฺสินํ ยาจโยคิตฺติธาหุ<sup>๒</sup>  
 ตีเร สมฺมทสฺสุทกํ สชนฺตํ  
 ตํ สาครชฺโฆหริ<sup>๓</sup> เตนเปยฺโย ฯ  
 ปโรสทสฺสปี สมนฺตเวเท  
 มนฺตูปปนฺเน นทโย วหนฺติ  
 น เตน พฺยาปนฺนรฐฺทกาณิ<sup>๔</sup>  
 กสฺมา สมฺมทโท อตุโล อเปยฺโย ฯ  
 เยเกจิ กุปา อิท ชีวโลเก  
 โลณฺฐทกา กุปฺชณฺเณหิ ชาตา  
 น พฺราหฺมณชฺโฆหเรณฺน เตสุ  
 อาโป อเปยฺโย ทิวรสณฺณรฺาหุ<sup>๕</sup> ฯ  
 ปุเร ปุรตฺถา กา กสฺส ภริยา  
 มโน มนฺตสฺสํ อชเนสิ ปุพฺเพ  
 เตนापิ ฐมฺเมณ น โกจิ ทินฺ  
 เอวมฺปิ โวสฺสคฺควิภงฺคมาหุ ฯ  
 จณฺฑาลปฺตฺโตปิ อธิจฺจ เวเท  
 ภาเสยฺย มนฺเต กุสโล มตีมา<sup>๖</sup>

๑ สී. ยฺ. จิเรณฺปิ ฯ

๓ ม. สาครชฺโฆหริ ฯ

๕ ม. ทิวรสณฺณรฺาหุ ฯ

๒ ม. ยาจโยคิตฺติธาหุ. ยฺ. ยาจโยคิตฺติมาหุ

๔ ม. ... รฐฺทกา น, ยฺ. ... รฐฺทกา น

๖ สී.ยฺ. มตีมา ฯ

น ตสฺส มุฑฺธา วิฬลฺลย<sup>๑</sup> สฺตตฺตธา  
 มนฺตา อิมฺเ อตฺตวธาย กตฺา<sup>๒</sup> ฯ  
 วาจา กตฺา คิหฺติ กตฺา คหิตฺา  
 ทุมฺไมจยา กายฺยาปณฺณูปนฺนา  
 พาลาน จิตฺตํ วิสเม นินฺนิจฺจํ  
 ตทปฺปปณฺณมา อภิสทฺทหนฺติ ฯ  
 สีสฺส พุคฺคสฺส จ ทีปโน จ  
 น วิชฺชตี โปริสฺสิยฺพเลน  
 มนฺตฺสกาโว จ ควํ เปกฺโข  
 ชาตี หิ เตลฺลํ อสมฺมา สมนํ<sup>๓</sup> ฯ  
 สเจ จ ราชา ปจฺวี วิชิตฺวา  
 สชีวฺวา อสฺสวา ปาริสฺสฺโซ  
 สยเมว โส สฺตตฺตฺสจฺจํ วิเชยฺย  
 ตสฺสปฺปชา นิจฺจ สฺสึ<sup>๔</sup> ภาเวยฺย ฯ  
 ขตฺติยมนฺตา จ ตโย จ เวทา  
 อตฺเถน เอเต สมกา ภวนฺติ  
 เตสญฺจ อตฺถํ อวินิจฺฉินิตฺวา  
 น พุชฺฌตี โอยปถํ จนนํ ฯ  
 ขตฺติยมนฺตา จ ตโย จ เวทา  
 อตฺเถน เอเต สมกา ภวนฺติ  
 ลาภो อลาภो ยโส อยโส จ  
<sup>๕</sup>สพฺเพว เตลฺลํ จตฺนฺนญฺจ<sup>๕</sup> ฌมฺมา ฯ  
 ยถาปิ อิปฺภา ฌนฺนญฺจเหตุ

๑ ม. ยฺ. มุฑฺธาปิ ฬลฺลย ฯ ๒ สฺ.ยฺ. กตฺตา ฯ ๓ ม. ยฺ. สมนํ ฯ

๔ ยฺ. นิจฺจสฺสา ฯ

๕-๕ สฺ. ยฺ. สพฺเพ เต สพฺเพลฺลํ จตฺนฺน ฯ

กมฺมานิ กาเรนฺติ<sup>๑</sup> ปุณฺณ ปจฺพยา  
 เตวิซฺชสงฺฆาปิ<sup>๒</sup> ตเถว อชฺช  
 กมฺมานิ กาเรนฺติ<sup>๑</sup> ปุณฺณ ปจฺพยา ฯ  
 อิทฺถเกหิ เอเต<sup>๓</sup> สมกา ภาวนฺติ  
 นิจฺจุสฺสุกา กามคฺเณสฺสุ ยุตฺตา  
 กมฺมานิ กาเรนฺติ<sup>๑</sup> ปุณฺณ ปจฺพยา  
 ตทปฺปปณฺณา ทิรสนฺณวรา<sup>๔</sup> เต ฯ

[๗๗๓] กสฺส เภริ มฺุทิงคา จ สงฺขา ปณฺวทินฺทิมมา  
 ปุโรโต ปฏฺิปนฺนานิ ทาสยฺนตา รเถสฺมา ฯ  
 กสฺส กณฺจนปฏฺุณฺเณน ปุณฺณา วิชฺชวณฺณินนา  
 ยฺววา กลาปสฺนฺนทฺุโธ โโก เอติ ลีรียา ชลํ ฯ  
 อุกกามฺุখে ปทฺุจฺจํ ชทฺิรฺงคารสฺนฺนิมํ  
 มฺุขํ จารฺุริวาทิ<sup>๕</sup> โโก เอติ ลีรียา ชลํ ฯ  
 กสฺส ชมฺุโพหนทํ ฉตฺตํ สสลาภํ มโนรมํ  
 อาทิจฺจวโรวฺวณฺณํ โโก เอติ ลีรียา ชลํ ฯ  
 กสฺส องฺคปริคฺคยฺห<sup>๖</sup> วาลวีชฺฉนิมฺุตตมํ  
 อุกฺโต<sup>๗</sup> วรปณฺณสฺส มฺุทฺธนิ อฺุปรฺฐปริ ฯ  
 กสฺส เปกฺขุณฺนทตฺถานิ จิตฺวานิ จ มฺุทฺฐนิ จ  
 สฺวณฺณมณฺิทณฺุทานิ<sup>๘</sup> จรณฺติ อุกฺโตมฺุขํ ฯ  
 ชทฺิรฺงคารวณฺณนาภา อุกกามฺุชปทฺุสิตา  
 กสฺสเสเต กุณฺนทลา วคฺคฺฐ โสภณฺติ อุกฺโตมฺุขํ ฯ  
 กสฺส วาเตน ฉฺุปีตา ลินฺิทฺทคฺคา ทฺุมฺุ กาทฺุพิกา<sup>๙</sup>

๑ ม. กโรนฺติ ฯ      ๒ ม. จ ฯ      ๓ ม. เอ เต ฯ      ๔ ยฺ. ทิรสนฺณว อาราติ ฯ  
 ๕ ม. มฺุชยจ รุจิรา ภาติ ฯ      ๖ ลี. ยฺ. องฺกํ ..., ม. องฺคํ ปริคฺคยฺห ฯ  
 ๗ ลี. ยฺ. จรเต ฯ      ๘ ลี. ยฺ. ตปณฺณมณฺิทณฺุทานิ, ม. กณฺจนมณฺิทณฺุทานิ ฯ  
 ๙ ม. นินฺิทฺทนฺตา มฺุทฺุกาพิกา ฯ

โสภณนุติ นลาตุนตัม	นภา วิชชुरิรุกคตทา ๑
กสส เอตานิ อภิขีนิ	อายตานิ ปุณฺณิ จ
โก โสภติ วิสาลกฺโข	กสเสตัม อุนฺณชํ มุขํ ๑
กสเสเต ลปนชาตา <sup>๑</sup>	สุทฺธา สงฺขารูปมา
ภาสมานสฺส โสภนฺติ	ทนฺตา กุปฺปิลสาทิสา ๑
กสส ลาซารสสมา	หตฺถปาทา สุเข จิตา <sup>๒</sup>
โก โส พิมฺโพนฺณสสมฺปนฺโน	ทิวา สุริโยว โสภติ ๑
หิมจฺจเย หิมวโต <sup>๓</sup>	พฺรหฺมาโลว <sup>๔</sup> ปุปฺผิตฺโต
โก โส โอบาทปาวาโร	ชยํ อินฺทิว โสภติ ๑
สุวณฺณปீฬากิณฺณํ	มณฺนิทณฺฑวิจิตฺตกัม
โก โส ปริสโมคฺคยฺห	อํเส ชคฺคํ ปมฺมุจฺติ <sup>๕</sup> ๑
สุวณฺณวิกตา จิตฺรา <sup>๖</sup>	สุกฺตา จิตฺตลิตฺพิพินิ <sup>๗</sup>
โก โส โอบมุจฺจเต ปาทา	นโม กตฺวา มहेสิโน ๑
[๗๗๔] ๕๓๓จฺจสฺส เต นาคา <sup>๘</sup>	อิทฺธิมนฺโต ยสฺสสิโน
สมฺมุทฺตชಾಯ อฺปนฺนา	เอเต นาคา มหิทฺธิกาติ ๑

ภุริทตฺตชาตกัม จญฺจํ ๑

๑ ลี. ย. ลปนชา สุทฺธา ๑    ๒ ม. สุเขจิตา ๑    ๓ ม. หิมวติ, ย. เหมวโต ๑  
 ๔ ม. มหาสาโลว ๑    ๕ ลี. ย. อีส ชคฺคว มุญจติ, ม. อีส ๑  
 ๖ ม. จิตฺตา ๑    ๗ ม. จิตฺตลิตฺพิพนา, ย. จิตฺตลิตฺพิพนา ๑  
 ๘ ม. ย. ๕๓๓จฺจา ทิ เต นาคา ๑



๗ จันทกุมารชาตกิ<sup>๑</sup>

- [๗๗๕] ราชาลี ลุฑทกมโม  
เอกราชา ปุปฺพวติตาย<sup>๒</sup>  
โส ปุจฺฉิ พุรหมพนฺธุ  
ขณฺทหาลํ ปุโรหิตํ มุฬฺหิ  
สคฺคานมคฺคมาจิกฺข<sup>๓</sup>  
ตวฺมุสิ พุราหมณ ฐมฺมวินยกุลฺโล  
ยถา อิตฺโต วชนฺติ สุคฺติ  
นรา ปุณฺณานิ กตฺวาน ๑
- [๗๗๖] อติทานํ ททตฺวาน<sup>๔</sup>  
อวชฺเฌ เทว ฆาเตตฺวา  
เอวํ วชนฺติ สุคฺติ  
นรา ปุณฺณานิ กตฺวาน ๑
- [๗๗๗] กิ ปเนตํ<sup>๕</sup> อติทานํ  
เก จ อวชฺเฌา อิมสฺมี โลกสฺมี  
เอตญฺจ โข โน อกฺขาหิ  
ยชิสฺสามิ ททามิ<sup>๖</sup> ทานานิ ๑
- [๗๗๘] ปุตฺเตหิ เทว ยชิตพฺพํ  
มहेลฺลฺลฺลฺลฺลฺลฺลฺลฺลฺลฺลฺลฺลฺลฺล  
อฺสเกหิ อาชานิเยหิ จตฺตฺหิ  
สพฺพจตฺตฺกฺเกณ เทว ยชิตพฺพํ ๑
- [๗๗๙] ตํ สุตฺวา อนฺเตปุเร  
กุมารา มहेลฺลฺลฺลฺลฺลฺลฺล  
เอโก อโหสิ นิคฺโขโส

๑ ลี. ย. ขณฺทหาลชาตกิ ๑ ๒ ม. ปุปฺพวตฺติยา ๑ ๓ ลี. ย. สคฺคมาจิกฺข ๑  
๔ ม. ททิตฺวาน ๑ ๕ ม. ปเน ตํ ๑ ๖ ลี. ย. ยชิสฺสามิ ททาม ๑

- [๗๘๐] เกสฺมา<sup>๑</sup> อจฺจุคฺคโต สทฺโท ๑  
 คจฺจนถ วเทถ กุมาเร  
 จนฺทณฺจ สฺริยณฺจ ภาทฺทเสณณฺจ  
 สฺรณฺจ วามโคตฺตณฺจ  
 ปจฺจรา<sup>๒</sup> กิร โทถ ยณฺณตฺถาย ๑
- [๗๘๑] กุมาโรโยปิ วเทถ  
 อฺปเสณณฺจ โกกิลณฺจ  
 มุทิตณฺจ นนฺทณฺจปิ กุมาโร  
 ปจฺจรา กิร โทถ ยณฺณตฺถาย ๑
- [๗๘๒] วิชยมฺปิ มยฺหํ มเหสี  
 เอราวตี<sup>๓</sup> เกสินี สุนฺทณฺจ  
 ลกฺขณวรูปปนฺหา  
 ปจฺจรา กิร โทถ ยณฺณตฺถาย ๑
- [๗๘๓] คหปตโยปิ<sup>๔</sup> วเทถ  
 ปุณฺณมฺขํ ภาทฺทियํ ลิงฺคาลณฺจ  
 วทฺตณฺจปิ คหปตี  
 ปจฺจรา กิร โทถ ยณฺณตฺถาย ๑
- [๗๘๔] เต ตตฺถ คหปตโย อโวจยีสฺสุ  
 สมากตฺตา ปุตฺตทวารปริกิณฺณา  
 สทฺเพ<sup>๕</sup> ลีชีโน เทว กโรหิ  
 อถวา โน ทาเส สาเวหิ ๑
- [๗๘๕] อภยงฺกรมฺปิ เม หตฺถี<sup>๖</sup> ๖นาฟ้าคีรี อจฺจุคฺคตํ (วรุณทนต์)<sup>๖</sup>  
 อาเนถ โข เต ชิปฺปํ ยณฺณตฺถาย ภาวีสฺสตี<sup>๗</sup> ๑

๑ ม. ภิสฺมา ๑      ๒ ส. ย. ปจฺจรา ๑      อโธ ปรั อีทิสเมว ๑

๓ ย. เอกปตี ๑      ๔ ม. จ ๑      ๕ ม. สทฺเพว, ย. สทฺพลีชีโน ๑

๖-๖ ย. ราชคีรี อจฺจุตวรุณทนต์ ๑      ๗ ม. ย. ภาวีสฺสตี ๑      เอวมฺปริปิ ๑

อสุรตนมปิ เม<sup>๑</sup> เกลี สุรามุข<sup>๒</sup> ปุณฺณกัม วินตกณฺจ  
 อาเนถ โข เต<sup>๓</sup> ชิปปิ ยถฺยตถาย ภาวิสุสฺสตี ๑

อุสภมปิ เม ยฺยตปตี

อโนชํ นิสภํ ความปตี

เตปิ มยหํ อาเนถ

สมมุขา กโรนฺตฺ สพฺพํ

ยชิสฺสามิ ททามิ ทานานิ<sup>๔</sup> ๑

สพฺพปิ ปฏฺฐิยาเทถ

ยถฺยํ ปน อุกฺคตมฺหิ สุริยมฺหิ

อาณาเปถ จนฺทกุมารเ

อภีรมนฺตฺ อิมํ รัตตี ๑

สพฺพปิ อุกฺกุจฺเปถ

ยถฺยํ ปน อุกฺคตมฺหิ สุริยมฺหิ

วเทถทานิ กุมารเ

อชฺช โข<sup>๕</sup> ปจฺจฉิมา รัตตี ๑

[๗๘๖] ตํ ตํ มาตา อโวจ โรหนฺตึ อาคตา<sup>๖</sup> วิมานโต<sup>๗</sup>

ยถฺยเถ กิร เต ปุตฺต ภาวิสุสฺสตี จตฺตฺหิ ปุตฺเตหิ ๑

[๗๘๗] สพฺเพปิ มยหํ ปุตฺตตา จตฺตตา จนฺทสุมึ ทถฺยมานสุมึ

ปุตฺเตหิ ยถฺยํ ยชิตฺวาน สุกฺตึ สคฺคํ คมิสุสามิ ๑

[๗๘๘] มา ตํ ปุตฺต สทฺทฺเฮลฺลิสฺส สุกฺตฺติ กิร โหติ ปุตฺตยถฺยเณน

นิริยานเโส มคฺโค เณโส มคฺโค หิ สคฺคานํ ๑

ทานานิ เทหิ โภณฺชยถฺย อหึสา สพฺพภฺจฺตภาพฺยานํ

๑ ลี. ม. ย. อยํ ปาโล นตฺถิ ๑ ๒ ลี. สุรัมุขํ ๑ ๓ ม. ย. เณ ๑ ๔-๕ อุตภามปิ

ยฺยตปตี อโนชํ นิสภํ ความปตี ... , ย. อุตภามปิ ยฺยตปตีเน ความปตีเน มยหํ อาเนถ

สมมุขากโรนฺตฺ สพฺพํ ยชิสฺสาม ททาม ทานานิ ๑ ๕ ย. โว ๑ ๖ ม. อากนฺตฺวา ๑

๗ สวิมานโตตีปิ ๑

เอส มคโค สุกตียา น จ มคโค ปุตตยณเณน ๑  
 [๗๘๙] อาจริยานํ วจนา ฆาตีสลฺล<sup>๑</sup> จนุทญจ สุริยญจ  
 ๒ปุตเตหิ ยชิตฺวา<sup>๒</sup> หุจฺจเชหิ สุกตึ สคคํ คมิสฺสามิ ๑  
 [๗๙๐] ตํ ตํ ปีตปิ อวจ วสวตฺติ โอรลํ สกํ ปุตฺตํ  
 ยณโธ กิร เต ปุตฺต ภาวิสฺสตี จตฺตฺหิ ปุตเตหิ ๑  
 [๗๙๑] สพฺเพปิ มยหํ ปุตฺตา จตฺตา จนุทลฺลมี ทญฺจมานลฺลมี  
 ปุตเตหิ ยณณํ ยชิตฺวาน สุกตึ สคคํ คมิสฺสามิ ๑  
 [๗๙๒] มา ตํ ปุตฺต สทฺทฺหฺลสิ สุกตึ กิร โหตี ปุตตยณเณน  
 นิริยานโส มคโค เนโส มคโค หิ สคคานํ ๑  
 ทานานิ เทหิ โกณฺทญฺจ อหึสา สพฺพญฺจตฺตภาพฺยานํ  
 เอส มคโค สุกตียา น จ มคโค ปุตตยณเณน ๑  
 [๗๙๓] อาจริยานํ วจนา ฆาตีสลฺล จนุทญจ สุริยญจ  
 ปุตเตหิ ยชิตฺวา หุจฺจเชหิ สุกตึ สคคํ คมิสฺสามิ ๑  
 [๗๙๔] ทานานิ เทหิ โกณฺทญฺจ อหึสา สพฺพญฺจตฺตภาพฺยานํ  
 ปุตตปริวฺโต ตฺวํ รญฺจํ ชนปทญจ ปาเลหิ ๑  
 [๗๙๕] มา โน เทว อวธิ ทาเส โน เทหิ ขณฺฑทฺทาลสฺส  
 อปิ นิคพฺพนฺธกาปิ หตฺถึ อสฺเส จ ปาเลม ๑  
 มา โน เทว อวธิ ทาเส โน เทหิ ขณฺฑทฺทาลสฺส  
 อปิ นิคพฺพนฺธกาปิ หตฺถิจฺจกณฺทานิ อฺชฺเชม ๑  
 มา โน เทว อวธิ ทาเส โน เทหิ ขณฺฑทฺทาลสฺส  
 อปิ นิคพฺพนฺธกาปิ อสฺสคฺคกณฺทานิ อฺชฺเชม ๑  
 มา โน เทว อวธิ ทาเส โน เทหิ ขณฺฑทฺทาลสฺส  
 ยสฺส โหนฺติ ตว กามา อปิ รญฺจา ปพฺพาชิตา

ภิกขุชาจริยํ จริสฺสาม ๑

๑ ม. ฆาตีสลฺล ๑ เอวมฺปริปี ๑ ๒-๒ ม. ยณณํ ยชิตฺวาน ๑ เอวมฺปริปี ๑

- [๗๔๖] ทุกุขํ โข เม ชนยิตถ<sup>๑</sup> วิลปนฺตา ชีวิตฺตสฺส กามา หิ  
 มุณฺจถทานิ<sup>๒</sup> กุมารเ อลฺปิ เม โหตุ ปุตฺตยถฺยเณน ๑
- [๗๔๗] ปุพฺเพว โขลี เม<sup>๓</sup> วุตฺโต ทุกุกรํ ทุรภิสฺสมภวํ เจตํ  
 อถ โน อุปกฺขตฺตสฺส ยถฺยถฺยสฺส กสฺมา กโรลี วิกุเชปํ ๑  
 สพฺเพ วชฺนติ สุกฺตี<sup>๔</sup> เย ยชฺนติ<sup>๕</sup> เยปิ เจว ยชาเปนฺติ<sup>๖</sup>  
 เย จาปิ อนุโมทฺนติ<sup>๗</sup> ยชฺนฺตานํ เอทิสํ มหાયถฺยํ ๑
- [๗๔๘] อถ กิสฺส จ โน<sup>๘</sup> ปุพฺเพ โสิตถานํ พุราหฺมเณ อวาเจสิ  
 อถ โน อการณฺสฺมา ยถฺยถฺยตถาย เทว ฆาเตสิ ๑  
 ปุพฺเพว โน ทหฺรกาเล<sup>๙</sup> น หเนสิ<sup>๑๐</sup> น ฆาเตสิ  
 ทหฺรมหา โยพฺพนปฺตตฺตา อทฺฐสกา ตาต หณฺณาม ๑  
 หตฺถิเกเต อสฺสคเต สนฺนทฺเช ปสฺส โน มหाराช  
 ยฺทูเช วา ยฺชฺชฺมมาเน วา นหิมาทิสํ [๘] โหนฺติ ยถฺยถฺยตถาย ๑  
 ปจฺจจฺนฺเต วา<sup>๑๑</sup> กุปฺปิเต อภฺวีสุ วา มาทิสเ นโยเชนฺติ  
 อถ โน อการณฺสฺมา อภฺวมิยํ ตาต หณฺณาม ๑  
 ยากาจิ สกฺกณิกายो<sup>๑๒</sup> วสนฺติ ตินฺชฺวานิ กตฺวาน  
 ตาสฺปิ ปิยา ปุตฺตฺตา อถ โน ตวํ เทว ฆาเตสิ ๑  
 มา ชฺวสฺส<sup>๑๓</sup> สทฺทฺทฺเหสิ น มํ ชนฺตฺทหาโล ฆาเตยฺย  
 มมถฺยหิ โส ฆาเตตฺวาน อนนฺตฺตรา ตมฺปิ เทว ฆาเตยฺย ๑  
 คามวํ นิคมวํ ทนฺนติ โภคํปิสฺส มหाराช  
 อถคคฺปิณฺทิกายิ กุเล กุเล เทเต ภูณฺชนฺติ ๑

๑ ม. ชนยถ ๑ เอวมุปริปิ ๑ ๒ ม. มณฺเจถ ๑ เอวมุปริปิ ๑

๓ ย. เมติ ปาโจ นตฺถิ ๑ ๔-๕ ม. เยปิ ยาเชนฺติ, ย. เยปิ เจว ยาเชนฺติ ๑ เอวมุปริปิ ๑

๕ ม. ชโน ๑ ๖ ลี. ทหฺรเก สฺมาเน, ย. ทหฺรเก จ สฺมาเน ๑ ๗ ลี. มาเรสิ ๑

๘ ม. เอตถนฺตเร สฺฐราติ ทิสฺสตี ๑ ๙ ม. วาปิ ๑

๑๐ ม. ยายิ หิ ตา สกฺกณิกาย, ย. ยายิ หิตา สกฺกณิกาย ๑ ๑๑ ม. ย. ตสฺส ๑



สพฺเพ วรฺษฺติ นีรยํ                   เย ยชฺษฺติ เยปิ เจว ยชาเปณฺติ  
 เย จาปิ อนฺโฆมฺหฺติ                   ยชฺษฺตํ เอทิสํ มหฺยญฺญํ ๑

[๑]

[๘๐๒]

กถญจ กิร ปุตฺตกามาโย  
 คหปตโย ชฺรณฺโโย จ  
 นครมฺหิ น อุปรวหฺนฺติ ราชานํ  
 มา ฉาตยิ โอรสํ ปุตฺตํ ๑  
 กถญจ กิร ปุตฺตกามาโย  
 คหปตโย ชฺรณฺโโย จ  
 นครมฺหิ น อุปรวหฺนฺติ ราชานํ  
 มา ฉาตยิ อตฺรขํ ปุตฺตํ ๑  
 รณฺโฆ จมฺหิ อตฺถกาโม  
 หิตฺโต จ สพฺพชนปทสฺส<sup>๒</sup>  
 น โภจิ อสฺส ปฏฺฐิณฺม มยา  
 ชนปโท น ปเวเทติ ๑

[๘๐๓]

คจฺจถ โว ชฺรณฺโโย                   ดาตถญจ วเทถ ชนฺตพฺพทาลญจ  
 มา ฉาเตถ กุมฺาเร                   อหฺฐสเก สึหฺสงฺกาเส  
 คจฺจถ โว ชฺรณฺโโย                   ดาตถญจ วเทถ ชนฺตพฺพทาลญจ  
 มา ฉาเตถ กุมฺาเร                   อเปกฺขิตฺเต สพฺพโลกสฺส ๑

[๘๐๔]

ยนฺนุหนฺาหํ ชาเยยฺยํ รถการฺกฺเล<sup>๑</sup> วา  
 ปุกฺกุสฺกุเล<sup>๔</sup> วา เวสฺเสสฺสุ วา ชาเยยฺยํ  
 น หชฺช มํ ราชา ยถฺเณ<sup>๕</sup> ฉาเตยฺย ๑

๑ ม. เอตถนฺตเร

สเจ หิ โส สฺสุชฺฉมฺติ โย หนฺาติ  
 โภวาหิ โภวาหิ น มารเยยฺยํ

หโตปิ โส สคฺคฺมฺเปติ จานํ

เย จาปิ เตสํ อภิสทฺทเหยฺยุนฺติ ทิสฺสนฺติ ๑

๒ สී. ย. สพฺพทา ชนปทสฺส ๑

๓ ม. รถการฺกฺเลสฺสุ วา ๑

๔ ม. ปุกฺกุสฺกุเลสฺสุ ๑

๕ สී. ย. ยถฺเณตฺถาย ๑

- [๘๐๕] °สพฺพปาปิ มนฺตฺตนิโย<sup>๑</sup>      คจฺจนถ อยฺยสฺส ขณฺฑทฺทหาลสฺส  
 ปาเทสฺสุ นิปตถ      อปฺราราหํ น ปสฺสสามิ ฯ  
 ๒สพฺพปาปิ ชฺรณฺนียเอ<sup>๒</sup>      คจฺจนถ อยฺยสฺส ขณฺฑทฺทหาลสฺส  
 ปาเทสฺสุ นิปตถ      กิณฺเฑ ภาณฺเฑ มยฺมํ อพฺุเสสม ฯ
- [๘๐๖] กปณฺนา<sup>๓</sup> วิลปติ เสลา      ทิสฺวาน ภาตโร<sup>๔</sup> อฺุปฺนิตฺตเต  
 ยณฺโณเย กิร เม อฺุกฺขิปิโต      ตาเตน สคฺคกามาเนน ฯ
- [๘๐๗] อาวตฺตติ จ<sup>๕</sup> ปฺริวตฺตติ จ      วสุโล สมนฺมุขา รณฺโณ  
 มา โน เทว<sup>๖</sup> ปิตโร อวฺธิ      ทหฺรมาหา อโยพฺพนปฺตฺตตา ฯ
- [๘๐๘] เอโส เต วสุล ปิตา      สเมหิ ปิตฺรา สห  
 ทฺุกฺขํ โช เม ชนฺยลฺลิตฺติ      วิลปนฺโต อนฺเตปฺุรสมฺมึ  
 มุณฺญจถทานิ กุมาเร      อลฺปิ เม โหตุ ปฺุตฺตยณฺเณน ฯ
- [๘๐๙] ปฺุพฺพเวว โชลฺลิตฺติ เม วุตฺโต      ทฺุกฺกโร ทฺุรภิสฺสมภวํ เจตํ  
 อถ โน อฺุปกฺขตฺตสฺส ยณฺณสฺส      กสฺมา กโรลฺลิตฺติ วิกฺเขป  
 สพฺพเพ วชฺนฺตฺติ สฺคตฺติ      เย ยชฺนฺตฺติ เยปิ เจว ยชาเปณฺตฺติ  
 เย จาปิ อนฺุโมทฺนฺตฺติ      ยชฺนฺตฺตานํ เอทิสํ มหายณฺณํ ฯ
- [๘๑๐] สพฺพพรตฺนสฺส ยณฺโณเย อฺุปกฺขโต      เอกฺราช ตว ปฺุทฺธิยตฺโต  
 อภินิฏฺขมสฺสุ เทว      สคฺคํ คโต ตวํ ปโมทิสฺสลฺลิตฺติ ฯ
- [๘๑๑] ทหฺรา สตฺตฺตสฺสตา เอตา      จนฺทกฺุมาโรสฺส ภฺริยาโย  
 เกเส วิกิริตฺวาน<sup>๗</sup>      โรทฺนฺตฺติโย มคฺคมนฺุยายณฺตฺติ<sup>๘</sup> ฯ  
 อปฺรา ปน โสเกน      นิฏฺขณฺตฺตา นนฺทเน วิย เทวา  
 เกเส วิกิริตฺวาน      โรทฺนฺตฺติโย มคฺคมนฺุยายณฺตฺติ ฯ

๑-๑ ม. ย. สพฺพปา สีมฺนฺตฺตนิโย ฯ ๒-๒ ม. ย. สพฺพปา สีมฺนฺตฺตนิโย ฯ ๓ ลี. ย. กปณฺ ๑  
 ๔ ม. ภาตเร ฯ ๕ ม. จสฺทฺุเท นตฺติ ฯ ๖ ม. เทวตฺติ อาลปฺนํ นตฺติ ฯ  
 ๗ ลี. ม. ย. ปกิริตฺวาน ฯ เอวมฺุปฺริปิ ฯ  
 ๘ ลี. ย. มคฺคมนฺุยายณฺตฺติ, ม. มคฺคมนฺุยายณฺตฺติ ฯ เอวมฺุปฺริปิ ฯ



- [๘๑๒] กาลิกสุจิวตถรธา กุณฺฑลีนโ อคฺคฺลฺจนฺทวนฺทิลิตฺตา<sup>๑</sup>  
 นียฺนฺติ จนฺทสุริยา ยถฺนตฺถาย เอกฺราชสฺส ๑  
 กาลิกสุจิวตถรธา กุณฺฑลีนโ อคฺคฺลฺจนฺทวนฺทิลิตฺตา  
 นียฺนฺติ จนฺทสุริยา มาตุ กตฺวา ททยโสํกํ ๑  
 กาลิกสุจิวตถรธา กุณฺฑลีนโ อคฺคฺลฺจนฺทวนฺทิลิตฺตา  
 นียฺนฺติ จนฺทสุริยา ชนสฺส กตฺวา ททยโสํกํ ๑  
 มํสรสโฆชฺนา นฺหาปกสฺนฺหาตา<sup>๒</sup> กุณฺฑลีนโ อคฺคฺลฺจนฺทวนฺทิลิตฺตา  
 นียฺนฺติ จนฺทสุริยา ยถฺนตฺถาย เอกฺราชสฺส ๑  
 มํสรสโฆชฺนา นฺหาปกสฺนฺหาตา กุณฺฑลีนโ อคฺคฺลฺจนฺทวนฺทิลิตฺตา  
 นียฺนฺติ จนฺทสุริยา มาตุ กตฺวา ททยโสํกํ ๑  
 มํสรสโฆชฺนา นฺหาปกสฺนฺหาตา กุณฺฑลีนโ อคฺคฺลฺจนฺทวนฺทิลิตฺตา  
 นียฺนฺติ จนฺทสุริยา ชนสฺส กตฺวา ททยโสํกํ ๑  
 ยสฺสุ ปุพฺเพ หตฺถิรชฺรุตเต หตฺถิกา<sup>๓</sup> อนฺวชนฺติ  
 ตยชฺช จนฺทสุริยา อุโฆว ปตฺติกา ยนฺติ ๑  
 ยสฺสุ ปุพฺเพ อสฺสวรชฺรุตเต อสฺสกา<sup>๔</sup> อนฺวชนฺติ  
 ตยชฺช จนฺทสุริยา อุโฆว ปตฺติกา ยนฺติ ๑  
 ยสฺสุ ปุพฺเพ รถวรชฺรุตเต รธิกา<sup>๕</sup> อนฺวชนฺติ  
 ตยชฺช จนฺทสุริยา อุโฆว ปตฺติกา ยนฺติ ๑  
 เย หิสฺสุ ปุพฺเพ นียฺยํ<sup>๖</sup> ตปฺนียกปฺเนหิ ตฺรฺงฺเคหิ  
 ตยชฺช จนฺทสุริยา อุโฆว ปตฺติกา ยนฺติ ๑
- [๘๑๓] ยถิ สกฺุณิ มํสมิจฺฉลฺลิตฺติ อฺยฺยสฺสุ<sup>๗</sup> ปุพฺเพน ปุพฺพวตฺติยา<sup>๘</sup>  
 ยชฺเตตฺถ เอกฺราชา สมนฺมูเพห จตฺุหิ ปุตฺเตหิ ๑

๑ ม. อคฺลฺจนฺทวนฺทิลิตฺตา ๑ ๒ ม. นฺหาปกสฺนฺหาปิตา ๑ อิโต ปรั อีทิสเมว ๑

๓ ม. หตฺถิหิ, ยฺ. ปตฺติกา ๑ ๔ ม. อสฺเสหิ, ยฺ. ปตฺติกา ๑ ๕ ม. รธหิ, ยฺ. ปตฺติกา ๑

๖ ลี. ยฺ. นียฺยํ ๑ ๗ ม. ทยสฺสุ, ยฺ. ทยสฺสุ ๑ เอวมฺปริปี ๑

๘ ม. ปุพฺพวตฺติยา ๑ อิโต ปรั อีทิสเมว ๑

ยทิ สกฺฤณิ มํสฺมิจฺฉลฺลิตฺติ

ยชเตตฺถถ อเกราชา

ยทิ สกฺฤณิ มํสฺมิจฺฉลฺลิตฺติ

ยชเตตฺถถ อเกราชา

ยทิ สกฺฤณิ มํสฺมิจฺฉลฺลิตฺติ

ยชเตตฺถถ อเกราชา

ยทิ สกฺฤณิ มํสฺมิจฺฉลฺลิตฺติ

ยชเตตฺถถ อเกราชา

ยทิ สกฺฤณิ มํสฺมิจฺฉลฺลิตฺติ

ยชเตตฺถถ อเกราชา

ยทิ สกฺฤณิ มํสฺมิจฺฉลฺลิตฺติ

ยชเตตฺถถ อเกราชา

ยทิ สกฺฤณิ มํสฺมิจฺฉลฺลิตฺติ

ยชเตตฺถถ อเกราชา

[๘๑๕] อยมสฺส ปาสาโท

เตทานิ อยฺยปฺตฺตฺตา

อิทฺมสฺส กุฎฺฐาคารํ

เตทานิ อยฺยปฺตฺตฺตา

อิทฺมสฺส อฺยุยานํ

เตทานิ อยฺยปฺตฺตฺตา

อิทฺมสฺส อโสภวณํ

เตทานิ อยฺยปฺตฺตฺตา

อิทฺมสฺส กณฺนิการวณํ

อุยฺยสฺส ปุพฺพเพณ ปุพฺพวตฺติยาโย

สมฺมุโฬฺห จตฺตฺติ กณฺณภาทิ ๑

อุยฺยสฺส ปุพฺพเพณ ปุพฺพวตฺติยาโย

สมฺมุโฬฺห จตฺตฺติ มเหสฺสีทิ ๑

อุยฺยสฺส ปุพฺพเพณ ปุพฺพวตฺติยาโย

สมฺมุโฬฺห จตฺตฺติ คหปตฺตีทิ ๑

อุยฺยสฺส ปุพฺพเพณ ปุพฺพวตฺติยาโย

สมฺมุโฬฺห จตฺตฺติ ทตฺถีทิ ๑

อุยฺยสฺส ปุพฺพเพณ ปุพฺพวตฺติยาโย

สมฺมุโฬฺห จตฺตฺติ อสฺเสทิ ๑

อุยฺยสฺส ปุพฺพเพณ ปุพฺพวตฺติยาโย

สมฺมุโฬฺห จตฺตฺติ อฺอุสภทิ ๑

อุยฺยสฺส ปุพฺพเพณ ปุพฺพวตฺติยาโย

สมฺมุโฬฺห สพฺพจตฺตฺตฺกเณ ๑

โสวณฺณํ ปุพฺพมฺมาลฺยาภิกิณฺณํ<sup>๑</sup>

จตฺตฺตาโร วชฺยา นินฺนิตฺตา ๑

โสวณฺณํ ปุพฺพมฺมาลฺยาภิกิณฺณํ<sup>๒</sup>

จตฺตฺตาโร วชฺยา นินฺนิตฺตา ๑

สุปฺปฺพิตํ สพฺพกาลิกํ รมฺมํ

จตฺตฺตาโร วชฺยา นินฺนิตฺตา ๑

สุปฺปฺพิตํ สพฺพกาลิกํ รมฺมํ

จตฺตฺตาโร วชฺยา นินฺนิตฺตา ๑

สุปฺปฺพิตํ สพฺพกาลิกํ รมฺมํ

๑-๑ สี. ม. ยฺ. อิหํ อนฺเตปฺรํ สฺรุมณฺีเย ๑

๒ ม. ปุพฺพมฺลยวิกิณฺณํ ๑

เตทานิ อยฺยปุตฺตทา	จตฺตารโ วธาย นินฺนิตฺตา ๑
อิทมสฺส ปาฏลิวํ	สุปฺปผิตํ สพฺพกาลิกํ รมฺมํ
เตทานิ อยฺยปุตฺตทา	จตฺตารโ วธาย นินฺนิตฺตา ๑
อิทมสฺส อมฺพวนํ	สุปฺปผิตํ สพฺพกาลิกํ รมฺมํ
เตทานิ อยฺยปุตฺตทา	จตฺตารโ วธาย นินฺนิตฺตา ๑
อยมสฺส ปุทฺทชฺรณี	สณฺจนฺนา ปทุมฺพญฺตฺตริเกหิ
นาวา จ โสวณฺณวิกิตา	ปฺปฺพวลฺลียา <sup>๑</sup> จิตฺตา สุรฺมมณฺเีย
เตทานิ อยฺยปุตฺตทา	จตฺตารโ วธาย นินฺนิตฺตา ๑
[๘๑๕] อิทมสฺส หตฺถิรตฺนํ	เอราวณฺ คชฺช พลฺลิตํ ทนฺตํ
เตทานิ อยฺยปุตฺตทา	จตฺตารโ วธาย นินฺนิตฺตา ๑
อิทมสฺส อสฺสรตฺนํ	เอกฺขุโร <sup>๒</sup> เวโค อสฺโส
เตทานิ อยฺยปุตฺตทา	จตฺตารโ วธาย นินฺนิตฺตา ๑
อยมสฺส อสฺสรโถ	<sup>๓</sup> สาเลีย วิย นิคฺโขโส <sup>๓</sup>
สุโฆ รตฺนวิจิตฺโต ยตฺตสฺส	อยฺยปุตฺตทาโสภีสุนฺนทเนวียเทวา
เตทานิ อยฺยปุตฺตทา	จตฺตารโ วธาย นินฺนิตฺตา ๑
กถนฺนาม สามสมฺมสุนฺนทเรหิ	จนฺตมฺพทุกคตฺตเตหิ <sup>๔</sup>
ราชา ยชิสฺสเต ยถฺถ	สมฺมฺพฺโพห จตฺตฺติ ปุตฺตเตหิ ๑
กถนฺนาม สามสมฺมสุนฺนทราหิ	จนฺตมฺพทุกคตฺตตาหิ
ราชา ยชิสฺสเต ยถฺถ	สมฺมฺพฺโพห จตฺตฺติ กถฺถาหิ ๑
กถนฺนาม สามสมฺมสุนฺนทราหิ	จนฺตมฺพทุกคตฺตตาหิ
ราชา ยชิสฺสเต ยถฺถ	สมฺมฺพฺโพห จตฺตฺติ มหฺเตสฺสีหิ ๑
กถนฺนาม สามสมฺมสุนฺนทเรหิ	จนฺตมฺพทุกคตฺตเตหิ
ราชา ยชิสฺสเต ยถฺถ	สมฺมฺพฺโพห จตฺตฺติ คหปตฺตีหิ ๑

๑ ลี. ย. ปุพฺพวาลียา ๑  
 ย. สาลิกนิคฺโขโส

๒ ม. เอกฺขุโร ๑

๓-๓ ม. สาทิยนิคฺโขโส,

๔ ลี. ย. จนฺตมฺพทุกคตฺตเตหิ ๑ เอวมฺปริปี ๑

ยถา โหนฺติ คามนฺติมา สุณฺณา	อมฺนุสฺสกา พุรหารณฺณา
ตถา เหสฺสติ ปุปฺพวตฺติยา	ยิณฺฺนเจสฺสุ จนฺทสุริเยสฺสุ ๑
[๘๑๖] อุมฺมตฺตติกา ภาวิสฺสามิ	ภฺนฺนหตา ปัสฺสนาว <sup>๑</sup> ปฺริกิณฺณนา
สเจ จนฺทกุมาร <sup>๒</sup> หนฺติ	ปาณนา เม เทว ภฺชชฺนฺติ <sup>๓</sup> ๑
อุมฺมตฺตติกา ภาวิสฺสามิ	ภฺนฺนหตา ปัสฺสนาว ปฺริกิณฺณนา
สเจ สุริยกุมาร <sup>๒</sup> หนฺติ	ปาณนา เม เทว ภฺชชฺนฺติ ๑
[๘๑๗] กิณฺณมา น รมาเปยฺยํ	อณฺณมณฺณํ ปิยฺวทา
ฆณฺณิกกา ๔ อฺปรกฺขี จ	โปกฺขรณฺี จ <sup>๔</sup> คายิกา <sup>๕</sup>
จนฺทสุริเยสฺสุ นจจฺนฺติโย	สมา ตาสํ น วิชฺชติ ๑
[๘๑๘] อิมํ มยฺหํ หทยโสภํ	ปฏฺิณฺณจตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต
โย มยฺหํ หทยโสโก	จนฺทสฺมี วธา ย นินฺนีเต ๑
อิมํ มยฺหํ หทยโสภํ	ปฏฺิณฺณจตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต
โย มยฺหํ หทยโสโก	สุริยสฺมี วธา ย นินฺนีเต ๑
อิมํ มยฺหํ หทยโสภํ	ปฏฺิณฺณจตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต
โย มยฺหํ หทยโสโก	จนฺทสฺมี วธา ย นินฺนีเต ๑
อิมํ มยฺหํ หทยโสภํ	ปฏฺิณฺณจตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต
โย มยฺหํ หทยโสโก	สุริยสฺมี วธา ย นินฺนีเต ๑
มา จ ปฺตฺเต มา จ ปตี	อหฺทกฺขิ ขณฺฑทฺทาล ตว มาตา
โย ฆาเตลฺลิ กุมารเ	อหฺทสเก ลีหฺสงกาเส ๑
มา จ ปฺตฺเต มา จ ปตี	อหฺทกฺขิ ขณฺฑทฺทาล ตว มาตา
โย ฆาเตลฺลิ กุมารเ	อเปกฺขิตเ สพฺพโลกสฺส ๑
มา จ ปฺตฺเต มา จ ปตี	อหฺทกฺขิ ขณฺฑทฺทาล ตว ชายา
โย ฆาเตลฺลิ กุมารเ	อหฺทสเก ลีหฺสงกาเส ๑

๑ ม. ปัสสนา จ ๑    ๒ ม. ย. จนฺทวรั ๑  
 ๓ ลี. ย. นิสฺสนฺนฺติ ๑    เหวมฺปฺริปิ, ม. รุชฺชนฺติ ๑  
 ๔-๔ ย. โอปฺรกฺขี จ โปกฺขรกฺขี จ ๑    ๕ ม. ภาริกา ๑

มา จ ปุตุเต มา จ ปตี  
 โย ฆาเตสิ กุมारे  
 [๘๑๙] มา โน เทว อวธิ  
 อปี นิคัพฺพนฺธกาปี  
 มา โน เทว อวธิ  
 อปี นิคัพฺพนฺธกาปี  
 มา โน เทว อวธิ  
 อปี นิคัพฺพนฺธกาปี  
 มา โน เทว อวธิ  
 ยสฺส โหนฺติ ตว กามา อปี รมฺหฺจ ปพฺพาชิตา  
 ภิกฺขวาจริยํ จริสฺสาม ๑  
 ทิพฺยํ เทว อูปยาจนฺติ ปุตุตตฺติกา ทฺลิตฺทาปี<sup>๑</sup>  
 ปฏฺฐิภาณานิปี หิตฺวา ปุตุเต น ลภนฺติ เอกจฺจา  
 อาสาสิกานี<sup>๒</sup> กโรนฺติ ปุตุตา โน ชายนฺตุ ตโต ปปุตุตา<sup>๓</sup>  
 อถ โน อการณฺสฺมา ยถฺยตฺถาย เทว ฆาเตสิ ๑  
 อูปยาจิตฺเกน ปุตุตํ ลภนฺติ มา ตาต โน อฆาเตสิ  
 มา กิจฺจลทฺธเกหิ ปุตุเตหิ ยชิตฺโต อิมํ ยถฺยํ ๑  
 อูปยาจิตฺเกน ปุตุตํ ลภนฺติ มา ตาต โน อฆาเตสิ  
 มา กปณฺลทฺธเกหิ ปุตุเตหิ อมฺมาย โน วิปฺปวาเสสิ ๑  
 [๘๒๐] พฺหุทฺทฺขํ โปสิยา<sup>๔</sup> จนฺทํ อมฺม ตฺวํ ชีเยเส ปุตุตํ  
 วนฺทามิ โข เต ปาเท ลภตํ ตาโต ปฺรโลกํ  
 หนฺท จ มํ อูปคฺกุห<sup>๕</sup> ปาเท เต อมฺม วนฺทิตฺตุํ เทหิ  
 คจฺจามิทานิ ปวาสํ ยถฺยตฺถาย เอกราชสฺส ๑

๑ ม. ปิสทฺโท นตฺติ ๑ ๒ ลี. ย. อสฺสาสกานิ, ม. อาสีสิกานิ ๑

๓ ลี. ย. ปุตุตา ๑

๔ ม. พฺหุทฺทฺขา โปสิย, ย. พฺหุทฺทฺขโปสิยา

๕ ม. อูปคฺกุย ๑ เอมฺมปริปี ๑

- หนุท จ มํ อุปคฺกุห ปาเท เต อมฺม วนฺหิตุํ เทหิ  
 คจฺฉามิทานิ ปวาลํ มาตุ กตฺวา ททยโสภํ ๑  
 หนุท จ มํ อุปคฺกุห ปาเท เต อมฺม วนฺหิตุํ เทหิ  
 คจฺฉามิทานิ ปวาลํ ชนสฺส กตฺวา ททยโสภํ ๑  
 [๘๒๑] หนุท จ ปทุมปตฺตานํ โมลี พนฺธสฺสุ โคตมิปฺตฺต  
 จมฺปกทลมิสฺสาโย<sup>๑</sup> เอลา เต โปราณิกา ปกฺติ ๑  
 หนุท จ วิลปนฺนเต ปจฺฉิมกํ จนฺทนํ วิลิมฺปสฺสุ  
 เยหิ จ สุวฺลิตฺโต โสภสิ ราชปริสาयํ ๑  
 หนุท จ มุทฺธานิ วตฺถานิ ปจฺฉิมํ กาลิกํ นิวาเสหิ  
 เยหิ จ สฺนินฺวตฺถเ อโสภสิ ราชปริสาयํ ๑  
 มุตฺตามณิกนกวินฺยฺยิตฺตานิ คณฺหสฺสุ หตฺถาภรณานิ  
 เยหิ จ หตฺถาภรณฺเห โสภสิ ราชปริสาयํ ๑  
 [๘๒๒] น หิ ญฺหนายํ รฆฺฐปาโล ฐมิปฺติ ชนปทสฺส ทายาโท  
 โลกิสฺสโร มหนฺโต ปฺตฺเต ลินฺเห<sup>๒</sup> ชนยติ ๑  
 [๘๒๓] มยฺหิ<sup>๓</sup> ปิยา ปฺตฺตา อโถปิ ปิยา<sup>๔</sup> ตฺมุเมห จ ภริยาโย  
 สคฺคณฺจ ปตฺถยมาโน<sup>๕</sup> เตนาหํ ฆาตยิสฺสามิ ๑  
 [๘๒๔] มํ ปจฺมํ ฆาเตหิ มา เม ททยํ ทฺกขํ อผาเลสิ<sup>๖</sup>  
 อลงฺกโต สฺนุทฺรโก ปฺตฺโต เทว ตว สฺขุมาโล ๑  
 หนุทฺทยย มํ หนสฺสุ สโลกา<sup>๗</sup> จนฺทเกน<sup>๘</sup> เหสฺสามิ  
 ปุณฺณํ กรสฺสุ วิปฺลํ วิจราม อุโภ<sup>๙</sup> ปฺรโลเก ๑  
 [๘๒๕] มา ตวํ จนฺเต รุจฺจิ (มรณํ) พหุกา ตว เทวรา วิสาลกฺขิ  
 เต ตํ รมยิสฺสนฺติ ยินฺนจฺจฺมี โคตมิปฺตฺเต ๑

๑ ลี. ย. จมฺปกทลวิตฺติมิสฺสาโย ๑ ๒ ม. เสฺนหํ ๑ ๓ ม. มยฺหมปิ ๑

๔ อตฺตปิ ปิโยติปิ ปาโจ, ม. อตฺตา จ ปิโย, ย. อตฺตปิ ปิโย ๑

๕ ม. ปตฺถยาโน ๑ ๖ ม. ผาเลสิ ๑ ๗ ม. ปฺรโลเก ๑

๘ ลี. ย. จนฺทเยน ๑ ๙ ม. อุโภปิ, ย. อุโภว ๑

- [๘๒๖] เหวํ วุตเต จนฺทา อตฺตานํ หนฺติ หตฺถตลเกหิ  
 อลเมตถ<sup>๑</sup> ชีวิตฺน น ปิสฺสามิ วิสํ มริสฺสามิ ฯ  
 น หิ นฺนิมฺสฺส รณฺโณ ฅาติมิตฺตา<sup>๒</sup> จ วิชฺชเร  
 สุหฺทา เยน วหนฺติ ราชานํ มา ฅาตยิ โอรเส ปุตฺเต  
 น หิ นฺนิมฺสฺส รณฺโณ ฅาติมิตฺตา จ วิชฺชเร  
 สุหฺทา เยน วหนฺติ ราชานํ มา ฅาตยิ อตฺตเร ปุตฺเต ฯ  
 อิมิ เตปิ มยฺหํ ปุตฺตา คฺคฺนิโน กายุรธาริโน  
 ราชา เตหิปิ ยชฺสฺสุ ยณฺณํ อถ มฺญจตุ โคตมิปุตฺเต ฯ  
 “วิลสฺตมฺปิ มํ กตฺวา” ยชฺสฺสุ สตฺตธา มหาราช  
 มา ฅกฺขจฺปุตฺตํ อวธิ อหฺสํกํ สีหสํกํ ฯ  
 วิลสฺตมฺปิ มํ กตฺวา ยชฺสฺสุ สตฺตธา มหาราช  
 มา ฅกฺขจฺปุตฺตํ อวธิ อเปกฺขิตํ สพฺพโลเกสฺส ฯ
- [๘๒๗] พหุกา ทว ทินฺหา อภรรณา อฺจฺจาวจา สุภณฺตมฺหิ  
 มฺจฺจตา มณิ เวฬุริยา เอตฺนฺเต ปจฺจิมํ ทานํ ฯ
- [๘๒๘] เยสํ ปุพฺเพ ขนฺธेषฺสุ ผุสฺลา มาลาคฺคฺณา วิวตฺตีสฺสุ  
 เตสฺชชฺปิ สฺนฺนิลีโต<sup>๓</sup> เนตฺตีสฺโส วิวตฺตีสฺสติ ขนฺธेषฺสุ ฯ  
 เยสํ ปุพฺเพ ขนฺธेषฺสุ จิตฺตา มาลาคฺคฺณา วิวตฺตีสฺสุ  
 เตสฺชชฺปิ สฺนฺนิลีโต เนตฺตีสฺโส วิวตฺตีสฺสติ ขนฺธेषฺสุ ฯ  
 อจิรา<sup>๔</sup> วต เนตฺตีสฺโส วิวตฺตีสฺสติ ราชปุตฺตานํ ขนฺธेषฺสุ  
 อถ มม ททยํ น ผลติ ตาว ทพฺพฺพนฺธณฺจ<sup>๕</sup> เม อาสิ ฯ  
 กาลิกสฺสจิวตฺถธา กุณฺทลฺลิโน อคฺคฺลฺจฺนฺทวนฺวิลิตฺตา  
 นิยฺยาถ จนฺทสุริยา ยณฺณตฺถาย เอกราชสฺส ฯ

๑ ลี. ย. อลมตฺถ ฯ ๒ ม. มิตฺตามจฺจา ฯ ๓-๓ ม. พิลสฺตํ มํ กตฺวาน ฯ เอวมฺปริปิ ฯ  
 ๔ ลี. ย. ปิตฺนฺนิลีโต ฯ เอวมฺปริปิ ฯ ๕ ม. อจิรํ ฯ ๖ ม. ทพฺพฺพนฺธณฺจ ฯ

กาลิกสุจิวตถรรวา	กฤษณทลีโน อคคฺลจฺจนฺทนนฺวิลิตฺตา
นินฺยยาถ จนฺทสุริยา	มาตุ กตฺวา ททฺยโสภํ ๑
กาลิกสุจิวตถรรวา	กฤษณทลีโน อคคฺลจฺจนฺทนนฺวิลิตฺตา
นินฺยยาถ จนฺทสุริยา	ชนฺสฺส กตฺวา ททฺยโสภํ ๑
มํสรฺสโกชนา นฺหาปกฺสฺนฺหาตา	กฤษณทลีโน อคคฺลจฺจนฺทนนฺวิลิตฺตา
นินฺยยาถ จนฺทสุริยา	ยณฺณตฺถาย เอกฺราชสฺส ๑
มํสรฺสโกชนา นฺหาปกฺสฺนฺหาตา <sup>๑</sup>	กฤษณทลีโน อคคฺลจฺจนฺทนนฺวิลิตฺตา
นินฺยยาถ จนฺทสุริยา	มาตุ กตฺวา ททฺยโสภํ ๑
มํสรฺสโกชนา นฺหาปกฺสฺนฺหาตา	กฤษณทลีโน อคคฺลจฺจนฺทนนฺวิลิตฺตา
นินฺยยาถ จนฺทสุริยา	ชนฺสฺส กตฺวา ททฺยโสภํ ๑

[๘๒๙] สพฺพสฺมี อุปกฺขตฺสฺมี นิสีทิตฺเต จนฺทสุริยสฺมี<sup>๒</sup> ยณฺณตฺถาย  
 ปณฺจาลฺลาซชิตฺตา ปณฺชลิกา สพฺพปริสฺนฺตรมนฺุปรียาสี<sup>๓</sup> ๑  
 เยน สจฺเจน ชณฺทหาโล ปาปกมฺมํ กโรติ ทุมฺเมโธ  
 เอเตน สจฺจวชฺเชน สมฺงฺคินี สามิเกน โหมิ ๑  
 เย อิตฺตฺถิ อมนฺุสฺสา ยานิ จ ยกฺขณฺฑภพฺยานิ  
 กโรนฺตุ เม เวยฺยาวชฺฉิกํ สมฺงฺคินี สามิเกน โหมิ ๑  
 ยา เทวตา อิทฺถิตฺตา ยานิ จ สพฺพณฺฑภพฺยานิ<sup>๔</sup>  
 สรณฺณสิเน อนาถํ ตายถ มํ ๕ ยาจามิ โว ปติมาหํ อเชยฺย<sup>๕</sup> ๑

[๘๓๐] ตํ สุตฺวา อมนฺุสฺโส อโยกฺกฺมํ ปริพฺภมิตฺวาน  
 ภยมนฺุสฺส ชนฺยนฺุโต ราชานํ อิทมฺโวจ ๑  
 พุชฺฌสฺสฺส โข ราชกฺลิ มา เตหํ<sup>๖</sup> มตฺถกํ นิตาเพสิ<sup>๗</sup>  
 มา เชฏฺฐปฺตฺตํ อวธิ อทฺฐกํ สีหสงฺกาสํ ๑

---

๑ ม. ยฺ. นหาปกสนฺหาปิตา ๑ เอวมฺุปริปิ ๑ ๒ ม. จนฺทสฺมี, ยฺ. จนฺทียสฺมี ๑  
 ๓ ม. สพฺพปริสฺตาย สมฺนฺุปรียายิ, ยฺ. สพฺพปริสฺนฺตรมนฺุปรียาสี ๔ ม. ยกฺขณฺฑภพฺยานิ ๑  
 ๕-๕ ม. ยาจามหํ ปติมาหํ อเชยฺย ๑ ๖ ม. ตาหํ ๑ ๗ สฺ. ยฺ. นิตาเลมิ ๑



- โก เต ทิฏฺฐโจ ราชกลี ปุตฺตมรียาโย หนฺนมานาโย  
 เสฏฺฐี จ คหปตโย อหุสกา สคฺคกามา ทิ ๑  
 [๘๓๑] ตํ สุตฺวา ชนฺตุนหาโล ราชา จ อพฺภูตมิตํ ทิสฺวาน  
 สพฺเพสํ พนฺธนาหิ โมเจสฺสุ ยถา ตํ อนุปฆาตํ<sup>๑</sup> ๑  
 สพฺเพสฺส วิปฺปมฺตเตสฺส เย ตตฺถ สมากตา ตทา อาลฺสุ  
 สพฺเพ เอเกกเลทฺทุมทํสฺส เอส วโธ ชนฺตุนหาลสฺส ๑  
 [๘๓๒] สพฺเพ ปวิฏฺฐจา<sup>๒</sup> นิริยํ ยถา ตํ ปาปกมมํ กริตฺวาน  
 น ทิ ปาปกมมํ กตฺวา ลพฺภา สุกตํ<sup>๓</sup> อีโต คนฺตุํ ๑  
 [๘๓๓] สพฺเพสฺส วิปฺปมฺตเตสฺส เย ตตฺถ สมากตา ตทา อาลฺสุ  
 จนฺทํ อภิสสิญฺจิสฺสุ สมากตา ราชปฺริสา<sup>๔</sup> จ ๑  
 สพฺเพสฺส วิปฺปมฺตเตสฺส ยา<sup>๕</sup> ตตฺถ สมากตา ตทา อาลฺสุ  
 จนฺทํ อภิสสิญฺจิสฺสุ สมากตา ราชกณฺญาโย [๖] ๑  
 สพฺเพสฺส วิปฺปมฺตเตสฺส เย ตตฺถ สมากตา ตทา อาลฺสุ  
 จนฺทํ อภิสสิญฺจิสฺสุ สมากตา เทวปฺริสา<sup>๖</sup> จ ๑  
 สพฺเพสฺส วิปฺปมฺตเตสฺส ยา ตตฺถ สมากตา ตทา อาลฺสุ  
 จนฺทํ อภิสสิญฺจิสฺสุ สมากตา เทวกณฺญาโย [๖] ๑  
 สพฺเพสฺส วิปฺปมฺตเตสฺส เย ตตฺถ สมากตา ตทา อาลฺสุ  
 เจลฺกฺกเชปมฺกจฺจุํ สมากตา ราชปฺริสา จ ๑  
 สพฺเพสฺส วิปฺปมฺตเตสฺส ยา ตตฺถ สมากตา ตทา อาลฺสุ  
 เจลฺกฺกเชปมฺกจฺจุํ สมากตา ราชกณฺญาโย ๑  
 สพฺเพสฺส วิปฺปมฺตเตสฺส เย ตตฺถ สมากตา ตทา อาลฺสุ  
 เจลฺกฺกเชปมฺกจฺจุํ สมากตา เทวปฺริสา จ ๑

๑ สී. ย. อปาปานํ ๑ ๒ สී. ปตีสุ, ย. ปตีตฺวา ๑ ๓ ม. สุกตํ ๑

๔ ม. ราชปฺริสา ๑ เอวมฺปฺริปี ๑ ๕ ม. เย ๑ เอวมฺปฺริปี ๑

๖ ม. เอตฺถนฺตเร จสฺสทฺโธ ทิสฺสติ ๑ เอวมฺปฺริปี ๑ ๗ ม. เทวปฺริสา ๑ เอวมฺปฺริปี ๑

สพเพสุ วิปฺปมุตฺเตสุ      ยา ตตฺถ สมากตา ตทา อาสุํ  
 เจลฺลฺกฺเขปมกฺขุ      สมากตา เทวกญฺญาโย ๑  
 สพเพสุ วิปฺปมุตฺเตสุ      พหุ ๑ อานนฺทิตโน อหุ๑  
 วาทีสุ นนฺทิตฺปเวสนคร๑      พนฺธนา โมกฺโข อโฆสิตฺถาติ ๑  
  
 จนฺทกุมารชาตกัม สุตตมํ ๑

---

๑-๑ ม. อานนฺทิตา อหุ, ย. อานนฺทิตโต อหุ วโส ๑    ๒ ม. นนฺทิตฺ ปเวสิ นคร ๑

๘ มหานารทกสุสปชาตกำ

<p>[๘๓๔] อหุ ราชา วิเทหานัน          ปหุตโยคโค ฐนิมา          โส จ ปณณรเส<sup>๑</sup> รตตี          จาตุมาสา โภมุทिया          ปณทิตเต สุตสมปนะเน          วิชยญจ สุนามญจ          ตมบุจุฉิ เวเทโห          จาตุมาสา โภมุทชช          กายชช รติยา รตตี</p> <p>[๘๓๕] ตโต เสนาปติ รมโณ          หมุฉิ โยคคัม พลัม สพพัม          นิยยาม เทว ยุทธาย          เย เต วสํ น อายนุติ          เอสา มยหัม สกา ทิมุฉิ          รมสสุ เทว ยุทธาย</p> <p>[๘๓๖] อลาตสส วโจ สุตวา          สพเพ ตุยหัม มหาราช          นิภิตตตสตา ปจจตต<sup>๓</sup>          อุตโตโม อุตสโว อชช          อนนปานญจ ชชชญจ</p>	<p>องคติ นาม ชตติโย          อนนตพลโปริโส ๑          ปุริเม ยามะ อนาตเต          อมจเจ สนนิปาตยิ ๑          มิตปุพเพ<sup>๒</sup> วิจกขณ          เสนาปตี อลาตกำ ๑          ปจเจกัม พุรุถ สัม รุฉิ          ชุณ्हัม พยปท<sup>๓</sup> ตมัม          วิหเรมุ อิมัม อุตุม ๑          อลาโต เอตทพริวิ          เสนัม สนนายยามเส ๑          อนนตพลโปริสา          วสัม อุปนียามเส<sup>๔</sup> ๑          อชิตัม ออชियามเส<sup>๕</sup>          เอตัม จิตตมตัม มม<sup>๖</sup>          สุนาโม เอตทพริวิ          อมิตตาว สมากตา ๑          นิวัตตมนวตตเร          น ยุทธัม มม รุจจติ ๑          ชิปปี อภิหรนตุ เต</p>
--	--

๑ ม. ปนุณรสี ๑      ๒ สී. ย. มิตปุพเพ ๑      ๓ สී. ย. พยปคตัม ๑  
 ๔ ม. อุปนียมเส ๑      ๕ ม. ออชियามเส ๑      ๖-๖ ม. ย. อิมะ ปาจา น ทิสสนุติ ๑  
 ๗ ม. ปจจตตภา ๑

- รมสสุ เทว กามเมหิ                      นจจคีเตสุ วาหิเต<sup>๑</sup> ฯ  
 [๘๓๗] สุนามสส วโจ สุตวา              วิชโย เอตทพรวี  
           สพเพ กามา महाराज              निजं तव उपगुजिता ฯ  
           น हेते तुलगा เทว                      तव कामेहि मोहितुं  
           สทาปี กามา लघानुति<sup>๒</sup>              नेतं जित्तमतं मम ฯ  
           สมณं पुरาहमณं वाปี                      उपासेमु पหุसुत्तं  
           โย นชช วินเย กงขं                      อตถธम्मวิฑู อีเส ฯ  
 [๘๓๘] วิชยสส วโจ สุตวา                      राजा ओकत्तिमपुर्वी  
           ยถา วิชโย ภาณति                      मय्हं पेत्वं रुज्जति ฯ  
           สมณं पुराहमณं वाปี                      उपासेमु पहุसुत्तं  
           โย นชช วินเย กงขं                      อตถธम्मวิฑู อีเส ฯ  
           สพเพว สนตา กโรธ มตี                      กं उपासेमु पण्हितं  
           โย<sup>๓</sup> นชช วินเย กงขं                      อตถธम्मวิฑู อีเส ฯ  
 [๘๓๙] เวเทสส วโจ สุตวา                      อลาโต เอตทพรวี  
           อตุถายं मिच्छायस्सी                      ओजो चिरम्मโต ฯ  
           คุโณ กสสปโคตตุตตายं                      सुतो जित्तरกธี คณी  
           ตं เทว ปยิรุปาเสมุ<sup>๔</sup>                      โส โน กงขं วิเนสสติ ฯ  
 [๘๔๐] อลาตสส วโจ สุตวา                      राजा जेतलि सारथी  
           มิคทายं คมิสสาม                      युत्तं यानं อิทานย ฯ  
 [๘๔๑] ตสส ยานं อโยเชลล์                      ทนตं รูปิยปกุขรं ฯ  
           สุกุกมภูจปวิวารัง                      ปณทรรัง โทสิณา มุขัง ฯ  
           ตตุรารลล์ กุมุทายุตตา                      จตตารโ วิสิธวา หยา

๑ ม. นจจคีเต สุวาหิเต ฯ    ๒ ม. สุลกา ฯ    ๓ ลี. ย. โก ฯ

๔ ลี. ย. ปยิรุปาสย ฯ

อนิรุปมสมฺบุปฺปาตา	สุทนต์ตา สุวณฺณมมาลีโน ๑
เสตจจตฺตํ เสตวโร	เสตสฺสา เสตวิชนี
เวเทโห สหมจฺเจหิ	นียํ จนฺโทว โสภติ ๒
ตมฺนุยายีสุ พทฺโว	อินฺทิตฺตคฺคชรา <sup>๑</sup> พลี
อสุสฺปิฏฺฐจิตฺตา วีรา	นรา นรวราธิป ๓
โส มุหุตฺตํว ยายิตฺวา	ยานา โอรุยฺห ขตฺติโย
เวเทโห สหมจฺเจหิ	ปตฺติ คุณมฺุปาคมิ ๔
เยปิ ตตฺถ ตทา อาสุํ	พฺุราหฺมณิพฺุภา สมากตา
น เต อปฺนยิ ราชา	อกตํ ภูมิมาคเต ๕
[๘๔๒] ตโต โส มุทฺกา ภิเลีย	มุทฺจิตฺตกสฺนุเถ <sup>๒</sup>
มุทฺปรจจตฺถเต ราชา	เอกมฺนตํ อฺุปาวิสิ ๖
นิสฺซชฺ ราชา สมฺโมเท	กถํ สาราณียํ ตโต
กจฺจิ ยาปฺนียํ ฆนฺเต	วาทานมฺวิยตฺตตา <sup>๓</sup> ๗
กจฺจิ อกลิรา วุตฺติ	ลภสิ ปิณฺฑิตฺยาปฺน <sup>๔</sup>
อปฺปาพาโธ <sup>๕</sup> จสิ กจฺจิ	จกฺขุ <sup>๖</sup> น ปริหายติ ๘
[๘๔๓] ตํ คุณฺ ปฏฺฐิสมฺโมเท	เวเทหํ วินยฺ รตํ
ยาปฺนียํ มหาราช	สพฺพเมตํ ตทฺภูภํ ๙
กจฺจิ ตฺยหํปิ เวเทห	ปรจฺจนฺตา น พลีเยเร
กจฺจิ อโรคํ โยคฺคนฺเต	กจฺจิ วหฺติ วาหนํ
กจฺจิ เต พฺุยาธิโย <sup>๗</sup> นตฺถิ	สิริรสฺสุปรตานิยา <sup>๘</sup> ๑๐
[๘๔๔] ปฏฺฐิสมฺโมเทโต ราชา	ตโต ปฺุจฺจิ อนนฺตรา
อตฺถํ ฐมฺมณฺจ ฌายณฺจ	ฐมฺมกาโม รเถสโม ๑๑

๑ ลี. อินฺทิตฺตคฺคชรา, ยฺ. อินฺทิตฺตคฺคชรา ๑

๒ ลี. ยฺ. มุทฺจิตฺตกสฺนุเถ ๑

๓ ม. วาทานมฺวิยคฺคตา, ยฺ. วาทานมฺวิยคฺคตา ๑

๔ ม. ปิณฺฑิตฺยาปฺน ๑

๕ ม. อปฺปาพาโธ ๑

๖ ม. จกฺขุ ๑

๗ ม. พฺุยาธิโย ๑

๘ ลี. ยฺ. สิริรสฺสุปรตานิภา ๑

	กถั ฌมมณฺจเร มจฺโจ	มาตาปิตุสฺส กสฺสป
	กถณฺจเร อาจริเย	ปุตฺตทาเร กถณฺจเร ฯ
	กถณฺจเรยฺย วุฑฺฒเสสฺส	กถั สมนฺพราหฺมณเณ
	กถณฺจ พลกายสฺมี	กถั ชนฺปะเท จเร ฯ
	กถั ฌมมณฺจวิตฺวาน	เปจฺจ <sup>๑</sup> คจฺจนฺติ สุกฺคตี
	กถณฺเจเก อธมฺมกุจฺจา	ปตฺนฺติ นิริยํ อโธ ฯ
[๘๔๕]	เวเทหฺสส วโจ สุตฺวา	กสฺสโป เอตทพฺุริ
	สุโณหิ เม มหาราช	สจฺจํ อวิตถํ ปทํ ฯ
	นตฺถิ ฌมฺมจริตฺสส	ผลํ กถฺยาณปะปํ
	นตฺถิ เทว ปโรโลกิ <sup>๒</sup>	โก ตโต หิ อิทาคโต ฯ
	นตฺถิ เทว ปิตโร วา	กุโต มาตา กุโต ปิตา
	นตฺถิ อาจริโย นาม	อทฺนตํ โภ ทเมสฺสตี ฯ
	สมตฺถุยานิ ภูตานิ	นตฺถิ เชฏฺฐจาปะจายิกา
	นตฺถิ พลํ [๓] วิริยํ วา	กุโต อุกฺกฺขานโปริสํ <sup>๔</sup> ฯ
	นียตานิ หิ ภูตานิ	ยถา โคฏฺฐวิโส ตถา
	ลทฺเชยฺยํ ลภเต มจฺโจ	ตตฺถ ทานผลํ กุโต ฯ
	นตฺถิ ทานผลํ เทว	อวโส เทววิริโย
	พาลเอหิ ทานํ ปณฺณตฺตํ	ปณฺฑิตเอหิ ปฏฺิจฺฉิตํ
	อวสาเทนฺติ ธีรานํ	พาลา ปณฺฑิตมานิโน ฯ
[๘๔๖]	สฺตติเม สสฺสตา กายา	อจฺเจชฺชา อวิโกปิโน
	เตโช ปจฺวี อาโป จ	วาโย สุขุทฺทขณฺจิเม ฯ
	ชีโว จ สฺตติเม กายา	เยสํ เจตฺตา น วิชฺชตี
	นตฺถิ หนฺตา ว เจตฺตา วา	<sup>๕</sup> หณฺณเร วาปิ โภจि นํ <sup>๕</sup> ฯ

๑ ม. มจฺจา ฯ ๒ ม. ปโร โลกิ ฯ ๓ ย. เอตฺถนฺตเร วาสทโ ทิสฺสตี

๔ ม. ย. ... โปริสํ ฯ ๕-๕ ม. หณฺณเย ยะวาปิ โภจิ นํ ฯ

- อนฺตเรเนว<sup>๑</sup> กายานํ  
โย จาย<sup>๒</sup> ลีรมาทาย  
น โส จินฺหติ เต กายเ  
จุลลาลีตีมหากปฺเป  
อนาคเต ตมฺหิ กालเ  
จริตฺวาปิ พหุํ ภทฺรํ  
ปาปญฺเจปิ พหุํ กตฺวา  
อนุပ္พุเพน โน สฺหุติ  
นียตี นาทิวตฺตาม
- [๘๔๗] กถสप्तสฺส วโจ สุตฺวา  
ยถา ภทฺนโต ภณฺตี  
อหํปิ ปุริมํ ชาตี  
ปิงฺคโล นามหํ อาลี  
พาราณลียํ ผีตายํ  
พหุ มยา<sup>๔</sup> หตา ปาณา  
ตโต จุตฺาหํ<sup>๕</sup> อิชฺ ชาโต  
นตฺถิ นฺน ผลํ ปาเป<sup>๖</sup>
- [๘๔๘] อเถตถ วิชโก นาม  
อุโปสถํ อุปวสนฺโต  
กถสप्तสฺส วโจ สุตฺวา  
ปสฺสสนฺโต มุหุํ อุกฺหนํ
- [๘๔๙] ตมฺนุปรุจฺฉิ เวเทโห  
กิฺนฺเต สุตํ วา ทิฏฺฐลํ วา
- สตุถานิ วีติวตฺตเร  
ปเรสํ นิลิตาลินา  
ตตฺถ ปาปผลํ กุโต ๑  
สพฺเพ สฺหุจฺฉนฺตี สํสรํ  
สยฺมโตปิ น สฺหุจฺฉนฺตี ๑  
เนว สฺหุจฺฉนฺตี นาคเต  
ตํ ชณฺํ นาทิวตฺตเร ๑  
กปฺปานํ จุลลาลีตฺติยา  
เวลนฺตมิว สาคโร ๑  
อลาโต เอตทพฺพริ  
มยฺหมเมตํ<sup>๓</sup> รุจฺฉติ ๑  
สเร สํสริตฺตฺตโน  
ลฺหุโท โคฆาตโก ปฺเร ๑  
พหุํ ปาปํ กตํ มยา  
มหีสฺสา สุกฺรา อชา ๑  
อิทฺเช เสนาปตฺติกุเล  
โยหํ<sup>๗</sup> น นิริยํ คโต ๑  
ทาโส อาลี ปฏฺฐจฺฉรี<sup>๘</sup> ๑  
คฺุณสนฺตฺติกุปาคมิ ๑  
อลาตสฺส จ ภาลิตํ  
รุหํ อสฺสูนิ วตฺตติ ๑  
กิมตฺถํ สมฺม โรทลฺล  
กี มํ เวเทลฺล เวทนํ ๑

๑ ม. อนฺตเรเนว ๑ ๒ ม. จาย ๑ ๓ ม. มยฺหมเมตํ, ย. มยฺหมเมตํ จ ๑  
๔ ย. มยฺห ๑ ๕ ม. จฺโต ๑ ๖ ม. ปาป ๑ ๗ ลี. ย. โสหํ ๑  
๘ ม. ปฏฺฐจฺฉรี, ย. ปรจฺฉรี ๑

- [๘๕๐] เวเทหสสุ วโจ สุตฺวา วิชโก เอตทพฺรวิ  
 นตฺถิ เม เวทนา ทุกฺขา มหาราช สุโณหิ เม ๑  
 อหํปิ ปุริมํ ชาตี สรามิ สุขมตฺตโน  
 สาเกตาหํ ปุเร อาสี ภาวเสฏฺฐี คฺคฺเณ รโต ๒  
 สมฺมโต พฺราหฺมณิพฺภานํ สํวิภาครโต สุจि  
 น จาปิ ปาปกํ กมฺมํ สรามิ กตมตฺตโน ๓  
 ตโต จุตฺาหํ เวเทห อิตฺ ชาโต ทฺริตฺติยา  
 คพฺพมฺหิ กุมฺภาทาลิยา ยโต ชาโต สุขุคฺคโต ๔  
 เอวมฺปิ ทฺคฺคโต สนฺโต สมจฺริยมตฺติจฺจิตฺ  
 อฺปฺพทฺตมฺภาคํ ฆตฺตสฺส ททามิ โย เม อิจฺฉติ ๕  
 จาตฺตทฺทลึ ปณฺจทฺลึ สทา อฺปวสामหํ  
 น จาปิ ปาณเ<sup>๑</sup> หีสามิ เถยฺยญฺจาปิ วิวชฺชยึ ๖  
 สพฺพเมว หิ ญฺเหนตํ สุจฺฉินฺณํ ภาวติ นิปฺพลํ  
 นิริตฺถํ มณฺณิหํ ลีลํ อลาโต ภาสตี ยถา ๗  
 กलिเมว ญฺเหน คณฺหามิ อสิปฺโป ฐตฺตโก ยถา  
 กมฺมํ อลาโต คณฺหาติ กิตฺโว ลิกฺขิตฺโต ยถา ๘  
 ทฺวารํ นปฺปฏฺฐิปสฺสามิ เยน คจฺฉามิ สุขุคฺคตี  
 ตสฺมา ราช ปโรทามิ สฺตฺวา กสฺสปฺภาลิตํ ๙  
 [๘๕๑] วิชกสฺส วโจ สุตฺวา ราชฯ องคตฺติมพฺรวิ  
 นตฺถิ ทฺวารํ สุขุคฺติยา นียตํ<sup>๒</sup> กงฺข วิชก ๑  
 สุขํ วา ยทฺติ วา ทฺกฺขํ นียตํ<sup>๓</sup> กิร ลพฺภติ  
 ลํสํารสฺสทฺธิ สพฺพเพลล์ มา ตฺริโต<sup>๔</sup> อนาคเต ๒  
 อหฺมฺปิ ปุพฺเพ กลฺยาโณ พฺราหฺมณิพฺภาสฺส ปาวโณ<sup>๕</sup>

๑ ม. ย. ภูเต ๑ ๒ ม. ย. นียตี ๑ ๓ ม. นียติยา ๑ ๔ ม. ตฺริตฺโต ๑  
 ๕ ม. พฺยวโณ ๑ เอวมฺปริปิ ๑



- โวหารมณฺุสสาสนฺุโต รติหีนํ ตทนฺุตรา ฯ
- [๘๕๒] ปุณฺปิ ภาณเต ทกฺเขมุ สงฺคติ เจ ภวิสฺสติ ฯ
- อิทํ วตฺวาน เวเทโห ปจฺจคา สนฺุนิเวสนํ ฯ
- [๘๕๓] ตโต รตฺยา วิวสเน อฺปฺภฺจจ สนฺุนิปาเตตฺวา อฺปฺภฺจจจานมฺปิ องฺคติ
- จนฺุทเก เม วิมานสมฺมึ อิทํ วจฺนมพฺุรวิ ฯ
- มา มฺุปกจฺจํ<sup>๑</sup> อตฺถเอสฺ วิชโย จ สฺุณาโม จ สทา กาเม วิเชนฺุตุ เม
- เอเต อตฺถे นิสฺินนฺุตุ คฺุยฺหปฺปกาลิเยสฺ จ ฯ
- อิทํ วตฺวาน เวเทโห เสนาปติ อลาตโก
- น จาปิ พฺุราหฺมณิพฺุโส วิวหารกฺุสลา ตโย ฯ
- [๘๕๔] ตโต เทวสฺตฺรตฺรตฺสส กามเว พฺุ มณฺุณณ
- ราชกณฺุณา รฺุจา<sup>๒</sup> นาม อตฺถे กิสฺมิณฺุจิ ปาวโณ ฯ
- อลงฺกโรถ มํ อมฺม เวเทสฺสตรชา ปิยา
- สฺุเว ปณฺุณโรโส ทิโทยฺ ธาติมาตฺรมพฺุรวิ ฯ
- ตสฺสา มालยํ อภิหริสฺฺ สชโย จ อลงฺกโรนฺุตุ เม
- มณฺุสงฺฆมฺุตฺตารตฺนํ คจฺจํ ปิตฺุสฺส สนฺุติเก<sup>๓</sup> ฯ
- ตณฺุจ โสวณฺุณมเย ปิเฐ จนฺุทนณฺุจ มหารทํ
- ปริกิริย อโสภี<sup>๔</sup> นานารตฺเต จ อมฺุพเร ฯ
- [๘๕๕] สจ สชฺิมชฺุณคตา นิสฺินนํ พฺุกิตฺุถิโย
- สเตริตา<sup>๕</sup> อพฺุภมิว รฺุจํ รฺุจิริวณฺุณินิ ฯ
- อฺุปฺสงฺกมิตฺวา เวเททํ สพฺุพาภรณฺุณฺุลิตา
- สฺุวณฺุณชฺุจิเต<sup>๖</sup> ปิเฐ จนฺุทกํ ปาวิสี รฺุจา ฯ
- วณฺุทิตฺวา วินเย รตํ
- เอกมณฺุตํ อฺุปาวิสี ฯ

๑ ม. อฺุปกจฺจ ๒ ส. ย. รฺุชา ฯ อิโต ปรํ อีทิสเมว ฯ ๓ ม. ย. อิสฺสรสนฺุติเก ฯ

๔ ปโสภี<sup>๕</sup> ปาโล ฯ ๕ ม. ย. สเตริตา ฯ ๖ ส. ย. สฺุวณฺุณวิกเต ฯ

- [๘๕๖] ตณฺจ ทิสฺวาน เวเทโห อจฺจรานํวํ สงฺคมํ  
 รุจํ สขิมชฺฌคตํ อิทํ วจนมพฺรวิ ๑  
 กจฺจิจิ รมลฺลิจิ ปาสาเท อนฺโต โปกฺขรณฺนี ปติ  
 กจฺจิจิ พหุวิธํ ชฺชชฺชํ สทา อภิหรนฺตฺติ เต ๑  
 กจฺจิจิ พหุวิธํ มาลยํ โอจฺจินิตฺวา กุมาริโย  
 ฆรเก กโรถ ปจฺจเจกํ ชิทฺททา รติรตา อหุ<sup>๑</sup> ๑  
 เกน วา วิกัลลํ ตฺยหํ กิ ฆิปปํ ออาหารนฺตฺตฺเต  
 มโน กรสฺสุ กุณฺณมฺมุชฺชิต<sup>๒</sup> อปิ จนฺทสม<sup>๓</sup> ทิ เต ๑
- [๘๕๗] เวเทหฺสฺส วโจ สุตฺวา รุจา ปิตรมพฺรวิ  
 สพฺพเมตํ มหาราช ลพฺภติสฺสรสฺสนฺตฺติเก ๑  
 สุเว ปณฺณรโส ทิโปย สหสฺสํ ออาหารนฺตฺตฺเต เม  
 ยถา ทินฺนญจ ทสฺสามิ ทานํ สพฺพวณฺนิสฺวหํ ๑
- [๘๕๘] รุจาย วจนํ สุตฺวา ราชชา องฺคตฺติมพฺรวิ  
 พหุํ วินาลิตํ วิตฺตํ นีรตฺถํ อผลํ ตยา ๑  
 อฺุโปสเถ วลํ นิจฺจํ อนนฺปานํ น ภฺภูชฺชลิ  
 นียเตตํ อภฺภูตตพฺพํ นตฺถิ ปุณฺณํ อภฺภูชฺชโต  
 วิชโกปิ ทิ สุตฺวาน ตทา กสฺสปภาสิตํ  
 ปสฺสสฺสนฺโต มุหุํ อฺุณฺหํ รุหํ อสฺสฺสนิ วตฺตฺตฺติ ๑  
 ยาว รุเจ ชีวมานา<sup>๔</sup> มา ภตฺตมปนามยิ  
 นตฺถิ ภทฺเท ปโร โลโก กิ นีรตฺถํ วิหฺญณฺลสิ ๑
- [๘๕๙] เวเทหฺสฺส วโจ สุตฺวา รุจา รุจิวรณฺณินิ  
 ชานํ ปุพฺพปาปรํ ฐมมํ ปิตฺรํ เอตทพฺรวิ ๑  
 สุตฺเมว ปุเร อาสิ ปจฺจกฺข<sup>๕</sup> ทิฏฺฐมิตํ มยา

๑ ม. ย. มุหุํ ๑

๒ ม. ย. กุทฺทกมฺมุชฺชิต ๑

๓ ม. จนฺทสมมฺมุชฺชิต ๑

๔ ลี. ย. ชีวลิ โน ๑

๕ ม. ย. สกฺขิ ๑

พาลุปลเสวี โย โหติ พาลอว สมปชฺชต ๑  
 มุโฬห ทิ มุฬฺหมาคมม ภยโย โมหํ นิคจฺฉติ  
 ปฏฺฐิรูปํ อลาเตน วีชเกน จ มุยฺหิตุํ ๑

[๘๖๐] ตวณฺจ เทวาลี สปรปณฺโณ ธีโร อตฺถสฺส โกวิทโ  
 กถํ พาลเอหิ ๑ สทิสฺโส หีนทิกฺขุจฺจุปาคมิ ๑

สเจ ทิ<sup>๒</sup> สํสารปเถน สุชฺฉตฺติ  
 นีรตฺถิยา ปพฺพชฺชชา คฺคณสฺส  
 กิโฏว อคฺคิ ชลิตํ อปาปตํ  
 อาปชฺชตฺติ<sup>๓</sup> โมหมุโฬห<sup>๔</sup> นคฺคภาวํ ๑  
 สํสารสุทฺธิติ ปุเร นีวิฏฺฐา  
 กมมํ วิทฺธุเสนฺตฺติ พหุ อชานํ  
 ปุพฺเพ<sup>๕</sup> กสิ ทฺคคฺคหิตาว อตฺถเ<sup>๕</sup>  
 ทุมโมจโย พลิสา อมฺพุไซว ๑

[๘๖๑] อุปมนฺเต กิริสฺสามิ มหาราช ตวตฺถิยา  
 อุปมายปิเชกฺจเจ อตฺถํ ชานนฺตฺติ ปณฺทิตา ๑  
 วาณิชาณํ ยถา นาวา อปฺปมาณภารา<sup>๖</sup> ครุ  
 อติภารํ สมหาทาย อณฺณเว อวสีทติ ๑  
 เอวเมว นโร ปาป โถกํ โถกมฺปิ อาจัน  
 อติภารํ สมหาทาย นีรเย อวสีทติ ๑  
 น ตาว ภาโร ปริปุโร อลาตสฺส มหิปติ  
 อาจินาติ จ ตํ ปาป เยน คจฺฉตฺติ ทฺคคฺคตี ๑  
 ปุพฺเพวสฺส กตํ ปุณฺณํ อลาตสฺส มหิปติ

๑-๑ ย. สทิสฺ หีน ทิกฺขุจฺจุปาคมิ ๑ ๒ ม. ปี ๑ ๓ ม. อุปปชฺชตฺติ ๑

๔ ส. ย. โมหมุโฬ ๑ ๕-๕ กสิ ทฺคคฺคหิตาว วณฺตถาติปิ, ม. กสิ ทฺคคฺคหิตาว อตฺถา ๑

๖ ย. อุปฺปมาณภารา ๑

ตสเสว เทว นิสฺสนุโห  
 ขียเตวสฺส<sup>๑</sup> ตํ ปุณฺณํ  
 อชฺชุมคฺคํ อวหาเย  
 ตุลา ยถา ปคฺคหิตา  
 อุนฺนเมตติ ตุลาสิลํ  
 เอวเมว นโร ปุณฺณํ  
 สคฺคาติมาโน ทาโสว  
 ยมชฺช วิชโก ทาโส  
 ปุพฺพเวสฺส<sup>๒</sup> กตํ ปาป  
 ขียเตวสฺส ตํ ปาป  
 กสฺสปญฺจ สมาปชฺช

[๘๖๒] ยํ ยํ หิ ราช ภาชติ  
 ลีลนุทํ วิสีลํ วา  
 ยาหิสํ กุรุเต มิตตํ  
 โสปี ตาทิสโก โหติ  
 เสวมาโน เสวมานํ  
 สโร พุฏฺโง<sup>๓</sup> กลาปว  
 อูปเลปภยา ธีโร  
 ปุติมจฺฉํ กุสคฺเคน  
 กุสาปี ปุตี วายนฺติ  
 ตครณฺจ ปลาเสน  
 ปตฺตาทิปี สุรภี วายนฺติ  
 ตสฺมา ปตฺตปุณฺณสฺเสว<sup>๔</sup>

ยญฺเจโส ลภเต สุขํ ฯ  
 ตถาหิ อคฺเณ รโต  
 กุมฺมคฺคํ ออนุชาวติ ฯ  
 โอหิตเต ตุลมณฺฑลเ  
 ภาเร โอโรปีเต สติ ฯ  
 โถกํ โถกมฺปิ อาจिनํ  
 วิชโก สาทเว รโต ฯ  
 หุกฺขํ ปสฺสติ อตฺตนิ  
 ตเมโส ปฏฺิเสวติ ฯ  
 ตถาหิ วินเย รโต  
 มาเหวูปปถมาคฺมา ฯ  
 สนฺตํ วา ยทิวา อลํ  
 วลํ ตสฺเสว คจฺฉติ ฯ  
 ยาหิสณฺจูปเสวติ  
 สหวาโส หิ ตาทิส ฯ  
 สํพุฏฺโง สํพุสํ ปริ  
 อลิตตมฺปลิมฺปติ  
 เนว ปापสฺขา ลียา ฯ  
 โย นโร อุนฺนยหติ  
 เอวํ พาลูปเสวนา ฯ  
 โย นโร อุนฺนยหติ  
 เอวํ ธีรูปเสวนา ฯ  
 ฌตฺวา สมฺปากมตฺตโน

๑ ม. ขียเต จสฺส ฯ เอวมุปริปี ฯ ๒ ลี. ย. ปุพฺพเว สสฺส ฯ ๓ ม. ทิทฺโธ ฯ  
 ๔ ลี. ย. ผลปุณฺณสฺเสว ฯ

อสนฺเต นฺุปเสเวยฺย	สนฺเต เสเวยฺย ปณฺฺชิตฺโต
อสนฺโต นฺิรยํ เนนฺฺติ	สนฺโต ปาเปนฺฺติ สฺุคตฺตี ๑
[๘๖๓] อหฺมปิ ชาตฺโิโย สตฺต	สเร สํสริตตฺตโน
อนาคเตปิ สตฺเตว	ยา คมิสฺสํ อีโต จุตา ๑
ยา เม สฺา สตฺตมฺี ชาตฺติ	อหุํ <sup>๑</sup> ปุพฺุเพ ชนาธิป
กมฺมารปฺุตฺโต มคฺเชสฺุ	อหุ ราชคฺเห ปุเร ๑
ปาปํ สฺหายมฺาคมฺม	พหุํ <sup>๒</sup> ปาปํ กตํ มยา
ปรหารสฺส เหเสนฺฺตา	จริมฺหา อมฺรา วีย ๑
ตํ กมฺมํ นฺิหิตํ อฏฺฐจา	ภสฺสมาจฺจนฺฺโนว <sup>๓</sup> ปาวโก
อถ อณฺฺณเหทฺธิ กมฺเมทฺธิ	อชาเยี วัสภฺุมฺิยํ ๑
โกสฺมพิยํ เสฏฺฐจิกฺุเล	อิทฺุเช ฝีเต มหฺทฺุชเน
เอกปฺุตฺโต มหาราช	นิจจํ สกฺกตปฺุชิตฺโต ๑
ตตฺถ มิตฺตํ อเสวิสฺสํ	สฺหายํ สฺาตเว รตํ
ปณฺฺชิตํ สฺุตสฺมปฺนฺนํ	โส มํ อตฺเถ นฺิเวสยฺิ ๑
จฺาตฺุทฺุทฺุสฺสี ปณฺฺจทฺุสฺสี	พหุํ รตฺติมฺุปาวีสี <sup>๔</sup>
ตํ กมฺมํ นฺิหิตํ อฏฺฐจา	นฺิธีว อฺุทกนฺฺติเก ๑
อถ ปาปานํ <sup>๕</sup> กมฺมานํ	ยเมตํ มคฺเช กตํ
ผลํ ปรียาคตํ <sup>๖</sup> ปจฺฉา	ภุตฺวา ทฺุฏฺฐจวิสํ ยถา ๑
ตฺโต จุตาหํ เวเทห	โรรฺุเว นฺิรเย จิรํ
สกมฺมฺุณา อปฺิจิสฺสํ	ตํ สรํ น สฺุขํ ลภเ ๑
พหฺุวสฺสคณฺเ ตตฺถ	เชปฺยิตฺวา พหุํ ทฺุทฺุขํ
ภฺินฺฺนาคเต อหุํ <sup>๗</sup> ราช	จกโล <sup>๘</sup> อฺุทฺุชตปฺุผลเ <sup>๙</sup> ๑

๑ ม. อหุํ ๑ เอวฺมฺุปฺริปิ ๑

๒ ม. พหุํ ๑

๓ ม. ภสฺสมาจฺจนฺฺโนว ๑

๔ ม. รตฺตี อฺุปาวีสี ๑

๕ ม. ย. ปาปาน ๑

๖ ม. ปรียาค มํ ๑

๗-๗ ลี. ย. เกณฺฺณนาคเต อหุํ ๑

๘ ม. จกโล ๑

๙ ลี. ย. อฺุทฺุชตปฺุผลเ ๑

[๘๖๔] สาทปุตตา มยา วุพฺหา	ปิฎฺจฺยา จ รณฺเณ จ
ตสฺส กมฺมสฺส นิสฺสนฺโท	ปรทารคฺคณสฺส เม ๑
ตโต จุตฺตํ เวเทห	กปิ อาลึ พุรทวเน
นฺลฺลจฺจิตฺตมโลเยว <sup>๑</sup>	ยฺยฺเยน ปคพฺภินา
ตสฺส กมฺมสฺส นิสฺสนฺโท	ปรทารคฺคณสฺส เม ๑
ตโต จุตฺตํ เวเทห	ทสฺสนฺเนลฺล <sup>๒</sup> ปสฺสุ <sup>๓</sup> อหุํ
นฺลฺลจฺจิตฺโต ชโว ภโทร	โยคคํ วุพฺหํ จิรํ มยา
ตสฺส กมฺมสฺส นิสฺสนฺโท	ปรทารคฺคณสฺส เม ๑
ตโต จุตฺตํ เวเทห	วชฺชิสฺสุ กุลมาคฺคา
เนวิทฺถึ น ปุมา อาลึ	มฺนุสฺสตฺเต สฺสุกฺคฺลภ
ตสฺส กมฺมสฺส นิสฺสนฺโท	ปรทารคฺคณสฺส เม ๑
ตโต จุตฺตํ เวเทห	อชาเย นนฺทเน วเน
ภวเน ตาวตีสํ	อจฺฉรา กามวณฺณินิ ๑
วิจิตฺตวตฺตถาภรณ	อามตฺตมณฺิณฺนุทล
กฺุสลา นจฺจคิตฺตสฺส	สกฺกสฺส ปรีจริกา ๑
ตตฺถ จิตฺตํ เวเทห	สฺรามิ ชาตีโย อิม
อนาคเตปิ สตฺเตว	ยา คมิสฺสํ อิตฺ จุตฺตา ๑
ปรียาคตฺตํ กฺุสลํ	ยํ เม โกสมฺพิยํ กตํ
เทเว เจว มฺนุสฺเส จ	สนฺชาวิสฺสํ อิตฺ จุตฺตา ๑
สตฺต ชจฺจา <sup>๔</sup> มหाराช	นิจฺจํ สกฺกตฺตปฺุชิตา
อิตฺถึภาวา <sup>๕</sup> น มุจฺจิสฺสํ	ฉฺฉว จตฺติโย <sup>๖</sup> อิม ๑
สตฺตมึ จ คติ เทว	เทวปฺุตฺโต มหิตฺธิโก
ปุมา เทโว ภวิสฺสามิ	เทวกายสฺสมิมุตฺตโม ๑

---

๑ ลี. ย. นิลฺลจฺจิตฺตมโล ๑    ๒ ลี. ย. ทสฺสนฺเนลฺล,    ม. ทสฺสนฺเนลฺล ๑    ๓ ม. ปสฺสุ ๑  
 ๔ ม. ชจฺโจ ๑    ๕ ม. ถึภาวาปิ ๑    ๖-๖ ม. ฉฺฉว นิคตฺติโย ๑



- [๘๖๖] อถาคมา พุรหมโลกา นารโท มานุสี ปถ<sup>๑</sup>  
 ชมพูทีป อเวกขนโต อททล<sup>๒</sup> ราชานมงคตี ๫  
 ตโต ปติฏฐ<sup>๓</sup> ปาสาเท เวเทสส ปุรกชโต<sup>๔</sup>  
 ตถจ ทิสวา อนุปตตํ รุจา อิลิมวทถ ๫
- [๘๖๗] อถาสนมมหา โอรายุห ราชา พุยมหิตมานโส<sup>๕</sup>  
 นารทํ ปริปุจจนโต อิทํ วจนมพรวี ๫  
 กุโต นุ อาคจจลลิตี เทวณณเณ  
 โอภาสยํ สพพทิสา<sup>๖</sup> จนุทิมมา ว  
 อกขาทิ เม ปุจจิติ นามโคตตํ  
 กถนุ<sup>๗</sup> ชานนติ มนุสสโลเก ๫
- [๘๖๘] อหณฺหิ เทวโต อิทานิ เอมิ  
 โอภาสยํ สพพทิสา จนุทิมมา ว  
 อกขามิ เต ปุจจิติ นามโคตตํ  
 ชานนติ มํ นารโท กสฺสโป จาตี<sup>๘</sup> ๫
- [๘๖๙] อจฺจนฺริยรูป<sup>๙</sup> ตว ยาทิสถจ  
 เวหายลํ คจจลลิตี ติฏฐลลิตี จ  
 ปุจจามิ ตํ นารท เอตมตถํ  
 อถ เกน วณฺเณน ตวายมิตฺติ ๫
- [๘๗๐] สจจถจ ฐมฺโม จ ทโม จ จาโค  
 คุณา มเมเต ปกตา ปุราณา  
 เตเวห ฐมฺเมหิ สุเสวิเตหิ  
 มโนชโว เยนกา มํ คโตสฺมิ ๫
- [๘๗๑] อจฺจนฺริยมาจิกฺขลิตี<sup>๑๐</sup> ปุณฺณลิตฺติ

๑ ม. ย. ปชั ๫

๒ ม. อททา, ย. อทท ๫

๓ ม. ปติฏฐา ๫

๔ ม. ปุรตถโต ๫

๕ ม. พุยถิตมานโส ๫

๖ ลี. ย. สวรี ๫ เวมุปริปี ๫

๗ ม. ย. กถํ ตํ ๫

๘ ม. อิติสทโท นตถิ ๫

๙ ม. อจฺจนฺริยรูป ๫

๑๐ ม. อจฺจนฺริยมาจิกฺขลิตี ๫



- ๑ สเจ หิ เอวํ ยถา ตํวํ วเทสิ<sup>๑</sup>  
 ปุจฺฉามิ ตํ นารท เอตมตฺถํ  
 ปุณฺโณ จ เม สาธุ วียากโรหิ ๑  
 [๘๗๒] ปุจฺฉสฺสุ มํ ราช ตเวส อตฺถิ  
 ยํ สํสยํ กุรุเต<sup>๒</sup> ภูมิपाल  
 อหนตํ นิสฺสํสยตํ คเมมิ  
 นเยหิ ณาเยหิ จ เหตุภฺมิ จ ๑  
 [๘๗๓] ปุจฺฉามิ ตํ นารท เอตมตฺถํ  
 ปุณฺโณ จ เม นารท มา มุสา ภณิ  
 อตฺถิ นุ ทเวา ปิตโร นุ อตฺถิ  
 โลโก ปโร อตฺถิ ชโน ยมาห<sup>๓</sup> ๑  
 [๘๗๔] อตฺถเว ทเวา ปิตโร จ อตฺถิ  
 โลโก ปโร อตฺถิ ชโน ยมาห<sup>๓</sup>  
 กามेषุ คิทฺธา จ นรา ปมุพฺพา  
 โลกํ ปรํ น วิหฺว โมหยฺตุตฺตา ๑  
 [๘๗๕] อตฺถิตี เจ นารท สทฺทฺทฺทาลิ  
 นิเวสนํ ปโรโลก มตานํ  
 อิเชว เม ปญฺจสฺตานิ เทหิ  
 ทสฺสามิ เต ปโรโลก สหสฺสํ ๑  
 [๘๗๖] ทชฺเชมุ โข ปญฺจสฺตานิ โภโต  
 ชญฺญามุ เจ สीलนฺตํ วทญฺญํ  
 ลุทฺทนฺตํ โภนฺตํ นิริเย วสฺนฺตํ  
 โก โจทเย ปโรโลก สหสฺสํ ๑  
 อิเชว โย โหติ อชฺชมลลิต<sup>๔</sup>

๑-๑ ม. สเจ หิ เอเตหิ ยถา วเทสิ, ย. สเจ หิ เอเต ตว ยถา วเทสิ ๑

๒ ม. กุรุเส ๑

๓ ม. ยมาหุ ๑

๔ ย. อชฺชมลลิต ๑

- ปาปาจาโร อลโส ลุททกมโม  
 น ปณฺธิตา ตสฺมี อึณฺ ททนฺติ  
 น หิ อาคโม โหติ ตถาวิชฺมหา ฯ  
 ทกฺขณฺจ โปสฺ มนุชา วิทฺตฺวา  
 อญฺ्ञจํ สึลฺวณฺตํ วทณฺญํ  
 สยเมว โภเคหิ นิมนฺตยณฺติ  
 กมฺมํ กริตฺวา ปุณฺมาหเรสิ ฯ  
 [๘๗๗] อิตฺโต จุฑฺโฏ ทกฺขลฺลิตฺตํ ตตฺถ ราช  
 ๒ กาทฺโถสงฺฆเมหิ วิกฺขุสฺमानํ<sup>๒</sup>  
 ตํ ขชฺชฺมานํ นีรเย วสฺนฺตํ  
 กาทฺเทหิ คิซฺฆเมหิ จ โสณฺนเกหิ<sup>๓</sup>  
 สณฺนจฺฉินฺนคตฺตํ รุหิรํ สวณฺตํ  
 โโก โจทฺเย ปฺรโลเก สหสฺสํ ฯ  
 [๘๗๘] อนฺนตฺตมํ ตตฺถ น จนฺทสุริยา  
 นีรโย สทา ตุมฺโล โฆรฺรโป  
 สภา เหนว รตฺติ น ทิวา ปณฺณายติ  
 ตถาวิชฺ โโก วิจเร ธนฺตฺถิโก ฯ  
 [๘๗๙] สวโล จ สามี จ ทฺเว สุวณฺนา  
 ปวทฺตมฺกายา พลฺลิโน มหนฺตา  
 ขาทนฺติ ทนฺเตหิ อโยมเยหิ  
 อิตฺโต ปนฺนุณฺณํ ๔ ปฺรโลเก ปตฺนฺตํ<sup>๔</sup> ฯ  
 ตํ ขชฺชฺมานํ นีรเย วสฺนฺตํ  
 ลุทฺเทหิ วาเพหิ อฆมฺมิเคหิ  
 สณฺนจฺฉินฺนคตฺตํ รุหิรํ สวณฺตํ

๑ ส. ย. คโต ฯ

๒-๒ ส. ย. กาทฺโถสงฺฆเมหิปิ กทฺตมฺมานํ ฯ

๓ ม. ย. เสนเกหิ ฯ

๔-๔ ม. ย. ปฺรโลกปตฺตํ ฯ

- [๘๘๐] โโก โจทเย ปรโลเก สหสฺสํ ๑  
 อุกฺกุหิ สตฺตีหิ [๑] สฺนึสฺสึตฺตาหิ  
 หนนฺติ วิชฺฌนฺติ จ ปจฺจามิตฺตา  
 กาพฺุปกาพฺา นึรยมฺหิ โธเร  
 ปุพฺุเพ นรํ ทุกฺกฏฺกมฺมการี ๑  
 ตํ หนฺนมานํ นึรเย วชฺนตํ  
 กุจฺฉึสฺมี ปสฺสสฺมี วิปฺพาลิตฺูทฺรํ  
 สณฺณินฺนคตฺตํ รุหิรํ สวณฺตํ  
 โโก โจทเย ปรโลเก สหสฺสํ ๑
- [๘๘๑] สตฺตี อุกฺกุ โตมรภินฺธุทิวาลา  
 วิวิทฺวูธ<sup>๒</sup> วสฺสติ ตตฺถ เทโว  
 ปตฺนฺติ องฺการมิวจฺฉิมฺนโต  
 สีลาสนึ วสฺสติ ลุทฺทกมฺเม ๑  
 อุกฺกุห จ วาโต นึรยมฺหิ ทุสฺสโห  
 น ตมฺหิ สฺขํ ลภฺติ<sup>๓</sup> อิตฺตฺรปิ  
 ตนฺตํ วิทฺวามฺตมเลนมาตฺูรํ  
 โโก โจทเย ปรโลเก สหสฺสํ ๑
- [๘๘๒] สนฺธาวมานปี<sup>๔</sup> วเถสฺสุ ยุตฺตํ  
 สณฺโชนฺติภูตํ ปจฺวี กมนฺตํ  
 ปโตทลภูจฺฉิหิ สฺุจฺเจทยนฺตํ<sup>๕</sup>  
 โโก โจทเย ปรโลเก สหสฺสํ ๑
- [๘๘๓] ตมารุหนฺตํ ชุรสนฺณจิตํ คีรี  
 วิภีสนํ ปชฺุชฺฉลิตํ ภายานกํ  
 สณฺณินฺนคตฺตํ รุหิรํ สวณฺตํ

๑ ม. เอตฺถนฺตเร จสทฺโท ทิสฺสติ ๑

๒ ม. ย. วิวิทฺวูธา ๑

๓ ม. ย. ลภฺติ ๑

๔ สී. ย. สนฺธาวมานํ ตํ ๑

๕ สී. ย. สฺุจฺเจทยนฺตํ ๑

- โก โจทเย ปรโลเก สหสฺสํ ๑  
 [๘๘๔] ตมารุหนุตํ ปพฺพตสนฺนิกาลํ  
 อํการราสี ชลิตํ ฆยานกํ  
 สนฺททฺตคตฺตํ<sup>๑</sup> กปณํ รุหนุตํ  
 โก โจทเย ปรโลเก สหสฺสํ ๑
- [๘๘๕] อพภกฺกุสฺมา อจฺจา <sup>๒</sup>กณฺฐกาหิ จิตา<sup>๒</sup> ทูมา  
 อโยมเยหิ ติกฺเขหิ นรโลหิตปาโยภิ ๑  
 ตมารุหนุตฺติ นาริโย นรา จ ปรทวารคู  
 โจทิตา สตฺติหตฺเตหิ ยมนิทฺเตสการิภิ ๑  
 ตมารุหนุตํ นิริเย<sup>๓</sup> สิมฺพลี รุหิรมกฺขิตํ  
 วิทฺทกาเย<sup>๔</sup> วิตจํ อาตุรํ คาฬฺหเวหนํ ๑  
 ปสฺสสนฺตํ มุหุํ อฺณฺหํ ปุพฺพกมฺมาปราริภิ  
 ทุมฺมคฺเค วิตจํ คตฺตํ โก ตํ ยาเจยฺย ตํ ฌนํ ๑
- [๘๘๖] อพภกฺกุสฺมา อจฺจา อสิปตฺตจิตา<sup>๕</sup> ทูมา  
 อโยมเยหิ ติกฺเขหิ นรโลหิตปาโยภิ ๑  
 ตมารุหนุตํ อสิปตฺตปาหป  
 อสิหิ ติกฺเขหิ จ ฉิษฺชมานํ  
 สยฺฉินฺนคตฺตํ รุหิรํ สวณฺตํ  
 โก โจทเย ปรโลเก สหสฺสํ ๑
- [๘๘๗] ตโต นิกฺขนฺตมตฺตนฺตํ อสิปตฺตนิรยา<sup>๖</sup> ทูมา<sup>๗</sup>  
 สมฺปตฺติตํ เวตรณิํ โก ตํ ยาเจยฺย ตํ ฌนํ ๑
- [๘๘๘] ขรา ชาโรทกา<sup>๘</sup> ตตฺตา ทฺคฺคา เวตรณิํ นหิ  
 อโยโปกฺขรสมฺมจฺจนา ติกฺขปตฺเตหิ สนฺทติ ๑

๑ ม. สุตทตคตตํ ๑ ๒-๒ สี. ย. กณฐกาปจิตา, ม. กณฐกนิจิตา ๑

๓ ม. นิริยํ ๑ ๔ ม. วิททกกาเย, ย. วิททกาเย ๑ ๕ ม. อสิปตตจิตา ๑

๖ ม. ย. อสิปตตจิตา ๑ ๗ สี. ย. ทฺคา ๑ ๘ สี. ชาโรทิกา, ย. ชโรทิกา ๑

ตตถ สณฺฉินฺนคตตฺนตํ วุญฺหนตํ รุหิรมกฺขิตํ  
เวตรณฺเณ อนาลมฺเพ โโก ตํ ยาเจยฺย ตํ ชนํ ๑

[๘๘๙]

เวชามิ รุกฺโข วีย ฉิซฺชมาโน  
ทิสํ น ชานามิ ปมฺพฺหสณฺโณ<sup>๑</sup>  
ภยานุตฺตปฺปามิ มหาว<sup>๒</sup> เม ภยา  
สุตฺวาน คธา<sup>๓</sup> ตว ภาสิตา อีสเ ๑  
อาทิตฺเต วาริมชฺฌํ ว ทิปฺโปเขรวิณฺณเว<sup>๔</sup>  
อนุทธาเรว ปชฺโชโต ตวโนลฺลิสฺส สรณํ อีสเ ๑  
อตฺถณฺจ ฌมฺมณฺจ อนุสาส มํ อีสเ  
อตีตมทฺธา อปฺราจิตํ มยา  
อาจิกฺข เม นารท สุทฺธิมคฺคํ  
ยถา อหํ โน นิริยํ ปเตยฺยํ ๑

[๘๙๐]

ยถา อหุ ฐตฺรภูโจ เวสุสํมิตฺโต จ อฏฺจโก  
ยมทตฺติ<sup>๕</sup> อฺลฺลินฺนโร (ลิวราชา<sup>๖</sup>) ปริจาริกา<sup>๗</sup> สมณพฺราหมณานํ  
เอเต จณฺเณ จ ราชาโน เย สกฺกวิสยํ<sup>๘</sup> คตา ๑  
อชฺฌมํ ปวิวชฺเชตฺวา ฌมฺมณฺจร มหิปฺติ  
อนฺนหตฺถา จ เต พฺยเมห โสสยฺนตฺตุ ปุเร ตว ๑  
โก ฉาโต โโก จ ตลฺลิตฺโต โโก มาลํ โโก วิเลปนํ  
นानารตฺตานํ วตฺถานํ โโก นคฺโค ปฺริทฺทิสฺสตี ๑  
โก ปนฺเถ ฉตฺตมาเทตี<sup>๙</sup> ปาทุกา จ มุทฺธุ สุภา  
อิตฺติ สายณฺจ ปาโต จ โสสยฺนตฺตุ ปุเร ตว ๑  
ชฺฌินฺณํ โปลํ ควสุสณฺจ มาสุสุ ยฺยชฺช ยถา ปุเร

๑ ย. ปมฺพฺหสณฺณิ ๑

๒ ม. ย. มหา จ ๑

๓ ม. กธา ๑

๔ ม. ทิปฺโปเขร มหณฺณเว ๑

๕ ลี. ย. ยมตคฺคิ, ม. ยามตคฺคิ ๑

๖-๖ ม. อฺลฺลินฺนโร จาปี ลิว จ ราชา, ย. อฺลฺลินฺนโร จาปี ลิว จ ราชา ๑

๗ ม. ปริจาริกา, ย. ปวิวาริกา ๑

๘ ลี. ย. สกฺกวิสยํ ๑

๙ ม. ฉตฺตมาเทตี ๑

	บริหารมัจ ทชฺชาลี	อธิการกโตะ พลี ๑
[๘๙๑]	กาโย เต รตสญญาโต	มโนสารถิโก ลหุ
	อวิหีสาสาริตกฺโข	สัวิภาคปฏิจฺจนโตะ ๑
	ปาทสญญมเหมมิโย	หตฺถสญญมปกฺขโร
	กัจฉิสญญมณพฺภนโตะ	วาจาสญญมกฺขุชโน ๑
	สจฺจวากฺยสมตฺตงฺโค	อเปสฺสญญสฺสญญโต
	คิราสขิลเนลฺงฺโค	मितฺภาณิลิเลสิโต ๑
	สทฺธาโลภสฺสสงฺขาโร	นิวาทญชฺชลิทฺทพฺโพ
	อถทฺชฺชานตีสํโก <sup>๑</sup>	สีลสํวรณทฺชฺชโน <sup>๒</sup> ๑
	อกฺโกธนมนุคฺขมาฎี	ธมฺมปณฺฑิตรตฺตโก
	พาสฺสจฺจมฺपालมฺโพ <sup>๓</sup>	จิตฺติจิตฺตมฺปาธิโย <sup>๔</sup> ๑
	กาลญฺญตฺตจิตฺตสํโร	เวสฺสารชฺชติทฺถนโตะ
	นิวาทวฺชฺชติโยตฺตงฺโค <sup>๕</sup>	อนตฺติมานยฺโค ลหุ ๑
	อสิณจิตฺตสฺสนุถาโร	วฺชฺชตฺติเสวิโรชฺชโตะ <sup>๖</sup>
	สตี ปโตโตะ ธีรสฺส	ชิตฺติ โยโค จ รตฺตมฺมิโย ๑
	มโน ทนฺตํ ปถํ เนติ <sup>๗</sup>	สมทฺนฺเตหิ วาหฺชฺชิ <sup>๘</sup>
	อิจฺฉา โลภो จ กุมฺมคฺโค	อุชฺชมคฺโค จ สญฺญโม ๑
	รูปเป สทฺเท รเส คนฺธ	วาหนสฺส ปชฺชาโต
	ปญฺญา อาโฏญฺนี ราช	ตตฺถ อตฺตาว สํารถิ ๑
	สเจ เอเตน ยาเนน	สมจฺริยา ทพฺุหา ชิตฺติ
	สพฺพกามทฺุโห ราช	น ชาตฺุ นิริยํ วเชติ <sup>๙</sup> ๑
[๘๙๒]	อลาโต เทวทฺุโตลฺลิ	สุณาโม อาลฺลิ ภทฺุทฺุชฺชิ

๑ สี. ยฺ. อตฺถทฺุชฺชานตีสํโก ๑ ๒ ม. สีลสํวรณทฺุชฺชโน ๑ ๓ ม. พาสฺสจฺจมฺपालมฺโพ ๑  
 ๔ ม. จิต ... ๑ ๕ ม. ... โยตฺตโก ๑ ๖ ยฺ. วทฺุเสวิโรชฺชโตะ ๑  
 ๗ สี. ยฺ. ปถเนวติ ๑ ๘ วาหฺชฺชิตฺติปิ ปาโล ๑ ๙ ม. วเช ๑

วิชโย	สาริปุตฺโตติ	โมคฺคผลลาโนติ	วิชโก ๗
สุนกฺขตฺโต	ลิจฺฉวิปฺตฺโต	คุโณ	อาสิ อเจลก
อานนฺโท	สา รุจา	อาสิ	ยา ราชานํ ปสาทิ ๗
อฺรุเวลกสฺสโป	ราชา	ปาปทิกฺขิ	ตทา อหุ
มหาพฺรหฺมา	โพธิสฺตฺโต	เอวํ	ชาเรถ ชาตกนฺติ ๗

มหานารทกถสप्तชาตกํ อฏฺฐมํ ๗

## ๙ วิชรชาติกัม

- [๙๓๓] ปณฺฑุ กีสฺยาสิ ทุพฺพลา  
วณฺณรूपึ น ตเวทิสํ ปุเร  
วิมเล อกฺขาหิ ปุจฺฉิตา  
กีทิสี ตฺยหํ สรีรเวทนา ฯ
- [๙๓๔] ธมฺโม มนุเชสฺสุ มาตีฬํ  
โทหโพ นาม ชนินฺท วุจฺจติ  
ธมฺมาหตํ นาคกฺุณฺชร  
วิชรฺสส หทยาภิปตฺถเย ฯ
- [๙๓๕] จนฺทํ โข ตฺวํ วิมเล<sup>๑</sup> โทหฟายสิ  
สุริยํ วา อถวาปิ มาลุตํ  
ทูลลภ<sup>๒</sup> หิ วิชรฺสส ทสฺสน<sup>๓</sup>  
โก วิชรํ อិธมานยิสฺสติ ฯ
- [๙๓๖] กิณฺุ ตาต ตฺวํ ปชฺฌายสิ  
ปทุมํ หตฺถคตํว เต มุขํ  
กิณฺุ ทุมฺมนรฺุโปสิ อิสฺสร  
มา ตฺวํ โสจฺจ อมิตฺตตาปน ฯ
- [๙๓๗] มาตา หิ ตว อีรฺนฺหติ<sup>๔</sup>  
วิชรฺสส หทยํ ธนียฺยติ  
ทูลลภํ หิ วิชรฺสส ทสฺสน<sup>๓</sup>  
โก วิชรํ อิธมานยิสฺสติ ฯ
- [๙๓๘] <sup>๕</sup>ตํ ภาตฺตารํ ปริเยสนํ จร<sup>๕</sup>  
โย วิชรํ อิธมานยิสฺสติ ฯ

๑ ม. ย. อัย ปาโล นตฺถิ ฯ      ๒ ลี. ย. ทูลลภ ฯ      ๓ ลี. ย. ทสฺสน ฯ  
๔ ม. อีรฺนฺหติ ฯ    อิตฺโต ปรํ อีทิสเมว ฯ  
๕-๕ ม. ตสฺส ภาตฺตฺปริเยสนํ,    ย. ภาตฺตฺ ปริเยสนนฺจร ฯ



- ปิตุโน จ สา สุตฺวาน วาญํ  
 รตฺถี นิกฺขมฺม อวสุตฺถี จริ ฯ  
 [๘๙๙] °เก คนฺธพฺเพ เก รกฺขเส จ นาเค  
 เก กิปรุเส อถวาปี มานุเส°  
 เก ปณฺทิตฺเต สพฺพกามทเท<sup>๒</sup>  
 ที่มฺรตฺตํ ภาตฺตา เม ภวิสฺสตี ฯ  
 [๙๐๐] อสฺสาสฺส เหสฺสามิ เต ปติ  
 ภาตฺตา เต เหสฺสามิ อนินฺทโลจเน  
 ปณฺณหาหิ<sup>๓</sup> มม ตถาวิธาหิ<sup>๔</sup>  
 อสฺสาสฺส เหสฺสลิ ภริยา มม ฯ  
 [๙๐๑] °อวจาสิ ปุณฺณกํ อิรินฺทตี<sup>๕</sup>  
 ปุพฺพปถานุกฺคเตน เจตสา  
 เอหิ คจฺฉาม ปิตุ มฺมนฺติเก  
 เอเสว เต เอตมฺตถํ ปวฺกฺขตี ฯ  
 [๙๐๒] อลงฺกตา สุวสนา มาลินี จนฺทนุสฺสทา  
 ยกฺขํ หตฺถे คเหตุวาน ปิตุ สนฺติกมฺปาคมิ ฯ  
 [๙๐๓] นาควร วโจ สุณฺหาหิ เม  
 ปฏฺฐิรูปิ ปฏฺฐิปชฺช สุงฺกियํ  
 ปตฺถेमฺมิ อหํ อิรินฺทตี  
 ตาย สมงฺคิ กโรหิ มํ ตฺวํ ฯ  
 สตํ หตฺถิ สตํ อสฺสา สตํ อสฺสตรึ รธา  
 สตํ วลภิโย ปุณฺณนา นานารตฺนสฺส เกวลา

๑-๑ ม. เก คนฺธพฺเพ รกฺขเส จ นาเค เก กิปรุเส จาปี มานุเส,

ย. เก คนฺธพฺเพ จ รกฺขเส นาเค กิปรุเส จ มานุเส ฯ

๒ ลี. ย. สพฺพกามทเท ฯ ๓ ม. ปณฺณหา หิ ฯ ๔ ม. ตถาวิธา ฯ

๕-๕ ย. อถ นํ อวจาสิ อิรินฺทตี ฯ

- เต นาค ปฏิปชชสสุ ธีตรัม เทหิรนุหตี ๑
- [๙๐๔] ยาว อามนุตเต ฌาตี มิตเต จ สุหทชชเน<sup>๑</sup>  
อนามนุตกตกมมัม ตัม ปจจนา อนุตปปติ ๑
- [๙๐๕] ตโต โส วรุโณ นาโค ปวิสิตวา นิเวสนัม  
ภริยัม อามนุตยิตวาน อิทัม วจนมพรวี ๑  
อยม โส ปุณณโก ยกโข ยาจติ มัม อีรนุหตี  
พหุณา วิตตลาณาน ตสส เทม ปิยัม มม ๑
- [๙๐๖] น ฌเนน น วิตเตน ลพภา อมัม อีรนุหตี  
สเจ จ โช ทหยม ปณทิตสส  
ธมเมเน ลททา อิต มาหเรยย  
เอเตน วิตเตน กุมาริ ลพภา  
นาณณัม ฌนัม อุตตริ<sup>๒</sup> ปตถยาม ๑
- [๙๐๗] ตโต โส วรุโณ นาโค นิกขมิตวา นิเวสนา  
ปุณณกามนุตยิตวาน อิทัม วจนมพรวี ๑  
น ฌเนน น วิตเตน ลพภา อมัม อีรนุหตี  
สเจ ตุม ทหยม ปณทิตสส  
ธมเมเน ลททา อิตมาหเรสิ  
เอเตน วิตเตน กุมาริ ลพภา  
นาณณัม ฌนัม อุตตริ ปตถยาม ๑
- [๙๐๘] ยัม ปณทิตเตเตยเก วทนติ โลเก  
ตเมว พาโลติ ปุณาหุ อณเณ  
อกุขาหิ เม วิปวทนติ เอตถ  
กัม ปณทิตัม นาค ตุม วเทสิ ๑
- [๙๐๙] โกรพยราชสส ฌนณชยสส<sup>๓</sup>

๑ สී. ยุ. สุหท ฌนัม ๑

๒ ม. อุตตริ ๑ เอวมุปริปิ ๑

๓ ม. ฌนณชยสส ๑

ยทิ เต สุตโต วิฑูโร นาม กตฺตา  
 อาเนหิ ตํ ปณฺหิตํ ฌมฺมลทฺธา  
 อีรฺนหฺตึ ปฏฺจจราว<sup>๑</sup> เต โหตุ ๑  
 [๙๑๐] อิทฺถจ สุตฺวา วรฺุณสฺส วากุยํ  
 อุมฺมจาย ยกฺโข ปรมฺปตฺตีโต  
 ตตฺถเว สนฺโต ปุริสํ อสฺสิ  
 อาเนหิ อาชณฺณมิเชว ยุตฺตํ ๑

ชาตฺรฺฐปมฺยา กณฺณา กาจมฺหิจมฺยา<sup>๒</sup> ชุรา  
 ชมฺโพเนทสฺส ปากสฺส สุวณฺณสฺส อฺรจฺจโท ๑

[๙๑๑] เทวาวหฺหํ ยานํ อสฺสมารุยฺห ปุณฺณโก

อลงฺกโต กปฺปิตเกสฺมสฺสุ  
 ปกฺกามิ เวหายสมฺนตฺติกฺเข ๑  
 โส ปุณฺณโก กามราเคน<sup>๓</sup> คิทฺโธ  
 อีรฺนหฺตึ นาคกณฺณํ ชีคฺสี<sup>๔</sup>  
 คนฺตฺวาน ตํ ภูตปตฺตี ยสฺสสึ  
 อิจฺจพฺรวิ เวสฺสวณฺ กุเวรํ ๑  
 โภควตฺตี นาม มนฺทิเร  
 วาสา หิรณฺยวตฺตีติ วุจฺจติ  
 นครเ นิมฺมิเต กาณฺจนมเย  
 มณฺฑลสฺส อฺรคสฺส นิฏฺจิตํ ๑  
 อมฺมฏฺฐาลกา โอมฺมจคฺวีโย  
 โลหิตงฺคสฺส มสฺสารคฺลฺลิโน  
 ปาสาเทตฺถ ลีลามยา  
 โสวณฺณรตฺเนน<sup>๕</sup> ฉาทิตา ๑

๑ ม. ปทจรา ๑ ๒ ลี. กาจมฺหมยา, ย. กาจมฺภมฺยา ๑ ๓ ลี. ย. กามเวเคน ๑

๔ ม. ชีคฺสี ๑ ๕ ม. โสวณฺณรตฺเนหิ ๑

อมพา ติลกา จ ชมพูโย  
 สัตตปณฺณา มุจลินฺทเกตกา  
 ปิยงฺคกา<sup>๑</sup> อุทฺทาลกา สหา  
 ปาริภทฺทกา<sup>๒</sup> ลินฺทวาริตา<sup>๓</sup> ฯ  
 จมฺเปยฺยกา นาคมลฺลิกา  
 ภคินีมาลา อเถตฺถ โกเลีย  
 เอเต ทุมมา ปริณามิตา  
 โสภยฺนฺติ อฺรคสฺส มนฺทิเร<sup>๔</sup> ฯ

ขชฺชฺเรตฺถ ลีลามยา โสวณฺณชฺวปฺปิตา พหุ  
 ยตฺถ วสโตปปาติโก  
 นาคราชา วรฺุณ มหิทธิโก ฯ  
 ตสฺส โภมาริกา ภริยา  
 วิมลา กาณฺจนเวลฺลิวិคฺคหา  
 กาฬ่า ตฺรณาว อฺคฺคตา  
 ปุจิมฺนทตฺถนี<sup>๕</sup> จารุทสฺสนา ฯ  
 ลาซารสฺสฺตสฺจฉวี  
 กณฺโณราว นีวาทปฺปิตา<sup>๖</sup>  
 ตีทิวอกฺกจราว อจฺจรา  
 วิชฺชฺวพฺภกฺขนาว นิสฺสฺฐา ฯ  
 ลา โทหพิณี ลุวิมฺหิตา  
 วิธฺรสฺส ททยํ ธนียฺยติ  
 ตํ เนลํ ททามิ อีสฺสร  
 เตน เต เทนฺติ อีรฺนทฺตี มมํ ฯ

๑ ม. ปิยงฺค, ย. ปียกา      ๒ ม. ย. อฺุปริภทฺทกา ฯ      ๓ ม. ลินฺทวาริกา ฯ  
 ๔ ม. ย. มนฺทิรํ ฯ      ๕ ปุจิมฺนทตฺถนีตีปิ ปาโล, ย. ปุจิมฺนทนี  
 ๖ ลี. ย. กณฺโณราว นีวาทปฺปิตไต่ ฯ

[๙๑๒] โส ปุณฺณโก ภูตปตี ยสสุลี  
 อามนฺตย<sup>๑</sup> เวสฺสวณฺ์ กุเวรี  
 ตตฺถเว สนฺโต<sup>๒</sup> ปุริสํ อสฺสิ  
 อาเนหิ อาชณฺณมิเชว ยุตฺตํ ๑  
 ชาตฺรุษฺมยา กณฺณา กาจมฺหิจมยา ชุรา  
 ชมฺโพนทสุส ปากสุส สุวณฺณสุส อุรฺจจฺโท ๑  
 เทววาหวนํ ยานํ อสฺสมารุยฺห ปุณฺณโก

อลงฺกโต กปฺปิตเกสฺมสุส  
 ปกฺกามิ เวหายสฺมนตฺติกฺเข ๑

[๙๑๓] โส อคฺมา ราชคหํ สุรมฺมํ  
 องฺคสุส รณฺโณ นคฺรํ ทุราสทํ<sup>๓</sup>  
 พหุตฺตภกฺขํ พหุอนฺนปानํ  
 มสฺกุกสาร์ วิย วาสวสุส ๑  
 มยฺยูรโกณฺจคณฺสงฺฆุจฺจ<sup>๔</sup>  
 ทิชาภิฆฺญจฺจํ ทิชฺสงฺฆเสวิตํ  
 นานาสกฺกุนฺตาริฏฺทํ<sup>๕</sup> สุวํคณฺ์  
 ปุปฺผาภิกิณฺณํ หิมวํว ปพฺพตํ ๑  
 โส ปุณฺณโก เวปฺุลมาภิฏฺฐห<sup>๖</sup>  
 ลิลฺลจฺจยํ กิปฺุริสานุจิณฺณํ  
 อนฺเวสฺมาโน มณฺิรตฺนํ อุพฺฟาร์  
 ตมทฺทส<sup>๗</sup> ปพฺพตกฺกุณฺณชฺเชม ๑

[๙๑๔] ทิสฺวา มณฺี ปภสฺสรํ ชาตฺิวนฺตํ<sup>๘</sup>  
 ฌนาหฺร<sup>๙</sup> มณฺิรตฺนํ อุพฺฟาร์

---

๑ ม. ย. อามนฺตย ๑    ๒ ย. สนฺตํ ๑    ๓ ลี. ม. ย. ทุรายฺยตํ ๑  
 ๔ ม. มยฺยูรโกณฺจคณฺสงฺฆุจฺจ ๑    ๕ ม. ย. นานาสกฺกุนฺตาริฏฺทํ ๑  
 ๖ ลี. ย. สุวํคณฺ์ ๑    ๗ ม. เวปฺุลมาภิฏฺฐิ, ย. เวปฺุลลมาภิฏฺฐจฺฉิ ๑  
 ๘ ม. ตมทฺทสา ๑    ๙ ม. ชาตฺิมนฺตํ ๑    ๑๐ ม. มโนหฺร ๑

- ทททลลมานัน ยสสา ยสสสินัน  
 โอมาสตี วิชชुरิวนุตติเกเช ฯ  
 ตมคคหิ เวฬุริยัม มหคณัน  
 มโนหรั นาม มหานุภาวัน  
 อาชณณมารุยห อโนมวณโณ  
 ปกุกามิ เวหายสมนุตติเกเช ฯ  
 [๙๑๕] โส อคมา<sup>๑</sup> นครัน อินุทปตตัม  
 โอรุยหุปากณฉิ สมัน กุรุณัน  
 สมากเต เอกสตัม สมคเค  
 อเวहतถ ยกโข อวิกมปมานัน ฯ  
 โกนีธ รณณัน วรมาภิเชติ  
 กมาภิเชยยาม วรทชเนน  
 กมนุตตรัน รตนนวัน ชินาม  
 โก วาปี โน เชติ วรทชเนน ฯ  
 [๙๑๖] กุหิ นุ รณเจ ตว ชาตทิฏฐิมิ  
 น โกรพยสเสว วโจ ตเวทัง  
 อภิตโต<sup>๒</sup> โน วณณนิกาย สพเพ  
 อกขาทิ เม นามณจ พนทเว จ ฯ  
 [๙๑๗] กจจายโน มาณวโกสมิ ราช  
 อนูนนาโม อิติ มวหยนติ  
 องเคสุ เม ภาตโย พนทวา จ  
 อกขเนน เทวสมิ อิทานุปตโต ฯ  
 [๙๑๘] กิ มาณวสส รตนานิ อตถิ  
 เย ตัง ชินนโต หเร อกขชุตโต  
 พหุณี รณโณ รตนานิ อตถิ

๑ ม. อคคมา ฯ

๒ ส. ย. อภิตโต ฯ



	เอธิกา ปริชาโย จ	ป्लीฆั <sup>๑</sup> อคคพ้านิ จ
	อฏฐกาลเก จ ทวารเ จ	มณิมฺหิ ปสฺส นิมฺमितํ ๑
[๔๒๔]	ปสฺส โตรณมคฺเคสุ	นานาทิชคณา พหุ
	หังสา โภญจา มยฺฐา จ	จกุกวากา จ กุกุกุหา ๑
	กุณฺดลกา พหุ จิตฺรา	ลิขณฺที ชีวชีวกา
	นานาทิชคณาภิณฺณํ	มณิมฺหิ ปสฺส นิมฺमितํ ๑
[๔๒๕]	ปสฺส นครํ สุปาการํ	อพฺภุตํ โลมหังสนํ
	สมฺมุสฺสิตทุชฺชํ รมฺมํ	สุวณฺณวาลูกสณฺถตํ ๑
	ปสฺเสตถ <sup>๒</sup> ปณฺณสาลาโย	วิภตฺตา ภาคโส มิตา
	นิเวสเน นิเวเส จ	สนฺธิพฺยุเห ปถตฺถิโย <sup>๓</sup> ๑
[๔๒๖]	ปานาคาเร จ โสณฺเต จ	สุทฺทา <sup>๔</sup> ไอทฺนียา ฆฺรา
	เวสี จ คณิกายो จ	มณิมฺหิ ปสฺส นิมฺमितํ ๑
	มาลาการเ จ รชเก	คณฺธิเก อถ ทุสฺสิเก
	สุวณฺณการเ มณิการเ	มณิมฺหิ ปสฺส นิมฺमितํ ๑
	อาฬาริกเ จ สฺฐเท จ	นฏฺณนาฏฺฏกคายิเน <sup>๕</sup>
	ปาณิสฺสเร กุมฺภานิกเ	มณิมฺหิ ปสฺส นิมฺमितํ ๑
[๔๒๗]	ปสฺส เภวี มุทิงฺคา จ	สงฺขา ปณฺวเทนฺทิม่า <sup>๖</sup>
	สพฺพณฺจ ตาลาวจรั	มณิมฺหิ ปสฺส นิมฺमितํ ๑
	สมฺมตาลณฺจ วิณฺณจ	นจจคิตํ สุวาทิตํ
	ตฺตริยตาลีตสงฺฆุจฺจ	มณิมฺหิ ปสฺส นิมฺमितํ ๑
	ลงฺฆิกา มุฏฺฐิกิภา เจตถ	มายาการา จ โสภียา
	เวตาลีเก จ ชลฺเล จ	มณิมฺหิ ปสฺส นิมฺमितํ ๑

๑ ม. ปลิขั ๑ ๒ สී. ย. ปสฺส ตวํ ๑ ๓ ม. ปถทฺธิโย ๑

๔ สฺฐณาติปิ ปาโล, ม. ย. สฺฐนา ๑ ๕ ม. นฏฺณนาฏฺฏกคายิโน ๑ ๖ ม. ปณฺวเทนฺทิม่า ๑



- [๙๒๘] สมชฺชา เจตถ วตฺตนฺติ อากิณฺณา นรนาวิกิ  
 มณฺจาติมญฺเจ ภูมฺิโย มณฺิมฺหิ ปสฺส นิมฺมิตฺ ๑  
 ปสฺส มลฺลเ สมชฺชสฺมึ โปถเนเต<sup>๑</sup> ทิกฺคณฺ ภูชฺ  
 นินฺเต นินฺตมาเน จ มณฺิมฺหิ ปสฺส นิมฺมิตฺ ๑
- [๙๒๙] ปสฺส ปพฺพตปาเทสฺ นานามิคคณฺา พหุ  
 ลีหา พยคฺฆา วราหา จ อจฺจโกกตฺรจฺจโย ๑  
 ปลสตา<sup>๒</sup> ควชา จ มหฺีสา โรหิตา รุรฺ  
 เอถฺนยฺยา สรภา<sup>๓</sup> เจว คณฺินโน นิกฺกสฺสุกร<sup>๔</sup> ๑  
 กทลิมฺิกา พหุ จิตฺรา วิฬาร<sup>๕</sup> สสทกณฺณกา<sup>๕</sup>  
 นานามิคคณฺากิณฺณํ มณฺิมฺหิ ปสฺส นิมฺมิตฺ ๑
- [๙๓๐] นชฺชาโย สฺปตฺติตฺถาโย โสวณฺณวาลุกฺสนฺนตฺตา  
 อจฺฉา สวณฺติ อมฺพฺุณิ มจฺจคฺคฺมฺพนิเวลิตา ๑  
 กุมฺภิล<sup>๖</sup> มกร<sup>๖</sup> เจตถ สฺสุมาร<sup>๖</sup> จ กจฺจปา  
 ปาจีนา พหุสา<sup>๖</sup> มจฺฉา พลชา<sup>๗</sup> มฺุชฺโรหิตา ๑  
 นานาทิชคณฺากิณฺณา นานาหฺมคณฺายฺตฺตา  
 เวฬุริยผลกโรทาโย<sup>๘</sup> มณฺิมฺหิ ปสฺส นิมฺมิตฺ ๑
- [๙๓๑] ปสฺเสตถ โปกฺขรณฺิโย สฺวิภตฺต<sup>๙</sup> จตฺุทฺทิส<sup>๙</sup>  
 นานาทิชคณฺากิณฺณา ปฺุถฺโลมจฺจเสวิตา<sup>๙</sup>  
 สมนฺโตทกสมฺปนฺนํ มหฺี สาครกฺุณฺทลํ  
 อฺุเปตํ วนราชฺีภิ มณฺิมฺหิ ปสฺส นิมฺมิตฺ ๑
- [๙๓๒] ปฺุโรโต วิเทเห ปสฺส โคยานิเย จ ปจฺจโต  
 กฺุโรโย ชมฺพฺุทฺธิปญฺจ มณฺิมฺหิ ปสฺส นิมฺมิตฺ ๑

๑ ม. โผฏฺฐนฺเต ๑

๒ ม. ปลาสทา ๑

๓ ม. วราหา จ ๑

๔ ม. นิกฺกสฺสุกร ๑

๕ ม. สสทกณฺณกา ๑

๖ ลี. ม. ยฺ. ปาฐสา ๑

๗ ยฺ. วาลชา ๑

๘ ม. เวฬุริยกโรทาโย ๑

๙ ม. ยฺ. ปฺุถฺโลมนิเวลิตา ๑

ปัสส จนุททญจ สุริยญจ	โสภาเสนุตเต จตฺตทิสสา
ลีนะรุ อานุปริยายนฺเต <sup>๑</sup>	มถิมฺหิ ปัสส นิมฺมิตํ ๑
ลีนะรุ ทิมวณฺตญจ	สาครญจ มหิตฺตฺธิ <sup>๒</sup>
จตฺตาทโร จ มหาราเช	มถิมฺหิ ปัสส นิมฺมิตํ ๑
อาราเม วณฺคุมฺเพ จ	ปาฎิเย จ ลิลฺลจฺเจ
รณฺเม กิปรุสากิณฺณเณ	มถิมฺหิ ปัสส นิมฺมิตํ ๑
ปารุสกั <sup>๓</sup> จิตฺตลตํ	มิสฺสกํ นนฺทนํ วนํ
เวชยนฺตญจ ปาสาทํ	มถิมฺหิ ปัสส นิมฺมิตํ ๑
สุทฺธมฺมํ ตาวตีสญจ	ปาริฉตฺตญจ ปุปฺผิตํ
เอราวณฺ นาคราชํ	มถิมฺหิ ปัสส นิมฺมิตํ ๑
ปัสเสตฺถ เทวกณฺญาโย	นภา วิชฺชุริวฺคคฺคตา
นนฺทเน วิจฺรณฺตโย	มถิมฺหิ ปัสส นิมฺมิตํ ๑
ปัสเสตฺถ เทวกณฺญาโย	เทวปฺตฺตปฺโลภินิ
เทวปฺตฺเต รณฺมาเน <sup>๔</sup>	มถิมฺหิ ปัสส นิมฺมิตํ ๑
[๔๓๓] ปโรสทฺสสํ ปาสาท	เวพฺุริยผลกสนฺนตฺเต <sup>๕</sup>
ปชฺชลนฺเตน <sup>๖</sup> วณฺณเณ	มถิมฺหิ ปัสส นิมฺมิตํ ๑
ตาวตีสเ จ ยามเ จ	ตุลิตฺเต จาปิ นิมฺมิต
ปรณิมฺมิตวสวตฺตโน <sup>๗</sup>	มถิมฺหิ ปัสส นิมฺมิตํ ๑
ปัสเสตฺถ ปกฺขรณฺโย	วิปฺปสนฺโนทกา สฺจ
มณฺฑทาลเกหิ สณฺจนฺนา	ปทุมฺปฺพลเกหิ จ ๑
[๔๓๔] ทเสตฺถ ราชโย เสตา	ทสฺสนียา <sup>๘</sup> มโนรมา

๑ ม. ยฺ. อานุปริยญฺเต ๑ ๒ ลี. ยฺ. มหิตฺตฺธิ, ม. มหิตลํ ๑

๓ ม. พารุสกํ ๑

๔ ลี. ยฺ. จรมาเน ๑

๕ ม. ยฺ. เวพฺุริยผลกสนฺนตฺเต ๑

๖ ม. ปชฺชลนฺเต จ ๑

๗ ลี. ยฺ. ปรณิมฺมิตวสวตฺตโน ๑

๘ ม. ยฺ. ทสนีลา ๑

ฉ ปิงฺคลา ปณฺณรสา<sup>๑</sup>      หลินฺททา จ จตุทฺทส ๑  
 วิสฺติ ตตฺถ โสวณฺณา      วิสฺติ รชตามยา  
 อินฺทโคปกวณฺณาภา      ดาว ทิสฺสนฺติ तीสฺติ ๑  
 ทเสตฺถ กาพีโย ฉ<sup>๒</sup> จ      มณฺเชฏฺฐา ปณฺจวิสฺติ<sup>๓</sup>  
 มิสฺสา พนฺธุกฺขุเปเหสิ      นีลฺุปฺปลวิจิตฺตกา ๑  
 เอวํ สพฺพกฺสมฺปนฺนํ      อจฺจิมนฺตํ ปภสฺสรํ  
 โอธิสฺงกํ มหาราช      ปลฺลส ตวํ ทฺวิปฺทตฺตม ๑

มณิกณฺท์ นาม ๑

[ ๔ ]

- [๙๓๕]      อุปาคตํ ราช อุเปหิ ลกฺขํ  
                  เนตาทิสํ มณฺริรตฺนํ ตวตฺถิ  
                  ฐมฺเมเน ชฺชियาม<sup>๕</sup> อสาทเสน  
                  ชิโต จ โน ชฺชิปฺปมวากโรหิ ๑
- [๙๓๖]      ปณฺจาล ปจฺจुकฺคต สฺฐรเสน  
                  มจฺฉา จ มทฺทา สห เกกเกมิ  
                  ปลฺลสนฺตฺ โน เต อสเถน ยฺทตฺ  
                  น โน สภายํ น กโรนฺติ กิณฺจิ ๑
- [๙๓๗]      เต ปาวิสฺสุ อกฺขมเทเน มตฺตา  
                  ราชา กุรฺรณํ ปุณฺณโก จาปิ ยกฺโข  
                  ราชา กลี วิจฺจिनฺมคฺคเทสิ  
                  กณฺ्हมคฺคหิ ปุณฺณโก นาม ยกฺโข  
                  เต ตตฺถ ชฺชุตฺเต อฺภายเ<sup>๖</sup> สฺมาคเต  
                  รณฺณํ สกาเส สชฺชินณฺจ มชฺเช

๑ ม. ปนฺนรส ๑      ๓ ม. ฉจจ ๑      ๓ ม. ปนฺนวิสฺติ ๑      ๔ ม. เตตฺถนฺตเร  
 อกฺขกณฺทฺหิติ ทิสฺสตี ๑      ๕ ม. ชฺชิสฺสาม ๑      ๖ อฺภายตีปิ, ยฺ. อฺภาย ๑

- อเชลี ยกไซ นรวิระเสฏฐิ  
 ตตถปปรนาโท ตุมุโล พฏว ๑  
 [๙๓๘] ชโย มหาราช ปราชโย จ  
 आयुहतं อญจตรสสุ โหติ  
 ชนินฺท ชินฺโนลล<sup>๑</sup> วรรณฺน  
 ชิโต จ เม ชิปฺปมวากโรหิ ๑  
 [๙๓๙] หตฺถิ ควสุสา มณิกุณฺฑลสา จ  
 ยญจาปี มยฺหํ รตนํ ปจฺพยา  
 คณฺหาหิ กจฺจาน วรํ ฌนํ  
 อาทาย เยนิจฺฉลลิตฺเตน คจฺฉ ๑  
 [๙๔๐] หตฺถิ ควสุสา มณิกุณฺฑลสา จ  
 ยญจาปี ตฺยฺหํ รตนํ ปจฺพยา  
 เตสํ วโร วิธฺวโร นาม กตฺตา  
 โส เม ชิโต ตํ เม อวากโรหิ ๑  
 [๙๔๑] อตฺตา จ เม โส สรณํ คตฺติ จ  
 ทิโป จ เลณฺ จ ปรายโน จ  
 อสนฺตุลลยโย มม โส ฌเนน  
 ปาณฺเนน เม สทิสฺโส เอส กตฺตา ๑  
 [๙๔๒] จิรํ วิวาโท มม ตฺยฺหมสฺส<sup>๒</sup>  
 กามญฺจ ปุจฺจาม ตเมว คนฺตฺวา  
 เอเสว โน วิวรตฺตฺว เอตมตฺถํ  
 ยํ วกฺขตฺติ โหตุ ตถา<sup>๓</sup> อุมินฺนํ ๑  
 [๙๔๓] อทฺธา หิ สจฺจํ ภาณลลิตฺเตน จ มาณว สาหลํ  
 ตเมว คนฺตฺวา ปุจฺจาม เตน ตฺสสามุโฆ ฌนา ๑

๑ ม. ชินฺโนลล, ย. ชิโตลล ๑

๒ ม. ตฺยฺหมจฺจสฺส ๑

๓ ม. ย. กถา ๑

- [๙๔๔]           สจจํ ญฺ ทเวา วิทฺหุ กุณฺโณ  
 ฌมฺเม จิตํ วิรุณฺณามมจจํ  
 ทาโสติ รณฺโณ อุกฺท วาสิ ฌาติ  
 วิรุโรติ สงฺขยา<sup>๑</sup> กตฺโมสิ โลเก ฯ
- [๙๔๕]           อามายทาสาปี ภาวนฺติ เทเก  
 ฌเนน กิตาปี ภาวนฺติ ทาสา  
<sup>๒</sup>สยฺปี ทาสา อฺปยฺนฺติ เทเก<sup>๒</sup>  
 ภายา ปนฺนุณฺนาปี<sup>๓</sup> ภาวนฺติ ทาสา  
 เอเต นรานํ จตุโรว ทาสา ฯ  
 อทฺธา หิ โยนิโต อหฺมปี ชาโต  
 ภาโว จ รณฺโณ อภาโว จ รณฺโณ  
 ทาโสหํ เทวสุส ปรีปี คนฺตฺวา  
 ฌมฺเมน มํ มาณว ตฺยฺห ทชฺชา ฯ
- [๙๔๖]           อยฺปี<sup>๔</sup> ทฺติโย วิชโย มฺมชฺช  
 ปุณฺโณ จิ หิ กตฺตา วิวริตฺถ<sup>๕</sup> ปณฺท์  
 อธมฺมรฺฐโป วต ราชเสณฺโณ  
 สุภาลิตํ นานุชานาลิ มยฺหํ ฯ
- [๙๔๗]           เอวณฺเจ โน โส วิวริตฺถ ปณฺท์  
 ทาโสหฺมสมฺมิ น จ ไซสมฺมิ ฌาติ  
 คนฺทาหิ กจฺจาน วรํ ฌนํ  
 อาทาย เยนิจฺฉลิ เตน คจฺฉ ฯ

อกฺขกณฺท์ นาม ฯ

[ ๖ ]

๑ ม. ยฺ. สงฺขา ฯ   ๒-๒ ม. ยฺ. สยฺมฺปี เทเก อฺปยฺนฺติ ทาสา ฯ

๓ ม. ปนฺนุณฺนาปี ฯ   ๔ ม. ปิสฺทโท นตฺถิ ฯ   ๕ ม. วิวเรตฺถ ฯ เอวฺมฺปรีปี ฯ

๖ ม. เอตฺถนฺตเร ฆราวาสปณฺทาติ ทิสฺสติ ฯ

[๙๔๘]	วิฐูร วสมานสฺส เขมา วุฑฺฒติ กถํ อสฺส อพฺยาปชฺฌมฺ <sup>๑</sup> กถํ อสฺส อสุมา โลกา ปรั โลกํ	คหณฺจสฺส สกํ ฆรํ กถนฺนุ อสฺส สงฺคโห ๑ สจฺจวาที จ มาณโว กถํ เปจฺจ น โสจติ ๑
[๙๔๙]	ตํ ตตฺถ คติมา ธิติมา สงฺฆาตา สพฺพธมฺมานํ น สาธารณฺทาสฺส น เสเว โลกายติกํ สีลวา วตฺตสฺมปฺนโน นิวาตฺววุฑฺฒติ อตฺถทโร สงฺคเหตา จ มิตฺตานํ ตปฺเปยฺย อนฺนปาเนน ธมฺมกาโม สุตาธาโร สกกฺจจํ ปยิริปาเสยฺย ฆรมาวสมานสฺส เขมา วุฑฺฒติ ลียา เอวํ อพฺยาปชฺฌมฺ <sup>๑</sup> ลียา เอวํ อสุมา โลกา ปรั โลกํ	มติมา อตฺถทสฺสีมา วิฐูโร เอตทพฺรวิ ๑ น ภูณฺเช สาธุเมกโก <sup>๒</sup> เนตํ ปญฺญา ย วทฺธมนํ ๑ อปฺปมตฺโต วิจกฺขโณ สุรโต สขิลो มุทุ ๑ สํวิภาคี วิชานวา สทา สมณพฺรหฺมเถน ๑ ภเวยฺย ปริปฺจฺจโก สีลวฺนฺเต พหุสฺสุเต ๑ คหณฺจสฺส สกํ ฆรํ เอวํ นุ อสฺส สงฺคโห ๑ สจฺจวาที จ มาณโว เอวํ เปจฺจ น โสจติ ๑

ฆราวาสปญฺหา นาม ๑

[ ๓ ]

[๙๕๐]	เอหิ ทานิ คมิสฺสาม มเมวตฺถ <sup>๔</sup> ปฏฺิปปชฺช	ทินฺโน โน อีสฺสเรณ เม เอส ธมฺโม สนนฺตโน ๑
-------	--	--

---

๑ ม. อพฺยาปชฺฌมฺ ๑      ๒ ม. สาธุเมกโก ๑  
๓ ม. เอตฺถนฺตเร ลกฺขณฺกณฺฑนฺติ ทิสฺสตี ๑      ๔ ยฺ. ตเมวตฺถ ๑

- [๙๕๑]           ชานามิ มาณว ตยาหมสุมิ  
 ทินฺโนหฺมสุมิ ตว อิสุสเรน  
 ตีหฺมจ ตํ วาสเยมุ อคาเร  
 เยนทฺฐนา อนุสาเสมุ ปุตุเต ฯ
- [๙๕๒]           ตมฺเม ตถา โหตุ วเสมุ ตีหฺ  
 กุรุตํ ภาวํ อชฺช ชฺมเรสุ กิจจํ  
 อนุสาสตํ ปุตุตทาเร ภาวชฺช  
 ยถา ตยี้ เปจฺจ<sup>๑</sup> สุขี ภาเวยฺย ฯ
- [๙๕๓]           สาฐฺติ วตฺวาน ปหฺุตกาโม  
 ปกฺกามิ ยกฺโข วิตุเรน สหฺตี  
 ตํ กุณฺชราชญฺญหฺยานุจฺฉินฺณํ  
 ปาเวกฺขิ อนุเตปุรมฺริยเสฏฺโฐ ๑
- [๙๕๔]           โกณฺจํ มยฺยูรณฺจ ปิยณฺจ เกตํ  
 อฺปาคามิ ตตฺถ สุรมฺมรुปี  
 ปหฺุตภกฺขํ พหฺุอนฺนปानํ  
 มสฺกุกสาร์ วีย วาสวสุส ฯ
- [๙๕๕]           ตตฺถ นจฺจนฺติ คายนฺติ อวฺหยนฺติ วรารวํ  
 อจฺจรา วีย เทเวสุ นาริเย สมลฺงกตา ฯ  
 สมฺงคฺคิตฺวา ปมทาหิ ยกฺขํ  
 อนฺเนน ปาเนน จ ฐมฺมปาโล  
 อตฺตตฺถเมวานุวิจฺฉินฺตยนฺโต<sup>๒</sup>  
 ปาเวกฺขิ ภริยาย ตทา สกาเส ฯ  
 ตํ จนฺทนคฺนฺธรสาณฺลิตฺตํ  
 สุวณฺณชฺมโพนฺทนิกฺขสาทิสํ

๑ ลี. ย. ปจฺฉา ฯ

๒ ม. ย. อตฺถตฺถเมวา ... ฯ

[๙๕๖]

ภริยํ อวจ<sup>๑</sup> เอหิ สฺุณฺเหหิ โภติ  
 ปฺุตฺตานิ อามนฺตย ตมฺพเนตฺเต ๑  
 สฺุตฺวาน วากุยํ ปติโน อโนชา<sup>๒</sup>  
 สฺุณฺสิ อวจ ตมฺพนชี สฺุเนตฺตํ  
 อามนฺตย จมฺมธวานิ<sup>๓</sup> เจเต  
 ปฺุตฺตานิ อินฺทิวรปฺุพฺสาเม ๑  
 เต อาคเต มฺุทฺธิ ฐมฺปาโล  
 จมฺพิตฺวา ปฺุตฺเต อวิกมฺปมาโน  
 อามนฺตยิตฺวาน อโวจ วากุยํ  
 ทินฺโนหํ<sup>๔</sup> รณฺณา อิตฺ มาณวสฺส ๑  
 ตสฺสชฺชหํ อตฺตสฺุชี วิเชยโย  
 อาทาย เยนิจฺฉติ เตน คจฺฉติ  
 อหณฺจ โว <sup>๕</sup>อฺุสาลิตฺุ อาคโตสฺมิ<sup>๕</sup>  
 กถํ อหํ อปฺริตฺตาย คจฺฉ ๑  
 สเจ โว ราชา กุรฺรณฺจวาลี<sup>๖</sup>  
 ชนสนฺโธ ปฺุจฺเจยฺย ปฺุหฺตกาโม  
 กิมาภิชานาถ ปฺุเร ปฺุราณํ  
 กิ โว ปิตา อฺุสาสเ ปฺุรตฺถา ๑  
 สมานาสนา<sup>๗</sup> โทถ มยา จ<sup>๘</sup> สพฺเพ  
 โโก นีธ รณฺโณ อพฺภทิตฺโก มนฺุสฺโส  
 ตมณฺชฺลี กิริย วเทถ เอวํ  
 มา เหว<sup>๙</sup> เหว น หิ เอส ฐมฺโม

๑ ม. ย. ภริยํ วจา ๑

๒ ม. ย. อฺุชฺชา ๑

๓ ม. ย. วมฺมธวานิ ๑

๔ ม. ย. ทินฺนาหํ ๑

๕-๕ ม. สาลิตฺุมาคโตสฺมิ ๑

๖ ลี. ม. ย. กุรฺเรตฺตวาลี ๑

๗ ม. ย. สมานา ๑

๘ ม. ย. ว ๑

๙ ม. เหว ๑



วियคฺฆราชสฺส นินฺนชจฺโจ

สมานาสโน<sup>๑</sup> เทว กถํ ภเวยฺย ๑

ลกฺขกณฺท์<sup>๒</sup>

[ ๓ ]

- |       |   |   |
|-------|---|---|
| [๔๕๗] | โส จ ปฺตุเต <sup>๔</sup> อมจฺเจ จ<br>อลีนมนสงกปโป<br>เอถยฺยา <sup>๕</sup> ราชวสตี<br>ยถา ราชกุลํ ปตฺโต  | ฉาตโย สุหทชฺชเน<br>วิรุโร เอตทพฺพวิ ๑<br>นินฺนชจฺโจ สฺสณนถ เม<br>ยลํ โปโส นิคจฺจติ ๑  |
| [๔๕๘] | น หิ ราชกุลํ ปตฺโต<br>นาตีสฺสูโร นาทิมุเมโ <sup>๖</sup><br>ยทาสฺส ลีลํ ปณฺณณจ<br>อถ <sup>๗</sup> วิสฺสสเท ตมฺหิ <sup>๗</sup>                    | อณฺณาโต ลภเต ยลํ<br>นปฺปมตฺโต กุทาจนํ ๑<br>โสเจยฺยณฺจาทิคจฺจติ<br>คฺยฺหณฺจสฺส น รกฺขติ ๑                                      |
| [๔๕๙] | ตุลา ยถา ปคฺคหิตา<br>อชฺฉณฺโง จ น วิกรมเปยฺย<br>ตุลา ยถา ปคฺคหิตา<br>สพฺพานิ อภิสมฺโฆนฺโต   | สมทณฺหา สุฉาริตา<br>ส ราชวสตี วเส ๑<br>สมทณฺหา สุฉาริตา<br>ส ราชวสตี วเส ๑  |
| [๔๖๐] | ทิวา วา ยทิ วา รตฺตี<br>อชฺฉณฺโง จ น วิกรมเปยฺย<br>ทิวา วา ยทิ วา รตฺตี<br>สพฺพานิ อภิสมฺโฆนฺโต<br>โย จสฺส สุกโต มคฺโค<br>น เตน วุตฺโต คจฺเจยฺย | ราชกิจฺเจสุ ปณฺฑิตโต<br>ส ราชวสตี วเส ๑<br>ราชกิจฺเจสุ ปณฺฑิตโต<br>ส ราชวสตี วเส ๑<br>รณฺโฆ สุปฺภินฺนทิตโต<br>ส ราชวสตี วเส ๑ |

---

๑ ม. ย. สมานาสโน ๑ ๒ ลี. เปกฺขณกณฺท์ ๑ ๓ ม. เอตทกณฺฺตเร ราชวสตีติ ทิสฺสติ ๑  
๔ ลี. ย. มิตฺเต ๑ ๕ ม. ย. เอถยฺโย ๑ ๖ ม. ย. นาสฺสูโร นาทิมุเมโ ๑  
๗-๗ ม. ย. วิสฺสสเท ตมฺหิ ๑

- [๙๖๑] น รมโย สมกั<sup>๑</sup> ภูมฺเช กามโมเค กุทาจัน  
 สพพตถ ปจฉโต คจฺเช ส ราชวสตี วเส ๑  
 น รมโย สทิสั วตถัน น มาลัน น วิเลปนัน  
 อากปโป สรกุตตี वा น รมโย สทิสมาจเร  
 อญญัน กเรยฺย อากปโป ส ราชวสตี วเส ๑
- [๙๖๒] กีเพ็ ราชชา อมจฺเจหิ ภริยาหิ ปริวาริตโต  
 นามจฺโจ ราชภริยาสุ ภาวัน กุพฺเพถ ปณฺฑิตโต ๑  
 อนฺนุทฺโต อจปโล นิปโก สํวตฺติหฺริโย  
 มโนปณฺธิสฺมฺปนโน ส ราชวสตี วเส ๑
- [๙๖๓] นาสส ภริยาหิ กีเพ็ยฺย น มนฺเตยฺย รโหคโต  
 นาสส โกสา ธนํ คณฺเฬ ส ราชวสตี วเส ๑  
 น นินฺทํ พหุ มณฺเฎยฺย<sup>๒</sup> น มทาย สุริํ ปิว  
 นาสส ทาย มิเค หณฺเฎ ส ราชวสตี วเส ๑  
 นาสส ปิจัน น ปลลฺงกํ น โกจฺจัน น นาว<sup>๓</sup> รถัน  
 สมฺมโตมฺหิตี อารุญฺเห<sup>๔</sup> ส ราชวสตี วเส ๑  
 นาติทุเร ภเช<sup>๕</sup> รมโย นาจฺจาสนฺเน วิจกฺขโณ  
 สเมกฺขณฺจสฺส<sup>๖</sup> ติฏฺฐเจยฺย สนฺทิสฺสนฺโต สภตฺตุนิ ๑  
 น เม<sup>๗</sup> ราชชา สขา โหติ น ราชชา โหติ เมถุนิ  
 ชิปปิ กุชฺฌนฺติ ราชานิ สุกฺขนกฺขิว ฆมฺมฺภูติํ ๑  
 น ปุชฺชิตอ มณฺณมาโน เมธาวี ปณฺฑิตโต นโร  
 ผรุสํ ปฏฺิมนฺเตยฺย ราชานํ ปริสํ คตํ ๑
- [๙๖๔] ลทฺทวารโ ลเภ ทวาร<sup>๘</sup> เหว ราชุสุ วิสฺสเส

๑ ม. ย. สทิสั ๑ ๒-๒ ลี. ย. น นินฺทนฺนํ พหุ มณฺเฎ ๑ ๓ ลี. ย. นาคํ ๑  
 ๔ ม. ย. อารุญฺเห ๑ ๕ ลี. ย. ภเว ๑ ๖ ม. สมฺมุขณฺจสฺส, ย. สมฺมุเช จสฺส ๑  
 ๗ ม. เว ๑ ๘-๘ ย. ลทฺทวารโ ลเภ วารํ ๑

<p>“อคฺคิวิ สํยโต ติฏฺฐเจ<sup>๑</sup>                  ปฺตุตฺตํ วา ภาตฺรํ สํ วา                  คาเมหิ นิคเมหิ วา                  ตฺถุณฺหิฏฺฐโต อุเปกฺุเขยฺย                  [๙๖๕] <sup>๒</sup>หตฺถารุเห อนฺนิกฺุจฺจา                  เตสํ กมฺมาปทาเนน<sup>๓</sup>                  น เตสํ อนฺตฺรา คจฺเจ                  จาไปว โอนเม<sup>๕</sup> ธีโร                  ปฏฺิโลมํ น วตฺเตยฺย                  จาไปวฺนฺุทโร อสฺส                  อปฺปาสี นิปฺโก สฺุโร                  [๙๖๖] น พาทฺหํ อิตฺถิ คจฺเจยฺย                  กาสํ สาสํ ทฺรํ พาลยฺ<sup>๗</sup>                  นาติเวลํ ปภาเสยฺย                  อวิกิณฺณํ มิตํ วาจํ                  อกฺโกทฺธโน อสงฺฆมฺุฏฺเฐ                  สมฺผํ คิริํ น ภาเสยฺย                  [๙๖๗] มาตาเปตฺติภโร<sup>๙</sup> อสฺส                  สโณห สขิลสมฺภาโส<sup>๑๐</sup>                  วินีโต ลิปฺปวา ทนฺโต                  อปฺปมตฺโต สฺุจฺจิ ทกฺโข</p>	<p>ส ราชสวัสดิ วเส ฯ                  สมฺปคฺคณฺหาติ ขตฺติโย                  รฺมฺุเจหิ ชนฺปเทหิ วา                  น ภเณ เณกปาปกํ ฯ                  รติกา ปตฺติการกา<sup>๒</sup>                  ราชฯ วทฺเฒติ เวตฺถน<sup>๔</sup>                  ส ราชสวัสดิ วเส ฯ                  วิโส วาปิ ปกมฺปเย                  ส ราชสวัสดิ วเส ฯ                  มจฺโฉวสฺส อชฺิวหตา<sup>๖</sup>                  ส ราชสวัสดิ วเส ฯ                  สมฺผลสฺสํ เตชสงฺขยํ                  ชีณเมมฺโห นิคจฺจติ ฯ                  น ตฺถุณฺหิ สพฺพทา ลียา                  ปตฺเตเต กाले อุทฺิรียะ<sup>๘</sup> ฯ                  สจฺโจ สโณห อเปสฺุณเ                  ส ราชสวัสดิ วเส ฯ                  กุเล เชฏฺุจฺจาปจายิกो                  ส ราชสวัสดิ วเส ฯ                  กตฺตฺโต นียโต มฺุหุ                  ส ราชสวัสดิ วเส ฯ</p>
--	--

๑-๑ ลี. ยุ. อคฺคิวิ ยโต ติฏฺฐเจยฺย ฯ ๒-๒ ม. หตฺถารุเห อนฺนิกฺุจฺเจ รติเก ปตฺติการเก,  
 ๓ ม. ยุ. กมฺมาวทาเนน ฯ  
 ๔ ม. เวตฺถนํ ฯ ๕ ม. ยุ. จาไปวฺนฺุทโร ฯ ๖ ม. ยุ. อชฺิวหา ฯ  
 ๗ ม. ยุ. พลยํ ฯ ๘ ม. อุทฺิรียะ ฯ ๙ ม. มาตาเปตฺติภโร ฯ  
 ๑๐ ลี. หิริโอตฺตปฺปสมฺปนฺโน ฯ

- นิวาตวุตติ วุฑฒเสสุ  
 สุรโต สุขลัมโบ  
 อารกา ปริวชฺเชย  
 ภตตารณเณวฺทิกุเขย
- [๙๖๘] สมณ พุราหฺมณ จาปิ  
 สกุกจจํ ปิรฺฐปาเสย  
 สมณ พุราหฺมณ จาปิ  
 สกุกจจํ อนฺวเสย  
 สมณ พุราหฺมณ จาปิ  
 ตปฺเปยย อนฺนปาเนน  
 สมณ พุราหฺมณ จาปิ  
 อาสชฺช ปณฺเณ เสเวถ
- [๙๖๙] ทินฺนปฺพุพฺพํ น หาเปย  
 น จ กิณฺจิ นิวาเรย  
 ปณฺณวา พุทฺธิสมฺปนฺโน  
 กาลณฺณฺญ สมฺยณฺณฺญ จ  
 อุกฺกจาตา กมฺมชฺเวยเสสุ  
 สุสฺวีทิตกมฺมนฺโต
- [๙๗๐] ขลํ สาลํ ปสฺสุํ เขตฺตํ  
 มิทํ ฐณฺณํ นิชาเปย  
 ปุตฺตํ วา ภาตฺรํ ลํ วา<sup>๑</sup>  
 อนงฺคาว<sup>๒</sup> ทิ เต พาลา  
 โฉฝณฺจ เนลํ ปิณฺทณฺจ
- สปรปติสฺโส สคารโว  
 ส ราชวสตี วเส ๑  
 สณฺหิตฺตุ<sup>๓</sup> ปหิตํ ชนํ  
 น จ อณฺณสฺส ราชฺชีโน ๑  
 สีสฺวณฺเต พุทฺธสฺสุเต  
 ส ราชวสตี วเส ๑  
 สีสฺวณฺเต พุทฺธสฺสุเต  
 ส ราชวสตี วเส ๑  
 สีสฺวณฺเต พุทฺธสฺสุเต  
 ส ราชวสตี วเส ๑  
 สีสฺวณฺเต พุทฺธสฺสุเต  
 อากงฺขํ วุฑฺฒิมฺตฺตโน ๑  
 ทานํ สมณฺพุราหฺมณ  
 ทานกาเล วณิพฺพเก ๑  
 วิชานวิธิโกวิท  
 ส ราชวสตี วเส ๑  
 อปฺปมตฺโต วิจกฺขโณ  
 ส ราชวสตี วเส ๑  
 คนฺตฺวา จสฺส อมิกฺขณฺ  
 มิทํ จ<sup>๔</sup> ปาจเย ฆเร ๑  
 สีสฺเสสุ อสฺมาหิตํ  
 ยถา เปตา ตเถว เต ๑  
 อาสีนानํ ปทาเปย

๑ ม. สหิตฺตุ ๑ ๒ ม. มิทํ ๑ ๓ ม. วา ลํ ๑ ๔ ม. ย. อนงฺควา ๑

	ทาเส กมฺมกเร โปเส <sup>๑</sup>	สีเลสุ สฺสฺมาหิตะ
	ทกฺเข อุกฺกจฺจานสมฺปนฺนเ	อาธิปจฺจสฺมิ จาปเย ฯ
[๔๗๑]	สีลวา จ อโลโม <sup>๒</sup> จ	อนฺวตฺโต <sup>๓</sup> จ ราชีโน
	อาวี รโห ทิโต ตสฺส	ส ราชวสตี วเส ฯ
	ฉนฺทณฺณ ราชีโน จสฺส	จิตฺตภูโจ จสฺส ราชีโน
	อสงฺกุตฺกตฺติสฺส	ส ราชวสตี วเส ฯ
	อจฺฉาทเน จ นหาปเน	โธเว ปาเท อโธสิริ
	อาหโตปิ น กุปฺเปยฺย	ส ราชวสตี วเส ฯ
[๔๗๒]	กฺุมภิมฺหิ ปณฺชลี กยิรา <sup>๔</sup>	จํตํ จาปี <sup>๕</sup> ปทกฺขินฺ
	กิเมว สพฺพกามาณํ	ทาทารํ ชีรมฺตฺตมํ ฯ
	โย เทติ สยณํ วตฺถํ	ยานํ อวสถํ ชฺวํ
	ปชฺชุนฺโหนริว ภูตานิ <sup>๖</sup>	โมเคหิ อภิวสฺสตี ฯ
	เอเสยฺยา ราชวสตี	วตฺตมาโน ยถา นโร
	อาราชยตี ราชานํ	ปฺปุชฺ ฌมาติ ฆตฺตฺตฺสุ ฯ

ราชวสตี นาม ฯ

[๗]

[๔๗๓]	เอวํ สมฺนุสฺสาลิตฺวา	ฉาติสงฺฆํ วิจกฺขโณ
	ปริกิณฺโณ สฺหชฺเชหิ <sup>๗</sup>	ราชานมฺปสงฺกมิ ฯ
	วนฺทิตฺวา ลีรสา ปาเท	กตฺวา จ นํ ปทกฺขินฺ
	วิรุโร อวจ ราชานํ	ปคฺคเหตุวาน อณฺชลี ฯ
	อยํ มํ มาณโว เนติ	กตฺตฺกามา ยถามตี <sup>๘</sup>

๑ ม. ย. เปสเส ฯ ๒ ม. ย. อโลโล จ ฯ ๓ ส. ย. อนฺวตฺโต, ม. อนฺวรกฺโข ฯ  
 ๔-๕ ม. ย. กฺุมภิมฺหิ ปณฺชลี กยิรา ฯ ๕-๕ ส. ย. วายสํ วา ฯ  
 ๖ ม. ย. ภูตานิ ฯ ๗ ม. เอตฺถนฺตรเ อนฺตรเปยฺยาลนฺติ ทิสฺสตี ฯ  
 ๘ ม. ย. สฺหชฺเชหิ ฯ ๙ ม. ยถามตี ฯ

ฉาตীনตถํ ปวักขามิ ตํ สุโณหิ อรินฺทม ฯ  
 ปุตุเต จ เม อุทิกฺเขลิตฺติ ยถจมณฺณํ สมเร ฐนํ  
 ยถา ปจฺฉา<sup>๑</sup> น หายเถ ฉาตีสจฺโฆ มยฺยํ คเต  
 ยถเว ชลิตฺติ ภูมยฺม ภูมฺยาเยว ปตฺติภูจฺจติ  
 เอเวตํ ชลิตํ มยฺหํ เอตํ ปสฺสสามิ อจฺจยํ ฯ

[๔๗๔]

สกกฺกา น คนฺตุํ อิตฺติ มยฺหํ โหติ  
 ฉตฺวา<sup>๒</sup> วตฺติวา อิท กาทิยานํ  
 อิว โหติ อิตฺติ มยฺหํ รุจฺจติ  
 มา ตวํ อคา อุตฺตมภูริปณฺณ ฯ

[๔๗๕]

มา เหวธมฺเมสุ มนํ ปณฺโหนติ  
 อตฺเถ จ ธมฺเม จ ยุตฺโต ภวสฺสุ  
 อิตฺตํ กมฺมํ อกฺขลํ อนริยํ  
 ยํ กตฺวา ปจฺฉา นิริยํ วเชยฺย ฯ  
 เนเวส ธมฺโม น ปุเนติ<sup>๓</sup> กิจจํ  
 อยโร ทิ ทาสสฺส ชนินฺท อิสฺสโร  
 ฉาเตตฺตุ ฉาเปตฺตุ<sup>๔</sup> อโถปิ หนฺตุํ  
 น จ มยฺหํ โภชตฺถิ วชามิ จาหํ ฯ

[๔๗๖] เชฏฺฐปุตุตฺตํ อุกฺคยฺห วิเนยฺย หทฺเย ทรํ  
 อสฺสุปุณฺณเณหิ เนตฺเตหิ ปาวีสิ โส มหาสมฺรํ ฯ

[๔๗๗] สาลาว สมฺปมทฺธิตา<sup>๕</sup> มาลูเตน ปมทฺธิตา  
 เสนฺติ ปุตุตา จ ทารา จ วิชฺฐรสฺส นิเวสเน ฯ  
 อิตฺถีสทฺสสํ ภริยานํ ทาสีสตฺตสฺตานิ จ  
 พาหา ปคฺคยฺห ปกฺกนฺหุํ วิชฺฐรสฺส นิเวสเน ฯ

๑ ม. ย. เบจจ ฯ ๒ ฉตฺวาติปี ฯ ๓ ม. ปุเนต, ย. ปุเนตํ ฯ  
 ๔ ม. ฉาเตตฺตุ ฉาเปตฺตุ ฯ ๕ ม. สมฺมปตฺติตา, ย. สมฺปมตฺติตา ฯ

โอโรธา จ กุมารา จ	เวลียานา จ พุราหุมนฺนา
พาหา ปคฺคยฺห ปกฺกนฺหุํ	วิชรฺสฺส นิเวสเน ๑
หตฺถาโรหา อนฺนิกฺกุจฺจา	รติกา ปตฺตติการกา
พาหา ปคฺคยฺห ปกฺกนฺหุํ	วิชรฺสฺส นิเวสเน ๑
สฺมาคตา ชานปทา	เนคฺมา จ สฺมาคตา
พาหา ปคฺคยฺห ปกฺกนฺหุํ	วิชรฺสฺส นิเวสเน ๑
อิตฺถีสฺสทฺสฺสํ ภริยานํ	ทาสีสฺสตฺตสฺตานิ จ <sup>๑</sup>
พาหา ปคฺคยฺห ปกฺกนฺหุํ	กสฺมา โน วิชฺหิสฺสฺสลิ ๑
โอโรธา จ กุมารา จ	เวลียานา จ พุราหุมนฺนา
พาหา ปคฺคยฺห ปกฺกนฺหุํ	กสฺมา โน วิชฺหิสฺสฺสลิ ๑
หตฺถาโรหา อนฺนิกฺกุจฺจา	รติกา ปตฺตติการกา
พาหา ปคฺคยฺห ปกฺกนฺหุํ	กสฺมา โน วิชฺหิสฺสฺสลิ ๑
สฺมาคตา ชานปทา	เนคฺมา จ สฺมาคตา
พาหา ปคฺคยฺห ปกฺกนฺหุํ	กสฺมา โน วิชฺหิสฺสฺสลิ ๑

[๔๗๘] กตฺวา ฆเรสุ กิจฺจจฺานิ      อนุสาลีตฺวา สกํ ชนํ  
 มิตฺตามจฺเจ จ ภจฺเจ<sup>๒</sup> จ      ปุตฺตททาเร จ พนฺธเว ๑  
 กมฺมนฺตํ ลวิเชตฺวาน      อัจฺจิกฺขิตฺวา ฆเร ชนํ  
 นิธิญจ อธิทนญจ      ปุณฺณกํ เอตทพฺุริ ๑

อวสี ตฺวํ มยฺห ตีหิ อคาเร  
 กตฺวานิ กิจฺจจฺานิ ฆเรสุ มยฺหิ  
 อนุสาลีตา ปุตฺตททารา มยา จ  
 กโรมิ กิจฺจจฺานิ<sup>๓</sup> ยถามดินฺเต ๑

[๔๗๙] สเจ หิ กตฺเต อนุสาลีตา เต  
 ปุตฺตา จ ทารา อนุชฺวีโน จ

๑ ย. โป. ทาสาสตฺตสฺตานิ จ ๑      ๒ ย. สฺหชฺเช ๑      ๓ ม. กโรมิ กจฺจาน ๑

หนนเทหิทานี<sup>๑</sup> ธรรมานฐโป

ทีโฆ หิ อทฐาปิ อัย ปุรตถา ฯ

อสมภีโตว<sup>๒</sup> คณหาหิ อาชานียสฺส<sup>๓</sup> วาลธี

อิหํ ปจฉิมกํ ตุยหํ ชีวโลกสฺส ทสฺสนํ ฯ

[๙๘๐] โสหํ กิสฺสานุภายิสฺส<sup>๔</sup> ยสฺส เม นตฺถิ ทุกฺกภู

กาเยน วาจา มนสา เยน คจฺเจยฺย ทุคฺคตี ฯ

[๙๘๑] โส อสฺสราชา วิธูรํ วหนฺโต

ปกฺกามี เวหายสมนตฺถิกฺเข

สาชาสุ เสเลสุ อสชฺชมาโน

กาฬาคีรี ชิปฺปมฺปาคมาลี ฯ

[๙๘๒] อิตฺถีสทสฺสํ ภரியานํ ทาสีสตฺตสทานี<sup>๕</sup> จ

พาหา ปคฺคยฺห ปกฺกนฺหุํ [๖]

ยฺกฺโข พฺราหฺมณวณฺณเณน วิธูรํ อาทาย คจฺจติ ฯ

โอโรธา จ กุมารา จ เวลียานา จ พฺราหฺมณา

พาหา ปคฺคยฺห ปกฺกนฺหุํ [๖]

ยฺกฺโข พฺราหฺมณวณฺณเณน วิธูรํ อาทาย คจฺจติ ฯ

หตฺถาโรธา อนิกฺกฺจฺจา รติกา ปตฺตติการกา

พาหา ปคฺคยฺห ปกฺกนฺหุํ [๖]

ยฺกฺโข พฺราหฺมณวณฺณเณน วิธูรํ อาทาย คจฺจติ ฯ

สฺมาคตา ชานปทา เนคมา จ สฺมาคตา

พาหา ปคฺคยฺห ปกฺกนฺหุํ [๖]

ยฺกฺโข พฺราหฺมณวณฺณเณน วิธูรํ อาทาย คจฺจติ ฯ

๑ ม. หนนเทหิทานี, ยฺ. หนนเทส หิทานี ฯ ๒ ม. อจฺมภีโตว ฯ

๓ ม. อาชานียยสฺส ฯ ๔ ม. ...กิสฺส นุ ภายิสฺส ฯ ๕ ยฺ. โป. ทาสา ... ฯ

๖ ม. เอตถนตฺเร เปยฺยาโล ทิสฺสตี ฯ



อิติสฺสทสฺสํ ภริยานํ	ทาสีตตตตตานิ จ
พาหา ปคฺคยฺห ปกฺกนฺหุํ	ปณฺทิตโต โส กุหิ คโต ๑
๑โอโรธา จ กุมารา จ	เวลียานา จ พฺรหฺมณา
พาหา ปคฺคยฺห ปกฺกนฺหุํ	ปณฺทิตโต โส กุหิ คโต ๑
หตฺถาโรธา อนิกฺกฺจฺจา	รติกา ปตฺตติการกา
พาหา ปคฺคยฺห ปกฺกนฺหุํ	ปณฺทิตโต โส กุหิ คโต ๑ <sup>๑</sup>
สมาคตา ชานปทา	เนคมา จ สมาคตา
พาหา ปคฺคยฺห ปกฺกนฺหุํ	ปณฺทิตโต โส กุหิ คโต ๑
[๔๘๓] สเจ โส สตฺตฺรตฺเตน	ปณฺทิตโต นาคมิสฺสตี <sup>๒</sup>
สพฺเพ อคฺคิ ปวิสฺสาม <sup>๓</sup>	นตฺถตฺโต ชิวิเตน โน ๑
[๔๘๔] ปณฺทิตโต จ วิยตฺโต จ	วิภาวี จ วิจฺกฺขโณ
ชิปปิ โมเจสิ อตฺตานํ <sup>๔</sup>	มา ภายิตฺถาคมิสฺสตี <sup>๕</sup> ๑

อนฺตรเปยฺยาลํ นาม ๑

[ ๖ ]

[๔๘๕] โส ตตฺถ คนฺตฺวาน วิจิฺนฺตฺยนฺโต  
 อฺจฺจาวจา เจตนาภา ภวนฺติ  
 นยิมสฺส ชิเวน มมตฺถิ กิณฺจิ  
 หนตฺวานิมํ ทหฺยํ อานยิสฺสํ<sup>๑</sup> ๑

[๔๘๖] โส ตตฺถ คนฺตฺวา ปพฺพตฺมฺนฺตรสฺมี<sup>๒</sup>  
 อนฺโต ปวิสฺตฺวาน ปทฺฏฺจฺจิตฺโต  
 อลฺลวฺตฺสฺมี<sup>๓</sup> ชคฺติปปเทเส

๑-๑ ม. ไปตฺถเก เปยฺยาลอ ทิสฺสตี ๑ ๒ ม. นาคจฺฉิสฺสตี ปณฺทิตโต ๑  
 ๓ ม. ยฺ. ปเวกฺขาม ๑ ๔ ลี. ยฺ. ชิปปิ โมเจสฺสตตฺตานํ, ม. ชิปปิ โมจฺย อตฺตานํ ๑  
 ๕ ลี. ยฺ. มา ภาถ อาคมิสฺสตี ๑ ๖ ม. เอตฺถนฺตเร สาธุธรรมมกณฺหนฺติ ทิสฺสตี ๑  
 ๗ ลี. ยฺ. อาทียิสฺสํ ๑ ๘ ม. ยฺ. ปพฺพตฺนฺตรสฺมี ๑ ๙ อสฺมฺมุตฺสฺมินฺติปิ ปาโล ๑

- [๔๘๗] อโหสิริ<sup>๑</sup> ธารยิ กาทิยาโน ๑  
 โส ลมพมานโน นรเก ปปาเต  
 มหพภายเ โลมหังเส วิทฺตุเค  
 อสนุตสนโต กุรุณํ กตตฺตฺเสฏฺฐโจ  
 อิจฺจพฺรวิ ปุณฺณกํ นาม ยกฺขํ ๑  
 อริยาวกาโสสิ อนริยรฺฐโป  
 อสณฺณโต สณฺณตสนฺนิกาโส  
 อจฺจาหิตํ กมฺมํ กโรสิ ลุทฺท<sup>๒</sup>  
 ภาเว จ เต กุสลํ นตฺติ กิณฺจิ ๑  
 ยํ มํ ปปาตสฺมี ปปาตฺตุมิจฺฉลฺสิ  
 โโก นุ ตวตฺโต มรณฺน มยฺหํ  
 อมานุสฺสเสว ตวชฺช วณฺโณ  
 อาจิกฺข เม ตฺวํ กตมาสิ เทวตา ๑
- [๔๘๘] ยทิ เต สฺสูโต ปุณฺณโก นาม ยกฺโข  
 รณฺโณ กุเวรฺสส ทิ โส สชฺชิโพ<sup>๓</sup>  
 ภูมฺินฺธโร วรุณฺน นาม นาโค  
 พฺรหา สฺสูจี้ วณฺณพฺลูปปนฺโน ๑  
 ตสฺसानุชฺชํ ธีตรํ กามยามิ  
 อีรณฺธตี<sup>๔</sup> นาม สภา นาคกณฺญา  
 ตสฺสา สุมชฺชฌาย ปิยาย เหตุ  
 ปตารยี้ ตฺยุหํ วชฺชาย ธีร ๑
- [๔๘๙] มาเหว เต<sup>๕</sup> ยกฺข อโหสิ โมโห<sup>๕</sup>  
 นนฺนฺจา พหุ ทฺตุคฺคหิตฺเตน โลกา<sup>๖</sup>  
 กิณฺเต สุมชฺชฌาย ปิยาย กิจฺจํ

๑ ม. ย. ลุทฺท<sup>๒</sup> ๑

๒ ส. ย. สชฺชิว ๑

๓ ม. อีรณฺธตี ๑

๔ ม. ย. ตฺวํ ๑

๕ ม. ย. มุโห<sup>๕</sup> ๑

๖ ม. โลเก, ย. โลโก ๑

มรณฺเนน เม อิงฺฆ สฺสฺโณมฺหิ<sup>๑</sup> สพฺพํ ๑

[๙๙๐]

มหานุภาวสฺส มโหฺรคสฺส  
 ฐิตฺุกาโม ฌาติโกโตหฺมสฺมิ<sup>๒</sup>  
 ตํ ยาจมานํ สฺสฺโร อโวจ  
 ยถามมณฺเฑิสฺส สฺสฺกามนฺตีตํ ๑  
 ทชฺชเชมฺมุ โข เต สฺสฺตนฺหํ สฺสฺเนตฺตํ  
 สฺสฺวิมฺหิตํ<sup>๓</sup> จนนฺทนลิตฺตคตฺตํ  
 สจฺเจ ตฺวํ ทหฺยํ ปณฺทฺชิตฺสส  
 ธมฺเมเนน ลทฺฐา อិธฺมาหเรสิ ๑  
 เอเตน วิตฺเตน กุมาโร ลพฺภา  
 นาณณฺโณ ฐนํ อุตฺตโร ปตฺถยาม  
 เอวํ น มุโฬฺหสฺมิ สฺสฺโณหิ กตฺเต ๑  
 น จาปิ เม ทฺวคฺคหิตฺตฺถิ กิณฺจ  
 ททเยน เต ธมฺมลทฺฐเณ นาคา  
 อิรินฺทตี นาคกณฺเฑนํ ททนฺติ ๑  
 ตสฺมา อหํ ตฺวํ วจาย ยุตฺโต  
 เอวํ มมตฺโต มรณฺเนน ตฺวํ  
 อิวฺจ ตํ นรเก ปาตฺยิตฺวา  
 ทนฺตฺวาน ตํ ทหฺยํ อานยิสฺสํ ๑  
 ชิปฺปํ มมํ อุกฺกฺช กาทิยาน  
 ททเยน เม ยทิ เต อตฺถิ กิจฺจํ  
 เยเกจิ เม สาธุนฺทสฺส ธมฺมา  
 สพฺพเพว เต ปาตฺกโรมิ อชฺช ๑  
 โส ปุณฺณโก กุรฺนํ กตฺตฺสฺสฺสฺจํ

[๙๙๑]

[๙๙๒]

๑ ส. ย. สฺสฺโณม ๑ ๒ ย. ฌาติคโตหฺมสฺมิ ๑ ๓ ม. สฺสฺวิมฺหิตํ ๑

- นคฺมุทฺธิ ฆิปปํ ปตฺติจฺเจปเตวา  
 อสฺสตุถฺมาลีํ สเมกฺขิยาน  
 ปริปุจฺฉิ กตฺตารมฺโณมฺปณฺณํ ๑  
 สมุทฺธโต เมสิ ตฺวํ ปปาตา  
 ททเยน เต อชฺช มมตฺถิ กิจฺจํ  
 เยเกจิ เต<sup>๑</sup> สาธุรฺรสฺส ฐมฺมา  
 สพุเพว เม ปาตุกโรหิ อชฺช ๑  
 [๙๙๓] สมุทฺธโต ตฺยสฺมิ อหํ ปปาตา  
 ททเยน เม ยทิ เต อตฺถิ กิจฺจํ  
 เยเกจิ เม สาธุรฺรสฺส ฐมฺมา  
 สพุเพว เต ปาตุกโรมิ อชฺช ๑  
 [๙๙๔] ยาทานุยายี จ ภวาทิ มาณว  
 อลฺลณฺจ<sup>๒</sup> ปาถี ปริวชฺชยสฺสุ  
 มา จสฺสุ มิตฺเตสฺสุ กทาจิ ทฺพุภี  
 มา จ วสํ อสตีํ นิคฺจฺเณ ๑  
 [๙๙๕] กถํ นุ ยาทํ อญฺยายี โหติ  
 อลฺลณฺจ ปาถี ททเต กถํ โส  
 อสตี จ กา โโก ปน มิตฺตทฺพุภโ  
 อกฺขาหิ เม ปุจฺฉิตฺโต เอตมตฺถํ ๑  
 [๙๙๖] อสฺสตุถฺตํ<sup>๓</sup> โนปิจ ทิฏฺฐปฺพุพฺพํ  
 โย อาสเนนาปิ นิมนฺตเยยฺย  
 ตสฺเสว อตฺถํ ปฺริโส กเรยฺย  
 ยาทานุยายีติ ตมาหุ ปณฺธุติตา ๑  
 ยสฺเสกฺรตฺติมฺปิ ฆเร วเสยฺย

๑ ม. ย. ไป. เม ๑

๒ ลี. ย. อทฺทณฺจ ๑ เอวมฺปริปิ ๑

๓ ม. ย. อสฺสตุถฺตํ ๑

ยตฺถนฺนปานํ ปุริโส ลภเณ<sup>๑</sup>  
 น ตสฺส ปาปํ มนสาปิ จินฺตเย  
 อลฺลณฺจ<sup>๒</sup> ปาณึ ทหเต มิตฺตทุพฺโภ ๑  
 ยสฺส รุกฺขสฺส ฉายาย นิสึเทยฺย สเยยฺย วา  
 น ตสฺส สาขํ ภาณฺเชยฺย มิตฺตทุพฺโภ หิ ปาปโก ๑  
 ปุณฺณมฺปิ เจมํ ปจฺวี ฐเนน  
 ทชฺชิตฺติยา ปุริโส สมฺมตฺตาย  
 ลทฺธา ขณฺํ อติมณฺเฑยฺย ตมฺปิ  
 ตาลํ วสํ อสตีนํ น คจฺเณ ๑  
 เอรํ โข ยาตํ อญฺายี โหติ  
 อลฺลณฺจ ปาณึ ทหเต ปุเนวํ  
 อสตี จ สา โส ปน มิตฺตทุพฺโภ  
 โส ฐมฺมิโก โหหิ ชหสฺสุ อฐมฺมํ ๑  
 สาธุรฐมฺมกณฺท์ นาม ๑

[ ๓ ]

[๙๙๗]

อวลี อหํ ตฺยหํ ตีหํ อคาเร  
 อนฺเนน ปาเนน อุปฏฺฐิจิตฺตสฺมิ  
 มิตฺโต มมาสิ วิสชฺชามหํ ตํ  
 กามํ ฆรํ อุตฺตมปญฺญ คจฺฉ ๑  
 อปี หายตฺถ นาคกฺุลสฺส<sup>๔</sup> อตฺโถ  
 อลมฺปิ เม นาคกณฺเฑยฺย เหตุ<sup>๕</sup>  
 โส ตวํ สเกเนว สุภาสิเตน  
 มุตฺโตติสิ เม อชฺช วชฺชาย ปญฺญ ๑

๑ ม. ลภายฺย ๑ ๒ ม. อทฺทุภี ๑ ๓ ม. เอตฺถนฺนตฺเร กาลาคิริกณฺทนต์ติ หิสฺสตี ๑

๔ ม. นาคกฺุลา ๑ ๕ ม. โหตุ ๑

- [๙๙๘]            หนุท ตุวั ยกุช มम्मปิ เนหิ  
 สสุสุริ นุ เต<sup>๑</sup> อตุถิ มยี้ จรสสุ  
<sup>๒</sup>อหฺมปิ นาคาธิปตีวิมาน<sup>๓</sup>  
 ทกฺเขมิ<sup>๔</sup> นาคสฺส อธิฏฺฐปฺพุพฺพ<sup>๕</sup> ฯ
- [๙๙๙]            ยํ เว นรสฺส อหิตาย อสฺส  
 น ตํ ปณฺโณ อรหติ ทสฺสนาย  
 อถ เกน วณฺเณน อมิตฺตคามํ  
 ตฺวมิจฺฉลฺลิตํ อุตฺตมปณฺณ คนฺตํ ฯ
- [๑๐๐๐]           อทฺธา ปชานามิ อหฺมปิ เอตํ  
 น ตํ ปณฺโณ อรหติ ทสฺสนาย  
 ปาปญฺจ เม นตฺถิ กตํ กุหิณฺจ  
 ตสฺมา น สงฺเก มรณาคมา ย ฯ
- [๑๐๐๑]           หนุท จ จานํ อตุลฺลานุภาวํ  
 มยา สห ทกฺขลฺลิตํ เอหิ กตฺเต  
 ยถจฺฉลฺลิตํ นจฺจคฺเตหิ นาโค  
 ราชา ยถา เวสฺสวโณ นินฺพิณฺณ<sup>๕</sup> ฯ  
 ตํ นาคกณฺณา จริตํ คณฺเณ  
 นิกิพฺพิตํ นิจฺจมโห จ รตฺตี  
 ปหุตฺตมาลยํ พหุปฺพุพฺพนฺนํ  
 โอมาสติ วิชฺชुरิวรุตฺตลิกฺเข ฯ  
 อนนฺเนน ปาเนน อฺุเปตฺตรูปํ  
 นจฺเจหิ คฺเตหิ จ วาทีเตหิ  
 ปริปฺพุรํ กณฺณมาหิ อลงฺกตาหิ  
 อฺุปโลภติ วตฺถปิณฺณนฺน ฯ

๑ สสุรฺรหฺตฺติเกติปิ ปาโส, ม. สสุริ เต ฯ            ๒-๒ ม. มยํ จ นาคาธิปตี วิมาน ฯ  
 ๓ ม. ทกฺเขมิ ฯ            ๔ ม. ยถจฺฉลฺลิตํ ฯ            ๕ ม. นินฺพิณฺณ

- [๑๐๐๒] โส ปุณฺณโก กุรฺนํ กตฺตฺเสฏฺฐจํ  
 นิสึทฺยิ ปจฺจโต อาสนสฺมี  
 อาทาย กตฺตารมฺโนมปณฺณํ  
 อูปานยิ ภวนํ นาครณฺโณ ๑  
 ปตฺวาน จานํ อตฺตลาณฺุภาวํ  
 อฏฺฐจาลิ กตฺตทา ปจฺจโต ปุณฺณกสฺส  
 สามคฺคิเปกฺขี<sup>๑</sup> ปน นาครราชา  
 ปุพฺพเพว ชามาตรมชฺฌภาสถ ๑
- [๑๐๐๓] ยํ ญํ ตํวํ อคมา มนุสฺสโลเก<sup>๒</sup>  
 อเนวสฺมาโน ททยํ ปณฺทิตสฺส  
 กจฺจิ สมิทฺเธน อิทานุปตฺโต  
 อาทาย กตฺตารมฺโนมปณฺณํ ๑
- [๑๐๐๔] อยํ ทิ โส อาคโต ยํ ตวมิจฺฉลิ  
 ฐมฺเมน ลทฺโธ มม ฐมฺมปาโล  
 ตํ ปสฺสถ สมฺมุขา ภาสฺมานํ  
 สุโข หเว<sup>๓</sup> สปฺปุริเสหิ สงฺคโม ๑

กาลาคิริกณฺท์ นาม ๑

- [๑๐๐๕] อทิฏฺฐปุพฺพํ ทิสฺวาน มจฺโจ มจฺจฺภูยภฺภูตฺโต<sup>๔</sup>  
 พฺยมฺหิตโต นาภิวาเทสิ น อิทํ ปณฺณวตามิว ๑
- [๑๐๐๖] น จมฺหิ พฺยมฺหิตโต นาค น จ มจฺจฺภูยภฺภูตฺโต  
 น วชฺฌเณ อภิวาเทยฺย วชฺฌเณ วา นาภิวาทเย ๑  
 กถํ ญํ<sup>๕</sup> อภิวาเทยฺย อภิวาทาปเยถ เว  
 ยํ นโร หนตฺตุมิจฺเฉยฺย ตํ กมฺมํ ญฺปปชฺชติ ๑

๑ ม. สามคฺคิ เปกฺขมาโน ๑ ๒ ม. ย. มจฺจโลเก ๑ ๓ ย. ภเว ๑  
 ๔ ส. ย. มจฺจฺภูยทฺทิตโต ๑ อิตโต ปรั อีทิสเมว ๑ ๕ ม. ย. โน ๑ เวมฺบุปริปี ๑

- [๑๐๐๗] เอวเมตํ ยถา พุรุลิ สจจํ ภาสสิ ปณฺทิต  
 น วชฺโฆเ อภิวาทยเยย วชฺฌํ วา นภิวาทย  
 กถํ ญํ อภิวาทยเยย อภิวาทาปเยถ เว  
 ยํ นโร หนตุํมิจฺเจเยย ตํ กมฺมํ ญุปรชฺชติ ฯ
- [๑๐๐๘] อสสฺสตํ สสฺสตํ ญํ ทวยิทํ วิมานํ<sup>๑</sup>  
 อิทฺธิ ชฺฐตี พลวิริยฺยุปรตฺตติ  
 ปุจฺฉามิ ตํ นาคราเชตมตฺถํ  
 กถํ ญํ เต ลทฺธมิทํ วิมานํ ฯ  
 อธิจฺจลทฺธํ ปริณามชนฺเต  
 สยํ กตํ อุทาทุ เทเวหิ ทินฺนํ  
 อกฺขาหิ เม นาคราเชตมตฺถํ  
 ยถเว เต ลทฺธมิทํ วิมานํ ฯ
- [๑๐๐๙] นาธิจฺจลทฺธํ น ปริณามชฺมเม  
 น สยํ กตํ นาปิ เทเวหิ ทินฺนํ  
 สเกหิ กมฺเมหิ อปาปเกหิ  
 ปุณฺณเวหิ เม ลทฺธมิทํ วิมานํ ฯ
- [๑๐๑๐] กิณฺเต วตํ กิมฺปน พุรฺหมจฺริยํ  
 กิสุสฺ สุจฺฉิณฺณสุสฺ อยํ วิปาโก  
 อิทฺธิ ชฺฐตี พลวิริยฺยุปรตฺตติ  
 อิทฺถจฺ เต นาค มหาวิมานํ ฯ
- [๑๐๑๑] อหณฺจ ภริยา จ มนุสฺสโลเก  
 สทฺธา อุโภ ทานปตี อหุมฺหา  
 โอปานภฺภูตํ เม สฺวรํ ตทาลิ  
 สนฺตปฺปีตา สมณพฺุราหฺมณา จ ฯ

๑ ม. ย. อยํ ปาโล นตฺถิ ฯ อิตฺ ปรํ อีทิสเมว ฯ



มาลณฺจ คณฺฐณฺจ วิเลปนณฺจ  
 ปทีปียํ เสยฺยมฺปสฺสยณฺจ  
 อจฺฉาหนํ สํายนมนฺนปํ  
 สกฺกจฺจ ทานานิ อทฺมฺห ตตฺถ ๑  
 ตํ เม วตํ ตมฺปน พุรฺหมจฺริยํ  
 ตสฺส สฺสัจฺฉนฺนสฺส อยํ วิปาโก  
 อิหุตี ชฺฐตี พฺลวฺริยฺฐปฺตตี  
 อิหณฺจ เม ธีร มหาวิมานํ ๑

[๑๐๑๒]

เอวณฺจ<sup>๑</sup> เต ลทฺฐมฺหิ วิมานํ  
 ชานาสิ ปุณฺณานิ ผลฺฐปฺตตี  
 ตสฺมา หิ ฐมฺมณฺจฺร อปฺปมตฺโต  
 ยถา วิมานํ ปุณ มาวเสสิ ๑

[๑๐๑๓]

นยฺธิ สนฺติ สมณพฺรหฺมณา จ  
 เยสนฺนปํานานิ ทเทมฺ กตฺเต  
 อกฺขาหิ เม ปุจฺฉิตฺโต เอตมตฺถํ  
 ยถา วิมานํ ปุณ มาวเสม ๑

[๑๐๑๔]

โภคี หิ เต สนฺติ อิธฺฐปฺนฺนา  
 ปุตฺตา จ ทารา อนุชฺชีวโน จ  
 เตสุ ตฺวํ วจสา กมฺมฺนา จ  
 อสมฺปทฺฐุโจะ จ ภวาหิ นิจฺจํ ๑  
 เอวํ ตฺวํ นาถ อสมฺปทฺโส  
 อนุपालย วจสา กมฺมฺนา จ  
 จตฺวา อิธ ยาวตายุกํ วิมาเน  
 อุทฺธํ อิโต คจฺฉสิ เทวโลกํ ๑

๑ ม. เอวํ เจ ๑ เอวมฺปริปี ๑

- [๑๐๑๕] อหุชา หิ โส โสจติ ราชเสฏฐโจ  
 ตยา วินา ยสุล ตุวั ลสิพิโพ  
 ทุกขุปนีโตปิ ตยา สเมจจ  
 วินุทยะโย โปโส สุธมาตุโรปิ ฯ
- [๑๐๑๖] อหุชา สตัม ภาสสิ นาค ฐมมัม  
 อนุตตารัม อตถปทัม สุกจินณัม  
 เอตาทิสียาสู หิ อาปทาสู  
 ปณณายเต มาทิสานัม วิเสโส ฯ
- [๑๐๑๗] อกุขาหิ โน ตายัม มุชา นุ ลหุโธ  
 อกุเขหิ โน ตายัม อเชลสิ ชูเต  
 ฐมเมเน ลหุโธ อิติมายมาห<sup>๑</sup>  
 กถัม [๒] ตุวั หตถมิมิสสุลมาคโต ฯ
- [๑๐๑๘] โย มิสสุโร ตตถ อโหสิ ราชา  
 ตมายมกุเขหิ อเชลสิ ชูเต  
 โส มัม ชิตโต ราชา อิมิสสุทาลี  
 ฐมเมเน ลหุโธสมิ อสาทเสน ฯ
- [๑๐๑๙] มโหโรโค อตตมโน อุกคโค  
 สุตวาน ธีรสสุล สุกาลิตานิ  
 หตถเถ คเหตุวาน อโนมปณณัม  
 ปาเวกฺขิ ภริยาย ตทา สกาเส ฯ  
 เยเน ตุวั วิมเล ปณนุ เยเน ภตตัม น รุจจติ  
 น จ เม ตาทิสโธ วณณเณ อยเมโส ตโมนุโธ ฯ  
 ยสุล เต หทเยนตุโธ อาคโตยัม ปภงฺกโร  
 ตสุล วากุยัม นิสาเมหิ ทูลลภัม ทสุลนัม ปุณ ฯ

๑ ลี. ม. อิติ ตายมาท ฯ ๒ ม. เอตถนุตเร นุสสุโท ทิสสุติ ฯ เอวมุปริปิ ฯ

- [๑๐๒๐] ทิสฺวาน ตํ วิมลา ฐฺริปถณฺถํ  
 ทสงฺคุลี อณฺชลี ปคฺคเหตุวา  
 หนฺนฺเจน ภาเวน ปตีตฺรฐปา  
 อิจฺจพฺรวิ คุรุณํ กตฺตฺเสฏฺฐจฺจํ ๑  
 อทิฏฺฐปฺพุพฺพํ ทิสฺวาน มจฺโจ มจฺจฺภูยภูมฺมิตฺโต  
 พฺยมฺหิตฺโต นาภิวาเทสิ น อิทํ ปณฺณวตามิว ๑
- [๑๐๒๑] น จมฺหิ พฺยมฺหิตฺโต นาคิ น จ มจฺจฺภูยภูมฺมิตฺโต  
 น วชฺฌเณ อภิวาเทยฺย วชฺฌมํ वा นาภิวาเท ๑  
 กถํ หนุ อภิวาเทยฺย อภิวาทาปเยถ เว  
 ยํ นโร หนตฺตฺมิจฺเจยฺย ตํ กมฺมํ หนฺปฺปชฺชติ ๑
- [๑๐๒๒] เอวเมตํ ยถา พฺรฐฺลิตฺติ สจฺจํ ภาสฺลิตฺติ ปณฺณทิตฺติ  
 น วชฺฌเณ อภิวาเทยฺย วชฺฌมํ वा นาภิวาเท ๑  
 กถํ หนุ อภิวาเทยฺย อภิวาทาปเยถ เว  
 ยํ นโร หนตฺตฺมิจฺเจยฺย ตํ กมฺมํ หนฺปฺปชฺชติ ๑
- [๑๐๒๓] อสฺสสฺสํ สฺสสฺสํ หนุ ตวยิทํ วิมานํ  
 อิทฺธิ ชฺฐตี พฺลวิริยฺยปฺปตฺติ  
 ปุจฺฉามิ ตํ นาคกณฺเณตฺตมตฺถํ  
 กถํ หนุ เต ลทฺฐมิตํ วิมานํ ๑  
 อธิจฺจลทฺฐํ ปริณามชฺชนเต  
 สยํ กตํ อุทาทุ เทเวหิ ทินฺนํ  
 อกฺขาหิ เม นาคกณฺเณตฺตมตฺถํ  
 ยถเว เต ลทฺฐมิตํ วิมานํ ๑
- [๑๐๒๔] นาธิจฺจลทฺฐํ น ปริณามชฺชมเม  
 น สยํ กตํ นาปี เทเวหิ ทินฺนํ

- [๑๐๒๕] สเกหิ กมฺเมหิ อปาปเกหิ  
 ปุณฺณเวหิ เม ลทฺธมิตํ วิमानํ ๑  
 กิณฑเต วตํ กิมฺปน พุรฺหมจฺริยํ  
 กิสฺส สุจฺฉินฺณสฺส อयํ วิปาโก  
 อิทฺธี ชฺฐตี พลวิริยฺยูปปตฺติ  
 อิทฺถจ เต นาคิ มหาวิमानํ ๑
- [๑๐๒๖] อหณฺจ โช สามิโก จาปิ มยฺหํ  
 สทฺธา อุโภ ทานปตี อหุมฺหา  
 โอปานภฺภูตํ เม ชฺรํ ตทาสิ  
 สนฺตปฺปีตา สมนฺพฺรธาหฺมณฺหา จ ๑  
 มาลณฺจ คณฺธณฺจ วิเลปนณฺจ  
 ปทีปियํ เสยฺยมฺุปฺสฺสยณฺจ  
 อจฺฉาหนํ สายนมนฺนพานํ  
 สกฺกจฺจ ทานานิ อทฺมฺห ตตฺถ ๑  
 ตํ เม วตํ ตมฺปน พุรฺหมจฺริยํ  
 ตสฺส สุจฺฉินฺณสฺส อยํ วิปาโก  
 อิทฺธี ชฺฐตี พลวิริยฺยูปปตฺติ  
 อิทฺถจ เม ชฺธีร มหาวิमानํ ๑
- [๑๐๒๗] เอวณฺจ เต ลทฺธมิตํ วิमानํ  
 ชานาสิ ปุณฺณมาน ฝลฺลูปตฺตี  
 ตสฺมาหิ ฐมฺมณฺจฺร อปฺปมตฺตา  
 ยถา วิमानํ ปฺน มาวเสสิ ๑
- [๑๐๒๘] นยฺีธ สนฺติ สมนฺพฺรธาหฺมณฺหา จ  
 เยสนฺนพานานิ ทเทมฺุ กตฺเต  
 อกฺขาหิ เม ปุจฺฉิตฺเต เอตมตฺถํ  
 ยถา วิमानํ ปฺน มาวเสม ๑

[๑๐๒๙]

โภคี หิ เต สนฺติ อิธูปปฺนฺนา  
 ปฺตุตฺตา จ สามี<sup>๑</sup> อนฺนฺซีวิโน จ  
 เตสุ ตฺวํ วจสา กมฺมฺนา จ  
 อสมฺปทฺฏฺฐา จ ภวาหิ นิจฺจํ ๑  
 เอวํ ตฺวํ นาหิ อสมฺปทฺโส  
 อนฺนฺपालย วจสา กมฺมฺนา จ  
 จตฺวา อิธ ยาวตายุกั วิมานे  
 อฺหุตฺถํ อิโต คจฺฉลฺลิตฺเว โลกั ๑

[๑๐๓๐]

อทฺธา หิ โส โสจติ ราชนฺเฏจฺโจ  
 ตยา วินา ยสฺส ตฺวํ สชฺพิโพ  
 ทฺกฺขุชฺชนิโตปิ ตยา สเมจจ  
 วินฺทฺเขยฺย โปโส สฺขมาตฺุโรปิ ๑

[๑๐๓๑]

อทฺธา สตํ ภาสลฺลิตฺวา นาหิ ฐมฺมํ  
 อนฺนฺตฺตฺรํ อตฺถปทํ สฺจฺฉินฺนํ  
 เอตาทิลฺลียาสฺสุ หิ อาปทาสฺสุ  
 ปณฺณายเต มาทิสานํ วิเสโส ๑

[๑๐๓๒]

อกฺขาหิ โน ตายํ มฺุชา นฺุ ลทฺุโร  
 อกฺเขหิ โน ตายํ อเชลฺลิตฺวา ชฺุเต  
 ฐมฺเมเน ลทฺุโร อิติมายมาห<sup>๒</sup>  
 กถํ [๓] ตฺวํ หตฺถมิมฺสฺสมาคโต ๑

[๑๐๓๓]

โย มิสฺสโร ตตฺถ อโหสิ ราชา  
 ตมายมกฺเขหิ อเชลฺลิตฺวา ชฺุเต  
 โส มํ ชิโต ราชา อิมฺสฺสทาลิ  
 ฐมฺเมเน ลทฺุโรสฺมิ อสาทเสน ๑

๑ ม. ย. ทารา ๑ ๒ ม. อิติ ตายมาห ๑ ๓ ม. เอตฺถนฺนฺตฺเร นุสทฺุโร ทิสฺสติ ๑

[๑๐๓๔] ยถา วรุณ นาโค ปณฺหํ ปุจฺฉิตฺถ ปณฺหิตํ  
 ตถา นาคกณฺณปิ ปณฺหํ ปุจฺฉิตฺถ ปณฺหิตํ ฯ  
 ยถา วรุณํ นาคํ ตีโร โตเสสิ ปุจฺฉิตฺ  
 ตถา นาคกณฺณมฺปิ ตีโร โตเสสิ ปุจฺฉิตฺ ฯ

อุโปปิ เต อตฺตมเน วิทิตฺวา  
 มโหระคํ นาคกณฺณมฺจ ตีโร  
 อจฺฉมฺภี อพฺภีโต อโลมหญฺุจ  
 อิจฺฉพฺุริ วรุณํ นาคราชํ ฯ  
 มา โรธยิ<sup>๑</sup> นาค อายาหฺมสฺมิ  
 เยน ตว อตฺถิ อิทํ สรีรํ  
 หทฺเยน มํเสน กโรหิ กิจฺจํ  
 สยํ กริสฺสามิ ยถามตฺินฺเต ฯ

[๑๐๓๕] ปณฺณา หเว ททฺยํ ปณฺหิตานํ  
 เต ตยฺมฺห ปณฺณาย มยํ สฺสุตฺถฺจา  
 อนฺุณนาโม ลมฺตชฺช ทารํ  
 อชฺเชว ตํ กุรุโย ปาปยาตฺุ ฯ

[๑๐๓๖] ส ปุณฺณโก อตฺตมโน อุทฺโค  
 อีรฺนฺหตี<sup>๒</sup> นาคกณฺณํ ลมฺิตฺวา  
 หญฺเจน ภาเวน ปตีตฺุโรไป  
 อิจฺฉพฺุริ กุรุณํ กตฺตุเสฏฺจํ ฯ  
 ภริยาย มํ ตวํ อกริ สฺมจฺคี  
 อหฺมฺจ เต วิชฺฐ กโรมิ กิจฺจํ  
 อิทฺมฺจ เต มณฺิรตฺนํ ททามิ  
 อชฺเชว ตํ กุรุโย ปาปยามิ ฯ

๑ ย. มา เจริย ฯ

๒ ม. อีรฺนฺหตี ฯ

- [๑๐๓๗] อชยเมสา ตว โหตุ มิตฺตี<sup>๑</sup>  
 ภริยาย กัจจัน ปิยาย สหุตี  
 อานนฺทจิตฺโต<sup>๒</sup> สุมโน ปตีโต  
 ทตฺวา มณี มณฺจ นยฺนฺทปตฺตํ ๑
- [๑๐๓๘] ส ปุณฺณโก กุรุณํ กตฺตฺเสฏฺฐจํ  
 นิสึทฺธิ ปุรโต อาสนสฺมี<sup>๓</sup>  
 อชยเมสา อโนมวณฺณํ  
 ปกฺกามิ เวทฺยสมนฺตลิกฺเข<sup>๔</sup> ๑  
 มโน มนุสฺสสฺส ยถาปิ คจฺเจ  
 ตโตปิสฺส ชีปฺตฺร<sup>๕</sup> อโหสิ  
 ส ปุณฺณโก กุรุณํ กตฺตฺเสฏฺฐจํ  
 อุปานฺยิ นครํ อฺนฺทปตฺตํ ๑
- [๑๐๓๙] เอตฺนฺทปตฺตํ นครํ ปทิสฺสตี  
 รมนานิ จ อมฺพวนานิ ภาคโส  
 อหณฺจ ภริยาย สมงฺคิภูโต  
 ตฺวณฺจ ปตฺโตลฺลิสฺสํ สกํ นิเกตํ ๑
- [๑๐๔๐] ส ปุณฺณโก กุรุณํ กตฺตฺเสฏฺฐจํ  
 โอโรปยิตฺวา<sup>๕</sup> ฐมฺมสภาย มชฺฌเณ  
 อชยเมสา อโนมวณฺณเณ  
 ปกฺกามิ เวทฺยสมนฺตลิกฺเข ๑  
 ตํ ทิสฺวา ราชา ปรมฺพปตีโต  
 อฏฺฐจาย พาหาทิสฺสํ ปทิสฺสชิตฺวา  
 อวิกมฺปยํ ฐมฺมสภาย มชฺฌเณ  
 นิสึทฺธิ ปมฺขํ อาสนสฺมี ๑

๑ ม เมตฺตี, ยฺ. เมตฺตี ๑      ๒ ม. อานนฺท วิตฺโต ๑      ๓-๓ ลี. ม. อาทาย  
 กตฺตฺตารมฺมโนมฺพณฺณํ อุปานฺยิ นครํ อฺนฺทปตฺตํ, ยฺ. อาทาย กตฺตฺตารํ อโนมฺพณฺณํ ๑  
 ๔ ลี. ยฺ. ตโตปิ สฺงฺชีปฺตฺร ๑      ๕ ม. โอโรปย, ยฺ. โอโรปย ๑

[๑๐๔๑]

ตํว โน วิเนตาลี รถํว นนฺจํ<sup>๑</sup>  
 นนฺทนต์ิ ตํ กุรุโย ทสฺสเนน  
 อกฺขาหิ เม ปุจฺฉิตฺโต เอตมตถํ  
 กถํ ปโมกฺโข อหุ มาณวสฺส ๑

[๑๐๔๒]

ยํ มาณโวตฺยาภิวทฺติ ชนินฺท  
 น โส มนุสฺโส นรวีรเสฏฺฐ  
 ยทฺติ เต สฺสโต ปุณฺณโก นาม ยกฺโข  
 รมฺโอบิ กุเวรสฺส ทิ โส สชฺชโปก ๑  
 ภูมฺิณฺธโร วรุณฺเ นาม นาโค  
 พฺรหา สฺสจฺฉิ วณฺณพฺลูปปนฺโน  
 ตสฺสานุชฺฉิ ธีตรํ กามยาโน  
 อีรณฺทตี นาม สภา นาคกณฺฎา ๑  
 ตสฺสา สุมชฺชฌาย ปิยาย เหตุ  
 ปตารยิตฺถ มรณาย มยหํ  
 โส เจว ภริยาย สมงฺคิฏฺฐโต  
 อหณฺจานุณฺฎาโต มณฺิ จ ลทฺุโ ๑

[๑๐๔๓]

รฺกฺโข ทิ มยหํ <sup>๒</sup>สมรทฺวาเร ชาโต<sup>๒</sup>  
 ปณฺฎากุขนฺโ ธีลมยสฺส สาขา  
 อตฺเถ จ ฐมฺเม จ จิตฺโต นิปาโก  
 ควปฺพลฺโล หตฺถิตฺตวสฺสจฺฉนฺโน ๑  
 นจจคฺฉิตฺตฺริยาภินาทิตฺเต  
<sup>๓</sup>อุจฺฉิซฺช เสนํ<sup>๓</sup> ปฺริโส อโหสิ<sup>๔</sup>  
 โส โน อยํ อาคโต สนนฺิเกตํ  
 รฺกฺขสฺสลิสมสฺสาปจฺฉิตฺตี กโรถ ๑

๑ ม. นนฺทํ ๑

๒-๒ ม. ปทฺวาเร สฺชาโต, ย. ปทฺวาเสสฺส ชาโต ๑

๓-๓ สฺ. ย. อุจฺฉิซฺชเมณํ ๑

๔ ม. อหาลิ ๑



เยเกจิ วิตตะตา มม ปัจจเยน  
 สพุเพเว เต ปาตุกโรหนตุ อชช  
 ติพุพานิ กตวาน อุบายนานิ  
 รุกขสลิมสสาปจิติ กโรถ ฯ  
 เยเกจิ พนธา<sup>๑</sup> มม อตถิ รฏฺเฐ  
 สพุเพเว เต พนธนา โมจยหนตุ  
 ยถเวยัม พนฺธนสฺมา ปมุตฺโต  
 เอวเมเต มุญฺจเร พนฺธนสฺมา ฯ  
 อุหนนฺจลา มาสมีมัม กโรหนตุ  
 มัสโสหนํ พฺราหฺมณา ภกฺขยหนตุ  
 อมชฺชปา มชฺชรทา ปิวหนตุ  
 ปุณฺณหาหิ ธาธาหิ ปลิสฺสุตาหิ ฯ  
 มหาปถํ นิจฺจ สมวฺหยหนตุ  
 ติพุพญฺจ รกฺขัม วิทหนตุ รฏฺเฐ  
 ยถาณณมณฺณํ น วิเทจเยยฺยัม  
 รุกฺขสลิมสสาปจิติ กโรถ ฯ

[๑๐๔๔] โอโรธา จ กุมารรา จ เวลียานา จ พฺราหฺมณา  
 พหุํ อนฺนณฺจ ปานณฺจ ปณฺฑิตฺตสฺสาภีหารยฺมฺ ฯ  
 หตฺถาโรธา อนฺนิกฺกุจฺจา รติกา ปตฺตติการกา  
 พหุํ อนฺนณฺจ ปานณฺจ ปณฺฑิตฺตสฺสาภีหารยฺมฺ ฯ  
 สมากตา ชานปทา เนคมา จ สมากตา  
 พหุํ อนฺนณฺจ ปานณฺจ ปณฺฑิตฺตสฺสาภีหารยฺมฺ ฯ  
 พหุชฺชโน ปสนฺโนลฺลิตฺติ ทิสฺวา ปณฺฑิตฺตมาคเต  
 ปณฺฑิตฺตมฺหิ อนฺนุปฺตเต เจลฺลุกฺเขโป ปวตฺตถาติ ฯ

วิรุทธชาตกัม นวมัม ฯ

๑๐ เวสสันดรชาตกั

[๑๐๔๕]	มุสสุตี <sup>๑</sup> วรณณาเภา	วรสุสุ ทสธา วเร
	ปจพฺพยา จารุพฺพวงคี	ยํ ตฺยหํ มนโส ปิยํ ๑
[๑๐๔๖]	เทวราช นโม ตยตฺถ	กี ปาปํ ปกตํ มยา
	รมมา จาเวสิ มํ จานา	วาไตว ธรณีนฺรุหํ ๑
[๑๐๔๗]	น เจว เต กตํ ปาปํ	น จ เม ตวมสิ อปฺปิยา
	ปฺญณณจ เต ปริกฺขีณํ	เยน เตวํ วทามิหํ <sup>๒</sup> ๑
	สนฺติเก มรณํ ตฺยหํ	วินาภาโว ภวิสฺสตี
	ปฏิกคณฺหาหิ เม เอเต	วเร ทส ปเวจฺจโต ๑
[๑๐๔๘]	วรณฺเจ เม อโท สกฺก	สพฺพภูตानมิสฺสร
	สิวิราชสฺส ภาทฺทนฺเต	ตตฺถ อสฺสํ นิเวสเน ๑
	นีลเนตฺตา นีลภมฺ	นีลกฺขีว <sup>๓</sup> ยถา มิตี
	มุสฺสุตี นาม นามเน	ตตฺถ อสฺสํ <sup>๔</sup> ปฺรินฺทท ๑
	ปฺตฺตํ ลภเถ วรทํ	ยาจโยคํ อมจฺจรี
	บฺุชิตํ ปฏฺวิราชฺฐภิ	กิตฺติมนฺตํ ยสฺสฺสินํ ๑
	คพฺภํ เม ธารยนฺติยา	มชฺฌิมงฺคํ อณฺุณฺตํ
	กฺจฺจิ อณฺุณฺโต อสฺส	จาปว ลีชิตํ สมํ ๑
	ถนา เม นปฺปวตฺเตยฺยํ	ปลิตา นสฺสนฺตุ <sup>๕</sup> วาสว
	กาเย รโช น ลิมฺเปถ	วชฺฌณฺจาปิ ปโมจเย ๑
	มยฺยูโรภฺยจาภิรฺุเท	นาวิรรคณาเยเต
	ชฺุชฺชเจลาวกากิณฺเณ <sup>๖</sup>	สุทมาคทวณฺเณ

๑ สී. ยุ. มุสฺสุตี ๑ อีโต ปรํ อีทิสเมว ๑    ๒ ม. ยุ. วทามิหํ ๑    ๓ ม. ยุ. จ ๑  
 ๔-๕ ม. ตตฺถปสฺสํ, ยุ. ตตฺถ ปสฺสํ ๑    ๕ ม. น สนฺตุ ๑  
 ๖ ม. ชฺุชฺชเจลาปกาภิณฺเณ, ยุ. ชฺุชฺชเตจ ลากฺชกาภิณฺเณ ๑

- |        |                      |                       |
|--------|----------------------|-----------------------|
|        | จิตรคฺคเพ็รฺฐลฺลิตเต | สุรามํสปปโปชนเ        |
|        | ลิวราชสฺส ภาทหนฺเต   | ตตฺถสฺสํ มเหสี ปิยา ฯ |
| [๑๐๔๙] | เย เต ทส วรา ทินฺนา  | มยา สพฺพวงฺคโลภเน     |
|        | ลิวราชสฺส วิชิตเ     | สพฺเพ เต ลจฺฉสี วเร ฯ |
| [๑๐๕๐] | อิหํ วตฺวาน มชฺวา    | เทวราชา สุชฺมปฺติ     |
|        | มุสฺสติยา วรํ ทตฺวา  | อนฺโมหิตฺถ วาสโว ฯ    |

ทสวรกาธา<sup>๑</sup> นาม ฯ

[ ๒ ]

- |        |                         |                                    |
|--------|-------------------------|------------------------------------|
| [๑๐๕๑] | ๑๑๓๓ จุตา สฺวา มุสฺสตี  | ชตฺติเย อุปฺปชฺชถ                  |
|        | เชตฺตตฺตรมฺหิ นคเร      | สณฺชเยน สมากมิ ฯ                   |
|        | ทส มาเส ธารยิตฺวา       | กโรนฺตี ปุร ปทกฺขิณฺ               |
|        | เวสฺสานํ วิธิยา มชฺฉเ   | ชเนลฺลิตฺติ มุสฺสตี มมฺ ฯ          |
|        | น มยฺหํ มตฺติกํ นามํ    | นปิ เปตฺติกสมฺภวํ                  |
|        | ชาโตมฺหิ เวสฺสวิธิยา    | ตสฺมา เวสฺสนุตฺโร อหุํ ฯ           |
|        | ยทาหํ ทารโก โหมิ        | ชาติยา อฏฺฐจฺวลฺลิกโ               |
|        | ตทา นิสฺซชฺช ปาสาทเ     | ทานํ ทาทุํ วิจฺฉินฺตยฺ             |
|        | หทยํ ทเหยยฺยํ จกฺขุํ    | มํสมฺปิ รุชฺฉิมฺปิจ                |
|        | ทเหยยฺยํ กายํ สวาเวตฺวา | ยทิ โกจฺจิ ยาจโก มมฺ ฯ             |
|        | สภาวํ จินฺตยฺนตฺตสฺส    | อกมฺปิตมสฺสณฺจิตฺ                  |
|        | อกมฺปิ ตตฺถ ปจฺวี       | ลฺลิตฺเตนฺนวณฺฺสกา ฯ <sup>๑๑</sup> |
| [๑๐๕๒] | ปรุพฺพฺหกจฺฉนฺนโลมา     | ปงฺกทหนฺตา รชฺสสิรา                |
|        | ปคฺคยฺห ทกฺขิณฺ พาทุํ   | กึ มํ ยาจนฺติ พุราหฺมณา ฯ          |

๑ ม. ทสวรกาธา ฯ ๒ ม. เอตฺถนุตฺตเร เหมวณฺตฺตติ ทิสฺสตี ฯ

๓-๓ ม. อีมา ฉ คธาโย นตฺถิ ฯ

- [๑๐๕๓] รตนํ เทว ยาจาม ลีวีณํ รัมภจวฑฒนํ  
ททาหิ ปวรั นาคํ อีสาทนุดํ อुरुพฺพหฺวํ ๑
- [๑๐๕๔] ททามิ น วิกรมปามิ ยํ มํ ยาจนฺติ พุราหฺมณา  
ปภินนํ กุญฺชรั ทนฺตี โอบคฺคฺยหฺมํ ๑
- [๑๐๕๕] หตฺถิกฺขนฺธโต โอรุญฺห ราชฯ จาคาธิมานโส  
พุราหฺมณานํ อทา ทานํ ลีวีณํ รัมภจวฑฒนํ ๑
- [๑๐๕๖] ตทาลิ ยํ ภีสนกํ ตทาลิ โลมหฺสนํ  
หตฺถินาเค ปทินฺนมหิ เมทนี สมกมฺปถ<sup>๒</sup> ๑  
ตทาลิ ยํ ภีสนกํ ตทาลิ โลมหฺสนํ  
หตฺถินาเค ปทินฺนมหิ ชุพฺพภิตฺถ นคฺรั ตทา ๑  
สมากุลํ ปุรั อาสิ โสมโส จ วิปฺปโล มหา  
หตฺถินาเค ปทินฺนมหิ ลีวีณํ รัมภจวฑฒเน ๑
- [๑๐๕๗] <sup>๓</sup>อเถตฺถ วตฺตติ สทฺโท ตุมฺโล เภรวโ มหา  
หตฺถินาเค ปทินฺนมหิ ชุพฺพภิตฺถ นคฺรั ตทา ๑  
อเถตฺถ วตฺตติ สทฺโท ตุมฺโล เภรวโ มหา  
หตฺถินาเค ปทินฺนมหิ ลีวีณํ รัมภจวฑฒเน<sup>๓</sup> ๑
- [๑๐๕๘] อุกคา จ ราชฺปุตฺตา จ เวลียานา จ พุราหฺมณา  
หตฺถาโรหา อนิกฺกุจฯ รติกา ปตฺติการกา  
เกวโล จาปิ นิคโม ลีวโย จาปี<sup>๔</sup> สมาคตา  
ทิสฺวา นาคํ นียฺยมานํ เต รณฺโธ ปฏฺวิเวหฺยํ ๑  
วิธมํ เทว เต รัมภจํ ปุตฺโต เวสฺสนตฺโร ตว  
กถํ โน หตฺถินํ ทชฺชา นาคํ รัมภจฺสส ปุชฺชิตํ ๑  
กถํ โน กุญฺชรั ทชฺชา อีสาทนุดํ อुरुพฺพหฺวํ

๑ ม. โอบวฺยหฺมํ, ย. โอบวฺยหฺมํ

๓-๓ ม. อิทํ คาทาทวฺยํ นตฺถิ ๑

๒ ม. สมกมฺปถ ๑

๔ ม. ปิสทฺโท นตฺถิ ๑

- เขตตถณฺญํ สพฺพพฺยทฺธานํ      สพฺพเสตํ คชฺชุดฺตมํ ๑  
 ปณฺฑกฺกมฺพลสณฺณนํ      ปภินฺนํ สตฺตมฺพทฺทํ  
 ทนฺตี สวาลวีชนี      เสตํ เกลาสสาทิสํ ๑  
 สเสตจฺจตฺตํ สฺสปตฺถะยยํ<sup>๑</sup>      สาถพฺพนํ สหตฺถิปิ  
 อคฺคยานํ ราชวาทิ      พฺรหฺมณฺณํ อทา ทานํ<sup>๒</sup> ๑
- [๑๐๕๙]
 อนนํ ปานญจ โส<sup>๓</sup> ทชฺชา      วตฺถเสนาสนานิ จ  
 เอตํ โข ทานปฏฺฐูปิ      เอตํ โข พฺรหฺมณฺณารทํ ๑  
 อยํ เต วสฺราชา โน      ลีวีณํ รมฺมจวทฺธมโน<sup>๔</sup>  
 กถํ เวสฺสนุตโร ปฺตฺโต      คชฺ ภาเชติ สณฺชย ๑  
 สเจ ตวํ น กริสฺสลิ      ลีวีณํ วจนํ อิทํ  
 มณฺเฒ ตํ สห ปฺตฺเตน      ลีวิทฺถะ<sup>๕</sup> กริสฺสเร ๑
- [๑๐๖๐]
 กามํ ชนปโท มาสิ      รมฺมจญฺจาปิ วินสฺสตุ  
 นาทํ ลีวีณํ วจนา      ราชปฺตฺตํ อทฺฐกํ  
 ปพฺพาเชยฺยํ สกา รมฺมจฯ      ปฺตฺโต ทิ มม โอรโส ๑  
 กามํ ชนปโท มาสิ      รมฺมจญฺจาปิ วินสฺสตุ  
 นาทํ ลีวีณํ วจนา      ราชปฺตฺตํ อทฺฐกํ  
 ปพฺพาเชยฺยํ สกา รมฺมจฯ      ปฺตฺโต ทิ มม อตฺตรโช ๑  
 น จาทํ ตลฺมึ ทฺพภะยฺยํ      อริยสีลวโต ทิ โส  
 อลิลโกปิ เม อสฺส      ปาปญฺจ ปสเว พหุํ  
 กถํ เวสฺสนุตฺรํ ปฺตฺตํ      สตฺถเณน ฆาตยามเส ๑
- [๑๐๖๑]
 มา นํ ทณฺเฑน สตฺถเณน      น ทิ โส พนฺธนารโห  
 ปพฺพาเชทิ จ นํ รมฺมจฯ      วฏฺเฏ วสตุ ปพฺพเต ๑

๑ ม. สอุปฺปาเตยฺยํ ๑      ๒ ลี. ยฺ. ฐนํ, ม. คชฺ ๑      ๓ ม. ยฺ. โย ๑  
 ๔ ลี. รมฺมจวทฺธมโน, ยฺ. รมฺมจวทฺธมโน ๑      ๕ ม. ยฺ. ลีวี ทตฺถะ ๑

- [๑๐๖๒] เอโส เจ ลีวินัง ฉนุโท ฉนุโท น ปนุทามเส  
 อิมัง โส วสตุ รตตี กามะ จ ปริภุชชตุ ๗  
 ตโต รตยา วิวสเน สุริยสสุคคมนัง ปติ  
 สมคคา ลีวโย หุตวา รฎฐา ปพพาชยนตุ นัง ๗
- [๑๐๖๓] อุกฺเขหิ กตฺเต ตรมาโน คนฺตวา เวสฺสนฺตรํ วท  
 ลีวโย<sup>๑</sup> เทว เต กุฑฺธา เนคมา จ สماعيلา  
 อุกฺคา จ ราชปฺตฺตา จ เวลียานา จ พฺราหฺมณา ๗  
 หตฺถาโรหา อนิฏฺฐา รติกา ปตฺติการกา  
 เกวโล จาปิ นิคโม ลีวโย จาปิ สماعيلา ๗  
 อสฺมา รตยา วิวสเน สุริยสสุคคมนัง ปติ  
 สมคคา ลีวโย หุตวา รฎฐา ปพพาชยนฺติ ตัง ๗
- [๑๐๖๔] ส กตฺตา ตรมาโนว ลีวราเชน เปลิตโต  
 อามฺตฺตฺหตฺถาภรโณ สุวตฺโต ฉนฺทนปฺไฟลิตโต<sup>๒</sup>  
 ลีสํ นฺหาโต อุกฺเก โส อามฺตฺตฺมณิกุณฺโหล  
 อฺปากมิ ปุริ รมมํ เวสฺสนฺตรนเวสนัง ๗  
 ตตฺถทฺทส กุมารํ โส รมมานัง สเก ปุเร  
 ปริกิณฺณํ อมจฺเจหิ ติทฺธานัง ว วาสวํ ๗
- [๑๐๖๕] โส ตตฺถ คนฺตวา ตรมาโน กตฺตา เวสฺสนฺตรํ พุริ  
 ทุกฺชนฺเต เวทยิสฺสามิ มา เม กุชฺฌิ<sup>๓</sup> รเถสภ ๗  
 วนฺทิตฺวา โรทมาโน โส กตฺตา ราชานมฺพุริ  
 ภตฺตา เมลฺลิมหาราช สพฺพกามรสาทโร  
 ทุกฺชนฺเต เวทยิสฺสามิ ตตฺถ อสฺสาสยนฺตุ มัง ๗  
 ลีวโย เทว เต กุฑฺธา เนคมา จ สماعيلา  
 อุกฺคา จ ราชปฺตฺตา จ เวลียานา จ พฺราหฺมณา ๗

๑ ม. ลีวโย ๗ เอวมุปริปี ๗

๒ ม. ย. ฉนฺทนภฺลิตโต ๗

๓ ม. กุชฺฌิ ๗

- หตฺถาโรหา อนฺนิกฺกุจฺจา รติกา ปตฺตติการกา  
 เกวโล จาปิ นิคโม ลีวโย จาปิ สฺมาคตา ฯ  
 อสฺมา รตฺยา วิวสเน<sup>๑</sup> สุริยสฺสุคฺคมนํ ปติ  
 สมคฺคา ลีวโย หุตฺวา รุจฺจา ปพฺพาชยฺนติ ตํ ฯ  
 [๑๐๖๖] กิสฺมี เม ลีวโย กุฑฺธา ๒โย น ปสฺสามิ<sup>๒</sup> ทุกฺกณฺฺ  
 ตํ เม กตฺเต วิทยาจิกฺข กสฺมา ปพฺพาชยฺนติ มํ ฯ  
 [๑๐๖๗] อุกฺคา จ ราชปฺตฺตา จ เวลียานา จ พฺราหฺมณา  
 หตฺถาโรหา อนฺนิกฺกุจฺจา รติกา ปตฺตติการกา  
 นาคทาเนน ขียฺนติ ตสฺมา ปพฺพาชยฺนติ ตํ ฯ  
 [๑๐๖๘] หทยํ จกฺขุมฺปหํ ทชฺชํ กิ เม พาหิรํ ฌนํ  
 หิรณฺณํ वा สุวณฺณํ वा มุตฺตา เวพฺุริยา มณิ  
 ทกฺขิณํ วามหํ<sup>๓</sup> พาหุํ ทิสฺวา ยาจกฺมาคเต  
 ทเหยยํ น วิกมฺเปยฺยํ ทาเน เม รมตี<sup>๔</sup> มโน ฯ  
 กามํ มํ ลีวโย สพฺเพ ปพฺพาเชนฺตุ หนนฺตุ वा  
 เนว ทานา วิรมิสฺสํ กามํ ฉินฺทนฺตุ สตฺตธา ฯ  
 [๑๐๖๙] เอวณฺฺตํ ลีวโย อาหุ เนคมา จ สฺมาคตา  
 โกนฺฺติมาราย ติเรน คิริมารณฺชวํ ปติ  
 เยน ปพฺพาชิตา ยฺนติ เตน คจฺจตฺ สุพฺพโต ฯ  
 [๑๐๗๐] โสฬํ เตน คมิสฺสามิ เยน คจฺจนฺติ ทูสกา  
 รตฺตินฺทิวํ เม ขมถ ยาว ทานํ ททามิหํ ฯ  
 [๑๐๗๑] อามนฺตยิตฺถ ราชานํ มทฺที สพฺพงฺคโสภนํ<sup>๕</sup>  
 ยํ เต กิณฺจิ มยา ทินฺนํ ฌนํ ฌณฺณจ วิชฺชติ  
 หิรณฺณํ वा สุวณฺณํ वा มุตฺตา เวพฺุริยา พหุ

๑ ม. วิวสเน ฯ ๒-๒ ม. นาทํ ปสฺสามิ ฯ ๓ ม. วาปํ ฯ ๔ ม. รมเต ฯ  
 ๕ ม. สพฺพงฺคโสภนํ ฯ

- สพพนตัม นินทเหยยาลี ยญจ เต เปตติกัม ฐนํ ๑
- [๑๐๗๒] ตมพรวี ราชปุตฺตี มหฺที สพพงฺคโสภนา  
 กุหี เทว นินทามิ ตัม เม อภฺชาหิ ปุจฺฉิตฺ ๑
- [๑๐๗๓] สीलวนฺเตสุ ทชฺเชลฺลี ทานํ มหฺที ยถารหํ  
 น หิ ทานา ปรั อตฺถิ ปติฏฺฐา สพพปาณินํ ๑
- [๑๐๗๔] ปุตฺเตสุ มหฺที ทเยลฺลี<sup>๑</sup> สสฺสุยา สสฺสุรมฺหิ จ  
 โย จ ตํ ภตฺตา มณฺเฑยฺย สกฺกจฺจนตัม อุปฏฺฐเห ๑  
 โน เจ ตํ ภตฺตา มณฺเฑยฺย มยา วิปฺปวเสน เต  
 อณฺเฑ ภตฺตารํ ปรีเยส มา กิลิตฺถ<sup>๒</sup> มยา วินา ๑
- [๑๐๗๕] อหํ หิ วณฺ คจฺฉามิ โสมฺร วาพฺมิคายตัม  
 สํสโย ชีวิทัม มยฺหํ เอกกสฺส พุรหาวเน ๑
- [๑๐๗๖] ตมพรวี ราชปุตฺตี มหฺที สพพงฺคโสภนา  
 อภฺมุเม กถํ นุ ภณฺลฺลี ปาปกัม วต ภาสลฺลี ๑  
 เนส ฐมฺโमे มหาราช ยํ ตวํ คจฺฉเยยฺย เอกโก  
 อหฺปิ เตน คจฺฉามิ เยน คจฺฉลฺลี ขตฺติย ๑  
 มรณฺ วา ตยา สหฺฐี ชีวิทัม วา ตยา วินา  
 ตเทว มรณฺ เสยฺโย ยญฺเจ ชีเว ตยา วินา ๑  
 อคฺคิ อชฺชชาลยิตฺวาน<sup>๓</sup> เอกชาลสมฺมาหิตัม  
 ตตฺถเว มรณฺ เสยฺโย<sup>๔</sup> ยญฺเจ ชีเว ตยา วินา ๑  
 ยถา อารณฺญกัม นาคํ ทนฺตึ อเนวตฺติ หตฺถินิ  
 เซสฺสนตัม คิริทฺุคฺเคสุ สเมสุ วิสเมสุ จ ๑  
 เอวนตัม อนุคจฺฉามิ ปุตฺเต อาทาย ปุจฺฉิตฺ  
 สุภฺรา เต ภวิสฺสามิ น เต เหสฺสามิ ทฺุพฺภฺรา ๑

๑ ย. ทยยาลี ๑ ๒ ม. กิลิตฺถ, ย. กิลิตฺถ ๑ ๓ ลี. ย. นิชฺชชาลยิตฺวาน ๑  
 ๔ ม. ย. ตตฺถ เม มรณฺ เสยฺโย ๑



[๑๐๗๗] อิเม กุมาเร ปสฺสนุโต มณฺชุกเก ปิยภาณินเ  
 อาสีเน วนคฺมุพสฺมี น รชฺชสฺส สฺริสฺสลิ ๑  
 อิเม กุมาเร ปสฺสนุโต มณฺชุกเก ปิยภาณินเ  
 กีฬินฺเต วนคฺมุพสฺมี น รชฺชสฺส สฺริสฺสลิ ๑  
 อิเม กุมาเร ปสฺสนุโต มณฺชุกเก ปิยภาณินเ  
 อสฺสเม รมณีนฺยมฺหิ น รชฺชสฺส สฺริสฺสลิ ๑  
 อิเม กุมาเร ปสฺสนุโต มณฺชุกเก ปิยภาณินเ  
 กีฬินฺเต อสฺสเม รมฺเม น รชฺชสฺส สฺริสฺสลิ ๑  
 อิเม กุมาเร ปสฺสนุโต มาลชาโร อลงฺกเต  
 อสฺสเม รมณีนฺยมฺหิ น รชฺชสฺส สฺริสฺสลิ ๑  
 อิเม กุมาเร ปสฺสนุโต มาลชาโร อลงฺกเต  
 กีฬินฺเต อสฺสเม รมฺเม น รชฺชสฺส สฺริสฺสลิ ๑  
 ยทา ทกฺขลิตฺ๑ นจฺจนฺเต กุมาเร มาลชารินเ  
 อสฺสเม รมณีนฺยมฺหิ น รชฺชสฺส สฺริสฺสลิ ๑  
 ยทา ทกฺขลิตฺ นจฺจนฺเต กุมาเร มาลชารินเ  
 กีฬินฺเต อสฺสเม รมฺเม น รชฺชสฺส สฺริสฺสลิ ๑  
 ยทา ทกฺขลิตฺ มาตงฺคํ กุณฺชโร สฺมฺมจฺจิหายนํ  
 เอกํ อรณฺเณ วิจฺรณฺตํ<sup>๒</sup> น รชฺชสฺส สฺริสฺสลิ ๑  
 ยทา ทกฺขลิตฺ มาตงฺคํ กุณฺชโร สฺมฺมจฺจิหายนํ  
 สายํ ปาโต วิจฺรณฺตํ น รชฺชสฺส สฺริสฺสลิ ๑  
 ยทา กเรณฺฺสงฺฆสฺส ยฺยธสฺส ปุโรโต วขฺ  
 โภณฺจํ กาทติ มาตงฺโค กุณฺชโร สฺมฺมจฺจิหายนเ  
 ตสฺส ตํ นทโต สฺตฺวา น รชฺชสฺส สฺริสฺสลิ ๑

๑ ม. ทกฺขลิตฺ ๑ เวมฺปริปี ๑ ๒ ม. จรณฺตํ ๑

อุฎโต <sup>๑</sup> วณวิกาเส	ยทา ทกขลิ กามท <sup>๒</sup>
วเน วาฬมิคากิณณ	น รชชสุส สริสุสสิ ๑
มิดํ ทิสวาน สายณหํ	ปญจมาลินิมาคต <sup>๓</sup>
กีปริเส จ นจจนเต	น รชชสุส สริสุสสิ ๑
ยทา สุสสลิ <sup>๔</sup> นิคโฆลํ	สนุหมานาย สินุฎยา
คีตํ กีปริสานญจ	น รชชสุส สริสุสสิ ๑
ยทา สุสสลิ นิคโฆลํ	คิริคพุมารจาริโน
วสสमानสุสสุกส	น รชชสุส สริสุสสิ ๑
ยทา สีหสส พุยคสมส	ชคคสส ควยสส จ
วเน สุสสลิ วาฬานํ	น รชชสุส สริสุสสิ ๑
ยทา โมริทธิ ปริกิณณํ	วรหิ <sup>๕</sup> มตถกาลินํ
โฆรํ ทกขลิ นจจนตํ	น รชชสุส สริสุสสิ ๑
ยทา โโมริทธิ ปริกิณณํ	อณทชํ จิตฺรเปกขน <sup>๖</sup>
โฆรํ ทกขลิ นจจนตํ	น รชชสุส สริสุสสิ ๑
ยทา โโมริทธิ ปริกิณณํ	นีสคิวั ลิชณฺฑทินํ
โฆรํ ทกขลิ นจจนตํ	น รชชสุส สริสุสสิ ๑
ยทา ทกขลิ เหมนเต	ปุปฺพิเต ธรณิรุเห
สุรภิสมฺปวายนเต <sup>๗</sup>	น รชชสุส สริสุสสิ ๑
ยทา เหมนติเก มาเส	ทริตํ ทกขลิ เมทนี <sup>๘</sup>
อินฺทโคปกสญจนํ	น รชชสุส สริสุสสิ ๑
ยทา ทกขลิ เหมนเต	ปุปฺพิเต ธรณิรุเห
กภูชํ พิมฺพซาลญจ	ปุปฺพิตํ โลทุทปทุมก <sup>๙</sup>
สุรภิสมฺปวายนเต	น รชชสุส สริสุสสิ ๑

๑ ม. ทุฎโต ๑ ๒ ม. กามเท ๑ ๓ ม. ปญจมาลินิมาคต ๑ ๔ ม. สริสุสสิ ๑  
 เอมฺพริปิ ๑ ๕ ม. พรหิ<sup>๕</sup> ๑ ๖ ม. จิตฺรปกฺขิน, ย. จิตฺรเปกฺขน ๑  
 ๗ ม. สุรภี ๑ เอมฺพริปิ ๑ ๘ ลี. ย. เมทนี ๑ ๙ ลี. ย. โลมฺพทุมก ๑

ยทา เหมนฺตฺติเก มาเส วณฺํ ทกฺขลฺลิตํ ปุํปฺพิตํ  
โอบุํปฺพานิ จ ปทุมานิ น รชชสฺส สฺริสฺสลฺลิตํ ๑

หิมวณฺต์<sup>๑</sup> นิฏฺฐิตํ ๑

[ ๒ ]

[๑๐๗๘] เตลํ ลาลปิตํ<sup>๒</sup> สุตฺวา ปุตฺตสฺส สฺถนฺิสาย จ  
กลุณฺ์<sup>๓</sup> ปริเทเวลฺลิตํ ราชปุตฺตํ ยสฺสลฺลิตํ ๑  
เสยฺโย วิสํ เม ขายิตํ ปปาตา ปปเตยฺยหํ  
รชชชฺยา พชฺฌมฺมียาหํ<sup>๔</sup>

๑ กสฺมา เวสฺสนุตฺตํ ปุตฺตํ ปพฺพาเชนฺตฺติ อหุสฺกํ<sup>๖</sup> ๑  
อชฺฌมายกํ ทานปตฺตี ยาจโยคํ อมจฺจรี

กสฺมา เวสฺสนุตฺตํ ปุตฺตํ ปพฺพาเชนฺตฺติ อหุสฺกํ ๑  
ปุชฺชิตํ ปฏฺฐิราชฺชหิ กิตฺติมนฺต์ ยสฺสลฺลิตํ

กสฺมา เวสฺสนุตฺตํ ปุตฺตํ ปพฺพาเชนฺตฺติ อหุสฺกํ ๑  
มาตาเปตฺติภวํ ชนฺต์ กุเล เชฏฺฐจาปจายินฺ์<sup>๗</sup>

กสฺมา เวสฺสนุตฺตํ ปุตฺตํ ปพฺพาเชนฺตฺติ อหุสฺกํ ๑  
รณฺโอบุ หิตํ เทวหิตํ<sup>๘</sup> ฉาตฺตินํ สخينํ หิตํ

หิตํ สพฺพสฺส รณฺจสฺส

กสฺมา เวสฺสนุตฺตํ ปุตฺตํ ปพฺพาเชนฺตฺติ อหุสฺกํ ๑

[๑๐๗๙] มณฺุณีว ปฺลิตานิ<sup>๙</sup> อมฺพาว ปตฺติตา จมา  
เอวํ เหสฺสตี เต รณฺจํ ปพฺพาเชนฺตฺติ อหุสฺกํ ๑  
หฺ์โส นิกฺขีณปตฺโตว ปลลลลสฺมี อนฺุทเก

๑ ม. เหมวณฺต์ นาม ๑ ๒ ม. เอตฺถนฺุตเร ทานกณฺุทนต์ติ หิสฺสตี ๑  
๓ ม. ย. ลาลปิตํ ๑ ๔ ลี. ย. กรุณฺ์, ม. กลุณฺ์ ๑ ๕ ม. ย. พชฺฌ มฺมียาหํ ๑  
๖-๖ ม. อิหํ คาถาปาทหุยํ นตฺถิ ๑ ๗ ม. ย.เชฏฺฐจาปจายิกํ ๑  
๘ ม. เทวหิตํ, ย. เทวหิตํ ๑ ๙ ม. ปลาตานิ ๑

- อปวิภูโจ อมจเจหิ  
 ตนตัม พุรัมมิ महाराज  
 มา นัม ลีวีรัม วจนา  
 [๑๐๘๐] ฐมมสสาปจิต्ठी गुम्भी<sup>๑</sup>  
 ปพพาเซมิ สกัม ปุตตัม  
 [๑๐๘๑] ยสส ปุพเพ ฐชคคานิ  
 ยายนตมฺนุยายนฺติ  
 ยสส ปุพเพ ฐชคคานि  
 ยายนตมฺนุยายนฺติ  
 ยสส ปุพเพ อนীগานि  
 ยายนตมฺนุยายนฺติ  
 ยสส ปุพเพ อนীগานि  
 ยายนตมฺนุยายนฺติ  
 อินฺทโคปกวณฺณภา  
 ยายนตมฺนุยายนฺติ  
 โย ปุพเพ หตฺถินา ยาทิ  
 สุวชฺช เวสฺสนฺตโร ราชชา  
 กถัม จนฺทนลิตฺตงฺโค  
 ชุราชินัม ฝรสุญจ  
 กสฺมา นามิหรียนฺติ<sup>๒</sup>  
 ปวิสฺนตัม พุรหารณฺณัม  
 กถัม นุ จีรัม ฐาเรนฺติ  
 กถัม กุสมยัม จีรัม  
 เอโก ราชชา วิหियยลฺสิ ๑  
 อตฺถโธ เต มา อฺปจฺจคา  
 ปพพาเซลฺสิ อหฺตุสกัม ๑  
 ลีวีรัม วินยัม ฐชัม  
 ปาถมา ปิยตโร หิ เม ๑  
 กณฺนิการาว ปุปฺผิตา  
 สุวชฺชเชโกว คมิสฺสตี ๑  
 กณฺนิการวณานิ  
 สุวชฺชเชโกว คมิสฺสตี ๑  
 กณฺนิการาว ปุปฺผิตา  
 สุวชฺชเชโกว คมิสฺสตี ๑  
 กณฺนิการวณานิ ว  
 สุวชฺชเชโกว คมิสฺสตี ๑  
 คนฺธธारा ปณฺฑุกมฺพลา  
 สุวชฺชเชโกว คมิสฺสตี ๑  
 ลีวีกาย รเถน จ  
 กถัม คจฺจตี ปตฺตตีโก ๑  
 นจฺจคิตฺตปโปทฺธโน  
 ชาริกาชญจ หาริตฺติ<sup>๓</sup> ๑  
 กาสาวา อชินานิ จ  
 กสฺมา จีรัม น พชฺฌเร ๑  
 ราชปพฺพชิตา ชนา  
 มทฺหิ ปฺริทเหสฺสตี<sup>๔</sup> ๑

๑ ม. गुम्भी ๑

๒ ม. यु. हाहिती ๑

๓ ม. नामिहริस्सन्ति ๑

๔ ม. ปฺริทหิสฺสตี ๑

กาลิยานิ จ ฐาเรตฺวา	โฆมโกทุมฺพวานิ <sup>๑</sup> จ
กฺุสจฺจิวานิ ฐาเรนฺตี	กถํ มทฺที กิริสฺสตี ๗
วฺยหาหิ ปฺริยายิตฺวา	สิวิกาย รเถน จ
สา กถชฺช อนุจฺจงฺคี <sup>๒</sup>	ปถํ คจฺจติ ปตฺตติกา ๗
ยสฺสา มุทฺตลา หตฺถา	จลนา <sup>๓</sup> จ สฺุเช จิตา <sup>๔</sup>
สา กถชฺช อนุจฺจงฺคี	ปถํ คจฺจติ ปตฺตติกา ๗
ยสฺสา มุทฺตลา ปาหา	จลนา จ สฺุเช จิตา
ปาทูกาหิ สฺุวณฺณาหิ	ปีพฺมานาว คจฺจติ
สา กถชฺช อนุจฺจงฺคี	ปถํ คจฺจติ ปตฺตติกา ๗
ยสฺสุ อิตฺถีสหสฺสสฺส <sup>๕</sup>	ปฺุรโต คจฺจติ มาลินี
สา กถชฺช อนุจฺจงฺคี	วนํ คจฺจติ เอกิกา ๗
ยา สา <sup>๖</sup> ลิวาย สฺุตฺวาน	มุหุํ อุตฺตสฺเต ปฺุเร
สา กถชฺช อนุจฺจงฺคี	วนํ คจฺจติ ภารุกา ๗
ยา สา อินฺทสโคตฺตสฺส	อฺุคฺคกสฺส ปวสฺสโต
สฺุตฺวาน นทโต ภาริตา	วารุณิว ปเวตฺติ
สา กถชฺช อนุจฺจงฺคี ว	นํ คจฺจติ ภารุกา ๗
สฺุณฺนี หตฺปฺตฺตาว	สฺุณฺณํ ทิสฺวา กฺุลาวกํ
จิริ ทฺุกเขน ฌายิสฺสํ	สฺุณฺณํ อากมฺมิมํ ปฺุริ ๗
สฺุณฺนี หตฺปฺตฺตาว	สฺุณฺณํ ทิสฺวา กฺุลาวกํ
กีสา ปณฺฑุ ภวิสฺสามิ	ปิเย ปฺุตฺเต อปฺสฺสตี ๗
สฺุณฺนี หตฺปฺตฺตาว	สฺุณฺณํ ทิสฺวา กฺุลาวกํ
เตน เตน ปชาวิสฺสํ	ปิเย ปฺุตฺเต อปฺสฺสตี ๗

๑ ม. โฆมโกทุมฺพวานิ ๗ ๒ ม. อนุจฺจงฺคี ๗ เอวมฺฺปริปี ๗ ๓ ลี. ม. จรณา ๗  
 เอวมฺฺปริปี ๗ ๔ ม. สฺุเชจิตา ๗ เอวมฺฺปริปี ๗ ๕ ม. ย. ยาสฺสุ อิตฺถีสหสฺสานํ ๗  
 ๖ ม. ยาสฺสุ ๗ เอวมฺฺปริปี ๗

กुरुรี <sup>๑</sup> หตจฉาปาว	สุณฺณํ ทิสฺวา กุลาวกํ
จิรัง ทุกฺเขน ฉายิสฺสํ	สุณฺณํ อาคมฺมิมํ ปุริํ ๑
กुरुรี หตจฉาปาว	สุณฺณํ ทิสฺวา กุลาวกํ
กีสา ปณฺฑุ ภาวิสุสฺสามิ	ปิเย ปุตุเต อปฺสฺสตี ๑
กुरुรี หตจฉาปาว	สุณฺณํ ทิสฺวา กุลาวกํ
เตน เตน ปชาวิสุสฺสํ	ปิเย ปุตุเต อปฺสฺสตี ๑
สา นฺนุ จกฺกวากุทิว <sup>๒</sup>	ปลฺลลสฺสมี อนฺนุทเก
จิรัง ทุกฺเขน ฉายิสฺสํ	สุณฺณํ อาคมฺมิมํ ปุริํ ๑
สา นฺนุ จกฺกวากุทิว	ปลฺลลสฺสมี อนฺนุทเก
กีสา ปณฺฑุ ภาวิสุสฺสามิ	ปิเย ปุตุเต อปฺสฺสตี ๑
สา นฺนุ จกฺกวากุทิว	ปลฺลลสฺสมี อนฺนุทเก
เตน เตน ปชาวิสุสฺสํ	ปิเย ปุตุเต อปฺสฺสตี ๑
เอวัง เม วิลปนฺตฺติยา	ราชปุตุตํ อหฺนุสํ
ปพฺพวาเชลิ จ น <sup>๓</sup> ฏฺฐจา	มณฺเฑ เhesฺสามิ ชีวิทํ ๑
[๑๐๘๒] ตสฺสา ลาลปิตํ สุตฺวา	สพฺพวา อนฺเตปุเร อหุ <sup>๔</sup>
พาหา ปคฺคยฺห ปกฺกนฺหุํ	สิวิกณฺเฒา สฺมาคตา ๑
สาลาว สฺมปฺมทฺติตา <sup>๕</sup>	มาลฺุเตน ปมทฺติตา
เสนฺติ ปุตุตา จ ทารา จ	เวสฺสนฺตฺรนิเวสเน ๑
โอโรธา จ กุมารา จ	เวสฺยานา จ พฺรหฺมณฺนา
พาหา ปคฺคยฺห ปกฺกนฺหุํ	เวสฺสนฺตฺรนิเวสเน ๑
หตฺถาโรหา อนิภฺฐจา	รติกา ปตฺติการกา
พาหา ปคฺคยฺห ปกฺกนฺหุํ	เวสฺสนฺตฺรนิเวสเน ๑
ตโต รตฺยา วิวสเน	สุริยสุสฺสุคฺคมนํ ปติ

---

๑ ม. ย. กुरुรี ๑ อิตฺ ปริ อีทิสเมว ๑    ๒ ม. จกฺกวากุทิว ๑ อิตฺ ปริ อีทิสเมว ๑  
 ๓ ม. วนํ ๑    ๔ ม. พหุ ๑    ๕ ม. สฺมปฺมทฺติตา ๑

อถ เวสฺสนฺตโร ราชานํ ทาตุํ อูปาคมิ ๑  
 วตฺถานิ วตฺถกามานํ โสณฺทานํ เทถ วารุณึ  
 โภชนํ โภชนตฺถินํ สมฺมเทว ปเวจฺจถ ๑  
 มา จ กิณฺจิ วนิพฺพเก เหจยิตฺถ อีชาคเต  
 ตปฺเปถ อนนฺปาเนน คจฺจนฺตํ ปฏฺฐิตา ๑  
 (๑) อเถตฺถ วตฺตติ สทฺโท ตุมฺโล เภรวโ มห  
 ทาเนน ตํ นีหฺรนฺติ ปฺน ทานํ อทา ตฺวํ ๑)

[๑๐๘๓] เต สฺส มตฺตา กิลนฺตาว สมฺปตฺนฺติ วนิพฺพกา  
 นิฏฺขมนฺเต มหาราเช ลีวีนํ ฐฏฺจวฑฺฒเน ๑  
 อจฺเฉจฺจํ วต โภ รุกฺขํ นานาผลทํ ทุมํ  
 ยถา เวสฺสนฺตรํ ฐฏฺจา ปพฺพาเชนฺติ อหุสฺกํ ๑  
 อจฺเฉจฺจํ วต โภ รุกฺขํ นานาผลธํ ทุมํ  
 ยถา เวสฺสนฺตรํ ฐฏฺจา ปพฺพาเชนฺติ อหุสฺกํ ๑  
 อจฺเฉจฺจํ วต โภ รุกฺขํ สพฺพกามทํ ทุมํ  
 ยถา เวสฺสนฺตรํ ฐฏฺจา ปพฺพาเชนฺติ อหุสฺกํ ๑  
 อจฺเฉจฺจํ วต โภ รุกฺขํ สพฺพกามรสาหฺรํ  
 ยถา เวสฺสนฺตรํ ฐฏฺจา ปพฺพาเชนฺติ อหุสฺกํ ๑  
 เย วุฑฺฒา เย จ ทหฺรา เย จ มชฺฌิมปฺริสา  
 พาหา ปคฺคยฺห ปกฺกนฺหํ  
 นิฏฺขมนฺเต มหาราเช ลีวีนํ ฐฏฺจวฑฺฒเน ๑  
 อติยฺกฺขา เวสฺสฺวรา<sup>๒</sup> อิตฺถาคารา จ ราชฺโณ  
 พาหา ปคฺคยฺห ปกฺกนฺหํ  
 นิฏฺขมนฺเต มหาราเช ลีวีนํ ฐฏฺจวฑฺฒเน ๑  
 ติโยปิ ตตฺถ ปกฺกนฺหํ ยา ตมฺหิ นคเร อหุ

๑-๑ ม. ไปตฺถเกยว อยํ คาถา ทิสฺสติ ๑ ๒ ม. วสฺสฺวรา ๑

นิกขมนนเต มหาราเช	ลิวีนัง รฏฺจวฑฺฒเน ๑
เย พฺราหฺมณเ ย จ สมณเ	อณฺเณ วาปี วณิพฺพกา
พาหา ปคฺคยฺห ปกฺกนฺหุํ	อธมฺโม กิร โภ อิติ ๑
ยถา เวสฺสนฺตโร ราชา	ยชมาโน สเก ปุเร
ลิวีนัง วจนตฺเถน	สมฺหา รฏฺจา นีรชฺชติ ๑
สตฺต หตฺถิสเต ทตฺวา	สพฺพาลงฺการภูสิตเ
สุวณฺณกจฺเณ มาตงฺเค	เหมกปฺปนิวาสเส <sup>๑</sup>
อารุเพฺห คามณฺีเยภิ	โตมรํกฺสปาณิกิ
เอส เวสฺสนฺตโร ราชา	สมฺหา รฏฺจา นีรชฺชติ ๑
สตฺต อสฺสสเต ทตฺวา	สพฺพาลงฺการภูสิตเ
อาชานิเยว ชาติยา	สินฺชเว ลีฆวาทเน
อารุเพฺห คามณฺีเยภิ	อินฺทียาจปชาริกิ <sup>๒</sup>
เอส เวสฺสนฺตโร ราชา	สมฺหา รฏฺจา นีรชฺชติ ๑
สตฺต รตฺสเต ทตฺวา	สนฺนทฺเช อุตฺติตฺทชฺเช
ทีเป อโถปี เวยฺยคฺเค	สพฺพาลงฺการภูสิตเ
อารุเพฺห คามณฺีเยภิ	จาปหตฺถเอหิ จมฺมิภิ <sup>๓</sup>
เอส เวสฺสนฺตโร ราชา	สมฺหา รฏฺจา นีรชฺชติ ๑
สตฺต อิตฺถีสเต ทตฺวา	เอกเมกา รเถ จิตา
สนฺนทฺธา นิกฺขรชฺชฺหิ	สุวณฺเณหิ อลงฺกตา
ปีตาลงฺการา ปิตวสนา	ปีตากรณภูสิตา <sup>๔</sup>
อาฬารปฺมุชา <sup>๕</sup> หสุลา	สุสณฺญา ตนฺมชฺฉิมิมา
เอส เวสฺสนฺตโร ราชา	สมฺหา รฏฺจา นีรชฺชติ ๑
สตฺต เชนฺสเต ทตฺวา	สพฺพา กํสุปชาริโน <sup>๖</sup>

๑ ม. ย. เหมกปฺปนิวาสเส ๑ ๒ ม. อิลฺลียาจปชาริกิ, ย. อิลฺลียาจปชาริหิ ๑

๓ ม. ย. วมฺมิภิ ๑ ๔ ม. ปีตากรณภูสิตา ๑

๕ ม. อฬารปฺมุหา ๑ ปมฺหนฺติ อกฺขิตถฺนโต ๑ ๖ ม. ย. กํสุปชารณา ๑



- เอส เวสฺสนฺตโร ราชา สมฺหา รมฺมจฺา นีรชฺชติ ๑  
 สตฺต ทาสีสฺเต ทตฺวา สตฺต ทาสฺสทานิ จ  
 เอส เวสฺสนฺตโร ราชา สมฺหา รมฺมจฺา นีรชฺชติ ๑  
 ทตฺถิ อสฺเส รเถ ทตฺวา นารีโย จ อลงฺกตา  
 เอส เวสฺสนฺตโร ราชา สมฺหา รมฺมจฺา นีรชฺชติ ๑  
 ตทาสิ ยํ ภีสนกํ ตทาสิ โลมทฺสนํ  
 มหาทานे ปทินฺนมฺหิ เมทนี สมกมฺปถ ๑  
 ตทาสิ ยํ ภีสนกํ ตทาสิ โลมทฺสนํ  
 ยํ ปญฺชลิกโกโต ราชา สมฺหา รมฺมจฺา นีรชฺชติ ๑  
 [๑๐๘๔] อเถตฺถ วตฺตติ สทฺโท ตุมฺโล เภรวโ มหา  
 ทาเนน ตํ นีหฺรนฺติ ปฺน ทานํ ๑ ททาสิ โส ๑  
 [๑๐๘๕] เต สฺ มตฺตา กิลนฺตาว สมฺปตฺนฺติ วนิพฺพกา  
 นิกฺขมฺนฺเต มหาราชฺ ลิวิํ รมฺมจฺา ๑  
 [๑๐๘๖] อามนฺตยิตฺถ ราชานํ สญฺชยํ ฌมฺมิกํ ๑ วรํ  
 อวรฺุทฺธิ มํ เทว วงกํ คจฺฉามิ ปพฺพตํ ๑  
 เย หิ เกจฺิ มหาราช ภูตฺตา เย จ ภวิสฺสเร  
 อติตฺตาเยว กาเมหิ คจฺฉนฺติ ยมฺสาธนํ ๑  
 โสทํ สเก อภิสฺสี ยชฺมาโน สเก ปุเร  
 ลิวิํ วจนฺตฺเถน สมฺหา รมฺมจฺา นีรชฺชทํ  
 อฆนฺตํ ปฏฺิเสวิสฺสํ  
 วเน วาฬฺมิคากิณฺเณ ชคคทฺปิปฺนิเสวิตฺเต  
 อหํ ปุญฺญานิ กโรมิ ตฺเมห ปงฺกมฺหิ สีทถ ๑  
 [๑๐๘๗] อนฺุชานาหิ มํ อมฺม ปพฺพชฺชา มม รุจฺจติ

๑-๑ ลี. ม. ย. อทา ตฺวํ ๑

๒ ม. ย. ฌมฺมินํ ๑

- โสฬส สกเ อภิสลีสึ ยชมาโน สกเ ปุเร  
 ลีวีนัน วจนตเถน สมหา รฎจา นีรชชหัง  
 อฆนตัง ปฎิเสวิสลั  
 วเน วาฬมิคาภิณเณ ชคคทีปนิเสวิเต  
 อหัง ปุณณานิ กโรมิ ๑วงกั คจจามิ ปพพตัง ๑  
 [๑๐๘๘] อนุชานามิ ตัง ปุตต ปพพชชชา เต สมิชชต  
 อยณจ มหุที กลยาณิ สุตตถวา ตนุมชชมิมา  
 อจจตัง สห ปุตเตหิ กิ อรณเณ กริสสตี ๑  
 [๑๐๘๙] นานัง อกามา ทาสีปี อรณณัง เนตุมุสสเท  
 สเจ อิจจติ อเนวตฺต สเจ นิจจติ อจจตฺต ๑  
 [๑๐๙๐] ตโต สุนนัง มหาราชา ยาจิตุํ ปฎิปชชช  
 มา จนนสนมาจาเร รชชชลลํ อชารยิ ๑  
 ๒กาลิยานิ ปชารเตวาท กุสจิริ อชารยิ  
 ทุกุชเ วาโส อรณณสมิ มา หิ ตวํ ลกขณเ คมิ ๑  
 [๑๐๙๑] ตมพรวี ราชปุตตี มหุที สพพงคโสภนา  
 นานนตัง สุขมิจเจยยัง ยํ เม เวสสนนตรํ วินา ๑  
 [๑๐๙๒] ตมพรวี มหาราชา ลีวีนัน รฎจวชชณเ  
 อิงฆ มหุที นิสาเมหิ วเน เย โหนติ ทุสสทา ๑  
 พหุ กิฎา ปฎุงคา จ มกสา มชฺชมิชชกา  
 เตปิ ตัง ตตถ หีเสยยัง ตนเต ทุกชตรํ ลียา ๑  
 อปเร ปสส สนตาสเ นทีนุปนิเสวิเต  
 สปปา อชครา นาม อวิสา เต มพพลา ๑  
 เต มนุสสํ มิคํ วาปี อปิจาสนนมาคตัง

๑-๑ ม. ตูเมท ปงกมทิ ลีทถ ๑

๒-๒ ม. ย. มา กาลิยานิ ชารเตวา ๑

ปริกฺขิปิตฺวา โภเคหิ	วสฺมาเนนฺติ อตฺตโน ๑
อณฺเวปิ กณฺหา ชฺฉินฺ	อจฺฉา นาม อสมฺมิกา
น เตหิ ปุริโส ทิฏฺฐโ	รฺกฺขมารุยฺห มุจฺจติ ๒
สงฺฆมฺนฺยณฺตา สิงฺคานิ	๑ติกฺขคฺคานิ ปหฺริโน <sup>๑</sup>
มฺหิสํ <sup>๒</sup> วิจฺรณฺเตตฺถ	นทึ โสตุมฺพฺรํ ปติ ๓
ทิสฺวา มิคานํ ญฺถานํ	ควํ สณฺจจฺริตฺ <sup>๓</sup> วเน
เชนฺว วจฺจกฺทิตฺวา	กถํ มหฺทึ กริสฺสสิ ๔
ทิสฺวา สมฺปติเต โสเร	ทุมฺมคฺเคสฺส ปฺลวงฺคเม
อเชตฺตณฺณาย เต มหฺทึ	ภวิสฺสเต มหฺพฺภยํ ๕
ยา ตวํ ลิวาย สุตฺวาน	มุหุํ อุตฺตสฺเต <sup>๔</sup> ปุเร
สา ตวํ วงฺกํ อณฺุปรตฺตา	กถํ มหฺทึ กริสฺสสิ ๖
จิตฺเต มชฺฌนฺติเก <sup>๕</sup> กาลे	สนฺนินฺนินฺเนสฺส ปกฺขิสฺ
สฺสณฺเตว <sup>๖</sup> พฺรหฺมณฺณ	ตตฺถ กิํ คณฺตุมิจฺฉสิ ๗
[๑๐๕๓] ตมฺพฺรวิ ราชฺปรตฺตี	มหฺทึ สพฺพงฺคโสภนา
ยานิ เอตานิ อกฺขาลิ	วเน ปฏฺภิยานิ เม
สพฺพานิ อภิสสมฺโภสฺสํ	คจฺฉณฺณเวว รเถสฺมา ๘
กาลํ กุสํ โปตฺกิลํ	อุสิรํ มุณฺชปพฺพชํ
อฺรสา ปนฺนุทิสฺสํ	นาสฺส เหสฺสํ ทุนฺนยา ๙
พฺพหิ วตฺตจฺริยาหิ <sup>๗</sup>	กุมาริ วิเนตเต ปตี
อุทฺรสุสฺสโปเรเน	โคหนฺนุเวฏฺฐจเนน จ
อคฺคิสฺส ปาริจฺริยาย	อุทฺทุมฺมุชฺชเนน จ
เวทพฺย <sup>๘</sup> กฏฺกํ โลเก	คจฺฉณฺณเวว รเถสฺมา ๑๐

๑-๑ ม. ติกฺขคฺคาคติปฺปหฺริโน ๑      ๒ ม. มหฺอิสํ ๑      ๓ ม. สณฺจจฺริตํ ๑  
 ๔ ม. อุตฺตสฺยํ ๑      ๕ ม. มชฺฌนฺติเก ๑      ๖ ม. สณฺนเวว ๑  
 ๗ ม. วตฺต จฺริยา หิ ๑      ๘ ลี. ญ. เวทพฺพ ๑      อิตฺ ปรํ อีทิสฺเมว ๑

อปิสสา โหติ อปฺปตฺโต อัจฉินฺนํ ปริภุชิตฺตํ<sup>๑</sup>  
 โย นํ หตฺเถ คเหตุวาน อกามํ ปริกขุณฺตี  
 เวทพฺยํ กญฺจํ โลกํ คจฺฉนฺนํ เวทสส ๑  
 เกสคฺคหณฺนํ กุเชปา ญฺญา จ ปริสุทฺตนา  
 ทตฺวา จ โน ปกฺกมฺตี พหุํ ทุกฺขํ อนฺนํ ปกํ  
 เวทพฺยํ กญฺจํ โลกํ คจฺฉนฺนํ เวทสส ๑  
 สุกฺกจฺฉวี เวทเวรา ทตฺวา สุกฺคคฺคมาณีโน  
 อกามํ ปริกขุณฺตี อุตฺตมฺนํ เวทสสา  
 เวทพฺยํ กญฺจํ โลกํ คจฺฉนฺนํ เวทสส ๑  
 อปี ฌาตีกุเล ฌีเต กัสสปฺชฺชิตฺตเน วสํ  
 เหนวตีวากยํ น ลภ ภาตฺตฺตี สขินี<sup>๒</sup> จ  
 เวทพฺยํ กญฺจํ โลกํ คจฺฉนฺนํ เวทสส ๑  
 นคฺคา นที อนุทกา นคฺคํ รมฺมํ อวราชิกํ<sup>๓</sup>  
 อิตฺถีปี วิทฺวา นคฺคา ยสฺสาปี ทส ภาตฺโร  
 เวทพฺยํ กญฺจํ โลกํ คจฺฉนฺนํ เวทสส ๑  
 ฐโช รตฺตส ปณฺณานํ ฐโหม ปณฺณานมคฺคิโน  
 ราชา รมฺมจฺจส ปณฺณานํ ภาตฺตา ปณฺณานมิตฺติยา  
 เวทพฺยํ กญฺจํ โลกํ คจฺฉนฺนํ เวทสส ๑  
 ยา ทลิตฺตี ทลิตฺตส อทฺตมา อทฺตมฺส กิตฺติมา  
 ตํ เว ทเวา ปสฺสนฺตี ทุกฺกรํ ทิ กโรจฺติ สสา ๑  
 สามีกํ อนุทตฺตส สทา กาสายวาสิณี  
 ปจฺจยาปี อภิชฺชนฺตยา<sup>๔</sup> เวทพฺยํ กญฺจกิตฺติยา ๑  
 อปี สาคฺรปฺริยนฺตํ พหุวิตฺตธโร มหี

๑ ม. อัจฉินฺนํ ปริภุชิตฺตํ, ย. อัจฉินฺนํ อปี ปริภุชิตฺตํ ๑

๒ ส. ย. สขินีภาติ จ, ม. สขินีภาติ ๑ ๓ ม. อวราชิกํ ๑ ๔ ส. ย. อภิชฺชนฺตยา ๑

	<p>                     นานารตนปริปุรํ                      กณฺณํ ตาสํ ทหํ                      ยา สามิเก ทุกฺขิตมฺหิ                      นิกุมนฺเต มหาราเช                      ตมํ อณุพนฺธิสฺสํ                 </p>	<p>                     นิจฺเจ เวสฺสนฺตํ วินา ฯ                      สุขฺรา วต อิตฺถิโย                      สุขฺมิจฺจนฺติ อตฺตโน ฯ                      ลีวํ รฏฺฐจฺจทฺมเน                      สพฺพกามทฺเท หิ เม ฯ                 </p>
[๑๐๙๔]	<p>                     ตมพฺรวี มหาราชา                      อิเม เต ทหฺรา ปุตฺตา                      นิกุมฺปิป ลกฺขณฺเ คจฺฉ                 </p>	<p>                     มทฺหิ สพฺพงฺคโสภณํ                      ชาลึ กณฺหาชิโน จุโฆ                      มยฺนเต โปสฺยามเส<sup>๑</sup> ฯ                 </p>
[๑๐๙๕]	<p>                     ตมพฺรวี ราชนฺปุตฺตี                      ปิยา เม ปุตฺตกา เทว                      ตยมฺหํ ตตฺถ รมิสฺสนฺติ                 </p>	<p>                     มทฺหิ สพฺพงฺคโสภณา                      ชาลึ กณฺหาชิโน จุโฆ                      อรณฺเ ฉีวโสกินํ ฯ                 </p>
[๑๐๙๖]	<p>                     ตมพฺรวี มหาราชา                      สาลีนโมหนํ ภูตฺวา                      รุกฺษผลานิ ภูณฺชนฺตา                      ภูตฺวา สตปฺเล กํเส                      รุกฺษปฺตฺเตสฺสุ ภูณฺชนฺตา                      กาลิยานิ จ ชาเรตฺวา                      กุสจฺจิวานิ ชาเรนฺตา                      วยฺหาหิ ปริยายิตฺวา                      ปตฺติกา ปรีชานฺตา                      กุฎฺฐาคาเร สยิตฺวาน                      สยนฺตา รุกฺษมฺมูลสฺมี                      ปลฺลงฺเกสฺสุ สยิตฺวาน                 </p>	<p>                     ลีวํ รฏฺฐจฺจทฺมโน                      สุจิมฺสฺสุปฺเสจฺนํ                      กถํ กานฺหฺติ ทารกา ฯ                      โสวณฺณฺเ สตราชิเก                      กถํ กานฺหฺติ ทารกา ฯ                      โขมโกทุมฺพรานิ จ                      กถํ กานฺหฺติ ทารกา ฯ                      ลีวิกาย รณฺเ จ                      กถํ กานฺหฺติ ทารกา ฯ                      นิวาเต ผุสฺสิตคคฺเพ                      กถํ กานฺหฺติ ทารกา ฯ                      โคนเก จิตฺรสนฺถเต                 </p>

๑ ลี. ย. โปสฺยามเส ฯ

	สยนฺตา ตินฺสนฺธาเร	กถํ กาทนฺติ ทารกา ฯ
	คณฺธเกน วิลิมฺปิตฺวา	อคฺคฺลฺจนฺทเนน <sup>๑</sup> จ
	รโฆชฺชลลานิ ธาเรนฺตา	กถํ กาทนฺติ ทารกา ฯ
	จามรีโมรหตฺถเถहि <sup>๒</sup>	วีชิตฺงฺคา สุเข จิตา <sup>๓</sup>
	ผุฏฺฐา ทํเสหิ มกเสหิ	กถํ กาทนฺติ ทารกา ฯ
[๑๐๙๗]	ตมพฺรวิ ราชปฺตฺตี	มทฺหิ สพฺพงฺคโสภนา
	มา เทว ปรีเทเวสิ <sup>๔</sup>	มา จ ตวํ วิมเน อหุ
	ยถา มยํ ภวิสฺสาม	ตถา เหลสฺสนฺติ ทารกา ฯ
	อิทํ วตฺวาน ปกฺกามิ	มทฺหิ สพฺพงฺคโสภนา
	สิวิมคฺเคน อเนวสิ	ปฺตฺเต อาทาย ลกฺขณา ฯ
[๑๐๙๘]	ตโต เวสฺสนฺตโร ราชา	ทานํ ทตฺวาน ชตฺติโย
	ปิตุ มาตฺตฺถจ วนฺทิตฺวา	กตฺวา จ นํ ปทกฺขิณํ ฯ
	จตฺวาหิ รถํ ยุตฺตํ	สีฆมารุยฺห สนฺทนํ
	อาทาย ปฺตฺต ทารณฺจ	วงฺกํ ปายาลิ ปพฺพตํ ฯ
[๑๐๙๙]	ตโต เวสฺสนฺตโร ราชา	เยนาสิ พหุโก ชโน
	อามนฺต โข ทํ คจฺฉาม	อโรคา โหนฺตุ ฆาตโย
[๑๑๐๐]	นิกฺขมิตฺวาน นครา	นิวตฺติตฺวา วิโลกิตะ
	ตทาปิ ปจฺวี กมฺปิ	สิเนรฺจนวฏฺฏสกา ฯ <sup>๕</sup>
[๑๑๐๑]	อิงฺฆ มทฺหิ นิสาเมหิ	รมฺมรฺูปว ทิสฺสติ
	อวาโส <sup>๖</sup> สิวิเสฏฺฐจฺส	เปตฺติกํ ภวนํ มม ฯ
[๑๑๐๒]	ตํ พฺราหฺมณฺนา อนฺวคฺมํ	เต ตํ อสฺเส อยาจิสฺสุ
	ยาจิตฺ ปฏฺฐิปาเทสิ	จตฺนํ จตฺโร หเย ฯ
[๑๑๐๓]	อิงฺฆ มทฺหิ นิสาเมหิ	จิตฺตรูปี น <sup>๗</sup> ทิสฺสติ

๑ ม. อครฺจนฺทเนน, ย. อครฺคณฺธเนน ฯ

๓ ม. สฺุชิตา ฯ ๔ ม. ย. ปรีเทเวสิ ฯ

๖ ม. อวาโส ฯ ๗ ม. ย. ว ฯ

๒ ม. ย. จามรีโมรหตฺถเถहि ฯ

๕-๕ ม. อยํ คาถา นตฺถิ ฯ

- |        |                                 |                                   |
|--------|---------------------------------|-----------------------------------|
|        | มิกา โรหิจฺจวณฺเณน              | ทกฺขิณฺสฺสา วหนฺตฺติ มํ ๑         |
| [๑๑๐๔] | อเถตฺถ ปญฺจโม อากา              | โส ตํ รถมยาจถ                     |
|        | ตสฺส ตํ ปฏฺิยาทาลิ <sup>๑</sup> | น จสฺส ปหฺโต มโน ๑                |
| [๑๑๐๕] | ตโต เวสฺสนุตฺตโร ราชา           | โอรเปตฺวา สกํ ชนํ                 |
|        | อสฺสาสยิ อสฺสรณํ                | พฺรพฺพมณฺสส ชเนลิโน ๑             |
| [๑๑๐๖] | ตฺวํ มทฺธิ กณฺหํ คณฺหาหิ        | ลหฺกกา เอสา กนิฏฺฐกา <sup>๒</sup> |
|        | อหํ ชาลึ คเหสฺสามิ              | ครุโก ภาติโก ทิ โส ๑              |
| [๑๑๐๗] | ราชา กุมารมาทาย                 | ราชปฺตฺติ จ ทาริกํ                |
|        | สมฺโมทมานา ปกฺกามุํ             | อญฺจมณฺณํ ปิยฺวทา ๑               |

ทานกณฺฑํ นาม ๑

[ ๓ ]

- |        |                           |                                      |
|--------|---------------------------|--------------------------------------|
| [๑๑๐๘] | ยทฺธิ เกจฺจ มนฺุชา เอนฺติ | อนฺมคฺเค ปฏฺิเปถ                     |
|        | มคฺคณฺเต ปฏฺิปุจฺฉาม      | กฺุทฺธิ วฺกตปพฺพโต ๑                 |
|        | เต ตตฺถ อเมห ปสฺสิตฺวา    | กลฺุณํ ปรีเทวฺยํ                     |
|        | ทฺกฺชนฺเต ปฏฺิเวเทนฺติ    | ทฺุเร วฺกตปพฺพโต ๑                   |
| [๑๑๐๙] | ยทฺธิ ปสฺสนฺติ ปวเน       | ทารกา ผลิเต <sup>๓</sup> ทฺุเม       |
|        | เตสํ ผลานํ เหตุมฺหิ       | อุปโรทนฺติ ทารกา ๑                   |
|        | โรทนฺเต ทารเก ทิสฺวา      | อุพฺพิคฺคา <sup>๔</sup> วิปฺลา ทฺุมา |
|        | สยเมโวนมิตฺวาน            | อุปคจฺจนฺติ ทารเก ๑                  |
|        | อิหํ อจฺจเรกํ ทิสฺวา      | อพฺภูตํ โลมหํสนํ                     |
|        | สาธฺุการํ ปวตฺเตลิ        | มทฺธิ สพฺพงคฺโสภนา ๑                 |
|        | อจฺจเร วต โลกสฺมี         | อพฺภูตํ โลมหํสนํ                     |

๑ ม. ยุ. ยาจิตฺทาลิ ๑      ๒ ม. ลหฺ เอสา กนิฏฺฐิกา ๑

๓ ม. เอตฺถนฺตเร วนปฺปเวสนนฺติ ทิสฺสติ ๑      ๔ ม. ผลิเน ๑      ๕ ม. อุพฺพิทฺธา ๑

- |        |  |   |
|--------|--|---|
|        | เวสสันดรสส เตเชน   | สยเมโวเนตา ทูมา ฯ   |
| [๑๑๑๐] | สงฺขิปฺปิสฺส ปถํ ยกฺขา<br>นิกฺขนฺตทิวเสเนว   | อนุกมฺปาย ทารเก<br>เจตฺรภูจฺมฺปาคมฺ ๑   |
| [๑๑๑๑] | เต คนฺตฺวา ทิฆมทฺธานํ<br>อิทฺธํ ผิถํ ชนปทํ   | เจตฺรภูจฺมฺปาคมฺ<br>พหุมนฺสฺสุโรทกํ ๑   |
| [๑๑๑๒] | เจติโย ปริกฺริสฺสุ <sup>๑</sup><br>สุขุมาลีสึ วตฺตายยยา <sup>๒</sup><br>วฺยหาหิ ปฺริยายิตฺวา<br>สาชฺช มทฺทึ อรณฺญสฺมี  | ทิสฺวา ลกฺขณฺมคคตํ<br>ปตฺตติกา ปฺริชาวติ ๑<br>สิวิกาย รเถน จ<br>ปตฺตติกา ปฺริชาวติ ๑  |
| [๑๑๑๓] | ตํ ทิสฺวา เจตปาโมกฺขา<br>กจฺจิ นุ เทว กุสลํ<br>กจฺจิ ปิตา อโรคา เต<br>โก เต พลํ มหาราช<br>อนสฺสโก อรณฺโก<br>กจฺจามิตฺเตหิ ปกโต   | โรทมานา อุปาคมฺ<br>กจฺจิ เทว อนามยํ ๑<br>สิวีนนฺจ อนามยํ<br>โก นุ เต รณฺณนฺทลํ ๑<br>ทิฆมทฺธานมคคโต<br>อนฺุปฺปตฺโตติสิมํ ทิสํ ๑  |
| [๑๑๑๔] | กุสลณฺเจว เม สมนฺมา<br>อโถ ปิตา อโรคา เม<br>อหํ ทิ กุณฺชริํ ทชฺชํ<br>เขตฺตตณฺณํ สพฺพยฺทฺธานํ<br>ปณฺทฺทุกมฺพลสณฺณนํ<br>ทนฺตีสึ สวาลวีสึ<br>สเสตจฺจตฺตํ สฺุปฺตฺถเยยฺม <sup>๓</sup><br>อคฺคยานํ ราชวาทีสึ | อโถ สมนฺมา อนามยํ<br>สิวีนนฺจ อนามยํ ๑<br>อิสฺสทนฺตํ อฺุรฺพฺหวิํ<br>สพฺพเสตํ คชฺุตฺตมํ ๑<br>ปฺริณฺนํ สตฺตมฺทฺทนํ<br>เสตํ เกลาสฺสาทิสํ ๑<br>สาถพฺพนํ สทฺตฺธิป<br>พฺุราหฺมณฺนํ อทาสหํ ๑ |

๑ ม. ปริวาริสฺส, ย. ปริกฺริสฺส ๑ ๒ ม. ย. วต อยฺยา ๑ ๓ ม. สฺุปาเชยฺย ๑



- |        |                                      |                                  |
|--------|--------------------------------------|----------------------------------|
|        | ตสมฺมี เม ลีวีย กุฑธา                | ปีตา จุพฺโตมโน                   |
|        | อวรุฑฺธลี มํ ราชา                    | วงฺกํ คจฺจามิ ปพฺพตํ             |
|        | โอภาสํ สมฺมา ชานาถ                   | วเน ยตฺถ วเสมฺหเส <sup>๑</sup> ฯ |
| [๑๑๑๕] | สฺวาตฺตฺนเต มหาราช                   | อโถ เต อหฺรฺวาคตํ                |
|        | อิสฺสรโรลี อนฺุปฺปตฺโต               | ยํ อิตฺตฺติ ปเวทย ฯ              |
|        | สากํ ภีลํ มธฺุ มํลํ                  | สุทฺธํ สาลีนโมทนํ                |
|        | ปริภฺวช มหาราช                       | ปาหฺุโน โนลี อาคโต ฯ             |
| [๑๑๑๖] | ปฏฺิคฺคหิตํ ยํ ทินฺนํ                | สพฺพสฺส อคฺคิยํ กตํ              |
|        | อวรุฑฺธลี มํ ราชา                    | วงฺกํ คจฺจามิ ปพฺพตํ             |
|        | โอภาสํ สมฺมา ชานาถ                   | วเน ยตฺถ วเสมฺหเส ฯ              |
| [๑๑๑๗] | อิเชว ตาว อจฺจสฺสุ                   | เจตฺรภูเจ รเถสฺภ                 |
|        | ยาว เจตา คมิสฺสนฺติ                  | รณฺโฆ สนฺตฺิก ยาจิตฺุ ฯ          |
|        | นิชฺฌาเปตฺุ มหาราชํ                  | ลีวีนํ รมฺมจฺจวฑฺฒนํ             |
|        | ตํ ตํ เจตา ปฺรฺกฺขิตฺวา <sup>๒</sup> | ปตีตา ลทฺทฺชจฺจยา                |
|        | ปริวาเรตฺวาน คจฺจนฺติ                | เอวํ ชานาหิ ชตฺตฺิย ฯ            |
| [๑๑๑๘] | มา โว รุจฺิตฺถ คมนํ                  | รณฺโฆ สนฺตฺิก ยาจิตฺุ            |
|        | นิชฺฌาเปตฺุ มหาราชํ                  | ราชาปิ ตตฺถ นิสฺสรโร ฯ           |
|        | อจฺจคฺคตา หิ ลีวีย                   | พลคฺคา เนคมา จ เป                |
|        | เต ปธฺ์เสตฺุมิจฺจนฺติ <sup>๓</sup>   | ราชานํ มม การณา ฯ                |
| [๑๑๑๙] | สเจ เอสา ปวตฺเตตฺถ                   | รมฺมจฺจสมฺมี รมฺมจฺจวฑฺฒน        |
|        | อิเชว รชฺชํ กาเรหิ                   | เจเตหิ ปริวาริโต ฯ               |
|        | อิทฺธํ ผีตฺถจฺจิทํ รมฺมจํ            | อิทฺุโร ชนปฺโท มหา               |
|        | มตี กโรหิ ตฺวํ เทว                   | รชฺชสฺสสมฺนุสาลิตฺุ ฯ            |

๑ ม. วสามเส ฯ อิตฺ ปธฺ์ อีทิสเมว ฯ

๒ ม. ปฺรฺกฺขิตฺวา ฯ

๓ ม. เต วิธฺ์เสตฺุมิจฺจนฺติ ฯ

- [๑๑๒๐] น เม ฌนุโท มติ อตถิ รชชสฺสมนุสาลิตฺตํ  
 ปพฺพชาติตสฺส รหฺมฺจสฺมา เจตปฺตฺตทา สฺสุณาถ เม ๗  
 อตฺตญฺจา ลีวียเ อสฺสุ<sup>๑</sup> พลคฺคา เนคมา จ เย  
 ปพฺพชาติตสฺส รหฺมฺจสฺมา เจตา รชฺเชภิสฺสเญํ ๗  
 อสมฺมโหติยปี โว อสฺส อจฺจนฺตํ มม การณา  
 ลีวียิ ภาณฺทนญฺจาปิ วิคฺคโห เม น รุจฺจติ ๗  
 อถสฺส ภาณฺทนํ โฆรํ สมฺปหาโร อนฺนปฺปโก  
 เอกสฺส การณา มยฺหํ <sup>๒</sup>หีสฺเสยฺย พฺหุโก ชฺโน<sup>๒</sup> ๗  
 ปฏฺฐิคฺคหิตํ ยํ ทินฺนํ สพฺพสฺส อคฺคิยํ กตํ  
 อวรุทฺธลฺลิมํ ราชา วงฺกํ คจฺจฉามิ ปพฺพตํ  
 โอภาสํ สมฺมา ชานาถ วเน ยตฺถ วเสมฺหเส ๗
- [๑๑๒๑] ตคฺช เต มยฺมกฺขาม ยถาปี กุสฺลา ตธา  
 ราชิลี ยตฺถ สมนฺนฺติ อาหุตฺตคฺคิ สฺมาหิตา ๗  
 เอส เสโล มหาราช ปพฺพโต คณฺธมาทโน  
 ยตฺถ ตฺวํ สห ปฺตฺเตหิ สห ภริยา ย จจฺฉลฺลิมํ ๗
- [๑๑๒๒] ตํ เจตา อนุสาลีสุ อสฺสุเนตฺตทา รุทฺทมฺมุขา  
 อิตฺโต คจฺจ มหาราช อฺชฺชํ เยนฺตฺตตฺตวามฺโข ๗  
 อถ ทกฺขลฺลิมํ ภาทฺทนฺเต เวปฺปุลฺลํ นาม ปพฺพตํ  
 นานาหฺมคณฺธากิณฺณํ ลีตจฺจายํ มโนรมํ ๗  
 ตมตฺติกฺกมฺม ภาทฺทนฺเต อถ ทกฺขลฺลิมํ อาปกํ<sup>๔</sup>  
 นทึ เกตฺตมตฺตี นาม คมฺภีรํ คิริคพฺภารํ ๗  
 ปุณฺณโลมมจฺจกิกิณฺณํ ลุปฺติตฺตํ มโหทกํ  
 ตตฺถ นฺหาตฺวา ปิวิตฺวา จ อสฺสาเสตฺวา สฺปฺตฺตเก ๗

๑ ม. อาสุ ๗ ๒-๒ ย. หีสเสยฺย พฺหุเก ชเน ๗ ๓ ม. ทกฺขลฺลิมํ อิตฺโต ปรํ อีทิสเมว ๗  
 ๔ ม. อาปคํ ๗

<p>                 อถ ทกฺขลฺลํ ภาทฺทนฺเต                  รมฺมเก ลีขเร ชาตํ                  อถ ทกฺขลฺลํ ภาทฺทนฺเต                  นานาทิขคณากิณฺณํ                  ตสฺส อุตฺตฺรปฺพุเพน                  ปุณฺทริเกหิ สณฺจนฺโน                  โส วนํ เมฆสงฺกาสํ                  ลีโหวมิสเปกฺขีว                  ปุปฺพรุกฺเขหิ สณฺจนฺนํ                  ตตฺถ พินฺทุสฺสรา วคฺค                  กฺขนฺตมฺปุกฺขนฺติ                  คนฺตฺวา คิริวิทฺตฺคานํ<sup>๑</sup>                  โส อทฺทส<sup>๒</sup> โปกฺขรณฺ                  ปุณฺโลมมจฺจกิณฺณํ                  สมญจ จตฺรสฺสญจ                  ตสฺสา อุตฺตฺรปฺพุเพน                  ปณฺณสาลํ อมาเปตฺวา             </p>	<p>                 นิโครธํ มชฺฐิพฺพลํ                  ลีตจฺจายํ มโนรมํ ๑                  นาลิกํ นาม ปพฺพตํ                  เสลํ กิปรุสียายุตํ ๑                  มุจฺลินฺโท นาม โส สโร                  เสตโสคนฺธิเยหิ<sup>๓</sup> จ ๑                  ฐวํ หริตสทฺทลํ                  วนสณฺฑํ วิคาหิย                  ผลรุกฺเขหิ จูภยํ ๑                  นานาวณฺณา พหุ ทิชา                  อุตฺตมฺปฺปิเต ทฺเม ๑                  นทีนํ ปภวานิ จ                  กรณฺชกฺกฺชายุตํ ๑                  สฺสปติตฺถํ มโหทกํ                  สาทฺถํ อปฺปฏิคนฺธิยํ ๑                  ปณฺณสาลํ อมาปย                  อุณฺจจริยาย อีถ ๑             </p>
---	---

วนปฺปเวสนํ นาม ๑

[ ๔ ]

<p>                 [๑๑๒๓] อหุ วาสี กิลฺงฺเคสุ                  ตสฺสาปี ทฺทรา ภริยา                  ตา นํ ตตฺถ คตาไวลฺลํ             </p>	<p>                 ชฺชชโก นาม พฺรหฺมโณ                  นามนามิตฺตตฺตาปนา ๑                  นทีอุทกหาริยา<sup>๔</sup> </p>
--	--

๑ ม. เสตโสคนฺธิเกหิ ๑      ๒ ม. คิริวิทฺตฺคานํ ๑      ๓ ลี. ย. ทกฺขลฺลํ ๑  
 ๔ ม. เอตฺถนฺตเร ชฺชชกปพฺพนฺติ ทิสฺสตี ๑      ๕ ม. นที อุทกหาริยา ๑

ถิโย นํ ปริภาสีสุ	สมาคนฺตฺวา กุตุหลา ฯ
อมิตฺตา นฺน เต มาตา	อมิตฺโต นฺน เต ปิตา
เย ตํ ชิณฺณสฺส ปาหํสุ	เอวํ ทหริยํ สตี ฯ
อหิตํ วต เต ฌาตี	มนฺตยีสฺสุ รโหคตา
เย ตํ ชิณฺณสฺส ปาหํสุ	เอวํ ทหริยํ สตี ฯ

[ ๑ ]

ทุกกฺกั วต เต ฌาตี	มนฺตยีสฺสุ รโหคตา
เย ตํ ชิณฺณสฺส ปาหํสุ	เอวํ ทหริยํ สตี ฯ
ปาปกํ วต เต ฌาตี	มนฺตยีสฺสุ รโหคตา
เย ตํ ชิณฺณสฺส ปาหํสุ	เอวํ ทหริยํ สตี ฯ
อมนาปํ วต เต ฌาตี	มนฺตยีสฺสุ รโหคตา
เย ตํ ชิณฺณสฺส ปาหํสุ	เอวํ ทหริยํ สตี ฯ
อมนาปวาสํ วลี	๒ ชิณฺณน ปติณา สห <sup>๒</sup>
ยา ตวํ วสลิ ชิณฺณสฺส	มตฺนเต ชีวิตา วรํ ฯ
น หิ นฺน ตฺยหํ กลฺยาณี	ปิตา มาตา จ โสภเน
อณฺณํ ภาตฺตารํ	วิทุทิสฺสุ
เย ตํ ชิณฺณสฺส ปาหํสุ	เอวํ ทหริยํ สตี ฯ
ทุยฺยฺจฺนเต นวมิยํ	อกตํ อคฺคิหฺตฺตํ
เย ตํ ชิณฺณสฺส ปาหํสุ	เอวํ ทหริยํ สตี ฯ
สมณฺเ พฺราหฺมณฺเ นฺน	พฺรหฺมจฺริยปรายเน
สา ตวํ โลเก อภิสฺสลิ <sup>๓</sup>	สีลวฺนเต พหุสฺสุเต
ยา ตวํ วสลิ ชิณฺณสฺส	เอวํ ๔ ทหริยํ สตี <sup>๔</sup> ฯ

---

๑ ม. เขตฺถนฺตเร อมิตฺตา วต เต ฌาตี มนฺตยีสฺสุ รโหคตา  
 ๒-๒ ลี. ย. เอวํ ทหริยํ สตี ฯ ๓ ม. อภิสฺปิ ฯ ๔-๔ ม. ทหริยา สตี ฯ

น ทุกฺขํ อหิณา ทฏฺฐํ	น ทุกฺขํ สตฺตติยา หตํ
ตณฺจ ทุกฺขณฺจ ติปฺปณฺจ	ยํ ปสฺเส ชิณฺณกํ ปตฺตี ๑
นตฺถิ ชิขฺขทา นตฺถิ รติ	ชิณฺณณน ปติณา สห
นตฺถิ อลฺลาปสฺลลาโป	ชคฺคิิตมฺปิ น โสภติ ๑
ยทา จ ททโร ทหฺรา	มนฺตยฺยีสฺสุ <sup>๑</sup> รโหคตา
๒สพฺเพ โสกา วินสฺสนตฺติ <sup>๒</sup>	เยเกจฺจิ ททยสฺสลิตา ๑
ทหฺรา ตํวํ รุปวตฺตี	ปฺริสฺถานนฺนิปตฺติตา
คจฺฉ ฅาตฺติกุเล อจฺฉ	กึ ชิณฺโณ รมยิสฺสติ ๑
[๑๑๒๔] น เต พฺราหฺมณ คจฺฉามิ	นทึ อุกททหฺริยา
ถึโย มํ ปรีภาสนฺติ	ตยา ชิณฺณณน พฺราหฺมณ ๑
[๑๑๒๕] มา เม ตํวํ อกรา กมฺมํ	มา เม อุกททมาหฺริ
อหํ อุกททมาหิสิสฺสํ	มา โภตึ <sup>๓</sup> กุปฺปิตา อหุ ๑
[๑๑๒๖] นาทํ ตมฺหิ กุเล ชาตา	ยํ ตํวํ อุกททมาหฺเร
เอวํ พฺราหฺมณ ชานาหิ	น เต วจฺฉามิหํ สมฺเร ๑
สเจ เม ทาสํ ทาสึ วา	นทานยิสฺสลิ พฺราหฺมณ
เอวํ พฺราหฺมณ ชานาหิ	น เต วจฺฉามิ สนฺติเก ๑
[๑๑๒๗] นตฺถิ เม ลิปฺปฏฺฐจฺฉานํ วา	ชนํ ฅณฺณณฺจ พฺราหฺมณิ
กุโตหํ ทาสํ ทาสึ วา	อานยิสฺสลิ โภตึยา
อหํ โภตึ อุกฺกสิสฺสํ	มา โภตึ กุปฺปิตา อหุ ๑
[๑๑๒๘] เอหิ เต อหฺมกฺขิสิสฺสํ	ยถา เม วจฺฉํ สุตํ
เอส เวสฺสนตฺโร ราชา	วฺจเก วสฺติ ปพฺพเต ๑
ตํ ตํวํ คนฺตฺวาน ยาจสฺสุ	ทาสํ ทาสึณฺจ พฺราหฺมณ
โส เต ทสฺสติ ยาจิตฺโต	ทาสํ ทาสึณฺจ ชตฺติโย ๑

๑ ม. ย. มนฺตยฺยตฺติ ๑ ๒-๒ ม. สพฺเพสฺส โสกา นสฺสนตฺติ, ย. สพฺพาสฺส โสกา นสฺสนตฺติ ๑  
 ๓ ม. ย. โภตึ ๑ เอวมฺปรีปิ ๑

- [๑๑๒๙] ชินฺนโณหมสมิ ทุพฺพลโ<sup>๑</sup>      ที่โฆ จทฺธา สุทฺตคโม  
 มา โภที<sup>๒</sup> ปริเทเวลิ      ๒มา โภที<sup>๒</sup> วิมฺนา อหุ  
 อหํ โภที<sup>๒</sup> อฺปฏฺฐิสฺสํ      มา โภที<sup>๒</sup> กุปฺปีตา อหุ ๑
- [๑๑๓๐] ยถา อคฺนฺตฺวา สงฺคามํ      อຍုທုဇေ<sup>๓</sup> ပြာဇိတေ  
 ဧဝမေ ဘုဝံ ပုရဟမေ      အကန္တုဘာ ပြာဇိတေ ๑  
 สเจ เม ทาสံ ทาสี<sup>๔</sup> วา      ဘာဏဗိဒ္ဓဗ္ဗိ ပုရာဟမဏ  
 ဧဝံ ပုရာဟမဏ ဇာနာති      န တေ ဝဇ္ဇာမိဟံ ဇာ  
 အမ္မာပာနတေ ဂရိန္ဒာမိ      တာနတေ တုဂုဗ် ဂာဝိန္ဒာတိ ๑  
 နဂုဗ္ဗတေ အုတုပ္ပုပ္ဖေ      ယာ မံ တဂုဗ္ဗလိလ္လဂုတံ  
 အဏ္ဍေဖိ ဗုဒ္ဓိ<sup>๕</sup> ရမ္မာဏံ      တာနတေ တုဂုဗ် ဂာဝိန္ဒာတိ ๑  
 အာဟုဗ္ဗေ ဓမ္မာဏတေ      စိန္တဏ္ဍဗ္ဗ ပြိဘေတေ  
 ဂိယိယံ ဝဂ္ဂာ ပလိတာ ခ      ပာဟု ဗေဗ္ဗာနတိ ပုရာဟမဏ ๑
- [๑๑๓๑] တโต โส ပုရာဟမ္မဏေ ဂီ<sup>๖</sup>โต      ပုရာဟမဏိယာ ဝဇ္ဇာနုโค  
 အပ္ပတ္တိတေ ဂာမာရာဇေန      ပုရာဟမဏိ<sup>๖</sup> အေတပုရဝိ ๑  
 ပာဇေယျံ เม ဂโรဟိ ဘု<sup>๖</sup>      ๖<sup>๖</sup>လ္လဂ္ဂလာ လ္လဂ္ဂုဖာနိ<sup>๖</sup> ခ  
 မဇ္ဇပိဏ္ဍိကာ ခ ဗုဒ္ဓတာယေ      လ္လတုတ္တုဂ္ဂတုတ္တဗ္ဗ ပုရာဟမဏိ ๑  
 အာဏဗိဒ္ဓဗ္ဗံ မေဇ္ဇာနဂေ      ဝုဂ္ဂော တာလ္လဂ္ဂမာရဂေ  
 တေ ခ<sup>๖</sup> ပြိဘရိန္ဒာနတိ      ရတတိန္ဒာဝိဘဝတန္တုတိတာ ๑
- [๑๑๓๒] อิทံ วัตถวา<sup>๖</sup> ပုရဟမပု<sup>๖</sup>      ပပ္ပိဏ္ဍုဗ္ဗိ ဝုပာဟာ<sup>๖</sup>  
 တโต โส မာနထိတုဘာ      ဂရိယံ ဂတုဘာ ပာတဂုဗ္ဗိ<sup>๖</sup> ๑  
 ပကုဂ္ဂာမိ โส ဝုဇ္ဇာဏမု<sup>๖</sup>      ပုရာဟမ္မဏေ လ္လိတပုပ္ဖတေ  
 လိဝိ<sup>๖</sup> နာ<sup>๖</sup> ဝိ<sup>๖</sup>      တာလ္လပြိယေလ္လာဏာ<sup>๖</sup> ๑

๑ ลี. ย. อพโล ๑      ๒-๒ ม. ย. มา จ ๓ ๑      ๓ ม. อຍုທုဇေ ๑  
 ๔ ม. ย. လ္လဂ္ဂလာ လ္လဂ္ဂုဖာနိ ခ ๑      ๕ မ. ย. တံ ๑      ๖ ย. ဂတုဘာ ๑  
 ๗ မ. ဝုပာဟာ ๑

<p>[๑๑๓๓] โส ตตฺถ คนฺตฺวา อวจาสิ<sup>๑</sup>          กุหิ เวสฺสนตโร ราชชา          เต ชนา ตํ อวลีสฺสุ          ตฺเมหฺหิ พฺรหฺเม ปกโต          ปพฺพาชิตฺ สกา รมฺมจฺจา          ตฺเมหฺหิ พฺรหฺเม ปกโต          อาทาย ปฺตฺตทวารณฺจ</p>	<p>เย ตตฺถาลฺสุ สฺมาคตา          กตฺถ ปสฺเสมฺมุ ชตฺตํ ๑          เย ตตฺถาลฺสุ สฺมาคตา          อติทาเนน ชตฺตํ โย          วงฺเก วสฺติ ปพฺพเต ๑          อติทาเนน ชตฺตํ โย          วงฺเก วสฺติ ปพฺพเต ๑</p>
--	---

<p>[๑๑๓๔] โส โจทิตฺ พฺรหฺมณฺเญชา          อฆนฺตํ ปฏฺฐิเสวิตฺถ          วเน วาฬฺมิกาภิณฺเณ          อาทาย เวลฺลวํ ทณฺฑํ          โส ปาวลฺสิ พฺรหฺมณฺเญ          ตํ ปวิณฺณํ พฺรหฺมณฺเญ          วิกกนฺทิตฺ โส วิปฺปนฺนฺจ          ตโต โส พฺรหฺมณฺเญ คนฺตฺวา          วงฺกสฺสโรหณฺเณ นฺนฺจ<sup>๒</sup>          รุกฺขสฺสมิณฺจ นิสฺสินฺโน ว<sup>๓</sup>)</p>	<p>พฺรหฺมณฺเณ กามคิฑฺธิมา          ชคคฺทึปฺนิเสวิตฺเต ๑          อคฺคิหฺตฺตํ กมฺมชฺลฺลํ          ยตฺถ อสฺสสิ กามํ ๑          โกกา นํ ปริวารยฺม          ทฺวเร ปนฺธา อปฺกกมิ ๑          โภคฺลฺทฺโร อสฺมณฺโต  <sup>๓</sup>(สุนฺเขหิ ปริวาริตฺ          อีมา คาธา อภาสฺถ ๑</p>
--	---

<p>[๑๑๓๕] โโก ราชปฺตฺตํ นิสฺภํ          ภเย เขมสฺส ทาทารํ          โย ยาจฺตํ ปตฺติจฺจาสิ          ธรรมฺมปมํ มหาราชํ          โย ยาจฺตํ คตฺติ อาสิ</p>	<p>ชยฺนตฺตมปฺราชิตํ          โโก เม เวสฺสนตฺรํ วิฑฺดู ๑          ภูตฺตานํ ธรรมฺมวิ          โโก เม เวสฺสนตฺรํ วิฑฺดู ๑          สวณฺตีนํว สาคโร</p>
---	---

๑ ม. ย. อวจ ๑    ๒ ม. วงฺกสฺสโรหณฺเณ นฺนฺจ ๑  
 ๓-๓ อิทํ ปาททวฺยํ สพฺพตฺถ โปตฺถเกสฺสุ น ทิสฺสตี จเปตฺวา อฏฺฐกฺกาโปตฺถกํเยว ๑

อุทฐปม <sup>๑</sup> มหาราช	โก เม เวสสนุตระ วิฑู ๗
กถยานตติตถ สปิ <sup>๒</sup>	สีตจฉาย มโนรม
ปุกุฑริเกที สณณน	ยุตถ กิณชกขเรณุนา
รหุฑม มหาราช	โก เม เวสสนุตระ วิฑู ๗
อสุตถถว ปเถ ชาต	สีตจฉาย มโนรม
สนทน วิสเมตาร <sup>๓</sup>	กิลนุทาน ปฏิกคห
ตถุฑม มหาราช	โก เม เวสสนุตระ วิฑู ๗
นิโคธธว ปเถ ชาต	สีตจฉาย มโนรม
สนทน วิสเมตาร	กิลนุทาน ปฏิกคห
ตถุฑม มหาราช	โก เม เวสสนุตระ วิฑู ๗
อมพ อิว ปเถ ชาต	สีตจฉาย มโนรม
สนทน วิสเมตาร	กิลนุทาน ปฏิกคห
ตถุฑม มหาราช	โก เม เวสสนุตระ วิฑู ๗
สาล อิว ปเถ ชาต	สีตจฉาย มโนรม
สนทน วิสเมตาร	กิลนุทาน ปฏิกคห
ตถุฑม มหาราช	โก เม เวสสนุตระ วิฑู ๗
หุม อิว ปเถ ชาต	สีตจฉาย มโนรม
สนทน วิสเมตาร	กิลนุทาน ปฏิกคห
ตถุฑม มหาราช	โก เม เวสสนุตระ วิฑู ๗
เอวญจ เม วิลปโต	ปวิญจสส พุทธาวเน
อห ชานนติ โย วชชา	นนที โส ชนเย มม ๗
เอวญจ เม วิลปโต	ปวิญจสส พุทธาวเน
อห ชานนติ โย วชชา	เวสสนุตระนิवास <sup>๔</sup>

๑ ม. สาครูปม ๗

๒ ม. สจิม, ย. สปิ

๓ วิสเมตานุติปิ ๗

๔ ม. ย. อัย คาทาปาโท นตติ ๗



	ตาย โส เอกวาจาย	ปสเว ปุณฺณํ อนนฺปปกํ ๑
[๑๑๓๖]	ตสฺส เจโต ปฏฺฐิสฺโสสิ	°อรณฺณํ ลุทฺทโก จโร°
	ตุเมหฺหิ พฺรหฺเม ปกโต	อติทาเนน ชตฺตฺติโย
	ปพฺพาชฺชิตฺ สกา รฆฺจฺจา	วงฺเก วสฺติ ปพฺพเต ๑
	ตุเมหฺหิ พฺรหฺเม ปกโต	อติทาเนน ชตฺตฺติโย
	อาทาย ปฺตฺตฺตทารณฺจ	วงฺเก วสฺติ ปพฺพเต ๑
	อภิจฺจการี ทุมฺเมโธ	รฆฺจฺจา วิวนมาคโต <sup>๒</sup>
	ราชปฺตฺตํ คเวสนฺโต	พโก มจฺจมีโวทเก ๑
	ตสฺส ตฺยาหํ น ทสฺสามิ	ชีวิทํ อิท พฺรหฺมณ
	อัยฺ หิ เต มยา นฺนุโน	สโร ปาสฺสตี <sup>๓</sup> โลหิตํ ๑
	สิโร เต วชฺฌยิตฺวาน	หทยํ เฉตฺวา สพฺนฺธนํ
	ปนฺนถสฺสกุณฺํ ยชฺชิสฺสามิ	ตฺยุหํ มํเสน พฺรหฺมณ ๑
	ตฺยุหํ มํเสน เมเทน	มตฺถเกน จ พฺรหฺมณ
	อาหฺตฺตี ปคฺคทสฺสามิ	ฉะตฺวาน หทยํ ตว ๑
	ตํ เม ลฺลยฺญฺจํ สฺสุหฺตํ	ตฺยุหํ มํเสน พฺรหฺมณ
	น จ ตฺวํ ราชปฺตฺตตสฺส	ภริยํ ปฺตฺเต จ เนสฺสตี ๑
[๑๑๓๗]	อวชฺโณ พฺรหฺมณฺเ ทฺโต	เจตปฺตฺต ลฺลเนหิ เม
	ตสฺมา หิ ทฺตํ น หนฺติ	เอส ฌมฺโณ สนนฺตโน ๑
	นิชฺฌตฺตา ลีวียे สพฺเพ	ปีตา นํ ทญฺจุมิจฺจติ
	มาตา จ ทฺพฺพลา ตสฺส	อจิรา จกฺขฺุณี ชีเยเร ๑
	เตสาหํ ปหฺิตฺโต ทฺโต	เจตปฺตฺต ลฺลเนหิ เม
	ราชปฺตฺตํ นยิสฺสามิ	ยทิ ชานาลิ สํส เม ๑
[๑๑๓๘]	ปิยสฺส เม ปิโย ทฺโต	ปฺนฺนถปฺตฺตํ ททามิ เต

๑-๑ ม. ย. อรณฺณํ ลุทฺทโก จโร ๑ ๒ ม. ปวนมาคโต ๑ ๓ ม. ปิสฺสตี ๑

อิมญจ มชฺฐิเน ตุมพํ                      มิคสตุถิญจ พุราหฺมณ  
 ตญจ เต เทสฺมกฺขิสฺสํ                      ยตุถ สฺมมฺติ กามโท ฯ

ชฺชกปพฺพํ นาม ฯ

[๑]

- [๑๑๓๙] เอส เสโล มหาปุรเหม                      ปพฺพโต คณฺฐมาทโน  
 ยตุถ เวสฺสฺสนฺตโร ราชา                      สห ปุตุเตหิ สฺมมฺติ ฯ  
 ฐาเรนฺโต พุราหฺมณวณฺณํ                      อาสทญจ มสฺสชฺฌํ  
 จมฺมวาสิ จมา เสติ                      ชาติเวทํ นมฺสฺสฺติ ฯ  
 เอเต นีลา ปทิสฺสฺนฺติ                      นานาผลธฺวา ทูมา  
 อุกคฺตา อพฺภากุญฺจา                      นีลา อญฺชนปพฺพตา ฯ  
 ฐวสฺสกณฺฐนา ขทิวา                      ฐาลา ฆนฺทนมาลฺวา  
 สฺมฺปเวชนฺติ<sup>๑</sup> วาเตน                      ฐกี ปิตาว มาถฺวา ฯ  
 อฺุปริ ทุมฺปฺริยาเยสุ                      สงฺคีติโยว สุยฺยเร  
 นชฺชฺหา โกกิลา สงฺฆา<sup>๒</sup>                      สฺมฺปตฺนฺติ ทูมา ทุมํ ฯ  
 อวฺหยฺนฺเตว คจฺจฺนฺตํ                      ฐาชาปตฺตสฺเมริตา<sup>๓</sup>  
 รมฺยฺนฺเตว อาคฺนฺตํ                      โมทยฺนฺติ นิवासฺนํ<sup>๔</sup> ฯ  
 ยตุถ เวสฺสฺสนฺตโร ราชา                      สห ปุตุเตหิ สฺมมฺติ  
 ฐาเรนฺโต พุราหฺมณวณฺณํ                      อาสทญจ มสฺสชฺฌํ  
 จมฺมวาสิ จมา เสติ                      ชาติเวทํ นมฺสฺสฺติ ฯ
- [๑๑๔๐] อมฺพา กปิตฺถา ปนฺสา                      ฐาลา ชมฺพุ วิภาทกา  
 หรีตฺถี อามลกา                      อสฺสฺตฺถา พทฺรานิ จ ฯ  
 จารุติมฺพฺรฺกฺษา เจตฺถ                      นิโครฺธา จ กปิตฺถนา  
 มชฺฐมชฺฐกา เถวฺนฺติ                      นีเจ ปกฺกา จุฑุมฺพฺรา

๑ ม. เอตฺถนฺตเร จุฬวณฺณณฺนาติ ทิสฺสฺติ ฯ

๒ ม. สฺมฺปเวชนฺติ ฯ

๓ ม. โกกิลสงฺฆา ฯ

๔ ย. ฐาชาปตฺตสฺเมริตา ฯ

๕ ม. ย. นิवासินํ ฯ

ปาเรวตา ภาเวยยา จ	มฺหุทิกกา จ มฺหุตฺติกา
มจฺจุ อเนลกํ ตตฺถ	สภมาทาย ภูมฺชเร ๑
อณฺเวยตฺถ ปุปฺพิตา อมฺพา	อณฺเวย ติฏฺฐจฺนฺติ ไทวילה
อณฺเวย อามา จ ปกฺกา จ	ภิงฺควณฺณา <sup>๑</sup> ตฺพฺมยํ ๑
อเถตฺถ เหมจฺจา ปุริโส	อมฺพปกฺกานิ คณฺหติ
อามาณี เจว ปกฺกานิ	วณฺณคณฺธรสฺสฺสฺตมา <sup>๒</sup> ๑
อเตว เม อจฺจริยํ	หิงฺกาโร ปฏฺฐิภาติ มํ
เทวานมิว อวาโส	โสภติ นนฺทนฺุปโม ๑
วิภาทกา <sup>๓</sup> นาพิเกรา	ชชฺชฺฐรีนํ พุรทาวเน
มालาว คณฺธิตา จฺนฺติ	ชชคฺคาเนว ทิสฺสเร ๑
นानาวณฺณเณหิ ปุปฺเพหิ	นภํ ตารา จิตามิว
กฺกฺชชี กฺกฺจตคฺคฺรา	ปาฏฺฐลิโย จ ปุปฺพิตา
ปฺนฺนาคา คิริปฺนฺนาคา	โกวิฬารว จ ปุปฺพิตา ๑
อุทฺธาลกา โสมรฺกฺษา	อครฺรภลฺลียา <sup>๔</sup> พหุ
ปตฺตชฺชีวา <sup>๕</sup> จ กฺกฺกฺกฺภา <sup>๖</sup>	อสนา เจตฺถ ปุปฺพิตา ๑
กฺกฺชชา สลฺฟ้า นีปา	โกสมฺพลพฺพชา <sup>๗</sup> ธวา
สาลา จ ปุปฺพิตา ตตฺถ	ปลาลชลสนฺนิภา ๑
ตสฺสาวิหฺวเร โปกฺขรณฺี	ภฺภูมิภาเค มโณรม
ปทฺมฺปฺปฺลสฺสณฺณนา	เทวานมิว นนฺทเน ๑
อเถตฺถ ปุปฺพรสมตฺตา	โกกילה มณฺชฺฐภาณิกา
อภินาเทนฺติ ตํ วนํ <sup>๘</sup>	อุตฺตสมฺปฺปฺพิเต ทฺเม ๑
ภสฺสนฺติ มกรนฺเทหิ	โปกฺขเร โปกฺขเร มจฺฐ

๑ ม. ยฺ. ภาวณฺณนา ๑      ๒ ม. ยฺ. ...สฺสฺสฺตมา ๑      ๓ ม. วิภาทิกา ๑  
 ๔ ม. อครฺรภลฺลียา, ยฺ. อครฺรภลฺลียโย ๑      ๕ ม. ปตฺตชฺชีวา ๑  
 ๖ สී. ม. กฺกฺกฺภา ๑      ๗ ม. โกสมฺพลา ลพฺพชา ๑      ๘ ม. วนํ ๑

อเถตถ วาตา วายนุติ  
 ปทุมกนิชชกขเรณฺหิ  
 ญฺลา ลิงฺฆาญฺกา เจตถ  
 มจฺจกจฺจปฺพยาวิธา<sup>๒</sup>  
 มธฺุํ ภีเสหิ<sup>๓</sup> สวติ  
 สุรภี ตํ วณฺํ วาติ  
 สมนฺโหมติเตว<sup>๕</sup> คนฺธเนน  
 ภมฺรา ปุปฺพคนฺธเนน  
 อเถตถ สกฺุณฺนา สนฺุติ  
 โมนฺุติ สห ภริยาหิ  
 นนฺุทิกา ชีวฺปฺตุตา จ  
 ปิยา ปฺตุตา ปิยา นนฺุทา  
 มาลา ว คนฺุติตา จนฺุติ  
 นานาวณฺุณฺเหหิ ปุปฺพเฝหิ  
 ยตถ เวสฺสนฺุตโร ราชา  
 ฐาเรนฺุโต พฺรหฺมณฺุณฺณ  
 จมฺมวาลี จมา เสติ

[๑๑๔๑] อิทญจ เม สตฺตุภตฺตํ  
 มธฺุปีณฺุทิกา จ สุกฺตาโย

[๑๑๔๒] ตฺุยฺเหว สมฺพลํ โหตุ  
 อิตฺปิ พฺรหฺเมม คนฺุหาหิ  
 อยฺ เอกปฺที เอตี  
 อีสึปี อจฺจุโต ตตฺถ

ทกฺขิณฺนา อถ ปจฺจิมฺมา ฯ  
 โอภิณฺุณฺโณ โหติ อสฺสโม  
 สสาทียา ปสาทียา<sup>๑</sup> ฯ  
 พหฺุ เจตถ มุปฺยานกา  
 ชีรํ สบฺปิ มุฟาลิกิ  
 นานาคนฺุธสมฺริตํ<sup>๔</sup> ฯ  
 ปุปฺพสาขาหิ ตํ วณฺํ  
 สมนฺุตามภินาทิตา ฯ  
 นานาวณฺุณฺนา พหฺุ ทิชา  
 อญฺญมญฺญํ ปกฺุชิโน ฯ  
 ชีวฺปฺตุตา ปิยา จ โน  
 ทิชา โปกฺุขรณฺุฆฺรธา ฯ  
 ฐชคฺคาเนว ทิสฺสเร  
 กุสเลหิ<sup>๖</sup> สุกฺนฺุติตา ฯ  
 สห ปฺตุเตหิ สมฺมตติ  
 อาสทญจ มสฺสชฺุฏฺุ  
 ชาตเวทํ นมฺสฺสตี ฯ  
 มธฺุณา ปภฺุิสฺยฺตุตํ  
 สตฺตุภตฺตํ ททามิ เต ฯ  
 นาหํ อิจฺฉามิ สมฺพลํ  
 คจฺจ พฺรหฺเมม ยถาสฺสุขํ ฯ  
 อฺุชฺุ คจฺจติ อสฺสมํ  
 ปงฺกทนฺุโต รชฺุสฺสิโร

๑ สํสริยา ปสริยาติปิ ปาโฉ, ม. สํสทียา ปสทียา, ย. สมทียา ปสทียา ฯ

๒ ม. ... พฺยาวิธา ฯ ๓ ม. ภีเสหิ ฯ ๔ ม. ...สโมทิตํ ฯ

๕ ม. สมฺมทฺเทว ฯ ๖ ม. ย. กุสเลเทว ฯ

ธารนุโต พุราหฺมณวณฺณํ	อาสทญฺจ มสญฺชฺฌํ ๑
จมฺมวาลี ฌมา เสติ	ชาติเวทํ นมสฺสตี
ตํ ตํวํ คนฺตวาน ปุจฺจสฺส	โส เต มคฺคํ ปวกฺขตี ๑
[๑๑๔๓] อิทํ สุตฺวา พุรหฺมพฺนฺธุ	เจตํ กตฺวา ปทกฺขิณํ
อุทคฺคจิตฺโต ปกุกามิ	เยนาสิ อจฺจุโต อิติ ๑

จฺลวณวณฺณา<sup>๑</sup> ๑

[๒]

[๑๑๔๔] คจฺจนฺโต โส ภารทฺวาไซ	อทุส อจฺจุตํ อิติ
ทิสฺวาน ตํ ภารทฺวาไซ	สมฺเมทิ อิติหา สห ๑
กจฺจิ นุ โภโต กุสลํ	กจฺจิ โภโต อนามยํ
กจฺจิ อุฏฺเฌน ยาเปถ <sup>๓</sup>	กจฺจิ มฺลผลา พหู ๑
กจฺจิ ทํสา มกฺสา จ	อปปเมว สิริสฺปา <sup>๔</sup>
วเน วาฬมิคากิณฺเณ	กจฺจิ ทิสฺวา น วิชฺชตี ๑
[๑๑๔๕] กุสลญฺเจว เม พุรเหฺม	อโถ พุรเหฺม อนามยํ
อโถ อุฏฺเฌน ยาเปมิ	อโถ มฺลผลา พหู ๑
อโถ ทํสา มกฺสา จ	อปปเมว สิริสฺปา
วเน วาฬมิคากิณฺเณ	ทิสฺวา มยฺหํ น วิชฺชตี ๑
พหุณี วสฺสปุคานิ	อสฺสเม สมฺมโต <sup>๕</sup> มม
นาภิขานามิ อฺปปนฺนํ	อาพาธํ อมฺโนรมํ ๑
สฺวาคตฺนฺเต มหาพฺุรเหฺม	อโถ เต อทุราคตํ
อนฺโต ปวิส ภาทฺนฺเต	ปาเท ปกฺขาลยสฺส เต ๑
ติณฺฑุกานิ <sup>๖</sup> ปิยาลานิ	มฺฐเก กาสมาริโย

๑ ม. จุฬวณวณฺณา ๑  
 ๓ ม. ย. ยาเปสิ ๑  
 ๕ ม. ย. วสโต ๑

๒ ม. เอตฺถนฺตเร มหาวนฺวณฺณาติ ทิสฺสตี ๑  
 ๔ ม. สิริสฺปา ๑ อโถ ปรี อีทิสเมว ๑  
 ๖ ม. ติณฺฑุกานิ ๑

- ผลานิ ขุททกปปานิ ภูณช พุรหมेम วรัม วรัม ฯ  
 อิทปิ ปานิยัม ลีตัม อามตัม คิริคพุภรา  
 ตโต ปิว มหาพุรหมेम สเจ ตวัม อภิกงฺขลิตี ฯ  
 [๑๑๔๖] ปฏิกคหิตัม ยัม ทินฺนํ สพุพสุส อคฺคิยัม กตัม  
 สณฺชยสฺส สกัม ปุตฺตัม ลีวีหิตี วิปฺปวาลิตัม  
 ตมหมํ ทสฺสนมคโต ยทิตี ชานาลิตี สัมเม ฯ  
 [๑๑๔๗] น ภวัม เอตติ ปุณฺณตถํ ลีวราชสฺส ทสฺสนํ  
 มณฺเฑ ภวัม ปตฺถยตติ รณฺโณ ภริยัม ปตฺติพุพตัม ฯ  
 มณฺเฑ กณฺหาชินฺนํ ทาลี ชาลิตี ทาสณฺจ อิจฺฉลิตี  
 อถวา ตโย มาตาปุตฺเต อธมฺมา เนตฺตุมคโต  
 น ตสฺส โภคา วิชฺชนุตติ ฐนํ ฐณฺณณฺจ พุราหมณฺ ฯ  
 [๑๑๔๘] อกฺุทฺธรูปฺเพ โภโต นานํ ยาจิตฺตุมคโต  
 สาหุ ทสฺสนมริยานํ สนนฺนิวาโส สทา สุโข  
 อทิกฺขปฺพุโพ ลีวราชา ลีวีหิตี วิปฺปวาลิตโต  
 ตมหมํ ทสฺสนมคโต ยทิตี ชานาลิตี สัมเม ฯ  
 [๑๑๔๙] เอส เสโล มหาพุรหมेम ปพุพโต คนฺธมาทโน  
 ยตฺถ เวสฺสนตโร รacha สท ปุตฺเตหิตี สมฺมตติ ฯ  
 ฐาเรนฺโต พุราหมณฺวณฺณํ อาสทณฺจ มสฺสณฺชัม  
 จมฺมวาลี จมา เสตติ ชาตเวทํ นมสฺสตติ ฯ  
 เอเต นีลา ปทิสฺสนุตติ นานาผลธฺรา ทุมมา  
 อุกคตา อพภกฺกุฏาว นีลา อณฺชนปพุพตา  
 ฐวสฺสกณฺณา ชทิตฺรา ลาลา ผนฺทนมาลฺวา  
 สมฺปเวธฺนุตติ<sup>๑</sup> วาเตน ลกี ปิตาว มาณวา ฯ

๑ ม. สมปเวธนุตติ ฯ

อุปริ ทุมปฺริยาเยสุ  
 นชฺชฺหา โกกิลา สงฺฆา  
 อวฺหยฺนฺเตว คจฺจนฺตํ  
 รมยฺนฺเตว อาคนฺตํ  
 ยตฺถ เวสฺสนฺตโร ราชา  
 ธารฺนโต พฺรหฺมณฺวณฺณ  
 จมฺมวาลี จมฺมา เสติ  
 กิเรวีมาลา<sup>๑</sup> วิตฺตา  
 สทฺทฺลา หริตา ภูมि  
 มยฺยวคฺชีวสงฺกาสา  
 ตินฺนํ นาทิวตฺตฺนฺติ  
 อมฺพา ชมฺพุ กปฺปิฏฺจา จ  
 ปฺริโกเคหิ รุกฺเขหิ  
 เวฬุริยวณฺณสนฺนิภํ  
 สุจि<sup>๒</sup> สุคนฺธํ สลิลํ  
 ตสฺสวาทูเร โปกฺขรณิ  
 ปทฺมฺปฺปฺลสฺสณฺณนา  
 ตินิ อุปฺปฺลชาตานิ  
 วิจิตฺรนีลาเนกานิ  
 [๑๑๕๐] ไชมาว ตตฺถ ปทฺมา  
 กลมฺพเกหิ สณฺจนฺโน  
 อเถตฺถ ปทฺมา พุลฺลา  
 คิมฺพา เหมนฺตिका พุลฺลา

สงฺคีติโยว สุขฺยเร  
 สมฺปตฺนฺติ ทุม่า ทุมํ ๑  
 ลาชา ปตฺตสฺมีริตา  
 โมทยนฺติ นิวาสิเน ๑  
 สทฺ ปุตฺเตหิ สมฺมตฺติ ๑  
 อาสทฺนจ มสฺสชฺฉํ  
 ชาติเวทํ นมฺสฺสตี ๑  
 ภูมิกาคเ มโนรม  
 น ตตฺถุทฺธสฺเต รโช ๑  
 ตูลผลสฺสสมฺปมา  
 สมฺนฺตา จตฺตฺรจฺจุลา ๑  
 นีเจ ปกฺกา จุทฺมฺพรา  
 วนฺนตํ รติวทฺตฺนํ ๑  
 มจฺจนฺคฺมฺพนิเสวิตํ  
 อาโป ตตฺถปิ สนฺทตี ๑  
 ภูมิกาคเ มโนรม  
 เทวานมฺิว นนฺทเน ๑  
 ตสฺมี สรสิ พฺรหฺมณ  
 เสตา โลหิตกานิ จ ๑  
 เสตโสคนฺธิเยหิ<sup>๓</sup> จ  
 มุจฺลินโท นาม โส สโร ๑  
 อปฺริยฺนฺตาว ทิสฺสเร  
 ชนฺนฺตฺตคฺชฺมา อุปฺตฺถรา ๑

๑ ม. ย. กเรวีมาลา ๑ ๒ ม. สุจี้ ๑ ๓ ม. เสตโส คนฺธิเกหิ จ ๑

สุรगी सम्प्रवायनुति  
 ฆमरा पुप्फकनुत्तेन  
 [๑๑๕๑] อเถตถ อุทกนุत्तสมी  
 กหมุพา ปาฆ्ฐลী ฝุละลา  
 องโกลลา กจจิกारा จ  
 วารณา วุยหนา<sup>๑</sup> รุกขา  
 ลีรีสา เสตปาริสา<sup>๒</sup>  
 ๑นิคคณฺที สรณิคคณฺที<sup>๓</sup>  
 ปงฺคฺรา<sup>๔</sup> พหุลา เสา<sup>๕</sup>  
 เกตกา กณิกारा จ  
 อชฺชุนา อชฺชุกณฺณา จ  
 सम्प्रुप्फิตคฺคา<sup>๖</sup> ตिฆฺจनुติ  
 เสตปณฺณิ สत्ตปณฺณ  
 ๗นุตฺตการิปุप्फेहि  
 ๘อจฺฉิปา ลิมฺพลีรุกขา<sup>๙</sup>  
 เสตเครฺวตคฺริกา<sup>๑๐</sup>  
 ทหฺรา รุกฺขา วุทฺธมา<sup>๑๑</sup> จ  
 อสฺสมํ อุภาโต จनुติ

[๑๑๕๒] อเถตถ อุทกนุत्तสมी  
 มุคฺคตฺติโย กรตฺติโย  
 อุทฺธาปวตฺต<sup>๑๒</sup> อุลฺลพิตํ

วิจิตฺตรา ปุप्फสนฺนถตา  
 สมนฺตามภินาทิตา ๑  
 รุกฺขา ติฆฺจनुติ พฺราหฺมณ  
 โทวิฬาร่า จ ปุप्फิตา ๑  
 ปาริซณฺณา จ ปุप्फิตา  
 มุจฺลินฺทมุภาโต<sup>๒</sup> สรํ ๑  
 สาธุ วายนุติ ปทุมกา  
 อสนา เจตถ ปุप्फิตา ๑  
 โสภณฺชนา จ ปุप्फิตา  
 กณฺเวรา จ ปุप्फิตา ๑  
 มหานามา จ ปุप्फิตา  
 ปชฺชลนฺเตว กีสฺสุกา ๑  
 กทลฺโย กุสุมฺภว  
 ลีสฺปาวรณานิ จ ๑  
 สลลกีโย จ ปุप्फิตา  
 มํลฺโกฆฺจกฺลวารา<sup>๑๐</sup> ๑  
 อกฺกุณฺธา เจตถ ปุप्फิตา  
 อคฺยาการํ สมนฺตโต ๑  
 ๑๒พฺพฺชาตา ฝณฺชฺชกา<sup>๑๒</sup>  
 เสวาลํ ลีสกํ พหุ<sup>๑๓</sup> ๑  
 มกฺขิกา หิงฺคฺชาลิกา

๑ ลี. ยุ. สายนา, ม. วยนา ๑ ๒ ลี. ยุ. ...มภีโต ๑ ๓ ลี. ยุ. เสตวาริสา ๑  
 ๔-๔ ม. นิคคณฺที ลีรีนิคคณฺที ๑ ๕ ม. ยุ. ปงฺคฺรา ๑ ๖ ยุ. สาธา ๑  
 ๗ ม. สุปฺฟิตคฺคา ๑ ๘-๘ ลี. อจฺฉิวา สพลา, ม. อจฺฉิวา สลลว รุกฺขา, ยุ. อจฺฉิวา  
 ลีพลา รุกฺขา ๑ ๙ ม. เสตเครฺว จ ตคฺรา ๑ ๑๐ ม. มํลฺโกฆฺจา กฺลวารา ๑  
 ๑๑ ม. ทหฺรา รุกฺขา จ วุทฺธา, ยุ. ทหฺรา จ รุกฺขา วุทฺธา จ ๑ ๑๒ ยุ. พฺพฺชาโต ฝณฺชฺชโก ๑  
 ๑๓ ม. เสวาลลีสกา พหุ, ยุ. เสวาลลีสกํ พหุ ๑ ๑๔ ม. อุทฺธาปวตฺต ๑



ทาลิมกณฺจโก เจตถ  
 ๑เอฬฺมพเกหิ สณฺจนฺนา<sup>๑</sup>  
 สตฺตาทํ ชาริยมานานํ  
 อุภโต สรวจ<sup>๒</sup> มุจฺลินฺทํ  
 อินฺทิวเรหิ สณฺจนฺนํ  
 อทฺตมาลํ ชาริยมานานํ  
 นีลปฺปผิเสตวารี  
 กเลรฺกฺเขหิ<sup>๔</sup> สณฺจนฺนํ  
 สมฺไมเทว<sup>๕</sup> คนฺธเน  
 ภมฺรา ปฺปฺฟคนฺธเน  
 ตีณิ กกฺการุชาตานิ  
 กุมฺภมตฺตานิ เจกานิ  
 [๑๑๕๓] อเถตถ สาสโป พหุโก  
 อสีตาลาว ติฏฺฐจฺนฺติ  
 อปฺโผฏฺฐา สุริยวลฺลํ จ  
 อโสกา มุทฺยนฺตี จ  
 โกรณฺทกา อโนชา จ  
 รุกฺขมารุชฺห ติฏฺฐจฺนฺติ  
 ๑กณฺฐรฺหา ปวาเสนฺตี<sup>๖</sup>  
 นิลิยา สุมฺนา ภณฺที  
 ปาณฺณิสมฺมทฺทกปฺปาสี  
 เหมชาลา วทิสฺสนฺติ

พหุ นีเจกณฺมพกา ๑  
 รุกฺขา ติฏฺฐจฺนฺติ พฺรหฺมณ  
 คนฺโธ เตลํ น ฉิขฺชติ ๑  
 ปุปฺผา ติฏฺฐจฺนฺติ ภาคโส<sup>๗</sup>  
 วนฺนตมฺบุปฺโสภติ  
 คนฺโธ เตลํ น ฉิขฺชติ ๑  
 ปุปฺผิตา คิริกณฺณิกา  
 วนฺนตํ ตฺลลํหิ จ ๑  
 ปุปฺผสาขาหิ ตํ วณฺ  
 สมฺนตตามภินาทิตา ๑  
 ตลฺลํ สรสิ พฺรหฺมณ  
 ๖มฺรชฺมตฺตานิ วา อุโภา<sup>๖</sup> ๑  
 นาทีโย หริตายุโต  
 ฉชฺชา อินฺทิวรา พหุ ๑  
 กาพิยา มชฺชคนฺธิยา  
 วลฺลโก ชุทฺทปฺปผิโย ๑  
 ปุปฺผิตา นาคมลฺลิกา<sup>๗</sup>  
 ผุลลา กีสฺสวาลฺลโย ๑  
 โยธิกา มชฺชคนฺธิยา  
 โสภติ ปทฺมตฺตโร ๑  
 กณฺณิการา จ ปุปฺผิตา  
 รุจิรา อคฺคิสิชฺฐปมา<sup>๘</sup> ๑

๑-๑ ม. เอลมฺพรกสณฺจนฺนา, ย. เอกลมฺพรกสณฺจนฺนา ๑ ๒ ม. ย. จสทฺโท นตฺถิ ๑  
 ๓ ม. โสภนา ๑ ๔ ลี. กณฺฐรฺเกหิ, ย. กณฺฐรฺกฺเขหิ ๑ ๕ ม. สมฺมทฺทเทว ๑  
 ๖-๖ ม. มฺรชฺมตฺตานิตา อุโภา ๑ ๗ ลี. ย. นาควาลฺลิกา ๑ ๘-๘ ม. กณฺฐรฺหา จ วาสนฺตี ๑  
 ๙ ม. รุจิรคฺคิ สิชฺฐปมา ๑

<p>ยานิ तानि ज पुप्फानि          सप्फानि तत्तत्त तिसुसुत्ति          [๑๑๕๔] อถสฺสา โปกฺขรณิยา          โรหิตา นลเปสิงฺกุ<sup>๑</sup>          มตฺฐ จ มตฺฐลฺลฺลิจิ จ          ๒ กุททชา ภาทมฺมฺจฺจา จ<sup>๒</sup>          สุรภิมรุตฺตรา<sup>๓</sup>          ปทุมกา นารทา โภจฺจฺจา          หลิททกา คนฺธเสลา          ๖ วิภาทกา โจรโภจฺจฺจา<sup>๖</sup>          [๑๑๕๕] อถेतฺถ สีหา พยคฺฆา จ          เอณฺเยยา ปสทา เจว          โภจฺจฺจฺจฺจฺจฺจ สฺสฺสฺสฺสฺส จ          จามรี จลนี ลงฺขี          กกฺกฺกฺกา กตมายา จ          ขคฺคา วราทา นกุลลา          ๘ มหิสฺสา โสณฺณาสิตาลา<sup>๘</sup>          อากฺจฺจา ปจลาภา จ          เปลกา จ วิฆาสาทา          อภฺจฺปาทา จ โมรา จ          จงฺโกรา กุทฺกฺกฺกา นาคา</p>	<p>ถลชานฺนุททานิ จ          เอวํ รมโม่ มโหทธิ ๗          พหฺกกา วาริโคจฺรา          กุมฺภิลลา มกรา สฺสฺส ๗          ตาลิยา จ ปิยงฺคฺคา          สตฺตปฺปฺฟา<sup>๓</sup> จ โลลฺลฺปา ๗          พหฺกกา ตฺงฺควลฺลิลโย<sup>๕</sup>          ฉามกา จ หเรณฺณกา ๗          หริเวรา จ คฺคฺคฺคฺคา          กปฺปฺรา จ กิลิงฺคฺคา ๗          ปุริสาลฺล จ หตฺถิลโย          โรหิตา<sup>๗</sup> สรภา มิคา ๗          ตฺลฺลิลยา นพฺสฺสนฺนิภา          ฉาปิตา มกฺกฺกฺกา ปิจฺจ ๗          อิกฺกา โคณฺณสิรา พหุ          กาทฺเพตฺตฺถ พหฺตฺโส ๗          จปฺปกา<sup>๙</sup> จ สมฺนฺตโต          จิตฺรกา จาปิ ทิปฺปิโย ๗          สีหา โภกฺกฺกฺกฺกฺกฺก<sup>๑๐</sup>          ภสฺสฺรา จ กุทฺกฺกฺกฺกา<sup>๑๑</sup> ๗          อณฺณมณฺณํ ปกฺกฺกฺกฺกฺก</p>
---	--

๑ ม. ย. นพปี สิงฺกุ ๗      ๒-๒ ม. กุทฺททชา ภาทมฺมฺจฺจฺจฺจ, อุณฺณกา ภาทมฺมฺจฺจฺจ ๗

๓ สตฺตปฺปฺฟาติปิ ปาโจ, ม. เสตฺตปฺปฺฟา, ย. สตฺตปฺปฺฟา ๗

๔ ม. ย. สุรภี จ รุกฺษา ตฺตรา ๗      ๕ ม. ย. ตฺงฺควณฺณกา ๗      ๖-๖ ม. วิภาทิกา  
 โจรกา กุทฺจฺจา ๗      ๗ ม. โรหิจฺจา ๗      ๘-๘ ม. มหิสฺสา โสณฺณาสิตาลา ๗

๙ ม. ย. ปมฺปกา ๗      ๑๐ ม. โคณฺณสํสาทา ๗      ๑๑ ม. กุทฺตฺถกา ๗

พกา พลาภา นชฺชชฺหา  
 พุยคณินสา โลหปิฏฺจา  
 กปิณฺชรา ติตฺตติราโย  
 มณฺฑทาลกา เจลเกพฺุ  
 เจลาวกา ปิงฺคฺลาโย  
 กรวีกา<sup>๖</sup> จ สคฺคา จ  
 นานาทิสฺสคณฺนาทินฺณํ

[๑๑๕๖] อเถตฺถ สกฺกณฺนา สนฺตติ  
 โมหนฺตติ สห ภริยาทิตฺ  
 อเถตฺถ สกฺกณฺนา สนฺตติ  
 เสตฺถกฺขิณฺณวาทิ<sup>๗</sup> ภทฺตรกฺขา  
 อเถตฺถ สกฺกณฺนา สนฺตติ  
 สิขณฺที นีลคฺวีวาทิตฺ  
 กุกฺกณฺจกา กุฬีรกา  
 กาทฺเพเวยฺยา<sup>๑๐</sup> พลฺลียกฺขา  
 หลิทฺทา โลหิตฺตา เสตฺตา  
 วารณฺนา ภิงฺคราชา จ  
 อุกฺกุสา กุรฺรา หํสา  
 จากฺหํสา<sup>๑๑</sup> อติพฺลา  
 ปาเรวตฺตา รวิหํสา  
 วารณฺนาภีรฺทา รมฺมา

ทินฺทิกภา โภณฺจวาทิกาทิ<sup>๑</sup>  
 จปฺปกา<sup>๒</sup> ชีวชีวกา  
 กุลาภา ปฏฺฏิกฺกณฺจกา<sup>๓</sup> ๕  
 ภณฺฑตฺตติตฺตติรนามกา  
 โคธกา<sup>๔</sup> องฺคเหตุกา ๕  
 อุกฺกุการา จ กุกฺกฺหา  
 นานาสรณฺนิกฺขิตฺ ๕  
 นีลกา<sup>๖</sup> มณฺชฺฐภานิกาทิ  
 อณฺณมณฺณํ ปกฺกฺชินฺโน ๕  
 ทิสฺสา มณฺชฺฐสฺสราลิตฺตา  
 อณฺฑทฺชา จิตฺรเปกฺกฺขณฺนา<sup>๗</sup> ๕  
 ทิสฺสา มณฺชฺฐสฺสราลิตฺตา  
 อณฺณมณฺณํ ปกฺกฺชินฺโน ๕  
 โภณฺจวา โปกฺกฺขรสาตกา  
 กทฺมฺพา สฺวสาลิกาทิ ๕  
 อเถตฺถ นพฺพิกา พหุ  
 กทฺมฺพา สฺวโกกิลาทิ ๕  
 อาณฺนา ปรีวเทหฺตติกา  
 นชฺชชฺหา ชีวชีวกาทิ ๕  
 จากฺกวาทิ<sup>๑๒</sup> นทิจฺรา  
 อุกฺโก กาลุปฺกฺชินฺโน

๑ ลี. ย. กุณฺชวาทิกาทิ, ม. กุณฺชวาชิตฺตา ๕ ๒ ลี. ย. ปมฺปกา, ม. ปมฺมกา ๕  
 ๓-๓ ม. กุลา จ ปฏฺฏิกฺกฺตกา, ย. กุลาภา ปฏฺฏิกฺกฺตกา ๕ ๔ ม. เจลเกพฺุ, ย. เจตเกพฺุ ๕  
 ๕ ม. โคธกา ๕ ๖ ม. ย. กรวียาทิ ๕ ๗ ม. สาทิกาทิ ๕ ๘ ม. ย. เสตฺถจฺฉินฺณวาทิตฺ ๕  
 ๙ ม. จิตฺรเปกฺกฺขณฺนา, ย. จิตฺรเมชฺชุนาทิ ๕ ๑๐ ม. กาลาเมยฺยา ๕  
 ๑๑ ม. ปากหํสา, ย. ปาเรปตฺตา ๕ ๑๒ ม. จกฺกวาทิ ๕

อเถตถ สกฺขณ สนฺติ	นทานาวณฺณนา พหุ ทิชา
โมทนฺติ สห ภริยาหิ	อญฺณมญฺณํ ปกฺขิโน ๑
อเถตถ สกฺขณ สนฺติ	นทานาวณฺณนา พหุ ทิชา
สพฺเพ มญฺชฺช นิกฺขชฺชติ	มุจฺฉินฺทมุจฺฉโต สรํ ๑
อเถตถ สกฺขณ สนฺติ	กรวีกา <sup>๑</sup> นาม เต ทิชา
โมทนฺติ สห ภริยาหิ	อญฺณมญฺณํ ปกฺขิโน ๑
อเถตถ สกฺขณ สนฺติ	กรวีกา นาม เต ทิชา
สพฺเพ มญฺชฺช นิกฺขชฺชติ	มุจฺฉินฺทมุจฺฉโต สรํ ๑
เอณฺดยยา ปสทาภิณฺณํ	นาคสํเสวิตํ วนํ
นทานาลตาหิ สฉนฺนํ	กทลิมิเสวิตํ ๑
อเถตถ <sup>๒</sup> สามา พหุกา <sup>๒</sup>	นิวาโร วรรโก พหุ
สาลี อกฺกฺจปาโก จ	อุจฺจุ ตตฺถ อนปฺปโก ๑
อโย เอกปที เอติ	อุชฺฐํ คจฺฉติ อสฺสมํ
ขุทฺท <sup>๓</sup> ปิปลา สํ อรตี	ตตฺถ ปตฺโต น วินฺทติ ๑
ยตฺถ เวสฺสนฺตโร ราชา	สห ปฺตฺเตหิ สมฺมติ
ธารณฺโต พฺราหฺมณฺวณฺณํ	อาสทฺวจ มสฺสชฺฉํ
จมฺมวาลี จมา เสติ	ชาตเวทํ นมสฺสติ ๑
[๑๑๕๗] อิทํ สุตฺวา พฺรหฺมพฺนฺธุ	อิสฺสี กตฺวา ปทกฺขิณํ
อุทคฺคจิตฺโต ปกฺกามิ	ยตฺถ เวสฺสนฺตโร อหุ ๑

มหาวนฺวณฺณนา ๑

๑ ม. ภริยา นาม, ย. ภริยา นาม ๑ เอวมุปริปี ๑ ๒-๒ ม. ย. สาลีไป พหุโก ๑

๓ ม. ย. ขุท ๑

[๑]

- |        |  |   |
|--------|--|---|
| [๑๑๕๘] | อุฏฺฐเจหิ ชาลิตฺติ ๑<br>พฺรหฺมณํ วิย ปสฺสามิ   | ไปฺรณํ วิย ทิสฺสติ<br>นฺนทฺธิโย มาภิกฺกเร ฯ   |
| [๑๑๕๙] | อหํปิ ตาต ปสฺสามิ<br>อทฺธิโก <sup>๒</sup> วิย อายาติ   | โย โส พฺรหฺมมาว ทิสฺสติ<br>อติถิ โน ภวิสฺสติ ฯ  |
| [๑๑๖๐] | กจฺจิจฺฉิ นุ โภโต กุสฺลํ<br>กจฺจิจฺฉิ อุฏฺฐเจเน ยายเปถ<br>กจฺจิจฺฉิ ทํสา มกฺสา จ<br>วเน วาฬํมิกากิณฺเณ   | กจฺจิจฺฉิ โภโต อนามยํ<br>กจฺจิจฺฉิ มฺลผลา พหุ ฯ<br>อปฺปเมว ลีริสฺปา<br>กจฺจิจฺฉิ ทิสฺสา น วิชฺชติ ฯ   |
| [๑๑๖๑] | กุสฺลณฺเจว โน พฺรหฺเม<br>อโถ อุฏฺฐเจเน ยายเปม<br>อโถ ทํสา มกฺสา จ<br>วเน วาฬํมิกากิณฺเณ<br>สตุตฺตํ โน มาเส วสฺตํ<br>อิหํปิ ปจฺจมํ ปสฺสามิ <sup>๕</sup><br>อาทาย เวฬุวํ ทณฺฑํ<br>สฺวาคตฺตเนเต มหาพฺรหฺเม<br>อนฺโต ปวิส ภาทฺตเนเต<br>ติณฺฑกฺกานิ ปิยาลานิ<br>ผลานิ ชุทฺทกปฺปานิ<br>อิหํปิ ปานิยํ ลีตํ<br>ตโถ ปิว มหาพฺรหฺเม<br>อถ ตวํ เกน วณฺเณน | อโถ พฺรหฺเม อนามยํ<br>อโถ มฺลผลา พหุ ฯ<br>อปฺปเมว ลีริสฺปา<br>ทิสฺสา มยหํ <sup>๓</sup> น วิชฺชติ ฯ<br>อธฺมณฺเณ ชีวโสกิณฺ <sup>๔</sup><br>พฺรหฺมณํ เทววณฺเณน<br>อคฺคิหุตฺตํ กมณฺฑลํ ฯ<br>อโถ เต อทฺุราคตํ<br>ปาเท ปกฺขาลยสฺสุ เต ฯ<br>มธฺุเก กาสฺมาริโย <sup>๖</sup><br>ภฺุช พฺรหฺเม วรํ วรํ ฯ<br>อภฺุทํ คิริคพฺุภฺุรา<br>สเจ ตวํ อภิกงฺขลิตฺติ ฯ<br>เกน วา ปน เหตุณฺา |

๑ ม. เอกถนฺตเร ทารกปพฺพนฺติ ทิสฺสติ ฯ ๒ ลี. ย. อตฺธิโก ฯ ๓ ม. อมฺหํ ฯ  
๔ ม. ชีวโสกิณฺ ฯ ๕ ม. ย. ปสฺสามิ ฯ ๖ ม. ย. กาสฺมาริโย ฯ



- ปติโต สุมโน วิตโต พหุํ ทสฺสติ เต ธนํ ๑  
 [๑๑๖๖] อจฺเณทนสฺส ภายามิ ราชปฺตฺต สฺโณหิ เม  
 ราชทณฺฑทาย มํ ทชฺชา วิกฺกึเณยฺย หเนยฺย วา  
 ฉินฺโน<sup>๑</sup> ธนณฺจ ทาเส จ คารยฺทสฺส พฺรหฺมพฺนรุธฺยา ๑  
 [๑๑๖๗] อิเม กุมาเร ทิสฺวาน มณฺชฺเก ปิยภาณินเ  
 ธมฺเม จิตฺโต มหาราชา ลีวีนํ รมฺมจฺจทฺตมฺโน  
 ลทฺธา ปิตฺติสฺมนสฺสํ พหุํ ทสฺสติ เต ธนํ ๑  
 [๑๑๖๘] นาหนตฺตฺปิ กริสฺสามิ ยํ มํ ตวํ อนุสาสสิ  
 ทารเกว อหํ เนสฺสํ พฺรหฺมณฺเณยา ปริจาริก ๑  
 [๑๑๖๙] ตโต กุมารา พฺยตฺธิตา<sup>๒</sup> สฺตฺวา ลุทฺทสฺส ภาสิตํ  
 เตน เตน ปธาวิสุ ชาลี กณฺหาชินา จุโภ ๑  
 [๑๑๗๐] เอหิ ตาต ปิยปฺตฺต ปฺุเรถ มม ปารมี  
 หทยํ เมภิสฺสิญฺเจถ กโรถ วจนํ มม ๑  
 ยานนาวา<sup>๓</sup> เม โทถ อจลา ภวสาคร  
 ชาติปารํ ตริสฺสามิ สนฺดาเรสฺสํ สเทวกํ ๑  
 เอหิ อมฺม ปิยา ตีตา<sup>๔</sup> ปิยา เม ทานปารมี<sup>๕</sup>  
 หทยํ เมภิสฺสิญฺเจถ กโรถ วจนํ มม ๑  
 ยานนาวา เม โทถ อจลา ภวสาคร  
 ชาติปารํ ตริสฺสามิ อฺุทฺตริสฺสํ สเทวกํ ๑  
 [๑๑๗๑] ตโต กุมारे อาทาย ชาลี กณฺหาชินํ จุโภ  
 พฺรหฺมณฺสฺส อทา ทานํ ลีวีนํ รมฺมจฺจทฺตมฺโน ๑  
 ตโต กุมारे อาทาย ชาลี กณฺหาชินํ จุโภ  
 พฺรหฺมณฺสฺส อทา จิตฺโต<sup>๖</sup> ปฺตฺตเก ทานมฺตฺตมํ ๑

๑ ม. ยฺ. ชิน ๑

๒ ลี. ยฺ. พฺยธิตา, ม. พฺยธิตา ๑

๓ ม. ยานา นาวา จ, ยฺ. ยานนาวา จ ๑ เอวมฺปฺริปิ ๑

๔-๕ ม. ยฺ. ปิยธิตี ๑

๕-๕ ม. ปฺุเรถ มม ปารมี ๑

๖ ม. วิตฺโต ๑

	ตทาลี ยํ ภีสนํ	ตทาลี โลมหंसํ
	ยํ กุมารเ ปทินนมหิ	เมทนี สมกมฺปถ <sup>๑</sup> ฯ
	ตทาลี ยํ ภีสนํ	ตทาลี โลมหंसํ
	ยํ ปณชลิกโต ราชา	กุมารเ สุขวจฺฉิตเ
	พฺราหฺมณสุส อทา ทานํ	สิวีนํ รมฺมจฺจทฺตโม น ฯ
[๑๑๗๒]	ตโต โส พฺราหฺมโณ ลุทฺโท	ลตํ ทนฺเตหิ ฉินฺทีย
	ลตาย หตฺถเ พนฺธิตฺวา	ลตาย อณฺุชฺชถ <sup>๒</sup> ฯ
	ตโต โส รชฺชมาทาย	ทณฺฑจาทาย พฺราหฺมโณ
	อาโกภฺยนฺโต เต เนติ	สิวีราชสุส เปกฺขโต ฯ
[๑๑๗๓]	ตโต กุมารา ปกฺกามุํ	พฺราหฺมณสุส ปมฺุฉย
	อสุสฺสฺสฺสณฺเหติ เนตฺเตหิ	ปิตฺรํ โส อุกฺกขติ ฯ
	เวธมฺสสฺสตฺถปตฺตํ	ปิตุ ปาทานิ วนฺทติ
	ปิตุ ปาทานิ วนฺทิตฺวา	อิทํ วจนฺมพฺรวิ ฯ
	อมฺมา จ ตาต นิกฺขนฺตา	ตฺวณฺจ โน ตาต ทสฺสลิ
	ยาว อมฺมปี ปสฺเสมฺ	อถ โน ตาต ทสฺสลิ ฯ
	อมฺมา จ ตาต นิกฺขนฺตา	ตฺวณฺจ โน ตาต ทสฺสลิ
	มา โน ตฺวํ ตาต อททา	ยาว อมฺมาปี เอตี <sup>๓</sup> โน ฯ
	ตทายํ พฺราหฺมโณ กามํ	วิกิเณตฺตุ หนาตฺตุ วา
	พลงฺกปาโท อทฺชนไช <sup>๔</sup>	อโถ โอปทฺรปิณฺฑติโก <sup>๕</sup>
	ทีโฆตฺตโรภฺมฺจ <sup>๖</sup> จปฺโล	กพฺวาริ ภคฺคนาสโก ฯ
	กุมภโกทโร ภคฺคปิภฺจ <sup>๖</sup>	อโถ วิสมจกฺขุโก
	โลหฺมสุสฺ หริตเกโส	วลีนํ ติลกาทโต ฯ
	ปิงฺคโล จ วินฺโต จ	วิกโฆ จ พฺรหา ชโร

๑ ม. สมปกมฺปถ ฯ ๒ ม. อณฺุชฺชถ ฯ ๓ ม. เอตฺ ฯ ๔ ม. อณฺุชนไช ฯ  
๕ ม. ยฺ. โกวทฺรปิณฺฑติโก ฯ ๖ ม. ยฺ. ทีโฆตฺต ... ฯ



อชินานิปี<sup>๑</sup> สนนทฺโธ  
 มนุสฺสโส อุกาทุ ยกฺโข  
 คามา อรณฺณมาคम्म  
 นียมาเน ปิสาजेเน  
 อสฺมา นฺน เต ททยํ  
 โย โน พนฺเช<sup>๒</sup> น ชาหาลิ  
 อจฺจายิเกน ลุทฺเทเน  
 อิวเว อจฺจตํ กณฺหา  
 มิคิวั ขีรสมฺมตฺตา

[๑๑๗๔] น เม อิทํ ตถา ทุกฺขํ  
 ยถจ อมฺมํ น ปสฺสิสฺส<sup>๓</sup>  
 น เม อิทํ ตถา ทุกฺขํ  
 ยถจ ตาตํ น ปสฺสิสฺสํ  
 สา นฺน กปณฺา อมฺมา  
 กณฺหาชินํ อปสฺสนฺตี  
 โส นฺน กปณฺเ ตาโต  
 กณฺหาชินํ อปสฺสนฺโต  
 สา นฺน กปณฺา อมฺมา  
 กณฺหาชินํ อปสฺสนฺตี  
 โส นฺน กปณฺเ ตาโต  
 กณฺหาชินํ อปสฺสนฺโต  
 สา นฺน กปณฺา อมฺมา  
 อทฺตมฺรตฺเตว รตฺเต วา

อมนุสฺสโส ภายานโก ๑  
 มํสฺสโสหิตโมชโน  
 ธนํ ตํ ตาต ยาจติ ๑  
 กิณฺนุ ตาต อุกิฏฺขลิ  
 อยสา<sup>๔</sup> ทพฺพฺพนฺธนํ ๑  
 พฺรหฺมณฺเณน ธเนสินา  
 โย โน คาโวว สุมฺภาติ ๑  
 น สา ชาหาลิ กิสิมิญฺจิ  
 ยฺยูถา ีหิเนา ว กนฺทติ<sup>๕</sup> ๑  
 ลพฺภา หิ ปฺมุณา อิทํ  
 ตํ เม ทุกฺขตฺรํ อีโต ๑  
 ลพฺภา หิ ปฺมุณา อิทํ  
 ตํ เม ทุกฺขตฺรํ อีโต ๑  
 จิรํ รตฺตตาย รุจฺจติ  
 กุมาริ จารุทสฺสนิ ๑  
 จิรํ รตฺตตาย รุจฺจติ  
 กุมาริ จารุทสฺสนิ ๑  
 จิรํ รุจฺจติ<sup>๖</sup> อสฺสเม  
 กุมาริ จารุทสฺสนิ ๑  
 จิรํ รุจฺจติ อสฺสเม  
 กุมาริ จารุทสฺสนิ ๑  
 จิรํ รตฺตตาย รุจฺจติ  
 นทิว อวสฺสฺสติ<sup>๗</sup> ๑

๑ ม. ย. อชินานิ จ ๑ ๒ ม. ย. อายสํ ๑ ๓ ม. ย. พทฺธ ๑  
 ๔-๕ ม. ย. ย. ีหิเนา ปกนฺทติ ๑ ๕ ม. ย. ปสฺสามิ ๑ เอวมฺปริปิ ๑ ๖ ม. จิรตฺตตาย  
 รุจฺจติ, ย. จิรตฺตตาย คจฺจติ ๑ เอวมฺปริปิ ๑ ๗ ม. ย. อวสฺสฺจติ ๑ เอวมฺปริปิ ๑

โส หนูน กปโณ ตาโต	จิริ รตตตาย รุจจติ
อทุตมรตเตว รตเต วา	นทิว อวสุสสติ ๑
อิเม เต ชมพุกา รุกขา	เวทิสา สินธุวาริตา <sup>๑</sup>
วิวิชานิ รุกขชาตานิ	ตานิ อชช ชหามเส ๑
อสุสตุถา ปนสา เจเม	นิโคธธา จ กปิตถนา
วิวิชานิ ผลชาตานิ	ตานิ อชช ชหามเส ๑
อิเม ตัญจนุตติ อารามา	อัย สัตตุทกา <sup>๒</sup> นที
ยตถสสุ ปุพเพ กิฬาม	ตานิ อชช ชหามเส ๑
วิวิชานิ ปุพฺผชาตานิ	อสมิ อุปริ ปพฺพเต
ยานสสุ ปุพเพ ฐาเรม	ตานิ อชช ชหามเส ๑
วิวิชานิ ผลชาตานิ	อสมิ อุปริ ปพฺพเต
ยานสสุ ปุพเพ ภูณชาม	ตานิ อชช ชหามเส ๑
อิเม โน หตถิกา อสุสา	พลีพฺพธา จ โน อิเม
เยหิสสุ ปุพเพ กิฬาม	ตานิ อชช ชหามเส ๑
[๑๑๗๕] นียมานา กุมารา เต	ปีตรํ เอตทพฺพรู
อมมํ อาริโคยํ วชฺชชาลี	ตฺวณฺจ ตาต สฺขี ภาว ๑
อิเม โน หตถิกา อสุสา	พลีพฺพธา จ โน อิเม
ตานิ อมฺมาย ทชฺชชาลี <sup>๓</sup>	โสแกนฺเตหิ วิเนสฺสติ ๑
อิเม โน หตถิกา อสุสา	พลีพฺพธา จ โน อิเม
ตานิ อมฺมา อุทิกฺขนฺตึ	โสกํ ปฏฺวิเนสฺสติ ๑
[๑๑๗๖] ตโต เวสฺสนฺตโร ราชชา	ทานํ ทตฺวาน ชตฺตึโย
ปณฺณสาลํ ปวิสิตฺวา	กลฺหณํ <sup>๔</sup> ปริเทวยิ ๑
กนฺวชฺชจฺฉาตา <sup>๕</sup> ตลิตา	อุปรุจฺฉเนตฺติ <sup>๖</sup> ทารกา

๑ ม. สินธุวาริกา ๑ ๒ ส. ย. สัตตุทกา ๑ ๓ ม. ทชฺชชาลี ๑ ๔ ย. กรณํ ๑  
๕ ม. กํ นวชฺช ฉาตา, ย. กนฺวชฺช ฉาตา ๑ เอวมฺปริปี ๑ ๖ ม. อุปรุจฺฉนฺตึ ๑

สาย สัเวสนากาเล  
 กนฺวชฺชจฉาตา ตลิตา  
 สาย สัเวสนากาเล  
 กถนฺนุ ปถํ คจฺจนฺติ  
 สนฺตา สฺนฺเหหิ ปาเทหิ  
 กถนฺนุ โส น ลชฺเชยฺย  
 อทฺฐกานํ ปุตฺตานํ  
 โยปิเม ทาสีทาสส  
 ตสฺสาปิ สุวิหีนสฺส  
 วาริชฺสเสว เม สโต  
 อโกสฺสตี ปหฺรตี

[๑๑๗๗] อาหุ จาปํ คเหตุวาน  
 อานิสฺสามิ<sup>๑</sup> สเก ปุตฺเต  
 อฏฺฐจานเมตฺ<sup>๒</sup> ทุกฺขรूपํ  
 สตถฺยจ ฆมฺมมถฺยาย

[๑๑๗๘] สจฺจํ กิเรวมาหํสุ  
 ยสฺส นตฺถิ สกา มาตา  
 เอหิ กถฺนุห มริสฺสาม  
 ทินฺนุมนฺหาตี<sup>๓</sup> ชนินฺเทน  
 อจฺจายิกสฺส ลุทฺทสฺส  
 อิมเ เต ชมฺพุกา รุกฺษา  
 วิวิทฺยานิ รุกฺษชาตานิ

โก เน ทสฺสตี โภชนํ ๑  
 อฺปรุจฺจนฺตี ทารกา  
 อมฺม ฉาตมฺห เทถ โน ๑  
 ปตฺติกา อนุปาหนา  
 โก เน หตฺถเ คหฺสฺสตี ๑  
 สมฺมุขา ปหฺร มม  
 อลชฺชํ วัต พฺราหฺมเณ ๑  
 อถฺยเ วาปน เบลีโย  
 โก ลชฺชํ ปหฺริสฺสตี ๑  
 พนฺธสฺส กุมินามุเข  
 ปิเย ปุตฺเต อปสฺสโต ๑  
 ขคฺคํ พนฺธิย วามโต  
 ปุตฺตานํ หิ วโร ทุกฺโข ๑  
 ยํ กุมารา วิหฺนถฺเว  
 โก ทตฺวา อนุตฺตปฺปตี ๑  
 นรา เอกจฺจียา อิท  
 ๕ ยถา นตฺถิ<sup>๔</sup> ตถเว โส ๑  
 นตฺถตฺถเ ชีวเตน โน  
 พฺราหฺมณสฺส ฐเนลีน  
 โย โน คาโวว สุมฺภตี ๑  
 เวทิสฺวา ลินฺธุวาริตา  
 ตานิ กถฺนุห ชหามเส ๑

๑ ม. กํ นวชฺช ฉาตา ๑ ๒ ม. อฺปรุจฺจนฺตี ๑ ๓ ม. อานิสฺสามิ, ย. อานยามิ ๑  
 ๔ ย. อทฺฐา หิ เมตํ ๑ ๕-๕ ปีตา อตฺถิตีปิ ๑ ๖ ม. ทินฺนุมนฺหาตี ๑



ดิณฺลตานิ โอสโรหฺย	ปพฺพตานิ วนานิ จ
อมมํ อาริโคยํ วชฺชชาถ	อโย โน เนติ พฺรหฺมโณ ๑
วชฺชนตฺตํ โภจนโต อมฺมณฺจ	มหุที อสฺมาภ มาตริ
สเจ อนฺนปฺปติตฺตกา <sup>๑</sup>	ชิปฺปิ อนฺนปฺปเตยฺย <sup>๒</sup> โน ๑
อโย เอกปที เอตี	อุชฺฐํ คจฺจติ อสฺสมํ
ตเมวานฺนปฺปเตยฺยาลี	อปี ปสฺเสลลี โน <sup>๓</sup> ลหุํ ๑
อโห วต เร ชฺฉินี	วนมฺมูลผลหาริยา <sup>๔</sup>
สุณฺณํ ทิสฺวาน อสฺสมํ	ตนฺเต ทุกฺขํ ภวิสฺสติ ๑
อติเวลํ นุ อมฺมาย	อุณฺณฉาลทฺธํ อนฺนปฺปกํ <sup>๕</sup>
ยา โน พนฺเช น ชานาติ	พฺรหฺมณฺเนน ธเนลีนา ๑
อจฺจายิเกน ลุทฺเทน	โย โน คาโว สุมภติ
อปชฺช อมมํ ปสฺเสมฺ	สายํ อุณฺณาโต อาคตํ ๑
ทชฺชา อมฺมา พฺรหฺมณฺสฺส	ผลํ ชุทฺเทน มิสฺลิตํ
ตทายํ อลิตโต ฉาโต <sup>๖</sup>	น พาพฺพิทํ ตระเยยฺย <sup>๗</sup> โน ๑
สุณา จ วต โน ปาทา	พาพฺพิทํ ตาเรตี <sup>๘</sup> พฺรหฺมโณ
อิติ ตตฺถ วิลปิสฺสุ	กุมารรา มาตฺตคิทฺธิโน ๑

ทากรปพฺพํ นาม ๑

[ ๙ ]

[๑๑๘๓] เตลํ ลาลปิตํ <sup>๑๐</sup> สุตฺวา	ตโย วาพฺพา วนเน มิกา
ลือโห พุยคโฆ จ ทีปปี จ	อิทํ วจนมพฺรภูํ ๑
มา เหว โน ราชปฺตฺตี	สายํ อุณฺณาโต อาคมา
มา เหวมหาก นิพฺโฆเค	เหจฺยิตฺถ วนเน มิกา ๑

๑ ม. อนฺนปฺปติตฺตกา<sup>๑</sup> ๒ ม. ย. อนฺนปฺปติยาลี ๓ ม. เน ๑ ๔ ม. ย. ...หาริเก ๑  
 ๕-๕ ม. ย. อุณฺณ ลทฺโธ อนฺนปฺปิโก ๑ ๖ ม. ฐาโต ๑ ๗ ม. ธารเยยฺย ๑  
 ๘ ม. ธารีตี ๑ ๙ ม. เอตฺถนุตเร มหุทีปพฺพนฺตี ทิสฺสติ ๑ ๑๐ ม. ย. ลาลปิตํ ๑

ลีโห จ นํ วิเหเจยย  
 เนว ชาลิกุมารสฺส<sup>๑</sup>  
 อุภเยเนว ชียเยถ  
 [๑๑๘๔] ขณิตฺติกํ เม ปตฺติตํ  
 อผลา ผลิโน รุกฺขา  
 ตสฺสา สายณฺหกาลมฺหิ  
 อตฺถงคตมฺหิ สุริเย  
 นีเจ โวลมพเก สุริเย<sup>๒</sup>  
 ยญจ เนลํ อีโต หิสฺส<sup>๓</sup>  
 โส ฐุน ขตฺติโย เอโก  
 โตเสนฺโต ทารเก ฉาเต  
 เต ฐุน ปุตฺตกา มยฺหํ  
 สายํ ลํเวสนากาเล  
 เต ฐุน ปุตฺตกา มยฺหํ  
 สายํ ลํเวสนากาเล  
 เต ฐุน ปุตฺตกา มยฺหํ  
 ปจฺจุคฺคตา มํ ติฏฺฐนฺติ  
 เต ฐุน ปุตฺตกา มยฺหํ  
 ปจฺจุคฺคตา มํ ติฏฺฐนฺติ  
 เต ฐุน ปุตฺตกา มยฺหํ  
 ปจฺจุคฺคตา มํ ติฏฺฐนฺติ  
 เอกายโน เอกปโต  
 อญญํ มคคํ น ปสฺสามิ

พุยคฺโข ทีปิ จ ลกฺขณํ  
 กุโต กณฺหาชิโน ลียา  
 ปตฺติปุตฺเต<sup>๒</sup> จ ลกฺขณา ๑  
 ทกฺขิณฺภฺชิ จ ผนฺหติ  
 สพฺพา มฺยุหนฺติ เม ทิสฺสา ๑  
 อสฺสมาคมนํ ปตฺติ  
 วาฟ้า ปนฺเถ อุปฺภฺจฺหุํ ๑  
 ทูเร จ วต อสฺสโม  
 ตนฺเต ภูณฺเชยฺยุ โภชนํ ๑  
 ปณฺณสาลา ย อจฺฉติ  
 มมํ ทิสฺวา อนายตี ๑  
 กปณฺาย วราภิยา  
 ชีรปิตาว อจฺฉเร ๑  
 กปณฺาย วราภิยา  
 วาริปิตาว อจฺฉเร ๑  
 กปณฺาย วราภิยา  
 วจฺฉา พาลาว มาตฺรํ ๑  
 กปณฺาย วราภิยา  
 หํสา วฺปริปลฺลเล ๑  
 กปณฺาย วราภิยา  
 อสฺสมสฺสาวิหฺวโรโต ๑  
 สรา โสพฺภา จ ปสฺสโต  
 เยเน คจฺเจยฺย อสฺสมํ ๑

๑ ม. ชาลิกุมารสฺส ๑    ๒ ม. ย. ปตฺติ ปุตฺเต ๑    ๓ ม. ย. โวลมพเต สุริโย ๑  
 ๔ ม. ย. หิสฺส ๑

มิกา นมตถุ ราชานโ	กานนสฺมี มหพฺพลา
ธมฺเมเน ภาตโร โทถ	มคฺคํ เม เทถ ยาจิตา ฯ
อวรุทฺตสฺสหาํ ภริยา	ราชปฺตฺตสฺส สิริมโต
ตถจาทํ นาติมณฺณามิ	รามํ สีตาวนฺุพฺพตา ฯ
ตุเมห จ ปฺตฺเต ปสฺเสถ <sup>๑</sup>	สายนํ สํเวสนํ ปติ
อหณฺจ ปฺตฺเต ปสฺเสยฺยํ	ชาลี กณฺหาชินฺ จุโฆ ฯ
พหุญฺจิทํ มฺลผลํ	ภกฺโข จายํ อนปฺปโก
ตโต อุปทฺตมํ ทสฺสามิ	มคฺคํ เม เทถ ยาจิตา ฯ
ราชปฺตฺตี จ โน มาตา	ราชปฺตฺโต จ โน ปิตา
ธมฺเมเน ภาตโร โทถ	มคฺคํ เม เทถ ยาจิตา ฯ
[๑๑๘๕] ตสฺสา ลาลปฺปมานาย	พฺหุํ การุณฺณสณฺhitํ
สฺตฺวา เนลปตี วาจํ	วาฟ้า ปนฺธา อปฺกมฺุํ ฯ
[๑๑๘๖] อิมมฺหิ นํ ปเทสมฺหิ	ปฺตฺตกา ปสฺสุณฺจिता
ปจฺจคฺคตา มํ ติฏฺฐนฺติ	วจฺจา พาลาว มาตโร ฯ
อิมมฺหิ นํ ปเทสมฺหิ	ปฺตฺตกา ปสฺสุณฺจिता
ปจฺจคฺคตา มํ ติฏฺฐนฺติ	หํสวฺรูปฺปสฺลเล ฯ
อิมมฺหิ นํ ปเทสมฺหิ	ปฺตฺตกา ปสฺสุณฺจिता
ปจฺจคฺคตา มํ ติฏฺฐนฺติ	อสฺสมสฺสวาทูโรโต ฯ
เต <sup>๒</sup> มิกา วีย อุกฺกณฺณา	สมนฺตามภิชาวินโ
อานนฺทีโน ปมฺุฑิตา	วคฺคมานาว กมฺฺปเร
ตยชฺช ปฺตฺเต น ปสฺสามิ	ชาลี กณฺหาชินฺ จุโฆ ฯ
ฉคิลีว <sup>๓</sup> มิตี ฉาป	ปฺกฺขี มฺตฺตาว ปณฺชรา
โอหาย ปฺตฺเต นิกฺขมฺม <sup>๔</sup>	สีหิวามิสฺสทฺธิเน

๑ ม. ย. ปสฺสธ ฯ ๒ ม. เทว ฯ ๓ ม. ฉกิลีว ฯ เอวมฺฺปริปี ฯ  
๔ ม. ย. นิกฺขมฺมี ฯ

ตยชฺช ปุตุเต น ปสฺสามิ	ชาลీ กณฺหาชินฺ ํ จุโฆ ๑
อิทํ เนลํ ปรทกนฺตํ <sup>๑</sup>	นาคานมิมิ ปพฺพเต
จิตกา ปริกิณฺณาโย	อสุสมสฺสาวิหฺรโต
ตยชฺช ปุตุเต น ปสฺสามิ	ชาลీ กณฺหาชินฺ ํ จุโฆ ๑
วาลุกายปิ <sup>๒</sup> โอภิณฺณา	ปุตุตฺตกา ปัสสุกฺกฺกจิตา
สมนฺตตามภิกขาวนฺติ	น เต ปสฺสามิ ทารเก ๑
เย มํ ปุเร ปจฺจุเทนฺติ <sup>๓</sup>	อรณฺญา ทูรมายตี
ตยชฺช ปุตุเต น ปสฺสามิ	ชาลీ กณฺหาชินฺ ํ จุโฆ ๑
ฉคิลีว มิคิ ฉาปา	ปจฺจุคฺคณฺตฺวาน มาตฺรํ
ทฺูเร มํ ปฏฺิวโณเกนฺติ <sup>๔</sup>	เต น ปสฺสามิ ทารเก ๑
อิทญจ เนลํ กิพฺนํ <sup>๕</sup>	ปตฺติตํ ปณฺทฺุเวลฺลํ
ตยชฺช ปุตุเต น ปสฺสามิ	ชาลీ กณฺหาชินฺ ํ จุโฆ ๑
ธนา จ มยฺห เม <sup>๖</sup> ปุรา	อุโร จ สมฺปทาลติ
ตยชฺช ปุตุเต น ปสฺสามิ	ชาลీ กณฺหาชินฺ ํ จุโฆ ๑
อุจฺจงฺเก เม โโก วิจฺินติ <sup>๗</sup>	ธนา เมกาว ลมฺพติ <sup>๘</sup>
ตยชฺช ปุตุเต น ปสฺสามิ	ชาลీ กณฺหาชินฺ ํ จุโฆ ๑
ยสฺสา <sup>๙</sup> สายณฺหสมยํ	ปุตุตฺตกา ปัสสุกฺกฺกจิตา
อุจฺจงฺเก <sup>๑๐</sup> เม วิวตฺตนฺติ	เต น ปสฺสามิ ทารเก ๑
อยํ โส อสฺสโม ปุพฺเพ	สมชฺไซ ปฏฺิวภาติ มํ
ตยชฺช ปุตุเต อปสฺสนฺตฺยา	ภมเต วิย อสฺสโม ๑
กิมิทํ อปสฺสทฺุโหว	อสฺสโม ปฏฺิวภาติ มํ

---

๑ ม. ปทกนฺตํ ๑                      ๒ ม. วาลิกายปิ ๑                      ๓ ม. ปจฺจุกฺกเจนฺติ ๑  
๔ ม. ย. ปวิโณเกนฺติ ๑                ๕ ม. อิทํ เนลํ กิพฺนํ, ย. อิทญจ เตลสิกิพฺนํ ๑  
๖ ม. มยฺหิมะ ๑                            ๗ ม. อุจฺจงฺเค โโก วิจฺินาติ, ย. อุจฺจงฺเค เม วิจฺินนฺติ ๑  
๘ ม. ธนเมกาวลมฺพติ, ย. ธนา เอกา วิลมฺพติ ๑                      ๙ ม. ยสฺสุ ๑  
๑๐ ม. ย. อุจฺจงฺเค ๑



	กาโกลาปิ น วสฺสนนฺติ	มตา เม นฺน ทารกา ๑
	กิมิทํ อปฺปสทฺโทว	อสฺสโม ปฏฺฐิภาติ มํ
	สกุณฺนาปิ น วสฺสนนฺติ	มตา เม นฺน ทารกา ๑
[๑๑๘๗]	กิมิทํ ตฺถุณฺหิฏฺฐโถสฺสิ	อปิ รตฺเตว เม มโน
	กาโกลาปิ น วสฺสนนฺติ	มตา เม นฺน ทารกา ๑
	กิมิทํ ตฺถุณฺหิฏฺฐโถสฺสิ	อปิ รตฺเตว เม มโน
	สกุณฺนาปิ น วสฺสนนฺติ	มตา เม นฺน ทารกา ๑
	กจฺจิจิ นฺน เม อยฺยปฺตฺต	มิคา ชาทิสฺสุ ทารเก
	อธฺมญฺเ อธิเรน วิวเน	เกน นีตา เม ทารกา ๑
	อาหุ <sup>๑</sup> เต ปหิตา หุตฺตา	อาหุ สฺตฺตฺตา ปิยํหา
	อาหุ พหิ โน นิกฺขนฺตา	ชิตฺทฺทาสฺสุ ปสฺตฺตา นฺน เต ๑
	เนวาลํ เกสา ทิสฺสนนฺติ	หตฺถปาทา จ ชาลีน
	สกุณฺนาเนญจ โอปาโต	เกน นีตา เม ทารกา ๑
[๑๑๘๘]	อิทํ ตโต ทุกฺขตฺรํ	สฺลลวิทฺโธ ยถา วโณ
	ตยชฺช ปฺตฺเต น ปสฺสามิ	ชาลี กณฺหาชินฺนํ จูภเว ๑
	อิทํปิ ทฺตฺติยํ สลลํ	กมฺเปติ ททยํ มม
	ยญฺจ ปฺตฺเต น ปสฺสามิ	ตฺถวญฺจ มํ นาภิภาสฺสิ ๑
	<sup>๒</sup> อชฺช เจ <sup>๒</sup> เม อิมํ รตฺตี	ราชปฺตฺต น สํสฺสิ
	มญฺเเย โอกฺกนตฺตสนฺตํ <sup>๓</sup> มํ	ปาโต ทกฺขลิสฺส <sup>๔</sup> โน มตํ ๑
[๑๑๘๙]	นฺน มหุที วราโรหา	ราชปฺตฺตตี ยสฺสฺสิเน
	ปาโต คตฺทาลิ อฺญญาย	กิมิทํ สายมาคตา ๑
[๑๑๙๐]	นฺน ตวํ สทฺทสมสฺโสสิ	เย สรํ ปาตฺตมาคตา
	สีหสฺส วินทนตฺตสฺส <sup>๕</sup>	พฺยคฺขมสฺส จ นิกฺขิตฺติ <sup>๖</sup> ๑

๑ ม. อหุ, ย. อาหุ ๑ เอวมฺปริปี ๑

๒-๒ ม. ย. อชฺชเวว ๑

๓ โอกฺกนตฺตสนฺตฺตนิปี, ย. อุกฺกนตฺตสนฺตํ ๑

๔ ม. ทกฺขลิสฺส ๑

๕ ม. สีหสฺสปี นทนตฺตสฺส ๑

๖ ม. นิกฺขิตฺติ ๑

อหุ ปุพฺพนิมิตฺตํ เม วิจฺรณฺตยา พุรฺหาเวเน  
 ขณฺติโต เม หตฺถา ปติโต อุคฺคิวนฺจปิ อํสโต ๑  
 ตทาหํ พยฺยติตา<sup>๑</sup> ภูติตา ปุณฺ<sup>๒</sup> กตฺวาน อณฺชลี  
 สพฺพา ทิสฺวา นมสฺสิสฺสํ อปิ โสตฺถิ อิตฺโต ลียา ๑  
 มา เหว โน ราชปฺตฺโต หโต ลีเหน ทีปนา  
 ทารกา วา ปรามญฺจา อจฺจนฺโกกตฺรจฺฉิ ๑  
 ลีโห พยฺยคฺโขเม จ ทีป จ ตโย วาฟ้า วเน มิกา  
 เต มํ ปริยารุํ มคฺคํ เตน สายมฺหิ อาคตา ๑  
 [๑๑๙๑] อหํ ปติญฺจ ปฺตฺเต จ อจฺริยมิว<sup>๓</sup> มาณโว  
 อญฺญจिता ทิวารตฺตี ชฺฉินิ พุรฺหมจฺริณี ๑  
 อชินานิ ปฺริหิตฺวา วนฺมุลผลหาริยา  
 วิจฺรามิ ทิวารตฺตี ตุมฺหํ กามา หิ ปฺตฺตกา ๑  
 อิทํ<sup>๔</sup> สุวณฺณหาสิทฺทํ อภตฺตํ ปณฺฑุเวลูวํ  
 รุกฺขปฺกานิ จาหาลี อิเม โว ปฺตฺตกีพฺนา ๑  
 อิทํ มุพฺฟาลิวตฺตํ สาลุกํ ชฺฉิขฺโรทกํ<sup>๕</sup>  
 ภูณฺช ขุทฺเทน<sup>๖</sup> ลํยฺตฺตํ สห ปฺตฺเตหิ ขตฺติย ๑  
 ปทุมํ ซาลินฺ เทหิ กุมฺหํ ปน กุมาริยา  
 มาลินเ ปสฺส นจฺจนฺเต ลีวิปฺตฺตานิ อวฺหย ๑  
 ตโต<sup>๗</sup> กณฺหาชินา ยาติ<sup>๘</sup> นิสฺมาเมหิ รเถสภ  
 มณฺชฺสฺสราย วคฺคฺยา อสฺสมํ อุปคจฺจนฺติยา<sup>๙</sup> ๑  
 สมานสฺขทฺกขมฺหา รญฺจา ปพฺพาชิตา อุโภ  
 อปิ ลีวิปฺตฺเต ปสฺเสสิ ซาลี กณฺหาชินํ จฺโภ ๑

๑ ม. พยฺยติตา, ย. วยฺยติตา ๑

๒ ม. ปุณฺ ๑

๓ ม. อจฺริยมิว ๑

๔ ม. ย. อหํ ๑

๕ ม. จิณฺจเภาทกํ, ย. ปิณฺชโรทกํ ๑

๖ ม. ย. ขุทฺเทหิ ๑

๗-๗ ม. กณฺหาชินายปิ, ย. กณฺหาชินายปิ ๑

๘ ม. ย. อุปยฺนฺติยา ๑

	สมณฺเ พฺราหฺมณฺเ นฺน	พฺรหฺมจฺริยปรายเน
	อหํ โลกเ อภิสสึ <sup>๑</sup>	สึลวนฺเต พหุสฺสุเต
	ตฺยชฺช ปฺตฺเต น ปสฺสามิ	ชาลึ กณฺหาชฺฉิํ จูภเ ๑
[๑๑๙๒]	อิเม เต ชฺมพฺุกา รุกฺขา	เวทิสฺา สินฺธุวารีตา
	วิวิทฺานิ รุกฺขชาตานิ	เต กุมารา น ทิสฺสเร ๑
	อสฺสตฺถา ปนฺสา เจเม	นิโครฺธา จ กปิตฺถนา
	วิวิทฺานิ ผลชาตานิ	เต กุมารา น ทิสฺสเร ๑
	อิเม ติมฺภจฺนฺติ อาราเม	อຍํ สึตฺตุทกา นทึ
	ยตฺถสฺสุ ปุพฺุเพ กึฬึสฺสุ	เต กุมารา น ทิสฺสเร ๑
	วิวิทฺานิ ปุพฺุผลชาตานิ	อสฺมึ อฺุปริ ปพฺุพเต
	ยานสฺสุ ปุพฺุเพ ธารึสฺสุ	เต กุมารา น ทิสฺสเร ๑
	วิวิทฺานิ ผลชาตานิ	อสฺมึ อฺุปริ ปพฺุพเต
	ยานสฺสุ ปุพฺุเพ ภูฏชึสฺสุ	เต กุมารา น ทิสฺสเร ๑
	อิเม เต หตฺถิกิา อสฺสา	พลิปฺุทฺธา จ โน อิเม
	เยหิสฺสุ ปุพฺุเพ กึฬึสฺสุ	เต กุมารา น ทิสฺสเร ๑
[๑๑๙๓]	อิเม สามา สฺโสถฺฐกา	พหุกา กทลึมิคิา
	เยหิสฺสุ ปุพฺุเพ กึฬึสฺสุ	เต กุมารา น ทิสฺสเร ๑
	อิเม หํสา จ โกถฺจา จ	มยฺุรา จิตฺรเปชฺุณา
	เยหิสฺสุ ปุพฺุเพ กึฬึสฺสุ	เต กุมารา น ทิสฺสเร ๑
[๑๑๙๔]	อิมา ตา วนคฺุมพาโย	ปุพฺุฝิตฺา สพฺุพกาลิกิา
	ยตฺถสฺสุ ปุพฺุเพ กึฬึสฺสุ	เต กุมารา น ทิสฺสเร ๑
	อิมา ตา ปฺุกฺุขรณึ รมฺมา	จกฺุกวากุปฺุกุชิตฺา
	มณฺุทาลเกหิ สณฺุฉนฺุณา	ปฺุทฺุมฺุปฺุปลเกหิ จ

๑ ม. อภิสสปี ๑

- ยตถสสุ ปุพฺเพ กิฬีสุ เต กุมารา น ทิสฺสเร ฯ  
 [๑๑๔๕] น เต กฏฺจานิ ภินฺนานิ น เต อุทกมาหตฺ<sup>๑</sup>  
 อคฺคิปี เต น หาปีโต กิณฺหุ มนฺโทว ฌายสิ ฯ  
 ปิโย ปิเยน สงฺคมม สโมหฺ<sup>๒</sup> พุยฺสพทฺยวติ  
 ตยชฺช ปุตฺเต น ปสฺสามิ ชาลีสึ กณฺหาชินฺ จุโภ ฯ  
 [๑๑๔๖] น โข โน เทว ปสฺสามิ เยน เต นีหฺญา มตา  
 กาโกลาปี น วสฺสนฺติ มตา เม นฺน ทารกา ฯ  
 น โข โน เทว ปสฺสามิ เยน เต นีหฺญา มตา  
 สกฺกณฺปิ น วสฺสนฺติ มตา เม นฺน ทารกา ฯ  
 [๑๑๔๗] ส่า ตตฺถ ปริเทวิตฺวา ปพฺพตานิ วนาณี จ  
 ปฺนทฺเวสฺสมํ คนฺตฺวา ามิกสฺสนฺติ โรหิตี<sup>๓</sup> ฯ  
 น โข โน เทว ปสฺสามิ เยน เต นีหฺญา มตา  
 กาโกลาปี น วสฺสนฺติ มตา เม นฺน ทารกา ฯ  
 น โข โน เทว ปสฺสามิ เยน เต นีหฺญา มตา  
 สกฺกณฺปิ น วสฺสนฺติ มตา เม นฺน ทารกา ฯ  
 น โข โน เทว ปสฺสามิ เยน เต นีหฺญา มตา  
 วิจฺรณฺตี รุกฺขมฺลฺลสุ ปพฺพเตสฺสุ คฺุหาสุ จ ฯ  
 อิติ มหฺที วราโรหา ราชปฺตฺตี ยสฺสสินี  
 พาหา ปคฺคยฺห กนฺทิตฺวา ตตฺถเว ปติตา จฺมา ฯ  
 [๑๑๔๘] ตมชฺฌปตฺตํ ราชปฺตฺตี อุทกนาภิสฺสิจฺจ  
 อสฺสตฺถํ นํ วิทิตฺวาน อถ นํ เอตทพฺพรวิ ฯ  
 อาทิเยเนว เต มหฺที ทุกฺขํ นกฺขาตฺมุจฺฉิสฺสํ  
 ทลิตฺุเท ยาจโก วุฑฺฒิ พุราหฺมเณ ฆรมาคฺโต ฯ

๑ ม. อุทกมาหตฺ ฯ

๒ ม. สโม เม ฯ

๓-๓ ม. โรหิ สามิกสฺสนฺติเก, สามิกสฺสนฺติเก โรหิ อิติปี ฯ

	ตสฺส ทินฺนา มยา ปฺตุตา มหฺทฺธิ มา ภายิ อสฺสส	
	มํ ปสฺส มหฺทฺธิ มา ปฺตุเต	มา พพฺหํ ปริเทวยิ <sup>๑</sup>
	ลจฺฉาม ปฺตุเต ชีวนฺตา	อโรคา จ ภวามเส ๑
	ปฺตุเต ปสฺสจ ฌณฺณจ	ยณฺจ อณฺณํ ฆเร ฌนํ
	ทชฺชา สปฺปริโส ทานํ	ทิสฺวา ยาจกมาคเต <sup>๒</sup>
	อนฺุเมทาหิ เม มหฺทฺธิ	ปฺตุตเตเก ทานมฺตุตตมํ ๑
[๑๑๙๙]	อนฺุเมทามิ เต เทว	ปฺตุตเตเก ทานมฺตุตตมํ
	ทตฺวา จิตฺตํ ปสาเทหิ	ภียโย ทานํ ทโท ภว ๑
	โย ตวํ มจฺเจรภูเตสฺ	มนุสฺเสสฺส ชนาธิป
	พฺราหฺมณสฺส อทา ทานํ	สิวีนํ รมฺมจฺจพฺตมโน ๑
[๑๒๐๐]	นินฺนาทิตา เต ปจฺวี	สทฺโท เต ทิทฺวิงฺคโต
	สมนฺตา วิชฺชุตฺตา อาคฺุ <sup>๓</sup>	คิริทฺนํ ปฏฺิสฺสุตา ๑
[๑๒๐๑]	ตสฺส เต อนฺุเมทนฺติ	อุโภา นารทปพฺพตา
	อินฺโท จ พฺรหฺมา จ <sup>๔</sup> ปชาปตี จ	
	โสไม ยโม เวสฺสวณฺเ ๕จ ราช๕	
	สพฺเพ เทวานฺุเมทนฺติ	ดาวตีสา สอินฺทกา ๑
	อิติ มหฺทฺธิ วราโรหา	ราชปฺตุตี ยสฺสสิณี
	เวสฺสนฺตรสฺส อนฺุเมหิ	ปฺตุตเตเก ทานมฺตุตตมํ ๑
	มทฺธิปพฺพํ นาม ๑	
	[ ๖ ]	
[๑๒๐๒]	ตโต รตฺยา วิวสเน <sup>๗</sup>	สุริยสฺสุคฺคมนํ ปติ
	สกุโ ภพฺราหฺมณวณฺเณน	ปาโต เนลํ อทิสฺสเถ ๑

---

๑ ม. ย. ปริเทวสิ ๑      ๒ ม. ยาจกมาคตํ ๑      ๓ ม. ย. อาคฺุ ๑  
๔ ม. จสทฺโท นตฺถิ ๑      เวมฺปริปี ๑      ๕-๕ ม. จ ราชชาติ ปททฺวยํ น ทิสฺสตี ๑  
เอวมฺปริปี ๑      ๖ ม. เอตฺถนฺตเร สกฺกปพฺพนฺติ ทิสฺสตี ๑  
๗ ม. วิวสเน ๑      สพฺพตฺถ อีทิสเมว ๑

- [๑๒๐๓] กจฺจิ หนู โภโต กุสลํ กจฺจิ โภโต อนามยํ  
 กจฺจิ อุกฺกฺเขน ยาเปถ กจฺจิ มฺลผลา พหุ ๗  
 กจฺจิ ทํสา มกฺสา จ อปฺปเมว ลีริสฺปา  
 วเน วาฬิมิคากิณฺเณ กจฺจิ หีสา น วิชฺชติ ๗
- [๑๒๐๔] กุสลญฺเจว โน พุรฺหเม อโถ พุรฺหเม อนามยํ  
 อโถ อุกฺกฺเขน ยาเปม อโถ มฺลผลา พหุ ๗  
 อโถ ทํสา มกฺสา จ อปฺปเมว ลีริสฺปา  
 วเน วาฬิมิคากิณฺเณ หีสา มยฺหํ น วิชฺชติ ๗  
 สตฺต โน มาเส วสฺตํ อรณฺเณ ซีวโลกิณฺ<sup>๑</sup>  
 อิทฺปิ ทฺติยํ ปสฺสาม พุราหฺมณฺ์ เทวณฺฺณินฺ  
 อาทาย เวลฺลวํ ทณฺฺทํ ธาเรนฺตํ อชินฺกฺชิป ๗  
 สุวคตฺนฺเต มหาพฺรหฺเม อโถ เต อหุราคตํ  
 อนฺโต ปวิส ภาทฺนฺเต ปาเท ปกฺขาลยสฺสุ เต ๗  
 ตินฺทฺกานิ ปิยาลานิ มธฺกฺเก กาสมาริโย  
 ผลานิ ขุทฺทกปฺปานิ ภูฏเช พุรฺหเม วรํ วรํ ๗  
 อิทฺปิ ปานิยํ ลีตํ อามตํ คิริคพฺภรา  
 ตโต ปิว มหาพฺรหฺเม สเจ ตวํ อภิกงฺขลฺสิ ๗  
 อถ ตวํ เกน วณฺเณน เกน วา ปน เหตุนา  
 อนฺุปฺปตฺโตตี<sup>๒</sup> พุรฺหารณฺณํ ตํ เม อกฺขาหิ ปุจฺฉิโต ๗
- [๑๒๐๕] ยถา วาริวโห ปฺุโร สพฺพกาลํ น ชียติ  
 เอวนฺตํ ยาจิตาจฺฉี ภริยํ เม เทหิ ยาจิโต ๗
- [๑๒๐๖] ททามิ น วิกมฺปามิ ยํ มํ ยาจลฺสิ พุราหฺมณ  
 สนฺตํ นปฺปฏฺฐิคุหามิ<sup>๓</sup> ทาเน เม รมเต<sup>๔</sup> มโน ๗

๑ ม. ซีวโลกิณ ๗ ๒ ม. อนฺุปฺปตฺโตตี ๗ ๓ ม. นปฺปฏฺฐิคุหามิ, ย. นปฺปตฺติคุหามิ ๗  
 ๔ ม. รมตี ๗

- [๑๒๐๗] มหุที หตเถ คเหตุวาน อุกถส กมณฺทลฺ  
 พฺราหฺมณฺส อทา ทานํ ลีวํ รมฺจวทฺธโน ๑  
 ตทาลี ยํ ภีสนํ ตทาลี โลมทฺสนํ  
 มหุที ปริจฺจชนฺตสฺส เมทนี สมกมฺปถ<sup>๑</sup> ๑  
 ๒เนวสฺส มหุที ภากุฏี<sup>๒</sup> น สนฺธิยติ น โรทติ  
 เปกฺขเตวสฺส ตฺถนฺทียา<sup>๓</sup> เอส ชานาติ ยํ วรํ ๑
- [๑๒๐๘] ๔ชาลี กณฺหาชินํ ฐิตํ มหุที เทวี ปติพฺพตํ  
 จชมาโน น จินฺตลีสํ โพรธิยาเยว การณา ๑  
 น เม เทสฺสา อุโภ ปฺตฺตา มหุที เทวี น อปฺปียา  
 สพฺพณฺณตํ ปิยํ มยฺหํ ตสฺมา ปิเย อทาสหํ<sup>๔</sup> ๑
- [๑๒๐๙] โกมารี ยสฺสาหํ ภริยา สามีโก มม อิสฺสโร  
 ยสฺสิจฺเณ ตสฺส มํ ทชฺชา วิกกฺเณยฺย หเนยฺย วา ๑
- [๑๒๑๐] เตลํ สกฺกปฺมณฺณาย เทวินโท เอตทพฺพริ  
 สพฺเพ ชิตา เต ปจฺจุหา เย ทิพฺพา เย จ มาณุสา  
 นิณฺนาทิตา เต ปจฺวี สทฺโท เต ติทิวฺจคฺโต  
 สมนฺตา วิชฺชุตฺตา อาคฺฐ<sup>๕</sup> คิริทฺนํ ปฏิสฺสุตา ๑  
 ตสฺส เต อนฺนุโมทฺนติ อุโภ นารทปฺพพตา  
 อินฺโท จ พฺรหฺมา จ ปชาปตี จ  
 โสโม ยโม เวสฺสวณฺเณ จ ราชา  
 สพฺเพ เทวานฺนุโมทฺนติ ทุกฺกรํ ทิ กโรติ โส ๑  
 ทฺททฺทํ ททมานานํ ทุกฺกรํ กมฺมกฺุพฺพตํ  
 อสนฺโต นานุกฺุพฺพนฺติ สตํ ฐมฺโม ทฺรทฺนโย<sup>๖</sup> ๑

๑ ม. สมกมฺปถ ๑ ๒-๒ ม. เนว สห มหุที ภากุฏี ๑ ๓ ม. ย. ตฺถนฺทียี สห ๑  
 ๔-๔ ม. อีมา เทว คธา น ทิสฺสนฺติ ๑ ๕ ม. อาคฺฐ ๑ ๖ ม. ทฺรทฺนโย ๑

	ตสฺมา สตมฺจ อสตมฺจ <sup>๑</sup>	นานา โหติ อิตฺถ คติ
	อสฺนโต นริยํ ยนฺติ	สนฺโต สคฺคปรายนา ฯ
	ยเมตํ กุมารे อททา <sup>๒</sup>	ภริยํ อททา วเน วสํ
	พฺรหฺมยานมโนกฺกมฺม	สคฺเค เต ตํ วิปฺจจตุ ฯ
[๑๒๑๑]	ททามิ โภโต ภริยํ	มทฺที สพฺพวงฺคโสภินี <sup>๓</sup>
	ตฺวณฺเจว มทฺทียา ฉนฺโน	มทฺที จ ปติฺนา สท ฯ
	ยถา ปโย จ สงฺไซฺย จ	อุโฆ สฺมานวณฺณินโน
	เอวํ ตฺวณฺจ มทฺที จ	สฺมานมนฺเจตสา ฯ
	อวรุทฺเตตถ อรณฺณสฺมี	อุโฆ สฺมมถ อสฺสเม
	ขตฺติยา โคตฺตสมฺปนฺนา	สฺซาตา มาตฺตฺเปตีโต
	ยถา ปุณฺณานิ กยิราถ	ททฺนตา อปรารฺปํ ฯ
[๑๒๑๒]	สกุโภหฺมสฺมิ เทวิฺนโท	อาคโตสฺมิ ตวณฺติเก
	วรํ วรฺสฺสุ ราชิสฺสิ	วเร อภฺภูจ ททามิ เต ฯ
[๑๒๑๓]	วรณฺเจ เม อโท สกฺก	สพฺพภฺภูตฺตานมิสฺสร
	ปีตา มํ อณฺโม่ทยย	อิตฺถ ปตฺตํ สกํ ฆรํ
	อาสเนน นิมนฺเตยฺย	ปจฺเมตํ <sup>๔</sup> วรํ วเร ฯ
	บุริสฺสส วรํ น โรเจยฺย	อปี กิพฺพิสการกํ
	วชฺฌํ วชฺมทา โม่เจยฺย	ทฺติเยตํ วรํ วเร ฯ
	เย วุทฺตฺมา เย จ ทฺหฺรา	เย จ มชฺฌิมฺเปริสา
	มเมว อุปฺชีเวยฺย	ตฺติเยตํ วรํ วเร ฯ
	ปรทาร์ น คจฺเจยฺย	สทฺทารปฺสุโต ลีย
	ถีนํ วสํ น คจฺเจยฺย	จตฺตฺเถตํ วรํ วเร ฯ
	ปฺตุโต เม สกฺก ชาเยถ	โส จ ทีฆายฺโก ลียา

๑ ม. อยํ จสฺสทฺโท นตฺถิ ฯ

๒ ม. อทา ฯ เหวมฺบุปฺปิ ฯ

๓ ม. ยฺ. สพฺพวงฺคโสภนํ ฯ

๔ ยฺ. ปจฺมํ ตํ ฯ



ธมฺเมน ชินเ ปจฺวี	ปญฺจเมตํ วรํ วเร ฯ
ตโต รตฺยา วิวสเน <sup>๑</sup>	สุริยสฺสคฺคมนํ ปติ
ทิพฺยา <sup>๒</sup> ภกฺขา ปาตุกฺกเวยฺยํ	ฉกฺขเมตํ วรํ วเร ฯ
ทโทโต เม น ชีเยถ	ทตฺวา นานุตฺเปยฺยหํ
ทหํ จิตฺตํ ปสาเทยฺยํ	สตุตฺตเมตํ วรํ วเร ฯ
อิโต วิมฺภจฺจมานาหํ	สคฺคคามี วิเสสคฺค
อนิพฺพตฺตี <sup>๓</sup> ตโต อสฺสํ	อญฺจเมตํ วรํ วเร ฯ
[๑๒๑๔] ตสฺส ตํ วจฺนํ สุตฺวา	เทวินฺโท เอตทพฺุริ
อจิริ วต เต ตาโต	ปีตา ตํ ทญฺจเมสฺสตี ฯ
อิหํ วตฺวาน มจฺจวา	เทวราชา สฺขมฺปติ
เวสฺสนตฺเร วรํ ทตฺวา	สคฺคกายํ อปฺกุกมิ ฯ

สกุภปพฺพํ นาม ฯ

[๔]

[๑๒๑๕] กสฺเสตํ มุขมาภาติ	เหมํ วุตฺตตฺตมคฺคิณา
นิกฺขวฺ ชาตฺรฺรูปสฺส	อุกฺกามุขปหํสิตํ ฯ
อุโฆ สทิสปจฺจงฺคา	อุโฆ สทิสสกฺขณา
ชาลิสฺส สทิสเ เอโก	เอกา กณฺหาชิณา ยถา ฯ
สีหา วิลาว นิกฺขนฺตฺตา	อุโฆ สมฺปตฺติริูปกา
ชาตฺรฺูปมยาเยว	อิเม ทิสฺสนฺติ ทารกา ฯ
[๑๒๑๖] กุโต นฺ จวํ <sup>๔</sup> ภารทฺวาช	อิเม อาเนลฺลี ทารเก
อชฺช รญฺจมนฺุปฺปตฺโต	กุโต อาคจฺฉลฺลี พฺุราหฺมณฺุ <sup>๕</sup> ฯ
[๑๒๑๗] มยฺหนฺเต ทารกา เทว	ทินฺนา วิตุเตน สญฺชย

๑ ม. วิวสเน ฯ      ๒ ม. ย. ทิพฺพา ฯ      ๓ ม. อนิพฺพตฺตี ฯ  
 ๔ ม. เอตฺถนฺตฺเร มหาราชปพฺพนฺติ ทิสฺสตี ฯ      ๕ ม. ถวํ ฯ  
 ๖-๖ ย. อิเม ปาจา น ทิสฺสนฺติ ฯ      ทุตฺติยาปาท กุหิ คจฺฉลฺลี พฺุราหฺมณฺาติปิ ทิสฺสนฺติ ฯ



- [๑๒๒๓] °ปิตา มยุหํ มหาราช อเมห ทตฺวา วนิพฺพเก  
 สุตฺวาน กลฺลนํ วาจํ อจฺจนฺกณฺหาย ภาสิตํ<sup>๑</sup> ฯ
- [๑๒๒๔] ทุกฺขสฺส ททยํ อาสิ อโถ อุณฺหํปิ อสฺสสิ<sup>๒</sup>  
 °โรหณี เหว ตามฺพทฺชี่<sup>๓</sup> ปิตา อสฺสูนิ วตฺตยิ ฯ
- [๑๒๒๕] ยนฺตํ กณฺหาชิโนวโจ อยํ มํ ตาต พฺรหฺมโณ  
 ลภฺภิจฺยา ปภฺภิโกภฺภติ ฆเร ชาตฺว ทาสियํ ฯ  
 น จายํ พฺรหฺมโณ ตาต ฆมฺมิกา โหนฺติ พฺรหฺมณฺหา  
 ยกฺโข พฺรหฺมณฺวณฺณนฺน ชาทิตฺตํ ตาต เนติ โน ฯ  
 นียมาเน ปิสาเจน กิณฺหู ตาต อุทิกฺขสิ ฯ
- [๑๒๒๖] ราชปฺตฺตี จ โว มาตา ราชปฺตฺโต จ โว ปิตา  
 ปฺพเพ เม องฺกมารุชฺห กิณฺหู ติฏฺฐจฺจ อารกา ฯ
- [๑๒๒๗] ราชปฺตฺตี จ โน มาตา ราชปฺตฺโต จ โน ปิตา  
 ทาสา มยํ พฺรหฺมณฺสฺส ตสฺมา ติฏฺฐจฺจ อารกา ฯ
- [๑๒๒๘] มา สมนฺเมวํ อวจฺจตุถ ทยฺหเต ททยํ มม  
 จิตฺกายํว เม กาโย อาสเน น สฺขํ ลภฺภ ฯ  
 มา สมนฺเมวํ อวจฺจตุถ ภียโย โสภํ ชเนถ มํ  
 นิกฺกัณฺธิสฺสามิ ทพฺเพน น โว ทาสา ภวิสฺสท ฯ  
 กิมคฺขियํ ทิ โว ตาต พฺรหฺมณฺสฺส ปิตา อทา  
 ยถาภฺตํ เม อกฺขาถ ปภฺภิปาเนตฺตุ พฺรหฺมณฺหํ ฯ
- [๑๒๒๙] สหสฺสคฺขํ ทิ มํ ตาต พฺรหฺมณฺสฺส ปิตา อทา  
 อจฺจ<sup>๔</sup> กณฺหาชิโน กณฺณํ ทตฺถิอาทิสเตน<sup>๕</sup> จ ฯ
- [๑๒๓๐] อุภฺฺเจทฺติ กตฺเต ตรมานो พฺรหฺมณฺสฺส อวาร  
 ทาสีสตํ ทาสสตํ ควํ ทตฺถฺฐสฺมา สตํ

๑-๑ ย. อยํ คาถา นตฺถิ ฯ อุภฺจกถาไปตฺถเกเยว ปน ทิสฺสติ ฯ ๒ ม. ย. ปสฺสสิ ฯ  
 ๓-๓ ม. โรหินีเหว ตมฺพทฺชี่ ฯ ๔ ม. อถ ฯ ๕ ม. ย. ทตฺถินา จ สเตน จ ฯ

	ชาตรูปสหัสสมจ	ไปตาน <sup>๑</sup> เทหิ นิกุกยं ฯ
[๑๒๓๑]	ตโต กตตทา ตรมาโน ทาสีสตํ ทาสสตํ ชาตรูปสหัสสมจ	พฺรหฺมณสฺส อวากริ ควํ หตฺถฺสภํ สตํ ไปตานทาสิ นิกุกยं ฯ
[๑๒๓๒]	( <sup>๒</sup> ทาสีสตํ ทาสสตํ อสุตตธีรณญเฆว ชาตรูปสหัสสมจ อจฺจายิกสฺส ลุทฺทสฺส	ควํ หตฺถฺสภํ สตํ สพฺพโภเค สตํ สตํ พฺรหฺมณสฺส ฌเนลิโน ไปตานทาสิ นิกุกย <sup>๒</sup> ) ฯ
[๑๒๓๓]	นิกุกิณฺติวมา จ <sup>๓</sup> นฺหาเปตฺวมา สมลฺงกิริตฺวมา ภณฺฑเทหิ <sup>๔</sup> สีลํ นฺหาเต สฺขิวตฺถเ ราชา อฺงเก กิริตฺวาน กฺุณฺฑลเ สฺขฺลิตเ มาเล ราชา อฺงเก กิริตฺวาน กจฺจิจิ อฺโหม อโรคา เต กจฺจิจิ อฺุณฺเณน ยาเปนฺติ กจฺจิจิ ทํสา มกสา จ วเน วาฬมิคากิณฺเณ	โฆชยิตฺวาน ทารเก อฺุจฺจงฺเก <sup>๕</sup> อฺุปเวสยฺมํ ฯ สพฺพพารณฺฐลิตเ อฺุยฺโย ปรีปฺจฺฉน ฯ สพฺพาลงฺการณฺฐลิตเ อิทํ วจนมพฺรวิ ฯ ชาลิ มาตาปิตา ตว กจฺจิจิ มฺูลผลา พหุ ฯ อฺุปฺปเมว ลีริสฺปา กจฺจิจิ ทึสา น วิชฺชติ ฯ
[๑๒๓๔]	อโถ อฺุโหม อโรคา เต <sup>๖</sup> อโถ อฺุณฺเณน ยาเปนฺติ อโถ ทํสา มกสา จ วเน วาฬมิคากิณฺเณ	เทว มาตาปิตา มม อโถ มฺูลผลา พหุ ฯ อฺุปฺปเมว ลีริสฺปา ทึสา เนลํ น วิชฺชติ ฯ

๑ ม. ยฺ. ปฺุตตานํ ฯ เหวมฺุปริปี ฯ

๒-๒ ยฺ. อิมมา เทว คาทา นตฺถิ ฯ อฏฺฐจกธาไปตฺถเกเยว ปน ทิสฺสนฺติ ฯ

๓ ม. จสทฺโท นตฺถิ ฯ

๔ ม. ภณฺฑเณน, ยฺ. ภณฺฑเท ฯ

๕ ม. อฺุจฺจงฺเก ฯ

๖ ม. เม ฯ

ขณฺนฺตาลุกุลมฺพานิ	วิฟานิตกุกฺลานิ จ
โกลํ ภาลาตํ ฝลํ <sup>๑</sup>	สา โน อาหจฺจ โปสฺติ ๑
ยณฺเจว สา อาหารติ	วนมฺมูลผลหาริยา
ตํ โน สพฺเพ สฺมาคนฺตฺวา	รตฺตี ภูณฺชาม โน ทิวา ๑
อมฺมา จ <sup>๒</sup> โน กิสา ปณฺฑุ	อาหฺรณฺตี ทุมฺปฺพลํ
วาตาทเปน สฺขุมาลี	ปทุมํ หตฺถคตํมิว <sup>๓</sup> ๑
อมฺมาย ปตฺนุเกสา	วิจฺรณฺตฺยา พฺรหฺวเน
วเน วาพฺมิกาภิณฺเณ	ขคฺคทีปฺนินฺเสวิเต ๑
เกเสสฺสุ ชฺฌํ พนฺธิตฺวา	กจฺเณ ชลฺลมฺชาริยิ
( <sup>๔</sup> ธฺาเรนฺโต พฺรหฺมณฺวณฺณํ	อาสทณฺจมสฺสชฺฌ <sup>๕</sup> )
จมฺมวาลี จมฺมา เสติ	ชาตเวทํ นมสฺสฺติ ๑
[๑๒๓๕] ปฺตุตฺตา ปิยา มนฺุสฺसानํ	โลกลฺลมี อุปฺชฺชิสฺสุ <sup>๕</sup>
น หิ ญฺูนมฺหากํ อยฺยสฺส	ปฺตุตฺเต ลินฺโห อชฺายถ ๑
[๑๒๓๖] ทฺุกกภูณฺจ หิ โน โปตํ <sup>๖</sup>	ภูณฺหจฺจํ กตํ มยา
โยหํ ลีวีนํ วจฺนา	ปพฺพวาเชสี อหฺุสํ ๑
ยํ เม กิณฺุจิจิ อธิ อตฺถิ	ธนํ ฐณฺณณฺจ วิชฺชติ
เอตฺถ เวสฺสนฺตรโร ราชฺา	ลิวฺวิภูณฺเจ ปสาสฺตุ ๑
[๑๒๓๗] น เทว มยฺหํ วจฺนา	เอหิติ ลิวฺวิสฺสุตฺโต
สยเมว เทโว คนฺตฺวาน <sup>๗</sup>	ลิวฺจ โภเคหิ อตฺรชํ ๑
[๑๒๓๘] ตโต เสนาปตี ราชฺา	สณฺชโย อชฺุณฺณาสถ
หตฺถี อสฺสา รถา ปตฺติ	เสนา สนฺนาหยฺนฺตฺนํ
เนคฺมา จ มํ อเนวฺนฺตฺ	พฺรหฺมณฺา จ ปฺุโรหิตา

๑ ม. เพลลํ ๑      ๒ ม. ว ๑      ๓ ม. หตฺถคตํมิว ๑  
 ๔-๔ ย. อิม ปาจา นตฺถิ ๑    อฏฺฐกถาไปตฺถเกยว ปน ทิสฺสฺติ ๑      ๕ ม. อุปฺชฺชิสฺสุ ๑  
 ๖ ม. ปฺตุต ๑      ๗ ม. คนฺตฺวา ๑

ตโต สฎฐี สหสฺสานิ	โยธินอ จารุทสฺสนา
ชิปปมายนตุ สนนทฺธา	นานาวณฺเณหิลงฺกตา ๑
นีลวตฺถรานเเก <sup>๑</sup>	ปีตานิเเก นินวาสิตา
อณฺเณ โลหิตอฺจนฺหีสา	สุทฺธาเนเก นินวาสิตา
ชิปปมายนตุ สนนทฺธา	นานาวณฺเณหิลงฺกตา ๑
หิมวา ยถา คนฺธโร	ปพฺพโต คนฺธมาทโน
นานารุกฺเขหิ สณฺจนฺโน	มหาภฺตคณฺณาลโย ๑
โอสเชหิ จ ทิพฺเพหิ	ทิสา ภาติ ปวาติ จ
ชิปปมายนตุ สนนทฺธา	ทิสา ภาตุ ปวณฺตุ จ ๑
ตโต นาคสหสฺสานิ	โยชยนตุ จตุทฺทส
<sup>๒</sup> สุวณฺณกจฺเณ มาตงฺเค	เหมกปฺปนินวาสเส <sup>๒</sup> ๑
อารุเพฺห <sup>๓</sup> คามณฺเียมิ	โตมรฺงกฺสปาณินิ
ชิปปมายนตุ สนนทฺธา	หตฺถิกฺขนฺเชหิ ทสฺสิตา ๑
ตโต อสฺสสหสฺสานิ	โยชยนตุ จตุทฺทส
อาชานฺเียว <sup>๔</sup> ชาติยา	<sup>๕</sup> สินฺธเว สีสฺวาหเน <sup>๕</sup> ๑
อารุเพฺห คามณฺเียมิ	อินฺทียาจาปชาธิวิ <sup>๖</sup>
ชิปปมายนตุ สนนทฺธา	อสฺสปฏิฏฺเฐ อลงฺกตา ๑
ตโต รตสหสฺสานิ	โยชยนตุ จตุทฺทส
อโยสุกฺตเนมิโย	สุวณฺณจิตฺรโปกฺขเร <sup>๗</sup> ๑
อาโรเปณฺตุ ฐเช ตตฺถ	จมฺมานิ กวฺจานิ จ
วิปฺพาลเณตุ <sup>๘</sup> จ จาปานิ	ทพฺพหฺมมา ปหารินอ
ชิปปมายนตุ สนนทฺธา	รเถสุ รตฺธิวินอ ๑

๑ สี. ยุ. นีลวณฺณรานเเก ๑ ๒-๒ ม. สุวณฺณกจฺจมาตงฺคา เหมกปฺปนินวาสสา ๑  
 ๓ ม. อารุเพฺหา ๑ อปรปิ อีทิสเมว ๑ ๔ ม. ยุ. อาชานเียว ๑  
 ๕-๕ ม. สินฺธวา สีสฺวาหนา ๑ ๖ ม. อิลฺลียาจาปชาธิวิ ๑ ๗ ม. สุวณฺณจิตฺรโปกฺขเร ๑  
 ๘ ม. วิปฺพาลเณตุ ๑

[๑๒๓๙]	ลาชา โอล็อกิยา ปุปฺพมา อคฺคิยานิ จ ติฏฺฐจฺนตฺ คาเม คาเม สตํ กุมฺภา มคฺคมฺหิ ปตฺติตา จฺนตฺ <sup>๑</sup> มํสา ปฺฐวา จ สงฺกฺลฺยา <sup>๒</sup> มคฺคมฺหิ ปตฺติตา จฺนตฺ สปรฺปิ เตลฺลํ ทฺธิ ชีรํ มคฺคมฺหิ ปตฺติตา จฺนตฺ อาฟาริกา จ สฺฐา จ ปาณิสฺสรา กุมฺภฏฺฐนิโย อาหณฺณนตฺ สพฺพวิธฺนา ชรฺมฺขานิ ฐมนตฺ <sup>๓</sup> มฺหิงฺคา ปณฺทวํ <sup>๔</sup> สงฺขา ทินฺทิมานิ จ หณฺณนตฺ	มาลาคนฺธวิเลปนา เยน มคฺคเคน เอหิตฺติ ฯ เมรยสฺส สุรฺวาย จ เยน มคฺคเคน เอหิตฺติ ฯ กุมฺมาสา มจฺจลฺลํยฺตา เยน มคฺคเคน เอหิตฺติ ฯ กงฺคฺปิฏฺฐจํ <sup>๕</sup> พฺหุ สุรฺวา เยน มคฺคเคน เอหิตฺติ ฯ นฏฺฐนฏฺฐกคฺคาโยโน มฺพฺทิกิภา <sup>๖</sup> โสภจฺจฺฉายิกา ฯ ภริโย ทินฺทิมานิ จ นทฺนตฺ เอกปฺกฺขรา โคธา ปรีวทฺนตฺทิภา <sup>๗</sup> <sup>๘</sup> กฺกฺมฺพา ทินฺทิมานิ <sup>๙</sup> จ ฯ อุยฺยตฺตตา ลีวฺวาหิณี วงฺกํ ปายาลิ ปพฺพตฺ ฯ กฺกฺชโร สฏฺฐิจฺหายโน โกณฺจํ นทฺติ วารโณ ฯ เนมิโฆโส อชฺายถ อุยฺยตฺตตา ลีวฺวาหิณี ฯ อุยฺยตฺตตา ทาริทฺริณี วงฺกํ ปายาลิ ปพฺพตฺ ฯ
[๑๒๔๐]	สา เสหนา มหตี อาสิ ชาลินา มคฺคณาเยน โกณฺจํ นทฺติ มาตงฺโค กจฺฉาย พชฺฉมฺมานาย <sup>๑๐</sup> อาชานิยา หลฺยฺนตฺ <sup>๑๑</sup> <sup>๑๒</sup> นภํ วัชฺช อจฺฉาทฺลิตฺ <sup>๑๓</sup> สา เสหนา มหตี อาสิ ชาลินา มคฺคณาเยน	อุยฺยตฺตตา ลีวฺวาหิณี วงฺกํ ปายาลิ ปพฺพตฺ ฯ กฺกฺชโร สฏฺฐิจฺหายโน โกณฺจํ นทฺติ วารโณ ฯ เนมิโฆโส อชฺายถ อุยฺยตฺตตา ลีวฺวาหิณี ฯ อุยฺยตฺตตา ทาริทฺริณี วงฺกํ ปายาลิ ปพฺพตฺ ฯ

๑ ม. ปตฺติติฏฺฐจฺนตฺ ฯ อีโต ปรี อีทิสเมว ฯ ๒ ม. ย. มํสา ปฺฐวา สงฺกฺลฺโย ฯ  
๓ ม. กงฺคฺพิชฺชา, ย. กงฺคฺ วิหิ ฯ ๔ ม. มนฺทกา ฯ ๕ ลี. ย. วทฺนตฺ, ม. ฐมนตฺ ฯ  
๖ ม. ปณฺทวํ ฯ ๗ ม. ปรีวทฺนตฺทิภา ฯ ๘-๘ ม. กฺกฺมฺพทินฺทิมานิ จ ฯ  
๙ ม. พทฺทมฺมานาย ฯ ๑๐ ลี. ย. หลฺลิสฺสึ ฯ ๑๑-๑๑ ม. ย. อพฺภํ วัชฺช อจฺฉาทฺลิตฺ ฯ

เต ปาวีสุ พุทธารณณั	พหุสาขั มโหทกั <sup>๑</sup>
ปุปฺพรุกฺเขหิ สญจนนั	ผลรุกฺเขหิ จุภยั ๑
ตตถ วินุทฺตฺสรา วคฺค	นานาวณฺณา พหุ ทิชา
กุชฺชนตฺมฺปกุชฺชนติ	อุตุสํปุปฺพิเต ทุเม ๑
เต คนฺตฺวา ทีฆมทฺธานั	อโหโรตฺตฺนมนจฺจเย
ปเทสนตํ อุปาถจฺจุ <sup>๒</sup>	ยตถ เวสฺสนตโร อหุ ๑

มหาราชปพฺพ นาม ๑

[ ๓ ]

- |        |                                    |                                    |
|--------|------------------------------------|------------------------------------|
| [๑๒๔๑] | เตสํ สุตฺวาน นิคฺโขสฺสั            | ภีโต เวสฺสนตโร อหุ                 |
|        | ปพฺพตํ อภิรฺุหิตฺวา                | ภีโต เสนํ อุทิกฺขติ ๑              |
|        | อิงฺฆ มทฺทิ นิสาเมหิ               | นิคฺโขสฺโส ยาทีโส วเน              |
|        | อาชานินฺยา หลิยนฺติ                | ชชคฺคาเนว <sup>๔</sup> ทิสฺสเร ๑   |
|        | อิเม ญฺน อรณฺณมฺหิ                 | มิกฺสงฺฆานิ ลุทฺทกา                |
|        | วาคฺุราหิ ปริกฺขิปป                | โสพฺพะ <sup>๕</sup> ปาเตตฺวา ตาวเท |
|        | วิกฺโกสฺมานา ติปฺปาหิ <sup>๖</sup> | หนฺติ เสนํ วรํ วรํ ๑               |
|        | ตถา <sup>๗</sup> มยํ อทฺฐกา        | อรณฺเณ อวรุทฺธกา                   |
|        | อมิตฺตทตฺถตฺถคตา <sup>๘</sup>      | ปสฺส ทฺพพฺพลฆาตกั ๑                |
| [๑๒๔๒] | อมิตฺตา นปฺปสฺสเหยฺยั <sup>๙</sup> | อคฺคิวิ อุทกณฺณเว                  |
|        | ตเทว ตวํ วิจฺินฺเตหิ               | อปิ โสตฺถิ อีโต ลินฺยา ๑           |
| [๑๒๔๓] | ตโต เวสฺสนตโร ราชา                 | โอโรหิตฺวาน ปพฺพตา                 |
|        | นินฺสีทิ ปณฺณสาลายั                | ทพฺพหึ กตฺวาน มานสั ๑              |

๑ ย. พหุทิกั ๑ ๒ ม. อุปาถจฺจุ ๑ ๓ ม. เอตฺถนตฺเร ฉชตฺติยกมฺมนฺติ ทิสฺสติ ๑  
 ๔ ม. ชชคฺคานิน จ ๑ ๕ ม. ย. โสพฺพ ๑ ๖ ม. ติปฺพาทิ ๑ ๗ ม. ย. ยถา ๑  
 ๘ ม. อมิตฺตทตฺถตฺตํ คตา ๑ ๙ ม. นปฺปสาเหยฺยั ๑



- |   |   |
|---|---|
| <p>[๑๒๔๔] นีวตฺตยิตฺวาน รณํ<br/>         เอกํ อรณฺเณ วิหรนฺตํ<br/>         หตฺถิกฺขนฺตโต โอรุขฺห<br/>         ปริกิณฺโณ<sup>๑</sup> อมจฺเจหิ<br/>         ตตฺถทฺทส กุมารํ โส<br/>         นิสินฺนํ ปณฺณสาลายํ</p> <p>[๑๒๔๕] ตณฺจ ทิสฺวาน อายนฺตํ<br/>         เวสฺสนุตโร จ มหฺที จ<br/>         มหฺที จ สิริสา ปาเท<br/>         มหฺที อหฺมฺหิ เต เทว<br/>         เตสุ ตตฺถ ปลิสฺซชฺช</p> <p>[๑๒๔๖] กจฺจि โว กุสลํ ปุตฺต<br/>         กจฺจิ อุณฺเณน ยาเปถ<br/>         กจฺจิ ทํสา มกฺสา จ<br/>         วเน วาฬํคิกิณฺเณ</p> <p>[๑๒๔๗] อตฺถิ โน ชีวิกา เทว<br/>         กสิรา ชีวิกา โหม<br/>         อนิทฺธินํ มหาราช<br/>         ตยฺมฺหา อนิทฺธิกา ทนฺตา<br/>         อปิ โน กีสานิ มंसานิ<br/>         อวรุทฺธานํ มหาราช</p> <p>[๑๒๔๘] เยปิ เต ลิวิสฺเสฏฺฐสฺส<br/>         ชาลึ กณฺหาชินา จุโภา</p> | <p>วฺภูจฺจาเปตฺวาน เสนิโย<br/>         ปิตา ปุตฺตํ อุปาคามิ ๑<br/>         เอกํโส ปณฺชสิกฺโต<br/>         ปุตฺตํ ลินฺนิจิตฺตฺปากมิ<sup>๒</sup><br/>         รมฺมรूपํ สฺมาหิตํ<br/>         ฌายนฺตํ อกุโตะมยํ ๑<br/>         ปิตรํ ปุตฺตตฺติทฺธินํ<br/>         ปจฺจุกฺคนฺตฺวา อวณฺทิสฺสุ ๑<br/>         สสฺสุรฺรสาภิวาทฺย<br/>         ปาเท วณฺทามิ เต หุสา<sup>๓</sup><br/>         ปาณินา ปริมฺชฺชถ ๑<br/>         กจฺจิ ปุตฺต อนามยํ<br/>         กจฺจิ มฺลผลา พหุ ๑<br/>         อปฺปเมว ลีริสฺปา<br/>         กจฺจิ หีสฺวา น วิชฺชติ ๑<br/>         สฺวา จ ยาทีลิกิทีสา<sup>๔</sup><br/>         อุณฺจจฺริยาย ชีวิตํ ๑<br/>         ทเมตฺยสฺสวํ<sup>๕</sup> สฺวารถิ<br/>         อสมิทฺธิ ทเมติ โน ๑<br/>         ปิตุ มาตุ อทฺสฺสนา<br/>         อรณฺเณ ชีวิสฺสอกิณํ ๑<br/>         ทายาทปฺตฺตมานสา<sup>๖</sup><br/>         พฺราหฺมณฺสฺส วสาณฺคา</p> |
|---|---|

๑ ลี. ยุ. ปริกขิตโต ๑      ๒ ม. ลินฺนิจิตฺตฺปากมิ ๑      ๓ ม. สุนฺหา ๑  
 ๔ ม. ยาทีลิกิทีสา ๑      ๕ ม. ทเมตฺยสฺสวํ ๑      ๖ ม. ทายาทปฺตฺตมานสา ๑

- อจจายิกสส ลุททสส โย เน คาโวว สุมภติ ฯ  
 เต ราชปุตุติยา ปุตุเต ยทิ ชานาถ สัสถ  
 ปริยาปุณาถ โน ขิปป์ สปปทญจัว มาถนัว ฯ  
 [๑๒๔๙] เอเต<sup>๑</sup> กุมารา นิกุกีตา ชาลี กณหาชิโน จุโก  
 พุราหมณสส ธนั ทตวา ปุตุต มา ภายิ อสสส ฯ  
 [๑๒๕๐] กจจิ นุ ตาต กุสลั กจจิ ตาต อนามยั  
 กจจิ นุ ตาต เม มาตุ จกขุ น ปริหายติ ฯ  
 [๑๒๕๑] กุสถญเจว เม ปุตุต อโถ ปุตุต อนามยั  
 อโถ จ ปุตุต เต มาตุ จกขุ น ปริหายติ ฯ  
 [๑๒๕๒] กจจิ อโรคั โยคคณเต กจจิ วหติ วาหนั  
 กจจิ ผีโต ชนปโท กจจิ วุญจิ น ฉิซุชติ ฯ  
 [๑๒๕๓] อโถ อโรคั โยคคมเม อโถ วหติ วาหนั  
 อโถ ผีโต ชนปโท อโถ วุญจิ น ฉิซุชติ ฯ  
 [๑๒๕๔] อิจเจว มนตยนุทานั มาตา เนลั อทิสถ  
 ราชปุตุตี คิริทวาเร ปตติกา อนุปาหนา ฯ  
 ตญจ ทิสวาน อายนุตี มาตรั ปุตุตคิทินี  
 เวสสนตโร จ มหุที จ ปจจุคคณตวา อวนทิสู<sup>๑</sup> ฯ  
 มหุที จ ลีรสา ปาเท สสสุยา อภิวาทยิ  
 มหุที อหญหิ เต อยเย ปาเท วนทามิ เต หุสา<sup>๒</sup> ฯ  
 [๑๒๕๕] มหุทิญจ ปุตุตกา ทิสวา ทูรโต โสตุถิมาคตา  
 กนทนุตา อภิธาวีสู<sup>๓</sup> วจจา พาลาว มาตรั ฯ  
 มหุที จ ปุตุตเก ทิสวา ทูรโต โสตุถิมาคเต  
 วารุณิว ปเวเชนติ ถนธารามิสิญจถ ฯ

๑ ม. อุโก ฯ

๒ ม. สุนหา ฯ

๓ ม. มติธาวีสู ฯ

[๑๒๕๖]	สมาคทาน ภาตีนํ ปพฺพตา สมนาทีสุ วุฏฺฐิจิธาโร ปวตฺเตนโต อถ เวสฺสนุตโร ราชา นตฺตาโร สุณิสสา ปุตฺโต ยทา สมาคตา อาสุํ ปณฺชลิกา ตสฺส ยาจนฺติ เวสฺสนุตฺรณฺจ มหฺทิณฺจ ตวํ โนสิ อีสฺสโร ราชา	มหาโฆโส อชายถ มฺหิ อากมฺปิตา <sup>๑</sup> อหุ เทโว ปาวสฺสิ ตาวเท ฯ ภาตීหิ สมคจฺจถ ราชา เทวี จ เอกโต ฯ ตทาลิ โลมหํสนํ โรหนฺตา เภรว เวเน ฯ สพฺเพ วุฏฺฐา สมาคตา รชฺชํ กาเรถ โน อุโภา ฯ
--------	---	---

ฉกฺขตฺตติยปพฺพํ นาม ฯ

[๑๒๕๗]	ธมฺเมเน รชฺชํ กาเรนฺตํ ตฺวณฺจ ชานปทา เจว	วุฏฺฐา ปพฺพาชฺยิตถ มํ เนคมา จ สมาคตา ฯ
[๑๒๕๘]	ทุกฺกณฺณจ หิ โน ปุตฺต โยหํ ลีวีนํ วจนา	ณฺหนจจํ กตํ มยา ปพฺพาชฺเชสิ อหฺตุสกํ ฯ
[๑๒๕๙]	เยเน เกนฺจิ วณฺณเนน <sup>๒</sup> มาตฺยา ภคินิยาปิ <sup>๒</sup> ( <sup>๓</sup> นฺทานกาโล มหาราช	ปิตุ ทุกฺขํ อุทพฺพเท อปิ ปาณฺเห อตฺตโน ฯ รชฺชชฺลลํ ปวาหย <sup>๓</sup> )
[๑๒๖๐]	ตโต เวสฺสนุตโร ราชา <sup>๔</sup> รชฺชชฺลลํ ปวาเหตุวา	รชฺชชฺลลํ ปวาหย สงฺขํ วณฺณํ อชารยิ ฯ <sup>๔</sup>
[๑๒๖๑]	ลีสฺนหาโต สุจิวตฺโต ปจฺจยํ นาคมารุยฺห	สพฺพามาทรณฺภูสิโต ขคฺคํ พนฺธิ ปฺรนฺตปปี ฯ

๑ ม. ปกมฺปิตา ฯ

๓-๓ กตฺถจि ปโตถเก น ทิสฺสตี ฯ

๒-๒ ม. ยฺ. มาตฺสุ ภคินิยา จาปิ ฯ

๔-๔ ยฺ. อิมเ ปาจา น ทิสฺสนฺตี ฯ

ตโต สฎฐี สหสฺสานิ  
 สหชาตา ปริกัรึสุ<sup>๑</sup>  
 ตโต มหุทีปี นุหาเปสุ  
 เวสฺสนตโร ตํ ปาเลตุ  
 อโถปิ ตํ มหาราชา

[๑๒๖๒] อิทญจ ปจฺจยํ ลหุชา  
 อานนุหิยํ อวารึสุ  
 อิทญจ ปจฺจยํ ลหุชา  
 อานนุหิจิตฺตา<sup>๓</sup> สุมนา  
 อิทญจ ปจฺจยํ ลหุชา  
 อานนุหิจิตฺตา ปตีตา

[๑๒๖๓] เอกภตฺตี<sup>๔</sup> ปุเร อาลี  
 อิติ เมตํ วตํ อาลี  
 ตํ เม วตํ สมิทฺชช  
 มาตุชฺปิ ตํ ปาเลตุ  
 อโถปิ ตํ มหาราชา  
 ยงกิญฺจิตฺติ กตํ ปุณฺณํ  
 สพฺเพเน เตเน กุสฺเลน

[๑๒๖๔] กปฺปาลีภญจ โภเสยํ  
 สสฺสุ สฺนุหาย ปาเหลสิ  
 ตโต ไชมญจ<sup>๕</sup> กายูรํ  
 สสฺสุ สฺนุหาย ปาเหลสิ  
 ตโต ไชมญจ กายูรํ

โยธินอ จารุทสฺสนา  
 นนุทยนุตา รเถสภํ ๑  
 ลีวิกญญา สมาคตา  
 ชาลี กณฺหาชินา จุโฆ  
 สญฺชโย อภีรกุชฺตุ ๑  
 ปุพฺเพ กิเลสมตฺตโน<sup>๒</sup>  
 รมณิเย คิริพฺพะเช ๑  
 ปุพฺเพ กิเลสมตฺตโน  
 ปุตฺเต สงฺคมม ลกฺขณา ๑  
 ปุพฺเพ กิเลสมตฺตโน  
 สห ปุตฺเตหิ ลกฺขณา ๑  
 นิจจํ ญญทิลสายนี  
 ตุมหํ กามา หิ ปุตฺตกา ๑  
 ตุมเห สงฺคมม ปุตฺตกา  
 ปิตุชฺปิ จ ปุตฺตกา  
 สญฺชโย อภีรกุชฺตุ ๑  
 มยฺหญฺเจว ปิตุจฺจ เต  
 อชโร ตวํ<sup>๕</sup> อมโร ภว ๑  
 ไชมโกภุมฺพรานี<sup>๖</sup> จ  
 เยหิ มหุที อโสมถ ๑  
 คีเวยํ รตนามายํ  
 เยหิ มหุที อโสมถ ๑  
 องฺคทํ มณฺนิเมชลํ

๑ ม. ปกรึสุ ๑ ๒ ม. สํเกลสมตฺตโน ๑ เอวมุปริปิ ๑ ๓ ม. อานนุหิ วิตฺตา ๑  
 ๔ ม. เอกภตฺตา ๑ ๕ ม. อยํ ปาโล นตฺติ ๑ ๖ ม. ไชมโกภุมฺพรานี ๑  
 ๗ ม. เหมญจ ๑ เอวมุปริปิ ๑

สสฺสฺ สุณฺหยา ปาเหลิ  
 อุณฺณตํ มุขฺพฺลลณฺจ  
 สสฺสฺ สุณฺหยา ปาเหลิ  
 อุคฺคตฺถนํ คิงฺคมกํ  
 สสฺสฺ สุณฺหยา ปาเหลิ  
 สฺตฺตตณฺจ สฺตฺตตวชฺชณฺจ  
 อโสภถ ราชปฺตฺตี  
 สีสฺนุหตาตา สุจิวตฺถา  
 อโสภถ ราชปฺตฺตี  
 กทลิว วาตจฺฉปิตา  
 ทนฺตาวรณสมปฺนฺนา  
 สกฺุณฺนี มานฺุสสินี  
 นิโครธปฺกกพิมฺโพนฺุฉี

[๑๒๖๕] ตสฺสา จ นาคมาเนสุํ  
 สตฺตติกฺขมํ สรกฺขมํ  
 สา มหฺทึ นาคมารุหิ  
 สตฺตติกฺขมํ สรกฺขมํ

[๑๒๖๖] สพฺพมฺหิ ตํ อรณฺณมฺหิ  
 เวสฺสนฺตรสฺส เตเชน  
 สพฺพมฺหิ ตํ อรณฺณมฺหิ  
 เวสฺสนฺตรสฺส เตเชน  
 สพฺพมฺหิ ตํ อรณฺณมฺหิ

เยหิ มหฺทึ อโสภถ ๑  
 นานารตฺเต จ มาณิเย<sup>๑</sup>  
 เยหิ มหฺทึ อโสภถ ๑  
 เมชลํ ปฏฺฐิปาทกํ<sup>๒</sup>  
 เยหิ มหฺทึ อโสภถ ๑  
 อุปนิชฺฌาย เสยฺยสิ  
 เทวกณฺณว นนฺทเน ๑  
 สพฺพพารณฺณฐิติตา<sup>๓</sup>  
 ตาวตีสาว อจฺฉรา ๑  
 ชาตา จิตฺตลตาวเน  
 ราชปฺตฺตี อโสภถ ๑  
 ชาตา จิตฺตปฺตฺตา ปติ  
 ราชปฺตฺตี อโสภถ ๑  
 นาติวฺชฺฌมว<sup>๔</sup> กุณฺชริ  
 อีสานฺตํ อุรฺุพฺหวิ ๑  
 นาติวฺชฺฌมว กุณฺชริ  
 อีสานฺตํ อุรฺุพฺหวิ ๑  
 ยาวนฺเตตฺถ มิคา อหุ<sup>๕</sup>  
 นาณณมณฺณํ วิเหจฺยุํ ๑  
 ยาวนฺเตตฺถ ทิชา อหุ  
 นาณณมณฺณํ วิเหจฺยุํ ๑  
 ยาวนฺเตตฺถ มิคา อหุ

เอกชฺฌํ สนฺนิปาตีสฺสุ

๑ ม. มาณิเก ๑ ๒ ม. ปฏฐิปาทกํ, ย. ปาลีปาทกํ ๑ ๓ ม. สพพพาลงการฐิติตา ๑  
 ๔ ม. นาติพทฐว, ย. นาติพทฐณจ ๑ เอวมฺปฺริปี ๑ ๕ ม. อหุ, ย. อหุ ๑ เอวมฺปฺริปี ๑

เวสสันดร ปยาตมฺหิ ลีวีณํ ภูมิจวฑฺฒเน ๑  
 สพฺพมฺหิ ตํ อรณฺณมฺหิ ยาวนฺเตตฺถ ทิชา อหุ  
 เอกซณฺมํ สนนฺิปาตีสุ

เวสสันดร ปยาตมฺหิ ลีวีณํ ภูมิจวฑฺฒเน ๑  
 สพฺพมฺหิ ตํ อรณฺณมฺหิ ยาวนฺเตตฺถ มิกา อหุ  
 ๑นาสฺส มณฺชฺฐนิ ภูษีสุ<sup>๑</sup>

เวสสันดร ปยาตมฺหิ ลีวีณํ ภูมิจวฑฺฒเน ๑  
 สพฺพมฺหิ ตํ อรณฺณมฺหิ ยาวนฺเตตฺถ ทิชา อหุ  
 นาสฺส มณฺชฺฐนิ ภูษีสุ

[๑๒๖๗] เวสสันดร ปยาตมฺหิ ลีวีณํ ภูมิจวฑฺฒเน ๑  
 ปฏิยตฺโต ราชมคฺโค วิจิตฺโต ปุพฺผสฺนฺถโต  
 วลี เวสสันดรโร ราช<sup>๒</sup> ยตฺถ ยาว<sup>๓</sup> เชตฺตฺตฺตรา ๑  
 ตโต สฺมุจฺจิสฺส สหฺสฺสานิ โยธินฺโน จารุทฺสฺสนา  
 สมนฺตา ปริกฺกิสฺส<sup>๔</sup>

เวสสันดร ปยาตมฺหิ ลีวีณํ ภูมิจวฑฺฒเน ๑  
 โอโรธา จ กุมารธา จ เวลียานา จ พฺรธาหฺมณฺธา  
 สมนฺตา ปริกฺกิสฺส

เวสสันดร ปยาตมฺหิ ลีวีณํ ภูมิจวฑฺฒเน ๑  
 หตฺถธาโรธา อนิกฺกฺจธา รติกา ปตฺติการกา  
 สมนฺตา ปริกฺกิสฺส

เวสสันดร ปยาตมฺหิ ลีวีณํ ภูมิจวฑฺฒเน ๑  
 สมากธา ชานปทา เนคมา จ สมากธา  
 สมนฺตา ปริกฺกิสฺส

๑-๑ ม. นาสสุ มณชฺฐ นิภูษีสุ, ย. นาสสุ มณชฺฐนิ ภูษีสุ ๑ เอวมฺปริปิ ๑  
 ๒ ม. ย. อัย ปาโล นตฺถิ ๑ ๓ ม. ยาวตาว ๑ ๔ ม. ปริกฺกิสฺส ๑ เอวมฺปริปิ ๑

เวสฺสนุตฺเร ปยาตมฺหิ ลีวีนํ รมฺมจฺวทฺตมฺเน ๑  
กโรภฺวียา จมฺมชฺรธา อินฺทฺหิตฺธา<sup>๑</sup> สุวฺมมิกาท<sup>๒</sup>

ปุจฺจโต ปฏฺฐิปชฺชิสฺสุ

[๑๒๖๘] เวสฺสนุตฺเร ปยาตมฺหิ ลีวีนํ รมฺมจฺวทฺตมฺเน ๑  
เต ปาวีสฺสุ<sup>๓</sup> ปุริ รมฺมํ พหุปาการโตรณ<sup>๔</sup>  
อุเปตํ อนนฺนปาเนหิ นจฺจคฺคิตฺเทหิ จฺญายํ ๑  
วิตฺตทา ชานปทา อาลํ เนคมา จ สฺมาคตา  
อนุปรปตฺเต กุมารมฺหิ ลีวีนํ รมฺมจฺวทฺตมฺเน ๑  
เจลกฺเขโป ปวตฺตติตฺถ<sup>๕</sup> อาคเต ธนทายเก  
นนฺทิปฺปเวสิ<sup>๖</sup> นคเร พนฺธนา โมกฺโข อโฆสฺถ ๑

[๑๒๖๙] ชาตฺรฺฐปมยํ วสฺสํ เทโว ปาวสฺสิ ตาวเท  
เวสฺสนุตฺเร ปวิฏฺฐจฺมฺหิ ลีวีนํ รมฺมจฺวทฺตมฺเน ๑  
ตโต เวสฺสนุตฺโร ราชา ทานํ ทตฺวาน ขตฺตฺติโย  
กายสฺส เมทา สฺปฺปญฺโณ สคฺคํ โส อุปรชฺชธาทิ ๑

นคฺรกณฺท์ นาม ๑

มหาเวสฺสนุตฺรชาตก<sup>๗</sup> ทสมํ ๑

มหานิปาตํ นิฏฺฐจิตํ

[ ๘ ]

๑ ลี. ย. ขคฺคหิตฺธา, ม. อิลลฺลิตฺธา ๑ ๒ ม. สุวฺมมฺมโน ๑ ๓ ม. ย. ปาวีสฺสุ ๑  
๔ ม. มหาปาการโตรณ ๑ ๕ ม. อวตฺตติตฺถ ๑ ๖ ม. นนฺทฺธิ ปเวสิ ๑  
๗ ม. เวสฺสนุตฺรชาตกํ, ย. เวสฺสนุตฺรจฺจณฺณนา สฺมตฺตทา ๑  
๘ ม. เอตฺถนุตฺเร ชาตกปาตี นิฏฺฐจิตาติ ทิสฺสนฺติ ๑





## ปทานุกรกโม

	ปพเพ/องเก		ปพเพ/องเก
อกกุกส์	๑๘/๖	องคเหตุกา	๑๑๕๕/๓๖๗
อกกุกสา	๒๘๖/๕๑	อจจาภิกขณส์ศคคา	๕๕/๒๐
อกกุกปาโก	๑๑๕๖/๓๖๘	อจจาภิเณ	๑๑๗๓/๓๗๓
อกกุกกั	๘๘/๓๓	อจจาวิทติ	๓๐๕/๑๐๔
อกตตตตสส์	๑๙๕/๖๘	อจจาหิตัง	๙๘๗/๓๑๐
อกลล	๒๖๓/๘๓	อจจิติ	๗๑๐/๒๒๔
อกามกรณียสมี	๕๘/๒๑	อจจิมนุโต	๙๒/๓๕
อกาสิยา	๗๗๒/๒๔๐	อจจิสงฆปเรโต	๙๒/๓๗
อกุโตภยา	๗๕/๒๙	อจจุกุคตา	๑๑๑๘/๓๔๙
อกุกตฺตโต	๙๑๘/๒๙๐	อจจกณฺหา	๑๒๒๓/๓๙๑
อกุโกธนมนุคฺฆา	๘๙๑/๒๘๒	อจจโกกตรจฺจโย	๒๘๖/๙๑
อกุชภคคํ ยานํ	๓๐๒/๑๐๓	อจจตัง	๑๑๗๓/๓๗๓
อกุเขยยํ	๔๑๕/๑๔๒	อจจจรสฺสนิกาสา	๘๖๕/๒๗๕
อกุไชภินิ	๑๔๘/๕๔	อจจเร	๔๕๒/๑๕๑
อชลิกานิ	๑๘/๖	อจจรสฺสุ	๔๑๑/๑๔๑
อคคคิเมห	๑๘/๖	อจจนาหนํ	๕๗๔/๑๙๒
อคคคปคฺติมา	๑๙๕/๖๘	อจจนิหฺนรภูจฺจา	๖๐๐/๒๐๑
องคทํ	๑๒๖๔/๔๐๐	อจจนิปา	๑๑๕๑/๓๖๔
องคปาวูรณฺน	๑๖๒/๕๘	อจจนิมนุโต	๖๕๙/๒๑๓

	ปพเพ/องฺเก		ปพเพ/องฺเก
อจฺเจจฺจํ	๑๐๘๓/๓๓๙	อชฺฌมายกั	๑๐๗๘/๓๓๕
อจฺเจทนสฺส	๑๑๖๖/๓๗๑	อชฺฌมายโก	๗๕๕/๒๓๒
อจฺเจรกั	๔๓๔/๑๔๕	อชฺฌมารวั	๑๓๘/๕๒
อจฺเจโล	๘๓๙/๒๖๔		๑๔๙/๕๕
อชฺจจํ	๕๓๐/๑๘๐		๑๕๘/๕๗
อชฺชยฺยํ	๖๕/๒๓	อชฺชณฺณุจฺจมาริว	๔๗๔/๑๖๔
อชฺชรา	๑๑๐/๔๕	อชฺชณฺณปาคมฺ	๑๕๐/๕๕
อชฺชินํ	๕๒/๒๐	อชฺชเณนํ	๗๖๑/๒๓๒
	๒๔๓/๗๘	อชฺชโณหริ	๗๕๕/๒๓๑
อชฺชินกฺขิปี	๑๒๐๔/๓๘๖	อชฺชณฺณาลโกชฺชจกั	๒๒๒/๗๕
อชฺชินฺนุปลเวริตํ	๒๘๗/๙๒	อชฺชณฺณิตา	๕๑๕/๑๗๔
อชฺชियํ	๖๕/๒๓	อชฺชณฺณปาทา	๑๑๕๕/๓๖๖
อชฺชชฺชิตโต	๔๐๑/๑๓๘	อชฺชณฺณจัสสา	๕๙๕/๑๙๙
อชฺชชฺชุกณฺณณนา	๑๑๕๑/๓๖๔	อชฺชณฺณสิเวริโน	๖๕๙/๒๑๓
อชฺชชฺชุนา	๑๑๕๑/๓๖๔	อชฺชณฺณมฺมตฺโต	๒๑๐/๗๒
อชฺชชฺชุนเ	๙๒/๓๖	อชฺชณฺณยฺยถ	๗๓/๒๘
อชฺชณฺณคา	๑๘๐/๖๔	อชฺชณฺณมฺมโสมลั	๔๙๑/๑๖๙
อชฺชณฺณคา	๗๕/๒๙	อชฺชณฺณทโ	๑๙๕/๖๘
อชฺชณฺณคาหาสิ	๗๕/๒๙	อชฺชณฺณทฺทิต	๑๔๔/๕๒
อชฺชณฺณปาเวกฺขิ	๒๒๘/๗๖	อชฺชณฺณรมาณานํ	๔๐๖/๑๓๙
อชฺชณฺณปฺปตฺตํ	๑๑๙๘/๓๘๔	อชฺชณฺณทิกาย	๙๒/๓๖
อชฺชณฺณปฺปตฺตโต	๑๐/๓	อชฺชณฺณทิกกนฺตวณฺณ	๔๕๒/๑๕๑
อชฺชณฺณโวทหิ	๒๐๘/๗๒	อชฺชณฺณทิกาทฺทฺทฺทฺทฺ	๗๗๒/๒๓๙

	ปพเพ/องฺเก		ปพเพ/องฺเก
อติคาฬุหิตา	๒๗๙/๘๘	อถทฐตานทีสาโก	๘๙๑/๒๘๒
อติปฺปยุตฺโต	๑๘/๗	อทาทา	๙๒/๓๗
อติยกา	๑๐๘๓/๓๓๙	อทฺวารคตํ	๑๕๒/๕๕
อติวตฺตารโ	๙๒/๓๕	อทฺฐกํ	๖๕/๒๕
อติวาเห	๓๐๑/๑๐๓	อทฺฐลียํ	๔๐/๑๕
อติเวจฺยนฺติ	๓๑๓/๑๑๔	อทฺทา	๕๙๐/๑๙๘
อติสารํ	๒๔๑/๗๘	อทฺทพฺโภ	๕๐/๑๗
อติรทฺสลี	๖๓๖/๒๐๙	อทฺธนฺโข	๑๑๗๓/๓๗๒
อตุลฺลาณฺฏารํ	๑๐๐๑/๓๑๔	อทฺธานโกวิทฺทา	๒/๑
อตุลฺยทฺสสนํ	๒๗๐/๘๕	อทฺธานปริยาปเถ	๒๙๖/๙๖
อตุลฺยา	๗๕๖/๒๓๑	อเทตฺ	๘/๒
อตุตทกมฺมผลฺฐปโค	๙๒/๓๘	อเทนฺติ	๕๔๒/๑๘๓
อตุตทการํ	๖๕/๒๔	อเทยฺยํ	๒๖๐/๘๒
อตุตทการานิ	๒๗๙/๘๘	อเทยฺย	๓๖๑/๑๒๗
อตุตทปริยาปํ	๒๑๑/๗๓	อเทวสฺสโต	๓๑๐/๑๐๘
อตุตทปิตฺริโต	๖๓๒/๒๐๗	อธิการกโต	๘๙๐/๒๘๒
อตุถจฺริยา	๑๖๒/๕๙	อธิจฺจ	๒๗๐/๘๔
อตุถจฺินฺตกา	๒๒๓/๗๕		๗๗๒/๒๔๑
อตุถทฺสลีมา	๙๔๙/๒๙๘	อธิปฺนฺนสฺส	๔๔๑/๑๔๘
อตุถทฺโธ	๙๔๙/๒๙๘	อธิมฺุจฺฉิตฺทา	๗๕/๒๙
อตุถวตี	๒๒๓/๗๕	อธิยเส	๖๗๐/๒๑๗
อตุถสทฺสสนี	๗๕/๓๐	อธิยาน	๓๑๒/๑๑๑
อตุจฺฉนฺโกจฺฉนํ	๒๘๗/๙๒	อโธกฺชนฺธา	๙๒/๓๙

	ปพเพ/องฺเก		ปพเพ/องฺเก
อนงฺกณั	๑๑๐/๔๔	อนิซฺฆมานกฺขมั	๗๗๑/๒๓๖
อนงฺกา	๙๗๐/๓๐๔	อนิทฺธินั	๑๒๔๗/๓๙๗
อนติมานยฺโค	๘๙๑/๒๘๒	อนินฺทโกลฺเจเน	๙๐๐/๒๘๕
อนทฺทเนยฺยั	๓๙๒/๑๓๔	อนินฺทฺทริยั	๗๗๑/๒๓๖
อนนฺตพลโปริโส	๘๓๔/๒๖๓	อนินฺทฺมสมฺมุปฺปาตา	๘๔๑/๒๖๕
อนนฺตรตโนจิตั	๓๑๒/๑๑๒	อนิเลริตา	๒๘๓/๘๙
อนนฺตวาทนั	๖๒๓/๒๐๖	อนิโกลิ	๒๙๖/๙๗
อนปจฺจา	๙๒/๓๗		๓๐๐/๑๐๒
อนริยธมฺมวสฺสิติ	๒๒๖/๗๖	อนินฺทฺกฺวจา	๑๒๙/๔๘
อนริยสัณฺฑตฺเต	๒๐๐/๗๐	อนินฺทฺกฺวจา	๔๐๔/๑๓๙
อนลา	๓๑๒/๑๑๒	อนุชฺเณ	๕๕๕/๒๐
อนวชฺชปิณฺโฑ	๗๓/๒๘	อนุจฺจจํที	๑๐๘๑/๓๓๗
อนวโย	๔๗๕/๑๖๔	อนุชฺชวั	๖๖๒/๒๑๔
อนาจรี	๓๐๘/๑๐๗	อนุณฺณตั	๑๐๔๘/๓๒๖
อนามนฺตกตมฺมั	๙๐๔/๒๘๖	อนุตฺตฺตฺตฺตฺตฺ	๑๘๑/๖๕
อนามยั	๑๕๑/๕๔	อนุตฺตฺตฺตฺตฺตฺ	๓๓๔/๑๒๐
	๑๘๒/๖๖	อนุทฺทตั	๑๘/๗
อนาลมฺเพ	๘๘๘/๒๘๑	อนุทฺทิตฺถิจั	๒๖๑/๘๓
อนาสกา	๖๕/๒๓	อนุปรมาตั	๘๓๑/๒๖๑
อนิเกตั	๔๗๐/๑๖๓	อนุปรจินฺนฺตา	๑๖๓/๖๑
อนิชาตฺกุลา	๕๕๒/๑๘๕	อนุปรชฺชถ	๒๘๗/๙๑
อนิคฺคหาสุ	๓๐๖/๑๐๗		๑๑๗๒/๓๗๒
อนินฺโฆ	๑๗๔/๖๓	อนุปรนฺเถ	๑๑๐/๔๕



	ปพเพ/องฺเก		ปพเพ/องฺเก
อปฺปฏิกนฺธิกา	๒๘๖/๙๑	อภิชชาติ	๑๔๐/๕๒
อปฺปเมยฺยสฺมึ	๔๔๔/๑๔๙		๑๕๔/๕๕
อปฺปเมยฺยา	๖๐๐/๒๐๑	อภิชฺฌิตา	๖๕๑/๒๑๑
อปฺปเมยฺโย	๒๑๐/๗๒	อภิชฺเชติ	๙๑๕/๒๙๐
อปฺปาสี	๙๖๕/๓๐๓	อภิชฺชตฺเต	๑๖๕/๖๑
อปฺปโฝฏฺฐา	๑๑๕๓/๓๖๕	อมิตฺตพุทฺธิมา	๗๗/๓๐
อเปสฺสญฺญสฺสญฺญโต	๘๙๑/๒๘๒	อโมฆาสฺสุ	๔๓๗/๑๔๖
อพนฺทนา	๓๐๐/๑๐๑	อโยโร	๙๗๕/๓๐๖
อพาลลฺลิตฺติ	๘๒๔/๒๕๘	อโยปการปริยฺนตา	๙๒/๓๕
อพฺพุทฺธิ	๑๐/๓	อธฺมฺมวเรณ	๗๗๑/๒๓๕
อพฺพภูทฺถสฺมา	๘๘๕/๒๘๐	อธฺมฺมึ	๒๗๑/๘๕
อพฺพภทฺติกนฺตฺตา	๒๒๖/๗๖	อธฺมฺมทฺม	๗๕/๒๙
อพฺพภทฺตีโก	๙๕๖/๓๐๐	อธฺมมคฺคการโร	๑๕๔/๕๖
อพฺพภทฺตถตฺถิ	๓๒๘/๑๑๙	อธฺมมรฺุทฺถิ	๒๒๖/๗๖
อพฺพภทฺตโต	๔๓๗/๑๔๖	อธฺมมวฺุทฺตฺติ	๒๐๕/๗๑
อพฺพภุทฺถิ	๒๗๐/๘๕	อธฺมมสมาจาโร	๑๕๘/๕๗
	๗๔๐/๒๒๙	อธฺมมวการโร	๙๘๗/๓๑๐
อพฺพภุทฺเท	๖๓/๒๓	อธฺมมฺุ	๕๙๓/๑๙๙
อพฺพยายิโก	๓๙๒/๑๓๕	อธฺมมฺุ	๗๗๑/๒๓๘
อภยทกฺกชฺฌิณฺ	๒๐๖/๗๑	อธฺมมเพ	๑๑๐/๔๕
อภิกงฺขลฺลิตฺติ	๑๕๒/๕๕	อธฺมมจิตฺตสฺสญฺญการโร	๘๙๑/๒๘๒
อภิกีรเร	๑๑๕๘/๓๖๙	อธฺมมวฺุทฺตฺติ	๓๑๑/๑๐๙
อภิกฺกฺกชฺชิตฺถิ	๕๓/๒๐	อธฺมมณฺ	๔๓๒/๑๔๔

	ปพเพ/องฺเก		ปพเพ/องฺเก
อวกุโม	๑๖๒/๕๘	อวฺหเยลิ	๓๙/๑๔
อวกุรีย	๙๒/๓๖	อวฺหายตุ	๗๓๙/๒๒๙
อวฺชโม	๗๕๘/๒๓๒	อเวหฺตถ	๙๑๕/๒๙๐
อวณฺฏกานิ	๑๘/๖	อไวสุถํ	๑๓๖/๕๑
อวตถํ	๑๑๐/๔๕	อสงฺกิตโต	๖๕/๒๓
อวพฺพชฺฉณลิ	๕๖/๒๑	อสงฺกุตฺตวฺจฺจํ	๙๗๑/๓๐๕
อวรฺพทฺธิ	๑๐๘๖/๓๔๑	อสงฺกิตฺเต	๒๘๙/๙๓
	๑๑๑๔/๓๔๙	อสงฺกฺกฺกฺกฺกฺกฺกฺกฺก	๙๖๖/๓๐๓
อวสาเทนฺตฺติ	๘๔๕/๒๖๖	อสงฺจํ	๒๗๖/๘๗
อวสิฏฺฐจฺฉานํ	๑๖๕/๖๑	อสนา	๑๑๔๐/๓๕๕๙
อวสุสฺสตี	๔๘๙/๑๖๙		๑๑๕๑/๓๖๔
อวสุสฺสี	๓๔๘/๑๒๔	อสนาตี	๔๐๑/๑๓๘
อวสุสฺสตี	๘๙๘/๒๘๕	อสนนฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต	๙๔๑/๒๙๖
อวหียลิ	๑๖๘/๖๒	อสนนฺตฺตฺตา	๔๐๘/๑๔๐
	๑๙๙/๗๐	อสนปฺปฺปฺปฺปฺปฺปฺปฺปฺป	๖๔/๒๓
	๒๐๓/๗๑	อสนมตฺตฺตฺตฺต	๗๗๑/๒๓๕
อวากเรยฺย	๓๖๕/๑๒๘	อสนมปฺปฺปฺป	๑๐๑๔/๓๑๗
อวารตา	๒๐/๑๐	อสนมฺโมหิยํ	๑๑๒๐/๓๕๐
อวิตกฺกิตฺตาโร	๔๕๐/๑๕๐	อสนเมกฺกฺกฺก	๕๐/๑๗
อวินิจฺฉนฺนญฺญ	๒๑๐/๗๒	อสนเมกฺกฺกฺกิตฺตฺตา	๗๗๑/๒๓๕
อวิโรธนํ	๒๔๐/๗๘	อสนํ	๙๑๐/๒๘๗
อวิสุสฺสี	๔๘๗/๑๖๘		๒๘๘/๙๒
อวิหีสาสาริตกฺกฺก	๘๙๑/๒๘๒	อสนา	๓๑๑/๑๑๑
อวฺหยสุ	๔๐๙/๑๔๑	อสนาํ	๒๒๔/๗๕

	ปพเพ/องฺเก		ปพเพ/องฺเก
อสาทยี่	๑๐/๒	อโสดตทา	๔๐๘/๑๔๐
อสิจมฺมสฺส	๖๕๙/๒๑๔	อหาราถ	๓๓/๒๘
อสิเต	๑๑๐/๔๔	อหาสุํ	๑๔/๔
	๕๐๑/๑๗๑	อเหตุวาโท	๖๔/๒๓
อสิโต	๑๑๘๒/๓๗๗	อฬารปเมหฺหิ	๒๓/๑๑
อสิทฺชโฆชโน	๑๗/๕	อากปฺป	๙๖๑/๓๐๒
อสิปฺตตจฺจิตา	๘๘๖/๒๘๐	อากิณฺณนา	๙๒/๓๕
อสิปฺตตปาหป	๘๘๖/๒๘๐	อากุจฺจา	๑๑๕๕/๓๖๖
อสิโลโก	๑๐๖๐/๓๒๙	อากุณฺนี	๘๙๑/๒๘๒
อสีตالا	๑๑๕๓/๓๖๕	อากุณฺณยนฺโต	๑๑๗๒/๓๗๒
อสุราริโป	๖๕/๒๖	อาคุํ	๔๙๕/๑๗๐
อสุ	๒๖๗/๘๔	อามาตเน	๕๖๔/๑๘๙
อสนฺณภายํ	๗๗๑/๒๓๖	อาชฺชวํ	๒๔๐/๗๘
อสนฺนาตุ	๒๒๗/๗๖	อานฺนา	๑๑๕๖/๓๖๗
อสนฺมึเย	๒๗๓/๘๕	อานฺนิ	๑๖๒/๕๙
อสนฺตถุํ	๙๙๒/๓๑๒	อานฺตุรตทา	๓๐๓/๑๐๓
อสนฺตถุตํ	๙๙๖/๓๑๒	อานฺตุรานํ	๑๖๘/๖๒
อสนฺตถุณิโครฺชมฺชุกา	๒๘๖/๙๐	อานฺเสนํ	๒๑๗/๗๔
อสนฺตถุณฺส	๑๖๐/๕๗	อานฺหาโน	๗๖๖/๒๓๓
อสนฺตราชฺหริโย	๒๘๙/๙๓	อานฺหิ	๗๖๒/๒๓๓
อสนฺสวา	๑๘๖/๖๖	อานฺหานนิ	๒๑๗/๗๔
	๒๓๓/๗๗	อานฺหาสนฺตทา-	
อโสกวนํ	๘๑๔/๒๕๔	เอรฺูปจฺจเวกฺขิตํ	๑๑๐/๔๔



	ปพเพ/องฺเก		ปพเพ/องฺเก
อาทิจจรุสวารณั	๑๔๘/๕๓	อามายทาสา	๙๔๕/๒๙๗
	๗๗๓/๒๔๓	อามายทาสี	๕๗๒/๑๙๑
อาทึปิตั	๗๗๑/๒๓๕	อามิสทิทฐินี	๑๑๘๖/๓๗๙
อาเทติ	๒๑๐/๗๒	อามุตฺตมณิกุณฺฑลั	๕/๒
	๘๙๐/๒๘๑	อามุตฺตทหตฺถาภรโณ	๑๐๖๔/๓๓๐
อาเทยฺยรูปั	๓๑๐/๑๐๘	อาโม	๖๑๐/๒๐๓
อาถารรูปั	๑๘/๕	อายตนั	๑๘๑/๖๔
อาหนโห	๑๖๒/๕๙	อายตานิ	๗๗๓/๒๔๔
อาปี	๗๗๑/๒๓๖	อายตฺตมฺนา	๒๖๕/๘๓
อาปกั	๑๑๒๒/๓๕๐	อายสั	๓๑๓/๑๑๕
อาปกเ	๑๑๘๒/๓๗๖	อายาควตฺตฺฐินิ	๗๗๐/๒๓๔
อาปกา	๓๑๓/๑๑๓	อายุเห	๔๔๒/๑๔๙
อาปติตฺวาน	๑๘๘/๖๖	อายุหตั	๙๓๘/๒๙๖
อาปตี	๒๐๒/๗๐	อารามกฺราสุ	๓๐๖/๑๐๙
อาปเท	๑๖๖/๖๑	อารามวนมาลินี	๔๕๓/๑๕๒
	๑๘๘/๖๖	อาโรหปริณฺหาเห	๑๗๕/๖๓
อาพนฺธฺหานิ	๑๔๑/๕๒		๔๑๗/๑๔๒
อาภุชินั	๒๘๖/๙๑	อาโรเห	๑๐๖/๔๓
อาภุชิปริวาริตั	๔/๑	อาลมฺพฺรา	๕๗๗/๑๙๓
อามั	๖๕/๒๕	อาลมฺพายโน	๗๑๗/๒๒๕
อามกปกกั	๒๑๐/๗๒	อาลเย	๔๑๗/๑๔๒
อามคิทุโ	๖๐๗/๒๐๒	อาลิกคฺครกาทิณฺณา	๒๘๖/๙๑
อามนต	๕๕/๒๑	อาลุกฺกลมฺพานิ	๑๒๓๔/๓๙๓
อามลกา	๑๑๔๐/๓๕๘	อาวชิสุสั	๓๓๔/๑๒๑

	ปพเพ/องฺเก		ปพเพ/องฺเก
อาวภูณฺนี	๓๑๒/๑๑๒	อาลฺลํ	๑๓๓/๕๐
อาวตฺติ	๘๐๗/๒๕๒	อาเสถ	๕๐/๑๗
อาวสฺโถ	๖๑๗/๒๐๕	อาเสวิตํ	๕๐/๑๗
อาวาสฺสุ	๓๑๐/๑๐๘	อาหุตฺตคฺคิ	๗๕๘/๒๓๒
	๓๑๑/๑๑๐	อาหุตฺตี	๑๑๓๖/๓๕๗
อาวิจฺจํ	๓๐๕/๑๐๔	อาหุเนยฺยา	๑๖๒/๕๙
อาวิสฺติ	๑๖๐/๕๗	อาฬารปฺปมฺุชา	๑๐๘๓/๓๔๐
อาเวณฺยํ	๕๕๗/๒๐๐	อาฬาริโก	๑๐๐/๔๒
อาเวลิเน	๒๘๙/๙๓		๙๒๖/๒๙๒
อาสชฺช	๙๒/๓๖		๑๒๓๙/๓๙๕
อาสชฺชนํ	๑๙/๙	อิกฺกา	๑๑๕๕/๓๖๖
	๒๑๑/๗๓	อิจฺฉาโลภํ	๒๒๔/๗๕
อาสทํ	๑๑๓๙/๓๕๘	อิทฺธี	๕๙/๒๑
อาสธานา	๒๕๘/๘๑	อิทฺโธ	๒๑/๑๐
อาสา	๒๖๑/๘๓	อินฺทโคปกสณฺนุณา	๖๙๘/๒๒๓
	๒๗๔/๘๖	อินฺทริยาจาปชาริมิ	๘๑/๓๑
อาสาสิกานิ	๘๑๙/๒๕๗	อินฺทลโคตฺต	๒๙๓/๙๕
อาสีเท	๓๑๓/๑๑๓		๑๐๘๑/๓๓๗
อาสีเท	๙๒/๓๖	อินฺทฺธิขคฺคธฺธา	๘๔๑/๒๖๕
อาสีนํ	๖๙/๒๗	อินฺทิวฺธา	๑๑๕๓/๓๖๕
	๙๑/๓๔	อินฺทิวฺธปฺปฺพสาเม	๙๕๕/๓๐๐
อาสีนานํ	๙๗๐/๓๐๔	อิพฺภา	๗๗๒/๒๔๒
อาสีเสถ	๔๕๐/๑๕๐	อิสิสฺงฆปฺรฺกฺขทํ	๙๐/๓๔

	ปพเพ/องฺเก		ปพเพ/องฺเก
อิสฺสตุเถ	๔๘๓/๑๖๗	อุชฺชชลายิตฺวาน	๑๐๗๖/๓๓๒
อิสฺสรุกฺตฺตโก	๖๔/๒๓	อุชฺชฌาเปตฺวาน	๗๒๔/๒๒๖
อิสฺสสิญฺคํ	๓๐๐/๑๐๒	อุชฺชฌิตา	๑๑๐/๔๕
อีตฺตีนิปาเตน	๒๗๙/๘๘	อุชฺชฌเฌม	๗๙๕/๒๔๘
อีริณ	๑๑๘๗/๓๘๑	อุชฺชฌานปาทจฺริยา	๔๘๙/๑๖๙
อีสกคฺคปเวลฺลิตา	๖๖๙/๒๑๗	อุชฺชฌานปาโรจฺริยา	๑๕๔/๕๕
อีสกา	๔๘๑/๑๖๖	อุชฺชฌานโปรโร	๘๔๕/๒๖๖
อีสาทนฺตํ	๑๐๕๓/๓๒๘	อุชฺชฌาหํ	๓๑๑/๑๐๙
อีถ	๑๑๒๒/๓๕๑	อุชฺชฌเทตฺตํ	๒๑๑/๗๓
อุกฺกณฺณา	๑๑๘๗/๓๗๙	อุชฺชฌเทนฺตี	๒๙๖/๙๖
อุกฺกามุขปหฺมุจํ	๑๔๘/๕๓	อุณฺณชํ	๗๗๓/๒๔๔
อุกฺกมุทฺติปฺปชานํ	๖๕/๒๓	อุณฺณณฺตํ	๑๒๖๔/๔๐๑
อุกฺกกุสา	๑๑๕๖/๓๖๗	อุณฺณหีลํ	๙๐/๓๔
อุคฺคตฺถนํ	๑๒๖๔/๔๐๑		๔๒๑/๑๔๓
อุคฺคเตชํ	๓๑๓/๑๑๓	อุตฺตปฺพุเพสุ	๑๑๓๐/๓๕๔
อุคฺคโธ	๕๐/๑๘	อุตฺตฺติ	๑๖๒/๕๘
อุคฺคา	๑๐๕๘/๓๒๘	อุตฺตมจฺจํ	๙/๒
อุคฺคิวั	๑๑๙๐/๓๘๒	อุตฺตมภยฺยทฺเถนา	๕๖๗/๑๙๐
อุจฺจงฺกคโธ	๖๓๒/๒๐๗	อุตฺตวราสฺสนฺตี	๔๘๖/๑๖๘
อุจฺจาทเนน	๑๖๒/๕๙	อุตฺตวริยาน	๑๘/๗
อุจฺจนิเน	๙๒/๓๖	อุตฺตวสฺเต	๑๐๘๑/๓๓๗
อุจฺเจที	๖๔/๒๓	อุทกฺตฺติโก	๕๕/๒๐
อุจฺจวฺสา	๖๘/๒๗	อุทกฺกมุขฺชฺชเนน	๑๐๙๓/๓๔๓

	ปพเพ/องฺเก		ปพเพ/องฺเก
อุทคคา	๑๖๐/๕๗	อุปกุมาเต	๑๑๖๓/๓๗๐
อุทกฺกจาลิ	๑๑๑/๔๕	อุปฆาตุํ	๑๕๙/๕๗
อุทตารยี้	๒๘๙/๙๓	อุปจาววิปนนฺสฺส	๗๑๐/๒๒๔
อุทปตฺวา	๗๕/๒๙	อุปชฺฐํ	๗๔๑/๒๒๙
อุทปานํ	๕๕/๒๐	อุปตปิยา	๔๒๖/๑๔๔
อุททาสฺส	๑๔๓/๕๒	อุปตฺถทฺธา	๑๐๗/๔๔
อุทธีรณา	๕๘/๒๑	อุปตฺถรา	๑๑๕๐/๓๖๓
อุทธีเรลล	๒๑๐/๗๒	อุปทฺทวา	๒๑๐/๗๒
อุทฺทยฺหเต	๑/๑	อุปนินฺสฺสช	๑๕๔/๕๕
อุทฺทาลกา	๔/๔	อุปนิตฺมมฺสงฺกปฺป	๕๒๑/๑๗๖
	๒๘๖/๙๐	อุปนฺติกา	๖๑๐/๒๐๓
อุทฺทาลกา	๙๑๑/๒๘๘	อุปปาทยิ	๑๗๙/๖๔
อุทฺทตฺปฺพล	๘๖๓/๒๗๓	อุปฺปฺมุลล	๒๙๖/๙๖
อุทฺทิสฺสเต	๑๑๔๙/๓๖๓	อุปฺพพฺเชยฺย	๓๖๕/๑๒๘
อุทฺทปาวตฺตํ	๑๑๕๒/๓๖๔	อุปฺภอฺตฺตํ	๑๙๒/๖๗
อุทฺทาลกา	๑๑๔๐/๓๕๙	อุปฺยนฺตฺ	๖๘๗/๒๒๑
อุทฺทงฺคฺลา	๑๐๔๓/๓๒๕	อุปฺยานํ	๑๘๑/๖๖
อุทฺทนต์	๔๖๕/๑๖๒	อุปริกฺขี	๘๑๗/๒๕๖
อุทฺทปฺปติ	๑๙๒/๖๗	อุปรุจฺเจนฺตฺติ	๑๑๗๖/๓๗๔
อุทฺทชฺนฺตฺติ	๑๑๒๒/๓๕๑	อุปรโรจฺจํ	๔๗๗/๑๖๕
อุทฺทชฺตฺส	๗๙๗/๒๔๙	อุปรโรจฺติ	๗๓/๒๘
อุทฺทริยฺสาทิสํ	๒๘๙/๙๓	อุปรโรเชน	๑๐๙๓/๓๔๓
อุทฺทฺ	๘๒๐/๒๕๗	อุปฺลปฺภยา	๘๖๒/๒๗๒

	ปพเพ/องฺเก		ปพเพ/องฺเก
อุปราโห	๔๐/๑๕	อุโภสนธิ	๒๒๔/๗๕
อุปรุยฺหติ	๔๓๙/๑๔๖	อุมฺหยมานา	๑๐๐/๔๒
อุปรสฺมุเส	๑๐๓/๔๓	อุมฺหาเยยฺย	๑๐๓/๔๒
อุปเสนียะ	๔๗๖/๑๖๕	อุรฺกฺฐมฺภุสฺส	๗๕๕/๒๓๑
อุปรหจฺจ	๙๒/๓๖	อุรฺจฺจโ	๙๑๐/๒๘๗
อุปรโหโตมโน	๑๑๑๔/๓๔๙	อุรฺณิ	๖๕/๒๓
อุปราธิ	๔๒๑/๑๔๓	อุรฺพฺภวฺฐุเปน	๖๕/๒๓
อุปรายนานิ	๑๐๔๓/๓๒๕	อุรฺพฺหิ	๑๐๕๓/๓๒๘
อุปรารมานิ	๒๖๐/๘๒	อุรฺพฺหิ	๑๑๑๔/๓๔๘
อุปรารเมยฺยํ	๓๗๔/๑๓๐	อุรฺกฺฐมฺภุสฺส	๑๐๗๗/๓๓๔
อุปราวิสี	๒๓/๑๑	อุรฺกฺฐมฺภุสฺส	๓๐๕/๑๐๔
อุปราสนมฺหิ	๖๕๘/๒๑๓	อุรฺกฺฐมฺภุสฺส	๑๑๕๒/๓๖๔
อุปราลิตฺวา	๑๖๔/๖๑	อุรฺกฺฐมฺภุสฺส	๔๘๙/๑๖๘
อุปรปเถน	๙๑/๓๔	อุรฺกฺฐมฺภุสฺส	๑๐๙๓/๓๔๓
อุปรณฺณวตํ	๒๑๑/๗๒	อุรฺกฺฐมฺภุสฺส	๙๒/๓๙
อุปรณฺณิสฺสติ	๒๓/๑๑	อุรฺกฺฐมฺภุสฺส	๑๙/๙
อุปรตฺรฐุปี	๑๔/๔	อุรฺกฺฐมฺภุสฺส	๙๒/๓๕
อุปรุพาเทถ	๒๙๖/๙๖	อุรฺกฺฐมฺภุสฺส	๘๒/๓๒
อุปรุพิกุคา	๑๑๐๙/๓๔๗	อุรฺกฺฐมฺภุสฺส	๒๙๖/๙๖
อุปรุพฺพิชฺชิ	๔๘๕/๑๖๘	อุรฺกฺฐมฺภุสฺส	๘๑/๓๑
อุปรุเพถ	๔๐๘/๑๔๐	อุรฺกฺฐมฺภุสฺส	๔๕๓/๑๕๓
อุปรุเพรติ	๖๓๑/๒๐๗	อุรฺกฺฐมฺภุสฺส	๖๕/๒๕
อุปรุภตํ	๔๕๐/๑๕๐	อุรฺกฺฐมฺภุสฺส	๔๙๑/๑๖๙

	ปพเพ/องฺเก		ปพเพ/องฺเก
อุสุเสลลิตี	๗๖๖/๒๓๓	เอฬํกุกุมารุ	๓๐๐/๑๐๒
อุหุงการา	๑๑๕๕/๓๖๗	เอฬํมพเพทอิ	๑๑๕๒/๓๖๕
อุฬารวณฺณนา	๒๕๕/๘๑	โอยกจเรณ	๖๐๗/๒๐๒
อุณฺณาจริยาย	๑๑๒๒/๓๕๑	โอยกนุตสหนฺตํ	๖๑๘/๒๐๕
อุณฺณาโต	๑๑๖๓/๓๗๐	โอยกนุทามุหเส	๑๑๘๒/๓๗๖
อุณฺเณน	๑๕๑/๕๔	โอยกิณฺณปริกฺขํ	๒๒๒/๗๕
อุมิโย	๑๔๘/๕๔	โอยคาฬุหิ	๗๕๔/๒๓๑
อุหเต	๒๘๓/๘๙		๗๕๕/๒๓๒
อุณฺโณณณินิสฺลิตา	๖๘/๒๗	โอยคคยฺห	๒๒๑/๗๔
อุณฺชนโลมสทิสา	๑๘/๗	โอยฆปถํ	๗๗๒/๒๔๒
อุณฺณาโต	๙๕๘/๓๐๑	โอยจิตตฺเตน	๓๗๕/๑๓๐
เอกเกกนิจฺจิตา	๖๕๙/๒๑๓	โอยจินายตุ	๓๙๔/๑๓๗
เอกขุโร	๘๑๕/๒๕๕	โอยชทานพลีกาเร	๖๕/๒๕
เอกจฺจวสนา	๒๓/๑๑	โอยชियามเส	๘๓๕/๒๖๓
เอกนุตทริโย	๓๐๐/๑๐๒	โอยภูจคฺคิวิโย	๙๑๑/๒๘๗
เอกปที	๑๔๖/๕๓	โอยทฺทิตํ	๑๗๐/๖๓
เอกาลี	๒๕๐/๘๐		๓๑๓/๑๑๕
เอกฺกุสนา	๔๙๕/๑๗๐	โอยตรณิ	๗๕/๒๙
เอโกทิกาวาธิตา	๗๕/๒๙	โอยทนิยา	๙๒๖/๒๙๒
เอณฺเณยยา	๒๘๖/๙๑	โอยทริยา	๗๗๑/๒๓๗
เอริโต	๑๘/๖	โอยทหิ	๒๑๗/๗๔
เอลมฺมุคา	๖๐๘/๒๐๓	โอยทาทปาวารุ	๗๗๓/๒๔๔
เอลิกา	๙๒๓/๒๙๒	โอยทิสฺสุกํ	๙๓๔/๒๙๕

	ปพเพ/องฺเก		ปพเพ/องฺเก
โอนเม	๙๖๕/๓๐๓	กงฺคุปิฏฺจา	๑๒๓๙/๓๙๕
โอบคฺยุหํ	๑๐๕๔/๓๒๘	กจฺจิการา	๑๑๕๑/๓๖๔
โอบาโต	๑๑๘๗/๓๘๑	กฏฺ	๘๕๐/๒๖๘
โอบานนฺตุ	๑๐๑๑/๓๑๖	กฏฺิสโมหิตานิ	๑๘/๖
โอบุพฺพทฺมา	๖๙๘/๒๒๓	กฏฺุกุทฺรโย	๖๔/๒๓
โอบเนติ	๗๓/๒๘	กฏฺูรฺหา	๑๑๕๓/๓๖๕
โอบทฺฐปิณฺฑิโก	๑๑๗๓/๓๗๒	กณเวรา	๑๑๕๑/๓๖๔
โอมสนฺติ	๓๑๐/๑๐๙	กณิกาวเร	๑๑๐/๔๕
โอรพฺภิกา	๙๒/๓๙	กณฺฐโก	๙๑/๓๔
	๕๕๗/๑๘๗	กณฺฑุ	๑๐/๓
โอรธา	๔๐๔/๑๓๙	กณฺฑุวายติ	๑๐/๓
โอบโลภียา	๑๒๓๙/๓๙๕	กณฺฑุทปายนํ	๙๒/๓๖
โอบุจฺเจ	๔๕๓/๑๖๐	กณฺฑุสปปสิรูปฺมา	๓๑๐/๑๐๙
โอบสรนฺติ	๓๑๓/๑๑๔	กตตฺโต	๙๖๗/๓๐๓
โอบสิตฺตวณฺณํ	๒๗๗/๘๗	กตนิสฺสเม	๖๕/๒๕
โอบสฺสเช	๓๑๒/๑๑๒	กตมายา	๑๑๕๕/๓๖๖
โอบสนฺติ	๓๑๓/๑๑๔	กตทตฺเถ	๖๕๘/๒๑๓
โอบหารินิ	๖๐๐/๒๐๑	กตญฺชลิ	๒๖๕/๘๓
โอบิโต	๑๐๐/๔๒	กตตฺปุตฺต	๔๘/๑๖
กกุธานี	๙๐/๓๔	กตฺเต	๔๐/๑๕
กกุภฺวา	๑๑๕๕/๓๖๖	กตลาภ	๒๙๖/๙๗
กกุการุชฺชาทานิ	๑๑๕๒/๓๖๕	กตมฺพา	๑๑๕๑/๓๖๔
กกุญฺปนฺเสวิตํ	๑๑๐/๔๔		๑๑๕๖/๓๖๗
กงฺขิ	๑๖๓/๖๑		

	ปพเพ/องฺเก		ปพเพ/องฺเก
กทริยา	๕๒/๓๕	กมฺพุวิมฺภูจฺจวรินี	๒๗๗/๘๗
	๒๕๘/๘๑	กมฺพุสทฺตถาโย	๘๔/๓๒
กทลิตฺตชปณฺณาโณ	๔/๑	กมฺโพชกา	๓๑๐/๑๐๘
กทลิมิตา	๒๘๖/๕๑	กมฺมชยฺเยสุ	๙๖๕/๓๐๔
กนกตตจฺจปมา	๒๖๑/๘๒	กมฺมาปทาเนน	๙๖๕/๓๐๓
	๒๗๔/๘๖	กมฺมาสปาเทน	๓๘๗/๑๓๒
กนฺนปฺปกนฺนํ	๓๑๐/๑๐๘	กมฺตียอ	๑๑๕๒/๓๖๔
กปิฏฺจา	๕๘๑/๑๕๕	กมฺวีกฺกฺสฺสฺสํ	๑๘/๗
กปิตฺถนา	๑๑๔๐/๓๕๘	กมฺวชกฺกฺชายฺยํ	๑๑๒๒/๓๕๑
กปิตฺถา	๑๑๔๐/๓๕๘	กมฺเวณฺณฺสงฺฆสฺส	๑๐๗๗/๓๓๓
กปิณฺชวรา	๑๑๕๕/๓๖๗	กมฺเวรี	๒๘๖/๕๐
กปฺปํ	๔๖๙/๑๖๓	กมฺพกา	๑๑๕๒/๓๖๕
กปฺปาสโกเสยฺยํ	๔๕๓/๑๕๓	กมฺปสฺนฺนทฺโร	๑๔๘/๕๓
กปฺปาสปิฏฺจวราสี	๗๒๕/๒๒๖	กมฺปโป	๔๕๓/๑๕๕
กปฺปิตเกสฺมสฺส	๙๑๑/๒๘๗	กมฺปลิงฺคฺกา	๑๑๕๔/๓๖๖
กปฺปิตา	๖๕๙/๒๑๓	กมฺปลีหิ	๗๗๑/๒๓๕
กปฺปิลิยํ	๖๒๓/๒๐๖	กมฺปลี	๙๓๗/๒๙๕
กปฺปฺจวรา	๑๑๕๔/๓๖๖	กมฺปลฺลนํ	๕๑๔/๑๗๓
กพฺนฺเช	๓๐๐/๑๐๑		๑๐๗๘/๓๓๕
กมณฺฑลํ	๕๐๑/๑๗๑	กมฺลเรวฺกฺเขหิ	๑๑๕๒/๓๖๕
	๑๑๓๔/๓๕๕	กมฺวจาณี	๑๒๓๘/๓๔๔
กมฺนฺตึ	๑๒/๓	กมฺสฺปฺปชฺชิตฺตเน	๑๐๙๓/๓๔๔
กมฺพุกาญฺจวรา	๖๙๔/๒๒๒	กมฺสายนฺคํ	๑๑/๓



	ปพเพ/องฺเก		ปพเพ/องฺเก
กสิณ	๖๕๘/๒๑๒	กามิตฺถิโย	๓๕๗/๑๒๕
กสิรมถ	๓๐๖/๑๐๖	กามจนะชาจรุจนะทา	๒๓/๑๑
กัสมฺปนฺน	๑๐๘๓/๓๔๐	กามจนะเวลลิตฺติคฺคหา	๕๑๑/๒๘๘
กฬาร	๑๑๗๓/๓๗๒	กัจฉาภโต	๑๖๒/๕๕
กโฬปิยา	๗๓/๒๘	กิตฺโถ	๘๕๐/๒๖๘
กาคปตหนัก	๖๖๘/๒๑๖	กจินา	๓๑๑/๑๑๑
กาคปณฺณาย	๗๕/๓๐	กิพฺพิสการิโน	๙๒/๓๕
กาคมจฺจกา	๒๘๖/๕๑	กิล	๒๗๑/๘๕
กาโกลา	๕๒/๓๘	กิลมถุทฺทย	๔๔๖/๑๔๙
	๑๑๘๖/๓๘๑	กิลยา	๒๒๖/๗๖
กาโกลุสงฺฆา	๕๔๒/๑๘๒	กิลฺยชกฺขเรณฺุณา	๑๑๓๕/๓๕๖
กาคมฺหิจฺมยา	๕๑๐/๒๘๗	กิมฺ	๒๒๒/๗๔
กาโช	๑๔๓/๕๒	กิม	๙๒/๓๖
กาคิยาน	๙๗๔/๓๐๖	กิมฺปริสา	๔๘๖/๑๖๘
กาคมฺพโย	๑๔๓/๕๒	กิมฺปริสากิตีต	๑๔/๔
กานเน	๒๗๗/๘๗	กิสฺสวาลิโย	๑๑๕๓/๓๖๕
	๓๑๓/๑๑๔	กิสฺสกา	๒๘๖/๙๐
กาคิมฺริเสน	๖๓๒/๒๐๗	กุกฺกุจฺจกา	๑๑๕๕/๓๖๖
กาคุยาปถานฺุปนฺนา	๗๗๒/๒๔๒	กุกฺกุจฺจกา	๑๑๔๐/๓๕๕
กาคมฺงฺกโร	๒๑๕/๗๔	กุกฺกุทฺทา	๒๘๖/๙๑
กาคมฺธาตฺตสมตฺติกฺกมา	๓๑๓/๑๑๖		๙๒๔/๒๙๒
กาคมฺปารวา	๓๐๐/๑๐๒		๑๑๕๕/๓๖๗
กาคมฺสา	๑๙๓/๖๗	กุกฺกุณฺณิยชาตฺตา	๓๐๖/๑๐๕

	ปพเพ/องฺเก		ปพเพ/องฺเก
กุงฺกมฺมี	๓๐๖/๑๐๖	กุงฺกคเทวี	๓๐๐/๑๐๑
กุงฺกฉิลฉณมณพฆานุโต	๘๙๑/๒๘๒	กุงฺกูรี	๗๓๒/๒๒๗
กุงฺกชฺ	๑๐๗๗/๓๓๔		๑๐๘๑/๓๓๘
	๑๑๔๐/๓๕๕	กุงฺกคณฺธิณี	๑๑๘๘/๔๖
กุงฺกมุขปา	๑๒๓๙/๓๙๕	กุงฺกลาวา	๑๑๕๕/๓๖๗
กุงฺกมุขชี	๘๕๖/๒๗๐	กุงฺกลุํ	๓๑๐/๑๐๘
กุงฺกจตคฺคฺคา	๑๑๔๐/๓๕๕	กุงฺกคฺคิรตฺตํ	๒๗๗/๘๗
กุงฺกจิจิํ	๕๓๙/๑๘๒	กุงฺกจิจิํ	๑๐๙๐/๓๔๒
กุงฺกนาลกา	๒๘๖/๙๑	กุงฺกสททภายภูมฺมิตา	๑๒๙/๔๘
	๒๙๖/๙๑	กุงฺกสามยํ	๒๘๗/๙๒
	๙๒๔/๒๙๒	กุงฺกสุมฺภราวา	๑๑๕๑/๓๖๔
กุงฺกตุหลา	๑๑๒๓/๓๕๒	กุงฺกพีรกา	๑๑๕๖/๓๖๗
กุงฺกททชา	๑๑๕๔/๓๖๖	กุงฺกญจิตคฺคฺคา	๑๘/๕
กุงฺกปฺปิลสาทิสา	๗๗๓/๒๔๔	กุงฺกญชรเสวิตฺตํ	๒/๑
กุงฺกมารีปุรมนฺตเร	๑๑๗/๔๖	กุงฺกชนฺตํ	๑๑๒๒/๓๕๑
กุงฺกมิโน	๑๑๗๖/๓๗๕	กุงฺกมฺ	๒๘๒/๘๙
กุงฺกภณฺณํ	๓๙๑/๑๓๔	กุงฺกการี	๙๒/๔๐
	๙๒๖/๒๙๒	กุงฺกชณฺเฑหิ	๗๗๒/๒๔๑
กุงฺกภิลา	๗๕/๓๐	กุงฺกญจนจิจิตฺตสนฺนิมาํ	๒๘๙/๙๓
	๑๑๕๙/๓๖๖	กุงฺกญจนชาลฺลฺรจฺจนเท	๒๘๙/๙๓
กุงฺกโมทโร	๑๑๗๓/๓๗๒	กุงฺกญจนเทวฺวปิจฺจน	๑๖๕/๖๑
กุงฺกมคฺคํ	๒๗๙/๘๘	กุงฺกญจนปฏฺฐณฺ	๑๔๘/๕๓
กุงฺกมฺมี	๑๐๘๐/๓๓๖	กุงฺกญจนเมฆลาหิ	๑๑๐/๔๕

	ปพเพ/องฺเก		ปพเพ/องฺเก
กณฺจนเวลลฺลิตฺตคฺคเห	๒๗๔/๘๖	โกรณฺตทกา	๑๑๕๓/๓๖๕
	๒๘๐/๘๘	โกลํ	๑๒๓๔/๓๙๓
กณฺจนาวะฬุฑฺฑาริโน	๔๕๓/๑๕๖	โกวิลาเรหิ	๑๔๖/๕๓
กฺรุฑฺฑพฺพติ	๕๘/๒๑		๑๑๔๐/๓๕๕
เกกกาธิโป	๙๒/๓๖	โกสมฺพลพฺพชา	๑๑๔๐/๓๕๕
เกกเกภิ	๙๓๖/๒๙๕	โกสุมฺภพลกสุสฺสโถณิ	๖๖๙/๒๑๗
เกตกา	๒๘๖/๙๐	โกเส	๙/๒
เกปุเก	๔๔๙/๑๕๐		๖๕/๒๕
เกยโย	๗๑๑/๒๒๔	โกเสยฺยวาลิณี	๑๐๙/๔๔
เกลาสสาทิสํ	๑๐๕๘/๓๒๙		๖๖๙/๒๑๗
เกสฺสฺสุนนขฉินฺนตชฺชิตา	๓๑๓/๑๑๔	โกณฺจวาทิกกา	๑๑๕๕/๓๖๗
โกกนินฺสาตกา	๑๑๕๕/๓๖๖	ขคฺคํ	๙๐/๓๔
โกกา	๑๑๓๔/๓๕๕		๑๑๕๕/๓๖๖
โกกิลานินฺภูชิตะ	๑๑๓/๔๖	ขชฺชติ	๑๐/๓
โกกิลานิรุฑฺฑํ	๗๕๗/๒๓๑	ขชฺชนฺตํ	๔๖๘/๑๖๒
โกจจํ	๒๒๘/๗๖	ขชฺชชฺรา	๙๑๑/๒๘๘
โกฏฺฐเจ	๗๓/๒๘	ขณฺติตฺติกํ	๑๑๘๔/๓๗๘
	๑๑๕๔/๓๖๖	ขตฺตทมฺมานํ	๒๒๙/๗๗
โกฏฺฐจฺสุณฺนา	๑๑๕๕/๓๖๖	ขตฺตทวิธา	๖๒/๒๒
โกฐฺปนหา	๒๗๑/๘๕	ขตฺตสงฺฆมฺปริพฺพยุพฺพํ	๑๔๘/๕๓
โกนฺตมฺนตาสฺสนิฏฺฐิตํ	๖๖๕/๒๑๖	ขตฺตสงฺฆมฺปริพฺพยุพฺพํ	๑๔๘/๕๓
โกปฺปินฺรฺฐปา	๒๘๔/๙๐	ขทฺริงฺการสฺสนฺนิภํ	๑๔๘/๕๓
โกมฺมุทียา	๘๓๔/๒๖๓		๗๗๓/๒๔๓

	ปพเพ/องฺเก		ปพเพ/องฺเก
ขนฺธหตา	๕๕๔/๑๘๓	ขุทฺทกปฺปานิ	๑๕๒/๕๕
ขรปตฺตสนฺนิภา	๑๘/๗		๔๙๙/๑๗๑
ขรมุขานิ	๑๒๓๙/๓๙๕	ขุทฺทเวฬุภิกฺกิ	๖๖๙/๒๑๗
ขรา	๒๑๐/๗๒	ขุทฺทาปเรตา	๕๕๘/๑๘๗
ขราชีโน	๗๔๗/๒๓๐	ขุพฺภิตฺถ	๑๐๕๖/๓๒๘
ขราปตฺติจฺฉกั	๔๐๘/๑๔๐	ขุรธารั	๙๒/๓๙
ขโร	๑๑๗๓/๓๗๒	ขุรปฺปั	๖๖๐/๒๑๔
ขลั	๙๗๐/๓๐๔	ขุรสถฺตจฺจิตฺ	๘๘๓/๒๗๙
ขลฺลฺกเณ	๖๖๒/๒๑๔	ขุราชินั	๑๐๘๑/๓๓๖
ขาตา	๗๗๒/๒๔๑	เขตฺตตณฺณั	๑๐๕๘/๓๒๙
ขารนทึ	๙๒/๔๐	โฆมโกทุมฺพราณี	๔๕๓/๑๕๓
ขารลัยฺยตฺตํ	๕๓๙/๑๘๒	คจฺฉมาลีโน	๔๕๓/๑๕๖
ขาริกาขั	๑๐๘๑/๓๓๖	คชฺชิตฺ	๖๖๒/๒๑๔
ขาริวริ	๑๘/๘	คณฺฐา	๑๘/๕
ขारे	๙๒/๓๗	คตฺติมา	๙๔๙/๒๙๘
ขาโรทกา	๘๘๘/๒๘๐	คณฺเถนฺตฺติ	๘๖๔/๒๗๕
ขิทฺฐา	๒๑๑/๗๓	คณฺฐพฺพเทวจฺฉร-	
	๓๑๓/๑๑๕	คณฺฐเสลา	๑๑๕๔/๓๖๖
ขิลานิ	๑๘/๘	คณฺฐิก	๙๒๖/๒๙๒
ขีลั	๒๔๒/๗๘	คลาคลั	๓๑๓/๑๑๕
ขุชฺชเจลาวกากิณฺเณ	๑๐๔๘/๓๒๖	ควชา	๒๘๖/๙๑
ขุชฺชวามนเณ	๓๐๐/๑๐๑		๙๒๙/๒๙๓
ขุชฺชฺชรินั	๑๑๔๐/๓๕๙	ควปฺพล	๑๐๔๓/๓๒๔
ขุทาย	๔๗๔/๑๖๔	ควสฺสรวปฺปิตฺ	๔๕๓/๑๕๑

	ปพเพ/องฺเก		ปพเพ/องฺเก
คำ	๖๓๖/๒๐๙	โคภวิโส	๙๔๕/๒๖๖
คามณีเยมิ	๙๑/๓๑	โคณเก	๔๕๓/๑๕๓
	๔๕๓/๑๕๓		๑๐๙๖/๓๔๕
การโยห	๖๗๕/๒๑๘	โคณสิรา	๑๑๕๕/๓๖๖
คิงฺคมกั	๑๒๖๔/๔๐๑	โคมณฑลปริพฺยุโพห	๔๔๐/๑๔๗
คิทฺธา	๗๕/๒๙	โคยานิเย	๙๓๒/๒๙๓
คิทฺธิ	๑๗๕/๖๓	โคหนฺวภูจฺเนน	๑๐๙๓/๓๔๓
คิรํ	๙๒/๓๖	ขมฺมฺลฺลิตฺโต	๒๑๗/๗๔
	๒๐๓/๗๑	ขมฺมฺมิกิ	๙๑๗/๒๕๖
คิราลฺลเนลงฺโค	๙๙๑/๒๙๒	ขมฺมฺมฺ	๑๒/๓
คิริคพฺภว	๑๕๒/๕๕	ขตาสนสม	๓๑๐/๑๐๙
	๑๐๗๗/๓๓๔	ขมฺมาภิตตฺตา	๕๕๒/๑๙๕
คิริทฺคฺเคสุ	๙๒/๓๒	ขมฺมฺจํ	๒๒๔/๗๕
คิริปฺนฺนาคา	๑๑๔๐/๓๕๙	ขฺมฺลิตฺเต	๑๒๓๓/๓๙๒
คิริพฺพขั	๙๙/๓๓	โฆร	๙๒/๓๕
คิริพฺรห	๕๙๑/๑๙๘	จกฺกวมฺกิ	๗๓๒/๒๒๘
คฺคฺคฺลา	๑๑๕๔/๓๖๖		๑๐๘๑/๓๓๘
คฺคฺนิกาชฺรฐาริณํ	๖๕๙/๒๑๓	จงฺโกร	๑๑๕๕/๓๖๖
คฺคฺนิโน	๙๒๖/๒๕๙	จจฺจเวรฺสุ	๖๙๒/๒๒๑
คฺคฺยฺหปกาสิเยสุ	๙๕๓/๒๖๙	จตฺตฺวาหิ	๑๐๙๘/๓๔๖
คฺคฺยฺหฆณฺฑกั	๓๐๕/๑๐๔	จตฺโต	๔๐๕/๑๓๙
คฺคฺหสยา	๒๑๐/๗๒	จหนฺทนโฝลิตฺเต	๔๕๓/๑๕๓
เคนฺชฺชฺเกน	๕/๒		๑๐๖๔/๓๓๐

	ปพเพ/องฺเก		ปพเพ/องฺเก
จนฺทนมุทฺกคตฺเตหิ	๘๑๕/๒๕๕	จารุติมฺพฺรูกฺขา	๑๑๔๐/๓๕๘
จนฺทนสมฺมาจาเร	๑๐๙๐/๓๔๒	จารุทสฺสํ	๑๑๓/๔๖
จนฺทนสารลิตฺตา	๒๓/๑๑		๔๓๗/๑๔๖
จนฺทนุสฺสทา	๕๐๒/๒๘๕	จารุปฺพพฺงฺคิ	๑๐๔๕/๓๒๖
จปฺโล	๑๑๗๓/๓๗๒	จิตฺกา	๑๑๘๖/๓๘๐
จปฺปกา	๑๑๕๕/๓๖๖	จิตฺตงฺคทา	๒๗๗/๘๗
จมฺปกทลมิสฺสาโย	๘๒๑/๒๕๘	จิตฺตมฺมฺโจ	๙๗๑/๓๐๕
จมฺเปยฺยกา	๕๑๑/๒๘๘	จิตฺตทณฺหยฺตุทาวุธา	๖๕๙/๒๑๓
จมฺมํ	๒๒๒/๗๔	จิตฺตปตฺตจฺนทฺเน	๒๙๖/๙๖
จมฺมวาลี	๑๑๓๙/๓๕๘	จิตฺตสฺนถเต	๔๕๓/๑๕๓
จมฺมิภิ	๘๑/๓๑	จิตฺยา	๗๖๘/๒๓๔
	๖๒๘/๒๐๖	จิตฺรภถิ	๘๓๙/๒๖๔
จลนา	๑๐๘๑/๓๓๗	จิตฺรคฺคเพ็รฺฐมฺลิตฺเต	๑๐๔๘/๓๒๗
จลนี	๑๑๕๕/๓๖๖	จิตฺรเปกฺขนํ	๑๐๗๗/๓๓๔
จกาวกปฺกฺชิตา	๔๕๓/๑๕๓	จิตฺรเปชฺฌนา	๑๑๙๓/๓๘๓
จกทํสา	๑๑๕๖/๓๖๗	จิตฺรพิมฺพมฺขิโย	๓๑๓/๑๑๔
จาคาธิมานโส	๑๐๕๕/๓๒๘	จิตฺรสิพฺพิณี	๗๗๓/๒๔๔
จาดํ	๙๗๒/๓๐๕	จีนฺกา	๒๘๖/๙๑
จาปฺहतฺถเถหิ	๘๑/๓๑	จิวํ	๑๐๘๑/๓๓๖
	๔๕๓/๑๕๘	จฺลลาลีตีมฺหากปฺเป	๘๔๖/๒๖๗
จามรีเมรฺहतฺถเถหิ	๑๐๙๖/๓๔๖	เจจฺโจ	๙๒/๓๖
	๑๑๕๕/๓๖๖	เจตยานสฺส	๑๖๕/๖๑
จาวิตฺเตน	๑๕๕/๕๖	เจตเกพฺุ	๑๑๕๕/๓๖๗

	ปพเพ/องฺเก		ปพเพ/องฺเก
เจลาวกา	๑๑๕๕/๓๖๗	ชคตีสมานรตฺตา	๓๐๐/๑๐๑
เจลกฺเขโป	๖๘๖/๒๒๐	ชคฺคนฺตฺติ	๙๒/๓๙
	๑๐๔๔/๓๒๕	ชคฺขตฺติ	๓๐๕/๑๐๔
โจรโกฏฺฐา	๑๑๕๕/๓๖๖	ชคฺขิตฺตํ	๑๑๒๓/๓๕๓
จกฺโล	๘๖๓/๒๗๓	ชฎาฐฺตฺตินุโร	๒๘๗/๙๒
จคฺลึ	๑๑๘๖/๓๗๙	ชฎี	๕/๒
จทฺนํ	๖๕/๒๓		๗๔๗/๒๓๐
จหนฺทวสฺสานุคา	๑๘๖/๖๖	ชณฺณตฺตคฺขมา	๑๑๕๐/๓๖๓
	๒๓๓/๗๗	ชนฺยนฺตฺติ	๑๖๒/๕๘
จหนฺทญฺญ	๙๗๑/๓๐๕	ชนฺสนฺโธ	๙๕๖/๓๐๐
จมาคฺิริ	๒๘๖/๙๑	ชเนตฺตฺติ	๑๓๘/๕๒
จวทฺสมํ	๓๑๑/๑๑๑		๑๖๒/๕๘
จพฺงคฺกุมาร-		ชปฺปํ	๗๒๖/๒๒๖
ชนฺนเตวาสินา	๓๐๐/๑๐๑	ชมฺโพทฺทิสํ	๒๘๙/๙๓
จายฺยปโค	๔๐๐/๑๓๘	ชมฺโม	๑๙/๙
จฺจฺจฺจํ	๑๑๐/๔๔	ชยฺตํ	๑๔๙/๕๕
จฺจฺปิตา	๗๗๓/๒๔๓	ชยฺมฺปตฺติ	๑๓๓/๕๐
จกฺปาปกํ	๒๑๐/๗๒	ชลฺเชน	๓๑๐/๑๐๘
	๙๖๔/๓๐๓	ชลฺลิตา	๙๒/๓๕
จจฺจฺจํ	๔๕๓/๑๖๐	ชลฺลเ	๙๒๗/๒๙๒
จตฺตฺตา	๘๔๖/๒๖๖	ชาตฺรฺฐปฺสุเมชฺเล	๙๖/๔๑
จเทคคามิมณฺธิยํ	๓๑๓/๑๑๕		๖๖๙/๒๑๗
ชคตฺติปฺปเทเส	๙๘๖/๓๐๙	ชาตเวเทน	๙๒/๓๙

	ปพเพ/องฺเก		ปพเพ/องฺเก
ชาตุ	๓๘๗/๑๓๒	ชฺฐเต	๑๐๑๗/๓๑๘
ชาตุจฺเจ	๔๖๗/๑๖๒	ชฺฐหตุตฺตม	๒๗๕/๘๖
ชาปยฺนฺติ	๕๕๗/๑๘๔	เชฺลฺลสฺสํ	๘๒/๓๒
ชಾಯาชิเนน	๒๙๘/๑๐๐		๑๐๗๖/๓๓๒
ชฺคิฺลฺล	๒๑๘/๗๔	ชฺโหฺตฺรเส	๑๙/๙
	๗๑๔/๒๒๕	ฉาปิตา	๑๑๕๕/๓๖๖
	๙๑๑/๒๘๗	ฉามกา	๑๑๕๔/๓๖๖
ชฺกฺษณฺนตฺตํ	๒๘๓/๘๙	ฉาติภาโต	๙๙๐/๓๑๑
ชฺกฺษณฺนามวฺหยนํ	๒๘๐/๘๘	ฉาติวิสุตฺตสนา	๑๙๖/๖๘
ชฺคาวินิ	๒๘๗/๙๒	ฉาเยน	๒๘๕/๙๐
ชฺนารานา	๒๗๙/๘๘	ฉิตฺติจิตฺตมฺปาจิโย	๘๙๑/๒๘๒
ชฺนโน	๙๓๘/๒๙๖	ชฺเณตฺติ	๒๙๖/๙๗
ชฺมํ	๕๐/๑๗	ชฺคฺคฺรา	๕๓๐/๑๘๐
	๖๕/๒๔	ชฺตฺตฺตปฺปโยเคน	๒๐๖/๗๑
ชฺยยติ	๙๒/๓๘	ชฺนุชฺช	๑๑๐/๔๕
ชฺรเยถ	๓๘๓/๑๓๒	ชฺนุชฺชานาย	๖๖๕/๒๑๖
ชฺกฺชโรหํ	๑๑๙๑/๓๘๒	ชฺนุชฺชชฺมิมํ	๑๑๒/๔๕
ชฺยเส	๘๒๐/๒๕๗		๔๕๓/๑๕๖
ชฺวคฺคากํ	๑๒๙/๔๙	ชฺนุชฺช	๔๓๙/๑๔๖
ชฺวิชฺวกา	๒๘๖/๙๑	ชฺนุชฺช	๔๖๓/๑๖๒
	๙๒๔/๒๙๒	ชฺป	๒๔๐/๗๘
ชฺวิโลสินํ	๑๐๙๕/๓๔๕	ชฺปนิ	๑๗/๔
ชฺหติ	๒๕๓/๘๐	ชฺปนิยฺกปฺปเนหิ	๘๑๒/๒๕๓





	ปพเพ/องฺเก		ปพเพ/องฺเก
ตุมุโล	๘๗๘/๒๗๘	ติมฺหามิ	๔๘๔/๑๖๗
	๙๓๗/๒๙๖	ถิฆาตกา	๒๗๓/๘๕
	๑๐๕๗/๓๒๘	ถุณฺหติ	๕๕๖/๑๘๔
ตุรงฺเคหิ	๘๑๒/๒๕๓	ตุส	๕๕๒/๑๘๕
ตุริโต	๒๐๒/๗๐	ตุสมฺภูจि	๗๔๖/๒๓๐
ตุริยตาลีตสงฺฆมฺภูจิ	๔๗๐/๑๖๓	เถยยิ	๒๐๖/๗๑
	๙๒๓/๒๙๒		๒๘๒/๘๙
ตุลลิตฺติ	๑๑๕๒/๓๖๕	เถวนฺหติ	๑๑๔๐/๓๕๘
ตุลฺเลีย	๑๑๕๕/๓๖๖	ทจฺจตฺตํ	๙๒/๓๘
ตุลฺลยสฺมา	๑๗๕/๖๓	ทจฺจโต	๗๓๙/๒๒๙
ตุลฺลยสฺสุมฺปมา	๑๑๔๙/๓๖๓	ททฺทลฺลมาณิ	๒๘๙/๙๓
ตุลฺลปนิภา	๑๘/๗		๙๑๔/๒๙๐
เตชสงฺขยิ	๙๖๖/๓๐๓	ททิสฺสนฺนิสินฺนํ	๗๖๖/๒๓๓
เตชฺรภกฺขสฺส	๙๒/๓๗	ททฺทคฺคเณสฺ	๔๔๙/๑๕๐
เตลฺลโธตาโย	๖๕๙/๒๑๓	ทยิตฺตพฺโพ	๖๕๑/๒๑๑
โตมรํกฺสฺปาณินิ	๘๑/๓๑	ทเยลฺลิติ	๑๐๗๔/๓๓๒
	๔๕๓/๑๕๘	ทริ	๙๖๖/๓๐๓
โตมรณิณฺทิวาลา	๘๘๑/๒๗๙		๙๗๖/๓๐๖
โตรณฺณสฺ	๖๙๒/๒๒๑	ทรวํ	๒๗๑/๘๕
	๙๒๔/๒๙๒	ทริโต	๔๐๑/๑๓๘
โตเสนฺเต	๑๖๒/๕๘	ทหเต	๑๘๑/๖๕
ถณฺกขีเรน	๑๖๒/๕๘	ทหาถ	๑๑๐/๔๕
ถนฺทิลเสยฺยกา	๖๕/๒๓	ทพฺพทรมฺมา	๑๒๓๘/๓๙๔
	๑๒๖๓/๔๐๐	ทพฺพทรมฺมฺวาลโกฏฺฐจกิ	๔๕๓/๑๕๑

	ปพเพ/องฺเก		ปพเพ/องฺเก
ทานว์	๓๑๓/๑๑๔	ทุกฺขกฺขมา	๒/๑
ทานเวหิ	๒๖๑/๘๒	ทุกฺขนฺุโท	๖๖๕/๒๑๖
ทายปสฺสสฺมึ	๙๐/๓๔	ทุกฺขนฺุโต	๖๔/๒๓
ทารุสงฺฆาภฺยาเนน	๓/๑	ทุกฺขปเรโต	๒๐๐/๗๐
ทาสิมกณฺจโก	๑๑๕๒/๓๖๕	ทุกฺขามิตฺตุนฺุโน	๙๒/๓๕
ทาลิโน	๑๑๐/๔๕	ทุกฺขฺฐปนีโต	๔๕๐/๑๕๐
ทิสสงฺฆคณฺธาธิเป	๑๖๘/๖๒	ทฺุทฺุทฺุทฺุส	๗๔๘/๒๓๐
ทิสสงฺฆเสวิตํ	๑๘/๘	ทฺุโตเสสา	๓๐๐/๑๐๒
ทิสตตฺตุ	๑๖๘/๖๒	ทฺุนีวรา	๔๗๗/๑๖๕
ทิสชาติเป	๑๖๘/๖๒	ทฺุนฺุทฺุทฺุ	๔๑๘/๑๔๓
ทิสทิสฺฐมฺุจํ	๑๘/๘		๖๘๕/๒๑๙
	๒๘๖/๙๑	ทฺุพพิทฺุ	๓๑๐/๑๐๙
	๙๑๓/๒๘๙	ทฺุพฺุเภา	๓๔๘/๑๒๔
ทิสทิสฺฐมฺุจํ	๒๐๔/๗๑	ทฺุมนิสฺฐลิตฺทา	๓๑๑/๑๑๑
ทิตฺตฺตฺรฺุปา	๕๖๕/๑๘๙	ทฺุมปริยาเยสฺสุ	๑๑๓๙/๓๕๘
ทิตฺโต	๕๓/๒๐	ทฺุมวรสฺสาขํ	๒๖๑/๘๒
ทินฺุทิมานิ	๑๒๓๙/๓๙๕	ทฺุมสฺส	๑๘/๗
ทินฺุนิภา	๑๑๕๕/๓๖๗	ทฺุมมตี	๓๑๓/๑๑๕
ทิสฺฐมฺุจํ	๗๗๑/๒๓๕	ทฺุมโมจยา	๗๗๒/๒๔๒
ทิสฺฐมฺุจํ	๑๔๔/๕๒		๘๖๐/๒๗๑
ทิสฺฐมฺุจํ	๑๑๗๓/๓๗๒	ทฺุยฺุยฺุเช	๒๑๑/๗๓
ทินฺุทิมานิ	๓๑๑/๑๑๐	ทฺุรตฺตฺานํ	๙๒/๔๐
ทิสฺฐมฺุจํ	๘๑/๓๑	ทฺุรทฺุวโย	๑๒๑๐/๓๘๗
	๔๕๓/๑๕๔	ทฺุริสฺฐมฺุจํ	๖๓๕/๒๐๘

	ปพเพ/องฺเก		ปพเพ/องฺเก
ทุราสทํ	๙๑๓/๒๘๙	ทศรฎฺเฏ	๑๖๘/๖๒
ทุริตฺติยา	๘๕๐/๒๖๘	ทนกกัฏา	๙๒/๓๙
ทุสฺสโห	๘๘๑/๒๗๙	ทนิมา	๘๓๔/๒๖๓
ทุสฺสลิเก	๙๒๖/๒๙๒	ทนียฺยติ	๘๙๗/๒๘๔
ทุเท	๗๗๒/๒๓๙	ทนุคฺคเห	๒๒๒/๗๔
ทุมฺภี	๔๖๖/๑๖๒	ทนุจาปํ	๖๖๐/๒๑๔
ทุรตฺติกมํ	๙๒/๓๕	ทนุตฺตการิปฺปฬเห	๑๑๕๑/๓๖๔
ทุหนฺตติ	๑๒๐/๔๗	ทเนลีนฺา	๔๔๑/๑๔๗
เทนฺทิมานิ	๖๘๕/๒๑๙	ทมนฺตฺ	๖๘๕/๒๑๙
เทวกณฺณุปมา	๑๓๑/๔๙		๑๒๓๙/๓๙๕
เทวรา	๘๒๕/๒๕๘	ทมฺมกาโม	๙๔๙/๒๙๘
เทวณฺณนินิ	๑๑๑/๔๕	ทมฺมกฺ	๔๙/๑๖
เทววราภิปาลิตา	๒๖๑/๘๒	ทมฺมปณฺฑทรจตฺตโก	๘๙๑/๒๘๒
เทวาวหทํ	๙๑๑/๒๘๗	ทมฺมมาธินํ	๑๙๒/๖๗
เทสฺสา	๑๒๐๘/๓๘๗	ทมฺมรฺจึ	๕๐/๑๗
เทวปิติกา	๓๐๐/๑๐๑	ทมฺมวิฑู	๔๙/๑๖
โทณเ	๒๕๓/๘๐	ทมฺมาติจาริโน	๙๐/๓๔
โทวิลลา	๑๑๔๐/๓๕๙	ทมฺมาตีสารํ	๔๒/๑๕
โทลีนฺา มุขํ	๘๔๑/๒๖๔	ทมฺมุปสฺสญฺหิตํ	๒๐๒/๗๑
โทหพินิ	๑๖๒/๕๘		๒๑๒/๗๓
โทเหน	๓๐๑/๑๐๓	ทรณิเมหิสฺสว	๓๓๒/๑๒๐
ทงฺกา	๙๒/๔๐	ทรณิรฺหํ	๑๐๔๖/๓๒๖
ทชินิ	๖๐๐/๒๐๑		๑๐๗๗/๓๓๔

	ปพเพ/องฺเก		ปพเพ/องฺเก
ชาวสัสสกณฺณา	๑๑๓๙/๓๕๘	นปฺปฏิกูหามิ	๑๒๐๖/๓๘๖
ชวา	๑๑๔๐/๓๕๙	นภฺยา	๑๘/๖
ช้เส	๒๕/๑๒	นมฺจิปาสวาคูร์	๓๑๓/๑๑๕
ชาทา	๔๗/๑๖	นรโลหิตปาโยมิ	๘๘๕/๒๘๐
ชิตฺติมา	๙๔๙/๒๙๘	นรฺวราธิป	๘๔๑/๒๖๕
ชุมลฺลิตฺธิ	๗๗๑/๒๓๕	นรฺวีเรน	๖๐๕/๒๐๒
ชกุลลา	๑๑๕๕/๓๖๖	นลเปสิญฺจ	๑๑๕๔/๓๖๖
ชคมุฑฺฐินิ	๙๙๒/๓๑๒	นรฺวสฺกสิร์	๔๓๗/๑๔๖
ชคา	๕๓๐/๑๘๐	นพฺภิกา	๑๑๕๖/๓๖๗
ชคฺตุตฺตเม	๒๖๑/๘๒	นพฺพิคฺคิวนฺณา	๕๓๐/๑๘๐
ชงฺคโลภฺวิจฺจโฏ	๖๐๘/๒๐๓	นพฺพิสนฺนิภา	๑๑๕๕/๓๖๖
	๖๓๓/๒๐๘	นาคกฺขนฺธิปาทิโน	๖๕๙/๒๑๔
ชจฺจคิตฺตฺตฺริยาภินาหิตเต	๑๐๔๓/๓๒๔	นาคนาสฺสุร์	๑๐๓/๔๒
ชจฺจคิตฺตภาณิตฺตมฺหิตาวุชา	๓๑๓/ ๑๑๓		๖๖๙/๒๘๘
ชชฺชชฺหา	๑๑๓๙/๓๕๘	นาคมฺลลิกา	๙๑๑/๒๘๘
	๑๑๕๕/๓๖๗		๑๑๕๓/๓๖๕
ชญฺญกฺเวเรน	๓๐๐/๑๐๑	นาติพฺรหา	๕๐๑/๑๗๑
ชญฺญนฺญญฺกคฺายิเน	๙๒๖/๒๙๒	นาติวิสฺสญฺจวาทฺโย	๑๘/๗
	๑๒๓๙/๓๙๕	นาทโย	๑๑๕๓/๓๖๕
ชทติ	๕๓/๒๐	นानาทุมคณฺายุตา	๙๓๐/๒๙๓
ชนฺนชฺน	๙๒/๓๙	นानาปฺปพฺพทุมายุตา	๕๗๙/๑๙๔
ชนฺนชฺสสุ	๑๗๗/๖๔	นารทา	๑๑๕๔/๓๖๖
ชปฺปชฺชปฺป	๔๓๕/๑๔๕	นาพิเกรสฺสภจาวี	๒๙๖/๙๗

	ปพเพ/องฺเก		ปพเพ/องฺเก
นิกัฬิตํ	๑๐๐๑/๓๑๔	นิชฺฌาเปตฺตํ	๑๑๑๗/๓๔๙
นิกฺขุติ	๑๑๓/๔๖	นิตาฬีฬี	๙๓๐/๒๖๐
นิกฺกิณฺณํ	๗๒๐/๒๒๖	นิตฺตจํ	๙๒/๓๗
นิกฺกัณฺโณสํมิ	๑๒๒๙/๓๙๑	นินาฆะ	๒๙๓/๙๙
นิกฺขณํ	๓๙๗/๑๓๗	นินฺทเทสกาฬี	๕๙/๒๑
นิกฺขรชฺชฺฐิ	๑๐๙๓/๓๔๐	นินฺทมนา	๕๕๕/๒๐
นิกฺขิตฺตสฺสฺสฺธา	๙๓๖/๒๖๓	นินฺทาเปยฺย	๙๗๐/๓๐๔
นิกฺขิปฺป	๙๐/๓๔	นินฺนาทิตา	๑๒๐๐/๓๙๕
นิกฺกตรมฺเม	๙๖/๔๑	นินฺปาติตา	๒๙๙/๙๓
นินฺชติ	๓๐๕/๑๐๕	นินฺพุพฺพหฺนฺติ	๙๒/๓๙
นินฺชาตา	๕๖๔/๑๙๙	นินฺพุพิเช	๒๑๑/๗๓
นินฺชณฺณสิ	๔๐๐/๑๓๗	นินฺพุพินฺทเทยฺย	๔๕๐/๑๕๐
นินฺคฬพนฺธกา	๗๙๕/๒๔๙	นินฺมินา	๑๗๕/๖๓
นินฺคิลติ	๒๕๔/๙๑	นินฺมิสฺสติ	๓๑๓/๑๑๕
นินฺคฺุฬิ	๒๔๒/๗๙	นินฺมมฺชฺฌิมํ	๒๑๖/๗๔
นินฺคฺุณฺฑี	๑๑๕๑/๓๖๔	นินฺยโก	๖๕๑/๒๑๑
นินฺคฺุณฺณมฺณฺฑิตะ	๔๗๖/๑๖๕	นินฺรํกฺตฺวา	๗๑/๒๙
นินฺคฺุณฺณลํ	๒๒๔/๗๕		๒๓๗/๗๗
นินฺคฺุณฺณปฏกฺกฬิมฺโพณฺณิ	๑๒๖๔/๔๐๑	นินฺรชฺชติ	๑๐๙๓/๓๔๐
นินฺจิตะ	๔๕๓/๑๕๒	นินฺริโต	๗๕/๒๙
นินฺจฬลิตาโย	๓๐๐/๑๐๒	นินฺริณฺจสิ	๒๙๒/๙๙
นินฺจฬยโต	๓๑๐/๑๐๙	นินฺริยา	๑๑๕๓/๓๖๕
นินฺชณฺณตฺตา	๑๑๓๗/๓๕๗	นินฺริยสิ	๔๙๒/๑๖๗

	ปพเพ/องฺเก		ปพเพ/องฺเก
นินฺยุจฺจิตฺตโผโล	๙๖๔/๒๗๔	นึปา	๑๑๔๐/๓๕๙
นินฺยุลาเลติ	๓๐๕/๑๐๕	นึยํ	๙๔๑/๒๖๕
นินฺยุโลกนสีลา	๓๐๔/๑๐๔	นึลกา	๑๑๕๖/๓๖๗
นินฺวาตเก	๓๐๖/๑๐๗	นึลหุมาภิลมฺพิตา	๒๙๗/๙๑
นินฺวาตมหนฺวตฺตเร	๙๓๖/ ๒๖๓	นึลเนตฺตา	๑๐๔๙/๓๒๖
	๙๙๑/๒๙๒	นึลปฺปฺพิเสตวารี	๑๑๕๒/๓๖๕
	๙๔๙/๒๙๙	นึโลทํ	๖๙๖/๒๒๒
นินฺวาตญชฺลิกฺกุพฺพโร	๙๙๑/๒๙๒	นึโลภาสา	๖๙/๒๗
นินฺวาโป	๕๐๐/๑๗๑	นุหนฺโน	๑๑๓๖/๓๕๗
นินฺวาโร	๑๑๕๖/๓๖๙	นุหาตาย	๑๖๒/๕๙
นินฺสกกฺติ	๔๓๐/๑๔๔	นุหาปกฺกุณฺหาตา	๙๑๒/๒๕๓
นินฺสภํ	๑๑๓๕/๓๕๕	เนกปฺปพฺพมาลฺยวิตเต	๒๙๖/๙๖
นินฺสิตฺตชฺคฺคปาณินา	๓๑๓/ ๑๑๓	เนกขํ	๑๐๓/๔๒
นินฺสิตาสินา	๙๔๖/๒๖๗	เนตา	๕๐/๑๙
นินฺสีถกาเล	๙๕/๔๑	เนตฺตีสพฺนธา	๔๓๕/๑๔๕
นินฺสสุฆฺา	๙๑๑/๒๙๙	เนตฺตีสวรธาโร	๗๓๐/๒๒๗
นินฺสฺสิเว	๑๖๒/๕๙	เนตฺเต	๕๐/๑๗
นินฺหนฺติ	๑๙/๖		๖๕/๒๕
นินฺหิตํ	๙๖๓/๒๗๓	เนมิตฺตทานํ	๑๐๑/๔๒
นินฺหีนชฺจโจ	๙๕๖/๓๐๑	เนยฺยติ	๔๙๗/๑๗๑
นินฺหณฺณมาโน	๔๑๔/๑๔๒	เนลปฺตี	๑๑๙๕/๓๗๙
นินฺกฺกุกรา	๒๙๖/๙๑	ปกฺโกโต	๑๑๓๓/๓๕๕
	๙๒๙/๒๙๓	ปกฺกมฺปเย	๙๖๕/๓๐๓

	ปพเพ/องฺเก		ปพเพ/องฺเก
ปกาสีทานิ	๕/๒	ปชฺชุนฺโน	๙๗๒/๓๐๕
ปกิรติ	๑๘/๖	ปชฺฌายสิ	๘๙๖/๒๘๔
ปกิโกลยิตฺวา	๕๕๐/๑๘๕	ปฏฺงคา	๗๗๑/๒๓๘
ปกิรจาริ	๕๓๐/๑๘๐	ปฏฺชชฺริ	๘๔๘/๒๖๗
ปกฺกุลเช	๔๓๙/๑๔๗	ปฏฺิกุชฺชิตา	๙๒/๓๕
ปกฺขาลยสฺสุ	๔๓๑/๑๔๔	ปฏฺิกุญฺจกา	๑๑๕๕/๓๖๗
ปกฺขิม	๑๖๕/๖๑	ปฏฺิกุคฺคหํ	๑๑๓๕/๓๕๖
ปกฺโข	๓๙๗/๑๓๗	ปฏฺิจนฺหํ	๙๐/๓๔
ปกพฺภินา	๘๖๔/๒๗๔		๔๗๑/๑๖๔
ปกฺคิหฺธา	๙๒/๓๘	ปฏฺินิชฺฌตฺโต	๖๐๓/๒๐๒
ปงฺกทนฺตา	๑๐๕๒/๓๒๗	ปฏฺิปชฺชสฺสุ	๘๑/๓๑
	๑๑๔๒/๓๖๐	ปฏฺิโพธิ	๑๔๗/๕๓
ปงฺกุรา	๑๑๕๑/๓๖๔	ปฏฺิภาสิ	๒๑๐/๗๒
ปจฺลกา	๑๑๕๕/๓๖๖		๒๘๓/๘๙
ปจฺุรา	๗๘๐/๒๔๖	ปฏฺิมนฺเตติ	๔๙๔/๑๗๐
ปจฺจกมฺปิตฺถ	๑๘๙/๖๗	ปฏฺิมุฏฺกา	๔๗๗/๑๖๕
ปจฺจกฺขานฺุปรํ	๖๑๓/๒๐๔	ปฏฺิมุตฺตกฺกุณฺฑลา	๒๗๗/๘๗
ปจฺจทิสฺสถ	๑๖๘/๖๒	ปฏฺิวตฺตํ	๑๙๔/๖๗
ปจฺจฺุเทฺนฺติ	๑๑๘๖/๓๘๐	ปฏฺิวามคฺตํ	๔๘๔/๑๖๗
ปจฺจฺุหา	๑๒๑๐/๓๘๗	ปฏฺิเวเทสิ	๙๐/๓๔
ปชฺาณฺุติ	๔๐๑/๑๓๘	ปฏฺิเวลฺลนฺุติ	๓๑๑/๑๑๑
ปชฺฺุ	๘/๒	ปฏฺิสํห	๖๖๐/๒๑๔
	๒๒๗/๗๖	ปฏฺินนฺตเว	๖๖๕/๒๑๖



	ปพเพ/องฺเก		ปพเพ/องฺเก
ปฏฺจจโร	๑๕๗/๕๖	ปตฺติการกา	๑๒๙/๔๘
	๙๐๙/๒๘๗	ปตฺติมตี	๖๐๐/๒๐๑
ปฏฺจวสานุคฺคสฺ	๓๐๘/๑๐๗	ปตฺโถทโน	๒๔๙/๘๐
ปณฺวทินฺหิมา	๑๔๘/๕๓	ปถกา	๖๕๕/๒๑๔
ปณฺหิตา	๒๑๑/๗๓	ปถตฺถิโย	๙๒๕/๒๙๒
ปณฺหิทธิ	๙๗๕/๓๐๖	ปถาวิหิ	๔๗๘/๑๖๕
ปณฺฑเร	๑๖๘/๖๒	ปทิตฺโต	๕๑๔/๑๗๔
	๔๒๑/๑๔๓	ปทึปยํ	๕๙๔/๑๙๒
ปณฺฑิตมานิโน	๖๒/๒๒	ปทุมกិณชฺกฺขเรณฺฐิ	๑๑๔๐/๓๖๐
ปณฺฑุมเยน	๒๐/๑๐	ปทุมฺตฺตโร	๑๑๕๓/๓๖๕
ปณฺฑุเวลูวํ	๑๑๘๖/๓๘๐	ปทุมกา	๒๘๖/๙๐
ปณฺณฆาหนํ	๕/๒		๑๑๕๔/๓๖๖
ปตฺนุเกสา	๑๒๓๔/๓๙๓	ปทฺวารณฺจายินี	๓๐๔/๑๐๔
ปตฺตาปโน	๙๒/๓๕	ปธฺเสถุํ	๑๑๑๘/๓๔๙
ปตฺตาปวํ	๗๗๑/๒๓๕	ปนฺสา	๒๘๖/๙๐
ปตฺติพพตาสุ	๒๘๒/๘๙	ปนฺสฺสนฺติ	๒๗๙/๘๘
	๑๑๖๕/๓๗๐	ปนาโท	๙๓๗/๒๙๖
ปตฺตีตา	๑๓๖/๕๑	ปนฺชช	๑๐/๓
	๑๗๗/๖๔	ปนฺฉนฺฉา	๖๕๕/๒๑๓
ปตฺตํ	๑๖๖/๖๑		๘๗๙/๒๗๘
ปตฺตชฺวีว	๑๑๔๐/๓๕๙	ปนฺชามเส	๑๐๖๒/๓๓๐
ปตฺตโตยพพเน	๑๖๒/๕๘	ปนฺชทิสฺสามิ	๑๐๙๓/๓๔๓
ปตฺตตลฺลยํ	๒๒๖/๗๖	ปนฺชณฺณปนฺนํ	๖๐๗/๒๐๓

	ปพเพ/อุงเก		ปพเพ/อุงเก
ปนนงค์	๖๔๗/๒๑๐	ปรมปปตีโต	๙๑๐/๒๘๗
ปนนคนุโร	๑๑/๓	ปรมปปโมทิตา	๒๗๔/๘๖
ปปเตมเส	๖๔๓/๒๐๙	ปรวฏฐปมทุทโน	๑๑๔/๔๖
ปปาตา	๖๔๓/๒๐๙	ปราธินสุขา	๕๒๘/๑๘๐
ปปุตตะ	๘๑๙/๒๕๗	ปราภโว	๑๗๑/๖๓
ปปพตสนุนิกาส์	๘๘๔/๒๘๐	ปริกนุตัม	๔๕๓/๑๖๐
ปปพยูพฺพา	๔๘๑/๑๖๖	ปริกิรินุติ	๑๔๘/๕๕
ปปิเพเหนติ	๒๕๗/๘๑	ปริกิริย	๘๕๔/๒๖๙
ปปงฺกโร	๑๕๖/๕๖	ปริกฺฤณฺฉิโต	๕๑๑/๑๗๓
ปปวานิ	๑๑๒๒/๓๕๑	ปริกฺกรีสฺสุ	๒๔๗/๗๙
ปปภาติ	๑๔/๓		๑๒๖๑/๔๐๐
ปปภาวํ	๖๕๙/๒๑๔	ปริชฌณฺติ	๖๐๐/๒๐๑
ปปมหาธิปา	๒๖๑/๘๒	ปริคฺคยฺห	๑๔๘/๕๓
	๓๑๐/๑๐๙	ปริจฺจตฺตุมฺ	๒๐๑/๗๐
ปปมฺมุโข	๓๒๙/๑๑๙	ปริณามฺตา	๗๓๔/๒๒๘
ปปมหาเยยฺย	๑๐๓/๔๒	ปริณามยฺมานา	๓๐๐/๑๐๑
ปปโมโท	๑๖๒/๕๙	ปริทยฺห	๒๗๗/๘๗
ปปยาคสฺมี	๗๕๔/๒๓๑	ปริณิฏฺฐิจิตฺเมสํานา	๗๓/๒๘
ปปรการํ	๖๕/๒๔	ปริปนฺนิกิภา	๗๓/๒๘
ปปรกฺกนฺโต	๑๘๑/๖๕	ปริปฺจฺจนฺโก	๙๔๙/๒๙๘
	๑๑๘๖/๓๘๐	ปริปฺลฺลฺโต	๔๘๔/๑๖๗
ปปรตฺถทฺโร	๗๑๖/๒๒๕	ปริพฺภมิตฺวาน	๘๓๐/๒๖๐
ปปรนฺตปปี	๑๒๖๑/๓๙๙	ปริพฺพฺยูพฺพฺหา	๒๙๖/๙๗

	ปพเพ/องฺเก		ปพเพ/องฺเก
ปริภินฺนคตฺตํ	๙๒/๓๘	ปลิสฺสชฺชนโต	๑๘/๗
ปริมชฺชิตฺวา	๑๔๗/๕๓	ปลิสฺสฺสตฺทาหิ	๑๐๔๓/๓๒๕
ปริยาคตํ	๙๖๓/๒๗๓	ปลีสฺมํ	๙๒๓/๒๙๒
ปริยาปทาเนน	๒๐๒/๗๑	ปลุตฺตํ	๔๓๗/๑๔๖
ปริยายํ	๕๖/๒๑	ปลุทฺทพาลา	๗๗๒/๒๓๙
ปริยายภตฺตํ	๖๕/๒๓	ปลุทฺทเลสุ	๑๘๑/๖๔
ปริยารุํ	๑๑๙๐/๓๘๒	ปลวงฺกเม	๑๐๙๒/๓๔๓
ปริยุกฺกณฺจิ	๒๙๖/๙๗	ปลเถติ	๖๕/๒๓
ปริวตฺติ	๙๐๗/๒๕๒	ปลเถถ	๗๕/๒๙
ปริวหนฺตिका	๑๒๓๙/๓๙๕	ปรชฺชชฺชนฺติ	๙๒/๓๙
	๑๒๕๖/๓๖๗	ปรชฺชฌกาเย	๑๖๘/๖๒
ปริสฺรํ	๗๕๗/๒๓๒	ปรนฺตฺ	๑๒๓๘/๓๙๔
ปริสฺสมุภนา	๑๐๙๓/๓๔๔	ปราลํ	๑๖๐/๕๗
ปริสฺสฺสฺสฺติ	๖๓๑/๒๐๗	ปราลิสฺตํ	๒๒๘/๗๗
ปรุพฺพหคฺจฺฉา	๕๓๐/๑๘๐	ปรวาทฺยิ	๑๒๖๐/๓๙๙
ปรเวณฺติ	๒๗๙/๘๗	ปรวิทฺสฺยิ	๑๕๖/๕๖
ปโรสฺตํ	๑๔๐/๕๒	ปรวิทฺโย	๒๘๖/๙๑
ปลสฺตํ	๖๖๕/๒๑๖	ปเวจฺฉฺติ	๖๐๒/๒๐๑
ปลสฺทา	๒๘๖/๙๑	ปเวทย	๑๕๒/๕๕
ปลาลชฺลสฺสนฺนิภา	๑๑๔๐/๓๕๙	ปเวธฺติ	๑๖๐/๕๗
ปลาสยภูจฺฉิ	๗๗๒/๒๔๐	ปลทา	๑๑๕๕/๓๖๖
ปลิกฺขติ	๓๐๕/๑๐๕	ปลนฺนตฺตํ	๒๑๖/๗๔
ปลิตฺทา	๑๐๔๘/๓๒๖	ปลยฺหกาธา	๗๕/๓๐

	ปพเพ/องฺเก		ปพเพ/องฺเก
ปสหนฺติ	๔๐๑/๑๓๘	ปาทสณฺณมเนมิโย	๘๙๑/๒๘๒
ปสาทียา	๑๑๔๐/๓๖๐	ปาปตฺถ	๓๕/๓๐
ปสาสตี	๖๕/๒๕	ปาปาจารา	๖๕/๒๓
ปัสสุกฺกณฺจิตา	๑๑๘๖/๓๗๙	ปาภตํ	๓๑๓/๑๑๓
ปสฺสฺสฺสโต	๕๑๔/๑๗๔	ปามโท	๕๑/๑๙
ปทฺทฺทฺทโลโม	๒๐๓/๗๑	ปามุจฺจิ	๑๘๑/๖๕
ปทสหนฺติ	๓๑๓/๑๑๔	ปาเมลิ	๑๐๖/๔๓
ปทสฺสฺสตี	๑๙/๙	ปาราวณฺณรตฺตวาลินี	๒๓/๑๑
ปหารย	๔๖๕/๑๖๒	ปาริชณฺณา	๑๑๕๑/๓๖๔
ปหารวรเขตตฺตณฺณ	๖๕/๒๕	ปาริภทฺทกา	๙๑๑/๒๘๘
ปหฺตตคฺรา	๖๙๘/๒๒๒	ปาเรวตฺทกฺขี	๖๖๙/๒๑๗
ปหฺตโยคฺโค	๘๓๔/๒๖๓	ปาเรวตา	๑๑๔๐/๓๕๕
ปโห	๑๐/๓		๑๑๕๖/๓๖๗
ปากหฺสา	๒๐๙/๗๒	ปาวโณ	๘๕๓/๒๖๙
ปาณฺณลีย	๑๔/๔	ปาวารํ	๒๘๙/๙๓
ปาณฺณลิวํ	๘๑๔/๒๕๕	ปาวุสมฺหิ	๑๘/๕
ปาณฺณลิสฺมฺทฺทกฺกปฺปาลี	๑๑๕๓/๓๖๕	ปาสาณสํารํ	๙๙/๔๒
ปาณฺณินา	๒๘๖/๙๑	ปาสาทวาสา	๓๕๗/๑๒๕
ปาณฺณิเย	๙๓๒/๒๙๔	ปาสุสตี	๑๑๓๖/๓๕๗
ปาณฺณิหาริยปฺกขํ	๕๗๔/๑๙๒	ปาจันนณฺณา	๖๕๕/๒๑๓
ปาณโรชนํ	๑๘๑/๖๔	ปาจันนา	๙๓๐/๒๙๓
ปาณิสฺสฺสรา	๒๕๗/๘๑	ปิงฺคเลน	๕๓/๒๐
ปาตพฺยํ	๖๖๔/๒๑๕		๙๓๔/๒๙๕
ปาทปาณิกสทฺทตฺตาหิตา	๓๑๓/๑๑๔	ปิงฺคิยํ	๗๕๗/๒๓๑

	ปพเพ/องฺเก		ปพเพ/องฺเก
ปิงคุลาโย	๑๑๕๕/๓๖๗	ปฺกฺณฺณมาเส	๒๓/๑๑
ปิจุ	๑๑๕๕/๓๖๖	ปฺกฺตฺตนิวาทโก	๔๑๘/๑๔๓
ปิณฺฑทิกาย	๔๕๓/๑๕๙	ปฺกฺตฺตรูปยสฺสูเปตา	๑๘๖/๖๖
ปิณฺฑทียาปนํ	๘๔๒/๒๖๕		๒๓๓/๗๗
ปิถียฺยเร	๙๒/๓๖	ปฺกฺฤคฺคฺมฺเพ	๖๕๘/๒๑๒
ปิปาติทานํ	๕๕๓/๑๘๖	ปฺกฺฤโลมจฺจนเสวิตา	๙๓๑/๒๙๓
ปิยงฺคฺกา	๙๑๑/๒๘๘	ปฺกฺปฺพมาลยาภิกิณฺโณ	๘๑๔/๒๕๕
	๑๑๕๕/๓๖๖	ปฺกฺปฺพวลฺลิสฺยา	๘๑๔/๒๕๕
ปิยภาณินิ	๑๘๖/๖๖	ปฺกฺพฺพกตเหตุ	๖๐/๒๒
ปิยวฺหา	๘๑๗/๒๕๖	ปฺกฺพฺพปถานุกฺเตน	๙๐๑/๒๘๕
ปิยาลาณิ	๑๕๒/๕๕	ปฺกฺพฺพโลหิตสงฺกาสํ	๙๒/๓๘
	๒๘๖/๙๐	ปฺกฺพฺพวาจริเยสฺสุ	๑๓๘/๕๒
	๔๙๙/๑๗๑		๑๖๒/๕๙
ปิสาจโทสีนา	๓๑๓/๑๑๓	ปฺกฺพฺพเพกตี	๖๔/๒๓
ปิณฺฑิตา	๑๓๓/๔๙	ปฺกฺรฺกฺขตฺวา	๒๒๔/๗๕
ปิฏฺตฺตฺตรนิวาสนา	๖๕๙/๒๑๓	ปฺกฺรินฺทโท	๘๕/๓๒
ปฺงฺคฺโว	๕๐/๑๗	ปฺกฺริสฺนาวุโตย	๖๕๙/๒๑๓
	๖๕/๒๔	ปฺกฺริสฺพฺยคฺขมา	๗๕๙/๒๓๒
ปฺกฺกิมนฺทตฺถินิ	๙๑๑/๒๘๘	ปฺกฺริสฺสาสฺสุ	๑๑๕๕/๓๖๖
ปฺกฺกฺนฺทริกตฺตจฺงฺคิ	๒๓/๑๑	ปฺกฺสฺสโกกิโล	๒๙๗/๙๘
ปฺกฺกฺนฺทปตฺตํ	๔๐๔/๑๓๙	ปฺกฺกฺนฺทสงฺกาเส	๒๑๕/๗๓
	๑๑๓๘/๓๕๗	ปฺกฺกฺคาย	๕๕๗/๑๘๔
ปฺกฺกฺนฺทมาโย	๒๓/๑๑	ปฺกฺกฺจ น ขา	๓๕๕/๑๒๕

	ปพเพ/องฺเก		ปพเพ/องฺเก
ปณจกามคุณสาตโคจรา	๓๑๓/๑๑๓	โปราณกถิณโมกฺโข	๖๐/๒๒
ปณจจุฬโก	๖๖/๒๗	โปริสาทสุส	๓๓๕/๑๒๑
ปณจตปาวี	๓๐๐/๑๐๑	โปริลียัมพเลน	๗๗๒/๒๔๒
ปณจปติกาย	๓๐๐/๑๐๑	โปลิยา	๘๒๐/๒๕๗
ปณจาลิยัม	๖๐๐/๒๐๑	โปเสนหฺตี	๑๖๒/๕๘
ปณชลิกา	๑๕๐/๕๔	ผณิซฺชกา	๑๑๕๒/๓๖๔
	๘๒๙/๒๖๐	ผนุทนมมาลูวา	๑๑๓๙/๓๕๘
ปณฺหํ	๖๔๖/๒๑๐	ผรุสฺฐปฏกมา	๕๒/๓๖
ปณฺณาณํ	๑๐๙๓/๓๔๔	ผลาสา	๔๐๖/๑๓๙
เปกฺขโต	๒๔๖/๗๙	ผสฺสยัม	๗๑/๒๘
เปกฺขวา	๒๘๒/๘๙	ผาเล	๙๒/๓๗
เปกฺขิตฺเตน	๓๑๑/๑๑๐	ผีตัม	๓/๑
เปกฺขุณฺหนตฺถาณิ	๗๗๓/๒๔๓		๑๓๓/๕๐
เปตฺติสมาติโน	๙๒/๓๘	ผุฏฺฐา	๙๒/๓๕
เปยฺยเนน	๑๒๑๘/๓๙๐	ผุฏฺฐิลา	๑๔/๔
เปลกา	๑๑๕๕/๓๖๖	ผุฏฺฐิตคฺคเพ	๑๐๙๖/๓๔๕
เปลิเย	๖๕๘/๒๑๒	พกาสุ	๖๕/๒๓
เปสฺสุณํ	๒๘๒/๘๙	พชฺฌนฺตฺติ	๑๗๒/๖๓
เปสฺเสน	๑๙๔/๖๘	พทฺรานิ	๑๑๔๐/๓๕๘
เปพฺพพฺนธํ	๖๔๗/๒๑๐	พนฺธกิโย	๓๐๐/๑๐๒
โปกฺขรสาตกา	๑๑๕๖/๓๖๗	พนฺธุกฺกปฺปุเพหิ	๙๓๔/๒๙๕
โปตฺกิลํ	๑๐๙๓/๓๔๓	พนฺธเว	๑๖๓/๖๑
โปโต	๘๒/๓๒	พญฺว	๙๓๗/๒๙๖

	ปพเพ/องฺเก		ปพเพ/องฺเก
พลคฺคานิ	๕๒๒/๒๕๑	พินทุสฺสโร	๑๘/๗
	๑๑๑๘/๓๔๙		๑๐๖/๔๓
พลงฺกปาโท	๑๑๗๓/๓๗๒		๑๑๒๒/๓๕๑
พลชา	๕๓๐/๒๕๓	พิมฺพชาลํ	๑๐๗๗/๓๓๔
พลากา	๑๑๕๕/๓๖๗	พิมโฬฏฺฐา	๖๖๙/๒๑๗
พลียฺกฺขา	๑๑๕๖/๓๖๗		๗๗๓/๒๔๔
พลียเร	๘๔๓/๒๖๕	พิริณิ	๕๗๒/๑๙๑
พหุโคณกมฺหิ	๓๕๑/๑๓๓	พิลกตา	๕๒/๓๕
พหุตุโตยา	๕๕๒/๑๘๕	พิลเ	๑๐๘/๔๔
พหุตฺตพฺภกฺโข	๔๐๑/๑๓๘	พุฑฺฐิสฺมปฺนฺโน	๑๙๓/๖๗
พหุตฺตชธมฺมา	๔๐๔/๑๓๙	พฺยคฺชินฺสา	๑๑๕๕/๓๖๗
พหุปาการโตรณํ	๔๕๓/๑๕๑	พฺยถิ	๒๐๒/๗๑
	๑๒๖๘/๔๐๓	พฺยถิตา	๓๗๓/๑๓๐
พหุมทฺธกฺลํ	๑๒๗/๔๘		๖๐๐/๒๐๑
พหุวิตฺตํ	๑๙๐/๖๗	พฺยปฺหตํ	๘๓๔/๒๖๓
พหุสา	๕๓๐/๒๕๓	พฺยปฺหณฺณติ	๑๑๙๕/๓๘๔
พาเชลิ	๕๙/๔๒	พฺยมฺหิ	๕๗๕/๑๙๒
पालคฺเคสุ	๔๔๙/๑๕๐	พฺยมฺหิตฺมานโส	๘๖๗/๒๗๖
पालมโต	๓๙๔/๑๓๗	พฺยเมห	๘๙๐/๒๘๑
พาหยิสฺสามิ	๖๔๗/๒๑๑	พฺยสนภาวํ	๕๙/๒๑
พาหุสจฺจมุपालมฺโพ	๘๙๑/๒๘๒	พฺยหเรยฺยุ	๒๒๕/๗๕
พาฬมิคากิณฺเณ	๑๕๑/๕๔	พฺยาเช	๒๒๖/๗๖
พินทุตฺถณิ	๒๓/๑๑	พฺยาปฺนฺนรฐฺทกาณิ	๗๗๒/๒๔๑

	ปพเพ/องฺเก		ปพเพ/องฺเก
พยามมตตํ	๔๒/๓๙	ภตตูกามสฺส	๑๕๔/๕๕
พยาวิชา	๑๑๔๐/๓๖๐	ภตตูการโว	๑๗๗/๖๔
พฺรหฺตี	๒๓/๑๑	ภตตฺรตฺเถ	๑๘๑/๖๕
พฺรหา	๑๑๗๓/๓๗๒		๒๗๙/๘๘
พฺรหาพาหุ	๖๙๔/๒๒๒	ภทฺทมุจฺฉา	๑๑๕๔/๓๖๖
พฺรหาเว	๒๓/๑๑	ภทฺรทฺธา	๑๑๕๖/๓๖๗
	๖๙/๒๗	ภนฺตา	๒๓/๑๑
พฺรหฺมจฺริยวิโกปนา	๓๑๒/๑๑๒		๒๗๗/๘๗
พฺรหฺมาปฺหุ	๗๗๑/๒๓๘	ภนฺตุ	๑๒๓๘/๓๙๔
พฺรหฺมณิพฺภา	๘๔๑/๒๖๕	ภยานกํ	๘๘๓/๒๗๙
เพลํ	๑๒๓๔/๓๙๓	ภเว	๖๕/๒๔
โพทฺฐุ	๑๗๐/๖๓	ภลฺลาตกํ	๑๒๓๔/๓๙๓
ภกฺขี	๑๐๐/๔๒	ภวตํ	๑๙๐/๖๗
	๑๒๐๗/๓๘๗	ภโว	๓๘๐/๑๓๑
ภกฺขปริกฺขีโณ	๗๕/๒๙	ภสฺมาจฺจนฺโน	๘๖๓/๒๗๓
ภคินิมาลา	๙๑๑/๒๘๘	ภสฺสหนฺติ	๑๑๔๐/๓๕๙
ภคฺคนาสโก	๑๑๗๓/๓๗๒	ภสฺสรวณฺณินเ	๒๐๘/๗๒
ภงฺคา	๒๘๖/๙๐	ภาคีรณิ	๗๖๘/๒๓๔
ภมฺมฺโจ	๓๕๒/๑๒๕	ภาคีวโรสทกํ	๗๕/๒๙
ภณฺฑี	๑๑๕๓/๓๖๕	ภาชฺติ	๑๐๕๙/๓๒๙
ภณฺฑตฺตติรนามกา	๑๑๕๕/๓๖๗	ภารถิ	๑๓๕/๕๑
ภตโก	๒๐๗/๗๑		๑๕๕/๕๖
ภตฺติ	๑๖๗/๖๒	ภารมตฺโต	๑๕๘/๕๗



	ปพเพ/องฺเก		ปพเพ/องฺเก
ภาวโศล	๒๔๐/๗๘	ภเวีสงฺขปโปธนา	๖๐๐/๒๐๑
ภาวเสฏฺฐี	๘๕๐/๒๖๘	ภเสฺฐมา	๙๒/๓๕
ภาวิตตตาน	๓๒๗/๑๑๙		๔๕๕/๑๖๑
ภาเวน	๑๐๒๐/๓๑๙	ภโถตตพโพ	๗๓/๒๘
ภิงฺคราชา	๑๑๕๖/๓๖๗	มกรนฺเทหิ	๑๑๔๐/๓๕๙
ภิงฺควณฺณา	๑๑๔๐/๓๕๙	มกรา	๗๕/๓๐
ภินฺนมนฺโต	๖๖๒/๒๑๔		๓๑๓/๑๑๓
ภีสนํ	๑๐๕๖/๓๒๘	มคาน	๗๗๑/๒๓๔
ภีสฺฐา	๖๗๙/๒๑๘	มคฺเคยฺย	๙๑/๓๔
ภุช	๑๒๘/๔๘	มจฺจลฺย	๗๐๘/๒๒๔
	๔๗๖/๑๖๕	มจฺจฺปาสา	๒๑๐/๗๒
ภุชฺลภฺฐี	๖๖๙/๒๑๗	มจฺจคฺคฺมฺพนิเวสิทา	๙๓๐/๒๙๓
ภุชฺสสเนยฺย	๑๘/๕	มจฺจริปณฺจมาธมา	๒๗๓/๘๕
ภุชฺช	๑๓๖/๕๑	มจฺจฺมสฺนิริตา	๓๑๓/๑๑๓
ภุชฺชภยานิ	๑๕๔/๕๕	มจฺจฺมิมฺจํ	๑๐๔๘/๓๒๖
ภฺนหจฺจ	๑๒๓๖/๓๙๓	มจฺจ	๒๒๘/๗๖
	๑๒๕๘/๓๙๙	มณฺฑาลเกหิ	๔๕๓/๑๕๓
ภฺนหตา	๘๑๖/๒๕๖		๑๑๕๕/๓๖๗
ภฺนหฺโน	๙๒/๓๕	มณฺฑกฺกวณฺณเณน	๑๒๑/๔๗
	๗๗๑/๒๓๕	มตา	๒๗๔/๘๖
ภฺมิปติ	๖๕/๒๖	มตีมา	๙๔๙/๒๙๘
ภเวณฺทกา	๙๒/๔๐	มตฺติม	๙๒/๓๘
ภเวีสนฺนทฺธา	๔๑๘/๑๔๓	มตฺติกาสิเน	๑๐๗๗/๓๓๔

	ปพเพ/องฺเก		ปพเพ/องฺเก
มทนีเย	๒๓๙/๗๘	มสกกุสาร์	๙๑๓/๒๘๙
มทิวา	๓๐๐/๑๐๒		๙๕๕/๒๙๙
มทฺทวํ	๑๘๑/๖๖	มสกกุสาร์ปฏาวมฺหิ	๒๗๘/๘๗
	๒๔๐/๗๘	มสาร์คณฺลิโน	๙๑๑/๒๘๗
มธุเก	๑๕๒/๕๕	มฺลีโกฏฺจกฺวารว	๑๑๕๑/๓๖๔
มธุปฺนิชฺชิกา	๑๑๓๑/๓๕๕	มสญฺชฏํ	๑๑๓๙/๓๕๘
มธุมธุกา	๑๑๔๐/๓๕๘	มหคฺฆลํ	๒๗๖/๘๗
มธุรคฺชีโร	๒๙๗/๙๘	มหตฺตํ	๑๖๒/๕๙
มธุรคฺชีโร	๑๐๖/๔๔	มหาคณฺี	๒๑๐/๗๒
มธุลภูจฺฉิ	๑๑๕๕/๓๖๖	มหานสา	๑๖๕/๖๑
มณฺญณคณฺฐา	๒๘๖/๙๑		๒๑๑/๗๓
มนฺตโยคา	๑๒/๓	มหานาม	๑๑๕๑/๓๖๔
มนฺทโลจเน	๒๗๗/๘๗	มหาภูตคณฺนาลโย	๑๒๓๙/๓๙๕
มนฺทิวํ	๓๓๕/๑๒๑	มหาสत्ตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตํ	๑๘๘/๖๖
	๙๑๑/๒๘๗	มหาสนํ	๗๖๕/๒๓๓
มนฺโท	๑๗/๔	มฺหิตโต	๗๑๐/๒๒๔
มนฺชโว	๘๗๐/๒๗๖	มฺหิสฺสาโส	๙๒/๓๖
มนฺวิฆาตํ	๔๒/๑๕	มฺहेสินํ	๙๐/๓๔
มนฺสาร์ถิโก	๘๙๑/๒๘๒		๙๒/๓๗
มมมํ	๑๖๒/๕๘	มาตงฺคา	๘๑/๓๑
มยฺวโรภยจากรุเท	๑๑๓/๔๖	มาตฺสินํ	๘๙๔/๒๘๔
มยฺวรคฺวีรสงฺกาสา	๑๑๔๙/๓๖๓	มาตฺตฺคิหฺธิโน	๑๑๘๒/๓๗๗
มวีจฺฉิ	๒๑๐/๗๒	มาตฺฐวํ	๖๑๐/๒๐๓
มํสกาชํ	๗๕๗/๒๓๑	มานํ	๑๖๒/๕๙

	ปพเพ/อุงเก		ปพเพ/อุงเก
มานุสสินี	๑๒๖๔/๔๐๐	มิตตตททุโน	๒๗๓/๘๕
มายา	๒๑๐/๗๒		๕๕๕/๑๘๗
มายาการา	๙๒๗/๒๙๒		๗๗๑/๒๓๕
มายาคุณา	๗๗๑/๒๓๕	มิตตตวตัม	๒๔๘/๗๙
มาลาคิริ	๗๖๘/๒๓๔	มิตตตามจจปริพยุโพห	๙๐/๓๔
มาลาคุณา	๘๒๘/๒๕๙	มียเย	๔๗๔/๑๖๔
มาลาปีลนธา	๕๗๑/๑๙๑	มิลกขู	๗๗๑/๒๓๖
มาลุตริตัม	๑๖๐/๕๗	มิพหิ	๕๕๕/๑๘๗
	๕๐๓/๑๗๒	มุขมุลล	๑๒๖๔/๔๐๑
มาลุปณณสนถตา	๑๘/๘	มุคคตีย	๑๑๕๒/๓๖๔
มิจจฉาปี	๖๖๙/๒๑๗	มุจลินทเกตกา	๒๘๖/๙๑
มิกทายสมี	๘๓๙/๒๖๔		๒๕๗/๘๑
มิกมนทโลจนา	๒๓/๑๑	มุจฉิโต	๔๙๓/๑๗๐
	๙๖/๔๑	มุฏจิกา	๙๒๗/๒๙๒
มิกสตุถี	๑๑๓๘/๓๕๘	มุณโห	๔๕๓/๑๕๙
มิกาชิน	๔๖๗/๑๖๒	มุทยนุตี	๑๑๕๓/๓๖๕
มิการมา	๖๖๓/๒๑๔	มุทิงคา	๑๔๘/๕๓
มิตปุปพัม	๖๖๑/๒๑๔	มุทูลกขณ	๑๐๐/๔๒
	๘๓๔/๒๖๓	มุทูลมภาสา	๓๑๒/๑๑๒
มิตภาณิลิเลสิโต	๘๙๑/๒๘๒	มุททิกา	๑๒๓๙/๓๙๕
มิตา	๙๒/๓๕	มุทฐตา	๓๐๓/๑๐๓
	๔๕๓/๑๕๑	มุทฐนิ	๑๕๙/๕๗
มิตตตททุโม	๖๓/๒๓	มุทฐาภิลิตตัม	๓๑๐/๑๐๙

	ปพเพ/องฺเก		ปพเพ/องฺเก
มุขยานกา	๑๑๔๐/๓๖๐	ยมกขยั	๑๑๓/๔๖
มุขชาลมุพราณี	๒๕๗/๘๑	ยมนิทุเทศการิริ	๘๘๕/๒๘๐
มุขมตฺตานี	๑๑๕๒/๓๖๕	ยมสํวณั	๙๒/๓๖
มุขํวชฺชวมเทน	๗๗๑/๒๓๘		๑๑๓/๔๖
มุขุํ	๑๘/๖	ยมา	๑๘/๕
มุขุฬาลิกิ	๑๑๔๐/๓๖๐	ยาจโยเคน	๕๒๖/๑๘๐
มุขุชปพพชั	๑๐๙๓/๓๔๓		๗๕๘/๒๓๒
มุขุชโรหิตา	๙๓๐/๒๙๓	ยาตานุยาयी	๙๙๔/๓๑๒
มุโค	๓๙๗/๑๓๗	ยามุณั	๖๘๙/๒๒๑
มุขุฬิวตฺตกั	๑๑๙๑/๓๘๒	ยายโตะ	๑๖๒/๕๕
มณฺชรี	๒๗๗/๘๗	ยฺฐเปเน	๘๖๔/๒๗๔
มณฺชุนา	๕๑๘/๑๗๖	ยฺฐายุตฺตา	๒๘๙/๙๓
มณฺชุสฺสโร	๑๐๖/๔๓	ยฺฐุสฺสเน	๗๗๒/๒๓๘
มณฺชุหิ	๒๙๖/๙๗	โยคคั	๔๒๖/๑๔๔
มณฺชฏฺจา	๙๓๔/๒๙๕	โยธิกา	๑๑๕๓/๓๖๕
เมฆสฺนุณิํ	๑๔๖/๕๓	รกขสฺตา	๙๒/๓๗
เมฆสฺมานา	๖๘/๒๗	รชเก	๙๒๖/๒๙๒
เมฆฉารณณั	๙๒/๓๖	รชสฺตา	๙๒/๔๐
โมจา	๒๘๖/๙๑	รชสฺสิโร	๑๑๔๒/๓๖๐
โมหปารุตา	๙๒/๓๙	รชชลลั	๖๕/๒๓
ยโถธิกาณิ	๒๖๐/๘๒		๑๐๙๐/๓๔๒
ยนฺตยฺตเต	๖๔๙/๒๑๑	รฏฺฐจิริทลัโน	๙๒/๓๗
ยนฺตานิ	๖๕/๒๔	รตฺนानนฺตกรฺวา	๓๐๐/๑๐๒

	ปพเพ/องฺเก		ปพเพ/องฺเก
รติขิฑฑาเหตุ	๕๖๕/๑๘๙	รุมมี	๗๔๗/๒๓๐
รตสญญาโต	๘๙๑/๒๘๒	รฐ	๒๘๖/๙๑
รธิกา	๑๒๙/๔๘		๙๒๙/๒๙๓
รณสภ	๙๐/๓๔	รฐาตุสมฺภโว	๓๑๓/๑๑๖
	๑๔๘/๕๓	รฐียปกฺขร	๘๔๑/๒๖๔
รณ	๓๙๑/๑๓๓	โรธิย	๑๐๓๔/๓๒๒
รวิหฺสา	๑๑๕๖/๓๖๗	โรธฺวา	๙๒/๓๕
รสก	๓๑๕/๑๑๗	โรเสนฺติ	๕๕๑/๑๘๒
รสคิฑฺธิมา	๓๒๑/๑๑๘	โรหิจฺจวณฺณเณน	๑๑๐๓/๓๔๗
รสทฺธี	๑๖๑/๕๗	โรหิตา	๑๑๕๔/๓๖๖
รหํ	๕๕/๒๐	โรหณฺญา	๘๑/๓๑
ราชกตฺตาโร	๗๘/๓๐	ลกฺขณสมฺมเต	๒๑๕/๗๓
ราชกลี	๘๓๐/๒๖๐	ลกฺขณฺรฐฺยา	๒๐๙/๗๒
ราชพนฺธุณี	๔๕๓/๑๕๒	ลกฺขี	๔๑/๑๕
ราชวสฺตี	๙๕๗/๓๐๑	ลจฺฆมฺยา	๒๘๙/๙๓
ราชามิราชา	๑๔๙/๕๔	ลจฺฆิกา	๙๒๗/๒๙๒
ราชายตนา	๕๘๑/๑๙๕	ลจฺฆี	๑๑๕๕/๓๖๖
ราชโย	๙๓๔/๒๙๔	ลปนฺชาตา	๗๗๓/๒๔๔
รามกฺราสุ	๓๑๑/๑๑๐	ลปสฺกฺขรา	๓๑๑/๑๑๑
รุกฺขคฺคพนา	๒๘๖/๙๐	ลพฺุชฺวน	๒๙๖/๙๗
รุจิมชฺฉคฺคต	๒๑๖/๗๔	ลพฺุพนฺธิ	๑๘/๕
รุจิริวคฺคพา	๗๓๐/๒๒๗	ลาขารสฺรตฺตสฺสุจฺฉวี	๒๓/๑๑
รุณฺณมฺุโข	๑๑๓๒/๓๕๔		๙๑๑/๒๘๘
รุธิริ	๓๑๑/๑๑๐		

	ปพเพ/องฺเก		ปพเพ/องฺเก
		โลลุปา	๑๑๕๔/๓๖๖
ลาลุปमानัน	๕๑๗/๑๗๖	โลหปิฏฐา	๑๑๕๕/๓๖๗
	๑๑๘๕/๓๗๙	โลหมสฺสุ	๑๑๗๓/๓๗๒
ลิตฺเต	๔๕๓/๑๕๓	โลหวิชฺชา	๖๐๐/๒๐๑
ลิมฺปติ	๕๘/๒๑	โลहितกฺโข	๖๙๔/๒๒๒
ลุตฺตลิสฺรา	๕๕๐/๑๘๕	โลहितกณฺจฺอุปฐาธา	๖๕๙/๒๑๔
ลูโต	๔๓๕/๑๔๕	โลहितคฺคา	๑๘/๗
ลูททกมฺเมหิ	๙๒/๓๕	โลहितงฺคสฺส	๙๑๑/๒๘๗
ลูลิตํ	๔๗๔/๑๖๔	โลहितปตฺตมาลีนี	๒๘๓/๘๙
ลูณฺจนฺติ	๕๕๐/๑๘๕	โลहितมํสโกชโน	๓๐๐/๑๐๒
โลกจิตฺตมถนา	๓๑๓/๑๑๓	วคฺคพฺนธา	๔๕๒/๑๕๑
โลกตโมนฺุหุตฺตมํ	๒๗๐/๘๔	วคฺคมานา	๑๑๘๖/๓๗๙
โลกทโท	๑๕๔/๕๖	วคฺคกฺโก	๔๐๗/๑๔๐
โลกายตฺกํ	๙๔๙/๒๙๘	วคฺคกฺมิ	๒๓/๑๑
โลกยํ	๒๘๓/๘๙	วคฺคคฺคฺสโร	๑๐๖/๔๓
	๗๕๔/๒๓๑	วงฺกษสฺตา	๕๖๒/๑๘๘
โลณกรร	๗๗๑/๒๓๖	วงฺกโ	๑๗๗/๖๔
โลณโตยวตฺติยํ	๓๑๓/๑๑๓	วจฺฉิ	๙๒/๓๖
โลทฺทํ	๒๘๖/๙๐	วจฺฉคิพฺธา	๑๐๙๒/๓๔๓
โลทฺทปทฺมกํ	๑๐๗๗/๓๓๔	วจฺฉทนฺตมฺุขร	๖๕๙/๒๑๓
โลมสฺสุนฺทรี	๓๐๐/๑๐๑	วชนฺตสฺส	๙๑/๓๔
โลมทฺสนรฺุปา	๙๒/๓๕	วชนฺตีสฺสุ	๔๓๗/๑๔๖
	๕๓๓/๑๘๑	วชามิ	๕๕๕/๒๐

	ปพเพ/องฺเก		ปพเพ/องฺเก
วชฺชาลึ	๔๙๒/๑๖๙	วรโก	๑๑๕๖/๓๖๘
วชฺชํ	๔๕/๑๖	วรณ	๑๕๘/๕๗
วชฺฌยิตฺวาน	๑๑๓๖/๓๕๗	วรทํ	๑๐๔๘/๓๒๖
วชฺฌงฺคุลึ	๒๓/๑๑	วรวณฺณาภ	๑๐๔๕/๓๒๖
วณฺณกิตฺติภโต	๔๐๑/๑๓๘	วรหิנם	๑๐๗๗/๓๓๔
วณฺณนิภํ	๒๕๕/๘๑	วรากา	๕๒๘/๑๘๐
	๙๑๖/๒๙๐	วรากิยา	๑๑๘๔/๓๗๘
วณฺณปโลภิต	๙๖/๔๑	วราโรหา	๑๑๘๙/๓๘๑
วณฺณรूपेण	๓/๑	วราหา	๒๘๖/๙๑
วตฺตํ	๔๔๓/๑๔๙	วรุณทนต์	๗๘๕/๒๔๖
วตฺถิยํ	๕๐/๑๘	วเรยฺย	๓๓๖/๑๒๑
วทานา	๖๕/๒๓	วลภิโย	๙๐๓/๒๘๕
วทญฺญ	๒๗๓/๘๕	วลินํ	๕๑๔/๑๗๔
วธิกาโย	๓๐๐/๑๐๒	วลีนํ	๑๑๗๓/๓๗๒
วนถํ	๒๖/๑๒	วลิลิโภ	๑๑๕๓/๓๖๕
	๓๔/๑๔	วสุนฺธรา	๓๐๐/๑๐๑
วนราชีภิ	๙๓๑/๒๙๓	วสุมา	๗๔๑/๒๒๙
วนวิกาเส	๑๐๗๗/๓๓๔	วสุสฺสฺฐคานิ	๑๕๒/๕๕
วนตํ	๙๒/๔๐		๕๖๗/๑๙๐
วมิสฺสนฺติ	๗๕/๓๐	วสุสฺमानสุส	๑๐๗๗/๓๓๔
วมมิกา	๑๐๗/๔๔	วหติ	๔๒๖/๑๔๔
วมมิเน	๒๒๒/๗๔	วาคุราหิ	๑๒๔๑/๓๙๖
วยหาหิ	๑๐๙๖/๓๔๕	วาจาสนนฺถุติโย	๓๐๐/๑๐๒

	ปพเพ/องฺเก		ปพเพ/องฺเก
วาจาสนมฺภมฺกุชโน	๘๙๑/๒๘๒	วิกาลิตา	๗๖๒/๒๓๓
วาชิภิ	๘๙๑/๒๘๒	วิกิณฺณณฺฐปา	๑๘/๘
วาตชวา	๙๒๐/๒๙๑	วิกุฑฺโธ	๑๒๗/๔๘
วาตสเมริตํ	๑๘/๖	วิกุพฺพติ	๒๕๕/๘๑
วาทีสุ	๘๓๓/๒๖๒		๕๗๑/๑๙๑
วามโรหิณี	๖๐๐/๒๐๑	วิกโกสมานา	๑๒๔๑/๓๙๖
วายนฺโส	๗๕/๒๙	วิกุขมฺภํ	๙๒/๓๗
วารณา	๑๑๕๖/๓๖๗	วิกาหิสฺสุ	๒๔๖/๗๙
วาริกทฺทมคณฺธิกํ	๕๕/๒๐	วิกุคฺคา	๙๒๑/๒๙๑
วาริจรํ	๕๖๓/๑๘๙	วิกเคตุ	๓๒๑/๑๑๘
วารุณิ	๑๐๘๒/๓๓๙	วิฆาโต	๒๕/๑๒
วาลธี	๙๗๙/๓๐๘		๓๖/๑๔
วาลเวธ	๖๕๘/๒๑๓		๓๓/๑๔
วาลเอหิ	๙๒/๓๘	วิฆาลิ	๙๒/๓๘
วาลุเทโว	๑๕๖/๕๖	วิกิตรวณฺณฏฺจฺกุลิกา	๑๘/๗
วาฬิ	๑๓/๓	วิกุจฺฉิน	๙๓๗/๒๙๕
	๓๑๑/๑๑๑	วิกุจฺจตา	๒๘๒/๘๙
วิกโณ	๑๑๗๓/๓๗๒	วิชมฺภมานํ	๑๒๘/๔๘
วิกตฺถนึ	๓๐๐/๑๐๒		๓๐๕/๑๐๔
วิกตฺถิสฺส	๒๐๐/๗๐	วิชมฺภมานา	๒๓/๑๑
วิกนฺตนํ	๖๓๙/๒๐๙	วิชานีย	๕๘/๒๑
วิกนฺตนา	๕๕๖/๑๘๖	วิชฺชุมหาเมฆริว	๒๘๗/๙๑
วิกนฺตีสฺสุ	๒๑๑/๗๓	วิชฺชุนฺณณินฺหา	๑๔๘/๕๓
วิกสฺสมานํ	๘๗๗/๒๗๘	วิชฺชโชนฺมานา	๖๕๙/๒๑๓



	ปพเพ/องฺเก		ปพเพ/องฺเก
วิษุณฺ	๗๖๘/๒๓๔	วิเชนฺตุ	๘๕๓/๒๖๙
วิษุณฺตีโก	๗๕๗/๒๓๑	วิเชยโย	๙๕๖/๓๐๐
วิตตา	๖๙๒/๒๒๑	วิญฺญูจปภาตภา	๒๗๙/๘๘
วิตตลาเภณ	๑๑๔๙/๓๖๓	วินโต	๑๑๗๓/๓๗๒
วิตฺตลาเภณ	๙๐๕/๒๘๖	วินมตฺติ	๓๐๕/๑๐๔
วิตฺโต	๑๗๘/๖๔	วินยสฺสุ	๒๗๙/๘๘
วิทฺตทกายํ	๕๗๑/๑๙๑	วินลิกิตํ	๔๗๐/๑๖๓
วิทฺตทกายํ	๘๘๕/๒๘๐	วินวิทฺตทก	๙๒/๓๙
วิทฺสยนฺตี	๕/๒	วินิตวตฺตํ	๒๘๙/๙๓
วิทฺสยนฺตี	๕๓/๒๐	วินุทฺตริยตี	๗๒๑/๒๒๖
วิทฺสย	๗๗๑/๒๓๘	วินฺเตตี	๑๘/๕
วิทฺสย	๙๔๔/๒๙๗	วิปกฺกพฺรทฺมจรีโย	๔๐๖/๑๓๙
วิทฺสย	๕๕๐/๑๘๒	วิปริยตฺตํ	๒๑๘/๗๔
วิทฺสย	๒๗๖/๘๗	วิปริยตฺตํ	๓๐๐/๑๐๒
วิทฺสย	๒๗๓/๘๕	วิปฺลยีสฺสุ	๑๒๙/๔๘
วิทฺสย	๔๗๐/๑๖๓	วิปฺปนนฺนุจฺ	๑๑๓๔/๓๕๕
วิทฺสย	๖๐๐/๒๐๑	วิปฺปวทฺตตี	๙๐๘/๒๘๖
วิทฺสย	๖๐๒/๒๐๒	วิปฺพาลิตฺตทฺ	๘๘๐/๒๗๙
วิทฺสย	๑๐๕๘/๓๒๘	วิปฺพาลเณตฺ	๑๒๓๘/๓๙๔
วิทฺสย	๓๒๑/๑๑๘	วิพนฺทมนํ	๙๒/๓๘
วิทฺสย	๑๒๘/๔๘	วิภชฺช	๙๒/๓๗
วิทฺสย	๔๗/๑๖	วิภตฺตภา	๙๒/๓๙
วิทฺสย	๙๔๙/๒๙๘	วิภวฺงคโต	๙๒/๓๖
วิทฺสย	๙๖๙/๓๐๔	วิภาวี	๙๘๔/๓๐๙

	ปพเพ/อุงเก		ปพเพ/อุงเก
วิภีสน์	๘๘๓/๒๗๙	วิภีสน์	๘๒๖/๒๕๙
วิภูติเตน	๓๐๕/๑๐๔	วิลากรมชฎา	๒๓/๑๑
วิภชาติ	๓๙๓/๑๓๕	วิลาสติ	๓๐๕/๑๐๔
วิภทกา	๑๑๔๐/๓๕๙	วิลาสิตนยนมตตกโฆ	๒๙๗/๙๘
วิมภูจิม	๑๘/๗	วิลาสิเตน	๓๐๕/๑๐๔
วิมโต	๑๖๘/๖๒	วิลุมปมานมहि	๗๓/๒๘
วิยคชราชส	๙๕๖/๓๐๑	วิเลขติ	๓๐๕/๑๐๔
วิยตตตา	๘๔๒/๒๖๕	วิโลม	๓๐๖/๑๐๕
วิยตโต	๒๙๘/๑๐๐	วิวชชยิ	๔๑๔/๑๔๒
	๙๘๔/๓๐๙	วิวตตา	๙๒/๓๙
วิยากโรหิ	๘๗๑/๒๗๗	วิวเน	๑๑๘๗/๓๘๑
วิยฺฆานิ	๙๒๒/๒๙๑	วิวสเน	๙๒/๓๙
วิรัช	๑๑๐/๔๔		๒๔๖/๗๙
วิราธิตา	๒๗๗/๘๗	วิวาทเปสฺถน	๒๗๑/๘๕
วิรุโธ	๖๕/๒๕	วิวิจจ	๓๐๕/๑๐๔
วิรุฬหมูลสนฺถาน	๔๐๑/๑๓๘	วิสภูจวจโน	๔๐๗/๑๔๐
วิรุปรุเปน	๑๙/๙	วิสทฺฐจ	๓๐๐/๑๐๒
วิรุหติ	๔๐๑/๑๓๘	วิสมจกขุโก	๑๑๗๓/๓๗๒
วิโรลิกา	๕๕๙/๑๘๗	วิสมชีวิน	๙๒/๓๕
วิลกตา	๕๕๖/๑๘๖	วิสมิสฺสธาล	๓๗๗/๑๓๐
วิลคคา	๑๘/๕	วิสมเมตาร	๑๑๓๕/๓๕๖
วิลชชติ	๓๐๕/๑๐๔	วิสํวาทิกสมมตา	๒๗๙/๘๘
วิลปิ	๔๑๔/๑๔๒		๒๙๐/๙๔

	ปพเพ/องฺเก		ปพเพ/องฺเก
วิสวิษุฑ์	๗๑๗/๒๒๕	วีสิตาเรตฺวา	๙๐/๓๔
วิศาลกุโฆ	๗๗๓/๒๔๔	วุกุตฺติเสวโรชโรหโต	๙๙๑/๒๙๒
	๘๒๕/๒๕๘	วุกุตฺตํ	๔๐๑/๑๓๘
วิสิขนฺตเรสุ	๓๑๓/๑๑๕	วุกฺขหนา	๑๑๕๑/๓๖๔
วิสิขานุกาโรนํ	๓๐๖/๑๐๕	วณฺจหนํ	๓๑๑/๑๑๑
วิสุสุเส	๓๓๗/๑๒๑	วณฺจยนฺตติ	๖๕/๒๓
วิสุสาสกมฺมานิ	๕๖๙/๑๙๑	เวณิกิตา	๓๐๐/๑๐๓
วิสณฺณิ	๔๙๓/๑๗๐	เวณิ	๑๑๘/๔๖
วิเสสคฺค	๑๒๑๓/๓๘๙	เวณฺตุตฺติณฺตุกา	๒๘๖/๙๑
วิหคาริป	๑๖๔/๖๑	เวตพฺพํ	๔๓๙/๑๔๖
วิหฺงคโม	๗๕/๒๙	เวตรณฺเณ	๘๘๘/๒๘๑
วิหตฺนฺตฺโรโส	๖๙๔/๒๒๒	เวตาลีเก	๙๒๗/๒๙๒
วิหตา	๑๒๙/๔๙	เวตฺตเนน	๑๐๔/๔๓
วิหนํยติ	๖๖๔/๒๑๕	เวตฺตรณิ	๙๒/๓๕
วิหิตา	๑๘๑/๖๕	เวทมกฺขานปณฺจมํ	๓๑๒/๑๑๑
วิหิยฺยสิ	๑๐๗๙/๓๓๖	เวทิสฺสา	๒๘๖/๙๐
วิหีสฺนฺตติ	๑๓/๓		๑๑๗๔/๓๗๔
วิพานิตกฺกุลานิ	๑๒๓๔/๓๙๓	เวฐิ	๑๑๗๓/๓๗๒
วิพารา	๒๘๖/๙๑	เวฐพฺยุ	๑๐๙๓/๓๔๓
วิณฺรฺชฺชโก	๔๕๓/๑๖๐	เวฐยิสฺสามิ	๖๖๔/๒๑๕
วีตฺนฺเต	๔๓๙/๑๔๖	เวฐเวธา	๑๐๙๓/๓๔๔
วีตมจฺจรา	๒๗๓/๘๕	เวณเตยฺยสุส	๓๐๐/๑๐๑
วีตฺราควิสฺยุปฺปตฺติ	๓๑๓/๑๑๖	เวมาตา	๗๕๐/๒๓๐

	ปพเพ/องฺเก		ปพเพ/องฺเก
เวชยิตฺวา	๕๕๐/๑๘๕	โวหาโร	๘๓/๓๒
เวชฺชคฺคฺมปริสฺสิพฺพิตํ	๒๒๘/๗๖		๘๕๑/๒๖๙
เวชฺชคฺคฺมา	๘๑/๓๑	สกณฺฏกํ	๘๘/๓๓
	๔๕๓/๑๕๔	สกาญฺรํ	๙๔/๔๑
เวชฺชตฺถี	๗๘/๓๐		๓๔๖/๑๒๔
เวชฺชยาวุทฺธิกํ	๘๒๙/๒๖๐	สกาเส	๑๖/๔
เวโรจฺนํ	๑๒๙/๔๙		๖๔๖/๒๑๐
เวรฺนตํ	๘๔๖/๒๖๗	สกุมาโร	๒๐๐/๗๐
เวรฺกกา	๒๘๖/๙๑	สกุลา	๒๘๖/๙๑
เวรฺกฺวํ	๑๑๓๔/๓๕๕	สกุททาจํ	๕๓/๒๐
เวลฺลาพิโน	๖๕๙/๒๑๓		๒๓/๘๗
เวลฺลิตคฺคา	๑๘/๖	สกุทเรชฺช	๑๖๒/๕๙
	๑๑๐/๔๔	สกุชฺชิ	๓๖๗/๑๒๙
เวลฺลิวิลากมชฺชมา	๓๙๑/๑๓๓	สขิลาทิ	๒๙๖/๙๗
เวลฺลารชฺชตฺติทณฺฑชโก	๘๙๑/๒๘๒		๙๔๙/๒๙๘
เวลฺลียานา	๔๐๔/๑๓๙	สคหนํ	๘๘/๓๓
เวลฺลฺสวรา	๑๐๘๓/๓๓๙	สคฺคา	๑๑๕๕/๓๖๗
เวลฺลฺसानํ	๑๐๕๑/๓๒๗	สคฺคาติมานอ	๘๖๑/๒๗๒
เวลฺลฺसानรํ	๗๖๖/๒๓๓	สคฺคาธิมฺนา	๒๗๙/๘๘
เวเส	๖๑๐/๒๐๓	สงฺกมฺหานิ	๕๗๘/๑๙๔
เวหายลํ	๒๐/๑๐	สงฺกฺลหํ	๒๖๑/๘๓
เวพฺุริยผลกโรทาโย	๙๓๐/๒๙๓	สงฺกาเส	๒๘๗/๙๒
เวพฺุริยมณฺนิสนฺนิภํ	๖๖๐/๒๑๔	สงฺกุลา	๑๑๓๑/๓๕๔
ไวสฺสคฺคฺวิภงฺคํ	๗๗๒/๒๔๑	สงฺกุลยา	๑๒๓๙/๓๙๕

	ปพเพ/องเก		ปพเพ/องเก
สงขรรูปปนหนา	๑๘/๖	สณฺจานคตา	๕๖๓/๑๘๘
สงฆูปมํ	๒๗๐/๘๕	สตปบลุกํลํ	๔๕๓/๑๕๖
สงคตติ	๓๔๒/๑๒๒	สตปปเล	๑๐๙๖/๓๔๕
สงคตฺยา	๕๘/๒๑	สตมมายโกวิทา	๓๑๓/๑๑๔
สงคโร	๓๓๔/๑๒๐	สตรราชิกํ	๔๕๓/๑๕๖
สงคิตฺติโย	๑๑๓๙/๓๕๘	สตรวงกา	๒๘๖/๙๑
สงคฺุฟานิ	๑๑๓๑/๓๕๔	สตรสิปโป	๑๐๖/๔๔
สงฆมฺภุญยนตา	๑๐๙๒/๓๔๓	สตรารหาโย	๓๔๑/๑๒๒
สงฆมฺภุญา	๔๗๗/๑๖๕	สตรตปณฺณา	๙๑๑/๒๘๘
สงฆเร	๕๐/๑๗		๑๑๕๑/๓๖๔
สงฆเสวิตะ	๑๙/๙	สตรตปฺปฬา	๑๑๕๔/๓๖๖
สงฆาภิปารุโต	๔๕๓/๑๕๙	สตรตฺมทฺทโน	๑๑๔/๔๖
สงฆาโณ	๙๒/๓๕		๑๐๕๘/๓๒๙
สจฺจนิกกโม	๒๖๖/๘๔	สเตริตา	๑๘/๕
สจฺจวากฺยสมตฺตงฺโค	๘๙๑/๒๘๒		๘๕๕/๒๖๙
สจฺจูปสณฺหิตํ	๙๒/๓๖	สทาวมฺมํ	๖๙๖/๒๒๒
สชนฺตํ	๗๕๔/๒๓๑	สทฺทคเม	๒๘๙/๙๓
สชาติ	๒๖/๑๒	สทฺทลา	๑๑๔๙/๓๖๓
	๓๔/๑๔	สทฺธาโลภสฺสุสงฺหาโร	๘๙๑/๒๘๒
สชฺิพโพ	๙๘๘/๓๑๐	สธมฺเมสฺสุ	๓๓๐/๑๑๙
สชฺิวา	๗๗๒/๒๔๒	สธฺิรธมฺโม	๔๗๓/๑๖๔
สชฺุณฺรเถ	๔๕๓/๑๕๔	สธฺุมกา	๓๕๑/๑๒๔
สณฺจิกฺหายนํ	๑๐๗๗/๓๓๓	สณฺนตฺนมฺหิ	๑๙/๙
สณฺจตฺยาตฺตํ	๗๕๗/๒๓๑	สณฺตปฺปยิตฺวา	๑๙๑/๖๗

	ปพเพ/องฺเก		ปพเพ/องฺเก
สนตปปีตา	๑๐๑๑/๓๑๖	สปาริสชฺไช	๙๒/๓๖
สนตรมานโ	๓๙๖/๑๓๗	สปปติสฺโส	๙๖๗/๓๐๔
สนตานํ	๑๑๓๕/๓๕๖	สปลา	๙๒/๓๗
สนตานมยํ	๙๖๔/๒๗๕	สปพกามทฺุโ	๙๙๑/๒๙๒
สนตาสเ	๑๐๙๒/๓๔๒	สปพกามปณฺิธานน	๓๐๓/๑๐๓
สนทหนํ	๙๐/๓๔	สปพกามรสาหฺรา	๓๑๒/๑๑๒
	๔๒๑/๑๔๓	สปพพฺโส	๓๑๑/๑๑๑
	๑๐๙๘/๓๔๖	สปพพฺคฺโสภนฺิ	๖๒๔/๒๐๗
สนทาลยฺนฺตา	๔๕๒/๑๕๑	สปพพจตฺกฺเกน	๗๗๘/๒๔๕
สนทิสฺสนฺโต	๙๖๓/๓๐๒	สปพพตฺถตา	๓๐๖/๑๐๗
สนทมิทา	๗๗๑/๒๓๗	สปพพภฺกฺขา	๓๑๒/๑๑๒
สนทฺิโน	๖๔๘/๒๑๑	สปพพภวํ	๓๑๒/๑๑๒
สนทฺิพฺยูเท	๙๒๕/๒๙๒	สปพพภฺมฺโม	๔๕๑/๑๕๐
สนทฺิยฺนฺติ	๑๙/๙	สปพพภฺตฺภวฺยฺยานํ	๗๙๘/๒๔๗
สนทฺิยฺติ	๑๒๐๗/๓๘๗	สปพพโลภฺคฺ	๒๖๑/๙๒
สนทฺนตํ	๔๖๕/๑๖๒	สปพพโลหิตฺโก	๕๕/๒๐
สนทฺนตฺริภฺกฺตฺติยา	๒๓/๑๑	สปพพวณฺิสฺ	๙๕๗/๒๗๐
สนทฺนทฺธา	๘๑/๓๑	สปพพวหฺนฺิ	๓๐๐/๑๐๒
สนทฺนา	๔๔๗/๑๔๙	สปพพสฺสหา	๓๐๐/๑๐๑
สนทฺนาหฺยฺมเส	๘๓๕/๒๖๓	สปพพเสโต	๕๕/๒๐
สนทฺนิเกตํ	๑๐๔๓/๓๒๔	สปพพโสธฺธวณฺิธเร	๒๙๖/๙๖
สนทฺนิจโย	๒๔๙/๘๐	สปพพโสธฺธิ	๖๕/๒๕
สปนฺติ	๒๗๓/๘๕	สปพพยฺาธิโต	๔๗๑/๑๖๔
สปฺริปฺลฺุโต	๔๐๘/๑๔๐		๖๙๓/๒๒๒

	ปพเพ/องฺเก		ปพเพ/องฺเก
สมกฺขิตา	๕๖๔/๑๘๙	สมฺกฺทเวลา	๔๖/๑๖
สมจฺจนฺเร	๕๓๔/๑๘๑	สมฺปกมฺเปติ	๖๕/๒๖
	๖๙๓/๒๒๒	สมฺปทวิ	๔๕๔/๑๖๐
สมชฺชฺนฺตา	๕๑๐/๑๗๒	สมฺปทาลติ	๑๑๘๖/๓๘๐
สมชฺฉิตฺโต	๓๙๗/๑๓๗	สมฺปมทฺทิตา	๙๗๗/๓๐๖
สมตฺตฺลฺยานิ	๘๔๕/๒๖๖	สมฺปริภินฺนคตฺตฺตา	๕๖๔/๑๘๙
สมนฺุสฺสาสถ	๒๖๐/๘๒	สมฺปริวารยิตฺวา	๓๙๑/๑๓๓
สมนฺุณฺณฺยาตา	๒๔๔/๗๙	สมฺปทโร	๑๑๒๐/๓๕๐
	๗๐๑/๒๒๓	สมฺปากํ	๘๖๒/๒๗๒
สมนฺุตปริโต	๖๙๘/๒๒๒	สมฺเปกฺขสฺสฺ	๑๗๕/๖๓
สมปชฺชถ	๑๘๙/๖๗	สมฺผํ	๙๖๖/๓๐๓
สมปปีโต	๔๙๔/๑๗๐	สมฺพเลน	๖๓/๒๓
สมยณฺญ	๙๖๙/๓๐๔		๑๑๔๒/๓๖๐
สมวณฺณณฺุํ	๖๕/๒๔	สมฺพาธปฺกฺชนฺตํ	๖๔๗/๒๑๑
สมเวกฺชนฺติ	๑๖๒/๕๙	สมฺพาหนสฺส	๔๘๙/๑๖๙
สมากฺุเล	๑๑๐/๔๔	สมฺโภาติ	๖๑/๒๒
สมานตฺตฺตา	๑๖๒/๕๙	สมฺมชฺชนํ	๕๑๔/๑๗๔
สมารุห	๒๕๐/๘๐	สมฺมตฺทาลสมฺมาหิตฺเต	๔๗๐/๑๖๓
สมาสฺเถ	๓๔๒/๑๒๒		๙๒๗/๒๙๒
สมิตา	๑๗/๔	สมฺมตฺติ	๔๑๗/๑๔๒
	๑๕๔/๕๕	สมฺมถ	๑๒๑๑/๓๘๘
สมิหิตํ	๒๕๑/๘๐	สมฺมนฺติ	๑๓๘/๕๒
สมฺกฺทฺเจทฺนฺเต	๑๖๘/๖๒		๗๑๗/๒๒๕
สมฺกฺทฺริตา	๔๐๘/๑๔๐	สมฺไมหิตา	๒๙/๑๓

	ปพเพ/องฺเก		ปพเพ/องฺเก
สเมกข์	๙๖๓/๓๐๒	สสาทียา	๑๑๔๐/๓๖๐
สเมกฺขเร	๓๑/๑๓	สโสลูกา	๑๑๙๓/๓๙๓
สเมกฺขิยาน	๙๙๒/๓๑๒	สหตฺถิปิ	๑๐๕๘/๓๒๙
สเมหิ	๘๐๘/๒๕๒		๑๑๑๔/๓๔๘
สยนปาสิกาน	๖๑๐/๒๐๓	สหสฺสกุชฺฐปุริ	๗๖๖/๒๓๔
สโยคฺคํ	๙๔/๔๑	สหสฺสพาทุ	๙๒/๓๖
	๓๔๖/๑๒๔	สหา	๙๑๑/๒๘๘
สรกฺตฺตํ	๙๖๑/๓๐๒	สहितพฺพโต	๑๔๔/๕๒
สรจาปชาริณา	๒๗๗/๘๗		๑๑๓๒/๓๔๘
สรณณสินี	๘๒๙/๒๖๐	สหิสฺสํ	๔๑/๑๕
สรตานิ	๑๓๖/๕๑	สํยโต	๙๖๔/๓๐๓
สรโทสทํ	๘๖๔/๒๗๕	สํยมโน	๒๐๗/๗๒
สรนิกฺคณฺฑที	๑๑๕๑/๓๖๔	สํยมานํ	๑๘/๕
สรภา	๙๒๙/๒๙๓	สํวโร	๓๑๓/๑๑๔
สรสฺตฺตํ	๒๙๑/๙๔	สํวายติ	๑๘/๖
สริตา	๓๑๒/๑๑๑	สํวิภาคปฏิจฺจนโท	๘๙๑/๒๘๒
สรีรภูจฺจา	๔๖๓/๑๖๒	สํเวลฺลํ	๑๑๗/๔๖
สลฟ้า	๑๑๔๐/๓๕๙	สํเวสนากาเล	๑๑๗๖/๓๗๕
สลฺลกฺโข	๑๑๕๑/๓๖๔	สํสวณฺฑติ	๙๒/๓๗
สวณฺฑที	๓๔๕/๑๒๓	สํสุมฺภมานา	๕๑๐/๑๗๒
	๑๑๓๕/๓๕๕	สํเส	๗๑๓/๒๒๕
สวลา	๕๕๒/๑๘๒	สํหจฺจ	๒๑๙/๗๔
	๘๗๙/๒๗๘	สํกํ	๑๘/๖
สสฺกณฺณิกา	๒๘๖/๙๑	สาขปุราณสนฺธติ	๓๑๑/๑๑๐



	ปพเพ/องฺเก		ปพเพ/องฺเก
สาขสลิโต	๕๕/๒๐	ลิขณฺฐี	๒๙๖/๙๑
สาขาปตฺตตสมิริตา	๑๑๓๙/๓๕๘		๙๒๔/๒๙๒
สาครเวควาริณี	๒๙๑/๙๔		๑๐๗๗/๓๓๔
สาตปฺตุตา	๙๖๔/๒๗๔	ลิขิโน	๗๙๔/๒๔๖
สาตเว	๙๖๑/๒๗๒	สิงฺคุสวฺงกา	๒๙๖/๙๑
สาถพฺพนํ	๑๐๕๘/๓๒๙	ลินฺหา	๙๓/๔๐
สาธฺสมมโต	๙๐/๓๔	ลินฺหฺวาริตา	๒๙๖/๙๐
सानฺจโร	๖๙๗/๒๒๒		๙๑๑/๒๙๗
สาปทานิ	๔๙๖/๑๖๘	ลิเนรฺวนวฺภูสฺกา	๑๐๕๑/๓๒๗
สามคฺคิเปกฺขี	๑๐๐๒/๓๑๕	ลิมฺพลีโน	๖๔๖/๒๑๐
สามนฺเต	๖๕/๒๖	ลิริสา	๑๑๕๑/๓๖๔
สามสมฺสฺนฺหฺเรหิ	๙๑๕/๒๕๕	ลิลากฺุโน	๗๔๘/๒๓๐
สามา	๒๓/๑๑	ลิลามยา	๙๑๑/๒๙๗
	๙๒/๓๗	ลิลาสฺนึ	๙๘๑/๒๗๙
	๑๐๙/๔๔	ลิลุจฺจโย	๓๓๗/๑๒๑
สามากนิวารํ	๒๙๖/๙๑		๙๑๓/๒๙๙
สามุทฺทิกา	๗๕/๓๐	ลิลุตฺตสฺส	๗๔๘/๒๓๐
สาเลีย	๙๑๕/๒๕๕	ลิลेषฺปมา	๓๑๐/๑๐๘
สาธุกํ	๑๑๙๑/๓๙๒	ลิวํ	๕๑/๑๘
สาวํ	๗๒๗/๒๒๗		๒๙๖/๙๑
สาสิ	๙๖๖/๓๐๓	ลีฆวาทนา	๙๑/๓๑
สาหสฺส	๔๙๙/๑๖๘	ลีตฺถนฺทตฺนฺที	๒๗๑/๙๕
ลิกฺกายสมยา	๖๕๙/๒๑๓	ลีทนฺตเร	๕๙๐/๑๙๘
ลิกฺขิตฺรา	๖๕๙/๒๑๔	ลีลลํวรนฺทฺธโน	๙๙๑/๒๙๒

	ปพเพ/องฺเก		ปพเพ/องฺเก
สึลุปปนนาสุ	๒๘๒/๘๙	สุจิตจจสมมตา	๒๗๓/๘๖
สึวลาธาเนน	๑๑๐/๔๕	สุณเตวา	๑๐๙๒/๓๔๓
สึสกั	๑๑๕๒/๓๖๔	สุณเหิ	๑๑๗๖/๓๗๕
สึสปาวรณานิ	๑๑๕๑/๓๖๔	สุโณ	๑๑๕๕/๓๖๖
สึทสงกาเส	๘๐๓/๒๕๑	สุตฺนุ	๑๘/๕
สึทสฺสโร	๑๐๖/๔๓		๖๖๙/๒๑๗
	๑๓๓/๔๙	สุตาธาโร	๙๔๙/๒๙๘
สุกณฺทกณฺหจฺจนเหิ	๑๘/๕	สุตฺตํ	๑๒๖๔/๔๐๑
สุกามนิตํ	๙๙๐/๓๑๑	สุตฺตจา	๒๘๗/๙๑
สุกัจจรูป	๒๔๙/๘๐	สุตฺตวชฺชํ	๑๒๖๔/๔๐๑
สุกฺกจฺฉวี	๑๐๙๓/๓๔๔	สุทสฺสเนยฺโย	๑๘/๕
สุกฺกมมฺภจฺปรีวารํ	๘๔๑/๒๖๕	สุทฺกการํ	๑๘๑/๖๕
สุเกน	๙๖๓/๓๐๒	สุทฺกฺกฺลินํ	๒๗๖/๘๗
สุโกภฺมุทิตํ	๑๑๐/๔๕	สุทฺคฺคโม	๑๑๒๙/๓๕๕
สุขวจฺฉิตฺเต	๑๑๗๑/๓๗๑	สุทฺททสฺ	๖๐๕/๒๐๒
สุขเสยฺยา	๗๒/๒๘	สุทฺ	๒๖๘/๘๔
สุขุทฺโร	๑๗๓/๖๓	สุทฺมตฺติกเลปนํ	๔๕๓/๑๕๒
สุคตฺเต	๒๖๓/๘๓	สุทฺวิวาเทน	๒๗๕/๘๖
	๙๒/๙๐	สุทฺสาถ	๒๗๘/๘๗
สุคฺมมฺภีรตฺถวรา	๓๓๒/๑๒๐	สุทฺ	๑๑๑/๔๕
สุโฆรฺรูป	๑๐/๒	สุทฺคฺคเวลฺลิตฺตา	๕๑๑/๑๗๑
	๕๖๘/๑๙๐	สุทฺนิตฺเตน	๑๐๕/๔๓
สุงฺกียํ	๙๐๓/๒๘๕		๘๒๘/๒๕๙
สุจิมฺสฺสฺเสจฺนํ	๔๓๓/๑๔๕	สุทฺจฺฉิตํ	๙/๒

	ปพเพ/องฺเก		ปพเพ/องฺเก
สุปจิตฺโณ	๗๑๐/๒๒๔	สุวณฺณตฺติณฺฑุสฺสนฺนิภา	๑๘/๕
สุปฺตฺเถยฺย	๑๐๕๘/๓๒๙	สุวณฺณณฺทรุสฺมฺปนฺนา	๖๕๕/๒๑๓
	๑๑๑๔/๓๔๘	สุวณฺณปี้พิกากิณฺณ	๗๗๓/๒๔๓
สุปฺปนฺเต	๑๖๐/๕๗	สุวณฺณมณฺนิเมขล	๑๑๓/๔๕
สุปฺปหารปฺปหาริภิ	๖๕๙/๒๑๓	สุวสนา	๙๐๒/๒๘๕
สุปฺลวตถ	๒๘๙/๘๗	สุวสาลิยสงฺฆุจฺจ	๗๕๗/๒๓๑
สุพฺพตา	๗๓/๒๘	สุวิภตฺตฺนฺตฺราราปณ	๔๕๓/๒๕๑
สุภคฺคฺมานิโน	๑๐๙๓/๓๔๔	สุวิมฺหิตา	๙๑๑/๒๘๗
สุภคฺเค	๒๖๕/๘๓		๙๙๐/๓๑๑
สุมชฺชฺฌาย	๙๘๘/๓๑๐	สุสฺนฺธิ	๑๘/๕
สุมนา	๑๑๕๓/๓๖๕	สุสฺมฺพนฺธิริ	๒๘๗/๙๒
สุมฺภติ	๑๑๗๓/๓๗๒	สุสฺนาคสาลีเส	๒๘๙/๙๓
สุรตฺตปาทา	๖๖๙/๒๑๗	สุสฺสุ	๗๕/๒๙
สุรโต	๙๔๙/๒๙๘		๔๓๖/๑๔๕
	๙๖๗/๓๐๓	สุสฺสญฺญ	๑๑๒/๔๕
สุรฺมิมฺรุตฺตรา	๑๑๕๔/๓๖๖	สุสฺสโน	๙๖/๔๑
สุรฺมิสฺมฺปวายนฺเต	๑๐๗๗/๓๓๔		๑๗๒/๖๓
สุรามสฺปโปชเน	๑๐๔๘/๓๒๗	สุหโต	๕๘/๒๑
สุริยวลลิต	๑๑๕๑/๓๖๕	สุหทา	๑๖๒/๕๘
สุรฺุทฺโต	๓๐๐/๑๐๒	สุเหมา	๒๐๙/๗๒
สุวณฺณ	๙๑๓/๒๘๙	สุเณสุ	๕๔๗/๑๘๔
สุวณฺณภจฺฉา	๘๑/๓๑	สุต	๗๘/๓๐
	๓๕/๑๕๓		๕๔๐/๑๘๒
สุวณฺณภมฺพุตฺตวณฺณสุจฺฉวี	๑๘/๗	สุทฺมาคฺชวณฺณเต	๑๐๔๘/๓๒๖

	ปพเพ/องฺเก		ปพเพ/องฺเก
สณฺจเลสุ	๑๖๘/๖๒	โสภียา	๙๒๗/๒๙๒
สณฺชีโว	๙๒/๓๕	โสภณชนา	๒๘๖/๙๐
สณฺไชติฎฺฐตา	๕๕๔/๑๘๓		๑๑๕๑/๓๖๔
สณฺณตสนฺนิกาโส	๙๘๗/๓๑๐	โสภมยาเคน	๗๖๗/๒๓๔
สณฺหิตุํ	๙๖๗/๓๐๔	โสภมรูกฺขา	๑๑๕๐/๓๕๙
เสฏฺฐสมฺมโต	๕๐/๑๗	โสวณฺณจิวรสเน	๙๖/๔๑
	๖๕/๒๓	โสวณฺณฐวรูปิตา	๙๑๑/๒๘๘
เสตกฺขิกฺกุฎา	๑๑๕๖/๓๖๗	โสวณฺณพุมฺหนิลยา	๓๑๓/๑๑๖
เสตเครฺฐ	๑๑๕๑/๓๖๔	โสฬรปณฺญาโณ	๑๑๔/๔๖
เสตปณฺณิ	๑๑๕๑/๓๖๔	หตฺตจฺฉาปา	๗๓๒/๒๒๗
เสตปาริสา	๑๑๕๑/๓๖๔	หตฺตฤตฺถํ	๑๘๐/๖๔
เสตโสคนฺธิเยหิ	๑๑๒๒/๓๕๐	หตฺตถสณฺณมปฺกฺขโร	๘๙๑/๒๘๒
	๑๑๕๐/๓๖๓	หตฺตธาโรหา	๑๒๙/๔๘
เสนางฺคํ	๖๕๓/๒๑๒	หตฺตธิคฺคุมฺเพ	๔๕๓/๑๕๑
เสนาปจฺจสฺส	๒๐๔/๗๑	หตฺตธิจฺกณฺhani	๗๙๕/๒๔๘
เสวาลํ	๑๑๕๒/๓๖๔	หตฺตถิวรรุรฺคเต	๘๑๒/๒๕๓
โสภชฺฌายิกา	๑๒๓๙/๓๙๕	หทยงฺคมํ	๑๘/๕
โสภนฺุหา	๓๓๓/๑๒๐	หนฺุตารํ	๙๒/๓๕
โสภวิฆาตาย	๑๙๖/๖๘	หยาวาหิ	๕๙๐/๑๘๖
โสณฺา	๙๒/๓๕	หริจฺนฺทหนฺลิตฺตงฺเค	๔๕๓/๑๕๖
	๔๒/๔๔	หริตเกโส	๑๑๗๓/๓๗๒
โสณฺิ	๑๑๐/๔๔	หริตปฺกฺข	๖๑๐/๒๐๓
โสทรีย	๖๕๑/๒๑๑	หริตสทฺทลํ	๗๕๗/๒๓๑
โสพฺภํ	๓๐๐/๑๐๑		๑๑๒๒/๓๕๐

	ปพเพ/องฺเก		ปพเพ/องฺเก
หริตายุโต	๑๑๕๓/๓๖๕	หิงกาโร	๑๑๔๐/๓๕๙
หริตฺตฺปนฺตฺโต	๒๙๗/๙๗	หิงฺคุชาลิกา	๑๑๕๒/๓๖๐
หริตฺตฺตฺมา	๖๙๘/๒๒๓	หิณฺฑฺทิสฺสฺนฺตฺติ	๔๘๙/๑๖๘
หริตฺตฺจ	๑๙๙/๗๐	หิมจฺจเย	๑๑๐/๔๔
หริเวรา	๑๑๕๔/๓๖๖	หิมวณฺตปฺสฺลฺลิณี	๒๖๘/๘๔
หริตฺกั	๑๑๔๐/๓๕๘	หิริ	๒๖๑/๘๒
หเรณฺฎกา	๒๘๖/๙๐		๒๗๔/๘๖
	๑๑๕๔/๓๖๖	หิรณฺณวตี	๙๑๑/๒๘๗
หฺลิตฺทา	๙๓๔/๒๙๕	หิสา	๑๕๑/๕๔
	๑๑๕๔/๓๖๖	หีนฺตฺโต	๙๒/๓๕
หฺสฺสคคฺคฺรภาณินิ	๖๖๙/๒๑๗	หุโต	๑๗/๔
หฺลิตฺกัปฺพิตฺ	๑๖๒/๕๘		๔๗/๑๖
หฺลิตฺติ	๑๑๓/๔๖	หุสา	๑๒๔๕/๓๙๗
หฺสฺสฺปฺกุชิตา	๖๙๘/๒๒๓	หฺมกปฺปนาสฺสา	๘๑/๓๑
หฺสฺสฺลา	๑๐๘๓/๓๓๙		๔๕๓/๑๕๑
หาเปติ	๔/๑	หฺมชาลปฺฐิจฺจนฺนา	๗๓๐/๒๒๗
หาหฺริหฺริ	๑๒๔๐/๓๙๕	หฺมนฺตคฺคิสิขา	๖๖๙/๒๑๗
หาสนฺนฺตา	๑๔๘/๕๓	หฺมวณฺณ	๑๙๙/๗๐
หาลิโต	๑๗/๔	หฺมสฺสฺตฺตฺจา	๒๐๙/๗๒

## คาถานํ ปรจมปาทา

### ปพเพ/องเก

อคุณํ ฐนุ ฎาติกุเล จ ภริยา	๓๐๒/๑๐๓
อจฺเจรํ วต โลกสมํ	๕๒๕/๑๗๙
อถชฺชุนเ นกุลโ ภูมิเสโน	๓๐๐/๑๐๑
อทิฏฺจปฺพพํ ทิสฺวาน	๑๐๐๕/๓๑๕
อวลี อหํ ตฺยหํ ตีหํ อคาเร	๙๙๗/๓๑๓
อหุ ราชา วิเทหานํ	๙๓๔/๒๖๓
อหุ วาลี กलिํเศสุ	๑๑๒๓/๓๕๑
อารามคมนลีสลา จ อฺยุยานํ	๓๐๔/๑๐๔
อิทญจ เม มณिरตนํ	๙๒๑/๒๙๑
อิทนฺเต รฎฺจํ สรณํ สโยคคํ	๙๔/๔๑
อฺภูเจหิ ชาลิตฺติฏฺจ	๑๑๕๘/๓๖๙
อฺททฺยหเต ชนปโ	๑/๑
อฺปาคตํ ราช อฺเปหิ ลกฺขํ	๙๓๕/๒๙๕
เอตา จ อญญา จ อํสุ ปาปํ	๓๐๐/๑๐๑
เอเต หํสา ปกฺกมฺนติ	๑๙๙/๗๐
เอวํ สมนุสาลิตฺวา	๙๗๓/๓๐๕
เอส เสโล มหาพรเหม	๑๑๓๙/๓๕๘
เอหิ ทานิ คมิสฺสาม	๙๕๐/๒๙๘
กสฺมา ตฺวํ รสก เอทิสานิ	๓๑๕/๑๑๗

**ปพเพ/องเก**

กสฺส สุตฺวา สฺตํ ทมฺมิ	๖๖/๒๗
กสฺเสตํ มุขฺมาภาติ	๑๒๑๕/๓๘๙
กินฺนุ ทณฺฑํ กีมาชินฺ	๕๒/๒๐
โก นุ มํ อฺสุนา วิชฺฌิ	๔๘๒/๑๖๗
โกยฺ มชฺฌเม สฺมฺหฺทสฺมี	๔๔๒/๑๔๙
ชฺหฺทานํ ลหฺจิตฺตานํ	๓๑๐/๑๐๘
คจฺจนฺโต โส ภารทฺวาไซ	๑๑๔๔/๓๖๑
โคณํ ฌนฺณจ ยานณฺจ	๓๐๑/๑๐๓
จตฺตาโรเม น ปฺุเรนฺติ	๓๑๒/๑๑๑
ตโต จฺตฺตา สฺวา ผุสฺสตี	๑๐๕๑/๓๒๗
ตโต รตฺยา วิวสเน	๑๒๐๒/๓๘๕
เตสํ ลาลปีตํ สุตฺวา	๑๐๗๘/๓๓๕
	๑๑๘๓/๓๗๗
เตสํ สุตฺวาน นิโคโฆสํ	๑๒๔๑/๓๙๖
ทลฺลิทํ อาตฺุรณฺจาปี ชฺฌนฺณกํ สฺุรโสณฺทกํ	๓๐๓/๑๐๓
ทิสฺวา นิลินฺนํ ราชานํ	๙๐/๓๔
เทวตา นฺุสิ คนฺุทพฺโพ	๑๓๔/๕๑
ธมฺเมน รชฺชํ กาเรนฺตํ	๑๒๕๗/๓๙๙
นิเวสนํ กสฺส นฺุทํ สฺุณนฺุท	๒๐/๑๐
เนว กิณฺนามิ น วิกฺกิณฺนามิ	๒๔๙/๘๐
ปณฺจาโล สพฺพเสนาย	๖๐๐/๒๐๑
ปณฺฑุ กิลฺยาสิ ทฺุพฺพลา	๘๙๓/๒๘๔
ปวาลํ ตสฺส วณฺเณติ	๓๐๖/๑๐๕

	ปพฺพเพ/องฺเก
ปฺฤณฺณมฺปิ เจมํ ปจฺวิ ฐเนน	๓๑๑/๑๐๙
ผุสฺสตี วรฺวณฺณาเภา	๑๐๔๕/๓๒๖
มา ปณฺทิจฺจุยํ วิภาวย	๓๙๔/๑๓๗
ยงฺกิณฺนิจิ รตนมตฺถิ	๖๘๗/๒๒๑
ยถา โจโร ยถา ทุณฺนโจ	๓๐๐/๑๐๒
ยถิ เกจि มนุชา เอนฺติ	๑๑๐๘/๓๔๗
ราชาสิ ลุทฺทกมโม	๗๗๕/๒๔๕
วิฑูร วสฺมานสฺส	๙๔๘/๒๙๘
สฺลลเป นิสิตฺตคฺคปาณินา	๑๑๓/๑๑๓
สุมุข อณฺุปจिनฺนตา	๑๖๓/๖๑
โส จ ปฺฤเต อมฺจเจ จ	๙๕๗/๓๐๑
โส ตฺตถ คณฺตฺวาน วิจिनฺตยนฺโต	๙๘๕/๓๐๙



*“Wherever the Buddha’s teachings have flourished,  
either in cities or countrysides,  
people would gain inconceivable benefits.  
The land and people would be enveloped in peace.  
The sun and moon will shine clear and bright.  
Wind and rain would appear accordingly,  
and there will be no disasters.  
Nations would be prosperous  
and there would be no use for soldiers or weapons.  
People would abide by morality and accord with laws.  
They would be courteous and humble,  
and everyone would be content without injustices.  
There would be no thefts or violence.  
The strong would not dominate the weak  
and everyone would get their fair share.”*

**\* THE BUDDHA SPEAKS OF  
THE INFINITE LIFE SUTRA OF  
ADORNMENT, PURITY, EQUALITY  
AND ENLIGHTENMENT OF  
THE MAHAYANA SCHOOL \***

With bad advisors forever left behind,  
From paths of evil he departs for eternity,  
Soon to see the Buddha of Limitless Light  
And perfect Samantabhadra's Supreme Vows.

The supreme and endless blessings  
of Samantabhadra's deeds,  
I now universally transfer.  
May every living being, drowning and adrift,  
Soon return to the Pure Land of Limitless Light!

**\* The Vows of Samantabhadra \***

I vow that when my life approaches its end,  
All obstructions will be swept away;  
I will see Amitabha Buddha,  
And be born in His Western Pure Land of  
Ultimate Bliss and Peace.

When reborn in the Western Pure Land,  
I will perfect and completely fulfill  
Without exception these Great Vows,  
To delight and benefit all beings.

**\* The Vows of Samantabhadra Avatamsaka Sutra \***

## DEDICATION OF MERIT

May the merit and virtue  
accrued from this work  
adorn Amitabha Buddha's Pure Land,  
repay the four great kindnesses above,  
and relieve the suffering of  
those on the three paths below.  
May those who see or hear of these efforts  
generate Bodhi-mind,  
spend their lives devoted to the Buddha Dharma,  
and finally be reborn together in  
the Land of Ultimate Bliss.  
Homage to Amita Buddha!

## NAMO AMITABHA

南無阿彌陀佛

《泰文巴利文：小部阿含經：佛種姓、行藏、本生經(I)&(II)》

財團法人佛陀教育基金會 印贈

台北市杭州南路一段五十五號十一樓

Printed and donated for free distribution by

**The Corporate Body of the Buddha Educational Foundation**

11F, No. 55, Sec. 1, Hang Chow South Road, Taipei, Taiwan, R.O.C.

Tel: 886-2-23951198, Fax: 886-2-23913415

Email: [overseas@budaedu.org](mailto:overseas@budaedu.org)

Website: <http://www.budaedu.org>

Mobile Web: [m.budaedu.org](http://m.budaedu.org)

**This book is strictly for free distribution, it is not to be sold.**

แจกฟรีเป็นธรรมทาน ห้ามจำหน่าย!

Printed in Taiwan

2,000 copies; September 2018

TH031 - 16129









